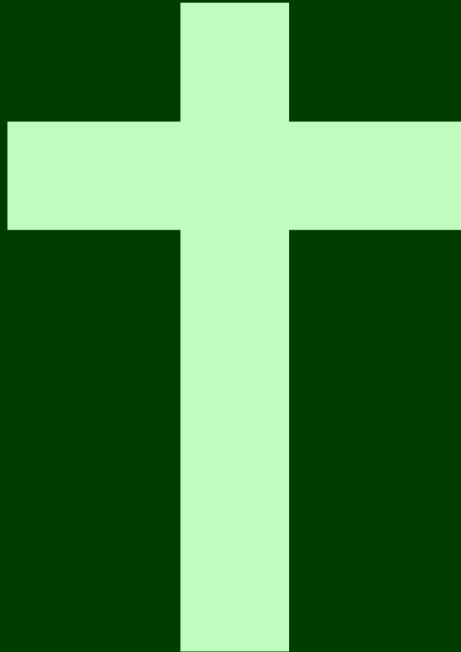

Hmooh hmëë he-
ga-jmee Jesucristo;
Salmos

New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín
(MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos

New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	49
San Lucas	79
San Juan	130
Hechos	167
Romanos	214
1 Corintios	233
2 Corintios	252
Gálatas	265
Efesios	272
Filipenses	279
Colosenses	284
1 Tesalonicenses	289
2 Tesalonicenses	293
1 Timoteo	296
2 Timoteo	302
Tito	306
Filemón	309
Hebreos	310
Santiago	325
1 Pedro	330
2 Pedro	336
1 Juan	340
2 Juan	345
3 Juan	346
Judas	347
Apocalipsis	349

San Mateo Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Matä'

*Lä'jëë' dsa' ma'gyuh' kyaa' Jesucristo
(Lc. 3:23-38)*

¹ Jee' la' na'sii' jmii' kih' lä'jëë' dsa' ma'gyuh' kyaa' Jesucristo hi' laa' sa'ju' kih' David, hi' ma' laa' sa'ju' kih' Abraham. ² Abraham ma' laa' jmii' Isaac. Isaac he' ma' laa' jmii' Jacob. Jacob ma' laa' jmii' Judá kyaah' lä'jëë' øøyh'. ³ Judá ma' laa' jmii' Fare kyaah' Zara. Choo' hi' he' ga'laa' Tamar. Fare he' ma' laa' jmii' Esrom. Esrom ma' laa' jmii' Aram. ⁴ Aram he' ma' laa' jmii' Aminadab. Aminadab ma' laa' jmii' Naasón. Naasón he' ma' laa' jmii' Salmón. ⁵ Rahab kyaah' Salmón ga'laa' cho'jmii' Booz. Rut kyaah' Booz he' ga'laa' cho'jmii' Obed. Obed he' ma' laa' jmii' Isaí. ⁶ Isaí ma' laa' jmii' rey David. Më' Uría kyaah' rey David he' ga'laa' cho'jmii' Salomón. ⁷ Salomón he' ma' laa' jmii' Roboam. Roboam ma' laa' jmii' Abía. Abía ma' laa' jmii' Asa. ⁸ Asa he' ma' laa' jmii' Josafat. Josafat ma' laa' jmii' Joram. Joram ma' laa' jmii' Uzía. ⁹ Uzía he' ma' laa' jmii' Jotam. Jotam ma' laa' jmii' Acaz. Acaz ma' laa' jmii' Ezequía. ¹⁰ Ezequía he' ma' laa' jmii' Manasé. Manasé ma' laa' jmii' Amón. Amón ma' laa' jmii' Josía. ¹¹ Josía ma' laa' jmii' Jeconía kyaah' lä'jëë' øøyh'. Jii' kih' Josía ga'jääy' he' wii' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia. ¹² Ma'ngëë' ma'näa' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia, Jeconía he' ma' laa' jmii' Salatiel. Salatiel ma' laa' jmii' Zorobabel. ¹³ Zorobabel he' ma' laa' jmii' Abiud. Abiud ma' laa' jmii' Eliaquim. Eliaquim ma' laa' jmii' Azor.

¹⁴ Azor he' ma' laa' jmii' Sadoc. Sadoc ma' laa' jmii' Aquím. Aquím ma' laa' jmii' Eliud. ¹⁵ Eliud he' ma' laa' jmii' Eleazar. Eleazar ma' laa' jmii' Matán. Matán ma' laa' jmii' Jacob. ¹⁶ Jacob he' ma' laa' jmii' José, hi' ga'laa' dsa'ñuuh' kyaa' María. María he' ga'laa' choo' Jesús

hi' ga'lä'chee' Cristo (he' hnøø' jäh' hi' na'hñaa'). ¹⁷ Lä'jëë' jmii' dsa' he' tē' gya'kyee' dsa' wa'ra' ga'heen' lä'jaa' lä'jaa' lä' ga'løø' kyaah' Abraham, lä' ga'tē' David. Lä'ja' tē' gya'kyee' dsa' ka'läh', he' ga'løø' kyaah' David lä'jiih' ma' ga'jääy' he' wii' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia. Lä'ja' tē' gya'kyee' ka'läh', he' ga'løø' lä' ma' ga'näay' Babilonia, lä'jiih' ga'lä'chaa' Cristo.

*Lä'la' ga'lä'chaa' Jesús
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ Lä'la' ga'la' ma' ga'lä'chaa' Jesu-cristo. María chooy' ma' na'la' hmooh' kiyh' kyaah' José. Pero jää' ja'ga' kaay' øøyh', ma'kyaa' ba' María gyuu' kyaah' be' kih' Jmii'le' Na'jngii'. ¹⁹ José, dsa'ñuuh' kyaay', ma' jmeey' he' llu' jmah', hi' sa' ma' hnøøy' ma' mi'kwah' dsa' kih' María, he'ja' ga'lla' dsëy' ma' beey' to'kē' ba'. ²⁰ Ma'ngëë' ma' jmeey' huusdse' lä'ja', ga'lä'jnää' kiyh' jaa' ángel kyaa' Dio jee' na'gwiiy', hi' ga'jäh' siiyh'.

—José, sa'ju' kih' David, ta' wa'gah' kaah' María na', jmääh' dsa'më' kyaah'. Jëeh', kyaah' be' kih' Jmii'le' Na'jngii' ba' ja', he' kyaay' gyuu'. ²¹ Lä'chaa' jaa' gyuu' kyaay' hi' mi'cheeh' Jesús, jëeh' hi' he' läa' dsa'gooh' hnäh' kih' dso'kye'.

²² Ga'lä'jē' he' ja' ga'la' mah' lä'te' lä'koo' ga'jäh' dsa' hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio llo'joo', lä'koh' ma' ga'jäyh'.

²³ Jaa' chih'më' kwaa' hi' sa' ma'jëë' dsa'ñuuh', kaay' gyuu' mah'lä'chaa' jaa' gyuu' ñuuh' kiyh'.

Hi' gyuu' he' lä'chee' Emanuel.
Juu' la' hnøø' jäh': Dio kyaah' jne'.

²⁴ Lä'koo' ma' ga'ñe' José jee' key' ja', ga'jmeey' lä'koo' mada' he' ga'jmeey' ángel kyaa' Dio kiyh', ga'heeh' bih' ga'kaay' María. ²⁵ Pero sa' ga'lä'kyuuy' lä'jiih' ga'lä'chaa' gyuu' ñuuh' to'në' kyaay', hi' ga'mi'cheey' Jesús ma'ngëë' ma'lä'chaa'.

2

Dsa- hi- ma' kyuuuh~ ha- lä- chaa' nuu' gyuuuh' ga-jmäy' jøøh' gyuu- Jesús

¹ Ga-lä-chaa- Jesús Belén, koo- jwii- mäh- he- hla- hwa' Judea, lä-koo- ma-laa' Herode dsa-ta' jee' ja-. Hi- lä-koo- ma' ga-lä-chaa- Jesús, ga-lla-nää' ta' jwii- Jerusalén dsa- hi- ma' kyuuuh~ ha- lä- chaa' nuu' gyuuuh'. Hi- he' ya-nää' ta-la' ga-hya-hyoo-. ² Hi- ma' ngiiy- juu':

—¿Na- rey kyaa' dsa- judiu hi- ma-lä-chaa'? Ga-jee' jnääh' ga-hñaa' nuu' kyaay' ta-la' ga-hya-hyoo-. He-ja- ma-ya-nøø' jnääh' mah' jmee' jnääh' juuh- kiyh'.

³ Lä-koo- ma' ga-nuu' rey Herode lä-ja-, ga-hee' ba' dsëy', hi- ja-ba' lä-ja- ga-la- kih' lä-jëe' dsa- hi- ma' tääh' Jerusalén.

⁴ He-ja- ga-jmee' rey mada-, ga-tëeyh' lä-jëe' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley mah' ga-ngiiy' juu' kiyh', ha- jee' jwii- la' kwaat- lä-chaa- Cristo.

⁵ Mah' ga-jäh' dsa- he' siiyh':

—Jee' jwii- mäh- he- chee- Belén he- hla- hwa' Judea ba' lä-chaa-. Jëeh', lä-ja- ga-sii' jaa- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio jää':

⁶ Hne- Belén, jwii- mäh- he- hla- hwa' Judea,

sa- jäh' hne- mäh' ga' kih' lä-jëe' jwii- kaah' he- na-hee- hwa' na-.

Jëeh', kyah' hne- ya-hëe' jaa- hi- ka' në, hi- hää' dsa- Israel hi- laa' dsa- kyaan-.

⁷ He-ja- jee' na-hmäa' ba' ga-tëeh' Herode dsa- hi- ya-nää' ta-la' ga-hya-hyoo-, ga-ngiiy' juu' kiyh' joh' jmi- ma-hya- he- ga-jëey' ga-hñaa' nuu' he'.

⁸ Ja-ga' ga-chee' dsih' ta- Belén, mah' ga-jäyh' siiyh':

—Go-nää' hnäh' jee' oo-, go-kii' da' hnäh' juu' kwee- kih' gyuu- he'. Wa-ra- ga-jnääh' hnäh', ja- ya-nääh' hnäh' jmeeh' hnäh' juu' kin-, mah' jnä' ka-läh' niin' na-jmeen' juuh- kiyh'.

⁹ Lä-koo- ma' ga-nuuy' juu' kih' rey, ga-näay'. Hih' cha'nuu' hi- ga-jëey' ta-la' ga-hya-hyoo-, ngooy' ta- cha'në' dsa- he' lä-jiih' ga-tëey' jee' ma' kyaa' gyuu-. Jee' ja-

ga-hëey' koo- hweh-. ¹⁰ Lä- ma' ga-jëey' lä- ma-hee' ja-ba' cha'nuu' he', ga-lä-chaa- llui' cha-miih-. ¹¹ Ma' ga-taayh' cha'neh- ja-, ga-jëey' gyuu- kyaah' María chooy'. Ja-ga' ga-juuyh' jney' ga-jmäy' jøøh'. Ga-näy' jee' ma' tääh' kuu' kiyh' mah' ga-kwëeyh' ku'nøø-, ga-kwëeyh' wa'chu-, hi- koo- ga- he- chee- mirra. ¹² Ma-ngëe' he- ja-, ga-mi-jnäa- Dio kih' dsa- he' jee' na-gwiiy- mah' mo-so- ma' dsa-jëeyh' ta- jee' ma' gya' Herode. Ga-jluuy' jyoh' jwë' mah' ga-lla-näay' ta- hwa' kiyh'.

Ga-näay' ta- hwa' Egipto

¹³ Lä-koo- ma' ga-nää' dsa- hi- kyuuuh~ ha- lä- chaa' nuu' he', jaa- ángel kyaa' Dio ga-lä-jnäa' kih' José jee' ma' këy' mah' ga-siiyh':

—Noo-, jää- gyuu- kyaah' chooy' mah' go-nää' hnäh' ta- hwa' Egipto. Jee' oo' jäh' ta-ko- jiih' lloo- jmi- jmeen' juu' kyah'. Jëeh' hnaah- Herode gyuu- mah' jngëeyh'.

¹⁴ Lä-koo- ma' ga-në' José jee' ma-na-gwii-, lä-chah' hwë' ja- ga-jäy' gyuu- kyaah' María, ga-näay' ta- hwa' Egipto. ¹⁵ Jee' ja- ga-taayh' lä-jiih' ga-juu' Herode. Mah' lä-ja- lä-te' lä-koo- ga-jäh' dsa- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, lä- ma' ga-jäyh': “Ta- hwa' Egipto ga-tëehn' gyuu- kyaan-.”

Ga-jmee' Herode mada- juu' lä-jëe' gyuu- ñuuh-

¹⁶ Ma' ga-lä-liih' Herode ga-mi-goo- dsa- hi- ma' kyuuuh~ he' kiyh', ga-lä-lleey' jwërte. He-ja- ga-hëy' joh' jmi- ma-lä-hii' lä- ma' to-në' ga-jëe' dsa- he' nuu'. Mah' ga-jmeey' mada- kih' hløø' he- jngëeyh' lä-jëe' gyuu- ñuuh- hi- ja-ga' ga-lä-chaa- lä-jiih' hi- ma' hää' to' ñe- hi- ma' chaa- jwii- Belén, lä-kye- kih' hi- ma' tääh' jäh' lä-ku' lä-jii' kih' jwii- ja-. ¹⁷ Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- ga-jäh' Jeremia hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio jää', he- lle- lä-la-:

¹⁸ Ga-lä-nuuuh' koo- juu' jee' jwii- Ramá, peer- ti-meeh- dsë' dsa-, hooh- dsa-, høø- dsa-.

Sa-ju- kih' Raquel ba' he' hi- hooh- kih' gyuu- kya-.

Sa- hii- nøh' dsëy', kih' he- ga-juu' jwëe' gyuu- kyaay'.

19 Ma-ngëë' ma-juu' Herode, jaa' ángel kyaah' Dio ga-lä-jnääh' kih' José jee' ma' na-gwiiy-, hwa' Egipto. 20 Mah' ga-siiyh':

—Noo-, tee' gyuu- kyaah' chooy', mah' gwaah- ta' Israel ka-läh'. Jëeh', ma-juu' ba' hi- ma' hnøø' ma' jngëeh' gyuu-.

21 He-ja- ga-nooy- mah' ga-tëey- gyuu- kyaah' chooy', ga-näy- ta' hwa' Israel ka-läh'. 22 Pero ma' ga-nuuy' kih' Arquelao hi- ma' jmee- hih- hwa' Judea lla' jmiy- Herode, he-ja- ga-lä-goyh' ma' dsa-näy- ta' ja-. Pero ga-mi-jnääh- Dio kiyh' jee' ma' këy- mah' ga-näy- ta' hwa' Galilea ba'. 23 Ma' ga-lla-näy- ta' ja-, ga-taayh- jwii- he- chee- Nazaret. Mah' lä-ja- lä-te' lä-koo- ga-jäh' dsa- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio: "Nazareno ba' jäh' dsa- kih' Jesús."

3

Ma' kwa' Jwaa' juu' jee' la' hwa' kii'

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Ma'ja- ñee' Jwaa- hi- ma' choo- jmi- ta' hwa' kii- kih' Judea na'kway- juu'. 2 Lä-la- ma' jäh':

—Jëeh' hnäh' kih' Dio, jëeh', ma-ya-jäh' he- jaa' Dio dsa- lä-hih- kih'.

3 Kih' Jwaa- ba' ja- hi- ga-hlëeh' Isaia hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio jaa', lä- ma' ga-jäh': Kii- nuuh- koo- lle' he- hlëeh- hwa' kii- jee' sa' kwa- ni- miih-:

"Mi-llu' hnäh' jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Mi-llu' hnäh' hñaah' mah' jäh' kō-dsoo' jwë'", ga-jäh' Isaia.

4 Hmiih- kih' Jwaa- ma' la' kyaah' jnu- camey-, ma' na-hñuu- tuyh' kyaah' koo- loo' jah'. Ma' kuyh- iih- hi- ma' hiih- tah' he- ma' cha- moh'. 5 He-ja- jwëë' dsa- hi- ma' chaa- Jerusalén ga-lla-nääh' jee' ma' cheh' Jwaa-, hi- lä-ja- ga-lla-nääh' hi- ma' chaa- lä-kaa- hwa' Judea, lä-kye- hi- ma' chaa- lä-ku' lä-jii' kih' jmi- Jordán. 6 Lä-jëë' dsa- he' ma' mi-jnääh' he- hlih' he- ma' jmeey- hi- ga-chaa' Jwaa- dsa- he' jmi-, cha'jmi- Jordán.

7 Ma' ga-jëey' jwëë' dsa- fariseo kyaah' dsa- saduceo hi- na'nääh' jee' ja- mah' ma' choo' Jwaa- jmi- kiyh', he-ja- ga-jäh' ga-siiyh' dsa- he':

—Ma-ra- hi- he' joo'siih' miih- laah' hnäh'. 8 Hi- na- hi- ma-siih- hnäh' he- lääh' hnäh' kih' he- wii' he- ma-ngoo' ya-jäh'? 8 Go-taah' hnäh' lä-koh' lle' kih' mah' mi-jnääh' hnäh' he- ma-jëeh- hnäh' kyaah' Dio. 9 Mo-to' jmee- hnäh' hñdsë-: "Lee- ba' kyaah' jnääh' he- laa' jnääh' sa'ju- kih' Abraham." Jëeh' jnä' jwahn-, lih- ba' Dio jmeey' hwëë- sa'ju- kih' Abraham kih' kuu' la-. 10 Hee- ñe-läh- ma-na'llu' mah' dsa-tu' chaah' hma-. Lä-jë- na'hma- he- sa' llu' mii' kih', he- ja- dsa-tu' mah' tooyh- cha'je-. 11 Ma-ra- ju'dsoo', jnä' chaan' hnäh' jmi- kyaah' jmi- ba' lä-jëë- hnäh' hi- ma-jëeh- kyaah' Dio. Pero hi- jä- këë- kin- jøøh' ga-lä-koh' jnä'. Ni- sa- tēdsëen' kan' loo- he- hä' tiiy'. Hi- he' chaa' hnäh' jmi- kyaah' Jmi-lle' Na-jngii', hi- kyaah' je- ka-läh'. 12 Hi- cheh' mi-llu' mi'trigo, ma-chooyh- he- kyaah' jwäy-. Kooy- mi'trigo kiyh' llay' llu', ja-ga' tooyh- wa'hløø- kih' trigo ja- cha'je- jee' mo'so- hñ- jiih'koh' —ga-jäh' Jwaa-.

Ga-saa- Jesús jmi-

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 Ma'ja- ya-hëë' Jesús hwa' Galilea, ngooy' ta' cha'jmi- Jordán jee' ma' cheh' Jwaa- mah' saay- jmi-. 14 Pero Jwaa- sa- ma' hii- ma' chaay' jmi-. Ma' jäh' siiyh':

—Jnä' ba' jmee- bii' kin- chaah' jnä' jmi-, mah' hne- ba' ngiih' kin- chaan' hne- jmi-.

15 Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh' ga-siiyh': —Tää' ba' kih'. Jëeh', lä-ja- ba' sooh- jnän' mii'ten- lä-jë- mada- he- ga-jmee' Dio.

Ja-ga' ga-hëeh- Jwaa- ga-chaay' Jesús jmi-. 16 Ma-ngëë' ma-saa- Jesús jmi-, ya-hëey' cha'jmi-. Lä-chah' ja- ga-na' gyuuh' jmi-gyuu- mah' ga-jëë' Jesús Jmi-lle' kih' Dio ga-jyoo' nē' kiyh', laa' lä-koo- jaa- juu-. 17 Ma'ja- ga-lä-nuuh' koo- juu' he- ja- gyuuh' he- ma' jäh':

—Hi- la- he' gyuu- kyaan- hi- hnaan-. Peer- chaan- llu' kyaayh'.

4

Ga-ka' hi-sa'llu' dsë' Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jøø' Jmi-lle' kih' Jesús ta- hwa' kii-, mah' ka' hi-sa-llu' dsëy'. ² To'loo' jmi- to'loo' hwë' sa- ga-kuh- ga-hiyh'. Ma-ngëë' he- ja-, ja' kyoyh'. ³ Hi- ja' hi- ga-ka' dsëy' chuh' kiyh' mah' ga-jäyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jmee' hih' mah' lii- he-niuh' kuu' he- tääh' la-.

⁴ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Ma-na-sii- ba': "Ja- ma-la- kyaah' he- kih'-hihn- jmee' chaa- jne'. Kyaah' lä-jë- juu' he- hlëeh' Dio ba' jmee' chaa- jne'."

⁵ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jøø' hi-sa-llu' kiyh' ta- jee' chih' gwah' jwii- na-jngii' he- chee- Jerusalén. Ma' ga-lla-näy' jee' ja- ga-jäy' lä- ga-të' gyuh' kih' gwah' juuh', ⁶ ga-siiyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jwää- hñaa' lä- ga-të' hwa', jëeh' na-sii- ba' ka-läh':

Dio chee' ángele kyaay' koo' kyah' mah' jäy' hne- kyaah' gooy-, lä-ja- mo-so- lla-nu' tiuh' né' kuu'.

⁷ Mah' ga-jëeh- Jesús kiyh':

—Ma-na-sii- ba' ka-läh': "Ta- ka- dsë' Dio hi- laa' Dsa-jøøh' kyaah'."

⁸ Koo- ka-läh' ga-jäy' hi-sa-llu' lä- ga-të' koo- moh' nii' mah' ga-heeyh' lä-kaa- jee' jwii- kaah' kyaah' ga-lä-jë- ga' he- la' na-hñaa' he- cha- kih'. ⁹ Mah' ga-jäyh':

—Ga-lä-jë- he- na- kwëehn- hne- cher'mah' ga-juuh' jneh' cha-nën-, jmääh' jnä' jøøhn'.

¹⁰ Ja-ga-ga-jäh' Jesús siiyh':

—Wa- lä-øøh' hne- kin- Tana', jëeh' ma-na-sii- ba' jee' jyoh' ka-läh': "Kih' Dsa-jøøh' hi- laa' Dio kyaah' ba' jmeeh' juuh-. Kih' jaa- hñii' bih' jmeeh' ta-he'."

¹¹ Ja-ga-ga-lä-øø' hi-sa-llu' kiyh'. Lä-cha' ja- ya-nää' ángele, ga-jmeey' ta-he' kih' Jesús.

*Ga-løø' Jesús kway' juu' hwa' Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)*

¹² Ma' ga-nuu' Jesús hää' Jwaa- neh'-ne', ngaayh' ta- hwa' Galilea. ¹³ Sa- ga-jäy' jwii- Nazaret, ngaayh' na-gyay- jwii- Capernaum ba', jwii- he- hla- cha'hoo' jmi-juuh-.

Hwa' kih' dsa- kyaah' Zabulón kyaah' Nef-talí ba' ja-. ¹⁴ Lä-ja- ga-lä-te' juu' he- ga-hlëeh' Isaíá hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, lä- ma' ga-jäyh':

¹⁵ Hwa' kih' Zabulón, kyaah' hwa' kih' Nef-talí,

he- kye- hngaah' ko-taa- kih' jmi- Jordán, ta- cha'hoo' jmi-nëeh-,

lä-kaa- jee' ja- la' hwa' Galilea jee' tääh' jwëë' dsa- hi- sa- laa' judiu,

¹⁶ dsa- he' hi- ma' ga-nää' jee' na-hoo- ga-jëy' koo- wa-je- juuh-.

Ga-lä-jnä' koo- wa-je- kih' hi- ma' tääh' jee' ma' hii' goo- juuy'.

¹⁷ Lä- ma-ja- ga-løø' Jesús kwa' juu', ma' jäyh':

—Jëeh' hnäh' kih' Dio, jëeh' ma-ya-jäh- he- jää' Dio dsa- lä-hih' kih'.

*Ga-tëeh' Jesús kyee' hi- ma' tääh' jwä- sa'hma'
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)*

¹⁸ Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' ta- cha'hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea, jee' ja- ga-jëy' Simón hi- ma' tëeh- dsa- Pee', kyaah' Andre' øoyh-. Lä-uu' hi- he' ma' tääh' jwä- sa'hma' cha'jmi-, jëeh' he- ja- ba' ma' la' ta' kiyh'. ¹⁹ Mah' ga-siiyh':

—Ya-nääh' hnäh' kyaah' jnä' mah' mi-tëen' hnäh' ha- lä- jmeeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' dsa-, lla- he- ma' leeh' hnäh' hmooh-.

²⁰ Lä-cha' ja- ga-kyey- sa'hma' kiyh' mah' ga-näy' kyaah' Jesús. ²¹ Ma-ngëë' gyih' ko-niih-, ga-jëy' jñah' ga' uu'. Jaa- he' Jacobo, joo' Zebedeo, kyaah' Jwaa- dsa-niuh- øoyh-, ma' tääh' neh' na'moo' kyaah' Zebedeo jmiy-, ma' hmiy- sa'hma' kiyh'. Mah' ga-tëy'. ²² Lä-cha' ja- ga-hiyy' na'moo' kyaah' jmiy- mah' ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

*Ga-kwa' Jesús ju'hmëe'
(Lc. 6:17-19)*

²³ Ga-ngëë' Jesús lä-kaa- hwa' Galilea, ma' mi-tëy- dsa- neh' gwah' mäh- he- tøø' lä-koo- lä-koo- jee' jwii-, ma' kway- ju'hmëe' ha- lä- jää' Dio dsa- lä-hih' kih'. Ma' mi-hläy' dsa- kih' wa' he- cha- he- dsoo'. ²⁴ Lä- ga-të' hwa' Siria ga-nuu' dsa-

kih' Jesús. He-ja- na'nää' dsa- na'jääy- jee' ma' cheh' Jesús ga-lä-jëë' hi- ma' jëë' wii' kih' na-ku' na-ngii' dsoo' hlih', lä-kye- hi- ma' kye- lle' hlih', kyaah' hi- ma' dsa-juu' ñee', lä-ja- hi- mo-so' liih' goo- ti'. Ga-mi-hlääy' lä-jëë' hi- he'.
 25 Peer- jwëë' dsa- Galilea ga-lla-le' kaah' kiyh' kyaah' hi- ma' chaa- Decápoli, hi- ma' chaa- Jerusalén, hi- ma' chaa- Judea, hi' jñah' ga' hi- ma' chaa- hngaah' jmi- Jordán.

5

Ga-kwa' Jesús cha-miuh- juu' lä- ma' gyay' lle'koh'

1 Ma' ga-jëë' Jesús jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-wiyy' mah' ga-gyay- lle'koh' ja-. Ga-lä-jëë' jñääh' discípulo kyaay' ga'kuh' jñääh' jee' ja-. 2 Ga-løoy' hlëëyh- dsa-, ga-jäyh':

3 —Llu' la' kih' hi- laa' sa' jmää' ni' miuh-. Jëeh', hi- he' ba' jää' Dio lä'hih' kih'. 4 Llu' la' kih' hi- tääh' ki-hooh-. Jëeh', jmee' ba' Dio nøh' dsëy'. 5 Llu' la' kih' hi- hwaä'. Jëeh', hi- he' ba' tēē' hwa' he- ga-jäh' Dio le' heey'. 6 Llu' la' kih' hi- kuh-ngii' dsē' jmeey' he- llu'. Jëeh', hi- he' ba' hyoh- lä-jē' he- lla-kyaa'y'. 7 Llu' la' kih' hi- dsa-lä-ñih' dsē' dsa-kyaa'h'. Jëeh', lä-ñih' dsē' Dio kiyh' ka-läh'. 8 Llu' la' kih' hi- na-jngii' tuh-dsē'. Jëeh', hi- he' ba' tēē' jēē' Dio. 9 Llu' la' kih' hi- hnooh- ha- lä-jee' hi' ti' kih' dsa-. Jëeh', hi- he' ba' tēëyh' joo' Dio. 10 Llu' la' kih' hi- ga-nää' jëë' wii' kih' he- jmeey' he- llu'. Jëeh', kih' bih' la' jmi-gyuu' jee' jmee' Dio hih'.

11 'Llu' la' kyah' hnäh' cher'mah' dsoo' kin- ga-hlëeh' dsa- wii' kyah' hnäh', hi' cher'mah' ga-jmeeh' dsa- hnäh', hi' cher'mah' ga-hlëeh' dsa- hnäh' juu' pa'jnah' he- la' juu' ta-juu'. 12 Lä- ma' chaah- hnäh' lä-ja-, wa' chaah- hnäh' llu', wa' jëë- hoh' hnäh'. Jëeh', hnäh' ba' hnäh' koo- he- llu' gyuu' jmi-gyuu'. Ja-ba' lä-ja- ga-jmeeyh' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio hi- ma' tääh' jää' ga'kyah' hnäh'.

Ga-kwa' Jesús juu' kih' wa'ñe' kyaah' wa'je-

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'Hnäh' laah' lä-koo- wa'ñe' kih' hwa' la-. Pero cher'mah' ga-jñuu' he- ñii' kih', ha- lä-ja- lii' ka-läh' lä- ma' la'. Mo-so' jmää' go-te-. He- be' ba' dsa- ja- cha'jwē', jee' ja- he'soh' dsa- nē' kih'. 14 Hnäh' laah' lä-koo- wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu'. Wa' jmeen' koo- jwii- he- hla- gyuu' nē' moh' sa' le' dsa-hmää'. 15 Hi' lä-ja- sa' chaa- hi- hih' wa'je- mah' chiyh' neh' wa'goo'. He- chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä-jnä' kih' dsa- hi- tääh' lä-kaa- cha'neh'. 16 He-ja- wa' jnä' wa'je- kyah' hnäh' cha'nē' lä-jëë' dsa-, mah' wa'ra- ga-jëëy' lä-jē' he- llu' he- jmeeh- hnäh', jmeey' juuh- kih' Tää' jñän' hi- gya' gyuu'.

Ga-jmeeh' Jesús juu' ha- lä- la' ley

17 'Ta' jmee- hnäh' huusdse- he- ma-jan- mah' mi'llaan' ley kih' Moisé. Ni' sa' mi'llaan' lä-jē' he- ga-hlëeh' lä-jëë' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio. Sa' ma-jan- mah' mi'llaan' he- ja-, he- mi'ten' kih' juu' ja- ba' ja- ma-jan-. 18 Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', ta'ko-jiih' cha- gyuu' hwa' la-, sa' hee' ni' koo- hwëh' mäh-, ni' koo- mi' punto he- na-sii' kih' ley ja-, jää' sa' ga' ma-lä-te' ga-lä-jē'. 19 He- lä-ja-, cher'mah' chaa- hi- ga-hlääh- koo- mada' pih' kih' ley la-, hi' cher'mah' lä-ja- mi-tëëy' dsa-, leey' jaa- hi- mäh' ba' gyuu' jmi-gyuu' jee' jmee' Dio hih'. Pero cher'mah' hi- mi-te' kih' ley hi' mi-tëëy' dsa- he- mi-tey' ka-läh', hi- he' ba' lee' jööh' gyuu' jmi-gyuu' jee' jmee' Dio hih'. 20 He-ja- hlëëhn' hnäh', cher'mah' sa' ga-jmeeh' hnäh' cha-ga'miuh- ta' llu' lä-koh' te' he- jmee' dsa- hi- kyuu' ley hi' lä-koh' te' he- jmee' fariseo, sa' le' go'taah' hnäh' gyuu' jmi-gyuu' jee' jmee' Dio hih'.

21 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä-jäh' nē' ley kih' Moisé lä- ma' ga-siiyh' dsa- ma-gyuh- jñän: "Ta' jngëeh' dsa-. Cher'mah' hi- ga-jngëeh' jaa- dsa-kyaa'h' ma-ra' he- nøø' ba' ta' kiyh'." 22 Pero jñä' jwëëhn- hnäh', cher'mah' hi- ga-lä-llee' kyaah' øøh', ma-na-bäayh' dsoo'. Hi-

cher'mah' hī- ga-jāh' sīh' dsa-kyaah': "Peer' taah' hne-", hī- he' nōō' ta' kih' cha'nē' dsa-kaah'. Hi' cher'mah' hī- ga-jwā' dso'jwī' kih' oōh', hī- he' lle' kih' dsōō' cha'je-.

²³ 'He-ja' cher'mah' go'kah' kuu' kyah' nē' na'hyoo' hī- cher'mah' ga-lā-dsooh' hoh' jee' ja- he' hā' dsē' jaa' oōh' kyaah' hne-, ²⁴ jee' ja- ba' kye- kuu' kyah' cha'nē' na'hyoo' mah' gwa- da' to-nē' go-jēeh' juu' kyah' kyaah' oōh'. Ja-ga' ñeh' ka-lāh' ya-tōōh' kuu' kyah' nē' na'hyoo'.

²⁵ 'Cher'mah' chaa' hī- hnōō' hnēē' hne- cha'nē' dsa-ta', jmeē' bii' go'taah' hnāh' juu' kwee- kyaayh' na'koh' ta'ko-jīih' cha- jmi', mah' sa' ngēēy' hne- goo- jwēē'. Lā-ja- mo'so' jmeē' jwēē' hih' kih' poo- taayh' hne- neh' ñe'. ²⁶ Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnāh', sa' ya-hēēh' jee' ja- ta'ko-jīih' sa' ma-mi-hmaah' lā-jē' go-te' he- ngīyh' kyah'.

²⁷ 'Ma-nūuh' ba' hnāh' ha- lā-jāh' nē' ley he- sīyh' hnāh': "Hne- hī- na-jēē' goo-, ta' kaah' hī- lāa' kyaa' jñah'." ²⁸ Pero jñā' jwahn', cher'mah' hī- jēē' jaa- dsa-mē' hī- heē' dsēy' kaayh', kyaah' hūū' dsē- kiyh' ja-, ma-jmeey' dso'kye-. ²⁹ Lā-ja-, cher'mah' mi'nēh' ra-lluū' jmeē' tāh' kyaah' dso'kye-, lle' go-te' mah' be' uū'. Jēēh', llu' ga' kyah' he- heē' miih' jmi-ngo' kyah', lā'koh' ga' he- goh' na-hñaa' cha'je-. ³⁰ Hi' cher'mah' ma-gooh' ra-lluū' jmeē' tāh' kyaah' dso'kye-, hnā' go-te' mah' be' uū'. Jēēh', llu' ga' kyah' he- heē' miih' jmi-ngo' kyah', lā'koh' ga' he- goh' na-hñaa' cha'je-.

³¹ 'Hi' ma-nūuh' hnāh' ka-lāh' he- jāyh': "Ga-lā-jēē' hī- bee' dsa-mē' kyaa', hnōō' chooyh' je- jee' ma-beey' dsa-kyaayh'." ³² Pero jñā' jwahn' lā-la-. Hī- bee' dsa-mē' kyaa', hī- sa' cha- he- hliih' ma-jmeey' kyaah' jñah' dsa-ñūuh-, he- cheey' ta' jwē' hliih' ba' ja-. Hi' lā-ja- ka-lāh' hī- kaa' dsa-mē' hī- ma-beey' he', he- jmeey' dso'kye- ba' ja- ka-lāh'.

Ga-hlēēh' Jesús kih' hī- tāā- gyūuh' hwa'

³³ 'Ma-nūuh' ba' hnāh' lā'koō- ga-sīyh' dsa- ma-gyuh' jñān': "Ta' jmeē- dsōō' he-

la' juu' ta-juu'. Ja- mi-teh' hnāh' kih' Dio he- ga-tāāh' hñaa' jmeeh'." ³⁴ Pero lā-la- jwah' jñā', ta' tāā' hñaa' kih' ni' koō-. Ta' tāā' hnāh' kih' gyūuh', jēēh' jee' oo' ba' gya' Dio. ³⁵ Ta' tāā' hnāh' kih' hwa', jēēh', nē' kih' hwa' chih' ma-ti' Dio. Ta' tāā' hnāh' kih' Jerusalén, jēēh', jee' ja- la' jee' jwī- kih' Rey jōōh' jñān'. ³⁶ Ta' tāā' kalleh', jēēh', sa' leh' jmeeh' tōō- ni' koō- jñū-, ni' sa' leh' jmeeh' lāh- ka-lāh'. ³⁷ Cher'mah' jwah' hnāh' "Jaah-", koō- "jaah-" ba' jwah' hnāh'. Hi' cher'mah' jwah' hnāh' "jah-ha", koō- "jah-ha" ba' jwah' hnāh'. Hi' cher'mah' he- ga' jyoh' juu' gwa', he- gwa' kih' dsa- hlēēh' ba' ja-.

³⁸ 'Ma-nūuh' ba' hnāh' ka-lāh' he- jāyh': "Hī- jmeē' dsōō' mi'nē' dsa-kyaah', ja-ba' lā-ja- mi-hmaayh'. Hī- jlāāh' na'ja' dsa-kyaah', ja-ba' lā-ja- mi-hmaayh'." ³⁹ Pero lā-la- jwah' jñā'. Ta' jīih' hnāh' kih' hī- hñaa- dsē'. Cher'mah' hī- ga-jnoo' koō- jwoo' mo-nēh', kwēēyh' ka-lāh' jyoh' jwoo'. ⁴⁰ Hi' cher'mah' hī- lla' hnii' kyah' mah' jñuuyh' sa'kooh-, kwēēyh' ka-lāh' lā'kye- hmih-lloo' kyah'. ⁴¹ Hi' cher'mah' hī- ga-jmeē' he- wī' kah' lōō' kih' ko-nīih-, kye- ga' jyoh' ko-nīih-. ⁴² Cher'mah' hī- ngīi' miih- he- cha- kyah', kwēēyh'. Hi' cher'mah' hī- hnōō' lle' miih- he- cha- kyah', ta' jmeē- chaa' kyaayh'.

Hnōō' hnāā' jne' hī- na-hōōh' jñān'

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Ma-nūuh' ba' hnāh' ka-lāh' he- jāyh': "Wa' hnaah' ome' kyaah' mah' wa' na-hāāh' hī- sa' lāa' ome' kyaah'." ⁴⁴ Pero lā-la- ba' jwah' jñā': Wa' lā-hnaah' hnāh' hī- sa' lāa' ome' kyaah' hnāh'. Ngīi' hnāh' llu' kih' hī- jwā- dso'jwī' kyah' hnāh'. Jmeē' hnāh' llu' kih' hī- na-hōōh' kyah' hnāh'. Ngīi' hnāh' kih' Dio kih' hī- jmeeh' hnāh'. ⁴⁵ Mah' lā-ja- leeh' hnāh' joō' Tāā' jñān' hī- gya' gyūuh'. Hī- he' jmeē' dsa-hya- hyoo- kih' hī- hlēēh' lā-ja- kih' hī- lluū'. Hi' cheey' jma' ka-lāh' kih' hī- jmeē' he- llu' hī' kih' hī- jmeē' he- hliih'. ⁴⁶ Jēēh' cher'mah' hnaah' hnāh' ma-la' hī- hnāā' hnāh' ba', hee- ba' hñah' hnāh' kih' Dio ja-? ¿Chē' sa' jmeey' lā-ja- ka-lāh' hī- koō' ku'sih-? ⁴⁷ Cher'mah' kih' oōh' ba'

hnäh' jmeeh' hnäh' Dio, ¿che' laah' hnäh' jmeeh' hnäh' koo' he' llu'? ¿Che' sa' jmee' lä' ja' hi' sa' ma' heeh' kih' Dio? ⁴⁸ Wa' laah' hnäh' lluu', lä' koo' laa' Täa' jnän' hi' gya' gyuu' hi' lluu' go'te'.

6

¹ 'Leeh', ta' hnooh' hnäh' ha' lä' jee' hlëeh' dsa' llu' kyah' hnäh' wa'ra' ga'jmeeh' hnäh' koo' he' llu'. Cher'mah' ko'taa' ga' ga'jmeeh' hnäh' mah' jëe' dsa' kyah' hnäh', sa' hñah' hnäh' ni' miih' kih' Dio hi' gya' gyuu'. ² Wa'ra' ga'kwah' hnäh' be' kih' jaa' hi' lla'kyaa', ta' jwii' ni' jaa' hee' na' ma'jmeeh'. Mah' sa' jmeeh' hnäh' kwee' kyaah' hi' jmää' hñii' mi'te' neh' gwah', hi' lä' ja' jmeey' ka'läh' cha'jwë' he' hnooyh' ha' lä' jee' hlëeh' dsa' llu' kiyh' ba' ja'. Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', ko'ja' ba' hñih' ma'liyh' jñeey'. ³ Pero hne', wa'ra' ga'kwëeh' dsa' miih' kuu', ta' jwii' ni' jaa' ma'ke' laa' ome' kyaah'. ⁴ Heh' lä' ja', sa' jnä' he' ma'kwëeh' dsa' kuu'. Ma'ja' Täa' kyaah', hi' jëe' lä'jë' he' sa' jnä', mi'hmaayh' kyah' to'lo' nē' lä'jëe' dsa'.

Ga'mi'tëë- Jesús dsa' kyaay' ha' lä' chuuy' kyaah' Dio
(Lc. 11:2-4)

⁵ Wa'ra' ga'të' jee' ngiih' kyah' kih' Dio, ta' jmee' lä' jmee' hi' jmää' hñii' mi'te'. Ti'h' dsëy' na'täay' hlëeyh' kyaah' Dio neh' gwah' mäh' hi' lä' ja' jmeey' cha'jwë' jee' ga'nää' dsa' mah' jëe' dsa' kiyh'. Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', ko'ja' ba' hñih' ma'liyh' jñeey'. ⁶ Pero hne', wa'ra' ga'të' jee' ngiih' kyah' kih' Dio, go'he' jee' gwiih' mah' jne' haah' kyah'. Ngii' kyah' kih' Täa' hi' sa' jnä'. Ma'ja' Täa' kyaah' hi' jëe' lä'jë' he' sa' jnä', mi'hmaayh' kyah' to'lo' nē' lä'jëe' dsa'. ⁷ Wa'ra' ga'të' jee' ngiih' kyah' kih' Dio, ta' hlëeh' cha'miih' jiih' koo' nēe' juu' he' sa' jmää' ta', lä' koo' jmee' hi' sa' ma'heeh' kih' Dio. Kih' he' hlëeyh' cha'miih' jiih' koo' nēe' juu', nuu' Dio kiyh' laay'. ⁸ Ta' jmee' hnäh' lä' jmee' dsa' he'. Jëeh', Täa' jnän' hi' gya' gyuu', ma'ñey' ba' hee' na' jmee' bii' jnän' jää'

ja'ga' ngiin' kiyh'. ⁹ Lä'la' ba' hnøø' ngiih' hnäh' kyah':

Tää' kyaah' jnääh' hi' gya' ya'jwii', lä'jëe' ba' wa' jmee' dsoo' he' laah' hne' na'jngëe' go'te'.

¹⁰ Ña' mah' jmeeh' hih' jee' la'.

Wa'le' lä' hyoh' hoh' hñaa' jmi'gyuu' la', ja'ba' lä' koo' la' gyuu' ya'jwii'.

¹¹ Kwëeh' jnääh' na' he' kih' hñih' jnääh' he' jmee' bii' kyaah' jnääh'.

¹² Jmee' jøh' hoh' kih' he' ma'hlääh' jnääh' , ja'ba' lä' koo' jøh' dsë' jnääh' kyaah' hi' dsa'hlääh' kyaah' jnääh'.

¹³ Ta' kwa' jwë' ka' he' hñih' dsë' jnääh', lää' jnääh' kih' he' ja'.

Jëeh', jaa' hne' ba' jmee' hih' kih' lä'jë', kyah' ba' la' ga'lä'jë' be', hne' ba' laah' jøøh' kih' ga'lä'jë' joh' jmi' cha'. Wa'la' lä' ja'.

¹⁴ 'Cher'mah' jmeeh' jøh' hoh' kyaah' dsa' hi' dsa'hlääh' kyaah' hnäh', lä' ja' ka'läh' Täa' jnän' hi' gya' gyuu' jmeey' jøh' dsëy' kyaah' hnäh'. ¹⁵ Pero cher'mah' sa' ga'jmeeh' hnäh' jøh' hoh' kyaah' dsa' hi' dsa'hlääh' kyaah' hnäh', lä' ja' ka'läh' Täa' jnän' hi' gya' gyuu' sa' jmeey' jøh' dsëy' kyaah' hnäh' he' dsa'hlääh' hnäh' kiyh'.

Ga'hlëeh' Jesús kih' he' sa' kih' hñih' jne'

¹⁶ Jmi' ma' sa' kuh'huh' hnäh' jee' hlëeh' hnäh' kyaah' Dio, ta' jmee' hnäh' lii' he' ti'meeh' hoh' hnäh' lä' jmee' dsa' hi' jmää' hñii' mi'teh'. Hi' he' jmee' lii' mo'në' mah' jëe' dsa' kiyh' he' sa' kuh'hiih'. Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', ko'ja' ba' hñih' ma'liyh' jñeey'. ¹⁷ Pero hne', ma' sa' kuh'huh' jee' hlëeh' kyaah' Dio, ja' jñaa' lleh' mah' gyih' mo'nëh'. ¹⁸ Mah' lä' ja', sa' lä'leeh' cha'në' dsa', he' sa' kuh'huh'. Kih' Täa' hi' sa' jnäa' ba' lä'leeh'. Hi' lä' ja', Täa' kyaah' hi' jëe' lä'jë' he' sa' jnä', mi'hmaayh' kyah' to'lo' nē' lä'jëe' dsa'.

Ga'hlëeh' Jesús kih' he' la' hmooh'

(Lc. 12:33-34)

¹⁹ Ta' wa' hnooh' hnäh' lla'mah' jmi'gyuu' la' cha'miih' he' la' hmooh' kyah' hnäh'. Jëeh' jee' la' chaa' jah' jwë'

cha-miih- hi- hya- tu'juh- lä-jë- he- llu'. Hi- dsa-taah- dsa-hii- mah' hiiy'. ²⁰ Hnøøh' hnäh' mah' lla-mah' gyuh' ya-jwi- he- la- hmooh' kyah' hnäh'. Jee- ja- sa- chaa- jah- hi- jwë- ni- sa- hya- tu'juh- ka-läh'. Hi- jee- ja- sa- chaa- dsa-hii- mah' hiiy'. ²¹ Ha- jiih' jee- hla- he- la- hmooh' kyah' hnäh', jee- ja- ba- kyë- hnäh' o-jøh- dsë-.

Wa'je- kih' jmi-ngo' jnän'

(Lc. 11:34-36)

²² 'Mi- 'në- jne- la- lä-koh- wa'je- kih' jmi-ngo' jnän-. Lä-ja-, cher'mah' mi-nëh- la- llu', lä-kaa- jmi-ngo' kyah' ngë- jee- wa'je-. ²³ Pero cher'mah' la- hliih' mi-nëh-, ga-lä-kaa- jmi-ngo' kyah' ngë- jee- na-hoo- ba-. Lä-ja-, cher'mah' wa'je- he- cha- kyah' la- na-hoo- ba-, ha- koh- sa- na-hoo- jee- ngëh-.

Sa- le' jmee' jne- he- kih' Dio mah' jmee' jne- he- kih' kuu'

(Lc. 16:13)

²⁴ 'Ni- jaa- sa- lä-këh- jmi- jmee- he- kih' uu- dsa-kaah-. Jëeh-, jmeey- na-hääh- jaa- mah' lä-hnääh- hi- jñah-. Mi-tey- kih' jaa- mah' mi-kwayh- hi- jñah- he-. Sa- lä-këh- hnäh' jmi- jmeeh- hnäh' he- kih' Dio mah' jmeeh- hnäh' he- kih' kuu- ka-läh'.

Ga-hää' Dio kwee- go-te- lä-jë- hi- laa- kyaqy'

(Lc. 12:22-31)

²⁵ 'He-ja- jwëehn- hnäh': Ta- ka- hnäh' huüdsë- ha- lä- dsa-ngëe- hnäh', hee- na- kuh'huh- hnäh'. Ta- ka- hnäh' huüdsë- kih' jmi-ngo' kyah' hnäh', ha- lä- tëeh- hnäh' hmiih- he- këh- hnäh'. ¿Che- sa- kyeë- ga- he- chaa- hnäh' lä-koh- ga- he- kuh'huh- hnäh'? ¿Hi- che- sa- kyeë- ga- jmi-ngo' kyah' hnäh' lä-koh- ga- hmiih- he- këh- hnäh'? ²⁶ Jëe- da- hnäh' lä-koo- la- kih' ta- hi- hëe- jwë- në- lle-. Sa- cha- jngëëy- ni- sa- chooyh- mi-, ni- sa- llay- llu- mi- kiyh-. Pero Tää- jnän- hi- gya- gyuh-, ma-ra- he- ääh- bih-. ¿Che- sa- kyeë- ga- hnäh' lä-koh- ga- ta- he-? ²⁷ ¿Hii- hnäh' leh- jmeeh- saa- ga- koo- lëe-, kih' he- jmeeh- hnäh' cha-miih- huüdsë-?

²⁸ ¿He-la- jmeeh- hnäh' cha-miih- huüdsë- kih' hmiih- he- këh- hnäh'? Jëe-

da- hnäh' ha- lä- dsa-kwaa- wa-le- jee- nuu-. Sa- cha- ta- jmee-, ni- sa- hwëe- wa'ne-. ²⁹ Pero jwëehn- hnäh'. Ma-ke- na'hñaa- la- hmiih- he- ga-këh- rey Salomón, sa- ga-liyh- ma- këyh- hmiih- he- la- na'hñaa- lä-koo- la- wa-le- ja-. ³⁰ Cher'mah' lä-ja- ga-jmee- Dio na'hñaa- wa-le- he- choo- në- nuu- na-, mah' hø- jë- dsa- neh- hwii-, ha- ga- sa- jmääh- hnäh' llu-, dsa- hi- miih- go-te- ba- dsoo- dsë-. ³¹ He-ja- mo-to- ka- ga- hnäh' huüdsë- jawah- hnäh': "¿Hee- na- kih'hiih- jñääh-, hee- hmiih- kyeh- jñääh'?" ³² Jëeh-, lä-jëe- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio hnooyh- lä-jë- he- ja- jmah- ba-. Pero Tää- jnän- hi- gya- gyuh' ya-jwi- ma-ñey- ba- he- jmee- bii- jnän- kih' jee- lä-jë- he- ja-. ³³ Hnääh- da- hnäh' to-në- Dio hi- laa- dsa-ta- jøøh- jnän- hi- jmee- hnäh' he- llu- jmah- ba- lä-koo- hnøoy- hñiiy-. Lä-ja- ba- hñah- hnäh' lä-jë- he- jmee- bii- kyah' hnäh' ka-läh'. ³⁴ He-ja- ta- ka- hnäh' huüdsë- kih' hø-, jëeh- hø- lä-cha- jyoh- ga- huüdsë- he- jmeeh- hnäh'. Heeh- ba- hnäh' koo- jmi- koo- jmi- lä-koo- te- he- chaa- hnäh'.

7

Sa- ga-tëe- jne- jëen- kih' jñah'

(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Ta- ka- hnäh' kwaat- kih' jñah- mah' sa- ka- Dio kwaat- kyah' hnäh'. ² Jëeh-, Dio ka- kwaat- kyah' hnäh', ja- ba- lä-koo- kah- hnäh' kwaat- kih' jñah-. Lä-koo- te- ka- hnäh' kwaat- kih' jñah-, ko-ja- hmiih- te- ka- Dio kwaat- kyah' hnäh'. ³ ¿He-la- jëeh- wa-hløø- he- hä- mī-në- øøh- mah' sa- jëeh- da- wa-hløø- juh- he- hä- mī-nëh- hñaa- '? ⁴ ¿Ha- lä-ja- jwiih- øøh-: "Kwa- da- wa- llen- wa-hløø- he- hä- mī-nëh-", mah' hä- ba- kyah' hñaa- he- juh- ga-? ⁵ ¿He- ba- che- ta- juuh- hne-! Lle- da- jää- wa-hløø- juh- he- hä- mī-nëh- hñaa- '. Ja- ga- na- jëeh- kwee- mah' leh- wa-hløø- he- hä- mī-në- øøh-. ⁶ Ta- kwëeh- hnäh' dsii- he- la- na- jøø-, wa-ra- ga-jëeyh- mah' gi-hnäy- kyah' hnäh'. Ta- jwä- hnäh' kuü- he- la- hmooh' kyah' hnäh' cha-në- cha'ñe-, wa-ra- ga-hee- ga-soyh-.

Hnøø' hnääh' jne' Dio lä'kaa- tuh-dsë- jne'

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Ngü' hnäh' kih' Dio, mah' hñah' hnäh'. Hnøøh' da' hnäh' mah' jnääh' hnäh'. Tee' hnäh' kiyh' mah' näy' ho'haah'. ⁸ Jëeh', lä'jëë' hî- ngü, hyoyh' ba'. Hî- hnooh-, jnøøyh' ba'. Hî- tëë' ho'haah', nä' ba' ho'haah' kiyh'. ⁹ ¿Ha- lä'ja- kwëëh' hnäh' chih- kyaah', koo- mi'kuu' wa'ra- ga'ngüy' he'ñiih'? ¹⁰ Hî- cher'mah' ga'ngüy' kuyh' jaa- hmooh-, ¿ha- lä'ja- kwëëyh' jaa- miih'? ¹¹ Ma'ke- hlëëh' hnäh', leh' ba' hnäh' kwëëh' chih- kyaah' he- llu'. Joh' ga' he- llu' sa' kwa' Tää' hî- gya' gyuu' kih' lä'jëë' hî- ngü kiyh'. ¹² He-ja-, lä'jëë' he- hnooh- hnäh' jmee' dsa- kyah' hnäh', ja-ba' lä'ja- jmee' hnäh' kiyh' ka-läh'. Juu' la- jëeh' kwee- kyaah' ley he- ga'sii' Moisé kyaah' lä'jëë' he- ga'sii' lä'jëë' hî- ma'ngëë' juu' kih' Dio.

Lä-to' ho'haah'

(Lc. 13:24)

¹³ 'Go-taah' hnäh' ta' jwë' dsu-. Jëeh', jla' la' ho'haah' hî- hu' la' jwë' he- dsu- jee' dsa-heë' dsa-. Jwëë' dsa- hî- dsa-taah' ta' ja-. ¹⁴ Dsu- la' ho'haah' hî- dsu- jwë' he- jmee' chaa- dsa-. Miih- go-te' ba' dsa-taah' ta' ja-.

Mii' kih' jmee' lii- ha- lä' la' chaah' hma-
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Hää' hnäh' hñah' kih' hî- ga'nää' lä'koh' hî- ngëë' juu' kih' Dio ba'. Ya-näy' jee' kyah' hnäh' jmääy' hñiiy' hwaay' lä'koo- jaa- borrego. Pero ta' neh' tuh-dsëy', laay' lä'koo- jaa- jah' hî- hää'. ¹⁶ Kyaah' he- jmee' ja-, lä'jnä' ha- lä' laay'. Ha- lä'ja- chooh' dsa- mi'jeh' kih' chaah' too'. Ni' mi'higo sa' chooh' dsa- kih' chaah' too'. ¹⁷ Jëeh', lä'jëë' chaah' hma- he- llu', hii- mii' he- llu' ba'. Hî- lä'jëë' chaah' hma- he- hliih', hii- mii' he- hliih'. ¹⁸ Lä'jëë' chaah' hma- he- llu', sa' le' hii' mii' he- hliih'. Ni' chaah' hma- he- hliih', sa' le' hii' mii' he- llu'. ¹⁹ Ga-lä'jëë' chaah' hma- he- sa' hii' mii' he- llu', hnä' dsa- mah' tooyh' cha'je-. ²⁰ He- lä'ja-, lä'jnä' ha- lä' laa' dsa- kyaah' ta' kih'.

Ja' lä'jëë' dsa- dsa-taah' jee' jmee' Dio hih'

(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Ja' lä'jëë' hî- jäh' kin': "Dsa-jøøh' kyaan-, Dsa-jøøh' kyaan-", dsa-taah' jee' jmee' Dio hih-. Ma-la- hî- jmee- lä' hyoh- dsë' Tää' kyaan- hî- gya' gyuu', hî- he' ba' dsa-taah'. ²² Wa'ra- ga'të' jee' laa- jmi-gyuu', jwëë' dsa- jäh' siiyh' jnä': "Dsa-jøøh' kyaan-, Dsa-jøøh' kyaan-, ¿ja' kyaah' mada' he- ga'jmeeh' ga'kwa' jnääh' juu' kyah', kyaah' mada' kyah' ga'hweë' jnääh' hî-sa-llu', hî- kyaah' mada' kyah' ga'jmeë' jnääh' he- juh-gaa-?" ²³ Ma'ja- jëehn' kih' dsa- he': "Jih'koh' sa' ga-lä'kyuun- hnäh'. Go-nää' hnäh' kyah', hnäh' hî- tëë' jmee' he- hliih'."

Ga'jmeey' hne' kiyh' nē' kuu' hloo-

(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴ 'He-ja-, hî- nuu- juu' kin' mah' jmeey' lä' jwahn-, hî- he' laa' lä'koo- jaa- dsa-ñuu- hî- cha- hu' dsë- llu' kih'. Ga'jmeey' hne' kiyh' nē' kuu' hloo-. ²⁵ Ja' jma', ga'juu' jmi- hî- ja' lle' nē' kih' hne'. Pero sa' ga'toh', jëeh' ma' chih' nē' kih' kuu' hloo-. ²⁶ Pero hî- nuu- juu' kin' mah' sa' jmeey' lä' jwahn-, hî- he' laa' lä'koo- jaa- dsa- too- hî- ga'jmeë' hne' kih' nē' mi'sii'. ²⁷ Ja' jma', ga'juu' jmi-, ja' lle' tä' ga'jmeë' wii' kih' hne' ja-, mah' ga'toh'. Ga'heë' lä'jëë' go-te' —ga-jäh' Jesús.

²⁸ Ma' ga'dsaa' ga'hlëëh' Jesús juu' la-, lä'jëë' dsa- hî- ma' tääh' jee' ja-, ma' jëë- dsayh' ha- lä' la' juu' he- ma' kway-. ²⁹ Jëeh' ma' hlëëyh' dsa- lä'koo- jaa- hî- jmee' hih' ba', ja' lä'koh' ma' jmee' ta-jwöh' kyaah' ley.

8

Ga'mi-hlää' Jesús jaa- hî- ma' dsaah' hmih' høø-

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Lä'koo- ma' ga-jñaa' Jesús ñih' lle'koh' ja-, jwëë' dsa- ga-lla-lla' kaah' kiyh'. ² Jee' ja- ga'ya-jäh' jaa- dsa- hî- ma' dsaah' hmih' høø-. Ga'juuyh' jnëy' cha'në' Jesús mah' ga-jäyh' siiyh'.

—Dsa-jøøh' kyaan-, cher'mah' le', leh' ba' hne- cheh' dsu' he- mi-sah' jnä'.

³ He-ja- ga-hii' Jesús ma-goo- mah' ga-kyey- në' kih' dsa- he' mah' ga-siiyh':

—Le' ba', wa' dsa-che' ba' dsoo' kyah'.

Lä-chah' ja- ga-ääh' go-te~ hmih' høø- ja-. ⁴ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jëe' da', ta' jmeeh' juu' kih' ni' jaa-. Gwa- go-hääh' hñaah' kih' jmi-dsa-. Kye- miih- he- kwëeh' hnih' lä-hih' he- ga-jmee' Moisé. Lä-ja- go-jmee' mah' lä-ney- ma-jä' kyah' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

Ga-mi-hlää' Jesús moz~ kyaä' juu' hløø'
(Lc. 7:1-10)

⁵ Lä-koo- ma' ga-he' Jesús jwii- Capernaum, ja' jaa- juu' hløø' chuh' kih' Jesús mah' ga-chuuy' kyaah':

⁶ —Dsa-jøøh' kyaan+, moz~ kyaan+ na-kyaa' cha'neh+ kin+, ja' jwërte kiyh', mo'so' liih' goo- tiy' —ga-jäyh' siiyh'.

⁷ —Ni' ba' jnä' mi-hlää' jnih' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

⁸ Mah' ga-jëeh- juu' hløø' he' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan+, sa' cha- he- laa' jnä' mah' go-heh' cha'neh+ kin+. Lee' ba' koo- jäh', mah' jä' ba' kih' moz~ kyaan+. ⁹ Jëeh' jnä' ka-läh', chaa- hi- jmee- mada- he- jmeen+ kiyh', hi' tääh' hløø' hi- jmeen+ hih' kih'. Wa-ra- ga-jmeen+ hih' kih' jaa-: “Gwa- jee' oo-”, dsooy' ba'. Wa-ra- ga-jwii- jñah': “Ñä- ta' la-”, jäy' ba'. Hi' wa-ra- ga-jwii- moz~ kyaan+: “Jmee' he- la-”, jmeey' ba'.

¹⁰ Peer+ ga-jëe' dsah+ Jesús ma' ga-nuuy' juu' kih' dsa- he'. Mah' ga-siiyh' lä-jëe' hi- ma' chaa' kaah' kiyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', lä-kaa- hwa' Israel sa' ma-jnääh' ni' jaa- dsa- hi- dsoo' dsë' lä-koo- dsoo' dsë' dsa-nuuh- la-. ¹¹ Jwëehn~ hnäh', lloo~ koo- jmi- jwëe' dsa- ya-nää' ta' kye' ta' nii' hi- dsa-taah' kuh' ma-nuuh' ko-jøh' kyaah' Abraham, kyaah' Isaac, hi' kyaah' Jacob gyuu' ya-jwii' kih' Dio. ¹² Pero dsa- Israel hi- ma' laa' kwaat~ dsa-taah' jee' jmee+ Dio hih+, hi- he' jwää' dsih' ta' ka'hne- jee' na-hoo-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' juuy' cha-jay'.

¹³ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh' juu' hløø' he':

—Gwaah- ba' hne- kyah', wa' le' kyah' ja-ba' lä-koo- ma-lä-dsoo' hoh'.

Lä-chah' ja-, ga-jä' kih' moz~ kyaay'.

Ga-mi-hlää' Jesús ma-choo' Pee'
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Ma-ngëe' he- ja-, ñee' Jesús cha'neh+ kih' Pee'. Jee' ja- ga-jëe' ma-choo' Pee' na-kyaa' dsaayh' kyaah' llii'. ¹⁵ Mah' ga-sooh' Jesús ma-gooy-. Lä-chah' ja- ya-hii' llii' kiyh'. Ga-nooy- jee' ma' kyaay' mah' ga-løøy' jmeey' ta' he' kih' lä-jëe'.

Ga-mi-hlää' Jesús jwëe' dsa-dsaah'
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Ta' ga-nuuh- ja-, na-jää- dsa- cha'ne' Jesús jwëe' hi- ma' kye- jmi-lle' hlih'. Kyaah' koo- ga-hlëeyh' ba' ga-hwëey' jmi-lle' hlih' he' hi' ga-mi-hlääy' lä-jëe' ga- dsa- hi- ma' dsaah'. ¹⁷ Mah' lä-ja- lä-te' he- ga-jäh' Isaia hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio lä- ma' ga-jäyh': “Hñiiy' ba' ga-kay' në' kiyh' lä-jëe' dsoo' jnän, hi' ga-kooy' lä-jëe' dsoo' jmi-wii' jnän ka-läh'.”

Dsa- hi- ma' hnøø' ma' jmee' ko-jøh'
kyaah' Jesús
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Ma' ga-jëe' Jesús jwëe' dsa- ma' tääh' lä-ku' lä-jii' kiyh', ga-jmeey' mada- kyaä' jnääh' discípulo kyaay', he- ga-mi-llu' jnääh' na'moo' mah' haa' jnääh' ko-jøh' kyaayh' ta' hngaah' ko-taa- jmi-juuh-. ¹⁹ Ja-ga' ga-lloo' jaa- ta-jwoh' kyaä' ley, ga-siiyh':

—Ta-jwoh', niin' kyaah' hne- wa' ha- cha- ha- jee' ga-llooh'.

²⁰ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Cha- ba' too- jee' gwii- hyah-, cha- ba' sii- kih' ta' hi- hëe- gyuu'. Pero Hi- ga-lëe' ngo' la- sa' cha- jee' jäy'.

²¹ Jñah' discípulo kyaay' ga-siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan+, kwa' jwë' kin+ na-haan- to-në' tää' kyaan+, ja-ga' niin' kyaah' hne-.

²² Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ñä- ba' hne- kyaah' jnä'. Wa' haa' ba' dsa- na-juu' hlii' kyaä'.

Ga-jmee' Jesús hih+ kih' lle' mah' hii' ti'
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Lă ma' ga'he' Jesús neh' na'moo', ga'nøø' jnääh' discípulo ko-jøh' kyaayh'.
²⁴ Ni' juu' ga' sa' cha-ja' koo-llē' tā', ga'hi' goo- jwēte. Ga'hluh' jmi- lă'jiih' ga'haa' neh' na'moo'. Pero ma-na-gwii- ba' Jesús.
²⁵ He-ja- jnääh' discípulo kyaay' na'chaa' jnääh' jee' ma-na-gwiiy- mah' ga'chiih' jnääh':

—Dsa-jøøh' kyaan, lăä' jne', ma-tøøhn' jee' juu' ba' jne' la'.

²⁶ Mah' ga'siiyh' jnääh':

—¿He-la' gah' hnäh'? Miih- go-te' ba' dsoo' hoh' hnäh'.

Ja-ga' ga'noo- Jesús, ga'jmeey' hih' ga'jā' tii' llē' hi' ga'jmeey' hih' ga'jā' tii' jmi-. Lă'ja- ba' ga'jā' ti'sih' ga'lă'jē'.

²⁷ Peer- ga'jēē' dsa- jnääh', mah' ga'jāh' jnääh':

—¿Hii- ba' dsa- na-? Lă'kye- llē' kyaah' jmi- nuuh' kiyh'.

Ga'hwēē' Jesús jwēē' jmi-llē' hliih' hi- ma' jøø' kih' dsa'

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Lă'koo- ma' ga'lla-nøø' jnääh' ta' hn-gaah' ko-taa- ja-, jee' la' hwa' kih' Gadara, ya'nää' uu' dsa-nuuh' hi- ma' jøø' jmi-llē' hliih' kih', ga'mi'jeey' Jesús. Dsa- he' ga'hwēē- jee' la' to-høø- kih' hlii'. Hääy' jwēte, sa' ma' kway- jwē' ma' dsa-ngēē' ni' jaa- dsa- ta' jwē' ja-. ²⁹ Mah' ga'hooyh' ki-gaa-, ga'jāyh':

—¿Hee- ba' kih' he- ma-nēh' jee' tøøh' jnääh' la-, hne- Jesús Joø' Dio? ¿Che' ma-nēh' mah' heeh' jnääh' wi' jää' sa' ga' ma-lloo' jmi'?

³⁰ Uu' miih- jee' ma' tääyh' ja-, ma' tääh' koo- nää' nē' ma' kuh- nuu-. ³¹ Ga'chuu' llē' hliih' he', ga'siiyh' Jesús:

—Cher'mah' ga'hwēēh' jnääh', kwa' jwē' kyaay' jnääh' dsa'tooh' jnääh' kih' nē' hi- tääh' oo'.

³² Mah' ga'jāh' Jesús siiyh':

—Go-nää' hnäh' ja-.

Mah' ga'hwēēy-, ga'näay' ga'taayh' tuh-dsē' nē' he'. Lă'chah' ja-, lă'jēē' nē' he' ga'kyuu'. Ma' ga'tēēy' koo- llē' hwa', ko-dsoo' jwē' ba' ga'saay' cha'jmi- juuh-. Jee' ja- ga'juuy' neh' jmi-. ³³ Dsa- hi-

ma' hää- nē', ga'nää' ko-chih' cha-hlii- ta' jee' jwii- na'jmeeyh' juu' ha- lă' ga'la' kih' nē', hi' ha- lă' ga'la' kih' dsa- hi- ma' jøø- llē' hliih' kih'. ³⁴ He-ja- ga'lă'jēē' dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja-, ga'hwēēy- mah' ga'näay' ga'mi'jeey' Jesús. Ma' ga'jēēy', ga'chuuy' kyaayh' mah' wa'llaayh' jee' ja-.

9

Ga'mi'hlää' Jesús jaa- hi- sa' liih' goo- tii'
 (Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Ma-ngēē' he- ja-, ga'he' Jesús ka-läh' neh' na'moo' ngaayh' ta' hn-gaah' ko-taa- ta' jwii- kiyh'. ² Ma' ga'llaayh' ja-, na'jää- dsa- cha'nēy' jaa- hi- dsaah' hi- sa' liih' goo- tii' na'kyaay' nē' jii'. Ma' ga'jēē' Jesús dsoo' ba' dsē' dsa- he', he-ja- ga'jāyh' siiyh' hi- sa' liih' goo- tii':

—Wa'nøh' hoh' gyuu- kyaan, ma-na-che' ba' lă'jē' dso'kye- kyah'.

³ Jee' ja- ma'tääh' ko'llaa' ta-jwoh' kyaay' ley. Hi- he' ga'jmeey' huud'sē- he- ga'hlēēh' Jesús lă'ja- he- ga'mi'kwayh' Dio ba' ja-.

⁴ Pero ga'lă'liih' ba' Jesús he- huud'sē- ma' jmeey' dsa- he', he-ja- ga'jāyh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' huud'sē- hliih' lă-na-? ⁵ ¿Hee- ga' na- sa' jwēēh', laah' hnäh'? ¿Che' he- chiih' jne' jaa- hi- dsaah': "Ma-na-che' dso'kye- kyah'", o he- chiih' jnih': "Noo-, kii' jii' kyah', mah' gwaah-"? ⁶ He-ja- jmeen- he- jwēēh' ga' mah' lă-ngēēh' hnäh', Hi-ga'lēē' ngo'la- ba' na-ngē' jwē' jmi-gyuu- mah' chey' dso'kye- kih' dsa-.

Ja-ga' ga'jāh' Jesús siih- hi- sa' liih' goo- tii':

—Jnä' jwahn- noo-, kii' jii' kyah', gwaah- cha'neh' kyah'.

⁷ He-ja- ga'noo- dsa- he' ngaayh' cha'neh- kiyh'. ⁸ Ma' ga'jēē' dsa- ngaah' hi- ma' dsaah' he', ga'lă'dsaa- dsēy' cha-miih- mah' ga'jmeey' juuh- kih' Dio, ta'la- kih' he- ga'kwēēy' cha-miih- be' jaa- dsa-nuuh- mah' mi'hlääy' dsa-dsaah'.

Ga'tēēh' Jesús Matä'

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Lă' ma' ya'hēē' Jesús jee' ja-, ga'jēēy' jaa- dsa-nuuh- hi- chee- Matä', hi- ma'

gya' nē'ta' kih' koo'y' ku'sih'. Mah' ga'jāyh' siyh':

—Ŋa' wa' jmeen' ko-jōh'.

He-ja' ga'nooy', ga'jmeey' ko-jōh' kyaah' Jesús.

¹⁰ Pero he' ga'la'. Ma' gya' Jesús kuh'hīh' cha'neh' kih' Matā'. Jwēē' dsa' hī' ma' koo' ku'sih' hī' jñāh' dsa' wa' hī' cha' hī' ma' tāāh' nē' mes' kuyh' ko-jōh' kyaah' Jesús hī' kya' jñāāh' discípulo kyaay'. ¹¹ Ma' ga'jēē' dsa' fariseo, heh' ga'jmeey' lā'ja', mah' ga'jāyh' siyh' jñāāh':

—¿He-la' kuh' ta-jwoh' kyaah' hnāh' ko-jōh' kyaah' dsa' hī' koo' ku'sih' na' hī' kyaah' jñāh' dsa' wa' hī' cha' hī'?

¹² Ma' ga'nuu' Jesús juu' ja' mah' ga'jāyh':

—Sa' jmee' bii' tē'mē' kih' dsa' hī' lluy', kih' dsa-dsaah' ba' jmee' bii'. ¹³ Go-nāā' hnāh' mi-tēē' hnāh' hñāah' he' hnōō' jāh' juu' la': "Hnoon' wa' lā-nīh' hoh' hnāh' ba', sa' hnoon' he' jēēh' hnāh' jāh' nē' na'hyoo", ga'jāh' Dio. Sa' ma-jan' kih' hī' lluy', kih' hī' cha' dso'kye' kih' ba' ma-jan', mah' wa' dsa-jēeyh' kyaah' Dio.

Ga'ngi' dsa' juu', he-la' sa' tū' discípulo ko-hwēē' he' kuh'hīh'

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Ja' ga' ya'nāā' dsa' hī' ma' ga'nāā' kyaah' Jwāā', ga'mi'jēey' Jesús mah' ga'ngi' juu' kiyh':

—¿He-la' ma'la' jñāāh' ba' kyaah' fariseo, ko-lla-jīih' ba' sa' kih'hīh' jñāāh' jee' ngi' jñāāh' kih' Dio, mah' sa' jmee' lā'ja' discípulo kyaah'?

¹⁵ He-ja' ga'jāh' Jesús siyh':

—Sa' cha' ti-meeh' dsē' hī' tāāh' jee' dsa-jēē' goo' dsa' ta'ko-jīih' gya' dsa-nūuh' hī' dsa-jēē' goo' jee' ja'. Pero lloo' koo' jmi' wa'ra' ga'lee' dsa' dsa-nūuh' hī' dsa-jēē' goo' he'. Ma'ja' ga' tū' dsa' kyaay' he' kuh'hīh' mah' chuuy' kyaah' Dio. ¹⁶ Ni' jaa' dsa' sa' kwa' kiyh' tōoy' hmi' hmēē' nē' hmi' ma-gyuh'. Jēēh', hmi' hmēē' dsa-dsuh' mah' jmee' dsa-gyii' hmi' ma-gyuh' cha-gami' hī'. ¹⁷ Hi' lā'ja', ni' jaa' dsa' sa' kwa' kih' chiyh' jmi' mi'jēh' hmēē' neh'

loo' ma-gyuh'. Cher'mah' ga'chih' dsa' he' hmēē' ja' neh' loo' ma-gyuh', chah' ba' gyii', jēēh' sa' kwa' jwē' āā'. Tūū' jmi' mi'jēh' hmēē' hī' hee' loo' ka-lāh'. He-ja' neh' loo' hmēē' ba' dsa-hoo' jmi' mi'jēh' hmēē'. Mah' lā'ja' ba' mi-hee' ko-jōh' lā'tō'.

Jo'mi' Jairo kyaah' jaa' dsa-mē' hī' ma' dsaah'

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Ta'ko-jīih' hlēēh' gyih' lā'ja', ma' ga'lloo' jaa' dsa-jōōh'. Ga'juuyh' jnēy' cha'nē' Jesús, mah' ga'jāyh':

—Gyūū' mē' kyaan', koo' ma-juu' ba'. Man' mah' go'kyeh' gooh' nē' kiyh' mah' lā'jīih' —ga'jāh' dsa-jōōh' he'.

¹⁹ Mah' ga'noo' Jesús jee' ma' gya', ga'lla'ley' kaah' kih' dsa' he', hī' ga'nōō' jñāāh' ko-jōh' kyaayh'. ²⁰ Jee' ngooy' ja', jaa' dsa-mē' hī' ma-hya' gya'tō' jī-nē' jēē' dsoo' kih', ga'llooy' ta' ka'luu' Jesús mah' ga'su' miih' cha'gooy' cha'hoo' sa'hmi' kiyh'. ²¹ Jēēh' ma' laay': "Wa'ra-jāh' kih' koo' tēēn' su' miih' cha'goon' sa'hmi' kiyh', hlāān' go-te'." ²² Ma' ga'jēēh' Jesús hñi', ga'jēey' dsa-mē' he' mah' ga'si' hīh':

—Wa' jēē' hoh' gyūū' kyaan'. Kih' he' ma-lā-dsoo' hoh' kin', ma'hlaah' ba'hne'. Lā'chah' ja' ga'jā' go-te' kih' dsa-mē' he'.

²³ Lā' ma' ga'lloo' Jesús kih' dsa-jōōh' he', ga'jēey' tē' hī' ma' tāāh' juu' luu' hma-ta', hī' ma' tāāh' dsa' ki-hooh'. ²⁴ Mah' ga'si' hīh' lā'jēē' dsa' he':

—Hwēē' da' hnāh' jee' la'. Chih-mē' na' sa' na-juu', hī' na-gwii' ba' na'.

Mah' ga'mi'kwah' dsa' kih' Jesús, ma' ga'jāyh' lā'ja'. ²⁵ Ma' ga'hwēē' dsa' he' ta' ka'hne', ga'hey' jee' na'kya' chih-mē' he'. Ga'sooyh' gooy'. Hi' lā'chah' ja' ga'noo' chih-mē' he'. ²⁶ Lā'kaa' hwa' ja' ga'nuu' dsa' juu' ja'.

Ga'mi'hlāā' Jesús uu' dsa-tūū'

²⁷ Lā' ma' ya'hēē' Jesús jee' ja', uu' dsa-tūū' ma' chaa' kaah' kiyh', chuuy' kyaayh':

—iWa' lä-ñih' hoh' kyaah' jnääh', hne-
laah' sa'ju- kih' David!

²⁸ Lä' ma' ga'he' Jesús cha'neh',
ga'mi-jäh' dsa-tuu' he' kiyh', mah' ga-jäh'
Jesús siyh':

—Che' laah' hnäh' dsoo' lihn' jmeen' he-
na'?

—Leh' ba' hne- Dsa-jøøh' kyaan' —
ga-jäh' dsa-tuu' he'.

²⁹ Ja-ga' ga'chuy' mi 'nē' dsa-tuu' he',
mah' ga'siyh':

—Wa' le' kyah' hnäh' lä-koo- ma-lä-dsoo'
hoh' hnäh' kin'.

³⁰ Lä'chah' ja- ga-na' mi 'nē' lä-uu'
dsa-tuu' he'.

Pero ga'taah- Jesús juu' ga'chuy'
cha-miih- kyaah' dsa-tuu' he', ga'siyh':

—Sa' wa' lä-ñe- ni' jaa- dsa- kih' he- la-.

³¹ Pero lä-koo- ga'hwēē- bih' jee' ja-
ga-løøy' hlēēyh' kih' Jesús lä-kaa- hwa' ja-.

Ga'mi-hlää' Jesús jaa- dsa- koo'

³² Koo- ma-hwēē- ba' dsa-tuu' he' jee'
ja-, ma' ga'lla-nää' dsa- hi- jää' jaa-
dsa- koo- hi- ma' kye- jmi-lle' hlih'.

³³ Lä-koo- ma' ga'lee- Jesús jmi-lle' hlih'
he', ga-løø' hlēēh' dsa- hi- ma' koo- he'.
Peer- ga-lä-dsaa- dsē' dsa- hi- ma' tääh'
jēē- jee' ja-.

—Jih'koh' sa' ma-jēē' jne' lä-na- hwa' Is-
rael la- —ma' jäh'.

³⁴ Pero dsa- fariseo ma' jäh':

—Dsa-jøøh' kyaah' jmi-lle' hlih' ba' na-
kwa- be' kiyh' mah' hwēēy' jmi-lle' hlih'.

Peer- ga-lä-ñih' dsē' Jesús kih' dsa'

³⁵ Ga-ngēē' Jesús ga-lä-kaa- jee' hla-
jwii- kaah' jwii- mäh-, ma' mi-tēēy' dsa-
neh' gwah' kih' jee' jwii- ja-, ma' kway'
ju'hmeē' lä-koo- jää' Dio dsa- lä-hih'
kih', hi' ma' mi-hlääy' dsa-dsaah' hi' ma'
jñuuyh- dsoo' jmi'wii' kih' dsa'. ³⁶ Lä-koo-
hä' ma' jēēy' jwēē' dsa- hi- dsa-nää'
cha'nēy', ga-lä-ñih' dsēy' kih'. Jēēh', ma'
na-hēēy', ga-näy' na-saa- na-jñeey'. Ma'
laay' lä-koh' borrego hi- sa' chaa- juu'.

³⁷ He-ja- ga'siyh' jnääh' discípulo kyaay':

—Ma-ra- ju'dsoo', cha-miih- he- ma-le'
chooh' jne', pero miih- go-te' ba' dsa- hi-
tääh' jmee- ta'. ³⁸ He-ja- chuuy' hnäh'

cha-miih- kyaah' dsa-juu' ta' mah' cheey'
jwēē' hi- chooh' ta' kiyh'.

10

Ga'hñaa' Jesús lä-jēē' gya-tuu' apóstole (Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Ja-ga' ga-tēēh' Jesús lä-jēē' gya-tuu'
jnääh' discípulo kyaay', ga'hñaa' jnääh'
mah' jmee' jnääh' ta' kiyh'. He-ja- ga'hñah'
jnääh' be' he- hwēē' jnääh' jmi-lle' hlih',
hi' mi-hlää' jnääh' dsa- kih' na-ku' na-ngii'
' dsoo'. ² Lä-jēē' gya-tuu' jnääh' apóstole
kyaay', ma' chee- jnääh' lä-la-: To-nē'
he' Simón hi- ma' chee- Pee', kyaah' An-
dre øøyh-, Jacobo he' joo' Zebedeo kyaah'
Jwaa- øøyh-, ³ Felipe he', kyaah' Bar-
tolomé, Tamá he' kyaah' Matá hi- ma'
koo' ku'sih-, Jacobo he' joo' Alfeo, kyaah'
Lebeo hi- ma' tēēh- dsa- Tadeo, ⁴ Simón
dsa- cananita he', kyaah' Juda Iscariote hi-
ga-ngēē' Jesús.

Ga'chee' Jesús dsa- kyaay' mah' kway' *ju'hmeē'*

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵ He-ja- ga'chee' Jesús lä-jēē' gya-tuu'
jnääh', mah' ga'jmeey' mada' kyaah' jnääh'
, ga-jäh':

—Ta' go-nää' hnäh' ta' jee' tääh' dsa- hi-
sa' laa' judiu, ni' ta' go-taah' hnäh' jee'
jwii- he- na-hee- hwa' Samária. ⁶ Go-nää'
hnäh' jee' tääh' dsa- judiu ba', hi- laa'
lä-koh' borrego hi- na-hēē'. ⁷ Go-nää'
hnäh' go-kwa' hnäh' juu' la-: Ma-ya-jäh'
he- jää' Dio dsa- lä-hih' kih'. ⁸ Ja-
mi-hlääh' hnäh' hi- dsaah', ja- cheh' hnäh'
dsoo' hmih' høø-, ja- mi-jiih' hnäh' dsa-
hi- ma-na-juu', ja- hwēēh' hnäh' jmi-lle'
hlih'. La' ma-hñah- ba' hnäh' be' na-,
he-ja- ta' koo' hnäh' jñeeh' hnäh' kih' dsa'.

⁹ Ta' ka- hnäh' ku'nøø-, kuu' tøø-, ni'
koo- ñe' nøø'. ¹⁰ Ni' ta' ka- hnäh' sa'tuh-
kih' cha'jwē', ni' ta' ka- hnäh' jyoh' lēē'
hmiih- kyah' hnäh', ni' mii- he- heeh'
hnäh', ni' hma-hu- ka-läh'. Jēēh' jaa- hi-
jmee- ta', lle' kih' hyoyh- he- kuyh'.

¹¹ Wa' ha- cha- ha- jee' ga'lla-nääh'
hnäh', jwii- kaah' jwii- mäh-, ja- hnaah'
hnäh' jaa- dsa- hi- llu' dsē' mah' jäh'

hnäh' cha'neh' kiyh' lä'jiih' hwëëh' hnäh' jee' ja-. ¹² Wa'ra- ga'taah' hnäh' cha'neh' kih' dsa-, ja- jmeeh- hnäh' Dio kiyh'. ¹³ Cher'mah' ga'heeh- dsa- he- ma-jmeeh' hnäh' Dio kiyh', ja- na-jøø- cha'neh' ja-. Pero cher'mah' sa- ga'heeyh-, sa- lä'jmää' juu' he- ma-hlëëh' hnäh' ja-. ¹⁴ Cher'mah' sa- ga'heeyh- hnäh' jee' la-nääh' hnäh' hi- cher'mah' sa- ga-nuuy' juu' he- kyeh' hnäh', ja- hwëëh- hnäh' cha'neh' ja- o jee' jwii- ja-. Ja- hlah' wa'hloø- he- na-beh- ma-tiih' hnäh'. ¹⁵ Ma'ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', cha-ga'miih- wii' jëë' dsa- kih' jee' jwii- jee' sa- heeyh- hnäh' lä'koh' ga' jwii- Sodoma kyaah' Gomorra wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz-.

Ga'jah' Jesús jëë' dsa- kyaay' cha-miih- he-wii'

¹⁶ Nu- da' hnäh', jnä' cheen- hnäh' laah' hnäh' lä'koh' borrego hi- ga'nää' jee' kih' jah' hää'. Hnøø' leeh- hnäh' lä'koh' liih- miih-, hi- jmee' hnäh' hwaah' lä'koh' jaa- juu-. ¹⁷ Leeh- hnäh'. Jëeh', ngëë' dsa- hnäh' kih' dsa-ta'. Jmi'baa' dsa- hnäh' neh- gwah- kiyh'. ¹⁸ Kwaat- kih' juu' kin- ngëë' dsa- hnäh' kih' dsa-ta' kaah' mah' kwah' hnäh' ju'dsoo' kin- cha'nëy' hi- lä'ja- ka-läh' kih' lä'jëë- hi- sa- laa' judiu. ¹⁹ Wa'ra- ga-të' jee' ngëë' dsa- hnäh' kih' dsa-ta', ta-ka- hnäh' huu'dsë- ha- lä'hlëëh' hnäh' o ha- lä' juu' kwah' hnäh'. Wa'ra- ga-të' jee' hlëëh' hnäh', Dio ba' kwa' juu' ha- lä' hlëëh' hnäh'. ²⁰ Jëeh', ja- he' hnäh' he- hlëëh' hnäh'. Jmi-lle' kih' Täa' jnan' ba' ja- kway' juu' he- hlëëh' hnäh'.

²¹ 'Ngëë' dsa- øøh- kih' dsa-ta' mah' jngëeh' dsih'. Ja-ba' lä'ja- jmee' dsa- kih' joø' ka-läh'. Chih- tee' kyaah' cho'jmii- lä'jiih' liyh- jngiiyh' kih'. ²² Lä'jëë- dsa- jmee' na-høøh' kyah' hnäh' kwaat- kin-. Pero hi- kwëëh' dsë' lä'jiih' llaa-, hi- he' ba' lää'. ²³ Wa'ra- ga-jmeeh- dsa- hnäh', go-nää' hnäh' ta- jyoh' jee' jwii-. Jëeh' ma'ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', jah' Hi-ga'lëë'ngo' la- jää' sa- ga' ma-ngëëh' hnäh' lä'kaa- jwii- kih' hwa' Israel.

²⁴ 'Sa- jøøh' ga' discípulo lä'koh' ga' ta-jwöh' kyaay'. Ni- moz-, sa- jøøyh'

ga' lä'koh' ga' dsa-jwiiy'. ²⁵ Lee- ba' kih' discípulo jmeey' lä'koo- jmee- ta-jwöh' kyaay'. Lä'ja- ka-läh' lee- ba' kih' moz- jmeey' lä'koo- jmee- dsa-jwiiy'. Hi- cher'mah' dsa-jwii- cha'neh' ga-tëëh' dsa- Beelzebú, joh' ga' sa- jäh' kih' hi- chaa- kiyh'.

Hi- kih' jmeen' gah' jne'
(Lc. 12:2-7)

²⁶ 'He- lä'ja-, ta- wa' gah' hnäh' kih' hi- jmeeh- hnäh'. Jëeh', sa- cha- ni- miih- he- na-jlë-, he- sa- lä'jnä'. Hi- lä'jë- he- na-hmäa', lloo- koo- jmi- lä'ñe- dsa-. ²⁷ Lä'jë- he- jwëëhn- hnäh' jee' na-hoo-, hlëëh' hnäh' jee' jnä' wa'je-. Hi- lä'jë- he- jwëëhn- hnäh' hñaa', wii' hnäh' gyuu' hne' mah' hlëëh' hnäh' ki-gaa-. ²⁸ Ta- wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngiih- jmi-ngo'. Hi- he' sa- le' jngiiyh' jmi-lle' kyah' hnäh'. Wa' gah- hnäh' kih' hi- lih- taah- hnäh' cha'je- lä'kye- jmi-lle' kyah' hnäh'. ²⁹ ¿Chë- sa- hnëë- dsa- uu' gyuu- ta' kyaah' koo- ñe' nøø'? Pero ni- jaa- hi- he' sa- le' täh- hwa' cher'mah' sa- ga-kwa' Täa' jnan' jwë'. ³⁰ Lä'kye- jñu- leh' hnäh' na-he' ga-lä'jë- kih' Dio. ³¹ He-ja- jwahn-, ta- wa' gah' hnäh'. Kyeë' ga' hnäh' cha-ga'miih- lä'koh' ga' jwëë' gyuu- ta'.

³² 'Cher'mah' hi- ga-mi-jnäa- hñii' laay' kyaan- cha'në' dsa-, ja-ba' lä'ja- mi-jnäa' jnih' cha'në' Täa' kyaan- hi- gya' ya-jwii'.

³³ Pero cher'mah' hi- hmä' juu' he- laay' kyaan- cha'në' dsa-, ja-ba' lä'ja- jmeen' kiyh' ka-läh' cha'në' Täa' kyaan- hi- gya' ya-jwii'.

Tee' dsa- kwaat- kih' Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Ta- wa' laah' hnäh', ma-jan- mah' jmeen- hii' tii' kih' dsa- jmi-gyuu-. Sa- ma-jan- mah' hii' tii'. Ma-jan- mah' llan- hnii- ba'. ³⁵ Ma-jan- llan- hnii- mah' tee' jooy' kyaah' jmiy-. Ja-ba' lä'ja- ka-läh' chih-më' kyaah' chooy' hi- ma'jooy' kyaah' ma-chooy'. ³⁶ He' ba' hi- chaa- koo- cha'neh', jmeey' na-hääh' dsa-kyaayh'. ³⁷ Hi- hnää' cho'jmii- lä'koh' ga' jnä', sa- høø- kwaat- leey' dsa- kyaan-. Hi- hnää' jo-ñuu' jo-miiy- lä'koh' ga' jnä', sa- høø-

kwaat~ leey' dsa~ kyaan'. 38 Hi~ sa~ jaa~ cru~ kya~ mah' jmeey' ko~ joh' kyaah' jna', sa~ kwa~ kin~ leey' dsa~ kyaan'. 39 Hi~ hnooh~ ha~ la~ jee~ la~ chaay~ llu', hi~ he~ juu' ba'. Pero hi~ kwaa~ hñii' juu' kwaat~ kin~, hi~ he~ ba' laa'.

Hyoh~ dsa~ kya~ Dio jñee'
(Mr. 9:41)

40 'Hi~ heeh~ hnäh', jnä' ba' he~ ma~ heeyh~. Hi~ hi~ heeh~ jnä', ma~ heeyh~ hi~ ga~ chee' jnä' ba' ja~. 41 Hi~ heeh~ jaa~ dsa~ hi~ ngëe~ juu' kih' Dio, kih' he~ na~ hñaa' kih' Dio, hyoyh~ lä~ koo~ te' he~ hyoh~ hi~ ngëe~ juu' ja~. Hi~ heeh~ jaa~ hi~ llu', kih' he~ laay' dsa~ llu', hyoyh~ lä~ koo~ te' he~ hyoh~ hi~ llu' he'. 42 Wa' hi~ cha~ hi~, hi~ kwëeh~ koo~ vas jmi~ dsë~ gyuh' jaa~ hi~ pih' la~, kih' he~ laay' discípulo kyaan~, ma~ ra~ ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', hyoyh~ ba' jñee'.

11

Ga~ chee' Jwaa~ dsa~ kyaay' mah' na'ngiiy'
juu' kih' Jesús
(Lc. 7:18-35)

1 Ma~ ngëe~ ma~ jmee' Jesús mada~ lä~ la~ kya~ jnääh', ya~ hëey' ngooy' na~ hlëeyh~ dsa~, hi~ na~ kway~ juu' lä~ kaa~ jee' jwii~ kih' dsa~ goo~ jnääh'.

2 Jwaa~ hi~ ma' choo~ jmi~ ma' hää' neh~ ñe'. Ma' ga~ nuuy' lä~ jë~ he~ ma' jmee' Cristo, ga~ cheey' uu' discípulo kyaay', 3 mah' na'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' hne~ he~ hi~ nøø' juu' jä~ o che' jaa~ jnääh' jñah'?

4 Mah' ga~ jeeh~ Jesús juu' kiyh', ga~ süyh~:

—Go~ nää' hnäh', mah' go~ jmeeh~ juu' kih' Jwaa~ lä~ jë~ he~ nuuh~ hnäh' hi~ lä~ jë~ he~ jëeh' hnäh' la~. 5 Hi~ tuu' ma~ jëey~ ba', hi~ jluuh' ma~ ga~ nääy' ba', ma~ laa' ba' hi~ ma' dsaah' dsöo' hmih' høø', hi~ gwii~ ma~ nuuy~ ba', hi~ ma~ juu~ ma~ lä~ jiiyh~ ba', hi~ hi~ tä~ ñee' ma~ nuu~ bih' ju'hmëe'. 6 Llu' la' kih' hi~ sa~ jmee~ to' dsë' kwaat~ kin~ —ga~ jäh' Jesús süyh~.

7 Lä~ koo~ ma' ga~ nää' discípulo kya~ Jwaa~, ga~ løø' Jesús hlëeyh~ dsa~ kih' Jwaa~

mah' lä~ dsöoh~ dsëy' ha~ lä~ ma' laay'. Ga~ jäh':

—¿Ha~ lä~ laa' hi~ na~ nääh' hnäh' na~ jëeh' hnäh' jee' oo~ hwa' kii~? ¿Che' ma' laay' lä~ koh' hma~ tah~ he~ gwa~ gyaa~ lle'? 8 ¿Cher' mah' sa~ laay' lä~ ja~ hi~ na~ jëeh' hnäh', ha~ ba' lä~ laay' ja~? ¿Che' ma' laay' jaa~ dsa~ ñuuh~ hi~ ma' këh~ hmiih~ llu'? Ñe' ba' jne', lä~ jëe~ hi~ këh~ hmiih~ llu', hi~ he~ tääh' cha~ neh~ kih' rey ba'. 9 He~ ja~, ¿hee~ ba' laa' hi~ na~ jëeh' hnäh'? ¿Che' laay' jaa~ hi~ ngëe~ juu' kih' Dio? Jnä' jwëehn~ hnäh' laay' ba'. Hi~ ma~ ra~ he~ laay' joh' ga' lä~ koh' ga' jñah' hi~ ma' ngëe~ juu' kih' Dio. 10 Jëeh', Jwaa~ he' hi~ na~ si~ kih' lä~ la~:

Cheen~ jaa~ hi~ dsa~ kwa~ juu' kin~.

Hi~ he' dsöo' ta~ cha~ neh' mah' mi~ lluy' jwë' kyah'.

11 'Ma~ ra~ ju'dsoo' jwëehn~ hnäh'. Jee' kih' lä~ jëe~ hi~ ga~ lä~ cha~ kih' dsa~ më', sa~ cha~ hi~ joh' ga' lä~ koh' ga' Jwaa~ hi~ ma' choo~ jmi~. Pero hi~ laa' mäh' ga' kih' gyuh' ya~ jwii', hi~ he' joh' ga' lä~ koh' ga' Jwaa~. 12 Lä~ koo~ ma' ja' Jwaa~ hi~ ma' choo~ jmi~, lä~ jiih' na', he~ wii' ba' dsa~ taah~ dsa~ jee' jmee~ Dio hih~. Dsa~ hää' kway~ be' dsa~ taayh~ jee' ja~. 13 Jëeh', lä~ jëe~ hi~ ga~ ngëe' juu' kih' Dio hi~ ma' cha~ llo'joo', kwee~ ba' la' juu' kiyh' he~ ga~ kway', hi~ lä~ ja~ ley ka~ läh' lä~ jiih' kih' Jwaa~. 14 Cher' mah' cha~ hi~ hnøø' heeh~ juu' la~, Jwaa~ he' laay' Elía hi~ nøø' juu' jä~. 15 Hi~ hnøø' heeh~ juu' la~, wa' heeyh~.

16 'Jwëehn~ hnäh' ha~ lä~ koh' laa' dsa~ hi~ cha~ na'. Chaayh~ miih~ lä~ koh' chih~ hi~ tääh' je~ hmooh' hi~ ti~ choo~ juu' kyaah' dsa~ kyaayh'. 17 Jäh': "Ma~ jñu jnääh' su~ he~ jmee~ jëe~ hoh' hnäh' kyaah' luu' hma~ ta~ pero sa~ ga~ hiih' hnäh' ma~ jmeeh' hnäh' ja'. Ma~ hä' jnääh' su~ he~ ti~ meeh~ dsë', ni~ lä~ ja~ sa~ ma~ hooh' hnäh'", jäh' chih~ he' süyh~ dsa~ kyaayh'.

18 'Lä~ ja~ ka~ läh' jmee~ dsa~ hi~ cha~ na'. Jëeh', ja' Jwaa~ hi~ ga~ kuh~ ga~ hih' miih~ go~ te' mah' ma' jäh' dsa~ kiyh': "Kyey~ jmi~ lle' hliih'." 19 Lä~ ja~ ka~ läh', ja' Hi~ ga~ lëe' ngo' la~ hi~ kuh~ hih~ na~ tee'

kih' mah' jäh' dsa- kiyh': "Jlaa' ngëe', mah' lla'heeyh'. Jwayh' kyaah' lä-jëe' hi- koo' ku'sih-, laay' ome- kyaah' dsa- hi- sa- tooh- ta'", jäh' dsa- hi- chaa- na'. Pero kyaah' he- jmee- Dio, lii- llu' ba' huu'dsë- kiyh'.

Jëe' wii' lä-jëe' hi- chaa-
(Lc. 10:13-15)

²⁰ Ja-ga' ga-løø' Jesús juuh- kih' dsa- hi- ma' tääh' lä-koo- lä-koo- jwii- juuh- jee' ga-jmeey' cha-miih- he- juh-gaa-. Ni- lä-ja-, sa' ga-jëeyh- kyaah' Dio. He-ja- ga-jäyh' siyh-:

²¹ —iPeer' jwii- hnäh' dsa- hi- tääh' jwii- Corazín! iPeer' jwii- hnäh' dsa- hi- tääh' jwii- Betsaida! Wa'ra- jäh' kih' ma-jëe- dsa- hi- tääh' Tiro kyaah' jwii- Sidón ha- lä- la' he- juh-gaa- he- ma-jmeen' jee' kyah' hnäh', ma-lih' sa' ga-jëeyh- kyaah' Dio, ma' këyh- hmiih- jwä' hi- ma' suy' hñiiy' tu'jwa-, jmeey- lii- he- ti-meeh- dsëy'.

²² He-ja- jwëehn- hnäh', wa'ra- ga-të' jmi- jee' le' jwiz-, cha-ga'miih- wii' jëeh' hnäh' lä-koh' ga-dsa- hi- chaa- Tiro kyaah' Sidón.

²³ Hnäh' hi- chaa- Capernaum, jmeeh- hnäh' huu'dsë- he- tëeh' hnäh' gyuuh'. Pero ñiih' ga' kih' cha-je- go'nääh' hnäh'. Jëeh', wa'ra- jäh' kih' jwii- Sodoma ga-jmeen' he- juh-gaa- he- ma-jmeen' jee' kyah' hnäh', lä- ma-hla- ja-ba' lä-jiih' na'. ²⁴ He-ja- jwëehn- hnäh', wa'ra- ga-të' jee' le' jwiz-, cha-ga'miih- wii' jëeh' hnäh' lä-koh' ga-he- jëe' hi- ma' tääh' Sodoma.

Ga-jäh' Jesús he- sa- hii- hma-yu- kiyh'
(Lc. 10:21-22)

²⁵ Hor- ja- ga-jäh' Jesús siyh- Dio:

—Kwan- ti'hmaah' kyah' Täa- kyaan-, hne- laah' Dsa-jøøh' kih' gyuuh' hwa', jëeh' ga-hmah' lä-jë- juu' la- kih' hi- kyuu- hi- kih' hi- ngëe'. Mah' ga-mi-jnääh' juu' kyah' kih' hi- laa' lä-koh' jaa- chih-mäh'. ²⁶ Jëeh', ga-tih' ba' hoh' jmeeh' lä-ja-, Täa-.

²⁷ 'Ga-lä-jë- go-te- ba' ga-tooh- Täa- kyaan- goon-. Ni- jaa- sa' kyuu- Joø' Dio, ma-la- Täa- ba' kyuu- jnä'. Ni- sa- chaa- hi- kyuu- Täa-. Ma-la- jnä' hi- laa' Jooy' ba' kyuu- jnih', hi- lä-ja- lä-kyuu- dsa- hi- hnoon' mi-jnään' kih'.

²⁸ 'Lä-jëe- hnäh' hi- ma-hwaa' kih' lä-jë- he- dsa- ngëe' hnäh', ya-näa' hnäh' kyaah' jnä' mah' jmeen- tëeh' hoh' hnäh'. ²⁹ Wa' kyen' ko-jøh' hma-yu- kin- mah' mi-tëe' hnäh' kin-. Jëeh', hwaa' ba' jnä', mah' jøh- dsen- ka-läh'. Lä-ja- mo-so- kah' ga' hnäh' huu'dsë- ha- lä- le' kyah' hnäh'. ³⁰ Jëeh' sa- hii- hma-yu- kin-, ni- sa- jwëeh' mada- he- jmeen- kyah' hnäh'.

12

Ga-hlëeh' Jesús ha- lä- la' jmi- he- tëeh-
dsa- dsë'
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Koo- jmi- he- tëeh- dsa- dsë', ga-ngëe' Jesús jee' ma' na-jnäa' chaah' trigo mah' ja' ga-lä-kyah' jnääh' discípulo kyaay'. He-ja- ga-løø' jnääh' hnä- jnääh' miih- sa-gwah' trigo mah' ga'kih' jnääh'. ² Ma' ga-jëe' dsa- fariseo lä-koo- ma' jmee- jnääh', ga-jäyh':

—Jëe- da' ha- lä- jmee- discípulo kyaah' he- sa' ga-tëe' jne' jmeen' jmi- he- tëeh- dsa- dsë' —ga-jäyh' siyh- Jesús.

³ Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—iChe' sa- ma-heh- hnäh' lä-koo- ga-jmee' David koo- hä', lä- ma' ja' kyoyh' kyaah' hi- ma' ga-näa' kyaayh'? ⁴ Ga-hey' neh- gwah- mah' ga-kuyh- he-ñiih' he- ma-na-jøø- he- sa- lle- kih' ma' kuyh- hi- ga-kwëeyh' dsa- hi- ga-näa' kyaayh'. Jëeh', ma-la- jmi-dsa- ba' ma' na-ngë' jwë' kuyh- he-ñiih' ja-.

⁵ iChe' sa- ma-heh- hnäh' lä-koo- lle- nē- ley kih' Moisé? Jmi- he- tëeh- dsa- dsë' ga-jmee' ba' jmi-dsa- ta- neh- gwah-, pero sa- ma' la' dso'kye- he- ma' jmeey- lä-ja-. ⁶ Jwëehn- hnäh', jee' la- cheh' jaa- hi- kye' ga-lä-koh' ga' gwah- ja-. ⁷ Sa- ñeh' hnäh' lä-koo- hnøø' jäh' juu' la-: "Hnoon' wa' lä-ñih' hoh' hnäh' ba', sa- hnoon' he- jëeh' hnäh' jah' nē- na'hyoo'." Wa'ra- jäh' kih' ma-lä-ngëeh' hnäh' juu' na-, sa- ma' bääh' hnäh' dsöo', hi- sa- cha- he- ma-jmee' ni- miih-. ⁸ He- lä-ja-, Hi-ga-lëe'ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmeey' hih-, hee- na- he- ga-tëe' jmee' dsa- jmi- he- tëeh- dsa- dsë'.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- jmi- he- tëeh-
dsa- dsë'
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ya⁻hēē¹ Jesús jee¹ ja⁻, ngooy¹ mah¹ ga⁻hey¹ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ kih¹ dsa⁻ judiu.
¹⁰ Jee¹ ja⁻ ma¹ hää⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻kii⁺ koo⁻ ma⁻goo⁻. Mah¹ ga⁻ngii⁺ dsa⁻ fariseo juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Che¹ na⁻ngē¹ jne¹ jwē¹ mi⁻hlää¹ jne¹ jaa⁻ hi⁻ dsaah¹ jmi⁺ he⁻ tee⁻h⁻ dsa⁻ dsē¹? — ga⁻jäh¹ siyh⁺ Jesús.

He⁻ ma¹ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee¹ ma¹ hnēy¹ ba¹ ja⁻. ¹¹ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁺:

—Cher¹ mah¹ jaa⁻ hnäh¹ cheh¹ jaa⁻ borrego kih¹ mah¹ täyh⁻ koo⁻ cha¹si⁺ jmi⁺ he⁻ tee⁻h⁻ dsa⁻ dsē¹, ¿che¹ sa⁻ dsoo¹ hi⁻ he¹ mah¹ dsa⁻lleey⁻? ¹² ¿Joh¹ ga⁻ sa⁻ kyeē¹ jaa⁻ dsa⁻ lä⁻koh¹ ga⁻ jaa⁻ borrego? Kih¹ he⁻ja⁻, na⁻ngē¹ jne¹ jwē¹ jmeen¹ he⁻ llu¹, jmi⁺ he⁻ tee⁻h⁻ dsa⁻ dsē¹ — ga⁻jäh¹ siyh⁺.

¹³ Ja⁻ga⁻ ga⁻siyh⁺ dsa⁻ dsaah¹ he¹:

—Ni⁺h⁺ da¹ ma⁻gooh⁻.

Mah¹ ga⁻niyh¹ ma⁻gooy⁻. Lä⁻chah¹ ja⁻, ga⁻ja⁻ llu¹ go⁻te⁻ lä⁻koo⁻ ma¹ la¹ jyoh¹ ma⁻gooy⁻. ¹⁴ Ma¹ ga⁻hwēē¹ dsa⁻ fariseo he¹ ga⁻nää¹, ga⁻taayh¹ juu¹ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jee¹ ma¹ jngēy¹ Jesús.

Ga⁻lä⁻te¹ koo⁻ juu¹ he⁻ ga⁻kwa¹ Isaia llo¹joo¹

¹⁵ Ga⁻lä⁻liih⁻ Jesús he⁻ hu⁺dsē⁻ ma¹ jmee⁺ dsa⁻ he¹, he⁻ja⁻ ngooy¹ ta¹ jee¹ jyoh¹ ba¹. Peer⁻ jwēē¹ dsa⁻ ga⁻lla⁻lle¹ kaah¹ kiyh¹. Hi⁺ ma¹ mi⁻hlää¹ ga⁻lä⁻jēē¹ dsa⁻ dsaah¹.

¹⁶ He⁻ja⁻ ga⁻siyh⁺ lä⁻jēē¹ hi⁻ ga⁻hlää¹ he¹:

—Ta¹ kooh¹ hnäh¹ juu¹ kyaah¹ ni⁺ jaa⁻.

¹⁷ Lä⁻ja⁻ ga⁻la¹ mah¹ lä⁻te¹ juu¹ he⁻ ga⁻kwa¹ Isaia hi⁻ ga⁻ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio, lä⁻ ma¹ ga⁻jäh¹:

¹⁸ Hi⁺ la⁻ hi⁻ ga⁻hñaan⁺ jmee¹ ta¹ kin⁺.

Hi⁺ la⁻ hi⁻ hnaan⁻ hi⁻ chaan⁻ llu¹ kyaah¹.

Jmeen¹ jä¹ jmi⁻lle¹ kin⁺ nē¹ kiyh¹.

Mah¹ kway¹ ju¹ dsoo¹ lä⁻kaa⁻ lä⁻jäh¹ jmi⁻gyu⁺.

¹⁹ Sa⁻ ti¹chooy¹ juu¹ kyaah¹ ni⁺ jaa⁻, sa⁻ ta¹hooyh¹,

ni⁺ sa⁻ hlēy¹ ki⁻gaa⁻ cha¹jwē¹ juu¹.

²⁰ Jmeey¹ jōh⁻ dsēy¹ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ laa¹ lä⁻koo⁻ hma⁻tah⁻ he⁻ ngoo¹ dsa⁻jōh¹,

hi⁺ lä⁻ja⁻ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ laa¹ lä⁻koo⁻ wa¹je⁻ he⁻ ma⁻ngoo¹ dsa⁻u⁺.

Lä⁻ja⁻ jmeey¹ lä⁻jiih¹ lloo[~] jmi⁺ lä⁻jnä¹ he⁻ llu¹ jmah¹ ba¹ ma⁻lih[~].

²¹ Mah¹ lä⁻jēē¹ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ lä⁻kaa⁻ hwa¹, ka¹ o⁻jōh⁺ dsē⁻ kiyh¹.

Ga⁻jäh¹ dsa⁻, ma¹ kye⁻ Jesús jmi⁻lle¹ hlih¹ (Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Ja⁻ga⁻ na⁻jää⁻ dsa⁻ cha¹nē¹ Jesús jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ma¹ kye⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹. Ma¹ laay¹ jaa⁻ hi⁻ tuu¹ hi⁻ ma¹ kaay¹ ka⁻läh¹. Ga⁻mi⁻hlää¹ Jesús dsa⁻ he¹. Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻lōoy¹ jēy[~] hi⁻ ga⁻lōoy¹ hlēy¹.
²³ Ga⁻lä⁻jēē¹ ba¹ dsa⁻ ga⁻lä⁻dsaa[~] dsē¹. Mah¹ ma¹ ngiiy⁺ juu¹ kih¹ dsa⁻kyaayh¹:

—¿Che¹ sa⁻ laa¹ sa⁻ju⁻ kih¹ David dsa⁻ na⁻? — ma¹ jäh¹.

²⁴ Lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻nuu¹ dsa⁻ fariseo he⁻ ma¹ jmääy[~] jōh¹ Jesús, ga⁻jäh¹:

—Dsa⁻ na⁻ hwēē¹ jmi⁻lle¹ hlih¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Beelzebú, dsa⁻jōh¹ kyaah¹ lä⁻jēē¹ jmi⁻lle¹ hlih¹.

²⁵ Ma¹ kyuu[~] ba¹ Jesús he⁻ hu⁺dsē⁻ ma¹ jmee⁺ dsa⁻ he¹, mah¹ ga⁻jäh¹ siyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh¹ koo⁻ hwa¹, cher¹ mah¹ teey¹ kyaah¹ he¹ ba¹ dsa⁻kyaayh¹, he⁻ mi⁻llaay¹ hñiiy¹ ba¹ ja⁻. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ koo⁻ jwii¹ juu¹ o⁻ hi⁻ tääh¹ koo⁻ cha¹neh⁺, cher¹ mah¹ te⁻jēy¹, sa⁻ gwēy¹. ²⁶ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ kih¹ Tana¹, cher¹ mah¹ hwēy[~] he¹ ba¹ hi⁻sa⁻llu¹, he⁻ jmeey⁺ hnii⁻ kih¹ hñiiy¹ ba¹ ja⁻. He⁻ja⁻, ¿ha⁻ lä⁻ja⁻ mi⁻heey¹ kyaah¹ ta¹ kiyh¹? ²⁷ Wa¹ra⁻ jäh¹ kih¹ jnä¹ hwēē¹ jmi⁻lle¹ hlih¹ kyaah¹ be¹ kih¹ juu¹ hi⁻sa⁻llu¹, ¿ha⁻ ba¹ kih¹ dsa⁻kyaah¹ hnäh¹, hi⁻ ba¹ kih¹ be¹ hwēy[~] hi⁻sa⁻llu¹? He¹ ba¹ dsa⁻kyaah¹ hnäh¹ na⁻, mi⁻jnäy⁻ he⁻ na⁻hee⁻ hu⁺dsē⁻ kyah¹ hnäh¹. ²⁸ Pero cher¹ mah¹ jnä¹ hwēē¹ hi⁻sa⁻llu¹ kyaah¹ be¹ kih¹ jmi⁻lle¹ kih¹ Dio, he⁻ja⁻ jmee⁺ lii[~] he⁻ ma⁻ngoo¹ jmee⁺ Dio hih⁻ jee¹ kyah¹ hnäh¹ ba¹ ja⁻. ²⁹ ¿Ha⁻ lä⁻ le¹ dsa⁻he¹ jaa⁻ dsa⁻ cha¹neh⁺ kih¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ bee¹, mah¹ hiiy¹ he⁻ cha⁻ kiyh¹ cher¹ mah¹ sa⁻ ga⁻hñuuy¹ to⁻nē¹? Jmee⁺ bii¹ hñuuy¹, ja⁻ga⁻ le¹ hwēy[~] lä⁻jē¹ he⁻lla⁺ dsēy¹.

³⁰ Hi⁻ sa⁻ jwah¹ kyaah¹ jnä¹, he⁻ hneey⁻ kyaah¹ jnä¹ ba¹ ja⁻. Hi⁻ sa⁻ jmee⁺ ko⁻jōh¹ kyaah¹ jnä¹ mah¹ tee⁻hn¹ dsa⁻, he⁻ jmeey⁺ dsa⁻lä⁻ōō¹ dsa⁻ kin⁺ ba¹ ja⁻. ³¹ He⁻ja⁻ jwēēhn[~] hnäh¹, jmee¹ ba¹ Dio jōh⁻ dsē¹ kih¹

lä-jë⁻ dso'kye⁻ he⁻ jmeë⁻ dsa⁻. Hi⁻ jmeey⁻ jøh⁻ dsëy⁻ kih⁻ lä-jë⁻ juu⁻ wii⁻ he⁻ hlëëh⁻ dsa⁻. Pero cher'mah⁻ ga⁻hlëëh⁻ dsa⁻ wii⁻ kih⁻ Jmī⁻lle⁻ kih⁻ Dio, sa⁻ jmeey⁻ jøh⁻ dsëy⁻.
³² Jmeë⁻ ba⁻ Dio jøh⁻ dsë⁻ kih⁻ hī⁻ hlëëh⁻ wii⁻ kih⁻ Hī⁻ga⁻lëë⁻ngo⁻ la⁻. Pero hī⁻ hlëëh⁻ wii⁻ kih⁻ Jmī⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻, mo⁻so⁻ jmeey⁻ jøh⁻ dsëy⁻ kiyh⁻, ni⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, ni⁻ jmi⁻gyuu⁻ he⁻ na⁻ ga⁻jā⁻.

Mii⁻ kih⁻ jmeë⁻ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ chaah⁻ hma⁻
(Lc. 6:43-45)

³³ 'Cher'mah⁻ ga⁻jñee⁻ jne⁻ koo⁻ chaah⁻ hma⁻ llu⁻, kwa⁻ mii⁻ he⁻ llu⁻. Hi⁻ cher'mah⁻ ga⁻jñee⁻ jne⁻ koo⁻ chaah⁻ hma⁻ hliih⁻, kwa⁻ mii⁻ he⁻ hliih⁻. Mii⁻ kih⁻ jmeë⁻ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ chaah⁻ hma⁻. ³⁴ Ma⁻ra⁻ hī⁻ he⁻ joo⁻siih⁻ miih⁻ laah⁻ hnäh⁻. ¿Ha⁻ lä⁻ le⁻ hlëëh⁻ hnäh⁻ juu⁻ llu⁻ mah⁻ hlëëh⁻ ba⁻ hnäh⁻? Jëëh⁻, he⁻ na⁻mah⁻ neh⁻ tuh⁻dsë⁻ dsa⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ hlëëy⁻. ³⁵ Dsa⁻ lluu⁻ hlëëy⁻ he⁻ llu⁻ he⁻ na⁻mah⁻ neh⁻ tuh⁻dsëy⁻. Dsa⁻ hī⁻ hlëëh⁻, hlëëy⁻ he⁻ hliih⁻ he⁻ na⁻mah⁻ neh⁻ tuh⁻dsëy⁻. ³⁶ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jmeë⁻ Dio jwiz⁻, ngiiy⁻ kwaat⁻ kih⁻ dsa⁻ kih⁻ lä-jë⁻ juu⁻ he⁻ sa⁻ jmää⁻ ta⁻ he⁻ hlëëy⁻ ta⁻ko⁻jiih⁻ tääy⁻h⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. ³⁷ Kyaah⁻ ja⁻ba⁻ juu⁻ he⁻ hlëëh⁻, ya⁻hëëh⁻ lluu⁻ o ya⁻hëëh⁻ kyaah⁻ dso⁻jwii⁻.

Dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁻ ma⁻ hnøøy⁻ jmeë⁻ Jesús
koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ ko⁻llaa⁻ ta⁻jwöh⁻ kya⁻ ley kyaah⁻ dsa⁻ fariseo ga⁻siiy⁻ Jesús:
 —Ta⁻jwöh⁻, hnøø⁻ jnääh⁻ jëë⁻ jnääh⁻ jmeëh⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻.

³⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiy⁻:

—He⁻ ba⁻ che⁻ hlëëh⁻ hnäh⁻ dsa⁻ hī⁻ chaa⁻ na⁻, sa⁻ mi⁻teh⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio mah⁻ ngiih⁻ hnäh⁻ jmeen⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻. He⁻ juh⁻gaa⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻la⁻ kih⁻ Joná hī⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻ ba⁻ heehn⁻ hnäh⁻. ⁴⁰ Jëëh⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jä⁻ Joná hnë⁻ jmi⁻ hnë⁻ hwë⁻ neh⁻ tuh⁻ hmooh⁻ jøøh⁻ he⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ Hī⁻ga⁻lëë⁻ngo⁻ la⁻ jä⁻ hnë⁻ jmi⁻ hnë⁻ hwë⁻ na⁻haa⁻ neh⁻ hwa⁻. ⁴¹ Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jmeë⁻ Dio jwiz⁻ kyah⁻ hnäh⁻ hī⁻ tääh⁻ na⁻, ma⁻ja⁻ noo⁻ dsa⁻ Nínive jee⁻ tääy⁻h⁻ mah⁻

bääy⁻h⁻ hnäh⁻ dsoo⁻. Jëëh⁻, ga⁻jëey⁻h⁻ kyaah⁻ Dio ma⁻ ga⁻nuuy⁻ juu⁻ he⁻ na⁻kwa⁻ Joná hī⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻ la⁻, chaa⁻ jaa⁻ hī⁻ jøøh⁻ ga⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ Joná. ⁴² Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jmeë⁻ Dio jwiz⁻ kyah⁻ hnäh⁻ hī⁻ tääh⁻ na⁻, jmi⁻ ja⁻ dsa⁻më⁻ hī⁻ ma⁻ jmeë⁻ hih⁻ hwa⁻ ta⁻ kye⁻, nooy⁻ jee⁻ gyay⁻ mah⁻ bääy⁻h⁻ hnäh⁻ dsoo⁻. Jëëh⁻, dsa⁻më⁻ he⁻ ja⁻ uu⁻ jwëte mah⁻ ma⁻nuuy⁻ ha⁻ lä⁻la⁻ he⁻ ma⁻ kyuu⁻h⁻ Salomón, hī⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻ la⁻, chaa⁻ jaa⁻ hī⁻ jøøh⁻ ga⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ Salomón.

Jaa⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ ga⁻llaay⁻h⁻ jee⁻ ma⁻ gyay⁻
(Lc. 11:24-26)

⁴³ 'Wa⁻ra⁻ ya⁻hëë⁻ jaa⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ kih⁻ jaa⁻ dsa⁻, dsooy⁻ lä⁻kaa⁻ jee⁻ la⁻ hwa⁻ kii⁻ dsa⁻hnøøy⁻ ha⁻ jee⁻ teey⁻h⁻ dsëy⁻ mah⁻ sa⁻ jnøøy⁻. ⁴⁴ Ja⁻ga⁻ jmeey⁻ hu⁻dsë⁻: "Naahn⁻ cha⁻neh⁻ kin⁻ jee⁻ ya⁻hëën⁻." Hī⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻llaay⁻h⁻ jee⁻ ja⁻, sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻, na⁻hyah⁻ hī⁻ na⁻lii⁻ llu⁻. ⁴⁵ Ja⁻ga⁻ dsooy⁻ dsa⁻hnäay⁻h⁻ jñah⁻ ga⁻gyee⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ hī⁻ hlëëh⁻ ga⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻hñiiy⁻ mah⁻ dsa⁻taay⁻h⁻ ko⁻jøh⁻ jee⁻ ja⁻. Hliih⁻ ga⁻le⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻he⁻ ma⁻laay⁻jää⁻. Lä⁻ja⁻ le⁻ ka⁻läh⁻ kih⁻ dsa⁻ hī⁻ hlëëh⁻ hī⁻ tääh⁻ na⁻.

Øøh⁻ Jesús kyaah⁻ chooy⁻
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Cheh⁻ ga⁻ Jesús kway⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻, ma⁻ ga⁻lloo⁻ chooy⁻ kyaah⁻ øøy⁻h⁻, ma⁻hnøøy⁻ ma⁻ hlëëy⁻ kyaah⁻ Jesús. Pero ka⁻hne⁻ ba⁻ ga⁻jøøy⁻. ⁴⁷ Jaa⁻ hī⁻ ma⁻ cheh⁻ jee⁻ ja⁻, na⁻jmeey⁻h⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús:

—Hii⁻ maa⁻ kyaah⁻ kyaah⁻ øøh⁻ tääh⁻ ka⁻hne⁻, hnøøy⁻ llay⁻ juu⁻ kyaah⁻ hne⁻.

⁴⁸ Mah⁻ ga⁻jëey⁻h⁻ kih⁻ hī⁻ ga⁻jmeëh⁻ juu⁻ he⁻:

—¿Hii⁻ na⁻, hī⁻ laa⁻ maa⁻ kyaan⁻? ¿Hii⁻ na⁻, hī⁻ laa⁻ øøhn⁻?

⁴⁹ Mah⁻ ga⁻jmeey⁻ lii⁻ kyaah⁻ gooy⁻ jee⁻ ma⁻ tääh⁻ discípulo kyaay⁻ mah⁻ ga⁻jäy⁻h⁻:

—Hī⁻ la⁻ ba⁻ he⁻ maa⁻ kyaan⁻, hī⁻ la⁻ ba⁻ he⁻ øøhn⁻. ⁵⁰ Jëëh⁻, lä⁻jëë⁻ hī⁻ jmeë⁻ lä⁻ hyoh⁻ dsë⁻ Tää⁻ kyaan⁻ hī⁻ gya⁻ gyuu⁻h⁻, hī⁻ he⁻ ba⁻ dsa⁻më⁻ øøhn⁻, dsa⁻ñuu⁻h⁻ øøhn⁻, hī⁻ maa⁻ kyaan⁻.

13

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' dsa- hi-jñee' mi'ju-

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Jmii' ja- ya-hëë' Jesús cha'neh', ngooy' na'gyay- cha'hoo' jmi-jmäh'. ² Peer- jwëë' dsa- ga'kuh' lä'ku' lä'jii' kiyh', he-ja- ga'hey' neh' na'moo' mah' ga'gyay- jee' ja-, hi- lä-jëë' dsa- ga'taah' jee' dsoo'. ³ He-ja- ga'løoy' hlëëyh' dsa- cha-miih- nëë' juu' na-hmää'. Ga-jäh':

—Jaa- dsa- ngoo' ga-jñee' mi'ju-. ⁴ Jee' ngooy' jñee' mi'ju- ja-, ga-saa' miih- cha'jwë', he-ja- ya-nää' ta' ga'kuh'. ⁵ Jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' në' kuu' jee' sa- cha- cha-miih- gwaah'. He-ja- chah' ba' ga'hya-, jëeh', sa- ma' nøø' cha-miih- gwaah'. ⁶ Pero ma' ga'hëh' hyoo- ga'koo'. Jëeh', miih- ba' jmoo' ma' cha-, he-ja- ga-lä'ki- chaah'. ⁷ Hi- jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' jee' chaah' too'. Ga-kwaa' ga' chaah' too' ja-, he-ja- ga-uu- chaah' kih' jee' na'too'. ⁸ Hi- jyoh' mi'ju- ja-, ga-saa' jee' la' hwa' jmah'. He-ja- ba' ga'hii', ga-kwa' cha-miih- mii'. Cha- he- ga-kwa' hña-loo' mii' lä-koo- chaah', cha- he- ga-kwa' to'lo'gya' dsë' gya' mii' hi- jyoh' ga-kwa' gyii'gya' mii'. ⁹ Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh- —ga-jäh' Jesús siiyh'.

Ga-jäh' Jesús he- kih' ja- ga-kway' juu' na-hmää'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Ma-ngëë' ma-hlëëyh' lä-ja-, ja-ga' ga-ya-jäh' jnääh' koo' kiyh' mah' ga'chiih' jnääh':

—¿He-la' hlëëh' dsa-, kyaah' juu' na-hmää' jmah'?

¹¹ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kyaah' jnääh':

—Hnäh' ba' na-ngëh' jwë' lä-ngëëh' hnäh' ha- lä-jää' Dio dsa- lä-hih' kih', he- ma' na-hmää' jää'. Pero kih' hi- jñah', sa- cha-jwë' cha- lä-ngëëy'. ¹² Lä-jëë' hi- ngëë' miih-, hi- he' hyoh' hñu' dsë- llu' mah' lä-ngëëy' cha-ga-miih-. Pero hi- jmee' ngëë', lä-kye- he-ja- llaa' ba'. ¹³ He-ja- ba' na- he- hlëëh' jnih' kyaah' juu' na-hmää'. Jëeh' jnä' ba' mñëy' mah' sa' jëëy-. Lle'

ba' to-gway', pero sa- nuuy- ni- lä-ja- sa-ngëëy'. ¹⁴ Heh' lä-ja-, lä-koo- dsa-ngëë' dsa-na-, dsa-lä-te' lä-koo- ga-jäh' Isaia hi-ga-ngëë' juu' kih' Dio:

Lä-nuuh' ba' kiyh' pero sa- lä-ngëëy'.

Ma-ke' he- ga-jëëy-, sa- nã' mñëy'.

¹⁵ Jëeh', hwëh- tuh-dsë' dsa- hi- chaa- na'.

Ma-jlë' mñëy', ma-jnë' to-gway'.

Mah' lä-ja- mo-so- jëëy', mo-so- nuuy', ni- mo-so- lä-ngëëy'.

Kih' he-ja-, sa- dsa-jëeyh- kyaah' jnä' mah' lää' jnih', ga-jäh' Dio.

¹⁶ 'Peer- llu' la' kyah' hnäh', jëeh' jnä' ba' mñëh' hnäh', hi- nuuh- ba' hnäh'.

¹⁷ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', jwëë' dsa- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, hi- jwëë' ga- dsa- hi- lluu' ma' hnøøy' ma' jëëy' he- jëeh' hnäh' pero sa- ga-jëëy'. Hi- ma' hnøøy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' pero sa- ga-nuuy'.

Ga-jmeeh' Jesús juu' he- hnøø' jäh' juu' na-hmää' kih' hi- na-jñee' mi'ju-

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Nuuh- da' hnäh' ha- lä- hnøø' jäh' juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' hi- na-jñee' mi'ju-. ¹⁹ Wa-ra- ga-nuu' jaa- dsa- juu' kih' Dio mah' sa- lä-ngëëy', ma-ja- gwa' hi- hlëëh' jñuuyh- juu' he- ma-na-jnääh' neh- tuh-dsëy'. Hi- he' laa' lä-koo- mi'ju- he- ga-saa' cha'jwë'. ²⁰ Heh' mi'ju- he- ga-saa' në' kuu' jee' sa- cha- cha-miih- gwaah', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio, jëë- ba' dsëy' lä- ma' to-në' ga-nuuy'. ²¹ Pero ko-hwëë' ba' ja-. Laay' lä-koo- chaah' he- ma' cha- miih- ba' jmoo'. Wa-ra- ga-jëëy' wii' o go-nää' dsa- në' kiyh', kwaat- kih' juu' he- ma-nuuy', lä-chah' ja- dsa-täyh'. ²² Heh' mi'ju- he- ga-saa' jee' kih' chaah' too', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' sa' jmeey' ni' miih- ta' llu'. Jëeh', kye- gyih' hñu' dsë- kih' jmi-gyuh' la- hi- hnøøy' lä-chay- cha-miih- kuu' he-ja- ga-hee' dsëy'. Lä-jwë' ja- dsa-uu- juu' kih' Dio neh- tuh-dsëy'. ²³ Pero mi'ju- he- ga-saa' hwa' llu', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' ngëëy' ka-läh'. He-ja- dsa-kwaa' juu' ja- neh- tuh-dsëy'. Hi- he' jmee' cha-miih- ta' llu', lä-koo- mi'ju- he- kwa'

ma⁺ hña⁻loo⁺, ma⁺ to⁻lo⁻gya⁺ dsē⁻ gya⁺, ma⁺ gyii⁺gya⁺.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' trigo kyaah' nuu- hlih'

²⁴ Ga⁻kwa⁺ ga⁺ Jesús jyoh⁺ juu' na-hmää'. Ga⁻jäh⁺:

—He⁻ jāā⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁺, jeeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeē⁺ jāā⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻jñee⁺ mi⁺ju⁻ llu⁺ hwa⁺ kih⁺. ²⁵ Pero ta⁻ko⁻jiih⁺ ma⁺ na⁻gwii⁻ dsa⁻ he⁺, ja⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻høøh⁺ kiyh⁺. Mah⁺ ga⁻jñee⁺ mi⁺ju⁻ hlih⁺ jee⁺ na⁻jñee⁺ mi⁺ju⁻ llu⁺, ja⁻ga⁺ ngaayh⁺. ²⁶ Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻kwaā⁺ chaah⁺ mi⁺ju⁻ llu⁺ hi⁻ ga⁻løø⁺ hwēē⁻ wa⁺le⁺ kih⁺, jee⁺ ja⁻ ga⁻hya⁻ ka⁻läh⁺ wa⁺nuu⁻ hlih⁺ ja⁻.

²⁷ Ja⁻ga⁺ ga⁻nää⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ jmeē⁺ ta⁺ jee⁺ ja⁻, na⁻chiiyh⁺ dsa⁻jūū⁺ ta⁺ ja⁻: “Dsa⁻jøøh⁺, ¿ja⁺ mi⁺ju⁻ llu⁺ ba⁺ ja⁻ he⁻ ga⁻jñeeh⁺ hwa⁺ kyah⁺? ¿Ha⁻ ba⁺ ta⁺ ja⁺ wa⁺nuu⁻ hlih⁺ he⁻ ga⁻hya⁻ jee⁺ ja⁻?” ²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻jūū⁺ ta⁺ ja⁻: “Go⁻ ga⁻jñee⁺ jāā⁻ hi⁻ na⁻høøh⁺ kin⁺.” “¿Che⁺ hnooh⁻ dsa⁻cheeh⁺ jnääh⁺?”, ga⁻jäh⁺ moz[~] he⁺ siiyh⁺. ²⁹ “Jah⁺ha⁺”, ga⁻jäh⁺ dsa⁻jūū⁺ ta⁺ ja⁻. “Wa⁺ra⁻ ga⁻cheh⁺ hnäh⁺ wa⁺nuu⁻ hlih⁺ ja⁻, ha⁻ ga⁻che⁻ ga⁻cheh⁻ ka⁻läh⁺ chaah⁺ mi⁺ju⁻ llu⁺ ja⁻. ³⁰ Kwa⁺ jwē⁺ wa⁺ kwaā⁻ ko⁻jøh⁺ chaah⁺ mi⁺ju⁻ llu⁺ kyaah⁺ wa⁺nuu⁻ hlih⁺ ja⁻, lä⁻jiih⁺ lloo[~] jmi⁺ sooh⁺ ta⁺. Ja⁻ga⁺ jwiin⁻ hi⁻ chooh⁺ ta⁺: Hnäh⁺ hnäh⁺ to⁻nē⁺ wa⁺nuu⁻ hlih⁺ mah⁺ hñūū⁺ hnäh⁺ ma⁺ koo⁻ chooh⁺ mah⁺ tøøh⁺ hnäh⁺ cha⁺je⁻. Ja⁻ga⁺ jūūh⁺ hnäh⁺ mi⁺ju⁻ llu⁺ kin⁺ mah⁺ llah⁺ hnäh⁺ høø⁺ kih⁺.”

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' mi 'ju- mostaza

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ga⁻kway⁺ jyoh⁺ ka⁻läh⁺ juu' na-hmää', ga⁻jäh⁺:

—He⁻ jāā⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁺, jeeh⁺ kwee⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ koo⁻ mi⁺ju⁻ mostaza he⁻ jngēē⁻ jāā⁻ dsa⁻ hwa⁺ kih⁺. ³² Mi⁺ju⁻ ja⁻ pih⁺ ga⁺ lä⁻koo⁻ jyoh⁺ mi⁺ju⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁺gyūū⁺ la⁻. Pero wa⁺ra⁻ ga⁻hya⁻, dsa⁻kwaā⁺ ñii⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁻jē⁻ joh⁺. Kwa⁺ goh⁺ kih⁺. He⁻ja⁻ lä⁻kye⁻ ta⁺ dsa⁻nää⁺ jmeey⁻ sii⁻ nē⁺ sa⁺goh⁺.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' levadura
(Lc. 13:20-21)

³³ Ga⁻kway⁺ jyoh⁺ ka⁻läh⁺ juu' he⁻ na-hmää', ga⁻jäh⁺:

—He⁻ jāā⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁺, jeeh⁺ kwee⁻ lä⁻koo⁻ jmeē⁻ levadura he⁻ koooh[~] jāā⁻ dsa⁻mē⁺. Llay⁺ cha⁻miih⁻ harin mah⁺ kah⁻gwēyh⁻ kyaah⁺ levadura. Kyaah⁺ lä⁻ja⁻ dsa⁻kwaā⁺ lä⁻ ga⁻dsa⁺ tū⁺ka⁺.

Ga⁻jäh⁺ Jesús he⁻ kih⁺ ja⁻ ga⁻kway⁺ juu' na-hmää'

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ga⁻lä⁻jē⁻ juu' na⁻ ga⁻hlēēh⁺ Jesús kyaah⁺ juu' na-hmää'. Sa⁺ ga⁻hlēēyh⁺ dsa⁻ juu' jnä⁺hā⁺. Kyaah⁺ juu' na-hmää' ba⁺ ga⁻hlēēyh⁺. ³⁵ Lä⁻ja⁻ ga⁻la⁺ mah⁺ lä⁻te⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻hlēēh⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu' kih⁺ Dio llo⁺joo⁺:

Hlēēhn⁺ dsa⁻, kyaah⁺ juu' na-hmää' ba⁺. Jmeen⁻ lä⁻kyūūyh[~] he⁻ ma⁺ na-hmää' jāā⁻ lä⁻jiih⁺ ma⁺ ga⁻nøø⁺ jmi⁺gyūū⁺.

Juu' na-hmää' lä-koh⁺ la' kih' wa⁺nuu- hlih'

³⁶ Ja⁻ga⁺ ga⁻hih⁺ Jesús juu' kih⁺ dsa⁺ mah⁺ ga⁻hey⁺ cha⁺neh⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻mi⁺jäh⁺ jnääh⁺ koo⁺ kiyh⁺, mah⁺ ga⁻ngii⁺ jnääh⁺ juu' kiyh⁺:

—Jmeeh⁻ juu⁺ hee⁻ hnøø⁺ jäh⁺ juu' na-hmää' kih⁺ wa⁺nuu⁻ hlih⁺ he⁻ ga⁻jñee⁺ dsa⁻ jee⁺ na⁻jnäā⁺ kih⁺ dsa⁻.

³⁷ Mah⁺ ga⁻jeeh⁻ Jesús juu' kyaā⁺ jnääh⁺, ga⁻jäh⁺:

—Hi⁻ jñee⁻ mi⁺ju⁻ llu⁺ na⁻, he⁻ ja⁻ hnøø⁺ jäh⁺ Hi⁻ ga⁻lēē⁺ngo⁺ la⁻ ba⁺ he⁺. ³⁸ Jee⁺ jmeē⁻ dsa⁻ ta⁺, he⁻ ja⁻ hnøø⁺ jäh⁺ jmi⁺gyūū⁺ la⁻ ba⁺ ja⁻. Mi⁺ju⁻ llu⁺ ja⁻, he⁻ ja⁻ hnøø⁺ jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻jnäā⁺ kih⁺ ya⁺jwii⁺ ba⁺ he⁺. Wa⁺nuu⁻ hlih⁺ ja⁻, he⁻ ja⁻ hnøø⁺ jäh⁺ dsa⁻ kyaā⁺ dsa⁻ hlēēh⁺ ba⁺ he⁺. ³⁹ Dsa⁻ hñaa⁻ dsē⁻ hi⁻ ga⁻jñee⁺ wa⁺nuu⁻ hlih⁺ ja⁻, hi⁻sa⁻llu⁺ ba⁺ he⁺. Jmi⁺ he⁻ chooh⁺ dsa⁻ ta⁺ ja⁻, he⁻ ja⁻ la⁺ kwaat[~] jee⁺ llāā⁺ jmi⁺gyūū⁺ ba⁺ ja⁻. Hi⁻ chooh⁺ ta⁺ ja⁻, la⁺ kwaat[~] ángele ba⁺ he⁺. ⁴⁰ Lä⁻koo⁻ jūūh⁺ dsa⁻ wa⁺nuu⁻ hlih⁺ mah⁺ jēy⁺ cha⁺je⁻, he⁻ ja⁻ hnøø⁺ jäh⁺ lä⁻koo⁻ le⁺ jee⁺ llāā⁺ jmi⁺gyūū⁺. ⁴¹ Hi⁻ ga⁻lēē⁺ngo⁺ la⁻ cheē⁺ ángele kyaay⁺ lä⁻kāā⁻ jee⁺ jmeey⁻ hih⁺ mah⁺ jøøyh⁺ lä⁻jēē⁻ hi⁻ jmeē⁻ he⁻ hlih⁺ hi⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsē⁻ ka⁻läh⁺. ⁴² Ja⁻ga⁺ jwäāy⁺ neh⁺ hwii⁺ jee⁺ hā⁺je⁻. Jee⁺ ja⁻ ki⁺hooyh⁺ mah⁺ jūūy⁺ cha⁺jāy⁺. ⁴³ Pero lä⁻jēē⁻ hi⁻ lluu⁺, lä⁻jnä⁺

jmëë' kiyh' lä'koo- jmëë' kih' hyoo- jee' la' ya'jwii' kih' Täa' jnän'. Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' kuu' he-na-hoo-

⁴⁴ He- jää- Dio dsa- lä'hih' kih', jeeh' kwee- kyaah' kuu' he- na-hoo- hwa' kih' dsa-. Wa'ra- ga-jnøøh' jaa- dsa- kuu', ma'ja- hooy' ka-läh'. Peer- chaay- llu' dsaayh' dsa-hniiy' lä-jë- he- cha- kiyh' mah' lay' hwa' jee' na-hoo- kuu' ja-.

Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' koo- kuu' he-hmooh'

⁴⁵ 'Lä-ja- ka-läh', he- jää- Dio dsa- lä'hih' kih', jeeh' kwee- lä'koo- jmee- jaa- dsa- hi- hnii' løø', hnooyh- kuu' he- la' na'hñaa'. ⁴⁶ Wa'ra- ga-jnøøyh' koo- kuu' he- hmooh', hniiy' lä-jë- he- cha- kiyh' mah' lay' kuu' ja-.

Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' sa'hma'

⁴⁷ He- jää- Dio dsa- lä'hih' kih', jeeh' kwee- kyaah' koo- sa'hma' he- jwä- dsa- cha'jmii-, mah' jøøyh' cha-miih- nää' hmooh-. ⁴⁸ Wa'ra- ga'kah' sa'hma' ja-, sèeh' dsa- ta- jee' dsoo'. Jee' ja- dsa-taayh' lleeyh' hmooh- he'. Taayh' hi- lluu' neh' sa'miih-, mah' beey' jah' hi- sa- jmää' kye'hñ'. ⁴⁹ Lä-ja- le' wa'ra- ga-të- jee' lläa- jmi-gyuu-. Ya-nää' ángele mah' hwëëy' dsa- hi- hlëeh' jee' kih' hi- lluu'. ⁵⁰ Ma'ja- jwäay' neh' hwii' jee' hä- je-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' juuy' cha-jay'.

Ta-jwöh' hi- kyuu- juu' hmëë' hi- juu' ma-gyuh-

⁵¹ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Che' ma-lä-ngëëh' hnäh' lä-jë- juu' na-?

He-ja- ga-jäh' lä-jëë-:

—Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-.

⁵² Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh' siyh':

—Lä-jëë- ta-jwöh' kyaa' ley hi- ma-lä-tëë- lä'koo- jää- Dio dsa- lä'hih' kih', laay' lä'koo- jaa- juu' hne' hi- høø- he- la' hmooh' he- ma-gyuh- lä'kye- kih' he- hmëë-. He-ja- ba' liyh' heeyh' dsa- lä-to- nää' he- la' hmooh' kiyh'.

Dsa-goo' Jesús ga-lä'høøyh' kiyh'

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ma-ngëë- ma-kwa' Jesús lä-jë- juu' na-hmää', ja-ga' ngaayh'. ⁵⁴ Ma' ga'llaayh' jwii' kiyh', ga-løøy' mi-tëëy- dsa- neh' gwah' kih' dsa- judiu. Peer- ga-taah' dsa- he' jëë- dsah', ma' ga-nuuy' ha- lä- hlëëyh'. He-ja- ga-hlëeh' dsa- he' kiyh':

—¿Ha- ma-mi-tëë- hi- na-, he- hlëëyh' lä-na-? ¿Ha- ma-mi-tëëy- he- jmeey- he- juh-gaa- ka-läh'? ⁵⁵ ¿Che' ja- joo' tëhma- hi- na-? ¿Ja' María chee- chooy'? ¿Che' ja- øøyh' Jacobo, José, Simón, Juda? ⁵⁶ ¿Ja' dsa-më- øøh' hi- na-, tääh' kyaah' jne' jee' jwii- la-? ¿Ha- ta- gwa' kiyh' lä-jë- he- jmeey- lä-na-?

⁵⁷ Ga-lä'høøyh' kih' Jesús. He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Heeh- ba' dsa- kih' hi- ngëë- juu' kih' Dio hi- go-nää' jee' jyoh'. Pero wa'ra- ya-hëë' jaa- hi- ngëë- juu' kih' Dio ja-ba' jee' jwii- gooy', jee' ja- sa- hnää' dsih', ni- hi- chaa- cha'neh' kiyh', sa- lä-hnäay'.

⁵⁸ Sa- ga-jmeey' cha-miih- he- juh-gaa- jee' ja-, kih' he- sa- ga-lä-dsoo' dsë- dsa-gooy' kiyh'.

14

Jee' la- jäh' ha- lä- ga'juu' Jwaa' hi- ma' choo- jmi-

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ Jii- ja-, Herode hi- ma' jmee- hih' hwa' Galilea, ga-nuuy' kih' Jesús ha- lä- ma' jmeey- jee' ja-. ² He-ja- ga-jäyh' siyh' lä-jëë- hi- ma' jmee- ta-he' kiyh':

—Hi- he' oo- Jwaa' hi- ma' choo- jmi- hi- ma-lä-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu'. He-ja- ba' na-, he- kyey- cha-miih- be' he- kyaah' jmeey- he- juh-gaa-.

³ He' ba' Herode ga-jmee' hih' jää', ga-saah' dsa- Jwaa' mah' ga'hñuuyh- kyaah' caden-, ga-taayh- neh' ñe' dsoo' kih' Herodía. Herodía ma' laa' më Felipe, he' ba' dsa-ñuu- øøh- Herode. ⁴ Jëeh', ga-jäh' Jwaa' ga-siiyh' Herode:

—Sa- lle- kih' he- ma-kyaah' më dsa-ñuu- øøh'.

⁵ Ma' hnøø' Herode ma' jngëëh' Jwaa-. Pero sa- ga-tuu- dsëy' ma' jngëëyh', kih'

he- ma' gayh- dsa-. Jëeh', kih' dsa- hih' Jwaa' he' ma' laay' jaa- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio. ⁶ Lã- ma' ga-hya- Herode ji-në-, ga-jmeey' koo- jmi- jwuh-. Jee' ja- ga-he' jo-mi- Herodía jme- ja' cha-në- dsa- hi- ma' tääh' jee' jmi- ja-. Peer- ga-tih' dsë- Herode. ⁷ Kih' he- ja-, ga-täay- hñiiy' kway' wa' he- cha- he- he- ma' ngii' chih-më' he'. ⁸ Chih-më' he' ga-jmeey' lã-koo- te' juu' he- ga-taah- chooy'. He- ja- ga-siiyh- Herode:

—Kwëeh' jnã' jee' la- mi'lle' Jwaa- hi- ma' choo- jmi-, na-hä' neh- koo- wi'.

⁹ He- ja- ga-lã-meeh- dsë- Herode. Pero ma-täay- hñiiy' kway' cha-në- hi- na-teeh' kyaay', he- ja- ga-jmeey' mada- kih' hløø' mah' kwëeyh' chih-më' he- ma' ngiiy' ja-. ¹⁰ Ga-jmeey' hih- hløø' he- na-kuy- lle' Jwaa- jee' ma' häay' neh-ñe'. ¹¹ Mah' na-kiiy' mi'lle' Jwaa- na-hä' neh- koo- wi', ga-kwëeyh' chih-më' he'. Hi- chih-më' he' ga-ngëey' chooy'. ¹² Ma-ngëe' he- ja-, ga-lla- nãä' discípulo kyaay', ga-kooy' hnool' kih' Jwaa- mah' na'hooy-. Ja- ga- na-näay' na-jmeeyh' juu' kih' Jesús.

Ga-ääh- Jesús hñaa' mil dsa-ñwuh-
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ma' ga-nuu' Jesús juu' ja-, ga-hey' neh- na'moo', ngooy' ta' hwa' kii- jee' sa' kwa- ni' miih-. Ma' ga-nuu' dsa- ngooy' ta' ja-, ga-hwëey- jee' jwi- kiyh' mah' ga-näay' jwë' tiy' ta' jee' ngoo' Jesús. ¹⁴ Lã- ma' ya-hëey' neh- na'moo' ja-, ga-jëey' jwëe' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-. Ga-lã-ñih' dsëy' kih' dsa- he'. Mah' ga-mi-hläay' hi- dsaah'. ¹⁵ Ma' ga-hloo' jmi- ja-, ga-ya-jäh- jnãäh' koo' kih' Jesús mah' ga-chiih' jnãäh':

—Ma-ngoo' ga-hloo' ba' la-, hwa' kii- jmah' ba' jee' la-. Chiih' dsa- wa' lla-näay' lã-kaa- jäh- la-, wa' lla-läy- he- kuyh-.

¹⁶ —Sa- jme- bii' dsa-näay' dsa-läy-. Hnäh' ba' kwëeh' hñih' he- kuyh- —ga-jäh' Jesús.

¹⁷ —Sa- cha- ga' he- kye' jnãäh'. Kye' jnãäh' ma-la- hñaa' he-ñiih- kyaah' uu' hmooh- ba- —ga-chiih' jnãäh'.

¹⁸ He- ja- ga-jäh' Jesús:

—Ya-ka- ta' la-.

¹⁹ He- ja- ga-jmeey' Jesús mada-, mah' dsa-taah' dsa- në' nuu-. Ga-kay' lã-jë- hñaa' he-ñiih- ja- kyaah' lã-uu' hmooh- he'. Ma- ja- ga-jëey' ta' gywuh', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja- ga- ga-llaay' he-ñiih- ja-, ga-kwëeyh' jnãäh' discípulo kyaay', mah' ga-ti' ga-llooh' jnãäh' kih' lã-jëe- dsa- he'. ²⁰ Ga-lã-jëe- dsa- ga-kuh- lã-jiih' ga-këey'. Jwi' he-ñiih- he- ga-cha- ja- kyaah' kih' hmooh-, ga-kah' ga-gya-to' sa-miih-. ²¹ Jee' lã-jëe- hi- ga-kuh- he' tee' koo- hñaa' mil dsa-ñwuh-. Ni' sa- na-hee' ni' jaa- dsa-më' ni' chih- ka-läh'.

Ga-ngë' Jesús në' jmi-
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Ma-ngëe' he- ja-, ga-jäh' Jesús siiyh- jnãäh':

—Ma-le' go-nãäh' hnäh' jãä', jyoh' jwoo' jmi-jwuh- kyaah' na'moo' ta-ko-jiih' hihñ- juu' kih' dsa- la-. Ja- ga- niin- hñiin-.

²³ Ma-la- ma-hiyh' juu' kih' lã-jëe- dsa- hi- ma' tääh' he', ja- ga- ga-wii' Jesús hñii' ta' lle'moh' na-ngiiy' kiyh' kih' Dio. Ma-ngoo' ga-nuuh-, lã- ma-gyay' ba' lle'moh' ja-. ²⁴ Ta-ko-jiih' ja-, ma-lloo' to-dsaah' jmi- na'moo' ja- hi- ma' hlüh- jmi- ma' dsa-jnooh' dsöh' na'moo', jëeh', ma' jme- koo- lle' ta' he- ma' gwa' ta- jee' ga-näay'. ²⁵ Ta-la- ya-jnä-, ngoo' Jesús ta' jee' ga-näay' ja-, ngëy' jwë' në' jmi-. ²⁶ Lã-koo- ma' ga-jëe' jnãäh' ngëy' në' jmi-, ga-jwaa' jnãäh' jwërte. Ga-tøøh' jnãäh' miih', ga-jäh' jnãäh':

—Dsa- lle' ba' na-.

²⁷ Chäh' ba' ga-hlëeh' Jesús kyaah' jnãäh':

—Ta- wa' gah' hnäh', jnã' ba' la- — ga-jäyh'.

²⁸ Mah' ga-jäh' Pee' siiyh-:

—Dsa-jøøh' kyaan-, cher'mah' hne- ba' na-, jme- hih- ngën- në' jmi- mah' niin- jee' cheh' na-.

²⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Ñã- ja-.

Mah' ga-jñaa' Pee' neh- na'moo' ga-løoy' ngëy' në' jmi- ta' jee' cheh' Jesús. ³⁰ Ma' ga-jëey' ta' jwërte lle', ga-lã-goyh-. Ja- hñiih' ga-løø' ga-hmäyh' cha-jmi-. Mah' ga-hooyh' ki-gaa-, ga-jäyh':

—Lää`jnä, Dsa-jøøh' kyaan`.

³¹ Lää`chah' ja- ga`hii' Jesús goo- ga`saayh', mah' ga`siyh':

—iKo`hi`pih' go`te' ba' ma-lä`dsoo' hoh' hne- dsa`ñuuh'! ¿He-la' ma-jeh' hoh'?

³² Lää`koo- ma' ga`taayh' lä`uuy' neh' na'moo' ja-, ga`hna' go`te' lle' tä' ja-.

³³ Ma-la' ya`nøø' jnääh' hi- ma' tääh' neh' na'moo' ja-, ga`juuh' jnääh' jne' jnääh' cha`ne' Jesús, mah' ga`chiih' jnääh':

—Ma-ra' ju'dsoo' laah' Joo' Dio.

Ga`mi`hlää' Jesús dsa-dsaah' hi- ma' chaq- hwa' Genesaret (Mr. 6:53-56)

³⁴ Lää`koo- ma' ga`haay- jmi-juuuh- ja-, ga`lla`nääh' hwa' Genesaret. ³⁵ Dsa- hi- ma' tääh' hwa' ja- ga`lä`kyuuy- Jesús, he-ja- ga`lä`cha- juu' lä`kaa- hwa' ja-. He-ja- na`jäa- dsa- dsa-dsaah' kyaah' jee' ma`häa' Jesús. ³⁶ Hi- ga`chuuy' kyaah' Jesús mah' kway' jwë' su' cha'goo- dsa-dsaah' he' cha`hee- sa`hmiuh- kiyh'. Hi- lä`jää- hi- ga`tää' su' sa`hmiuh- kiyh' ma`hlaa' bih' ja-.

15

Lä`jää- he- jmee- dsa-lä`sah' dsa- (Mr. 7:1-23)

¹ Ga`lla`nääh' ko`llaa' fariseo hi- ga`lla`nääh' ko`llaa' ta-jwoh' kyaah' ley hi- ma' chaa- Jerusalén ga`ya`jäyh' kih' Jesús, mah' ga`siyh':

² —¿He-la' sa' mi-te' discipulo kyaah' lä`jää- he- tää' jmee- dsa- ma-gyuh- hi- ma' tääh' llo'joo'? Jääh', sa' gyiyh- gooy- jää' ja-ga' kuh`hiyh'.

³ Mah' ga`jääh- Jesús juu' kiyh' ga`siyh':

—Hnääh' ka-läh' ¿he-la' jmeeh- hnäh' ta- koo' mada- kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' lä`koo- te' he- tääh' hnäh' ba'? ⁴ Jääh', ga`jääh' Dio: "Jmee' hnaah' maa' kyaah' täa' kyaah'. Hi- jwä- dso'jwii' kih' cho'jmii-, hi- he' wa' juu' go`te-." ⁵ Pero lä`la- ba' jwah' hnäh': "Jaa- dsa- le' siih' cho'jmii-, sa' cha- he- kwëehn' hnäh'. Jääh', lä`jää- he- cha- kin- he- kyaah' ma' jmeen' be' kyah', ma-kwëehn' Dio ba' ja-." ⁶ Kih' jaa- hi- jäh' lä`ja-, jwah' hnäh' mo-so' jmee- bii'

jmeey' be' kih' cho'jmiiy-. Lä`ja- jmeeh- hnäh' sa' kye' mada- kih' Dio, kih' he- jmeeh- hnäh' lä`koo- te' he- tääh' hnäh' jmeeh- ba'. ⁷ Peer- ta-juuuh' hnäh'. Lä`koo- jmeeh- hnäh' na-, jeeh' kwee- kyaah' he- ga`hlääh' Isaia llo'joo', lä`koo- ma' ga`jäyh': ⁸ Dsa- la-, koo- jäh' bih' hnääy' jnä'.

Pero ta' jee' jyoh' ba' hä' huu'dsë- kiyh'.

⁹ Sa' jmää' ni-miih- he- jmeey- hnääy' jnä'. Lä`jää- he- mi-tää' dsa-, la' mada- kih' dsa- ba', ga`jääh' Dio.

¹⁰ Ja-ga' ga`tääh' Jesús lä`jää- dsa-, ga`siyh':

—Nuu- da' hnäh' kwee- mah' lä`ngëeh' hnäh'. ¹¹ Sa' mi-sah' dsa- hñii' kyaah' lä`jää- he- tooyh- hooy'. Lä`jää- he- hwëe- hoo' dsa-, he- ja- ba' kyaah' mi-sayh' hñiiy'.

¹² Ja-ga' ga`ya`jäh' jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga`ngii' jnääh' juu' kiyh':

—¿Che' ma-lä`leeh- he- sa' ma-tih' dsë' dsa- fariseo lä`koh' ma' ga`nuuy' ma`hlääh' lä`ja-?

¹³ Mah' ga`jääh- Jesús juu' kyaah' jnääh', ga`jäyh':

—Lä`jää- chaah' hma- he- sa' ga`tää' Täa' kyaan' hi- gya' gyuuuh', lloo- jmi' dsa-cheeh' lä`kye- jmoo' kih'. ¹⁴ Ta' jmee- hnäh' he' kih' dsa- he'. Laay' lä`koo- dsa-tuu' hi- jää' jñah' dsa-tuu'. Cher'mah' jaa- hi- tuu' jää' jñah' hi- tuu', lä`uu' täh' neh' koo- too-.

¹⁵ Mah' ga`ngii' Pee' juu' kiyh', ga`jäyh':

—He- hnøø' jäh' juu' na-hmäa' he- ma-kwah' na-.

¹⁶ He-ja- ga`jääh' Jesús:

—¿Che' ni- hnäh' ka-läh' sa' ma-lä`ngëeh' hnäh'? ¹⁷ ¿Che' sa' ngëeh' hnäh', lä`jää- he- dsa-tooh' hoo' jne', dsoo- neh' tuh- ba' jne', ja-ga' hwëe- ka-läh' dsoo- ta- cha'sii-? ¹⁸ Pero lä`jää- he- hwëe- hoo' dsa-, gwa' neh' tuh-dsëy' ba' ja-. He- ja- ba' na- he- mi-sah' dsa- hñii'. ¹⁹ Jääh', neh' tuh-dsë' ba' dsa- hwëe- lä`jää- huu'dsë- hñiih', hi- lä`ja- ka-läh' he- jngëeyh' dsa-, hi- na-jee' goo- kaayh- hi- laa' kyaah' jñah', hi- sa- na-jee' goo- kaayh- wa' hi- cha- hi-, jmeey' hñii-, jmeey' dsoo' he- la' juu' ta-juu', hi- hlääh' wii' kih' dsa-kyaayh'. ²⁰ Lä`jää- he- na- ba' he- mi-sah' dsa-. Pero

he- kuh- dsa- lä- ma- soh' ja- ba' gooy-, sa- mi- sayh' hñiyy'.

Jaa- dsa- mē' chaq- uu' ga- heeh- kih' Jesús (Mr. 7:24-30)

²¹ Ja- ga- ya- hēē' Jesús jee' ja-, ngooy' jäh- kih' jee' jwii- Tiro kyaah' Sidón. ²² Lā- chah' ja-, ja' jaa- dsa- mē' cananea ma' tooyh- miih', ma' jäh'.

—Dsa- jøøh' kyaan-, hne- laah' sa'ju- kih' David, wa' lä- ñih' hoh' jnä'. Peer- cha- miih- wii' jēē- chih- mē' kyaan-, jmeeh- jmi- lle' hñih'.

²³ Pero ni- koo- sa- ga- jēeh- Jesús kiyh'. Mah' ga- mi- jäh- jnääh' discípulo koo' kiyh', ga- chuū' jnääh' cha- miih- kyaayh', ga- chiih' jnääh'.

—Hēē- kih' dsa- mē' na- mah' wa' llaayh'. Miih- tooyh- miih' kaah' kyaah' jnääh'.

²⁴ He- ja- ga- jäh' Jesús:

—Ga- cheē' Dio jnä' mah' jmeen' be' kih' dsa- israelita ba'. Hi- he' laa' lä- koo- bor- rego hi- na- hēē'.

²⁵ Ja- ga- ja' dsa- mē' he' ga- juuyh' jney' cha- nē' Jesús mah' ga- jäh'.

—Kwa' be' kin-, Dsa- jøøh' kyaan-.

²⁶ Mah' ga- jēeh- Jesús juu' kiyh', ga- siyh'.

—Sa- llu' he- jñuuhn' he- kuh- chih- mah' kwēēhn- dsii- —ga- jäh' Jesús siyh'.

²⁷ He- ja- ga- jäh' dsa- mē' he'.

—Dsoo' ba' kyah', Dsa- jøøh' kyaan-. Pero ma- ra- he- lih' ba' dsii- jwi' he- dsa- saa' nē' na- mes- kih' dsa- juuy'.

²⁸ He- ja- ga- jäh' Jesús ka- läh'.

—Peer- cha- miih- ma- lä- dsoo' hoh' hne-, dsa- mē'. Wa' le' ba' kyah' lä- koh' hnooh- —ga- jäh' Jesús siyh'.

Lä- chah' ja- ga- hlaa' chih- mē' kyaay'.

Ga- ääh- Jesús kyeē' mil dsa- ñuuh-

²⁹ Ya- hēē' Jesús jee' ja-, ga- llooy' ta- cha- hoo' jmi- juuh- he- hla- hwa' Galilea. Hi- ga- wiiy' koo- lle- koh', mah' ga- gyay- jee' ja-. ³⁰ Hi- ya- nää' koo' kiyh' jwēē' jwēte dsa- hi- ma' jää- hi- jluuh', hi- tuu', hi- koo', dsa- tuuh', hi- jwēē' ga' jñah' dsa- dsaah', na- jääy- huu' ti' Jesús. Hi- lä- ja- ga- mi- hlääy' lä- jēē- hi- dsaah' he'.

³¹ Ma' ga- jēē' dsa-, hlēēh' dsa- koo', ma- lii-

ma- goo- dsa- tuuh', ma- ga- nää' dsa- jluuh', ma- jēē- dsa- tuu', he- ja- ga- lä- dsa- dsē' dsa-, mah' ga- jmeey' juuh- kih' Dio kyaah' dsa- Israel.

³² Ma- ngēē' he- ja-, ga- jøøh- Jesús jnääh' mah' ga- siyh'.

—Peer- dsa- lä- ñih' dsen- kih' lä- jēē- dsa- hi- tääh' la-. Jēēh' ma- hya- hnē- jmi' jmeey- ko- jøh' kyaah' jnä'. Sa- cha- ni- miih- he- kuyh'. Sa- hnoon' hēēn- kiyh' lä- ma- kyoyh- na-, le' ga- che- ga- hwaay' cha- jwē' jee' dsa- nääy'.

³³ He- ja- ga- jäh' jnääh'.

—¿Ha- ba' dsa- kye' jnääh' he- kuh' jwēē' dsa- heh' hwa' kii' la-? Joh' sa- hnøø' mah' kēē' lä- jēē- dsa- la-.

³⁴ He- ja- ga- ngii' Jesús juu' kyaah' jnääh'.

—¿Joh' he- ñiih' kyeh' hnäh'? —ga- jäh'.

—Gyii' ba', kyaah' miih- hmooh- pih' —ga- chiih' jnääh'.

³⁵ He- ja- ga- jmeey' Jesús mada- mah' wa' dsa- taah' lä- jēē- hwa'. ³⁶ Ga- kay' lä- jē- gyii' he- ñiih' ja- kyaah' hmooh- pih' he'. Ga- kway' ti- hmaah' kih' Dio. Ja- ga- ga- llaay' he- ñiih' ja-, ga- kwēēy' jnääh' mah' ga- ti' ga- llooh' jnääh' kih' lä- jēē- dsa-.

³⁷ Ga- kuh- dsa- llu' lä- jiih' ga- kēēy'. Ma' ga- la' kiyh', ga- kah' ga- gyii' sa- miih- jwi' he- ga- chaa' ja-. ³⁸ Lä- jēē- hi- ga- kuh- jee' ja- tee' koo- kyeē' mil dsa- ñuuh-. Ni- sa- na- hēē- ni- jaa- dsa- mē' ni- chih- ka- läh'. ³⁹ Ja- ga- ga- hih' Jesús juu' kih' dsa-, ga- hey' neh- na- moo', mah' ga- haay' jmi- juuh- ngooy' ta- hwa' Magdala.

16

Dsa- fariseo ma' hnøøy' jmee' Jesús koo- he- juh- gaa-

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Ma' ga- llooy' ta- hwa' ja-, ga- lla- nää' fariseo kyaah' saduceo mah' kay' dsē' Jesús. Ga- ngiiy' ma' jmee' Jesús koo- he- juh- gaa- he- ma' jä- gyuu'. ² Pero ga- jēeh- Jesús juu' kiyh', ga- jäh'.

—Wa- ra- ga- nuu- jmi', jawah' hnäh': “Llu' ba' la' jii- jä- la-, jēēh' gyuu' ba' gyuu'”, jawah' hnäh'. ³ Mah' ta- la- tiih- jawah' hnäh': “Hii' goo- jä- lle', jēēh' gyuu' gyuu'”

mah' na-hih', jawah' hnäh'. Peer' ta-juuh' hnäh'. Leh' ba' hnäh' lleh' hnäh' juu' ha' lä' jmee' koo- jmi' koo- jmi' lä' koo- la' gyuh'. Mah' sa' kye' hnäh' kwaat' hee- ga' na- dsa-la' jee' kyah' hnäh'. ⁴ He- ba' che- hlëh' hnäh' dsa- chaa- na', sa' mi-teh' hnäh' kih' Dio mah' ngih' hnäh' jmeen' koo- he- juh-gaa-. He- juh-gaa- lä' koh' ga-la' kih' Joná hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, ma-la' he- ja- ba' heehn' hnäh'.

Ja- hni' ga-beey' dsa- he' mah' ngaayh'.

*Levadura kih' dsa- fariseo
(Mr. 8:14-21)*

⁵ Lä' koo- ma' ga-haa' jnääh' ta' hn- gaah' ko-taa- kih' jmi-juuh- ja-, ja-ga' ga-lä' dsooh' dsë- jnääh' sa' ma' kye' jnääh' he'niih'. ⁶ He- ja- ga-jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' dsa- fariseo hi' kih' dsa- saduceo ka-läh'.

⁷ He- ja- ga-tooh' jnääh' discípulo lla' jnääh' juu' kyaah' dsa-kyaahn', ma' jäh' jnääh':

—Ma- hlëyh' lä' na-, kih' he- sa' ma' kye' jne' he'niih'.

⁸ Pero ga-lä' kyuh' Jesús hu' dsë- kyaa' jnääh', mah' ga-siyh' jnääh':

—¿He-la' jawah' hnäh' sa' cha- he'niih' kye' hnäh'? Ko-hi' pih' go-te' dsoo' hoh' hnäh' dsa-nuuh'. ⁹ ¿Che' lä' jiih' na' sa' hii' lä-ngëeh' hnäh'? ¿Che' mo-so' dsooh' hoh' hnäh' kih' hñä' he'niih' he- ga' kuh- hñä' mil dsa-nuuh- hi' joh' ga' sa'miuh- ga-të' ga-juuh' hnäh' kyaah' jwi' he- ga' chaa' ja-?

¹⁰ ¿Che' mo-so' dsooh' hoh' hnäh' kih' gyii' he'niih' he- ga' kuh- kye' mil dsa-nuuh-, hi' joh' ga' sa'miuh- ga-të' ga-juuh' hnäh' kyaah' jwi' he- ga' chaa' ja-? ¹¹ ¿Ha- lä' ja- he- sa' ngëeh' hnäh'? Ja- kih' he'niih' na- he- jwëhn' hnäh': “Leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' dsa- fariseo hi' kih' dsa- saduceo ka-läh'.” ¹² Ja-ga' ga-lä' ngëe' jnääh' sa' ma' hlëyh' kih' levadura he- kaah- dsa- he'niih'. Ma' hlëyh' kih' nuuh- he- ma' kwa' dsa- fariseo kyaah' dsa- saduceo ba' ja-.

*Ga-jäh' Pee', Jesús he' laq' Cristo
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)*

¹³ Ma' ga'lloo' Jesús hwa' Cesarea kih' Filipino, ga-ngiy' juu' kyaa' jnääh', ga-jäh':

—¿Ha- lä' jäh' dsa- kih' Hi-ga-lëe' ngo' la-? ¿Hi- jnä' laay'?

¹⁴ Mah' ga-jäh' jnääh':

—Ko-llaa' dsa- jäh' Jwaa' hi- ma' choo- jmi- ba' hne-. Ko-llaa' jäh', Elía ba' hne-. Hi' jñah' ko-llaa' jäh', hne- laah' Jeremía o jñah' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo'.

¹⁵ Mah' ga-ngiy' Jesús juu' kyaa' jnääh' ka-läh':

—¿Ha- ga- hnäh', hee- jawah' hnäh' kin-, hi- ba' jnä' laah' hnäh'?

¹⁶ Mah' ga-jëh- Simón Pee' juu' kiyh':

—Hne- he' Cristo, Joó' Dio jiih'.

¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Llu' la' kyah' Simón, joó' Joná. Jëh', ja- he' dsa- hi- ma-mi-jnäa- kyah' lä- ma-jäh' na-. Täa' kyaan- hi- gya' gyuh', hi- he' ba' ma-mi-jnäa- kyah'. ¹⁸ Jnä' ka-läh' jwëhn' hne-, hne- he' Pee', (he- hnø' jäh' kuu'). Hi- në' mi'kuu' la- choohn' gwah' kin-, hi- ni' miih- sa' lih- juu' cha'je- lla-dsëe' kiyh'. ¹⁹ Jnä' toohn' gooh- hne- mah' kwah' juu' kih' dsa- ha- lä' heyh' ya-jwäh'. Cher'mah' kyaah' juu' he- kwah- sa' ga-laa' dsa- hi- tääh' hwa' la-, lä' ma-na-hñuuyh' ja-ba' kyaah' dso'kye- kiyh'. Hi- cher'mah' kyaah' juu' he- kwah- ga-laa' hi- tääh' hwa' la-, na-na' ba' jwë' kiyh' dsa-taayh' ya-jwäh' —ga-jäh' Jesús siyh' Pee'.

²⁰ Ja-ga' ga-taah- Jesús jnääh' juu' mah' sa' kooh' jnääh' juu' kyaah' ni' jaa-, he- laay' Cristo.

*Ga-mi-jnäa- Jesús juu' he- juuy'
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)*

²¹ Jmi' ja- ga-løø' Jesús mi-jnäa- juu' kyaa' jnääh' he- jmee' bi' kiyh' dsooy' ta- Jerusalén. Jee' ja- heeh' dsih' cha-miuh- wi', dsa-gyuh' sa' lä' hnää' dsih', lä' ja- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley sa' lä' hnää' dsih'. Ja-ga' juuy' hi- lä' jiih' ka-läh' ga' ma-hya- hnë- jmi'.

²² He- ja- ga-jää' Pee' Jesús ta' koo', mah' ga-løøy' juuyh' kiyh', ga-siyh':

—Wa' lä-ñih' dsëy' hne-, Dsa-jøøh' kyaan'. Ni' miuh' sa' le' ja' he- ja' nē' kyah'.

²³ Mah' ga'jeeh' Jesús hñii', ga'jēy' Pee' ga'siih':

—Jñuuh' hne- kin' hi'-sa'llu', he- jmeeh' jwiih' kin' ba' na-. Sa' jmeeh' huu'dsē- lä'koh' jmee' Dio, lä'koh' la' huu'dsē- kih' dsa- ba' la' huu'dsē- kyah'.

²⁴ Ja-ga' ga'jah' Jesús siih' lä'jē- jnääh':

—Cher'mah' hi- hnøø' jmee' ko-jøh' kyaah' jnä', sa' wa' jmäay' hñiiy' kwaat', wa' jäay' cru' kyaay' mah' wa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. ²⁵ Jēh', lä'jē- hi- hää' hñii' mah' sa' juuy', hi- he' juu' ba'. Pero lä'jē- hi- kwaa' hñii' juu' kwaat' kin', hi- he' ba' lää'. ²⁶ ¿Hee- ya'jøø- ka' dsa- ma'ke' ga'liyh' lä'jē- he- cha- jmi-gyuu' la- mah' wa'ra- ga'juuy' sa' tēyeh' kih' Dio? ¿Hee- ba' kyaah' le' mi-hmaayh' mah' lääy'? ²⁷ Jēh', jäh' Hi-ga-lēē'ngo' la- kyaah' be' kih' Täa' kyaay', kyaah' ángele ka-läh'. Ja-ga' mi-hmaayh' kih' lä'jaa- lä'jaa- lä'koo- te' ta' he- ga'jmeey'. ²⁸ Ma'ra' ju'dsoo' jwēehn' hnäh', chaa- ko'llaa' hi- tääh' jee' la- sa' juuy' jää' sa' ga' ma-jēy' be' kih' Hi-ga-lēē'ngo' jäh' jmeey' hih'.

17

Ga'mi'sēē' Jesús hñii'

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Ma-ngēē' ga' jñii' jmii', ja-ga' ga'jää' Jesús Pee' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa- øøyh'. Ga-näay' kah' ta' moh' ñii'. ² Jee' ja- ga-lä'sēē' Jesús to'lo- nē' hi- ma' jäay' he'. Mo-nēy' ga'lii' jih'gyeh' lä'koh' jmēē' kih' hyoo'. Hmiih' kiyh', ga-tøø' jlēē- ñih'. ³ Jee' ja- ga-lä'jnää' Elía kyaah' Moisé, ga-taayh' llay' juu' kyaah' Jesús. ⁴ He-ja- ga'jah' Pee' siih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan', he- ba' che- llu' he- tøøh' jne' ko-jøh' jee' la-. Cher'mah' hnooh-, jmee' jnääh' hnē- hne' kyaah' moo-, koo- kyah', koo- kih' Moisé, hi- koo- kih' Elía.

⁵ Ta'ko-jiih' ma' cheh' Pee' hlēyeh' lä'ja-, ga'jyoo' koo- jñii' tø-jlēē- ñih' he- ga-lää-

lä'jēy'. Jee' jñii' ja- ga-lä-nuuh' ga-hlēēh' koo- juu', he- ma'jah':

—Hi- la- na- gyuu- kyaan' hi- hnaan'. Peer- chaan- llu' kyaayh'. Nuuh- hnäh' kiyh'.

⁶ Ma' ga-nuu' discípulo he- ga-hlēēh' jee' jñii' ja-, ga-saay' jee' ma'täayh', ga'jwaayh' jwēte. ⁷ Ja-ga' ya'jah' Jesús kiyh', ga'kye- goo- nē' kiyh' mah' ga'siih':

—Noo- hnäh', ta' wa' gah' hnäh'.

⁸ Ma' ga-chooyh' nēy', mo-so- ga'jēy' ni- jaa-, ma-la' hñii' ba' Jesús cheh' kyaayh'. ⁹ Ta'ko-jiih' ma' jñay' moh' ja-, ga-taah- Jesús juu' hi- ma' kyaayh' he':

—Ta' jwii' hnäh' ni- jaa-, lä'jē- he- ma-jēēh' hnäh' la-, ta'ko-jiih' sa' ma-lä-jiih' Hi-ga-lēē'ngo' la- jee' kih' hi- na-juu'.

¹⁰ Ja-ga' ga-ngii' jnääh' discípulo juu' kih' Jesús, ga-chiih' jnääh':

—¿He-la' jah' ta-jwoh' kyaah' ley, jmee' bii' jäh' Elía jää' ga' kih' Cristo?

¹¹ He-ja- ga'jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Ja-ba' dsoo' jäh' Elía to-nē', ya'llay- llu' lä'jē- he- cha- jee' la-. ¹² Pero jwēehn' hnäh', ma-jah' ba' Elía, mah' sa' ga-lä'kyuu- dsih'. Ga-jmee' dsa- lä- tē- dsē' kiyh'. Ja-ba' lä'ja- heeh' dsa- he' wii' Hi-ga-lēē'ngo' la-. ¹³ Ja-ga' ga-lä-ngēē' discípulo kyaay' he- ma' hlēyeh' kih' Jwaa- hi- ga-choo' jmi- ba' ja-.

Ga'mi-hlää' Jesús jaa- chih- hi- ma' kye- jmi-le' hñiih'

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Lä- ma' ga'lla-näay' jee' ma'tääh' jwēē' dsa-, ja' jaa- dsa-ñuuh- mah' ga'juuyh' jñey' cha'nē' Jesús, ga-jäh':

¹⁵ —Dsa-jøøh' kyaan', wa' lä-ñih' hoh' kih' chih-ñuuh- kyaan', hi- dsa-juu' ñee' hi- jēy- wii' jwēte. Cha-miih- jiih- ma-tayh' cha'je- hi- ma-tayh' cha'jmi- ka-läh'. ¹⁶ Ma-ya-jään- kyaah' discípulo kyaah' pero sa' ma-liyh- ma' mi-hlääy'.

¹⁷ He-ja- ga'jah' Jesús:

—He- ba' che- hñaa- hoh' hnäh' hi- chaa- na'. Sa' hii- lä'dsoo' hoh' hnäh'. ¿Lih' ba' llaa- he- gyan' kyaah' hnäh'? Mo-so- lä-be'

dsen⁺ gya⁺ ga⁺ jnā⁺ kyaah⁺ hnāh⁺. Ya⁻ jāā⁺ da⁺ chih⁻ na⁻ ta⁻ la⁻ —ga⁺ jāh⁺ Jesús.

18 Ja⁻ ga⁺ ga⁺ jūūh⁺ Jesús kih⁺ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺, lā⁻ jiih⁺ ya⁻ hēy⁺ kih⁺ chih⁻ he⁺. Lā⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁺ hlaay⁺. 19 Ma⁻ ngēē⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺ kuh⁺ jnāāh⁺ kah⁺ kyaah⁺ Jesús, mah⁺ ga⁺ ngii⁺ jnāāh⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿He⁻ la⁻ sa⁻ ma⁻ lā⁻ kēh⁺ jnāāh⁺ jmi⁺ ma⁺ lleē⁺ jnāāh⁺ jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ he⁺?

20 He⁻ ja⁻ ga⁺ jāh⁺ Jesús siyh⁺:

—Kih⁺ he⁻ miih⁻ go⁻ te⁺ ba⁺ ma⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnāh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ sa⁺ ga⁺ lēh⁺ hnāh⁺. Pero ju⁻ dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnāh⁺, wa⁻ ra⁻ jāh⁺ kih⁺ miih⁻ lā⁻ koo⁻ pih⁺ mi⁻ ju⁻ kih⁺ mostaza ba⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnāh⁺, le⁺ jwiih⁺ hnāh⁺ moh⁺ la⁻: “Jūūh⁺ jee⁺ na⁻, gwa⁻ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺”, hi⁺ jūūy⁺ ba⁺. Sa⁻ cha⁻ ni⁻ koo⁻ he⁻ jā⁺ jwēēh⁻ kyah⁺ hnāh⁺. 21 Pero jmi⁻ lle⁺ hlih⁺ hi⁻ lā⁻ lā⁻ koh⁺ hi⁻ ma⁺ jāā⁺ chih⁻ he⁺ sa⁺ ya⁻ hēē⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁺ tu⁺ dsa⁻ kuh⁻ hi⁻ mah⁺ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio.

Koo⁻ ka⁻ lāh⁺ ga⁺ mi⁻ jnāā⁻ Jesús juu⁺ he⁻ juuy⁺

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Lā⁻ koo⁻ ma⁺ tāāy⁺ hwa⁺ Galilea, ga⁺ jāh⁺ Jesús siyh⁺ jnāāh⁺ discípulo kyaay⁺:

—Hi⁻ ga⁺ lēē⁺ ngo⁺ la⁻ ngēē⁺ dsih⁺ ja⁺ goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsē⁺, 23 mah⁺ jngēēh⁺ dsih⁺. Ga⁺ ma⁻ hya⁻ hnē⁻ jmi⁺ na⁻ juuy⁺, lā⁻ jiiy⁺ ka⁻ lāh⁺.

He⁻ ja⁻ cha⁻ miih⁻ ga⁺ lā⁻ meeh⁻ dsē⁺ discípulo kyaay⁺.

Ga⁺ mi⁻ hmaah⁺ Jesús ku⁺ sih⁻

24 Ma⁺ ga⁺ lla⁻ nōō⁻ jnāāh⁺ jwii⁻ Capernaum kyaah⁺ Jesús, ya⁻ nāā⁺ hi⁻ ma⁺ koo⁺ ku⁺ sih⁻ kih⁺ gwah⁺ jee⁺ ma⁺ cheh⁺ Pee⁺ mah⁺ ga⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che⁺ sa⁻ mi⁻ hmaah⁻ ta⁻ jwoh⁺ kyaah⁺ ku⁺ sih⁻ kih⁺ gwah⁺ jūūh⁺?

25 —Mi⁻ hmaayh⁻ ba⁻ —ga⁺ jāh⁺ Pee⁺ siyh⁺.

Lā⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁺ he⁺ Pee⁺ cha⁺ neh⁺, ga⁺ lā⁻ jāā⁺ Jesús ga⁺ hlēēh⁺ Pee⁺:

—¿Ha⁻ lā⁻ la⁺ laah⁺ Simón, lā⁻ jēē⁺ dsa⁻ ta⁺ kaah⁺ hwa⁺ la⁻, hii⁻ kih⁺ koooy⁺ ku⁺ sih⁻? ¿Che⁺ koooy⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺ o che⁺ koooy⁺ kih⁺ jñah⁺ dsa⁻?

26 —Kih⁺ dsa⁻ jñah⁺ ba⁺ koooy⁺ —ga⁺ jāh⁺ Pee⁺ siyh⁺.

Mah⁺ ga⁺ jāh⁺ Jesús:

—He⁻ ja⁻ sa⁻ jmee⁺ bii⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺ mi⁻ hmaayh⁻. 27 Pero lā⁻ la⁻ ba⁺ wa⁺ jmeen⁺ mah⁺ sa⁺ jän⁺ hlih⁺ kyaah⁺ ni⁻ jāā⁻. Gwa⁻ cha⁺ hoo⁺ jmi⁻ jūūh⁺, go⁻ jwā⁺ ka⁻ loo⁻ hma⁻ kuu⁺. To⁻ nē⁻ hmooh⁻ hi⁻ ka⁺ hma⁻ kuu⁺, ja⁻ lleēh⁺ mah⁺ nāh⁺ hooy⁺. Jee⁺ ja⁻ jnāāh⁺ koo⁻ kuu⁺ kyaah⁺ he⁻ mi⁻ hmaah⁻ ku⁺ sih⁻ kin⁺ kyaah⁺ kyah⁺ ka⁻ lāh⁺.

18

Hi⁻ na⁻ lee⁺ jōōh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

1 Ja⁻ ba⁺ hor⁻ ja⁻ ga⁺ ya⁺ jāh⁺ jnāāh⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁺ ngii⁺ jnāāh⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ jōōh⁺ ga⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺?

2 Mah⁺ ga⁺ tēēh⁺ Jesús jāā⁻ gyūū⁻, ga⁺ cheeyh⁻ jee⁺ kyaa⁺ jnāāh⁺. 3 Mah⁺ ga⁺ siyh⁺ jnāāh⁺:

—Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnāh⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁺ lā⁻ sii⁺ hūū⁺ dsē⁺ kyah⁺ hnāh⁺ mah⁺ jmeeh⁺ hnāh⁺ lā⁻ koo⁻ jāā⁻ gyūū⁻, sa⁻ heh⁺ hnāh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺. 4 Heh⁺ lā⁻ jā⁻, hi⁻ jmāā⁻ hñii⁺ hwaā⁺ lā⁻ koo⁻ gyūū⁻ la⁻, hi⁻ he⁺ ba⁺ lee⁺ jōōh⁺ ya⁺ jwii⁺ kih⁺ Dio. 5 Hi⁻ heeh⁻ jāā⁻ gyūū⁻ lā⁻ la⁻ kwaat⁻ kin⁺, he⁻ ma⁻ heeyh⁻ jnā⁻ ba⁺ jā⁻.

Goo⁻ la⁻ kih⁺ hi⁻ jmee⁺ dsa⁻ tēh⁺ dsa⁻ kyaah⁺

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 Wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee⁺ tēh⁺ jāā⁻ hi⁻ mäh⁺ la⁻ hi⁻ ma⁻ lā⁻ dsoo⁺ dsē⁺ kin⁺, llu⁺ ga⁺ la⁺ kiyh⁺ wa⁻ ra⁻ jāh⁺ kih⁺ hñūū⁺ dsa⁻ luuy⁺ koo⁻ cha⁺ too⁺ kih⁺ molii⁺ he⁻ jee⁻ burr⁻ mah⁺ hmāāh⁺ dsih⁺ ñiih⁺ ga⁺ kih⁺ cha⁺ jmi⁻ ñeeh⁺.

7 He⁻ ba⁺ che⁻ jwii⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyūū⁺! Joh⁺ he⁻ sa⁻ jmee⁺ dsa⁻ tēy⁺. Pero ko⁻ ja⁻ lle⁺ kih⁺ le⁺ ba⁺. Peer⁺ jwii⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ dsa⁻ tēh⁺ dsa⁻ kyaah⁺. 8 He⁻ ja⁻ cher⁺ mah⁺ ma⁻ gooh⁻ o ma⁻ tiih⁺ ga⁺ jmee⁺ tēh⁺ kyaah⁺ dso⁺ kye⁻, hnā⁺ go⁻ te⁻ ba⁺, mah⁺ be⁺ hūū⁺ kyah⁺. Jēēh⁺, llu⁺ ga⁺ kyah⁺, gwaah⁺ jee⁺ tāāh⁺ hi⁻ na⁺ jiih⁺, tūūh⁺ ma⁻ gooh⁻ o tūūh⁺ ma⁻ tiih⁺, lā⁻ koh⁺ ga⁺ he⁻ jwāāy⁺ hne⁻ jee⁺ mo⁺ so⁺ hūū⁺ je⁻ kyaah⁺ lā⁻ to⁺ ma⁻ gooh⁻ ma⁻ tiih⁺. 9 Hi⁻ cher⁺ mah⁺ mi⁻ nēh⁺ ga⁺ jmee⁺ tēh⁺ kyaah⁺ dso⁺ kye⁻, lle⁺ go⁻ te⁻ ba⁺, mah⁺ be⁺ hūū⁺ kyah⁺. Jēēh⁺, llu⁺ ga⁺ kyah⁺ gwaah⁺ jee⁺ tāāh⁺ hi⁻ na⁺ jiih⁺ kyaah⁺ koo⁻ mii

'mí'neh', lá'koh' ga' he- jwääy' hne- jee' mo'so' uu' je- kyaah' lá'to' mii' mí'neh'.

Juu' na-hmää' lá'koo- la' kih' jaa- bor-rego hi- na-hëë'
(Lc. 15:3-7)

¹⁰ Ni' jaa- hi- mäh' lá'la- ta' jmää' hnäh' ta'koo'. Jëeh', jwëëhn~ hnäh', ángele kyaay' tääh' tää' cha'në' Tää' kyaan- hi- gya' gyuu'. ¹¹ Jëeh', ja' Hi-ga-lëë' ngo' la- mah' láäy' hi- na-hëë'. ¹² ¿Ha- lá' jëeh' hnäh' he- jwahn- la'? Cher'mah' jaa- dsa- cha- hñaa- láa' borrego kyaah', mah' dsa-hëë' jaa-, ¿ché' sa' beey' ko-hwëë' jee' lá'jëë' jah' he' mah' dsooy' ta' moh' dsa-hnääh' hi- na-hëë' he'? ¹³ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh'. Wa-ra- ga-jnääh' hi- jaa- he', lá'chaay- llu' jwërte kyaayh', lá'koh' ga' kih' lá'jëë' hi- sa' na-hëë'. ¹⁴ Ja-ba' lá'ja- la' kih' Tää' jnän' hi- gya' gyuu', sa' hnøoy' dsa-hëë' ni' jaa- hi- pih' lá'la-.

Lä'la- jmeen' mah' chaah' jne' øøhn'
(Lc. 17:3)

¹⁵ Cher'mah' jaa- øøh' ma-jmee' koo- he- hlih' kyah', gwa- mah' go-chiiyh' he- ma-hlääh' kyaah' hne-, pero jee' lá'uu' ba' hnäh'. Cher'mah' ga-jmeey' he' kyah', ma-lëh~ ma-chaah' øøh' he'. ¹⁶ Pero cher'mah' sa' ga-jmeey' he' kyah', jaa' ga' jaa- uu' mah' go-hlëeh' kyaayh' ka-läh'. Jëeh', kyaah' ju'dsoo' he- hlëeh' uu' uu- dsa-, lá'ja- jmee' dsoo' lá'jë' juu'. ¹⁷ Cher'mah' ni' kih' dsa- he' sa' hii' nuuy', ja- jmeeh- juu' kih' gwah' wa-ra- ga-të' jee' tääh' lá'jëë'. Hi' cher'mah' ni' kih' lá'jëë' hi- tääh' gwah' sa' ga-nuuy', jmää' lá'koo- jaa- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio o lá'koo- jaa- hi- koo' ku'sih-. ¹⁸ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', lá'jë' he- hñuu' hnäh' hwa' la-, lá'ja- na-hñuu' gyuu' ya'jwii'. Hi' lá'jë' he- chiih' hnäh' hwa' la-, lá'ja- dsa-chiih' gyuu' ya'jwii' ka-läh'. ¹⁹ Koo- ka-läh' jwëëhn~ hnäh', cher'mah' uu' hnäh' ga-taah' hnäh' juu' kwee- hwa' la- mah' ngiih' hnäh' he- hnooh- hnäh', Tää' kyaan- hi- gya' gyuu', kwa' bih' he- hnooh- hnäh'. ²⁰ Jëeh' jee' dsa-ñee' uu' uu- ko-jøh' ngiiy' kiyh', jee' ja- hää'n' jee' kiyh'.

Juu' na-hmää' lá'koo- la' kih' jaa- dsa- hi- sa' ga-lä'joh' dsë'

²¹ Ja-ga' ga'lloo' Pee' ka-läh' chuh' kih' Jesús mah' ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Joh' jiih~ jmeen' jøh- dsen' kyaah' øøhn' hi- jmee' hlih' kin'? ¿Che' lá'jiih' tē' gyii' jiih~?

²² Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Sa' cha- jwahn- lá'jiih' tē' gyii' jiih~. Jwahn-, gyii' jiih~ to' lo-gya' dsë' gyii'.

²³ He- jaa- Dio dsa- lá'hih' kih', jëeh' kwee- lá'koo- ga-jmee' jaa- rey hi- ga-jmeeh' kwaat~ kih' lá'jëë' hi- ma' jmee' ta' kiyh'. ²⁴ Lá' ma' ga-løø' jmeeyh~ kwaat~ kiyh', ya-jäy' jaa- hi- ma' ää- cha-miih- kuu'. ²⁵ Pero dsa- he' sa' cha- he- kyaah' mi-hmaayh' lá'jë' he- ääy-. He-ja- ga-jmee' rey he' hih' wa' dsa-hnëëy' go-te' kyaah' mëy' kyaah' jooy' hi' kyaah' lá'jë' he- cha- kiyh' mah' lá'hmaah' lá'jë' he- ääy-. ²⁶ He-ja- ga-juuh' dsa- he' jnë' cha'në' rey mah' ga-chuuy' kyaah', ga-jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan-, jmee' jøh- hoh' ki' jnä'. Mi'hmaah' ba' jnä' kyah' lá'jë'." ²⁷ Ga-lä'ñih' ba' dsë' rey he' kiyh', mo'so' ga-ngiih' gyih' kuu' he- ma' ääy- ja-, mah' ga-läy' go-te'.

²⁸ Pero lá'koo- ya'hëë' ba' dsa- hi- ma' ää- kih' rey, ga-jëey' jaa- dsa-kyaayh' hi- ma' ää- ko-hi' pih' kuu' kiyh'. Ga-saayh' mah' ga-gwiyh' luu' hi- he', ga-siiyh': "Mi-hmaah' kin' he- ääh-".

²⁹ Pero hi- ma' ää- kuu' kih' dsa-kyaah' he', ga-jwääy' hñiiy' huu' ti' hi- he' mah' ga-chuuy' kyaah', ga-jäyh': "Jmee' jøh- hoh' ki' jnä'. Mi'hmaah' ba' jnä' kyah' lá'jë'."

³⁰ Pero hi- jaa- he' sa' ga-heeyh-. Ga-hñiiy' kih' mah' ga-hey' neh-ñe' lá'jiih' ga-mi-hmaayh' lá'jë' he- ma' ääy-. ³¹ Ma' ga-jëë' jee' lá'jëë' dsa-kyaayh' he' lá'koo- ga-jmeey', ga-jii' jwërte kiyh', mah' na'näy' na'jmeeyh' juu' kih' rey ha- lá' ma-la'.

³² He-ja- ga-jmee' rey mada' ja' dsa- hñaa- dsë' he', mah' ga-siiyh': "Peer' hñaa- hoh' hne- dsa-ñuuh-. Ga-jmeen' jøh- dsen' kih' lá'jë' he- ma' ääh- kin', kih' he- ma-chuuh' cha-miih- kyaah' jnä'."

³³ ǂJa' ma' ääh' jmi' ma' lä'ñih' hoh' kih' dsa'kyaah', lä'koō' ga'lä'ñih' dsen' kyah' hne'? ³⁴ He-ja' ga'lä'lee' rey, ga'ngëëy' ja'goo' poo' mah' lla'kyaay' jmi' lä'jiih' mi'hmaayh' lä'jē' he' ääy'.

³⁵ Ja-ga' ga'jäh' Jesús ka-läh':

—Lä'ja' ka-läh' jmee' Tää' kyaan' hi' gya' gyuu' kyaah' hnäh', cher'mah' sa' ga'lä'joh' hoh' hnäh' kih' he' hlih' he' ma-jmee' øøh' hnäh' kyah'.

19

Ga'jäh' Jesús ha-lä' la' he-bee' dsa-øøh' (Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ma'ngëë' ma-kwa' Jesús lä'jē' juu' na-, ya'hëëy' hwa' Galilea, ngooy' ta' hwa' Judea, he' hla' ta' hngaah' jmi' Jordán.

² Jwëë' dsa' ga'lla'le' kaah' kiyh' hi' ga'mi'hlääy' lä'jēë' dsa-dsaah'. ³ Jee' ja' ga'lla'nää' koo' kih' Jesús ko'llaa' fariseo he' ma'ka' dsëy', ga'ngiiy' juu' kiyh':

—ǂChé' cha' jwë' bee' dsa' dsa-më' kyaä', kih' wa' he' cha' he', he' sa' tih' dsëy'?

⁴ He-ja' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—ǂChé' sa' ma-heh' hnäh' jee' na-sii': Hi' ga'jmää' Dio lä' ma' to-në', hi' më', hi' ñuu' ga'jmäy'?

⁵ Hi' ga'jäh':

—Kih' he-ja' ba', bee' dsa-ñuu' cho'jmi' mah' dsa-gyay' kyaah' mëy'. Mah' lä'ja', lee' jaa' ba' jee' lä'uuy'. ⁶ Ja' hlih' mo'so' laay' uu', ma-laay' jaa' ba'. Heh' lä'ja', hi' ma-laa' jaa' kaah' Dio, sa' lle' kih' laay' —ga'jäh' Jesús.

⁷ Mah' ga'jäh' fariseo siiyh' Jesús:

—ǂHe-la' ja' ga'jmeë' Moisé mada' chooyh' je' mah' bee' dsa-më'?

⁸ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Kih' he' chaah' hnäh', he-ja' ba' ja' ga'kwa' Moisé jwë' beeh' hnäh' dsa-më' kyaah' hnäh'. Pero lä' ma' to-në' sa' ga-la' lä'ja'. ⁹ He-ja' jwëëhn' hnäh', hi' bee' dsa-më' kyaä' hi' sa' cha' he' hlih' ma-jmeey' kyaah' jñah' dsa-ñuu', mah' kaay' jñah' dsa-më', he' jmeey' dso'kye' ba' ja'. Hi' lä'ja' hi' kaa' dsa-më' hi' ga'beey' he', he' jmeey' dso'kye' ba' ja' ka-läh'.

¹⁰ Mah' ga'chi' jnääh' discípulo kyaay': —Cher'mah' lä'ja' la' kih' dsa-ñuu' kyaah' dsa-më', llu' ga' la' he' sa' jee' dsa-goo' go-te'.

¹¹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ja' lä'jēë' lä'kēh' jmi' heeh' juu' la'. Lä'kēh' jmi' hi' lle' kih' heeh' ba'. ¹² Jēëh', chaa' hi' sa' na'hñaa' jmi' ngo' kih' wa'ra' ga'lä'chaay' he-ja' sa' le' jee' gooy'. Hi' chaa' hi' sa' na'hñaa' jmi' ngo' kih', he' ga'jmeë' dsa' hñaa' dsë' kiyh', he-ja' sa' le' jee' gooy'. Hi' chaa' ga'jñah' hi' sa' lla' dsë' jee' gooy' kih' he' hnøoy' jmeey' ta'he' kih' Dio. Hi' lä'kēh' jmi' heeh', wa' heeyh' juu' la'.

Ga'mi'jää' Jesús gyuu'

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Ja-ga' na'jää' dsa' gyuu' kyaä' cha'në' Jesús mah' kyey' gooy' në' kih' gyuu' mah' ngiiy' kih' Dio. Pero jnääh' discípulo kyaay' ga'juu' jnääh' kih' dsa' he'. ¹⁴ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh' jnääh':

—Kwa' jwë' ya'nää' gyuu' ta' la' kin'. Ta' ha' hnäh' kiyh', jēëh' hi' laa' lä'koō' gyuu', hi' he' ba' jää' Dio lä'hih' kih'.

¹⁵ Ma-la' ma-kyey' gooy' në' kih' gyuu' he', ya'hëëy' jee' ja'.

Jaa' dsa' kwaq' hi' cha' kuu' ga'hleëh' kyaah' Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Jee' ngooy' ja', ja' jaa' dsa' mah' ga'siiyh':

—Hne' hi' laa' ta' jwöh' lluu', ǂhee' hnøø' jmeen' mah' tēëhn' jee' mo'so' juun'?

¹⁷ He-ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—ǂChé' ñeh' hne' he' laan' lluu'? Jēëh' ni' jaa' hi' lluu' sa' chaa', jaa' Dio ba' hi' lluu'. Cher'mah' hnooh' tēëh' jee' mo'so' juu', ja' mi-teh' lä'jē' mada' kih' Dio.

¹⁸ —ǂHee' ga' ja' mi'ten'? —ga'jäh' dsa' he'.

He-ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ta' jngëëh' dsa', ta' kaah' hi' laa' kyaä' jñah', ta' hii' kih' dsa', ta' jmeë' dsoo' kih' juu' ta' juu'. ¹⁹ Wa' hnaah' tää' kyaah' maa' kyaah'. Wa' hnaah' dsa'kyaah' lä'koō' hnaah' hñaa'.

²⁰ He-ja' ga'jäh' dsa' he' siiyh':

—Lä-jē he na ma-mi-ten` lä-jih ma mahn'. ¿Hee ga hnøø jmeen?

²¹ He-jā ga-jāh' Jesús siyh' ka-lāh':

—Cher'mah' hnooh leeh' lluu' go-te, gwaah go-hni' lä-jē he cha-kyah' mah' go-kwēh' hi-tā-ñee'. Lä-jā ba' lä-cha-cha-miuh' kyah' gyuh' jmi-gyuh'. Ja-ga na' ñeeh' mah' jmeen' ko-jøh' —ga-jāh' Jesús.

²² Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ngaayh' ti-meeh' dsēy', jēeh', ma' chay-cha-miuh' kuu'. ²³ Ja-ga ga-jāh' Jesús siyh' jnāah':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwēehn' hnāh', jaa dsa-cha-kuu', jwēeh' la' kiyh' heyh' jee' jmee Dio hih'. ²⁴ Koo-ka-lāh' jwēehn' hnāh', sa' ga jwēeh' la' kih' jaa camey', ngēē to-gwa koo hma-kuu' lä-koh' ga he-heh' jaa dsa-cha-kuu' jee' jmee Dio hih'.

²⁵ Ma' ga-nuu' jnāah' hlēeyh' lä-jā, ga-tooh' jnāah' jēē dsah' jnāah', mah' ga-chiuh' jnāah':

—¿Hi- ba' lä-jā ja'?

²⁶ Lä- ma-jēy' ja- jnāah', ga-jāy':

—He-la-, sa' lä-kēh' dsa- jmi' jmee', pero Dio ga-lä-jē ba' liyh' jmeey'.

²⁷ Ja-ga ga-jāh' Pee siyh':

—Ma-jā ba' lä-jē he-cha-kyah' jnāah' mah' jmee jnāah' ko-jøh' kyaah' hne. ¿Hee ba' na' hñah' jnāah'?

²⁸ He-jā ga-jāh' Jesús siyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwēehn' hnāh', wa-ra- ga-tē jee le' hmēē lä-jē go-te, ma-jā gya' Hi-ga-lēē ngo' la- jøøh' jee' jmeey' hih'. Hi- lä-jē hnāh' hi- jmee ko-jøh' kyaah' jnā, lä-jā ka-lāh' nah' hnāh' nē gya-to' hma-sii mah' llah' hnāh' ta' kih' lä-jēē gya-to' nāā dsa- Israel. ²⁹ Lä-jēē hi- ma-tu- dsē ma-hwēē cha-neh' kih', ma-beey' dsa-mē øøyh' dsa-ñuuh' øøyh', ma-beey' cho'jmiy-, ma-beey' dsa-mē kyaay', ma-beey' jooy', ma-bey' hwa' kiyh', cher'mah' ga-bey' lä-jē he- ja- kwaat kin', hi- he' hyoh' hñā-loo' ga' lä-koh' he- ga-jā kiyh' jmi-gyuh' la-, hi- lä-jā tēeyh' jee' mo-so juuy'. ³⁰ Pero jwēē hi- ya-nāā to-nē, hi- he' jā kēē. Hi- jwēē hi- ya-nāā kēē, hi- he' leē to-nē.

20

Juu' na-hmäā' lä-koo- la' kih' hi- hñaa- dsē' kyaah' dsa-juu' kyaay'

¹ He- jaa Dio dsa- lä-hih' kih', jēeh' kwee- lä-koo- ga-jmee' jaa dsa-juu' cha-neh' hi- ñee' tiuh' go-te' na'hñāh' hi- jmee' ta' jee' na-jnāā chaah' wii- jēh' kiyh'.

² Ma' ga-lä-ee' kiyh' kyaah' lä-jēē dsa- he' ha- lä-koo- te' mi-hmaayh' kih' koo- jmi' ta', ga-cheey' jee' na-jnāā chaah' jēh' kiyh'.

³ Ya-hēy' ka-lāh' ko-hi' nu' ta-la' tiuh', jee' ja- ga-jēy' dsa- hi- ma' tääh' je'hmooh' hi- sa' cha- ta' kih'.

⁴ He-jā ga-siyh': "Hnāh' ka-lāh' go-nāā hnāh' go-jmee' ta' jee' na-jnāā chaah' jēh' kin'. Mi'hmaah' ba' jnā' na'tee kyah' hnāh'." Hi- na'nāā ba' dsa- he'. ⁵ Dsa-juu' he' ya-hēē lä-hmēē ma' ga-tē llā-hyoo, hi- koo- ka-lāh' ma' ga-tē ko-hi' hnē ta' ga-hloo'. Ja-ba' lä-jā ga-hēy' kih' jñah' ka-lāh' hi- na'jmeey' ta' kiyh'.

⁶ Ma-ngoo' ga-tē ko-hi' hñā, ya-hēy' ka-lāh' mah' ga-jnāy' jñah' ga' dsa- hi- sa' cha- ta' kih'. Mah' ga-siyh': "¿He-la' tääh' hnāh' jee' la- lä-taa' jmi' mah' sa' cha- ta' jmeeh' hnāh'?" ⁷ He-jā ga-jāh' dsa- he' siyh': "Kih' he- sa' cha- ni' jaa- hi- ma-kwēh' jnāah' ta', he-jā ba' na- he- tøøh' jnāah' jee' la-." He-jā ga-jāh' dsa-juu' chaah' jēh' ja-, siyh': "Go-nāā hnāh' ka-lāh', go-jmee' hnāh' ta' jee' chaah' jēh' kin'. Mi'hmaah' ba' jnā' na'tee jñeeh' hnāh'."

⁸ Ma' ga-nuu- jmi' ja-, ga-jmee' dsa-juu' mada' kih' hi- ma' jaa moz, ga-jāy' siyh': "Tee' ga-lä-jēē dsa- hi- ma-na'jmeey' ta', mah' mi'hmaah' jñey' na'tee kih' koo- jmi' ta'. Løø kyaah' hi- ma-na'nāā kēē go-te mah' mi-llaa' kyaah' hi- ma-na'nāā to-nē." ⁹ Lä-jēē hi- ga-tāh' jmee' ta', ma-ngoo' ga-tē ko-hi' hñā, ya-nāāy' ma' jaa- ma' jaa- ga-koo' jñee' na'tee kih' ma' koo- jmi' ta'. ¹⁰ Ja-ga' ga-lla-nāā hi- ga-tāh' to-nē na'jmeey' ta'. Ma' tēeyh' cha-ga-miuh' jñey' ma' laay'. Pero ga-hyoyh' ja-ba' kih' koo- jmi' ta' ba' ka-lāh'. ¹¹ Ma' ga-kooy' jñey' ga-løøy' cha-hāy' dsa-juu', ¹² ga-jāy': "Hi- ma-na'nāā kēē go-te, ga-jmeey' ta' koo-

hor~ba', mah' ja~ba' kwee~ma~mi~hmaah' kiyh' lä'koh' te' he~ma~mi~hmaah' kyaa' jnääh' hi~ma~jää' wii' cha'hyoo~lä'taa' jmi'~, ga~jäyh' süyh' dsa~juu' chaah' jäh'. ¹³ He~ja~ga~jäh' dsa~juu' süyh' jaa~hi~ti~choo' juu' he': "Sa' cha~jmeen' hñaa~dsen' kyah' hne~ome'. ¿Ja' ma~tooh' jne' juu' kwee~he~mi~hmaahn' kyah' na'tee' kih' koo~jmi' ta? ¹⁴ Kii' ba' hne~jñeeh' mah' gwaah~kyah'. Jëeh' lä~na~hyoh~dsen' ma~kwëehn' hi~ma~he~këë~go~te', ja~ba' lä'koo~te' he~ma~kwëehn' hne'. ¹⁵ ¿Che' sa' na~ngën' jwë' jmeen' lä~hyoh~dsen' kyaah' kuu' kin'? ¿O che' wii' hoh' kih' he~jmeen' llu' dsen'?", ga~jäh' dsa~juu' he'. ¹⁶ Lä~ja~le', hi~ya~nää' këë~, hi~he' lee' to~në'. Hi~ya~nää' to~në', hi~he' jäh' këë~. Jëeh', jwëë' hi~na~teeh', pero miih~go~te' ba' hi~na~lleeh'—ga~jäh' Jesús.

Ngoo' hnë~jiih~jmeeh~Jesús juu' he~juu'
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Ma' hää' Jesús jwë' ngooy' ta' Jerusalén, ga~tëeyh' kah' lä~jää' gya~tuu' jnääh' mah' ga~süyh' jnääh':

¹⁸ —Jëë' da' hnäh', dsa'nøø' jne' ta' Jerusalén. Jee' oo' ngëë' dsa~Hi~ga~lëë'ngo' la~ja'goo~jmi~dsa~kaah' kyaah' ta~jwoh' kyaa' ley. Hi~he' bääh' jnä' dsoo' mah' jngëëh' dsa~jnä'. ¹⁹ Ja~ga' ngëëy' jnä' ja'goo~dsa~hi~sa' laa' judiu. Mah' mi~kwayh' jnä', jmi~baay' jnä', ja~ga' dsa~täay' jnä' dsoh' hma~cru'. Pero lä~jiihn' ka~läh' ga' ma~hya~hnë~jmi'.

Jacobo kyaah' Jwaa' ga'ngiy' he~gyay'
jwoo' kih' Jesús
(Mr. 10:35-45)

²⁰ Ja~ga' ja' më' Zebedeo kyaah' lä~uu' jo~ñuuyh', ga~juuyh' jney' cha'në' Jesús mah' ga~chuuy' kyaah':

²¹ —¿Hee~jwiih' jnä'? —ga~jäh' Jesús süyh'.

—Hi~lä~uu' chih~kyaan', jmee' mada' dsa~täayh' koo' kyah' wa'ra~ga~të' jee' jmeeh' hih', jaa~jwoo' ra~lluuy' kyah' hi' jñah' jwoo' ra~këh' kyah'—ga~jäh' dsa~më' he' süyh' Jesús.

²² He~ja~ga~jëeh' Jesús juu' kiyh', süyh':

—Sa' ñeh' hnäh' hee~na~ngiih' hnäh'. ¿Che' tääh' hnäh' jëeh' hnäh' lli'wii' he~na' ga' jëen'? ¿Che' lä~be' hoh' hnäh' dsa~ngëeh' hnäh' he~wii' he~na' ga' dsa~ngëen'?

—Tää' ba' jnääh'—ga~jäyh'.

²³ He~ja~ga~jäh' Jesús süyh':

—Ma'ra' he~jëeh' ba' hnäh' lli'wii' he~na' ga' jëen', hi' dsa~ngëeh' hnäh' he~wii' he~na' ga' dsa~ngëen'. Pero he~nah' hnäh' jwoo' ra~lluuy' o jwoo' ra~këh' kin', sa' ga~tëen' kwan'. He~ja~hyoh' hi~na~lleeh' kyaa' Tää' kyaan' ba' ja~.

²⁴ Gyaa' discípulo dsa~kyaah' jnääh' ga~lä~lleey' kyaah' lä~uu' hi~he', ma' ga~nuuy' juu' ja~. ²⁵ Ja~ga' ga~tëe' Jesús kih' lä~jää' jnääh' mah' ga~süyh' jnääh':

—Ñeh' ba' hnäh' lä~koo~jmeë' dsa~ta' hi~jmeë' hih' kih' dsa~gooy', kaayh~lä' lla' dsëy'. Dsa~kaah' he' kaah' lä' të~dsëy' dsa~gooy'. ²⁶ Pero jee' kyah' hnäh' sa' cha~he~kih' jmeeh' hnäh' lä~ja~. Hi~hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä~jää' hnäh', hi~he' tëë~jmeë' ta'he' kih' lä~jää' ba'. ²⁷ Hi~hnøø' ka' në' kih' jee' lä~jää', hi~he' tëë~jmeey' ta'he' kih' lä~jää' ba'. ²⁸ Jëeh', sa' ma~ja~Hi~ga~lëë'ngo' la~mah' jmeë' dsa~ta'he' kiyh', ma~jan~mah' jmeen' ta'he' kih' dsa~ba'. Ma~jan~mah' kwaan' hñiin' juun', he~ja~këë' jma~mah' lää' jwëë' dsa~.

Ga~mi~hlää' Jesús uu' dsa~tuu'

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Lä~koo~ma' ga~hwëëy~jwii~Jericó, jwëë' jwëte dsa~ma' chaa' kaah' kiyh'.

³⁰ Ma' tääh' uu' dsa~tuu' koo' jwë'. Lä~koo~ma' ga~nuuy' ngoo' Jesús cha'jwë' ja~, ga~løøy' hlëëyh' ki~gaa~, ma' jäyh':

—Dsa~jøøh' kyaan', hne~hi~laa' sa'ju~kih' David, wa' lä~ñih' hoh' kyaa' jnääh'.

³¹ Hi' ga~juuh' dsa~kiyh', mah' mo~so' ma' tooyh' miih'. Pero dsa~tuu' he' cha~ga'miih~miih' ma' tooyh':

—Dsa~jøøh' kyaan', sa'ju~kih' David, wa' lä~ñih' hoh' kyaa' jnääh'.

³² Ja~ga' ga~noo~Jesús, mah' ga~tëeyh' ga~süyh':

—¿Hee~hnooh~hnäh' jmeen' kyah' hnäh'?

³³ He-ja- ga-jäh' dsa-tuu' he' süyh':
—Dsa-jøøh' kyaan', hnøø' jnääh' lä-jnä'
mi-në' jnääh'.

³⁴ Ga-lä-nih' dsë' Jesús kiyh', ga-sooyh' mi
'në' dsa-tuu' he'. Lä-cha' ja- ga-lä-jnä' mi
'nëy'. Hi- ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

21

*Ga-he' Jesús na-dsëë~ burr~ jwii-
Jerusalén*

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Ja-ga- tēy' Jerusalén ga-näy' chuuh'
jwii- Betfagé, koo' kih' moh' Olivo. He-ja-
ga-jmee' Jesús mada- kih' uu' dsa-kyaah'
jnääh'. ² Ga-süyh':

—Go-näa' hnäh' ta- jee' jwii- he- nøø'
ta- cha'në'. Jee' oo', jnääh' hnäh' jaa-
burr~ hyaa' hi- na-hñuuh' hi- jää' gyuu-
Ja- cheeh' hnäh' mah' ya-jääh' hnäh' kin-
³ Cher'mah' chaa- jaa- hi- ga-ngii' juu'
kyah' hnäh', ja- jwiih' hnih': "Jmee- bii'
kih' Dsa-jøøh' kyaah' jnääh' ba-la-, chah' ba'
ya-jää' jnääh' ka-läh'", jwiih' hnih'.

⁴ Lä-ja- ga-la' mah' lä-te' lä-koo- ga-jäh'
jaa- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo', lä-
ma' ga-jäyh':

⁵ Chiih' dsa- hi- tääh' jwii- Sion:
"Jëë da', hii- Rey kyaah' hnäh' ja' jee' kyah'
hnäh'.

Hwaay' jwërte, na-dsëëy~ jaa- burr~,
na-dsëëy~ joo' burr~ hyaa' hi- tēë' ka-løø'."

⁶ Na-näa' ba- hi- he', ga-jmeey' lä-koo- te'
mada- he- ga-jmee' Jesús kiyh'. ⁷ Na-kyaay'
jaa- burr~ hyaa' hi- jää' gyuu-, ja-ga-
ga-kye- dsa- hmiih- kih' ka'luu' burr~ mäh'
he' mah' ga-wii' Jesús. ⁸ Jwëë' jwërte dsa-
ma' tääh' jee' ngooy' ja-. Ko-llaa' ga-ja-
hmiih- kih' cha'jwë' hi- jñah' ga-hnä' niih'
hma- ga-jay' cha'jwë'. ⁹ Dsa- hi- ma' chaa-
kaah', kyaah' hi- ga-näa' jää' ma' tooyh-
cha-miih- miih', ma' jäyh':

—iHe- ba' che- lluu' sa'ju- kih' David! iDio
kyaah' hi- ja' lä-hih- kiyh'! iHe- ba' che-
lluu' hi- jøøh' hi- gya' gyuuh'!

¹⁰ Lä-koo- ma' ga-he' Jesús Jerusalén,
lä-kaa- jee' jwii- ga-chi' ga-jwaa' dsa-, ma'
ngiiy- juu':

—iHii- ba' na-?

¹¹ Mah' ma' jäh' dsa-:

—Hi- na- he' Jesús, jaa- hi- ngëë~ juu'
kih' Dio hi- chaa- Nazaret hwa' Galilea.

*Ga-hwëë' Jesús dsa- hi- ma' tääh' hnii- jee'
chih' gwah'*

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Ma-ngëë' he- ja-, ga'lloo' Jesús
ho'hne- kih' gwah' juuh'. Ga-hëëy' kih'
lä-jëë- dsa- hi- ma' lla- hmooh'. Ga-saa-
ga-jaay' na'mes- kih' dsa- hi- ma' mi-sii-
kuu', hi- ga-saa- ga-jaay' jee' nøø' hmooh'
kih' hi- ma' hnëë~ juu-. ¹³ Mah' ga-süyh':

—Lä-la- lle- juu' kih' Dio: "Hne' kin-
lä-cheë- hne' jee' ngii- dsa- kih' Dio."
Pero ma-jmeeh' hnäh' lä-koo- too- jee'
dsa-taah' dsa-hii- ba'.

¹⁴ Jee' ma' chih' gwah' juuh' ja-, ya-näa'
dsa-tuu' kyaah' dsa-jluuh' cha'në' Jesús
mah' ga-mi-hlääy'. ¹⁵ Pero ga-lä-lleë'
lä-jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh'
kyaah' ley ma' ga-jëëy' lä-jë- he- juh-gaa-
he- ga-jmee' Jesús jee' ja-. Hi- ga-lä-lleëy'
ka-läh' lä-koo- ma' ga-jëëy' tääh' chih-
tooh~ miih' koo' gwah' ja-:

—iHe- ba' che- lluu' hi- laa' sa'ju- kih'
David! —ma' jäh' chih- he'.

¹⁶ He-ja- ga-jäh' dsa-kaah' he' süyh-
Jesús:

—iChe' nuuh-, hee- na- hlëeh- chih-
tääh' na-?

—Nuu- ba' jnä- —ga-jäh' Jesús—. Hnäh'
na- che' sa- ma-heh- hnäh' jih'koh' jee'
na-sii- lä-la-:

Lä-jëë- chih-pih', lä-kye- hi- tuh',
hne- Dio ma-mi-tëëh' hnih' kwee- ha- lä-
jmeey' juuh- kyah'.

¹⁷ Mo-so- ga-jmääy' he' dsa- he'. Ya-hëë'
Jesús jee' jwii- Jerusalén ja-, ngaayh' ta- jee'
jwii- Betania, jee' ja- ga-jäy'.

*Ga-jwä' Jesús dso'jwii' kih' chaah' higo
(Mr. 11:12-14, 20-26)*

¹⁸ Tiih- ga- jyoh' jmi-, ñee' ka-läh' Jesús
ta- jwii- Jerusalén. Peer- ja' kyoyh- jee'
hääy' jwë'. ¹⁹ Koo' jwë' jee' ngooy' ja-
ga-jëëy' koo- chaah' higo. Mah' ngooy'
na-jëëy- che' hii- mii'. Ma' ga-jëëy', ni- koo-
mii' sa- cha- hii-, ma-la- moo- jmah' ba'
choo'. Mah' ga-süyh- chaah' hma- ja-:

—Jih'koh' mo-so- hii- mii' kyah' hne-.

Lä'chah' ja- ga-lä'kii- chaah' higo ja-
²⁰ Ma' ga-jëe' jnääh' ha- lä- ga-jmee' Jesús,
 ga-jëe' dsah' jnääh', mah' ga-jäh' jnääh':

—¿Ha- lä- ma-lä-kii- chah' go-te' chaah'
 higo na-?

²¹ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh',
 cher'mah' dsoo' hoh' hnäh' hi- sa- jmeeh'
 hnäh' to' huüdsë-, ja- ma-la- he- la-
 le' jmeeh' hnäh'. Le' jwäh' hnäh' moh'
 chih' na-: “Jñuuh' jee' na-, jwää- hñaa'
 cha'jmi-ñeeh’”, hi- lä-ja- le'. ²² Lä-jë- he-
 ngiih' hnäh' kih' Dio, cher'mah' dsoo' hoh'
 hnäh', hñah' ba' hnäh'.

*He-ja' gyühh' ba' hih' he- jmee' Jesús
 (Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)*

²³ Lä-koo- ma' ga'lloo' Jesús jee' chih'
 gwah' juuh' ga'løoy' mi-tëy- dsa-. Ma'
 ga'lla-nää' cha'nëy' dsa-kaah' kyaa-
 jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyühh', ga-ngiiy' juu'
 kih' Jesús:

—¿Che' cha- jwë' kyah' he- jmeeh- lä-jë-
 he- na-? ¿Hii- kih' hih' he- jmeeh- lä-na-?

²⁴ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh',
 ga-siih-:

—Ngiiñ' koo- mi'juu' kyah' hnäh' ka-läh'.
 Jëeh' da' hnäh' kin' jää', ja-ga' jwahn- hi-
 kih' hih' he- jmeen- lä-la-. ²⁵ ¿Hii- ga-jmee'
 hih' he- ga'chaa' Jwaa- dsa- jmi-, che' Dio
 o che' dsa-ñühh-?

Jee' tääy' ja- ma' llay- juu' kyaah'
 dsa-kyaa'yh', ma' jäh':

—Cher'mah' ga-jäh' jne', hih' kih' Dio ba'
 ja-, Jesús jäh': “¿He-la' sa' ga-lä-dsoo' hoh'
 hnäh' kiyh' ga- ja-?” ²⁶ Hi- cher'mah'
 ga-jäh' jne', ja' hih' kih' dsa- ba' ja-, hii'
 goo- jnän' kyaah' dsa-, jëeh', lä-jëe- dsa-
 ma' jmää- kwaat- Jwaa- ma' laa' jaa- hi-
 ma' ngëe- juu' kih' Dio —ma' jäh' dsa-kaah'
 he'.

²⁷ He-ja- ga-jäh' dsa-kaah' he' ga-siih-
 Jesús:

—Sa- ñe' jnääh'.

Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh' ka-läh',
 ga-siih-:

—Ni- jnä' sa- jmeehn- juu' hi- ga-jmee'
 hih' he- jmeen- he- la-.

*Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' uu'
 chih-ñühh-*

²⁸ He-ja- ga-ngiih' Jesús juu' kiyh' ka-läh':
 —¿Hee- huüdsë- jmeeh- hnäh' kih' he-
 jwahn- la-? Jaa- dsa- ma' chaa- uu' chih-
 kyaa'. Ga-siih' jaa- chih- he': “Gyüü-
 kyaan-, goh' na' go-jmeeh' ta' jee' na-jnäa'
 chaah' wii- jëh' kin’.” ²⁹ He-ja- ga-jäh'
 chih- he' siyh' jmiy-: “Sa- hnoon' niin’.”
 Ko-hwëe' ga-ja-, ga-lä-sii' huüdsë- kiyh'
 mah' ngooy'. ³⁰ Ja- ga' ga-tëy' hi- jaa- he',
 ga-jmeey' mada- kiyh' lä-koo- ga-jmeey'
 mada- kih' hi- to-në' he'. Jooy' he' ga-jäh':
 “Nee' tää, ni- ba' jnä’.” Mah' sa- ñeey'.
³¹ ¿Hii- jaa- jee' lä-uu' ga-jmee' lä- hnøø'
 jmiy-?

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Hi- to-në' ba'.

He-ja- ga-jäh' Jesús siyh-:

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh'. Lä-jëe-
 hi- koo' ku'sih- kyaah' hyaa- hi- ga-nää'
 kyaah' wa- hi- cha- hi-, dsa-taah' jee' jmee-
 Dio hih' jää' ga-lä-koh' ga' hnäh'. ³² Jëeh'
 ja' Jwaa- jee' kyah' hnäh', ma' mi-jnäay'
 ha- lä- ma' go'taah' hnäh' kyaah' he- llu'
 mah' sa- ga-lä-heeh' hnäh' kiyh'. Pero dsa-
 hi- koo' ku'sih- kyaah' hyaa- hleeh' he'
 ga-lä-heey' kiyh'. Ma-ke- ga-jëeh' hnäh'
 ga-lä-hee' dsa- kih' Jwaa-, pero ni- lä-ja-
 sa- ga-lä-dsaa- hoh' hnäh' miuh' mah' ma'
 lä-heeh' hnäh' kiyh'.

*Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' dsa- hi-
 ga-høø' ta' kih' jñah'*

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Nüü- da' hnäh' jyoh' juu' na-hmäa'.
 Ma' chaa- jaa- dsa-juu' hi- ga-tää' koo-
 näa' chaah' wii- jëh'. Ga-jney' lä-ku' lä-jii',
 ga-mi'lluy' jee' ma' hwëey' jmiuh' mi-jëh' ja-.
 Ga-chiyh' koo- na'hyah- he- ñii' jee' ga-wii'
 dsa- hi- ga-taah' ga-høø' jee' na-jnäa'
 chaah' jëh'. Ma' ga-la' he- ja-, ga-tooyh-
 goo- dsa- he- høoy' ma' to'dsaah'. Ja-ga'
 ya-hëey' ngooy' üü'. ³⁴ Ma' ga'lloo' jii- kih'
 mi-jëh' ja-, ga-cheey' moz' kyaay' jee' ma'
 tääh' dsa- høø' ta' kiyh' mah' ma' kooy-
 heey' he- ma' tëey-. ³⁵ Ma' ga'lla-nää'
 moz' he' jee' na-jnäa' chaah' wii- jëh'
 kih' dsa-juuy', dsa- hi- ma' tääh' høø' he'

ga-jney' jwē' kih' moz~ he'. Ko-llaa' ga-jmi' ga-baay', jñah' ga-jngēy' go-te~, hi- jñah' ko-llaa' ga-tey' kuū' kih'. ³⁶ Ga-cheey' lā-hmēē' jñah' ga-moz~, jwēē' ga-lā-koh' ga-hi- ga-cheey' to-nē'. Ja-ba-lā-ja- ga-jmeey' kih' hi- he'. ³⁷ Jee' ga-dsaa' ga-cheey' jooy'. Ma' jmeey' hūdsē: "Go- jmee' ga-dsa- oo' he' kih' chih- kyaan- la-". ³⁸ Ma' ga-jēē' dsa- hi- ma' hōō' chaah' jēh' ja-, ja' chih- he', ga-taayh' ga'llay' juu' kyaah' dsa-kyaayh': "Hi- oo' na-, hi- jā' kyaah' ta' jñān. Wa' jngēēh' jñih' mah' jñān' kyaah' heey' he- ma' tēēy-". ³⁹ He-ja- ga-saah' dsih'. Ga'lleey' ta- ka'hne- jee' ma' na-jñāā' chaah' jēh' ja-, mah' ga-jngēēh' dsih'. ⁴⁰ Wa-ra- ga'lloo' dsa-jūū' chaah' jēh' ja-, ¿hee- ba' jmeey' kih' dsa- hi- jmee- ta' kiyh' he', laah' hnāh'? — ga-jāh' Jesús.

⁴¹ Mah' ga-jēeyh- kih' Jesús:

—Sa- lā-nih' dsē' jngēēy' dsa- hi- hñaa- dsē' he', mah' tooyh' goo- jñah' hi- jmee' ta' kiyh'. Hi- he' ba' ngēē' mi-jēh' wa-ra- ga-tē' jii- he- chooyh' —ga-jāyh' siyh' Jesús.

⁴² Mah' ga-jāh' Jesús siyh' ka-lāh':

—¿Che' jñh'koh' sa- ma-heh- hnāh' juu' kih' Dio jee' na-sii- lā-la-?:

Ja-ba-kuū' he- sa- ga-tih' dsē' tē-hyah', he-ja- ba' ga-jā' lā-kōō- mi'kuū' he- kye- dsa- to-nē' kih' kōō- hne' jūūh-.

Dio ba' he' hi- ga-jmee' lā-ja-, he-ja- dsaa- dsē- jne', ga-jāh' Jesús.

⁴³ He-ja- jwēēh- hnāh', jñuh' Dio ta' he- ma-na-hñāah' hnāh' jmeeh' mah' tooyh' goo- jñah' hi- jmee- ta' lā-lle' kih'. ⁴⁴ Hi- tāh- nē' kuū' ja-, hi- he' chū-jōō' jmi-ngo' kih'. Hi- wa-ra- ga-toh' kuū' ja- nē' kih' dsa-, jleeyh' go-te~.

⁴⁵ Lā- ma' ga-nuuy' juu' lā- dsōō- he- ga-hlēēh' Jesús, lā-jēē- jmi-dsa- kaah' he' kyaah' dsa- fariseo ga-tah' dsēy' he- ga-hlēēh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na-hmāā' ja-. ⁴⁶ Ma' hnooh- dsa-kaah' he' ha- lā- jee' ma' saayh' Jesús. Pero ma' goyh' kyaah' dsa-, jēēh' ma' jmāā- dsa- kwaat- Jesús laay' jaa- hi- ngēē- juu' kih' Dio.

22

Juu' na-hmāā' lā-kōō- la' jmi-jee' dsa-jēē' goo-dsa-

(Lc. 14:15-24)

¹ Kōō- ka-lāh' ga-hlēēh' Jesús juu' na-hmāā', ga-jāyh':

² —He- jāā- Dio dsa- lā-hih- kih', jēēh' kwee- lā-kōō- ga-jmee' jaa- rey hi- ga-jmee' kōō- jmi- ma' ga-jēē' goo- chih- kyaay'. ³ Ga-cheey' moz~ mah' dsa-tēēy' lā-jēē- hi- ma-na-la- juu' ya-nāā' jmi- kih' hi- dsa-jēē' goo-. Pero ni- jaa- dsa- he' sa- ga-hii' ma' ya-nāā'. ⁴ Ga-tē' to' jiih- ga-cheey' jñah' ga-moz~ mah' ga-siiyh': "Chiih' hi- ma-na-la- juu' ya-nāā', ma-na-la- ba' ma' he- kuyh'. Ma-jmeen' mada- ma-jngēēh- dsa- kya' kyaah' jñah' ga- jah' hi- ga-mi-gyan'. Ya-nāā' hnāh' ja-, jee' le' jmi- kih' hi- jēē' goo-, jēēh', ga-lā-jē- ba' ma-na'llu-". ⁵ Pero dsa- hi- ma-na-teeh' he' sa- ga-jmee' he'. Ga-nāāy' jee' jyoh' ba'. Jaa- he' nēē' na-jēē- hwa' kih'. Jñah' he' nēē' jee' nōō' hmooh' kiyh'. ⁶ Hi- jñah' he' ga-saayh' moz~ kyaay' rey, ga-jmeeyh- mah' ga-jngēēy'. ⁷ Lā- ma' ga'lloo' juu' kih' rey, ga-lā-lleey' jwēte. Ga-cheey' hlōō' kyaay' mah' ga-mi'llaay- lā-jēē- hi- ga-jngēēh' moz~ kyaay', lā-jiih' ga-jēy' go-te~ jee' jwii- kih' hi- he'. ⁸ Mah' ga-siiyh' lā-jēē- moz~ kyaay': "Ga-lā-jē- ba' ma-na'llu' kih' jmi-, pero lā-jēē- hi- ma-na-teeh' he' mo-so- heh' ya-nāāy' jee' la-. ⁹ Na' go-nāā' hnāh' lā-kaa- cha'jwē' jūūh-. Lā- jah' hi- jēēh' hnāh' teeh' mah' ya-nāāy' jee' jmi- la-". ¹⁰ Lā-cha' ja- ga-hwēē- lā-jēē- moz~ he' lā-kaa- cha'jwē' mah' ga-jōōy' lā- jah' miih- hi- ga-jñāāy' ba', hi- lluu' hi- hlēēh', lā-jwē' jee' ga-kah' ga-lā-kaa- cha'neh- jee' tē- jmi-.

¹¹ 'Ma' ga-he' rey jee' tāāh' lā-jēē- hi- na-teeh' he', ga-jēēy' jaa- dsa-nūūh- hi- sa- ma' kyeh' hmi- he- la' kih' jmi- ja-.

¹² Mah' ga-siiyh': "Ome-, ¿ha- lā- ma-heh- jee' la- mah' sa' kyeh' hmi- he- la' kih' jmi- la-?" Pero dsa- he', ga-gyay- ti-sih' ba'. ¹³ Ja-ga- ga-jmee' rey mada- kih' hi- ma' jmee- ta' he' cha'neh' ja-: "Hñūū- hnāh'

goo- tiy' mah' jwää- hnäh' ta- ka'hne-
jee' na-hoo-. Jee' ja- ki'hooyh' mah' jüüy'
cha-jay'." 14 Jëeh' jwëë' hi- na-teeh', pero
miih- go-te' ba' hi- na-lleeh'.

Kwaat~ kih' ku'sih-

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Ja-ga' ga-nää- dsa- fariseo mah'
ga-taayh' juu' kwee-. Lää- taä' ga' ga-jmeey'
ha- lä- jee' ma' kaa' juu' kih' Jesús.

16 He-ja- ga-cheey' dsa-kyaa' ko-jöh'
kyaah' dsa- kyaa' Herode mah' na-hlëëyh'
kyaah' Jesús, ga-siiyh'.

—Ta-jwöh', ñe' ba' jnääh', hne- hlëeh'
ju'dsoo' jmah' ba', kyaah' ju'dsoo' ba'
mi-tëëh' dsa- ha- lä- la' jwë' kih' Dio. Hi-
sa- gah' kyaah' ni- jaa-, jëeh' sa- kyeh'
kwaat~ ha- lä- laa' lä-jaa- lä-jaa- dsa-.
17 Chiih' da' jnääh' ja-, ha- lä- laah' hne-:
¿Che' llu' he- mi'hmaah' jne' ku'sih- kih'
dsa-ta' César o sa- llu'?

18 Pero Jesús kyüüyh- ba' huu'dsë- hliih'
he- ma' jmee- dsa- he', he-ja- ga-siiyh'.

—He- ba' che- ta-juuh' hnäh'. ¿He-la'
kah- hnäh' dsën? 19 Heeh' da' jnä' ha- lä-
la' kuu' he- kwah- hnäh' kih' ku'sih-.

Mah' ga-heeyh' koo- kuu'. 20 Mah' ga-jäh'
Jesús siiyh'.

—¿Hii- kih' heeh' too- la-? ¿Hii- kih' jmi-
na-sii- la-?

21 Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Kih' César ba' na-.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh' ka-läh'.

—He- la' kih' César, kwëëh' ba' César. He-
la' kih' Dio, kwëëh' ba' Dio.

22 Ma' ga-nuuy' juu' ja-, ga-taayh' jëë-
dsayh'. Mo-so' ga-jmäy' he' Jesús, ga-nää-
bih' kiyh'.

Ga-ngü' dsa- juu' ha- lä- le' wa-ra- ga-të'
jee' lä-jiih' hi- na-juu'

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Ja-ba' jmi- ja- na-nää- dsa- saduceo
na-jëëy- Jesús. Dsa- he' na-, sa- ma' heey'
he- lä-jiih' dsa- jee' kih' hi- na-juu'. Mah'
ga-ngüy' juu' kiyh', ga-jäyh'.

24 —Ta-jwöh', ga-sii' Moisé jnän' kyaah'
juu' la-. Wa-ra- ga-juu' jaa- dsa-ñüü-
hi- sa- chaa- joo-, dsa-ñüü- øøh- hlii'
he', lle- kih' tëëy- dsa-më' mah' lä-chaa-
joo-siiyh' hi- lee' kwaat~ kyaa' hlii' øøyh'.

25 Ga-lä-chaa- jee' kyaa- jnääh' gyeë'
dsa-ñüü- jaa- ba' cho'jmiy-. Hi-
to-në' he' ga-kaa' dsa-më' pero चाह'
ba' ga-juuy'. Sa- ga-lä-chaa- joo' he-ja-
ga-jä' mëy' kyaah' jee' ga-të' uu' dsa-ñüü-
øøyh'. 26 Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' jee' ga-të'
uu' dsa-ñüü- he', hi- kih' jee' ga-të' uu-
ka-läh', lä-jiih' ga-dsaa' ga-juu' lä-jëë-
gyeë'. 27 Jee' ga-dsaa' go-te- ga-juu' hñii'
dsa-më' ka-läh'. 28 Wa-ra- ga-të' jee' lä-jiih'
dsa- ja-, ¿hii- kih' jee' lä-jëë- gyeë' lee'
kyaa' dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä-jëë- gyeë'
ba' ga-lä-kyaa' —ga-jäh' dsa- saduceo
siiyh- Jesús.

29 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh',
ga-siiyh'.

—Na-hee- hoh' ba' hnäh' na-, jëeh',
sa- kyüü- hnäh' lä-koo- na-sii- juu' kih'
Dio, ni- sa- kyüü- hnäh' ha- lä- la' be'
kiyh'. 30 Wa-ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi-
ma-na-juu', ni- jaa- dsa-më' dsa-ñüü-
mo-so' jee' goo-. Ma-ja- leey' lä-koo- laa'
ángle hi- tääh' gyüü'. 31 Pero he- lä-jiih'
dsa- hi- ma-na-juu', che' sa- ma-heh-
hnäh' lä-koo- ga-hlëëh' Dio hnäh', lä- ma'
ga-jäyh'. 32 “Jnä' laan' Dio kyaa' Abraham,
Dio kyaa' Isaac, Dio kyaa' Jacob”, ga-jäh'
Dio siiyh' Moisé. He- ga-jäyh' lä-ja-, sa-
na-juu' dsa- ma-gyü- jnän' he' kih' Dio,
jëeh' Dio jnän' laay' Dio kyaa' hi- na-jiih-
ba'.

33 Lää- ma' ga-nuu' dsa- juu' la-, ga-taayh'
jëë- dsayh' ha- lä- la' nüü- he- ma' kwa-
Jesús.

Nüü- he- kyeë' ga' kih' jee' lä-jë'

(Mr. 12:28-34)

34 Lää-koo- ma' ga-jëë' dsa- fariseo ga-jne'
Jesús hoo' dsa- saduceo, he-ja- ga-taayh'
juu' kwee-. 35 Lää-ja-, jaa- hi- ma' kyüü-
llu' ley ga-ngüy' juu' kih' Jesús mah' ma'
kay' dsëy'.

36 —Ta-jwöh', ¿hee- koo- jee' lä-jë- he- lle-
në' ley kyeë' ga' miih'?

37 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh'.

—Wa' hnaah- Dio kyaah' lä-kaa-
tuh-hoh', kyaah' lä-jë- huu'dsë- kyah'.
38 He- la- ba' nüü- he- la' to-në' kih' jee'
lä-jë-. Sa- cha- ga-he- kyeë' lä-koh' ga-he-

la-. ³⁹ Hi- cha- ga' jyoh' he- jeeh' kwee- kyaah' he- la-. Wa' hnaah- dsa-kyaah' la-koh' hnaah- hnaah'. ⁴⁰ Kih' la-to' nuuh- la- ga-hwee- la-jee' ley kyaah' he- ga-hlee' la-jee' hi- ga-ngee' juu' kih' Dio.

Hi- kih' ja' hi- laa' Cristo

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Ta-ko-jiih' ma' taah' fariseo ko-joh' jee' ja-, ga-ngii' Jesús juu' kih'.

⁴² —¿Hee- huusde- jmeeh- hnäh' kih' Cristo? ¿Hii- kih' sa'ju- laay'? —ga-jäh' Jesús.

—Sa'ju- kih' David ba' he' —ga-jäh' dsa- he' siiyh'.

⁴³ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh'.

—¿Ha- lä-ja- David hi- ma' jøø- Jmi-lle' kih', ma' teeyh- “Dsa-jøøh' kyaan'?”, lä- ma' ga-jäh' lä-la-:

⁴⁴ Ga-jäh' Dio ga-siiyh- Dsa-jøøh' kyaan': “Na' jwoo' ra-llu' kin- la-, lä-jiih' lloo- jmi- llaan- hu- tiuh' lä-jee- hi- na-høøh' kyah'.”

⁴⁵ ¿Ha- lä-ja- laa' Cristo sa'ju- kih' David ga- ja-, cher'mah' hñii' David ga-jäh' kih' Cristo: “Dsa-jøøh' kyaan'?”

⁴⁶ Ni- jaa- sa- ga-lih' ma' jeeh- juu' kih'. Ja- jiih' mo-so- ga-tuu- dsëy' ma' ngiiy' jyoh' ga' juu' kih' Jesús.

23

Sa- ga-tooh- Jesús ta' kih' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' fariseo

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kwee- ba' ga-hlee' Jesús jnaah' kyaah' dsa-, ga-jäh'.

² —Lä-jee- ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' fariseo ga-kooy' ne' kih' Moisé. ³ Ja- jmeeh- hnäh' lä-jee- he- jäh', hi- ja- mi-teh- hnäh' ka-läh'. Pero ta- jmeeh- hnäh' lä-ko- jmeey'. Jeeh', ko- hlee' bih' mah' sa- jmeey'. ⁴ Kyaay- dsa- løø' hii- he- sa- lä-këh' dsa- jmi- ka', pero hñiiy' ni- ko-hi-pih' sa- kway' be' wa-ra- jäh' kih' kyaah' ko- mi-cha-gooy- ga' kway- be'.

⁵ Lä-jee- he- jmeey' ja-, jmeey- ha- lä- jee- jee' dsa- kih'. Tih- dsëy' na-gyoh' cha-kyey' kyaah' lu-kyooy' jwi' sa-hmiih- hu' he- na-sii- juu' kih' Dio. Cha'hoo-

sa-hmiih- kiyh' jmeey- kyoo- sa'hloh'. ⁶ Tih- dsëy' dsa-taayh' jee' la' llu' ga' miih- jee' kuh- dsa- hi- taah' jmi-, lä-ja- jmeey- ka-läh' neh- gwah-. ⁷ Tih- dsëy' jmeey' dsa- Dio kiyh' cha-jwë' juuh-, mah' teeh' dsih' ta-jwöh'. ⁸ Pero hnäh', ta- heeh- hnäh' he- teeh' dsa- hnäh' ta-jwöh', jeeh' jaa- ba' laa' ta-jwöh' kyaah' hnäh'. Hi- ko- ba' laa' lä-jee- dsa-. ⁹ Ta- teeh- hnäh' Täa- ni- jaa- hi- taah' ne' hwa' la-, jeeh' jaa- ba' hi- laa' Täa- jna- hi- gya' gyuh' ya-jwi-. ¹⁰ Ta- kwa- hnäh' jwë' he- teeh' dsa- hnäh' ta-jwöh', jeeh' jaa- ba' hi- laa' ta-jwöh' kyaah' hnäh', hi- he' he' Cristo. ¹¹ Hi- jøøh' ga-kyah' hnäh', wa' jmeey' ta-he' kih' lä-jee- ba'. ¹² Jeeh', hi- jma- hñii' jøøh', hi- he' ja- ta- hwa' go-te-. Hi- jma- hñii' hwa-, hi- he' ba' lee' jøøh'.

¹³ Jwi- ba' hnäh' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta-juu'. Jneh- hnäh' jwë' kih' dsa- mah' sa- dsa-taayh' jee' jmeey' Dio hih-. Ni- hnäh' sa- dsa-taah' hnäh' ni- sa- kwah' hnäh' jwë' dsa-taah' jnah' hi- hnøø-. ¹⁴ Jwi- ba' hnäh' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta-juu'. Jnuuh' hnäh' hne' kih' dsa-me' hñii'. Mah' ko-taa' ga' jmeeh- hnäh' hlee' hnäh' ki-wëe' kyaah' Dio. Kih' he- na- na- chee' Dio cha-gamiih- wi- ne' kyah' hnäh'.

¹⁵ Jwi- ba' hnäh' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' fariseo. Hnäh' hi- ta-juu'. Ga-nääh' hnäh' lä-kaa- ne' jmi- neeh- lä-kaa- hwa' hnooh' hnäh' ha- lä- jee- lee- hnäh' dsa- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio. Wa-ra- ga-lee- hnäh', jma- hnäh' hlee' cha-gamiih- mah' dsa-näay' cha-je- to' juh' ga' lä-koh' ga' hnäh'.

¹⁶ Jwi- ba' hnäh', hnooh- hnäh' kah' hnäh' ne' kih' dsa-, pero hi- tuu- ba' hnäh'. Mah' jawah' hnäh': “Hi- ta- hñii' kyaah' gwah-, sa- jmeey' bii' mi-tey' juu' kih'. Pero cher'mah' hi- ga-taa- hñii' kyaah' ku'nøø- kih' gwah-, he- ja- ba' la' bii' mi-tey', jawah' hnäh'.” ¹⁷ He- ba' che- taah- hnäh' dsa-tuu-. ¿Che' kye- ga' ku'nøø- lä-koh' ga' gwah- he- mi-jøø- ku'nøø-? ¹⁸ Lä-ja- ka-läh' jawah' hnäh': “Cher'mah' hi- ga-taa- hñii' kih' na'hyoo-, sa- jmeey-

bii' mi-tey' juu' kiyh'. Pero cher'mah' hi- ga-tää- hñii' kih' he- tääh' në' na'hyoo', jmee- bii' mi-tey'." 19 He- ba' che- taah- hnäh' dsa-tuu'! ¿Che' kyeë' ga' he- hla- në' na'hyoo', lä-koh' ga' na'hyoo' he- mi-jøø' he- hla- në' kih'? 20 Hi- tää- hñii' kih' na'hyoo', kih' na'hyoo' ba' ja- tääy- hi- lä-kye- kih' he- hla- në' kih' ja-. 21 Hi- tää- hñii' kih' gwah', kih' gwah' ba' ja- tääy- hi- lä-kye- kih' Dio hi- gya' neh- gwah' ja-. 22 Lä-ja- ka-läh', hi- tää- hñii' kih' gyuu' ya'jwii', jee' gya' Dio ba' ja- tääy- hi- lä-kye- kih' hñii' Dio ka-läh'.

23 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Kwëeh' ba' hnäh' Dio miih- lä-koo- jäh' ley, lä- la' lä-jë- o-mee' kih' në', anís, mii' ki-ma'. Pero sa- mi-teh- hnäh' he- kyeë' ga' kih' ley. Sa- jmeeh- hnäh' he- llu' jmah', sa- dsa-lä-nih' hoh' hnäh' dsa-, ni- sa- mi-teh- hnäh' juu' kyah' hnäh'. He- la- ba' ja- jmee- bii' jmeeh' hnäh' ko-jøh' kyaah' he- kwah- hnäh' na-. 24 Hnäh' hi- kye- në', hi- tuu' ba' hnäh'. Laah' hnäh' lä-koo- dsa- hi- ngëë- jmii- he- tääh' lu- mah' sa- ngëëy- jmii- he- tääh' jah' kaah'.

25 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Laah' hnäh' lä-koo- jaa- hi- gyih- ma-la- ta- ka'luu' kyah'wii'. Jëeh' kwëeh' ba' hnäh' Dio miih- he- la' heey- mah' neh- tuh-hoh' hnäh' na-kah' ba' huu-dsë- hii- hi- lä-jë- he- hliih' jmah'. 26 Hnäh' fariseo hi- tuu'. Gyih- da' hnäh' to-në' ta- neh- kyah'wii', mah' lä-ja- jäh' na-jngii' ta- ka'luu' ka-läh'.

27 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Laah' hnäh' lä-koo- to-høø- he- na-su- hee- tøø-. Ta- në' kih' jnä' na'hñaa', pero ta- neh- na-kah' moo' hlii' kyaah' lä-jë- nëe' he- soh'. (Véase: Nu. 19:16) 28 Lä-ja- hnäh' ka-läh', ma-ra- he- dsoo' go-te-, ta- në' jmääh- hnäh' hñaa' lluu' mah' jëë' dsa-. Pero ta- neh- tuh-hoh' hnäh' na-kah' juu' ta-juu' kyaah' lä-jë- he- hliih'.

29 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Jmeeh- hnäh' hne' në' to-høø- jee' na-haa' hi-

ga-ngëë' juu' kih' Dio. Hi- jmeeh- hnäh' na'hñaa' në' na'hyah- jee' na-haa' lä-jëë- hi- lluu' he'. 30 Jwah' hnäh', wa-ra- jäh' kih' ma' chaa- jne' jii- kih' dsa- ma-gyuh- jnän' sa- ma' kwan' be' kih' hi- ga-jngëeh' hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio. 31 He- hlëeh' hnäh' lä-na-, mi-jnäa' hnäh' hñaa' he- laah' hnäh' sa'ju- kih' hi- ga-jngëeh' hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio. 32 He- ja- na', ja- mi-hñaa' hnäh' ta' kyah' hnäh', jee' hii' në' ta' kih' dsa- ma-gyuh- jnän'.

33 'He- ba' che- hlëeh' hnäh'. Ma-ra- hi- he' jëë', joø'siih' miih- laah' hnäh'. Ha- ba' lä-ja-, lääh' hnäh' kih' cha-je- he- na-bääh' hnäh'. 34 He- ja- cheen- jee' kyah' hnäh' hi- ngëë' juu' kin- kih' dsa-, cheen- dsa- hi- kyuu-, hi- cheen- ta-jwoh' kyaan- ka-läh'. Ko-llaa' hi- he' jngëeh' hnäh' mah' jñah' tääh' hnäh' dsøh' hma-cru-, hi- jñah' jmi'baah' hnäh' neh- gwah' mäh- kyah' hnäh'. Hi- go'chaah' hnäh' jee' tääyh' lä-koo- lä-koo- jee' jwii- mah' jmeeh' hñiih'. 35 Lä-ja-, na-bääh' hnäh' jma- kih' lä-jëë- hi- sa- ää- dsoo' he- ga-tuu- hwa' la-, he- ga-løø' kih' Abel hi- lluu' he', lä-jiih' kih' Zacaría joø' Berequía hi- ga-jngëeh' dsa- ta- ka'hne- kih' gwah' koo' na'hyoo'. 36 Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', kih' lä-jë- he- ja-, jäh' dso'jwii' në' kih' lä-jëë- hi- tääh' na'.

*Meeh- dsë' Jesús kih' jwii- Jerusalén
(Lc. 13:34-35)*

37 'Hnäh' dsa- chaa- Jerusalén, hnäh' hi- jngëeh- hi- ngëë- juu' kih' Dio mah' teh- hnäh' kuu' kih' hi- chee- Dio, joh' jiih- sa- ma'hnoon' ma' jøøhn' hnäh' lä-koo- jøøh- chaah' hyaa- gyuu- chaah' kyaa' taayh- neh- sa'kyooy', pero sa- ga'hiih' hnäh'. 38 Kih' he- ja-, jäh' ta-jmah' ba' hne' kyah' hnäh'. 39 Jwëehn- hnäh', na' ta- cha'në- mo-so- jëeh' ga' jnä' ta'ko-jiih' sa- ma-jäh' hnäh': "Na-jää- hi- ja' kyaah' hih- kih' Dio."

24

*Lloo- koo- jmii- hla' gwah- jwiih-
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)*

¹ Ya⁻hëë⁻ Jesús gwah⁻ ngaayh⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻ya⁻jäh⁻ jnääh⁻ koo⁻ kiyh⁻ mah⁻ ga⁻chiuh⁻ jnääh⁻:

—Jëë⁻ da⁻ ha⁻ koh⁻ na⁻hñaa⁻h⁻ sa⁻ la⁻ gwah⁻ jnän⁻.

² Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús süyh⁻ jnääh⁻:

—Lä⁻jë⁻ he⁻ jëeh⁻ hnäh⁻ na⁻, ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻, ni⁻ koo⁻ mi⁻kuu⁻ na⁻, sa⁻ jä⁻ nê⁻ kih⁻ øøh⁻, lä⁻jë⁻ ba⁻ sa⁻hla⁻.

Jää⁻ ja⁻ga⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻, joh⁻ nêë⁻ sa⁻ jmee⁻ lii⁻

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Jee⁻ ma⁻gyay⁻ nê⁻ moh⁻ Olivo, ga⁻ya⁻jäh⁻ jnääh⁻ koo⁻ kiyh⁻ mah⁻ na⁻lla⁻ jnääh⁻ juu⁻ kyaayh⁻ ta⁻ko⁻jiih⁻ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻.

—Chiuh⁻ jnääh⁻ lih⁻ le⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jäh⁻, hee⁻ lii⁻ jmee⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ ñeh⁻ hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ —ga⁻chiuh⁻ jnääh⁻ Jesús.

⁴ Mah⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁻ kyaa⁻ jnääh⁻:

—Hnøø⁻ leeh⁻ hnäh⁻ mah⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ mi⁻gaa⁻ hnäh⁻. ⁵ Jëeh⁻, jwëë⁻ dsa⁻ ya⁻nää⁻ hi⁻ ka⁻ nê⁻ kin⁻, jäh⁻: “Jnä⁻ he⁻ laan⁻ Cristo hi⁻ ma⁻cheë⁻ Dio.” Hi⁻ jwëë⁻ dsa⁻ mi⁻gaay⁻. ⁶ Nuuh⁻ hnäh⁻ kih⁻ hnii⁻ hi⁻ lä⁻cha⁻ juu⁻ kih⁻ hnii⁻ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø⁻. Pero ta⁻ wa⁻ jeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Lä⁻ja⁻ lle⁻ kih⁻ le⁻ ba⁻, pero sa⁻ ga⁻ ma⁻dsëë⁻ jmi⁻. ⁷ Tee⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ koo⁻ hwa⁻ kyaah⁻ jyoh⁻ hwa⁻. Hi⁻ tee⁻ dsa⁻ ta⁻ kyaah⁻ jñah⁻ dsa⁻ ta⁻. Lä⁻cha⁻ dsoo⁻ he⁻ dsa⁻ kwah⁻, lä⁻cha⁻ hoo⁻, lä⁻kaa⁻ ba⁻ jeh⁻ wii⁻ hwa⁻. ⁸ Kyaah⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻, koo⁻ ma⁻løø⁻ jëë⁻ dsa⁻ wii⁻ ba⁻.

⁹ Ja⁻ ga⁻ngëë⁻ dsa⁻ hnäh⁻ mah⁻ jmeeyh⁻ hnäh⁻ lä⁻ të⁻ dsëy⁻ hi⁻ jngëëyh⁻ hnäh⁻. Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁻ dsa⁻ jmee⁻ na⁻høø⁻ kyah⁻ hnäh⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ kwaat⁻ kin⁻. ¹⁰ Ma⁻ja⁻ jwëë⁻ dsa⁻ tyy⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsëy⁻, ngëëy⁻ dsa⁻ kyaayh⁻ cha⁻nê⁻ dsa⁻ ta⁻, mah⁻ jmeey⁻ na⁻hääyh⁻ øøyh⁻. ¹¹ Jwëë⁻ dsa⁻ jmee⁻ lä⁻ koh⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio mah⁻ ya⁻nääy⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻ hi⁻ mi⁻gaay⁻ jwëë⁻ dsa⁻. ¹² Lä⁻cha⁻ cha⁻miuh⁻ he⁻ hlih⁻. Kih⁻ he⁻ ja⁻, jwëë⁻ dsa⁻ mo⁻so⁻ lä⁻hnäay⁻ dsa⁻ kyaayh⁻. ¹³ Pero hi⁻ kwëëh⁻ dsë⁻ lä⁻ jiih⁻ llaa⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ lää⁻. ¹⁴ Ju⁻hmëë⁻ la⁻, he⁻ mi⁻jnää⁻ lä⁻ koo⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻, lloo⁻ lä⁻kaa⁻ lä⁻juh⁻ jmi⁻gyuu⁻ mah⁻

lä⁻kyuu⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁻ Dio. Ja⁻ ga⁻ jä⁻ jmi⁻ juuh⁻ jmi⁻ goo⁻ kih⁻ Dio.

¹⁵ Wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁻ jmi⁻ jëeh⁻ hnäh⁻ neh⁻ gwah⁻ juuh⁻ cheh⁻ jaa⁻ jah⁻ laa⁻ na⁻høø⁻ ngëë⁻ jee⁻ na⁻jngii⁻ ja⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁻ Daniel hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, (hi⁻ hê⁻ juu⁻ la⁻, wa⁻ lä⁻ngëëy⁻), ¹⁶ ma⁻ja⁻, hnäh⁻ hi⁻ tääh⁻ hwa⁻ Judea kyuu⁻ hnäh⁻ ta⁻ moh⁻. ¹⁷ Hi⁻ tääh⁻ jee⁻ ga⁻të⁻ to⁻ jwëë⁻ hne⁻, wa⁻ jñaa⁻ mah⁻ wa⁻ kyuu⁻ bih⁻. Sa⁻ wa⁻ kyey⁻ he⁻ cha⁻ cha⁻neh⁻. ¹⁸ Hi⁻ tääh⁻ jee⁻ nuu⁻ kih⁻, ta⁻ wa⁻ la⁻nääy⁻ kiyh⁻ he⁻ dsa⁻ kyey⁻ sa⁻hmiih⁻. ¹⁹ Peer⁻ jwii⁻ dsa⁻ më⁻ hi⁻ kyaa⁻ gyuu⁻ ma⁻ja⁻, hi⁻ lä⁻ ja⁻ hi⁻ jää⁻ gyuu⁻ gyuu⁻ ka⁻läh⁻. ²⁰ Ngii⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio mah⁻ sa⁻ la⁻ jii⁻ gyuu⁻ ni⁻ sa⁻ la⁻ jmi⁻ he⁻ tee⁻h⁻ dsa⁻ dsë⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ kyuu⁻ hnäh⁻. ²¹ Ma⁻ja⁻ jëë⁻ dsa⁻ wii⁻ jwërte⁻ he⁻ sa⁻ ma⁻jëë⁻ dsa⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻nøø⁻ jmi⁻gyuu⁻ lä⁻ jiih⁻ na⁻. Ja⁻ jiih⁻ mo⁻so⁻ jëë⁻ gyih⁻ jiih⁻ koh⁻. ²² Wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih⁻ ngoo⁻ ba⁻ jëë⁻ dsa⁻ wii⁻ ma⁻ja⁻, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ jiih⁻ sa⁻ jä⁻. Pero ta⁻ la⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻lleeh⁻ kyaa⁻ Dio, chah⁻ ba⁻ llaa⁻ jmi⁻ he⁻ jëëy⁻ wii⁻.

²³ Ma⁻ja⁻ cher⁻ mah⁻ chaa⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ jäh⁻: “Hi⁻ Cristo cheh⁻ la⁻”, o “hi⁻ Cristo cheh⁻ jee⁻ oo⁻”, ta⁻ wa⁻ heeh⁻ hnäh⁻ kiyh⁻. ²⁴ Jwëë⁻ dsa⁻ ta⁻ juu⁻ ya⁻nää⁻, jäh⁻: “Jnä⁻ laan⁻ Cristo, jnä⁻ ngëën⁻ juu⁻ kih⁻ Dio”. Ja⁻ he⁻ koo⁻ nêë⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ jmeey⁻, lä⁻ jwë⁻ jee⁻ mi⁻gaay⁻ dsa⁻, lä⁻ jiih⁻ hi⁻ na⁻lleeh⁻ kyaa⁻ Dio mi⁻gaay⁻ cher⁻ mah⁻ ga⁻la⁻. ²⁵ Ma⁻ ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ na⁻, jëeh⁻ ma⁻ jawah⁻ ba⁻ jnä⁻ jää⁻ ha⁻ lä⁻ le⁻.

²⁶ Lä⁻ja⁻, cher⁻ mah⁻ hi⁻ jäh⁻ süih⁻ hnäh⁻: “Hi⁻ gya⁻ jee⁻ oo⁻ hwa⁻ kii⁻ jee⁻ sa⁻ kwa⁻ ni⁻ miuh⁻”, ta⁻ go⁻ jëë⁻ hnäh⁻. Hi⁻ cher⁻ mah⁻ jäh⁻: “Hi⁻ gya⁻ cha⁻neh⁻ oo⁻”, ta⁻ wa⁻ lä⁻ heeh⁻ hnäh⁻. ²⁷ Jëeh⁻, lä⁻ koo⁻ jmee⁻ je⁻ ñih⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ lä⁻ jnä⁻ lä⁻ kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻, lä⁻ ja⁻ lä⁻ jnä⁻ lä⁻ kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ ngo⁻ la⁻. ²⁸ Jëeh⁻, wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee⁻ kyaa⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁻, jee⁻ ja⁻ kuh⁻ tu⁻ süih⁻.

Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jäh⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ ngo⁻

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 'Chah' ba' ga' ma-ngëe' ma-jëe' dsa-
lä-jëe' he' wii' ja-, ja- hñih' mo'so' lä-jnä'
jmëe' kih' hyoo-, ni' jmëe' kih' sih' sa'
lä-jnä'. Lä-sii' høø' nuu' hi- hëe' gyuu'
jmi-gyuu', hi- lä-jëe' he' ga' cha' gyuu'
sa'jeh'. 30 Ja-ga' jme'e' lii' gyuu' jmi-gyuu'
jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la-. He-ja- ki'hooh'
lä-jëe' nëe' dsa- hi- tääh' hwa' jëey'
Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- jäh' gyuu' jee' jni'
kyaah' cha-miih' be', laay' jøøh'. 31 Mah'
cheey' ángele kyaay'. Kyaah' miih' kih' luu'
hoo' jøøyh' lä-jëe' hi- na-lleeh' kyaay' hi-
tääh' lä-jëe' kye' kiih' jmi-gyuu', ta- kō-taa-
lä-ga-të' jyoh' kō-taa-.

32 Jëe' da' hnäh' kwee- ha- lä- dsoo-
juu' kih' chaah' higo mah' mi-tëe' hnäh'
hñaa'. Wa'ra- ga-hyo' sih'jñoh' sa'jñh' kih',
løø- dsa-hyo' moo- kih', ma-ñeh' ba' hnäh'
ngoo' ga-të' jii- jma' ba' ja-. 33 Lä-ja-
hnäh' ka-läh', wa'ra- ga-jëeh' hnäh' dsa-la'
lä-jëe' he- ma-jwahn' la-, wa' lä-ñeh' hnäh'
he- ma-chehn' ho'haah' kyaah' he- jäh'
ba' ja-. 34 Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh',
sa' llaa' dsa- hi- tääh' na' ta'kō-jiih' sa'
ga' ma-lä-te' lä-jëe' he- ma-jwahn' la-.
35 Ngëe' ba' lä-jëe' he- cha' gyuu' hwa',
pero juu' kin' lä- ma-cha- ja-ba'.

36 'Pero ni' jaa- sa' ñe- hee- jmi' ja-,
hee- hor~ ja-, ni' ángele hi- tääh' gyuu'
sa' ñe-, ni' Joø' Dio sa' ñe-. Hñii' ba'
Tää' kyaan' ñe-. 37 Lä-koo- ga-la' jii-
kih' Noé, ja-ba' lä-ja- le' wa'ra- ga-të' jee'
jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la-. 38 Jëeh', jaa' sa'
ga' ma-ja- jma' ma' tääh' dsa- kuh'hñh',
ma' tääh' dsa- jee' goo- lä-jiih' ga-he' Noé
neh' barco. 39 Ni' miih- sa' ga-lä-liih'
dsa- lä-jiih' ja' jmi- he- ga-jngiih' kih'
lä-jëe'. Lä-ja- ka-läh' ni' sa' liih' ga'
dsa- wa'ra- ga-të' jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo'
la-. 40 Ma-ja- tääh' uu' jme'e' ta' jee' nuu-
kih', jaa- he' sah', hi- hi- jaa- he' jäh'.
41 Ma-ja- tääh' uu' dsa-më' dsë-. Jaa-
he' sah', hi- hi- jaa- he' jäh'. 42 He-ja-
mi-jnøø' hnäh' mñeh', jëeh' sa' ñeh' hnäh'
hee- hor~ jäh' Dsa-jøøh' kyaah' hnäh'.
43 Wa' lä-ngëeh' hnäh' he- la-. Cher'mah'
jaa- dsa-juu' cha'neh' ga-lä-ñey' hee- hor~
dsa-he' dsa-hñi- cha'neh' kiyh', jmeey' bii'

sa' gwiiy- mah' sa' kway' jwë' he- jäh'
dsa-hñi- cha'neh' kiyh'. 44 Ja-ba' lä-ja-,
hnøø' ma-na'lluuh' hnäh'. Jëeh', ha-
ga- che- jmi' he- sa' jøøh' hnäh', jäh'
Hi-ga-lëe'ngo' la-.

*Dsa- hi- mi-teh', hi- dsa- hi- sa' jme'e'
ta'he'*
(Lc. 12:41-48)

45 Jaa- dsa- hi- mi-teh' hi- cha- hñu'dsë-
llu' kih', hi- he' ba' na-hñaa' mah' hääy'
hi- tääh' cha'neh' kih' dsa-juu', kwëeyh'
kuh' hor~ kih'. 46 Llu' la' kih' dsa- hi- jme'e-
ta'he', cher'mah' mi-teyh' lä-jëe' mada' he-
nuuyh' wa'ra- jäh' juu'. 47 Ma-ra' ju'dsoo'
jwëehn' hnäh', ga-lä-jëe' ba' he- cha- kih'
dsa-juu' tooyh' gooy-. 48 Pero jaa- hi-
sa' hnøø' jme'e' ta'he', jmeey' hñu'dsë-:
"Lä-hëe' ga' miih- dsa-jøøh' kyaan'."
49 He-ja- løøy' jmi'baay' dsa-kyaayh' mah'
kuh'hñh' kyaah' hi- laa' lla'hñih'. 50 Pero
dsa- hñaa- dsë' he', jmi' he- sa' jøøy' hi-
hor~ he- sa' kyey- ni' miih- hñu'dsë-, jäh'
dsa-juu'. 51 Sa' lä-ñih' dsëy' kih' dsa-
he' heeyh' wii' mah' kwëeyh' hee' kō-jøh'
kyaah' dsa- ta-juu'. Jee' ja- ki'hooyh' mah'
juu' cha-jay'.

25

*Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' gyaa'
chih-më'*

1 He- jaa- Dio dsa- lä-hih' kih', jeeh'
kwee- kih' gyaa' chih-më' hi- na'nää'
chooh- mi'së' na-hñh' je- mah' dsa-heeyh'
dsa-ñuu- hi- jee' goo-. 2 Hñaa' chih-më'
he' ma' cha- hñu'dsë- llu' kih', hñaa' he'
sa' cha- he' ma' jmeey-. 3 Lä-jëe' hi-
sa' ma' jme'e' he' he' ga-näay' kyey- mi-
'së' kiyh', mah' sa' ga-kay' ga' miih- naa'
he- koo-. 4 Pero lä-jëe' chih-më' hi-
ma' cha- hñu'dsë- llu' kih' he', ga-kay'
mi'së' kiyh' kō-jøh' kyaah' jee' ma' haa'
naa' he- koo-. 5 Pero ga-lä-hëe' ga'
dsa-ñuu- hi- ma' jee' goo- he'. He-ja-
ga-të' gwii' kih' lä-jëe' lä-jiih' ga-gwiiy-.
6 Ma' ga-të' koo- lla-nñu', ga-tooh' dsa-
miih', ma' jäh': "Hñi- dsa-ñuu- hi- jee'
goo- ja'. Noo- hnäh' mah' go-mi-jëeh'
hñih'." 7 Ga-lä-jëe' chih-më' he' ga-nooy-

mah' ga'taayh' ga'mi'lluy' mi'se' kiyh'.
 8 Lã'jēē' hñā' chih-mē' hī- sa' jmee' he'
 ga'siyyh' chih-mē' hī- ma-na'lluū' he':
 "Kwēēh' jñāā' miih- naa' kyah' hnāh'.
 Jēēh' ma-ngoo' ga'uu- mi'se' kyaa' jñāāh'
 '." 9 Mah' ga'jēēh' lã'jēē' hī- ma-na'lluū'
 he' siyyh': "Llu' go-lāh' hnāh' jee' hñi'
 dsa-, jēēh' he' kyē' jñāāh' sa' lee' kih' jee'
 lã'jēē' jne'." 10 Ta'ko' jñih' ga'nāāy' ga'lāy'
 naa' he' koo- ja-, ja' dsa-ññuh' hī- jee'
 goo- he'. Lã'jēē' chih-mē' hī- ma-na'lluū'
 he' ga'taayh' kyaayh' jee' ga'la' jmi'. Ja'
 hñih' ga'jnē' ho'haah'. 11 Ko-hwēē' ja' ba'
 ma-ya-nāā' chih-mē' hī- na-lā- naa' he',
 ma' jāyh': "Dsa-jøøh' kyaan', Dsa-jøøh'
 kyaan', nā' ho'haah' kyaa' jñāāh'." 12 Mah'
 ga'jēēh' dsa- he' juu' kiyh', ga'siyyh':
 "Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnāh', sa' kyuun'
 hnāh'." 13 He-ja- mi-jnøø' hnāh' mī'nēh',
 jēēh' sa' ñeh' hnāh' hee- jmi' ni- hee- hor'
 jāh' Hī-ga'lēē' ngo' la-.

*Juu' na-hmää' lã'koo- la' kih' uu- dsa- hī-
 ga'hyoh' kuu'*

(Lc. 19:11-27)

14 He- jãā- Dio dsa- lã'hīh' kih', jēēh'
 kwee- lã'koo- ga'jmeē' jaa- dsa-, jãā'
 ja-ga' dsooy' koo- jee' jwii- uu'. Ga'tēēyh'
 dsa- hī- ma'jmeē' ta'kiyh' mah' ga'tooyh-
 goo- kuu' he' kyaah' jmeey' ta'. 15 Jaa-
 he' ga'kwēēyh' hñā' mil kuu'. Jee' ga'tē'
 uu' he' ga'kwēēyh' to' mil. Jee' ga'tē'
 uu- he' ga'kwēēyh' koo- mil ba'. Lã'jaa-
 lã'jaa- ga'kwēēyh' lã'koo- te' tãāy' jmeey'
 ta'. Ja-ga' na' ngooy' uu'. 16 Hī- ga'hyoh'
 hñā' mil kuu' he', ga'jmeey' ta' kyaah'
 mah' ga'liyh' jyoh' ga'hñā' mil na-dsē' lle'.
 17 Ja-ba' lã'ja- ga'jmeē' hī- ga'hyoh' to'
 mil kuu' he', mah' ga'liyh' jyoh' ga' to' mil
 na-dsē' lle'. 18 Pero hī- ga'hyoh' koo- mil
 kuu' he', ngooy' na'jmeey' too- hwa' mah'
 na'hmäāy' kuu' kih' dsa-juu'.

19 Ma-ngēē' cha-miih- jmi', ja-ga'
 jah' dsa-juu' lã'jēē' uu- dsa- he'. Mah'
 ga'ngiyyh' kwaat' kih' lã'jaa- lã'jaa-.
 20 To-nē' ga'lloo' hī- ga'hyoh' hñā' mil kuu',
 na'kooy' jyoh' ga' hñā' mil na-dsē' lle'.
 Mah' ga'jāyh' siyyh': "Dsa-jøøh' kyaan',
 ga'kwēēh' jñā' hñā' mil kuu'. Hee- la- kiin'

jyoh' ga' hñā' mil he- ga'lihn' na-dsē' lle'
 kuu' ja-." 21 Mah' ga'jāh' dsa-juu' siyyh':
 "Lluū' ba' hne- moz' kyaan' hī- mi-teh'
 kyaah' jñā'. Kih' he- ma-lã-teh' kyaah'
 ko-hī'pīh' he- ga'hñāh', he-ja- kwēēhn'
 hne- cha-ga'miih-. Ña- kyaah' jñā' mah'
 wa' dsa'toohn' jee' chaa- jne' llu'."

22 'Ga'lloo' ka-lāh' hī- ga'hyoh' to' mil
 kuu'. Ga'jāyh': "Dsa-jøøh' kyaan', to'
 mil kuu' ga'kwēēh' jñā'. Hee- la- kiin'
 jyoh' ga' to' mil he- ga'lihn' na-dsē' lle'
 kuu' ja-." 23 Mah' ga'jāh' dsa-juu' siyyh':
 "Lluū' ba' hne- moz' kyaan' hī- mi-teh'
 kyaah' jñā'. Kih' he- ma-lã-teh' kyaah'
 ko-hī'pīh' he- ga'hñāh', he-ja- kwēēhn'
 hne- cha-ga'miih-. Ña- kyaah' jñā' mah'
 dsa'toohn' jee' chaa- jne' llu'."

24 Jee' ga'dsaa', ja' hī- ga'hyoh' koo- mil
 kuu'. Mah' ga'jāyh': "Dsa-jøøh' kyaan',
 kyuun' hne- he- hñāh'. Chooh' ta' jee'
 sa' ma-jñeeh', juuh' mi'ju- jee' sa' na-jñāā'
 kyah'. 25 Kih' he-ja-, ga'lã'gohn' mah'
 ga'hmän' kuu' kyah' neh' hwa'. Jee' la-
 kiin' he- la' kyah'." 26 Mah' ga'jāh' dsa-juu':
 "He- ba' che- hlēēh' hne- moz' jwih'.
 Ñeh' ba' hne- kwee- he- choohn' jee' sa'
 ma-jngēēn' mah' juuhn' mi'ju- jee' sa'
 na-jñāā' kin'. 27 Kih' he-ja-, ma-ãā- jmi'
 ma' mi-hñāh' dsa- kuu' kin', mah' ma-la'
 ma-jahn', ma' ngēēh' kin' na'tee' kyaah'
 sa'joo'. 28 Jñuuh' hnāh' kuu' na- mah'
 kwēēh' hī- cha- kih' gya' mil. 29 Jēēh',
 hī- cha- kih', hyoyh' ga' mah' lã'cha-
 kiyh' cha-ga'miih-. Hī- cha- miih- kih',
 dsa-jñuh' go-te' he- cha- kiyh'. 30 Moz'
 jwih' na-, jwää' ta' ka'hne- jee' na-hoo-.
 Jee' ja- ki'hooyh' mah' juuy' cha-jay'."

*Lã-la- le' kih' dsa- wa-ra- ga'tē' jee' lla'
 Dio ta'*

31 'Wa-ra- ga'tē' jee' jāh' Hī-ga'lēē' ngo'
 la-, jee' ba' je- tøjlēē' ñih' jāyh' ko-jøh'
 kyaah' ángele kyaay', ja-ga' gyay' laay'
 jøøh' jmeey' hih'. 32 Cha'nēn' ja- kuh'
 lã'jēē' nēē' dsa- hī- chaa- hwa' la- mah'
 llāā' jnih' ma- kih-kih'. Jmeen' kiyh'
 lã'koo- jmeē' dsa- hī- hñā' jah' wa-ra-
 ga'jmeey' ma- kih-kih' borrego kyaah'

chivo. ³³ Llaan⁻ borrego jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁻ mah¹ chivo llaan⁻ jwoo¹ ra⁻kēh¹.

³⁴ 'Mah¹ jwah⁻ jnā³, hī⁻ laa¹ Dsa⁻ta¹ jøøh¹, jwii⁻ hī⁻ tāāh¹ jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁻: "Ya⁻nāā³ hnāh¹ hī⁻ ma⁻na⁻jāā³ kyaā¹ Tāā³ kyaan⁻. Kyah¹ ba¹ hnāh¹ jee¹ jmee⁻ Dio hih⁻ la⁻ he⁻ ma⁻na⁻llu¹ kyah¹ hnāh¹ lā⁻ ma¹ huū¹ jmi⁻gyuū¹. ³⁵ Jēēh¹, lā⁻ ma¹ kyohn⁻ ga⁻kwēēh⁻ ba¹ jnā³ he⁻ ga⁻kuhn⁻. Lā⁻ ma¹ lā⁻kii⁻ dsen⁻, ga⁻kwēēh⁻ ba¹ jnā³ jmi⁻ he⁻ ga⁻huhn⁻. Lā⁻ ma¹ ngēn⁻ cha¹jwē¹ juūh⁻ ga⁻teeh⁻ ba¹ jnā³ cha¹neh⁻ kyah¹ hnāh¹. ³⁶ Ma¹ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma¹ kēhn⁻, ga⁻kwēēh⁻ ba¹ jnā³ hmiūh⁻ he⁻ ga⁻kēhn⁻. Lā⁻ ma¹ kyaan⁻ dsaahn⁻ na⁻nāāh¹ hnāh¹ kin⁻. Lā⁻ koo⁻ ma¹ hāān⁻ neh⁻ñe¹, na⁻jēēh¹ hnāh¹ jnā³."

³⁷ 'Ma¹ja⁻ jāh⁻ lā⁻jēē¹ hī⁻ llu¹ he¹ siyh⁻ jnā³: "Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ¿lih¹ ba¹ ga⁻jēē¹ jnāāh¹ hne⁻ ngēh⁻ kyaah¹ mah¹ ga⁻kwa¹ jnāāh¹ he⁻ ga⁻kuh¹? ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jēē¹ jnāāh¹ ngēh⁻ na⁻kii⁻ hoh¹ mah¹ ga⁻kwa¹ jnāāh¹ jmi⁻ he⁻ ga⁻hih¹? ³⁸ ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jēē¹ jnāāh¹ ngēh⁻ cha¹jwē¹ juūh⁻ mah¹ ga⁻tee¹ jnāāh¹ hne⁻? ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jēē¹ jnāāh¹ sa⁻ cha⁻ hmiūh⁻ ma¹ kye¹ mah¹ ga⁻kwēēh¹ jnāāh¹ hne⁻ hmiūh⁻ he⁻ ga⁻kyeh¹?

³⁹ '¿Lih¹ ba¹ ga⁻jēē¹ jnāāh¹ dsaah¹ hne⁻? ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jēē¹ jnāāh¹ hne⁻ hāāh¹ neh⁻ñe¹ mah¹ na⁻jēē¹ jnāāh¹ hne⁻?", jāyh⁻ siyh⁻ jnā³.

⁴⁰ 'Ja⁻ ga⁻ na⁻ jwah⁻ jnā³, hī⁻ laa¹ Dsa⁻ta¹ jøøh¹, jwii⁻ jnih¹: "Ma⁻ra⁻ ju¹dsoo¹ jwēēhn⁻ hnāh¹, he⁻ ga⁻jmeeh¹ hnāh¹ kih¹ øøhn¹ hī⁻ tā⁻ñee¹ tāāh¹ la⁻, he⁻ ga⁻jmeeh¹ hnāh¹ kin⁻ ba¹ ja⁻."

⁴¹ 'Lā⁻ chah¹ ja⁻ jwii⁻ hī⁻ tāāh¹ jwoo¹ ra⁻kēh¹ he¹: "Jñuuh¹ hnāh¹ kin⁻ hī⁻ kyaah¹ dso¹jwii¹, ta⁻ cha¹je⁻ ba¹ kyah¹ hnāh¹ jee¹ sa⁻ uū¹ jih¹koh¹, jee¹ ma⁻na⁻jāā³ kih¹ hī⁻sa⁻llu¹ kyaah¹ ángele kyaay¹. ⁴² Jēēh¹ lā⁻ ma¹ kyohn⁻ sa⁻ ga⁻kwēēh⁻ jnā³ he⁻ ma¹ kuhn⁻. Lā⁻ ma¹ lā⁻kii⁻ dsen⁻, sa⁻ ga⁻kwēēh⁻ jnā³ jmi⁻ ma¹ huhn⁻. ⁴³ Lā⁻ ma¹ ngēn⁻ cha¹jwē¹ juūh⁻, sa⁻ ga⁻teeh⁻ jnā³ cha¹neh⁻ kyah¹ hnāh¹. Ma¹ sa⁻ ga⁻lā⁻cha⁻ he⁻ ma¹ kēhn⁻, sa⁻ cha⁻ hmiūh⁻ ga⁻kwēēh⁻ jnā³. Lā⁻ ma¹ kyaan⁻ dsaahn⁻ hī⁻ ma¹ hāān⁻ neh⁻ñe¹, hnāh¹ sa⁻ na⁻jēēh¹ jnā³."

⁴⁴ 'Ma¹ja⁻ ngii¹ dsa⁻ he¹ juu¹ kin⁻, jāyh⁻: "Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ¿lih¹ ba¹ ga⁻jēē¹ jnāāh¹

ngēh⁻ kyaah¹, ngēh⁻ na⁻kii⁻ hoh¹, sa⁻ cha⁻ hmiūh⁻ ma¹ kēh¹, ma¹ na⁻hēēh¹ cha¹jwē¹ juūh⁻, ma¹ dsaah¹ o¹ ma¹ hāāh¹ neh⁻ñe¹ mah¹ sa⁻ ga⁻jmee¹ jnāāh¹ be¹ kyah¹?"

⁴⁵ 'Ja⁻ ga⁻ na⁻ jwah⁻ jnā³, hī⁻ laa¹ Dsa⁻ta¹ jøøh¹, jwii⁻ jnih¹: "Ma⁻ra⁻ ju¹dsoo¹ jwēēhn⁻ hnāh¹, he⁻ sa⁻ ga⁻jmaāh⁻ hnāh¹ he⁻ hī⁻ tā⁻ñee¹ tāāh¹ la⁻, jnā³ ba¹ he⁻ sa⁻ ga⁻jmaāh⁻ hnāh¹ he⁻. ⁴⁶ Lā⁻jēē¹ hī⁻ hlēēh¹ he⁻ dsa⁻nāāy¹ jee¹ sa⁻ llaa¹ jēēy¹ wii¹. Mah¹ lā⁻jēē¹ hī⁻ llu¹ he¹ dsa⁻nāāy¹ jee¹ mo⁻so⁻ juuy¹."

26

Ma¹ hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lā⁻ jee¹ ma¹ saayh¹ Jesús

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ma⁻la⁻ ba¹ ma⁻kwa¹ Jesús lā⁻jē¹ juu¹ ja⁻, ga⁻jāyh¹ siyh⁻ jnāāh¹ discípulo kyaay¹:

² —Ma⁻ñeh¹ ba¹ hnāh¹, na¹ jee¹ to¹ jmi⁻ ma⁻la⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹. Jee¹ ja⁻ ngēē¹ dsa⁻ Hī⁻ga⁻lēē¹ngo¹ la⁻ mah¹ tāāy⁻ dsoh¹ hma⁻cru⁻.

³ Ma¹ja⁻ ga⁻kuh¹ jmi⁻dsa⁻ kaah¹ kyaah¹ lā⁻jēē¹ ta⁻jwoh¹ kyaā¹ ley kyaah¹ lā⁻jēē¹ dsa⁻gyuūh¹ nē⁻ta⁻ kih¹ Caifá, jmi⁻dsa⁻ hī⁻ kye⁻ nē¹. ⁴ Mah¹ ga⁻taayh¹ juu¹ kwee⁻, ha⁻ lā⁻jee¹ saayh¹ Jesús kyaah¹ juu¹ ta⁻juu¹ mah¹ jngēēy¹.

⁵ —Sa⁻le¹ kaah¹ jnih¹ jee¹ jmi⁻la⁻, mah¹ sa⁻ chíjwaa¹ dsa⁻jee¹ jwii⁻ la⁻ —ga⁻jāyh¹.

Jaa⁻ dsa⁻mē¹ ga⁻huu¹ jmi⁻ mi⁻jwii⁻ lle¹ Jesús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Ma¹ gya¹ Jesús ka⁻lāh¹ jee¹ jwii⁻ Betania cha¹neh⁻ kih¹ Simón hī⁻ ma¹ dsaah¹ dsoo¹ hmih¹ høø¹. ⁷ Jee¹ ja⁻ gyay¹ kuh⁻hiyh⁻, ma¹ ga⁻lloo¹ jaa⁻ dsa⁻mē¹ hī⁻ ma¹ kye⁻ koo⁻ sē¹ alabastro he⁻ haa¹ jmi⁻ mi⁻jwii⁻ he⁻ kyeē¹ hmooh¹. Mah¹ ga⁻huuy¹ lle¹ Jesús. ⁸ Ma¹ ga⁻jēē¹ jnāāh¹ lā⁻koo⁻ ga⁻jmee¹ dsa⁻mē¹ he⁻, ga⁻lā⁻lleē¹ jnāāh¹, mah¹ ga⁻jāh¹ jnāāh¹:

—¿He⁻la⁻ ma⁻heē¹ dsa⁻mē¹ na⁻ jmi⁻ mi⁻jwii⁻ kih¹? ⁹ Llu¹ wa⁻ra⁻ jāh¹ kih¹ ga⁻hniy¹ go⁻te⁻ ba¹ mah¹ kuu¹ ja⁻ ma¹ kwēēy¹ hī⁻ tā⁻ñee¹.

¹⁰ Pero ga⁻lā⁻kyuūh¹ Jesús huū¹dsē⁻ kyaā¹ jnāāh¹, he⁻ja⁻ ga⁻siyh⁻ jnāāh¹:

—¿He-la' jmeeh- hnäh' jwäh' kih' dsa-më' la-? Llu' ba' he- ma-jmeey' lä-la- kin'. ¹¹ Jëeh', lä- ma-tääh' na- ba' hi-tä-nee' kyaah' hnäh'. Pero jnä', mo-so' gyan' ki-wëë' jee' kyah' hnäh'. ¹² Kyaah' he- ma-huuy- jnä' jmi- mi-jwäh', he- ma-mi-lluuy' jnä' jää' ba' la-, ja-ga' haa' dsa- jnä'. ¹³ Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', lä-kaa- jmi-gyuu' jee' kwa' dsa- ju'hmeë' kin', lä-cha- juu' ha- lä-koo- ma-jmee' dsa-më' la-, mah' lä-ja- lä-dsooh- dsë' dsa- kiyh'.

Juda ga-ngëë' Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Ma-ngëë' he- ja-, jaa- dsa-kyaah' jnääh' hi- chee- Juda Iscariote ngooy' kih' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa-. ¹⁵ Mah' ga-jäyh': —¿Joh' kwëëh' jnä' mah' ngëë' jnih' ja'goo- hnäh'? —siyh'.

He-ja- ga-jäh' dsa- he' kiyh' gyii' gya' kuu' tøø-. ¹⁶ He-ja- ga-løø' Juda hnooh- ha- lä- jmeey' mah' ngëëy' Jesús ja'goo- dsa- he'.

Ga-jmee' Dsa-jøøh' jnä'n ma-nuu' kyaah' ga-hiyh' juu'

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ To-në' jmi- he- ga-løø' dsa-taah' dsa- jmeey' jmi- kuyh- he-niih- he- sa- kyaah' levadura, ga-ya-jäh' jnääh' koo' kih' Jesús mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—¿Ha- jwah' mi'llu- jnääh' jee' kihn' ma-nuu'?

¹⁸ He-ja- ga-jäyh' siyh' jnääh':

—Go-nää' hnäh' ta- jee' jwäh' juuh-. Cha'jwë' ja-, jeeh- hnäh' jaa- dsa-. Ja- jwäh' dsa- he': "Lä-la- jäh' ta-jwoh' kyaah' jnääh': Ma-ngoo' ga-dsëë' jmi- kin'. Cha'neh' kyah' kyeh' jnääh' borrego mäh' kyaah' discípulo kyaan'."

¹⁹ He-ja- ga-nøø' jnääh' lä-koo- mada- he- ga-jmee' Jesús kyaah' jnääh' hi- ga-mi'llu- jnääh' jee' ga-kuyh- ma-nuu'.

²⁰ Ma' ga-nuu- jmi- ja-, ga-gya- Jesús në' na'mes- kyaah' lä-jëë- gya-tuu' jnääh'. ²¹ Ta-ko-jiih' ma' tøøh' jnääh' kih-hih- jnääh', ga-jäh' Jesús:

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', jaa- jee' lä-jëë- hi- kuh- kyaah' jnä', ngëëy' jnä'.

²² Peer- ja' meeh- dsë- jnääh' ma-ga-nuu' jnääh' juu' ja-, mah' lä-jaa- lä-jaa- jnääh' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—¿Che' ja- he' jnä' na- hlëëh'? —ga-jäh' jnääh'.

²³ He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kyaah' jnääh':

—Hi- tä- goo- kyaah' jnä' neh- wii- la-, hi- he' ba' na- hi- ngëë' jnä'. ²⁴ Ma-ra' ju'dsoo', Hi-ga-lëë' ngo' la- le' kiyh' lä-koh' ma-na-sii-. Pero jwäh' dsa- hi- ngëë- Hi-ga-lëë' ngo' la-. Llu' ga' la- kih' dsa-nuu- he' wa-ra- jäh' kih' sa- ga-lä-chaay- go-te- ba'.

²⁵ Ja-ga', ga-jeeh- Juda hi- ga-ngëë' Jesús, ga-jäyh':

—O che' jnä' ba' ta-jwoh'.

—Hñaah' ba' hne- ma-jäh' —ga-jäh' Jesús siyh'.

²⁶ Ko-jiih' tääyh' kuyh-, ga-ka' Jesús he-niih- mah' ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëë' ma-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga-llaay' he-niih- ja-, mah' ga-kwëëyh' jnääh', ga-jäyh':

—Kye- hnäh' mah' kuh' hnäh', he- la- na- jmi-ngo' kin'.

²⁷ Lä-ja- ka-läh' ga-kay' wa-kyaah', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ja-ga' ga-kwëëyh' jnääh', ga-jäyh':

—Hih' hnäh' lä-jëë- hnäh'. ²⁸ Jëeh', he- la- na- jma- kin- he- kyaah' jmee' Dio koo- hmooh' hmëë'. He-ja- tuu- jma- kin- kih' jwëë' dsa- mah' dsa-che' dso'kye- kiyh'.

²⁹ Lä-la- jwëëhn- hnäh', mo-so- huh' ga' jnä' jmi- mi-jäh' ma-ää-, lä-jiih' lloo- jmi- huhn- ka-läh' lä-hmëë' kyaah' hnäh' jee' jmee' Tää' kyaan' hih' —ga-jäh' Jesús siyh'.

Ga-hmä' Pee' juu' he- sa- kyuuy- Jesús

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Ma-ngëë' ma-hä' jnääh' kih' Dio, ga-nøø' jnääh' ta- moh' Olivo. ³¹ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Lä-jëë- ba' hnäh' beeh' jnä' na' hwë'. Lä-ja- na-sii- juu' kih' Dio: "Jmeen' dsoo' kih' hi- hää- lä-jëë- borrego, hi- lä-jëë- borrego kyaay' sa-jñëë'." ³² Pero ga'

ma-lä-jiihn' ka-läh', hii- jnä' nün' na-jään' hnäh' ta- Galilea.

³³ He-jä- ga-jäh' Pee':

—Ma-ke- lä-jëë- ga-bee' hne-, pero jnä' jih'koh' sa-been- hne-.

³⁴ He-jä- ga-jäh' Jesús siyh- Pee':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hne-, na-hwë', jää' ja-ga' hooh' chaah' dsoo', hne- ma-të' hnë- jiih- ma-hmäh' juu' he- sa- kyuu- jnä'.

³⁵ —Ma-ke- ga-juun' ko-joh' kyaah' hne-, sa-jwahn- lä-na- —ga-jäh' Pee'.

Lä-ja- kwee- ba' ga-jäh' jnääh' lä-jëë- jnääh'.

Nëe' Jesús Getsemaní na'chuuy' kyaah' Dio

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Ma-ngëë' he- ja-, ga-nøø' jnääh' kyaah' Jesús koo- jee' chee- Getsemaní. Ma' ga-lla-nøø' jnääh' jee' ja-, ga-siiyh- lä-jëë- jnääh':

—Jee' la- ba' go-taah' hnäh' ta-ko-jiih' na'chuun' kyaah' Dio.

³⁷ Ga-jäy' ma-la- Pee', kyaah' lä-uu' joo' Zebedeo ba'. Chah' ba' ja' meeh- dsëy' hi- chaay- cha-miih- huu'dsë-. ³⁸ He-jä- ga-jäh' Jesús siyh':

—Peer- meeh- dsën-, lä-jiih' juun' go-te- la' kin-. Jee' na- ba' jää' jnä'. Kwëëh' hoh' hnäh', ta- gwii- hnäh'.

³⁹ Ja-ga' ngoo' Jesús miih- ga' ta- cha'në'. Jee' ja- ga-juuyh' jney' mah' ga-jluuy' lley' lä- ga-të' hwa', ga-chuuy' kyaah' Dio:

—Tää' kyaan-, cher'mah' le', lää- jnä' kih' he- wii' he- jëen- na'. Pero sa- wa' le' lä- hnoon' hñiin-, wa' le' lä- hnooh- hñaaah' ba'.

⁴⁰ Ma' jah' Jesús ka-läh' jee' ma' tääh' discípulo kyaay', ga-jëëy' ma-na-gwiiy-. He-jä- ga-siiyh- Pee':

—¿Che' ni- koo- hor- sa- ma-lä-be' hoh' he- ma-nah' na-nëh' kyaah' jnä'? ⁴¹ Wa' na-nëh' hnäh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio mah' sa- leh- he- hliih' hnäh'. Hnøø' ba' jmi-lle' jnä'n kwa' be'. Pero jmi-ngo' jnä'n sa- bee- —ga-jäyh'.

⁴² Ngooy' ka-läh' na'chuuy' kyaah' Dio jee' ga-të' to' jiih-:

—Tää' kyaan-, cher'mah' sa- le' lääh' jnä' kih' he- wii' la-, cher'mah' ma-ra- he-

huhn' ba' jnä', wa' le' lä- hnooh- hñaaah' ba' —ga-jäyh'.

⁴³ Ma' jayh' ka-läh', ga-jëëy' lä-jëë- ba' ma-na-gwii-. Jëeh', lä-gwiiy- jwërte.

⁴⁴ Ngoo' Jesús ka-läh' lä-hmëë' jee' ga-të' hnë- jiih- na'chuuy' kyaah' Dio, ja-ba' kyaah' juu' he- ma-hlëëyh' jää' ja-. ⁴⁵ Ma' jayh' ka-läh' jee' ma' tøøh' jnääh' lä-jëë- jnääh', ga-siiyh' jnääh':

—Gwii- ba' hnäh' kyah', teeh' hnäh' hoh'. Ma-lloo' hor- jaa' Hi-ga-lëë-ngo' la-, ngëë- dsih' goo- dsa- hñaa- dsë'. ⁴⁶ Noo- hnäh', mah' ma-nøøñ. Ma-ngoo' ya-jäh- hi- ngëë- jnä' —ga-jäyh'.

Ga-saqyh' Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Lla- gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, jaa- jee' lä-jëë- gya-tuuy' dsa-kyaah' jnääh'. Jay' kyaah' koo- nää' dsa-, hi- ma' kye- ñe', hi- ma' kye- hma-, lä-hih- kih' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuu-. ⁴⁸ Juda hi- ga-ngëë- Jesús, jää' ga-taayh- dsa- he' juu':

—Hi- chuñ- kih', hi- he' he'. Ja- saah- hnäh' —ga-jäyh'.

⁴⁹ He-jä- jay' chuh- kih' Jesús.

—Ha- ma-ñeh' ta-jwöh' —ga-jäyh'.

Na- ma-hii' ga-chuuyh' kih' Jesús. ⁵⁰ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh-:

—Ome-, ¿hee- kih' ma-ñeh' hne-?

Lä-chah' ja- ga-ya-jäh' dsa- he' mah' ga-sooh' kih' Jesús.

⁵¹ Pero jaa- dsa-kyaah' jnääh', ga-sëëyh' ñe' ga-jmeey' dsoo' kih' jaa- hi- ma' jmee- ta-he' kih' jmi-dsa- jøøh'. Ga-kuy' lo-gwa'.

⁵² He-jä- ga-jäh' Jesús siyh':

—Tøøh' ñe' kyah' neh- loo- kih' ka-läh'. Jëeh', lä-jëë- hi- kooh- ñe', kyaah' ñe' juuy'. ⁵³ ¿Che' sa- ñeh', le' ba' ngiin' kih' Tää' kyaan-, mah' lä-chah' la- cheey' kin- gya-to' nää' ángele? ⁵⁴ Pero cher'mah' lä-ja- ga-la', ¿ha- ba' la- lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio, jee' lle- lä-jë- he- ää- jmi' le'?

⁵⁵ Ja-ba' hor- ja-, ga-jäh' Jesús siyh- dsa- hi- ga-sooh' kiyh':

—¿Che' dsa-hii- jnä', he- ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma-, mah' saah- jnä'? Lä-jë- jmi' ma' hääñ- jee' kyah'

hnäh', ma' kwan' juu' koo' gwah' mah' sa' ga'chah' jnä'. ⁵⁶ Pero lä-jëe' he' la' lle' kih' le' mah' lä-te' juu' he' ga'sih' lä-jëe' hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio —ga-jäh' Jesús siyh'.

Hi' lä-jëe' jnääh' ga-bee' jnääh' Jesús jee' ja', mah' ga-kyuuh' jnääh'.

Na'jäay- Jesús cha'në' dsa-ta' kaah' kyaa' dsa-judiu

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Lä-jëe' dsa- he', lä- ma' ga-saayh' Jesús, na'jäay- cha'në' Caifá hi' ma' kye- në' kih' lä-jëe' jmi-dsa- kaah'. Jee' ja- ma' tääh' jøø- ko-jøh' lä-jëe' ta-jwoh' kyaa' ley kyaa' lä-jëe' dsa-gyuu'. ⁵⁸ Pero Pee' uu' ba' ngooy' leey' kaah' kih' Jesús, lä- ga-të' ho'hne- në'ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he'. Jee' ja- ga-he' Pee' ga-jmeey' ko-jøh' kyaa' poo- hi- ma' tääh' jee' ja', ma' jëey- ha- lä- hii' juu' ja'.

⁵⁹ Lä-jëe' jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuu', kyaah' lä-jëe' hi- laa' ta', ma' hnaayh- dsa- hi- ma' bääh- Jesús kyaah' juu' ta-juu', lä-jwë' jee' ma' jngüyh' kih'. ⁶⁰ Pero sa' ga-jmää' juu' kiyh', ma' ke' jwëe' dsa- ma' bääh- dsih' kyaah' juu' ta-juu'. Kyaah' jee' ga-dsaa' ga', ga-lla-nää' ga' uu' hi- kye- juu' ta-juu', ⁶¹ ga-jäyh':

—Ga-nuu' jnääh' ga-jäh' dsa-nuuh- na-: “Le' hlan' gwah' juuh- kih' Dio mah' kyaah' hnë- jmi' ba' choohn'.”

⁶² He-ja- ga-noo- jmi-dsa- hi- ma' kye- në' he', ga-ngüy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- jwah' hne-, heh' lä-koh' hni- dsa- la- kyah'? ¿He-la' sa' hlëeh' ni' miih'?

⁶³ Pero sa' ga-ngüy' go-te- Jesús. Koo- ka-läh' ga-jäh' jmi-dsa- jøøh' he' siyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' kih' Dio jiih', jäh' ¿che' hne- he' Cristo, Joo' Dio?

⁶⁴ —Hne- ba' ma-jäh'. Hi- cha- ga' koo- he- jwëehn- hnäh'. Na' ta' cha'në' jëeh' hnäh' Hi-ga-lëe' ngo' la- gya' jwoo' ra-llu' kih' Dio Jøøh', hi- jëeh' hnäh' jäyh' ka-läh' jee' jni' hii' gyuu' —ga-jäh' Jesús.

⁶⁵ He-ja- lä- ma-kyeh' ja- jmi-dsa- jøøh' he' hmi- kih' ga-güy', ga-jäyh':

—Ma-mi-kwayh' Dio jëe! ¿Hii- ga' jwaah' jne' jñah' hi- jmee' ju'dsoo'? Jee' na-

ma-nuuh- hnäh' he- ma-mi-kwayh' Dio. ⁶⁶ ¿Hee- jwah' hnäh'? —ga-jäh' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa- he'.

He-ja- ga-lä-jëe' ba' ga-jäh':

—Ää- jmi' juuy'.

⁶⁷ Lä-chah' ja- ga-ti' ga-hney' mo-në' Jesús. Ga-kii' ga-jnooy' kiyh'. ⁶⁸ Mah' ma' jäyh':

—Hne- Cristo, jäh' da', ¿hii- na- ma-kwa' kyah'?

Ga-hmä' Pee' juu' he- sa' kyuy- Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ho'hne- ja- ma' gya' Pee', ma' ja' jaa- dsa-më' hi- ma' jmee' ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he', mah' ga-jäyh' siyh':

—Hne- ka-läh' ma'ngëh- kyaah' Jesús hi- chaa- Galilea.

⁷⁰ To-lo- në' jee' lä-jëe' dsa- he' ga-hmä' Pee' juu', ga-jäyh':

—Sa- man- hii- kih' na- hlëeh'.

⁷¹ Lä-chah' ja- ya-hëe' Pee' na'nooy- lä- ga-të' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa-. Jñah' dsa-më' ga-jëey', mah' ga-siiyh' lä-jëe' hi- ma' tääh' jee' ja':

—He' ba' dsa-kyaa' Jesús hi- chaa- Nazaret na-.

⁷² Koo- ka-läh' ga-juu' Pee', ga-täay- Dio:

—Ni- ko-hi-pih' sa' kyuu- dsa- oo- — ga-jäyh'.

⁷³ Ko-hwëe' ga-ja-, ga-jäh' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-siiyh' Pee' ka-läh':

—Ma-ra' ju'dsoo', hne- he' laa' jaa- dsa-kyaa' hi- oo-. He-ja- sa' na-hee- juu' lä- hlëeh'.

⁷⁴ He-ja- ga-løø' Pee' hlëeh- kyaah' dso'jwi' hi- ga-täay- Dio:

—Ma-ra' ju'dsoo', sa' kyuu- dsa-nuuh- na- —ga-jäyh'.

Na- ma-hii' ga-hooh' chaah' dsoo'.

⁷⁵ Ja-ga' ga-lä-dsooh- dsë' Pee' juu' he- ga-jäh' Jesús ga-siiyh' jää': “Jää', ja-ga' hooh' chaah' dsoo', hnë- jiih- ma-hmäh' juu' he- sa' kyuu- jnä'.”

He-ja- ya-hëey' ta' ka'hne-, ga-hooyh' lä-jiih' lla-dsëy'.

27

Ga'jää' dsa- Jesús cha'nē' Pilato
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ma' ga'jnā', ga'kuh' lä'jēē' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' lä'jēē' dsa-gyuu'. Ga'taayh' juu' kwee- ha- lä' jmeey' mah' jngiih' dsa- kih' Jesús. ² He-ja- na'jäā- dsih' na'hñuuy', ga'ngēēy' goo- Poncio Pilato hi- ma' laa' lle'moh'.

Ga'juu' Juda

³ Juda he' hi- ga'ngēē' Jesús, ga'kay' cha-miih- huu'dsē- ma' ga'jēēy' he- ma-jmee' dsa- he' hih' juu' Jesús. He-ja- ñeey' na'ngēēy' ka-läh' lä'jē- gyii' gya' kuu' tøø- he- ga'jiih' lä'jēē' jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuu' he'. ⁴ Mah' ga'jäyh':

—Na-bääh'n' dso'kye-, ma'ngēēn' jaa- hi- juu' hi- sa' cha- dsoo' cha- kih'.

Mah' ga'jäh' dsa-kaah' he' siyh':

—¿Hee- ga'tēē' jnääh' jēē' jnääh' kyah'? Kwaat' kyah' ba' hne- na-.

⁵ He-ja- ga'jwä' Juda kuu' ja- neh' gwah' juuh', mah' ya'hēēy' jee' ja-, ngooy' na'täy- che' luuy'. ⁶ Ja-ga' ga'juuh' jmi-dsa- kaah' he' kuu' ja- mah' ga'jäyh':

—Sa' le' tøøh' jne' kuu' la- ko-jøh' kyaah' kuu' he- kwēēh' dsa- Dio, jēēh', ma-hlääh' jma- kyaah' kuu' la-.

⁷ He-ja- ga'taayh' juu' kwee- lay' koo- hwa' kyaah' kuu' ja- jee' haay' dsa- chaq- uu'. Hwa' ja- ma' chee- hwa' kih' tē- mi'hya-. ⁸ He-ja- lä'jiih' jmi' na', hwa' ja- chee-: Hwa' he- ga'kēē' jma-. ⁹ Lä'ja- ga'lä'te' lä'koo- ga'jäh' Jeremia hi- ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo', ma' ga'jäyh': “Ga'kay' gyii' gya' kuu' tøø-, he- ma' jmee' dsa- Israel kwaat' ko-ja- jiih' kyee' jaa- dsa-, ¹⁰ mah' ga'lay' hwa' kih' tē- mi'hya-, lä'koo- mada- he- ga'jmeey' Dio kin’.”

Ga'ka' Pilato ju'dsoo' kih' Jesús
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ma' cheh' Jesús cha'nē' lle'moh', he-ja- ga'ngii' lle'moh' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu?

He-ja- ga'jēēh' Jesús juu' kiyh':

—Ma'jäh' ba' hne-.

¹² Lä'jēē- jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuu' ma' bääyh- dsoo', pero ni' miih- sa' cha- ga'jēēh- Jesús. ¹³ He-ja- ga'jäh' Pilato:

—¿Che' sa' nuuh- joh' juu' sa' hnoo- dsa- kyah'?

¹⁴ Pero ni' koo- mi'juu' sa' ga'jēēh- Jesús kiyh', he-ja- cha-ga'miih- ma' jēē- dsah- Pilato. ¹⁵ Lä'jē- jiih' ma' tē- jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh' ma' lää- Pilato jaa- jee' lä'jēē- hi- tääh' neh'ñe' hi- ma'tih- dsē' dsa- ba'. ¹⁶ Jmi' ja- ma' hääh' neh'ñe' jaa- hi- ma' chee- Barrabá hi- ma' hii' juu' kih'. ¹⁷ He-ja- ga'ngii' Pilato juu' kih' hi- ga'kuh' jee' ja-:

—¿Hii- hnook- hnäh' lään'? ¿Che' lään' Barrabá o che' lään' Jesús hi- chee- Cristo? —ga'jäh' Pilato.

¹⁸ Jēēh', lä'la- ba' ma-ñey- he- na-høøh' ba' dsa- he' kih' Jesús, heh' ga'ngēē' dsih' ja'gooy-. ¹⁹ Ma' gya' Pilato nē'ta' kih', ma' ga'lloo' jaa- hi- ma' kye- juu' kih' mēy', ma' jäyh':

—Jäh' dsa-mē' kyaah': “Ta- bääh' hñaa' kyaah' dsa-ñuu- lluy' he'. Jēēh', ta' ya'jnā- ma'kēē' jnih' na'høø' jwēerte.”

²⁰ Pero jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuu' ma' taayh- dsa- juu' mah' wa' ngiiy' he- lää' Barrabá mah' wa' juu' Jesús. ²¹ Koo- ka-läh' ga'jäh' Pilato:

—¿Hii- jee' lä'uu' hnook- hnäh' lään'?

Lä'jēē- ba' ga'jäh':

—Lää' Barrabá.

²² Mah' ga'jäh' Pilato siyh':

—¿Hee- na- jmeen' kyaah' Jesús hi- chee- Cristo?

Ma'jäyh':

—Wa' dsa-taay' dsoh' hma-cru-.

²³ Koo- ka-läh' ga'jäh' lle'moh' he' siyh': —¿Hee- hlih' ma' jmee' dsa- la-?

Pero cha-ga'miih- miih' ga'tooh' dsa- he', ma' jäyh':

—Tääh' dsoh' hma-cru-.

Ga'jä' juu' juu' Jesús

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

²⁴ Ma' jēē- Pilato sa' hii- liyh' kyaah' dsa-, cha-ga'miih- ga'chi' ga'jwaa' dsa- he'. He-ja- ga'kay' miih- jmi-, ga'gyiyh'

gooy- cha'nē' lä-jëē- dsa- he', mah' ga-jäyh':

—Sa- bäähn' hñiin- kyaah' jma- kih' dsa- lluu' la-. Na- hñih' ma-na-la- kwaat- kyah' hnäh'.

²⁵ He-ja- ga-jäh' ga-lä-jëē- dsa- he':

—Wa-na-bääh' jnääh' jma- kiyh', lä-kye- joo'sih' jnääh'.

²⁶ Ja-ga' ga-lääh' Pilato Barrabá mah' ga-jmeey' hih' ga-jmí' ga-baa' dsa- Jesús. Ma-ngëē' he- ja-, ga-ngëēy' Jesús ja-goo- hløø' mah' dsa-täay' dsøh' hma-cru-.

²⁷ He-ja- ga-jää' hløø' kyaa' Pilato Jesús ta- nē'ta' kiyh', mah' ga-kuyh' lä-jëē- hløø' lä-ku' lä-jii' kiyh'. ²⁸ Hi- ga-llee' hløø' hmiih- kih' Jesús mah' ga-kyeh- dsih' koo- hmiih- gyuu' läh- lä-koh' he- kēh- rey. ²⁹ Ga-kay' wii- too' ga-jmeey' koo- he- lih- mah' ga-tooyh- lle' Jesús lla- coron. Ga-tooyh- koo- hma-tah- gooy- ra-lluu', ma' jmää- dsih' lä-koo- jaa- dsa-ta-jøøh'. Ja-ga' ga-juuyh' jney' cha'nēy' mah' ga-mi-kwayh' ma' jäh':

—Peer- jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu.

³⁰ Ga-ti' ga-hñe' dsih', ga-kay' hma-tah- mah' ga-bay' lley'. ³¹ Ma-ngëē' ma-mi-kwah' dsih', ga-llee' dsa- hmiih- gyuu' he- ga-kyeyh- ja-, mah' ga-kyeyh- ka-läh' hmiih- kiyh', ja-ga' ga-jäay' na-täay' dsøh' hma-cru-.

Ga-täay- Jesús dsøh' hma-cru-

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Lä- ma' ga-hwëey- nē'ta' ja-, ga-jëey' jaa- dsa- chaa- Cirene hi- ma' chee- Simón. Ga-jmee' hløø' bii' ga-ka' dsa- he' hma-cru- kih' Jesús. ³³ Ga-jäay' Jesús lä- ga-tē' jee' chee- Gólgota, he- hnøø' jäh': Moo' Lle' Hlii'. ³⁴ Jee' ja- ga-kwëeh' dsih' jmi- jiih- he- na-kaah- jmi- llih'. Koo- ga-hlayh' miih- ba', sa- ga-hiiy' ma' hiih' jmi- ja-. ³⁵ Ma-ngëē' ma-tää- dsih' dsøh' hma-cru-, ga-ti' ga-llooyh' hmiih- kih' Jesús kooyh- suert. Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- ga-jäh' hi- ga-ngëē' juu' kih' Dio: "Ga-ti' ga-llooyh' hmiih- kin- kyaah' dsa-kyaayh', ga-kooyh' suert mah' jëey' hii- tēē' hmiih- kin-." ³⁶ Mah' ga-taayh' ga-høøy' jee' ja-.

³⁷ Ga-tøø' dsa- ta- gyuu' lley' koo- hwëh' he- jäh' ha- lä- la' dsøø' he- bääh- dsih': "Hi- la- na- Jesús hi- laa' Dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu." ³⁸ Koo' kiyh', ma' tøø' to' hma-cru- jee' ma-na-taa- uu' dsa-hii-, jaa- jwoo' ra-lluu' kiyh', jaa- jwoo' ra-kēh' kiyh'. ³⁹ Lä-jëē- hi- ma' dsa-ngëē' ta- ja- ma' jiiyh- lley' hi- ma' mi-kwayh' kih' Jesús. ⁴⁰ Ma' jäh':

—Hne- hi- ma' tu' gwah- juuh- mah' kyaah' hnē- jmi' ma' chooh', lää- hñaa'. Jñaa- nē' hma-cru- na-, cher'mah' dsøø' laah' joo' Dio.

⁴¹ Ja-ba' lä-ja- ga-jmee' lä-jëē- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwøh' kyaa' ley, kyaah' lä-jëē- dsa-gyuu', ma' jäh':

⁴² —Ga-läay' ba' jñah' dsa- mah' sa- liyh- läay' hñiiy'. Cher'mah' dsøø' laay' Dsa-jøøh' kyaa' dsa- Israel, wa' jñaa' hñiiy' na' dsøh' hma-cru-, ja-ga' lä-heeh' jne' kiyh'. ⁴³ Ga-kay' o-jøh' dsē- kih' Dio. He-ja- cher'mah' Dio hnäay', hñii' Dio wa' läay' na', jëeh' he' ba' hñiiy' ma' jäh' laay' joo' Dio.

⁴⁴ Lä-ja- ka-läh' ga-mi-kwah' hi- hii- hi- ma' taa' jyoh' hma-cru- koo' kiyh'.

Ga-juu' Jesús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ma' ga-tē' lla'hyoo-, lä-kaa- jmi-gyuu' ga-nuu- lä-jiih' ga-tē' ko-hi' hnē- ta' ga-hloo'. ⁴⁶ Ja-ba' hor- ja-, ga-hlëeh' Jesús koo- ki-gaa-, ga-jäh':

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he- la- hnøø' jäh': Dio kyaan-, Dio kyaan-, ¿he-la- ma-beeh- jnä'?

⁴⁷ Ko-llaa' hi- ma' tääh' jee' ja- ga-nuuy' he- ga-hlëeyh', he-ja- ga-jäh':

—Jëē- da', tēeyh- Elía.

⁴⁸ Lä-chah' ja- ngoo' ko-chih' jaa- dsa-kyaayh', ga-kay' koo- wa'joo-, ga-mi-gyayh' joo- kyaah' jmi- jiih-. Ga-lla-lley' lle' hma- mah' ga-chooy' ma' hiih' Jesús. ⁴⁹ Ko-llaa' ma' jäh':

—Ta- jmäay- he'. Wa' jëē- da' jne' che' ja- Elía mah' läay'.

⁵⁰ Koo- ka-läh' ga-hooh' Jesús koo- ki-gaa-, ja-ga' ga-ngëēy' jmi-lle' kiyh'.

⁵¹ Lä-chah' ja- ga-gii- hmiih- he- ma'

na-jnē-llah' gwah', ga-løø' ta' gyuh' lā' ga-tē' hwa'. Ga-jeh' wii' jwēte hwa' lā-jiih' ga-lla' kuu' hloo-. ⁵² Hi' ga-na' to-høø-kih' jwē' hi' na-jngēē' kyaa' Dio mah' ga-lā-jiih' hi' ma' na-juu'. ⁵³ Lā'chah' ja' ga-hwēē' hi' he' neh' to-høø- ma' ga-lā-jiih' Jesús, ja' ga' ga-näy' ta' jee' jwii' na-jngii' jee' ga-mi-jnäy' hñiiy' jee' kih' jwēē' dsa-. ⁵⁴ Ga-jwaayh' jwēte juu' hloo' kyaah' dsa-kyaa' hi' ma' hää' Jesús, ma' ga-jeh' wii' hwa' hi' ma' ga-jēēy' lā-jē' he' ga-lā' ja'. Ga-jäyh':

—Ma-ra' ju'dsoo', he' ba' Jo' Dio na-.

⁵⁵ Ko-niih' ga' ja' ma' tääh' ka-läh' jwēē' dsa-mē' hi' ma' jēē'. Dsa-mē' he' ya-näa' kyaah' Jesús lā' ga-tē' hwa' Galilea. Hi' he' ma' jmee' ta'he' kiyh'. ⁵⁶ Jee' ja' ma' hää' María Magdalena kyaah' María choo' Jacobo kyaah' José, kyaah' choo' chih' kyaa' Zebedeo.

Ga-haay' Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Ta' ga-hloo' jmi' ja-, ja' jaa- dsa-cha- kuu' hi' ma' chaa- Arimatea hi' ma' chee- José. Hi' he' ka-läh' ga-laa' discípulo kyaa' Jesús. ⁵⁸ Nee' dsa- he' na-hlēēh' kyaah' Pilato mah' kway' jwē' jyoo' jmi-ngo' kih' Jesús dsoh' hma-cru-. Ga-kwa' bih' jwē' mah' kooy' jmi-ngo' kih' Jesús. ⁵⁹ He-ja- ga-jyoo' José he' jmi-ngo' kih' Jesús mah' ga-läy- ko- ta-jmaah' na-jngii'. ⁶⁰ Mah' ga-taayh- neh' ko- to-høø- hmēē' he' ma' na-hē- kiyh' nē' kuu' hloo-. Ma-ngēē' he' ja-, ga-bäy' ko- mi'kuu' juu' mah' ga-jlēy' ho-too- ja-. Ja-ga' ngaayh'. ⁶¹ Cha-nē' kih' to-høø- ja-, ma' gya' María Magdalena kyaah' ga-jñah' María.

Ma-tääh' hloo' hoo' to-høø-

⁶² Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-lla-näa' jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa- fariseo cha-nē' Pilato. Ma-goh' jmi' he' ma' mi-llu' dsa- hñii' kih' jmi' he' teeyh- dsēy'. ⁶³ Mah' ga-siih':

—Ma-lā-dsooh' dsē- jnääh' he' ga-jäh' hi' ta-juu' he'. Lā-ko- ma' chaay- ga-jäyh': Ga' ma-hya- hnē- jmi' na-juun', lā-jiih' ka-läh'. ⁶⁴ He-ja- jmee' mada' hoo'

dsa- to-høø- lā-jiih' tē' hnē- jmi'. Jēēh', goo- la' wa-ra- ga-lla-näa' discípulo kyaay' ta-la- hwē', lleey- hñii' mah' mi-gaay- dsa-, jäyh': “Ma-lā-jiih' ba' jee' kih' hi' ma-na-juu’”. Lā-ja- le' juuy' cha-ga-miih- lā-koh' ga' he' ga-juu' Jesús lā' ma' to-nē'.

⁶⁵ He-ja- ga-jäh' Pilato siih':

—Hii' hloo' tääh' na-. Go-jäy' mah' hoo' to-høø- ha- koh' jiih' le'.

⁶⁶ He-ja- ga-näy' kyaah' hloo' jee' la' to-høø- mah' hoo' kwee-. Ga-jmeey' lii' hoo' to-høø- mah' sa' tä' dsa- goo-. Hi' ga-llaay' hloo' hoo' ka-läh'.

28

Ga-lā-jiih' Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Ma-goh' jmi' he' teeh- dsa- dsē', lā-koh' ga-jnä' to-nē' jmi' kih' seman-, ngoo' María Magdalena kyaah' jñah' María na-jēēy- to-høø-. ² Ni' sa' lii' ga' ma' ga-jeh' wii' jwēte hwa'. Ga-jñaa' gyuh' jaa- ángel kyaa' Dio. Ma' ga-llooy' jee' ma' la' to-høø-, ga-bäy' mi'kuu' he' ma' na-jnē- mah' ga-gyay- nē' kih'. ³ Ángel he' ma' jnäa' lā-koh' je-nih'. Sa-hmiih- kiyh' ma' la' tō-jlēē- lā-ko- tō- ta-hmoo-. ⁴ Ma' ga-jēē' hloo' hi' ma' tääh' hoo- jee' ja- ga-lā-goyh' jwēte lā-jiih' ga-jläy', ga-saa' ga-jäy' hwa' lā-koh' hi' na-juu' ba'. ⁵ Mah' ga-jäh' ángel siih' dsa-mē' he':

—Ta' wa' gah' hnäh'. Ma' ba' jnä', ma-ya-nääh' hnäh' hnaah' hnäh' Jesús hi' ga-täa- dsa- dsoh' hma-cru-. ⁶ Sa' chaa- jee' la-, hii' ma-lā-jiih' lā-ko- ga-jäyh' jää'. Ya-näa' hnäh' ya-jēē' jee' ga-kyaa- dsih'. ⁷ Mah' go-näa' hnäh' ko-chih' go-jmeeh' hnäh' juu' kih' lā-jēē- discípulo kyaay' he' ma-lā-jiih' jee' kih' hi' na-juu'. Hii' dsoo' dsa-jää' hnäh' ta' Galilea. Jee' ja- jēēh' hñii'. He- la- na- juu' he' ma-jmeehn' kyah' hnäh'.

⁸ Ma-la- ma-jēē- dsa-mē' he' neh' to-høø- ja-, ga-jwaayh' jwēte hi' ta' ko-taa- ga-jēē' dsēy' go-te-. Mah' ga-näy' cha-hliiy' na-jmeeyh' juu' kyaa' jnääh'. Jee' ga-näy' ja-, ⁹ ga-mi-jnäa- Jesús hñii' ta' cha-nēy', ga-jmeey' Dio kih'. Hi' dsa-mē'

he' ga'nää' chuh' mah' ga'iiy' tii' Jesús,
ga'jmeey' juuh' kiyh'. ¹⁰ He-ja- ga'jah'
Jesús siiyh':

—Ta' wa' gah' hnäh'. Go-nää' hnäh'
go-jmeeh' juu' kih' øøhn' mah' wa'
lla-näy ta' Galilea. Jee' ja- jëy' jnä'.

*Ga'juu' dsa-, ga'jäyh' ga'hëë' discipulo
hli' kyaa'*

¹¹ Ma-ngëë' ma-näy ja-, ko'llaa' hløø'
hi- ma' høø' to-høø-, na'nää' ta' jee'
jwii- na'jmeeyh' juu' kih' dsa-kaah' kyaa'
jmi-dsa- lä-jë' he- ga-la'. ¹² He-ja- ga'kuh'
jmi-dsa- he' kyaah' dsa-gyuu' ga'jwayh'
juu', mah' ga'kwëy' cha-miih- kuu'
lä-jëë' hløø' he'. ¹³ Mah' ga'taayh- juu':

—Hnäh' ba' na- jwah': “Ta'ko-jiih'
na-gwii- jnääh', ga'lla-nää' discipulo mah'
ga'hëy' hli' kyaay'”, lä-ja- jwah' hnäh'.
¹⁴ Cher'mah' ga-lä-ñe' lle'moh' lä-jë' he-
ma-la', ma-ñe' ba' jnääh' ha- lä' chiih' jnih'
mah' sa' bäy' hnäh'.

¹⁵ Ga'ka' ba' hløø' he' kuu' ja-, mah'
ga'jmeey' lä'koø- juu' he- ga'taah- dsih'.
He-ja- lä' ma'choøh- ja-ba' dsa-judiu juu'
ta-juu' ja-, lä'jiih' na'.

*Ga'chee' Jesús discipulo kyaa' mah'
dsa-kay' ju'hmëë' lä'kaa- jmi-gyuu'*

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Lä-jëë' gya'kaa' jnääh' ga'nøø' jnääh'
' ta' Galilea, ta' moh' jee' ga'jmeey' Jesús
mada' he- dsa'nøø' jnääh'. ¹⁷ Lä' ma'
ga'jëë' jnääh' ga'jmeey' jnääh' juuh' kiyh',
pero ko'llaa' dsa-kyaa'hn' ma' jmee' to'
dsë'. ¹⁸ He-ja- ja' Jesús chuh' kyaa' jnääh'
mah' ga'siiyh' jnääh' lä-la-:

—Ma-na-ngën' jwë' jmeen' hih' kih'
lä-jëë' hi- tääh' gyuu' hwa'. ¹⁹ He-ja-
jwahn', go-nää' hnäh' go-kwa' hnäh' juu'
lä'kaa- jmi-gyuu' jee' tääh' dsa-, mah'
lä'jwëë' discipulo kyaan'. Ja- chaayh'
jmi- lä'koø- mada' he- jmee' Tää', kyaah'
Jooy', hi' kyaah' Jmi-lle' Na-jngii'. ²⁰ Ja-
mi-tëëh' hnäh' he- mi-tey' lä-jë' mada'
he- ma-jmeen' kyah' hnäh'. Mah' hii' jnä'
hään' jee' kyah' hnäh' ga-lä-jë' jmi', lä'jiih'
llaä' jmi-gyuu'. Wa' la' lä-ja-.

San Marcos Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga-sii' Marcos

Ma' kwa' Jwaa' juu' jee' la' hwa' kii'
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Jee' la- ma-løø' ju'hmëë' kih' Jesucristo Joo' Dio, ² lä-koo- ga-jäh' Isaia hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio:

Cheen' jaa- hi- dsa-kwa- juu' kin-.

Hi- he' dsoo' ta- cha-nëh' mah' mi-lluy' jwë' kyah'.

³ Kii- nuuh- koo- lle' he- hlëëh- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-:

“Mi-llu' hnäh' jwë' kih' Dsa-jøøh' jnän', mi-llu' hnäh' hñaah' mah' jäy- kō-dsoo' jwë'”, ga-jäyh'.

⁴ Ma' choo- Jwaa- jmi- koo- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-. Ga-kway' juu' he- saa- dsa- jmi- hi- ga-hlëëyh' dsa- mah' wa- dsa-jëeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsë' kih' dso'kye- kiyh'. ⁵ Jwëë' dsa- ga-lla-nää' jee' ma' cheh' Jwaa-. Ga-lla-nää' hi- chaa- jee' jwi- mäh- he- na-hee- hwa' Judea hi- lä-ja- hi- chaa- Jerusalén ka-läh'. Lä-jëë- dsa- he' ma' mi-jnääh' he- hlih' he- ma' jmeey' hi- ga-cha- Jwaa- jmi- dsa- he' cha'jmi- Jordán.

⁶ Hmiih- kih' Jwaa- ma' la' kyaah' jñu- camey- hi- ma' hä- loo- tuyh'. Ma' kuyh- iih- hi- ma' hiyh- jmi- tah' he- ma' cha- moh'. ⁷ Juu' lä-la- ma' kway-, ma' jäyh':

—Këë- ga' jä- jaa- hi- jøøh' ga' lä-koh' ga' jnä'. Hi- ni- sa- tēdsëen' chiuhn' mah' llen' loo- he- hä- tiy'. ⁸ Ma' ra- ju'dsoo' chaan' hnäh' jmi- kyaah' jmi- ba', pero hi- jä- këë- ga' ki- jnä', hi- he' chaa' hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llë' Na-jngii'.

Jwaa' ga-cha- Jesús jmi-

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Ga-lloo' koo- jmi- ya-hëë' Jesús koo- jwi- he- chee- Nazaret he- na-hee- hwa' Galilea, ngooy' mah' ga-choo' Jwaa- jmi- kiyh' cha'jmi- Jordán. ¹⁰ Ma' ya-hëë' Jesús cha'jmi-, lä-cha- ja- ga-jëëy' ga-na- gyuuh', ga-jyoo' Jmi-llë' Na-jngii' nē kiyh'

lä- lä-koo- jaa- juu-. ¹¹ Hi- ga-lä-nuuh' koo- juu' he- ja' gyuuh', he- ma' jäh':

—Hne- laah' gyuuh- kyaan- hi- hnaan-. Peer- chaan- llu' kyaah' hne-.

Ga-ka' hi-sa-llu' dsë' Jesús

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Lä-cha- ja- ga-jøø' Jmi-llë' Na-jngii' kih' Jesús ta- hwa' kii-. ¹³ Jee' ja- ga-jäy' to'loo' jmi- jee' chaa- jah' hää' mah' ga-ka' Tana' dsë' Jesús. Hi- ga-lla-nää' ángele hi- ma' jmee' ta-he' kih' Jesús.

Ga-løø' Jesús kway- juu' hwa' Galilea

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ma-ngëë' ma-taah- dsa- Jwaa- neh-ñe', ngaah' Jesús ta- hwa' Galilea na-kway- ju'hmëë' lä-koo- jää- Dio dsa- lä-hih- kih'.

¹⁵ Ga-jäyh' lä-la-:

—Ma-dsëë' jmi-, he- tøøhn' na' he- jää- Dio dsa- lä-hih- kih'. Jëeh' hnäh' kih' Dio mah' heeh' hnäh' ju'hmëë' kiyh'.

Ga-tëëh' Jesús kyeë' dsa- hi- ma' jwä- hma'

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' ta- cha'hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea, jee' ja- ga-jëëy' Simón Pee' kyaah' Andre' øøyh', ma' tääyh' jwäy- hma', jëeh' he- ja- ba' ma' la' ta' kiyh'. ¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ya-nääh' hnäh' kyaah' jnä' mah' mītëen' hnäh' ha- lä- jmeeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' dsa-, la- he- ma' leeh' hnäh' hmooh-.

¹⁸ Lä-cha- ja- ga-kyey- sa'hma' kiyh' mah' ga-nääh' kyaah' Jesús.

¹⁹ Ma-ngëë' gyih' kō-niih-, ga-jëëy' Jacobo kyaah' Jwaa- joo' Zebedeo ma' tääyh' neh- na'moo', ma' hmiiy- sa'hma' kiyh'.

²⁰ Jesús ga-tëë' kiyh' hi- cha- ba' ga-jmeey' kō-jøh' kyaayh'. Ga-jä- ba' Zebedeo jmiy- neh- na'moo' kyaah' lä-jëë- hi- ma' jmee- ta' kiyh'.

Ga-llee- Jesús jaa- jmi-llë' hlih' kih' jaa- dsa-

(Lc. 4:31-37)

²¹ Ga-lla-nääh' jwi- Capernaum jmi- ja-. Hi- ma' ga-të' jmi- he- teeh- dsa- dsë' ga-he' Jesús neh- gwah- mäh-, hi- ga-løøy' hlëëyh- dsa-. ²² Peer- ma' dsaa- dsëy'

ma' nuuy- nuuh- kih¹ Jesús. Jëeh' ma' hlëëyh- dsa- lä-koh' jaa- hi- jmee- hih- ba', ja- lä-koh' ma' jmee- ta-jwoh¹ kya¹ ley. ²³ Neh- gwah- ja-, ma' hää' jaa- dsa- nuuh-, hi- ma' kye- jmi-lle' hlih¹. Ga-hlëëyh' koo- ki-gaa-, ²⁴ ga-jäyh':

—Ta- kaah- jnääh¹, Jesús dsa- Nazaret. ¿Che' ma-ñeh¹ mah¹ mi'llaah¹ jnääh¹? Kyuun- ba'hne-. Hne- ba'he' hi- na-jngëe' kya¹ Dio.

²⁵ Ga-juu¹ Jesús kih¹ jmi-lle' hlih¹ he', ga-siiyh':

—Ta- tooh' miih¹, go-hëe' jee' hääh¹ kih¹ dsa- nuuh- na-.

²⁶ He-ja- ga-gwa' ga-gyaa' dsa- nuuh- he' ga-jmee' jmi-lle' hlih¹ kiyh¹, ga-hooyh¹ koo- ki-gaa-, ja-ga- ya-hëëy'. ²⁷ Lä-jëe' dsa- ma-tääh' jëe- dsah¹, ga-ngiiy' juu' kih¹ dsa-kyaayh¹, ga-jäyh':

—¿Hee- ba' juu' na-? Hmëe' ba' la' juu' na-. Peer- bee' juu' kiyh¹, lä-kye- jmi-lle' hlih¹ jmeey- hih- kih¹ mah¹ nuuh¹ kiyh¹.

²⁸ Chah' ba' ga-lä-cha- juu' kih¹ Jesús lä-kaa- hwa¹ Galilea.

Ga-mi-hlää' Jesús ma-choo' Simón Pee' (Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Ma' ya-hëe' Jesús neh- gwah- mäh-, ngooy¹ kyaah¹ Jacobo kyaah¹ Jwaa- cha'neh- kih¹ Simón kyaah¹ Andre' øoyh¹. ³⁰ Ma-choo' Simón ma' kya¹ dsaah¹ llii', he-ja- ga-jmeey' juu' kih¹ Jesús. ³¹ Ngoo' Jesús jee' kyaay¹, ga-sooyh¹ goo- dsa-më' he' ga-chaayh- hi- lä-chah' ja- ya-hii' llii' kiyh¹ hi- ga-løoy¹ jmeey- ta-he' kih¹ lä-jëe'.

Ga-mi-hlää' Jesús jwëë' hi- dsaah' (Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ta- ga-hloo' ja-, lä- ma' ga-hmäa' hyoo-, na'näa' jwëë' dsa- na-jäa- dsa-dsaah¹ cha'në Jesús hi- lä-ja- na-jäa- hi- ma' kye- jmi-lle' hlih¹. ³³ Jwëë' dsa- chaa- jee' jwii- ja- na'näa', ga-kayh¹ go-te- ho'hne-. ³⁴ Ga-mi-hlää' Jesús jwëë' dsa- hi- ma' dsaah¹ kyaah¹ na-ku' na-ngii' dsoo'. Hi- ga-hwëëy' jwëë' jmi-lle' hlih¹ hi- ma' jää- dsa-. Sa- ga-kwa' Jesús jwë' ma' hlëeh¹ jmi-lle' hlih¹, kih¹ he- kyuu- bih¹ Jesús.

Ga-kwa' Jesús juu' neh- gwah- mäh- (Lc. 4:42-44)

³⁵ Tiih- go-te-, hwë' ga- lä-ja-, ya-hëe' Jesús jwii- jee' ma' gyay¹ ja-, ngooy¹ koo- moh' jee' sa- chaa- dsa- na-ngiiy' kiyh¹ kih¹ Dio. ³⁶ He-ja- ngoo' Simón kyaah¹ dsa-kyaayh¹ na'hnaayh- Jesús. ³⁷ Ma' ga-jnäa- Jesús, ga-siiyh':

—Jwëë' dsa- tääh¹ hnaah- hne- jee' oo-.

³⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Man- ta- jee' jyoh' jwii- lä-kaa- jäh- la-, na'kan- juu' la- ka-läh'. Jëeh', kih¹ he- la- ba' ja- ma-jan-.

³⁹ Ma-ja- ga-ngëe' Jesús lä-kaa- hwa¹ Galilea, ma' kway- juu' neh- gwah- kih¹ dsa- judiu hi- ma' hwëëy' jmi-lle' hlih¹ kih¹ dsa-.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- ma' dsaah' hmih¹ høø' (Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Jaa- dsa- nuuh- hi- ma' dsaah¹ hmih¹ høø- ga-mi-jëey- Jesús, ga-juuyh¹ jney' cha'në Jesús, ga-chuuy' kyaah¹:

—Cher'mah¹ le', leh¹ ba' hne- cheh¹ dsoo' he- mi-sah¹ jnä- —ga-jäyh'.

⁴¹ Peer- ga-lä-ñih' dsë' Jesús kih¹ dsa- he', ga-kyey- gooy- në' kiyh¹, mah¹ ga-jäyh':

—Le' ba'. Wa' dsa-che' dsoo' he- mi-sah¹ hne-.

⁴² Lä-chah' ma' ga-hlëeh' Jesús ja-, ga-ääh¹ go-te- hmih¹ høø- ja-. ⁴³ Jää' ja-ga- hiyh¹ juu' kih¹ dsa- he', ga-taayh- cha-miih- juu'. ⁴⁴ Ga-jäyh' siiyh':

—Jëe' da', ta- jwii- ni- jaa- dsa- he- ma-hlaah'. Gwa- go-hääh¹ hñaah¹ kih¹ jmi-dsa- ba'. Kye- miih- he- kwëeh¹ hnih¹ mah¹ mi-lluuy¹ hne- lä-koh' lle' ley kih¹ Moisé. Lä-ja- go-jmee' mah¹ lä-ñey- ma-jä' kyah¹.

⁴⁵ Hi- ngoo' dsa- nuuh- he'. Chah' ba' ga-løoy¹ jmeey' juu' ha- lä- ga-la' kiyh¹. Kih¹ he-ja-, mo-so' ga-la' ma' dsoo' Jesús jnä'hä' jyoh' jwii-, jëeh' ma' dsa-kuh¹ jwëë' dsa-. Ta- jee' sa- chaa- dsa- ba' ma' ngëy-. Pero ma-ra' he- ga-lla-näa' ba' dsa- chaa- ta- jee' jyoh' ma' hnaayh-.

2

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- sa' liih- goo- tü' (Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

¹ Ga⁻hya⁻ ga⁻ miih⁻ jmi⁻ ja⁻ ga⁻ ga⁻llaah⁻ Jesús ka⁻läh⁻ jwi⁻ Capernaum hi⁻ ga⁻nuu⁻ dsa⁻ gyay⁻ cha⁻neh⁻. ² Lă⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻kuh⁻ jwēē⁻ jwēte dsa⁻ mah⁻ ga⁻kayh⁻ cha⁻neh⁻ lă⁻jiih⁻ sa⁻ ga⁻lă⁻joo⁻ ho⁻hne⁻ jee⁻ ma⁻ dsa⁻taayh⁻ hi⁻ ga⁻lōø⁻ Jesús kwa⁻ juu⁻. ³ Hor⁻ ja⁻ ga⁻lla⁻năă⁻ kyee⁻ dsa⁻ jăă⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁻. ⁴ Sa⁻ ga⁻la⁻ ma⁻ dsa⁻năăy⁻ chuh⁻ kih⁻ Jesús, kih⁻ he⁻ ma⁻na⁻kah⁻ dsa⁻. He⁻ja⁻ ga⁻wii⁻ dsa⁻ he⁻ gyuu⁻h⁻ hne⁻ ja⁻, mah⁻ ga⁻jñiyh⁻ miih⁻ ka⁻luu⁻ hne⁻ jee⁻ gya⁻ Jesús. Ta⁻ jwē⁻ ja⁻, ga⁻jñay⁻ dsa⁻dsaah⁻ he⁻ lă⁻ ma⁻kyaay⁻ ja⁻ nē⁻ jii⁻ kiyh⁻. ⁵ Ma⁻ ga⁻jēē⁻ Jesús ha⁻ lă⁻koo⁻ dsoo⁻ dsē⁻ lă⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁻, ga⁻jäyh⁻ siyh⁻ dsa⁻dsaah⁻:

—Gyuu⁻ kyaan⁻, ma⁻na⁻che⁻ ba⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁻.

⁶ Jee⁻ ja⁻ ma⁻ tăăh⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaa⁻ ley. Hi⁻ he⁻ ga⁻jmeē⁻ huū⁻dsē⁻: ⁷ “¿He⁻la⁻ hlēēh⁻ lă⁻na⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ na⁻? He⁻ mi⁻kwayh⁻ Dio ba⁻ na⁻. Jaa⁻ Dio ba⁻ lih⁻ che⁻ dso⁻kye⁻ kih⁻ dsa⁻.” ⁸ Pero chah⁻ ba⁻ ga⁻lă⁻kyuu⁻h⁻ Jesús huū⁻dsē⁻ he⁻ ma⁻ jmeē⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁻:

—¿He⁻la⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ huū⁻dsē⁻ lă⁻na⁻?

⁹ ¿Hee⁻ ga⁻na⁻ sa⁻ jwēēh⁻, laah⁻ hnäh⁻? ¿Che⁻ he⁻ chiih⁻ jne⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁻: “Ma⁻na⁻che⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁻”, o he⁻ chiih⁻ jnih⁻: “Noo⁻ kii⁻ jii⁻ kyah⁻, mah⁻ gwaah⁻”? ¹⁰ He⁻ja⁻ jmeen⁻ he⁻ jwēēh⁻ ga⁻ mah⁻ lă⁻ngēēh⁻ hnäh⁻, Hi⁻ ga⁻lēē⁻ngo⁻ la⁻ ba⁻ na⁻ngē⁻ jwē⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah⁻ chey⁻ dso⁻kye⁻ kih⁻ dsa⁻.

Ja⁻ga⁻ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ ti⁻ he⁻:

¹¹ —Jnă⁻ jwahn⁻ noo⁻, kii⁻ jii⁻ kyah⁻, gwaah⁻ cha⁻neh⁻ kyah⁻.

¹² He⁻ja⁻ chah⁻ ba⁻ ga⁻noo⁻ dsa⁻ he⁻ cha⁻nē⁻ lă⁻jēē⁻ dsa⁻, ngaayh⁻ kyaah⁻ jii⁻ kiyh⁻. Peer⁻ ga⁻lă⁻dsaa⁻ dsē⁻ dsa⁻ ma⁻ jēēy⁻ ngaah⁻ dsa⁻dsaah⁻ he⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ juuh⁻ kih⁻ Dio, ga⁻jäyh⁻:

—Ni⁻ koo⁻ hä⁻ sa⁻ ma⁻jēē⁻ jne⁻ lă⁻na⁻.

*Jesús ga⁻tēēy⁻ kih⁻ Leví
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)*

¹³ Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ngoo⁻ Jesús ka⁻läh⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa⁻ Galilea. Jee⁻ ja⁻ ga⁻lla⁻năă⁻ jwēē⁻ dsa⁻ jee⁻ ma⁻

cheyh⁻, hi⁻ ga⁻lōøy⁻ hlēēy⁻h⁻ dsa⁻ ka⁻läh⁻. ¹⁴ Jee⁻ ngēy⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻juuh⁻ ja⁻, ga⁻jēēy⁻ Leví joo⁻ Alfeo, hi⁻ ma⁻ gya⁻ nē⁻ta⁻ kih⁻ kooy⁻ ku⁻sih⁻. Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Ña⁻ wa⁻ jmeen⁻ kō⁻jøh⁻.

He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻ ga⁻jmeey⁻ kō⁻jøh⁻ kyaah⁻ Jesús.

¹⁵ Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ma⁻ gya⁻ Jesús cha⁻neh⁻ kih⁻ Leví, ma⁻ kuyh⁻ kyaah⁻ discípulo kyaay⁻ hi⁻ kyaah⁻ jwēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ hi⁻ jñah⁻ dsa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Jēēh⁻ jwēē⁻ hi⁻ he⁻ ma⁻ ga⁻năă⁻ kyaah⁻ Jesús, he⁻ja⁻ ba⁻ ma⁻ tăăy⁻ jee⁻ ja⁻. ¹⁶ Hi⁻ ma⁻ jēē⁻ fariseo kyaah⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaa⁻ ley he⁻ ma⁻ kuh⁻ Jesús kō⁻jøh⁻ kyaah⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ja⁻ ga⁻ngiyy⁻ juu⁻ kih⁻ discípulo kyaay⁻:

—¿Ha⁻ lă⁻ la⁻ juu⁻ ja⁻? ¿He⁻la⁻ kuh⁻hih⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaah⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ hi⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻ na⁻, hi⁻ lă⁻ja⁻ kyaah⁻ jñah⁻ dsa⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻?

¹⁷ Ga⁻nuu⁻ Jesús he⁻ ga⁻jäyh⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jēēh⁻ Jesús juu⁻ kiyh⁻:

—Sa⁻ jmeē⁻ bi⁻i⁻ tē⁻mē⁻ kih⁻ hi⁻ lluu⁻, kih⁻ dsa⁻dsaah⁻ ba⁻ jmeē⁻ bi⁻i⁻. Sa⁻ ma⁻jan⁻ kih⁻ hi⁻ lluu⁻, ma⁻jan⁻ kih⁻ hi⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ kih⁻ ba⁻.

*Ga⁻ngi⁻ dsa⁻ juu⁻, he⁻la⁻ sa⁻ tū⁻ discípulo
kō⁻hwēē⁻ he⁻ kuh⁻hih⁻*

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ Koo⁻ hä⁻ lă⁻ ma⁻ tăăh⁻ dsa⁻ kyaa⁻ Jwaa⁻ sa⁻ ma⁻ kuh⁻hih⁻, ma⁻ ngiyy⁻ kiyh⁻ kih⁻ Dio hi⁻ lă⁻ja⁻ ma⁻ jmeē⁻ dsa⁻ kyaa⁻ fariseo ka⁻läh⁻. He⁻ja⁻ kō⁻lla⁻ dsa⁻ na⁻ngi⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús:

—¿He⁻la⁻ ma⁻la⁻ dsa⁻ kyaa⁻ Jwaa⁻ kyaah⁻ dsa⁻ kyaa⁻ fariseo sa⁻ kuh⁻hih⁻, pero dsa⁻ kyaah⁻ sa⁻ jmeē⁻ lă⁻ja⁻? ¿Ha⁻ lă⁻ la⁻ juu⁻ ja⁻?

¹⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Dsa⁻ hi⁻ tăăh⁻ jee⁻ dsa⁻jēē⁻ goo⁻ dsa⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ he⁻ tūy⁻ he⁻ kuh⁻hih⁻ ta⁻kō⁻jiih⁻ gya⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ hi⁻ dsa⁻jēē⁻ goo⁻ jee⁻ ja⁻. Sa⁻ cha⁻ ti⁻meeh⁻ dsēy⁻ cher⁻mah⁻ gya⁻ ba⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ kyaayh⁻. ²⁰ Pero lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻llēē⁻ dsa⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ hi⁻ dsa⁻jēē⁻ goo⁻ he⁻. Ma⁻ja⁻ ga⁻ tū⁻ dsa⁻ kyaay⁻ he⁻ kuh⁻hih⁻ mah⁻ chuuy⁻ kyaah⁻ Dio. ²¹ Ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ kwa⁻ kih⁻ tōøy⁻ koo⁻ hmi⁻h⁻ hmēē⁻ nē⁻ hmi⁻h⁻

ma-gyuh-, jëeh' hmiih- hmëë' dsa-dsuh' mah' jmee- dsa-gyii- hmiih- ma-gyuh- cha-ga'miih-. ²² Hi- lä-ja-, ni- jaa- dsa- sa- kwa- kih' chiyh' jmi- mi-jëh' hmëë' neh- loo- ma-gyuh-. Cher-mah' ga-chih' dsa- he- hmëë' neh- loo- ma-gyuh-, chah' ba- gyii-, jëeh' sa- kwa- jwë- ää-. Tüü- jmi- mi-jëh' hmëë' hi- hee- loo- ka-läh'. He-ja- neh- loo- hmëë' ba- dsa-hoo- jmi- mi-jëh' hmëë'.

Ga-hlëeh' Jesús ha- lä- la' jmi- he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ Koo- jmi- he- teeh- dsa- dsë', ga-ngëë' Jesús jee' ma- na-jnäa' chaah' trigo kyaayh' discípulo kyaay'. Ga-løø- discípulo hnäy- miih- sa-gwah' trigo mah' ga-kuyh-.

²⁴ He-ja- ga-ngii' fariseo juu' kih' Jesús:

—Jëë- da', ¿he-la' jmee- discípulo kyaah' he- sa- ga-tëëy' jmeey' jmi- he- teeh- dsa- dsë'?

²⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—¿Ché- sa- ma-heh- hnäh' lä-koo- ga-jmee' David llo-joo'? Koo- hä- lä- ma- ja' kyoyh-, ga-jmee' bi- kiyh' kyaah' dsa-kyaayh'. ²⁶ Jii- ja- Abiatar ma- la- jmi-dsa- jøøh' hi- ma- hä- goo- gwah-. Jee- ja- ga-he- David ga-kuyh- he-niih- he- ma-na-jøø- he- sa- lle- kih' ma- kuyh- hi- ga-kwëëy' dsa- hi- ma- ga-näa' kyaayh'. Jëeh' ma-la- jmi-dsa- ba- ma- na-ngë- jwë- kuyh- he-niih- ja-.

²⁷ Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh' lä-la-:

—Ga-jmee' Dio jmi- he- teeh- dsa- dsë' he- llu' kih' dsa- ba'. Sa- ga-jmää' Dio dsa- mah' heeyh' dsa- wii- kyaah' jmi- ja-. ²⁸ Hi- lä-ja- Hi- ga-lëë' ngo- la- ba- na-ngë- jwë- jmeey' hih-, hee- na- he- ga-tëë' jmee' dsa- jmi- he- teeh- dsa- dsë'.

3

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- jmi- he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Koo- ka-läh' ga-he- Jesús neh- gwah' kih' dsa- judiu. Jee- ja- ma- hää- jaa- dsa-nüuh- hi- ma-lä-kii- koo- ma-goo-. ² Dsa- hi- ma- tääh' neh- gwah- ja-, ma- tääy- Jesús, jëëy- che- mi-hlääy' dsa- jmi-

he- teeh- dsa- dsë' mah' lä-ja- ma- le' ma- hniy' kiyh'. ³ He-ja- ga-jäh' Jesús siih' dsa-dsaah' he':

—Noo- da- jee' to- dsaah- la-.

⁴ Hi- ga-ngii' Jesús juu' kih' dsa- hi- ma- tääh' jee' ja-:

—¿Hee- na- na-ngë- jne- jwë- jmeen' jmi- he- teeh- dsa- dsë', che- he- llu' o che- he- hiih'? ¿Ché- llu' teeh' jne- dsa- o che- wa- juu' ba- kih'?

Ti-sih' ba- ga-taah- lä-jëë- dsa- he'. Ni- koo- mo-so- ga-ngiiy'. ⁵ Mah' ga-jëë- Jesús ta- jee' ma- tääh' dsa-. Ga-lä-lleey' kyaayh' hi- ja- meeh- dsëy' ka-läh' kih' he- hwëh- dsë' dsa- hi- ma- tääh' jee' ja-. He-ja- ga-siiy' dsa-nüuh- he':

—Niih- da- gooh- na-.

Chah' ba- ga-niih' dsa-nüuh- he- ma-goo-, hi- ga-jä- go-te- gooy- ja-.

⁶ Pero ma- ga-hwëë- fariseo jee' ja-, ga-taayh- juu' kwee- kyaah' dsa- kyaä- Herode ha- lä- jee' ma- jngëëy' Jesús.

Peer- jwëë' dsa- ga-kuh' cha-hoo- jmi-jüuh-

⁷ Ya-hëë- Jesús ka-läh' ngooy' cha-hoo' jmi-jüuh- he- hla- hwa' Galilea kyaayh' discípulo kyaay' hi- jwëë' dsa- chaa- jee- ja- ga-näa' kaah' kiyh'. ⁸ Lä- ma- ga-nuu' dsa- lä-jë- he- jmee- Jesús, ga-lla-näa' jwëë' dsa- hi- chaa- hwa' Judea, hi- hi- chaa- Jerusalén, kyaah' hi- chaa- hwa' Idumea, hi- lä-ja- hi- chaa- hngaah' jmi- Jordán ka-läh', hi- lä-kye- hi- chaa- lä-ku- lä-jii- jwii- Tiro hi- Sidón. ⁹ Kih' he- ma- tääh' jwëë' dsa-, he-ja- ga-jmeey' mada- kih' discípulo kyaay', ga-siiy-:

—Go-jmee' jä- koo- na-moo' gyan, ngoo' kya-hlääh- dsa- jnä- jee' la-.

¹⁰ Jëeh', jwëë' hi- dsaah' ma-mi-hlääy' jää', he-ja- ga-lla-näa' jwëë' dsa-dsaah' jee' ma- gyay', ma- jmee- dsa- bi- ma- su- miih- cha-gooy- kih' Jesús. ¹¹ Hi- ma- tääh' ga-jñah' dsa- hi- ma- kye- jmi-lle' hiih'. Ma- ga-jëëy' Jesús, ga-jüuyh' jney' cha-në- Jesús ma- hooyh- ki-gaa- ma-jäyh':

—Hne- laah' Joo' Dio.

¹² He-ja- ga-juu^h Jesús kih¹ jmi⁻lle¹ hlih¹ mah¹ sa¹ mi-jnäy⁺ juu¹ he- laa¹ Jesús Jo^o Dio.

*Ga⁻hña¹ Jesús lä-jëë⁻ gya⁻tuu¹ apóstole
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)*

¹³ Ma-ngëë¹ he- ja⁻, ga-wii¹ Jesús lle¹ koh¹ hi⁺ ga-tëëy¹ ko⁻llaa¹ dsa⁻ hi⁻ ga-tih¹ dsëy¹ hi⁺ ga-nuu¹ bih¹ he- jäy¹ kyaayh¹.
¹⁴ Ga-hñaay¹ gya⁻tuu¹ mah¹ jmee¹ ko-joh¹ kyaayh¹ hi⁺ ga-cheey¹ mah¹ dsa-kway⁺ juu¹ kiyh¹.
¹⁵ Hi⁺ ga-kway¹ jwë¹ mah¹ mi-hlääy¹ hi⁻ dsaah¹ hi⁻ hwëëy¹ jmi⁻lle¹ hlih¹.
¹⁶ Lä-la⁻ chee⁻ lä-jaa⁻ lä-jaay⁻: Simón (hi⁻ ga-mi⁻cheey⁻ Pee¹),
¹⁷ Jacobo jo^o Zebedeo hi⁻ Jwaa⁻ øøh⁻ Jacobo. (Lä-uu¹ dsa⁻ he¹ ga-mi⁻cheey⁻ Boanerge. Jmii⁻ na⁻ hnø¹ jäh⁺ jo^o ñih¹.)
¹⁸ André¹ he¹, Felipe, Bartolomé, Matä¹, Tamá¹, Jacobo jo^o Alfeo, Tadeo, Simón dsa⁻ cananita he¹,
¹⁹ hi⁺ Juda Iscariote hi⁻ ga-ngëë¹ Jesús këë⁻. Ma-la⁻ ma-hñaay¹ lä-jëë⁻ hi⁻ he¹, ja-ga¹ ya-näay¹ kiyh¹.

*Ga-jäh¹ dsa⁻, kye⁻ Jesús jmi⁻lle¹ hlih¹
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Ma-ngëë¹ ma-ya-näay¹, ko^o- ka-läh¹ ga-kah¹ dsa⁻ cha⁻neh⁺ jee¹ ma¹ tääy¹ ja⁻. Ni⁺ mo⁻so⁻ ga-kwa¹ jwë¹ ma¹ kuyh⁻ kyaah¹ discípulo kyaay¹.

²¹ Ma¹ ga-lä⁻ñe⁻ hi⁻ chaa⁻ kya¹ Jesús ha⁻ lä⁻ dsa-ngëëy¹, he-ja⁻ ga-näay¹ mah¹ ma¹ teey¹. Jëeh¹ ma¹ laay¹, ma-hee⁻ go⁻te⁻ dsëy¹.
²² Pero ta-jwoh¹ kya¹ ley¹ hi⁻ ya-näa¹ Jerusalén, ga-jäy¹.

—Beelzebú ba¹ na⁻ jää⁻ Jesús. He-ja⁻ hwëëy¹ jmi⁻lle¹ hlih¹ kyaah¹ hih⁺ kih¹ hi⁻ kye⁻ nē¹ kih¹ jmi⁻lle¹ hlih¹.

²³ He-ja⁻ ga-hlëeh¹ Jesús juu¹ na-hmäa¹ lä-la⁻:

—Nuu⁻ da¹ hnäh¹ hi⁻ jäh¹ kyen¹ jmi⁻lle¹ hlih¹. ¿Ha⁻ lä-ja⁻ Tana¹ hwëë⁻ he¹ ba¹ dsa-kyaayh¹ neh⁺ tuh⁻dsë¹ dsa⁻?
²⁴ Dsa⁻ hi⁻ tääh¹ ko^o- hwa¹, cher¹ mah¹ teey¹ kyaah¹ he¹ ba¹ dsa-kyaayh¹, sa⁻ gwëëy¹.
²⁵ Hi⁺ lä-ja⁻ sa⁻ lä-be⁻ dsë¹ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ ko^o- cha⁻neh⁺, dsa-taah¹ ko-joh¹, cher¹ mah¹ te-jëëy¹ kyaah¹ he¹ ba¹ hi⁻ chaa⁻ cha⁻neh⁺ kiyh¹.
²⁶ Ja⁻ ba¹ lä-ja⁻ la¹ kih¹ Tana¹, sa⁻ gwëëy¹ cher¹ mah¹ te-jëë⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹

kyaah¹ he¹ ba¹ jmi⁻lle¹ hlih¹ dsa-kyaayh¹. Chah¹ ba¹ mi-llaay¹ hñiiy¹.

²⁷ Ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ le¹ dsa-he¹ cha⁻neh⁺ kih¹ jaa⁻ dsa⁻ bee¹ mah¹ hiiy¹ he⁻ cha⁻ kiyh¹, cher¹ mah¹ sa⁻ ga-hñuuy¹ to⁻nē¹. Jmee¹ bii¹ hñuuy¹, ja-ga¹ le¹ hwëëy¹ he⁻ la⁻ dsëy¹.

²⁸ Ma¹ ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwëëhn⁻ hnäh¹, jmee¹ ba¹ Dio joh⁻ dsë¹ kih¹ lä-jë⁻ dso⁻kye⁻ he⁻ jmee¹ dsa⁻. Hi⁺ jmeey¹ joh⁻ dsëy¹ kih¹ lä-jë⁻ juu¹ wii¹ he⁻ hlëeh⁻ dsa⁻.
²⁹ Pero cher¹ mah¹ ga-hlëeh⁻ dsa⁻ wii¹ kih¹ jmi⁻lle¹ Na-jngii¹, mo⁻so⁻ jmeey¹ joh⁻ dsëy¹, lä⁻ ma⁻ na-bäayh¹ ja⁻ ba¹ dso⁻kye⁻ kiyh¹.

³⁰ Ga-hlëeh¹ Jesús lä-ja⁻, kih¹ he⁻ ga-jäh¹ ko⁻llaa¹ dsa⁻ he¹, Jesús ma¹ kye⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹.

*Øøh⁻ Jesús kyaah¹ chooy¹
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)*

³¹ Këë⁻ ga¹ ga-lla⁻näa¹ øøh⁻ Jesús kyaah¹ chooy¹, pero ka⁻hne⁻ ba¹ ga-jøøy¹, hi⁻ ga-siiy¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ ja⁻, chiih¹ Jesús wa¹ jäy¹.
³² He-ja⁻ ga-jäh¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ koo¹ kih¹ Jesús:

—Hii⁻ maa¹ kyaah¹ kyaah¹ øøh¹ tääh¹ ka⁻hne⁻, hnaah⁻ hne⁻.

³³ He-ja⁻ ga-jäh¹ Jesús:

—¿Hii⁻ na⁻, hi⁻ laa¹ maa¹ kyaan⁻? ¿Hii⁻ na⁻, hi⁻ laa¹ øøhn⁻?

³⁴ Mah¹ ga-jëëy¹ lä-jëë⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ lä⁻ku¹ lä⁻jii¹ jee¹ ma¹ cheyh¹ ja⁻, ga-jäy¹:

—Hi⁻ la⁻ ba¹ he¹, maa¹ kyaan⁻, hi⁻ la⁻ ba¹ he¹ øøhn¹.
³⁵ Lä-jëë⁻ hi⁻ jmee¹ lä⁻hyoh⁻ dsë¹ Dio, hi⁻ he¹ ba¹ dsa⁻ mē⁻ øøhn¹, dsa⁻ ñuu⁻ øøhn¹, hi⁻ maa¹ kyaan⁻.

4

Juu¹ na-hmäa¹ lä⁻ko^o- la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ jñee⁻ mi⁻ju⁻

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ko^o- ka-läh¹ ga-løø¹ Jesús hlëëy¹ dsa⁻ cha⁻hoo¹ jmi⁻juu⁻ he⁻ hla⁻ hwa¹ Galilea. Jwëë⁻ dsa⁻ ga-lla⁻näa¹ jee¹ ja⁻, he-ja⁻ ga-wii¹ Jesús neh⁺ na⁻moo¹. Neh⁺ ja⁻ ga-gyay⁻ mah¹ ga-hlëëy¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ cha⁻hoo¹ jmi⁻ ja⁻.
² Ja⁺ he⁻ ko^o- nēë¹ ga-mi⁻tëëy⁻ dsa⁻ kyaah¹ juu¹ na-hmäa¹. Lä-jwë⁻ ja⁻ ga-kwëëy¹ dsa⁻ nuu⁻. Ga-jäy¹:

3 —Nuu- da' hnäh'. Jaa- dsa- ngoo- ga-jñee' mi'ju-. 4 Jee' ngooy' jñee' mi'ju- ja-, ga-saa' miih- cha'jwë', he-ja- ya-nää' ta' ga'kuh-. 5 Jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' nē' kuu' jee' sa- cha- cha-miih- gwaah'. He-ja- chah' ba' ga'hya-, jëeh', sa- ma' nөө' cha-miih- gwaah'. 6 Pero ma' ga-hëh' hyoo- ga-koo'. Jëeh', miih- ba' jmoo' ma' cha-, he-ja- ga-lä-kii- chaah'. 7 Hi- jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' jee' chaah' too'. Ga-kwaa' ga' chaah' too' ja-, he-ja- ga-uu- chaah' kih' jee' na'too', mo'so- ga-kwa' mii'. 8 Hi- jyoh' mi'ju- ja-, ga-saa' jee' la' hwa' jmah'. He-ja- ba' ga-hii', ga-kwa' cha-miih- mii'. Cha- he- ga-kwa' gyii'gya' mii' lä-koo- chaah', cha- he- ga-kwa' to'lo'gya' dsë- gya' mii' hi- jyoh' ga-kwa' hña-loo' mii'.

9 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Hi- hnөө' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

10 Ma' ga-jä' miih- go-te' dsa- kyaah' gya-tuu' discípulo, ga-ngiiy' juu' kih' Jesús he- hnөө' jäh' juu' he- ga-kway' ja-.

11 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Hnäh' ba' na-ngëh' hnäh' jwë' lä-ngëeh' hnäh' ha- lä-jää- Dio dsa- lä-hih' kih', he- ma' na-hmäa' jää'. Pero hi- sa- na-jnäa' kih' Dio, hlëëhn' kyaah' juu' na-hmäa' ba'. 12 Lä-ja-, ma-ke- jëey-, sa- jnөөy-, ma-ke- nuuy-, sa- lä-ngëey-. Kih' he-ja-, sa- dsa-jëeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsë' kih' dso'kye- kiyh'.

Ga-jmeeh' Jesús juu' he- hnөө' jäh' juu' na-hmäa' kih' hi- na-jñee' mi'ju-
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 Koo- ka-läh' ga-jäh' Jesús:

—¿Che' sa- ga-lä-ngëeh' hnäh' juu' kih' hi- na-jñee' mi'ju-? ¿Ha- ba' la- lä-ngëeh' hnäh' jyoh' juu' na-hmäa' he- na' ga' jwahn- cher'mah' sa- ngëeh' hnäh' juu' la-?

14 Hih' hi- jñee' mi'ju-, hi- he' laa' jaa- hi- kwa- juu' kih' Dio. 15 Ko-llaa' dsa- hi- ma-nuu' juu', hi- he' laa' lä-koh' mi'ju- he- ga-toh' cha'jwë'. Ga' ma-nuuy' juu' kih' Dio, chah' ba' gwa' Tana' jñuuyh- juu' he- ma-na-jnäa' neh' tuh-dsëy'. 16 Hi- jñah' ka-läh' dsa- hi- nuu- juu', hi- he' laa' lä-koh' mi'ju- he- ga-saa' nē' kuu' jee'

sa- cha- cha-miih- gwaah'. Lä-chah' ma' nuuy- jëe- ba' dsëy'. 17 Pero ko-hwëe' ba' ja-. Laay' lä-koo- chaah' he- choo' miih- ba' jmoo' kih'. Wa-ra- ga-jëey' wi' o go-nää' dsa- nē' kiyh', kwaat' kih' juu' he- ma-nuuy', lä-chah' ja- tyy' jwë' kih' Dio. 18 Heh' mi'ju- he- ga-saa' jee' kih' chaah' too', lä-ja- laa' hi- nuu- juu' kih' Dio. 19 Pero jee' ga-näay' ja-, ma' miih- lä-ja- dsa-lä-öoy' kih' Dio. Jëeh' kye- gyih' huu' dsë- kih' jmi-gyuu' la-, hi- hnөө' lä-chay- cha-miih- kuu', hi- hee' dsëy' lä-jë- he- ga' cha- jmi-gyuu'. He-ja- sa- jmeey- ni' miih- ta'llu'. 20 Pero mi'ju- he- ga-saa' hwa' jmah', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' heeyh- ka-läh'. Hi- he' jmee' cha-miih- ta'llu', lä-koo- mi'ju- he- kwa- ma' gyii'gya', ma- to'lo'gya' dsë- gya', ma- hña-loo'.

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' wa'je-
(Lc. 8:16-18)

21 Lä-la- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Ni' jaa- sa- hih- je- mah' jlëy' kyaah' koo- kyaah', ni- sa- chiyh' neh' jii'. He- chiyh' jee' nii' ba' mah' lä-jnä' lä-kaa-.

22 Lä-jë- he- na-hmäa', lloo- koo- jmi' lä-jnä', hi- lä-jë- he- sa- jnä', la' kwaat' lä-jnä'. 23 Hi- hnөө' heeh' juu' la-, wa' heeyh-.

24 Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Jmee' da' hnäh' he' kih' juu' he- nuuh- hnäh'. Jëeh', ja-ba' lä-koo- nuuh- hnäh' ko-ja- ba' jiih' lä-ngëeh' hnäh' o na-dsë- ga' miih- ko-ja-. 25 Lä-jë- hi- ngëe' miih-, hi- he' lä-ngëe' cha-ga-miih-. Hi- lä-jë- hi- jmee- ngëe', lä-kye- he- ja- llaa' ba'.

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' jyoh' mi'ju-

26 Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Lä-koo- jää- Dio dsa- lä-hih' kih', jëeh' kwee- lä- la' kih' jaa- dsa- hi- jngëe- mi'ju-. 27 Sa- cha- kwaat' la' kih' dsa- he' cher'mah' na-gwiiy- o cher'mah' na-nëy'. Dsa-hya- mi'ju- ja-, hi- dsa-kwaa- lä-jmi' lä-hwë' ni- sa- ñey- ha- lä- ga-la'. 28 Hwa' ba' jmee' dsa-kwaa- mi'ju-. To-në- dsa-hya- mi'ju-, ja-ga- dsa-kwaa- chaah' kih'. Ma-ngëe' he- ja-, jyoo' le' kih'. Lä-hii' ga' miih-, kah' mii' kih'. 29 Hi- ga- ma-äa-

mii', chooyh' ta' kiyh', jëeh' ma-lloo' jii-
juyh' mi'ju- mah' llay' llu'.

*Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' mi'ju-
mostaza*

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Hi- lä-la- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—¿Che' kyuuh- hnäh' ha- lä-la' he- jää-
Dio dsa- lä-hih- kih'? Jwëehn- hnäh'
juu' he- jëeh' kwee- kyaah' he- ja-, mah'
lä-ngëeh' hnäh' ha- lä-la'. ³¹ He- jää-
Dio dsa- lä-hih- kih', jëeh' kwee- lä-koo-
la' kih' koo- mi'ju- mostaza. Heh' mi'ju-
ja- pih' ga' miih- lä-koh' ga' jyoh' mi'ju-
he- jngëe- dsa- jmi-gyuu- la-. ³² Pero
ma-ngëe' ma-jngëey' mi'ju- ja-, dsa-hya'
mah' dsa-kwaä- ñii' ga-lä-koh' ga' jee-lä-jë-
joh'. Chaah' mostaza kwa- gooh' kih', lä-ja-
lä-kye- ta' jmee- sii- në' sa'goh'.

³³ Ga-kwa' Jesús juu' kih' Dio kyaah'
cha-miih- juu' na-hmäa' he- la' lä-koh'
juu' na-hmäa' kih' mostaza. Ga-hlëeyh'
dsa- ha- koh' jiih' lä-ngëey' ba'. ³⁴ Ni-
koo- sa- ga-hlëeh' Jesús na-hña- lä-jëe-
juu' na-hmäa' jmah' ba' ga-hlëeyh'. Lä-
ma' ga-jä' hñii' ba' lä-jëe- discípulo,
ja-ga' ga-mi-jnäay- na-hña- lä-jëe- juu'
na-hmäa' he- ga-hlëeyh' ja-.

Ga-jmee' Jesús hih- kih' lle' mah' hñ' tii'

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Lä- ma' ga-nuu- jmi- ja-, ga-jäh' Jesús
ga-siih- discípulo kyaay':

—Man' ta' jyoh' jwoo' jmi-juu- ka-läh'.

³⁶ Ja-ga' ga-hih' discípulo juu' kih' dsa-
hi- ma' tääh' jee' ja-, hi- ga-jäay' Jesús lä-
ma-gyay' ja- neh- na'moo' ga-näay'. Ma'
hii' ga' jyoh' na'moo' koo' ja-, ga-ka' dsa-
he' mah' ga-näay' ta' jee' ga-näa' discípulo.
³⁷ Jee' ga-näay' ja-, ja' koo- lle' tä', ga-hii'
goo- jwërte. Ga-hluh' jmi- lä-jiih' ga-haa'
neh- na'moo'. Miih- ga' sa- ga-hmäh'
na'moo' ja-. ³⁸ Pero ma-na-gwii- Jesús ta'
ka'luu' ja-, na-dsë- lley' në' tu'. He-ja-
ga-chaä' discípulo kyaay':

—Ta-jwoh' —ga-jäyh' — ¿che' ni- miih-
huu-dsë- sa' kyeh' he- juu' jne' cha-jmii-
la-?

³⁹ He-ja- ga-noo- Jesús, ga-jmeey' hih-
ga-jä' tii' lle', hi- ga-jäyh' siih' jmi-:

—Ta' tooh' miih', jä' tii'.

Lä-cha' ja- ga-hna' lle' hi- ga-jä' tii'
go-te' jmi-. ⁴⁰ Ma-ngëe' he- ja-, ga-jäh'
Jesús siih' dsa- kyaay' he':

—¿He-la' gah' hnäh' cha-miih-? ¿He-la'
ja- sa- dsöo' hoh' hnäh' kin-?

⁴¹ Peer- ga-lä-goh- discípulo kyaay' Jesús,
he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' dsa-kyaayh':

—¿Hii- ba' na-, heh' lä-kye- jmi- hi-
lä-kye- lle' nuuh' kiyh'?

5

*Dsa- hi- ma' kye- jmi-llé' hñih' chee-
Legión*

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Hi- ga-lloo' Jesús jyoh' jwoo' jmi-juu-
ja- kyaah' discípulo kyaay', hwa' kih' dsa-
gadareno. ² Lä- ma' ga-jñaay' neh- na'moo'
ja-, ja' jaa- dsa- hi- ma' kye- jmi-llé' hñih',
ga-mi-jëey' Jesús. Hi- he' ma' gya' jee'
la' to-höö- kih' hñi'. ³ Jee' ja- ma' la'
hööy'. Ma-ke- ma' hñuu- dsih' kyaah'
caden-, ni- lä-ja- sa- ga-jmää'. ⁴ Ja- he-
koo- hä- ga-hñuu- dsih' kyaah' caden-
hi- ga-gwë' dsa- tiy' kyaah' jwi' hma-
he- he' too-, pero ni- koo- sa- ga-jmää'.
Ga-sa' ga-hnä' bih' lä-jëe' he- kyaah' ma'
na-hñuu' goo- tiy'. Ni- jaa- dsa- sa-
ga-lä-bee' kyaayh'. ⁵ Lä-jmi- ' lä-hwë'
ma' ngëy- moh' ki-hooyh-, hi- lä-ja- jee'
la' to-höö-. Hi- ma' jmeey- dsöo' kih'
hñiiy' kyaah' kuu'. ⁶ Hu- ga' ga-jëey'
Jesús, he-ja- ngooy' ko-chih' ga-juyh'
jnëy' cha-në' Jesús. ⁷ Mah' ga-hlëeyh' koo-
ki-gaa-, ga-jäyh':

—Ta- kaah- jnä' Jesús, hne- Joö' Dio Jööh'.
Ma-ra' ju-dsoo', ta' jmeeh- jnä'.

⁸ Ga-hlëeyh' lä-ja- jëeh' jää' ba' ga-jäh'
Jesús:

—Hne- jmi-llé' hñih', go-hëe- ' kih'
dsa-ñuu- na-.

⁹ Hi- ga-ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee- cheeh- hne-?

Mah' ga-jäyh':

—Legión cheen-, jëeh' jwëe' jnääh'.

¹⁰ Peer- ga-chuyy' kyaah' Jesús, mah' sa-
hëe' Jesús kiyh' hu- kih' hwa' ja-. ¹¹ Jäh-
kih' lle' hwa' ja- ma' tääh' koo- näa' ñe' ma'

kuh- nuu-. ¹² He-ja- ga-ngii' jmi-lle' hlih' he' kih' Jesús, ga-jäyh':

—Chee- jnääh' kih' ñe' hi- tääh' oo- mah' dsa'tooh' jnääh' kiyh'.

¹³ Ga-kwa' ba' Jesús jwë'. He-ja- ga-hwëë- jmi-lle' hlih' kih' dsa- he', mah' ga-taayh' kih' lä-jëë- to' mil ñe' hi- ma' tääh' jee' ja-. Lä-jëë- ñe' he' ga-kyuu'. Ma' ga-tëëy' koo- lle' hwa', ko-dsoo' jwë' ba' ga-saay' cha'jmi- juuh-. Jee' ja- ga-juuy' neh- jmi-. ¹⁴ Dsa- hi- ma' hääh- ñe' he', ga-näay' ko-chih' cha-hliiy- ta- jee' jwii- hi- ta- chuuh' moh', na'jmeeyh' juu'. Hi- lä-jëë- dsa- hi- ga-nuu', na'näa' na-jëë- ha- lä- ga-la'. ¹⁵ Ma' ga'lla-näay' jee' cheh' Jesús, ga-jëëy' dsa- hi- ma' jää- jwëë' jmi-lle' hlih' he', ma' gyay' kyeyh' hmiuh-, ma-nøh' dsëy' go-te-, he-ja- ga-jwaah' dsa-. ¹⁶ Hi- ga-jëë- lä-jë- he- ja-, ga-jmeeyh' juu' kih' dsa- ha- lä- ga-laa' hi- ma' jää- jmi-lle' hlih' he' hi- ga-jmeeyh' juu' lä-koh' ga-la' kih' ñe'. ¹⁷ Ja-ga- ga-løø' dsa- he' chuuy' kyaah' Jesús mah' wa' llaayh' kiyh' ta- jee' jyoh'.

¹⁸ Lä- ma' ga-he' Jesús neh- na'moo', dsa- hi- ma' kye- jmi-lle' hlih' he' ga-chuu' kyaah' Jesús, mah' ma' kway' jwë' ma' dsooy' kyaayh'.

¹⁹ Pero sa- ga-heeh- Jesús:

—Gwaah- kyah' go-koo- juu' kih' hi- chaa- kyah', ha- lä- la' he- juh-gaa- he- ma-jmee' Dio kyah' hne-. Go-jmeeh' juu' ha- lä- ma-lä-ñih' dsë' Dio kyah' —ga-jäh' Jesús siyh' dsa- he'.

²⁰ He-ja- ngaayh', ga-ngëëy' lä-kaa- jwii- he- jäh' dsa- Decápoli ga-jmeeyh' juu' ha- lä-la' he- juh-gaa- he- ga-jmee' Jesús kiyh'. Hi- lä-jëë- dsa- hi- ga-nuu' ga-taah' jëë- dsah-.

Jö-mii- Jairo kyaah' jaa- dsa-më' hi- ma- dsaah'

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Ngaah' Jesús ka-läh' ta- hngaah' jmi-juuh- kyaah' na'moo'. Ma' ga'llaayh' jee' ja-, jwëë' dsa- ga'lla-näa' ka-läh'. ²² Jee' ja- ga-lloo' jaa- dsa- chee- Jairo hi- laa' ta' kih' gwah- mäh- jee' jwii- ja-. Ma' ga-jëëy' Jesús ga-juuyh' jnëy' cha'nëy',

²³ mah' ga-chuuy' cha-miih- kyaah' Jesús, ga-jäyh' siyh':

—Dsa-juu' chih-më' kyaan-, ña- mah' go'kyeh- gooh- në' kiyh' mah' hläay', lä-ja- mo-so' juuy'.

²⁴ He-ja- ngoo' Jesús kyaah' Jairo. Peer- na-läa- na-jlëë- bih' dsa-, kih' he- jwëë' hi- ga-näa' kyaayh'. ²⁵ Jee' ga-ngëë' Jesús ja-, ma' cheh' jaa- dsa-më' hi- ma-hya- koo- gya-to' ji-ñe- he- ma' dsaayh' dsoo' kiyh'. ²⁶ Ma-lä-hii- jëëy- wi-, ja- hi- jaa- të-më- ma-kaayh-. Dsa-më' he' ga-mi'llay- lä-jë- he- cha- kiyh', ga-heey' kyaah' të-më-. Ni- miih- sa- ga-la' më-, cha-ga'miih- ma' ja' kiyh' koo- jmi- koo- jmi-. ²⁷ Ma' ga-nuuy' hlëeh- dsa- kih' Jesús, lä-chah' ja- ga-taayh- hñiyy' jee' kih' jwëë' dsa- he' mah' ga-suy' miih- cha-gooy- sa'hmiuh- kih' Jesús. ²⁸ Jëeh' ma' laay': "Wa-ra- jäh' kih' koo- tëen' su' miih- cha'goon- sa'hmiuh- kiyh', hläan' go-te-." ²⁹ Lä-chah' ja- ga-hna' dsoo' kiyh' hi- ga-lä-liih- dsa-më' he' he- ga-ääh' go-te- dsoo' kiyh'. ³⁰ Hi- chah' ba' ga-lä-liih- Jesús heh' be' kiyh' ga-mi-hläa' jaa- dsa-, he-ja- ga-jëeyh- hñiyy' ga-siiyh' dsa-:

—¿Hi- na- hih' ma-su' sa'hmiuh- kin'?

³¹ He-ja- ga-jäh' discípulo kyaay':

—Che' sa- jëeh' jee' kih' jwëë' dsa- hääh', mah' jawah': "¿Hi- na- ma-su' jnä'?"

³² Pero cheh' bih' jëëy- lä-ku- lä-ji- jee' tääh' dsa-, hi- na- hi- ma-jmee' lä-ja-.

³³ Hih' dsa-më' he' ñe- bih' he- ma-hlaay'. Goyh- hi- jlää- gyih' lä-ja-, ngooy' na'juuyh' jnëy' cha'në' Jesús hi- ga-jmeeyh' juu' lä-koh' ga-la' kiyh'. ³⁴ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh' dsa-më' he':

—Gyuu- kyaan-, kih' he- ma-lä-dsoo' hoh' kin-, ma-jä' ba' kyah'. Gwaah- ba' hne- llu', wa' jä' go-te- dsoo' kyah'.

³⁵ Lä- ma-cheh' ba' Jesús hlëeh-, ma' ga'lla-näa' dsa- hi- chaa- kih' Jairo hi- ma' laa' ta' kih' gwah- jee' ja-. Hi- he' ma' kye- juu', jäh' siyh' Jairo:

—Ma-juu- ba' gyuu- më' kyaah'. Mo-to- kwa- ga-ta' kih' ta-jwoh' na-.

³⁶ Lä-chah' ma' ga-nuu' Jesús juu' ja-, ga-jäyh' siyh' hi- laa' ta' kih' gwah- he':

—Ta⁺ ka⁻ haa⁺dsē⁻, jmeē⁺ dsoo⁺ hoh⁺ ba⁺.

³⁷ Ja⁻ jiih⁺ mo⁺so⁺ ga⁻kway⁺ jwē⁺ ma⁺ dsa⁻nāā⁺ dsa⁻ kyaayh⁺. Ga⁻jāāy⁺ ma⁺la⁺ Pee⁺ba⁺, kyaah⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻øøyh⁻. ³⁸ Lā⁺ ma⁺ ga⁻lloo⁺y⁺ jāh⁺ jee⁺ chih⁺ hne⁺ kih⁺ hī⁻ lāā⁺ ta⁺ kih⁺ gwah⁺ he⁺, ga⁻nuuy⁺ tāāh⁺ miih⁺ ki⁻hoo⁺h⁺ dsa⁻. ³⁹ Ma⁺ ga⁻hey⁺ cha⁻neh⁺, ga⁻jāyh⁺:

—¿He⁻la⁺ tooh⁺ hnāh⁺ miih⁺ he⁻ ki⁻hoo⁺h⁺ hnāh⁺? Sa⁺ na⁻juu⁺ chih⁻mē⁺ na⁻, hī⁻ na⁻gwii⁺ ba⁺ na⁻.

⁴⁰ Ga⁻mi⁻kwah⁺ ba⁺ dsa⁻ kih⁺ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻hwēēy⁺ ka⁺hne⁺ lā⁺jēē⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁺ tāāh⁺ jee⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁻hey⁺ jee⁺ kyaā⁺ chih⁻mē⁺ he⁺ kyaah⁺ ma⁺la⁺ cho⁺jmiy⁻ hī⁻ kyaah⁺ discípulo kyaay⁺ ba⁺. ⁴¹ Hī⁻ ga⁻sōoyh⁺ goo⁻ chih⁻mē⁺ he⁺, ga⁻jāyh⁺:

—Talita, cumi —juu⁺ la⁻ hnøø⁺ jāh⁺: Chih⁻mē⁺, jnā⁺ jwēēhn⁻ hne⁻ noo⁻.

⁴² Lā⁺chah⁺ ja⁻ ga⁻noo⁻ chih⁻mē⁺ he⁺ hī⁻ ga⁻lōoy⁺ ngēy⁺. Peer⁺ jēē⁺ dsah⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁺ tāāh⁺ jee⁺ ja⁻, kih⁺ he⁻ ga⁻la⁺ lā⁺ja⁻. Chih⁻mē⁺ he⁺ ma⁺ hāā⁺ gya⁻to⁺ jī⁻ñe⁻. ⁴³ Pero ga⁻tāayh⁻ juu⁺ mah⁺ sa⁻kooyh⁺ juu⁺ kyaah⁺ ni⁻ jāā⁻ dsa⁻. Hī⁻ ga⁻siiyh⁺ he⁻ kwēēyh⁺ he⁻ kuh⁺ chih⁻mē⁺ he⁺.

6

*Ga⁻llaah⁺ Jesús jwii⁻ Nazaret
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)*

¹ Ya⁺hēē⁺ Jesús kih⁺ Jairo, jāyh⁺ ta⁺ jee⁺ jwii⁻ kiyh⁺, hī⁻ discípulo kyaay⁺ ga⁻jmeē⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺. ² Jmii⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺ ga⁻hey⁺ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ hī⁻ ga⁻lōoy⁺ kway⁺ juu⁺. Ma⁺ ga⁻nuu⁺ dsa⁻ ha⁻ lā⁻ hlēēyh⁺, ga⁻tāayh⁻ jēē⁺ dsayh⁺, he⁻ja⁻ ma⁺ jāh⁺ dsa⁻ kiyh⁺:

—¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tēē⁻ hī⁻ na⁻, he⁻ hlēēyh⁺ lā⁻na⁻? ¿Hii⁻ kwa⁻ haa⁺dsē⁻ kiyh⁺? ¿Ha⁻ ba⁺ lā⁺ jmeey⁺ la⁺ lā⁺jē⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmeey⁺ na⁻? ³ ¿Che⁺ ja⁺ he⁺ tē⁻hma⁺ na⁻? ¿Ja⁺ he⁺ joo⁺ María na⁻? Hii⁺ hī⁻ na⁻, ¿ja⁺ he⁺ øøyh⁻ Jacobo, José, Juda, Simón, hī⁻ dsa⁻mē⁺ øøyh⁻ hī⁻ tāāh⁺ kyaah⁺ jne⁺ jee⁺ la⁻? Lā⁺jē⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁺, ga⁻to⁺h⁺ wi⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺. ⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jāh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Tih⁻ ba⁺ dsē⁺ dsa⁻ hī⁻ ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio hī⁻ go⁻nāā⁺ jee⁺ jyoh⁺. Pero hī⁻ chaa⁻ jee⁺

jwii⁻ kih⁺, hī⁻ hī⁻ chaa⁻ cha⁻neh⁺ kih⁺, sa⁺ hnāā⁺ dsih⁺.

⁵ Sa⁺ ga⁻la⁺ ma⁺ jmeey⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jee⁺ ja⁻. Ko⁻llaa⁺ dsa⁻dsaah⁺ he⁺ ga⁻kyey⁻ gooy⁻ nē⁺ kih⁺ mah⁺ ga⁻jā⁺ kiyh⁺. ⁶ Kih⁺ he⁻ sa⁺ ga⁻lā⁺dsoo⁺ dsē⁺ dsa⁻gooy⁺, he⁻ja⁻ ga⁻lā⁺dsaa⁻ dsēy⁺ cha⁻miih⁻. Ma⁻ngēē⁺ he⁻ja⁻, ngooy⁺ lā⁺kāā⁻ jwii⁻ jee⁺ jāh⁺ na⁻kway⁻ juu⁺.

Ga⁻cheē⁺ Jesús dsa⁻ kyaay⁺ mah⁺ kway⁺ ju⁺hmēē⁺

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷ Ga⁻tēēyh⁺ lā⁺jēē⁺ gya⁻tuu⁺ discípulo kyaay⁺ mah⁺ cheey⁺ ma⁺ uu⁺ ma⁺ uu⁺ lā⁺koo⁻ jee⁺ jwii⁻, hī⁻ ga⁻kwēēyh⁺ be⁺ mah⁺ jmeey⁺ hih⁺ hwēē⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ kih⁺ dsa⁺. ⁸ Ga⁻jmeey⁺ mada⁺ kiyh⁺, ga⁻jāyh⁺ lā⁺la⁻:

—Ta⁺ ka⁻ hnāh⁺ ni⁻ miih⁻ kih⁺ cha⁻jwē⁺. Ta⁺ ka⁻ hnāh⁺ hmih⁻tuh⁻, ni⁻ he⁻ñiih⁻, ni⁻ kuu⁺. Ma⁺la⁺ hma⁻hu⁻ ba⁺ kah⁺ hnāh⁺. ⁹ Ja⁻ heeh⁻ hnāh⁺ loo⁻ he⁻ hā⁺ tiih⁺ hnāh⁺ ba⁺, ta⁺ ka⁻ hnāh⁺ jyoh⁺ lēē⁺ hmiih⁻ kyah⁺ hnāh⁺. ¹⁰ Lā⁺koo⁻ jwii⁻ jee⁺ tēēh⁺ hnāh⁺, jāh⁺ hnāh⁺ koo⁻ cha⁻neh⁺ kih⁺ dsa⁺, lā⁺jiih⁺ hwēēh⁻ hnāh⁺ jee⁺ ja⁻. ¹¹ Pero cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻heeh⁻ dsa⁻ hnāh⁺ jee⁺ lla⁻nāāh⁺ hnāh⁺, hī⁻ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻nuuy⁺ juu⁺ he⁻ kyeh⁺ hnāh⁺, ja⁻ hwēēh⁻ hnāh⁺ jee⁺ ja⁻. Ja⁻ hlah⁺ hnāh⁺ wa⁻hløø⁻ he⁻ na⁻beh⁻ tiih⁺ hnāh⁺. He⁻ja⁻ jmeē⁺ lii⁻ he⁻ ma⁺la⁺ kwaat⁻ kih⁺ bih⁺ ja⁻. Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnāh⁺, wa⁺ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ jmeē⁺ Dio jwiz⁺, jee⁺ jwii⁻ ja⁻ jēē⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ wi⁺ lā⁺koh⁺ ga⁺ he⁻ jēē⁺ jee⁺ jwii⁻ Sodoma kyaah⁺ Gomorra —ga⁻jāh⁺ Jesús siih⁺ discípulo kyaay⁺.

¹² Ma⁻ngēē⁺ he⁻ja⁻, ga⁻hwēē⁻ discípulo ga⁻nāāy⁺ kway⁺ juu⁺ mah⁺ wa⁺ dsa⁻jēeh⁻ dsa⁻ kyaah⁺ Dio. ¹³ Ga⁻hwēēy⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ hī⁻ ga⁻suy⁺ miih⁻ aceit dsa⁻dsaah⁺, lā⁺ja⁻ ga⁻mi⁻hlāāy⁺ jwēē⁺ hī⁻ ma⁺dsaah⁺.

Jee⁺ la⁻ jāh⁺ ha⁻ lā⁻ ga⁻juu⁺ Jwaa⁻ hī⁻ ma⁺ choo⁻ jmi⁺

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴ Ga⁻lā⁺kāā⁻ ma⁺ cha⁻ juu⁺ kih⁺ Jesús, he⁻ja⁻ ga⁻nuu⁺ rey Herode. Mah⁺ ga⁻jāyh⁺: —Laan⁺ go⁺ Jwaa⁻ hī⁻ ma⁺ choo⁻ jmi⁺ ma⁺lā⁺jiih⁺ jee⁺ kih⁺ hī⁻ ma⁺na⁻juu⁺, he⁻ja⁻

ma-kyey-cha-miih-be' he- kyaah' jmeey-
he- juh' gaa-.

15 Hi- ko-lla- jah' Elia ba' na-, hi- lle- kih'
jah'. Hi- jnah' ma' jah', jaa- hi- ngëe- juu'
kih' Dio ba' na-, ja-ba' la-koo- laa' hi- ma'
ngëe- juu' kih' Dio llo'joo'. 16 Pero la- ma'
ga-nuu' Herode ja-, ga-jayh':

—Hi- he' he' Jwaa-, hi- ga-jmeen' mada-
ga-ku- lle', hi- he' na- ma-la-jiih' jee' kih'
hi- ma-na-juu'.

17 He' ba' Herode ga-jmee' hih- jaa',
ga-saah' dsa- Jwaa-, ga-taayh- neh- ñe'
dsöo' kih' Herodia. Herodia he' ma' laa'
me' Felipe dsa- ñuu- øøh- Herode. Pero
ma-ngëe- he- ja-, ga-tëe- Herode dsa-me'
he', ga-jmäy- la-koh' dsa-me' kyaay'.

18 Sa- ga- ma-häa' Jwaa- neh- ñe' ga-siiyh-
Herode:

—Sa- lle- kih' he- ma-kyaah' me'
dsa- ñuu- øøh'.

19 He- ja- ga-la-høøh- Herodia kih' Jwaa-.
Hnøøy' ma' juu' Jwaa-, pero sa- ga-kwa'
Herode jwë'. 20 Jëeh', Herode ma' gah-
Jwaa-, ñe- bih' ma' laay' jaa- dsa- ñuu-
llu- hi- na-jngëe' kyaay' Dio. He- ja-
ga-häa' bih'. Lä-koo- ma' nuuy- juu' kih'
Jwaa-, ma-nuu- bih' lä-kaa- tuh-dsëy'
pero ma' jmeey- cha-miih- huu-dsë-.

21 Pero ga-na' jwë' kih' Herodia jmeey' he-
lla- dsëy' lä- ma' ga-hya- Herode ji- ñe-.
Ga-jmeey' koo- jmi- juuh- ga-kway' he-
ga-kuh- dsa-. Ga-tëeh' Herode lä-jëe-
dsa-ta- kaah', lä-jëe- hi- ma' kye- nē kih'
hløø' hi- lä-jëe- dsa-kaah' hi- ma' chaa-
Galilea. 22 Ma-ja- ga-he' jo-mii- Herodia
jmeey' ja'. Ga-tih' jwërte dsë' Herode hi-
ga-tih' dsë' lä-jëe- dsa- hi- ma' tääh' jmi-.
He- ja- ga-jäh' Herode siiyh- chih-mē he':

—Ngii' he- hnooh- kin-. 23 Jnä' bäähn'
hñiin- kwëehn- hne- lä-jë- he- ngiih' lä-jiih'
to-dsaah- he- cha- kin-.

24 He- ja- ya-hëe' chih-mē he' na-ngiiy'
juu' kih' chooy':

—¿Hee- llu' ngiin' laah'? —jäh' siiyh-
chooy'.

—Ngii' mi'le' Jwaa- hi- ma' choo- jmi- ba'
—ga-jäh' chooy'.

25 Chah' ba' ngooy' ga-hey' jee' gya' rey:

—Kwëeh- jnä' na' ga-juh- mi'le' Jwaa-
na-hä' neh- koo- wii'. He- na- ba' hnoon'
—jäh' chih-mē he' ga-siiyh' rey.

26 He- ja- ga-lä-meeh- dsë' Herode. Pero
ga-täy- hñiy' kway' he- ga-jäh' to-lo-
nē jee' lä-jëe- hi- ga-tëeyh' he', he- ja-
ga-mi-tey' ba' juu' kiyh'. 27 Lä-chah' ja-,
ga-jmeey' hih- kih' hløø' kyaay' mah'
na-kyey' lle' Jwaa-. 28 Ngoo' hløø' neh- ñe'
' na-ku- lle' Jwaa-, hi- ma' kiiy' lle' Jwaa-
na-hä' neh- wii', jayh' ya-kwëeyh' chih-mē'
he' mah' ga-ngëe' chih-mē he' kih' chooy'.

29 Ma' ga-nuu' dsa-kyaah' Jwaa- he-
ga-la' lä-ja-, na-näy' na-kiiy' hnoo' ja-,
mah' na'hooy-.

*Ga-ääh- Jesús hñaa' mil dsa- ñuu-
(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

30 Ma' ga-lla-näa- apóstol kyaay' Jesús,
ga-jmeeyh' juu' lä-jë- he- ga-jmeey' hi- ha-
lä- ga-hlëeyh' dsa- jee' na-näy'. 31 He- ja-
ga-jäh' Jesús:

—Ya-nääh' hnäh' ma-nøøn' ma-teehn'
dsë- jne- ko-hwëe' ta- jee' sa- chaa- dsa-.

Jwëe' dsa- ma' dsa-näa' jee' ma' täayh'
ja-, ni- he- ma' kuyh' sa- ga-kwa' jwë'.
Kih' he- ja- ba' ja-, ga-jäh' lä-ja-. 32 Ja- ga'
ga-taayh' neh- na'moo' ga-näy' koo- hwa'
kii' jee' sa- kwa- ni- miih-. 33 Jwëe' dsa-
hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-jëe' dsih' häay'
neh- na'moo' hi- ga-lä-kyuuy-. He- ja-
ga-näa' dsa- jwë' ti'. Ma' ga-ngëey' lä-koo-
lä-koo- jwii-, ga-näa' dsa- he' kyaayh'
ka-läh'. Pero jaa' ga' dsa- he' ga-lla-näa'
lä-koh' ga' Jesús. 34 Ma' ga-jñaa' Jesús neh-
na'moo' ja-, ga-jëey' jwëe' jwërte dsa- hi-
ga-lla-näa' jee' ja- hi- ga-lä-ñih' dsëy' kih'.
Jëeh', dsa- he' laa' lä-koo- borrego hi- sa-
chaa- juu'. He- ja- ga-løøy' hlëeyh- dsa-
kyaah' cha-miih- juu'. 35 Ma' ga-hloo' ja-,
ga-ya-jäh' discípulo kih' Jesús mah' ga-jäh'
siiyh':

—Ga-hloo' ba' la-, hi- sa- cha- ni- miih-
he- kuh- dsa- jee' la-. 36 Chiih' dsa- wa'
lla-näay' lä-kaa- jäh' la-, wa' la-läy- he-
kuyh- —ga-jäh' discípulo siiyh' Jesús.

37 —Kwëeh- hnäh' dsa- he- kuyh- —
ga-jäh' Jesús.

—¿Ni sa lee to hña-loo kuu he dsa'lā' jnāäh' he kuh ga-lā-jēē dsa na? — ga-jāh' discípulo.

³⁸ —Jēē da koo Joh heñiih kyeh hnäh? —ga-jāh' Jesús.

Ma' ga-jēē discípulo, mah' ga-jmeeyh' juu':

—Hña ba heñiih kyē jnāäh' kyaah' uu hmooh —ga-jāyh'.

³⁹ He-jā ga-jmee' Jesús mada kiyh':

—Chiih' dsa na wa dsa-taah ma koo nāā ma koo nāā nē ya-mooh na.

⁴⁰ He-jā ga-taah dsa ma hña-lāā hi ma to-lo-gyāā. ⁴¹ Hi ga-kā' Jesús lā-jē hña heñiih ja kyaah' lā-uu hmooh he, ga-jēē ta gyūh' ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja-ga-ga-lāāy' heñiih ja, ga-kwēēy' discípulo mah' ga-ti' ga-llooyh' kih' lā-jēē dsa he. Hi lā-jā ga-jmeey' kih' hmooh he ka-lāh'. ⁴² Lā-jēē dsa ga-kuh lā-jiih' ga-kēēy'. ⁴³ Jwi heñiih he ga-chaā ja, ga-kah' gya-to sa-miih kyaah' hmooh he. ⁴⁴ Jee lā-jēē ma-la dsa-ñūh hi ga-kuh he tee koo hña mil dsa.

Ga-ngē' Jesús nē jmii

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Lā-chaā ja ga-jāh' Jesús siih' discípulo kyaay':

—Ta-ko-jiih' hihn' juu' kih' dsa la, go-nāā hnäh' ga-jāh' kyaah' na'moo' ta hngaah' Betsaida. Ja-ga niin' hñiin'.

⁴⁶ Ma-ngēē ma-hiyh' juu' kih' lā-jēē dsa hi ma tāāh' jee ja, ja-ga ngooy' ta lle'koh' na-ngiiy' kiyh' kih' Dio. ⁴⁷ Ngoo ga-nūh ba ja, hi na'moo' to dsaah' jmii ba ma-lloo'. Pero cheh' ga Jesús hwa' kii'. ⁴⁸ Ga-jēē he-lii' ba ngē na'moo', jēēh' ma gwa lle ta jee ngoo na'moo' ja. Ta-la ya-jnā, ga-løø Jesús ngē nē jmii. Ma hnøoy' ma ngēēy' jwē na'moo' ja. ⁴⁹ Ma' ga-jēē discípulo ngēy' nē jmii, ma laay' dsa lle ba na ngē nē jmii he-jā ga-hooyh' ki-gaa. ⁵⁰ Lā-jēē bih' ga-jēēy', he-jā ga-jwaayh' jwēte. Pero chaā ba ga-hlēēh' Jesús kyaayh':

—Ta wa gah' hnäh', jnā ba la — ga-jāyh'.

⁵¹ Lā ma' ga-hey' neh na'moo', ga-hna go-te lle. Peer ga-lā-dsaa dsē discípulo kyaay', mah' ga-taayh' jēē dsayh'. ⁵² Jēēh', ma na-jlē hūdsē kiyh', he-jā sa ga-lā-ngēēy' ha lā ga-jmee' Jesús kih' heñiih ja.

Ga-mi-hlāā' Jesús jwēē dsa-dsaah' hi ma-chaā hwa' Genesaret

(Mt. 14:34-36)

⁵³ Ma' ga-lla nāāy' ta hngaah' jee chee Genesaret, jee ja ga-hiiy' na'moo' kiyh'.

⁵⁴ Ma' ga-hwēēy' neh na'moo' ja, chaā ba ga-lā-kyūy' dsih'. ⁵⁵ Hi ga-nāā dsa he lā-kāā hwa ja. Lā-kāā jee ja ga-løøy' na-jāāy' dsa-dsaah' kyaay' kyaah' jii kiyh' ta jee ma ngē Jesús. ⁵⁶ Lā-kāā jee ma ngē Jesús, jwii mäh', ma-ke jwii juuh', na ma-hii dsa-jāā dsa dsa-dsaah' kyaā cha-jwē jee ma dsa-ngēēy'. Ma chuū dsa kyaayh' mah' ma kway su miih cha-gooy' cha-hee hmiih kiyh'. Hi lā-jēē hi ga-tēē ga-su miih mi-cha-gooy' hmiih kih' Jesús ma dsa-hlāāy' go-te.

7

Lā-jē he-mi-sah' dsa

(Mt. 15:1-20)

¹ Ga-lla nāā fariseo hi ma chaā Jerusalén hi ga-lla nāā ko-llāā ta-jwōh' kyaā ley ka-lāh' jee ma ngē Jesús.

² Ma' ga-jēē dsa he, lā ma-soh' ja-ba goo discípulo kyaā Jesús ma tāāyh' kuyh', ga-hlēēy' wii kiyh'. ³ (Jēēh', dsa fariseo ma mi-teh' he ma tēē jmee dsa ma-gyuh kyaay', sa kuh-hiyh cher'mah sa ga-gyiyh' gooy lā-koo tēē jmee lā-jēē dsa judiu. ⁴ Hi wa-ra ya-nāāy' je hmooh, sa kuyh cher'mah sa ga-mi-tey' he tēē dsa jmee. Hi cha ga-jyoh' he tēē dsa høø, he-gyiyh lā-jē he jmāāyh ta o-je, lā-kye jii jee gwiiy'. ⁵ He-jā ga-ngii fariseo kyaah' ta-jwōh' he juu' kih' Jesús:

—¿He-la sa gyih' discípulo kyaah' goo jāā ja-ga kuyh', lā nøø kih' dsa ma-gyuh jnān?

⁶ —Peer ta-juuh' hnäh' —ga-jāh' Jesús—. Lā-koo jmeeh' hnäh' na, jēēh' kwee—

kyaah' he- ga-hlēeh' Isaia llo'joo', jee na-sii- lä-la-:

Dsa-la-, koo- jah' bih' hnäy' jnä'.

Pero ta- jee' jyoh' ba' hä hūdsē- kiyh'.

⁷ Sa' jmää' ni' miih- he- jmeey' hnäy' jnä'.

Lä-jē' nūh- he- kway', la' mada- kih' dsa- jmi-gyū- ba', ga-jäh' Isaia.

⁸ Jmeeh- hnäh' ta- koo' nūh- kih' Dio mah' hōh- hnäh' ma-la- he- tēh' hnäh' ba'. Gyi- hnäh' kyah' wii' jee' kuh-huh' hnäh'. Joh' nēē' he- la' lä-ja- sa- jmeeh- hnäh' —ga-jäh' Jesús siyh' dsa- he'—.

⁹ Peer- tēh- hnäh' jmeeh- hnäh' ta- koo' nūh- kih' Dio mah' hōh- hnäh' he- tēh' hnäh' jmeeh- ba'. ¹⁰ Lä-la- ga-jäh' Moisé llo'joo' lä-hih- ga-jmeey' Dio: "Wa' hnaah- maa' kyaah', täa' kyaah'. Hi- hlēeh' wii' kih' cho'jmii-, hi- he' wa' juu' go-te~", ga-jäh' Moisé. ¹¹ Pero hnäh' fariseo, lä-la- ba' jmeeh- hnäh'. Kwah- hnäh' jwē' kih' dsa- mah' siyh' cho'jmiiy- lä-la-: "Lä-jē' he- cha- kin- he- kyaah' ma' jmeen- be' kyah', he- ja- na- la' Corbán." (He- la- hnōō' jäh-: ma-kwēehn- Dio ba' ja-.)

¹² He- jmeeh- hnäh' lä-ja-, he- hah- hnäh' kih' hi- jmeey- be' kih' cho'jmii- ba' ja-. ¹³ Kih' he- hōh- hnäh' he- ma-tēē' hōh- dsa- ma-gyūh- kyaah' hnäh' na-, he-ja- ma-jmeeh' hnäh' ta- koo' nūh- kih' Dio. Joh' nēē' he- la' lä-ja- sa- jmeeh- hnäh'.

¹⁴ He-ja- ga-hlēeh' Jesús jee' lä-jēē- dsa- he', ga-jäh':

—Nū- da' hnäh' kwee- mah' lä-ngēeh' hnäh'. ¹⁵ Sa- dsa-lä-sah' dsa- kyaah' lä-jē' he- tooyh- hooy'. Lä-jē' he- hwēē- hooy', kyaah' he- ja- ba' dsa-lä-sayh'. ¹⁶ Hi- hnōō' heeh' juu' la-, wa' heeyh- —ga-jäh' Jesús.

¹⁷ Ma' ga-hih' Jesús juu' kih' dsa-, ga-hey' koo- cha'neh'. Jee' ja- ga-ngii' discípulo juu' kiyh':

—He- hnōō' jäh- juu' na-hmäā' he- ma-hlēeh' na-.

¹⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Che' ni' hnäh' sa- ma-lä-ngēeh' hnäh'? ¿Che' sa- ngēeh' hnäh' sa- dsa-lä-sah' dsa- kyaah' lä-jē' he- tooyh- hooy'? ¹⁹ Jēh', ja- neh- tuh-dsē' dsa- dsoo- he- kuh-hiyh-, neh- tu-jla- ba' dsa- dsoo- he- ja-, ja-ga-

hwēē- ka-läh' dsoo- ta- cha'sii- —ga-jäh' Jesús.

Kyaah' he- ga-hlēeh' lä-ja-, ga-jmeey' na-jngii' lä-jē' he- kih-hih- jne'.

²⁰ Hi- ngoo' bih' jäh':

—Lä-jē' he- hwēē- hoo' dsa-, he- ja- ba' kyaah' dsa-lä-sayh'. ²¹ Jēh', neh- tuh-dsē' ba' dsa- gwa' lä-jē' hūdsē- hlih', hi- lä-ja- ka-läh' gwa' he- kaayh- hi- sa- laa' kyaay', kaayh- wa' hi- cha- hi-, hi- jngēeyh- dsa-.

²² Neh- tuh-dsē' bih' gwa' he- jmeey' hii-, hee' dsēy' liyh' lä-jē' he- ga-cha-, jmeey' lä-jē' he- hlih', mi-gaay- dsa-, jmeey' he- la' o-hih-, wii' dsēy', hlēeyh- wii' kih' dsa-, jmäy- hñii' kaah', hi- sa- cha- nūh- kiyh'.

²³ Lä-jē' he- hlih' na- gwa' neh- tuh-dsē' dsa-. Kyaah' he- na- ba', mi-sah' dsa- hñii' —ga-jäh' Jesús.

Ja- dsa-mē' cha- hū ga-heeh- kih' Jesús (Mt. 15:21-28)

²⁴ Ja-ga- ya-hēē' Jesús jee' ja-, ngooy' jäh- kih' jee' jwii- Tiro kyaah' Sidón. Ma' ga-llooy' jee' ja-, ga-hey' cha'neh-. Sa- ma' hnōōy' ma' lä-jnäy' chah', pero sa- ga-la'. ²⁵ Chah' ba' ga-nuu' ja- dsa-mē' he- ga-llooy' Jesús jee' ja-. Dsa-mē' he' ma' chaa- ja- jo-miiy- hi- ma' kye- jmi-lle' hlih', he-ja- ngooy' jee' ma' gya' Jesús mah' ga-juuyh' jney' cha'ney'. ²⁶ Dsa-mē' he' sa- ma' laay' judiu, dsa- sirofenicia ba' he'. (Kih' dsa- judiu, lä-koh' dsa- he' laay' lä-koo- sa-dsii- ba'.) Ga-chuuy' kyaah' Jesús he- dsa-lleey- jmi-lle' hlih' hi- ma' häā' neh- tuh-dsē' jo-miiy'. ²⁷ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Kwa' jwē' wa' kuh- da' chih-pih' jää'. Sa- llu' he- jñuuhn' he- kuh- chih- mah' kwēehn- dsii-.

²⁸ He-ja- ga-jäh' dsa-mē' he':

—Dsoo' ba' kyah', Dsa-jōh' kyaan-. Pero ma-ra- he- lih' ba' dsii- lä-jē' jwi' he- dsa-saa' kih' chih-pih'.

²⁹ He-ja- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Kih' he- llu' juu' kyah', he-ja- ma-ya-hēē- ba' jmi-lle' hlih' kih' chih-mē' kyaah'. Gwaah- ba' hne- kyah'.

³⁰ Ma' ga'llaah' dsa-më' he' cha'neh' kiyh', ga'jëy' na'kya' chih-më' kyaay' në' jii', ma-ya-hëë' jmi-lle' hlih' kiyh'.

Ga'mi'hlaä' Jesús jaa' dsa' koo'

³¹ Ja-ga' ya-hëë' Jesús koo' jee' jwii' Tiro, ga'ngëy' ta' jee' jwii' Sidón, hi' ga'ngëy' ta' hwa' Decápoli. Ja-ga' ga'llaayh' ka-läh' ta' jee' hla' jmi-jwiih' kih' Galilea. ³² Jee' ja' na'jää' dsa-jaa' dsa-koo' cha'në' Jesús, hi' dsa-hi' ma'jää' hi' koo' he' ga'chuyy' kyaah' Jesús mah' kyey' gooy' në' kih' hi' koo' he'. ³³ Hi' ga'lee' Jesús dsa-koo' he' kah' kih', mah' ga'täy' cha'gooy' lä'koo' lä'koo' to-gway', hi' ga'mi-gyuyh' na'siih' dsa-he' kyaah' jmi-tu-heyh'. ³⁴ Mah' ga'jëë' Jesús ta' gyuyh', ga'chaah' dsëy', hi' ga-jäyh' siiyh' dsa-niuh' he'.

—Efata —juu' la' hnøø' jäh': Wa' nä-kyah'.

³⁵ Lä'chah' ja' ga-na' to-gwa' dsa-he' hi' ga'lih' na'siih', ga'hleëyh' jëë'. ³⁶ Hi' ga'jmeë' Jesús hih' kiyh' sa' wa' jmeeyh' juu' kih' ni' jaa' dsa-. Ma'ke' ga'jmeey' cha-miih' mada' lä'ja-, cha-ga'miih' ma'kooyh' juu'. ³⁷ Ga-lä-dsaa' jwërte dsë' dsa-. Ga-jäyh'.

—Peer' ga-lä-jë' ba' lih' Jesús jmeë'. Jmeey' hleëh' hi' koo', hi' jmeey' nuu' hi' gwii'.

8

Ga'ääh' Jesús kyee' mil dsa'

(Mt. 15:32-39)

¹ Ta'ko-jiih' ga-lä'hëë' Jesús jee' ja-, jwëë' dsa-ga'lla-nää' ka-läh' hi' ni' miih' sa' cha-he' ma' kuyh' jee' ja-. He-ja' ga'tëëyh' discípulo kyaay' mah' ga'siih'.

² —Peer' dsa-lä-nih' dsën' dsa-hi' tääh' kyaah' jne' jee' la-. Jëëh', ma-hya- hnë- jmi' tääyh' hi' sa' cha- ni' miih' he- kuyh'. ³ Cher'mah' ga'cheeh' jnih' kiyh' lä' ma-kyoyh' na-, hwaay' cha'jwë', jëëh' uu' ga' ya-nää' ko'llaa'.

⁴ He-ja' ga-jäh' discípulo kyaay':

—¿Ha' ba' ja' he' kuh' dsa-heh' hwa' kii' la'? Ha' koh' sa' hnøø' mah' lee' kuh' hi' tääh' jee' la-.

⁵ He-ja' ga'ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Joh' he'ñiih' kyeh' hnäh'? —ga-jäyh'.

—Gyii' ba' —ga-jäh' discípulo.

⁶ He-ja' ga'jmeë' Jesús mada' mah' dsa-taah' lä-jëë' dsa-hwa' hi' ga-kay' lä-jëë' gyii' he'ñiih' ja-, ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëë' ma-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga'llaay' he'ñiih' ja- hi' ga'kwëëyh' discípulo mah' ga'ti' ga'llooyh' kih' lä-jëë' dsa-. ⁷ Hi' ma'jääy' miih' hmooh' ka-läh' hi' lä'ja' ga'kwa' Jesús ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëë' he' ja-, ga'jmeey' mada' mah' ti'llooyh' kih' lä-jëë' dsa-. ⁸ Ga'kuh' dsa-lä-jiih' ga'këëy'. Ma' ga-la' kiyh', ga'kah' ga'gyii' sa'miih' jwi' he' ga'chaa' ja-. ⁹ Tee' koo' kyee' mil dsa-hi' ga'kuh' jee' ja-. Ma-ngëë' he' ja-, ga'hiih' juu' kih' dsa-. ¹⁰ Lä'chah' ja' ga'hey' neh' na'moo' kyaayh' discípulo kyaay', ngooy' ta' hwa' Dalmanuta.

Dsa' fariseo ma' hnøøy' ma' jmeë' Jesús koo' he' juh-gaa'

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Ma' ga'lloo' Jesús jee' ja-, ga'lla-nää' fariseo hi' ga'løøy' ti-chooy' juu' kyaah' Jesús. Ma' kay' dsë' Jesús, he-ja' ga'ngiiy' ma' jmeë' Jesús koo' he' juh-gaa' he' ma' jä' gyuyh'. ¹² Ma' ga'nuu' Jesús lä'ja-, ga'jii' lä' ga'të' neh' tuh-dsëy', mah' ga-jäyh'.

—¿He-la' ngiih' hnäh' hi' chaa' na' jmeen' koo' he' juh-gaa'? Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', ni' koo' he' juh-gaa' sa' jëë' dsa-hi' chaa' na'.

¹³ Jee' ja' ga'beey' dsa-he', mah' ga'hey' ka-läh' neh' na'moo', ngooy' ta' jee' jyoh'.

Levadura kih' dsa' fariseo

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ni' sa' ga-lä-dsooh' dsë' discípulo ma' kay' he'ñiih', koo' lä-la- ba' he'ñiih' ma' kyey' neh' na'moo'. ¹⁵ He-ja' ga'mi'liih' Jesús dsë' discípulo, ga-jäyh'.

—Leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' fariseo hi' leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' Herode ka-läh'.

¹⁶ He-ja' ga'taah' discípulo he' llay' juu' kyaah' dsa-kyaayh', ma' jäyh'.

—Ma'hleëyh' lä-na- kih' he' sa' ma' kye' jne' he'ñiih'.

17 Pero ga⁻lä⁻liih⁻ Jesús kiyh¹ mah¹ ga⁻jäyh¹ siiyh¹:

—¿He⁻la¹ jmeeh⁻ hnäh¹ cha⁻miih⁻ huu⁻dsē⁻ kih¹ he⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ñiih⁻? ¿Che⁻ sa⁻ hii⁻ kwa¹ kwaat⁻ kyah¹ hnäh¹? ¿Che⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻ngēeh¹ hnäh¹? ¿Che⁻ lä⁻ ma⁻na⁻jlē⁻ ba¹ huu⁻dsē⁻ kyah¹ hnäh¹? 18 Hä¹ ba¹ mi⁻nēh¹ hnäh¹ mah¹ sa⁻jēeh¹ hnäh¹, hē⁻ ba⁻to⁻gwah¹ hnäh¹ mah¹ sa⁻nuuh⁻ hnäh¹. ¿Che⁻ sa⁻ dsooh⁻ hoh¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹ jāā¹? 19 Lä⁻ ma¹ ga⁻ti¹ ga⁻lloohn¹ hñā¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻, jee¹ kih¹ lä⁻jēē⁻ hñā¹ mil dsa⁻ he¹, ¿joh¹ sa⁻miih⁻ ga⁻tē¹ jwī¹ he⁻ ga⁻chaa¹ ja⁻? —ga⁻jäh¹ Jesús siiyh¹.

—Gya⁻to¹ sa⁻miih⁻ —ga⁻jäh¹ discípulo kyaay¹.

20 —¿Ha⁻ ga⁻ ma¹ ga⁻ti¹ ga⁻lloohn¹ gyii¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻, joh¹ sa⁻miih⁻ ga⁻chaa¹? —ga⁻jäh¹ Jesús.

—Ga⁻chaa¹ ga¹ gyii¹ sa⁻miih⁻ —ga⁻jäh¹ discípulo.

21 —¿Che⁻ lä⁻jiih¹ na¹ sa⁻ hii⁻ lä⁻ngēeh¹ hnäh¹? —ga⁻jäh¹ Jesús.

Ga⁻mi⁻hlä⁻ Jesús jaq⁻ dsa⁻tuu⁻

22 Ga⁻lla⁻näy¹ jee¹ jwii⁻ Betsaida. Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ya⁻jää⁻ dsa⁻ jaa⁻ hi⁻ tuu⁻ cha⁻nē⁻ Jesús mah¹ ga⁻chuyy¹ kyaah¹ Jesús he⁻ kyey⁻ gooy⁻ nē⁻ kiyh¹. 23 He⁻ja⁻ ga⁻sōoh¹ Jesús goo⁻ dsa⁻ he¹, ga⁻jääy¹ ta⁻ chuuh¹ jwii⁻. Ga⁻mi⁻gyuyh¹ mi⁻nē⁻ dsa⁻ he¹ kyaah¹ jmi⁻ tu⁻heyh¹ hi⁻ ga⁻kyey⁻ lä⁻to⁻ gooy⁻ nē⁻ kih¹ dsa⁻ he¹ mah¹ ga⁻ngiiy¹ juu¹:

—¿Hee⁻ jēeh¹ miih⁻? —ga⁻jäyh¹.

24 He⁻ja⁻ ga⁻lōø¹ dsa⁻tuu⁻ he¹ jēē⁻, hi⁻ ga⁻jäyh¹:

—Jēēn⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ngēē⁻, pero jnäy¹ lä⁻koh¹ chaah¹ hma⁻ ba¹.

25 Mah¹ ga⁻kye⁻ Jesús ka⁻läh¹ goo⁻ nē⁻ kiyh¹. Hi⁻ ga⁻siiyh⁻ he⁻ jēēy¹ ka⁻läh¹. Lä⁻chah¹ ja⁻, ga⁻jä¹ mi⁻nēy¹. Ga⁻lä⁻jnä¹ jēē⁻ go⁻te⁻. 26 Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh¹:

—Gwaah⁻ ko⁻dsoo⁻ ta⁻ kyah¹ ba¹ hne⁻. Mo⁻to⁻ go⁻he⁻ ta⁻ jee¹ jwii⁻ na⁻. Ni⁻ ta⁻ jwii⁻ ni⁻ jaa⁻.

Ga⁻jäh¹ Pee¹, Jesús laq¹ Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 Ngoo¹ Jesús ka⁻läh¹ kyaah¹ discípulo kyaay¹ ta⁻ jyoh¹ jwii⁻ mäh⁻ he⁻ na⁻hee⁻

hwa¹ Cesarea kih¹ Filipino. Cha¹jwē¹ jee¹ ga⁻näy¹ ja⁻, ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹ discípulo:

—¿Ha⁻ lä⁻ jäh¹ dsa⁻ kin⁻, hii⁻ jnä¹ laay¹? —ga⁻jäh¹ Jesús.

28 —Ko⁻llaa¹ jäh¹, Jwaa⁻ hi⁻ ma¹ choo⁻ jmi⁻ ba¹ hne⁻. Ko⁻llaa¹ jäh¹ Elia¹ ba¹ hne⁻. Hi⁻ jñah¹ ko⁻llaa¹ jäh¹, hne⁻ laah¹ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio llo¹joo¹ —ga⁻jäh¹ discípulo kyaay¹.

29 Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús ka⁻läh¹:

—¿Ha⁻ ga⁻ hnäh¹, hee⁻ jwah¹ hnäh¹ kin⁻, hii⁻ ba¹ jnä¹ laah¹ hnäh¹?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Pee¹ siiyh¹:

—Hne⁻ he¹ Cristo.

30 Pero ga⁻taah⁻ Jesús juu¹ lä⁻jēē⁻ mah¹ sa⁻ kooyh¹ juu¹ ja⁻ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻.

Ga⁻mi⁻jnä⁻ Jesús juu¹ he⁻ juuy¹ (Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Jmi⁻ ja⁻ ga⁻lōø¹ Jesús mi⁻jnä⁻ juu¹ kih¹ discípulo kyaay¹, ga⁻jäyh¹:

—Jmee⁻ bii¹ kih¹ Hi⁻ga⁻lēē¹ngo¹ la⁻ jēē⁻ cha⁻miih⁻ wii⁻. Dsa⁻gyuu⁻ sa⁻ lä⁻hnäa⁻ dsih¹, lä⁻ja⁻ dsa⁻kaah¹ kya⁻ jmi⁻dsa⁻, kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kya⁻ley¹ sa⁻ lä⁻hnäa⁻ dsih¹. Hi⁻ jmee⁻ bii¹ kiyh¹ juuy¹ mah¹ lä⁻jiiyh¹ ka⁻läh¹ jee¹ ga⁻tē¹ hnē⁻ jmi⁻ —ga⁻siiyh⁻ discípulo kyaay¹.

32 He⁻ na⁻ ga⁻hlēēy¹ jēē⁻ go⁻te⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jää¹ Pee¹ Jesús ta⁻ koo⁻, ga⁻lōøy¹ juuyh¹ kiyh¹. 33 Pero ga⁻jēeh⁻ Jesús hñii¹ ga⁻jēēy¹ jee¹ ma¹ tääh¹ lä⁻jēē⁻ discípulo, mah¹ ga⁻juuyh¹ kih¹ Pee¹:

—Jñuu⁻ hne⁻ kin⁻ hi⁻sa⁻llu¹. Sa⁻ jmeeh⁻ huu⁻dsē⁻ lä⁻koh¹ jmee⁻ Dio. Lä⁻koo⁻ la⁻ huu⁻dsē⁻ kih¹ dsa⁻ ba¹ la⁻ huu⁻dsē⁻ kyah¹.

34 Ja⁻ga¹ ga⁻tēēy¹ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ ko⁻jōh¹ kyaah¹ discípulo kyaay¹ ga⁻jäyh¹:

—Cher¹ mah¹ hi⁻ hnōø¹ jmee¹ ko⁻jōh¹ kyaah¹ jnä¹, sa⁻ wa¹ jmääy¹ hñiiy¹ kwaat⁻, wa¹ jääy¹ cru⁻ kyaay¹ mah¹ wa¹ jmeey¹ ko⁻jōh¹ kyaah¹ jnä¹. 35 Jēeh¹, lä⁻jēē⁻ hi⁻ hää⁻ hñii¹ mah¹ sa⁻ juuy¹, hi⁻ he¹ juu¹ ba¹. Pero lä⁻jēē⁻ hi⁻ kwa⁻ hñii¹ juu¹ kwaat⁻ kin⁻ o kwaat⁻ kih¹ ju⁻hmēē¹, hi⁻ he¹ ba¹ lää⁻.

36 ¿Hee⁻ ya⁻jōø¹ ka¹ dsa⁻ ma⁻ke⁻ ga⁻liyh¹ lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah¹ wa⁻ra⁻ ga⁻juuy¹, sa⁻ tēēy¹ kih¹ Dio? 37 ¿Hee⁻ ba⁻ kyaah¹ le¹ mi⁻hmaayh¹ mah¹ lääy¹? 38 He⁻

ba' che- hlēēh' dsa- hī- chaa- jmi' na', jmeey' wa' la' cha- la'. Cher'mah' hī- jmee' na-hiih' kin', o kyaah' juu' kin' cha'nē' dsa- hī- chaa- na', ja-ba' lā'ja- jmee' Hī-ga-lēē'ngo' na-hiih' kyaayh', wa'ra- ga-tē' jee' jāyh' kyaah' be' kih' Tāā' kyaay' kyaah' lā-jēē' ángele kyaay'.

9

¹ Jesús koo- ka-lāh' ga-siih':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnāh', chaa- ko-llaa' hī- tāāh' jee' la- sa' juuy' jāā' sa' ga' ma-jēēy' ha- lā-koo- la' be' kih' Dio hī- jmee' hih'.

Ga-mi-sēē' Jesús hñii'

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

² Ma-ngēē' ga' jñii' jmi', ja-ga' ga-jāā' Jesús ma-la' Pee' kyaah' Jacobo hī- Jwaa- ba', ga-nāāy' kah' ta' moh' ñii'. Jee' ja- ga-lā-sēē' Jesús to-lo' nē' hī- ma' jāāy' he'. ³ Ga-lii' jih'gyeh' hmi'h- kiyh', ga-tōō' jlēē- ñih' lā' tōō- hmoo-. Ni' jaa- sa' chaa- hwa' la- hī- lih' gyih' mah' jmeey' tō-jlēē- lā'ja-. ⁴ Jee' ja- ga-lā-jnāā' Elía kyaah' Moisé ga-taayh' llay' juu' kyaah' Jesús. ⁵ He-ja- ga-jāh' Pee' siih' Jesús:

—Ta-jwoh', he- ba' che- llu' he- tōōh' jne' ko-jōh' jee' la-. Jmee' jnāāh' hnē- hne' kyaah' moo-, koo- kyah', koo- kih' Moisé, hī- koo- kih' Elía.

⁶ Lā-jēēy' ga-jwaayh', sa' ñey- he- ma' jāyh', he-ja- ba' ga-hlēēh' Pee' lā'ja-. ⁷ Hor~ ja- ja' koo- jñii', ga-jmee' hih' jee' ma' tāāyh' ja-. Jee' jñii' ja- ga-lā-nuuh' ga-hlēēh' koo- juu' he- ma' jāh':

—Hī- la- na- gyuu- kyaan' hī- hnaan'. Nuuh- hnāh' kiyh'.

⁸ Ma' ga-jēēy' ka-lāh', mo-so' chaa- ni' jaa-, ma-la' hñii' ba' Jesús cheh'. ⁹ Jee' jñāā' Jesús moh' ja- ga-taayh- juu' hī- ma' kyaayh' he':

—Ta' jwii' hnāh' ni' jaa-, lā-jē- he- ma-jēēh' hnāh' la- ta-ko-jiih' sa' ma-lā-jiih' Hī-ga-lēē'ngo' la- jee' kih' hī- na-juu'.

¹⁰ Ga-hōōy' juu' ja- neh' tuh-dsēy'. Pero ta' jyoh' ko-taa-, lā-uu- hī- he' ma' ngiiy' juu' kih' dsa-kyaayh' hee- hnōō' jāh' he-

lā-jiih' dsa- jee' kih' hī- ma-na-juu'. ¹¹ Hī- ga-ngiiy' ka-lāh' juu' kih' Jesús:

—¿He-la' jāh' ta-jwoh' kyaā' ley, jmee' bii' jāh' Elía jāā' ga' kih' Cristo?

¹² He-ja- ga-jāh' Jesús:

—Ja-ba' dsōō' jāh' Elía to-nē', ya-llay- llu' lā-jē- he- cha- jee' la-. Hī- hnāh', ¿ha- lā- ngēēh' hnāh' he- na-sii- lā-la-: jmee' bii' jēē' wii' Hī-ga-lēē'ngo' la- hī- sa' lā-hnāā' dsih' ni' miih-? ¹³ Pero jwēēhn' hnāh', ma-jah' ba' Elía, hī- ga-jmee' dsa- lā- tē- dsē' kiyh', lā-koo- ma-na-sii- kiyh' jāā'.

Ga-mi-hlāā' Jesús jaa- chih- hī- ma' kye- jmi-lle' hñiih'

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Lā- ma' ga-lloo' Jesús jee' tāāh' lā-jēē- ga' discípulo kyaay', ga-jēēy' jwēē' dsa- ma' tāāh' lā-ku' lā-jii' kiyh', hī- ma' tāāh' ta-jwoh' kyaā' ley ti-chooy' juu' kyaayh'. ¹⁵ Ma' ga-jēē' lā-jēē' dsa- he' ya-jāh' Jesús, ga-jēē' dsayh', chah' ba' ga-nāāy' na-jmeey' Dio kiyh'. ¹⁶ Mah' ga-ngii' Jesús juu' kih' dsa- he':

—He- juu' ti-chooh- hnāh' kyaah' hī- tāāh' na-.

¹⁷ Mah' ga-hlēēh' jaa- dsa- hī- ma' hāā' jee' ja-, ga-jāyh':

—Ta-jwoh', jāān' jee' la- jaa- chih- ñuuh- kyaan', hī- kye- jmi-lle' hñiih' hī- jmee- kaay'. ¹⁸ Wa' ha- cha- ha- jee' cheyh', wa'ra- ga-hii- dsōō' kiyh' jmee' jmi-lle' hñiih' na-, jmiy- baay' hñiiy' hwa', hwēē- peh' neh' to-hooy', juuy' cha-jay' mah' dsa-lā-hwāāyh-. Ma-jwii' discípulo kyaah' he- lleey' jmi-lle' hñiih' na- pero sa' ma-liyh-.

¹⁹ He-ja- ga-jāh' Jesús:

—¿He-la' sa' hii- lā-dsoo' hoh' hnāh' hī- chaa- na'? ¿Lih' ba' llāā- he- gyan' kyaah' hnāh'? Mo-so' lā-be' dsēn' gya' ga' jñā' kyaah' hnāh'. Ya-jāā' da' chih- na- ta' la'.

²⁰ Mah' na-jāā- dsa- chih- he' cha'nē' Jesús. Ma' ga-jēē' jmi-lle' hñiih' he' Jesús, ga-sooyh' kih' chih- he' wii' jwēerte. Ga-ki- ga-bāāy- hwa', lā-jiih' ga-hwēē- peh' neh' to-hooy'. ²¹ Ja-ga' ga-ngii' Jesús juu' kih' jmi- chih- he':

—¿Ha⁻ koh^ʔ jiih^ʔ ma⁻lä⁻hi^ʔ la^ʔ lä⁻na⁻ kiyh^ʔ?

—He⁻ laay^ʔ lä⁻ ma^ʔ piyh^ʔ na⁻ —ga^ʔjäh^ʔ jmi⁻ chih⁻ —. ²² Ja^ʔ he⁻ koo⁻ jiih⁻ ma⁻taayh⁻ cha^ʔje⁻ hi⁻ ma⁻taayh⁻ cha^ʔjmi⁻ he⁻ jngiih⁻ kiyh^ʔ. Cher^ʔmah^ʔ leh^ʔ miih⁻ kwa^ʔ be^ʔ kin⁻, wa^ʔ lä⁻ñih^ʔ hoh^ʔ jnääh^ʔ.

²³ He⁻ja⁻ ga^ʔjäh^ʔ Jesús:

—iHa⁻ lä⁻ja⁻ jwah^ʔ cher^ʔmah^ʔ leh^ʔ miih⁻! Lä⁻jē^ʔ ba^ʔ le^ʔ kih^ʔ hi⁻ jmee⁻ dsoo^ʔ dsē^ʔ.

²⁴ Lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga^ʔhlēēh^ʔ jmi⁻ chih⁻ he^ʔ kyaah^ʔ cha⁻miih⁻ be^ʔ, ga^ʔjäyh^ʔ:

—Laa⁻ ba^ʔ jnä^ʔ dsoo^ʔ, kwa^ʔ be^ʔ kin⁻ mah^ʔ lä⁻dsoo^ʔ dsēn⁻ cha⁻ga⁻miih⁻.

²⁵ Ma^ʔ ga^ʔjēē^ʔ Jesús ngoo^ʔ dsa⁻kuh^ʔ jwēē^ʔ dsa⁻, ga^ʔjūy^ʔ kih^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ he^ʔ, ga^ʔsiiyh^ʔ:

—Hne⁻ jmi⁻lle^ʔ koo^ʔ, jnä^ʔ jmeen⁻ hih⁻ go⁻hēē^ʔ kih^ʔ chih⁻ na⁻, mo⁻to⁻ jmee⁻ ga^ʔjwiih^ʔ kiyh^ʔ.

²⁶ He⁻ja⁻ na⁻hōō^ʔ ga^ʔ ga^ʔhooh^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ he^ʔ, mah^ʔ koo⁻ ga^ʔ koo⁻ hä^ʔ ga^ʔsooyh^ʔ wi^ʔ jwēte^ʔ kih^ʔ chih⁻ he^ʔ, ja⁻ga^ʔ ya⁻hēēy^ʔ ngaayh^ʔ. Ga^ʔjä^ʔ chih⁻ he^ʔ lä⁻koh^ʔ he⁻ na⁻jūy^ʔ. Jwēē^ʔ dsa⁻ ma^ʔ jäh^ʔ:

—Ma⁻na⁻jūy^ʔ ba^ʔ na⁻.

²⁷ Pero ga^ʔsōoh^ʔ Jesús gooy⁻, ga^ʔchaayh⁻, chah^ʔ ba^ʔ ga^ʔnooy⁻. ²⁸ Lä⁻ ma^ʔ ga^ʔhe^ʔ Jesús koo⁻ cha⁻neh⁻, ga^ʔngii^ʔ discípulo kyaay^ʔ juu^ʔ kiyh^ʔ jee^ʔ sa⁻ nuu⁻ dsa⁻:

—¿He⁻la^ʔ sa⁻ ma⁻lä⁻kēh^ʔ jnääh^ʔ jmi⁻ ma^ʔ lee^ʔ jnääh^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ he^ʔ?

²⁹ He⁻ja⁻ ga^ʔjäh^ʔ Jesús siiyh^ʔ:

—Hih^ʔ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ lä⁻na⁻, sa⁻ hwēē⁻ cher^ʔmah^ʔ sa⁻ ga^ʔtu^ʔ dsa⁻ kuh⁻hih⁻ mah^ʔ chuuy^ʔ kyaah^ʔ Dio.

Koo⁻ ka⁻läh^ʔ ga⁻mi⁻jnääh^ʔ Jesús juu^ʔ he⁻ juuy^ʔ

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Ma^ʔ ga^ʔhwēēy^ʔ jee^ʔ ma^ʔ täayh^ʔ ja⁻, ga⁻näay⁻ ta⁻ Galilea. Sa⁻ hnōō^ʔ Jesús ma^ʔ lä⁻ñē⁻ dsa⁻ ha⁻ ta⁻ ngēy⁻. ³¹ Jēēh^ʔ, ma^ʔ hlēēyh⁻ discípulo kyaay^ʔ, ma^ʔ jäyh^ʔ:

—Hi⁻ga⁻lēē^ʔngo^ʔ la⁻ ngēē^ʔ dsih^ʔ ja⁻goo⁻ dsa⁻ hñaa⁻ dsē^ʔ mah^ʔ jngēēyh^ʔ. Ga⁻ma⁻hya⁻ hnē⁻ jmi⁻ na⁻jūy^ʔ, lä⁻jiiyh^ʔ ka⁻läh^ʔ.

³² Pero discípulo kyaay^ʔ sa⁻ ga⁻lä⁻ngēēy^ʔ juu^ʔ ja⁻, hi⁻ ma^ʔ goyh⁻ ma^ʔ ngiiy^ʔ juu^ʔ kih^ʔ Jesús.

Hii⁻ na⁻ lee^ʔ jōōh^ʔ jee^ʔ jmee⁻ Dio hih⁻
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Ja⁻ga^ʔ ga⁻lla⁻näay⁻ jee^ʔ jwii⁻ Capernaum. Lä⁻ ma^ʔ ga⁻taah⁻ discípulo cha⁻neh⁻ kyaah^ʔ Jesús, ga⁻ngii^ʔ Jesús juu^ʔ kiyh^ʔ:

—¿Hee⁻ juu^ʔ na⁻ ti⁻chooh⁻ hnäh^ʔ lä⁻ hä^ʔ jwē^ʔ jee^ʔ ma⁻ya⁻nōō^ʔ jne^ʔ?

³⁴ Ti⁻sih^ʔ go⁻te^ʔ ba^ʔ ga⁻taayh⁻, kih^ʔ he⁻ ma^ʔ ti⁻chooy⁻ juu^ʔ kyaah^ʔ dsa⁻kyaayh^ʔ lä⁻ hä^ʔ jwē^ʔ, hii⁻ na⁻ lee^ʔ jōōh^ʔ kih^ʔ jee^ʔ lä⁻jēēy^ʔ.

³⁵ He⁻ja⁻ ga⁻gya⁻ Jesús mah^ʔ ga⁻hlēēyh⁻ lä⁻jēē^ʔ gya⁻tuu⁻ discípulo he^ʔ, ga⁻siiyh⁻:

—Cher^ʔmah^ʔ hi⁻ hnōō^ʔ lee^ʔ jōōh^ʔ, ta⁻ wa^ʔ jmäay^ʔ hñiiy^ʔ jōōh^ʔ, wa^ʔ jmeey^ʔ ta⁻he^ʔ kih^ʔ lä⁻jēē^ʔ ba^ʔ.

³⁶ Hi⁻ lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻tēēyh⁻ jaa⁻ gyuu⁻, ga⁻cheeyh⁻ jee^ʔ kiyh^ʔ ja⁻. Ja⁻ga^ʔ ga⁻ēey⁻, mah^ʔ ga⁻jäyh^ʔ:

³⁷ —Hi⁻ jmee⁻ he^ʔ kih^ʔ jaa⁻ gyuu⁻ lä⁻la⁻ kwaat⁻ kin⁻, jnä^ʔ he^ʔ hi⁻ jmäay⁻ he^ʔ. Hi⁻ hi⁻ jmäā⁻ jnä^ʔ he^ʔ, jmeey⁻ he^ʔ kih^ʔ Dio hi⁻ ga⁻cheē⁻ jnä^ʔ.

Hi⁻ sa⁻ na⁻hōōh^ʔ jnä⁻ laay^ʔ dsa⁻kyaah^ʔ jne^ʔ

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

³⁸ Ga⁻jmeeh^ʔ Jwaa⁻ juu^ʔ kih^ʔ Jesús:

—Ta⁻jwōh^ʔ, ma⁻jēē^ʔ jnääh^ʔ jaa⁻ hi⁻ hwēē⁻ jmi⁻lle^ʔ hliih^ʔ lä⁻hih⁻ kyah^ʔ, he⁻ja⁻ ga⁻ha⁻ jnääh^ʔ kiyh^ʔ, jēēh^ʔ sa⁻ ngēy⁻ kyaah^ʔ jnääh^ʔ.

³⁹ Pero Jesús ga⁻siiyh⁻ lä⁻la⁻:

—Ta⁻ ha⁻ hnäh^ʔ kiyh^ʔ. Jēēh^ʔ, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ lä⁻hih⁻ kin⁻, mah^ʔ chah^ʔ ba^ʔ hlēēyh⁻ wi^ʔ kin⁻. ⁴⁰ Hi⁻ sa⁻ hnee⁻ kyaah^ʔ jne^ʔ, dsa⁻kyaah^ʔ ba^ʔ jne^ʔ he^ʔ. ⁴¹ Wa^ʔ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ kwēēh⁻ hnäh^ʔ koo⁻ vas jmi⁻dsē⁻, kih^ʔ he⁻ laah^ʔ hnäh^ʔ kya⁻Cristo, ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^ʔ jwēēhn⁻ hnäh^ʔ, lä⁻hmaah^ʔ ba^ʔ jñēey^ʔ.

Goo⁻ la^ʔ kih^ʔ hi⁻ jmee⁻ tēh^ʔ dsa⁻kyaah^ʔ
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Wa^ʔ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee⁻ tēh^ʔ jaa⁻ hi⁻ mäh^ʔ la⁻ hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo^ʔ dsē^ʔ kin⁻, llu⁻ ga^ʔ la^ʔ kiyh^ʔ wa⁻ra⁻ jäh^ʔ kih^ʔ hñuu⁻ dsa⁻luuy⁻ koo⁻ cha⁻too⁻ kih^ʔ molii⁻ mah^ʔ hmääh^ʔ dsih^ʔ cha⁻jmi⁻ñēeh⁻. ⁴³ He⁻ja⁻ cher^ʔmah^ʔ

ma-gooh- ga-jmee' tãh- kyaah' dso'kye-, hnã' go-te~ ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tãäh' hi- na'jiih', tũh' ma-gooh-, lã-koh' ga' he- goh' cha'je- kyaah' lã-to' ma-gooh- jee' mo-so- uũ' jih'koh'. ⁴⁴ Jee' ja- sa- juu' jah' hi- ni- sa- uũ' je- jih'koh' jih'lih'. ⁴⁵ Hi- lã-ja- ka-lãh' cher'mah' ma-tiuh' ga-jmee' tãh- kyaah' dso'kye-, hnã' go-te~ ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tãäh' hi- na'jiih', tũh' ma-tiuh', lã-koh' ga' he- goh' cha'je- kyaah' lã-to' ma-tiuh' jee' mo-so- uũ' jih'koh'. ⁴⁶ Jee' ja- sa- juu' jah' hi- ni- sa- uũ' je- jih'koh' jih'lih'. ⁴⁷ Hi- cher'mah' mi'nẽh' ga-jmee' tãh- kyaah' dso'kye-, lle' go-te~ ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tãäh' hi- na'jiih' kyaah' koo- mi' mi'nẽh' lã-koh' ga' he- goh' kyaah' lã-to' mi' mi'nẽh' cha'je-. ⁴⁸ Jee' ja- sa- juu' jah', hi- ni- sa- uũ' je- jih'koh' jih'lih'. ⁴⁹ Lã-jẽẽ- dsa- lã-ñee' kyaah' je-, hi- lã-jẽ- he- kwẽeh- dsa- Dio nẽ' na'hyoo', kyaah' ñe' ba' lã-ñi'. ⁵⁰ Llu' ba' ñe' pero wa' ga-dsaa' he- ñi' kih', ha- lã-lii- ka-lãh' ñi'. Wa' cha- ba' ñe' kyah' hnãh' mah' go'taah' hnãh' llu' kyaah' dsa-kyaah'.

10

Ga-jãh' Jesús ha- lã- la' he- beẽ- dsa- øøh' (Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ya-hẽẽ' Jesús jee' jwũ- Capernaum ja-, ngooy' ta' hwa' Judea, hi- ñee' ta' hn-gaah' jmi- Jordán. Koo- ka-lãh' jwẽẽ' dsa- ga-lla-nãã' ma' ga-llooy' jee' ja-, hi- lã-cha' ja- ga-løoy' hlẽẽyh- dsa- lã-koo- tẽẽy' jmeey' lã-jẽ- jiuh-. ² Jee' ja- ga-lla-nãã' koo' kiyh' ko-llaã' fariseo he- ma' kay- dsẽy', ga-ngiyy' juu' kiyh'.

—¿Che' cha- jwẽ' beẽ' dsa- dsa-mẽ' kyaã'?

³ He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh'.

—¿Ha- lã-jãh' nũh- he- ga-kwẽeh' Moisé jne'?

⁴ He-ja- ga-jãh' fariseo:

—Ga-kwa' ba' Moisé jwẽ' he- beẽ' dsa- øøh- pero chooyh' koo- mo'je- jee' beey' øøyh-.

⁵ He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh'.

—Kih' he- chaah- hnãh', he-ja- ba' ja- ga-jãh' Moisé lã-ja-. ⁶ Pero lã- ma' to-nẽ- ma' ga-jmee' Dio jmi-gyũ- la-, “ga-jmãã'

Dio hi- mẽ' hi- ñũh-.” ⁷ “He-ja- ba' beẽ' dsa-ñũh- cho'jmii- mah' gyay' kyaah' dsa-mẽ' kyaay'. ⁸ Jee' lã-uuy' laay' jaa- ba'.” Lã-ja- mo-so- laay' uuy', jaa- ba' ma-laay'. ⁹ Heh' lã-ja-, hi- ma-laa' jaa- kaah- Dio, sa- lle' kih' llaay' —ga-jãh' Jesús.

¹⁰ Lã-koo- ma' tãäh' discípulo kyaay' cha'neh-, koo- ka-lãh' ga-ngiyy' juu' kih' Jesús ha- lã-la' he- beẽ- dsa- mẽ'. ¹¹ Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh'.

—Cher'mah' hi- ga-beẽ' dsa-mẽ' kyaã' mah' kaay' jñah', he- ma-jmeey' dso'kye- ba' ja- kih' hi- to-nẽ'. ¹² Hi- cher'mah' dsa-mẽ' ga-bii' kih' dsa-ñũh- kyaay' mah' kaay' jñah', he- ma-jmeey' dso'kye- ba' ja- —ga-jãh' Jesús.

Ga-mi-jãã' Jesús gyũ-

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Ma' dsa-nãã' dsa- dsa-jãã' gyũ- kyaã' cha'nẽ' Jesús mah' kyey' gooy- nẽ' kiyh', pero discípulo ga-jũh' kih' dsa- he'. ¹⁴ Ma' ga-jẽẽ' Jesús ha- lã- jmee' discípulo, sa- ga-tih' dsẽy', he-ja- ga-jãh'.

—Kwa' jwẽ' ya-nãã' gyũ- ta' la- kin-. Ta- ha- hnãh' kiyh', jẽẽh' hi- lãã' lã-koo- gyũ-, hi- he' ba' jãã' Dio lã-hih' kih'. ¹⁵ Ma-ra- ju'dsoo' jwẽẽhn- hnãh', hi- sa- heeh- jãã' Dio lã-hih' kih' lã-koo- heeh- jaa- gyũ-, sa- heyh' jee' jmee' Dio hih- —ga-jãh' Jesús.

¹⁶ Ja-ga' ga-ee' ma' jaa- ma' jaa- gyũ-, ga-kyey- gooy- nẽ' kih', mah' ga-mi-jãã'.

Jaa- dsa- kwaã- hi- cha- kuu' ga-hlẽẽh' kyaah' Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Ma' ga-he' Jesús jwẽ' ngoo', ja' jaa- dsa- ko-chih', ga-juuh' jnẽ' cha'nẽy' mah' ga-ngiyy' juu' kih' Jesús, ga-jãh'.

—Hne- hi- lãã' Ta-jwoh' lluu', ¿hee- hnø' jmeen' mah' tẽẽhn' jee' mo-so- juun'?

¹⁸ Mah' ga-jãh' Jesús ga-siyyh'.

—¿Che' ñeh' hne- he- laan' lluuun'? Jẽẽh' ni' jaa- hi- lluu' sa' chaã-, jaa- Dio ba' hi- lluu'. ¹⁹ Ma-kyuuh- ba' hne- lã-jẽ- mada' kih' Dio: “Ta' kaah' hi- lãã' kyaã' jñah', ta' jngẽẽh- dsa-, ta' hũ' kih' dsa-, ta' jmee- dsoo' kih' juu' ta-juu', ni- ta- mi-gaa' dsa-. Wa' hnaah- maa' kyaah' tãã' kyaah'.”

²⁰ He-ja- ga-jãh' dsa- he' siyyh'.

—Ta-jwoh¹, lä-jë⁺ he⁻ na⁻ ma-mi⁻ten⁻ lä-jiih¹ ma⁻mahn¹.

²¹ Peer⁺ ga⁺tih⁺ dsë¹ Jesús ga⁺jëy⁺ dsa⁻ he⁺, mah⁺ ga⁺siih⁺ ka-läh⁺:

—Hnøø⁺ ga⁺ koo⁻ he⁻ jmeeh¹. Gwaah⁻ go⁻hni⁺ lä-jë⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ mah⁺ go⁻kwëeh⁻ lä-jë⁺ hi⁻ tä-ñee⁺. Lä⁺ja⁻ ba⁺ lä⁺cha⁻ cha⁻miih⁻ kyah⁺ gyuh⁺ jmi⁻gyuh⁺. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, ja⁻ga⁺ na⁺ ñeeh⁺, jäh⁺ cru⁻ kyaah⁺ mah⁺ jmeen⁺ ko-jøh⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

²² Ma⁺ ga⁺nuu⁺ dsa⁻ he⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁻hee⁺ dsëy⁺ go⁻te⁻. Mah⁺ ngaayh⁺ ti⁻meeh⁻ dsëy⁺ kih⁺ he⁻ ma⁺ chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu⁺.

²³ He⁻ja⁻ ga⁺jë⁺ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ lä⁺ku⁺ lä⁺jii⁺ jee⁺ ma⁺ cheyh⁺ ja⁻, ga⁺jäyh⁺:

—Ha⁻ koh⁺ sa⁺ jwëeh⁻ la⁺ kih⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ heyh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.

²⁴ Ma⁺ ga⁺nuu⁺ discípulo kyaay⁺ lä⁺ja⁻, ga⁺taayh⁺ jëë⁺ dsayh⁺. Hi⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús ka-läh⁺:

—Gyuh⁺ kyaan⁺. Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ o-jøh⁺ dsë⁻ kih⁺ kuu⁺ kiyh⁺, ha⁻ koh⁺ sa⁺ jwëeh⁻ la⁺ kiyh⁺ heyh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺. ²⁵ Sa⁻ ga⁺ jwëeh⁻ la⁺ kih⁺ jaa⁻ camey⁻ ngëë⁺ to⁻gwa⁺ koo⁻ hma⁻kuu⁺ lä⁺koh⁺ ga⁺ he⁻ heh⁺ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.

²⁶ Cha⁻ga⁺miih⁻ ga⁺lä⁺dsaa⁻ dsë⁺ discípulo ma⁺ ga⁺nuuy⁺ juu⁺ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁺hlëëyh⁺ dsa⁻kyaayh⁺ ga⁺jäyh⁺:

—¿Hii⁻ ba⁺ lää⁺ ja⁻?

²⁷ He⁻ja⁻ ga⁺jë⁺ Jesús jee⁺ tääyh⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁺jäyh⁺:

—He⁻ sa⁺ lä⁺këh⁺ dsa⁻ jmi⁺ jmee⁺, sa⁺ la⁺ lä⁺na⁻ kih⁺ Dio. Jëeh⁺ ga⁺lä⁺jë⁺ ba⁺ liyh⁺ jmeey⁺.

²⁸ He⁻ja⁻ ga⁺løø⁺ Pee⁺ siih⁺:

—Ma⁻jä⁺ ba⁺ lä⁺jë⁺ he⁻ cha⁻ kyaay⁺ jnääh⁺ mah⁺ jmee⁺ jnääh⁺ ko-jøh⁺ kyaah⁺ hne⁻.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëeh⁻ hnäh⁺. Lä⁺jëë⁺ hi⁻ ma⁻tuu⁻ dsë⁺ ma⁻hwëë⁻ cha⁻neh⁺ kih⁺, ma⁻beey⁺ dsa⁻më⁺ øøyh⁻ dsa⁻ñuu⁻ øøyh⁻, ma⁻beey⁺ cho⁺jmiy⁻, ma⁻beey⁺ dsa⁻më⁺ kyaay⁺, ma⁻beey⁺ chih⁻ kyaay⁺, o ma⁻bey⁺ hwa⁺ kiyh⁺ kwaat⁻ kin⁺ hi⁺ kih⁺ ju⁺hmëë⁺, ³⁰ hi⁻ he⁺ hyoh⁺ hña⁻loo⁺ ga⁺lä⁺na⁻ lä⁺koh⁺

ga⁺ he⁻ ga⁺jä⁺ kiyh⁺ jmi⁻gyuh⁺ la⁻. Hyoyh⁺ hne⁺, jëey⁻ dsa⁻më⁺ øøyh⁻ dsa⁻ñuu⁻ øøyh⁻, jëey⁻ chooy⁺, jëey⁻ chih⁻ kyaay⁺, hyoyh⁺ hwa⁺, hi⁺ jëey⁺ wi⁺ jmi⁻gyuh⁺ la⁻. Hi⁺ jmi⁻gyuh⁺ he⁻ na⁺ ga⁺lä⁺jnä⁺, tëëy⁺ jee⁺ mo⁺so⁻ juuy⁺. ³¹ Pero, jwëë⁺ hi⁻ laa⁺ kwaat⁻ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ na⁺, hi⁻ he⁺ lee⁺ mäh⁺ ga⁺ ma⁺ja⁻. Hi⁺ hi⁻ sa⁺ laa⁺ kwaat⁻ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ na⁺, hi⁻ he⁺ lee⁺ jøøh⁺.

Ngoo⁺ hnë⁻ jiih⁻ jmeeh⁻ Jesús juu⁺ he⁻ juuy⁺ (Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Lä⁺ ma⁻hää⁺ bih⁺ jwë⁺ ngooy⁺ ta⁺ Jerusalén, hi⁺ kaah⁺ kiyh⁺ ga⁺nää⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁺jmeë⁺ ko-jøh⁺ kyaayh⁺. Pero jëë⁺ dsayh⁺ hi⁺ ma⁺ goyh⁺ ma⁺ chaay⁺ kaah⁺.

Ja⁻ga⁺ ga⁺tëë⁻ Jesús kah⁺ lä⁺jëë⁺ gya⁺tuu⁺ discípulo, ga⁺løøy⁺ jmeeyh⁻ juu⁺ ha⁻ lä⁺ dsa⁻ngëëy⁺ ta⁺ cha⁺në⁺:

³³ —Na⁺ dsa⁻nøø⁺ jne⁺ ta⁺ Jerusalén, jee⁺ oo⁻ ngëë⁺ dsa⁻ Hi⁻ga⁺lëë⁺ngo⁺ la⁻ kih⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺, hi⁺ ngëëy⁺ kih⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaay⁺ ley. Hi⁺ he⁺ bääh⁺ jnä⁺ dsoo⁺ mah⁺ jngëëh⁺ dsa⁻ jnä⁺. Ja⁻ga⁺ ngëëy⁺ jnä⁺ ja⁺goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu. ³⁴ Mi⁻kwayh⁺ jnä⁺, jmi⁻baay⁺ jnä⁺, ti⁺hñey⁺ jnä⁺, ja⁻ga⁺ jngëëyh⁺ jnä⁺. Pero lä⁺jiihn⁺ ka-läh⁺ ga⁺ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁺.

Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ ga⁺ngi⁺y⁺ he⁻ gayay⁺ jwoo⁺ kih⁺ Jesús

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ joo⁺ Zebedeo ga⁺näay⁺ chuh⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁺jäyh⁺:

—Ta⁻jwoh⁺, hnøø⁻ jnääh⁺ jmeeh⁺ he⁻ ngii⁺ jnääh⁺ la⁻.

³⁶ —¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ jmeen⁻ kyah⁺ hnäh⁺? —ga⁺jäh⁺ Jesús.

³⁷ —Kwa⁺ jwë⁺ dsa⁻tooh⁺ jnääh⁺ jwoo⁺ kyah⁺ jee⁺ nah⁺ jøøh⁺ he⁻ jmeeh⁺ hih⁺, jaa⁻ jwoo⁺ ra⁻llu⁺ hi⁺ jaa⁻ jwoo⁺ ra⁻këh⁺ kyah⁺ —ga⁺jäyh⁺ siih⁺ Jesús.

³⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siih⁺:

—Sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ he⁻ na⁻ ngiih⁺ hnäh⁺. ¿Che⁺ tääh⁺ hnäh⁺ jëeh⁺ hnäh⁺ lli⁺wii⁺ he⁻ na⁺ ga⁺ jëen⁺? ¿Che⁺ lä⁺be⁺ hoh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ he⁻ wi⁺ he⁻ na⁺ ga⁺ dsa⁻ngëen⁺?

³⁹ He⁻ja⁻ ga⁺jäyh⁺:

—Tää⁺ ba⁺ jnääh⁺.

Mah' ga'jäh' Jesús:

—Ma'ra' he' jëeh' ba' hnäh' lli'wii' he' na' ga' jëen', hi' dsa-ngëeh' hnäh' he' wii' he' na' ga' dsa-ngëen'. ⁴⁰ Pero he' nah' hnäh' jwoo' ra'lluu' o jwoo' ra-këh' kin', sa' ga-tëen' kwan'. He' ja' hyoh' hi' na-lleeh' kyaah' Tää' kyaan' ba' ja'.

⁴¹ Jee' lä'jëe' gyaa' discípulo ga-lä'lee' ma' ga'nuuy' hlëeh' Jwaa' kyaah' Jacobo lä'ja'. ⁴² He'ja' ga-hlëeh' Jesús lä'jëe' discípulo, ga-jäyh'.

—Neh' ba' hnäh' lä'koo' jmee' dsa-ta' hi' jmee' hih' kih' dsa-gooy', kaayh' lä' lla' dsëy'. Dsa-kaah' he' lä' tē' dsëy' kaayh' dsa-gooy'. ⁴³ Pero jee' kyah' hnäh' sa' cha' he' kih' jmeeh' hnäh' lä'ja'. Hi' hnøø' lee' jøøh' ga'kih' lä'jëe' hnäh', hi' he' tēe' jmee' ta'he' kih' lä'jëe' ba'. ⁴⁴ Hi' hnøø' ka' nē' kih' jee' lä'jëe', hi' he' tēe' jmeey' ta'he' kih' lä'jëe' ba'. ⁴⁵ Jëeh', Hi' ga-lëe' ngo' la' sa' ma-jay' mah' jmee' dsa-ta'he' kiyh', ma-jay' mah' jmeey' ta'he' kih' dsa' ba'. Ma-jay' mah' kwaay' hñii' juuy', he' ja' kēe' mah' lää' jwëe' dsa'.

Ga'mi'hlää' Jesús Bartimeo hi' ma' tūu'
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Ma-ngëe' he' ja', ga-lla'näy' jwii' Jericó. Lä' ma' ya'hëe' Jesús Jericó kyaayh' discípulo, hi' kyaah' jwëe' dsa', ga-ngëey' jee' ma' gya' jaa' dsa-tūu' hi' ma' ngii' kuu' kih' dsa'. Dsa-tūu' he' ma' chee' Bartimeo, joo' Timeo. ⁴⁷ Ma' ga'nuuy' ngoo' ya-jäh' Jesús dsa' chaa' Nazaret, ga-løøy' hlëeyh' ki-gaa', ma' jäh'.

—Jesús, hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'.

⁴⁸ Jwëe' dsa' ga'juuh' kiyh', mah' sa' tooyh' miih'. Pero dsa' he' cha-ga'miih' miih' ma' tooyh'.

—Hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'.

⁴⁹ Ja-ga' ga'noo' Jesús, ga'jmeey' mada' he' dsa-kyaah' dsih'. He'ja' na'kyaah' dsih', mah' ga'jäh' dsa' siyh'.

—Ta' ka' huu'dsë', noo' tēeyh' hne'.

⁵⁰ Lä'chah' ja' ga'jñuuyh' hmiih' he' ma' na-bäayh', ga'nooy' ko'chih', ngooy' jee' cheh' Jesús. ⁵¹ Mah' ga'jäh' Jesús siyh'.

—¿Hee' hnooh' jmeen' kyah'?

He'ja' ga'jäh' dsa-tūu' he'.

—Ta-jwoh', hnoon' lä'jnä' mi'nën'.

⁵² Mah' ga'jäh' Jesús siyh'.

—Gwaah' ba' hne' kyah'. Kyaah' he' ma-dsoo' hoh' na', ma-jä' ba' kyah'.

Hi' lä'chah' ja' ga-lä'jnä' mi'nëy' hi' ngooy' kyaah' Jesús.

11

Ga'he' Jesús na-dsëe' burr' jwii'
Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Ja-ga' tēey' Jerusalén ga'näy' chuuh' jwii' Betfagé kyaah' Betania. Hi' jäh' ba' nøø' jwii' ja' kih' moh' Olivo. Jee' jwii' ja' ga'chee' Jesús uu' discípulo. ² Ga'siyh'.

—Go'näy' hnäh' ta' jee' jwii' he' nøø' ta' cha'nē'. Wa'ra' ga-tēeh' hnäh' jee' oo', jnääh' hnäh' jaa' burr' mäh' hi' na'hñuuh', hi' sa' ga' ma-wii' dsa'. Ja' cheeh' hnäh' mah' ya'jää' hnäh' ta' la'. ³ Cher'mah' chaa' hi' ngii' juu' kyah' hnäh', he-la' jmeeh' hnäh' lä'na', ja' jwiih' hñih': "Jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' kyaah' jnääh' ba' la', chah' ba' ya'jää' jnääh' ka-läh'."

⁴ He'ja' ga'näy' hi' ga'jnääh' bih' burr' he' ma' cheh' cha'jwë', na'hñuuh' chuuh' kih' koo' ho'haah', mah' ga-løøy' cheeyh' burr' he'. ⁵ Pero dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', ga'ngii' juu'.

—¿Hee' jmeeh' hnäh', he-la' cheeh' hnäh' burr' na'?

⁶ He'ja' ga'siyh' lä'koo' ga'jäh' Jesús. Ja-ga' ga'kwa' dsa' he' jwë'. ⁷ Hi' na'jääy' jee' cheh' Jesús mah' ga'kye' dsa' hmiih' kih' ka'luu' burr' he'. Ja-ga' ga'wii' Jesús ngoo'. ⁸ Jwëe' dsa' ga'ja' hmiih' kih' cha'jwë' jee' ngooy' ja' hi' jñah' ga'hñä' nñih' hma' ga'jay' cha'jwë'. ⁹ Dsa' hi' chaa' 'kaah', kyaah' hi' ga'näy' jää' ma' tooyh' cha'miih' miih' ma' jäh'.

—¡Hosanna! ¡He' ba' che' jøøh' hi' ja' na' lä'hiih' kih' Dsa-jøøh' jñän'! ¹⁰ ¡Dio kyaah' hi' na' ga' jmee' hih' lä'koo' ga'jmeey' dsa-jøøh' jñän' David! ¡Peer' jøøh' hi' gya' gyuuu'!

11 Ja-ga' ga-he' Jesús jee' jwii- Jerusalén, ngooy' ta' jee' chih' gwah' juih'. Ma-ngëë' ma-jëëy' lä-ku' lä-jii' jee' chih' gwah' ja-, ya-hëëy' ngaayh' ta' Betania kyaayh' lä-jëë' gya-tuu' dsa- kyaay'. Jëeh' ma-ngoo' ga-hloo' jmi' ja-.

Ga-jwä' Jesús dso'jwii' kih' chaah' higo
(Mt. 21:18-19)

12 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-hwëëy' ka-läh' jee' jwii- Betania, ja' kyoh' Jesús. 13 Hi' ga' ga-jëë' Jesús koo- chaah' hma- higo mah' ngooy' na-jëëy' che' hii' mii'. Ma' ga-llooy' jee' chih' chaah' hma- ja-, ma-la- moo- jmah' ba' ma' choo'. Jëeh', ja' jii- kih' ja-. 14 He-ja- ga-jäh' Jesús siih' chaah' hma- ja-:

—Ni' koo- mii' kyah' mo-so- kuh' dsa- ka-läh' jih'koh' jih'lih'.

Hi- ga-nuu' discípulo kyaay'.

Ga-hwëë' Jesús dsa- hi- ma' tääh' hnii' jee' chih' gwah'

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Ma-ngëë' he- ja-, ga-lla-näay' Jerusalén, ja-ga' ga-lloo' Jesús ho'hne' kih' gwah' juih', hi' ga-løoy' hëëy' kih' lä-jëë' dsa- hi- ma' lla' hmooh'. Ga-saa' ga-jaay' na'mes' kih' dsa- hi- ma' mi-sii' kuu', hi' ga-saa' ga-jaay' lä-jëë' he- la' kih' hi- ma' hnëë' juu-.

16 Mo-so- ga-kway' jwë' ma' ngëë' dsa- jee' ja- kyaah' løø' kih' mah' ma' llay' hmooh'.

17 Hi- ga-hlëëy' dsa- ga-siih':

—¿Che' sa- na-sii- lä-la- juu' kih' Dio? “Hne' kin' la- lä-cheë- hne' jee' ngii' lä-jëë' dsa- jmi-gyuu' kiyh' kih' Dio.” Pero hnäh', ma-jmeeh' hnäh' lä-koo- too- jee' dsa-taah' dsa-hii- ba'.

18 Ga-nuu' ta-jwöh' kyaay' ley hi- lä-ja- dsa-kaah' kyaay' jmi-dsa- ka-läh' ha- lä- ga-jmee' Jesús. He-ja- ma'hnooyh- ha- lä- jwë' jee' ma' jngëëy', pero ma' gayh' Jesús. Jëeh' jwëë' dsa- ma' tääh' ma' jëë' dsah' ha- lä- la' nuuh' kiyh'. 19 Ta' ga-hloo' ja-, ya-hëë' Jesús jee' jwii- ja-, ngaayh'.

Ga-lä-kii' chaah' hma- higo
(Mt. 21:20-22)

20 Ta-la- høø- jyoh' jmi' ja-, ga-ngëëy' ka-läh' jee' ma' chih' chaah' hma- higo. Ga-jëë' discípulo kyaay' Jesús ma-lä-kii- go-te- chaah' hma- ja-. 21 He-ja- ga-lä-dsooh- dsë' Pee', ga-jäyh':

—Jëë' da-Ta-jwöh', ma-lä-kii- hma- higo he- ga-jwäh' dso'jwii' kih' lloo'.

22 Hi- ga-jëeh' Jesús juu' kiyh', ga-siih':

—Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio. 23 Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', cher'mah' hi- ga-jäh' siih' moh' la-: “Jñuuh' jee' na-, jwää' hñaa' cha'jmi-ñeeh'”, hi' cher'mah' lä-kaa- tuh-dsëy' ga-ngiiy', hi' cher'mah' ga-jmeey' dsoo' le', ma-ra- he- le' ba' he- ma-ngiiy' ja-. 24 He-ja- jwëëhn- hnäh', lä-jëë' he- ngiih' hnäh' kih' Dio, jmee' hnäh' dsoo' ma-hñah- hnäh', hi- lä-ja- ba' hñah- hnäh'. 25 Hi- jee' tääh' hnäh' ngiih' hnäh' kih' Dio, jmee' jøh- hoh' hnäh' cher'mah' hi- kyaah' hä' hoh', mah' lä-ja- Tää' jnän' hi- gya' gyuu' jmee' jøh- dsë' kih' lä-jëë' dso'kye- kyah' hnäh'. 26 Jëeh', cher'mah' sa- jmeeh- hnäh' jøh- hoh' hnäh' kih' dsa-, ni- lä-ja- Tää' jnän' hi- gya' gyuu' sa- jmee' jøh- dsë' kih' dso'kye- kyah' hnäh'.

He-ja' gyuu' ba' hih' he- jmee' Jesús
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Ga-lloo' Jesús ka-läh' Jerusalén kyaah' discípulo. Ga-ngëëy' ta' jee' chih' gwah'. Jee' ja- ga-lla-näa' dsa-kaah' kyaay' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwöh' kyaay' ley, hi- lä-jëë' dsa-gyuu'. 28 Hi- ga-jäh' dsa- he' siih':

—¿Che' cha- jwë' kyah' he- jmeeh- lä-jëë' he- na-? ¿Hii- kih' hih' he- jmeeh- lä-na-?

29 He-ja- ga-jëeh' Jesús juu' kiyh', ga-siih':

—Ngii'n' koo- mi'juu' kyah' hnäh' ka-läh'. Jëeh' da' hnäh' kin' jää', ja-ga' jwahn' hi- kih' hih' he- jmeen- lä-la-. 30 ¿Hii- ga-jmee' hih' he- ga-chaay' Jwaa' dsa- jmi-, che' Dio o che' dsa-ñuuh'? Jmeeh' da' hnäh' juu' kin- —ga-jäh' Jesús.

31 Jee' tääyh' ja- ma' llay- juu' kyaah' dsa-kyaayh', ma' jäyh':

—Cher'mah' ga-jäh' jne', hih' kih' Dio ba' ja-, Jesús jäh': “¿He-la' sa' ga-lä-dsoo' hoh'

hnäh' kiyh' ga- ja-?" 32 Hi- cher'mah' ga-jäh' jne', ja' hih' kih' dsa- ba' ja-, lä-llee' dsa-jwäh' —ma' jäh' dsa-kaah' he'.

Cha-miih- ma' gayh- dsa-gooy', jëeh' lä-jëe- dsa- ma' jmää- kwaat- Jwaa- ma-ra- he- ma' laa' jaa- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio.

33 He-ja- ga-jäh' dsa-kaah' he' ga-siih- Jesús:

—Sa- ñe' jnääh'.

Mah' ga-jëeh- Jesús juu' ka-läh', ga-siih-:

—Ni- jnä' sa- jmeehn- juu' hii- ga-jmee' hih- he- jmeen- he- la-.

12

Juu' na-hmäa- lä-koo- la' kih' dsa- hi- ga-høø' ta' kih' jñah'

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 Jee' ja- ga-løø' Jesús hlëeyh- dsa- he' kyaah' juu' na-hmäa-, ga-jäyh':

—Ga-tää' jaa- dsa-ñuuh- koo- näa' chaah' wii- jeh' hi- ga-jney' lä-ku' lä-jii' hi- ga-mi'lluy' jee' ma' hwëey' jmi' mi-jeh'. Ga-chiyh' koo- na-hyah- he- ñii' jee' ga-wii' dsa- hi- ga-taah' ga-høø' jee' na-jnäa' chaah' jeh'. Ma' ga-la' he- ja-, ga-tooyh- goo- dsa- he- høøy' ma' to'dsaah'. Ja-ga- ya-hëey' ngooy' uu'. 2 Ma' ga-lloo' jii- kih' mi-jeh' ja-, ga-cheey' jaa- moz- kyaay' jee' ma' tääh' dsa- høø' ta' kiyh' mah' ma' koooy' heey' he- ma' tëey-. 3 Ma' ga-lloo' moz- he' jee' na-jnäa' chaah' jeh' kih' dsa-juu', dsa- hi- ma' tääh' høø' he' ga-saah' dsih', ga-kway' kih' hi- ga-hëey' kih' ta-jmah'. 4 Ja-ga' ga-cheey' jñah' ka-läh' moz- kyaay' jee' ma' tääh' hi- ma' høø' ta' kiyh'. Lä-ja- ga-tey' kuu' kih' hi- he', lä-jiih' ga-la' dsoo' lley' mah' ga-hëey' kih' kyaah' o-hih'. 5 Koo- ka-läh' ga-chee' dsa-juu' he' jñah' dsa- kyaay'. Hi- he' ga-jngëeyh'. Hi- ngoo' bih' cheey' dsa- lä-ja-. Ko-llaa' hi- he' ga-hii' hi- ko-llaa' hi- he' ga-jngëeyh' go-te-. 6 Ma' ga-dsaa' lä-jëe- moz- kyaay', ma' chaa- ga-jaa- chih' kyaay' hi- hnäy' cha-miih-. Hi- he' ga-cheey' jee' ga-dsaa'. Ma' jmeey' huudse-: "Go- jmee' ga-dsa- oo- he' kih' chih- kyaan- la-." 7 Ma' ga-jëe' dsa- hi- ma' høø' chaah' jeh' ja-,

ja' chih- he', ga-taayh' ga-llay' juu' kyaah' dsa-kyaayh': "Hi- oo- na-, hi- jä' kyaah' ta' jñan- la-. Wa' jngëeh' jnih' mah' jän' kyaah' heey' he- ma' tëey-." 8 He-ja- ga-saayh' chih- he' mah' ga-jngëeyh'. Ja-ga' na-beey- ta- ka'hne- jee' ma' na-jnäa' chaah' jeh' ja-. 9 ¿Ha- lä- jmee' dsa-juu' laah' hnäh'? —ga-jäh' Jesús—. Lloo- dsa-juu' jeh' mah' mi'llaay' hi- jmee' ta' ja- mah' tooyh' goo- jñah' dsa- hi- jmee' ta' kiyh'. 10 ¿Che' sa- ma-heh- hnäh' juu' kih' Dio jee' na-sii- lä-la-?

Ja-ba' kuu' he- sa- ga-tih' dsë' të-hyah', he- ja- ba' ga-jä' lä-koo- mi'kuu' he- kye- dsa- to-në' kih' koo- hne' juuh-.

11 He- la- ga-jmee' hñii' Dio, he-ja- dsaa- dsë- jne', ga-jäh' Jesús.

12 He-ja- ma' hnøø' dsa-kaah' he' ma' saayh' Jesús. Jëeh', ga-tah' dsëy' he- ga-hlëeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' he- na-hmäa' ja-. Pero ma' goyh' kyaah' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, he-ja- sa- ga-la' ma' saayh' Jesús, ga-nää' bih'.

Kwaat- kih' ku'sih-

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 Ga-taah' dsa- fariseo juu' kwee- kyaah' dsa- kyaah' Herode, mah' ga-cheey' dsa- hi- ko-taa' ga- ga-jmee', ha- lä- jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús. 14 Ma' ga-lla-näay' jee' ma' cheh' Jesús, ga-jäyh':

—Ta-jwöh', ñe' ba' jnääh', hne- hlëeh' ju'dsoo' jmah' ba'. Sa- gah' kyaah' ni- jaa-. Jëeh', sa- cha- kwaat- kye' ha- lä- laa' lä-jaa- lä-jaa- dsa-, hi- kyaah' ju'dsoo' ba' hlëeh' dsa- ha- lä- la' jwë' kih' Dio. ¿Ha- lä- laah' hne-, che' llu' mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa- ta- César o sa- llu'? ¿Che' jmee' bii' mi'hmaah' jne' o sa- jmee' bii'?

15 Pero ñe- ba' Jesús ha- lä- la' huudse- kiyh' he- ta-juuy' ba' ja-, he-ja- ga-jäh' Jesús siih-:

—¿He-la' kah- hnäh' dsën'? Kye- da' koo- kuu' mah' jëen-.

16 He-ja- na-kyey' koo- kuu', mah' ga-jäh' Jesús:

—¿Hii- kih' heeh' too- la-, hii- kih' jmi- na-sii- la-?

He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Kih' César ba' na-.

17 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh' ka-läh':

—He- la' kih' César, kwëeh' ba' César. He- la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio he- la' kih'.

He-ja- ga'taayh' jëë' dsayh' kih' Jesús.

Ga'ngü' dsa' juu' ha- lä' le' wa'ra- ga'të' jee' lä'jiih' hi- na'juu'

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Ja-ga' ga'lla'nää' saduceo ka-läh' jee' ma' cheh' Jesús. Dsa- he' na-, sa' ma' jmeey' dsoo' he- lä'jiih' dsa- hi- ma-na'-juu'. Mah' ga'ngüy' juu' kih' Jesús, ga'jäh':

19 —Ta-jwöh', ga'si' Moisé jnän' kyaah' juu' la-. Wa'ra- ga'juu' jaa- dsa-nüuh- hi- sa' chaa- joö', dsa-nüuh- øøh' hlii' he', lle' kih' tëëy' dsa-më' mah' lä'chaa- joö'siyyh' hi- lee' kwaat' kyaah' hlii' øøyh'.

20 Ga-lä'chaa' gyeë' dsa-nüuh- jaa- ba' cho'jmiyy-. Hi- to'në' he' ga'kaa' dsa-më'. Pero chah' ba' ga'juuy', sa' chaa- jooy' ga-lä'chaa'.

21 He-ja- jee' ga'të' uu' dsa-nüuh- øøyh' ga'kaa' dsa-më' hñii' he'. Ja-ba' lä'ja- ga'juuy', sa' ga-lä'chaa- jooy'. Jñah' ka-läh' dsa-nüuh- øøh' hlii' he' ga'tëëy' dsa-më' he'.

Jee' ja- ga'të' uu' dsa-nüuh-. Hi' koo- ka-läh' ga'juu' hi- he', sa' ga-lä'chaa- jooy'. 22 Ja-ba' lä'ja-, lä'jëë' gyeë' dsa-nüuh- ga'kaa' dsa-më' he' hi- ga'juu' lä'jëë' gyeë' dsa-nüuh- he'. Ni' jaa- sa' ga-lä'chaa- joö'. Jee' ga'dsaa' ga'juu' hñii' dsa-më' he'.

23 Wa'ra- ga'të' jee' lä'jiih' dsa- hi- na'-juu', ¿hi- kih' jee' lä'jëë' gyeë' lee' kyaah' dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä'jëë' gyeë' ba' ga-lä'kyaayh' —ga'jäh' dsa- saduceo siiyh' Jesús.

24 He-ja- ga'jeeh- Jesús juu' kiyh', ga'siyyh':

—Na-heë' hoh' ba' hnäh' na-, jëeh', sa' kyeh' hnäh' kwaat' ha- lä'jäh' juu' kih' Dio, ni' ha- lä' la' be' kiyh'. 25 Wa'ra- ga'të' jee' lä'jiih' hi- ma-na'-juu', ni' jaa- dsa-më' dsa-nüuh- mo'so' jee' goo-. Ma'ja- leey' lä'koo- laa' ángele hi- tääh' gyüuh' ba'.

26 Pero he- lä'jiih' dsa- hi- ma-na'-juu', ¿ché' sa' ma-heh- hnäh' juu' he- ga'sii' Moisé lä'koo- ga-la' kiyh' jee' koo- chaah' too' ja-? Jee' ja- ga'hleëh' Dio kyaayh', ga'siyyh': "Jnä' laan' Dio kyaah' Abraham,

laan' Dio kyaah' Isaac, laan' Dio kyaah' Jacob." 27 He- ga'jäh' lä'ja-, sa' na'juu' dsa- ma-gyuh- jnän' he' kih' Dio. Jëeh' Dio jnän' laay' Dio kyaah' hi- na'jiih' ba'. He-ja- na-heë' hoh' hnäh' he- laah' hnäh' sa' lä'jiih' dsa-.

Nüuh- he- kyeë' ga' kih' jee' lä'jë'

(Mt. 22:34-40)

28 Jee' ja- ma' hää' jaa- ta-jwöh' kyaah' ley. Ma' ga'nuuy' ti'choo' dsa- juu' kyaah' Jesús, ga'jëëy' jëeh- ba' Jesús kwee- juu' kih' dsa-. He-ja- na'ngüy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- koo- jee' lä'jë' he- lle' në' ley kyeë' ga' miih'?

29 Mah' ga'jäh' Jesús:

—He- la- ba' nüuh- he- kyeë' ga' kih' jee' lä'jë': "Nüuh- hnäh' dsa- Israel. Jaa- ba' Dio chaa- jnän'. 30 Wa' hnaah' Dio kyaah' lä'kaa- tuh-hoh', kyaah' lä'jë' hñüdsë- kyah', kyaah' lä'jë' be' kyah'." He- la- ba' ja- nüuh- he- kyeë' ga' kih' jee' lä'jë'.

31 Hi- ja-ba' lä'ja- la' jee' ga'të' to' nüuh': "Wa' hnaah' dsa-kyaah' lä'koh' hnaah' hñaa'." Sa' cha- ga'jyoh' nüuh- he- kyeë' ga' lä'koh' ga'he- la- —ga'jäh' Jesús.

32 He-ja- ga'jäh' ta-jwöh' kyaah' ley:

—Llu' ba' jwah', Ta-jwöh'. Ju'dsoo' ba' ma'hleëh', sa' chaa- jñah' Dio, jaa- ba' Dio laa'. 33 Hi' cher'mah' hnää' jne' Dio lä'kaa- tuh-dsë- jne' kyaah' lä'jë' hñüdsë- jnän', hi' kyaah' lä'jë' be' jnän', hi' cher'mah' hnää' jne' dsa-kyaah' lä' hnää' jne' hñaan', kyeë' ga'he- na- lä'koh' ga'he- kaa- jah' o he- ga'jyoh' he- jee- jne' në' na'hyoo'.

34 Ma' ga'nuu' Jesús ga'jeeh- bih' kyaah' hñüdsë- llu', mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Miih- ga'jmeë' heëh- he- jää' Dio hne- lä'hiih' kih'.

Ja- jiuh' ni' jaa- mo'so' ga'tuu- dsëy' ma' ngii' gyih' jyoh' juu' kih' Jesús.

Hii- kih' ja' hi- laa' Cristo

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Lä' ma'-chëh' ba' Jesús koo' gwah- ja-, hleëyh- dsa-, mah' ga'siyyh' dsa-:

—¿Ha- lä' la' he- jäh' ta-jwöh' kyaah' ley, Cristo laa' sa'ju- kih' David? 36 He' ba' hñii' David ga'sii' juu' la- lä'koo- ma' jøø- Jmii- lle' kiyh', he- ga'siyy' lä'la-:

Ga⁻jäh^h Dio ga⁻siih^h Dsa⁻jøøh^h kyaan⁻:
 “Na^h jwoo^h ra⁻llu^h kin⁻ la⁻,
 lä⁻jiih^h lloo⁻ jmi^h llaan⁻ huu^h tiih^h lä⁻jëë⁻ hi⁻
 na⁻høøh^h kyah^h.”

³⁷ ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ laa^h Cristo sa⁻ju⁻ kih^h David
 ga⁻ ja⁻, cher^h mah^h hñii^h David jäh^h kih^h
 Cristo: “Dsa⁻jøøh^h kyaan⁻?”

Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh^h jee^h ja⁻ ga⁻tih^h
 ba⁻ dsë^h lä⁻koo⁻ ga⁻hlëeh^h Jesús.

*Ga⁻jiih^h Jesús kih^h ta⁻jwoh^h kya⁻ ley
 (Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ Hi⁻ ga⁻løøy^h ga⁻kway^h juu^h, ga⁻mi⁻tëëy⁻
 dsa⁻:

—Leeh⁻ hnäh^h kyaah^h ta⁻jwoh^h kya⁻ ley,
 tih⁻ dsëy^h ngëy^h kyeyh^h hmiih⁻ kyoo⁻ jee^h
 kih^h dsa⁻ hi⁻ hnøøy^h jmee^h dsa⁻ Dio kiyh^h
 cha⁻jwë^h juu^h. ³⁹ Hi⁻ tih⁻ dsëy^h gyay^h
 to⁻në^h hma⁻sii^h neh^h gwah^h mäh⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻
 ka⁻läh^h jee^h dsa⁻taah^h dsa⁻ kuh⁻. ⁴⁰ Hwëëy⁻
 dsa⁻më^h hnii^h cha⁻neh^h kih^h, ko⁻taa^h ga⁻
 jmeey^h hlëëyh^h cha⁻miih⁻ kyaah^h Dio ha⁻
 jee^h jëë⁻ dsa⁻ kiyh^h. Cha⁻ga⁻miih⁻ wii^h heeh^h
 Dio dsa⁻ hi⁻ jmee^h lä⁻ja⁻.

*Na⁻ka⁻ dsa⁻më^h hnii^h kuu^h cha⁻në^h Dio
 (Lc. 21:1-4)*

⁴¹ Ma⁻ cheh^h Jesús jëë⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻ jmee⁻
 dsa⁻ tooyh⁻ kuu^h neh^h wii^h kih^h gwah^h.
 Hi⁻ ma⁻ jëëy⁻ jwëë^h dsa⁻ cha⁻ kuu^h ma⁻
 tooyh⁻ cha⁻miih⁻ kuu^h jee^h ja⁻. ⁴² Ja⁻ga⁻
 ga⁻lloo^h jaa⁻ dsa⁻më^h hnii^h hi⁻ tä⁻ñee^h
 go⁻te^h. Ga⁻tooyh⁻ to⁻ñe^h nøø^h he⁻ sa⁻ kyee^h
 ni⁻ miih⁻. ⁴³ He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh^h Jesús kyaah^h
 discípulo kyaay^h, ga⁻jäyh^h:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^h jwëëhn⁻ hnäh^h,
 dsa⁻më^h hnii^h la⁻, ma⁻kway^h cha⁻ga⁻miih⁻
 lä⁻koh^h ga⁻ jee^h lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻tooh⁻
 jää^h. ⁴⁴ Jëeh^h lä⁻jëë⁻ hi⁻ cha⁻ kuu^h,
 ma⁻kway^h miih⁻ he⁻ ma⁻chaa⁻ kiyh^h ba⁻,
 pero dsa⁻më^h hnii^h la⁻, ma⁻ke^h tä⁻ñee^h,
 ma⁻kway^h lä⁻koh^h te^h kuu^h he⁻ ma⁻ cha⁻
 kiyh^h he⁻ kyaah^h ma⁻lay^h he⁻ jmee⁻ bii^h kiyh^h
 —ga⁻jäh^h Jesús.

13

*Lloo⁻ koo⁻ jmi^h hla^h gwah^h jiih^h
 (Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)*

¹ Ma⁻ngëë^h he⁻ ja⁻, ya⁻hëë^h Jesús koo⁻
 gwah^h jee^h ma⁻gyay^h ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻jäh^h jaa⁻
 discípulo kyaay^h ga⁻siih^h:

—Ta⁻jwoh^h, jëë⁻ da⁻, he⁻ ba⁻ che⁻ kah⁻gaa⁻
 kuu^h he⁻ kyaah^h ga⁻jä⁻ na⁻hñaa^h hne⁻ na⁻.

² He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu^h kiyh^h:

—Lä⁻jë⁻ hne⁻ kaah^h he⁻ jëeh^h hnäh^h na⁻,
 lloo⁻ koo⁻ jmi^h ni⁻ koo⁻ mi⁻kuu^h na⁻, sa⁻ jä⁻
 na⁻chuh⁻ në^h kih^h øøh^h, lä⁻jë⁻ ba⁻ soh⁻hla^h.

*Jää^h ja⁻ga⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻, joh^h nëë^h sa⁻
 jmee^h lii⁻*

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Ma⁻ngëë^h he⁻ ja⁻, ga⁻näy^h ta⁻ në⁻ moh⁻
 Olivo ta⁻ cha⁻në^h gwah^h ja⁻. Jee^h ja⁻ ga⁻gya⁻
 Jesús. Hi⁻ Pee^h, Jacobo, Jwaa⁻, kyaah^h An-
 dre^h ga⁻ngii^h juu^h kiyh^h ta⁻ko⁻jiih^h ma⁻ tääyh^h
 kah^h kih^h, ga⁻jäyh^h:

⁴ —Chiih^h jnääh^h lih^h le^h lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jäh^h,
 hee⁻ lii⁻ jmee^h wa⁻ra⁻ ya⁻jäh^h lä⁻te^h juu^h na⁻.

⁵ He⁻ja⁻ ga⁻løø^h Jesús jmeeyh⁻ juu^h:

—Hnøø^h leeh⁻ hnäh^h mah^h ni⁻ jaa⁻ sa⁻
 mi⁻gaa⁻ hnäh^h. ⁶ Jëeh^h, jwëë^h dsa⁻ ya⁻nää^h
 hi⁻ ka⁻ në⁻ kin⁻, mah^h jäyh^h: “Jnä^h he⁻
 laan^h Cristo hi⁻ ma⁻chee^h Dio.” Jwëë^h dsa⁻
 mi⁻gaay^h.

⁷ ‘Ga⁻ ma⁻niih⁻ hnäh^h kih^h hnii⁻ hi⁻
 lä⁻cha⁻ juu^h kih^h hnii⁻ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø⁻, ta⁻
 jøøh^h hnäh^h hñaa^h. Jëeh^h lä⁻ja⁻ lle^h kih^h le^h,
 pero ja⁻ lä⁻chah^h ja⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻. ⁸ Tee^h
 dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ koo⁻ hwa⁻ kyaah^h jyoh^h hwa⁻,
 hi⁻ tee^h dsa⁻ ta⁻ kyaah^h jñah^h dsa⁻ ta⁻. Ja⁻
 he⁻ koo⁻ jee^h jwii⁻ jee^h jeh^h wii^h hwa⁻, ja⁻
 he⁻ koo⁻ jee^h jwii⁻ jee^h jëë⁻ dsa⁻ hoo^h hi⁻
 chí⁻jwaa⁻ dsa⁻. Heh^h lä⁻ja⁻ koo⁻ ma⁻løø^h ba⁻
 jëë⁻ dsa⁻ wii^h.

⁹ ‘Leeh⁻ hnäh^h, ngëë^h dsa⁻ hnäh^h kih^h
 dsa⁻ ta⁻, kwa⁻ dsa⁻ kyah^h hnäh^h neh^h gwah^h
 kih^h dsa⁻ judiu, dsa⁻jääy⁻ hnäh^h cha⁻në^h
 dsa⁻ ta⁻ kaa⁻h kwaat⁻ kin⁻. Jee^h ja⁻ kwah^h
 hnäh^h ju⁻dsoo^h kin⁻. ¹⁰ Jmee⁻ bii^h kwa⁻
 dsa⁻ ju⁻hmëë^h kih^h lä⁻jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻,
 jää^h ja⁻ga⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu⁻. ¹¹ Ta⁻ jmee⁻
 hnäh^h huu⁻dsë⁻ ha⁻ lä⁻ jwah^h hnäh^h wa⁻ra⁻
 ga⁻taah⁻ dsa⁻ hnäh^h ja⁻goo⁻ dsa⁻ ta⁻. Ta⁻
 ka⁻ hnäh^h huu⁻dsë⁻ ni⁻ miih⁻. Hor⁻ ja⁻, Dio
 ba⁻ kwa⁻ huu⁻dsë⁻ ha⁻ lä⁻ hlëeh^h hnäh^h. Ja⁻
 he⁻ hñaa^h hnäh^h hlëeh^h, Jmi⁻lle^h Na⁻jngii^h
 ba⁻ hlëeh^h. ¹² Ngëë^h dsa⁻ øøh^h kih^h dsa⁻ ta⁻

mah' jngëeh' dsih'. Ja-ba' lä-ja- jmee' dsa- kih' joo', hi' lä-ja- ka-läh' jmee' dsa- kih' cho'jmiy- mah' jngëeh' dsih'. ¹³ Lä-jëë' dsa- jmee' na-høøh' kyah' hnäh' kwaat- kin'. Pero hi- kwëeh' dsë' lä-jiih' llaa', hi- he' ba' lää'.

¹⁴ Wa-ra- ga-lloo' jmi' jëeh' hnäh' cheh' jah' hi- laa' na-høø' ngëe' jee' sa' ga-tëe' nooy', lä-koo- ga-jäh' Daniel hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio. (Hi- hë- juu' la-, wa' lä-ngëe'.) Ma'ja-, hnäh' hi- tääh' hwa' Judea kyuh' hnäh' ta' moh'. ¹⁵ Hi- tääh' jee' ga-të' to' jwëe' hne', wa' jñaay' mah' wa' kyuh' bih', sa' wa' kyey' he- cha-cha'neh'. ¹⁶ Ja-ba' lä-ja- hi- tääh' jee' nuu- kih', ta' wa' lla-näay' kiyh' he- dsa-kyey' sa'hmiuh'. ¹⁷ Peer' jwi- dsa-më' hi- kya- gyuh- ma'ja-, hi' lä-ja- dsa-më' hi- jää' gyuh- gyuh- ka-läh'. ¹⁸ Ngii' hnäh' kih' Dio mah' sa' la' jii- gyuh' wa-ra- ga-të' jee' kyuh' hnäh'. ¹⁹ Ma'ja- jëe' dsa- wii' jwërte he- sa' ma-jëe' dsa- lä- ma' ga-nøø' jmi-gyuh' lä-jiih' na'. Ja- jiih' mo-so' jëe' gyih' jih'koh'. ²⁰ Wa-ra- jäh' kih' jøø' ga' Dio cha-ga'miih- jmi' jëe' dsa- wii', ni' jaa- dsa- sa' jä' jiih'. Pero ta-la' kih' hi- na-lleeh' kyaay', chah' ba' mi-llaay' jmi' he- jëe' dsa- wii'.

²¹ Ma'ja- cher'mah' chaa- ko-llaay' dsa- jäh': "Hi- Cristo cheh' la-", o "Hi- Cristo cheh' jee' oo-", ta' wa' heeh' hnäh' kiyh'. ²² Jwëe' dsa- hi- ta-juu' ya-näa' jäh': "Jnä' he' laan' Cristo, jnä' ngëen' juu' kih' Dio." Ja- he- koo- nëe' he- juh-gaa- jmeey', lä-jwë' jee' mi-gaay' dsa-, lä-jiih' hi- na-lleeh' kyaay' Dio mi-gaay' cher'mah' ga-la'. ²³ He-ja- leeh' hnäh'. Ma-jwah' ba' jnä' jää' ha- lä-le'.

Wa-ra- ga-të' jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo'
(Mt. 24:29-35, 42, 44; Lc. 21:25-36)

²⁴ Ma-ngëe' ma-jëe' dsa- lä-jë' he- wii' ja-, ja- jiih' mo-so' lä-jnä' jmeë' hyoo-, ni' jmeë' kih' sih- sa' lä-jnä'. ²⁵ Lä-jëe' nuu' hi- hëe' gyuh' lä-sii' høø' hi- lä-jë' ga' he- cha- gyuh' sa'jeh'. ²⁶ Ja-ga' jëe' dsa- Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- jäh' gyuh' jee' jni' kyaah' cha-miih- be', laay' jøøh'. ²⁷ Ja-ga' cheey' ángele kyaay', jøøyh' lä-jëe'

hi- na-lleeh' kyaay' hi- tääh' lä-jë' kye' kiih' jmi-gyuh', ta' ko-taa- lä-ga-të' jyoh' ko-taa'.

²⁸ Jëe' da' hnäh' ha- lä- dsoo- juu' kih' chaah' higo mah' mi-tëe' hnäh' hñaah'. Wa-ra- ga-hyo' sih'jñoh' sa'jih' kih', løø- dsa-hyo' moo- kih', ma-nëh' ba' hnäh' ma-ngoo' ga-të' jii- jma' ba' ja-. ²⁹ Lä-ja- hnäh' ka-läh', wa-ra- ga-jëeh' hnäh' dsa-la' lä-jë' he- ma-jwahn' la-, wa' lä-nëh' hnäh' he- ma-chehn' ho'haah' kyaah' he- jahn' ba' ja-. ³⁰ Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', sa' llaa' dsa- hi- tääh' na' ta'ko-jiih' sa' ga' ma-lä-te' lä-jë' he- ma-jwahn' la-. ³¹ Ngëe' ba' lä-jë' he- cha- gyuh' hwa', pero juu' kin' lä- ma-cha- ja-ba'.

³² Pero ni' jaa- sa- ñe- hee- jmi' ja-, hee- hor' ja-, ni' ángele hi- tääh' gyuh' sa- ñe-, ni' Joo' Dio sa- ñe-. Hñii' ba' Täa' kyaan' ñe'.

³³ Hää' hnäh' hñaah', mi-jnøø' hnäh' mñeh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio, jëeh' sa- ñeh' hnäh' lih' lloo- jmi' ja-. ³⁴ Kwee- ba' la' kyah' hnäh' lä- la' kih' jaa- dsa- hi- ya-hëe' ngoo' uu'. Ga-jä' hne' kiyh', mah' lä-koo- lä-koo- ta' kiyh' ga-tooyh- goo- dsa- kyaay'. Hi- ga-siih' dsa- hi- høø' ho'haah': "Høø' kwee-, ta' gwii-." ³⁵ Ja-ba' lä-ja- hnäh', ta' gwii- hnäh', jëeh' sa- ñeh' hnäh' lih' jäh' dsa-juu' hne'. Sa- ñeh' hnäh' che' ta' ga-nuu- jäh', o che' lla-nuu', o che' koo- hooch' chaah' dsoo', o ta-la' høø-. ³⁶ Ni' sa' lii' ga' wa-ra- jäh', hnøø' ma-na'lluuh' hnäh' mah' sa' tääh' hnäh' na-gwiih' hnäh' ma'ja-. ³⁷ Lä-jë' he- jwahn' la-, jwahn' kih' lä-jëe' ba'. Hnøø' ma-na'lluuh' hnäh'.

14

Ma' hnooh- dsa- ha- lä- jee' ma' saayh'
Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Lä- hyu' ga- tē' jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh', hi- kuyh- he'ñiih' he- sa' kyaah' levadura, jmi' ja- ma' hnooh- jmi-dsa- kaah' kyaah' lä-jëe' ta-jwöh' kyaay' ley ha- lä- ma' saayh' Jesús kyaah' juu' ta' juu', mah' jngëeyh'. ² Ma' jäh':

—Sa⁺ wa⁺ kaah⁺ jnih⁺ jee⁺ jmi⁺ la⁻, mah⁺ sa⁻ dsa⁻ tooh⁻ mi⁺h⁺ jee⁺ jw⁺h⁻.

Jaa⁻ dsa⁻mē⁺ ga⁺huu⁺ jmi⁺ mi⁻jw⁺h⁻ lle⁺ Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ma⁺ gya⁺ Jesús ka⁻läh⁺ jee⁺ jw⁺h⁻ Betania cha⁺neh⁻ kih⁺ Simón hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ dsoo⁺ hmih⁺ høø⁻. Jee⁺ ja⁻ gyay⁺ kuh⁻hi⁺h⁻, ma⁺ ga⁻lloo⁺ jaa⁻ dsa⁻mē⁺ ma⁺ kyey⁺ koo⁻ sē⁺ he⁻ ma⁺ haa⁺ jmi⁺ mi⁻jw⁺h⁻ he⁻ chee⁻ nardo, he⁻ kyee⁺ hmoo⁺h⁺. Ga⁺jøøy⁺ luu⁺ sē⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁺huuy⁺ lle⁺ Jesús. ⁴ Pero ga⁻lällee⁺ ko⁻llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ kyaay⁺h⁺ he⁻, ga⁻jäh⁺:

—¿He⁻ la⁺ ma⁻hee⁺ dsa⁻mē⁺ na⁻ jmi⁺ mi⁻jw⁺h⁻ na⁻? ⁵ Llu⁺ ga⁺ wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁻hni⁺y⁺ mah⁺ ma⁺ liy⁺ lä⁻koh⁺ lih⁺ dsa⁻ koo⁻ ji⁻ñe⁻ jmi⁺ ta⁺. Mah⁺ kuu⁺ ja⁻, ma⁺ kwëey⁺h⁺ hi⁻ tä⁻ñee⁺.

He⁻ ja⁻ ga⁻hlëey⁺h⁺ wii⁺ kih⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻.
⁶ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Ta⁺ hlëeh⁻ hnih⁺. Ta⁺ chu⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻mē⁺ la⁻. Llu⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻jmeey⁺ lä⁻la⁻ kin⁺. ⁷ Jëeh⁺ lä⁻ ma⁻tääh⁺ na⁻ ba⁺ hi⁻ tä⁻ñee⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, le⁺ kwah⁺ be⁺ kiyh⁺ jyoh⁺ jiih⁻. Pero jnä⁺, mo⁺so⁺ jän⁻ ki⁻wëe⁻ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ⁸ Dsa⁻mē⁺ la⁻ ma⁻jmeey⁺ lä⁻koo⁻ te⁺ le⁺ ba⁺. Kyaah⁺ he⁻ ma⁻huuy⁻ jnä⁺ jmi⁺ mi⁻jw⁺h⁻, he⁻ ma⁻mi⁻lluuy⁺ jnä⁺ jää⁺ ba⁺ la⁻, ja⁻ ga⁺ haa⁺ dsa⁻ jnä⁺. ⁹ Ma⁺ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëeh⁻ hnäh⁺, lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyu⁺h⁺ jee⁺ kwa⁺ dsa⁻ ju⁻hmëe⁻ kin⁺, lä⁻cha⁻ juu⁺ ha⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻jmeey⁺ dsa⁻mē⁺ la⁻, mah⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻dsooh⁻ dsē⁺ dsa⁻ kiyh⁺.

Juda ga⁺ngëe⁺ Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Ma⁻ngëe⁺ he⁻ ja⁻, jaa⁻ jee⁺ lä⁻jëe⁻ gya⁺tuu⁺ discipulo hi⁻ chee⁻ Juda Iscariote ngooy⁺ kih⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaay⁺ jmi⁻dsa⁻ na⁻hneey⁺ Jesús. ¹¹ Ma⁺ ga⁺nuu⁺ dsa⁻ he⁻, ga⁺tih⁺ dsëy⁺ jwërte hi⁺ ga⁺bäay⁻h⁺ hñi⁺y⁺ kway⁺ kuu⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻hnooh⁻ Juda ha⁻ lä⁻ jmeey⁺ mah⁺ ngëey⁺ Jesús ja⁺goo⁻ dsa⁻ he⁻.

Ga⁺jmeey⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnä⁻ ma⁻nuu⁺ kyaah⁺ ga⁺hi⁺y⁺ juu⁺

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² To⁻nē⁺ jmi⁺ he⁻ ga⁻løø⁺ dsa⁻taah⁺ dsa⁻ jmeey⁺ jmi⁺ kuyh⁻ he⁻ñi⁺h⁺ he⁻ sa⁺ kyaah⁺ levadura, ja⁻ba⁺ jmi⁺ ja⁻ ma⁺ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁺ discipulo siyh⁺ Jesús:

—¿Ha⁻ jwah⁺ mi⁻llu⁻ jnääh⁺ jee⁺ kih⁺ ma⁻nuu⁺?

¹³ He⁻ ja⁻ ga⁻jmeey⁺ mada⁻ kih⁺ uu⁺ discipulo kyaay⁺ mah⁺ ga⁻siyh⁺:

—Go⁻nää⁺ hnäh⁺ ta⁺ jee⁺ jw⁺h⁻ juu⁺h⁻. Cha⁺jwë⁺ ja⁻, jëeh⁺ hnäh⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kii⁺ 'koo⁻ mi⁻dsuu⁺ jmi⁺, ja⁻ lla⁻lleh⁻ hnäh⁺ kaah⁺ kiyh⁺. ¹⁴ Ha⁻ jee⁺ dsa⁻hey⁺, ja⁻ jw⁺h⁻ dsa⁻juu⁺ hne⁺: “Lä⁻la⁻ jäh⁺ Ta⁻jwoh⁺ kyaay⁺ jnääh⁺. ¿Na⁻ jee⁺ hne⁺ jee⁺ le⁺ kyeh⁺ jnääh⁺ borrego mäh⁺ kyaah⁺ discipulo kyaan⁺?”, jw⁺h⁻ dsa⁻ he⁻. ¹⁵ Hi⁻ he⁻ heeh⁺ hnäh⁺ jee⁺ ga⁻tē⁺ to⁺ jwëe⁻ hne⁺ jee⁺ cha⁻ koo⁻ jee⁺ he⁻ ma⁻na⁻llu⁻. Jee⁺ ja⁻ mi⁻llu⁻ hnäh⁺ ma⁻nuu⁺ jnä⁻.

¹⁶ Ga⁻lla⁻nää⁺ ba⁺ discipulo he⁻ ta⁺ jee⁺ jw⁺h⁻ juu⁺h⁻. Hi⁺ ga⁻la⁺ ba⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻mi⁻lluy⁺ jee⁺ kuyh⁻ ma⁻nuu⁺.

¹⁷ Ta⁺ ga⁺nuu⁺ jmi⁺ ja⁻ ngoo⁺ Jesús kyaah⁺ lä⁻jëe⁻ gya⁺tuu⁺ discipulo kyaay⁺.

¹⁸ Ma⁺ ga⁻lla⁻näay⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁻taay⁺h⁺ kuyh⁻ ma⁻nuu⁺. Ta⁺ko⁻jiih⁺ jmeey⁺ ma⁻nuu⁺, ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Ma⁺ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëeh⁻ hnäh⁺, jaa⁻ jee⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ kuh⁻ kyaah⁺ jnä⁺ ngëey⁺ jnä⁺.

¹⁹ Ma⁺ ga⁺nuu⁺ discipulo lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁺ dsëy⁺, ga⁻ngi⁺y⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús ma⁺ jaa⁻ ma⁺ jaa⁻, ma⁺ jäh⁺:

—¿Che⁺ jnä⁺ na⁻ ta⁻jwoh⁺?

²⁰ He⁻ ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Laa⁺ jaa⁻ jee⁺ lä⁻jëe⁻ gya⁺tuu⁺ hnäh⁺ hi⁻ tä⁻ goo⁻ kyaah⁺ jnä⁺ neh⁺ wii⁺ la⁻.

²¹ Ma⁺ra⁺ ju⁻dsoo⁺, Hi⁻ ga⁻lëe⁻ngo⁺ la⁻ le⁺ kiyh⁺ lä⁻koh⁺ ma⁻na⁻si⁻. Pero jw⁺h⁻ dsa⁻ hi⁻ ngëe⁺ Hi⁻ ga⁻lëe⁻ngo⁺ la⁻. Llu⁺ ga⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻ñuuh⁻ he⁻ wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻chaay⁻ go⁻te⁺ ba⁺.

²² Ta⁺ko⁻jiih⁺ tääh⁺ discipulo kuh⁻, ga⁻ka⁺ Jesús he⁻ñi⁺h⁺ mah⁺ ga⁺kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻ngëe⁺ ma⁻kway⁺ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio ga⁻llaay⁺ he⁻ñi⁺h⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁺kwëey⁺h⁺ lä⁻jëe⁻ discipulo kyaay⁺ ga⁻siyh⁺:

—Kye⁻ hnäh⁺, he⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo⁺ kin⁺.

²³ Lă̂ja- ka-lăh' ga-kay' wa'kyaah', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-kwëëyh' discípulo kyaay', hi- ga-hiyh' lă̂jëëy'. ²⁴ Mah' ga-jăyh' ka-lăh':

—He- la- na- jma- kin- he- t̃ũu- kih' jwëë- dsa- hi- kyaah' jma- kin- jmee' Dio koo- hmooh' hmëë'. ²⁵ Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnăh', mo-so- huhn- ka-lăh' jmi- mi-jëh' ma-ăă-, lă̂jĩh' lloo- jmi- huhn- ka-lăh' lă̂hmëë' jee' jmee' Dio hih'.

Ga-hmă' Pee' juu' he- sa- kyuyy' Jesús
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Ma-ngëë' ma-hăy' kih' Dio, ga-năay' ta- nē' moh' Olivo. ²⁷ Ja-ga' ga-jăh' Jesús:

—Ga-lă̂jëë- hnăh' beeh' jnă- na' hwë'. Lă̂ja- na-si- juu' kih' Dio: "Jmeen- dsoo' kih' hi- hăă- lă̂jëë- borrego, hi- lă̂jëë- borrego kyaay' sa-jñee'." ²⁸ Pero ga- ma-lă̂jĩhn- ka-lăh', hi- jnă- ñn- na-jăan- hnăh' ta- Galilea.

²⁹ He-ja- ga-jăh' Pee':

—Ma-ke- lă̂jëë- ga-bee' hne-, pero jnă- sa- been- hne-.

³⁰ He-ja- jăh' Jesús siyh- Pee':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hne-, na' hwë', jăă' ja-ga' tē' to' jĩh- hooh' chaah' dsoo', hne- ma-tē' hnē- jĩh- ma-hmăh' juu' he- sa- kyuyh- jnă'.

³¹ Pero ma' kwa- Pee' be' jăyh':

—Ma-ke- ga-juun- kyaah' hne- sa- jwahn- lă̂na-.

Lă̂ja- kwee- ba' ga-jăh' lă̂jëëy'.

Nēe' Jesús Getsemaní na'chuuy' kyaah'
Dio

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús koo- jee- chee- Getsemaní kyaah' discípulo kyaay'. Ma' ga-lla- năay' jee' ja-, ga-siyh- lă̂jëë-:

—Jee' la- ba' go-taah' hnăh' ta-ko-jĩh' na'chuun' kyaah' Dio.

³³ Ga-jăay' ma-la- Pee', Jacobo kyaah' Jwaa- ba'. Chăh' ba' ja' meeh- dsëy' hi- chaay- cha-mĩh- hũdsë-. ³⁴ He-ja- ga-jăh' Jesús siyh-:

—Peer- meeh- dsën-, lă̂jĩh' juun- go-te- la' kin-. Jee' la- ba' jăă' jnă'. Kwëëh' hoh' hnăh', ta- gwii- hnăh'.

³⁵ Ja-ga' ngoo' Jesús mĩh- ga' ta- cha'nē'. Jee' ja- ga-juuyh' jnëy' mah' ga-jluuy' lley' lă̂ ga-tē' hwa', ga-chuuy' kyaah' Dio, ma' hnøoy' sa- ma' jëëy' wii', wa-ra- jăh' kih' ma-le' ba'. ³⁶ Ma' jăyh':

—Tăă- kyaan-, ga-lă̂jë- ba' le' kyah'. Lăă- jnă' kih' he- wii' he- jëen- na'. Pero sa- wa' la' lă̂ hnoon' hñiin-, wa' le' lă̂ hnooh- hñaa' ba'.

³⁷ Ma' jăh' Jesús ka-lăh', ga-jëëy' ma-na-gwii- discípulo. He-ja- ga-siyh- Pee':

—Simón, ¿che' na-gwiih-, che' ni- koo- hor- sa- ma-lă-be' hoh' he- ma-nah' na-nēh'? ³⁸ Wa' na-nēh' hnăh', ngii' hnăh' kyah' kih' Dio mah' sa-leh- he- hlĩh' hnăh'. Jmi-lle' jnăn- kwa' ba' be'. Pero jmi-ngo' jnăn- sa- bee'.

³⁹ Ngooy' ka-lăh' na'chuuy' kyaah' Dio, kyaah' ja' ba' juu' he- ga-hlëëyh' to-nē'.

⁴⁰ Ma' jăyh' ka-lăh', ga-jëëy' lă̂jëë- ba' ma-na-gwiiy-. Kih' he- lă̂gwiiy- jwërte, he-ja- sa- ñey- hee- na- ma' hlëëyh' kyaah' Jesús. ⁴¹ Nēe' Jesús ka-lăh' jee' ga-tē' hnē- jĩh- hi- ma' jăyh' ka-lăh' ga-jăyh':

—Gwii- ba' hnăh', teeh- hnăh' hoh', ma-leë- ba' ko-na-. Ma-lloo' hor- jăă' Hi-ga-lëë-ngo' la-, ngëë' dsih' goo- dsa- hñaa- dsë'. ⁴² Noo- hnăh' mah' maan-. Ma-ngoo' ya-jăh- hi- ngëë' jnă'.

Ga-saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Lla- gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, he' ba' jăă- jee' lă̂jëë- gya-tuu' discípulo kyaay'. Jay' kyaah' koo- năă' dsa- hi- ma' kye- ñe', hi- kye- hma-, lă̂hih- kih' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuh'. ⁴⁴ Ga-taah- Juda dsa- he' juu' jăă', ga-jăyh':

—Hi- chũhn- kih', hi- he' he', ja- saah- hnăh', ta- lăă-.

⁴⁵ Ma' ga-llooy', chăh' ba' ngooy' koo' kih' Jesús:

—Ta-jwoh- —ga-jăyh'.

Na- ma-hii' ga-chuyh' kih' Jesús.

⁴⁶ Lă̂chăh' ja- ga-saah' dsih'.

⁴⁷ Pero jăă- discípulo kyaa' Jesús, ga-sëëyh' ñe', ga-kuy' lo-gwa' jăă- moz-

kyaa' jmi-dsa- jøøh'. 48 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Ché dsa-hii- jnä', he-la' ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' hma-, kyaah' ñe', mah' saah' jnä'? 49 Läjë- jmi' ma' hääñ' jee' kyah' hnäh' ma' kwan' juu' koo' gwah' mah' sa' ga'chaah' jnä'. Pero ko-na- le' ba' mah' lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio.

50 Läjë- discípulo he' ga-beey' mah' ga-kyuuy'. 51 Jaa- chih- ba' ga'lla-lle' kaah' kih' Jesús, na-bääh- koo- ta-jmaah'. Hi' ga'saayh' chih- he'. 52 Ma' ga'saah' dsih' ga-bey' ta-jmaah' kiyh' mah' ga-kyuuy' to-lo'kwayh'.

Na'jäy- Jesús cha'në' dsa-ta'kaah' kyaa' dsa-jüü

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Ga-jäy' Jesús cha'në' jmi-dsa- hi- kye- në'. Ga-kuh' lä-jë- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, hi' kyaah' dsa-gyuh'. 54 Pero Pee' uu' ba' ngooy' leey' kaah' kih' Jesús, lä- ga-të' ho'hne- në'ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he'. Lä-koo- ga'lloo' ba' Pee' jee' ja-, ga-gyay- llooyh- je- kyaah' poo- hi- ma'tääh' llooh- je-.

55 Jee' lä-jë- dsa-kaah' he', ma' hnaayh- dsa- hi- ma' bääh- Jesús dsoo' lä-jwë- jee' ma' jngëeyh', pero sa' ga-jmää' ni' miih- juu' kih' hi- he'. 56 Jëeh', jwë- dsa- ma' bääh- dsih' kyaah' juu' ta-juu', pero ni' jaa- sa' ga-jä' koo- ba' juu' kih'. 57 Ga-hwë- ga'jaa- uu' dsa- hi- ga-kwa' juu' ta-juu', ga-jäyh'.

58 —Ga-nuu' jnääh' ga-jäyh': "Jnä' hlan- gwah' chih' la- he- ga-la' kyaah' goo- dsa-, pero jnä' jmeen' jyoh' kyaah' hnë- jmi' hi' ni' sa' tñ- goon'."

59 Ni' lä-ja- sa' ga-lä-dsoo' juu' kiyh'.

60 He-ja- ga-noo- jmi-dsa- hi- kye- në' to'dsaah' jee' ja-, mah' ga-ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- jwah' hne-, he- ma-jäh' hi- na- kyah'? ¿He-la' sa' hlëeh' ni' miih'?

61 Pero Jesús ga-noo- ti' go-te-, mo-so- ga-ngiiy' ni' miih-. Koo- ka-läh' ga-ngii' jmi-dsa- jøøh' he' juu' kiyh'.

—¿Ché hne- he' Cristo Joo' Dio Jøøh'?

62 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Jnä' he'. Hi' lloo- koo- jmi' jëeh' hnäh' Hi-ga-lë-ngo' la- gya' jwoo' ra-lloo' kih' hi- cha- be' kih', hi- lä-ja- jëeh' hnäh' jäh' ka-läh' jee' jni' hii' gyuh'.

63 He-ja- lä- ma-kyeh' ja- jmi-dsa- jøøh' he' hmi- kih' ga-giiy', ga-jäyh'.

—¿Hi- ga' jwaah' jne' jñah' hi- jmee' ju'dsoo'? 64 Jee' na- ma-nuu- hnäh' he- ma-mi-kwayh' Dio. ¿Hee- jwah' hnäh'? — ga-jäh' dsa-jøøh' he'.

Ga-lä-jë- ba' dsa- ga-bääh- dsoo', ga-jäyh'.

—Ää- jmi' juuy'.

65 Läjäh' ja- ga-løø' ko'llaa' ti-hñey- kih' Jesús. Ga-løøy' mo-në' Jesús, ga-kway' kih' mah' ma' siiyh-:

—Jäh' da', ¿hi- na- ma-kwa' kyah'?

Hi' lä-ja- ga-kwa' poo- kiyh' ka-läh'.

Ga-hmä' Pee' juu' he- sa' kyuuy' Jesús
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Läj- ma' gya' Pee' ho'hne- ja-, ja' jaa- dsa-më- hi- ma' jmee- ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he'. 67 Ma' ga-jë- gya' Pee' llooh- je-, ga-jäyh'.

—Hne- ka-läh' ma-ngëh- kyaah' Jesús hi- chaa- Nazaret.

68 —Jäh-ha', sa' man- hi- kih' na- hlëeh', sa' kyuun- dsa- na- —ga-jäh' Pee'.

Ya-hëy' na'nooy- lä- ga-të' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa-. Hi' ga-hooh' chaah' dsoo'.

69 Ma' ga-jë- dsa-më- he' ka-läh' cheh' Pee' jee' ja-, ga-siiyh' dsa- hi- ma'tääh' jee' ja-:

—Go- he' ba' dsa-kyaah' Jesús na-.

70 Koo- ka-läh' ga-hmä' Pee' juu' he- sa' kyuuy' Jesús. Ko-hwë- ga'ja- ga-jäh' dsa- hi- ma'tääh' jee' ja-, ga-siiyh' Pee' ka-läh'.

—Ma-ra- ju'dsoo', sa' na-hee-, hne- he' dsa-kyaah' hi- oo-. He' ba' hi- chaa- Galilea hne-. Kwee- ba' hlëeh' kyaayh'.

71 He-ja- ga-løø' Pee' hlëeh- kyaah' dso'jwë- hi- ga-täy- Dio.

—Ma-ra- ju'dsoo', sa' kyuun- dsa-nuu- hi- hlëeh' kih' na- —ga-jäyh'.

72 Hor- ja- ga-të- to' jiih- hooh- chaah' dsoo', jee' ja- ga-lä-dsooh- dsë- Pee' juu' he- ga-jäh' Jesús ga-siiyh' jää': "Jää' ja- ga-të- to

'jiih~ hooh' chaah' dsoo', hne- ma-tē' hnē-
jiih~ ma-hmäh' juu' he- sa' kyuuuh' jnä'."

Ma' ga-lä-dsooh~ dsē' Pee' ha- lä- ga-jäh'
Jesús, ga-hooyh' lä-jiih' lla- dsēy'.

15

Ga-jäy' Jesús cha'nē' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Tiuh~ ga' ma' ga-jnä', ga-kuh' dsa-kaah'
kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuuh', kyaah'
ta-jwoh' kyaa' ley, hi- lä-jēē- ga' dsa- hi-
laa' ta'. Hi- he' ga-hñuuuh- Jesús mah'
na-täayh- goo- Pilato hi- ma' laa' lle'moh'.

² Ma' ga'lloo' Jesús cha'nē' Pilato, ga-ngii'
Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaa' dsa-
judiu?

He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Ma-jäh' ba' hne-.

³ Pero dsa-kaah' he' cha-ga'miih-
ga-hñiiy' kih' Jesús. ⁴ Koo- ka-läh' ga-jäh'
Pilato:

—¿Che' ni- miih- juu' sa- jiih' kih' dsa-?
Jēē da' joh' he- sa- bääh- dsa- hne-.

⁵ Pero ni- lä-ja- sa- ga-jiih' Jesús juu',
he-ja- ma' jēē- dsah- Pilato.

Ga-jä' juu' jngñh' dsa- kih' Jesús

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Lä-jē- jiih~ ma' tē- jmi' he- kuh- dsa-
judiu borrego mäh', ma' lää~ Pilato jaa- jee'
lä-jēē- hi- ma' tääh' neh-ñe' hi- ma' tih~
dsē' dsa- ba'. ⁷ Ma' hää' jaa- hi- chee-
Barrabá neh-ñe' kyaah' jñah' dsa-kyayh'
hi- ga-jngēēh' dsa- ma' ga-hnooy' juu' kih'
dsa-ta'. ⁸ Ga-lla-nää' ga' jwēē' dsa- ma'
ngiiy' kih' Pilato mah' wa' jmeey' lä-koo-
ma' jmeey' jää'.

⁹ He-ja- ga-jeeh- Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hnooh- hnäh' lään' hi- laa' rey
kyaa' dsa- judiu? —ga-jäh' Pilato siyh'-
dsa- judiu he'.

¹⁰ Jēēh', lä-la- ba' ma-ñey- he- ma'
na-høøh' jmi-dsa- kaah' he' kih' Jesús,
he-ja- ba' ja- heh' ga-taah- dsih' gooy-.

¹¹ Pero jmi-dsa- kaah' he' ga-taayh- juu'
lä-jēē- dsa- he- ngiiy' he- lää' Barrabá ba'.

¹² Koo- ka-läh' ga-jäh' Pilato ga-siiyh- dsa-
he':

—¿Hee- hnooh- hnäh' jmeen' kih' hi-
jwah' hnäh' laa' rey kyaa' dsa- judiu?

¹³ Lä-jēē- dsa- ga-løø' tooh~ miih':

—Täay' dsöh' hma-cru-.

¹⁴ He-ja- ga-jäh' Pilato:

—¿Hee- hñiih' ma-jmee' dsa- la-?

Pero dsa- he', cha-ga'miih- kii-
ga-tooyh' miih':

—Täay' dsöh' hma-cru-.

¹⁵ Lä-ja- ga-lä-hnøø' Pilato he- ga-jäy'
llu' kyaah' dsa- he', he-ja- ga-läay'
Barrabá ba'. Mah' ga-jmeey' hih-
ga-jmi' ga-baa' dsa- Jesús. Ma-ngēē' he-
ja-, ga-ngēēy' Jesús ja'goo- hløø' mah'
dsa-täay' dsöh' hma-cru-. ¹⁶ Mah' ga-tēē-
hløø' ta' cha'neh' ga' kih' nē'ta' ja-. Jee' ja-
ga-kuh' lä-jēē- dsa-kyayh'. ¹⁷ Ga-kyeh-
dsih' koo- hmiih- gyuu' läh- (he- ma' kēh-
rey), ga-kay' wii- too' ga-jmeey' koo- he-
lih- mah' ga-tooyh- lle' Jesús lla- coron.

¹⁸ Ga-løø' hløø' he' mi-kwayh' Jesús ma'
jmeey' Dio kiyh', ma' jayh':

—Peer- jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu.

¹⁹ Ga-bay' lle' Jesús kyaah' hma-. Ga-ti'
ga-hñe' dsih', ga-juuyh' jñey' cha'nē' Jesús
ga-jmäy' jøøh'. ²⁰ Ma-ngēē' ma-mi-kwah'
dsih', ga-llee' dsa- hmiih- gyuu' he-
ga-kyeyh- ja-, mah' ga-kyeyh- ka-läh'
hmiih- kiyh', ja-ga' ga-jäy' na-täay' dsöh'
hma-cru-.

Ga-täy' Jesús dsöh' hma-cru-

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Hor~ ja- ga-ngēē' jaa- dsa- chaa-
Cirene hi- jah' jee' nuu- kih'. Dsa-
he' ma' chee- Simón, jmi- Leja' kyaah'
Rufo. Ga-jmee' hløø' bii' ga-jää' dsa- he'
hma-cru- kyaa' Jesús. ²² Ga-jäy' Jesús
lä- ga-tē' jee' chee- Gólgota, he- hnøø'
jäh': Moo' Lle' Hñi'. ²³ Jee' ja- ga-kwēēh'
dsih' jmi- jiih- he- na-kaah~ mē' chee-
mirra, pero sa- ga-hiyh'. ²⁴ Ma' taay' dsöh'
hma-cru-, ga-ti' ga-llooyh' hmiih- he- ma'
kyeh' Jesús. Ga-kooyh' suert, ma' jēēy' hi-
jaa- jee' lä-jēēy' tēy' hmiih- nää' he- llu'
ga'.

25 Ko-hi' nu' ta-la' hoo- ga-täy- Jesús dsoh' hma-cru'. 26 Jee' täy- ja- ga-töo' dsa- koo- hwäh' he- jäh' ha- lä- la' dsoo' he- bääh- dsih': "Hi- la- na- rey kyaah' dsa- judiu." 27 Ga-täy- dsa- ka-läh' ne' hma-cru- jñah' ga- uu' dsa-hii-, jaa- jwoo' ra-llu- hi- jaa- jwoo' ra-käh' kiyh'. 28 Jee' ja- ga-lä-te' lä-koo- na-sii- kiyh': "Ga-jmee' dsa- kwaat- laay- lä-koo- hi- ää- dsoo'."

29 Lä-jëe- hi- ma' dsa-ngëe' ta- ja-, ma' jiiyh- lley' hi- ma' mi-kwayh' kih' Jesús, ma' jäh':

—Hne- na- hi- ma' hla' gwah- kih' Dio mah' ma' jmeeh' kyaah' hnë- jmi-, 30 lää- hñaa- jee' täah- na- mah' jñaa- dsoh' hma-cru- na- —ga-jäh'.

31 Ja-ba' lä-ja- ga-mi-kwah' jmi-dsa- kaah' ka-läh' llay- juu' kyaah' dsa-kyaayh' hi' kyaah' ta-jwoh' kyaah' ley, ma' jäh':

—Ga-lih' bih' ga-läy- dsa-, mah' na- sa- liyh- läy- hñii-. 32 Hi- laa- Cristo, rey jnä- jne' judiu, wa' jñaa- jee' täy- dsoh' hma-cru- na-, mah' jëen- koo-, ja- ga- lä-heeh' jne' kiyh' —ga-jäh'.

Ja-ba' lä-ja- ga-mi-kwah' hi- ma' täa- jyoh' hma-cru- koo' kiyh'.

Ga-juu' Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Ma' ga-të' lä-hyoo-, lä-kaa- jmi-gyuh- ga-nuh- lä-jiih' ga-të' ko-hi' hnë- ta- ga-hloo-. 34 Ma-ngoo- ga-të' ko-hi' hnë- ja-, ga-hlëeh' Jesús koo- ki-gaa-, ga-jäh':

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he- la- hnöo' jäh': Dio kyaan-, Dio kyaan-, ¿he-la- ma-beeh' jñä'?

35 Ko-llaa' dsa- hi- ma' tääh' jäh- ga-nuu- he- ga-hlëeh', he- ja- ga-jäh':

—Jëe- da-, tëeyh- Elía.

36 He-ja- ngoo- jaa- dsa- ko-chih', ga-kay- koo- wa-joo-, ga-mi-gyuh' joo- kyaah' jmi- jiih-, ga-lla-lley' lle' hma- mah' ga-chooy' ma' hih' Jesús, hi- ga-siiyh- dsa-kyaayh':

—Tää- ba' kih'. Wa' jëe- da' jne' che' ja- Elía mah' jñaa-.

37 Lä-chah' ja- ga-hooh' Jesús koo- ki-gaa-, ja- ga- ga-juuy-. 38 Hor- ja- ga-giih-

hmiih- he- ma' na-jnë- llah' gwah-, ga-löo- ta- gyuh- lä- ga-të' hwa-. 39 Ma' cheh' jñu- hlöo- romano cha-në Jesús jee' täy- dsoh' hma-cru- ja-. Ma' ga-jëey- he- ga-hooh' Jesús hi- ha- lä- ga-juuy-, he- ja- ga-jäh':

—Ma-ra- ju-dsoo-, dsa-nuh- na- ma' laa- Joö- Dio.

40 Hu- ga-miih- ma-tääh' ko-llaa' dsa-më- jëe- he- jmee- dsa- kih' Jesús. Jee' ja- ma' hää- María Magdalena, kyaah' María choo' José, ja-ba' chooy' kyaah' Jacobo mäh', kyaah' jñah' dsa-më- hi- chee- Salomé. 41 Dsa-më- he' ma' jmee- ko-jöh' kyaah' Jesús hi- ma' jmeey- be' kiyh' lä-koo- ma' tääh' hwa' Galilea hi- ma' chaa- ga- jñah' dsa-më- hi- ga-jmee- ko-jöh' kyaayh' lä-koo- ma' ga-näy- ta- Jerusalén.

Ga-haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Ta- ga-hloo- jmi- he- mi-llu- dsa- hñii-, ga-haay' Jesús ja- ga- dsa-täy- jmi- he- teeh- dsa- dsë-. 43 José, hi- chaa- Arimatea, ma' laa- jaa- dsa-kyaah' dsa-ta- kaah', hi- he' ka-läh' ma' jöo- ma' jëe- jñä-hä- he- jmee- Dio hih' kih' dsa-. Jää- ja- ga- dsa-täy- jmi- he- teeh- dsa- dsë-, ga-tuu- dsë- José ga-hey- në-ta' kih' Pilato na-ngiiy' jyoo- jmi-ngo- kih' Jesús dsoh' hma-cru-. 44 Peer- ga-jëe- dsah- Pilato ma' ga-nuuy' ga-juu- Jesús. He-ja- ga-tëeyh' jñu- hlöo-, mah' ga-ngiiy' juu' kiyh' che- dsoo- ma-juu- Jesús. 45 Ma' ga-tëeyh' juu-, ja- ga- ga-kway- jwë- na-jyoo- José jmi-ngo- kih' Jesús. 46 Ma-ngëe- he- ja-, ga-la- José koo- ta-jmaah- wiih-, he- ja- chee- lino. Ga-jñaa- Jesús, ga-läy- kyaah' ta-jmaah- ja- mah' na-täy- neh- koo- to-höo- he- ma' na-hë- në- kuu- hloo-. Ma-ngëe- he- ja-, ga-bäy- koo- mi-kuu- jñu- mah' ga-jlëy- ho-too- ja-. 47 Hi- ma' jëe- María Magdalena kyaah' María choo' José, ha- jee- ga-kyaah- dsa- he' Jesús.

16

Ga-lä-jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Lā ma' ga'goh' jmi' he- teeh- dsa- dsē', María Magdalena hi- María choo' Jacobo kyaah' dsa-mē' hi- chee- Salomé ga'lay' jmi- mi-jwih- he- ma' dsa-huuy' Jesús. 2 Tihi- go-te- to-nē' jmi' kih' seman- ga-nāy' ta- jee' ga'kya- dsa- Jesús. Koo- ma-hya- ba' hyoo- ga'lla-nāa' dsa-mē' he' jee' ja-. 3 Ma'llay- juu' kyaah' dsa-kyaayh': —Hi- kwa' be' jnān- mah' bān' kuu' he- na-jlē- ho-too- ja-?

4 Pero ma' ga'jēy' hoo' to-høø-, mo-so- cha- na-jlē- kyaah' kuu' juuh- ja-. 5 Ma' ga'taayh- neh- to-høø- ja-, ga'jēy' ta- jee' ma' kya- Jesús. Jwoo' ra'lluu' kiyh' ja-, ga'jēy' ma' gya' jaa- chih- kwaa- hi- ma' kyeh- koo- hmi- tøø- kyoo-. Peer- ga'jwaah' jwēte dsa-mē' he' ma' ga'jēy' hi- he'. 6 He-ja- ga'jah' dsa- hi- ma' gya' he':

—Ta' wa' gah' hnāh'. Jesús dsa- chaa- Nazaret hi- ga'tāa- dsa- dsōh' hma-cru- hi- hnaah- hnāh' mo-so- chaa- jee-la-. Hi- ma-lā-jiih-. Jēē da' hnāh' jee' ga'kya- dsih'. 7 Go-nāa' hnāh' go-jmeeh- juu' kih' Pee' kyaah' lā-jēē- discipulo kyaay', dsōo' Jesús dsa-jāa- hnāh' ta- Galilea. Jee' oo- jēēh' hni- lā-koo- ga'jāy' jāa- —ga'jah' dsa- he'.

8 Ko-chih' ga-hwēē- dsa-mē' he' hoo' to-høø- ja-, jlāy- ga' lā-ja- ga-nāy', ga'jwaayh' jwēte. Sa- cha- juu' ga'jmeeyh' kih' ni- jaa- kih' he- goyh-.

Ga-mi-jnāa- Jesús hñii' kih' María Magdalena (Jn. 20:11-18)

9 Tihi- to-nē' jmi' kih' seman- ga-lā-jiih- Jesús. Hi- ga-mi-jnāy- hñiiy' to-nē' kih' María Magdalena. Kih' dsa-mē' he' ga-hwēē- Jesús gye- hi-sa'llu- jāa-. 10 Nēē dsa-mē' he' na'jmeeyh' juu' kih' lā-jēē- discipulo kya- Jesús jee' tāayh' ki-hooyh- meeh- dsēy'. 11 Ga'jāyh':

—Chaa- ba' Jesús, ma-jēē- jnih'.

Ma' ga-nuu' discipulo juu' kih' María, sa- ga'jmeey' dsōo' juu' ja-.

Ga-mi-jnāa- Jesús hñii' kih' uu' discipulo kyaay' (Lc. 24:13-35)

12 Jyoh' jmi' ja-, ga-mi-jnāa- Jesús hñii' kih' uu' discipulo cha'jwē- jee' ga-nāy' ja-, pero kah' ba-laay'. 13 Hi- ga-nāa- discipulo he', na'jmeeyh' juu' kih' jee' lā-jēē- ga' dsa-kyaayh'. Ni- kih' hi- he' sa- ga'jmeey' dsōo' ka-lāh'.

Ga-jmee' Jesús mada' kih' apóstole kyaay' (Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

14 Jee' ga-dsaa', ga-mi-jnāa- Jesús hñii' jee' ma' tāah' gya-kaa- discipulo nē' mes- kuh-hih-. Jee' ja- ga'juyh' kih' discipulo kyaay', kih' he- sa- ma' dsōo' dsēy'. Ma' hweh- dsēy', he-ja- sa- ma' jmeey- dsōo' juu' kih' hi- ga'jah' ga-jēē- Jesús ma-ngēē- ma-lā-jiih'. 15 Hi- ga'jah' Jesús siyh':

—Go-nāa' hnāh' lā-kaa- lā-juh' jmi-gyuh- go-kwa' hnāh' ju'hmeē- kin- kih' lā-jēē- dsa-. 16 Lā-jēē- hi- lā-dsōo' dsē' hi- ga-heeyh- saay' jmi-, hi- he' ba' lāa'. Pero hi- sa- lā-dsōo' dsē' kin-, hi- he' jā- kyaah' dsō-jwii'. 17 Hi- jmee' dsōo' dsē' kin-, cha-miih- he- juh-gaa- jmeey'. Kyaah' hih' kin- hwēēy' hi-sa'llu' kih' dsa-, hlēēy' ma' lih' koh' jyoh' juu'. 18 Cher-mah' he- ga-jmee' miih- kiyh', sa- cha- he- le' kiyh' ni- miih-, hi- cher-mah' ga-heeh- dsih' venen, sa- hnōo' dsōo' kiyh'. Hi- mi-hlāy' dsa-dsaa', wa-ra- ga-kyey- gooy- nē' kiyh'.

Ngaah' Jesús gyuh' (Lc. 24:50-53)

19 Ma-ngēē- ma-hlēēh' Jesús lā-ja- kyaah' discipulo kyaay', ja-ga- ngaayh' ta- gyuh', ga-gyay- jwoo' ra'lluu' kih' Dio. 20 Ja-ga- ga-nāa- discipulo lā-kaa- lā-juh' kyaah' be' kih' Dio na'kay- ju'hmeē- kih' dsa-. Hi- ga-mi-jnāa- Dio la' dsōo' juu' he- kyey-, kyaah' lā-jēē- he- juh-gaa- he- ga-jmeey'. Wa- la' lā-ja-.

San Lucas Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga-sii' Luca

¹ Jwëë' dsa- ga-taah' ga-sii' lä-jë- ha- lä- ga-la' jee' kyaä' jnääh' llo'joo'. ² Ga-siiy' ja-ba' lä-koo- la' juu' he- ga-ngëë' lä-jëë' hi- ga-jëë' ha- lä- ga-la' lä-ma' to-në'. Dsa- hi- ga-jëë' he' ga-ngëëy' juu' kyaä' jnääh' jëëh' ma-na-hñaay' ba' mah' kway' juu' ja-. ³ Jnä' ka-läh' ga-koon' kwaat~ kwee- lä-jë- ha- lä- ga-la' lä-ma' to-në', he-ja- laan- llu' siin' kwee- lä-ngoo' juu' la- kyah' hne- dsa-jøøh' kyaan' Teófilo. ⁴ Wa-ra- ga-heh- juu' la- lä-nëh' kwee-, la' dsoo' lä-jë- he- ma-hlëëh' dsa- hne-.

Ga-jmeeh' ángel juu' he- lä-chaä- Jwaä'

⁵ Lä-ma' laä' Herode rey kih' hwa' Judea ja-, ma' chaä- jaä- jmi-dsa- hi- ma' chee- Zacaríá. Hi- he' ma' na'jnää' koo- nää' jmi-dsa- hi- ma' tëëyh~ Abía. Hi- mëy' Elizabet ma' laä' sa'ju- kih' Aarón ka-läh'. ⁶ Zacaríá kyaah' Elizabet ma' laä' lluy' cha'në' Dio. Ma' mi-tey' ba' lä-jë- mada- kih' Dsa-jøøh' jnän'. Ni' miih- sa- cha- he- ma' dsa-hlääy'. ⁷ Pero sa- ma' chaä- ni- jaä- chih- kyaay'. Sa- ma' kaä- Elizabet gyuu-, hi- kwee- ba' ma-gyuh- lä-uu'.

⁸ Ma' tääh' jmi-dsa- dsa-kyaah' Zacaríá jmee- ta'he' neh- gwah-. Koo- jmi' kih' jee' lä-jë- ga-tëë' Zacaríá he- jmee- ta'he' kih' Dio. ⁹ Jëëh', ga-kooyh' suert lä-koo- ma' tëëy' jmeey-. Zacaríá ba' ga-tëë' suert ja-, he- dsa-jey- wa'chu- neh- gwah- juuh- kih' Dsa-jøøh' jnän'. ¹⁰ Ta-ko-jiih' ma' cheh' Zacaríá jë- wa'chu- ja-, ka'hne- ba' ma' tääh' lä-jëë- dsa- hi- ga-kuh' jee' ja- ngiiy' kiyh' kih' Dio. ¹¹ Lä-chaä' ja- ga-lä-jnääh' jaä- ángel kyaä' Dsa-jøøh' jnän' cha'në' Zacaríá. Ángel he' ma' cheh' jwoo' ra-lluuy' kih' na'hyoo' jee' ma' jë- jmi-dsa- wa'chu-. ¹² Peer- ga-hee' dsë' Zacaríá ma' ga-jëëy'. Ga-jwaayh' jwërte. ¹³ He-ja- ga-jäh' ángel siiyh-:

—Ta- wa' gah' Zacaríá, jëëh' ma-nuu' ba' Dio kyah'. Kih' Elizabet, dsa-më' kyaah'

lä-chaä- jaä- gyuu- ñuuh- mah' mi'cheeh' hnih' Jwaä'. ¹⁴ Ha- koh' sa- lä-chaä- llu'. Hi- lä-ja- jwëë' dsa- lä-chaä- llu' wa-ra- ga-lä-chaay-. ¹⁵ Jëëh', leey' jøøh' cha'në' Dio. Sa- le' hiyh' vin ni- he- ga-jyoh' jmi- llii'. Hi- tëëy' Jmi-lle' Na-jngii' kih' Dio jää' ja-ga- lä-chaay-. ¹⁶ Jmeey' dsa-jëëh- jwëë' dsa- Israel kyaah' Dsa-jøøh' jnän', he' ba' Dio kyaay'. ¹⁷ Hi- he' dsoo' ta- cha'në' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Tëëy' ja-ba' jmi-lle' hi- ja-ba' be' he- ma' kye- Elía mah' hlëëyh' dsa- juu' kih' Dio. Lä-jwë' ja- jiih' juu' kih' dsa- ma-kaah' kyaah' joo'. Hi- lä-ja- lä-sii' huudsë- kih' hi- chaä- mah' kay' koo- nëe' ba' huudsë- lä-koo- la' kih' hi- lluy'. Lä-jwë' ja-, mi-lluuy' lä-jëë- dsa-gooy' mah' heeyh- Dsa-jøøh' jnän' — ga-jäh' ángel.

¹⁸ He-ja- ga-jäh' Zacaríá siih- ángel:

—¿Ha- lä-ja- jmeen- dsoo' he- la-? Jëëh', ma-gyuh- ba' jnä' hi- lä-ja- ka-läh' dsa-më' kyaan'.

¹⁹ Mah' ga-jäh' ángel siiyh-:

—Jnä' he' Gabriel, hi- na-hñaä' cheh' cha'në' Dio. Ma-cheey' jnä' he- ma-ya-kan- ju'hmëë' la- kyah'. ²⁰ Na' ta- cha'në' leeh' jaä- hi- koo'. Mo-so- le' hlëëh' lä-jiih' lä-te' juu' la-, kih' he- sa- ma-jmeeh' dsoo' juu' he- ma-jwëëhn' hne-. Juu' la- lä-te' wa-ra- ga-dsëë' jmi' kih' —ga-jäh' ángel he'.

²¹ Dsa- hi- ma' tääh' jää- Zacaríá ta- ka'hne-, ma' dsaa- dsëy'. He-la' ngoo' ga-lä-hëë- Zacaríá neh- gwah- ma' laay'.

²² Lä-koo- ma' ya-hëëy' mo-so- ga-la' ma' hlëëyh' kyaah' dsa-. Ga-lä-liih' dsa-, he- ga-jëë' Zacaríá miih- he- ga-mi-jnääh- Dio kiyh' neh- gwah-. Hi- ga-løoy' jmeey' lii- kyaah' gooy- ba'. Lä- ga-jäy' ja-ba' kaay'.

²³ Ma-la- ma-dsëë' jmi' he- ma' jmeey- ta'he' neh- gwah- ja-, ngaayh' cha'neh- kiyh'. ²⁴ Miuh- jmi' ja-ba', ma' ga-hlääh- Elizabet mëy'. Mah' ga-jäy' cha'neh- hñaä' sih-, ma' jmeey- huudsë-: ²⁵ “He- ba' che- llu' dsë' Dio he- ga-jmeey' lä-la- kin- mah' mo-so- mi-kwah' dsa- jnä'.”

Ga-jmeeh' ángel juu' he- lä-chaä- Jesús

26 Ma' ga'hya- jñee' sih-, ga'chee' Dio ángel Gabriel he' ta' jee' jwii- Nazaret he- nøø' hwa' Galilea. 27 Ga'cheey' kih' jaa- chih-më' hi- sa' ga' ma-jëë- dsa-nñuh-. Hi- he' ma' chee- María. Ma' laay' hmooh' kyaah' José, jaa- dsa-nñuh- hi- ma' laa' sa'ju- kih' David. 28 Ma' ga'he' ángel jee' ma' gyay' ja-, ga'jäh':

—Jmeen- Dio kyah', hne- hi- na-jää- kyaah' Dio. Dio kyaah' hne- hi- na-jää- jee' kih' lä-jëë- dsa-më'.

29 Pero ma' ga'nuu' María he- ga'hleeh' ángel he', ga'hee' ba' dsëy'. Ma' jmeey- hñdsë-, hee- na- hnøø' jäh- he- ma'hleeh' ángel lä-na-. 30 He-ja- ga'jäh' ángel siih':

—Ta' wa' gah', María. Ma-hñah- koo- he- llu' he- ma-kwa' Dio. 31 Na' kaah' jaa- gyuu- ññuh- hi- lä'chaa- kyah' hi- mi'cheeh' Jesús. 32 Hi- he' lee' jøøh'. Jäh- dsa- kiyh', laay' Joø' hi- gya' gyuu- jmi-gyuu-. Hi- Dio laay' he- leey' rey lla- David dsa- ma-gyuh- kyaay'. 33 Hñii' bih' gyay' jmeey' hih' tää' kih' lä-jëë- dsa- Israel. Sa' llaa' jih'koh' he- jmeey' hih- — ga'jäh' ángel.

34 Ja-ga' ga'jäh' María siih' ángel he':

—¿Ha- lä' le' he- la-, jëeh' sa' ga' ma-jëen- dsa-nñuh-?

35 Mah' ga'jëeh- ángel juu' kiyh':

—Jmi-lle' Na-jngii' jä' nē kyah'. Hi- lä-ja- be' kih' hi- gya' gyuu-, jä' nē kyah' mah' lää- hne- kyaah' hih' kiyh'. He-ja- ba' na-, gyuu- hi- lä'chaa- kyah' leey' na-jngëe' go-te- hi- tëeh' dsih' Joø' Dio. 36 Lä-ja- ka-läh' Elizabet hi- te-ju- kyah' kyaah', ga'hlääyh-, ma'ke- ma-gyuyh-. Hi- ma' jäh' dsa- kih' hi- sa' kaa' gyuu-, ma-hya- jñee' sih- dsaayh'. 37 Jëeh', ni' koo- sa' cha- he- jwëeh' kih' Dio — ga'jäh' ángel.

38 He-ja- ga'jäh' María:

—Hii- jnä' la- hi- nñuh' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Wa' jmeey' kin- lä-koo- ma-jäh' na-. Ja-ga' ngaah' ángel kih'.

Nēe' María na-jëey- Elizabet

39 Jmi' ja-, ga'he' María jwë' ngoo' ko-chih' ta- koo- jee' jwii- he- hla- jee' moh' he- na-hee- hwa' Judea.

40 Ma' ga'llooy', ga'hey' cha'neh- kih' Zacaría mah' ga'jmeey' Dio kih' Elizabet. 41 Lä-koo- ma' ga'nuu' Elizabethe- ga'jmeey' María Dio kiyh', koo- ba' ga'jeh' gyuu-. Lä'chah' ja-, ja' Jmi-lle' Na-jngii' nē kih' Elizabet. 42 Mah' ga'hleëyh' ki-gaa-, ga'jäh':

—Na-jää- laa' hne- jee' kih' lä-jëë- dsa-më'. Hi- na-jää- laa' gyuu- hi- kyaah'.

43 ¿Hii- laa' jnä' mah' jä' choo' Dsa-jøøh' kyaan- ya-jëë- jnä'? 44 Jëeh', lä'chah' ba' ma' ga'nuun' ma-jmeeh' Dio kin-, ma-jeh' gyuu- kyaan- hi- kyaan' la-, kih' he- chaay- llu'. 45 Llu' la' kyah' hne-, jëeh' ga'jmeeh' dsoo' lä-te' lä-koo- ga'jäh' Dio jmeey' kyaah' hne-.

Ga'hä' María kway- ti'hmaah' kih' Dio

46 Mah' ga'jäh' María:

Lä-kaa- tuh-dsën- jmeen- juuh- kih' Dsa-jøøh' kyaan-.

47 Peer- chaan- llu' kyaah' Dio hi- lää- jnä'.

48 Jëeh', ga'jëe' bih' kih' jaa- hi- hwaä' hi- mi-teh' kiyh'.

Na' ta' cha'nē, lä-jëë- dsa- jäh- llu' la' kin-.

49 Jëeh' cha-miih- he- juh-gaa- ga'jmeey' kin- hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'.

Na-jngëe' go-te' ba' laay'.

50 Lä-nih' dsëy' kih' lä-jëë- hi- gayh-, kih' hi- chaa- na', hi- lä-ja- kih' lä-jëë- hi- na' ga' ya-nää' ta' cha'nē.

51 Ga-mi-jnäay- be' he- lla-dsëe' kih' lä-jë-. Ga'jmeey' ta' koo' hñdsë- kih' hi- jmää- hñii' kaah'.

52 Ga'hëey' kih' hi- cha- be' kih' jmi-gyuu- la- jee' ma'täayh' jmeey' hih-.

Høø' hi- he', ga'llaay' lä-jëë- hi- hwaä' ba'.

53 Lä-jëë- hi- sa' cha- he- kuh-, ga'kwëeyh' lä-jë- he- jmee- bi' kiyh'.

Kih' hi- cha- kuu' ga'hëey' kih' ta-jmah'.

54 Ga'kway' be' kih' dsa- Israel hi- nñuh' kiyh'.

Ma-ra- he- ga-lä-nih' dsëy',

55 lä-koo- ga'bäayh- hñiiy' kih' lä-jëë- dsa- ma-gyuh- jnän',

he- ga-løø' kih' Abraham kyaah' lä-jëë- sa'ju- kiyh' lä-jiih' joh' jmi' cha-, ga'jäh' María.

56 Jee' ja- ga-jä' María kyaah' Elizabet koo- uu- sih-. Ja-ga' ngaayh' ta- kiyh'.

Ga-lä-chaä Jwaa'

57 Ma' ga-dsëë' jmi' he- lä-chaä- gyuu- kyaä' Elizabet, ga-lä-chaä- jaa- gyuu- ñuu- kiyh'. 58 Lä-jëë' hi- ma' tääh' jäh- kiyh' hi- lä-kye- hi- te-ju- kyaayh' ga-nuuy' ha- lä- koh' sa- juh-gaa- he- ga-jmee' Dio kih' Elizabet. He-ja- ga-lä-jëë' ba' dsa- he' ga-lä-chaä- llu' kyaayh'. 59 Lä-koo- ga-hya- ba' jñaa' jmi', ya-nää' dsa- mah' ga-tuy' jmi-ngo' kih' gyuu- lä-koo- tëë' jmee' dsa- judiu kih' gyuu- ñuu- kyaä'. Ma' hnøø' dsa- ma' mi-cheey' Zacaría lä-chee- jmiy'.

60 —Sa- lä-cheey- lä-na-. Jwaa' ba' lä-cheey- —ga-jäh' chooy'.

61 Mah' ga-jäh' dsa- siyh'.

—¿He-la' mi-cheeh' hnih' Jwaa'? Ni- jaa- hi- te-ju- kih' kyaayh', sa- chaä- hi- chee- lä-na-.

62 He-ja- ga-jmee' dsa- lii- kyaah' jmiy- ha- lä- ma' hnøøy' mi-cheey- gyuu-.

63 He-ja- ga-ngi' jmi- gyuu- koo- jwi- hma-, jee' ga-siy' lä-la-: “Jwaa' ba' lä-cheey-.” Peer- ga-lä-dsaa- dsë' lä-jëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-. 64 Lä-chaä' ja- ga-løø' hlëeh- Zacaría ka-läh', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. 65 Lä-jëë' dsa- hi- ma' tääh' koo' kiyh' ga-lä-goo- dsë'. Hi- lä-kaa- jwi- he- tääh' jee' moh' he- na-hee- hwa' Judea, ga-lä-ñuu' ha- lä- ga-la'. 66 Ga-lä-jëë' dsa- hi- ga-nuu' juu' ja-, ma' kyey- hu-dsë-, ma' laay'.

—¿Hi- ba' lee' gyuu- na-? Jëeh', Dio cheh' kyaayh'.

Su-kih' Zacaría

67 Jmi-llë' Na-jngi' ja' në' kih' Zacaría, he-ja- na- ga-hyoyh' juu' he- ngëëy' jñän', ga-jäyh'.

68 He- ba' che- lluu' Dsa-jøøh' jñän', hi- laa- Dio kyaä' jñääh' dsa- Israel, jëeh', ma-jay- mah' lääy' dsa- kyaay'.

69 Ga-kwaay' jaa- hi- cha- be' kih' mah' lääy' jne'.

Ga-hñäay' jaa- kih' jee' lä-jëë- sa'ju- kih' David hi- ma' jmee- ta-he' kiyh'.

70 Ga-jmee' Dio ja-ba' lä-koh' ga-jäyh' lä- ma' to-në' ta-la- kih' dsa- hi- na-jngëë' kyaay' hi- ga-ngëë' juu' kiyh' llo'joo'.

71 Ga-jäyh', lääy' jne' kih' lä-jëë- hi- na-høøh' jñän'.

Hi- lä-ja- lääy' jne' kih' lä-jëë- hi- sa- hnää' jne'.

72 Lä-ñih' dsëy' kih' dsa- ma-gyuh- jñän' hi- ma' chaä- llo'joo'.

Ma-ra' he- mi-te' bih' hmooh' na-jngi' he- ga-jmeey' ja-.

73 Mi-tey' hmooh' he- ga-täay- hñiyy' jmeey' kyaah' Abraham dsa- ma-gyuh- jñän' mah' lee' jne' kwaat- kih' Dio.

74 Hi- he' lää' jne' kih' lä-jëë- hi- na-høøh' jñän',

mah' sa- hii' goo- jñän' ni- miih- jee' hnäähn' Dio.

75 Lä-ja- dsa-tooh' jne' na-jngëen' hi- lluu' jne' cha'nëy' lä-jiih' jmi' chaä- jne'.

76 Hne- gyuu- kyaan-, lloo- koo- jmi' jäh- dsa- kyah' laah' jaa- hi- ngëë- juu' kih' Dio.

Jëeh', hne- goh' ta- cha'në' kih' Dsa-jøøh' jñän' mah' mi-lluuh' jwë' kiyh'.

77 Lä-ja- lä-ñe- dsa-gooh' ha- lä- jee' lääy' kih' dso'kye-,

jëeh' Dio koo- dsë' kiyh'.

78 Jëeh', lä-jnä' ba' he- lä-ñih' dsë' Dio kyaah' jne'.

He- jmeey' jee' jñän', la' lä-koh' jmëë' kih' hyoo- he- choo' në' jñän' lä- ga-të' gyuu-.

79 Chooy' wa-je- kih' hi- tääh' jee' na-hoo- jee' hii' goo- juuy'.

Lä-ja- mi-jnäay' ha- lä- jee' hii' ti' jñän', ga-jäh' Zacaría.

80 Ga-løø' dsa-kwaä- gyuu-, lä-ja- ka-läh' hu-dsë- llu' kiyh' ma' dsa-kwaä- kyaayh'. Ma' ga-kwaay', ngooy' ta- hwa' ki-, jee' sa- kwa- ni' miih-, lä-jiih' ga-lloo' jmi' he- ga-mi-jnäay- hñiyy' kih' dsa- Israel.

2

*Ga-lä-chaä Jesús
(Mt. 1:18-25)*

¹ Ji-ñe- ja-, ga-jmee' Augusto rey to-nē mada-lla-llee' lā-jēē dsa-je-, lā-kaa-jee' ma-jmeey' hih-. ² He-ja- la' to-nē je-he- ga-chooyh' kih' dsa-, lā-koo- ma' laa' Cirenio le'moh' hwa' Siria. ³ He-ja- ga-lā-jēē ba' dsa- ga-nāy' ta' jwii- jee' tēy-lla-llee' je-.

⁴ He-ja- ya-hēē José jee' jwii- Nazaret he-nō' hwa' Galilea ngooy' ta' hwa' Judea jee' jwii- kih' David he-chee- Belén. Jēēh', José ma' laa' sa'ju- kih' David. ⁵ Nēey' ga-lla-llee' hñiiy' je- ko-jōh' kyaah' María hi- kyaah' ma' laay' hmoo' jēy' gooy-. Hi- María he' ma' kyaay' gyuu-. ⁶ Ta-ko-jiih' ma' tāayh' jee' jwii- ja-, ga-dsēē' jmi' lā-cha- gyuu- kya' María. ⁷ Jee' jwii- ja- ga-lā-cha- gyuu- ñuuh- to-nē kyaay'. Mah' ga-bāayh- gyuu- wa'siih'. Ga-kyaay' neh' na'moo' jee' ma' kuh-jah', kih' he- sa- ma' joo- cha'neh' jee' tāah' dsa-.

Ga-lā-jnāā' ángele kih' dsa- hi- ma' hāā- jah'

⁸ Koo' jee' jwii- ja-, ma' tāah' dsa- hi- ma' hāā- jah' kya' ta-la- hwē'. ⁹ Ni- sa- ga-lā-liih' gyih', ga-lā-jnāā' kiyh' jaa- ángel kya' Dsa-jōh' jnān'. Ga-lā-jnāā' jēē- ñih' wa'je- kih' Dio lā-ku' lā-jii' kiyh'. Peer- ga-jwaah' dsa- he'. ¹⁰ Pero ángel ga-jāh' siiyh':

—Ta' wa' gah' hnāh'. Jēēh', ma-jan-kyen' juu' he- jmeē' jēē- jwēte dsē' lā-jēē dsa-. ¹¹ Na' ma-lā-cha- kyah' hnāh' jee' jwii- kih' David jaa- hi- lāā' hnāh'. Hi- he' he' Cristo, Dsa-jōh' jnān'. ¹² Lā-la- jmeē' lii- kyah' hnāh' kih' gyuu- he'. Na-bāayh- wa'siih' na-kyaay' neh' na'moo' jee' kuh-jah' —ga-jāh' ángel.

¹³ Lā-cha- ja- ga-lā-jnāā' koo' kih' ángel he', jwēē' ga-ángle hi- cha- gyuu' hi- ma' hā- kih' Dio, ma' jāyh':

¹⁴ He- ba' che- jōh' gaa- Dio hi- gya' gyuu'! Wa' hii' tii' kih' dsa- jmi- gyuu- hi- jmeē- lā- hnō' Dio.

¹⁵ Lā-koo- ma' ga-nāā' lā-jēē ángele he' gyuu', dsa- hi- ma' hāā- jah' kya' he' ga-jāyh' siiyh' dsa-kyaayh':

—Ma' jne' ja- ta' Belén, ma-jēē' jne' koo- ha- lā- ma-la-, lā-kōh' juu' he- ma-nuuh' jne' kih' Dsa-jōh' jnān'.

¹⁶ He-ja- ga-nāy' ko-chih', ga-jnāayh- María kyaah' José. Jee' ja- ga-jēy' na-kya' gyuu- neh' na'moo' jee' ma' kuh-jah'. ¹⁷ Lā-koo- ma' ga-jēy' gyuu-, ga-tayh' jmeeyh- juu' ha- lā- ga-jāh' ángel kih' gyuu-. ¹⁸ Peer- ga-lā-dsaa- dsē' lā-jēē dsa- hi- ga-nuuh' juu' kih' hi- ma' hāā- jah' kya' he'. ¹⁹ Pero María ngoo' ba' dsooh- dsēy' hi- kyey- huuh' dsē- kih' lā-jēē he- ga-nuuy' ja-. ²⁰ Dsa- hi- ma' hāā- jah' he' ga-nāy' jmeey- juuh- kih' Dio, hi- ma-lā-hāy- kiyh', kih' lā-jēē he- ga-nuuy' hi- lā-jēē he- ga-jēy'. Jēēh', ma-ra- he- ga-la' ba' lā-koo- te' he- ga-jāh' ángel siiyh'.

Ga-jāy' Jesús jee' ma' chih' gwah- juuh'

²¹ Ma' ga-tē' jñaa' jmi', ga-tay' jmi-ngo' kih' gyuu' mah' ga-mi-cheey- Jesús, ja-ba' jmi' he- ga-jāh' ángel lā-cheey-, jāā' ja-ga' lā-dsaa' María.

²² Ma' ga-dsēē' jmi' he- ga-mi-llu' cho'jmiy- hñiiy' lā-hih' kih' ley kih' Moisé, ga-jāy' gyuu- ta' Jerusalén mah' tayh' goo- Dio. ²³ (Ga-jmeey' lā-ja-, jēēh' nē ley kih' Dsa-jōh' jnān' jāh' lā-la-: "Lā-jēē gyuu- ñuuh- hi- to-nē la' kwaat- laa' kya' Dio ba'.") ²⁴ He-ja- na-nāy' na-jmeey' lā-koo- lle ley kih' Dio he- jāh': kwaah' koo- gyaah- cha-bē- o koo- gyaah- cha'juu-.

²⁵ Ji-ñe- ja-, ma' gya' jwii- Jerusalén jaa- dsa- hi- ma' chee- Simeón. Dsa- he' ma' laa' jaa- hi- lluu', ma' hnaayh- Dio, ma' kyey- o-jōh' dsē- lloo- koo- jmi' lāā' dsa- Israel. Hi- ma' kyaayh' Jmi-lle' Na-jngii'. ²⁶ Jmi-lle' Na-jngii' ga-mi-jnāā' kiyh' he- sa' juuy' ta-ko-jiih' sa' ma-jēy' hi- na-hñaa' kya' Dio. ²⁷ Ga-jōh' Jmi-lle' Na-jngii' kih' Simeón he- ngooy' ta' jee' chih' gwah-. Ja-ba' hor- ja- ga-lloo' cho'jmi- Jesús na-jāy- gyuu- kyaay' gwah- mah' le' kiyh' lā-koo- tēē' dsa- jmeē- lā-koo- jāh' ley. ²⁸ Jee' ja- ga-ēē' Simeón he' gyuu-, mah' ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga-jāyh':

29 Dsa-jøøh' kyaan⁺, na' ma-dsëë' jmi' ki' jnä' hi' jmee⁺ ta'he' kyah' ya-hëën' jmi-gyuu⁺ la⁻, lä-koo⁻ ga-chiuh' jnä'.

30 Jëeh', ma-tëën' ma-jëën' hi' ma-cheeh' mah' lääy' dsa⁻.

31 Hi' he' ga-mi'lluuh' to'lo⁺ në' ga-lä-jëë⁺ dsa⁻ hi' chaa⁻ hwa' la⁻.

32 Laay' lä-koo⁻ wa'je⁻ he' lä-jnä' kih' hi' sa⁺ laa⁺ judiu.

Hi' kih' wa'je⁻ ja⁻ jä' jøøh' dsa⁻ Israel hi' laa⁺ kyaah⁺, ga-jäh' Simeón.

33 Peer⁺ ga-lä-dsaa⁺ dsë' José kyaah' María ma' ga-nuuy' lä-jë⁺ he' ma' hlëeh' Simeón kih' gyuu⁺. 34 Mah' ga-mi-jää' Simeón cho'jmii⁻ gyuu⁻, ga-jäyh' siyh⁺ María:

—Jëë⁺ da', gyuu⁻ la⁻ ma-na-hña⁺ jmeey' tēh' jwëë⁺ dsa⁻ Israel, hi' lä-ja⁻ jmeey' dsa-jëeh' jwëë⁺ ka-läh'. Ma-na-hñaay' jmeey' lii⁻ laay' kyaah' Dio, pero sa⁺ lä-hnä⁺ dsih'. 35 Hi' kyah' le' lä-koh' he' dsa-hiuh' në' tuuh' neh' tuh-hoh'. Hi' mi-jnäay' ha⁻ lä' la' huu⁺ dsë⁻ kih' jwëë⁺ dsa⁻ —ga-jäh' Simeón.

36 Ja-ba' jee' ja⁻ ma' hää' ka-läh' jaa⁻ dsa-më' hi' ma' chee⁻ Ana jo⁻ mi⁻ Fanuel. Dsa-më' he' ma' ngëë⁻ juu' kih' Dio. Ma' laay' sa'ju⁻ kih' Aser jo⁻ Jacob. Ma-gyuh⁻ jwërte dsa-më' he'. Gyii' ji-në⁻ ba' ga-gyay⁻ kyaah' dsa-nuuh⁻ kyaay'. 37 Ma-hya⁻ to'lo⁺ gya⁺ na-dsë⁻ gyii' gya⁺ kye' ji-në⁻ he' ga-jäy' hnëëy'. Sa⁺ ma' dsa-hlääy⁺ ma' dsooy⁻ jee' chih' gwah⁺, lä-jmi' lä-hwë' ma' hnaayh⁻ Dio. Joh' jiih⁻ sa⁺ ga-tuy' kuh-hiyh⁻ ma' chuuy' kyaah' Dio. 38 Ja-ba' hor⁻ ja⁻ ja' dsa-më' he' chuh⁺ kih' cho'jmii⁻ gyuu⁻, mah' ga-løøy' kway⁺ ti'hmaah' kih' Dio. Hi' ma' hlëëy⁺ kih' gyuu⁺ Jesús, cha'në' lä-jëë⁺ hi' ma' tääh' jøø⁻ lih' ba' lää' Dio dsa⁻ hi' chaa⁻ Jerusalén.

39 Ma-la⁺ ma-mi-teh' cho'jmii⁻ gyuu⁻ lä-koh' lle' ley kih' Dio, ga-näay⁻ ta' jwii⁻ Nazaret he' nøø⁻ hwa' Galilea. 40 Koo⁻ jmi' koo⁻ jmi' ma' dsa-kwaa⁺ gyuu⁻, hi' cha-ga'miuh⁻ be' ma' dsa-lä-cha⁻ kiyh⁺, hi' lä-ja⁻ huu⁺ dsë⁻ llu' kiyh⁺ ma' dsa-kwaa⁺ kyaayh'. Ha⁻ koh' sa⁺ ga-mi-jää' Dio gyuu⁻ kyaä⁺.

Lä' mäh' Jesús ga-jä' jee' kih' ta-jwöh' kyaä' ley

41 Ga-lä-jë⁺ ji-në⁻ ba' ma' dsoo⁻ cho'jmii⁻ Jesús ta' Jerusalén ma' të⁻ jmi' he' kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh'. 42 Ma' ga-hya⁻ Jesús gya-to⁺ ji-në⁻, ga-näay⁺ ka-läh' jmi' lä-koo⁻ tëë⁺ dsa⁻ jmee⁺. 43 Ma-la⁺ ma-goh⁻ jmi' ga-näa⁻ cho'jmiy⁻ ta' kih', ni' sa⁺ liih⁻ gyih' ga-jä' Jesús jwii⁻ Jerusalén. 44 Ma' jmeey⁻ huu⁺ dsë⁻, hää' Jesús jee' kih' dsa⁻ hi' ga-näa⁻ cha-jwë' ja⁻. Lä-taa' jmi' ga-taayh⁻ jwë', ja-ga' ga-hnaayh⁻ jee' kih' dsa⁻ hi' chaa⁻ kyaay', hi' lä-ja⁻ jee' kih' dsa⁻ hi' kyuy⁺ ka-läh'. 45 Ma' sa⁺ ga-jnäayh⁺, ga-këyh⁺ ka-läh' ta' Jerusalén na-hnäayh⁻.

46 Ga-të⁻ hnë⁻ jmi', ja-ga' ga-jnäayh⁻ Jesús jee' chih' gwah⁺ na-gyay⁺ jee' kih' ta-jwöh' kyaä⁺ ley, ma' nuuy⁻ ha⁻ lä⁺ hlëeh⁺ dsa⁻ he' hi' Jesús ma' ngii⁻ juu' kiyh⁺ ka-läh'. 47 Lä-jëë⁺ hi' ma' tääh' nuu⁻ kiyh⁺ ma' dsaa⁺ dsëy⁺ ha⁻ koo⁻ sa⁺ ma' kyuu⁺ Jesús hi' lä-ja⁻ kih' juu' he' ma' jeeyh⁻ ja⁻. 48 Ma' ga-jëë⁺ cho'jmiy⁻, ga-lä-dsaa⁺ dsëy⁺, mah' ga-jäh' María siyh⁺:

—Gyuu⁻ kyaan⁺, ¿he-la' ma-jmeeh' lä-na⁻ kyaä' jnääh'? Ha⁻ koh' sa⁺ lle' dsën⁻ kyaah' Täa' kyaah' jee' ga-nøø⁻ jnääh' hnääh' jnääh' hne⁻.

49 He-ja⁻ ga-jëeh⁻ Jesús juu' kiyh⁺:

—¿He-la' ga-näa⁻ hnäh' hnaah⁺ jnä'? ¿Ché⁺ sa⁺ nëh' hnäh' he' ga-tëën' mi'ten' kin⁻ kyaah' Täa' kyaan⁺?

50 Pero sa⁺ ga-lä-ngëë⁻ cho'jmiy⁻ he' ga-hlëëy⁺ lä-ja⁻. 51 Ja-ga' ya-hëëy⁺ mah' ga-näay⁻ koo⁻ jøøh' kyaayh⁺ ta' Nazaret. Jee' ja⁻ ga-mi'tey⁺ ga-lä-jë⁺ ba' he' ma' jäh' cho'jmiy⁻. Hi' María ngoo⁺ ba' dsooh⁻ dsëy⁺ lä-jë⁺ juu' he' ga-nuuy'. 52 Hi' Jesús koo⁻ jmi' koo⁻ jmi' dsa-lä-jøøh' gyih⁺. Lä-ja⁻ cha-ga'miuh⁻ dsa-lä-kyuyh⁻ koo⁻ hä⁺ koo⁻ hä'. Ma' ti⁻ dsë' Dio lä-jë⁺ he' ma' jmeey⁻, hi' lä-kye⁻ dsa⁻ ka-läh' ma' ti⁻ dsë⁺.

3

Ga-løø' Jwaa' kwa' juu'
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

1 Ma-hya- gya-hña' jī-ñe- laa' Tiberio rey to-nē'. Jī-ñe- ja- ma' laa' Poncio Pilato lle'moh' hwa' Judea. Herode ma' laa' ta' hwa' Galilea, Felipe øøyh- ma' laa' ta' hwa' Iturea kyaah' hwa' Traconite. Lisania ma' laa' ta' hwa' Abilinia. 2 Ja-ba' jī-ñe- ja-, Aná kyaah' Caifá ma' laa' jmi-dsa-kaah'. Lā- ma'ja- ga-hlēeh' Dio kyaah' Jwaa' joo' Zacaría lā-koo- ma' gyay' hwa' kii- jee' sa' kwa- ni' miih-. 3 He-ja- ma' dsooy- lā-kaa- jee' la' cha'hoo' jmi- Jordán ma' dsa-kway- juu' he- saa- dsa- jmi- hi' ga-hlēeyh' dsa- mah' wa' dsa-jeeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsē' kih' dso'kye- kiyh'. 4 Lā-ja- ga-lā-te' lā-koo- na-sii- juu' he- ga-hlēeh' Isaia hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo', ga-jāyh':

Kii- nuuh- koo- lle' he- hlēeh- hwa' kii- jee' sa' kwa- ni' miih-:
 “Mi-llu' hnāh' jwē' kih' Dsa-jøøh' jnān, mi-llu' hnāh' hñaah' mah' heeh' hnih' wa'ra- ga-tē' jee' jāy'.

5 Lā-kaa- jee' la' cha'gwaa- hnøø' kah- gwaah', hnøø' lii' koo- mēē- moh' jee' la' cha'sii-. Jwē' jlu- gyeh- hnøø' lii' ko-dsoo'. Jwē' he- la' ta-juh-, hnøø' lii' koo- mēē- ba'.

6 Ma'ja- ga-jēē' lā-jēē- dsa-, ha- lā- lāā' Dio jne' ta-lā' kih' hi- jā-”, ga-jāh' Isaia.

7 He-ja- lā-la- ga-jāh' Jwaa- siih- ga-lā-jēē- hi- na'nāā' ma' saa- jmi-:

—Hnāh' laah' lā-koh' miih- hi- kyuu-. ¿Hi- ma-siih- hnāh' he- lāāh' hnāh' hñaah' kih' he- wi' he- na' ga' jā-? 8 To-nē' da' mi-jnāā' hnāh' he- ma-tuh' hnāh' jwē' hliih' mah' jmeeh' hnāh' he- llu' jmah' ba', ja-ga' la' dsoo' he- ma-jeeh- hnāh' kyaah' Dio. Mo-to- jmee- hnāh' hu' dsē- lāāh' hnāh' lā-llu' he- jwah' hnāh': “Abraham ba' laa' tāā- jnān.” Jēēh' jnā' jwahn-, lih' ba' Dio jmee' hwēē- sa'ju- kih' Abraham lā'kye- kih' kuu' la-. 9 Hee- ñe-lāh- ma-kye- ma-na'llu' hu' hma-. Lā-jē- chaah' hma- he- sa' llu' mii' kih', he- ja- dsa-tu' mah' dsoo' cha'je- —ga-jāh' Jwaa-.

10 Lā-jēē- ba' dsa- ma' ngii- juu' kiyh', ma' jāyh':

—¿Ha- lā- jmee' jnāāh' ja-?

11 Mah' ga-jeeyh- kih' dsa-, ga-siiyh-:

—Hnāh' hi- cha- to' lēē- hmiih- kih', kwēēh- koo- hi- sa' cha- kih'. Hi- hnāh' hi- kuh-hih- llu', kwēēh- miih- hi- jmee- bii' kih'.

12 Hi- na'nāā' ka-lāh' hi- koo' ku'sih- mah' saay- jmi-. Mah' ga-siiyh- Jwaa-:

—Ta-jwoh', hi- jnāāh', ¿ha- lā- jmee' jnāāh' ka-lāh'?

13 Mah' ga-jāh' Jwaa- siiyh-:

—Lā-koo- te' lle' kih' ba' koo' hnāh' kih' dsa-.

14 Hløø' ka-lāh' ga-ngii- juu' kiyh':

—¿Ha- ga' jnāāh' na-, ha- lā- jmee' jnāāh' ja-?

Mah' ga-jāyh':

—Ta- jøøh' hnāh' dsa- mah' jnuuh' hnāh' he- cha- kiyh', ni- ta- hnēē- hnāh' dsa- hi- sa' āā- dsoo' kyaah' juu' ta-juu'. Heeh' ba' hnāh' lā-koo- te' he- lēh' hnāh'.

15 Peer- lā-jēē- dsa- judiu ma' hnøø' wa'ra- jāh' kih' ma-lloo' ba' jmi- he- lāāy', he-ja- ma' jmeey- hu' dsē- che' he' ba' Jwaa' na- hi- laa' Cristo hi- na-hñaā' kyaā' Dio. 16 Ga-jāh' Jwaa- ga-siih- lā-jēē- dsa- he':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwēēh- hnāh', jnā' chaan' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba'. Pero jā' jaa- hi- jøøh' ga' lā-koh' ga' jnā'. Hi- ni- sa' tē' dsēē- chiihn' mah' llen' loo- he- hā' tiiy'. Hi- he' chaa' hnāh' jmi- kyaah' Jmi-lle' Na-jngii', hi- kyaah' je- ka-lāh'.

17 Hi- cheh' mi-llu' mi'trigo, ma-chooyh- he- kyaah' jwāy'. Ma-la- ma-kooy' mi'trigo kiyh', llay' llu', ja-ga' jēy' wa'hløø- kih' kyaah' je- he- mo-so- hu' jih' koh'.

18 Hi- ga-hlēeyh' dsa- kyaah' cha-ga'miih- juu' he- ga-mi-jnāāy- ha- lā- la' ju'hmēē' he- ma'kway-. 19 Hi- ga-juyh' kih' Herode hi- ma' laa' ta', kih' he- ma' kyaayh' Herodía mē' Felipe, he' ba' dsa-ñuuh- øøyh-. Hi- ga-juyh' kih' Herode, kih' ga-lā-jē- he- hliih' he- ma' jmeey-. 20 Hi- kēē- ga' ga-bāāh- Herode jyoh' dsoo', heh' he- ga-taayh- Jwaa- neh' ñe'.

Ga-saa- Jesús jmi-

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Koo- jmi- lā- ma' cheh' Jwaa- chaa- dsa- jmi-, Jesús ka-lāh' ga-saa- jmi-.

Ta'ko-jiih' ma' ngiih' Jesús kiyh' kih' Dio ga-na' gyuu' jmi-gyuu'. ²² Hi' ga-jyoo' ne' kiyh' jmi-lle' Na-jngii', ga-lä-jnäy', laay' lä-koh' jaa' juu'. Lä-chah' ja' ga-lä-nuu' koo' juu' he' ja' gyuu' he' ma' jäh':

—Hne' laah' gyuu' kyaan' hi' hnaan'. Peer' chaan' llu' kyaah' hne'.

Jee' la' na-sii' jmi' kih' dsa' ma-gyuh' kyaq' Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Ma' hää' Jesús koo' gyii' gya' ji-ne' ma' ga-löoy' kway' juu'. Ma' jmiä' dsih' laay' joo' José. José he' ma' laa' joo' Elí. ²⁴ Elí he' ma' laa' joo' Matat. Matat he' ma' laa' joo' Leví. Leví he' ma' laa' joo' Melqui. Melqui he' ma' laa' joo' Jana. Jana he' ma' laa' joo' José. ²⁵ José he' ma' laa' joo' Matatía. Matatía he' ma' laa' joo' Amó. Amó he' ma' laa' joo' Nahum. Nahum he' ma' laa' joo' Esli. Esli he' ma' laa' joo' Nagai. ²⁶ Nagai he' ma' laa' joo' Maat. Maat he' ma' laa' joo' Matatía. Matatía he' ma' laa' joo' Semei. Semei he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Judá. ²⁷ Judá he' ma' laa' joo' Joana. Joana he' ma' laa' joo' Resa. Resa he' ma' laa' joo' Zorobabel. Zorobabel he' ma' laa' joo' Salatiel. Salatiel he' ma' laa' joo' Neri. ²⁸ Neri he' ma' laa' joo' Melqui. Melqui he' ma' laa' joo' Adi. Adi he' ma' laa' joo' Cosam. Cosam he' ma' laa' joo' Elmodam. Elmodam he' ma' laa' joo' Er. ²⁹ Er he' ma' laa' joo' Josué. Josué he' ma' laa' joo' Eliezer. Eliezer he' ma' laa' joo' Jorim. Jorim he' ma' laa' joo' Matat. ³⁰ Matat he' ma' laa' joo' Leví. Leví he' ma' laa' joo' Simeón. Simeón he' ma' laa' joo' Judá. Judá he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Jonán. Jonán he' ma' laa' joo' Eliaquim. ³¹ Eliaquim he' ma' laa' joo' Melea. Melea he' ma' laa' joo' Mainán. Mainán he' ma' laa' joo' Matata. Matata he' ma' laa' joo' Natán. ³² Natán he' ma' laa' joo' David. David he' ma' laa' joo' Isai. Isai he' ma' laa' joo' Obed. Obed he' ma' laa' joo' Booz. Booz he' ma' laa' joo' Salmón. Salmón he' ma' laa' joo' Naasón. ³³ Naasón he' ma' laa' joo' Aminadab. Aminadab he' ma' laa' joo' Aram. Aram he' ma' laa' joo'

Esrom. Esrom he' ma' laa' joo' Fare. Fare he' ma' laa' joo' Judá. ³⁴ Judá he' ma' laa' joo' Jacob. Jacob he' ma' laa' joo' Isaac. Isaac he' ma' laa' joo' Abraham. Abraham he' ma' laa' joo' Taré. Taré he' ma' laa' joo' Nacor. ³⁵ Nacor he' ma' laa' joo' Serug. Serug he' ma' laa' joo' Ragau. Ragau he' ma' laa' joo' Peleg. Peleg he' ma' laa' joo' Heber. Heber he' ma' laa' joo' Sala. ³⁶ Sala he' ma' laa' joo' Cainán. Cainán he' ma' laa' joo' Arfaxad. Arfaxad he' ma' laa' joo' Sem. Sem he' ma' laa' joo' Noé. Noé he' ma' laa' joo' Lamec. ³⁷ Lamec he' ma' laa' joo' Matusalén. Matusalén he' ma' laa' joo' Enoc. Enoc he' ma' laa' joo' Jared. Jared he' ma' laa' joo' Mahalaleel. Mahalaleel he' ma' laa' joo' Cainán. ³⁸ Cainán he' ma' laa' joo' Enó. Enó he' ma' laa' joo' Set. Set he' ma' laa' joo' Adán. Adán he' ma' laa' joo' Dio.

4

Ga-ka' hi-sa-llu' dsë' Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Cha-miih' be' kih' jmi-lle' Na-jngii' ma-kye' Jesús. He-ja' ma-la' ma-saay' jmi' cha'jmi' Jordan, lä-chah' ja' ga-jøø' jmi-lle' kiyh' ngooy' ta' jee' la' hwa' kii'. ² Jee' ja' ga-jäy' to'loo' jmi' jee' ga-ka' hi-sa-llu' dsëy'. Sa' cha' ga-kuyh' ni' miih' ta'ko-jiih' ma' gyay' jee' ja'. Ma-ngëe' he' ja', ja' kyoyh'. ³ He-ja' ga-jäh' hi-sa-llu' siyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' joo' Dio, jmee' hih' mah' lii' he'ñiih' kuu' la'.

⁴ Mah' ga-jëeh' Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—Ma-na-sii' ba': "Ja' ma-la' kyaah' he' kih'-hihn' jmee' chaa' jne'. Kyaah' lä-jë' juu' kih' Dio ba' jmee' chaa' jne'."

⁵ He-ja' ga-jøø' hi-sa-llu' kiyh' lä' ga-të' koo' moh' ñii' mah' kyaah' ko-hwëe' pih' ba' ga-heeyh' lä-kaa' jee' jwii' kaah' he' cha' jmi-gyuu'. ⁶ Mah' ga-jäyh':

—Kwan' jwë' mah' jmeeh' hih' lä-kaa' jee' jwii' na', hi' kwëehn' hne' lä-jë' ga' he' la' na'hñaah' he' cha' kih'. Jëeh', jnä' ga-hyohn' lä-jë' he' na' hi' le' kwëehn' hi' lla' dsën'. ⁷ Lä-jë' he' na' kwëehn' hne'

cher'mah' ga'juuh' jneh' cha'nën', jmāäh' jnä' jøøhn'.

⁸ Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—Gwaah' ki' jnä' Tana', jëh' ma'na-sii' ba' jee' jyoh' ka-läh': "Kih' Dsa-jøøh' hi' laa' Dio kyaah' ba' jmeeh' juuh'. Kih' jaa' hñii' bih' jmeeh' ta'he'."

⁹ Ma-ngëë' he' ja-, ga'jøø' hi'-sa'llu' kiyh' ta' jee' chih' gwah' jwii' Jerusalén. Ma' ga'lla-näy' jee' ja-, ga'jäy' lä' ga'të' gyuh' kih' gwah' juuh', ga'siih':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jwää' hñaa' lä' ga'të' hwa'. ¹⁰ Jëh' na-sii' ba' ka-läh':

Dio chee' ángele kyaay' koo' kyah' mah' häy' hne'.

¹¹ Lä'ja- jäy' hne- lä' häy- gooh-, mah' sa'lla-nu' tiih' kyaah' ku'.

¹² Mah' ga'jeh' Jesús juu' kiyh', ga'jäh':

—Ma'na-sii' ba' ka-läh': "Ta' ka- dsë' Dio hi' laa' Dsa-jøøh' kyaah'."

¹³ Ma-la' ma-ka' hi'-sa'llu' dsë' Jesús, ga'lä'øøy' kiyh' miih' jmi'.

Ga'løø' Jesús kway' juu' hwa' Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ Ma-ngëë' he' ja-, ngaah' Jesús ta' hwa' Galilea kyey- cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Ma' hii' juu' kiyh' lä'kaa- jee' jwii- he- tääh' lä'ku' lä'jii' hwa' ja-. ¹⁵ Ma' mi-tëy' dsa- hi- tääh' lä'koo- lä'koo- gwah' mäh- hi- ga'lä'jëë' dsa- ga'jmeë' juuh- kiyh'. ¹⁶ Ga'llaayh' jee' jwii- Nazaret jee' ga'kwaay'. Ga'hey' neh' gwah' mäh- lä'koo- ma' tëy' jmeey' jmi' he- tēh- dsa- dsë'. Jee' ja- ga'nooy- mah' ga'hëy' juu' kih' Dio he- ma'na-sii- jää'.

¹⁷ Ga'kwëëh' dsih' je- he- ga'sii' Isaia hi- ma'ngëë' juu' kih' Dio. Ga'jiiy' mo'je- mah' ga'jnøøy' jee' na-sii- lä'la-:

¹⁸ Kyen' Jmi-lle' kih' Dio nē' kin'.

Ma'hñaa' jnä' mah' kwan' ju'hmëë' kih' hi- tä-ñee'.

Ga'cheey' jnä' mah' hlëëhn' hi- sa' cha- o-jøh- dsë- kih'.

Jmeen' juu' ha- lä' jee' lää' hi- tääh' neh' ñe

Jmeen' jëë' hi- tuu'.

Lään' dsa- hi- dsa-ngëë' lli'wii'.

¹⁹ Jmeen' juu' he- ma-tøøhn' ji-ñe- he- mi-jää' Dio dsa-.

²⁰ Ma-ngëë' ma'hë' Jesús juu' ja-, ga'bäy' mo'je- mah' ga'ngëëy' kih' hi- ma' hä' goo-, ja-ga' ga'gyay-. Lä'jëë' hi- ma' tääh' jee' ja- ma'jëëy' koo- hwëh-. ²¹ Mah' ga'løøy' hlëëy' dsa- he':

—Na' ma-lä-te' juu' kih' Dio he- ma'hën' cha'nëh' hnäh'.

²² Ga'lä'jëë' ba' dsa- ma' hlëëh- llu' kih' Jesús, hi- ma' dsaa- dsëy' kih' jnaah' la' juu' he- ma' hlëëh- Jesús. Mah' ma' jäh':

—¿Che' ja' he' jo-ñuuh' José hi- na'?

²³ He-ja- ga'jah' Jesús siyh' dsa- he':

—Ma' ba' jnä' he- jwiih' jnä' juu' he- tëh' hnäh' hlëëh', he- jäh' lä'la-: "Jmeë' mē' kyah' hñaa', cher'mah' dsoo' laah' të-mē-. Jmeë' ka-läh' jee' la' jwii- kyah' lä'jë- he- ma-nuu' jnääh' ga'jmeeh' jwii- Capernaum, ja-ga' la' dsoo'."

²⁴ Hi- ga'hlëëh' gyih' jyoh' juu', ga'jäh':

—Ma'ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Ni' jaa- dsa- hi- ngëë' juu' kih' Dio sa' heeh- dsih' jee' jwii- gooy'. ²⁵ Ju'dsoo' jwëëhn- hnäh'. Lä'koo- ma' gya' Elia hi- ga'ngëë' juu' kih' Dio ga'hna' jma' hnë- ji-ñe- na-dsë- jñee' sih- hi- ha- koh' hoo' sa' ga'lä'cha' lä'kaa- hwa' ja-. Jmi' ja-, ma' chaa- jwëë' dsa- mē' hñii' hwa' Israel. ²⁶ Pero sa' ga'chee' Dio Elia kih' ni' jaa- dsa-mē' hñii' he'. Ga'cheey' kih' jaa- dsa-mē' hñii' hi- ma' chaa- Sarepta koo' kih' Sidón ba'. ²⁷ Lä'ja- ka-läh' jmi' kih' Eliseo hi- ga'ngëë' juu' kih' Dio llo'joo'. Ma' chaa- jwëë' dsa- hi- ma' dsaah' hmih' høø- hwa' Israel. Pero ni' jaa- hi- he' sa' ga'hlaa'. Ma-la' Naamán hi- ma' chaa- hwa' Siria ba' ga'jä' kih' —ga'jah' Jesús.

²⁸ Lä'jëë' hi- ma' tääh' neh' gwah' ja-, ga'lä'lleey' jwëte lä' ma' ga'nuuy' juu' ja-.

²⁹ Ga'noo- lä'jëë' dsa- he' mah' ga'sëeh- dsih' ta' chuuh' jwii-. Ga'jäy' lä' ga'të' gyuh' moh' jee' la' jee' jwii- ja-, mah' ma' jwääy' ta' cha'sii- ñiih'. ³⁰ Pero he- ga-la', ga'koo' Jesús jwë' kiyh' ga'ngëëy' to'dsaah' jee' kih' dsa- he', ngooy' ta' jee' jyoh'.

Ga'lee- Jesús jmi-lle' hñiih' kih' jaa- dsa-

(Mr. 1:21-28)

³¹ Ngoo¹ Jesús ta⁺ Capernaum, koo⁻ jwii⁻ he⁻ nòø¹ hwa¹ Galilea. Ga⁺ kway⁺ juu¹ jmi⁺ he⁻ tee^h- dsa⁻ dsè¹. ³² Lã⁺ jëë⁻ dsa⁻ ma⁺ dsaa⁻ dsè¹ kih¹ juu¹ he⁻ ma⁺ kway⁺ ja⁻. Jëë^h, ma⁺ hlëëy^h kyaah⁺ cha⁻ miih⁻ be¹.

³³ Ma⁺ hãä⁺ neh⁺ gwah⁺, jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻ lle¹ hlih¹ mah¹ ga⁺ hlëëy^h koo⁻ ki⁻ gaa⁻. ³⁴ Ga⁺ jãyh⁺:

—Ta⁺ kaah⁺ jnääh¹, Jesús dsa⁻ Nazaret. ¿Che⁺ ma⁺ ñeh¹ mah¹ mi⁺llaah¹ jnääh¹? Kyuu⁺ jnääh¹ hne⁻. Hne⁻ ba⁺ he⁺ hi⁻ na⁻ jngëë¹ kyaa¹ Dio.

³⁵ Mah¹ ga⁺ juuh¹ Jesús kih¹ jmi⁻ lle¹ hlih¹ he⁺, ga⁺ siy^h:

—Ta⁺ tooh⁺ miih⁺. Go⁻ hëë¹ kih¹ dsa⁻ na⁻ — ga⁺ jãyh⁺.

Lã⁺ jiih¹ ga⁺ tah⁺ dsa⁻ he⁺ hwa¹ to⁺ lo⁺ nê⁺ dsa⁻ ga⁺ jmeë⁺ jmi⁻ lle¹ hlih¹ he⁺ mah¹ ya⁺ hëë¹ bih¹. Pero ni⁻ miih⁻ dsoo⁺ sa⁺ ga⁺ jmeey⁺ kih¹ dsa⁻ he⁺. ³⁶ Peer⁺ ga⁺ jwaah¹ dsa⁻ kyaah⁺ juu¹ he⁻ ga⁺ hlëëy^h ja⁻, ma⁺ hlëëy^h dsa⁻ kyaay^h, ma⁺ jãyh⁺:

—¿Hee⁻ ba⁺ juu¹ na⁻? He⁻ ba⁺ che⁻ bee⁺ juu¹ kiyh¹. Ha⁻ lã⁺ liy^h jmeey¹ mada⁻ kih¹ jmi⁻ lle¹ hlih¹ mah¹ hwëëy⁺.

³⁷ Ga⁺ lã⁺ cha⁺ juu¹ kih¹ Jesús lã⁺ kaa⁻ jee⁺ jwii⁻ he⁻ tãäh¹ lã⁺ ku¹ lã⁺ jii¹ kih¹ hwa¹ ja⁻.

Ga⁺ mi⁻ hlãä⁺ Jesús ma⁻ choo¹ Simón

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Ma⁺ ya⁺ hëë¹ Jesús neh⁺ gwah⁺ ja⁻, ngooy¹ ta⁺ kih¹ Simón. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ kyaa¹ ma⁻ choo¹ Simón dsaah⁺ kyaah⁺ llii⁺. He⁻ ja⁻ ga⁺ chuü⁺ dsa⁻ kyaah⁺ Jesús mah¹ mi⁻ hlãäy⁺.

³⁹ He⁻ ja⁻ ga⁺ tøh¹ Jesús lle⁺ jee⁺ kyaay¹, ga⁺ jmeey⁺ hih¹ kih¹ llii⁺ ja⁻. Mah¹ ya⁺ hii¹ llii⁺. Lã⁺ चाह¹ ja⁻ ga⁺ noo⁻ ma⁻ choo¹ Simón he⁺, ga⁺ jmeey⁺ he⁻ ga⁺ kuh⁻ ga⁺ hih¹ hi⁻ ma⁺ tãäh¹ jee⁺ ja⁻.

Ga⁺ mi⁻ hlãä⁺ Jesús jwëë⁺ hi⁻ dsaah¹

(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ma⁺ ga⁺ nũh⁻ jmi⁺ ja⁻, lã⁺ jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ dsa⁻ dsaah⁺ kyaa¹ na⁺ nãäy¹ na⁺ jãäy⁻ cha⁺ nê⁺ Jesús. Na⁻ ku¹ na⁻ ngii¹ dsoo⁺ ma⁺ lãä¹ dsa⁻ dsaah⁺ he⁺. He⁻ ja⁻ ga⁺ kye⁻ Jesús goo⁻ nê⁺ kih¹ lã⁺ jaa⁻ lã⁺ jaa⁻ mah¹ ga⁺ mi⁻ hlãäy⁺. ⁴¹ Kih¹ jwëë⁺ dsa⁻ dsaah⁺ he⁺ ga⁺ hwëë⁺ jmi⁻ lle¹ hlih¹, hi⁻ ma⁺ tooyh⁺ miih⁺ ma⁺ jãyh⁺:

—Hne⁻ laah¹ Joo⁺ Dio.

Pero ma⁺ juuh¹ Jesús kiyh¹. Sa⁺ ma⁺ kway⁺ jwë¹ ma⁺ hlëëy^h, jëë^h ma⁺ ñe⁻ ba⁺ jmi⁻ lle¹ hlih¹ he⁻ laay¹ Cristo.

Ga⁺ kwa⁺ Jesús juu¹ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ kih¹ dsa⁻ gooy¹

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ma⁺ ga⁺ jnä¹ ja⁻, ya⁺ hëë¹ Jesús ngoo¹ ta⁺ jee⁺ sa⁺ chaa⁻ dsa⁻. Lã⁺ चाह¹ ja⁻ ga⁺ taah¹ dsa⁻ ga⁺ hnaayh⁻ lã⁺ jiih¹ ga⁺ jnääy^h. Hi⁻ ga⁺ ha⁺ dsa⁻ kiyh¹, sa⁺ ma⁺ kway⁺ jwë¹ ma⁺ dssooy¹ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺. ⁴³ Pero Jesús ga⁺ jãh⁺ siy^h:

—Jmee⁻ bii⁺ kin⁻ nün⁻ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺ na⁺ kan⁻ ju⁺ hmëë⁺ he⁻ mi⁻ jnää⁺ ha⁻ lã⁺ jãä⁺ Dio dsa⁻ lã⁺ hih¹ kih¹. Kih¹ he⁻ la⁻ ba⁺ na⁻ hñaan⁺ jan¹.

⁴⁴ He⁻ ja⁻ ngooy¹ na⁺ kway⁻ juu¹ lã⁺ koo⁻ lã⁺ koo⁻ gwah⁺ kih¹ dsa⁻ judiu he⁻ tøø¹ hwa¹ Galilea.

5

Jwëë⁺ hmooh⁻ ga⁺ taah¹ neh⁺ sa⁺ hma¹

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Koo⁻ hä⁺ ma⁺ cheh¹ Jesús cha⁺ hoo⁺ jmi⁻ juuh¹ he⁻ hla⁻ hwa¹ Genesaret. Jee⁺ ja⁻ ga⁺ kuh¹ jwëë⁺ jwë¹ dsa⁻ lã⁺ ku¹ lã⁺ jii¹ kih¹ hi⁻ hnøø¹ ma⁺ nuu¹ juu¹ kih¹ Dio. ² Ga⁺ jëë⁻ Jesús to¹ na⁺ moo⁺ he⁻ ma⁺ na⁻ hii⁻ cha⁺ hoo⁺ jmi⁻ ja⁻. Jëë^h, ma⁺ ngëë⁺ sa⁺ hma⁺ hwëë⁻ hi⁻ ma⁺ kaah⁺ hmooh⁻, ga⁺ taay^h ga⁺ gyiyh¹ ma¹ kiyh¹. ³ He⁻ ja⁻ ga⁺ he¹ Jesús neh⁺ na⁺ moo⁺ he⁻ ma⁺ la¹ kih¹ Simón. Ga⁺ jmeey⁺ mada⁻ kih¹ Simón mah¹ hlãy^h ga⁺ miih⁻ na⁺ moo⁺ ja⁻ ta⁺ jee⁺ juuh⁻ jmi⁻. Mah¹ ga⁺ gyay⁻ neh⁺ na⁺ moo⁺ ja⁻, ga⁺ løøy¹ hlëëy^h lã⁺ jëë⁻ dsa⁻. ⁴ Ma⁺ ga⁺ dsaa¹ juu¹ kiyh¹, ga⁺ siy^h Simón:

—Ma⁺ nøø¹ ta⁺ jee⁺ juuh⁻ ga⁺ mah¹ hiih¹ hnäh⁺ sa⁺ hma⁺ kyah¹ hnäh⁺.

⁵ Mah¹ ga⁺ jeeh⁻ Simón juu¹ kiyh¹:

—Ta⁺ jwoh¹ kyaan⁺. Lã⁺ taä¹ hwë¹ ma⁺ kooh⁺ jnääh¹ sa⁺ hma¹. Sa⁺ chaa⁻ ma⁺ lëëh⁻ jnääh¹ ni⁻ miih⁻. Pero cher⁺ mah¹ lã⁺ ja⁻ jwah⁺, hii⁺ ba⁺ jnä⁺ sa⁺ hma¹.

⁶ Ma⁺ ngëë⁺ ma⁺ hiiy⁺ sa⁺ hma¹ ja⁻, lã⁺ चाह¹ ja⁻ ga⁺ sëëy^h. Peer⁻ jwëë⁺ jwë¹ dsa⁻ dsaah⁺ he⁺ ga⁺ taah¹ neh⁺ hma¹ ja⁻, lã⁺ jiih¹ ga⁺ løø¹ dsa⁻ gyii¹. ⁷ He⁻ ja⁻ ga⁺ jmeey⁺ lii⁻ kih¹

dsa-kyayh' hi- ma' tääh' jyoh' na'moo' mah' ya' nääy' kway' be'. He-ja- ya' nääy', hi- ga-kayh' lä-tō' na'moo' kiyh' ja-. He-ja- miih- ga' sa- ga-hmäh' neh' jmi-. ⁸ Ma' ga-jëe' Simón Pee' he- ja-, ga-juuyh' jney' cha'në' Jesús, mah' ga-siiyh':

—Sa- høø- kwaat- nooh' koo' kin- Dsa-jøøh' kyaan-. Jëeh' cha- cha-miih- dso'kye- kin-.

⁹ Jëeh', ga-jwaah' jwërte Pee' lä-kye- hi- ma' tääh' ko-jøh' kyaayh', ma' ga-jëy' ha- lä-koo- jwëe' hmooh- hi- ga-saayh'.

¹⁰ Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' Jacobo kyaah' Jwaa' jo-ñuuh- Zebedeo hi- ma' jmeey' ta' ko-jøh' kyaah' Simón. Pero ga-jäh' Jesús siiyh' Simón:

—Ta' wa' gah'. Na' ta' cha'në' dsa- ba' leeh' na', la- he- ma' leeh' hmooh-.

¹¹ Ja-ga' ga'lla-näay' cha'hoo' jmi- kyaah' na'moo'. Jee' ja- ba' ga'llay' lä-jë- he- ma' kooyh' ja-, mah' ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- ma' dsaah' hmih' høø-

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Koo- jmi- ja- ma' hää' Jesús koo- jee' jwii-. Ga-lloo' jaa- dsa- hi- ma' dsaah' hmih' høø-. Ma' ga-jëy' Jesús ga-juuyh' jney' mah' ga-jluuy' ley' lä- ga-të' hwa' cha'në' Jesús. Ga-chuuy' kyaah', ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, cher'mah' le', leh' ba' hne- cheh' dsoo' he- mi-sah' jnä'.

¹³ He-ja- ga-hii' Jesús ma-goo- mah' ga-kyey- në' kih' dsa- he', mah' ga-jäyh':

—Le' ba'. Wa' dsa-che' dsoo' he- mi-sah' hne-.

Lä-chah' ja- ga-ääh' go-te- hmih' høø- ja-. ¹⁴ Ma-ngëe' he- ja-, ga-taah- Jesús juu' mah' sa- kooyh' juu' kyaah' ni- jaa-, ga-jäyh':

—Gwa- go-hääh' hñaah' kih' jmi-dsa- lä-koh' jäh' ley' kih' Moisé. Kye- miih- he- kwëeyh' lä-llu' he- ma-na'lluuh-. Lä-ja- go-jmee' mah' lä-ñe- dsa- he- ma-jä' kyah'.

¹⁵ Pero koo- jmi- koo- jmi- cha-ga-miih- ma' hii' juu' kiyh'. Jwëe' dsa- ma' dsa-kuh' nuu- juu' he- kway-, hi- lä-ja- ka-läh' ma' dsa-kuh' jwëe' hi- dsaah' hi- hnøø-

jä' kiyh'. ¹⁶ Pero Jesús ma' dsooy- ma' dsa-ngiiy' kiyh' kih' Dio jee' sa- chaa- ni- jaa- dsa-.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- sa' liih' goo- ti-
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Koo- jmi- ma' gya' Jesús kway- juu'. Jee' ja- ma' tääh' ko'llaa' fariseo kyaah' ta-jwöh' kyaah' ley. Dsa-kaah' he' ya-näa' lä-jë- jwii- mäh- he- na-hee' hwa' Galilea, hi- lä-ja- hi- ma' chaa- hwa' Judea ka-läh', lä-kye- hi- ma' chaa- Jerusalén. Ma' kye- Jesús cha-miih- be' kih' Dio kyaah' he- ma' mi-hlääy' hi- dsaah'. ¹⁸ Jmi- ja- ga'lla-näa' dsa- hi- ma' jaa' jaa- hi- dsaah' hi- sa' liih' goo- ti- na-kyaa' në' jii-. Ma' hnøoy' ma' dsa-taayh' cha'neh- mah' dsa-kyay' cha'në' Jesús. ¹⁹ Kih' he- ma' tääh' jwëe' dsa-, sa- ga-la' ma' taayh' cha'neh-. He-ja- ga-wiiy' ta' gyuuuh' hne' mah' ga-jñiyh' miih- ka'luu' hne'. Ta' jwë- ja-, ga-jñaay' dsa-dsaah' he' lä-kye- jii' kiyh' to'lo- në' dsa- cha'në' Jesús. ²⁰ Ma' ga-jëe' Jesús ha- lä-koo- dsoo' dsë' lä-jëe' dsa- he', he-ja- ga-jäyh' siiyh' dsa-dsaah':

—Dsa-ñuuh-, ma-na-che' ba' dso'kye- kyah'.

²¹ He-ja- lä-jëe' ta-jwöh' kyaah' ley kyaah' dsa- fariseo ga-løoy' jmeey' huudse': “¿Hee- laa' dsa-ñuuh- na- he- mi-kwayh' Dio? Jaa- Dio ba' lih' che' dso'kye- kih' dsa-.”

²² Pero ga-lä-liih- ba' Jesús he- huudse- ma' jmeey' dsa- he', he-ja- ga-siiyh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' huudse- lä-na-?

²³ ¿Hee- ga' na- sa- jwëeh', laah' hnäh'? ¿Che' he- chiih' jne' jaa- hi- dsaah': “Ma-na-che' ba' dso'kye- kyah'”, o he- chiih' jnih': “Noo-, kii' jii' kyah', mah' gwaah-”? ²⁴ He-ja- jmeen' he- jwëeh' ga' mah' lä-ngëeh' hnäh', Hi-ga-lëe' ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmi-gyuu- mah' chey' dso'kye- kih' dsa-.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih' hi- sa' liih' goo- ti- he':

—Jnä' jwahn- noo-, kii' jii' kyah', gwaah- cha'neh- kyah'.

²⁵ Lä-chah' ja- ga-noo- dsa- he' cha'në' lä-jëe' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-kooy' jii' kiyh' jee' ma' kyaay', ngaayh' cha'neh-

kiyh', jmeey' juaah' kih' Dio. ²⁶ Ga-lä-jëë' ba' ga-lä-dsaa' jwërte dsë' ma' ga-jëëy' he- ja-, mah' ga-jmeey' juaah' kih' Dio. Ga-lä-goyh' jwërte, ma' jäh':

—Na' ba' ra' si~ ma-jëën' koo- he- juh-gaa- he- jmee- dsaa- dsë- jne'.

Ga-tëeh' Jesús Levi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta- jee' jyoh'. Jee' ngooy' ja-, ga-jëëy' jaa- hi- koo' ku'sih- hi- ma' chee- Levi, ma' gya' nē'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ña- wa' jmeen' ko-joh'.

²⁸ Ga-jä' ba' ta' kiyh' he- ma' jmeey' ja-, mah' ga-jmeey' ko-joh' kyaah' Jesús.

²⁹ Levi hi- ma' koo' ku'sih- he' ga-jmeey' koo- jmi' juaah' kih' Jesús cha'neh' kiyh'. Jwëë' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- kyaah' jñah' ga-dsa- ma' tääh' nē' mes- ko-joh' kyaayh'.

³⁰ Pero dsa- fariseo kyaah' ta-jwoh' kyaah' ley ga-taayh' ga-ti- ga-chooy' juu' kyaah' discípulo kyaa' Jesús, ga-jäh':

—¿He-la' kuh-huh' hnäh' ko-joh' kyaah' dsa- hi- koo' ku'sih- na-, hi- lä-ja- kyaah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

³¹ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siyh':

—Sa- jmee- bii' tē-mē~ kih' dsa- hi- lluu', kih' dsa-dsaah' ba' jmee- bii'. ³² Sa- ma-jan~ kih' hi- lluu', ma-jan~ kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba' mah' wa' dsa-jëeyh' kyaah' Dio.

Ga-ngü' dsa- juu' he-la' sa- ta- discípulo ko-hwëë' he- kuh-hiyh'

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Ja-ga' ga-jäh' dsa- hi- ma' ti-choo' juu' he', siyh' Jesús:

—Dsa- kyaa' Jwaa- ko-lla-jiih~ ba' sa- kuh-hiyh~ ma' ngüy' kiyh' kih' Dio, hi- lä-ja- jmee- dsa- fariseo ka-läh'. ¿He-la' sa- jmee- lä-ja- discípulo kyaah'?

³⁴ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Dsa- hi- tääh' jee' dsa-jëë' goo- dsa-, sa- cha- he- kih' he- tūy' he- kuh-hiyh~ ta'ko-jiih' gya' dsa-ñuuh- hi- dsa-jëë' goo- jee' ja-. ³⁵ Pero lloo~ koo- jmi' wa'ra- ga-lleey- dsa-ñuuh- hi- dsa-jëë' goo- he'.

Ma'ja- ga' ta' dsa- kyaay' he- kuh-hih~ mah' chuuy' kyaah' Dio.

³⁶ Hi- ga-jäh' siyh' juu' na-hmää' la-:

—Ni- jaa- dsa- sa- kwa- kih', ka- koo- jwi' hmih- hmëë' mah' tøy' nē' kih' hmih- ma-gyuh-. Cher'mah' lä-ja- la', koo- heey' hmih- hmëë' ba' ja-. Hi- ni- sa- jëeh- kwee- hmih- ma-gyuh- kyaah' jwi' hmih- hmëë' ja-. ³⁷ Hi- lä-ja-, ni- jaa- dsa- sa- kwa- kih' chiyh' vin hmëë' neh' loo- ma-gyuh-. Cher'mah' ga-chih' dsa- vin hmëë' neh' loo- ma-gyuh-, chah' ba' gyii', jëeh' sa- kwa' jwë' ää-. Tūh~ vin hmëë' hi- hee' loo- ka-läh'. ³⁸ He-ja- neh' loo- hmëë' ba' dsa-hoo- vin hmëë'. Mah' lä-ja- ba' mi-hee- vin hmëë' ja-, kyaah' loo- hmëë' ka-läh'. ³⁹ Ni- jaa- hi- tēë' hih~ jmi' mi-jēh' ma-äa-, sa- tih' dsëy' he- hmëë' lä-chah' ja-. Jëeh' jäh': "Llu' ga' he- ma-gyuh-." — ga-jäh' Jesús.

6

Ga-hlëëh' Jesús ha- lä- la' jmi' he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ Koo- jmi' he- teeh- dsa- dsë', ga-ngëë' Jesús jee' ma-na-jnäa' chaah' trigo. Ga-hnä' discípulo kyaay' miih- sa-gwah' trigo, ga-gyey' kyaah' gooy- mah' ga-kuyh-. ² He-ja- ko-llaa' fariseo ga-jäh' siyh' discípulo he':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' he- sa- lle- kih' jmeeh' hnäh' jmi' he- teeh- dsa- dsë'?

³ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Che' sa- ma-heh- hnäh' jee' na-sii- lä-koo- ga-jmee' David koo- hä', lä- ma' ja' kyoyh' kyaah' hi- ma' ga-näa' kyaayh'?

⁴ Ga-hey' neh' gwah' mah' ga-kuyh- he-ñiih- he- ma-na-jøø- he- sa- lle- kih' ma' kuyh- hi- ga-kwëëyh' dsa- kyaay' ka-läh'. Jëeh', ma-la' jmi-dsa- ba' ma-na-ngë' jwë' kuyh' he-ñiih- ja-.

⁵ Hi- ga-jäh' ka-läh':

—Hi-ga-lëë' ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmeey' hih-, hee- na- he- ga-tëë' jmee' dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsë'.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Jyoh' ka-läh' jmi' he- teeh- dsa- dsē' ga-he' Jesús neh' gwah' mäh- mah' ga-løoy' kway- juu'. Jee' ja- ma' hää' jaa- dsa-nūh- hi- ma-lä-kii- ma-goo- ra-llu'. 7 Hi- ma' tääh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaa' dsa- fariseo tääy- Jesús, ma' jēy- che' mi-hläy' dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsē' mah' lä-ja- ma' le' ma' hñy' kiyh'. 8 Pero ma' ñe- ba' Jesús he- hñdsē- ma' jmee- dsa- he', he-ja- ga-siyyh- dsa- hi- ma-lä-kii- ma-goo- he':

—Noo-, mah' ña- jee' to' dsaah' la-.

Mah' ga-noo- dsa- he' jee' to' dsaah' ja-.

9 He-ja- ga-jäh' Jesús siyyh- dsa-kaah' he':

—Ngñn' koo- mi'juu' kyah' hnäh'. ¿Hee- na- na-ngē' jne' jwē' jmeen' jmi' he- teeh- dsa- dsē', che' he- llu' o che' he- hñh'? ¿Che' lää' jne' jaa- hi- ma-ngoo' ga-juu' o kwan' jwē' juuy'?

10 Ga-jēē' Jesús ko-hwēē' lä-ja- kih' lä-jēē- hi- ma' tääh' lä-ku' lä-ji' kiyh' ja-, mah' ga-siyyh- hi- ma' dsaah' he':

—Nñh- ma-gooh-.

Mah' ga-nñh' dsa- he' ma-goo-. Lä-cha' ja-, ga-jä' go-te- ma-gooy-.

11 Peer- ga-lä-llee' dsa-kaah' he', mah' ga-siyyh- dsa-kyayh':

—¿Ha- lä' jmeen' kih' Jesús?

Ga-hñaa' Jesús lä-jēē- gya-tuu' apóstole
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

12 Jmi' ja- ñee' Jesús ta- koo- moh' na-ngiyy' kiyh' kih' Dio lä-ji' ga-jnäyh' hwē' ja-. 13 Ma' ga-jnä' ja-, ga-tēy' lä-jēē- discípulo kyaay', mah' ga-lleeyh- gya-tuu' ba'. Hi- he' ga-tēy' apóstole. 14 Ga-lleeyh- Simón hi- ma' tēy' Pee', Andre' øøh- Simón, Jacobo kyaah' Jwaa', Felipe kyaah' Bartolomé, 15 Matä', Tamá, Jacobo jo-ññh- Alfeo, Simón hi- ma' tēy' Zelote, 16 Juda øøh- Jacobo, kyaah' Juda Iscariote hi- ga-ngēē' Jesús.

Ga-kwa' Jesús juu' kih' jwēē' dsa-
(Mt. 4:23-25)

17 Ga-jñaa' Jesús ta- hwa' mi' ko-jøh' kyaah' discípulo kyaay'. Peer- jwēē' dsa- ga-lla-nää' jee' ja-, dsa- chaa- lä-kaa- hwa' Judea, kyaah' dsa- chaa- Jerusalén, dsa- chaa- Tiro kyaah' Sidón jwñ- he- tääh' cha'hoo' jmi-ñeeh-. Lä-jēē- dsa- he'

ga-lla-nää' he- hnøoy' nuuy' juu' kih' Jesús hi- ga-lla-nää' hi- dsaah' mah' jä' kiyh'.

18 Lä-jēē- hi- ma' jēē- wñ' he- ma' jmee- jmi-lle' hñh' kiyh', lä-ja- ka-läh' ga-jä' kiyh'. 19 He-ja- ma' jmee- dsa- bi' ha- lä- jee' tēy' suy' miih- sa'hmi' kih' Jesús, kih' he- ma' hwēē- be' kiyh' he- kyaah' ma' mi-hläy' lä-jēē- dsa-.

Llu' la' kih' dsa- hi- hnaah- Dio
(Mt. 5:1-12)

20 Ga-jēē' Jesús jee' ma' tääh' lä-jēē- discípulo kyaay' mah' ga-jäyh':

—Llu' la' kyah' hnäh' hi- tä-ñee', jēē' jää' ba' Dio hnäh' lä-hih' kih'. 21 Llu' la' kyah' hnäh' hi- kyoh' na', jēē' lloo- koo- jmi' mo-so' lä-kyah' hnäh'. Llu' la' kyah' hnäh' hi- ki-hooh- na', jēē' ja-ba' lä-ja- lloo- koo- jmi' lä-chaah- hnäh' llu'.

22 Llu' la' kyah' hnäh' wa-ra- ga-lä-høøh- dsa- kyah' hnäh', o wa-ra- ga-hwēē- dsa- hnäh' jee' kiyh', wa-ra- ga-hlēēh- dsa- wñ' kyah' hnäh', o wa-ra- ga-jmääy' hnäh' lä-koh' jaa- dsa- hlēēh' kwaat- kih' Hi-ga-lēēngo' la-. 23 Lä- ma' dsa-ngēē' hnäh' lä-ja-, wa' jēē- hoh' hnäh', wa- chaah- hnäh' llu', jēē' cha- koo- he- llu' jwēte he- hñah' hnäh' gyñh' ya-jwñ. Ma-ra- he- jmeeh- ba' dsa- hnäh', jēē' lä-ja- ma' jmee- dsa- ma-gyuh- kyaay' kih' lä-jēē- hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio.

24 Peer- jwñ- hnäh' dsa- cha- kuu'. Jēē', ja-ba' ji' kyeh' hnäh' o-jøh- dsē-. 25 Peer- jwñ- hnäh' hi- na-kē- na', jēē' lloo- koo- jmi' lä-kyah' hnäh'. Peer- jwñ- hnäh' hi- tääh' ngñ- na'. Jēē', ja-ba' lä-ja- lloo- koo- jmi' ki'hoo' hnäh'. 26 Peer- jwñ- hnäh' wa-ra- ga-hlēēh' lä-jēē- dsa- llu' kyah' hnäh'. Jēē' lä-ja- ma' jmee- dsa- ma-gyuh- kyaay' kih' hi- ma' ngēē- juu' ta-juu' kih' dsa-.

Hnøø' hnää' jne' hi- na-høøh' jñän'
(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 Pero jñä' jwēēh- hnäh' lä-jēē- hnäh' hi- tääh' nuu- jee' la-. Wa' hnaah- hnäh' lä-jēē- hi- na-høøh' kyah' hnäh'. Jmee' llu' kih' hi- sa- hnää' hnäh'. 28 Ngñ' hnäh' llu' kih' hi- jwä- dso-jwñ' kyah' hnäh'. Ngñ' hnäh' kih' Dio kih' hi- jnaah- hnäh' juu'

wii'. 29 Cher'mah' hi- ga'jnoo' koo- jwoo' mo-nëh', kwëëyh' ka-läh' jyoh' jwoo'. Hi cher'mah' hi- ga'jñuuh' hmih'lloo' kyah', kwëëyh' ka-läh' sa'koo'. 30 Cher'mah' hi- ga'ngii' miih' he- cha- kyah', ja- kwëëyh' ba'. Hi cher'mah' hi- ga'jñuuh' he- la- kyah', mo-to' ngiih' he- ja-. 31 Lä'koo- hnooh- hnäh' jmee' dsa- kyah' hnäh', ja-ba' lä'ja- jmee' hnäh' kiyh' ka-läh'.

32 'Pero, cher'mah' hnaah- hnäh' ma-la- hi- hnää' hnäh' ba', ¿ha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', lä'ja- ka-läh' hi- hñaa- dsë', hnäy' ma-la- hi- hnää' hñiiy' ba'. 33 Hi cher'mah' jmeeh- hnäh' llu' kih' hi- jmee' llu' kyah' hnäh', ¿ha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', ja-ba' lä'ja- jmee' hi- hñaa- dsë' ka-läh'. 34 Hi cher'mah' ga-mi'hääh' hnäh' dsa- hi- laah' hnäh' ngëëy' ba', ¿ha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', ja-ba' lä'ja- jmee' hi- hñaa- dsë', mi-hääy- dsa- hi- laay' ngëë' ba'. 35 He-ja- wa' lä-hnaah- hnäh' hi- na-høøh' kyah' hnäh', jmee' hnäh' he- llu' ba', mi-hääh' hnäh' he- cha- kyah' hnäh'. Ta- jøø- he- ngëëy' ka-läh'. Lä'ja- ba' hñah- hnäh' he- llu' jwërte. Hi- leeh' hnäh' joo' Dio hi- gya- gyuu' ya-jwii'. Jëeh', llu' dsëy' kyaah' hi- sa- kwa- ti'hmaah' hi- lä'kye- kyaah' hi- hñaa- dsë' ka-läh'. 36 Wa-lä-nih' hoh' hnäh' ja-ba' lä-koh' dsa-lä-nih' dsë' Tää-jnän.

Sa- ga-tëë' jne' kyen' kwaat- kih' jñah'
(Mt. 7:1-5)

37 'Ta- ka- hnäh' kwaat- kih' jñah', mah' sa- ka' Dio kwaat- kyah' hnäh'. Ta- jwä- hnäh' dso'jwii' kih' dsa- mah' sa- jwä' Dio dso'jwii' kyah' hnäh'. Jmee' hnäh' jøh- hoh' mah' jmee' Dio jøh- dsë' kih' dso'kye- kyah' hnäh'. 38 Kwëëh' hnäh' dsa-, mah' kwëëh' Dio hnäh'. Kwa' ba' Dio he- sa- kyaah' hih', jmeey' na-hlaah' llu', na-kah' lä'jiih' ga-saa' go-te'. Jëeh', kyaah' ja-ba' he- llah- hnäh' hih', llaa' Dio hnäh' hih'.

39 Hi- ga-hlëëh' Jesús dsa- kyaah' juu' na-hmäa' la-:

—¿Hee- jmää' kih' jaa- hi- tuu' mah' lla-lley' kaah' kih' jñah' hi- tuu'? ¿Che' sa- täh- lä-uuy' neh- koo- too'? 40 Sa- jøøh' ga- discípulo lä-koh' ga- ta-jwoh' kyaay'. Pero

ma-la- ma-hñaa- tëëy-, ja-ga- leey' kwee- ba' kyaah' ta-jwoh' kyaay'.

41 '¿He-la' jëeh' wa'hløø- he- hä' mī'në' øøh' mah' sa- jëeh' da' wa'hløø- juuh- he- hä' mī'nëh' hñaaah'? 42 ¿Ha- lä'ja- jwiih' øøh': "Kwa' da' wa' llen' wa'hløø- he- hä' mī'nëh'", mah' sa- jëeh' hä' ga- he- juuh- ga- kyah' hñaaah'? ¿He- ba' che- ta-juuh' hne-! Lle' da' jää' wa'hløø- juuh- he- hä' mī'nëh' hñaaah'. Ja-ga- na- jëeh' kwee- mah' lleh' wa'hløø- he- hä' mī'në' øøh'.

Mii' kih' jmee' lii- ha- lä- la' chaah' hma-
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 'Chaah' hma- llu' sa- hii- mii' he- hliih', Hi- lä'ja- chaah' hma- hliih' sa- hii- mii' he- llu'. 44 Mii' kih' jmee' lii- ha- lä- la' chaah' hma-. Jëeh', sa- chooh- dsa- mi- 'higo kih' chaah' too', ni- lä'ja- sa- chooh- dsa- mi-jëh' kih' chaah' too' ka-läh'. 45 Dsa- lluu' hlëëyh- juu' llu' jmah', jëeh' he- na- ba- tääh' tuh-dsëy'. Dsa- hi- hlëëh', hlëëyh- juu' hliih' jmah', jëeh' he- na- ba- tääh' tuh-dsëy'. Jëeh' he- na- mah' neh- tuh-dsë' dsa-, he- ja- ba' hlëëyh'.

Juu' na-hmäa' kih' hne'
(Mt. 7:24-27)

46 '¿He-la' tëëh- hnäh' kin-, "Dsa-jøøh' kyaan-, Dsa-jøøh' kyaan-" mah' sa- jmeeh- hnäh' lä-jë- he- jwahn'? 47 Jwëëhn- hnäh' ha- lä- laa' hi- gwa' go-nuu' juu' kin- mah' jmeey- lä- jwahn-. 48 Laay' lä-koo- jaa- dsa- hi- ga-jmee' koo- hne-. Ga-gyuy' ñiih' në' kuuy' hloo-, mah' ga-chiyh' ma-tii' kih' në' kuuy' ja-. Ma' ga-juuh' jmi-, ga-hläh' hne' ja-. Pero ni- miih- sa- ga-jeh', jëeh' ma' chih' hwëh- në' kuuy' hloo-. 49 Pero hi- nuu- juu' kin- mah' sa- ga-jmeey' he', laay' lä-koo- jaa- dsa- hi- ga-jmee' hne' kih' në' gwaah' jmah'. Ni- sa- cha- ga-chiyh' ma-tii' kih'. Ma' ga-juuh' jmi-, ga-hläh' hne' ja- kyaah' be' mah' ga-toh', lä'jiih' ga-hee' go-te- —ga-jäh' Jesús.

7

Ga-mi-hlää' Jesús moz- kyaa' juu' hløø'
(Mt. 8:5-13)

1 Ma' ga-dsaa' ga-hlëëh' Jesús lä-jëë- dsa-, ngooy' ta- Capernaum. 2 Jee' ja-

ma' gya' jaa' juu' hløø' hi' ma' chaa' jaa' moz' kya' hi' ma' hnäy' jwërte. Moz' he' ma' ngoo' ga' juu' ma' ja' kiyh'.
 3 Ma' ga' nuu' juu' hløø' he' hlëh' dsa' kih' Jesús, ga' cheey' ko' lla' dsa' gyuu' kya' dsa' judiu mah' na' chuuy' kya' Jesús he' dsooy' mi' hläy' moz' kya'. 4 Ma' ga' lla' nää' dsa' he' jee' ma' gya' Jesús, cha' miih' ga' chuuy' kya', ma' jäh':

—Ma' ra' he' ga' tēē' ba' hne' kwah' be' kih' juu' hløø'. 5 Jēē', hnäy' ba' lä' jēē' dsa' goo' jne' hi' ga' jmeey' ko' gwah' mäh' kya' jnääh'.

6 He' ja' ngoo' ba' Jesús kya' dsa' he'. Ma' ngoo' ya' jäh' jee' gya' juu' hløø' he', lä' chah' ja' ga' chee' juu' hløø' he' ome' kya' mah' na' chiyy' Jesús lä' la':

—Dsa' jøøh' kyaan', ma' jan' mada' kih' juu' hløø', jäh', ta' jmeey' bii' goh' lä' ga' tē' oo'. Ni' miih' sa' cha' he' laa' jnä' mah' go' heh' cha' neh' kin'. 7 He' ja' sa' ga' tuu' dsen' ma' nün' hñin' ma' na' jēē' hne'. Lee' ba' koo' hlëh' ba' hne', jäh' kih' moz' kyaan'. 8 Jēē' jnä' ka' läh', chaa' hi' jmeey' mada' kin', hi' tääh' hløø' hi' jmeen' hih' kih'. Wa' ra' ga' jmeen' hih' kih' jaa': "Gwa' jee' oo'", dsooy' ba'. Wa' ra' ga' jwün' jñah': "Ña' ta' la'", jäh' ba'. Hi' wa' ra' ga' jwün' moz' kyaan': "Jmeey' he' la'", jmeey' ba'.

9 Ma' ga' nuu' Jesús juu' ja', ga' lä' dsa' dsëy' kih' juu' hløø'. Mah' ga' siyyh' lä' jēē' hi' ma' chaa' kaah' kiyh' jee' ja':

—Ma' ra' ju' dsoo' jwëhn' hnäh', lä' kaa' hwa' Israel sa' ma' jēē' ni' jaa' dsa' hi' dsoo' dsë' lä' koo' dsoo' dsë' juu' hløø' oo'.

10 Ma' ga' lla' nää' dsa' he' cha' neh' kih' juu' hløø', ga' jēēy' ma' jäh' go' te' kih' moz' kya' hi' ma' dsaah' he'.

Ga' mi' jiih' Jesús jaa' jo' ñuu' dsa' mē' hñi'

11 Ma' ngēē' he' ja', ga' he' Jesús jwē' ngoo' ta' jee' jwün' he' chee' Nain, kya' discipulo kya' hi' jwēē' jwërte dsa' ga' jmeey' ko' jøh' kya' 12 Lä' ma' ga' tēēy' chuuh' jwün' ja', ga' jēēy' dsa' hi' ga' nää' ga' haa' jaa' hñi' hi' ma' laa' jaa' gyuu' koo' mēē' kya' jaa' dsa' mē' hñi'.

Hi' jwēē' jwërte dsa' hi' chaa' jee' ja' ma' jmeey' ko' jøh' kya' 13 Ma' ga' jēē' Dsa' jøøh' jñän' dsa' mē' he', ga' lä' ñih' dsëy' kiyh' mah' ga' siyyh':

—Ta' hoo'.

14 Lä' chah' ja' ngoo' Jesús chuuh' kih' dsa' hi' ma' kye' goo' mah' ga' sooyh'. He' ja' ga' noo' dsa' hi' ma' jäh' hñi' he'. Ja' ga' ga' jäh' Jesús siyyh' hñi' he':

—Chih' mäh', jnä' hlëhn' hne'. Noo'.

15 Lä' chah' ja', ga' gya' chih' hi' ma' na' juu' he' mah' ga' løoy' hlëy'. Ja' ga' ga' jäh' Jesús siyyh' chooy':

—Hii' la' chih' kya'.

16 Lä' jēē' ba' ga' lä' goh'. Ga' løoy' jmeey' juu' kih' Dio, ma' jäh':

—He' ba' che' jøøh' hi' ngēē' juu' kih' Dio hi' ma' ya' hēē' jee' jñän' la'.

Hi' ma' jäh' lä' la' ka' läh':

—Ma' ja' Dio kway' be' kih' dsa' kya'.

17 Ga' hñi' jwërte juu' kih' Jesús lä' kaa' hwa' Judea kya' jwün' he' tääh' lä' ku' lä' jii' jee' ja'.

Ga' chee' Jwaa' dsa' kya' na' hlëy' kya' Jesús
 (Mt. 11:2-19)

18 Lä' jēē' juu' la' ga' nuu' Jwaa' ga' jmeey' discipulo kya'. He' ja' ga' tēēy' uu' discipulo. 19 Ga' cheey' kih' Jesús mah' na' ngiyy' juu' kiyh':

—¿Che' hne' he' hi' nøø' juu' jäh' o che' jäh' jñäh' jñah'?

20 Lä' koo' ma' ga' lla' nää' dsa' he' jee' ma' gya' Jesús, ga' siyyh':

—Jwaa' hi' ma' choo' jmi' ma' cheey' jñäh' mah' ngi' jñäh' juu' kyah': "¿Che' hne' he' hi' nøø' juu' jäh' o che' jäh' jñäh' jñah'?"

21 Ja' ba' hor' ja' ga' mi' hläy' Jesús jwēē' dsa' dsaah', dsa' hi' ma' jēē' wñi' kih' na' ku' na' ngi' dsoo', dsa' hi' ma' kye' jmi' lle' hñi'. Hi' ga' näy' mi' nē' jwēē' dsa' tuu'. 22 Ja' ga' ga' jēēh' Jesús juu' kih' hi' ga' chee' Jwaa' he', ga' siyyh':

—Go' nää' hnäh', mah' go' jmeey' juu' kih' Jwaa' lä' jēē' he' ma' nñu' hnäh' hi' lä' jēē' he' ma' jēēh' hnäh' la'. Hi' tuu' ma' jēēy' ba', hi' jluuh' ma' ga' nääy' ba',

ma-hlaa' ba' hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' h00', hi- gwii' ma-nuuy- ba', hi- ma-juu' ma-la'jiyh' ba', hi- hi- ta-nee' ma-nuu' bih' ju'hmee'. ²³ Llu' la' kih' hi- sa' jmee' to' dsé' kwaat~ kin- —ga-jäh' Jesús siyh'.

²⁴ Lä'koo- ma' ga-nää' discípulo kyaah' Jwaa' he', ga-l00' Jesús hlëeh~ dsa- kih' Jwaa' mah' lä-dsooh~ dsëy' ha- lä' ma-laay', ga-jäyh':

—¿Ha- lä' laa' hi- na'jëeh' hnäh' ma' na'nääh' hnäh' jee' oo' hwa' kii'? ¿Che' ma-laay' lä'koh' hma-tah- he- gwa-gyaa' lle'?

²⁵ ¿Cher'mah' sa' laay' lä'ja- hi- na'jëeh' hnäh', ha- ba' lä' laay' ja-? ¿Che' ma-laay' jaa- dsa-nüuh- hi- ma' këh- hmih- llu'? Né' ba' jne', lä-jëe- hi- këh- hmih- llu', hi- tääh' llu', hi- he' tääh' cha'neh' kih' rey ba'. ²⁶ He-ja-, ¿hee- ba' laa' hi- na'jëeh' hnäh'? ¿Che' laa' jaa- hi- ngëe~ juu' kih' Dio? Jnä' jwëehn~ hnäh' laay' ba'. Hi- ma-ra- he-laay' j00h' ga' lä'koh' ga' jñah' hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio. ²⁷ Jëeh', Jwaa' he' hi- na-sii- kih' lä-la-:

Chëen- jaa- hi- dsa-kwa- juu' kin-.

Hi- he' dsoo' ta' cha'neh' mah' mi-lluy' jwë' kyah'.

²⁸ Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn~ hnäh'. Jee' kih' lä-jëe- hi- ga-lä'chaa' kih' dsa-më', sa' chaa- hi- ngëe~ juu' kih' Dio hi- j00h' ga' lä'koh' ga' Jwaa' hi- ma' choo~ jmi-. Pero hi- laa' mäh' ga' kih' gyuh' ya-jwii', hi- he' j00h' ga' lä'koh' ga' Jwaa'.

²⁹ Lä-jëe- dsa- hi- ga-nuu' kih' Jwaa' lä'kye- hi- ma' koo' ku'sih- ga-jmee' dsoo' dsé' kih' Dio, ga-heeyh- saay~ jmi- lä'koo- ga-jäh' Jwaa'. ³⁰ Pero dsa- fariseo kyaah' dsa- hi- kyuh~ ley ga-jmeey' ta' koo' ba' he- ma' jmee' Dio kiyh'. Sa' ga-lä'hn00y' ma' saay~ jmi-.

³¹ Mah' ga-jäh' Dsa-j00h' jnän':

—Jee' la- jwëehn~ hnäh' ha- lä' laa' dsa- hi- chaa- na'. Lä-la- ba' laay'. ³² Dsa- hi- chaa- na' chaayh- miih- lä'koh' chih- hi- tääh' je'hmooh' hi- tooh~ miih' kyaah' dsa-kyaayh'. Jäyh': "Ma-juu' jnääh' su' he- jmee- jëe- hoh' hnäh' kyaah' luu' hma-ta- pero sa' ga-hiih' hnäh' ma' jmeeh' hnäh' ja'. Ma-hä' jnääh' su' he- ti-meeh- dsé', ni-

lä-ja- sa' ma-hooh' hnäh'", jäh' chih- siyh' dsa-kyaayh'.

³³ 'Lä-ja- ka-läh' jmee- dsa- hi- chaa- na'. Jëeh', ja' Jwaa' hi- ga-kuh- ga-hih' miih- go-te' mah' ga-jäh' dsa- kiyh': "Kyey- jmi- lle' hlih'." ³⁴ Lä-ja- ka-läh', ja' Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- kuh-hih- na'tee' kih' mah' jäh' dsa- kiyh': "Jlaay' ngëe', mah' la-heeyh- ka-läh'. Jwayh' kyaah' lä-jëe- hi- koo' ku'sih-, hi- laay' ome' kyaah' dsa-wa' hi- cha- hi-", jäh' dsa- hi- chaa- na'. ³⁵ Pero kyaah' he- jmee- Dio, lii- llu' ba' hu'dsë- kiyh' —ga-jäh' Jesús.

Ga'kuh-ga'hiih' Jesús cha'neh' kih' Simón, jaa- dsa-fariseo

³⁶ Ga-chuu' jaa- fariseo kyaah' Jesús mah' dsooy' cha'neh- kiyh', dsa-kuh- dsa-hiyh- kyaayh'. Lä' ma' ga-hey' cha'neh- kih' fariseo he', ga-gyay- në' mes-. ³⁷ Hi- ja-ba' jee' jwii- ja-, ma' chaa- jaa- dsa-më' hi- ma' kaah- wa' hi- cha- hi-. Pero lä'koo- ma' ga-nuuy' he- gya' Jesús kuh-hih- kyaah' fariseo he', he-ja-ngooy' jee' ja-, ma' kyey- koo- së' jmi- mi-jwii-. ³⁸ Ga-llooy' hooyh- hu' ti' Jesús, lä'jiuh' ga-lä-gyuh' ti' Jesús kyaah' jmi- he- ga-tuu- mi'nëy'. Ga-mi'kiyh' kyaah' jñu- lley'. Ja-ga' ga-chuyh' ti' Jesús mah' ga-huuy' jmi- mi-jwii-. ³⁹ Ma' ga-jëe- fariseo lä'koo- jmee- dsa-më' he', ma' jmeey- hu'dsë-: "Wa-ra- jäh' kih' Jesús laa' jaa- hi- ngëe~ juu' kih' Dio, lä-liiyh- ha- lä' laa' dsa-më' hi- gya' chu-bë- tiy'. Che' sa- nëy-, he- hlih' jmah' ba' jmee- dsa-më' na-", ma' laay'. ⁴⁰ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh':

—Cha- koo- mi'juu' he- jwëehn~ hne-, Simón.

—Chiih' jnä', Ta-jwoh- —ga-jäh' Simón.

⁴¹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Uu' dsa- ma' ää- kih' hi- cha- kuu'. Jaa- hi- he', ma' ää- hña' hña-loo' kuu'. Hi- jñah' he' ma' ää- to'lo'gya'. ⁴² Sa' ma' cha- he- kyaah' ma' mi-hmaah- dsa- he'. Hih' dsa- cha- kuu' he' ga-jney' lä-ja- ba' kwaat~ kih' lä-uu'. Jäh' da' koo-. ¿Hii- jaa- jee' lä-uu', hnäy' cha-ga'miih- dsa- cha- kuu' he'?

⁴³ Ga-jäh' Simón:

—Go⁻laan⁻ hi⁻ ma' ää⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ kuu⁻ kiyh⁻.

—He⁻ dsoo⁻ na⁻ kyah⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús.

⁴⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús hñii⁻, ga⁻jëëy⁻ dsa⁻më⁻ he⁻, mah⁻ ga⁻siiyh⁻ Simón:

—Jiih⁻ da⁻ neh⁻ mah⁻ jëë⁻ dsa⁻më⁻ la⁻. Lă⁻koo⁻ ma⁻hen⁻ cha⁻neh⁻ kyah⁻, sa⁻ ma⁻kwëëh⁻ jnä⁻ jmi⁻ he⁻ ma⁻ jñii⁻ tñn⁻. Pero dsa⁻më⁻ la⁻, ma⁻huuy⁻ jmi⁻ he⁻ haa⁻ m'ney⁻ mah⁻ ma⁻chey⁻ kyaah⁻ jñu⁻ lley⁻. ⁴⁵ Hne⁻ sa⁻ ma⁻chuh⁻ kin⁻. Pero dsa⁻më⁻ la⁻, lă⁻jiih⁻ ma⁻ ga⁻hey⁻ cha⁻neh⁻ la⁻, sa⁻ ma⁻ tui⁻ chuyh⁻ tñn⁻. ⁴⁶ Sa⁻ ma⁻huuh⁻ aceit ka⁻llen⁻. Pero dsa⁻më⁻ la⁻, ma⁻huuy⁻ jmi⁻ mi⁻jwii⁻ ma⁻tñn⁻. ⁴⁷ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hne⁻. Ma⁻ke⁻ ma⁻jmeey⁻ cha⁻miih⁻ dso⁻kye⁻, ma⁻na⁻che⁻ ba⁻, jëëh⁻ cha⁻miih⁻ ma⁻lă⁻hnäy⁻ jnä⁻. Pero ja⁻ hi⁻ ma⁻ ää⁻ miih⁻, miih⁻ go⁻te⁻ ba⁻ hnäy⁻ hi⁻ ma⁻jmeey⁻ jöh⁻ dsë⁻ kiyh⁻.

⁴⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siih⁻ dsa⁻më⁻ he⁻:

—Ma⁻na⁻che⁻ ba⁻ dso⁻kye⁻ kyah⁻.

⁴⁹ Jñah⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻teeh⁻ kyaay⁻, ga⁻lööy⁻ ngiiy⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻kyayh⁻:

—¿Hee⁻ laa⁻ dsa⁻ na⁻, che⁻ lă⁻kye⁻ dso⁻kye⁻ kih⁻ dsa⁻ chey⁻?

⁵⁰ Pero ga⁻jäh⁻ Jesús siih⁻ dsa⁻më⁻ he⁻:

—Kih⁻ he⁻ ma⁻lă⁻dsoo⁻ hoh⁻, ma⁻laah⁻ hne⁻ kih⁻ dso⁻kye⁻. Gwaah⁻ ba⁻ hne⁻ llu⁻.

8

Ma⁻ cha⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻ jmeey⁻ ta⁻he⁻ kih⁻ Jesús

¹ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ngoo⁻ Jesús lă⁻kaa⁻ jwii⁻ kaah⁻ jwii⁻ mäh⁻ na⁻kway⁻ ju⁻hmëë⁻, ga⁻hlëëyh⁻ dsa⁻ lă⁻koo⁻ jăä⁻ Dio dsa⁻ lă⁻hih⁻ kih⁻. Hi⁻ lă⁻jëë⁻ gya⁻tui⁻ apóstole ma⁻ jmeey⁻ ko⁻jöh⁻ kyaayh⁻. ² Hi⁻ ma⁻ jmeey⁻ ko⁻jöh⁻ kyaah⁻ Jesús ko⁻llaa⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ga⁻hwëëy⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻ kih⁻, kyaah⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁻ ka⁻läh⁻. Jee⁻ kih⁻ dsa⁻më⁻ he⁻ ma⁻ hăä⁻ María hi⁻ ma⁻ tēëyh⁻ Magdalena, hi⁻ ma⁻ jăä⁻ gyee⁻ jmi⁻lle⁻ hliih⁻. ³ Ma⁻ hăä⁻ Juana ka⁻läh⁻, hi⁻ ma⁻ hăä⁻ mē⁻ Chusa. Chusa he⁻ ma⁻ kye⁻ miih⁻ ta⁻ kih⁻ Herode. Hi⁻ ma⁻ hăä⁻ Susana, kyaah⁻ jwëë⁻ ga⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻ jmeey⁻ ta⁻he⁻ kih⁻ Jesús.

Juu⁻ na⁻hmăä⁻ lă⁻koo⁻ la⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ jñee⁻ mi⁻ju⁻

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Jwëë⁻ jwërte dsa⁻ hi⁻ ya⁻năä⁻ lă⁻kaa⁻ jee⁻ jwii⁻ kih⁻, hi⁻ ga⁻kuh⁻ jee⁻ ma⁻ cheh⁻ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁻ kyaah⁻ juu⁻ na⁻hmăä⁻ la⁻:

⁵ —Ja⁻ dsa⁻ ngoo⁻ ga⁻jñee⁻ mi⁻ju⁻. Jee⁻ ngooy⁻ jñee⁻ mi⁻ju⁻ ja⁻, ga⁻saa⁻ miih⁻ cha⁻jwë⁻. Ma⁻ ga⁻ngëë⁻ dsa⁻, ga⁻hee⁻ ga⁻soyh⁻ kih⁻ mi⁻ju⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻jñaa⁻ ta⁻ hi⁻ hëë⁻ gyuh⁻ ga⁻kuyh⁻. ⁶ Jyoh⁻ mi⁻ju⁻ ga⁻saa⁻ nē⁻ gwaah⁻ he⁻ nōō⁻ miih⁻ nē⁻ kuu⁻. Ga⁻hya⁻ ba⁻ mi⁻ju⁻ ja⁻, pero chah⁻ ba⁻ ga⁻lă⁻ki⁻ kih⁻ he⁻ sa⁻ gyuh⁻ gwaah⁻ ja⁻. ⁷ Hi⁻ jyoh⁻ ka⁻läh⁻ mi⁻ju⁻ ga⁻saa⁻ jee⁻ chaah⁻ too⁻. Ga⁻kwaä⁻ ga⁻ chaah⁻ too⁻ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻uu⁻ chaah⁻ kih⁻ jee⁻ na⁻too⁻. ⁸ Hi⁻ jyoh⁻ mi⁻ju⁻ ja⁻, ga⁻saa⁻ jee⁻ la⁻ hwa⁻ jmah⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ ga⁻hi⁻, ga⁻kwa⁻ hñä⁻loo⁻ mi⁻ lă⁻koo⁻ chaah⁻.

Ma⁻ ga⁻dsaa⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ kway⁻ ja⁻, ga⁻hlëëyh⁻ koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh⁻:

—Hi⁻ hnōō⁻ heeh⁻ juu⁻ la⁻, wa⁻ heeyh⁻.

⁹ He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁻ discípulo juu⁻ kiyh⁻ ga⁻siiyh⁻:

—¿Hee⁻ hnōō⁻ jäh⁻ juu⁻ na⁻hmăä⁻ he⁻ ma⁻kwah⁻ na⁻?

¹⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Hnäh⁻ ba⁻ na⁻ngëh⁻ hnäh⁻ jwë⁻ lă⁻kyuuh⁻ hnäh⁻ ha⁻ lă⁻ jăä⁻ Dio hnäh⁻ lă⁻hih⁻ kih⁻, he⁻ sa⁻ ma⁻ kyuh⁻ dsa⁻ jăä⁻. Pero hi⁻ jñah⁻, hlëëhn⁻ kyaah⁻ juu⁻ na⁻hmăä⁻ ba⁻. Lă⁻ja⁻, ma⁻ke⁻ he⁻ ga⁻jëëy⁻, sa⁻ lă⁻jñä⁻ kiyh⁻. Hi⁻ ma⁻ke⁻ nuuy⁻, ni⁻ lă⁻ja⁻ sa⁻ lă⁻ngëëy⁻.

Ga⁻jmeeh⁻ Jesús juu⁻ he⁻ hnōō⁻ jäh⁻ juu⁻ na⁻hmăä⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻jñee⁻ mi⁻ju⁻

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Lă⁻la⁻ hnōō⁻ jäh⁻ juu⁻ na⁻hmăä⁻ ja⁻. Mi⁻ju⁻ ja⁻ la⁻ kwaat⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. ¹² Hi⁻ mi⁻ju⁻ he⁻ ga⁻saa⁻ cha⁻jwë⁻, la⁻ kwaat⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. Mah⁻ chah⁻ ba⁻ gwa⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ jñuuyh⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻na⁻jñää⁻ neh⁻ tuh⁻dsëy⁻. Mah⁻ sa⁻ lă⁻heey⁻ juu⁻ kih⁻ Dio hi⁻ lă⁻ja⁻ sa⁻ lăäy⁻ kih⁻ dso⁻kye⁻.

¹³ Heh⁻ mi⁻ju⁻ he⁻ ga⁻saa⁻ nē⁻ gwaah⁻ he⁻ nōō⁻ miih⁻ nē⁻ kuu⁻. Lă⁻ja⁻ laa⁻ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. Jëë⁻ ba⁻ dsëy⁻ lă⁻ ma⁻

to-nē' ga-nuuy'. Hi- he' laa' lä-koo- he-
sa- cha- jmoo' kih'. Heeyh- ko-hwëe' juu'
kih' Dio. Pero wa-ra- ja' he- wii' nē' kiyh',
beey' Dio. ¹⁴ Heh' mi'ju- he- ga-saa' jee'
kih' chaah' too' ja-, lä-ja- laa' dsa- hi- nuu-
juu' kih' Dio. Pero ma- miih- lä-ja- ba'
dsa-lä-øøy' kih' Dio. Kih' he- kye- gyih'
huu-dsē- lä-chay- kuu', hi- tih- dsēy' lä-jē-
he- cha- jmi-gyuu- la-. He-ja- ni- miih- sa-
ga-jmää' kiyh' heh' juu' he- ga-nuuy' ja-.
¹⁵ Pero mi'ju- he- ga-saa' hwa' llu', lä-ja-
laa' dsa- hi- nuu- lä-kaa- tuh-dsē', ngoo'
bih' chooyh- koo- hwēh- juu' he- ga-nuuy'
ja-. He-ja- ba-ja- jmeey' cha-miih- ta' llu'
kih' he- kwēeh- dsēy'.

*Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' wa'je-
(Mr. 4:21-25)*

¹⁶ Ni- jaa- sa- hih- je- mah' jlēy' kyaah'
koo- kyaah', ni- sa- chiyh' neh' jii'. He-
chih' jee' nii' ba' mah' lä-jnä' kih' lä-jē-
hi- dsa-taah' cha'neh'. ¹⁷ Lä-jē- he-
na-hmää', lloo- koo- jmi- lä-jnä'. Hi- lä-jē-
he- sa- jnä', la' kwaat- lä-jnä'. ¹⁸ Kye-
da' hnäh' kwaat- kih' juu' he- nuuh-
hnäh'. Jēeh', lä-jē- hi- ngēe' miih-, hi- he'
lä-ngēe' cha-ga-miih-. Lä-jē- hi- jmee-
ngēe', lä-kye- he- ja- llaa- ba'.

*Øøh- Jesús kyaah' chooy'
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)*

¹⁹ Ga-lla-nää' øøh- Jesús kyaah' chooy'
jee' ma' kway- juu'. Pero sa- ga-la' ma'
lla-nääy' chuh- kiyh', kih' he- ma' tääh'
jwēe' dsa-. ²⁰ Ga-he' jaa- hi- na-jmeeh' juu'
kiyh', ga-jäyh'.

—Hi- maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh'
ka'hne-, hnøøy' jēey' hne-.

²¹ He-ja- ga-jēeyh- kih' dsa- he',
ga-siiyh'.

—Hi- nuu- juu' kih' Dio mah' jmeey- he',
hi- he' ba' laa' maa' kyaan-, hi- he' ba' laa'
øøhn'.

*Ga-jmee' Jesús hih- kih' lle' mah' hii' tii'
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)*

²² Koo- jmi- ja-, ga-he' Jesús neh- koo-
na'moo' kyaah' discípulo kyaay' mah'
ga-siiyh'.

—Wa' haan' ta- hngaah- ko-taa-
jmi-juu- la-.

Mah' ga-nääy'. ²³ Ta-ko-jiih' ga-nääy'
nē' jmi- ja-, ga-gwii- Jesús. Ni- juu' ga'
sa- hii' ma' ja' koo- lle' tä' nē' jmi- ja-.
Ga-hii' goo- jwēte kiyh' he- ma' hmääyh'
cha-jmi- ja-. ²⁴ He-ja- ga-chaay' Jesús jee'
ma-na-gwiiy-, ga-jäyh'.

—Ta-jwöh', ta-jwöh'. Ngoo' ga-juu' jne'
jee' la-.

Ma' ga-nooy-, ga-jmeey' hih- ga-jä' ti'
lle', hi- ga-jmeey' hih- kih' jmi- ka-läh'.
Lä-chah' ja- ga-jä' ti' go-te'.

²⁵ —Miih- go-te- ma-lä-dsoo' hoh' hnäh'
—ga-jäh' Jesús siiyh- discípulo kyaay'.

Peer- ga-lä-goyh- hi- ga-jēe' dsayh'.
Mah' ma' jäyh' siiyh- dsa-kyaa'yh'.

—¿Hee- laa' dsa- na- he- liyh- jmeey' hih-
kih' lle' hi- jmeey' hih- kih' jmi-, hi- lä-ja-
nuuh' kiyh' ka-läh'?

*Dsa- hi- ma' kye- jmi-lle' hlih' chee-
Legión*

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Ja-ga' ga-lla-nääy' jee' tääh' dsa- hi-
chee- gadareno. Hwa' kih' hi- he' jä- ta-
hngaah' jmi- kih' hwa' Galilea. ²⁷ Ma-
ya-hēe' Jesús neh- na'moo' jee' la' cha'hoo'
jmi- ja-, ja' jaa- dsa- hi- ma' chaa-
jee' jwii- ja- ga-mi-jēey-. Ma-lä-hii' jøø-
jmi-lle' hlih' kiyh'. Sa- cha- hmi- ma'
kēyh-. Sa- ma' gyay' cha'neh-. Ma' gyay'
jee' la' to-høø- kih' hlii' ba'. ²⁸ Lä-koo-
ma' ga-jēey' Jesús, ga-hooyh' kii- mah'
ga-jwäy' hñiiy' cha-nē' Jesús, ga-hlēeyh'
ki-gaa-:

—¿Hee- hnooh- jmeeh' kin-, Jesús, Joo'
Dio hi- gya' gyuuh'? Ta- jmee- hñaa- hoh',
ta- jmeeh' jnä- —ga-jäh' jmi-lle' hlih' he'.

²⁹ (Jēeh', ma-ngēe' ma-jmee' Jesús hih-
kih' jmi-lle' hlih' he' jää', he- ya-hēey' kih'
dsa- he'. Ma-lä-hii' heeh- jmi-lle' hlih' he'
wii'. Ma-ke- ma' hñuu- dsa- gooy- kyaah'
caden- hi- ma' gwēy- tiy' kyaah' jwi- hma-
he- hē too-, he- ma' hnäy- ba' ja-. Hi- ma'
jøø- jmi-lle' hlih' kiyh' ta' hwa' kii- jee' sa-
kwa- ni- miih-.) ³⁰ He-ja- ga-ngii' Jesús juu'
kiyh'.

—¿Hee- cheeh- hne-?

—Jwēe' chee- jnääh' —ga-jäh' jmi-lle'
hlih' he'.

Ga'jāyh' lā'ja- kih' he- ma' lāa' jwēē' jwēte dsa- hlēēh' hī- ma' tāāh' tuh-dsē' dsa- he'. ³¹ Ga'chūy' kyaah' Jesús mah' sa- ma' cheey' cha'je-. ³² Moh' ja- ma' tāāh' koo- nāā' nē' ma' kuh- nuu-. He-ja- ga'chūy' jmi-lle' hlih' he' kyaah' Jesús mah' kway' jwē' dsa-taayh' kih' nē' he'. Ga'kwa' ba' Jesús jwē'. ³³ Ga'hwēē- jmi-lle' hlih' he' ga-nāāy' ga-taayh' tuh-dsē' nē'. Lā'chah' ja- lā-jēē- nē' he' ga'kyūy'. Ma' ga-tēēy' koo- lle' hwa', ko-dsoo' jwē' ba' ga-saay' lā- ga-tē' cha'jmi- juuh-. Jee' ja- ga'juuy' neh' jmi-.

³⁴ Dsa- hī- ma' tāāh' hāā- nē' he', ma' ga-jēēy' ga-la' lā'ja-, ga-nāāy' ko-chih' cha-hliiy' na'jmeeyh' juu' ta' jee' jwī- hī- lā'kaa- kih' hī- ma' tāāh' jee' nuu- kih'. ³⁵ He-ja- ga'hwēē- dsa- na'nāā' na'jēēy- ha- lā- ga-la'. Lā-koo- ma' ga-tēē' dsa- chuh' kih' Jesús ga-jēēy' dsa- hī- ga'hwēē- jmi-lle' hlih' kih' he'. Ma' gya' hūy' tii' Jesús, ma-kyeyh' hmih-, hī- ma-jā' kih'. He-ja- ga-lā-goh' lā-jēē- dsa-. ³⁶ Dsa- hī- ga-jēē', ga'jmeeyh' juu' ha- lā- ga-la' he- ga-hlāā' hī- ma' kye- jmi-lle' hlih' he'. ³⁷ He-ja- lā-jēē- dsa- gadareno ga'chūy' kyaah' Jesús mah' wa' llāayh' kih' ta' jee' jyoh', jēēh' ma' goyh' jwēte. He-ja- ga-he' Jesús neh' na'moo' ngaah' bih'. ³⁸ Dsa- hī- ga'hwēē- jmi-lle' hlih' kih' he', ga'chūy' kyaah' Jesús mah' ma' kway' jwē' ma' dsooy' kyaayh'. Pero Jesús ga'jmeē' mada' kih', he- jāy' ba'. Ga'jāyh':

³⁹ —Gwaah- cha'neh' kyah'. Go-jmeeh' juu' kih' dsa-, ha- koo- sa- juuh- he- ma-jmeē' Dio kyaah' hne-.

He-ja- ngaayh', ga-lōy' jmeeyh- juu' lā'kaa- jee' jwī- ha- koh' sa- juuh- he- ga'jmeē' Jesús kih'.

Jō-mī- Jairo kyaah' jaa- dsa-mē' hī- ma' dsaah'

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ma' ga'lloo' Jesús ta- hngaah' ko-tāā-, peer- jwēē' dsa- ma' tāāh' jāāy- he-ja- ga-heēh- dsih' lā'kaa- tuh-dsē'. ⁴¹ Jee' ja- ga'lloo' jaa- dsa-nūh- hī- chee- Jairo hī- ma' lāa' ta' kih' gwah-. Dsa- he' ga'juuh' jney' cha'nē' Jesús, ga'chūy' kyaah' mah'

dsooy' cha'neh- kih'. ⁴² Ma' chaa- jaa- jo-mīy- hī- ma' lāa' gyūy- koo- mēē' kyaay'. Chih-mē' he' ma' hāā' koo- gya-to' jī-nē-. Hī- he' na- kyaā' ngoo' ga'juu'.

Jee' hāā' Jesús jwē' ngoo' kyaah' Jairo, peer- na-lāā- na-jlēē- bih' dsa-, jēēh' jwēē' jwēte dsa- hī- ga-nāā' kyaayh'. ⁴³ Jee' kih' dsa- he' ma' hāā' jaa- dsa-mē' hī- ma-hya- gya-to' jī-nē- dsaah' dsoo' kih'. Dsa-mē' he' ga-mī-lla- lā-jē- go-te' he- ma' cha- kih', ga-heey' kyaah' tē-mē-. Pero nī- jaa- tē-mē- sa- ga-lih' ma' jmeē' mē- kih'. ⁴⁴ Ga'llooy' ta- ka'luu' Jesús mah' ga'suy' mīh- cha'gooy- cha'hoo' sa'hmih- kih'. Lā'chah' ja- ga-hna' he- ma' jēēy- dsoo' kih'. ⁴⁵ He-ja- ga-jāh' Jesús:

—¿Hī- na- hī- ma-su' cha'hoo' sa'hmih- kin'?

Pero nī- jaa- sa- ga-bāāh- hīi'. He-ja- ga-jāh' Pee' kyaah' lā-jēē- dsa-kyaayh':

—Ta-jwoh', jwēē' dsa- hī- dsa-kya- dsa-jnaah' hne- mah' jawah': “¿Hī- na- ma-su' cha'hoo' sa'hmih- kin'?”

⁴⁶ He-ja- ga-jāh' Jesús:

—Chaa- jaa- hī- ma-su' sa'hmih- kin'. Jēēh' ma-lā-lihn- heh' be' kin' ma-mī-hlāā' jaa- dsa-.

⁴⁷ Ma' ga-lā-jnāā' dsa-mē' he', goh- bih' ngooy' na'juuyh' jney' cha'nē' Jesús. Ga'jmeeyh' juu' cha'nē' lā-jēē- dsa-, he- kih' ja- he- ga-tēēy' cha'hoo' hmih- kih' Jesús. Hī- ga'jmeeyh' juu' he- ga-jā' kih' lā'chah' ja-. ⁴⁸ He-ja- ga-jāh' Jesús siyh':

—Ma-hlāāh' ba' hne- he- ma' dsaah', lā-llu' he- ma-lā-dsoo' hoh'. Gwaah- ba' hne- kyah' lā'kaa- tuh-hoh'.

⁴⁹ Lā- ma-chēh' ba' Jesús hlēēh-, ma' ga'lloo' jaa- moz- kyaā' hī- ma' lāa' ta' kih' gwah-, mah' ga'jmeeyh' juu' kih' Jairo, ga-siyh':

—Ma-juu' ba' gyūy- mē' kyaah'. Mo-to- kwa- ga' ta' kih' Ta-jwoh' na-.

⁵⁰ Ma' ga-nuu' Jesús juu' he- ma-kye- dsa- he', ga-siyh' Jairo:

—Ta- ka- hūy-dsē-. Jmeē' dsoo' hoh' ba'. Mah' jēēh' lā-jūh' ba' chih-mē' kyaah'.

⁵¹ Ma' ga-he' Jesús cha'neh- kih' Jairo, sa- ga-kway' jwē' ma' dsa-taah' jñah' dsa-. Ma-lā- Pee' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa- hī-

kyaah' cho'jmii' chih-më' hi' ma-na-juu' he' ba' ga-taah'. ⁵² Ga-lä-jëë' ba' hi' tääh' jee' ja' ma' ki-hooh' kih' chih-më' he'. He-ja' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ta' hooh' hnäh'. Chih-më' na' sa' na-juuy', he' na-gwiiy' ba' na'.

⁵³ Ga-mi-kwah' ba' dsa' kih' Jesús ma' ga-nuuy' juu' ja'. Jëeh', ñe' bih' he' ma' na-juu' go-te' ba' chih-më' he'. ⁵⁴ Mah' ga-sooh' Jesús goo' chih-më' he', ga-hlëeyh' ki-gaa', ga-jäyh':

—Chih-më', noo'.

⁵⁵ He-ja' joh' ka-läh' jmi-lle' kiyh'. Lä-chah' ja' ga-lä-jiih', mah' ga-nooy'. Ja-ga' ga-jmee' Jesús mada' kwëeyh' he' kuyh'. ⁵⁶ Peer' ga-jëë' dsah' cho'jmii' chih-më' he'. Hi' ga-jmee' Jesús mada' mah' sa' kooyh' juu' kyaah' ni' jaa' he' ga-la' lä-ja'.

9

Ga-chee' Jesús lä-jëë' gya-tuu' na'kwa-juu'

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Ga-jöoh' Jesús lä-jëë' discípulo kyaay', ga-kwëeyh' be' mah' jmeey' hih' hwëë' hi'-sa-llu' hi' jmeeh' dsa' hi' ga-kwëeyh' be' mah' mi-hlääy' dsa-dsaah'. ² Ga-cheey' mah' dsa-kway' juu' ha' lä-jäë' Dio dsa' lä-hih' kih', hi' lä-kye' he' mi-hlääy' dsa-dsaah'. ³ Ga-jäh' Jesús siih' lä-jëë':

—Ta' ka' hnäh' ni' miih' kih' cha'jwë'. Ta' ka' hnäh' hma-hu', ta' ka' hnäh' hmih-tuh', ta' ka' hnäh' he'ñiih', ni' kuu', ni' ta' ka' hnäh' jyoh' lëë' hmiih' kyah' hnäh'. ⁴ Wa' he' cha' he' hne' jee' lla-näa' hnäh', ja' go-taah' hnäh' ha' koo' jiih' lä-hëeh' hnäh' jee' ja'. ⁵ Cher'mah' cha' koo' jee' jwii' jee' sa' heeyh' hnäh', ja' hwëëh' hnäh' go-te' jee' ja'. Ja' hlah' hnäh' wa-hlöö' he' na-beh' tiih' hnäh' mah' jmee' lii' he' ma-la' kwaat' kih' bih' ja' —ga-jäh' Jesús siyh' discípulo kyaay'.

⁶ Ja-ga' ga-taayh' jwë', ga-näay' lä-koo' lä-koo' jwii' kway' ju'hmëë' kih' Dio, ma-la' mi-hlääy' dsa-dsaah' lä-kaa' jee' ga-näay'.

Herode ga-jmee' huu'dsë' he' ma-lä-jiih' Jwaa'

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Herode hi' ma' laa' lle'moh', ga-nuu' lä-jë' he' ma' jmee' Jesús. Sa' ñey' he' huu'dsë' ma' jmeey', jëeh' ko-llaa' ma' jäh' Jwaa' ba' he' hi' ma-lä-jiih'. ⁸ Hi' jñah' koo' näa' ma' jäyh': "Elía ba' oo' hi' ma-hña'." Hi' jñah' ga' ma' jäh': "Go-llaa' jaa' hi' ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo' ba' na' hi' ma-lä-jiih'." ⁹ He-ja' ga-jmee' Herode huu'dsë':

—¿Ha' lä-ja'? ¿Ja' jñä' ga-jmeen' mada' he' ga-ku' dsa' lle' Jwaa'? ¿Hi' ba' na', hi' nuun' kih' jmeey' ja' koo' nē' he' juh-gaa'?

Hi' ma' hnøoy' ma' dsa-jëey'.

Ga-ääh' Jesús hña' mil dsa-ñuuh'

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

¹⁰ Ma' ga-lla-näa' lä-jëë' apóstole he', ga-jmeeyh' juu' kih' Jesús lä-jë' he' ga-jmeey'. Ja-ga' ga-jäay' kah' apóstole, ga-näay' ta' hwa' kii' jäh' jee' jwii' he' chee' Betsaida. ¹¹ Pero ma' ga-lä-liih' dsa', ga-näay' chaay' kaah' kiyh'. Ga-heeh' bih' dsa' he'. Mah' ga-løoy' hlëeyh' ha' lä-jäë' Dio dsa' lä-hih' kih'. Hi' ga-mi-hlääy' lä-jëë' hi' ma' dsaah'. ¹² Lä-koo' ma' ngoo' ga-hloo' jmi' ja', lä-jëë' gya-tuu' discípulo ga-ya-jäh' kih' Jesús mah' ga-siih':

—Chiih' dsa' na' wa' lla-näay' lä-kaa' jee' jwii' mäh' hi' lä-kaa' jee' nuu' jee' tääh' dsa' lä-ku' lä-jii' la'. Wa' lla-hnøoy' he' kuyh' hi' lä-kye' jee' jäy'. Jëeh', hwa' kii' jmah' ba' la' jee' tøohn' la'.

¹³ Mah' ga-jäyh' siyh' discípulo kyaay':

—Hnäh' ba' kwëeyh' he' kuyh'.

Mah' ga-jäyh' siyh' Jesús:

—Kye' jñääh' ma-la' hña' he'ñiih' ba' kyaah' uu' hmooh'. ¿Che' dsa'nøø' jñääh' dsa-lä' jñääh' he' kuh' dsa' na'?

¹⁴ Koo' hña' mil ma' tee' dsa-ñuuh' hi' ma' tääh' jee' ja'. He-ja' ga-siih' lä-jëë' discípulo kyaay':

—Jmee' hnäh' mada' mah' dsa-taah' dsa' ma' kih' kih', ma' to'lo'gyaa' lä-koo' näa'.

¹⁵ Lä-ja' ga-jmee' discípulo. Ga-jmeey' mada' ga-taah' dsa' hwa'. ¹⁶ Ja-ga' ga-ka' Jesús lä-jë' hña' he'ñiih' ja', kyaah'

lä'uu' hmooh' he', ga'jööy' ta' gyuu' mah' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja'ga' ga'llaay' mah' ga'kwööy' discipulo kyaay' na'llay' cha'né' lä'jöö' dsa'. ¹⁷ Ga'lä'jöö' ba' dsa' ga'kuh' lä'jiih' ga'këë'. Ma'la' ma'kuh' lä'jöö' dsa', ga'kah' gya'to' sa'miih' jwä' he' ga'chaa' ja'.

Ga'jäh' Pee' Jesús he' laq' Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ Koo' hä' ma' gya' Jesús ngiiy' kiyh' kih' Dio jee' sa' chaa' dsa'. Ma'la' discipulo ba' ma' tääh' kyaayh' jee' ja'. He'ja' ga'ngii' Jesús juu' kiyh'.

—¿Ha' lä'jäh' dsa' kin', hi' jnä' laay'?

¹⁹ —Ko'llaa' dsa' jäh', Jwaa' hi' ma' choo' jmi' ba' hne'. Jñah' jäh', Elia ba' hne'. Jñah' ko'llaa' jäh', hne' laah' jaa' hi' ga'ngöö' juu' kih' Dio llo'joo' hi' ma'lä'jiih' —ga'jäh' discipulo kyaay'.

²⁰ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh'.

—¿Ha' ga' hnäh' na', hee' jwah' hnäh' kin', hi' ba' jnä' laah' hnäh'?

He'ja' ga'jäh' Pee' siiyh'.

—Hne' he' Cristo hi' ga'chee' Dio.

Ga'mi'jnää' Jesús juu' he' juuy'

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Pero ga'taah' Jesús juu' discipulo kyaay' mah' sa' kooyh' juu' ja' kyaah' ni' jaa'. ²² Hi' ga'jäh' Jesús siiyh' discipulo kyaay'.

—Jmee' bii' kih' Hi' ga'löö'ngo' la' jöö' cha'miih' wii'. Hi' dsa'gyuu' sa' lä'hnaä' dsih', lä'ja' dsa'kaah' kyaa' jmi' dsa', kyaah' ta'jwöh' kyaa' ley sa' lä'hnaä' dsih'. Hi' jmee' bii' kiyh' juuy' mah' lä'jiih' ka'läh' ga' ma'hya' hnë' jmi'.

²³ Ja'ga' ga'siiyh' lä'jöö' dsa'.

—Cher'mah' hi' hnöö' ja' kyaah' jnä', sa' wa' jmaäy' hñiiy' kwaat', wa' jääy' cru' kyaay' koo' jmi' koo' jmi' mah' wa' jmeey' ko'jöh' kyaah' jnä'. ²⁴ Jööh', lä'jöö' hi' hää' hñii' mah' sa' juuy', hi' he' juu' ba'. Pero lä'jöö' hi' kwaa' hñii' juu' kwaat' kin', hi' he' ba' lää'. ²⁵ ¿Hee' ya'jöö' ka' dsa' ma'ke' ga'liy' lä'jöö' he' cha' jmi'gyuu' la' mah' wa'ra' ga'juuy', sa' tääy' kih' Dio? ¿Hee' jmaä' kiyh' cher'mah' ga'heey' hñiiy'? ²⁶ Cher'mah' hi' jmee' na'hih'

kin' o kyaah' juu' kin', ja'ba' lä'ja' jmee' na'hih' Hi' ga'löö'ngo' la' kyaayh', wa'ra' jayh' ka'läh' jee' je' jih'gyeh' kiyh', ja'ba' kyaah' je' kih' Tää', hi' kih' lä'jöö' ángele hi' na'jngöö' kyaay'. ²⁷ Pero ju'dsoo' jwahn', chaa' ko'llaa' dsa' hi' tääh' jee' la', sa' juuy' jää' sa' ga' ma'jööy' ha' lä' la' be' kih' Dio hi' jmee' hih'.

Ga'lä'söö' Jesús to'lo' nē' ko'llaa' discipulo
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Ma'ngöö' ga' koo' jñaa' jmi' he' ga'hlööy' juu' ja', ga'wii' Jesús koo' moh' na'ngiiy' kiyh' kih' Dio ko'jöh' kyaah' Pee' kyaah' Jwaa' kyaah' Jacobo. ²⁹ Ta'ko'jiih' ma' ngiiy' kiyh' kih' Dio, ga'lä'sii' mo'nëy'. Hmiih' kiyh' ga'la' tō'jlöö' ñih'. ³⁰ Ga'lä'jnää' uu' dsa'ñuu' hi' ma'lla' juu' kyaayh'. Jaa' he' Moisé, hi' jaa' he' Elia, ³¹ hi' ga'lä'jnää' jee' jnä' jih'gyeh' ja'. Ma' hlööy' ha' lä' ya'höö' Jesús jmi'gyuu' la', he' lä'te' jee' jwii' Jerusalén ba' ja'. ³² Pee' kyaah' hi' ma' jmee' ko'jöh' kyaayh' jee' ja', ma'ke' lä'gwiiy' ma' kway' be'. Ga'jöö' bih' ha' koo' sa'jööh' Jesús hää' jee' kih' lä'uu' dsa' he'. ³³ Lä'koo' ma' ngoo' ga'lä'öö' dsa' he', ga'jäh' Pee' siiyh' Jesús:

—Ta'jwöh', he' ba' che' llü' he' tōöh' jne' ko'jöh' jee' la'. Jmee' jnääh' hnë' hne' kyaah' moo', koo' kyah', koo' kih' Moisé, hi' koo' kih' Elia.

Pero sa' ma' ñe' Pee' he' ja' ma' hlööh'. ³⁴ Hlööh' gyih' lä'ja', ma' ga'jyoo' koo' jnii' he' ga'lääy' lä'jööy'. Ma' ga'jöö' Pee' kyaah' dsa'kyaayh' na'lääy' jnii' ja', ja' ga'lä'goyh'. ³⁵ Jee' jnii' ja' ga'hlööh' koo' juu' he' jäh' lä'la'.

—Hi' la' na' gyuu' kyaan' hi' hnaan'. Nuu' hnäh' kiyh'.

³⁶ Ma'ngöö' ma'hlööy' lä'ja', ga'jäh' hñii' Jesús. Pero discipulo kyaay' sa' ga'koo' ni' miih' juu' kyaah' ni' jaa', ga'lä'hii' miih' ga'hmäy' lä'jöö' he' ga'jööy' ja'.

Ga'mi'hlää' Jesús jaa' chih' hi' ma' kye' jmi'le' hlüh'

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ma' ga'jnä' jyoh' jmi', ga'jñäy' moh' jee' ma' tääyh' ja-. Jwëë' jwërte dsa-ya'nää' ga'mi'jee' Jesús. ³⁸ Jee' kih' dsa-he' ma' hää' jaa' dsa-nñuh' hi' ga'hleeh' ki-gaa', ma' jäyh':

—Ta-jwoh', chuun' kyaah' hne-. Jëë' da' chih-nñuh' kyaan' la-, hi' laa' gyuu' koo-mëe' kyaan'. ³⁹ Lä-la' jmee' jmi'lle' hlih' kiyh'. Sooyh' kiyh' mah' jmeey' hooyh' jee' ki-bääh'. Jmeey' hwëë' peh' hooy'. Ma-hwaay' go-te', ja-ga' tu' jmi'lle' hlih' he' kiyh'. ⁴⁰ Ma-chuun' kyaah' discípulo kyaah' mah' ma' leey' jmi'lle' hlih' he' pero sa' ma-liyh' —ga-jäh' jmi' chih' he'.

⁴¹ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—He' ba' che' hweh' hoh' hnäh' dsa-chaa' na'. Sa' hii' lä'dsoo' hoh' hnäh' kwee-. ¿Lih' ba' laa' he' gyan' kyaah' hnäh'? Mo-so' lä-be' dsen' gya' ga'jnä' kyaah' hnäh'. Ya-jäa' da' chih' na' ta' la'.

⁴² Lä-koo' ma' ngoo' ya-jäh' chih' he' kih' Jesús, jmi'lle' hlih' he' ga'jwääh' hwa' mah' ga-ki' ga-bääh' wii' jwërte. Pero ga'juuh' Jesús kih' jmi'lle' hlih' mah' ga'mi'hlääh' chih' he'. Ja-ga' ga'ngëy' chih' he' kih' jmiy'. ⁴³ Ga-lä-jëë' ba' ga-lä-dsaa' dsë' ha' koh' sa' jøøh' laa' Dio.

Ga'mi'jnää' Jesús juu' jee' ga'të' to' jiih' he' juuy'

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ta'ko-jiih' tääh' jëë' dsayh' kih' lä-jë' he' ga'jmeey' Jesús ja-, ga-jäyh' siyh' discípulo kyaay':

⁴⁴ —Wa' lä-ngëeh' hnäh' kwee' juu' la-. Hi-ga-lëë' ngo' la-, lloo' koo' jmi' ngëe' dsih' goo' jñah' dsa-.

⁴⁵ Pero discípulo kyaay' sa' ga-lä-ngëe' juu' ja-. Ma' na-jlë' huudsë' kiyh' he' ja- sa' ga-lä-ngëy'. Hi' ma' goyh' ma' ngiiy' juu' kih' Jesús he' hnøø' jäh' juu' ja-.

Hii' na' leë' jøøh' jee' jmee' Dio hih'

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Discípulo kyaay' ga'taah' ga-ti' ga'choo' juu' hii' jaa' jee' lä-jëë' leey' jøøh' kih' dsa-kyaayh'. ⁴⁷ Pero ga-lä-kyuuh' Jesús huudsë' he' ma' jmeey'. He' ja- ga-tëy' jaa' gyuu' mah' ga'cheeyh' koo' kiyh'. ⁴⁸ He' ja- ga'siiyh':

—Hi' jmee' he' kih' gyuu' la' kwaat' kin', jnä' he' hi' jmääh' he'. Hi' hi' jmääh' jnä' he', jmeey' he' kih' hi' ga'chee' jnä'. Jëeh', hi' mah' ga'jee' kyah' hnäh', hi' he' ba' hi' jøøh'.

⁴⁹ Ja-ga' ga-jäh' Jwaa':

—Ta-jwoh', ma-jëë' jnääh' jaa' hi' hwëë' jmi'lle' hlih' lä'hiih' kyah', he' ja- ga'ha' jnääh' kiyh', jëeh' sa' ngëy' kyaah' jnääh'.

⁵⁰ He' ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Ta' ha' hnäh' kiyh'. Jëeh', lä-jëë' hi' sa' na'høøh' jñan', dsa-kyaah' ba' jne' he'.

Ga'juuh' Jesús kih' Jacobo kyaah' Jwaa'

⁵¹ Ma' ngoo' ya-jäh' jmi' dsaah' Jesús gyuuh', he' ja- koo' hä' ba' ma'lla' dsëy' ngooy' ta' Jerusalén. ⁵² Ga'cheey' dsa' hi' ga'nää' jäh' kiyh' ta' hwa' kih' dsa-samaritano. Jee' ja- ga'taayh' koo' jee' jwii' ngiiy' ha' jee' ma' jäy'. ⁵³ Pero sa' ga'hii' dsa-samaritano ma' heeyh'. Jëeh', ma' jmeey' kwaat' he' dsöo' Jesús ta' Jerusalén ba'. ⁵⁴ Ma' ga'nuu' Jacobo kyaah' Jwaa' juu' ja-, ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿che' hnooh' ngii' jnääh' he' jyoo' je' gyuuh' mah' mi'llaa' dsa' hi' chaa' jwii' oo', lä-koo' ga'jmeey' Elía?

⁵⁵ He' ja- ga'jeeh' Jesús hñii' mah' ga'juuyh' kih' lä-uu' discípulo he' ga'siiyh':

—Sa' ñeh' hnäh' he' jmi'lle' na' jøø' kyah' hnäh'. ⁵⁶ Jëeh', sa' ja' Hi-ga-lëë' ngo' la' mah' jngëy' dsa-. Jay' mah' lääh' dsa- ba' —ga-jäh' Jesús.

Ja-ga' ga'nääh' ta' jyoh' jwii' mäh-.

Ma' hnøø' dsa- ma' jmeey' ko-jøøh' kyaah' Jesús

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Lä-koo' ma' ga'taayh' jwë' ga'nääh', jaa' dsa- ga'siih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan', hnoon' jmeen' ko-jøøh' kyaah' hne' wa' ha' cha' ha' jee' goh'.

⁵⁸ He' ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Cha' ba' too' jee' gwii' hyah-. Cha' ba' siih' kih' ta'. Pero Hi-ga-lëë' ngo' la' sa' cha' jee' jäy'.

⁵⁹ Mah' jñah' ga'siiyh':

—Jmee' ko-jøøh' kyaah' jñä'.

Mah' ga'jäh' dsa' he':

—Dsa-jøøh' kyaan', kwa' jwë' kin' na'haan' to-në' Tää' kyaan', ja-ga' niin' kyaah' hne'.

⁶⁰ He-ja' ga'jäh' Jesús siyh':

—Wa' haa' ba' dsa' na-juu' hlii' kyaah'. Hi' hne', gwa' go-kwa' juu' ha' lä' jää' Dio dsa' lä'hih' kih'.

⁶¹ Jñah' ka-läh' ga'jäh' siyh' Jesús:

—Jmee' ba' jnä' kō-jøh' kyaah' hne', Dsa-jøøh' kyaan'. Pero kwa' jwë' kin' niin' to-në' na'hihn' juu' hi' tääh' cha'neh' kin'.

⁶² Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Ni' jaa' hi' jëë' ta' ka'luu' ma-la' ma-løøy' kyayh' hwa', sa' jmääy' dsa' hey' jee' jmee' Dio hih'.

10

Ga'chee' Jesús to'lo'gyaa' na-dsë' gyeë' dsa' hi' ga'kwa' juu'

¹ Ma-ngëë' he' ja', ga'hñaa' Dsa-jøøh' jñan' jñah' ga' to'lo'gyaa' na-dsë' gyeë' dsa'. Hi' he' ga'cheey' lä'kaa' jwii' kaah' hi' lä'kaa' ga' jee' jyoh' ha' jee' dsooy'. Ga'cheey' ma' uu' ma' uu'. ² Ga'jäh' siyh':

—Dsoo' ba' cha' cha-miih' ta' he' hnøø' sooh' pero miih' go-te' ba' dsa' hi' jmee' ta'. He-ja' chu' hnäh' kyaah' dsa' juu' ta' mah' cheey' jñah' ga' hi' dsa' chooh' ta' kiyh'. ³ Go-nää' hnäh' ja'. Pero leeh' hnäh'. Jnä' cheen' hnäh' lä'koø' borrego hi' ga'nää' jee' kih' jah' hää'. ⁴ Ta' ka' hnäh' hmih' tuh', ta' ka' hnäh' sa'tuh' kih' kuu', ni' loo' he' dsa' he' tiih' hnäh'. Ni' ta' lla' hnäh' juu' kyaah' dsa' cha'jwë'. ⁵ Wa' he' cha' he' hne' jee' go'taah' hnäh', to-në' jwiih' hnäh' dsa': "Wa' hii' ti' cha'neh' kyah' hnäh'." ⁶ Cher'mah' chaa' hi' hii' ti' dsë' jee' ja', lä'ja' hii' ti' kiyh'. Hi' cher'mah' sa' chaa' hi' hii' ti' dsë', sa' lä'jmää' kiyh' juu' he' ma'hleeh' hnäh'.

⁷ Pero jee' heeyh' hnäh', ja' jäh' hnäh' ja' ba' cha'neh' ja'. Ja' kuh'huh' ba' hnäh' lä'jë' he' lla' dsa' cha'neh' hnäh'. Jëeh', jaa' hi' jmee' ta', lle' kih' hyoyh' jñeey'. Ta' mi-sii' hnäh' øøh' hnäh' mah' go'nääh' hnäh' lä'joh' hne' chih'. ⁸ Wa' he' cha' he' jwii' jee' ga'lla'nääh' hnäh', jee' heeh' dsa' hnäh', ja' kuh'huh' ba' hnäh' lä'jë'

he' lla' dsa' cha'neh' hnäh'. ⁹ Ja' mi-hlääh' hnäh' hi' dsaah' hi' tääh' jee' ja'. Ja' jwiih' hnäh' dsa': "Kye' ba' jñääh' juu' ha' lä' jää' Dio dsa' lä'hih' kih'." ¹⁰ Pero cher'mah' ga'lla'nääh' hnäh' koø' jwii' jee' sa' heeyh' hnäh', ja' hwëeh' hnäh' ta' cha'jwë' mah' jwah' hnäh': ¹¹ "Wa'hleøø' he' cha' jee' jwii' kyah' hnäh' la', he' ma'beh' ma'tii' jñääh', jee' la' ma'kyah' jñääh' ma'tii' jñääh' mah' la' lii' ma'jää' në' kyah' hnäh' lä'jë' dsoo' he' na'bääh' hnäh'. Pero ma'neh' ba' hnäh', ma'ja' ba' juu' ha' lä' jää' Dio dsa' lä'hih' kih'", jwiih' hnäh'. ¹² He-ja' jwëeh' hnäh'. Miih' ga' wii' jëë' dsa' hi' ma' tääh' jee' jwii' Sodoma kyaah' Gomorra wa'ra' ga'të' jee' jmee' Dio jwiz', lä'koh' he' jëë' dsa' hi' chaa' jee' jwii' ja'.

Jëë' wii' lä'jëë' hi' sa' nuuh'
(Mt. 11:20-24)

¹³ 'iPeer' jwii' hnäh' dsa' hi' tääh' jwii' Corazín! 'iPeer' jwii' hnäh' dsa' hi' tääh' jwii' Betsaida! Wa'ra' jäh' kih' dsa' hi' tääh' jwii' Tiro kyaah' jwii' Sidón, ma'jëë' ha' lä' la' he' juh'gaa' he' ma'jmeen' jee' kyah' hnäh', ma'lih' sa' ga'jeeyh' kyaah' Dio, ma' këyh' hmiih' jwä' hi' ma' suy' hñiiy' tujwa', he' ma' jmeey' lii' he' ti'meeh' dsëy'. ¹⁴ He-ja' jwëeh' hnäh' wa'ra' ga'të' jee' jmee' Dio jwiz', cha'ga'miih' wii' jëëh' hnäh', lä'koh' ga' hi' chaa' Tiro kyaah' Sidón. ¹⁵ Hnäh' hi' chaa' Capernaum, jmeeh' hnäh' hu'dsë' he' tēeh' hnäh' gyuu'. Pero ñiih' ga' kih' cha'je' go'nääh' hnäh'.

¹⁶ 'Hi' nuu' juu' he' kwah' hnäh', kin' ja' nuuy'. Hi' sa' heeh' hnäh', jñä' he' sa' heeyh'. Hi' sa' heeh' jñä', sa' heeyh' hi' ga'chee' jñä'.

Ya'nää' ka-läh' lä'jëë' hi' ga'chee' Jesús

¹⁷ Peer' jëë' dsë' lä'jëë' to'lo'gyaa' dsë' gyeë' he' ma' ga'lla'näay' jee' ma' gya' Jesús. Ga'jäh':

—Dsa-jøøh' kyaan', lä'kye' jmi-lle' hliih' ga'lēh' jñääh' ga'hwëë' jñääh' kyaah' hih' kyah'.

¹⁸ Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Jnä' ga'jëen' ga'tah' Tana' jee' ma' gyay', lä'koh' je'ñiih' ga'tayh' lä' ga'të'

hwa'. 19 Ma-kwëehn' ba' hnäh' be' mah' he'soh' hnäh' nē' kih' miih-, nē' kih' cha'hne', hi' la-dsëe' hnäh' lä-jë' be' kih' hi-sa'llu'. Ni' koo- dsöö' sa' le' kyah' hnäh'. 20 Pero ta' wa-jëe' hoh' hnäh' kih' he- nuuh' jmi-lle' hiih' kyah' hnäh'. Wa' jëe' hoh' hnäh' kih' he- ma-na-sii- jmi- kyah' hnäh' gyuh' jmi-gyuh' ba'.

21 Ja-ba' hor- ja-, ga-jëe' dsë' Jesús ga-jmee' Jmi-lle' Na-jngii'. Mah' ga-jäyh':

—Kwan' ti'hmaah' kyah', Täa' kyaan', hne' laah' Dsa-jööh' kih' gyuh' hwa', jëeh' ga-hmäh' lä-jë' juu' la' kih' hi- kyuh- hi' lä-ja- kih' hi- ngëe'. Mah' ga-mi-jnääh' juu' kyah' kih' hi- laa' lä-koh' jaa- gyuh- ba'. Jëeh', lä-ja- ga-tih' hoh' hne' jmeeh' Täa'.

22 'Ga-lä-jë' go-te- ba' ga-tooh- Täa' kyaan' goon'. Ni' jaa- sa' kyuu' Joö' Dio, ma-la' Täa' ba' kyuu' jnä'. Ni' sa' chaa- hi- kyuu' Täa'. Ma-la' jnä' hi- laa' jooy' ba' kyuu' jnih', hi' lä-ja- lä-kyuu' hi- hnoon' mi-jnään' kih'.

23 Ja-ga' ga-jëeyh- hñiiy' mah' ga-siiyh- ma-la' discípulo kyaay' ba':

—Llu' la' kih' hi- jëe- he- jëeh' hnäh' na-. 24 Jëeh' jwëehn- hnäh', jwëe' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio hi' jwëe' dsa-ta' kaah' ma' hnöoy' ma' jëey' he- jëeh' hnäh' na-. Pero sa' ga-tëey' ma' jëey'. Ma' hnöoy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' na-, pero sa' ga-nuuy'.

Juu' na-hmäa' kih' samaritano hi- llu' dsë'

25 Jee' ja- ga-noo- jaa- ta-jwöh' kyaay' ley, he- ma' kay- dsë' Jesús ga-siiyh':

—Ta-jwöh', ¿hee- hnöo' jmeen' mah' tëehn' jee' mo-so' juun'?

26 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee- jäh' jee' na-sii- nē' ley, lä-koh' ma' hëh'?

27 Mah' ga-jëeh- ta-jwöh' he' juu' kiyh':

—“Wa' hnaah- Dio lä-kaa- tuh-hoh', kyaah' lä-jë' be' kyah', kyaah' lä-jë' hu-dsë- kyah'. Hi' wa' lä-hnaah- dsa-kyaah' lä-koo- hnaah- hñaa'h'.”

28 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Llu' ba' ma-jäh'. Jmee' lä-na- mah' mo-so' juuh'.

29 Pero ta-jwöh' kyaay' ley he', hnöoy' ma' jäy' llu' kyaah' juu' he- ga-jäyh' ja-, he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hi- he' dsa-kyaahn'?

30 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jaa- dsa- ya-hëe' Jerusalén ngooy' ta' Jericó. Cha-jwë' ja- ga-jëey' dsa-hii- hi- ga-sooh' kiyh'. Ga-lley- ga-lä-jë' he- ma' kyey-. Ga-kway' jwërte kiyh'. Ja-ga' ga-näay-. Jee' ja- ga-jä' dsa- he' miih- ga-liiyh'. 31 Pero he- ga-la'. Jee' ja- ga-ngëe' jaa- jmi-dsa-. Ma' ga-jëey' kyaay' dsa- hi- la' dsöö' kih', ta' koo' ba' ga-jluy'. 32 Ja-ba' lä-ja- ga-jmee' jaa- levita, dsa- hi- ma' laa' ta' gwah-. Ma' ga-jëey' dsa- he', ga-jluy' ta' koo' ka-läh'. 33 Pero jaa- samaritano hi- ngoo' ja-ba' ta' jwë' ja-, ma' ga-jëey' kyaay' hi- la' dsöö' kih', ngooy' chuh- kih' hi- he'. Ma' ga-jëey', ga-lä-nih' dsëy' kih'. 34 Lä-chah' ja- ga-jmee' mē- nē' dsöö' kyaah' aceit hi' kyaah' vin, mah' ga-löoy' kyaah' hmiih-. Ja-ga' ga-kyaay- ka'luu' jah' kyaay', na-jäay- jee' chih' hne' jee' jä' dsa-. Jee' ja- ga-gyay- ga-häay'. 35 Jyoh' jmi- ma' ngaah' dsa- he', ga-lley- to' kuu' ga-kwëeyh' juu' hne' he'. Mah' ga-siiyh': “Häa' kwee- dsa- na-. Cher'mah' ga-äa' gyih' kyah', jnä' mi'hmaahn' kyah' wa-ra' jahn'.” 36 He-ja- jäh' da'. ¿Hi- jaa- jee' lä-jëe' uu- laah' hne-, laa' dsa-kyaah' hi- ga-jmee' llu' kih' hi- ga-tah' ja'goo- dsa-hii- he'? —ga-jäh' Jesús siih' ta-jwöh' kyaay' ley.

37 —Hi- ga-lä-nih' dsë' kiyh' he', hi- he' ba' laa' dsa-kyaayh' —ga-jäh' ta-jwöh' he'. Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Na' ta' cha'nē', ja- jmeeh-, ja-ba' lä-koo- ga-jmee' dsa- he'.

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Na' ta' cha'nē', ja- jmeeh-, ja-ba' lä-koo- ga-jmee' dsa- he'.

Nēe' Jesús na-jëey- Marta kyaah' María

38 Ga-he' Jesús jwë' ngoo' kyaah' discípulo kyaay', ga-tëey' koo- jwii- mäh-. Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa-mē' hi- ma' chee- Marta hi- ga-hëeh- Jesús cha'neh' kih'. 39 Marta he' ma' chaa- jaa- dsa-mē' ööh- hi- ma' chee- María. Hi- he' ga-gya- huu' ti- Jesús ma' nuuy- juu' he- hlëeyh'. 40 Pero Marta täa' sa' jäay', ma' cha- cha-miih- ta' he-

ma' jmeey⁺ cha'neh⁺ kiyh⁺. He-ja⁻ jay⁺ jee⁺ gya⁺ Jesús mah⁺ ga⁺ siyh⁺:

—Dsa-jøøh⁺ kyaan⁺, ¿Ché sa⁺ kye⁺h⁺ miih⁻ huu⁺dsē⁻ kin⁺ he⁻ ma⁻kyaa⁻ dsa⁻mē⁺ øøhn⁺ jnä⁺ lä⁺jē⁺ ta⁺? Chiyyh⁺ wa⁺ lääy⁺ jnä⁺.

⁴¹ —Marta, Marta. Tää⁺ sa⁺ hii⁺ tii⁺ tuh⁻hoh⁺ he⁻ kye⁺h⁺ cha⁻miih⁻ huu⁺dsē⁻ kih⁺ lä⁺jē⁺ ta⁺ he⁻ jmeeh⁻ na⁻. ⁴² Koo⁻ ba⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kih⁺ dsa⁺. María ma⁻jnøøyh⁻ he⁻ llu⁺ ga⁺ he⁻ sa⁺ le⁺ jñuu⁺ kiyh⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

11

Jesús ga⁺mi⁻tēē⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ ngüy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Koo⁻ hä⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús ngii⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻la⁺ ma⁻ngüy⁺ kiyh⁺, jaa⁻ discípulo kyaay⁺ ga⁺jäh⁺ siyh⁺:

—Dsa-jøøh⁺ kyaan⁺, mi⁻tēē⁻ jnääh⁺ ha⁻ lä⁺ ngii⁺ jnääh⁺ kih⁺ Dio, lä⁺koo⁻ ga⁺mi⁻tēē⁻ Jwaa⁺ discípulo kyaa⁺.

² Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Wa⁻ra⁻ ga⁺tē⁺ jee⁺ ngiih⁺ hnäh⁺ kyah⁺, jwah⁺ hnäh⁺ lä⁻la⁻:

Tää⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ hi⁻ gya⁺ ya⁺jwii⁺, lä⁺jēē⁺ ba⁺ wa⁺ jmee⁺ dsoo⁺ he⁻ laah⁺ hne⁻ na⁻jngēē⁺ go⁻te⁻.

Ña⁻ mah⁺ jmeeh⁺ hih⁺ jee⁺ la⁻.

Wa⁺ le⁺ lä⁺ hyoh⁻ hoh⁺ hñaa⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ja⁻ba⁺ lä⁺koo⁻ jmeeh⁻ gyuu⁺ ya⁺jwii⁺.

³ Kwēēh⁺ jnääh⁺ na⁺ he⁻ kih⁺hih⁺ jnääh⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kyaa⁺ jnääh⁺.

⁴ Jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻hlääh⁻ jnääh⁺, jēēh⁺ lä⁺ja⁻ jøh⁻ dsē⁻ jnääh⁺ kyaah⁺ hi⁻ dsa⁻hlääh⁻ kyaah⁺ jnääh⁺.

Ta⁺ kwa⁻ jwē⁺ ka⁺ he⁻ hliih⁺ dsē⁻ jnääh⁺, lää⁺ jnääh⁺ kih⁺ he⁻ ja⁻.

⁵ Ga⁺jäyh⁺ ka⁻läh⁺ siyh⁺:

—Wa⁺ jmeen⁺, jaa⁻ hnäh⁺ chaa⁻ ome⁺ kyaa⁺ mah⁺ goh⁺ kiyh⁺ koo⁻ lla⁺n⁺uu⁺, go⁻chiuh⁺ hnih⁺: “Lle⁺ hnē⁻ he⁻ñiih⁻ kyah⁺ kin⁺, ome⁺. ⁶ Jēēh⁺, ma⁻ja⁻ jaa⁻ ome⁺ kyaan⁺ hi⁻ hää⁺ jwē⁺ ngoo⁺, hi⁺ sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻ he⁻ llan⁺ cha⁻nēy⁺.” ⁷ Pero hi⁻ hää⁺ cha⁻neh⁺ kih⁺ he⁺ jäh⁺: “Ta⁺ chu⁺u⁻ kyaah⁺ jnä⁺. Ma⁻na⁻jne⁻ ba⁺ haah⁺ kin⁺, lä⁺jēē⁺ gyuu⁺ pih⁺ kyaan⁺ ma⁻na⁻gwii⁻. Sa⁺ le⁺

noon⁺ mah⁺ kwēēhn⁻ hne⁻.” ⁸ Jnä⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺, cher⁺ mah⁺ ngoo⁺ ba⁺ chu⁺u⁻ hi⁻ cheh⁺ ka⁺hne⁻ he⁺, ma⁻ra⁺ he⁻ noo⁺ bih⁺ mah⁺ dsa⁻kwēēyh⁺. Ja⁺ ta⁻la⁺ kih⁺ he⁻ laa⁺ ome⁺ kyaay⁺, kih⁺ he⁻ chu⁺u⁻ ba⁺ ja⁻ he⁻ kwēēyh⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kiyh⁺ mah⁺ mo⁻so⁺ chu⁺u⁻ cha⁻ga⁺miih⁻. ⁹ He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺. Ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, mah⁺ hñah⁺ hnäh⁺. Hnøøh⁺ hnäh⁺ mah⁺ jnääh⁺ hnäh⁺. Tee⁻ hnäh⁺ kiyh⁺ mah⁺ näy⁺ ho⁺haah⁺. ¹⁰ Jēēh⁺, lä⁺jēē⁺ hi⁻ ngii⁺, hyoyh⁺ ba⁺. Hi⁻ hnooh⁻, jnøøyh⁺ ba⁺. Hi⁻ tēē⁺ ho⁺haah⁺, nä⁺ ba⁺ ho⁺haah⁺ kiyh⁺.

¹¹ ¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ kwēēh⁺ hnäh⁺ chih⁻ kyaah⁺, koo⁻ mi⁺kuu⁺ wa⁻ra⁻ ga⁺ngüy⁺ he⁻ñiih⁻? Hi⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁺ngüy⁺ kuyh⁺ jaa⁻ hmooh⁻, ¿ha⁻ lä⁺ja⁻ kwēēyh⁺ jaa⁻ miih⁻? ¹² Hi⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁺ngüy⁺ koo⁻ mi⁺lii⁻, ¿ha⁻ lä⁺ja⁻ kwēēyh⁺ jaa⁻ cha⁺hne⁺? ¹³ Ma⁺ke⁺ hlēēh⁺ hnäh⁺, leh⁺ ba⁺ hnäh⁺ kwēēh⁺ chih⁻ kyaah⁺ he⁻ llu⁺. Pero Tää⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺, kway⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ he⁻ sa⁺ kyaah⁺ hih⁺, kwēēyh⁺ lä⁺jēē⁺ hi⁻ ngii⁺ kiyh⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

Ga⁺jäh⁺ dsa⁻, kye⁻ Jesús jmi⁻lle⁺ hliih⁺

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)

¹⁴ Ma⁺ cheh⁺ Jesús lleē⁻ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ hi⁻ ga⁺jmeē⁺ kaa⁺ jaa⁻ dsa⁻. Ma⁺ ya⁻hēē⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ he⁺, dsa⁻ hi⁻ ma⁺ kaa⁺ he⁺ ga⁻løø⁺ hlēēyh⁺. Lä⁺jēē⁺ dsa⁻ ga⁻lä⁺dsaa⁻ dsē⁺ ma⁺ ga⁺jēēy⁺ he⁻ ja⁻. ¹⁵ Pero ko⁻llaa⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻ ma⁺ jäh⁺:

—Kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Beelzebú hi⁻ kye⁻ nē⁺ kih⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ ba⁺ na⁻, hwēēy⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺.

¹⁶ Hi⁻ jñah⁺ ma⁺ ka⁻ dsē⁺ Jesús, ma⁺ ngüy⁺ he⁻ ma⁺ jmee⁺ Jesús koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ gyuu⁺ jmi⁻gyuu⁺. ¹⁷ Pero ma⁺ kyuu⁺ bih⁺ huu⁺dsē⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁺, mah⁺ ga⁺siyh⁺:

—Dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ hwa⁺, cher⁺ mah⁺ teey⁻ kyaah⁺ he⁺ ba⁺ dsa⁻kyaa⁺yh⁺, he⁻ mi⁻llaay⁺ hñiiy⁺ ba⁺ ja⁻. Lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ hi⁻ tääh⁺ koo⁻ cha⁻neh⁺, cher⁺ mah⁺ te⁻jēēy⁺, sa⁺ lä⁺wēēy⁺. ¹⁸ Lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ Tana⁺, cher⁺ mah⁺ teey⁻ kyaah⁺ he⁺ ba⁺ dsa⁻kyaa⁺yh⁺, ¿ha⁻ lä⁺ja⁻ mi⁻heey⁺ kyaah⁺ ta⁺ kiyh⁺? Mah⁺ jwah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Beelzebú he⁻ hwēē⁺ jnä⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺. ¹⁹ Cher⁺ mah⁺ jnä⁺ hwēēn⁺ jmi⁻lle⁺ hliih⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Beelzebú, ¿ha⁻

ba' kih' dsa-kyaah' hnäh', hiji- ba' kih' be' ga-hwëë' dsa-kyaah' hnäh' jmi-lle' hlih'? He' ba' dsa-kyaah' hnäh' na-, mi-jnäy' he- na-heë' huüdsë- kyah' hnäh'. ²⁰ Pero cher'mah' jnä' hwëën' jmi-lle' hlih' kyaah' be' kih' Dio, he- ja- jmee' dsoo' he- ma-løø' Dio jmee' hih' jee' kyah' hnäh'.

²¹ 'Jaa- dsa- bee' hi- ma-na'lluü, høøy' kwee- cha'neh' kiyh', he- ja- sa- cha- hii' goo- he- dsa-hëë' he- tääh' cha'neh' kiyh' ja-. ²² Pero wa'ra- ja' jaa- hi- bee' ga' lä-koh' ga' hñiiy', kway' kiyh' mah' jñuuyh' lä-jë- he- kyaah' ma' lääy' hñiiy'. Hi- hwëë' hi- ga'lloo' he' lä-jë- he- cha- cha'neh', ja-ga'tillooyh' lä-jë- he- ja-.

²³ 'Hi- sa- jawah' kyaah' jnä', he- hneey- kyaah' jnä' ba' ja-. Hi- sa- jmee- ko-jøh' kyaah' jnä' mah' teehn' dsa-, he- jmeey- dsa-lä-øø' dsa- kin' ba' ja-.

Jaa- jmi-lle' hlih' jayh' ka-läh' høøy'
(Mt. 12:43-45)

²⁴ 'Wa'ra- ya-hëë' jaa- jmi-lle' hlih' kih' jaa- dsa-, dsooy' lä-kaa- jee' la' hwa' kii- dsa-hnøøyh' ha- jee' teeyh' dsëy'. Wa'ra- sa- ga-jnøøyh', jmeey' huüdsë-: "Naahn' ka-läh' cha'neh' kin' jee' ya-hëën'." ²⁵ Wa'ra- ga'llaayh' tuh-dsë' dsa-, la' lä-koh' hne' he- ma-na'llu' hi- na-ti' na-hyah' ka-läh'. ²⁶ Ja-ga' na- dsooy' dsa-kyaay' jñah' ga' gyee' jmi-lle' hlih' hi- hlëëh' ga' lä-koh' ga' hñiiy' mah' dsa-taayh' ko-jøh' jee' ja-. Hlih' ga' le' kih' dsa- he' lä-koh' ga' he- ma-laay' jää'.

Llu' la' kih' hi- mi-te' kih' Dio

²⁷ Ta'ko-jiih' ma' cheh' Jesús hlëëh' juu' la-, jaa- dsa-më' ga-hlëëh' ki-gaa- jee' ma' tääh' dsa- he', ga-siiyh' Jesús:

—Llu' la' kih' hi- ga-kaa' hne- hi- ga-mi-kwaay- hne-.

²⁸ Mah' ga-jëeh' Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—Llu' ga' la' kih' hi- nuu- juu' kih' Dio mah' mi-tey'.

Dsa-hñaa- dsë' ma'hnøøy' ma'jmeey' Jesús koo- he- juh-gaa-

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

²⁹ Cha-ga'miih' jwëë' dsa- ya-nää' koo' kih' Jesús mah' ga-løø' Jesús siiyh':

—He- ba' che- hlëëh' hnäh' dsa- hi- chaa- na', ngiih' hnäh' jmeen' koo- he- juh-gaa-. He- juh-gaa- lä-koh' ga-la' kih' Joná llo'joo', ma-la' he- ja- ba' heehn' hnäh'. ³⁰ Jëeh', dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- Nínive ga-jëë' koo- he- juh-gaa- he- ga-la' kih' Joná. Ja-ba' lä-ja- jëë' dsa- hi- chaa- na' koo- he- juh-gaa- he- le' kih' Hi-ga-lëë'ngo' la-. ³¹ Hi- wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz- kyah' hnäh' hi- tääh' na', ma-ja- dsa-më' hi- ma'jmeey' hih' hwa' ta- kye', nooy- jee' gyay' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he- sa- jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. Jëeh', dsa-më' he' ja' huü jwërte mah' ya-nuuy' lä-jë- he- ma'kyuuh' Salomón, hi- jee' kyah' hnäh' chaa- jaa- hi- jøøh' ga' lä-koh' ga' Salomón. ³² Hi- wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz- kyah' hnäh' hi- tääh' na', ma-ja- noo- dsa- Nínive jee' tääyh' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he- sa- jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. Jëeh', dsa- he' ga-jëeyh- kyaah' Dio ma' ga-nuuy' juu' he- na-kwa- Joná, hi- jee' kyah' hnäh' chaa- jaa- hi- jøøh' ga' lä-koh' ga' Joná.

Wa-je- kih' jmi-ngo' jñän'
(Mt. 5:15; 6:22-23)

³³ 'Ni- jaa- sa- chih' jee' na-hmää' mi- 'së' na-hih' je-, ni- sa- tooyh- neh' koo- wa'goo'. He- chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä-jnä' kih' lä-jëë' hi- dsa-taah' cha'neh'. ³⁴ Mi- 'né' jne' la' lä-koo- wa-je- kih' jmi-ngo' jñän'. Lä-ja-, cher'mah' mi-nëh' la' llu', ngoo' ba' la' llu' kih' lä-kaa- jmi-ngo' kyah'. Pero cher'mah' la' hlih' mi-nëh', lä-ja- la' hlih' kih' lä-kaa- jmi-ngo' kyah'. ³⁵ Leeh' ja-, heh' wa-je- he- na-hih' kyah' ta- wa- huü. ³⁶ Jëeh', cher'mah' lä-kaa- tuh-hoh' ma-heeh' ju'dsoo' he- la' lä-koo- wa-je-, hi- sa- cha- ni- koo- he- hlih' né' kyah', ja- ga- na- jnä' lii- hääh' jee' wa-je-. La' lä-koo- he- na-hih' je- he- choo' né' kyah'.

Ga-juuuh' Jesús kih' hi- ma' laa' mi-tey' jwërte

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Lä-koo- ma' ga-dsaa' ga-hlëëh' Jesús lä-ja-, jaa- fariseo ga-tëëyh' cha'neh' kiyh' mah' kuh'hiih'. He- ja- ga-he' Jesús cha'neh' mah' ga-gyay- né' mes-. ³⁸ Peer-

ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsë⁻ fariseo he⁻, ma⁻ ga⁻jëëy⁻ sa⁻ ga⁻gyih⁻ Jesús goo⁻ jãä⁻ ja⁻ga⁻kuh⁻hiyh⁻.
³⁹ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ siyh⁻:

—Hnäh⁻ dsa⁻ fariseo, laah⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ gyih⁻ ma⁻la⁻ ta⁻ ka⁻luu⁻ kyah⁻wii⁻ ba⁻. Jëeh⁻ gyih⁻ ba⁻ hnäh⁻ gooh⁻ mah⁻ neh⁻ tuh⁻hoh⁻ hnäh⁻ na⁻ka⁻h⁻ ba⁻ huu⁻dsë⁻ hii⁻ hi⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ hlih⁻ jmah⁻.
⁴⁰ He⁻ ba⁻ che⁻ taah⁻ hnäh⁻. ¿Che⁻ sa⁻ ñeh⁻ hnäh⁻, he⁻ ba⁻ hi⁻ ga⁻jmeë⁻ goo⁻ jne⁻ ga⁻jmeey⁻ tuh⁻dsë⁻ jne⁻ ka⁻lä⁻h⁻?
⁴¹ Kwëeh⁻ hnäh⁻ dsa⁻ hi⁻ lla⁻kyaa⁻, miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁻ hnäh⁻, mah⁻ lä⁻ja⁻ ba⁻ jä⁻ na⁻jngii⁻ neh⁻ tuh⁻hoh⁻ hnäh⁻.

⁴² Jwii⁻ ba⁻ hnäh⁻ dsa⁻ fariseo. Kwah⁻ ba⁻ hnäh⁻ o⁻meë⁻, nuu⁻ ruda, kyaah⁻ lä⁻jë⁻ joh⁻ he⁻ kih⁻ jne⁻, kwëeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ Dio lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻heey⁻. Pero sa⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ he⁻ llu⁻ jmah⁻ ni⁻ sa⁻ hnaah⁻ hnäh⁻ Dio. He⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻ jmeë⁻ bii⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ kwah⁻ hnäh⁻ na⁻.

⁴³ 'Peer⁻ jwii⁻ ba⁻ hnäh⁻ dsa⁻ fariseo. Hnooh⁻ hnäh⁻ nah⁻ hnäh⁻ në⁻ hma⁻sii⁻ jee⁻ gya⁻ dsa⁻kaah⁻ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻. Tih⁻ hoh⁻ hnäh⁻ jmeë⁻ dsa⁻ Dio kyah⁻ hnäh⁻ cha⁻jwë⁻ juuh⁻.

⁴⁴ 'Jwii⁻ ba⁻ hnäh⁻ ta⁻jwöh⁻ kyaa⁻ ley kyaah⁻ fariseo, hnäh⁻ hi⁻ ta⁻juu⁻. Laah⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻ to⁻høø⁻ he⁻ sa⁻ jnä⁻. He⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ në⁻ kih⁻ sa⁻ ñey⁻ ha⁻ koh⁻ na⁻høø⁻ sa⁻ la⁻ jee⁻ ga⁻nääy⁻ ja⁻. (Véase: Nu. 19:16)

⁴⁵ Mah⁻ ga⁻jëeh⁻ jaa⁻ ta⁻jwöh⁻ kyaa⁻ ley, ga⁻siyh⁻:

—Ta⁻jwöh⁻, he⁻ hlëeh⁻ lä⁻na⁻, lä⁻kyë⁻ kyaa⁻ jnääh⁻ toh⁻ wii⁻ ka⁻lä⁻h⁻.

⁴⁶ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Peer⁻ jwii⁻ ba⁻ hnäh⁻ ka⁻lä⁻h⁻ ta⁻jwöh⁻ kyaa⁻ ley. Jëeh⁻, kyaah⁻ hnäh⁻ dsa⁻ løø⁻ hii⁻ he⁻ sa⁻ øø⁻ dsa⁻ ka⁻. Mah⁻ ni⁻ miih⁻ be⁻ sa⁻ kwah⁻ hnäh⁻.

⁴⁷ Jwii⁻ ba⁻ hnäh⁻, jmeeh⁻ hnäh⁻ na⁻hyah⁻ në⁻ to⁻høø⁻ jee⁻ na⁻haa⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, he⁻ ba⁻ hi⁻ ga⁻jngëeh⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah⁻ hnäh⁻.
⁴⁸ Kyaah⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻ja⁻, mi⁻jnääh⁻ hnäh⁻ hñaah⁻ hnäh⁻ he⁻ tääh⁻ hnäh⁻ juu⁻ kweë⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeë⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah⁻ hnäh⁻. Jëeh⁻, dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah⁻ hnäh⁻

ga⁻jngëëyh⁻ mah⁻ hnäh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ na⁻hyah⁻ në⁻ to⁻høø⁻ kih⁻ hi⁻ he⁻.

⁴⁹ 'He⁻ ja⁻ Dio hi⁻ kyuu⁻ cha⁻miih⁻, ga⁻jäyh⁻ ka⁻lä⁻h⁻: “Cheen⁻ kyaay⁻ dsa⁻ hi⁻ ngëë⁻ juu⁻ kin⁻. Hi⁻ cheen⁻ kyaay⁻ apóstole ka⁻lä⁻h⁻. Ko⁻llaa⁻ hi⁻ he⁻ jngëëyh⁻, hi⁻ ko⁻llaa⁻ jmeeh⁻ dsih⁻.”
⁵⁰ Lä⁻ja⁻, hnäh⁻ hi⁻ tääh⁻ na⁻ na⁻bääh⁻ jma⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio lä⁻jiih⁻ ma⁻ ga⁻nøø⁻ jmi⁻gyuu⁻.
⁵¹ Lä⁻ ga⁻të⁻ jma⁻ kih⁻ Abel na⁻bääh⁻ hnäh⁻ lä⁻jiih⁻ jma⁻ kih⁻ Zacarías hi⁻ ga⁻jngëëyh⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻ jee⁻ kih⁻ gwah⁻ kyaah⁻ na⁻hyoo⁻. He⁻ ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻, lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻ ma⁻jä⁻ në⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh⁻ na⁻.

⁵² 'Peer⁻ jwii⁻ hnäh⁻ ta⁻jwöh⁻ kyaa⁻ ley. Sa⁻ kwah⁻ hnäh⁻ jwë⁻ lä⁻kyuu⁻ dsa⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. Ja⁻ ba⁻ hñaah⁻ hnäh⁻ sa⁻ heeh⁻ hnäh⁻, mah⁻ hah⁻ hnäh⁻ kih⁻ hi⁻ hnøø⁻ lä⁻kyuu⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús.

⁵³ Ma⁻ ya⁻hëë⁻ Jesús jee⁻ ja⁻, ta⁻jwöh⁻ kyaa⁻ ley kyaah⁻ dsa⁻ fariseo ga⁻lä⁻hneey⁻ jwë⁻te kyaah⁻ Jesús. Hi⁻ ga⁻løøy⁻ ngiiy⁻ cha⁻miih⁻ juu⁻ kiyh⁻,
⁵⁴ ma⁻ jëëy⁻ che⁻ ma⁻ kaah⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús mah⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻ le⁻ ma⁻ hñiy⁻ kiyh⁻.

12

Ga⁻hlëeh⁻ Jesús kih⁻ hi⁻ ta⁻juu⁻

¹ Ta⁻ko⁻jiih⁻ dsa⁻kuh⁻ jwëë⁻ jwë⁻te dsa⁻, lä⁻jiih⁻ ma⁻ kya⁻hlääh⁻ øøyh⁻, ga⁻løø⁻ Jesús sih⁻ to⁻ në⁻ discípulo kyaay⁻:

—Ta⁻ jmeë⁻ hnäh⁻ lä⁻koh⁻ jmeë⁻ dsa⁻ fariseo he⁻ jäyh⁻ hnaayh⁻ Dio pero ta⁻juu⁻ bih⁻ ja⁻.
² Jëeh⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ na⁻jlë⁻, he⁻ sa⁻ lä⁻jnä⁻. Hi⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻hmää⁻, lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ lä⁻ñe⁻ dsa⁻.
³ He⁻ ja⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻hlëeh⁻ hnäh⁻ jee⁻ na⁻hoo⁻, nuu⁻ dsa⁻ jmi⁻ hii⁻ hyoo⁻. Lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻hlëeh⁻ hnäh⁻ jee⁻ na⁻hmää⁻, lä⁻nuuh⁻ kih⁻ dsa⁻.

Hää⁻ ba⁻ Dio hi⁻ laa⁻ kyaa⁻
(Mt. 10:26-31)

⁴ 'Hnoon⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻ ome⁻ kyaan⁻. Ta⁻ wa⁻ gah⁻ hnäh⁻ kih⁻ dsa⁻ hi⁻ jngiih⁻ kih⁻ jmi⁻ ngo⁻. Ga⁻ ma⁻ na⁻juu⁻ jmi⁻ ngo⁻, hee⁻ ga⁻ ja⁻ mo⁻ le⁻ jmeey⁻.
⁵ Jwëëhn⁻ hnäh⁻ ome⁻ kyaan⁻. Wa⁻ gah⁻ hnäh⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ngë⁻ jwë⁻

cheey' jmi-llē' kih' dsa- cha'je- ma-ngēē' ma-jngēēyh'. Kih' hī- he' ba' wa' gah' hnāh'. ⁶ Nēh' ba' hnāh', to' nē' nōō' ba' kēē- hñāā' gyūū- ta'. Pero ni' jaa- gyūū- ta' he', sa' dsa-hēē' kih' Dio. ⁷ Lā'kye- jñū- lleh' hnāh' na-he' ga-lā-jē- kih' Dio. He-ja-, ta' wa' gah' hnāh'. Jēēh', kyeē' ga' hnāh' cha-ga'miuh- lā-koh' ga'jwēē' gyūū- ta'.

Jmi-llē' Na-jngū' kwa' be' wa'ra- ga-hnēē' dsa-jne'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Jwēēhn~ hnāh'. Lā-jēē' hī- mi-jnāā' hñii' he- laay' dsa- kyaan' cha'nē' dsa-, ja-ba' lā-ja- jāh' Hī-ga-lēē'ngo' la- kiyh' cha'nē' lā-jēē' ángele kyaa' Dio. ⁹ Pero hī- jāh' sa' kyūū' jñā' cha'nē' dsa-, lā-ja- jwahn' sa' kyūū' jñih' cha'nē' lā-jēē' ángele kyaa' Dio. ¹⁰ Jmee' ba' Dio jōh- dsē' kih' lā-jēē' hī- hlēēh' wii' kih' Hī-ga-lēē'ngo' la-. Pero cher'mah' ga-hlēēh' dsa- wii' kih' Jmi-llē' Na-jngū', sa' jmeey' jōh- dsēy' kih' he-ja-. ¹¹ Wa'ra- ga-hnēē' dsa- hnāh' neh' gwah' mäh- o cha'nē' dsa-ta', o cha'nē' jwēē', ta' ka- hnāh' hūūdsē- ha- lā- lāāh' hnāh' hñāah' o ha- lā- jawah' hnāh'. ¹² Jēēh', lā-cha' ja- Jmi-llē' Na-jngū' kwēēh' hnāh' hūūdsē- llu' ha- lā- jawah' hnāh'.

Kōō- juu' na-hmäā' kih' jaa- dsa- cha- kuu'

¹³ Jaa- hī- ma' hāā' jee' ja- ga-siiyh' Jesús: —Ta-jwōh', chiuh' dsa-ñūūh- oōhn' kwēēyh' jñā' heen' he- ga-tēēn'.

¹⁴ He-ja- ga-jāh' Jesús siiyh':

—Ja' he' jwēē' jñā', sa' ga-tēēn' ti'lloohn' heē' dsa-.

¹⁵ Ga-jāh' ka-lāh' Jesús siiyh' dsa- hī- ma' tāāh' jee' ja-:

—Leeh' hnāh', ta' wa' heē' hoh' hnāh' ni' kōō- he- cha- jmi-gyūū- la-. Jēēh', ja' kih' he- cha- jñān' cha-miuh-, he- ja- jmee- chaa- jne'.

¹⁶ Ja-ga' ga-hlēēyh' juu' na-hmäā', ga-jāyh':

—Ma' chaa- jaa- dsa- cha- kuu' hī- ma' cha-cha-miuh- he- na-jnāā' hwa' kiyh' he- ma' chooyh'. ¹⁷ He-ja- ma' jmeey' hūūdsē-, ma' jāyh': “¿Hee- ba' jmeen? Sa' cha- jee' llan' lā-jē- he- choohn'.” ¹⁸ Mah' ga-jāyh':

“Lā-la- ba' jmeen'. Hlan- hne' kih' kwii- kin' mah' jmeen' jūūh- ga' nē' jee' ma' chih'. Jee' ja- ba' llan' lā-jē- ta' kin' he- choohn'. ¹⁹ Mah' jwahn' ki' hñiin': Ma'-cha- ba' kyah' cha-miuh-. Lee' kyah' cha-miuh- jī-ñē-. Teeh' hoh', ja' kuh-huh' ba' hne- kyah'. Wa' chaa- ba' hne- llu'.” ²⁰ Pero Dio ga-jāh' siiyh' lā-la-: “He- ba' che- tāāh- hne-. Na' hwē' ba' juūh'. Kih' jñāh' ba' jā- lā-jē- he- ma-jūūh' ma-lāāh',” ga-jāh' Dio. ²¹ Lā-ja- la' kih' dsa- hī- lla- cha-miuh- kuu' nē' hwa' la-, mah' cha'nē' Dio laay' dsa- tā-ñēē' ba'.

Dio lih' hāā' hī- laa' kyaay'

(Mt. 6:25-34)

²² Ja-ga' ga-jāh' Jesús siiyh' discípulo kyaay':

—Kih' he-ja- na- jwēēhn~ hnāh'. Ta' ka- hnāh' hūūdsē- ha- lā- dsa-ngēēh' hnāh' kōō- jmi' kōō- jmi', hee- na- kuh'huh' hnāh' ni' ta' ka- hnāh' hūūdsē- kih' hmiuh- he- kēh' hnāh'. ²³ Kyeē' ga' he- chaa- hnāh' lā-koh' ga' he- kuh-huh' hnāh'. Hī- kyeē' ga' jmi- ngo' kyah' hnāh' lā-koh' ga' hmiuh- he- kēh' hnāh'. ²⁴ Jēē' da' hnāh' lā-kōō- la' kih' ta'. Sa' cha- jngēēy- ni' sa' chooyh' ni' kōō-, ni' he- hnōō' jee' llay'. Pero Tāā' jñān' hī- gya' gyūūh', ma-ra' he- āāh- bih'. ¿Che' sa' kyeē' ga' hnāh' lā-koh' ga' ta' he'? ²⁵ ¿Hii- hnāh' leh' jmeeh' saa' ga' kōō- lēē-, kih' he- jmeeh' hnāh' cha-miuh- hūūdsē-? ²⁶ Cher'mah' sa' tāā- hnāh' jmeeh' he- la' kōō- he- pih', ¿he-la' kye' hnāh' hūūdsē- kih' lā-jē- he- jwēēh' kyah' hnāh'?

²⁷ Jēē' da' hnāh' ha- lā- dsa-kwaa- wa'le'. Sa' cha- ta' jmee-, ni' sa' hwēē- wa'ñē-. Pero jwēēhn~ hnāh'. Ma'ke- na'hñāah' la' hmiuh- he- ga-kēh- rey Salomón, pero sa' ga-lloo' he- la' na'hñāah' lā-kōō- la' wa'le'. ²⁸ Cher'mah' lā-ja- jmee- Dio na'hñāah' wa'le' he- choo' nē' nuu- na', mah' hō' jē- dsa- neh' hwii', ha- lā-ja- sa' kway' he- kēh' hnāh', dsa- hī- miuh- go-te' ba' dsoo' dsē'. ²⁹ He-ja- mo-to' ka- hnāh' hūūdsē- hee- na- kuh'huh' hnāh'. Ta' jmee- hnāh' cha-miuh- ngēē' hūūdsē- kih' lā-jē- he- na-. ³⁰ Jēēh', lā-jēē' hī- sa' ma-heeh- kih' Dio, hnooyh- lā-jē- he- na- jmah' ba'. Pero

Tää`jnän`ma`ñey`ba`lä`jë`he`jmeë`bii`jnän`. ³¹ Hnääh`da`hnäh`to`në`Dio`hì`läa`dsa`ta`jòøh`jnän`. Lää`ja`ba`hñah`hnäh`lä`jë`he`jmeë`bii`kyah`hnäh`ka`läh`.

Llu' ga' he- cha- he- la' hmooh' jnän' gyuuu'

(Mt. 6:19-21)

³² Ta`wa`gah`hnäh`borrego`kyaan`, ma`ke`sa`jwëë`hnäh`, jëëh`Tää`jnän`hyoh`dsëy`tooyh`gooh`hnäh`he`jmeeh`hnäh`hih`kò`jòh`kyaayh`. ³³ Hnii`hnäh`he`cha`kyah`hnäh`mah`kwëëh`hì`jmeë`bii`kih`. Hnøøh`hnäh`he`sa`heë`go`te`. Hnøøh`hnäh`he`la`hmooh`he`cha`gyuuu`he`sa`heë`jih`kòh`. Jee`ja`sa`lloo`dsa`hii`ni`sa`chaa`jah`hì`jwë`ka`läh`. ³⁴ Jee`hla`he`la`hmooh`kyah`hnäh`, jee`ja`ba`kye`hnäh`o`jòh`dsë`.

Llu' la' kih' hì-jòø`wa'ra-jah' Jesús

³⁵ Hnøø`ma`na`lluuh`hnäh`, hì`na`nëh`hnäh`ka`läh`. ³⁶ Hnøø`jmeeh`hnäh`lä`koo`jmeë`moz`hì`tääh`jäa`dsa`juu`hì`jäh`jee`ma`jee`goo`dsa`. Wa`ra`jah`dsa`juu`he`tëëy`, na`ma`hii`nä`moz`he`ho`haah`. ³⁷ Llu`la`kih`moz`he`, cher`mah`na`nëy`wa`ra`jayh`. Ma`ra`ju`dsoo`jwëëhn`hnäh`, dsa`juu`mi`lluuy`hñii`jäa`, ja`ga`llaay`moz`he`në`mes`mah`jmeey`ta`he`kiyh`. ³⁸ Ma`ke`jayh`koo`lla`nau`o`ja`ga`jnä`, peer`llu`la`kih`moz`he`, cher`mah`na`nëy`ma`ja`. ³⁹ Hnøø`lä`ngëëh`hnäh`he`la`. Wa`ra`jäh`kih`jaa`dsa`juu`cha`neh`ñey`hee`hor`jä`jaa`dsa`hii`dsa`he`cha`neh`kiyh`, jmeey`bii`sa`gwüy`høøy`hne`kiyh`mah`sa`dsa`he`dsa`hii`he`cha`neh`kiyh`. ⁴⁰ Lää`ja`hnäh`, hnøø`ma`na`lluuh`hnäh`ka`läh`. Jëëh`, hor`he`sa`jmeeh`hnäh`hüüdsë, jäh`Hì`ga`lëë`ngo`la`.

Dsa- hì- mi-teh', hì- dsa- hì- sa- jmeë- ta'he'

(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Ja`ga`ga`jäh`Pee`siyh`:

—Dsa`jòøh`kyaan`, ¿che`ma`hlëëh`juu`na`hmää`lä`na`kya`jnääh`o`ma`hlëëh`ka`läh`kih`lä`jòh`?

⁴² He`ja`ga`jäh`Dsa`jòøh`jnän`siyh`:

—Jaa`dsa`hì`mi`teh`hì`cha`hüüdsë`llu`kih`, hì`he`ba`na`hñaa`mah`hääy`hì`tääh`cha`neh`kih`dsa`juu`, kwëëy`he`kuyh`hor`kih`. ⁴³ Llu`la`kih`moz`he`, cher`mah`mi`teyh`lä`jë`mada`he`nuuyh`wa`ra`jah`juu`. ⁴⁴ Ma`ra`ju`dsoo`jwëëhn`hnäh`, ga`lä`jë`ba`he`cha`kih`dsa`juu`tooyh`goo`moz`he`. ⁴⁵ Pero`cher`mah`hì`na`hñaa`he`ga`jmeey`hüüdsë: “Lä`hëë`ga`miih`dsa`jòøh`kyaan`, he`ja`ta`kò`jiih`ja`, løøy`jmi`baay`hì`më`hì`ñüü`dsa`kyaayh`, hì`kuh`hiyh`llu`lä`jiih`lä`heey`. ⁴⁶ Lää`la`le`kih`moz`he`. Jmii`he`sa`jøøy, hì`hor`he`sa`kyey`ni`miih`hüüdsë, jäh`dsa`juu`. Peer`cha`miih`jmeeyh`moz`he`, ja`ga`cheey`kò`jòh`kyaah`lä`jëë`hì`sa`ga`mi`teh`.

⁴⁷ Jaa`moz`hì`ma`ñe`kwee`he`mada`nuuyh`kih`dsa`juu`mah`sa`ma`na`lluuy, ni`sa`mi`tey`mada`kih`dsa`juu, hì`he`sa`lä`ñih`dsëy`kway`kih`. ⁴⁸ Pero`jaa`moz`hì`ma`jmeë`he`hliih`he`sa`ñey, hì`he`hii`miih`ba`. Jëëh`hì`ma`hyoh`cha`miih, lä`ja`ngiih`dsa`juu`cha`miih. Dsa`juu`hì`ga`tooh`gooy`cha`miih, lä`ja`ngiih`cha`ga`miih`.

Kwaat`kih' Jesús he- tee`dsa-

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Ma`jan`mah`chaañ`je`hwa`la`. Hnoon`wa`ra`jäh`kih`koo`ga`juh`. ⁵⁰ Ma`ra`he`jmeë`bii`jëen`koo`he`wii`ngëë. Peer`ku`jii`kin. Wa`ra`jäh`kih`na`ga`juh`ba`ma`dsëë`jmi. ⁵¹ ¿Che`laah`hnäh`ma`jan`mah`jmeen`hii`tii`kih`dsa`jmi`gyuu? Jwëëhn`hnäh`, ja`kih`he`ja`ma`jan. Ma`jan, mah`jmeen`te`jëë`dsa`ba. ⁵² Jëëh, na`ta`cha`në`jee`tääh`hñaa`dsa`koo`cha`neh, jmeey`to`näa. Uu`hì`he`tee`kyaah`uu`hì`uu`dsa`taah`teey`kyaah`uu. ⁵³ Tee`jmii`kyaah`jo`ñüü, hì`jo`ñüüy`tee`kyaayh`ka`läh. Chooy`tee`kyaah`jo`mii, hì`jo`miiy`tee`kyaah`chooy. Ma`chooy`tee`kyaah`ma`chooy, ma`jooy`tee`kyaah`ma`chooy.

*Ko'llaa' sa' kye' kwaat' ha- lä' la' he-
jme'e Dio jee' kiyh'*

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Hi- ga-jäyh' ka-läh' siyh' lä-jëe' dsa-:

—Wa'ra- ga-jëeh' hnäh' soo- jni' ta-la-
ga-dsa' hyoo-, chah' ba' jawah' hnäh': "Jma'
ba' na- jä-." Hi- lä-ja- la'. ⁵⁵ Hi- wa'ra-
ja' lle' ta- kye', jawah' hnäh': "Jmee' hyoo-
ba' na-." Hi- lä-ja- jme'e. ⁵⁶ He- ba' che-
ta-juuh' hnäh'. Leh' ba' hnäh' lleh' hnäh'
juu' kwee- ha- lä- jme'e' koo- jmi' koo-
jmi' lä-koo- la' gyuh' hwa'. Mah' sa' kyeh'
hnäh' kwaat' hee- ga' na- dsa-la' jee' kyah'
hnäh'.

*Hnøø' mi'een' juu' he- cha- jnän' kyaah'
dsa-*

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ '¿He-la' sa' leh' hnäh' kah' hnäh'
kwaat' hñaa' hnäh' hee- na- he- llu'?
⁵⁸ Cher'mah' chaa- hi- hnøø' hnëe' hne-
cha'në' dsa-ta', jme'e' bii' go'taah' hnäh'
juu' kwee- kyaayh' na' ga-juh- ta'ko-jiih'
cha- jmi', mah' sa' ngëey' hne- ja'goo-
jwëe'. Lä-ja- mo'so- jme'e' jwëe' hih'
kih' poo-, taayh' hne- neh'ñe'. ⁵⁹ Ma-ra-
ju'dsoo' jwëehn' hne-, sa' ya-hëeh' jee'
ja- ta'ko-jiih' sa' ma-mi-hmaah' lä-koh' te'
he- lle' dsa-ta' kyah'.

13

*Ga'hleeh' Jesús kih' he- dsa-jeeh' dsa-
kyaah' Dio*

¹ Ja-ba' jmi' ja- na'nää' ko'llaa' dsa-
na'jmeeyh' juu' kih' Jesús he- ga'jme'e' Pi-
lato mada' kih' hløø' he- na'jngëeyh- dsa-
chaa- Galilea jee' ma' täayh' jngëeyh- jah'
he- ma' mi-tey' kiyh' kyaah' Dio.

² Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—¿Che' kih' he- ga-juu' lä-ja- dsa-
galilea he', he-ja- laah' hnäh' he- ääy-
cha-ga'miih- dso'kye- lä-koh' ga' jee'
lä-jëe' dsa-gooy'? ³ Jnä' jwëehn' hnäh',
ni' miih- sa- la' lä-ja-. Jëeh' cher'mah' sa'
ga-jeeh' hnäh' kyaah' Dio, ja-ba' lä-ja- juu'
lä-jëe' hnäh' ka-läh'. ⁴ He- ga-toh' hne'
ñii' kih' Siloé në' kih' lä-jëe' gya-jñaa- dsa-
mah' ga-juuy', ¿ché' jmeeh- hnäh' hñu'dsë-
he- ääy- cha-ga'miih- dso'kye- lä-koh' ga'
jee' lä-jëe' dsa- hi- tääh' Jerusalén? ⁵ Jnä'

jwëehn' hnäh', ni' miih- sa- la' lä-ja-. Jëeh'
cher'mah' sa' ga-jeeh' hnäh' kyaah' Dio,
ja-ba' lä-ja- juu' lä-jëe' hnäh' ka-läh'.

*Juu' na-hmää' lä- la' kih' koo- chaah' higo
he- sa' kwa' mi'*

⁶ Hi- ga-jäyh' ka-läh' juu' na-hmää'
lä-la-:

—Jaa- dsa- ma' na-jnää' koo- chaah' higo
jee' kih' chaah' wii- jëh' kiyh'. Mah' na-jëey-
ché' na-hii' mi' higo. Pero ni' koo- mi'
' sa' ma' hii'. ⁷ Mah' ga-siiyh' hi- ma'
høø' chaah' wii- jëh' ja': "Jee' la- ma-të'
hnë- ji-ñe- ma-jan- jëen- chaah' higo la-
ché' hii' mi'. Sa' cha- jnøøhn' ni' miih-
lä-koh' hä' gwan'. He-ja- tu' go-te-. ¿He-la'
ja- koo- na-ha- hwa' jee' chih'?" ⁸ Pero
hi- ma' høø' jee' ja- ga-jäh': "Dsa-jøøh'
kyaan', kwa' jwë' kih' koo- ga' ji-ñe- na'.
Gyun' miih- ta-hmii- mah' toohn' tñ'hoh'.
⁹ Cher'mah' ga-hii' mi', llu' ba'. Pero
cher'mah' sa' ga-hii', ja-ga' na- dsa-tu'."

*Ga'mi'hlää' Jesús jaa- dsa-më' hi- ma'
na-juu' cha-kah'*

¹⁰ Koo- jmi' he- teeh- dsa- dsë' ma'
kwa' Jesús juu' neh' gwah' mäh-. ¹¹ Jee'
ja- ma' hää' jaa- dsa-më' hi- ma-hya-
gya-jñaa- ji-ñe- dsaah'. Ga'jme'e' jmi'-lle'
hliih' ga-juu' ka'luuy'. Ni' miih- sa' le' ma'
ngëy' ko-dsoo'. ¹² Ma' ga-jëe' Jesús dsa-më'
he', ga-tëeyh' mah' ga-siiyh':

—Dsa-më', ma-jä' ba' kyah' kih' dsoo' he-
ma' laah'.

¹³ Ga'kyey- gooy- në' kih' dsa-më' he'.
Lä-chah' ja- ga-niih' ka'luuy', mah' ga-løøy'
kway- ti'hmaah' kih' Dio. ¹⁴ Pero hi- ma'
jme'e' hih' gwah' ja-, ga-lä-llee' jwërte kih'
he- ga-mi'hlää' Jesús dsa- jmi' he- teeh-
dsa- dsë'. Mah' ga-siiyh' lä-jëe' hi- ma'
tääh' jee' ja-:

—Jñii' jmi' ba' cha- jwë' jmeen' ta'.
Ta'ko-jiih' jñii' jmi' ja-, ya-nää' hnäh' mah'
jä' kyah' hnäh', ja- jmi' he- teeh- dsa- dsë'.

¹⁵ Ja-ga' ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän' ga-siiyh':

—Hee- ba' che- ta-juuh' hne- dsa-ñuuh-.
¿Ja' lä-jëe' hnäh' cheeh' hnäh' kya' kyaah'
hnäh', burr- kyaah' hnäh' jee' na-hñuuyh'
mah' go-jääh' hnäh' hiyh' jmi- jmi' he-
teeh- dsa- dsë'? ¿Che' sa' jmeeh- hnäh'

lä'ja-? ¹⁶ Pero hih' dsa-më' la-, hi- laa' sa'ju- kih' Abraham, ma-hya- gya-jnaa- ji-ne- ma' na-hñuuyh' kaah- Tana'. ¿Che' sa- ää- jmi- cheeyh' jmi- he- teeh- dsa- dsë'?

¹⁷ Lä- ma' ga-hlëeh' Jesús juu' ja-, ga-jä- o-hih- lä-jëe- hi- ga-lä-høøh- kiyh'. Pero jee- lä-jëe- dsa- ma' chaay- llu' ba', ma' ga-jëey- lä-jë- he- juh-gaa- he- ma' jmee- Jesús.

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' mi 'ju- mostaza

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Jwëehñ- hnäh' juu' he- jeeh' kwee- lä-koh' jää- Dio dsa- lä-hih- kih'. ¹⁹ He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih', jeeh' kwee- lä-koo- la' kih' koo- mi'ju- mostaza he- ga-jngëe- jaa- dsa- jee- na-jnäa' cha'joh' kiyh'. Heh' mi'ju- ja-, ga-hya- mah' ga-kwaa', lä-jiih' ga-të' koo- chaah' hma-. He-ja- ga-lla-näa' ta' jmeey- sii- nē- sa'goh' kih'.

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' levadura

(Mt. 13:33)

²⁰ Koo- ka-läh' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jee- la- jwëehñ- hnäh' juu' he- jeeh' kwee- lä-koh' jää- Dio dsa- lä-hih- kih'. ²¹ Jeeh' kwee- lä-koo- jmee- levadura he- kooñ- jaa- dsa-më'. Llay- cha-miih- harin mah' kah-gwëyh- kyaah' levadura. Kyaah' lä-ja- dsa-kwaa- lä- ga-dsa' tu'ka'.

Dsu- la' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa- kyaah' Dio

(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Lä-koo- ma' häa- Jesús jwë- ngoo' ta- Jerusalén ma' kway- juu' lä-kaa- jwii- kaah' hi- lä-kaa- jwii- mäh- jee- ma' dsa-ngëey'. ²³ Jaa- dsa- ga-ngii- juu' kiyh', ga-siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, ¿che' miih- go-te' dsa- hi- dsa-lää'?

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

²⁴ —Jmee- hnäh' bii' go-taah' hnäh' ta- ho'haah' dsu-. Jëeh', jwëe- dsa- hi- hnøø- dsa-taah' mah' sa- jmaay- dsa-taayh'. ²⁵ Wa' jmeen- jaa- dsa-juu- cha'neh- ma-ngëe- ma-jney- ho'haah' kiyh'. Hi- cher-mah' ga-nääh' hnäh' tëeh- hnäh' kiyh' ta- ka'hne': “Dsa-jøøh' kyaan-, Dsa-jøøh' kyaan-, nä- ho'haah' mah' dsa-tooh' jnääh'

’.” Pero jeeh- dsa-juu- he- kyah' hnäh', jäh': “Sa- man- hii- hnäh'.” ²⁶ Ja-ga- løøh' hnäh' jwah' hnäh': “Ma-kih' ma-hih' jnääh' ko-jøh' kyaah' hne-. Jnääh' he- hi- ga-hlëeh' jee' la- cha'jwë- juuh-.” ²⁷ Pero jäh- dsa-juu- cha'neh- he-, siiyh- hnäh': “Sa- man- hii- hnäh'. Go-näa- hnäh' kyah', hnäh' hi- jmee- he- hliih' jmah'.” ²⁸ Jee- ja- ki'hooh' hnäh' mah' juuh' hnäh' cha-jah' hnäh' wa-ra- ga-jëeh- hnäh' Abraham kyaah' Isaac kyaah' Jacob kyaah' lä-jëe- hi- ga-ngëe- juu' kih' Dio tääh' ya-jwii- kiyh', mah' hnäh' dsa-hëeh' ta- ka'hne-. ²⁹ Jwëe- dsa- chaa- uu- ya-näa- ta- kye- ta- nii- mah' dsa-taah' kuh'hiih' ko-jøh' kyaah' jnä- jee- oo- ya-jwii- kih' Dio. ³⁰ Jëeh', jwëe- hi- sa- laa- kwaat- jee- kyah' hnäh', hi- he- lee- jøøh' ma'ja-. Hi- hi- laa- kwaat- jee- kyah' hnäh', hi- he- lee- mäh' ga'.

Ga-lä-meeh- dsë' Jesús kih' jwii- Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ja-ba' jmi- ja-, ga-lla-näa- ko-llaa- fariseo na'chiuh' Jesús:

—Go-hëe- jee- la-, gwaah- ta- jee- jyoh', jëeh' hnøø- Herode jngëeh' hne-.

³² He-ja- ga-jäh' siiyh- dsa- fariseo he':

—Go-näa- hnäh' mah' go-chiih' hi- kyuu- may- hliih' he- juu' la-: “Na' hi- hø- lä- ma-jmeen- la- ba' ta- he- hwëen- jmi- lle- hliih' kih' dsa- hi- mi-hlään- dsa- ka-läh'. Ga- ma-hya- hnë- jmi-, ja- hñih' ma-hña- ta- kin'.” ³³ Jmee- bii- lä- ma-hään- la- ba' jwë-, na', hø-, hi- hyu- lä-jiih' lloon- Jerusalén. Jëeh', jmee- bii- he- juu- hi- ngëe- juu' kih' Dio ta- Jerusalén, sa- lle- kih' juuy- ta- jee- jyoh'.

³⁴ 'Hnäh' dsa- chaa- Jerusalén, hi- jngëeh- hi- ngëe- juu' kih' Dio hi- teh- hnäh' kuuy- kih' hi- chee- Dio, joh' jiih- sa- ga-lä-hnoon- ma' jøøhn- hnäh' lä-koo- jøøh- chaah' hyaa- gyuu- chaah' kya- taayh- neh- sa'kyooy-, pero sa- ga-hiih' hnäh'. ³⁵ He-ja- ma-bee- Dio hnäh' go-te-, jä- ta-jmah' ba- hne- kyah' hnäh'. Jwëehñ- hnäh', na- ta- cha-në- mo-so- jëeh' hnäh' jnä- ta-ko-jiih' sa- ma-jäh' hnäh': “He- ba- che- jøh-gaa- hi- ja-, lä-hih- kih' Dio.”

14

Ga⁺mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺

¹ Koo⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺, ngoo⁺ Jesús ga⁻kuh⁻ ga⁻hih⁺ cha⁻neh⁺ kih⁺ jaa⁻ fariseo hi⁻ ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻jøøh⁺. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tää⁺ Jesús. ² Hi⁻ ta⁺ cha⁻nēy⁺ ja⁻ ma⁺ cheh⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ dsoo⁺ gyoo⁻. ³ He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ dsa⁻ fariseo he⁻:

—¿Ché⁺ cha⁻ jwē⁺ mi⁻hlää⁺ jne⁺ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺?

⁴ Ti⁻sih⁺ ba⁺ ga⁻taah⁺ dsa⁻ he⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻søøh⁺ Jesús goo⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ he⁻ mah⁺ ga⁻mi⁻hlääy⁺. Hi⁻ ga⁻hiyh⁺ juu⁺, ga⁻siiyh⁺:

—Ma⁻le⁺ gwaah⁺ kyah⁺.

⁵ Mah⁺ ga⁻hlēēyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ he⁻, ga⁻siiyh⁺:

—Cher⁺mah⁺ jaa⁻ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺ ga⁻tah⁺ jaa⁻ burr[~] o jaa⁻ kya⁺ kyaay⁺ jee⁺ hē⁺ koo⁻ too⁻, ¿ché⁺ sa⁻ dsooy⁺ lä⁻chah⁺ ja⁻ dsa⁻lleey⁺ jah⁺ kyaay⁺ ma⁻ke⁺ la⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺?

⁶ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻lih⁺ ma⁺ jeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻taah⁺ to⁻nē⁺ hma⁻sii⁺ jee⁺ cha⁻ ma⁻nū⁺

⁷ Ma⁺ gya⁺ Jesús jēē⁺ ha⁻ lä⁻ ma⁺ jmee⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ ma⁺ na⁻teeh⁺ kyaa⁺ fariseo he⁻, ga⁻hnooyh⁻ ma⁺ dsa⁻taayh⁺ høø⁺ hi⁻ kaah⁺ nē⁺ mes[~]. He⁻ja⁻ ga⁻hlēēyh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ na⁻teeh⁺ he⁻, ma⁺ jäyh⁺:

⁸ —Wa⁻ra⁻ ga⁻tēēh⁺ jaa⁻ dsa⁻ hne⁻ koo⁻ jee⁺ dsa⁻jee⁺ goo⁻ dsa⁻, sa⁻ nah⁺ høø⁺ hi⁻ kaah⁺, le⁺ ga⁻ che⁻ lloo⁺ jaa⁻ hi⁻ jøøh⁺ ga⁻ lä⁻koh⁺ hne⁻. ⁹ Cher⁺mah⁺ ga⁻nah⁺ jee⁺ ja⁻, ha⁻ ga⁻ che⁻ ga⁻lloo⁺ hi⁻ ga⁻tēēh⁺ lä⁻uū⁺ hnäh⁺, mah⁺ siiyh⁺ hne⁻: “Kwa⁺ jwē⁺ gya⁺ hi⁻ la⁻ jee⁺ na⁻.” Ja⁻ga⁻ kyaah⁺ o⁻hih⁺ nah⁺ jee⁺ ga⁻dsaa⁺ go⁻te⁻ hma⁻sii⁺. ¹⁰ Lä⁻la⁻ ba⁺ jmeeh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻tēēh⁺ jaa⁻ dsa⁻ hne⁻ jee⁺ jmeey⁺ jmi⁺. Goh⁺ ba⁺ hne⁻, ja⁻ nah⁺ lä⁻ ga⁻tē⁺ hūū⁺ kii⁺ ba⁺. Mah⁺ wa⁻ra⁻ ja⁺ hi⁻ ga⁻tēēh⁺ hne⁻, siiyh⁺ hne⁻: “Ña⁻ ya⁻ na⁻ jee⁺ llu⁺ ga⁻ miih⁻ la⁻, ome⁻ kyaan⁺.” Ja⁻ga⁻ leeh⁺ jøøh⁺ cha⁻nē⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ tääh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ hne⁻ nē⁺ mes[~] ja⁻. ¹¹ Jēēh⁺, hi⁻ jmää⁺ hñii⁺

jøøh⁺, hi⁻ he⁺ jä⁺ ta⁺ hwa⁺ go⁻te⁻. Hi⁻ jmää⁺ hñii⁺ hwaā⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ lee⁺ jøøh⁺.

¹² Hi⁻ ga⁻hlēēyh⁺ dsa⁻ fariseo hi⁻ ga⁻tēē⁺ kiyh⁺, ga⁻siiyh⁺:

—Wa⁻ra⁻ ga⁻teeh⁺ dsa⁻ kuh⁺hiyh⁺ koo⁻ llā⁺hyoo⁺ o ta⁺ ga⁻nū⁺, ta⁺ tēēh⁺ ome⁻ kyaah⁺, ni⁻ øøh⁺, ni⁻ jñah⁺ ga⁺ hi⁻ chaa⁻ kyah⁺, ni⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ hi⁻ tääh⁺ koo⁺ kyah⁺. Jēēh⁺, lä⁻jēē⁺ hi⁻ he⁺ tēēh⁺ hne⁻ ka⁻läh⁺ mah⁺ jeeyh⁺ kyah⁺. ¹³ Lä⁻la⁻ ba⁺ jmeeh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻jmeeh⁺ koo⁻ jmi⁺. Ja⁻ tēēh⁺ hi⁻ tä⁻ñee⁺ kyaah⁺ dsa⁻tūū⁺, dsa⁻jluuh⁺, hi⁻ dsa⁻tūū⁺. ¹⁴ Lä⁻ja⁻ ba⁺ le⁺ llu⁺ kyah⁺. Jēēh⁺, dsa⁻ he⁺ sa⁻ cha⁻ he⁻ kyaah⁺ mi⁻hmaayh⁺ kyah⁺ ka⁻läh⁺. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ lä⁻jiih⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ lluu⁺, lä⁻hmaah⁺ kyah⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ koo⁻ jmi⁺ juuh⁻ (Mt. 22:1-10)

¹⁵ Jaa⁻ hi⁻ ma⁺ gya⁺ nē⁺ mes[~] kyaah⁺ Jesús, ma⁺ ga⁻nuuy⁺ ga⁻hlēēh⁺ Jesús lä⁻ja⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Llu⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ dsa⁻taah⁺ kuh⁺hih⁺ jee⁺ la⁺ ya⁻jwii⁺ kih⁺ Dio.

¹⁶ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Jaa⁻ dsa⁻ ga⁻jmee⁺ koo⁻ jmi⁺ juuh⁻ mah⁺ ga⁻tēēyh⁺ jwēē⁺ jwē⁺te dsa⁻. ¹⁷ Ma⁺ ga⁻tē⁺ hor[~] kuh⁺ dsa⁻ ma⁻nū⁺, ga⁻cheey⁺ jaa⁻ moz[~] kyaay⁺ mah⁺ dsa⁻chiuh⁺ hi⁻ ma⁺ na⁻teeh⁺ kyaay⁺: “Ya⁻nää⁺ hnäh⁺ ga⁻juh⁺. Jēēh⁺, ma⁻na⁻llu⁺ ba⁺ lä⁻jē⁺.” ¹⁸ Ga⁻lä⁻jēē⁺ ba⁺ ga⁻jäh⁺ sa⁻ jää⁺. Hi⁻ to⁻nē⁺ ga⁻jäh⁺: “Ma⁻lan⁺ koo⁻ jwī⁺ hwa⁺, he⁻ja⁻ hnoon⁺ na⁻jēēn⁺ koo⁻. Jmee⁺ jøh⁺ hoh⁺ sa⁻ jään⁺ nñn⁺.” ¹⁹ Hi⁻ jñah⁺ ga⁻jäh⁺: “Ma⁻laan⁺ hñaa⁺ gyaah⁺ kya⁺ hi⁻ jmee⁺ ta⁺. Hi⁻ he⁺ na⁻, na⁺ ga⁺ na⁻jēēn⁺ che⁻ lluu⁺. He⁻ja⁻ chuun⁺ kyaah⁺ hne⁻ jmee⁺ jøh⁺ hoh⁺, sa⁻ jään⁺ nñn⁺.” ²⁰ Hi⁻ jñah⁺ ka⁻läh⁺ ga⁻jäh⁺: “Koo⁻ ma⁻jee⁺ ba⁺ goon⁺. He⁻ja⁻ sa⁻ le⁺ nñn⁺.” ²¹ Ngaah⁺ go⁻te⁻ ba⁺ moz[~] he⁺, na⁻jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻juuy⁺. Ma⁺ ga⁻nuu⁺ juu⁺ jmi⁺ he⁺ ga⁻jäyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻lä⁻lleey⁺ jwē⁺te. Ja⁻ga⁻ ga⁻siiyh⁺ moz[~] he⁺: “Gwa⁻ ko⁻chih⁺ je⁻hmooh⁺ hi⁻ lä⁻kāa⁻ cha⁻jwē⁺ kih⁺ jee⁺ jwii⁺ juuh⁻, go⁻kyaa⁺ hi⁻ tä⁻ñee⁺ kyaah⁺ dsa⁻tūū⁺, dsa⁻jluuh⁺ hi⁻ dsa⁻tūū⁺.”

22 'Ma' jah' moz' he', ga' siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan', ma-la' ba' lä-jë' mada' he' ma-jmeeh'. Pero jä' ga' jee' dsa-taah' dsa-." 23 He-ja- ga-jäh' dsa-juu' he' siiyh' moz' kyaay': "Gwa- lä' hä' jwë', hi' lä'kaa' jee' jëeh' dsa-, jmee' bii' ya-näay', mah' kah' cha'neh' kin' la-. 24 Jëeh', jwëehn' hnäh', ni' jaa- dsa- hi- ga-tëehn' he', mo-so' tëey' kuyh' ma-nuu' kin'."

Hweh- miih- la' he- jmee' jne' kō-jøh' kyaah' Cristo
(Mt. 10:37-38)

25 Jwëë' jwërte dsa- hi- ga-näa' kō-jøh' kyaah' Jesús. He-ja- ga-jëeyh' hñiyy' ta' jee' ya-näa' dsa-, mah' ga'siyyh':

26 —Jaa- hi- hnøø' jmee' kō-jøh' kyaah' jnä', cher'mah' sa' hnäay' jnä' cha-ga'miih- lä-koh' ga' he- hnäay' cho'jmiyy-, lä-koh' ga' he- hnäay' mëy', he- hnäay' jooy', he- hnäay' dsa-nuuh- øøyh', he- hnäay' më' øøyh', hi' lä-koh' ga' he- hnäay' hñiyy', sa' jmäay' leey' discípulo kyaan'. 27 Hi- sa' jaa- cru' kyaah' mah' sa' jmeey' kō-jøh' kyaah' jnä' sa' jmäay' leey' discípulo kyaan'.

28 'Wa-ra- ga-të' jee' hnooh- hnäh' jmeeh' hnäh' koo- hne' ñii', ¿ché' sa' jëeh' hnäh' to-në' joh' këë' hi' che' lee' kuu' kyah' hnäh' lä'jiih' hñaa' hne' ja'? 29 Jëeh' cher'mah' ga'chih' hnäh' ma-tii' kih' hne' ja' mah' sa' hñaa' ta' ja-, lä-jëë' dsa- hi- jëë' ta' ja-, mi-kwayh' kyah' hnäh'. 30 Mah' jäh': "Dsa-nuuh- la- ga-løøy' chooy' hne' la- mah' sa' ga-liyh' ma' mi-hñaa'." 31 O wa' jmeen' jaa- rey, hi- dsoo' dsa-teey' kyaah' jñah' rey, ¿ja' gyay' to-në', jëey' che' jmäa' gyaa' mil hløø' kyaay' mah' dsa-teey' kyaah' jñah' rey hi- jaa- gyeey' mil hløø'? 32 'Wa-ra- ga-jëey' sa' liyh', he-ja- cheey' jaa- hi- dsa-hlëeh' llay- ha- lä' jee' hii' tii' juu' ja-, ta' kō-jiih' sa' ma-ya-jäh' jñah' rey he'. 33 He-ja- cher'mah' chaa- jaa- hnäh' hi- sa' tuu- dsë' be' lä-jë' he- cha- kih', sa' jmäay' leey' discípulo kyaan'.

34 'Llu' ba' ñe' pero wa-ra- ga-dsaa' he- ñii' kih', ha- lä'lii' ka-läh' ñii'. 35 Sa' jmäa' kih' hwa', ni' he- kaayh' kyaah' jyoh'

tu'hoh' sa' jmäa'. He- be' ba' dsa- ja-. Hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh'.

15

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' jaa- borrego hi- na-hëë'
(Mt. 18:10-14)

1 Jwëë' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi- ga'lla-näa' koo' kih' Jesús mah' nuuy' juu' he- ma' kway'. 2 He-ja- sa' ga'tih' dsë' dsa- fariseo ni' saduceo ka-läh', ma' jäh':

—Dsa-nuuh- la- heeh- lä-jëë' hi- jmee' wa' la' cha- la' hi- kuyh- kō-jøh' kyaayh' ka-läh'.

3 He-ja- ga-hlëeyh' dsa- he' juu' na-hmäa' lä-la-, ga-jäh':

4 —Cher'mah' jaa- hnäh' chaa- hñaa-laa' borrego kyaah', mah' dsa-hëë' jaa-, ¿ché' sa' beey' kō-hwëë' jee' lä-jëë' jah' he' mah' dsooy' ta' moh' dsa-hnäayh' hi- na-hëë' 'he' lä'jiih' jñäayh'? 5 Peer- jëë' dsëy' wa-ra- ga-jñäayh' jah' kyaay', mah' tëey' jwë' ka'kyooy-. 6 Hi- wa-ra- ga'llaayh' kiyh', tëeyh' lä-jëë' ome' kyaay' hi' lä-jëë' hi- tääh' koo' kiyh' mah' siiyh': "Wa' chaa- jne' llu', jëeh' ma-jnäahn' borrego kyaan' hi- ma' na-hëë'." 7 Jwëehn' hnäh', lä-ja- ka-läh' cha-ga'miih- chaa- llu' hi- tääh' gyuu' kyaah' jaa- hi- dsa-jëeh' kih' Dio lä-koh' ga' kyaah' lä-jëë' to'lo'gyaa' dsë' to'laa' ñu' hi- sa' jmee' bii' kih' dsa-jëeyh' kih' Dio.

Juu' na-hmäa' lä-la' kih' kuu' he- na-hii'

8 'Lä-ja- ka-läh' jaa- dsa-më' hi- ma' cha- gya' kuu' kih'. Cher'mah' ga'hii' koo- kuu' kiyh', ¿ché' sa' hiyh' je- mah' hyayh' cha'neh' kiyh', hnooyh- kwee- lä'jiih' jnøøyh'? 9 Hi- wa-ra- ga-jnøøyh' kuu' he- ma' na-hii' ja-, tëeyh' lä-jëë' ome' kyaay' hi' lä-jëë' hi- tääh' koo' kiyh' mah' jäh': "Wa' chaa- jne' llu', jëeh' ma-jnøøhn' ba' kuu' kin' he- ma' na-hii'." 10 'Lä-ja- jwëehn' hnäh', ha- koh' sa' chaa- llu' ángele kyaah' Dio wa-ra- ga-tu' jaa- dsa- jwë' hliih' mah' dsa-jëeyh' kyaah' Dio —ga-jäh' Jesús.

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' chih- hi- na-hëë'.

11 Hi⁻ ga⁻ jāh⁻ Jesús ka⁻ lāh⁻ juu⁻ la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ma⁻ chaa⁻ uu⁻ jo⁻ ñuuh⁻.
12 Nää⁻ hi⁻ mäh⁻ ga⁻ siyh⁻ jmiy⁻: “Tää⁻, kwēēh⁻ jnä⁻ heen⁻ he⁻ ga⁻ tēēn⁻ hyohn⁻. Mah⁻ ga⁻ kwēēyh⁻. 13 Miih⁻ jmi⁻ ba⁻ ma⁻hya⁻, ga⁻ ka⁻ hi⁻ mäh⁻ he⁻ heey⁻ he⁻ ga⁻ tēēy⁻ ja⁻, ngooy⁻ ta⁻ jee⁻ jwii⁻ uu⁻. Jee⁻ ja⁻, ga⁻ jmeey⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻, ga⁻ heey⁻ lā⁻ jē⁻ go⁻ te⁻ heey⁻ ja⁻. 14 Ma⁻ ngēē⁻ ma⁻ mi⁻ llay⁻ lā⁻ jē⁻ kuu⁻ kiyh⁻, ma⁻ ga⁻ lā⁻ cha⁻ hoo⁻ lā⁻ kaa⁻ hwa⁻ ja⁻. Ja⁻ jiih⁻ ga⁻ lō⁻ lla⁻ kyaay⁻ lā⁻ jē⁻. 15 He⁻ ja⁻ ñeey⁻ na⁻ ngii⁻ ta⁻ kih⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ hwa⁻ ja⁻. Dsa⁻ he⁻ ga⁻ cheey⁻ ta⁻ moh⁻ kiyh⁻ mah⁻ dsa⁻ hääy⁻ ñe⁻. 16 Ma⁻ hnø⁻ chih⁻ he⁻ ma⁻ kayh⁻ tuyh⁻ kyaah⁻ he⁻ ma⁻ kuh⁻ ñe⁻ he⁻. Pero jee⁻ ja⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ kwa⁻ he⁻ ma⁻ kuyh⁻. 17 Ja⁻ ga⁻ lā⁻ liiyh⁻ mah⁻ ga⁻ jmeey⁻ hu⁻ dsē⁻: “Jah⁻ moz⁻ sa⁻ chaa⁻ kya⁻ tää⁻ kyaan⁻, cha⁻ he⁻ kuyh⁻, lā⁻ jiih⁻ dsa⁻ chaa⁻ ga⁻ kiyh⁻, mah⁻ jnä⁻ dsa⁻ juun⁻ hoo⁻ jee⁻ la⁻. 18 Hii⁻ jnä⁻ ngaahn⁻ go⁻ te⁻ kih⁻ tää⁻ kyaan⁻, na⁻ chiih⁻ jnih⁻: Tää⁻ kyaan⁻, ma⁻ jmeen⁻ he⁻ hliih⁻ cha⁻ nē⁻ Dio hi⁻ ma⁻ hläähn⁻ cha⁻ nēh⁻ ka⁻ lāh⁻. 19 Mo⁻ so⁻ ga⁻ tēē⁻ jnä⁻ leen⁻ lā⁻ koo⁻ jooh⁻. Jmää⁻ jnä⁻ lā⁻ koo⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaah⁻ ba⁻.” 20 He⁻ ja⁻ ga⁻ hey⁻ jwē⁻ ngaayh⁻ kih⁻ tää⁻ kyaay⁻.

Ja⁻ ga⁻ llaayh⁻ kiyh⁻, uu⁻ ga⁻ lā⁻ ja⁻ ga⁻ jēē⁻ jmiy⁻ jayh⁻. Peer⁻ ga⁻ lā⁻ ñih⁻ dsēy⁻ kiyh⁻ ma⁻ ga⁻ jēēy⁻, mah⁻ ngooy⁻ ko⁻ chih⁻ na⁻ eey⁻ chih⁻ he⁻, hi⁻ ga⁻ chuyh⁻ kiyh⁻. 21 He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁻ chih⁻ he⁻ siyh⁻ jmiy⁻: “Tää⁻ kyaan⁻, ma⁻ jmeen⁻ he⁻ hliih⁻ cha⁻ nē⁻ Dio hi⁻ ma⁻ hläähn⁻ cha⁻ nēh⁻ hne⁻ ka⁻ lāh⁻. Mo⁻ so⁻ ga⁻ tēē⁻ jnä⁻ leen⁻ lā⁻ koo⁻ jooh⁻.” 22 Pero jmi⁻ chih⁻ he⁻ ga⁻ siyh⁻ moz⁻ kyaay⁻: “Go⁻ kye⁻ hmi⁻ he⁻ llu⁻ ga⁻ miih⁻ mah⁻ kyeh⁻ chih⁻ kyaan⁻ la⁻. Tøøh⁻ aniy⁻ cha⁻ gooy⁻ hi⁻ tøøh⁻ mii⁻ tiy⁻. 23 Hnääh⁻ kya⁻ hi⁻ baah⁻ ga⁻ miih⁻ mah⁻ jngēēh⁻ hnäh⁻ kyehn⁻. Wa⁻ jmeen⁻ jmi⁻ kiyh⁻. 24 Jēēh⁻, gyuu⁻ kyaan⁻ la⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁻ ba⁻ la⁻ kin⁻, ma⁻ lā⁻ jiih⁻ ka⁻ lāh⁻. Hi⁻ ma⁻ na⁻ hēē⁻ ba⁻ la⁻, na⁻ ga⁻ ma⁻ hñay⁻.” Ja⁻ ga⁻ ga⁻ lōy⁻ jmeey⁻ jmi⁻.

25 Pero chih⁻ nää⁻ hi⁻ jøøh⁻ he⁻ ma⁻ hää⁻ jee⁻ nuu⁻. Lā⁻ koo⁻ ma⁻ ga⁻ llaayh⁻ jāh⁻ kiyh⁻, ga⁻ nuuy⁻ hii⁻ luu⁻, hi⁻ ma⁻ tääh⁻

dsa⁻ jmee⁻ ja⁻. 26 Ga⁻ tēēyh⁻ jaa⁻ moz⁻ mah⁻ ga⁻ ngiiy⁻ juu⁻ kih⁻ hee⁻ ja⁻ ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ jee⁻ ja⁻. 27 Mah⁻ ga⁻ jāh⁻ moz⁻ he⁻ siyh⁻: “Chih⁻ øøh⁻ ba⁻ na⁻ ma⁻ jah⁻. He⁻ ja⁻ ma⁻ jngēēh⁻ tää⁻ kyaah⁻ kya⁻ hi⁻ baah⁻ ga⁻ miih⁻, kih⁻ he⁻ na⁻ lluu⁻ bih⁻ ma⁻ jayh⁻.” 28 Ga⁻ lā⁻ lleē⁻ jwēte chih⁻ he⁻, sa⁻ ma⁻ hnøy⁻ ma⁻ dsa⁻ hey⁻ cha⁻ neh⁻. He⁻ ja⁻ ya⁻ hēē⁻ jmiy⁻ ga⁻ chuuy⁻ kyaayh⁻ mah⁻ dsa⁻ hey⁻ cha⁻ neh⁻. 29 He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁻ chih⁻ he⁻ siyh⁻ jmiy⁻: “Joh⁻ ji⁻ ñe⁻ sa⁻ ma⁻hya⁻ jmeen⁻ ta⁻ kyaah⁻ hne⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻ hläähn⁻ kyaah⁻ hne⁻. Pero ni⁻ koo⁻ hä⁻ sa⁻ ma⁻ kwēēh⁻ jnä⁻ jaa⁻ jah⁻ mäh⁻ mah⁻ jmeen⁻ jmi⁻ kyaah⁻ ome⁻ kyaan⁻. 30 Pero na⁻ ma⁻ jah⁻ chih⁻ kyaah⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻ mi⁻ lla⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁻ kyaah⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁻, mah⁻ ma⁻ jngēēh⁻ kya⁻ hi⁻ baah⁻ ga⁻ miih⁻ kiyh⁻.”

31 He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁻ jmiy⁻ siyh⁻: “Gyuu⁻ kyaan⁻, hne⁻ ñeh⁻ tää⁻ kyaah⁻ jnä⁻. Ga⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ cha⁻ kin⁻, la⁻ kyah⁻. 32 Ha⁻ lā⁻ ja⁻ sa⁻ jmee⁻ jne⁻ jmi⁻ mah⁻ lā⁻ chaa⁻ jne⁻ llu⁻. Jēēh⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ øøh⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁻ ba⁻ na⁻, na⁻ ma⁻ lā⁻ jiih⁻. Hi⁻ ma⁻ na⁻ hēē⁻ ba⁻ na⁻, na⁻ ga⁻ ma⁻ hñay⁻.”

16

Juu⁻ na⁻ hmää⁻ lā⁻ koo⁻ la⁻ kih⁻ hi⁻ ma⁻ hä⁻ goo⁻ ta⁻

1 Ga⁻ jāh⁻ Jesús ka⁻ lāh⁻ siyh⁻ discípulo kyaay⁻:

—Ma⁻ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻. Kih⁻ hi⁻ cha⁻ kuu⁻ he⁻ ma⁻ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ hä⁻ goo⁻ ta⁻ kiyh⁻. Pero ga⁻ bääh⁻ dsih⁻ dsø⁻, kih⁻ he⁻ ma⁻ heey⁻ kuu⁻ kih⁻ dsa⁻ juuy⁻. 2 Mah⁻ ga⁻ tēēyh⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻ siyh⁻: “Ma⁻ nuun⁻ ha⁻ lā⁻ la⁻ he⁻ ma⁻ lō⁻ jmeeh⁻. ¿He⁻ la⁻ jmeeh⁻ lā⁻ na⁻? Ngēē⁻ kwaat⁻ kih⁻ ta⁻ kyah⁻. Jēēh⁻, mo⁻ so⁻ le⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻ gooh⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻ kwēēhn⁻ hne⁻.” 3 Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hä⁻ goo⁻ ta⁻ ja⁻, ga⁻ jmee⁻ hu⁻ dsē⁻: “¿Ha⁻ lā⁻ jmeen⁻ na⁻? Dsa⁻ juu⁻ ta⁻ ma⁻ lleey⁻ jnä⁻ ma⁻ jmeen⁻ ta⁻ kiyh⁻. Sa⁻ lihn⁻ jmeen⁻ ta⁻ jee⁻ nuu⁻. Peer⁻ na⁻ hiihn⁻ ngin⁻ kuu⁻ kih⁻ dsa⁻. 4 Ma⁻ man⁻ ha⁻ lā⁻ jmeen⁻ mah⁻ lā⁻ chaa⁻ hi⁻ heeh⁻ jnä⁻ cha⁻ neh⁻ kih⁻ wa⁻ ra⁻ ya⁻ hii⁻ ta⁻ he⁻

jmeen⁺ la⁻.” ⁵ He-ja- ga-tëëyh⁺ ma⁺ jaa⁻ ma⁺ jaa⁻ hi- ma⁺ ää⁻ kih⁺ dsa⁻ juu⁺ ta⁺ he⁺. Hi- to-në⁺ he⁺ ga-siiyh⁺: “Joh⁺ ääh⁻ kih⁺ patrón kyaan⁺.” ⁶ “Ään⁻ hña-loo⁺ mi⁺ kwaah⁻ aceit”, ga-jäyh⁺. Mah⁺ ga-jäh⁺ hi- ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺ he⁺, siiyh⁺: “Hee⁻ la⁻ kwaat⁻ kyah⁺. Na⁺ jee⁺ na⁻ ga-juh⁻, sii⁺ to⁻ lo⁻ gya⁺ ba⁺ he⁻ ääh⁻.” ⁷ Ja-ga⁺ ga-siiyh⁺ hi- jñah⁺ he⁺: “¿Hne⁻ na⁺, joh⁺ ääh⁻?” “Hña-loo⁺ hih⁺ trigo”, ga-jäh⁺ hi- he⁺. Mah⁺ ga-jäyh⁺ siiyh⁺: “Hee⁻ la⁻ kwaat⁻ kyah⁺. Sii⁺ kye⁺ gyii⁺ ba⁺ he⁻ ääh⁻ hne⁻.” ⁸ Pero dsa⁻ juu⁺ he⁺ ga⁺ hlëëh⁺ llu⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ hi- ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺ ja⁻, kih⁺ he⁻ ga⁻ lä⁻ may⁻ ga⁻ liyh⁺ ya⁻ hii⁺ llu⁺ ta⁺ kiyh⁺. Dsoo⁺ ba⁺, dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻ heeh⁻, may⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ ha⁻ jee⁺ leeyh⁻ dsa⁻ kyaayh⁺, lä⁻ koh⁺ ga⁺ he⁻ jmee⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ wa⁺ je⁻.

⁹ He-ja- jwëëhn⁻ hnäh⁺, kyaah⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺ jmi⁻ gyuu⁺ hliih⁺ la⁻, hnøøh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ lä⁻ jwah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻. Lä⁻ ja⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ dsa⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺ chaä⁻ hi⁻ heeh⁻ hnäh⁺ cha⁻ neh⁺ jee⁺ go⁻ taah⁺ hnäh⁺ tää⁺.

¹⁰ Jaa⁻ hi⁻ mi⁻ te⁺ koo⁻ ta⁺ pih⁺, lä⁻ ja⁻ mi⁻ tey⁺ ka⁻ läh⁺ ta⁺ he⁻ juu⁺ ga⁺. Hi⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ mi⁻ teh⁺ koo⁻ ta⁺ pih⁺, lä⁻ ja⁻ sa⁻ mi⁻ teyh⁺ kyaah⁺ ta⁺ he⁻ juu⁺ ga⁺. ¹¹ Cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁻ jmää⁺ hnäh⁺ kooh⁺ hnäh⁺ kuu⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁺ hliih⁺ la⁻, ¿ha⁻ lä⁻ ka⁺ dsa⁻ o⁻ jøh⁺ dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ tooyh⁺ gooh⁻ hnäh⁺ he⁻ kye⁺ ga⁺? ¹² Hi⁻ cher⁺ mah⁺ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ lle⁺ kih⁺ kyaah⁺ kuu⁺ kih⁺ jñah⁺, ¿ha⁻ lä⁻ kwëëh⁺ dsa⁻ hnäh⁺ ma⁻ ra⁻ he⁻ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺?

¹³ Ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ lä⁻ kēh⁺ jmi⁺ jmee⁺ ta⁺ he⁺ kih⁺ uu⁺ dsa⁻ juu⁺. Jëëh⁺ jmeey⁺ na⁻ hääyh⁺ jaa⁻ mah⁺ lä⁻ hnääh⁺ hi⁻ jñah⁺ ba⁺. Mi⁻ tey⁺ kih⁺ jaa⁻ mah⁺ mi⁻ kwayh⁺ hi⁻ jñah⁺ he⁺. Lä⁻ ja⁻ sa⁻ lä⁻ kēh⁺ hnäh⁺ jmi⁺ kyaah⁺ koo⁻ hä⁺ ba⁺ kah⁺ hnäh⁺ hu⁺ dsë⁻ kih⁺ kuu⁺ hi⁺ kah⁺ hnäh⁺ hu⁺ dsë⁻ kih⁺ Dio ka⁻ läh⁺.

¹⁴ Ga⁻ nuu⁺ dsa⁻ fariseo ka⁻ läh⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ ma⁺ hlëëh⁻ Jesús discípulo kyaay⁺. Dsa⁻ fariseo he⁺ ma⁺ tu⁻ dsëy⁺ kuu⁺ he⁻ ja⁻ ga⁻ mi⁻ kwayh⁺ kih⁺ Jesús. ¹⁵ He-ja- ga⁺ jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Jmääh⁻ hnäh⁺ hñaah⁺ lluu⁺ cha⁻ nē⁺ hi⁻ tääh⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻. Pero ñe⁻ ba⁺ Dio ha⁻ lä⁻

la⁺ neh⁺ tuh⁻ hoh⁺ hnäh⁺. Hi⁺ kih⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ jmee⁺ dsa⁻ juu⁺ nē⁺ hwa⁺ la⁻, he⁻ ja⁻ sa⁻ lä⁻ jëë⁺ Dio go⁻ te⁻.

¹⁶ Jää⁺ ba⁺ ma⁺ cha⁻ ley kih⁺ Moisé hi⁻ ma⁺ cha⁻ juu⁺ kih⁺ lä⁻ jëë⁺ hi⁻ ga⁻ ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio lä⁻ jiih⁺ jii⁻ kih⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁺ choo⁻ jmi⁺. Lä⁻ ma⁺ ja⁻ ga⁻ løø⁺ nuu⁻ dsa⁻ ju⁺ hmëë⁺ lä⁻ koo⁻ jää⁺ Dio dsa⁻ lä⁻ hih⁺ kih⁺. He-ja- lä⁻ jëë⁺ ba⁺ jmee⁺ lä⁻ bii⁺ lä⁻ jaa⁺ mah⁺ dsa⁻ taayh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺.

¹⁷ Pero ma⁻ ra⁻ he⁻ lä⁻ te⁺ ba⁺ ley. Miih⁻ ga⁺ jwëëh⁺ he⁻ hee⁺ gyuu⁺ hwa⁺ lä⁻ koh⁺ ga⁺ he⁻ jä⁺ ta⁺ koo⁺ koo⁻ mi⁺ juu⁺ kih⁺ ley.

Ga⁺ jäh⁺ Jesús ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ bee⁻ dsa⁻ øøh⁻ (Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

¹⁸ Lä⁻ jëë⁺ hi⁻ bee⁻ dsa⁻ mē⁺ kyaä⁺ mah⁺ kaay⁺ jñah⁺ dsa⁻ mē⁺, he⁻ ma⁻ jmeey⁺ dso⁻ kye⁻ ba⁺ ja⁻. Hi⁺ lä⁻ ja⁻ hi⁻ kaa⁺ dsa⁻ mē⁺ hi⁻ ga⁻ beey⁺ he⁺, he⁻ ma⁻ jmeey⁺ dso⁻ kye⁻ ba⁺ ja⁻ ka⁻ läh⁺.

Dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ kyaah⁺ Lázaro

¹⁹ Ma⁺ chaä⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ hi⁻ ma⁺ kēh⁻ hmi⁺h⁻ gyuu⁺ läh⁻. Hmi⁺h⁻ hmooh⁺ jmah⁺ ba⁺ ma⁺ kēyh⁻. Hi⁺ koo⁻ kyoo⁻ ba⁺ ma⁺ cha⁻ lä⁻ jë⁻ nēë⁺ he⁻ ma⁺ kuh⁻ hiiyh⁻. ²⁰ Hi⁺ ma⁺ chaä⁻ jaa⁻ hi⁻ tä⁻ ñee⁺ hi⁻ chee⁻ Lázaro. Hi⁻ he⁺ ma⁺ gya⁺ ho⁺ haah⁺ kih⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ he⁺. Tuu⁺ ba⁺ cha⁻ hmih⁺ ma⁺ laay⁺. ²¹ Ma⁺ hee⁺ dsëy⁺ ma⁺ kuyh⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ ma⁺ dsa⁻ saa⁺ nē⁺ mes⁻ kih⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ he⁺. Lä⁻ kye⁻ dsii⁻ ma⁺ dsa⁻ nää⁺ dsa⁻ hluyh⁺ nē⁺ dsoo⁺ kiyh⁺ ja⁻. ²² Ga⁻ lloo⁺ koo⁻ jmi⁺ ga⁻ juu⁺ hi⁻ tä⁻ ñee⁺ he⁺. Ya⁺ nää⁺ ángele mah⁺ ga⁺ tēy⁻ lä⁻ ga⁻ tē⁺ koo⁺ kih⁺ Abraham. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ juu⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ he⁺ mah⁺ ga⁻ haa⁺ dsih⁺.

²³ Jee⁺ hääy⁺ cha⁻ je⁻ jëy⁻ wi⁺, ga⁺ chooyh⁺ mo⁻ nēy⁺, hi⁺ uu⁺ ga⁺ jëy⁺ Abraham kyaah⁺ Lázaro tääyh⁺ kō⁻ jøh⁺. ²⁴ He-ja- ga⁺ hlëëyh⁺ ki⁻ gaa⁻, ga⁺ jäyh⁺: “Tää⁺ Abraham, wa⁺ lä⁻ ñih⁺ hoh⁺ ki⁺ jnä⁺. Wa⁺ mi⁻ gyuh⁺ Lázaro mi⁻ lle⁺ cha⁻ gooy⁻ kyaah⁺ jmi⁺ mah⁺ cheey⁻ jee⁺ la⁻ mi⁻ gyuyh⁺ kō⁻ hi⁻ pih⁺ na⁻ sihn⁻. Jëëh⁺, jëen⁻ wi⁺ jwërte cha⁻ je⁻ la⁻.” ²⁵ Pero ga⁺ jäh⁺ Abraham siiyh⁺: “Gyuu⁺ kyaan⁺, mi⁻ dsooh⁻ hoh⁺ he⁻ ga⁻ ngëëh⁺ llu⁺ jwërte ta⁻ kō⁻ jiih⁺ ma⁺ chaah⁻. Mah⁺ Lázaro ga⁻ ngëë⁺ hliih⁺. He-ja⁻ chaay⁺ llu⁺ jee⁺ la⁻, mah⁺ hne⁺ jëëh⁺ wi⁺. ²⁶ Ma⁻ la⁻

ba' ma-hñah~ hnäh' høø' hnäh'. Ta' jyoh' ko-taa- cha- koo- ta-juh- ñiih' jee' jnän'. Hi- hnøø' hwëë' jee' la- mah' dsa-näay' jee' na- sa- le'. Ni- sa- le' ya-näa' hi- tääh' jee' na- jee' tøøh' jnääh' la-."

²⁷ 'Pero dsa- hi- ma' cha- kuu' he' ga-jäh': "Chuun' kyaah' hne-, täa' Abraham, chee- Lázaro cha'neh- kih' täa' kyaan-." ²⁸ Jëeh' chaa- hñaa' øøhn'. Hi- he' hnoon' dsa-hlëëyh' mah' lä-ja- mo-so' ya-näay' jëey' wii' lä- jëen- la-." ²⁹ Mah' ga-jäh' Abraham siyh': "Cha- ba' nuuh- kih' Moisé hi- cha- ba' juu' he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio jee' täayh' oo-. Wa' jmeey' he' kih' juu' ja-." ³⁰ Ja-ga' ga-jäyh': "Ja- lä-ja-, täa' Abraham. Wa-ra- jäh' kih' llaah- jaa- hi- ma-na-juu' jee' kiyh', dsa-jëeyh- kyaah' Dio." ³¹ Pero ga-jäh' Abraham siyh': "Cher'mah' sa- ga-jmeey' he' nuuh- kih' Moisé hi- lä-ja- sa- ga-jmeey' he' juu' he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, ni- lä-ja- sa- lä-heey' wa-ra- ga-jëey' ma-lä-jiih' jaa- hi- ma-na-juu'."

17

Goo- la' kih' hi- jmee- tēh' dsa-kyaah' (Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

¹ Mah' ga-siih- Jesús discipulo kyaay':

—Ma-ra- he- gwa' ba' he- jaa' jne' jwë' hliih'. Peer- jwii- dsa- hi- jmee- dsa-tēh' dsa-kyaah'. ² Peer- jwii- ba' hi- jmee- dsa-tēh' jaa- hi- mäh' la- kyaah' he- hliih'. Llu' ga' la' kiyh' wa-ra- jäh' kih' hñuu- dsa- luuy' koo- cha-too' kih' molii' mah' jwää' dsih' cha'jmi-ñeeh-. ³ He-ja- jwëehn- hnäh', leeh- hnäh' kyaah' he- ja-.

'Cher'mah' jaa- øøh' ga-hlääh- kyaah' hne-, hlëeh' hñiih'. Hi- cher'mah' ga-heeh- bih', jmee' jøh- hoh' kiyh'. ⁴ Cher'mah' gyii' jiih- ga-hlääyh- kyaah' hne- koo- jmi-, hi- cher'mah' gyii' jiih- jäy- ya-chiiyh' hne-: "Mo-so' jmeen- ka-läh'." Ja- jmeeh- jøh- hoh' kiyh'.

⁵ He-ja- ga-jäh' apóstole siyh- Dsa-jøøh' jnän':

—Jmee' wa' lä-dsoo' dsë- jnääh' cha-gamiih-.

⁶ He-ja- ga-jëeh- Dsa-jøøh' jnän' juu' kiyh', ga-siiyh':

—Wa-ra- jäh' kih' dsoo' hoh' hnäh' ko-hi'pih' lä-koo- te' mi'ju- mostaza, le' ba' jwiih' hnäh' chaah' hma- sicómoro la-: "Cheh' hñaa' jee' la- mah' gwa- ta- cha'jmi-ñeeh'." Jmeey' ba' lä- jwiih' hñiih'.

Hnøø' jmee' jne' ta'he' kih' øøh' jne'

⁷ 'Wa' jmeen', jaa- hnäh' chaa- jaa- moz- kyaah' hi- kyah- hwa' o hi- hää- jah'. Wa-ra- jayh', ¿che' jwa- jwiih' hñiih': "Ngëe', ña- ya-na' nē' mes- mah' kuh'huh'?" ⁸ Lä-la- ba' jwiih' hñiih': "Jmee' ma-nuu- kuhñ. Jmääh' hñaa' mah' jmee' ta'he' kin- ta-ko-jiih' kuh-huhn'. Ja-ga' kuh'huh' hne-." ⁹ ¿Che' jwa- jwiih' hñiih' ti'hmaah', kih' he- ma-mi-tey' lä-jë- mada- kyah'? Go- laan- kin- sa- jmeeh' hnäh' lä-ja-. ¹⁰ Lä-ja- ka-läh' hnäh', wa-ra- ga-mi-teh- hnäh' lä-jë- mada- he- jmee- Dio kyah' hnäh', jawah' hnäh': "Sa- cha- jmää' jnääh' ' ni- miih- kyah'. Jëeh', lä-koh' te' he- ää- jmi- jmee' jnääh', ko-ja- ba' ma-jmee' jnääh'."

Ga-mi-hlää' Jesús gyaa' hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' øø'

¹¹ Lä-koo- ma' hää' Jesús jwë' ngooy' ta- Jerusalén, ga-ngëey' ya-jwii' kih' hwa' Samária kyaah' kih' hwa' Galilea.

¹² Lä-koo- ma' ga-hey' koo- jwii- mäh-, gyaa' dsa-ñuu- hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' høø', ya-näa' ga-mi-jëey' Jesús. Pero uu' ba' ga-taayh'. ¹³ Ga-hlëëyh' ki-gaa-, ma' jäh':

—Jesús, hne- hi- laah' ta-jwoh', wa' lä-ñih' hoh' kyaah' jnääh'.

¹⁴ Ma' ga-jëe' Jesús lä-jëe' dsa-dsaah' he', ga-siiyh':

—Go-näa' hnäh', go-hääh' hnäh' hñaa' jmi-dsa- mah' jëey' he- ma-jä' kyah' hnäh'.

Ta-ko-jiih' jee' ga-näay' ja-, ga-ääh' go-te- hmih' øø- ja-. ¹⁵ Jaa- jee' lä-jëe' kih' gyaa' dsa- he', ma' ga-jëey' ma-jä' go-te- kiyh', ga-jëeyh- ka-läh', kway- ti'hmaah' kih' Dio hlëëyh- ki-gaa-. ¹⁶ Ga-juuyh' jnëy' ga-jluuy' hñiiy' lä- ga-të' hwa' huu' ti- Jesús, ga-kwëeyh' ti'hmaah'. Dsa- he' ma' chaa- Samária. ¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Ja, gyaa' dsa- hi- ma-jä' kih'? ¿Ha- ba' tääh' jñah' ga- ñu'? ¹⁸ Dsa- chaa- uu' la-,

ma⁻la⁻ hi⁻ la⁻ ba⁻ ma⁻kēh¹ kwa⁻ ti⁻hmaah⁻ kih¹ Dio.

¹⁹ Mah¹ ga⁻siiyh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻dsaah¹ he⁻:
—Noo⁻, gwaah⁻ ba⁻hne⁻ kyah¹. Ma⁻hlaa⁻
ba⁻hne⁻ kih¹ he⁻ ma⁻lā⁻dsoo⁻ hoh⁻.

Ga⁻jäh⁻ Jesús ha⁻ lä⁻ le⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ jäh⁻

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Ga⁻ngii⁻ dsa⁻ fariseo juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Lih⁻ ba⁻ lloo⁻ jmi⁻ jmee¹ Dio hih⁻?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁺:

—Sa⁻ la¹ jnä⁻hā⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻løø¹ jää⁻ Dio
dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih¹. ²¹ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ jäh⁻: “Jee⁻
la⁻ jmee⁻ Dio hih⁺ o jee⁻ oo⁻ ba⁻ jmeey⁻
hih⁻.” Jëeh⁻, lä⁻koo⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺
kih¹ ma⁻cha⁻ ba⁻jee⁻ jnän⁻.

²² Hi⁻ ga⁻jäh⁻ siiyh⁺ discipulo kyaay¹:

—Lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ lä⁻hnooh⁻ hnäh⁻ wa⁻
jäh⁻ na¹ ga⁻jäh⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻, pero sa⁻
jäh⁻ jmi⁻ he⁻ hnooh⁻ hnäh⁻. ²³ Ma⁻ja⁻
ko⁻lla⁻ jäh⁻: “Hi⁻ Jesús ma⁻jäh⁻, hi⁻ cheh⁻
na⁻ o hi⁻ cheh⁻ jee⁻ oo⁻ go⁻jëë⁻ hnäh⁻.” Pero
ta⁻ go⁻nää⁻ hnäh⁻, ta⁻ lla⁻lle⁻ hnäh⁻ kaah⁻
kiyh¹. ²⁴ Jëeh⁻, lä⁻koo⁻ jmee⁻ je⁻ñih¹ wa⁻ra⁻
ga⁻hih¹, dsa⁻lä⁻jnä⁻ lä⁻ ga⁻dsa⁻ jmi⁻gyuuh¹,
ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ le⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹
la⁻. ²⁵ Pero to⁻ nē⁻ jmee⁻ bii⁻ jëen⁻ wii⁻, dsa⁻
chaa⁻ na¹ jmääy¹ jnä⁻ ta⁻ koo⁻. ²⁶ Lä⁻koo⁻
ga⁻la⁻ jmi⁻ kih¹ Noé, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ le⁻ wa⁻ra⁻
ga⁻tē⁻ jee⁻ jäh⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻. ²⁷ Ma⁻
kuh⁻ ma⁻hih⁻ dsa⁻, ma⁻dsa⁻jee⁻ goo⁻ dsa⁻
lä⁻jiih¹ ga⁻lloo⁻ jmi⁻ ga⁻he⁻ Noé neh⁻ barco.
Jmi⁻ ja⁻ ja⁻ jmi⁻jauh⁻ mah¹ ga⁻jngiih¹ kih¹
lä⁻jëë⁻. ²⁸ Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻la⁻ jmi⁻ kih¹ Lot.
Ma⁻ kuh⁻ ma⁻hih⁻ dsa⁻, ma⁻ tääh⁻ hi⁻ la⁻,
ma⁻ tääh⁻ hi⁻ hñii⁻, ma⁻ tääh⁻ hi⁻ jngëë⁻ mii⁻
hma⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ hi⁻ jmee⁻ hne⁻. ²⁹ Pero
jmi⁻ ma⁻ ya⁻hëë⁻ Lot jwii⁻ Sodoma, ga⁻hla⁻
gyuuh¹ si⁻je⁻ kyaah¹ azufre he⁻ ga⁻jngiih¹
kih¹ lä⁻jëë⁻. ³⁰ Lä⁻ja⁻ le⁻ ka⁻läh⁻ jmi⁻ wa⁻ra⁻
ga⁻lä⁻jnää⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻.

³¹ Jmi⁻ ja⁻, hi⁻ tääh⁻ jee⁻ ga⁻tē⁻ to¹ jwëë⁻
hne⁻ wa⁻ jñäay¹ mah¹ wa⁻kyuuh¹ bih¹. Sa⁻ wa⁻
kyey⁻ he⁻ tääh⁻ cha⁻neh⁻ kiyh¹. Hi⁻ tääh⁻ jee⁻
nuu⁻ kih¹ lä⁻ja⁻ sa⁻ wa⁻lla⁻näay⁻ cha⁻neh⁻
kiyh¹. ³² Ja⁻ mi⁻dsooh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻
ga⁻la⁻ kih¹ më⁻ Lot. ³³ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ hnooh⁻
ha⁻ lä⁻ jee⁻lääy¹ hñii⁻, juuy⁻ ba⁻. Pero lä⁻jëë⁻
hi⁻ kwaa⁻ hñii⁻ juu⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻lää⁻.

³⁴ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻, hwë⁻ he⁻ jäh⁻
ja⁻, na⁻saa⁻ uu⁻ nē⁻ jii⁻. Jaa⁻ he⁻ tëëy⁻, hi⁻
hi⁻ jaa⁻ he⁻ jäh⁻. ³⁵ Uu⁻ dsa⁻më⁻ tääh⁻ dsë⁻
hor⁻ ja⁻. Jaa⁻ he⁻ tëëy⁻ hi⁻ hi⁻ jaa⁻ he⁻ jäh⁻.
³⁶ Ma⁻ja⁻ uu⁻ dsa⁻ tääh⁻ jee⁻ nuu⁻ kih¹ jmee⁻
ta⁻. Jaa⁻ he⁻ tëëy⁻ hi⁻ hi⁻ jaa⁻ he⁻ jäh⁻.

³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ discipulo he⁻ siiyh⁺:

—¿Ha⁻ ba⁻ ja⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻?

Mah¹ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁺:

—Jee⁻ kya⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁻, jee⁻ ja⁻ kuh¹
tu⁻siih⁻.

18

*Juu¹ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ jwëë⁻
kyaah¹ dsa⁻më⁻ hñii⁻*

¹ Ga⁻hlëeh⁻ ka⁻läh⁻ Jesús juu¹ na⁻hmää⁻
mah¹ mi⁻tëëy⁻ discipulo kyaay¹ he⁻ jmee⁻
bii⁻ ngiiy⁻ kiyh¹ lä⁻jë⁻ jmi⁻ kyaah¹ Dio hi⁻
sa⁻ hnøø⁻ hwaay⁻ he⁻ chuuy¹ kyaah¹ Dio.

² Ga⁻jäh⁻ siiyh⁺:

—Koo⁻ jwii⁻ jauh⁻ ma⁻chaa⁻ jaa⁻ jwëë⁻
hi⁻ sa⁻ ma⁻gah⁻ Dio ni⁻ sa⁻ ma⁻jmeey⁻
he⁻ kih¹ dsa⁻. ³ Jee⁻ jwii⁻ ja⁻, ma⁻chaa⁻
jaa⁻ dsa⁻më⁻ hñii⁻ hi⁻ ma⁻dsoo⁻ nē⁻ta⁻ kih¹
jwëë⁻ he⁻, ma⁻jäh⁻ siiyh⁺: “Lla⁻ ta⁻ kin⁻
kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ jmeeh⁻ jnä⁻.” ⁴ Ga⁻lä⁻hi⁻
cha⁻miih⁻ jmi⁻ sa⁻ ga⁻hi⁻ jwëë⁻ he⁻ ma⁻lla⁻
ta⁻ kih¹ dsa⁻më⁻ he⁻. Këë⁻ ga⁻ga⁻jmeey⁻
huu⁻dsë⁻: “Ma⁻ke⁻ sa⁻ gahn⁻ Dio, ni⁻ sa⁻
jmeen⁻ he⁻ kih¹ dsa⁻, ⁵ pero ma⁻ra⁻ he⁻
jmeen⁻ ba⁻ he⁻ kih¹ dsa⁻më⁻ hñii⁻ hi⁻ chuuy¹
kyaah¹ jnä⁻. Jëeh⁻, cher⁻mah¹ lä⁻ ma⁻ngoo⁻
la⁻ ba⁻ gway⁻ nē⁻ta⁻ kin⁻, lä⁻dsëeh⁻ dsën⁻
kyaah¹ jnih⁻.”

⁶ Hi⁻ ga⁻hlëeh⁻ ga⁻Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻:

—Kye⁻ da⁻ hnäh⁻ kwaat⁻ kwee⁻ ha⁻ lä⁻
ga⁻jmee⁻ jwëë⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsë⁻ he⁻. ⁷ ¿Che⁻
jwa⁻ sa⁻ jmee⁻ Dio he⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻llëeh⁻
kyaay¹ hi⁻ tääh⁻ ngii⁻ kiyh¹ lä⁻jmi⁻ lä⁻hwë⁻?
¿Che⁻ lä⁻hi⁻ jëeyh⁻ kiyh¹, laah⁻ hnäh⁻?
⁸ Jwëëhn⁻ hnäh⁻, chah⁻ ba⁻ jëeh⁻ Dio kiyh¹.
Pero wa⁻ra⁻ jäh⁻ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo¹ la⁻, ¿che⁻ lä⁻
ma⁻chaa⁻ ja⁻ ba⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻ dsë⁻
kiyh¹?

*Juu¹ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ fariseo
kyaah¹ hi⁻ ma⁻koo⁻ ku⁻siih⁻*

⁹ Hi⁻ ga⁻hlëeh⁻ Jesús ka⁻läh⁻ jyoh⁻ juu¹
na⁻hmää⁻. Ga⁻hlëëyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻

jmeē⁻ kwaat[~] laa¹ jaa⁻ hi⁻ lluu¹ mah¹ ma⁻ na⁻ hāy^h dsa⁻. ¹⁰ Uu¹ dsa⁻ ga⁻ wii¹ jee⁻ chih¹ gwah⁻ na⁻ ngii¹ kiyh¹ kih¹ Dio. Jaa⁻ he⁻ fariseo, hi⁻ jaa⁻ he⁻ hi⁻ koo¹ ku⁻ sih⁻. ¹¹ Dsa⁻ fariseo he⁻ na⁻ cheyh¹ ma⁻ hlēy^h lā⁻ la⁻ kyaah¹ Dio: “Dio kyaan⁻, kwan⁻ ti⁻ hmaah¹ kyah¹. Jēeh⁻ sa⁻ laan¹ lā⁻ koo⁻ laa¹ jee⁻ lā⁻ jēē⁻ dsa⁻, dsa⁻ hi⁻ hii⁻, hi⁻ sa⁻ mi⁻ teh¹, hi⁻ ngē⁻ kyaah¹ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁻, ni⁻ sa⁻ laan¹ lā⁻ koo⁻ laa¹ hi⁻ koo⁻ ku⁻ sih⁻ hi⁻ cheh¹ oo⁻. ¹² To¹ jiih⁻ koo⁻ seman⁻ sa⁻ kuh⁻ huhn⁻ mah¹ ngii¹ mēn⁻ kin⁻ kyah¹ hne⁻. Kih¹ lā⁻ jē⁻ he⁻ lihn¹, kwa⁻ ba⁻ jnā⁻ gya¹ kih¹ lā⁻ koo⁻ hñā⁻ loo⁻.” ¹³ Pero hi⁻ koo⁻ ku⁻ sih⁻ he⁻, uu⁻ ga⁻ miih⁻ ma⁻ cheyh¹. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻ tuu⁻ dsēy¹ ma⁻ chooy¹ nēy⁻ ta⁻ gyuu^h. Ma⁻ cheyh¹ kiyy⁻ mo⁻ dsēy¹, ma⁻ jāyh⁻: “Hne⁻ Dio kyaan⁻, wa⁻ lā⁻ ñih⁻ hoh⁻ ki⁻ jnā⁻, cha⁻ miih⁻ he⁻ hliih¹ ma⁻ jmeen¹.” ¹⁴ He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hnāh⁻, ma⁻ ga⁻ hwēy⁻ gwah⁻ ga⁻ nāy⁻ kiyh¹, hi⁻ koo⁻ ku⁻ sih⁻ he⁻ ga⁻ jāy⁻ llū¹ cha⁻ nē⁻ Dio. Pero dsa⁻ fariseo he⁻ sa⁻ ga⁻ jāy⁻ llū¹. Jēeh⁻, lā⁻ jēē⁻ hi⁻ jmāā⁻ hñii⁻ kaah¹, hi⁻ he⁻ jā⁻ ta⁻ hwa⁻ go⁻ te⁻. Pero hi⁻ jmāā⁻ hñii⁻ hwaā⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ lee⁻ jōh⁻.

Ga⁻ mi⁻ jāā⁻ Jesús gyuu⁻

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

¹⁵ Ma⁻ dsa⁻ nāā⁻ dsa⁻ dsa⁻ jāā⁻ gyuu⁻ kyaa⁻ cha⁻ nē⁻ Jesús mah¹ kyey⁻ gooy⁻ nē⁻ kiyh¹. Pero ma⁻ ga⁻ jēē⁻ discipulo kyaay¹, ga⁻ juyh¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jāā⁻ gyuu⁻ he⁻. ¹⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻ tēeh¹ Jesús discipulo kyaay¹, ga⁻ siyh⁻:

—Kwa⁻ jwē⁻ ya⁻ nāā⁻ gyuu⁻ ta⁻ la⁻ kin⁻. Ta⁻ ha⁻ hnāh⁻ kiyh¹, jēeh⁻ hi⁻ laa¹ lā⁻ koo⁻ gyuu⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ jāā⁻ Dio lā⁻ hih⁻ kih¹. ¹⁷ Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁻ jwēēhn⁻ hnāh⁻, hi⁻ sa⁻ heeh⁻ jāā⁻ Dio lā⁻ hih⁻ kih¹ lā⁻ koo⁻ heeh⁻ jaa⁻ gyuu⁻, sa⁻ heyh¹ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻.

Jaa⁻ dsa⁻ kwaā⁻ hi⁻ cha⁻ kuu⁻ ga⁻ hlēh⁻ kyaah¹ Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

¹⁸ Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ nē⁻ ga⁻ ngii⁻ juu⁻ kih¹ Jesús, ga⁻ jāyh⁻:

—Hne⁻ hi⁻ laa¹ Ta⁻ jwoh¹ llū¹, ¿hee⁻ hnøø⁻ jmeen⁻ mah¹ tēēhn¹ jee⁻ mo⁻ so⁻ juun⁻?

¹⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁻ Jesús siyh⁻:

—¿Che⁻ ñeh⁻ hne⁻ he⁻ laan¹ llū¹? Jēeh⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ llū¹ sa⁻ chaa⁻, jaa⁻ Dio ba⁻ hi⁻

llū¹. ²⁰ Ma⁻ kyuu^h ba⁻ hne⁻ lā⁻ jē⁻ mada⁻ kih¹ Dio: “Ta⁻ kaah⁻ hi⁻ laa¹ kyaa⁻ jñah⁻, ta⁻ jngēēh⁻ dsa⁻, ta⁻ hii⁻ kih¹ dsa⁻, ta⁻ jmee⁻ dsoo⁻ kih¹ juu⁻ ta⁻ juu⁻. Wa⁻ hnaah⁻ maa⁻ kyaah¹, tää⁻ kyaah¹.”

²¹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁻ dsa⁻ he⁻ siyh⁻:

—Lā⁻ jē⁻ he⁻ na⁻ ma⁻ mi⁻ ten⁻ lā⁻ jiih¹ ma⁻ mahn¹.

²² Ma⁻ ga⁻ nuu⁻ Jesús he⁻ ga⁻ jāh⁻ dsa⁻ he⁻ lā⁻ ja⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ siyh⁻ ka⁻ lāh⁻:

—Hnøø⁻ ga⁻ koo⁻ he⁻ jmeeh⁻. Gwaah⁻ go⁻ hñii⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ cha⁻ kyah¹ mah¹ go⁻ kwēēh⁻ hi⁻ tā⁻ ñee⁻. Lā⁻ ja⁻ ba⁻ lā⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ kyah¹ gyuu^h jmi⁻ gyuu^h. Ja⁻ ga⁻ na⁻ ñeeh⁻ mah¹ jmeen⁻ ko⁻ jōh⁻ —ga⁻ jāh⁻ Jesús.

²³ Ma⁻ ga⁻ nuu⁻ dsa⁻ he⁻ juu⁻ ja⁻, ga⁻ lā⁻ meeh⁻ dsēy¹ jwēte kih¹ he⁻ ma⁻ chay⁻ cha⁻ miih⁻ kuu⁻. ²⁴ Ma⁻ ga⁻ jēē⁻ Jesús ga⁻ lā⁻ meeh⁻ dsēy¹ cha⁻ miih⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ jāyh⁻:

—Ha⁻ koh⁻ sa⁻ jwēēh⁻ la⁻ kih¹ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻ heyh¹ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻. ²⁵ Sa⁻ ga⁻ jwēēh⁻ la⁻ kih¹ jaa⁻ camey⁻, ngēē⁻ to⁻ gwa⁻ koo⁻ hma⁻ kuu⁻ lā⁻ koh⁻ ga⁻ he⁻ heh⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻.

²⁶ Lā⁻ jēē⁻ hi⁻ ga⁻ nuu⁻ juu⁻ la⁻, ga⁻ jāyh⁻:

—¿Hi⁻ ba⁻ lāā⁻ ja⁻?

²⁷ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁻ Jesús siyh⁻:

—He⁻ sa⁻ lā⁻ kēh⁻ dsa⁻ jmi⁻ jmee⁻, Dio ba⁻ lih⁻ jmee⁻.

²⁸ Mah¹ ga⁻ jāh⁻ Pee⁻ siyh⁻:

—Ma⁻ jā⁻ ba⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ cha⁻ kyaa⁻ jñāāh⁻ mah¹ ma⁻ ya⁻ nøø⁻ jñāāh⁻ kyaah¹ hne⁻.

²⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jāh⁻ Jesús siyh⁻:

—Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁻ jwēēhn⁻ hnāh⁻. Lā⁻ jēē⁻ hi⁻ ma⁻ tuu⁻ dsē¹ ma⁻ hwēē⁻ cha⁻ neh⁻ kih¹, hi⁻ ma⁻ beey⁻ cho⁻ jmiy⁻, øøyh⁻, mēy⁻, chih⁻ kyaay¹ kih¹ he⁻ hnøøy⁻ jmeey⁻ lā⁻ koo⁻ la⁻ mada⁻ kih¹ Dio, ³⁰ hi⁻ he⁻ hyoh⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ jmi⁻ gyuu^h la⁻. Hi⁻ jmi⁻ gyuu^h he⁻ na⁻ ga⁻ jā⁻, tēēy⁻ jee⁻ mo⁻ so⁻ juuy⁻.

Ngoo⁻ hnē⁻ jiih⁻ jmeeh⁻ Jesús juu⁻ he⁻ juuy⁻

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

³¹ Ga⁻ tēeh¹ Jesús kah⁻ lā⁻ jēē⁻ gya⁻ tuu⁻ discipulo kyaay¹ mah¹ ga⁻ siyh⁻:

—Na⁻ maan⁻ ta⁻ Jerusalén mah¹ lā⁻ te⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ sii⁻ lā⁻ jēē⁻ hi⁻ ga⁻ ngēē⁻

juu' kih' Dio llo'joo' lä'koo' ga'siyy' kih' Hi'ga'lëë'ngo' la'. ³² Jee' ja' taayh' jnä' ja'goo' dsa' hi' sa' laa' judiu mah' mi'kwayh' jnä', ta'haayh' jnä', mah' ti'hñey' jnä'. ³³ Ma'ngëë' ma'jmi' ma'baay' jnä', ja'ga' jngëëyh' jnä'. Pero lä'jiin' ka-läh' ga'ma'hya' hnë' jmi'.

³⁴ Pero ni' jaa' discípulo kyaay' he' sa' ga'lä'ngëë' he' juu' ja' ma' hlëëyh'. Kih' discípulo he' ma' la' lä'koh' juu' na'hmää' ba'. He'ja' sa' ga'lä'ngëëy' hee' ma'hnøø' jäh' juu'ja'.

Ga'mi'hlää' Jesús jaa' dsa'tuu'
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ Ma'ngoo' ya'jäh' Jesús chuu' jwii' Jericó, koo' jwë' ja' ma' gya' jaa' dsa'tuu' hi' ma' chu' kyaah' dsa' hi' ma' dsa'ngëë' jee' ja'. ³⁶ Ma' ga'nuu' dsa'tuu' he' dsa'ngëë' jwëë' dsa' mah' ga'ngii' juu':

—¿Hee' na' jmee' dsa' hi' ga'nää' na'?

³⁷ Mah' ga'jmeeh' dsa' juu' kiyh':

—Jesús dsa' chaa' Nazaret ba' na' hi' dsa'ngëë' cha'jwë' la'.

³⁸ Ja'ga' ga'hlëëyh' ki'gaa', ga'jäyh':

—Jesús, hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'.

³⁹ Lä'jëë' dsa' hi' ga'nää' ta' cha'në' Jesús, ga'juuyh' kih' dsa'tuu' he' mah' mo'so' ma' tooyh' miih'. Pero dsa'tuu' he' cha'ga'miih' ma' tooyh' miih':

—Hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'.

⁴⁰ Ja'ga' ga'noo' Jesús. Ga'jmeey' mada' na'kyaay' hi' tuu' he' chu' kiyh'. Ma' ga'llooy' chu', ga'ngii' Jesús juu' kiyh'.

⁴¹ Ga'jäyh' siyyh':

—¿Hee' hnooh' jmeen' kyah'?

Mah' ga'jäh' dsa'tuu' he':

—Dsa'jøøh' kyaan', hnoon' lä'jnä' mi'nën'.

⁴² —Wa' lä'jnä' ba' mi'nëh'. Ma'hlää' ba' hne' kih' he' ma'lä'dsoo' hoh' —ga'jäh' Jesús siyyh'.

⁴³ Lä'chah' ja' ga'lä'jnä' mi'nëy'. Mah' ngooy' kyaah' Jesús, kway' ti'hmaah' kih' Dio. Hi' lä'jëë' dsa' hi' ma'tääh' jee' ja' ma'kway' ti'hmaah' kih' Dio ka-läh'.

19

Juu' kih' Zaqueo

¹ Ma' ga'he' Jesús jee' jwii' Jericó, ngoo' bih' hääy' jwë'. ² Jee' ja' ma' gya' jaa' dsa' cha' kuu' hi' ma' chee' Zaqueo, dsa'jøøh' kya' lä'jëë' hi' ma' koo' ku'sih'. ³ Ma' hnøøy' ma' jëëy' Jesús. Pero sa' ga'tëëy' ma' jëëy' jee' kih' jwëë' dsa', jëeh' ma' laay' jaa' dsa' bëeh' pih'. ⁴ He'ja' ngooy' ko'chih' ta' cha'në'. Ga'wiiy' gyuu' hma'sicómoro mah' jëëy' Jesús. Jëeh' ta' ja' ma' dsa'ngëëy'. ⁵ Ma' ya'jäh' Jesús jee' ja', ga'jëëy' ta' gyuu', ga'jëëy' Zaqueo lleë' gyuu' hma'. Mah' ga'siyyh':

—Zaqueo, jñaa' na'koh' jee' na'. Jëeh', na' jmee' bii' na'jän' cha'neh' kyah'.

⁶ Ja'ga' ga'jñaa' ko'chih'. Peer' jëë' dsëy' ga'tëëy' cha'neh' kiyh'. ⁷ Ma' ga'jëë' lä'jëë' dsa' he', ga'løøy' hlëëyh' wii' kih' Jesús, kih' he' ga'jäy' cha'neh' kih' jaa' dsa' wa' hi' cha' hi'. ⁸ Mah' ga'noo' Zaqueo jee' ma'gya', ga'jäyh' siyyh' Dsa'jøøh' jnän':

—Dsa'jøøh' kyaan', kwan' to'dsaah' he' cha' kin' kwëëhn' dsa' hi' tä'ñee'. Lä'jëë' hi' ma'hiin' kuu' kih', ngëën' kiyh' kye' juh'.

⁹ Mah' ga'jäh' Jesús siyyh':

—Na' ma'laa' lä'jëë' dsa' hi' tääh' cha'neh' la'. Jëeh', dsa'ñuu' la', laa' ja'ba' sa'ju' kih' Abraham ka-läh'. ¹⁰ Jëeh', Hi'ga'lëë'ngo' la', ma'jay' hnaayh' hi' na'hëë' mah'lääy'.

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' uu' dsa' hi' ga'jmeey' ta'kyaah' kuu'
(Mt. 25:14-30)

¹¹ Ma' tääh' dsa' ma' nuu' kih' Jesús, he'ja' ga'hlëëyh' juu' na'hmää' lä'la'. Jëeh' ma'ngoo' ya'jäyh' kih' Jerusalén hi' ma' jmee' dsa' hu' dsë', lä'chah' ja' ma' lee' Jesús dsa'ta' mah' jmeey' hih' kih' dsa'gooy'. ¹² He'ja' ga'jäh' Jesús siyyh':

—Ma' chaa' jaa' dsa'jøøh' hi' ngoo' jee' jwii' uu' jee' hñaa' dsih' leey' dsa'ta'jøøh', ja'ga' jäyh' gooy'. ¹³ Jää' ja'ga' ya'hëëy', ga'tëëyh' gya' moz' kyaay'. Ga'kwëëyh' ma' koo' chooh' kuu' lä'jaay'. Mah' ga'siyyh': “Jmee' hnäh' ta' kyaah' kuu'

la-, ta'ko-jiih' lä'hëen'." 14 Pero dsa- hi- ma' tääh' jee' jwii- ja-, ma' na-høøh' kih' dsa-jøøh' he'. He-ja- ga-cheey' dsa- kaah' kiyh' hi- dsa-jäh' jee' ja-: "Sa-hnøø-jnääh' lee' dsa- na- dsa-ta' kyaa' jnääh'."

15 'Lä-koo- ma' jah' dsa-jøøh' he', ma-ngëe' ma-hñaay' ta', ga-jmeey' mada- dsa-tëeyh' moz' hi- ga-kwëeyh' kuu' mah' jëey' ha- koo- te' kuu' ma-lih' moz' he'. 16 Ja' hi- to-në' he', ga-jäyh' siyh': "Dsa-jøøh' kyaan', kyaah' kuu' kyah' ma-lihn' koo- ga' gya' lä-koo- te' he- ga-kwëeh' jnä'." 17 Dsa-ta' jøøh' he' ga-jäh' siyh': "Llu' ba' ta' kyah', hne- moz' lluu' kyaan'. Kih' he- ma-mi-teh' kyaah' miih' he- ga-toohn' gooh-, leeh' dsa-ta' kih' gya' jwii-." 18 Ja' hi- jñah' he' hi- ga-jäh': "Dsa-jøøh' kyaan', kuu' kyah' ma-lih' hña' juh' lä-koh' te' kuu' he- ga-kwëeh' jnä'." 19 Hi- ga-siyh' ka-läh' hi- he': "Hne- ka-läh' leeh' dsa-ta' kih' hña' jwii-."

20 'Hi- ja' jñah' ka-läh' hi- ga-jäh': "Dsa-jøøh' kyaan', hee' kuu' kyah' la-, ga-løøn' lluu' kyaah' hmiih- dsa-luu-."

21 Jëeh', ga-lä-gohn' kyaah' hne- kih' he- hääh' kyaah' ta' kyah'. Jmeeh- kyah' he- la' kih' jñah' hi- chooh' ta' jee' sa' jngëeh-."

22 Mah' ga-jäyh' siyh': "He- ba' che- hlëeh' hne- moz'. Kyaah' ja-ba' juu' he- ma-hlëeh' llan' ta' kyah'. Ma-nëh' ba' hne- he- hään', mah' jmeen' kin' he- la' kih' jñah' hi- choohn' ta' jee' sa' ma-jngëen'."

23 ¿He-la' sa' ga-tøøh' kuu' kin' banco mah' ma-la' ma-jahn' ma' ngëeh' kin' lä-kye- sa'joo' kih'?" 24 Mah' ga-siyh' lä-jëe' hi- ma' tääh' jee' ja-: "Jñuuh' hnäh' kuu' he- chooyh- na- mah' kwëeh' hnäh' hi- cha- kih' gya' koo- na-."

25 Dsa- he' ga-jäh' siyh': "Dsa-jøøh' kyaan', pero dsa- na- cha- ba' kiyh' gya' koo- na-."

26 Pero jwëeh'n- hnäh': "Hi- cha- kih', hyoyh' cha-ga'miuh'. Mah' hi- cha- miuh' kih', dsa-jñuh' go-te' ba' he- cha- kiyh'."

27 Lä-ja- ka-läh' lä-jëe' hi- na-høøh' kin', hi- sa' ma' hnøø' ma' jmeen' hih' kih', go-kyaa' kyaan' ta' la' mah' kuh' luuy' cha-nën' la-."

Ga'he' Jesús na-dsëe' burr~ jwii-

Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 Ma-ngëe' ma-hlëeh' Jesús juu' ja-, ga-hey' jwë' ngooy' ta' Jerusalén. 29 Ma' ngooy' ya-chuyh' jwii- Betfagé kyaah' Betania, jäh' kih' moh' he- chee- Olivo, ga-cheey' uu' discípulo kyaay'. 30 Ga-siyh':

—Go-nää' hnäh' ta' jee' jwii- mäh' he- nøø' ta' cha-në'. Wa-ra- ga-tëeh' hnäh' jee' oo', jnääh' hnäh' jaa- burr~ mäh' hi- na-hñuuh', hi- sa' ga' ma-wii' dsa-. Ja- cheeh' hnäh' mah' ya-jääh' hnäh' ta' la-. 31 Cher'mah' chaa- hi- ga-ngii' juu' kyah' hnäh' he-la' cheeh' hnäh' burr~ na-, ja- jwiih' hñih' lä-la-: "Jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' kyaa' jnääh' ba' la-."

32 He-ja- ga-nää' ba' hi- ga-cheey' he'. Hi- ga-jnääh' ba' lä-koh' ga-jäyh'.

33 Lä-koo- ma' tääh' cheeyh- burr~ he', ga-jäh' dsa-juu' burr~ siyh':

—¿He-la' cheeh' hnäh' burr~ na-?

34 Mah' ga-jäh' discípulo he' siyh':

—He- jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' jñän' ba' la-

35 He-ja- na-jääh' burr~ he' jee' cheh' Jesús mah' ga-kye- dsa- hmiih- kih' ka-luu' burr~. Ja-ga' ga-wii' Jesús burr~ he'.

36 Lä-koo- ma' ngoo' Jesús, lä-jëe' dsa- ma' ja- hmiih- kih' lä- hä' jwë'. 37 Ma' ngooy' ya-jäyh' jyoo' kih' moh' Olivo, peer- ma' chaa- lluu' lä-jëe' dsa- kyaay' hi- ma' chaa' kaah' kiyh'. Ma' tooyh' miuh', kway- ti'hmaah' kih' Dio kih' lä-jëe' he- juh'-gaa- he- ga-jëey'. 38 Ma' jäh':

—¿Dio kyaah' Dsa-jøøh' jñän' hi- ja' na- lä-hih' kiyh'! Wa' hii' tii' gyuuuh' jmi- gyuuuh'. ¿He- ba' che- jøøh' laa' hi- gya' gyuuuh'!

39 Ja- ga' ko-llaa' fariseo hi- ma' tääh' jee' kih' dsa- he' ga-jäyh':

—Ta-jwöh', ta' kwa- jwë' hlëeh' discípulo kyaah' lä-na-.

40 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Jwëeh'n- hnäh', cher'mah' dsa- la- ga-tu' hlëeh' lä-na-, kuu' he- tääh' la- hlëeh' llay-.

41 Lä-koo- ma' ga-tëe' Jesús chuh' kih' Jerusalén, ga-jëey' ta' jee' jwii- ja-. Peer- ga-ki' ga-hooyh' kih' dsa- chaa- jee' ja-.

42 Hi- ga-jäyh':

—He⁻ ba⁻ che⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹, wa⁻ra⁻ jah¹ kih¹ lä⁻ngëeh¹ hnäh¹ jmi¹ na¹, hi⁻ na⁻ hi⁻ le⁻ jmee¹ hi¹ tii¹ kyah¹ hnäh¹. Pero sa⁻ jnä⁻ he⁻ ja⁻ kyah¹ hnäh¹ na¹ ga⁻jäh⁻.
⁴³ Jëeh¹, jä⁻ jmi¹ hlih¹ kyah¹ hnäh¹. Dsa⁻ hi⁻ na⁻høø¹ kyah¹ hnäh¹ dsa⁻taayh¹ lä⁻ku¹ lä⁻jii¹ jee⁻ jwii⁻ kyah¹ hnäh¹ mah¹ saayh¹ hnäh¹ lä⁻hi¹ nē⁻ go⁻te⁻. Ni⁻ ko⁻taa⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ jee⁻ lääh¹ hnäh¹.
⁴⁴ Soh⁻hlay⁻ go⁻te⁻ na⁻hyah⁻ he⁻ na⁻jne⁻ jwii⁻ kyah¹ hnäh¹. Ja⁻ jiih¹ ma⁻jaa⁻ hnäh¹ kih¹ dsa⁻ he⁻. Soh⁻hla⁻ mi⁻kuu⁻ he⁻ la⁻ na⁻hyah⁻, kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻jmeeh¹ hnäh¹ he⁻ he⁻ ja⁻ hi⁻ ma⁻ lää⁻ hnäh¹.

Ga⁻hwëë⁻ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ hni⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Ma⁻ ga⁻he⁻ Jesús jee⁻ chih⁻ gwah⁻ juu⁻, ga⁻løøy⁻ hëëy⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻lla⁻ hmooh⁻ jee⁻ ja⁻.
⁴⁶ Mah⁻ ga⁻siyh⁻:

—Lä⁻la⁻ na⁻sii⁻ juu⁻ kih¹ Dio: “Hne⁻ kin⁻ lä⁻chee⁻ hne⁻ jee⁻ ngii⁻ dsa⁻ kih¹ Dio.” Pero ma⁻jmeeh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ too⁻ jee⁻ dsa⁻taah⁻ dsa⁻hi⁻ ba⁻.

⁴⁷ Koo⁻ jmi⁻ koo⁻ jmi⁻ ma⁻ hlëëh⁻ Jesús dsa⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻. Pero lä⁻jëë⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaah⁻ jmi⁻ dsa⁻ kyaah⁻ ta⁻jwöh⁻ kyaah⁻ ley⁻ kyaah⁻ dsa⁻kaah⁻ kih¹ jee⁻ jwii⁻ ja⁻, ma⁻ hnøøy⁻ ma⁻ jngëëyh⁻ Jesús.
⁴⁸ Sa⁻ ga⁻jnøøyh⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻ jmeey⁻ mah⁻ ma⁻ jngëëyh⁻ Jesús, jëeh⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ma⁻ tääh⁻ jëë⁻ koo⁻ hwëh⁻, nuuy⁻ juu⁻ he⁻ kwa⁻ Jesús.

20

He⁻ ja⁻ gyuu⁻ ba⁻ hih⁻ he⁻ jmee⁻ Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ Koo⁻ jmi⁻ ma⁻ cheh⁻ Jesús hlëëyh⁻ dsa⁻ ju⁻hmëë⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻ ma⁻ ya⁻ nää⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaah⁻ jmi⁻ dsa⁻ kyaah⁻ ta⁻jwöh⁻ kyaah⁻ ley⁻ ko⁻jöh⁻ kyaah⁻ dsa⁻gyuu⁻.
² Mah⁻ ga⁻jäh⁻ siyh⁻ Jesús:

—Chiih⁻ jnääh⁻. ¿Che⁻ cha⁻ jwë⁻ kyah¹ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻? ¿Hi⁻ kih¹ hih⁻ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻na⁻?

³ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁻ kiyh⁻, ga⁻siyh⁻:

—Ngii⁻ koo⁻ mi⁻juu⁻ kyah¹ hnäh¹ ka⁻läh⁻. Jëeh⁻ da⁻ hnäh¹ kin⁻ jää⁻, ja⁻ga⁻ jwahn⁻ hi⁻

kih¹ hih⁻ he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻.
⁴ ¿Hi⁻ ga⁻jmee⁻ hih⁻ he⁻ ga⁻chaa⁻ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁻, che⁻ Dio o che⁻ dsa⁻ñuu⁻?

⁵ Jee⁻ tääyh⁻ ja⁻ ma⁻ llay⁻ juu⁻ kyaah⁻ dsa⁻kyaayh⁻, ma⁻ jäh⁻:

—Cher⁻mah⁻ ga⁻jäh⁻ jne⁻, hih⁻ kih¹ Dio ba⁻ ja⁻, Jesús jah⁻: “¿He⁻la⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁻ hoh⁻ hnäh¹ kiyh¹ ga⁻ja⁻?”
⁶ Hi⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻jäh⁻ jne⁻, ja⁻ hih⁻ kih¹ dsa⁻ ba⁻ja⁻, lä⁻jëë⁻ dsa⁻te⁻ kuu⁻jnan⁻, jëeh⁻, lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁻ jmeey⁻ dsoo⁻ Jwaa⁻ ma⁻ laa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ ngëë⁻ juu⁻ kih¹ Dio.

⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ ga⁻siyh⁻ Jesús:

—Sa⁻ ñe⁻ jnääh⁻ hi⁻ kih¹ hih⁻ ja⁻ Jwaa⁻ he⁻ ga⁻chaa⁻ dsa⁻ jmi⁻.

⁸ Mah⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁻ kiyh¹ ka⁻läh⁻, ga⁻siyh⁻:

—Ni⁻ jnä⁻ sa⁻ jmeehn⁻ juu⁻ hi⁻ ga⁻jmee⁻ hih⁻ he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻.

Juu⁻ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻høø⁻ ta⁻kih¹ jñah⁻

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Hi⁻ ga⁻løøy⁻ hlëëyh⁻ dsa⁻ juu⁻ na⁻hmää⁻ lä⁻la⁻:

—Jaa⁻ dsa⁻ ga⁻täa⁻ koo⁻ nää⁻ chaah⁻ wii⁻ jëh⁻. Mah⁻ ga⁻tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ he⁻ høøy⁻ ma⁻ to⁻dsaah⁻. Ja⁻ga⁻ ya⁻hëëy⁻ ngooy⁻, jee⁻ ga⁻lä⁻hëëy⁻ cha⁻miih⁻ jmi⁻.
¹⁰ Ma⁻ ga⁻lloo⁻ jii⁻ kih¹ mi⁻jëh⁻ ja⁻, ga⁻cheey⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaay⁻ jee⁻ ma⁻ tääh⁻ dsa⁻ høø⁻ ta⁻ kiyh¹ mah⁻ ma⁻ koo⁻y⁻ hëëy⁻ he⁻ ma⁻ tëëy⁻. Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁻ chaah⁻ jëh⁻ ja⁻, ga⁻kway⁻ kih¹ moz⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻hëëy⁻ kih¹ ta⁻jmah⁻.
¹¹ Ga⁻cheey⁻ jñah⁻ ka⁻läh⁻ moz⁻ kyaay⁻. Hi⁻ he⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻jmi⁻ ga⁻baa⁻ dsih⁻, ga⁻lley⁻ o⁻hih⁻ kih¹ mah⁻ ga⁻cheeyh⁻ ta⁻jmah⁻.
¹² Ga⁻të⁻ hnë⁻ jiih⁻ ga⁻cheey⁻ jñah⁻ moz⁻ kyaay⁻. Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jmee⁻ ta⁻ jee⁻ ja⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻jmeeyh⁻ dsoo⁻ mah⁻ ga⁻hëëy⁻ kih¹ go⁻te⁻.

¹³ Hi⁻ dsa⁻juu⁻ chaah⁻ jëh⁻ ja⁻, ma⁻ jmeey⁻ huu⁻dsë⁻: “¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁻? Go⁻ cheen⁻ jaa⁻ chih⁻ kyaan⁻ nää⁻ ga⁻hi⁻ hnaan⁻, ha⁻ ga⁻che⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻llooy⁻, jmeey⁻ he⁻ kih¹.”

¹⁴ Pero dsa⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁻ chaah⁻ jëh⁻ ja⁻, ma⁻ ga⁻jëëy⁻ ja⁻ chih⁻ he⁻, ga⁻taayh⁻ ga⁻llay⁻ juu⁻, ga⁻jäh⁻: “Hi⁻ oo⁻ na⁻ jã⁻ kyaah⁻ ta⁻ la⁻. Wa⁻ jngëëh⁻ jnih⁻ mah⁻ jän⁻ kyaah⁻ hëëy⁻ he⁻ ma⁻ tëëy⁻.”
¹⁵ He⁻ja⁻ ga⁻lley⁻

ta' ka'hne' jee' ma' na-jnää' chaah' jeh' ja' mah' na'jngëyeh'.

¿Hee' ba' jmee' dsa-juu' chaah' jeh' kih' hi' hoo' ta' kiyh', laah' hnäh'? ¹⁶ Lloo' dsa-juu' jeh' mah' mi-llaay' hi' jmee' ta' ja' mah' tooyh' goo' jñah' hi' jmee' ta' kiyh' — ga-jäh' Jesús.

Ma' ga-nuu' lä-jëë' dsa- he' juu' ja', ga-jäyh':

—Sa' wa' kwa' Dio jwë' jmeen' lä-ja'!

¹⁷ Ma' cheh' Jesús jëë' lä-jëë' dsa- he' mah' ga-siiyh':

—¿Hee' hnøø' jäh' he' na-sii' lä-la-?: Ja' ba' kuu' he' sa' ga-tih' dsë' të'hyah', he' ja' ba' ga-jä' lä-koo' mi'kuu' he' kye' dsa- to-në' kih' koo' hne' juuh'.

¹⁸ Lä-jëë' hi' täh' në' kuu' ja', hi' he' chu-jøø' jmi-ngo' kih'. Hi' wa'ra- ga-toh' kuu' ja' në' kih' dsa', jleeyh' go-te'.

¹⁹ Lä-jëë' jmi-dsa- kaah' he' kyaah' ta-jwöh' kyaa' ley hnøøy' ma' saayh' Jesús hor~ ja', jëeh' ga-tah' dsëy' he' ga-hlëeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na-hmäa' ja'. Pero ma' gayh' dsa'.

Kwaat' kih' ku'sih'

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ He-ja- ga-chee' dsa-kaah' he' ko-llaay' dsa- hi' na-kii' juu'. Hi' he' ma' jmää' hñii' lä-koo' hi' lluu'. Lä-taa' ga' jmeey' ha- lä' jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús mah' ma' hñiy' kiyh' kyaah' dsa-ta'. ²¹ Lä-ja-, ga-ngiiy' juu' kiyh':

—Ta-jwöh', ñe' jnää' hne- hlëeh' kwee- ma' kwah- juu'. Sa' cha- kwaat' kyeh' ha- lä' laa' lä-jaa- lä-jaa- dsa-. Hne- jwiih' dsa- kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' ha- lä' la' jwë' kih' Dio. ²² ¿Ha- lä' jwah' hne-, che' llui' mi'hmaah' jne' ku'sih' kih' dsa-ta' César o sa-llu'?

²³ Pero kyuuu' ba' Jesús may~ kih' dsa- he', he-ja- ga-siiyh':

—¿He-la' kah- hnäh' dsën'? ²⁴ Heeh' da' jnä' koo' kuu'. ¿Hi' kih' heeh' too' la-? ¿Hi' kih' jmi- na-sii' la-?

Mah' ga-jäh' dsa- he' siiyh' Jesús:

—Kih' César ba' na'.

²⁵ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—He- la' kih' César, kwëeh' ba' César. He- la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio he- la' kih'.

²⁶ Ni' miih- sa' ga-jnøøyh' ha- lä' jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús to'lo' në' lä-jëë' dsa-. Koo- ga-taayh' jëë' dsayh' ba' kyaah' juu' he- ga-jëeh- Jesús kiyh' mah' ga-jäy' ti'sih' go-te'.

Ga-ngii' dsa- juu' ha- lä' le' wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- na-juu'

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ Lä-ja- ga-lla-nää' ko-llaay' dsa- sa- duceo jee' ma' cheh' Jesús. Dsa- he', sa' ma' jmeey' dsöo' he- lä-jiih' dsa- hi' ma-na-juu'. Mah' ga-ngii' dsa- he' juu' kih' Jesús. ²⁸ Ga-jäyh':

—Ta-jwöh', Moisé ga-sii' jnän' kyaah' juu' la-. Wa'ra- ga-juu' jaa- dsa-ñuuh- hi' sa' chaa' joo', dsa-ñuuh- øøh' hñii' he', lle' kih' tëëy' dsa-më' mah' lä-chaa- jooy' hi' lee' kwaat' kyaa' hñii' øøyh'.

²⁹ Ma' laa' gyee' dsa-ñuuh- jaa- ba' cho'jmiy'. Hi' to-në' he' ga-kaa' dsa-më' pero chah' ba' ga-juuy'. Sa' ga-lä-chaa- jooy'. ³⁰ He-ja- jee' ga-të' uu' dsa-ñuuh- øøyh', ga-kaa' dsa-më' he'. Ja' ba' lä-ja- ga-juuy', sa' ga-lä-chaa- jooy'. ³¹ Jee' ga-të' uu' dsa-ñuuh- øøyh', ga-kaay' dsa-më' he'. Ja' ba' lä-ja- lä-jëë' gyee' dsa-ñuuh- ga-kaa' dsa-më' he' hi' ga-juu' lä-jëë' gyee' dsa-ñuuh- he'. Ni' jaa- sa' ga-lä-chaa- joo'. ³² Jee' ga-dsaa' go-te', ga-juu' hñii' dsa-më' ka-läh'. ³³ Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi' ma-na-juu', ¿hi' jaa- kih' jee' lä-jëë' gyee' lee' kyaa' dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä-jëë' gyee' ba' ga-lä-kyaaayh' —ga-jäh' dsa- saduceo siiyh' Jesús.

³⁴ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh':

—Dsa-më' dsa-ñuuh- jeeey' gooy- ta'ko-jiih' chaay' jmi-gyuu' la- ba'. ³⁵ Pero lä-jëë' dsa- hi' laa' kwaat' lä-jiih' jee' kih' hi' na-juu' mah' dsa-taayh' jmi-gyuu' hmëë', jee' ja- ni' jaa- dsa-më' dsa-ñuuh- mo-so' jeeey' gooy-. ³⁶ Ni' mo-so' juuy' ka-läh', leey' kwee- lä-koo- ángele. Lä-llu' he- lä-jiiyh' he-ja- leey' joo' Dio ba'. ³⁷ Hi' lä-kye- Moisé ga-mi-jnää' jnän' he- lä-jiih' dsa- jee' kih' hi' na-juu'. Jëeh', lä' ma' ga-sii' Moisé lä-koo- ga-la' kiyh' jee' ma' chih' chaah' too' ja-, ga-tëëyh' Dio lä-la':

“Dio kyaa' Abraham, Dio kyaa' Isaac, Dio kyaa' Jacob.” ³⁸ He- ga-jäyh' lä-ja-, sa- na-juu' dsa- ma-gyuh- jnän' he' kih' Dio. Jëeh' Dio jnän' laay' Dio kyaa' hi- na-jiih' ba'.

³⁹ Ko-llaa' ta-jwoh' kyaa' ley ga-jäh' siiyh':

—Llu' ba' he- ma-jäh' na-, Ta-jwoh'.

⁴⁰ Ja- jiih' mo-so' ga-tuu- dsëy' ma' ngii' gyih' juu' kih' Jesús.

Hi- kih' ja' hi- laa' Cristo
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Ha- lä- la' he- jäh' dsa-, Cristo laa' sa-ju- kih' David? ⁴² He' ba' hñii' David ga-sii' juu' la- nē- je- kih' Salmo:

Ga-jäh' Dio ga-siiyh' Dsa-jøøh' kyaan':

“Na' jwoo' ra-llu' kin' la-,

⁴³ lä-jiih' lloo- jmi' llaan- hii' tiih' lä-jëe- hi- na-høøh' kyah'.”

⁴⁴ ¿Ha- lä-ja- laa' Cristo sa-ju- kih' David ga- ja-, cher'mah' hñii' David ga-jäh' kih' Cristo: “Dsa-jøøh' kyaan'?”

Ga-juu' Jesús kih' ta-jwoh' kyaa' ley
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Lä- ma-nuu' ja- lä-jëe- hi- tääh' jee' ja-, ga-jäh' Jesús siih' discípulo kyaay':

⁴⁶ —Leeh- hnäh' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Peer- tih- dsëy' ngëy' jee' kih' dsa- kyeyh' hmiih- kyoo-, hnøøy' jmee' dsa- Dio kiyh' cha-jwë- juuh-. Hi- tih- dsëy' gyay- to-në' hma-sii- neh- gwah- mäh- hi- lä-ja- ka-läh' jee' dsa-taah' dsa- kuh-hih-. ⁴⁷ Hwëëy- dsa-më' hñii' cha'neh- kih', ki-wëe' dsa-taayh' ngiiy' kiyh' kih' Dio ha- jee' jëe' dsa- kiyh'. Pero cha-ga'miih- wii' heeh' Dio dsa- hi- jmee' lä-ja-.

21

Na-ka- dsa-më' hñii' kuu' cha'në' Dio
(Mt. 12:41-44)

¹ Ma' cheh' Jesús jëe- ha- lä- ma' jmee' dsa- cha- kuu', tooyh- kuu' neh- wii' kih' gwah-. ² Ga-jëëy' ka-läh' jaa- dsa-më' hñii' hi- tä-ñee' go-te-, ga-tooyh- to-ñe' nøø' he- sa- kyee' ni- miih-. ³ He-ja- ga-jäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', dsa-më' hñii' la- tä-ñee', ma-kway'

cha-ga'miih- lä-koh' ga-jee' lä-jëe- hi- cha- kuu'. ⁴ Jëeh' lä-jëe- hi- oo- ma-kwëeh' Dio miih- he- dsa-chaa' kiyh', pero dsa-më' hñii' la-, ma-ke- tä-ñeey', ma-kway' lä-koh' te' kuu' he- cha- kiyh' he- kyaah' ma' lay' he- jmee' bii' kiyh' —ga-jäh' Jesús.

Lloo- koo- jmi' hla' gwah- juuh'
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Ma' tääh' ko-llaa' ma' lla- juu' kih' gwah- ha- lä-koo- na'hñaa' ma' la' kuu' he- ma' na-chuh- hi- ma' na-lii' kyaah' lä-jë- he- ma' dsa-ka- dsa- kih' Dio. He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

⁶ —Lä-jë- he- jëeh' hnäh' na-, lloo- koo- jmi' ni- koo- mi'kuu' sa- jä- na-chuh- nē- kih' øøh-. Lä-jë- ba' soh'hla'.

Joh' nëe' sa- jmee' lii- jää' ja-ga' llaa- jmi-gyuu'
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ He-ja- ga-ngii' dsa- he' juu' kiyh', ga-jäyh' siiyh':

—Ta-jwoh', ¿lih' ba' le' he- hlëeh' na-? ¿Hee- lii- jmee' wa-ra- ya-jäh- lä-te' juu' na-?

⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Hnøø' leeh- hnäh' mah' ni- jaa- sa- mi-gaa- hnäh'. Jwëe' dsa- ya-nää' hi- ka- nē- kin-, jäh' siiyh- hnäh': “Jnä' he' laan' Cristo hi- ma-chee' Dio.” Hi- jäh': “Ma' ngoo' ga-të' jmi'.” Pero ta- go-nää' hnäh' kaah' kiyh'. ⁹ Ga' ma-nuuh- hnäh' cha- hñii- ta- la- ta- jnø-, ta- jøøh- hnäh' hñaa'. Jëeh', jmee' bii' le' lä-ja- to-në'. Pero ja- lä-cha' ja- llaa- jmi-gyuu'.

¹⁰ Ngoo' bih' hlëëyh':

—Tee' dsa- hi- chaa- koo- hwa' kyaah' jyoh' hwa', hi- tee' dsa-ta' kyaah' jñah' dsa-ta'. ¹¹ Jeh' wii' jwërte hwa', ja- he- koo- jee' jwii- jëe' dsa- hoo' hi- lä-cha- dsoo' he- dsa-kwah'. Jmee' goo- jwërte, hi- ha- koh' lii- sa- jmee' gyuu' jmi-gyuu'.

¹² Jää' ja-ga' le' lä-jë- he- hlëehn' la-, saah' dsa- hnäh', jmeeyh- hnäh'. Jääy' hnäh' neh- gwah- kiyh', taayh- hnäh' neh-ñe', dsa-jääy- hnäh' cha'në' dsa-ta' kaah' kwaat- kin-. ¹³ Jee' tääh' hnäh' dsa-ngëeh' hnäh' lä-ja-, ma-ja- la' jmi' kyah' hnäh' he- kwah' hnäh' ju'dsoo'

kin⁺. ¹⁴ Koo⁻ hä' ba' lla' hoh' hnäh' he-
sa⁺ jmeeh' hnäh' huu⁺dsē⁻ ha⁻ lä⁻ hlēeh'
hnäh' he⁻ kyaah' lääh' hnäh' hñaa⁺, ga'
ma-tääh' hnäh' cha⁻nē⁻ dsa⁻ta'. ¹⁵ Jēeh',
jnā⁺ ba' kwan' juu' he⁻ hlēeh' hnäh' kyaah'
cha⁻miih⁻ huu⁺dsē⁻ llu'. Lä⁻ja⁻ lä⁻jēē⁻
hī⁻ na⁻høø⁺ kyah' hnäh' sa⁺ leeyh⁺ hnäh'
kyaah' ma⁻la⁻ juu' he⁻ hlēeyh⁺. ¹⁶ He'
ba' maa⁻ tää⁻ kyaah' hnäh' hnūy⁺ kyah'
hnäh', lä⁻ja⁻ ka⁻läh' øø⁺ hnäh', hī⁻ chaa⁻
kyaah' hnäh', ome⁻ kyaah' hnäh'. Lä⁻jiih'
jngēeyh⁺ ko⁻lla⁺ hnäh'. ¹⁷ Ga⁻lä⁻jēē⁻ ba'
jmee' na⁻høø⁺ kyah' hnäh' kwaan⁻ kin⁻.
¹⁸ Pero ni⁻ koo⁻ jñu⁻ lleh' hnäh' sa⁺ dsa⁻hi'.
¹⁹ Wa' kwēeh' hoh' hnäh' mah' lä⁻ja⁻ lääh'
hnäh'.
²⁰ 'Wa⁻ra⁻ ga⁻jēeh' hnäh' ma⁻tääh' hløø'
lä⁻ku⁺ lä⁻jii⁺ kih' Jerusalén, ma⁻ja⁻ lä⁻ñeh'
hnäh' ma⁻lloo⁺ jmi⁺ jee' hee' go⁻te⁻ jee'
jwii⁻ ja⁻. ²¹ Jmi⁺ ja⁻ lä⁻jēē⁻ hī⁻ tääh'
hwa' Judea wa' kyūy⁺ ta⁺ moh'. Hī⁻ tääh'
jee' jwii⁻, wa' kyūy⁺. Hī⁻ hī⁻ tääh' jee'
nuu⁻ kih', ta⁺ wa' lla⁻näy⁺ cha⁻neh⁻ kiyh'.
²² Jēeh', ma⁻ja⁻ dsēē⁻ jmi⁺ teeh⁺ Dio jwii⁻ kih'
dsa⁺, mah' lä⁻te⁺ lä⁻jē⁻ juu' he⁻ ma⁻na⁻sii⁻.
²³ Peer⁺ jwii⁻ dsa⁻mē⁺ hī⁻ kyaa⁻ gyūy⁺ jmi⁺
ja⁻ hī⁻ lä⁻ja⁻ hī⁻ jää⁺ gyūy⁺ sēh⁺ ka⁻läh'.
Ha⁻ koh' wi⁺ sa⁺ jēē⁻ dsa⁻ hī⁻ chaa⁻ hwa'
Judea, heeh' Dio wi⁺ jwēte⁺ dsa⁻ hī⁻ chaa⁻
Jerusalén. ²⁴ Ko⁻lla⁺ jngēeh' dsih' kyaah'
ñē'. Hī⁻ jñah' ko⁻lla⁺ jää⁺ dsih' na⁻hñuuy⁺
ta⁺ jee' jyoh' jwii⁻. Lä⁻ tē⁻ dsē⁻ dsa⁻ hī⁻ sa⁺
laa⁺ judiu jmeey⁺ kih' dsa⁻ chaa⁻ Jerusalén
lä⁻jiih' dsēē⁻ jmi⁺ he⁻ lle⁻ kiyh'.

*Wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee' jäh' Hī⁻ga⁻lēē⁻ngo⁺
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)*

²⁵ 'Ja⁻ ga' jmee' lii⁻ nē⁻ hyoo⁻ nē⁻ sih'
jee' hēē⁻ nuu⁺, mah' nē⁻ hwa' la⁻ sa⁺ ñē⁻
dsa⁻ he⁻ jmee' wa⁻ra⁻ ga⁻nuuy⁺ tooh⁻
miih' jmi⁺ ñeeh⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻hluh⁺ wi⁺ jwēte⁺.
²⁶ Lä⁻jiih' sa⁻hlaa⁺ dsa⁻ hwa' lä⁻goyh⁺.
Jmeey⁺ huu⁺dsē⁻ he⁻ ba' le⁺ kiyh' wa⁻ra⁻
ga⁻jēē⁻ sa⁻jeh⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ gyūy⁺.
²⁷ Ja⁻ga⁻ jēēy⁺ Hī⁻ga⁻lēē⁻ngo⁺ la⁻ hī⁻ jäh'
gyūy⁺ jee' jni⁺ kyaah' cha⁻miih⁻ be⁺, laay⁺
jøø⁺ go⁻te⁻. ²⁸ Wa⁻ra⁻ ga⁻løø⁺ dsa⁻la⁻ lä⁻jē⁻
he⁻ la⁻, ja⁻ kwah⁻ hnäh' be⁺, chaa⁻ hnäh'

hñaa⁺. Jēeh', miih⁻ ga' hnøø⁺ lääh' hnäh'
ma⁻ja⁻.

Juu' na⁻hmää⁺ kih' chaah' higo

²⁹ Hi⁻ ga⁻jäyh' siyh⁺ juu' na⁻hmää⁺ lä⁻la⁻:
—Jēē⁻ da⁻ hnäh' ha⁻ lä⁻la⁺ kih' chaah' higo
kyaah' jyoh' chaah' hma⁻. ³⁰ Wa⁻ra⁻ ga⁻løø⁺
dsa⁻hyo⁺ sa⁻jih' kih', ma⁻ñeh' hnäh' he⁻
ma⁻ngoo⁺ ga⁻tē⁻ jii⁻ jma⁺ ba' ja⁻. ³¹ Ja⁻ba'
lä⁻ja⁻ hnäh' ka⁻läh', wa⁻ra⁻ ga⁻jēeh' hnäh'
dsa⁻la⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻jwahn⁺ la⁻, wa'
lä⁻ngēeh' hnäh' he⁻ ma⁻ya⁻jäh⁺ jee' jmee⁻
Dio hih' jnä⁺hā⁺.

³² 'Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺ jwēeh⁻ hnäh', sa⁻
lla⁺ dsa⁻ chaa⁻ na⁺ ta⁻ko⁻jiih' sa⁺ ga'
ma⁻lä⁻te⁺ lä⁻jē⁻ he⁻ jäh' juu' la⁻. ³³ Ngēē⁻
ba⁺ lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ gyūy⁺ hwa', pero juu'
kin⁺, lä⁻ ma⁻cha⁻ ja⁻ba⁺.

³⁴ 'Hnøø⁺ hää⁺ hnäh' hñaa⁺. Ta⁻
kwa⁻ hnäh' jwē⁺ lä⁻hweh⁻ tuh⁻hoh' hnäh'
kyaah' he⁻ hliih' he⁻ jøø⁺ kyah' hnäh',
he⁻ lla⁻heeh⁻ hnäh', he⁻ kyeh' hnäh'
cha⁻miih⁻ huu⁺dsē⁻ he⁻ ga' hnøø⁺ kyah'
hnäh' jmi⁺gyūy⁺ la⁻. Le⁺ ga⁻ che⁻ ni⁻ sa⁺
leeh⁻ hnäh' wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻te⁺ jmi⁺ja⁻. ³⁵ Jmi⁺
ja⁻ le⁺ lä⁻koo⁻ sa⁻lä⁻ he⁻ jlē⁺ ga⁻lä⁻jēē⁻ dsa⁻
hī⁻ tääh' lä⁻kaa⁻ hwa'. ³⁶ Ta⁻ gwii⁻ hnäh'
ja⁻, ngii⁺ hnäh' kih' Dio ko⁻lla⁺ jiih⁻ mah'
lä⁻ja⁻ lääh' hnäh' kih' lä⁻jē⁻ he⁻ wi⁺ he⁻ jä⁻
ja⁻, hī⁻ tēēh⁺ hnäh' go⁻taah' hnäh' cha⁻nē⁻
Hī⁻ga⁻lēē⁻ngo⁺ la⁻ —ga⁻jäh' Jesús.

³⁷ Ta⁻la⁻ jmi⁺ ma⁺ kway⁺ juu' jee' chih'
gwah⁺. Hī⁻ ta⁻la⁻ hwē⁺ ma⁺ go⁻hēēy⁺ ma'
dsaayh⁻ ta⁺ moh' he⁻ chee⁻ Olivo. ³⁸ Ta⁻la⁻
tiih⁻ ma⁺ dsa⁻nää⁺ jwēē⁻ dsa⁻ jee' chih'
gwah⁺ ma⁺ dsa⁻nuu⁺ juu' he⁻ kway⁺.

22

*Ma' hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ jee' ma' saayh⁺
Jesús*

*(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn.
11:45-53)*

¹ Ma⁻ngoo⁺ ga⁻tē⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻
judiu he⁻ñiih⁻ he⁻ sa⁺ kyaah' levadura,
ja⁻ba⁺ jmi⁺ ja⁻ kuh⁻ dsa⁻ he⁻ borrego mah⁺.

² Lä⁻jēē⁻ jmi⁺dsa⁻ kaa⁺ kyaah' ta⁻jwoh⁺
kyaa⁺ ley, ma⁺ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee' ma'
jngēeyh⁺ Jesús jee' sa⁺ jēē⁻ dsa⁻, jēeh' ma'
gayh⁺ dsa⁻.

³ Mah' ga'he' Tana' neh' tuh'-dsē' Juda hī- ma' tēēyh' Iscariote. Hī- he' ma' laa' 'jāa- jee' lā-jēē- gya-tuū' apóstole kyaa' Jesús. ⁴ He-ja- ñeey' na'hlēēyh' jmi-dsa- kaah' kyaah' juu' hløø' hī- ma' høø' gwah' ja-. Ga'llay' juu' kyaayh' ha- lā- ngēēy' Jesús. ⁵ Peer- ga-lā'chaa- llu' dsa- he', he-ja- ga-jiiyh' kuu' kih' Juda. ⁶ Ga'heeh' ba' Juda juu' ja-. He-ja- ga'hnooyh' ha- lā- jmeey' mah' ngēēy' Jesús jee' sa' jēē' dsa-.

Ga'jmeey' Dsa-jøøh' jnān' ma-nuu- kyaah' ga'hīyh' juu'

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ma' tāāh' dsa- judiu jmi' kuyh- he'ñiuh' he- sa' kyaah' levadura, ma' ga-tē' jmi' he- jngēēyh' borrego mäh' hī- kuyh- hwē' ma' tē- jmi' ja-. ⁸ He-ja- ga-jmeey' Jesús mada' kih' Pee' kyaah' kih' Jwaa-, ga-jāyh' siyh'.

—Go-nāā' hnäh' go-mi'llu' hnäh' jee' kyeh' borrego mäh'.

⁹ —¿Ha- jwah' mi'llu' jnāāh' ma-nuu-? —ga-jāh' discípulo he' siyh'.

¹⁰ —Wa'ra- ga-taah' hnäh' jee' jwii- juuh- oo-, jeeh' hnäh' jāa- dsa- hī- kii' koo- mi' 'dsuu' na-ka' jmi-. Ja- lla-lleh' hnäh' kaah' kiyh' lā-jiih' dsa-hey' cha'neh'. ¹¹ Jee' dsa-hey' ja-, jwiih' hnäh' dsa-juu' hne': "Lā-la- jāh' Ta-jwoh' siyh' hne-. ¿Na- jee' hne' jee' le' kyeh' jnāāh' borrego mäh' kyaah' discípulo kyaan-?" ¹² Hī- he' heeh' hnäh' jee' ga-tē' to' jwēē' hne' jee' cha- koo- jee' he- ma-na'llu'. Jee' ja- mi'lluh' hnäh' ma-nuu- jnān' —ga-jāh' Jesús siyh'.

¹³ Ga'lla-nāā' ba' discípulo he' jee' ja- hī- ga-la' ba' lā-koo- ga-jāh' Jesús siyh'. Mah' ga-mi'lluy' ma-nuu- he- kuyh'.

¹⁴ Ma' ga'lloo' hor- kuyh-, ga-gya- Jesús nē' mes- kō-jøh' kyaah' apóstole kyaay'.

¹⁵ Mah' ga-jāh' Jesús siyh'.

—¿Ha- koh' sa' hee' dsēn' kuhn' ma-nuu- la- kō-jøh' kyaah' hnäh', jāā' ja-ga' jēēn' wi'! ¹⁶ Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', mo'so- kuhn' ka-lāh' ma-nuu- la- lā-jiih' lloo- jmi' he- kuhn' ka-lāh' jee' jmeey' Dio hih'.

¹⁷ Mah' ga-kay' kyaah' he- ma' haa' jmi' mi'jēh', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-jāyh'.

—Kye- kyaah' la- mah' hih' hnäh' ma- miih- ga-lā-jēē- hnäh'. ¹⁸ Jēēh', mo'so- huhn' ka-lāh' jmi' mi'jēh' ma-āā-, lā-jiih' lloo' Dio jmeey' hih' jnā'hā'.

¹⁹ Ja-ga' ga-kay' he'ñiuh', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-ti' ga'llooyh', ga-jāyh'.

—He- la- na- jmi-ngo' kin-. He- llu' kyah' hnäh' kwan' hñiin' juun'. Kuh' hnäh' hī- ja- jmeeh- hnäh' lā-na- mah' lā-dsooh' hoh' hnäh' kin-.

²⁰ Ma-la- ma-goh- ma-nuu-, ja-ba' lā-ja- ga-jmeey' ka-lāh', ga-kay' wa'kyaah' mah' ga-jāyh'.

—He- la- na- jma- kin- he- tuu- kyah' hnäh' hī- kyaah' jma- kin- la- jmeey' Dio koo- hmooh' hmēē'. ²¹ Pero hī- ngēē' jnā' ja'goo- dsa- hñaa- dsē', hii- ma-kye- ma-goo- kō-jøh' kyaah' kin- nē' mes- la-. ²² Ma-ra- ju'dsoo', Hī-ga-lēē'ngo' la- le' kiyh' lā-koo- lle' kih' ba', pero jwii- dsa-ñuu- hī- ngēē' jnā' kih' dsa'.

²³ Ja-ga' ga-taayh' ngiiy- juu' kih' dsa-kyaayh', hii- na- hī- jmeey' lā-ja-.

Ha-lā- hnøø' kih' hī- kye- nē' kih' øøh' jne'

²⁴ Hī- ga-ti- ga-chooy' juu' ka-lāh', ma' jāyh'.

—¿Hii- jāa- jee' lā-jēē- ka' nē' kih' dsa-kyaah' jne'?

²⁵ He-ja- ga-jāh' Jesús siyh'.

—Lā-jēē- rey hī- na-hñaa' kyaa' dsa- jmeey' hih' lā- tē- dsēy' kih' dsa- kyaay'. Hī- jāh' dsa- kiyh', he- jmeey' bih' llu'. ²⁶ Pero hnäh' sa- ga-tēēh' hnäh' jmeeh' hnäh' lā-ja-. Lla- he- ja-, hī- jøøh' ga- jee' kyah' hnäh' hnøø' jmāāy' hñiyy' jāa- hī- hwaa' ba'. Hī- kye- nē' kyah' hnäh' hnøø' jmeey' lā-koo- jāa- hī- jmeey' ta'he' ba'. ²⁷ ¿Hii- lāa' jøøh', laah' hnäh'? ¿Che' hī- gya' nē' mes-, o hī- jmeey' ta'he'? ¿Ja' hī- gya' nē' mes- ba' jøøh'? Pero jnā' laan' jee' kyah' hnäh' lā-koo- jāa- hī- jmeey' ta'he' ba'.

²⁸ Hī- hnäh' laah' dsa- hī- ma-kwēēh' dsē' kō-jøh' kyaah' jnā' jee' ma-jēēn' wi'.

²⁹ He-ja- kwan' jee' jmeeh' hnäh' hih',

lä⁻koo⁻ ga⁻kwëeh¹ Tää⁻ jnä⁻ jmeen⁻ hih⁻.
³⁰ Lä⁻ja⁻ kuh⁻huh⁻ hnäh⁻ nē⁻ mes⁻ kin⁻ jee⁻
 jmeen⁻ hih⁻. Hi⁻ kwan⁻ jee⁻ go⁻taah⁻ hnäh⁻
 jee⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ hih⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ gya⁻to⁻
 nää⁻ dsa⁻ Israel.

*Ga⁻jäh⁻ Jesús he⁻ hmä⁻ Pee⁻ juu⁻ he⁻ sa⁻
 kyuy⁻*

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

³¹ Hi⁻ ga⁻jäh⁻ ka⁻läh⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnä⁻:

—Simón, Simón. Ga⁻ngëë⁻ Tana⁻ hnäh⁻
 mah⁻ kaayh⁻ hnäh⁻. Jmeey⁻ kyah⁻ hnäh⁻
 lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ jwä⁻ mi⁻trigo jwë⁻ nē⁻
 lle⁻ mah⁻ lleë⁻ kyah⁻ kih⁻. ³² Pero ma⁻ngiin⁻
 kyah⁻ kih⁻ Dio mah⁻ sa⁻ jeh⁻ hoh⁻. Hi⁻ hne⁻,
 wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh⁻ kyaah⁻ jnä⁻, lle⁻ kih⁻ kwah⁻
 be⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ øøh⁻ mah⁻ wa⁻lla⁻nää⁻ bih⁻
 ta⁻ cha⁻nē⁻.

³³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Simón:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, ma⁻lla⁻ dsen⁻ he⁻
 niin⁻ neh⁻ñe⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ koo⁻ niin⁻
 neh⁻ñe⁻, lä⁻kye⁻ he⁻ juun⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻
 hne⁻ ma⁻lla⁻ dsen⁻.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻ Pee⁻:

—Jwëëhn⁻ hne⁻, ja⁻ba⁻ na⁻, jää⁻ ja⁻ga⁻
 hooh⁻ chaah⁻ dsoo⁻, hne⁻ ma⁻të⁻ hnë⁻ jiih⁻
 ma⁻hmäh⁻ juu⁻ he⁻ sa⁻ kyuyh⁻ jnä⁻.

Lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ jëë⁻ dsa⁻ wii⁻

³⁵ Mah⁻ ga⁻siyh⁻ lä⁻jëë⁻:

—Lä⁻ ma⁻ ga⁻cheen⁻ hnäh⁻ na⁻kwah⁻
 hnäh⁻ juu⁻, sa⁻kyeh⁻ hnäh⁻ hmih⁻ tuh⁻, ni⁻
 sa⁻kyeh⁻ hnäh⁻ kuu⁻, ni⁻ loo⁻ he⁻ tooh⁻
 hnäh⁻ tiih⁻ hnäh⁻, ¿ché⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻lä⁻hnøø⁻
 kyah⁻ hnäh⁻ ma⁻ja⁻?

—Ni⁻ koo⁻ —ga⁻jäh⁻ lä⁻jëë⁻.

³⁶ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ siyh⁻:

—Pero na⁻, hi⁻ cha⁻ hmih⁻ tuh⁻ kih⁻, wa⁻
 kyey⁻ ba⁻. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ kuu⁻. Hi⁻ hi⁻ sa⁻
 cha⁻ ñe⁻ tuuh⁻ kih⁻, wa⁻ hniy⁻ hmih⁻ lloo⁻
 kiyh⁻ mah⁻ wa⁻ läy⁻ koo⁻. ³⁷ Jwëëhn⁻ hnäh⁻,
 jmee⁻ bii⁻ lä⁻te⁻ kin⁻ he⁻ na⁻si⁻ lä⁻la⁻:
 “Jmää⁻ dsa⁻ jnä⁻ kwaat⁻ he⁻ laan⁻ lä⁻koo⁻
 jaa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁻.” Jëeh⁻, he⁻ ma⁻na⁻si⁻
 kin⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ lä⁻te⁻ ba⁻.

³⁸ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ lä⁻jëë⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻. Cha⁻ ba⁻ to⁻ ñe⁻ tuuh⁻.
 Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Lee⁻ ba⁻ ma⁻la⁻ he⁻ na⁻.

*Nëe⁻ Jesús Getsemaní na⁻chuuy⁻ kyaah⁻
 Dio*

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Lä⁻chah⁻ ja⁻ ya⁻hëë⁻ Jesús. Hi⁻ lä⁻koo⁻
 ma⁻tëëy⁻ jmeey⁻, ngooy⁻ ta⁻ moh⁻ he⁻ chee⁻
 Olivo. Hi⁻ ga⁻nää⁻ discípulo kyaay⁻ chaa⁻
 kaah⁻ kiyh⁻ ta⁻ ja⁻. ⁴⁰ Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻tëëy⁻
 moh⁻ ja⁻, ga⁻siyh⁻ discípulo kyaay⁻:

—Ngii⁻ hnäh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio mah⁻
 sa⁻kaah⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ hnäh⁻ lä⁻hyoh⁻ dsë⁻.

⁴¹ Ga⁻lä⁻øøy⁻ lä⁻koo⁻ wü⁻ jwä⁻ dsa⁻ koo⁻
 mi⁻kuu⁻. Mah⁻ ga⁻juuyh⁻ jñey⁻, ga⁻løøy⁻
 ngiiy⁻ kiyh⁻. ⁴² Ga⁻jäh⁻:

—Cher⁻mah⁻ hnooh⁻ Tää⁻, lää⁻ jnä⁻ kih⁻
 he⁻ wii⁻ he⁻ jëen⁻ na⁻. Pero sa⁻ wa⁻ le⁻ lä⁻
 hnoon⁻ hñiin⁻. Wa⁻ le⁻ lä⁻ hnooh⁻ hñaa⁻ ba⁻.

⁴³ Ga⁻lla⁻sëëh⁻ jaa⁻ ángel hi⁻ ja⁻ gyuu⁻
 cha⁻nëy⁻ hi⁻ ga⁻kwa⁻ be⁻ kiyh⁻. ⁴⁴ Lä⁻koo⁻
 ma⁻gyay⁻ jëëy⁻ wii⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁻ngiiy⁻
 kiyh⁻. Peer⁻ kah⁻gaa⁻ tooh⁻ jmi⁻lloo⁻ kiyh⁻
 he⁻ ma⁻tuu⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ hwa⁻ he⁻ la⁻ lä⁻koh⁻
 jee⁻ tuu⁻ jma⁻.

⁴⁵ Ma⁻ ga⁻nooy⁻ jee⁻ ma⁻ gyay⁻ ngiiy⁻
 kiyh⁻, ngooy⁻ jee⁻ ma⁻ tääh⁻ discípulo
 kyaay⁻. Ga⁻jëëy⁻ na⁻saa⁻ na⁻gwiyy⁻, jëeh⁻
 ga⁻hwaay⁻ he⁻ ti⁻meeh⁻ dsëy⁻. ⁴⁶ Mah⁻
 ga⁻siyh⁻:

—¿He⁻la⁻ na⁻gwiyy⁻ hnäh⁻? Noo⁻ hnäh⁻,
 ngii⁻ hnäh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ mah⁻ sa⁻ leh⁻ he⁻
 hliih⁻ hnäh⁻.

Ga⁻saayh⁻ Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Cheh⁻ ga⁻ Jesús hlëeh⁻ ma⁻ ga⁻lla⁻nää⁻
 jwëë⁻ dsa⁻. Hi⁻ ga⁻lloo⁻ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Juda,
 jaa⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁻ discípulo, hi⁻ ma⁻
 jää⁻ dsa⁻ he⁻. Ngooy⁻ chuh⁻ kih⁻ Jesús mah⁻
 ga⁻chuyh⁻ kiyh⁻. ⁴⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús
 siyh⁻:

—Juda, ¿ché⁻ he⁻ hnaah⁻ jnä⁻ la⁻ he⁻
 ma⁻chuh⁻ kin⁻ mah⁻ ngëeh⁻ jnä⁻ he⁻ juun⁻?

⁴⁹ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ kyaah⁻ Jesús,
 ma⁻ ga⁻jëëy⁻ he⁻ kih⁻ ja⁻ he⁻ ya⁻nää⁻ dsa⁻,
 he⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ siyh⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻, ¿ché⁻ ta⁻ jnääh⁻ kiyh⁻ kyaah⁻
 ñe⁻?

⁵⁰ Jaa⁻ discípulo he⁻, ga⁻jmeey⁻ dsoo⁻ kih⁻
 jaa⁻ moz⁻ kyaa⁻ dsa⁻jøøh⁻ kyaa⁻ jmi⁻dsa⁻,
 ga⁻kuy⁻ lo⁻gway⁻ ra⁻llu⁻. ⁵¹ Mah⁻ ga⁻jäh⁻
 Jesús siyh⁻:

—Ma⁻lee⁻ ko⁻na⁻. Mo⁻to⁻ kaah⁻.

Ga⁻sooyh⁻ lo⁻gwa⁻ moz⁻ he⁻, mah⁻ ga⁻mi⁻hläy⁻. ⁵² Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ya⁻nää⁻ ya⁻chaayh⁻, lä⁻jëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁻, lä⁻jëë⁻ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ høø⁻ gwah⁻, hi⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuuh⁻:

—¿Che⁻ dsa⁻hi⁻ jnä⁻, mah⁻ ma⁻ya⁻nääh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ ñe⁻ kyaah⁻ hma⁻? ⁵³ Lä⁻jë⁻ jmi⁻ ma⁻ hää⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻ mah⁻ sa⁻ ga⁻chaah⁻ hnäh⁻ jnä⁻. Pero na⁻ ma⁻cha⁻ jwë⁻ kyah⁻ hnäh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ hih⁻, jëeh⁻ ma⁻të⁻ hor⁻ jmee⁻ hih⁻ hi⁻ hää⁻ jee⁻ na⁻hoo⁻.

Ga⁻hmä⁻ Pee⁻ juu⁻ he⁻ sa⁻ kyuy⁻ Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ He⁻ja⁻ ga⁻saayh⁻ Jesús, ga⁻tëëy⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ cha⁻neh⁻ kih⁻ dsa⁻jøøh⁻ kyaa⁻ jmi⁻dsa⁻. U⁻ba⁻ ma⁻ lee⁻ Pee⁻ kaah⁻ kiyh⁻. ⁵⁵ To⁻dsaah⁻ ho⁻hne⁻ kiyh⁻ ja⁻, ga⁻jëeh⁻ dsa⁻ je⁻, mah⁻ ga⁻taayh⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ llooyh⁻ je⁻. Ja⁻ba⁻ jee⁻ ja⁻ ga⁻gya⁻ Pee⁻ ka⁻läh⁻ llooyh⁻ je⁻. ⁵⁶ Jee⁻ ja⁻ ma⁻ hää⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ta⁻ jee⁻ ja⁻. Ma⁻ ga⁻jëëy⁻ Pee⁻ gya⁻ llooyh⁻ je⁻, ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻kooy⁻ nëy⁻ ma⁻ jëëy⁻ Pee⁻ mah⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Hi⁻ na⁻ ka⁻läh⁻ ma⁻ ngë⁻ kyaah⁻ Jesús.

⁵⁷ Pero ga⁻hmä⁻ Pee⁻ juu⁻, ga⁻jäyh⁻:

—Dsa⁻më⁻, sa⁻ kyuy⁻ dsa⁻ na⁻.

⁵⁸ Ko⁻hwëë⁻ ja⁻ga⁻, jñah⁻ dsa⁻ ga⁻jëëy⁻ Pee⁻. Mah⁻ ga⁻siy⁻:

—Hne⁻ ka⁻läh⁻ laa⁻ dsa⁻ kyaay⁻.

Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Pee⁻:

—Jäh⁻ha⁻, ja⁻ he⁻ jnä⁻ dso⁻.

⁵⁹ Ga⁻hya⁻ ga⁻koø⁻ hor⁻, jñah⁻ ka⁻läh⁻ ma⁻ jmee⁻ dsoo⁻ juu⁻ ja⁻, ma⁻ jäyh⁻:

—Sa⁻ na⁻hee⁻ go⁻te⁻, laay⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ Jesús. Jëeh⁻, dsa⁻ cha⁻ Galilea ba⁻ na⁻.

⁶⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Pee⁻:

—Dsa⁻ñuuh⁻, sa⁻ man⁻ he⁻ na⁻ hlëeh⁻.

Pero hlëeh⁻ gyih⁻ lä⁻ja⁻, lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻hooh⁻ chaah⁻ dsoo⁻. ⁶¹ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jñän⁻ hñii⁻, ga⁻jëëy⁻ Pee⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë⁻ Pee⁻ juu⁻ kih⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jñän⁻, lä⁻køh⁻ ga⁻siy⁻: “Jää⁻ ja⁻ga⁻ hooh⁻ chaah⁻ dsoo⁻, hne⁻ ma⁻të⁻ hnë⁻ jiih⁻ ma⁻hmäh⁻ juu⁻ he⁻ sa⁻ kyuy⁻ jnä⁻.”

⁶² Ja⁻ga⁻ ya⁻hëë⁻ Pee⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻, ga⁻hooyh⁻ lä⁻jiih⁻ lla⁻ dsëy⁻.

⁶³ Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ hää⁻ Jesús ma⁻ mi⁻kwayh⁻, ma⁻ ki⁻jnaay⁻. ⁶⁴ Ga⁻løø⁻ dsa⁻ mo⁻nëy⁻ hi⁻ ma⁻ jnoo⁻ dsa⁻ kiyh⁻, mah⁻ ma⁻ ngiiy⁻ juu⁻ kiyh⁻:

—Jäh⁻ da⁻ hi⁻ ma⁻ jnoo⁻ kyah⁻.

⁶⁵ Joh⁻ juu⁻ sa⁻ ma⁻ ba⁻ ma⁻ jnaayh⁻.

Na⁻jääy⁻ Jesús cha⁻në⁻ dsa⁻ta⁻ kaah⁻ kyaa⁻ dsa⁻judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ma⁻ ga⁻jnä⁻ ja⁻, ga⁻kuh⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuuh⁻, kyaah⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaa⁻ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaa⁻ ley, na⁻jääy⁻ Jesús jee⁻ dsa⁻ñee⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ta⁻ kyaa⁻ dsa⁻judiu he⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻ngii⁻ dsa⁻ he⁻ juu⁻ kiyh⁻, ga⁻siy⁻:

⁶⁷ —Chiih⁻ jnääh⁻, ¿che⁻ hne⁻ he⁻ hi⁻ laa⁻ Cristo?

Mah⁻ ga⁻siy⁻:

—Cher⁻mah⁻ ga⁻jwëëhn⁻ hnäh⁻ sa⁻ lä⁻heeh⁻ hnäh⁻ kin⁻. ⁶⁸ Hi⁻ cher⁻mah⁻ hee⁻ juu⁻ ngiin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ka⁻läh⁻, sa⁻ jëeh⁻ hnäh⁻ kin⁻ ni⁻ sa⁻ lääh⁻ hnäh⁻ jnä⁻. ⁶⁹ Pero na⁻ ta⁻ cha⁻në⁻, Hi⁻ ga⁻lëë⁻ ngo⁻ la⁻ gya⁻ jwoo⁻ ra⁻llu⁻ kih⁻ Dio hi⁻ cha⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ be⁻ kih⁻.

⁷⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻:

—¿Che⁻ laah⁻ hne⁻ Joø⁻ Dio ja⁻?

Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siy⁻:

—Hnäh⁻ ba⁻ ma⁻jäh⁻ hnäh⁻ jnä⁻ he⁻.

⁷¹ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ he⁻:

—¿He⁻la⁻ hnääh⁻ ga⁻ jne⁻ hi⁻ jmee⁻ ju⁻dsoo⁻? ¿Ja⁻ ma⁻nuu⁻ ba⁻ jne⁻ juu⁻ kiyh⁻?

23

Ga⁻jää⁻ dsa⁻ Jesús cha⁻në⁻ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻ ga⁻noo⁻ jee⁻ ma⁻ täayh⁻ mah⁻ na⁻jääy⁻ Jesús cha⁻në⁻ Pilato.

² Ga⁻løøy⁻ hñiiy⁻ kiyh⁻, ma⁻ jäyh⁻:

—Ma⁻jëë⁻ jnääh⁻ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ jmee⁻ dsa⁻ la⁻, mi⁻gaay⁻ dsa⁻goo⁻ jnääh⁻. Jäyh⁻ sa⁻ le⁻ mi⁻hmaahn⁻ ku⁻sih⁻ kih⁻ rey to⁻në⁻, hi⁻ jäyh⁻ laay⁻ Cristo hi⁻ laa⁻ Rey.

³ He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁻ Pilato juu⁻ kiyh⁻, ga⁻jäyh⁻:

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaa' dsa-judiu?

—Ma-jäh' ba' hne- —ga-jäh' Jesús siyh'.

⁴ He-ja- ga-jäh' Pilato sih' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- hi' lä-jëë' ga' dsa-:

—Ni' miih- he- hlih' sa' ma-jnøøhn~ kih' dsa-nuuh- la-.

⁵ Pero dsa-kaah' he' cha-ga'miuh- juu' ma' hnooy- kih' Jesús, ma' jäh':

—Hi' hi- na-, peer- ma' llay- hnii- kih' dsa-goo- jnääh' lä-kaa- hwa' Judea jee' ma' ngëy- kway- juu'. Ga-løøy' hwa' Galilea taayh- dsa- miuh' lä-jiih' ma-jay- lä- ga-të' jee' jwii- la-.

Ga-jäa' dsa- Jesús cha-në' Herode

⁶ Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, ga-ngiuy' juu' kih' dsa-kaah', ga-jäh':

—¿Che' ja-ba' hi- chaa- Galilea dsa- na-?

⁷ Ma' ga-lä-ñe- Pilato, dsa- chaa- Galilea ba' he', ga-cheey' kyaah' Herode hi- ma' laa' lle'moh' hwa' Galilea. Jëeh', ja-ba' jmi' ja- ma' gya' Herode jwii- Jerusalén.

⁸ Herode, ma' ga-jëey' Jesús ga-nøh' dsëy'. Jëeh', ma-lä-hii' hnøøy' jëey', kih' he- ma' nuuy- lä-jë- he- ma' jmee' Jesús kih' dsa-, hi' hnøøy' ma' jëey' he- jmee' Jesús koo- he- juh-gaa-. ⁹ Ja- he- koo- juu' ga-ngiuy' Herode kiyh', pero ni' miuh- sa' ga-jëeh- Jesús kiyh'. ¹⁰ Jee' ja- ma' tääh' ka-läh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Hi- he' ma' tääh' koo- hweh- hniy- kih' Jesús. ¹¹ He-ja- Herode kyaah' hløø' kyaay' ga-kaayh' lëë'. Hi- ga-kyeyh- Jesús koo- hmiuh- na'hñaah' he- mi-kwayh' kiyh' ba' ja-. Mah' ga-cheey' ka-läh' cha-në' Pilato. ¹² Jmi' ja- ga-lä-jwah' Pilato kyaah' Herode, jëeh' hi- he' ma' na-häayh' øøyh' jää'.

Ga-jä' juu' jngëeh' dsa- Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Ja-ga' ga-tëeh' Pilato lä-jëë' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- hi' lä-jëë' ga' dsa-ta', lä-kye- dsa-jwii-. ¹⁴ Mah' ga-siuh':

—Hnäh' ma-ya-jääh' dsa-nuuh- la- hi- jwah' hnäh' llay- hnii- kih' dsa-gooh' hnäh'. Hi- ja-ba' cha-nëh' hnäh' ma-kan' ju'dsoo' kiyh'. Pero ni' miuh- he- hlih'

sa' ma-jnøøhn~ kih' dsa-nuuh- la- he- kyaah' bääh' hnih'. ¹⁵ Lä-ja- Herode, sa' ma-jnøøyh~ ni' koo- he- na-bäayh', he-ja- ma-cheey' ka-läh' ta- la-. Jee' na- ma-jëeh' hnäh', sa' cha- he- hlih' ma-jmee' dsa-nuuh- la- he- kyaah' ää- jmi' juuy'. ¹⁶ Heeh' jnih' wii' jää', ja-ga' lää' jnih'.

¹⁷ Ma' lle' kih' Pilato- he- lääy' jaa- hi- hää' neh-ñe' ma' të- jmi'.

¹⁸ Pero lä-jëë' dsa- he', koo- hä' ba' ga-løøy' tooyh~ miuh', ma' jäh':

—Jngëeh' go-te- dsa- na-. Lää' Barrabá ba'.

¹⁹ Hi- he' ñee' neh-ñe' kwaat~ kih' he- ga-jngëeyh' jaa- dsa- jee' ma' të- koo- nää' dsa- kyaah' dsa-ta'. ²⁰ Ma' hnøø' Pilato ma' lääy' Jesús, he-ja- ga-hlëeyh' ka-läh' dsa- hi- ma' hni' he'. ²¹ Pero dsa- he' cha-ga'miuh- miuh' ma' tooyh~, ma' jäh':

—Tääy' dsøh' hma-cru-. Tääy' dsøh' hma-cru-.

²² Ga-të' hnë- jiih~ ga-jäh' Pilato siyh':

—¿Hee- ba' dsoo' ma-jmee' dsa-nuuh- la-? Sa' hii' jnøøhn~ ni' miuh- he- kyaah' ää- jmi' juuy'. Heeh' jnih' wii', ja-ga' lää' jnih'.

²³ Pero cha-ga'miuh- miuh' ma' tooyh~, ma' ngiuy- he- tää' dsih' dsøh' hma-cru-. Kyaah' juu' he- ma' hlëeh- dsa-, hi' kyaah' he- ma' hlëeh- jmi-dsa- kaah' he' ga-liyh' he- ma' ngiuy' ja-. ²⁴ Ga-heeh- ba' Pilato jmeey' lä-koh' ma' ngi' lä-jëë' dsa- he'. ²⁵ He-ja- ga-lääy' hi- ma' hää' neh-ñe' he', hi- ga-jngëeh' dsa- jee' ma' tëey- kyaah' dsa-ta'. Ga-lääy' hi- he' mada- kih' dsa-jwii- mah' ga-ngëey' Jesús goo- hløø' lä-koo- ga-ngiuy' hi- ma' hni' he'.

Ga-täa- dsa- Jesús dsøh' hma-cru-

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Lä-koo- ma' ga-jäay' Jesús na-täay' dsøh' hma-cru-, ga-jëey' jaa- dsa- hi- chee- Simón hi- ma' chaa- Cirene. Dsa- he' jah' jee' nuu- kih'. Hi- he' ga-kyay- hma-cru- kih' Jesús, ngooy' kyey- hma-cru- kaah' kiyh'.

²⁷ Hi- jwëë' jwërte dsa- hi- ga-näa' kaah' kiyh'. Jee' kiyh' ja- ma' tääh' jwëë' dsa-më'

hi- ma' ki-hooh~ cha-miih- kih' Jesús.
 28 He-ja- ga-jeeh- Jesús hñii' ta' jee' ma' tääh' dsa-më' he' mah' ga-siih'~:

—Dsa-më' hi- chaa- Jerusalén, ta' hooh' hnäh' kin-. Hooh' hnäh' kyah' hnäh' ba' hi- lä-ja- kih' gyuu- kyaah' hnäh'. 29 Jëeh', ja' koo- jmi' ma' jäh' dsa-: "Llu- la' kih' dsa-më' hi- sa' kaa- gyuu-. Lä-ja- hi- sa' ga-kaa- gyuu-, hi- lä-kye- hi- sa' jää- gyuu-gyuu-." 30 Jmi' ja- løø' dsa- jäh': "Wa'ra- jäh' kih' tøh' ba' moh' la- nē' jnän'", hi' jñah' jäh': "Wa'ra- jäh' kih' jlëe' ba' jne' kyaah' moh' la-." 31 Jëeh', cher'mah' lä-na- jmeeh' dsa- jnä' hi- laa- lä-koh' chaah' hma- eeh-, ha- ga' koh' sa' jmeeyh- hnäh' hi- laa- lä-koh' chaah' hma- kii-.

32 Hi- ma' jääy- ka-läh' uu' dsa- hñaa- dsë' hi- ma' dsa-jngëeyh-. 33 Ma' ga-lla-näay' jee' chee- Moo' Lle' Hñii', jee' ja- ga-tääy- Jesús dsöh' hma-cru-, hi- lä-ja- ka-läh' lä-uu' dsa- hñaa- dsë' he', jaa- jwoo' ra-lluu' kiyh' hi- jaa- jwoo' ra-këh'. 34 Ga-jäh' Jesús:

—Tää' kyaan-, jmee' jøh- hoh' kiyh'. Jëeh', sa' ñey- hee- na- jmeey-.

Hi- hløø' hi- ma' tääh' jee' ja- ga-ti' ga-llooyh' hmiih- kih' Jesús, kyaah' he- ma' kooyh~ suert. 35 Jee' ja- ma' tääh' dsa- jëe-. Lä-kye- dsa-ta' ma' mi-kwah' kih' Jesús. Ma' jäh':

—Ga-liyh' ba' ga-läay' dsa-. Wa' läay' hñiiy' na', cher'mah' dsöo' laay' Cristo hi- na-lleeh' kyaah' Dio.

36 Lä-kye- hløø' ka-läh' ma' mi-kwah' kih' Jesús, lä-koo- ma' ñeey' chüh' na-heeyh' jmi-jiih-. 37 Ma' jäh':

—Cher'mah' hne- laah' Rey kyaah' dsa- judiu, lää' hñaa-.

38 Ma' na-sii- ka-läh' gyuu- lley' kyaah' hwëh' griego kyaah' hwëh' latín hi' kyaah' hwëh' hebreo ka-läh', he- ma' jäh': "Hi- la- he' Rey kyaah' dsa- judiu." 39 Jaa- dsa- hi- ma' hñaa- dsë' he' hi- ma' taa- jyoh' hma-cru-, ga-mi-kwayh' kih' Jesús, ga-jäh':

—Cher'mah' hne- laah' Cristo, lää' hñaa- hi- lää' jnääh'.

40 Pero hi- jaa- he' ga-jüh' kih' dsa-kyaayh', ga-jäh' siih':

—¿Che' lä-kye- hne- sa' gah' Dio, ma' ke- ma-tøøh' jne' jee' juu' jne'? 41 Lä-na- lle' le' jnän-. Jëeh', jee' la- mi'hmaahn' lä- hnøø' jnän' kih' he- hliih' he- ma-jmeen'. Pero dsa- la- ni- koo- he- hliih' sa' cha- he- ma-jmeey'.

42 Mah' ga-jäh' siih' Jesús:

—Ja- mi' dsöoh' hoh' jnä' ga-ma-ñeh' jee' jmeeh' hih'.

43 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn- hne-, ja-ba' na' gwaah' kyaah' jnä' ya' jwii' kih' Dio.

Ga-juu' Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Ma' ga-të' koo- lä-hyoo- ga-nuu- go-te- lä-kaa- hwa' ja- lä-jiih' ga-të' ko-hi' hnë- ta' ga-hloo'. 45 Ga-nuu- jmi-gyuu-. Hi- hmiih- he- ma' hii' llah' gwah- ga-chee' go-te- to'dsaah-. 46 Ja-ga' ga-hlëeh' Jesús koo- ki-gaa-, ga-jäh':

—Tää' kyaan-. Ngëen' jmi-lle' kin- ja'gooh-.

Ma-la- ma-hlëeyh' lä-ja- ga-juuy'.

47 Ma' ga-jëe' juu' hløø' he- ga-la' lä-ja-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ga-jäh':

—Ma'ra' ju'dsoo', dsa-ñuu- na- ma' laa' jaa- hi- lluu' go-te-.

48 Lä-jëe- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' ga-jëey' he- ga-la' lä-ja-, ga-näay' ki-jnooy- mo-dsëy'. 49 Ga-lä-jëe- hi- ma' kyu- Jesús, lä-kye- dsa-më' hi- ya-näa' kyaayh' lä- ga-të' Galilea, uu' ba' ma' tääyh' jëey' lä-jë- he- ga-la' ja-.

Ga-haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Ma' chaa- jaa- dsa- lluu' hi- ma' mi-teh' kih' Dio, ma' chee- José. Dsa- he' ga-lä-chaah' jwii- Arimatea he- na-hee- hwa' Judea. Ma' laa' jaa- dsa-ta' kyaah' dsa- judiu. 51 Dsa- he' sa' ga-taayh- hñiiy' jee', kyaah' juu' ja- ma' ga-taah' lä-jëe- dsa-kyaayh' juu' kwee- ha- lä- jmeey' kih' Jesús. Hi- ma' jøøy- ma' jëey' jnä'hä' he- jää- Dio dsa- lä- hih'

kih'. ⁵² José he' ñeey' nē'ta' kih' Pilato na'ngiih' jmi-ngo' kih' Jesús. ⁵³ Ma-la' ma-jyoo' jmi-ngo' kiyh', ga-läāy- koo- hmiih- ta-jmaah'. Mah' ga-taayh- neh' koo- to-høø- he- ma' na-hē- nē' kuu' hloo-, jee' sa' ga-ma-taayh- ni' jaa- hlii'. ⁵⁴ Jmii' ja- ma' mi-llu' dsa- judiu hñii' kih' he- jnä- jyoh' jmi' he- ma' høøy', jēeh' ta- ga-hloo' ja- ma-hää' jmi' he- tee- dsa- dsē'.

⁵⁵ Lä-jēē- dsa-mē' hi- ya-nää' kyaah' Jesús lä- ga-tē' Galilea, ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' José na-jēēy- ha- jee' ga-kyaa- Jesús. ⁵⁶ Ja-ga' ga-näy' kiyh' ga-mi-llu' nuu- mi-jwii- kyaah' naa' mi-jwii-. Hi' ga-taayh' ga-høøy' jmi' he- tee- dsa- dsē' lä-koo- la' mada- kih' ley.

24

Ga-lä-jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Tihi- go-te- to-nē' jmi' kih' seman-, ga-lla-nää' dsa-mē' he' jee' ma-la' to-høø- ja-, ma' kyey- lä-jē- he- hii- mi-jwii- he- ga-mi-llu' ja- hi' jñah' ga-dsa-mē' ga-jmee' ko-jøh' kyaayh'. ² Ma' ga-tēēy' jee' ja-, kuu' he- ma' na-jnē- hoo' to-høø- ma-na-bä' ta- koo'. ³ Ma' ga-taayh- neh' to-høø- ga-jēēy' mo-so' kye- jmi-ngo' kih' Jesús Dsa-jøøh' jñan'. ⁴ Jee' täāy' jmeey' cha-miih- huu'dsē-, lä-cha' ja- ga-lla-sēēh' chuh' kiyh' uu' dsa-ñuu- hi- ma' kyeh' hmiih- tø-jlēē- ñih'. ⁵ Ga-jwaah' jwēte dsa-mē' he', ga-jyoo' mo-nēy' ta- hwa'. Mah' ga-jäh' lä-uu' dsa-ñuu- he' siiyh'.

—¿He-la' hnaah' hnäh' jaa- hi- na-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu'? ⁶ Mo-so' cha- jee' la-. Hii' ma-lä-jiih'. Mi-dsooh' hoh' hnäh' he- ga-jäyh' siiyh' hnäh' lä-koo- ma' gya' gyih' hwa' Galilea, ⁷ lä-koh' ma' ga-jäyh' lä-la-: "La' bii' kih' Hi-ga-lēē-ngo' la- ngēē' dsih' ja'goo- dsa- hñaa- dsē', mah' täāy' dsöh' hma-cru'. Hi' ga-ma-hya- hnē- jmi' lä-jiiyh' ka-läh'."

⁸ Ja-ga' ga-lä-dsooh- dsē' dsa-mē' he' juu' ja-. ⁹ Ma' ga-hwēēy- jee' ja-, na-näy' na-jmeeyh' juu' kih' lä-jēē- gya-kaa- apóstole kyaah' kih' jee' lä-jēē-

dsa-kyaa'yh'. ¹⁰ Dsa-mē' hi- na-koo- juu' kih' apóstole he' ma' chee- María Magdalena, Juana, María choo' Jacobo hi' jñah' ga-dsa-mē'. ¹¹ Pero lä-jēē- hi- ga-nuu' juu' kih' dsa-mē' he' sa' ga-lä-heey' kiyh'. Ma' laay', juu' ngaa' ba' ja- ma' hlēēy'.

¹² He-ja- ga-noo- Pee', ngooy' ko-chih' jee' ma' la' to-høø- ja-. Ma' ga-jēēy' neh', ma-la' ta-jmaah' ba' ma' kye-. Peer- dsaa- dsēy' ngaayh', ma' jmeey- huu'dsē- ha- ba' lä- ga-la'.

Ga-mi-jnä- Jesús hñii' kih' uu' discípulo (Mr. 16:12-13)

¹³ Ja-ba' jmi' ja- na-nää' uu' discípulo koo- jee' jwii- he- chee- Emaú, uu' koo- gya-koo- kilómetro kih' Jerusalén. ¹⁴ Jee' täāy' jwē' ga-näy' ja-, ma' llay' juu' kih' lä-jē- he- ga-la'. ¹⁵ Pero hee- ga-la'. Jee' ga-näy' llay' juu' ja- kyaah' dsa-kyaa'yh', ni' sa' liih' gyih', he' ba' hñii' Jesús ngoo' ko-jøh' kyaayh'. ¹⁶ Pero sa' ga-lä-kyuuy', kih' ma-na-jlē- huu'dsē- kiyh'. ¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh'.

—¿Hee- ba' juu' na- llah- hnäh' cha-jwē' la-? ¿He-la' meeh- hoh' hnäh'?

¹⁸ Mah' jaa- hi- ma' chee- Cleofa, ga-jäyh' siiyh'.

—¿Ha- lä- la' juu'? Jee' kih' lä-jēē- hi- na-nää' jmi', ¿che' jaa- hne- ba' sa' ñeh' lä-jē- he- ga-la' jee' jwii- Jerusalén ma' jmi' la-?

¹⁹ Ja-ga' jäh' Jesús siiyh'.

—¿Hee- ba' ga-la'?

Mah' ga-jäh' dsa- he' siiyh'.

—Lla- jñääh' juu' kih' Jesús dsa- ma' cha- Nazaret. Ma' laay' jaa- hi- ga-ngēē- juu' kih' Dio. Jēeh', cha-nē' Dio hi' cha-nē' lä-jēē- dsa- ga-mi-jnäy- he- beey' kyaah' ta' kiyh' hi' lä-ja- kyaah' juu' he- ga-hlēēy' ka-läh'. ²⁰ Hi' la- jñääh' juu' ha- lä- ga-jmee' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' dsa-ta' kyaa' jñääh' ga-taayh- goo- lle-moh' mah' jmeey' hih' he- juuy', ja-ga' ga-täy- dsöh' hma-cru'. ²¹ Pero jñääh' ma' kye' jñääh' o-jøh' dsē- hi- he' nøø' juu' ma' lää' jñääh' dsa- Israel. Pero na' ma-hya- hnē- jmi' he- ga-la' lä-ja-. ²² ¿Che' kyuu- ha- lä- ma-la'? Ko-llaa'

dsa-mě' hi- jmee' ko-joh' kyaah' jnaäh', ma-jöy' jnaäh', kyaah' juu' he- ma' kiy' ja-. Jëeh' tiih' ga' ma-na'näy' jee' la' to-höø-. ²³ Ma' ya-näy', jäh' mo-so' cha- jmi-ngo' kiyh' kye- neh' to-höø- ja-, hi' jäh' ma-jëy' ángele hi- ma-jäh' siyh' he- na'jiih' ba' Jesús. ²⁴ Lã-ja- ma-na'näy' ko-lla' dsa-kyaah' jnaäh' jee' la' to-höø- ja-. Pero ma' ya-näy', ko- ba' juu' jmeeyh' lã-koh' jäh' dsa-mě' he', he- mo-so' kye- jmi-ngo' kih' Jesús.

²⁵ Ja-ga' ga-jäh' Jesús siyh':

—He- ba' che- taah' hnäh'. He-lii' ba' ga-lã-dsoo' hoh' hnäh' lã-jë- he- ga-jäh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo'. ²⁶ ¿Che- sa' ma' la' bii' kih' hi- laa' Cristo ma' dsa-ngëe' lã-jë- he- wi', jãä' ja-ga' leey' jöøh'?

²⁷ Lã-cha' ja- ga-löøy' hlëy' lã-ko- ma-na-si- kiyh' jãä'. Ga-löøy' kyaah' he- ga-si' Moisé hi' ngoo' bih' mi-jnäy' lã- hi' nē' ha- lã- hlëh' kiyh' jee' ga-si' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio.

²⁸ Ma' ga-tëy' jwi- jee' ga-näy' ja-, ga-jmee' Jesús lã-ko- he- ngoo' bih' ta- cha'nē'. ²⁹ Pero discípulo he' ga-chu' kyaayh' mah' jäh' hwē' ja-, ga-jäh' siyh':

—Jã' kyaah' jnaäh', jëeh' ma-hloo' ba-la-, ma-ngoo' ga-nu-.

Ga-jä' bih' kyaah' discípulo he'. ³⁰ Lã-ko- ma' gyay' nē' mes-, ga-kay' he'ñiih'. Ma-ngëe' ma-kway' tihmaah' kih' Dio, ga-llaay' he'ñiih' ja- mah' ga-kwëy' discípulo he'. ³¹ Lã-cha' ja- ga-na' mi-nēy' hi- ga-lã-kyuuy' Jesús. Lã- ma-jëy' ja- ga-ääh' Jesús. ³² Mah' ma' jäh' dsa-kyaayh':

—Ha- koh' sa' ma-nøh' dsē- jne' lã-koh' juu' he- ma-hlëy' jne' cha'jwē'. Hi- lã-ja- ka-läh' kih' he- ma-mi-jnäy' ha- lã- hnøø' jäh' jee' na-si- juu' kih' Dio.

³³ Lã-cha' hor- ja- ga-nooy' ga-näy' ta- Jerusalén. Ga-lla-näy' jee' ma' tääh' ko-joh' lã-jë- gya-kaa' apóstole kyaah' jñah' dsa-kyaayh'. ³⁴ He-ja- ga-jäh' dsa- hi- ma-tääh' he':

—Ma-ra' ju'dsoo' ma-lã-jiih' Dsa-jöøh' jñän', hi- ma-mi-jnäy' hñiiy' kih' Simón.

³⁵ Ja-ga' ga-jmeeh' lã-uu' discípulo he' juu', ha- lã- ga-la' kiyh' cha'jwē', hi- ha- lã- ga-lã-kyuuy' Jesús ma' ga-llaay' he'ñiih'.

Ga-mi-jnäy' Jesús hñii' kih' discípulo kyaay'

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Ta-ko-jiih' ma' tääh' llay- juu' ja-, ga-lla-sëh' Jesús to-dsaah' jee' kiyh' mah' ga-si' yh':

—Wa' hii' ti' kyah' hnäh'.

³⁷ He-ja- ga-jwaah' jwërte lã-jë- hi- ma' tääh' he' mah' ga-lã-goyh'. Jmi-lle' ba' ja- ma' jëy-, laay'. ³⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—¿He-la' gah' hnäh'? ¿He-la' jmeeh' hnäh' to' hoh' hnäh'? ³⁹ Jëe' da' hnäh' ma-goon'. Jëe' da' hnäh' ma-ti- ja-ba' jñä' la-. Chooh' da' hnäh' mah' jëe'. Jëeh', jmi-lle' sa' kye- jmi-ngo' lã-ko- jëeh' hnäh' laan'.

⁴⁰ Jee' chey' hlëy' lã-ja-, ga-heeyh' dsa- ma-gooy- ma-ti'. ⁴¹ Pero sa' ga' ma-heey' llu', kih' he- jëe- dsëy' cha-mi- hi- ma-dsaa- dsëy' ka-läh'. He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Hee- cha- mi- kih' jee' la-?

⁴² He-ja- ga-kwëy' ko- jwi' kih' hmooh- na-dsëe- nē' je- hi- ko- jwi' tah' sēr-. ⁴³ He-ja- ga-sooyh' mah' ga-kuyh' lã- ma-jëe- ja- lã-jëe-. ⁴⁴ Mah' ga-jäh' Jesús sih' lã-jëe- dsa- he':

—He- la- na- juu' he- ga-hlëhn' hnäh' lã- ma' gya' ga-jñä' jee' kyah' hnäh'. He- ga-jmee' bii' ga-lã-te' lã-jë- he- na-si- kin' nē' ley kih' Moisé, hi- jee' na-si- juu' kih' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, hi- kih' salmo ka-läh'.

⁴⁵ Ja-ga' ga-jmeey' ga-na' hu-dsē- kih' dsa- he' mah' ga-lã-ngëy' lã-ko- na-si- juu' kih' Dio. ⁴⁶ Mah' ga-si' yh' lã-jëe- dsa- he':

—He- la- na- ma-na-si- kin' jãä'. Ga-jmee' bii' ki- jñä' hi- laa' Cristo he- ga-jëen' wi' mah' ga-lã-jiih' jee' kih' hi- na-juu' ma' ga-hya- hnē- jmi'. ⁴⁷ Hi- kwaat- kin', dsa-näa' dsa- dsa-kwa- juu' kin' ga-lã-kaa- hwa'. Löøy' ta- Jerusalén hlëy' dsa- ha- lã- dsa-jëy' kyaah' Dio

mah' koo' Dio dsë' kih' dso'kye' kiyh'.
 48 Hnäh' he' hi' jmee' ju'dsoo' kih' lä'jē'
 he' la'. 49 Hii' jnä' cheen' kyah' hnäh' he'
 ga'bääh' Tää' kyaan' hñii' kwëëyh' hnäh'.
 He' ja' jää' hnäh' Jerusalén la', lä'jiih' tēēh'
 hnäh' be' he' jyoo' gyuu'h'.

Ngaah' Jesús gyuu'h'

(Mr. 16:19-20)

50 Ga'jää' Jesús lä'jēē' dsa' he' lä' ga'tē'
 jäh' kih' jwii' Betania. Jee' ja' ga'chooy'
 gooy' gyuu'h' mah' ga'mi'jääy' lä'jēē'.
 51 Jee' cheyh' mi'jääy' lä'jēē' dsa' he'
 ngaayh' ta' gyuu'h'. 52 Ma'ngēē' ma'jmäay'
 jøøh' Jesús, peer' jēē' dsëy' ga'näay' ta'
 Jerusalén. 53 Hi' ma' tääh' täay' jee' ma'
 chih' gwah', kway' tíhmaah' kih' Dio hi'
 ma'jmeey' juuh' kiyh'. Wa' la' lä'ja'.

San Juan Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga' sii' Jwaa'

Juu' kih' Dio ga' lëëy' dsa-

¹ Lã- ma' to- nẽ- ma' chaay- ba', laay' Juu'. Juu' ja- ma' laa' kyaah' Dio. Ja- ba' Juu' ja- ma' laa' hñii' Dio. ² Hi- na- ma' laa' lã- ma' to- nẽ- kyaah' Dio. ³ Hñiiy' ga' jmeey' lã- jẽ- he- cha-, ni' miih- sa' cha- he- ma- na- la- kih' hñii' he- sa' ga' jmeey' hñiiy'. ⁴ Kih' hñii' bih' na' jiih-. Heh' he- na' jiih- ja-, la' lã- koo- wa'je- he- choo' kih' lã- jẽ- dsa-. ⁵ Ga- lã- jnã- wa'je- ja- jee' ma' tãäh' hi- jmee' he- hliih'. Pero dsa- hi- ma' tãäh' jmee' he- hliih', sa' ga- liyh' kyaah'.

⁶ Hi- ma' cha- jaa- dsa- ñuuh- ma' chee- Jwaa' hi- ga' chee' Dio. ⁷ Hi- he' ja' kye- ju'dsoo', mah' kway' ju'dsoo' kih' wa'je-, mah' lã- ja- lã- jẽ- dsa- lã- dsoo' dsẽ' kih' wa'je- ja- kyaah' juu' he- ga' kway'. ⁸ Ja- hi- he' ma' laa' lã- koo- wa'je- ja-, jay' mah' kway' ju'dsoo' kih' hi- laa' lã- koo- wa'je- ja- ba'. ⁹ Ma- ngoo' ya' jãh- ja' hi- laa' lã- koo- wa'je- he- la' ju'dsoo', he- choo' kih' lã- jẽ- dsa-.

¹⁰ Ja- ba' jmi- gyuu- la- ma- chaay-, hi' ga' jmee' Dio jmi- gyuu- la- ta- la- kiyh'. Pero dsa- cha- jmi- gyuu- la- sa' ga- lã- kyuuy-. ¹¹ Jay' ja- ba' jmi- gyuu- kiyh', pero hi- cha- kyaay' sa' ga' heeyh-. ¹² Pero lã- jẽ- hi- ga' heeyh-, hi- jmee' dsoo' dsẽ' kih', ga- kway' jwẽ' leey' joo' Dio. ¹³ He- laay' joo' Dio, ja' kih' he- ga- lã- chaay- lã- koo- lle' kih' dsa- lã- cha- dsa- jmi- gyuu-, ni' ja' kih' he- ga- lã- hyoh- dsẽ' cho' jmiy- he- ga- lã- chaay- he- laay' joo' Dio, ni' ja' kih' he- ga' jmee' cho' jmiy- huu' dsẽ- he- ga- lã- chaay-. He- ga- lã- chaay- lã- hnøø' hñii' Dio ba' ja-.

¹⁴ Hih' hi- laa' Juu' ja-, ga' lëëy' dsa- mah' ga' gyay- jee' jnãn, hi' jnãäh' discípulo kyaay' ga' jẽ- jnih' he- laay' jøøyh'. Laay' jøøyh' kih' he- laay' gyuu- koo- mõe' kya- Tãä. Ha- koh' sa' llu' dsëy' hi-

kyey- ju'dsoo' jmah' ba'. ¹⁵ Ga- kwa' Jwaa- ju'dsoo' kiyh', ma' jãyh'.

—Hi- la- he' hi- ma' jwahn- kih': "Hi- jã- kõe- ga' kin-, hi- la- jøøh' ga' lã- koo- jnã-, jõe- ko- ja- ma- cha- bih' jã- ki' jnã-."

¹⁶ Ha- koh' sa' cha- miih- he- cha- kiyh', hi' jee' ga' lã- jẽ- jne' joh' he- sa' ma- hñah- jne'. Ja- koo- hã- ma- mi- jã- jne'. ¹⁷ Heh' ley, ta- la- kih' Moisé ba' ja'. Pero lã- jẽ- he- la' kwa- Dio, kyaah' lã- jẽ- ju'dsoo', ta- la- kih' Jesucristo ba' ga' hñah' jne'. ¹⁸ Jih' koh' jih' lih-, ni' jaa- sa' ma- jẽ- Dio. Jooy' hi- laa' gyuu- koo- mõe' ba', hi- gya' ko- jøh' kyaah' Tãä, hi- he' ba' ma- mi- jnã- jnãn- ha- lã- laay'.

Ga' jmee' Jwaa' ju'dsoo' kih' Jesús (Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Dsa- ta' judiu hi- cha- Jerusalén ga' cheey' jmi- dsa- kyaah' dsa- levita kih' Jwaa' mah' na' ngiiy' juu' kiyh' hi- laa' Jwaa'. ²⁰ He- ja- ga' heeh- ba' Jwaa' he- jmeeyh' juu', sa' ga- hmäy'.

—Ja' he' jnã- laan' Cristo —ga' jãh' Jwaa' siiyh-.

²¹ —¿Hii- ba' laah' hne- ja-? ¿Che' hne- he' Elía? —ga' siiyh' Jwaa'.

—Ja' he' jnã- —ga' jãyh'.

—¿O che' hne- he' laah' dsa- hi- ngõe- juu' kih' Dio hi- nøø' juu' jã- jmi- gyuu- la-? —ga' jãh' dsa- he'.

Koo- ka- lãh' ga' jeeh- Jwaa' juu' kiyh':

—Jah' ha'.

²² —¿Hii- ba' laah' hne- ja-? Mah' ngõe- jnãäh' juu' kwee- kih' hi- ma- chee' jnãäh'. ¿Ha- lã- jwah' hñah'? —ga' jãh' dsa- he' siiyh' Jwaa'.

²³ He- ja- ga' jãh' Jwaa' siiyh-:

—Jnã- laan' hi- kwa- juu' jee' la' hwa' kii' jee' sa' kwa- ni' miih-: "Mi- lluu' hnãh' hñah' mah' jã- Dsa- jøøh' jnãn- ko- dsoo' jwẽ" —lã- koo- ga' jãh' Isaia hi- ga' ngõe- juu' kih' Dio.

²⁴ Lã- jẽ- dsa- hi- ga' chee' dsa- judiu he' ma' laa' fariseo. ²⁵ Ga- ngiiy' juu' kiyh' ka- lãh' ga' siiyh-:

—¿He- la' ja- chaah' dsa- jmi-, cher' mah' sa' laah' Cristo, ni' sa' laah' Elía, ni' hii- ga'

jñah' dsa- hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio? — ga-jäh' dsa- he' siyh'.

26 —Jnā' chaan' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba', pero jee' kyah' hnäh' chaa- jaa- hi- sa- kyuu- hnäh'. 27 Hi- he' ja- kēe- ga- ki- jnā'. Hi- ni- sa- tēdsēen' chiihn' mah' llen' loo- he- hä' tiy- —ga-jäh' Jwaa- siyh'.

28 Lā-jē- he- la- ga-la' jee' jwii- he- chee- Betania, ta- hngaah' ko-taa- kih' jmi- Jordán, ta- jee' ma' choo- Jwaa- jmi-.

Jesús laa' Borrego mäh' kyaa' Dio

29 Ma' ga-jnā' jyoh' jmi-, ga-jēe' Jwaa- Jesús ja- ta- jee' ma' cheyh', mah' ga-jäyh':

—Jēe- da', hi- na- he' Borrego mäh' kyaa' Dio hi- jñuuh- dso'kye- kih' dsa- jmi-gyuu-.

30 Hi- na- na- hi- ma' jwahn' kih': "Kēe- ga' kin-, ja- jaa- dsa-ñuuh- hi- jōh' ga- lā'koo- jnā', jēeh' ko-ja- ma' chaa- bih' jāā' ki- jnā'." 31 Jnā' sa- ma' kyuu- jnih'. Ma-jan- mah' chaan' dsa- jmi- ba' mah' lā-ja-, lā-jnāy' kih' dsa- Israel.

32 Ga-mi-jnāa- ga' Jwaa- juu', ga-jäyh':

—Ga-jēen' Jmi-lle' Na-jngii' kih' Dio ga-jyoo' gyuu- jmi-gyuu-, laay' lā'koo- jaa- juu-, hi- ga-jā- ko-hwēe' nē' kiyh'. 33 Jnā' sa- ma' man- hii- he'. Pero hi- ga-chee- jnā' he- chaan' dsa- jmi- kyaah' jmi-, ga-siyh' jnā': "Hi- jēeh' jyoo' Jmi-lle' mah' jā- ko-hwēe' nē' kiyh', hi- he' he' hi- chaa- dsa- jmi- kyaah' Jmi-lle' Na-jngii' kih' Dio." 34 Lā-ja- ga-jēen' hi' jmeen- ju'dsoo' kiyh', hi- he' he' Joō' Dio —ga-jäh' Jwaa-.

To-nē' discipulo kyaa' Jesús

35 Ma' ga-jnā' jyoh' jmi-, koo- ka-läh' ma' cheh' Jwaa- kyaah' uu' hi- ma' jmee- ko-jōh' kyaayh'. 36 Ma' ga-jēey' Jesús ma' ngēy- jee' ja-, mah' ga-jäyh':

—Jēe- da', hi- na- he' Borrego mäh' kyaa' Dio.

37 Ma' ga-nuu' lā-uu' hi- ma' ga-nāa- ko-jōh' kyaah' Jwaa- he- ga-hlēyh' lā-ja-, ga-nāay' kyaah' Jesús ba'. 38 Ma' ga-jēeh- Jesús hñii', ga-jēey' chaa' hi- he' kaah' kiyh', mah' ga-siyh':

—¿Hee- na- hnooh' hnäh'?

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—¿Ha- ñeh' hne- Rabí, he- la- hnøø' jäh- Ta-jwoh'?

39 —Ya-nāa' hnäh' ja- mah' ya-jēe- — ga-jäh' Jesús siyh'.

Ga-nāay' mah' na-jēey- ha- ma' gyay'. Jee' ja- ga-jäy' kyaayh' jmi- ja-. Hor- ja-, ma-tē- ko-hi' gya'.

40 Jaa- jee' lā-uu', hi- ga-nuu' kih' Jwaa- hih' ga-jmee' ko-jōh' kyaah' Jesús, chee- Andre' øøh- Simón Pee'. 41 He- ga-jmeey' to-nē', na-hnāayh- øøyh- Simón mah' ga-siyh':

—Ma-jee' jnāah' Mesía —he- hnøø' jäh- Cristo.

42 Lā-chah' ja- na-jāay- Simón cha-nē' Jesús. Ma' ga-jēe' Jesús hi- he', ga-jäyh':

—Hne- he' Simón, joō' Joná. Hne- lā-cheeh- Cefa —he- hnøø' jäh- Pee'.

Jesús ga-tēeh' Felipe kyaa' Natanael

43 Ma' ga-jnā' jyoh' jmi-, ngaah' Jesús ta- Galilea. Jee' ja- ga-jēey' Felipe mah' ga-siyh':

—Ña- kyaah' jnā'.

44 Felipe he' ma' chaa- Betsaida, dsa-goo- Andre' kyaah' Pee' ka-läh'. 45 Ma' ga-jee' Felipe Natanael mah' ga-siyh':

—Ma-jee' jnāah' hih' dsa- hi- ga-sii- Moisé kih' nē' ley, hi- lā-jēe- hi- ga-ngēe- juu' kih' Dio ga-sii' kiyh' ka-läh'. Hi- he' he' Jesús, joō' José hi- chaa- Nazaret.

46 Mah' ga-jäh' Natanael:

—¿Ha- lā- la' juu' he- ya-hēe' jaa- hi- lluu' jee' jwii- Nazaret?

—Ña- mah' jēe- da- —ga-jäh' Felipe siyh'.

47 Ma' ga-jēe' Jesús ngoo' ya-jäh- Natanael, ga-hlēyh' kiyh':

—Hi- ja- na-, hi- na- ba' he' dsa- Israel, hi- sa- cha- ni- miih- juu' ta-juu' tuh-dsē'.

48 —¿Ha- lā- na- he- ma-lā-kyuu- jnā'? —ga-jäh' Natanael siyh'.

—Jāā' ja- ga-hlēh' Felipe hne-, ga-jēen- hne- ma-cheh' koo' kih' chaah' higo — ga-jäh' Jesús siyh'.

49 —Ta-jwoh', hne- he' laah' Joō' Dio, hne- laah' Rey kyaa' dsa-goo- jne- —ga-jäh' Natanael siyh'.

50 Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Ma-lā-dsoo' hoh' jnā', kih' he- ma-jwēehn' hne- ga-jēen- hne- koo'

chaah' higo. Pero cha-ga'miih- he-juh-gaa- jëeh' na' ta' cha'në.

⁵¹ Hi- ga-jäyh' ka-läh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', na' ta' cha'në jëeh' hnäh' gyuh' jmi-gyuh' na-na', jëeh' hnäh' ángele kyaah' Dio hi- wii- hi-jñaah- në' kih' Hi-ga-lëë' ngo' la- —ga-jäh' Jesús siyh'.

2

Lä-la-ga-la' lä ma-ga-jee' goo-jaa-dsa-jee' jwii- Caná

¹ Jee' ga-të' hnë- jmi', ga-jee' goo-jaa-dsa-jee' jwii- Caná, he- na-hee- hwa' Galilea. Jee' ja- ma-hää' choo' Jesús. ² Jesús hi- jnääh' discípulo kyaay' ga-tëeyh' jnääh' jee' të- jmi' ka-läh'. ³ Ma' sa- ga-lëë' jmi' mi-jëh' ma-ää- he- ma' hih- dsa-, ga-jäh' choo' Jesús siyh':

—Ma-dsa' go-te- jmi' mi-jëh' kih' dsa-.

⁴ Mah' ga-jëeh' Jesús juu' kiyh':

—¿He-la' jwiih' jnä' lä-na-? Sa' ga-ma-të' hor- kin-.

⁵ Mah' ga-jäh' chooy' siyh' hi- ma-tääh' kwa- be' jee' ja-:

—Jmee' hnäh' lä-jë- he- siyh- hnäh'.

⁶ Ma' tøø' jee' ja-, jñii' mi'hya- kaah' he- ma-la' kyaah' ku' jee' ma' chih- dsa- judiu jmi- he- ma' jmee' jäy- na-jngëey' cha'në Dio. Lä-koo- mi'hya- ja-, ma' hiih- koo- hña-loo' hih- jmi-. ⁷ Mah' ga-jäh' Jesús sih- dsa- hi- ma-tääh' kwa- be' jee' ja-:

—Kaa' jmi- neh- lä-jë- mi'hya- na-.

Mah' ga-jmeey' na-ka' na-dsëh- lä-jë- mi'hya- ja-. ⁸ Ja-ga' ga-jäh' Jesús sih- dsa- he':

—Na' na-, kye- miih- mah' go-kwëeh- dsa-juu' jmi'.

Hi- lä-ja- ga-jmeey'. ⁹ Hih' dsa-juu' jmi' he', ga-jëey' che' llu' jmi- he- ma-la' jmi' mi-jëh'. Ni' sa- ñey- ha- ta' ja' he- ja-, ma-la' hi- ma' kwa- be' hi- ga-hwëe' jmi- ja-ba' ñe-. Mah' ga-tëe' juu' jmi' kih' hi- dsa-jee' goo-, ¹⁰ mah' ga-siyh':

—Ga-lä-jëe' dsa- kwëeh- to-në' jmi' mi-jëh' llu'. Ma-la- ma-hiyh- cha-miih-, ja-ga' kwëeyh' jmi' mi-jëh' he- hwaa' ga-miih-. Pero hne- ma-na-høøh- jmi' mi-jëh' llu' mah' kwëeyh' jee' llaa- ga'.

¹¹ Jee' jwii- Caná he- na-hee- hwa' Galilea ba' ga-jmee' Jesús to-në' he-juh-gaa- ja-. Jee' lä-ja- ga-mi-jnääy- hñiiy' ha- koo- jøøh' laay', hi- lä-jëe- jnääh' discípulo kyaay', cha-ga'miih- ga-lä-dsoo' dsë- jnääh' kiyh'.

¹² Ma-ngëe' he- ja-, ngaayh' ta- Capernaum, kyaah' chooy' kyaah' øøyh' hi- jnääh' discípulo kyaay'. Jee' ja- ga-tooh- jnääh' cha-miih- jmi'.

Jesús ga-hwëe' dsa- hi- ma-tääh' hñii' jee' ma' chih' gwah-

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Ma-ngoo' ma-ya-jäh- jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh', he-ja- ngoo' Jesús ta' Jerusalén. ¹⁴ Jee' chih' gwah- juu', jee' ja- ga-jëey' dsa- hi- ma' hnëe- kya', hi- ma' hnëe- borrego, hi- ma' hnëe- juu-, kyaah' hi- ma-tääh' mi-sii' kuu' kih' dsa-.

¹⁵ Ga-jmeey' koo- si'hñii'. Kyaah' he- ja-, ga-hëey' kih' lä-jëe- hi- ma-tääh' jee' chih' gwah- ja-, hi- ga- borrego, hi- ga- kya', hi- ga- hi- mi-sii' kuu'. Ga-këyh' ga-lä-jë- na'mes-, ga-saa' ga-jaay' kuu' kih' hi- he'.

¹⁶ Hi- ma-tääh' hnëe- juu- he' ga-siyh':

—Hwëe' lä-jë- he- na-jee' la-. Ta' jmee- hnäh' je'hmooh' hne' kih' Täa kyaan-.

¹⁷ Ja-ga' ga-lä-dsooh- dsë- jnääh' discípulo kyaay' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: “Ngoo' dsa-llaan- kih' he- kyen' cha-miih- huu-dsë- kih' hne' kyah'.”

¹⁸ Dsa- hi- tääh' në' kih' judiu ga-ngii' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- koo- lii- jmeeh', mah' jëe' jnääh' he- na-ngëh' jwë' he- jmeeh- lä-jë- he- na-? —ga-jäyh' siyh' Jesús.

¹⁹ —Hla' hnäh' gwah- la- mah' kyaah' hnë- jmi' ba' choohn' —ga-jäh' Jesús siyh'.

²⁰ Lä-chah' ja- ga-jäh' dsa- hi- tääh' në' he' siyh':

—Kyaah' to'loo' jñii' ji-ñe- ga-jmee' dsa- gwah- la-. ¿Ha- lä-ja- jwah' hne-, kyaah' hnë- jmi' ba' choohn'?

²¹ Pero ja- kih' gwah- he- ga-hlëeyh' lä-ja-, he- ma' hlëeyh' kih' jmi-ngo' kiyh' ba' ja-. ²² He-ja- ma-ngëe' ma-lä-jiih' Jesús, ga-lä-dsooh- dsë- jnääh' discípulo

kyaay¹ he- ga⁺hlëëyh² ja⁻, hi⁺ cha-ga⁺miih⁻ ga-lä⁺dsoo⁺ dsë⁻ jnääh¹ lä⁺koo⁻ na⁻ sii⁻ juu¹ kih¹ Dio, hi⁺ ga-lä⁺dsoo⁺ dsë⁻ jnääh¹ lä⁺koo⁻ ga⁺hlëëh² Jesús ka-läh².

Lä⁺jë⁻ huu⁺dsë⁻ he- ma' jmee⁺ dsa- ma' kyuu⁺h⁻ ba' Jesús

²³ Ta⁺kō⁻jiih¹ ma' tē⁻ jmi⁺ he- kuh⁻ dsa- borrego mäh¹ jee⁺ jwii⁻ Jerusalén, jwëë² dsa- ga⁺heeh⁻ juu¹ kih¹ Jesús ma' ga⁺jëëy¹ lä⁺jë⁻ he- juh⁻gaa⁻ he- ma' jmeey⁺.

²⁴ Pero hñii² Jesús, sa⁺ ga-lä⁺cha⁺ o⁻joh⁺ dsë⁻ kiyh¹ kyaah¹ dsa- he², jëeh² ma' kyuu⁺ bih¹ ga-lä⁺jëë⁻ dsa⁻. ²⁵ Sa⁺ ma' jmee⁺ bii¹ kiyh¹, he- ma' jmeeh¹ dsa- juu¹ ha- lä⁺ la⁺ kih¹ dsa⁻kyaayh², jëeh² ñey⁻ ba' ha- lä⁺ la⁺ tuh⁻dsë⁻ lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ dsa⁻.

3

Ta⁺la⁺ hwë¹ ba' ñee¹ Nicodemo na⁺jëëy⁻ Jesús

¹ Ma' chaa⁻ jaa⁻ dsa-ñuu⁺h⁻ jee⁺ kih¹ fariseo hi⁻ ma' chee⁻ Nicodemo, ma' laa⁺ 'jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ nē⁺ kih¹ dsa⁻ judiu.

² Ta⁺la⁺ hwë¹ ba' ñee¹ dsa-ñuu⁺h⁻ he² na⁺jëëy⁻ Jesús mah¹ ga⁺siiyh⁺:

—Ta⁻jwoh¹, ñe⁺ jnääh¹, ga⁺chee¹ Dio hne⁻, laah¹ jaa⁻ ta⁻jwoh¹. Jëeh² ni⁺ jaa⁻ sa⁺ lih⁺ jmee¹ lä⁺jë⁻ he- juh⁻gaa⁻ he- jmeeh⁻ hne⁻ wa⁻ra⁻ jäh² kih¹ sa⁺ kyaah¹ Dio hne⁻ — ga⁺jäh² Nicodemo siiyh⁺.

³ —Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻ hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺chaa⁻ ka-läh² lä⁺hmëë², sa⁺ tëëy¹ jëëy¹ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺ —ga⁺jäh² Jesús siiyh⁺.

⁴ —¿Ha⁻ lä⁺ja⁻ lä⁺chaa⁻ ka-läh² jaa⁻ dsa⁻ ga⁺ma⁻gyuh⁻? ¿Che⁺ le² dsa⁻heey¹ jee⁺ ma⁺ hääy¹ mah¹ lä⁺chaay⁻ lä⁺hmëë²? —ga⁺jäh² Nicodemo siiyh⁺.

⁵ Koo⁻ ka-läh² ga⁺jäh² Jesús:

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻ hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁺chaa⁻ kyaah¹ jmi⁺ hi⁻ kyaah¹ jmi⁻lle², sa⁺ tëëy¹ dsa⁻hey¹ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺. ⁶ Hi⁺h¹ dsa-lä⁺chaa⁻ kih¹ ngo¹, ngo¹ ba' laay¹. Hi⁺ hih¹ dsa-lä⁺chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻lle², laay¹ jmi⁻lle² ba'. ⁷ Ta⁺ jmee⁻ dsaa⁻ hoh² he- ma⁻jwëëhn⁻ hne⁻, jmee⁺ bii¹ lä⁺chaa⁻h⁻ hnäh² ka-läh² lä⁺hmëë². ⁸ Lle² gwa² hi⁺ dsoo⁻ ha⁻ jee⁺ hnøø¹. Ma⁻ke⁺ nuuh⁻ hij¹ lle², sa⁺ ñeh¹ ha⁻ ta⁺ gwa² ni⁺ ha⁻ ta⁺ dsoo⁻.

Lä⁺ja⁻ la⁺ kih¹ lä⁺jëë⁻ hi⁻ dsa-lä⁺chaa⁻ kyaah¹ Jmi⁻lle² kih¹ Dio —ga⁺jäh² Jesús siiyh⁺.

⁹ —¿Ha⁻ lä⁺ la⁺ juu¹ na⁻? —ga⁺jäh² Nicodemo siiyh⁺.

¹⁰ Mah¹ ga⁺jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁺siiyh⁺:

—¿Ja⁺ ta⁻jwoh¹ kyaah¹ dsa⁻ Israel laah¹ mah¹ sa⁺ kyuu⁺h⁻ he⁻ la⁻? ¹¹ Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwëëhn⁻ hne⁻, he⁻ ma⁻kyuu⁺h⁻ jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba⁺ hlëëh² jnääh¹. Hi⁻ he⁻ ma⁻jëë⁻ jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba⁺ jmee⁻ jnääh¹ dsoo⁺. Pero hnäh² sa⁺ heeh¹ hnäh² he⁻ hlëëh² jnääh¹. ¹² Wa⁻ra⁻ ga⁺hlëëhn⁻ hnäh² lä⁺koo⁻ la⁺ he⁻ cha⁻ hwa¹ la⁻, sa⁺ jmeeh⁻ hnäh² dsoo⁺. Ha⁻ ba⁺ lä⁺ jmeeh¹ hnäh² dsoo⁺ cher⁺mah¹ ga⁺hlëëhn⁻ hnäh² lä⁺koo⁻ la⁺ he⁻ cha⁻ gyuu⁺h⁻ jmi⁻gyuu⁺.

¹³ 'Sa⁺ chaa⁻ ga⁺jñah² hi⁻ ga⁺wii¹ gyuu⁺h⁻ jmi⁻gyuu⁺, ma⁻la⁺ hi⁻ ga⁺jñaa¹ gyuu⁺h⁻ ba'. Hi⁻ he² he² Hi⁻ga⁺lëë⁻ngo¹ la⁻ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺h⁻ jmi⁻gyuu⁺. ¹⁴ Ja⁻ba⁺ lä⁺koo⁻ ga⁺chaa⁻ Moisé miih⁻ ta⁺ gyuu⁺h⁻ jee⁺ ma⁺ la⁺ hwa¹ kii⁺ ja⁻, ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ jmee⁺ bii¹ chaa⁺ dsa⁻ gyuu⁺h⁻ Hi⁻ga⁺lëë⁻ngo¹ la⁻. ¹⁵ Mah¹ lä⁺ja⁻ lä⁺jëë⁻ hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁻ kiyh¹ sa⁺ heey¹, lä⁺chaay⁻ tää² ga⁺lä⁺jë⁻ joh² jmi⁺ cha⁻ ba'.

Cha⁻miih⁻ hnää¹ Dio lä⁺jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺

¹⁶ 'Jëeh² cha⁻miih⁻ hnää¹ Dio lä⁺jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺, he⁻ja⁻ ga⁺kwaay¹ gyuu⁺h⁻ koo⁻ mëë¹ kyaay¹, mah¹ lä⁺ja⁻ lä⁺jëë⁻ hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁻ kiyh¹ sa⁺ heey¹, lä⁺chaay⁻ ga⁺lä⁺jë⁻ joh² jmi⁺ cha⁻ ba'. ¹⁷ Jëeh² sa⁺ ga⁺chee¹ Dio joo⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah¹ taayh¹ dsa⁻ dso⁺jwii¹. Ga⁺cheey¹ mah¹ ta⁺la⁺ kiyh¹ lääy¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ba'.

¹⁸ 'Hi⁻ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁻ kiyh¹ sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻ dso⁺jwii¹ nē⁺ kiyh¹. Pero hi⁻ sa⁺ jmee⁺ dsoo⁺ dsë⁻ kiyh¹ ma⁻cha⁻ dso⁺jwii¹ nē⁺ kiyh¹, jëeh² sa⁺ dsoo⁺ dsëy¹ kih¹ gyuu⁺h⁻ koo⁻ mëë¹ kyaah¹ Dio. ¹⁹ Lä⁺la⁻ ba⁺ la⁺ he⁻ ja⁺ dso⁺jwii¹ nē⁺ kih¹ dsa⁻. Ja⁺ ba⁺ wa⁺je⁻ hwa¹ la⁻ pero ga⁺lä⁺hnøø¹ gyih¹ jee⁺ na⁻hoo⁻ lä⁺koh² ga⁺ wa⁺je⁻, jëeh² lä⁺jë⁻ he⁻ jmeey⁺, he⁻ hlih¹ jmah¹ ba'. ²⁰ Jëeh² lä⁺jëë⁻ hi⁻ jmee⁺ he⁻ hlih¹ na⁻høøy¹ kih¹ wa⁺je⁻, sa⁺ hnøøy¹ ya⁻näay¹ jee⁺ jnä⁺ wa⁺je⁻ mah¹ sa⁺ lä⁺jnä⁺ he⁻ jmeey⁺.

²¹ Pero hi⁻ tääh² jmee⁺ lä⁺ hnøø¹ ju⁺dsoo⁺,

hi- he' ba' go-nää' jee' jnä' wa'je- mah' lä-ja- lä-jnä' la' kyaah' be' kih' Dio lä-jë- he- jmeey- ga-jäh' Jesús siyh' Nicodemo.

Koo- ka-läh' ga-løø' Jwaa- hi- ma' choo- jmi- hlëeh' kih' Jesús

²² Ma-ngëe' he- ja-, ngoo' Jesús ta' hwa' Judea, hi- jnääh' discípulo ga-nøø' jnääh' kyaayh'. Jee' ja- ga-jä' jnääh' kyaayh' miih- jmi- hi- ma' chaay- dsa- jmi-. ²³ Jwaa- ka-läh' ma' chaay- dsa- jmi- jee' jwi- Enón, koo' Salim, jëeh' jee' ja- cha- cha-miih- jmi-. Jee' ja- ma' dsa-nää' dsa- mah' ma' saay- jmi-. ²⁴ Jmi- ja-, sa- ga' ma-taah- dsa- Jwaa- neh-ñe'.

²⁵ He-ja- ko-lla' discípulo kyaa' Jwaa- ga-taayh' ti-chooy- juu' kyaah' dsa- judiu ha- lä- jmeey' dsa- mah' jäy' na-jngëey' cha-në' Dio. ²⁶ Mah' na-näay' jee' cheh' Jwaa- na-chiiyh'.

—Ta-jwoh', hi- ma' gya' kyaah' hne- ta' hngaah' ko-taa- kih' jmi- Jordán, hi- ga-kwah' ju-dsoo' kih' he', na' chaay- dsa- jmi-. Ga-lä-jë- ba' dsa- dsa-nää' kyaayh'.

²⁷ Mah' ga-jäh' Jwaa- siyh'.

—Sa- le' hyoh- dsa- ni- miih-, wa-ra- jäh' kih' sa- ga-hyoyh' kih' Dio. ²⁸ Ja- he' ba' hnäh' ga-nuuh- hnäh' kin- he- ga-jwahn': "Ja- he' jnä' laan' Cristo. Laan' jaa- hi- ga-chee' Dio jää' mah' hlëehn' kiyh'." ²⁹ Dsa-më' hi- dsa-jee' goo- laay' kyaa' dsa-nuuh- hi- jee' goo- kyaayh'. Pero ome- kyaa' dsa-nuuh- he' hi- cheh' koo' kiyh' chaay- llu' kyaah' koo- nuuy' hlëeh' dsa-nuuh- he'. Lä-ja- la' ki- jnä' ka-läh', ma-jëe' dsen- go-te- na' he- ma-ja- Cristo. ³⁰ Jmeey- bii' juuh' ta' kiyh' mah' lä-ja- lä-hwaa' ta' kin-.

Hi- ja' gyuu- jmi- gyuu- kye- në' kih' jee' lä-jëe'

³¹ Hi- ja' gyuu- kye- në' kih' jee' lä-jëe-. Pero hi- chaay- hwa' la-, hwa' la- ba' na-jnäay', hi- hlëeyh- kih' he- cha- hwa' la- ba'. Hi- ja' gyuu- jmi- gyuu- kye- në' kih' jee' lä-jëe-. ³² He- ma-jëey- he- ma-nuuy', he- ja- ba' hlëeyh-, pero ni- jaa- sa- heeh- juu' he- kway-. ³³ Hi- heeh- juu' he- kway-, hi- he' jmeey- bih' dsoo' juu' kih' Dio. ³⁴ Jëeh' hi- ga-chee' Dio, hlëeyh' juu'

kih' Dio ba'. Hi- ja- kyaah' hih' kwa- Dio jmi- lle' kih'. ³⁵ Jëeh', Täa- hnäay' ba' Jooy'. Hi- ga-tooyh- goo- Jooy' lä-jë- he- ga-cha-. ³⁶ Hi- jmeey- dsoo' dsë' kih' Jooy' Dio lä- ma-chaay- ja-ba'. Pero hi- sa- jmeey- dsoo' dsë' kih' Jooy' Dio sa- jëey' jee' jmeey- Dio hih-. He- wi- he- na' ga-chee' Dio, he- ja- ba' jä- në' kiyh'.

4

Jaa- dsa-më' hi- chaay- hwa' Samária ga-hlëeh' kyaah' Jesús

¹ Ga-nuuy' dsa- fariseo hlëeh- dsa- kih' Jesús, ma' jäyh' jwëe' ga' dsa- jää- Jesús hi- jwëe' ga' dsa- chaay- jmi- lä-koh' ga' Jwaa-. Hi- ga-lä-ñe- Dsa-jøøh' jnä- he- ga-nuuy' dsa- fariseo juu' ja-. ² (Ma-ke- ja- he' hñii' Jesús hi- ma' choo- jmi-. Jnääh' discípulo ba' hi- ma' choo- jmi-.). ³ He-ja- ya-hëe' Jesús hwa' Judea ja- mah' ngaayh' ta' Galilea ka-läh'.

⁴ Ga-jmeey- bii' kiyh' ngooy' ta' hwa' kih' Samária. ⁵ Ga-tëey' koo- jee' jwi- kih' Samária he- ma' chee- Sicar, jäh' kih' hwa' he- ga-kwëeh' Jacob jooy' José. ⁶ Jee' ja- ma' chih' koo- jmi-too- he- ga-jmeey- Jacob. Ga-hwaa' Jesús jee' hääy' jwë' mah' ga-gyay- ga-tëeyh- dsëy' koo' jmi-too- ja-. Hor- ja- ma-ngoo' ga-të-lla-hyoo-. ⁷ Ja- jaa- dsa-më' hi- chaay- Samária, ya-kye' jmi-. Mah' ga-jäh' Jesús siyh'.

—Kwëeh' jnä' miih- jmi- kyah' huhn'.

⁸ (Jnääh' discípulo kyaay' na-nøø' jnääh' ta- jee' jwi- na-lä-jnääh' he- ga-kih' jnääh'.)

⁹ Hi- dsa-më' hi- ma' chaay- Samária he- ga-siiyh' Jesús:

—¿Ha- lä-ja- hne- hi- laa' dsa- judiu ngiih' jmi- kin- mah' huh', jnä' hi- laa' dsa- chaay- Samária?

(Jëeh', dsa- judiu sa- jwayh' kyaah' dsa- samaritano.)

¹⁰ Mah' ga-jäh' Jesús siyh'.

—Wa-ra- jäh' kih' ñeh' hee- na- he- la' kwa- Dio, hi- hii- na- hi- ngiih' jmi- kyah' mah' hiih', hne- ba' ngiih' kiyh' jmi- he- huh' hi- hñiiy' kwëeyh' hne- jmi- jiih'.

¹¹ Mah' ga-jäh' dsa-më' he' ka-läh'.

—¿Ha- lä- jmeeyh' Dsa-jøøh' kyaan'? Sa- cha- ni- miih- he- kyeh' he- kyaah' chooh'

jmiī, hī juuh̄ jwërte jmī-toō lā. ¿Hā ba' tā haa' jmiī jiih̄ jā hē kwah'?

12 ¿Che' jøøh' ga' hnē lã-koh' ga' Jacob dsā ma-gyuh̄ kyāa' jnääh', hī ga'kwëeh' jnääh' jmī-toō lā? Jee' lā ga'hiyh' kyaah' jøoy' hī kyaah' lã-jëē jah' kyaay' ka-läh'.

13 Mah' ga'jêeh̄ Jesús juu' kih' dsa-më' he':

—Wa' hī chā hī, hī hih' jmiī hē haa' lā, koō ka-läh' jã-lã-kiī dsëy'. 14 Pero hī hih' jmiī hē kwa' jnä', jih'koh' jih'lih' sa' jã-lã-kiī dsëy'. Jmiī hē kwa' jnä', hē jā hya' lã ma-hyā ja-ba' neh' tuh-dsëy' hē jmee' chaay' tää'.

15 Mah' ga'jäh' dsa-më' he' siyh̄:

—Kwëeh̄ jnä' jmiī jā, Dsa-jøøh' kyaan̄, mah' sa' jã lã-kiī dsën̄. Lã-jā mo'so' jän̄ jee' lā ya'kyen' jmiī —ga'jäh' dsa-më' he'.

16 Mah' ga'jäh' Jesús siyh̄:

—Gwaah̄ mah' go-kyaā dsa-n̄uuh̄ kyaah' tā lā.

17 —Sa' chāā dsa-n̄uuh̄ kyaan̄ —ga'jäh' dsa-më' he' siyh̄.

—Ja-ba' dsoo' hē ma-jäh', sa' chāā dsa-n̄uuh̄ kyaah'. 18 Jëeh̄ hñaa' dsa-n̄uuh̄ hī ma-lã-kyaah', hih' hī kyaah' na', jā he' dsa-n̄uuh̄ kyaah' he'. Hē dsoo' nā ma-jäh' —ga'jäh' Jesús siyh̄.

19 —Dsa-jøøh' kyaan̄, go' hī ngëē juu' kih' Dio ba' hnē laan̄. 20 Lã-jëē dsā ma-gyuh̄ kyāa' jnääh' dsā samaritano ga'hnaayh̄ Dio jee' chih' moh' lā, mah' hnäh' dsā judiu jwah' hnäh', jwiī Jerusalén ba' jee' hnääh' Dio —ga'jäh' dsa-më' he' siyh̄.

21 —Dsa-më', jmee' dsoo' hē jwahn̄ lā. Lloō koō jmiī, nī moh' lā nī jwiī Jerusalén sa' hnaah' hnäh' Tää'. 22 Sa' kyuūh̄ hnäh' hiī nā hnaah' hnäh'. Pero jnääh' dsā judiu, kyuū ba' jnääh', hiī nā hī hnääh' jnääh', jëeh̄ ta' lā kih' dsā judiu ba' ja' hē dsa-lää' dsā. 23 Jã koō hor̄, hī hor̄ jā la' na' ga-juh̄. Hī dsoo' hnaah' Tää', hnaayh̄ lã hnøø' Jmī-lle' Na-jngiī hī kyaah' ju'dsoo' ka-läh'. Jëeh̄ Tää' hnäay' dsā hī hnaayh̄ lã-jā.

24 Jmī-lle' ba' laa' Dio. Lã-jëē hī hnaayh̄,

jmee' bii' kiyh' hnaayh̄ kyaah' jmī-lle' hī kyaah' ju'dsoo' —ga'jäh' Jesús siyh̄.

25 —Jnä' man̄ hē jã hī jäh' Mesía kih', hī jäh' dsā cheē Cristo. Wa'rā jay', hī he' mi-jnääh' hā lã la' lã-jëē juu' lā —ga'jäh' dsa-më' he' siyh̄.

26 Mah' ga'jäh' Jesús:

—Hī he' he' jnä' hī hlëeh̄ kyaah' hnē.

27 Hor̄ jā ya-nøø' jnääh' discípulo kyaay'. Peer̄ ga'lã-dsaā dsë̄ jnääh' ma' ga'jëē jnääh' lla' Jesús juu' kyaah' jaā dsa-më'. Pero nī jaā sa' ga-tuū dsë̄ ma' ngiī juu' heē juu' jā ma' llaȳ, hī he-la' ma' hlëeyh̄ kyaah' dsa-më' he'. 28 Jee' jā ga'chih' dsa-më' mi'dsuu' kiyh' mah' ngaayh' ta' jee' jwiī, na'chiyh' lã-jëē dsā:

29 —Ma'nøøn' ma'jëen̄ jaā dsa-n̄uuh̄ hī ma-siih̄ jnä' lã-jëē go-te' hē ma-jmeen'. ¿Che' jā hī he' oo' Cristo hī hiī juu' kih'?

30 Lã-chah̄ jā ga'hwëē dsā hī ma' chāā jee' jwiī jā, na'näay' na'jëeȳ.

31 Ta'ko-jiih' jā ma' chuū jnääh' kyaayh':

—Ta-jwöh', kuh-hih'.

32 Mah' ga'siiyh̄ jnääh':

—Chā ba' hē kuhn̄ hē sa' kyuūh̄ hnäh'.

33 He-jā ga'ngiī jnääh' juu' kih' dsa-kyaah' jnääh':

—¿Che' chāā jaā hī ma-jā hī ma-ya-kā hē kuyh'?

34 Mah' ga'jäh' Jesús siyh̄ ka-läh':

—Hē jmeen̄ lã hnøø' hī ga'chee' jnä' mah' mi'hñaan' ta' kiyh', hē jā ba' ma' hē jmee' dsa-këen̄. 35 Jã jwah' hnäh', hnøø' ga'kye' sih̄ mah' chooh' dsā ta' kih'? Pero jnä' jwahn̄, chooh' hnäh' nēh' mah' jëē da' hnäh' lã-kaā jee' tääh' dsā hī laa' lã-koō mi'jū hē ma-äā hē ma-le' chooh' dsā.

36 Hī chaah̄ dsā liyh̄ ba' jñeey'. Hē chaayh̄ dsā mah' chāā tää', la' lã-koō hē chooyh̄ mi'jū mah' sa' hee' jih'koh'. Kyaah' lã-jā, ko-jøh' ba' lã-chāā llu' hī ga'jngëē kyaah' hī ga'chooh' ta'. 37 Heh' lã jäh' juu' lā, la' ju'dsoo': "Jñah' ba' hī jngëē, hī jñah' ba' hī chooh̄ ta'." 38 Jnä' ga'cheen̄ hnäh' mah' chooh' hnäh' ta' hē sa' ga'jñeeh̄ hnäh'. Jñah' ba' ga'këē ta' kih',

mah' hnäh' ga'taah' hnäh' jee' la' ta' kiyh' mah' koo' chooh' ba' hnäh' ta' ja' —ga'jah' Jesús siyh'.

³⁹ He' ja' jwëe' samaritano, hi' chaa' jee' jwii' ja' ga'lä'dsoo' dsë' kih' Jesús, lä'koo' ma' ga'nuuy' juu' kih' dsa-më' hi' ga'jah': "Lä'jê ba' he' ma'-jmeen' ma'-siyh' jnä'."

⁴⁰ He' ja' ya'näa' samaritano he' ya'jëey' Jesús mah' ga'chuuy' kyaayh', ga'siyh':

—Jä' kyaah' jnääh' jee' la'.

He' ja' ga'jäy' to' jmi' jee' ja'. ⁴¹ Jwëe' ga' dsa' ga'lä'dsoo' dsë' ma' ga'nuuy' he' ma' hlëeyh' ja'. ⁴² Lä'jêe' hi' he' ma' siih' dsa-më' he':

—Ja' ma' la' juu' kyah' hne' jmee' jnääh' 'dsoo', hña' jnääh' ma' nua' jnääh' juu' kiyh'. Na' ba' ra' si' ma' ñe' jnääh' ma' ra' ju'dsoo', hi' he' he' Cristo, hi' lää' dsa' jmi' gyua'.

Ga'mi'hläa' Jesús chih' kya' jaa' dsa-jøøh' kya' rey

⁴³ Ma'ngëe' to' jmi' ja', ya'hëe' Jesús jee' ja', ngaayh' ta' Galilea. ⁴⁴ (Hñi' Jesús ga'jah', jaa' hi' ngëe' juu' kih' Dio jee' jwii' gooy' sa' hnäa' dsih'.) ⁴⁵ Ma' ga'llaayh' hwa' Galilea, dsa' hi' ma' chaa' jee' ja' ga'heeyh' bih' llu', kih' he' ga'jëey' he' juh'gaa' he' ga'jmeey' Jesús ma' ga'të' jmi' kuyh' borrego mäh' jwii' Jerusalén. Jëeh' na'näa' dsa' he' ka'läh' ma' ga'të' jmi' ja'.

⁴⁶ Koo' ka'läh' ga'llooy' jwii' Caná he' na'hee' hwa' Galilea, jee' ga'jmeey' jmi'dsë' ba' ga'li' jmi' mi'jeh'. Jee' jwii' Capernaum ja', ma' chaa' jaa' dsa-jøøh' kya' rey hi' ma'dsaah' jaa' chih' kya'. ⁴⁷ Lä' ma' ga'nuu' dsa-jøøh' he' ya'hëe' Jesús hwa' Judea jayh' ta' hwa' Galilea, he' ja' ñeey' ga'mi'jëey' mah' ga'chuuy' kyaah', ga'siyh':

—Man' mah' mi'hlääh' chih' kyaan' hi' ma'kya' dsa' juu'.

⁴⁸ He' ja' ga'jah' Jesús siyh':

—Sa' heeh' hnäh' wa'ra' jah' kih' sa' jmeen' he' juh'gaa' he' jëeh' hnäh'.

⁴⁹ —Dsa-jøøh' kyaan', ma'nøøn' ga'jah', jaa' sa' ga' ma'juu' chih' kyaan' —ga'jah' dsa-jøøh' he' siyh'.

⁵⁰ Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—Gwaah' ba' hne' kyah', chaa' ba' chih' kyaah'.

Dsa-jøøh' he' ga'jmeey' ba' dsoo' dsëy' ma' ga'jah' Jesús lä'ja', mah' ngaayh'. ⁵¹ Ni' sa' ga' ma'llaayh' kiyh', ya'näa' dsa' kyaay' ga'mi'jëey', mah' ga'jmeeyh' juu', ga'jäyh':

—Ma'jä' ba' kih' chih' kyaah'.

⁵² Mah' ga'ngii' dsa-jøøh' he' juu' kih' dsa' kyaay':

—¿Hee' hor' ga'løø' chaay' llu'?

Mah' ga'jah' dsa' kyaay':

—Lloo', kō'hi' gyii', ya'hii' llii' kiyh'.

⁵³ Mah' ga'lä'dsooh' dsë' jmi' chih' he', ja'ba' hor' ja' ga'jah' Jesús: "Chaa' ba' chih' kyaah'." He' ja' cha'ga'mi'ih' ga'lä'dsoo' dsëy' lä'kye' hi' chaa' cha'neh' kiyh'.

⁵⁴ Jee' la' ga'të' to' he' juh'gaa' he' ga'jmeey' Jesús, ma' ya'hëey' hwa' Judea ngaayh' ta' hwa' Galilea.

5

Ga'mi'hläa' Jesús jaa' hi' sa' liih' goo' tü'

¹ Ma'ngëe' he' ja', ngoo' Jesús ta' Jerusalén. Ma'ja' ma'tääh' dsa' judiu' jmi'.

² Jee' jwii' Jerusalén chih' koo' na'hyah' jee' dsa'ha' jmi', jah' Ho'haah' kih' Oveja. Jee' ja' chee' Betesda kyaah' juu' hebreo. Ma' cha' lä'ku' lä'jii' kih' jmi'too' ja' hña' jee' kih' hoo' na'hii'. ³ Jee' ja' ma'saa' jwëe' hi' dsaah', hi' tua', hi' jluuh', kyaah' hi' sa' le' ngë', ma'jøøy' he' hor' jeh' jmi'. ⁴ Jëeh' ma' lih' koh' ba' ma' jña' jaa' ángel jee' haa' jmi' ja', mah' ma' kah' ma' gwëyh'. Ma'la' ma'kah' ma'gwëh' jmi' ja', hi' ga'tëe' to' nē' dsa'he' neh' jmi' ja', dsa'jä' go'te' kiyh' wa' he' cha' he' dsoo' he' laay'. ⁵ Jee' ja' ma'hää' jaa' dsa'ñuuh' hi' ma'hya' gyii' gya' jña' jii' ñe' dsaah'. ⁶ Ma' ga'jêe' Jesús dsa' he' na'kyaay' jee' ja', ñe' bih' he' ma'lä'hii' dsaah' dsa' he', mah' ga'siyh':

—¿Che' hnooh' jä' kyah'? —ga'jah' Jesús siyh'.

⁷ —Sa' chaa' ni' jaa' hi' taah' jnä' cha'jmi' na' wa'ra' ga'kah' ga'gwëh'. Jaa'

ga' jñah' taah' hñii', ja-ga' lloo' jñä' — ga-jäh' dsa-dsaah' he' sñih'.

⁸ —Noo' jee' kyaah' na', kii' jii' kyah' mah' ngë' —ga-jäh' Jesús sñih'.

⁹ Lã'chah' ja' ga-jä' kiyh' mah' ga'kooy' jii' kiyh', ngaayh'. Jmii' ja' ma' la' jmii' he' tee'h' dsa-dsë'. ¹⁰ He-ja' ga-jäh' dsa-ta' judiu sñih' hi' ga-jä' kih' he'.

—Jmii' he' tee'h' dsa-dsë' ba' na', sa' cha' jwë' kooh' jii' kyah' —ga-jäyh'.

¹¹ —Hi' ma-mi-hlää' jñä', hi' he' ma-sñih' jñä': "Kii' jii' kyah' mah' ngë'" —ga-jäh' hi' ma-dsaah' he'.

¹² —¿Hi' na', hi' ma-sñih' hne': "Kii' jii' kyah' mah' ngë'" —ga-jäh' dsa-ta' he'.

¹³ Pero dsa-hñah' he', sa' ga-lã-kyuuy' hii' he' hi' ga-mi-hlääy', jëeh' Jesús ga-ääh' go-te' jee' kih' jwëë' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja'. ¹⁴ Ma-ngëë' he' ja', ga-jee' Jesús dsa' he' ka-läh' jee' chih' gwah' ja' mah' ga-sñih'.

—Jëë' da', na' he' ma-jä' kyah', mo-to' jmee' ga-dso'kye', mah' sa' ja' he' hñih' ga' në' kyah' —ga-jäh' Jesús sñih'.

¹⁵ Ja-ga' ngooy' na'jmeeyh' juu' kih' dsa-ta' judiu, na'chiyh'.

—Jesús ba' he' hi' ga-mi-hlää' jñä' —ga-jäyh'.

¹⁶ Kih' he-ja' ba' ja', ma' hnooh' dsa-ta' he' ha' lä' jwë' jee' ma' jngëëyh' Jesús, jëeh' ma' mi-hlääy' wa' hi' cha' hi' jmii' he' tee'h' dsa-dsë'. ¹⁷ Mah' ga-jäh' Jesús sñih':

—Tää' kyaan', jmee' ta' lä'jiih' na', hi' ja-ba' lä'ja' jmee' jñä' ka-läh'.

¹⁸ He-ja' cha-ga'miih' ma' hnooh' dsa-ta' he' ha' lä' jee' ma' jngëëyh' Jesús. Ja' ma-lä' kih' he' sa' ma' hñöy' jmii' he' tee'h' dsa-dsë', lä'kye' kih' he' ma' jäyh': "Dio lãä' Tää' kyaan'," ma' jmääy' hñiiy' kwee' kyaah' Dio.

Jesús jmee' chaq' dsa' tää'

¹⁹ Koo' ka-läh' ga-jëeh' Jesús juu' kiyh', ga-sñih'.

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh'. Joo' Dio sa' le' jmee' ni' miih' jee' tēëy' hñiiy'. He' jēëy' jmee' Jmiiy', he' ja' ba' jmeey'. Lä'jē' he' jmee' Tää', ja-ba' lä'ja' kwee' go-te' jmee' Jooy' ka-läh'. ²⁰ Hnää' ba'

Tää' Joo', hi' mi-jnääy' kiyh' lä'jē' he' jmeey'. Pero cha-ga'miih' he' juh-gaa' lä'koh' ga' he' jmeey' la', mi-jnääy' kih' Jooy' ta' cha'në', lä'jiih' lä-dsaa' hoh' hnäh'. ²¹ Ja-ba' lä'koo' mi-jiih' Tää' hi' ma-na'juu', mah' jmeey' chaay' ka-läh', ja-ba' lä'ja' Jooy' jmeey' chaä' lä' jah' hi' hnäy'. ²² Sa' lla' Tää' ta' kih' ni' jaa', ga'tooyh' goo' Jooy' ba' mah' llay' ta' kih' lä'jēë'. ²³ Mah' lä'ja' lä'jēë' dsa' jmee' jñah' kih' Joo' Dio lä'koo' jmeey' jñah' kih' Tää'. Hi' sa' jmee' jñah' kih' Jooy', sa' jmeey' jñah' kih' Tää' hi' ga'cheey'.

²⁴ Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', hi' nuu' juu' kin' hi' jmeey' dsoo' dsëy' kih' hi' ga'chee' jñä', chaay' tää' ba'. Sa' jä' dso'jwii' nē' kiyh'. Lla' he' ma'juuy', ma-tēëyh' jee' chaay' tää'. ²⁵ Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh'. Jä' koo' hor', hi' hor' ja' la' na'. Ma-tē' jee' nuu' lä'jēë' hi' na'juu' juu' kih' Joo' Dio. Hi' lä'jēë' hi' nuu' kiyh', mo-so' juuy'. ²⁶ Jëeh', Tää', kih' hñii' bih' na'jiih'. Ja-ba' lä'ja' ga'kway' jwë' he' na'jiih' kih' hñii' Jooy' ka-läh'. ²⁷ Hi' ga'hñäy' llay' ta' kih' dsa', lä'llu' he' laay' Hi' ga-lëë' ngo'. ²⁸ Ta' jmee' dsaa' hoh' hnäh' he' jwahn' la'. Jä' koo' hor' nuu' lä'jēë' hi' tääh' to-høø' tēen' kiyh'. ²⁹ Hi' lä'jēë' hi' ga'jmeey' he' llu', lä'jiiyh' mah' tēëy' jee' chaay' tää'. Hi' lä'jēë' hi' ga'jmeey' he' hñih', lä'jiiyh' mah' dsa-näay' kyaah' dso'jwii' ba'.

Cha-ba' he' jmee' ju'dsoo' kih' Joo' Dio

³⁰ Ni' miih' sa' le' jmeen' jee' tēen' hñiin'. Lä'koo' te' man' kih' Tää' kyaan', ko-ja' ba' te' llan' ta' kih' dsa'. Hi' kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' llan' ta', jëeh' sa' hnoohn' he' hnoon' hñiin', Hnoohn' he' hnøø' Tää' hi' ga'chee' jñä' ba'. ³¹ Cher'mah' hñiin' ba' jmeen' ju'dsoo' kin', sa' jmää' ju'dsoo' kin' lä'ja'. ³² Chaä' ga' jñah' hi' jmee' ju'dsoo' kin'. Jñä' man', ju'dsoo' he' jmeey' kin', la' dsoo'. ³³ Ga'cheeh' hnäh' dsa' hi' na'ngii' juu' kih' Jwaa', hi' lä'jē' he' ga-jäyh' ja', la' ju'dsoo'. ³⁴ Sa' jmee' bii' ki' jñä' ju'dsoo' kih' dsa'. He' llu' kyah' hnäh' ba' ja', he' ga'jmeey' Jwaa' ju'dsoo' kin', mah' lä'ja'

lääh' hnäh'. ³⁵ Hi- he' ma' laa' lä'koo-
wa'je- he- na-hih- mah' ma' kwa' jmeë'.
Hi- ga-lä'chaa- hnäh' llu' miih- jmi' kyaah'
juu' he- ga-kway' ja-. ³⁶ Pero cha- ga'jyoh'
he- jmeë- ju'dsoo' kin- he- juuh- ga-lä'koh'
ga' ju'dsoo' he- ga'jmeë' Jwaa'. Lä'jē ta'
he- ga-kwēeh' Dio jnä' mah' mīten', ja-ba'
ta' he- jmeen- la-, jmeë- ju'dsoo' kin-
Tää' ba' he' hi- ga'chee' jnä'. ³⁷ Hi- Tää'
hi- ga'chee' jnä', ga'jmeey' ju'dsoo' kin-
ka-läh'. Ni- koo- hä' sa- ga-nuuh- hnäh'
lä' ma' ga-hlēeh', ni- lä'ja- sa- ga'jēh'
hnih'. ³⁸ Hi- ni- sa- ga-jä' juu' kiyh' neh-
tuh-hoh' hnäh', kih' he- sa- heeh' hnäh'
kih' hi- ga'cheey'. ³⁹ Ja- hēh- da' hnäh'
kwee- lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio. Jēh',
laah' hnäh' kyaah' juu' na- chaa- hnäh'
tää'. Ja-ba' juu' na- jmeë- ju'dsoo' kin-
ka-läh'. ⁴⁰ Ni- lä'ja- sa- hnooh- hnäh' juu'
kin- mah' jmeen- chaa- hnäh' tää'.

⁴¹ Ja- he- hnoon' mah' leen' jōh' cha'nē-
dsa-. ⁴² Jnä' kyuun- hnäh', man- kwee-
sa- hnaah- hnäh' Dio. ⁴³ Jnä' ma-jan-
kyaah' mada- kih' Tää', mah' hnäh' sa-
heeh' jnä'. Pero wa'ra- ja' jñah' lä' hyoh-
dsēy' hñiyy', tää' sa- tääh' hnäh' jmeeh- he'
kih' hi- he'. ⁴⁴ Ha- lä'ja- lä'dsoo' hoh'
hnäh', jēh' hnooh' hnäh' ha- lä' jee' leeh'
hnäh' kaah' cha'nē- dsa-kyaah' hnäh' hi-
sa- hnooh' hnäh' mah' leeh' hnäh' kaah'
cha'nē Dio. ⁴⁵ Ta- jmeë- hnäh' hu'dsē- jnä'
hnēen- hnäh' cha'nē Tää' kyaan-. Moisé,
hi- kye' hnäh' o-jōh- dsē- kih', hi- he'
ba' hnēē- hnäh'. ⁴⁶ Wa'ra- jäh' kih' jmeeh-
hnäh' dsoo' hoh' he- ga-jäh' Moisé, lä'ja-
jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' juu' kin- ka-läh'.
Jēh', he- ga-siyy' ja-, hlēeh' kin- ba' ja-.
⁴⁷ Pero cher'mah' sa- jmeeh- hnäh' dsoo'
hoh' he- ga-siyy' ja-, ha- ba' lä'ja- lä'dsoo'
hoh' hnäh' juu' kin-.

6

Ga-ääh- Jesús hñä' mil dsa-ñuuh-

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Ma-ngēē he- ja-, ngoo' Jesús ta-
hngaah' kō-taa- jmi-juuh- he- hla- hwa'
Galilea, ja-ba' he- jäh' kih' Tiberia.
² Jwēē dsa- ma' chaa- kaah' kiyh', kih'
he- ma' jēēy- lä'jē he- juh-gaa- he-

ma' jmeey- lä'koo- hä' ma' mi-hlääy' hi-
dsaah'. ³ Ja-ga' ga-wii' Jesús ta' jee' chih'
koo- lle'koh' mah' jee' ja- ga-tooh' jnääh'
discípulo kyaayh'. ⁴ Jmi' ja- ma-ya-jäh'
tē' jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh'.
⁵ Ma' ga-jēē Jesús jwēē jwēte dsa- hi-
ya-nää' mah' ga-siyyh' Felipe:

—¿Ha- ba' dsa'nōon' dsa-län' miih- he-
kuh- dsa- la-?

⁶ Pero he- ga-jäh' lä'ja-, he- ma' hnōoy'
ma' jēēy' hee- ja- ma' jäh' Felipe. Jēh'
kyuuh- bih' ha- lä' jmeey'. ⁷ Mah' ga-jäh'
Felipe:

—Sa- lee- to' hñä-loo' jmi' ta' he- kyaah'
län' he'ñiuh' mah' tēē' lä'jēē dsa- ma'
miih-.

⁸ Mah' ga-jäh' jaa- discípulo kyaay', An-
dre' oōh- Simón Pee':

⁹ —Jee' la- hää' jaa- chih' hi- kye- hñä'
he'ñiuh' he- na-la' kyaah' cebada, kyaah'
uu' hmooh- mäh'. Pero ha- lee- he- oo' kih'
lä'jēē dsa- hi- tääh' na- —ga-jäh'.

¹⁰ —Chiuh' lä'jēē dsa- na-, wa' dsa-taayh'
wa' gyay- hwa' —ga-jäh' Jesús.

Jee' ga-taayh' ja-, ma' cha- cha-miih-
nuu-. Kih' lä'jēē dsa- hi- ga-taah' jee'
ja-, ma-la' dsa-ñuuh- ma' tee' koo- hñä'
mil. ¹¹ Ga-ka' Jesús he'ñiuh' ja-, ga-kway'
ti'hmaah' kih' Dio. Ma-la- ma-kway'
ti'hmaah', ga'jmeey' jwi' he'ñiuh' ja- mah'
ga-kwēeh' discípulo. Hi- ja-ba' lä'ja-
ga'jmeë' discípulo kyaah' hi- ma' tääh'
hwa'. Hi- ja-ba' lä'ja- ga'jmeey' kih'
hmooh- mäh' he', ga-kwēeh' dsa- ha-
koo- jiih' ma' hnōō' lä'jaa- lä'jaay-.

¹² Ma-la- ma-kēē' lä'jēē dsa-, ga'jmeë'
Jesús mada' kyaah' jnääh' discípulo:

—Juuh' hnäh' lä'jē jwi' he- ma-chaa- na-
mah' sa- hee'.

¹³ Ma-la- ma-juuh' lä'jē jwi' he- ga-chaa'
ja-, ga-kah' gya-to' sa'miih- jwi' kih' hñä'
he'ñiuh' he- ma' na-la' kyaah' cebada.

¹⁴ Ma' ga-jēē dsa- he', he- juh-gaa- he-
ga'jmeë' Jesús jee' ja-, ga-jäh':

—Ma-ra' ju'dsoo', hi- na- he' hih' dsa-
hi- ngēē juu' kih' Dio hi- ga-jäh' dsa- kih'
jä' jmi-gyuu- la-.

¹⁵ Pero ma-liih- ba' Jesús, he- hnōō' dsa-
lä'bi' lä'jaa' ma' tēēy' mah' ma' jmäy'

rey kyaay¹, he-ja- koo- ka-läh² ga-wiyy¹ ta¹ lle'koh² ja- mah¹ ga-jäy² hñiyy².

Ga-ngë Jesú nē jmi-

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Ma' ga-nuu- jmi- ja-, ma-la- jnaäh¹ discípulo ba' ga-jñaa¹ jnaäh¹ ta¹ cha'hoo¹ jmi-juu- ja-. 17 Ga-tooh¹ jnaäh¹ neh¹ na'moo² mah¹ ga-nøø¹ jnaäh¹ haa¹ jnaäh¹ jmi-juu- ja-, ta¹ hngaah¹ jee¹ chee- Capernaum. Ma-na-hoo- go-te¹ hor- ja- ni¹ sa¹ ga- ma-jah¹ Jesús. 18 Pero ja¹ koo- lle¹ tä¹, lä-jiih¹ ga-løø¹ hluh¹ jmi-. 19 Ma-lä-øøy¹ koo- hña¹ jñii¹ kilómetro nē jmi-, ma' ga-jëe¹ jnaäh¹ Jesús ja¹ ya-jäy¹ kih¹ na'moo², ngëy¹ nē jmi-, mah¹ ga-lä-gah¹ jnaäh¹. 20 Pero ga-jäh¹ Jesús siyh¹ jnaäh¹:

—Jnä¹ ba¹ la-, ta¹ wa¹ gah¹ hnäh².

21 Ja-ga¹ ga-heeh¹ jnaäh¹ lä-kaa¹ tuh-dsē jnaäh¹ neh¹ na'moo² ja-, hi¹ chah¹ ba¹ ga-tëe¹ jnaäh¹ hwa¹ jee¹ ga-nøø¹ jnaäh¹ ja-.

Jwëe¹ dsa- ga-hnaah- Jesús

22 Ma' ga-jnä¹ jyoh¹ jmi-, dsa- hi- ma¹ tääh¹ ta¹ hngaah¹ jee¹ ga-hwëe¹ jnaäh¹ ja-, ga-lä-liih¹, ma-la¹ jnaäh¹ discípulo ba' ga-tooh¹ jnaäh¹ neh¹ koo- ba¹ na'moo² he- ma¹ hii¹ jee¹ ja-. 23 Ta-ko-jiih¹ ja- ga-lloo¹ jyoh¹ ga-na'moo² he- ga-hwëe¹ ta¹ jee¹ jwii- Tiberia, ja-ba¹ koo¹ jee¹ ga-taah¹ hña¹ mil dsa- hi- ga-kuh¹ jee¹ ja-, jee¹ ga-kwa¹ Jesús ti'hmaah¹ kih¹ Dio. 24 Ma' ga-jëe¹ dsa-, mo-so¹ chaa¹ Jesús ni¹ discípulo kyaay¹ jee¹ ja-, ga-taayh¹ neh¹ na'moo² he- ma¹ hii¹ jee¹ ja-, ga-näy¹ ga-hnäy¹ Jesús ta¹ jee¹ jwii- Capernaum.

Hñii¹ Jesús laq¹ he-ñiih¹ he- jmee¹ chaa¹ dsa-

25 Ma' ga-lla-näy¹ ta¹ hngaah¹ ja-, ga-jnäy¹ Jesús mah¹ ga-siih¹:

—Ta-jwoh¹, ¿hee¹ ba¹ hor¹ ma-ñeh¹ hne¹?

26 Mah¹ ga-jäh¹ Jesús siyh¹:

—Ma-ra¹ ju'dsoo¹ jwëehn¹ hnäh², ma-ya-nääh¹ hnäh² hnaah¹ jnä¹, ja¹ kih¹ he- ga-jëeh¹ hnäh² he- juh-gaa¹ he- ga-jmeen¹. Hnaah¹ hnäh² jnä¹ kih¹ he- ga-kuh¹ hnäh² lä-jiih¹ ga-këe¹ hnäh² ba¹ ja-. 27 Ta¹ wa¹ hee¹ hoh¹ hnäh² kih¹ ma¹ he- dsa-lla¹. Wa¹ hee¹ hoh¹ hnäh² kih¹ ma¹ he- sa¹ lla¹, he- jmee¹

chaa¹ dsa- tää¹. He- la- na- ma¹ he- kwa¹ Hi-ga-lëe¹ ngo¹ la-. Jëeh², Tää¹ hi- laa¹ Dio, ga-hñaay¹ jnä¹ kih¹ he- la-.

28 Mah¹ ga-ngii¹ dsa- he¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Hee¹ na- ga-tëe¹ jnaäh¹ jmeen¹ mah¹ jmee¹ jnaäh¹ lä¹ hnøø¹ Dio? —ga-jäh¹ dsa- he¹.

29 —He- la- ba¹ hnøø¹ Dio jmeeh¹ hnäh², he- jmeeh¹ hnäh² dsøø¹ hoh¹ kih¹ hi- ga-cheey¹ —ga-jäh¹ Jesús siyh¹.

30 —¿Hee¹ koo- he- juh-gaa¹ heeh¹ jnaäh¹, mah¹ jëe¹ jnaäh¹, ja-ga¹ jmee¹ jnaäh¹ dsøø¹ dsē jnaäh¹ kyah¹? ¿Ha- lä¹ la¹ he- jmeeh¹ mah¹ jëe¹ jnaäh¹? 31 Dsa- ma-gyuh¹ kyaay¹ jnaäh¹ ga-kuyh¹ maná jee¹ la¹ hwa¹ kii¹ ja-, lä-koo- na-sii¹ juu¹ kih¹ Dio: “He-ñiih¹ he- ja¹ gyuu¹ ba¹ ja-, ga-kwëeh¹ dsih¹ mah¹ ga-kuyh¹” —ga-jäh¹ dsa- siyh¹.

32 —Ma-ra¹ ju'dsoo¹ jwëehn¹ hnäh², ja¹ he¹ Moisé hi- ga-kwa¹ he-ñiih¹ he- ja¹ gyuu¹. Tää¹ kyaan¹ ba¹ he¹ hi- kwëeh¹ hnäh² ma-ra¹ he-ñiih¹ he- gwa¹ gyuu¹.

33 Jëeh² he-ñiih¹ he- kwa¹ Dio, hi- he¹ he¹ hi- ga-jñaa¹ gyuu¹, hi- jmee¹ chaa¹ dsa- jmi-gyuu¹ —ga-jäh¹ Jesús ga-siih¹.

34 —Kwëeh¹ jnaäh¹ tää¹ he-ñiih¹ ja-, Dsa-jøøh¹ kyaan¹ —ga-jäh¹ dsa- he¹ siyh¹.

35 Mah¹ ga-jäh¹ Jesús siyh¹:

—Jnä¹ he¹ laan¹ he-ñiih¹ he- jmee¹ chaa¹ dsa-. Hi- jmee¹ ko-jøh¹ kyaah¹ jnä¹, jih'koh¹ sa¹ jä¹ lä-kyoyh¹. Lä-ja-, hi- jmee¹ dsøø¹ dsē kin¹, sa¹ jä¹ lä-kii¹ dsēy¹ jih'koh¹ jih'lih¹.

36 Pero jwëehn¹ hnäh² ka-läh² lä-koo- ma-jwëehn¹ hnäh² jää¹, ma-ke¹ ma-jëeh¹ hnäh² jnä¹, sa¹ ma-jmeeh¹ hnäh² dsøø¹ hoh¹ hnäh² kin¹. 37 Ga-lä-jëe¹ dsa- hi- taah¹ Tää¹ goon¹, hi- he¹ go-nää¹ kin¹. Hi¹ lä-jëe¹ hi- go-nää¹ kin¹, sa¹ bee¹ jnih¹. 38 Jëeh², sa¹ ga-jñaan¹ gyuu¹ mah¹ jmeen¹ lä¹ hnoon¹ hñiin¹. Ga-jñaan¹ mah¹ jmeen¹ lä¹ hnøø¹ hi- ga-chee¹ jnä¹ ba¹. 39 Tää¹ hi- ga-chee¹ jnä¹ hyoh¹ dsēy¹ lä-la¹ ba¹. Sa¹ hnøøy¹ dsa-hëe¹ ki¹ jnä¹ ni¹ jaa¹ hi- ga-taayh¹ goon¹ mah¹ ga-lä-jëe¹ ba¹ hi- he¹ mi-jiihn¹ wa-ra¹ ga-tē¹ jee¹ llaa¹ jmi-gyuu¹. 40 Hi- ga-chee¹ jnä¹ hyoh¹ dsēy¹ lä-la¹. Lä-jëe¹ hi- go-nää¹ kih¹ Jooy¹ mah¹ jmee¹ dsøø¹ dsē¹ kiyh¹, hi- he¹ ba¹ jmeey¹ chaa¹ tää¹. Mah¹ jnä¹ ba¹ mi-jiih¹

jnih' wa'ra- ga'tē' jee' llāa- jmi-gyuu- — ga'jah' Jesús siih- dsa- he'.

⁴¹ He-ja- ga'løø' dsa- judiu he' cha-hääh- hlēēyh' wii' kih' Jesús, kih' he- ma' jäh', laay' he'ñiih' he- ga'jyoo' gyuuh'.

⁴² Lā-la- ga-jäh':

—¿Ja' he' hi- na- joo' José? Kyuu- ba' jne' cho'jmiy-. ¿Ha- lā-ja- he- jäh', ga'jñāy' gyuuh'?

⁴³ Mah' ga'jah' Jesús siiyh- ka-läh':

—Tū' hnäh' he- cha-hääh- jñā'. ⁴⁴ Ni' jaa- sa- le' jā- kih' hñii' kyaah' jñā' cher'mah' Tää' hi- ga'chee' jñā' sa- ga'taayh- goon-. Mah' jñā' ba' mi'jiih' jnih' wa'ra- ga'tē' jee' llāa- jmi-gyuu-. ⁴⁵ Lā-la- na-sii- kooh- ko-llāa' hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio llo'joo': "Dio ba' mi-tēē- lā-jēē- dsa-." Lā-ja-, lā-jēē- hi- ga'nuu' hi- ga-lā-tēēy- kih' Tää', ya-nāy' kyaah' jñā'.

⁴⁶ Sa- chaa- hi- ma-jēē- Tää'. Ma-la- hi- ja' jee' gya' Dio ba', hi- he' ba' ma-jēē- Tää'.

⁴⁷ Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', hi- jmee- dsoo' dsē' kin-, hi- he' ba' chaa- tää'. ⁴⁸ Jñā' he' laan' he'ñiih' he- jmee- chaa- dsa-.

⁴⁹ Dsa- ma-gyuh- jñān- ga'kuyh- manájee' la' hwa' kii- ja-, pero ga'juuy'. ⁵⁰ Pero hi- la- he' he'ñiih' he- ga'jyoo' gyuuh' mah' lā-jēē- hi- ga'kuh- kiyh' mo-so' juuy'.

⁵¹ Jñā' he' laan' he'ñiih' jiih' he- ga'jyoo' gyuuh'. Hi- kuh- kih' he'ñiih' la-, chaay- tää' ba'. He'ñiih' he- kwa- jñā', la' ngo' kin-. He- ja- kwan' mah' lā-ja- jmee' chaa- lā-jēē- dsa- jmi-gyuu- —ga'jah' Jesús siiyh'.

⁵² He-ja- dsa- judiu he' ga-ti- ga'chooy' juu' kyaah' øøyh':

—¿Ha- lā-ja- kwa' dsa- na- ngo' kih' mah' kihn'? —ga-jäh'.

⁵³ Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', cher'mah' sa- ga'kuh' hnäh' ngo' kih' Hi- ga-lēē- ngo' la-, hi- sa- huh' hnäh' jma- kiyh' ka-läh', sa- tēēh' hnäh' jee' jmee' chaa- hnäh' tää'. ⁵⁴ Hi- kuh- ngo' kin' mah' hiih' jma- kin- ka-läh', chaay- tää' ba'. Hi- jñā' mi'jiih' jnih' wa'ra- ga'tē' jee' llāa- jmi-gyuu-. ⁵⁵ Jēēh' ngo' kin-, koo- he- la- ba' ma' he- jmee' chaa- dsa-, lā-ja- ka-läh' kih' hi- hih' jma- kin-, koo- he- la-

ba' jmee' chaa-. ⁵⁶ Hi- kuh- ngo' kin- mah' hiih' jma- kin- jäh' koo- hweh- kyaah' jñā' hi- jñā' jän' kyaayh' ka-läh'. ⁵⁷ Tää' hi- na'jiih' ga'chee' jñā', hi- jñā' chaan- ta-lā' kih' Tää'. Ja-ba' lā-ja-, hi- kuh- ki- jñā', ta-lā' ki- jñā' ba' chaa-. ⁵⁸ He- la- ja-, he'ñiih' he- ga'jyoo' gyuuh'. Sa- la' lā- la' maná he- ga'kuh- dsa- ma-gyuh- jñān- hi- ma-ra- he- ga'juu' bih'. Pero hi- kuh' he'ñiih' la-, chaay- tää' ga-lā-jēē- joh' jmi' cha- ba- —ga'jah' Jesús siih- dsa- he'.

⁵⁹ Lā-jēē- juu' la- ga-kwa' Jesús neh- gwah- mäh- kih' dsa- judiu jee' jwii- Caper-naum.

Kyaah' juu' la' jmee' chaa- dsa- tää'

⁶⁰ Lā- ma' ga'nuuy' juu' ja-, jwēē' discípulo kyaay' ga'jah':

—Jwēēh' la' juu' na-. ¿Hii- ga' mo' tih' dsē' nuu' juu' na-?

⁶¹ Ñe' ba' Jesús he- ma' täayh' ma' cha- ma' hääh- kwaat- kih' juu' he- ga'hlēēyh' ja-, he-ja- ga'jah' Jesús siiyh':

—¿Che' ma-toh' wii' kyah' hnäh' juu' kin'?

⁶² Ha- ba' lā- jmeeh' hnäh' ja-, wa'ra- jäh' kih' jēēh' hnäh' Hi- ga-lēē- ngo' la- wii' ka-läh' jee' ma' gyay' jää'. ⁶³ Jmi-lle' ba' he- jmee' chaa- dsa-, pero jmi-ngo' sa- cha- he- le' jmee' ni- miih-. Lā-jēē- juu' he- ma-jwēēhn' hnäh', gwa' kih' jmi-lle' ba' na-, hi- lā-ja- jmee' chaa- dsa-.

⁶⁴ Pero chaa- ko-llāa' hnäh' hi- sa- ma-jmee' dsoo' dsē' kin- —ga'jah' Jesús.

Jēēh' ma-kyuu' bih' jää' hii- na- hi- sa- lā-dsoo' dsē' kiyh', hi- kyuy' hii- na- hi- ngēēy' kih' dsa-. ⁶⁵ Mah' ga-jäh' ka-läh':

—He-ja- ba' na- ma-jwēēhn' hnäh': "Ni' jaa- sa- le' jā- kih' hñii' ki- jñā' cher'mah' sa- ga'taah- Tää' goon-."

⁶⁶ Ma-ngēē- ma-jäh' lā-ja-, jwēē' discípulo kyaay' ga'biy' kih', mo-so' ga'jmeey' ko-jøh' kyaayh'. ⁶⁷ Ja-ga' ga-siiyh' lā-jēē- gya-tuu' jñāh' discípulo kyaay':

—¿Che' hnooh- hnäh' go'nāäh' hnäh' ka-läh' lā-na-?

⁶⁸ He-ja- ga'jah' Simón Pee':

—Dsa-jøøh' kyaan-, hii- ga' na- kih' dsa-nøø' jñāh'. Jaa- hne- ba' kyeh' juu'

he- jmee- chaa- dsa- tääh- ga- lä- jē- joh- jmi-
cha-. 69 Ma- dsoo- ba- dsē- jnääh- kyah-
ma- ñe- ba- jnääh- hne- he- Cristo, Joo- Dio
ji- -ga- jäh- Pee- siyh-.

70 Mah- ga- jēh- Jesús juu- kiyh-:

-Ja- ga- lleeh- lä- jē- gya- tuu- hnäh-
mah- jaa- jee- lä- jē- hnäh- laa- dsa- kya-
hi- sa- llu-? -ga- jäh- Jesús siyh-.

71 He- ma- hlēeyh- kih- Juda Iscariote,
joo- Simón ba- ja-. Jēh- Juda he-, hi-
ga- ngēey- kē- ga-, ma- laa- jaa- kih- jee-
lä- jē- gya- tuu- jnääh-.

7

Øøh- Jesús sa- ma- heeh- kiyh-

1 Ma- ngē- he- ja-, ma- ngē- Jesús hwa-
Galilea. Mo- so- ma- hnøoy- ma- ngēey- ta-
Judea, jēh- dsa- judiu ma- hnooyh- ha-
lä- jee- ma- jngēeyh-. 2 Ma- ya- jäh- tē- jmi-
kih- dsa- judiu, he- ma- hiiy- hmi- jee-
dsa- taayh- ma- tē- jmi-. 3 He- ja- ga- jäh-
øøyh- siyh-:

-Gwa- hne- ka- läh- ta- Judea, mah- jē-
discípulo kyaah- hi- tääh- jee- oo- ha- lä-
la- he- juh- gaa- he- jmeeh-. 4 Jēh-, jaa-
hi- hnø- mi- jnä- hñii-, sa- jmeey- ta- kiyh-
jee- na- hmää-. Hne- ma- løøh- jmeeh- lä- jē-
he- na-, mi- jnä- hñaa- cha- nē- lä- jē- dsa-
jmi- gyuu- -ga- jäh- øøyh- siyh- Jesús.

5 Jēh-, ni- ga- øøyh- sa- ma- heeh- kiyh-.

6 Ja- ga- ga- jäh- Jesús siyh-:

-Sa- ga- ma- ja- jmi- kin-, pero kyah-
hnäh-, wa- he- cha- he- jmi- ba- llu- kyah-
hnäh-. 7 Dsa- hi- chaa- jmi- gyuu- la- sa-
le- jmeey- na- høøyh- kyah- hnäh-. Pero jnä-
na- hääyh-, kih- he- mi- jnä- he- jmeey-
he- hñih-. 8 Go- nä- ba- hnäh- jee- tē- jmi-
ja-. Pero jnä- sa- nñn-, jēh- sa- ga- ma- dsē-
jmi- kin-.

9 Ma- ngē- ma- jäh- lä- ja-, ga- jäh- ta-
Galilea ba-.

Ma- ga- tē- jmi- jw- Jerusalén ñee- Jesús

10 Ma- ngē- ma- nä- øøyh-, ngoo- ba-
Jesús jee- tē- jmi- ja-. Pero sa- ngooy-
jnäh- mah- sa- jē- dsih-. 11 Pero dsa-
judiu ma- hnaayh- Jesús jee- tē- jmi- ja-,
ma- jäh-:

-Ja- hi- he-?

12 Dsa- hi- ma- tääh- jee- jmi- ja- ma-
hlēeyh- juu- hii-, ma- cha- ma- hääy- Jesús.
Ma- jäh- jwē- dsa-:

-Dsa- llu- ba- he-.

Pero jñah- ma- jäh-:

-Jah- ha-, koo- mi- gaay- dsa- ba-.

13 Pero ni- jaa- dsa- sa- ma- hlēh- jnä- hä-
kih- Jesús, kih- he- ma- gayh- dsa- ta-.

14 Ma- tē- to- dsaah- jmi-, ja- ga- ngoo- Jesús
jee- ma- chih- gwah- mah- ga- løoy- hlēeyh-
dsa-. 15 Peer- ga- lä- dsaa- dsē- dsa- judiu,
mah- ma- jäh-:

-Ha- lä- ja- he- kyuu- dsa- na-
cha- miih- hi- sa- cha- jee- ñeey-
ga- mi- tēey- hñiiy-.

16 Mah- ga- jēh- Jesús juu- kih- dsa- he-:

-Ja- he- la- kin- nuh- he- kwan- la-, la-
kih- hi- ga- chee- jnä- ba-. 17 Hi- la- dsē-
jmee- lä- hnø- Dio, lä- kyuu- ha- lä- la-
nuh- he- kwan- la-, che- he- gwa- kih- Dio,
o che- he- hlēh- kwaat- kin- ba-. 18 Hi-
hlēh- kwaat- kih- hñii-, he- hnooyh- ha-
lä- jee- jmääy- hñiiy- jøøh- ba- ja-. Pero hi-
hnooh- ha- lä- jee- jmääy- jøøh- hi- ga- chee-
jnäh-, hi- he- ba- hi- hlēh- ju- dsoo-. Ni-
miih- sa- hlääh- kyaah- juu- kiyh-.

19 Ja- ga- kwēh- ba- Moisé hnäh- ley
mah- ni- jaa- hnäh- sa- ga- mi- teh- hnäh-?
Ja- la- hnooh- hnäh- jngēh- jnä-?

20 He- ja- ga- hlēh- jwē- dsa- he-:

-Sa- chaa- ni- jaa- hi- jngēh- hne-.
Hi- sa- llu- ba- na- hää- tuh- hoh-.

21 He- ja- ga- jäh- Jesús siyh-:

-Ga- lä- jē- ba- hnäh- ga- lä- dsaa- hoh-
kih- ga- jēh- hnäh- ga- jmeen- koo- he-
juh- gaa-. 22 Dsoo- ba- jäh- jne- Moisé ga- lla-
nuh- he- uu- jmi- ngo- jnän-. (Pero ja-
he- Moisé hi- ga- lla- nuh- ja-, ko- ja-
ma- nø- kih- dsa- ma- gyuh- jnän- hi- ma-
chaa- jaa- ga- kih- Moisé.) Mah- tuh- hnäh-
jmi- ngo- kih- dsa- ñuu- lä- kye- jmi- he-
teeh- dsa- dsē-. 23 Heeh- ba- hnäh- he-
uu- jmi- ngo- kih- gyuu- ñuu- jmi- he-
teeh- dsa- dsē- mah- mi- teh- hnäh- lä- koo-
na- sii- ley kih- Moisé. Ja- la- ja- hnee-
hnäh- kyaah- jnä-, kih- he- ga- mi- hlääh-
jaa- dsa- ñuu- jmi- he- teeh- dsa- dsē-?

24 Ta- ka- hnäh- kwaat- kih- dsa- lä- koo-

la¹ huu¹dsē¹ kyah¹ hnäh¹, kye¹ hnäh¹ kwaat¹ lä¹koō¹ lle¹ ju'dsoo¹ ba¹ —ga¹jäh¹ Jesús.

Ga¹jmeeh¹ Jesús juu¹ ha¹ ta¹ jay¹

²⁵ He¹ja¹ ga¹jäh¹ ko¹llaa¹ dsa¹ hi¹ ma¹ chaa¹ Jerusalén:

—Ja¹ hi¹ na¹ na¹ hi¹ hnaah¹ dsa¹ mah¹ jngēēy¹? ²⁶ Ja¹ hi¹ he¹ na¹ cheh¹ hlēēh¹ to¹lo¹ nē¹ lä¹jēē¹ dsa¹, hi¹ sa¹ chaa¹ hi¹ hlēēy¹ ni¹ miih¹? ¿Che¹ jahn¹ dsoo¹ ma¹heeh¹ dsa¹ta¹ he¹ laay¹ Cristo? ²⁷ Pero dsa¹ la¹, ñe¹ ba¹ jne¹ ha¹ chaay¹. Hi¹ wa¹ra¹ ga¹tē¹ jee¹ jā¹ Cristo, ni¹ jaa¹ sa¹ ñe¹ ha¹ ta¹ jāy¹.

²⁸ Lä¹koō¹ ma¹ ga¹nuu¹ Jesús lä¹ja¹, lä¹ ma¹cheyh¹ ja¹ hlēēy¹ dsa¹ jee¹ chih¹ gwah¹ ja¹, ga¹hlēēy¹ koō¹ ki¹gaa¹:

—Jwah¹ hnäh¹ kyuu¹h¹ jnä¹, hi¹ ñeh¹ hnäh¹ ha¹ chaan¹. Pero sa¹ ma¹jan¹ jee¹ tēēn¹ hñiin¹. Hih¹ hi¹ ga¹chee¹ jnä¹ jmee¹ ju'dsoo¹ jmah¹. Hi¹ he¹ sa¹ kyuu¹h¹ hnäh¹. ²⁹ Pero jnä¹ kyuu¹ jnih¹, jēēh¹ kih¹ bih¹ ya¹hēēn¹. Hi¹ he¹ ba¹ ga¹chee¹ jnä¹ —ga¹jäh¹ Jesús.

³⁰ He¹ja¹ hnøø¹ dsa¹ ma¹saayh¹, pero ni¹ jaa¹ sa¹ ga¹tuu¹ dsē¹ ma¹choo¹ goo¹, jēēh¹ sa¹ ga¹ma¹tē¹ hor¹ kiyh¹. ³¹ Jwēē¹ dsa¹ hi¹ ma¹tāäh¹ jee¹ ja¹ ga¹lä¹dsoo¹ dsē¹ kiyh¹.

—Wa¹ra¹ ja¹ Cristo, ¿che¹ hi¹ he¹ ga¹jmeē¹ cha¹ga¹miih¹ he¹ juh¹gaa¹ lä¹ko¹h¹ ga¹dsa¹ la¹? —ga¹jäh¹ ko¹llaa¹.

Ga¹lä¹hnøø¹ dsa¹ fariseo ma¹saah¹ Jesús

³² Lä¹ ma¹ ga¹nuu¹ dsa¹ fariseo he¹, he¹ hlēēh¹ dsa¹ lä¹ja¹ kiyh¹, he¹ja¹ ga¹jmeēy¹ mada¹ ko¹jøh¹ kyaah¹ dsa¹kaah¹ kyaa¹ jmi¹dsa¹ mah¹ sooh¹ poo¹ kyaa¹ gwah¹ kiyh¹. ³³ Mah¹ ga¹jäh¹ Jesús siyh¹:

—Miih¹ jmi¹ ga¹gyan¹ kyaah¹ hnäh¹, naah¹ ba¹ jnä¹ kih¹ hi¹ ga¹chee¹ jnä¹.

³⁴ Ja¹ga¹ hnaah¹ hnäh¹ jnä¹, pero mo¹so¹ jnääh¹ jnä¹. Mo¹so¹ le¹ go¹nääh¹ hnäh¹ ha¹ jee¹ naahn¹ —ga¹jäh¹ Jesús.

³⁵ Dsa¹ fariseo he¹ ga¹løø¹ ngiyy¹ juu¹ kih¹ dsa¹kyaa¹yh¹:

—¿Ha¹ ta¹ dsaah¹ hi¹ na¹ mah¹ mo¹so¹ jnääh¹ jnih¹? ¿Che¹ dsaayh¹ lä¹kaa¹ jee¹ tääh¹ dsa¹goo¹ jne¹ hi¹ na¹saa¹ na¹jñee¹ jee¹ kih¹ dsa¹ griego mah¹ dsa¹hlēēy¹ lä¹kye¹ dsa¹ griego? ³⁶ ¿Hee¹ ba¹ hnøø¹ jäh¹ juu¹ he¹ ma¹hlēēy¹ na¹: “Ja¹ ga¹hnaah¹ hnäh¹ jnä¹,

pero mo¹so¹ jnääh¹ hnäh¹ jnä¹, mo¹so¹ le¹ go¹nääh¹ hnäh¹ jee¹ naahn¹”?

Jesús kwa¹ jmi¹ he¹ jmeē¹ chaa¹ dsa¹ tää¹

³⁷ Hih¹ ga¹ ma¹ja¹, la¹ jmi¹ juuh¹ kyaah¹ jee¹ ga¹dsaa¹ jmi¹ ja¹. Ga¹noo¹ Jesús mah¹ ga¹hlēēy¹ kyaah¹ cha¹miih¹ be¹:

—Cher¹mah¹ chaa¹ hi¹ lä¹ki¹ dsē¹, wa¹ jāy¹ kyaah¹ jnä¹ mah¹ wa¹hiyh¹ jmi¹ he¹ kwan¹. ³⁸ Le¹ kiyh¹, lä¹koō¹ na¹si¹ juu¹ kih¹ Dio, hi¹ jmeē¹ dsoo¹ dsē¹ kin¹, lä¹koō¹ jmi¹juuh¹ he¹ na¹jiih¹ hya¹ neh¹ tuh¹dsēy¹ —ga¹jäh¹ Jesús.

³⁹ He¹ ga¹jäyh¹ lä¹ja¹ ga¹hlēēy¹ kih¹ Jmi¹lle¹ Na¹jngii¹ he¹ hyoh¹ dsa¹ hi¹ jmeē¹ dsoo¹ dsē¹ kiyh¹. Jmi¹ja¹ sa¹ ga¹ma¹ja¹ Jmi¹lle¹ Na¹jngii¹, jēēh¹ sa¹ ga¹ma¹saah¹ Jesús gyuu¹h¹ mah¹leey¹ jøøh¹.

Ga¹tee¹ ga¹jēē¹ dsa¹ kwaat¹ kih¹ Jesús

⁴⁰ Ma¹ ga¹nuu¹ dsa¹ hi¹ ma¹tääh¹ jee¹ ja¹ juu¹ kih¹ Jesús, ko¹llaa¹ dsa¹ he¹ ma¹jäh¹:

—Ma¹ra¹ ju'dsoo¹, hi¹ la¹ he¹ hi¹ ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio hi¹ hii¹ juu¹ kih¹.

⁴¹ Hi¹ jaa¹ ma¹jäh¹:

—Hi¹ he¹ he¹ Cristo.

Pero jñah¹ ma¹jäh¹:

—¿Ha¹ lä¹ la¹ juu¹ ja¹, heh¹ ya¹hēē¹ jaa¹ dsa¹ Galilea lee¹ Cristo? ⁴² Ja¹ jäh¹ juu¹ kih¹ Dio, sa¹ju¹ kih¹ David ba¹ ya¹hēē¹ hi¹ laa¹ Cristo? Hi¹ ja¹ba¹ jwii¹ mäh¹ he¹ chee¹ Belén jee¹ ma¹ chaa¹ David, jee¹ ja¹ ba¹ ya¹hēē¹ Cristo.

⁴³ He¹ja¹ ga¹laa¹ to¹ nää¹ dsa¹ kwaat¹ kih¹ Jesús. ⁴⁴ Ko¹llaa¹ dsa¹ he¹ hnøø¹ ma¹saayh¹ pero ni¹ jaa¹ sa¹ ga¹tuu¹ dsē¹ ma¹choo¹ goo¹.

Sa¹ ga¹heeh¹ dsa¹ta¹ juu¹ kih¹ Jesús

⁴⁵ Ja¹ ga¹ ga¹nää¹ poo¹ he¹ jee¹ ma¹tääh¹ dsa¹kaah¹ kyaa¹ jmi¹dsa¹ kyaah¹ dsa¹ fariseo. Mah¹ ga¹jäh¹ dsa¹kaah¹ he¹ siyh¹:

—¿He¹la¹ sa¹ ma¹teeyh¹ ta¹ la¹?

⁴⁶ He¹ja¹ ga¹jäh¹ poo¹ he¹ siyh¹:

—Ni¹ koō¹ hä¹ sa¹ ma¹hlēēh¹ ni¹ jaa¹ dsa¹ñuu¹ lä¹koō¹ hlēēh¹ dsa¹ he¹.

⁴⁷ He¹ja¹ ga¹jäh¹ fariseo he¹ siyh¹:

—¿Che¹ lä¹kye¹ hnäh¹ ma¹lä¹gah¹ hnäh¹ juu¹ kih¹? ⁴⁸ Ni¹ jaa¹ jnääh¹ dsa¹ta¹ ni¹ dsa¹ fariseo ma¹heeh¹ jnääh¹ juu¹ kih¹.

49 Lã-jëë dsa- hi- tääh' na-, hi- sa- kyuu- ley, kyaayh' dso'jwii- -ga-jäh' dsa-ta' he'.

50 Nicodemo, hi- ma' laa' dsa-kyaayh', hi- ñee' koo- hä' ta-la' hwë' jee' ma' gya' Jesús, ga-jäyh' siyh'.

51 -Lã-koo- jäh' ley jnän' sa- le' cheen' dso'jwii' në' kih' dsa-, cher'mah' jãä' sa- ga- ma-nuun' kwee- juu' kiyh' mah' lä-ngëë' jne' hee- na- he- ma-jmeey'.

52 Mah' ga-jëeh- dsa- he' juu' kiyh', ga-siyh'.

-¿Che' laah' hne- dsa- galileo ka-läh'? Hnøøh' da' kwee- jee' na-sii- juu' kih' Dio mah' jëë' da', jih'koh' sa- ma-ya-hëë- ni- jaa- hwa' Galilea hi- ngëë' juu' kih' Dio.

53 Ma-ngëë' he- ja-, ga-lã-jëë- ba' ga-nää' ta- kih'.

8

Dsa-më' hi- ga-jaa' kyaah' dsa-ñuu-'

1 Pero Jesús ngoo' ta- lle'koh' he- chee- Olivo. 2 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi-, ngooy' ta- jee' chih' gwah'. Hi- jwëë' dsa- na-nää' jee' ma' cheyh' ja-. Jee' ja- ga-gyay- ga-hlëëyh' dsa-. 3 Hor- ja- ya-nää' ta-jwöh' kyaah' ley kyaah' fariseo, ya-jäy- jaa- dsa-më' hi- ga-jaa' kyaah' dsa-ñuu-, mah' ga-cheeyh- jee' to'dsaah' ja-. 4 Mah' ga-siyh- Jesús:

-Ta-jwöh', dsa-më' na- ma-jaa' kyaah' dsa-ñuu-. 5 Lã-koo- lle' ley jnän', ga-jmee' Moisé hih' jngëëhn' kyaah' kuu' dsa-më' hi- jmee- lä-na-. Ha- gah- hne-, ha- lä- jwah'.

6 He- ma' kay- dsë' Jesús ba' ja-, hnøøy' ha- lä- jee' ma' hñiy' kiyh'. Pero Jesús ga-gyay- na-juyh- mah' ga-løøy' siyh' hwa' kyaah' cha'gooy-. 7 Pero na- ba- tääyh' chuuy' kyaah' Jesús, ja-ga' ga-nooy- ka-läh' mah' ga-siyh'.

-Hih' hnäh' hi- sa- cha- ni- miih- dso'kye- kih', hi- he' to-në' wa' te' kuu' kiyh'.

8 Koo- ka-läh' ga-gyay- na-juyh- mah' ga-siyh' hwa' lä-hmëë'. 9 Ma' ga-nuuy' lä-ja-, ma- jaa- ma- jaa- ba' ga-løø' ga-nää' ma' ga-lä-liiyh- hñi- huudsë- kiyh'. Ga-løø' hi- kaah' lä-kye- hi- mäh' ga-nää'. He-ja- ga-jä' ma-la' Jesús kyaah'

dsa-më' hi- ga-cheeyh- cha'nëy'. 10 Ja-ga' ga-noo- Jesús jee' ma' gya', mah' ga-siyh'.

-Dsa-më', ¿na- hi- ma' hñi- kyah'? ¿Che' ni- jaa- sa- ma-taah- hne- dso'jwii'? - ga-jäh' Jesús siyh'.

11 -Ni- jaa- Dsa-jøøh' kyaan- -ga-jäh' dsa-më' he' siyh'.

-Ni- jnä' sa- taahn- hne- dso'jwii'. Gwaah- ba' hne- kyah', mo-to- jmee- dso'kye- -ga-jäh' Jesús siyh'.

Jesús laa' wa'je- kih' dsa-jmi-gyuu'

12 Ga-løø' ka-läh' Jesús hlëëh- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-:

-Jnä' he' laan' wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu-. Hi- nuu' kin-, mo-so- ngëy' jwë' hñih'. Lã-cha- wa'je- kiyh', he- jmee- chaay-.

13 He-ja- ga-jäh' dsa- fariseo siyh'.

-Ju'dsoo' he- jmeeh- na-, la' kyah' hñaa' ba' hne-. He-ja- sa- la' dsoo' juu' kyah'.

14 Mah' ga-jäh' Jesús siyh'.

-Ma-ke- jmeen- ju'dsoo' ki- hñiin-, pero ma-ra- he- la' dsoo' juu' he- jwahn-, jëeh' jnä' ba' man- ha- na- jan' hi- ha- na- naahn-. Pero hnäh', sa- ñeh' hnäh' ha- na- jan' hi- ha- ta- naahn-. 15 Hnäh' kah- kwaat- lä-koo- la' huudsë- kyah' hnäh'. Pero jnä' sa- kan- kwaat- kih' ni- jaa-. 16 Hi- ma' kan- kwaat- kih' dsa-, jmeen- lä- hnøø' ju'dsoo' ba'. Jëeh' sa- jmeen- hñiin-, jmeen- kyaah' Täa- hi- ga-chee' jnä'. 17 Hi- në' ley jnän' na-sii-, kyaah' uu' dsa- hi- hlëëh- koo- ba' juu', he-ja- ba' la' ju'dsoo'. 18 Jnä' jmeen- ju'dsoo' kin- hi- Täa- hi- ga-chee' jnä', jmeey' ju'dsoo' kin- ka-läh' -ga-jäh' Jesús.

19 -¿Na- ba' Täa- kyaah'? -ga-jäh' dsa- he' siyh'.

Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh'.

-Hnäh' sa- kyuu- jnä', ni- Täa- kyaan- sa- kyuu-. Wa-ra- jäh' kih' kyuu- jnä', ja-ba- lä-ja- kyuu- hnäh' Täa- kyaan-.

20 Juu' la- ma' kwa- Jesús lä-koo- ma' hlëëyh- dsa- jee' ma' chih' gwah-, koo' jee' ma' tooh- dsa- kuu-. Ni- jaa- sa- ga-saayh' jee' ja-, jëeh' sa- ga- ma-lloo' hor- kiyh'.

Ga'jah' Jesús: "Sa' le' go'nääh' hnäh' ha-jee' naahn"

²¹ Koo- ka-läh' ga'jah' Jesús siyh':

—Hii' jnä' naahn'. Ha-jee' naahn' sa' le' go'nääh' hnäh'. Hi' hnäh' hnaah' ga' jnä', pero juuh' ba' hnäh', lä' ma' kyaah' na' ba' hnäh' dso'kye' kyah' hnäh'.

²² He-ja- ga'jah' dsa- judiu:

—¿Che' jngëëyh' hñiiy' he-ja- jäh' lä' na-: "Ha-jee' naahn' sa' le' go'nääh' hnäh'?"

²³ Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—Dsa- chaa- hwa' la- ba' hnäh', jnä' laan' kih' gyuu' jmi-gyuu'. Laah' hnäh' hi- chaa- jmi-gyuu' la-, pero jnä' sa' laan' kih' jmi-gyuu' la-. ²⁴ He-ja- ba' na- he- ma-jwëëhn' hnäh', juuh' hnäh' lä' ma' kyaah' na' ba' hnäh' dso'kye' kyah' hnäh'. Jëeh' cher'mah' sa' heeh- hnäh' kin', he- laan' lä' koo- ma-jwëëhn' hnäh', juuh' hnäh' kyaah' dso'kye' kyah' hnäh' — ga'jah' Jesús siyh'.

²⁵ —¿Hee- ba' laah' hne-, hii- ba' hne- ja-? —ga'jah' dsa- he'.

He-ja- ga'jah' Jesús:

—Lä' ma' to-në' ga'jwëëhn' hnäh' hii- laan'. ²⁶ Cha- cha-miih- he- jwëëhn' hnäh' hi' lä' ja- he- kan' kwaat' kyah' hnäh'. Hih' hi- ga'chee' jnä', hlëëyh' ju'dsoo'. Hi' lä' jë- he- ga'nuun' kiyh', he- ja- ba' hlëëhn' dsa- jmi-gyuu'.

²⁷ Kih' Tää' ba' ja- ma' hlëëh' Jesús, pero sa' ga'lä'ngëë' dsa- he'. ²⁸ He-ja- ga'jah' Jesús siyh':

—Wa'ra- ga'chaah' hnäh' gyuu' Hi' ga'lëë'ngo' la-, ja-ga' lä'neh' hnäh' hii- jnä' hi' lä'neh' hnäh' sa' cha- ni' koo- he- jmeen' jee' tēen- hñiin'. Jwëëhn' hnäh' lä' koo- te' he- ga'mi-tēē- Tää' jnä', ko-ja- ba' te' he- hlëëhn'. ²⁹ Jëeh' ma'ra- he- kyaah' ba' jnä' hi- ga'chee' jnä'. Sa' ga'beey' jnä' mah' jän' hñiin', jëeh' jnä' lä' ma' jmeen' ja-ba' lä' jë- he- tih- dsëy' —ga'jah' Jesús siyh'.

³⁰ Lä' koo- ma' ga'hlëëyh' lä' ja-, jwëë' dsa- ga'lä'dsoo' dsë' kiyh'.

Hii- laa' joo' Dio hi- hii- na-hnëë' kyaah' dso'kye-

³¹ He-ja- ga'siih' Jesús lä'jëë' dsa- judiu hi- ga'lä'dsoo' dsë' kiyh':

—Cher'mah' ga'høøh' hnäh' juu' kin', leeh' hnäh' ma'ra- discípulo kyaan'.

³² Hi- lä'kyuuh' hnäh' ju'dsoo', hi' kyaah' ju'dsoo' kin' lääh' hnäh'.

³³ Mah' ga'jëeh- dsa- he' juu' kiyh':

—Sa'ju- kih' Abraham, laa' jnääh'. Jih'koh' sa' ma-jä' jnääh' lä' koo- jaa- hi- na-hnëë'. Ha- lä' ja- he- jawah' hne-, lää' jnääh'.

³⁴ Mah' ga'jah' Jesús siyh' ka-läh':

—Ma'ra- ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', lä'jëë' hi- jmee' dso'kye-, na-hnëëy' kyaah' ja-ba' dso'kye- ja-. ³⁵ Dsa- hi- na-hnëë' jmee' ta', lä' ma' na-hnëëy' ja-ba' kih' dsa-juu', jih'koh' sa' leey' joo'. Pero hi- laa' joo', lä' ma-laa' ja-ba' kyaay'.

³⁶ He-ja- cher'mah' joo' ga'lääh' hnäh' jee' na-hnëëh' hnäh', ma'ra- ju'dsoo' ma-laah' ba' hnäh'. ³⁷ Ma' ba' jnä', laah' hnäh' sa'ju- kih' Abraham. Pero jmeeh- hnäh' bi' jngëëh' jnä', kih' he- sa' hiih' hnäh' heeh' juu' kin'. ³⁸ Jnä' hlëëhn' he- ma-jëen' kih' Tää' kyaan' ba', mah' hnäh' jmeeh- he- ma-nuuh- hnäh' kih' tää' kyaah' —ga'jah' Jesús siyh'.

³⁹ He-ja- ga'jah' dsa- he':

—Tää' kyaah' jnääh' laa' Abraham ba'.

Mah' ga'jah' Jesús ka-läh':

—Wa'ra- jäh' kih' he' ba' joo' Abraham laah' hnäh', jmeeh- hnäh' lä' koo- ga-jmeey'. ⁴⁰ Ma-hlëëh' ba' jnä' ju'dsoo' lä' koo- ga'nuun' kih' Dio. Pero na' hnooh' hnäh' ha- lä' jee' jngëëh' jnä'. ¿Che' ga'jmeey' Abraham lä' ja-? ⁴¹ Jmeeh- hnäh' lä' koo- jmee' tää' kyaah' ba' hnäh' na- — ga'jah' Jesús siyh'.

—Sa' laa' jnääh' joo' wa' hi- cha- hi-. Chaa- ba' jaa- Tää' kyaah' jnääh'. Hi- he' hñii' Dio —ga'jah' dsa- he' siyh' Jesús.

⁴² He-ja- ga'jah' Jesús ka-läh':

—Wa'ra- jäh' kih' Dio laa' Tää' kyaah' hnäh', ma' lä'hnaah' jnä'. Jëeh' jnä', ya'hëen' jee' gya' Dio mah' jan'. Ja- he- jan' jee' tēen- hñiin'. Hñiiy' ga'cheey' jnä', he-ja- jan'. ⁴³ Kih' he- sa' hnooh- hnäh' nuuh' juu' kin', he-ja- sa' hii- lä'ngëëh'

hnäh' juu' he- hlëehn' la-. ⁴⁴ Jëeh', hi- sa-llu' laa' tää' kyaah' hnäh' he- ja- hnooh- hnäh' jmeeh' hnäh' lä-koq- hnøoy'. Jëeh', hi- he' ga-løø' jngëeh- dsa- lä- ma' to-në'. Sa- ga-jäy' kyaah' ju'dsoo', kih' he- sa- cha- ni- miih- ju'dsoo' kiyh'. Wa-ra- ga-juuy', juu' kih' hñii' bih' hlëeyh', jëeh' laay' ta-juu' dso', hi- laay' juu' ta-juu'. ⁴⁵ Kih' he- hlëehn' he- la' ju'dsoo', he- ja- ba' na- sa- heeh' hnäh' kin-. ⁴⁶ Sa- chaa- ni- jaa- hi- le' bääh- jnä' kyaah' dso'kye-. Lä- ja-, cher'mah' hlëehn' ba' jnä' ju'dsoo', ¿he-la' sa- jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kin'? ⁴⁷ Hi- laa' kyaah' Dio, juu' kih' Dio ba' nuuy-. Pero sa- laah' hnäh' kyaah' Dio, he- ja- ba' na- sa- nuuh- hnäh' juu' kiyh' —ga-jäh' Jesús siyh'.

Ma' chaa- ba' Jesús jää' lä-koh' ga' Abraham

⁴⁸ Mah' ga-jäh' dsa- judiu he' siyh':

—Të- ba' juu' kyaah' jnääh', hne- laah' jaa- samaritano hi- kyaah' jmi-llë' hliih'.

⁴⁹ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Sa- kyaahn' jmi-llë' hliih'. Jee' lä-jë- he- jmeen', jmeen' he' kih' Tää' kyaan- ba'. Mah' hnäh', sa- taah- jnä' ta'. ⁵⁰ Sa- hnoohn- ha- lä- jee' leen' jøøhn', pero chaa- ba' jaa- hi- hnooh- kin- ha- lä- jee' leen' jøøhn', hi- he' ba' lla' ta'. ⁵¹ Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', hi- høø- juu' kin- mo-so- juuy' jih'koh'.

⁵² Koo- ka-läh' ga-jäh' dsa- judiu he' siyh':

—Na' ba' ra' si-, ñe' jnääh', jääh- hne- jmi-llë' hliih'. Ga-juu' ba' Abraham, hi- ga-juu' ba' lä-jë- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio llo'joo'. Mah' hne- jwah': "Hi- høø- juu' kin- sa- juuy' jih'koh'." ⁵³ ¿Che' jøøh' ga' hne-, lä-koh' ga' Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', hi- ga-juu'? Hi- ga-juu' ba' lä-jë- hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio. ¿Hi- na- jmääh- hñaa-? —ga-jäh' dsa- judiu he' siyh'.

⁵⁴ —Wa-ra- jäh' kih' jnä' jmään- hñiin- jøøh', sa- jmää- ni- miih- lä-ja-. Tää' kyaan- ba' he', hi- jmää- jnä' jøøhn', hi- jwah' hnäh' laa' Dio kyaah' hnäh'. ⁵⁵ Pero sa- kyuuh- hnäh' hi- he', jnä' ba' kyuuh- jnih'. Cher'mah' ga-jwahn' sa- kyuuh- jnih',

jmään- hñiin- jaa- hi- ta-juu', lä-koq- laah' hnäh' ta-juu' dso'. Pero jnä' kyuuh- jnih', hi- høøn- juu' kiyh'. ⁵⁶ Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', ma' jë- dsëy' lä-koq- ma' jøøy- he- lloo- koo- jmi- jëy' jnä', hi- ga-jëy' ba', he- ja- ga-lä-chaay- llu' —ga-jäh' Jesús siyh'.

⁵⁷ —Ni- to-lo-gya' ji-ñe- sa- ga- ma-hääh- hne- mah' jwah' ma-jëeh- Abraham —ga-jäh' dsa- judiu he' siyh'.

⁵⁸ —Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', jää' sa- ga- ma-chaa- Abraham, ko-ja- ma-chaa- ba' jnä' —ga-jäh' Jesús siyh'.

⁵⁹ He-ja- ga-ka' dsa- he' kuu' mah' ma- tey' kiyh'. Pero ga-hmääh- Jesús jee' kih' dsa-, ya-hëy' jee' ma' chih' gwah' ja-. Ga-ngëy' jee' tääh' dsa-, ngaayh'.

9

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa-tuu'

¹ Jee' ngë- Jesús ja-, ga-jëy' jaa- dsa-tuu' hi- tuu' lä- ma' ga-lä-chaa-. ² Mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—Ta-jwöh', ¿hi- kih' dsoo' he- laay' lä-na-, che' kih' hñiiy' o che' kih' cho'jmiy- heh' ga-lä-chaay- tuuy'?

³ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh- jnääh':

—Ja- hñiiy' dsëy- dsoo' ni- cho'jmiy-, he- laay' lä-na-. Laay' lä-na- mah' lä-jnä' ta' kih' Dio në' kiyh' ba'. ⁴ Ta-ko-jiih' la' jmi- jmee- bii' kin- jmeen- ta' kih' hi- ga-chee' jnä'. Wa-ra- ngoo' ga-nuu-, ni- jaa- mo-so- le' jmee' ta'. ⁵ Ta-ko-jiih' gyan' jmi-gyuu- la-, laan' wa-je- kih' dsa- jmi-gyuu-.

⁶ Ma-la- ma-hlëeyh' lä-ja-, ga-hñey' hwa' mah' ga-jmeey' tu-jii' kyaah' jmi- tu-heyh'. Ja-ba' kyaah' tu-jii' ja-, ga-suy' mi- 'në' dsa-tuu' he'. ⁷ Mah' ga-siiyh':

—Gwa- mah' go-gyih' mi-nëh' jee' chih' he- haa' jmi- he- chee- Siloé —juu' la- hnøø' jäh': he- ga-chee' dsa-.

Lä-ja- ga-jmee' dsa- he', na-gyiyh- mi- 'nëy'. Ma' jayh' ma-jnä' mi-nëy', ma' jëy-.

⁸ Dsa- hi- ma-tääh' koo' jee' ma' chih' hne' kiyh', kyaah' ga-jñah' hi- ma' jë- lä-koq- ma-tuuy', ma' jayh':

—¿Ja- hi- na- he' hi- ma' gya' chuuy' ma- ngiiy' kuu'? —ga-jäh' dsa- he'.

9 —Hì- he' na- —ma' jäh' kō-llaa'.

—Lä-ja- laay' —ma' jäh' jñah'.

—Jnä' he' —ma' jäh' hñiyy'.

10 —¿Ha- lä-ja- he- ma-na' mi'nēh'? —ga-jäh' dsa- he' siyyh'.

11 —Dsa- hì- chee- Jesús, ga-jmeey' tu'jii' mah' ga-suy' mi'nēn'. Ja-ga' ga-siyyh' jnä': "Gwa- jee' chih' Siloe mah' go-gyih' mi'nēh'." Mah' ñeen' na-gyihn' mi'nēn', lä-ja- ba' ga-løø' jēen- —ga-jäh' dsa- hì- ma' tuu' he'.

12 —¿Na- ba' dsa- he'? —ga-jäh' hì- ma' tääh' ngii' juu' kiyh'.

Mah' ga-jäh':

—Sa' man'.

Ga'lla-kyaa- dsa- fariseo jmi' dsa- hì- ma' tuu' he'

13 He-ja- ga-jäay' hì- ma' tuu' he' cha'nē' dsa- fariseo. 14 Ma-ja-, la' jmi' he- teeh- dsa- dsē', ma' ga-jmee' Jesús tu'jii' he- kyaah' ga-näy' mi'nē' dsa- he'. 15 Koo- ka-läh' ga-ngii' dsa- fariseo juu' kih' hì- ma' tuu' he', ha- lä- ga-jmeey' he- ga-løøy' jēey'.

—Ga-suy' tu'jii' mi'nēn', mah' ga-gyihn', ja-ga' ga-løø' jēen- —ga-jäh' siyyh'.

16 Kō-llaa' dsa- fariseo he' ma' jäh':

—Sa' laa' kyaa' Dio dsa- he', he-ja- sa- høøy' jmi' he- teeh- dsa- dsē'.

Jñah' ma' jäh':

—¿Ha- lä- la' juu', he- jmee' wa' hì- cha- hì- koo- he- juh-gaa- lä-na'?

Sa' ga-hii' kwee- juu' kiyh'. 17 Koo- ka-läh' ga-siyyh' dsa- hì- ma' tuu' he':

—¿Hee- jwah' hñaa' kih' hì- ga-nä' mi'nēh'?

Mah' ga-jäh' dsa- hì- ma' tuu' he':

—Jnä' jwahn- laay' jaa- hì- ngēē- juu' kih' Dio.

18 Pero dsa- fariseo he', sa' ma' laay' dsoo' he- ma' tuu' dsa- he' mah' ga-lä-jnä' mi'nēy'. He-ja- lä-jiih' ga-tēyh' cho'jmii- dsa- hì- ga-lä-jnä' mi'nē' he'. 19 Mah' ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' ja-ba' joo' hnäh' hì- la-, hì- jwah' hnäh' ga-lä-chaa- tuu'? ¿Ha- lä-ja- he- ma-jēey' na'?

20 He-ja- ga-jäh' cho'jmii- dsa- he':

—Dsoo' ba' hì- he' la- chih- kyaa' jnääh' la-, hì- ga-lä-chaa- tuu'. 21 Pero sa' ñe' jnääh' ni' miih- ha- lä-ja- he- ma-jēey' na', ni' sa' ñe' jnääh' hì- na- hì- ga-nä' mi'nēy'. Ma-cha- ba' jì- ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh', hñii' bih' jmeeyh' juu' kyah' hnäh'.

22 Lä-ja- ba' ga-jäh' cho'jmii- dsa- he', jēeh' ma' gayh' dsa- fariseo hì- ma-tääh' juu' kwee- ha- lä- jmeey' cher'mah' jaa- jäh' Jesús he' laa' Mesía. Mo-so- cha- jwē' kiyh' dsooy' gwah'. 23 He-ja- ba' ja- ga-jäh' cho'jmiy': "Ma-cha- ba' jì- ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh'."

24 Koo- ka-läh' ga-tēyh' dsa- ñuu- hì- ma' tuu' he' mah' ga-siyyh':

—Kwa' ti'hmaah' kih' Dio ba', ja- kih' Jesús. Jēeh' ñe' jnääh' dsa- wa' hì- cha- hì- ba' he'.

25 He-ja- ga-jēeyh- juu' kih' dsa- fariseo:

—Sa' man' che' laay' dsa- wa' hì- cha- hì-. Koo- he- la- ba' man'. He- ma' laan' tuu' mah' na' ma-jēen'.

26 Koo- ka-läh' ga-ngii' dsa- fariseo juu' kiyh', ga-siyyh':

—¿Hee- ga-jmeey' kyah'? ¿Ha- lä- ga-näy' mi'nēh'?

27 Mah' ga-jäh' hì- ma' tuu' he':

—Ma-jwah' ba' jnä' jää' mah' sa- ga-lä-hnooh- hnäh' ma' nuuh'. ¿He-la- hnooh- hnäh' nuuh' ka-läh'? ¿Che' lä-kye- hnäh' hnooh- lee' hnäh' discípulo kyaay'?

28 Mah' dsa- fariseo he' ga-ta' ga-haayh-, ga-siyyh':

—Hne- ba' he', laah' discípulo kyaay'. Pero jnääh', laa' jnääh' discípulo kyaa' Moisé ba'. 29 Ñe' jnääh' ga-hlēh' Dio kyaah' Moisé. Pero kih' dsa- he', ni' miih- sa' ñe' jnääh' ha- ta' jay'.

30 Mah' ga-jäh' hì- ma' tuu' he' siyyh':

—Ha- lä- la' juu' he- sa' ñeh' hnäh' ha- ta- ja' dsa- he' mah' jnä' ga-jmeey' jēen-. 31 Ñe' ba' jne', sa' nuu- Dio kih' hì- jmee' wa' he- cha- he-. Pero kih' hì- gah- Dio mah' jmeey- lä- hnøø' Dio, hì- he' ba' nuuy- kih'.

32 Pero jih'koh' sa' ma-ñuu' jne' kih' jaa- hì- lih- nä' mi'nē' dsa- hih' dsa-lä-chaa- tuu'. 33 Wa-ra- jäh' kih' sa' laa' kyaa' Dio dsa-ñuu- he', sa' cha- he- le' jmeey' ni' miih-.

³⁴ Mah' ga' siiyh' dsa- hi- ma' tuu' he':
 —Kyaah' ga' la' jee' dso'kye- ga' la' chaah' hne-, mah' hnooh- hlee'h' jnaah'.
 He- ja- ga' llee- dsih' ka' hne-, ga' heey' kih' go- te-.

Lä-koo- he- tuu' ba' laa' dsa- fariseo he'

³⁵ Ma' ga' nuuh' Jesús juu' he- ga' llee- dsih' ka' hne-, na' hnääh- mah' ga' siiyh':
 —¿Che' jmeeh- hne- dsoo' hoh' kih' Hi- ga' llee' ngo'?

³⁶ —Chiih' jnä' hi- he', Dsa- jøøh' kyaan-, mah' jmeen' dsoo' dsen' kiyh' —ga' jah' dsa- he' siiyh'.

³⁷ —Ma- jeeh' ba' hne-, jnä' he', hi- kyaah' cheh' hlee'h' —ga' jah' Jesús siiyh'.

³⁸ Mah' ga' jäh':

—Dsoo' ba' dsen' kyah' hne-, Dsa- jøøh' kyaan-.

Mah' ga' juuyh' jney', ga' jmaäy' jøøh'.

³⁹ Mah' ga' jah' Jesús:

—Jan' jmi- gyuu' la- mah' wa' kye- dsa- kwaan- ha- la' la' ju' dsoo' kin-. Lä- jee' hi- sa' jee-, jee'y'. Hi- lä- jee' hi- jee-, mo' so' lä- jnä' mi' nēy'.

⁴⁰ Kō- llaa' fariseo hi- ma' tääh' kyaayh' jee' ja-, ma' ga' nuuy' lä- ja-, ga' ngüy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' jwa- lä- kye- jnääh' ka- läh' mo' so' jnä' mi' nē' jnääh'?

⁴¹ Mah' ga' jah' Jesús siiyh':

—Wa' ra- jah' kih' tuu' hnäh', ni- koo- dso'kye- sa' cha- kyah' hnäh'. Pero kih' he- jwah' hnäh', jnä' ba' mi' nēh' hnäh', he- ja- ba' na-, lä- ma- kyeh' ja- ba' hnäh' dso'kye-.

10

Dsa- hi- hää- borrego kyaa'

¹ 'Ma- ra- ju' dsoo' jwëehn- hnäh', hi- sa' dsa- he' ta' ho' haah' jee' tääh' borrego, mah' hnooyh- ta' jee' jyoh' dsa- hey', dsa- hi- ba' he' hi- dsa- kyaa' jah'. ² Pero hi- dsa- he' ta' ho' haah', hi- he' ba' ma- ra- hi- hää- borrego. ³ Hi- cheh' høø- jee' ja-, näy' ho' haah' wa' ra- ja' hi- hää- borrego he'. Hi- lä- jee' borrego he' ma- nuuh' kiyh'. Lä- cheey- ba' tēyh- lä- jaa- lä- jaa- mah' hwēy- jee' ja-. ⁴ Ma- la- ma- hwēy- lä- jee' hi- laa' kyaay', mah' ja- ga' dsooy'

jäay'. Lä- jee' ba' dsa- nää' kaah' kiyh', jeeh' ma- kyuu- bih' lle' kiyh'. ⁵ Pero jaa- hi- sa- kyuy-, sa' la- lley' kaah' kiyh'. Kyuy' kih' hi- he', jeeh' sa' kyuyh- lle' kih' hi- jnah' he'.

⁶ Juu' na- hmäa' lä- ja- ga' hlee'h' Jesús, he- ja- sa' ga' lä- ngēe' dsa- he' hee- ja- ma' jäh'.

Pastor lluu' laa' Jesús

⁷ Ngoo' ba' Jesús hlee'yh- dsa- he':

—Ma' ra- ju' dsoo' jwëehn- hnäh', jnä' he' laan' ho' haah' kih' borrego. ⁸ Lä- jee' hi- ya- nää' jaa' ga' kin-, ma' laa' dsa- hi- hi- ma' hi- kih' dsa-. Pero ni- jaa- dsa- hi- laa' lä- koo- borrego sa' ga' nuu' kiyh'. ⁹ Jnä' he' laan' ho' haah'. Hi- dsa- taah' ta' ho' haah' ja-, hi- he' ba' lää'. Mo' so- hii' goo- kiyh', le' dsa- taayh' mah' hwēy- hi- jnøøyh' ba' he- kuyh-. ¹⁰ Wa' ra- ja' hi- hi-, hēy-, jngēy' hi- heey' go- te-. Koo- he- ja- ba' jmeey'. Pero jnä' ma- jan- mah' jmeen- chaa- dsa- hi- mi' jaa- jnih' cha- miih-.

¹¹ Jnä' he', laan' lä- koo- jaa- hi- hää- llua' jah' kyaa'. Hi- llua' he', kwaay' hñiiy' juuy' kih' borrego kyaay'. ¹² Pero jaa- hi- hlääh' mah' häay- jah' kyaa' jnah', kih' he- sa' laa' kyaa' hi- hlääh' he', he- ja- wa' ra- ga' jēy' ja' lobo, beey' borrego, mah' kyuy'. He- ja- gwa' lobo mah' dsa- chaayh' borrego. Jee' ja- dsa- saa' dsa- jneey' wa' ha- cha- ha-. ¹³ Lä- ja- jmee' hi- hlääh', kyuu' bih'. Jeeh', he- hlääyh' ba' ja-. Sa' cha- he- ga' tēe' jēy' kih' borrego he'.

¹⁴ Jnä' he' laan' lä- koo- jaa- hi- hää- kwee- jah' kyaa'. Kyuu' ba' jnä' borrego kyaan-. Hi- lä- jee' hi- laa' kyaan-, kyuy- jnä'. ¹⁵ Ja- ba' lä- ja-, kyuu- Täa' kyaan- jnä', hi- jnä' kyuu- jnih'. Hi- kwaan- hñiin- juun' kih' dsa- kyaan- hi- laa' lä- koo- borrego. ¹⁶ Hi- chaa- ga' jnah' dsa- kyaan- hi- laa' lä- koo- borrego hi- sa' ga' ma- taah' cha' neh-. Hi- he' ka- läh' jmee' bii' kin- na' teen- mah' lä- nuuyh' kin-. Hi- lä- ja-, lä- jee' lee' koo- nää' ba', hi- jaa- ba' juuy'. ¹⁷ Hnäa' Täa' jnä', kih' he- kwaan- hñiin- juun-. Hi- ma- ngēe' ma- juun- lä- jiihn' ka- läh'. ¹⁸ Ni- jaa- sa' jngēh' jnä', ta' la- jngēy' jnä' lä- na-. He- kwaan- hñiin- ba'

ja- he- jngëëyh' jnä'. Na- ngën' jwë' kwaan' hñiin' hi- lä'ja- na- ngën' jwë' lä' jñhn' ka- läh'. He- la- ja- mada- he- ga- hyohn' kih' Täa' kyaan'.

¹⁹ Koo- ka- läh' sa- ga- hñi' kwee- juu' kih' dsa- fariseo kyaah' juu' he- ma- hlëeh' Jesús ja-. ²⁰ Jwëë' dsa- he' ma' jäh':

—Kyey- jmi- lle' hñih', dsa- ngaah' ba- na-. ¿He- la- nuuh- hnäh' kiyh'?

²¹ Pero jñah' ma' jäh':

—Sa- hlëeh- lä- na-, jaa- hi- kye- jmi- lle' hñih'. ¿Ha- lä'ja- nä' jmi- lle' hñih' mi- ne' jaa- hi- tuu'?

Sa- ga- hñi' dsa- judiu ma' heeh- Jesús

²² Jwii- Jerusalén ma' jmee- dsa- jmi- kih' gwah-. Jii- gyuu' ma' toh- jmi- ja-. ²³ Ma' ngë- Jesús jee' ma' chih' gwah- ja-, jee' la' hoo' na- hñi' kih' Salomón. ²⁴ Mah' ga- kuh' ga- lih- dsa- judiu kiyh', ga- siyh':

—¿Lih' ba' mi- jnääh' juu' kya- jnääh'? Chih' jnääh' jëë- go- te-, cher' mah' hne- he' laah' Cristo.

²⁵ He- ja- ga- jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Ga- jwëëhn' ba' hnäh' jää', mah' sa- ga- lä- dsoo' hoh' hnäh'. Lä- jë- he- jmeen- kyaah' mada- kih' Täa' kyaan', he- ja- na- jmee- ju' dsoo' kin'. ²⁶ Pero hnäh' sa- ma- dsoo' hoh' hnäh' kin', jëeh' sa- laah' hnäh' borrego kyaan'. ²⁷ Lä- jëë- borrego kyaan' nuuh' kin'. Jnä' kyuu- jnih', hi- dsa- nääy' kyaah' jnä'. ²⁸ Jnä' kwëeh- jnih' he- kyaah' chaay- tää'. Jih' koh' mo- so- juuy'. Ni- jaa- sa- lih- hwëëy' ja' goon'. ²⁹ Täa' kyaan' hi- ga- kwëeh- jnä', jøøh' gyih' lä- koh' ga' kih' jee' lä- jëë-. Ni- jaa- sa- lih- hwëëy' ja' goo- Täa' kyaan'. ³⁰ Koo- ba' laa' jnä' kyaah' Täa'.

³¹ Koo- ka- läh' ga- ka- dsa- judiu ku- mah' ma' tey' kiyh'. ³² He- ja- ga- jäh' Jesús siyh':

—Cha- miih- he- llu' he- ma- mi- jnään' cha- neh' hnäh' kyaah' be' kih' Täa' kyaan'. ¿Hee- koo- kih' jee' lä- jë- he- ja-, he- hnooh- hnäh' teh' hnäh' ku- kin'?

³³ Mah' ga- jäh' dsa- judiu he' siyh':

—Sa- te' jnääh' ku- kyah', kih' ta' llu' he- ma- jmeeh'. Te' jnääh' ku- kyah' kih' he-

mi- kwah- Dio. Jëeh' dsa- ñuuh- ba' hne-, mah' jmääh- hñaah' Dio.

³⁴ He- ja- ga- jäh' Jesús siyh' dsa- he':

—¿Che' sa- na- si- ne' ley jñän' lä- la-: “Jnä' ga- jwahn', dio laah' hnäh'”? ³⁵ Kyah' hnäh' hi- ga- hyoh' juu' kiyh', ga- jäh' “dio”. Hi- juu' kiyh' ja-, sa- le' hee'. ³⁶ Cher' mah' Täa' kyaan' ga- hñaa' jnä' mah' ga- cheey' jnä' jmi- gyuu' la-, ¿he- la- jwah' hnäh' kin', mi- kwahn- Dio, kih' he- ma- jwahn', jnä' he' laan' Jo- Dio? ³⁷ He- ja- sa- cha- he- kih' lä- heeh' hnäh' kin', wa- ra- jäh' kih' jnä' sa- jmeen- ta' he- jmee- Täa' kyaan'. ³⁸ Pero cher' mah' jmee- ba' jnä', ma- ke- sa- dsoo' hoh' hnäh' kin', jmee' hnäh' dsoo' kih' ta' he- jmeen- ba', mah' kyaah' koo- hä- ja- ba- lä- ngëeh' hnäh', Täa' he' kyaah' jnä', hi- jnä' he' kyaahn' Täa'.

³⁹ Koo- ka- läh' ma' hnøoy' ma' saayh' Jesús, pero ga- laa' bih' kih' dsa- he'.

⁴⁰ Mah' ngooy' ka- läh' ta- hngaah- jmi- Jordán, ja- ba- ta- jee' ga- chaa' Jwaa- dsa- jmi- lä- ma' to- ne'. Jee' ja- ga- jäh'. ⁴¹ Jwëë' dsa- na- nää' jee' ma' gyay', mah' ma' jäh':

—Ma- ra- ju' dsoo', ni- koo- he- juh- gaa- sa- ga- jmee' Jwaa-. Pero lä- jë- he- ga- jäh' kih' hi- la-, ma' la' ju' dsoo'.

⁴² Hi- jwëë' dsa- ga- lä- dsoo' dsë' kiyh' jee' ja-.

11

Ga- juu' Lázaró

¹ Ma' dsaah' jaa- dsa- ñuuh- hi- chee- Lázaró, dsa- chaa- Betania, ja- ba' jwii- mäh- jee' ma' chaa- María kyaah' Marta dsa- më' øøyh-. ² María he' hi- ga- huu' naa' mi- jwii- ti- Jesús mah' ga- mi- kiyh' kyaah' jñu- lley', ma' laay' dsa- më' øøh- Lázaró hi- ma' dsaah' he'. ³ He- ja- lä- uu' dsa- më' he' ga- chee' juu' kih' Jesús:

—Dsa- jøøh' kyaan', dsaah' dsa- ñuuh- hi- hnaah- —ga- siyh' Jesús.

⁴ Ma' ga- nuu' Jesús lä- ja-, mah' ga- jäh':

—Sa- juuy' kyaah' dsoo' ja-. He- ja- mi- jnääh' jaa- Dio ba' hi- jøøh', hi- mi- jnääh' laa' jøøh' Jo- Dio ka- läh'.

⁵ Peer- ma' hnää' Jesús Marta kyaah' María, kyaah' Lázaró. ⁶ Lä- ma' ga- nuu'

Jesús kih¹ hi⁻ ma' dsaah' he', ga⁻jäh' ga' to⁻ jmi⁻ jee' ma' gyay' ja⁻. ⁷ Ma⁻ngëë' he⁻ ja⁻, ja⁻ga' ga⁻jäh' siyh⁻ jnääh' discípulo:

—Ma⁻jne' ka⁻läh' ta⁻ hwa¹ Judea.

⁸ Mah¹ ga⁻chi¹h' jnääh':

—Ta⁻jwoh¹, hnøø¹ dsa⁻kaah' he' ma' te⁻ ku¹yah¹, mah¹ jwah' ga' hne⁻ goh¹ ka⁻läh' jee' oo⁻.

⁹ Mah¹ ga⁻jäh' Jesús siyh⁻ jnääh':

—¿Ja¹ gya⁻to⁻ hor⁻ kye⁻ koo⁻ jmi⁻? Hih¹ hi⁻ ga⁻nää' ta⁻la⁻ jmi⁻, sa⁻ tēyh¹. Jēēh¹, jēēy⁻ wa⁻je⁻ kih¹ jmi⁻gyu⁻ la⁻. ¹⁰ Pero hi⁻ ga⁻nää' ta⁻la⁻ hwē¹, dsa⁻tēyh¹. Jēēh¹, mo⁻so⁻ jnä⁻ wa⁻je⁻ kih¹ jmi⁻gyu⁻ la⁻.

¹¹ Ma⁻ngëë' ma⁻jäh' lä⁻ja⁻, ja⁻ga' ga⁻jäh' ka⁻läh':

—Ma⁻gw¹h¹ Lázaro ome⁻ jnän⁻, nän⁻ mah¹ na⁻cha⁻ jnih¹.

¹² He⁻ ja⁻ ga⁻jäh' jnääh':

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, cher⁻ mah¹ na⁻gw¹h¹, jä¹ kiyh¹.

¹³ He⁻ la⁻ ma⁻ jäh' Jesús, kih¹ he⁻ ma⁻na⁻juu⁻ ba⁻ ja⁻. Pero ma⁻ lii⁻ jnääh', na⁻gw¹h¹ he⁻ teeyh⁻ dsēy¹ ba⁻ ja⁻, he⁻ ma⁻ hlēēh⁻ Jesús lä⁻ja⁻. ¹⁴ Ja⁻ga' ga⁻jäh' Jesús jēē⁻ go⁻te⁻:

—Ma⁻na⁻juu⁻ ba⁻ Lázaro. ¹⁵ Jēē⁻ ba⁻ dsen⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻ma⁻gyan⁻ jee' oo⁻, jēēh⁻ lä⁻ja⁻ la⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻dsōo⁻ hoh¹ hnäh¹. Ma⁻jne' ma⁻jēē⁻ jnih¹.

¹⁶ Ja⁻ga' ga⁻jäh' Tamá, hi⁻ ma⁻ tēēyh⁻ Dsa⁻suu⁻, ga⁻siyh⁻ jnääh':

—Ma⁻jne' ka⁻läh', mah¹ juu⁻ jne' ko⁻jøh¹ kyaayh¹.

Ga⁻kwa⁻ Jesús be⁻ kih¹ dsa⁻mē⁻ øøh¹ Lázaro

¹⁷ Ma⁻hya⁻ kye⁻ jmi⁻ na⁻haa⁻ Lázaro ma⁻ ga⁻lloo⁻ Jesús jee' ja⁻. ¹⁸ Jee' jw¹h¹ Betania ja⁻, ma⁻ jä⁻ jäh⁻ kih¹ Jerusalén, koo⁻ hnē⁻ kilómetro ba⁻. ¹⁹ Jwēē⁻ dsa⁻ judiu na⁻nää⁻ na⁻jēēy⁻ Marta kyaah⁻ María, na⁻kway⁻ be⁻ kiyh¹ mah¹ sa⁻ wa⁻ meeh⁻ dsēy¹ he⁻ ga⁻juu⁻ Lázaro øøyh¹. ²⁰ Ma⁻ga⁻nuu⁻ Marta ja⁻ Jesús, ya⁻hēēy⁻ mah¹ ngooy⁻ ga⁻mi⁻jēey⁻. Pero ga⁻jä⁻ ba⁻ María cha⁻neh⁻. ²¹ Ma⁻ga⁻jēē⁻ Marta Jesús mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih¹ ma⁻ ñeh⁻ jee' la⁻, sa⁻ ma⁻juu⁻ dsa⁻ñuuh⁻ øøhn¹.

²² Jnä⁻ man⁻, ga⁻lä⁻jē⁻ he⁻ ngi¹h¹ kih¹ Dio, kway¹ ba⁻ —ga⁻jäh⁻ Marta.

²³ —Lä⁻jiih⁻ ba⁻ øøh⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻.

²⁴ —Jnä⁻ man⁻ lä⁻jiih⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ lä⁻jiih⁻ dsa⁻ jee' llaa⁻ jmi⁻ —ga⁻jäh⁻ Marta siyh⁻.

²⁵ Mah¹ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Jnä⁻ he⁻ hi⁻ mi⁻jiih⁻ dsa⁻, hi⁻ jmeen⁻ chaay⁻. Hi⁻ jmee⁻ dsōo⁻ dsē¹ kin⁻, ma⁻ke⁻ ga⁻juu⁻, lä⁻jiih⁻ ka⁻läh'. ²⁶ Ga⁻lä⁻jēē⁻ hi⁻ cha⁻ mah¹ jmeey⁻ dsōo⁻ dsēy¹ kin⁻, ma⁻ke⁻ ga⁻juu⁻, sa⁻ jäh⁻ lä⁻ja⁻. ¿Che⁻ hēēh⁻ juu⁻ la⁻? —ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻.

²⁷ —Jaah⁻, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, hee⁻ ba⁻ jnä⁻, hne⁻ he⁻ Cristo, Joo⁻ Dio hi⁻ hii⁻ juu⁻ kih¹ jä⁻ jmi⁻gyu⁻ la⁻ —ga⁻jäh⁻ Marta.

²⁸ Ma⁻ngëë' ma⁻jäh' lä⁻ja⁻, ñeey⁻ na⁻teeyh⁻ María øøyh⁻ mah¹ na⁻hlēēyh⁻ kyaah⁻ juu⁻ hii⁻ mah¹ sa⁻ nuu⁻ dsa⁻ kiyh¹, ga⁻siyh⁻:

—Hii⁻ ta⁻jwoh⁻ ma⁻ ja⁻, tēēyh⁻ hne⁻.

²⁹ Ma⁻ga⁻nuu⁻ María lä⁻ja⁻, lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻nooy⁻ ngooy⁻ ga⁻mi⁻jēey⁻ Jesús. ³⁰ Sa⁻ ga⁻ma⁻he⁻ Jesús ta⁻ jee⁻ jw¹h¹ mäh⁻ ja⁻. Lä⁻ ma⁻cheyh⁻ ja⁻ba⁻ jee⁻ ga⁻jēey⁻ Marta.

³¹ Ma⁻tääh⁻ dsa⁻ judiu cha⁻neh⁻ kih¹ María ma⁻ kway⁻ be⁻. Ma⁻ga⁻jēēy⁻ ga⁻noo⁻ María mah¹ ngooy⁻ ko⁻chih⁻, he⁻ja⁻ ga⁻nää⁻ dsa⁻ he⁻ kaah⁻ kiyh¹, ma⁻ jäh⁻:

—Ngooy⁻ ta⁻ jee⁻ la⁻ to⁻høø⁻ mah¹ ga⁻hooyh⁻ jee' oo⁻.

³² Ma⁻ga⁻lloo⁻ María jee⁻ ma⁻ cheh⁻ Jesús, ga⁻juu⁻h¹ jnēy⁻ cha⁻nēy⁻ mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih¹ ma⁻ ñeh⁻ jee' la⁻, sa⁻ ma⁻juu⁻ dsa⁻ñuuh⁻ øøhn¹.

³³ Ma⁻ga⁻jēē⁻ Jesús hooyh⁻, hi⁻ ga⁻jēēy⁻ hooh⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaay⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻, he⁻ja⁻ ga⁻lä⁻meeh⁻ dsēy¹ jwēte⁻, lä⁻jiih⁻ ga⁻jii⁻ neh⁻ tuh⁻dsēy¹. ³⁴ Mah¹ ga⁻siyh⁻:

—¿Ha⁻ ga⁻kyaah⁻ hnih⁻?

Mah¹ ga⁻jäh⁻:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻, ña⁻ mah¹ go⁻jēēh⁻.

³⁵ Peer⁻ ga⁻hooh⁻ Jesús. ³⁶ Mah¹ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ judiu he⁻:

—Jēē⁻ da⁻, he⁻ ba⁻ che⁻ ma⁻ hnäy⁻.

³⁷ Mah¹ ga⁻jäh⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ he⁻:

—Dsa⁻ na⁻, ga⁻jmeey⁻ ga⁻lä⁻jnä⁻ mi⁻nē⁻ jaa⁻ dsa⁻tuu⁻. ¿Che⁻ sa⁻ le⁻ ma⁻jmeey⁻ mah⁻ sa⁻ ma⁻jjuu⁻ dsa⁻ oo⁻?

Ga⁻lä⁻jiih⁻ Lázaro

³⁸ Koo⁻ ka⁻lä⁻h⁻ ga⁻lä⁻meeh⁻ dsē⁻ Jesús, mah⁻ ngooy⁻ chuh⁻ jee⁻ la⁻ to⁻høø⁻. Heh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻, ma⁻ na⁻jnē⁻ kyaah⁻ koo⁻ mi⁻'kuu⁻. ³⁹ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús:

—Jñuuh⁻ hnäh⁻ kuu⁻ na⁻.

Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Marta dsa⁻mē⁻ øøh⁻ hli⁻ he⁻ siiyh⁻ Jesús:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, ma⁻hēēy⁻ mi⁻juu⁻, jēēh⁻ ma⁻hya⁻ kye⁻ jmi⁻ na⁻juuy⁻.

⁴⁰ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻:

—¿Ja⁻ ma⁻jwēēhn⁻ hne⁻, cher⁻mah⁻ ga⁻jmeeh⁻ dsoo⁻ hoh⁻, jēēh⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmee⁻ Dio?

⁴¹ Ja⁻ga⁻ ga⁻jñuuyh⁻ mi⁻'kuu⁻ he⁻ ma⁻ na⁻jnē⁻ hoo⁻ to⁻høø⁻ ja⁻, jee⁻ ma⁻ hää⁻ hli⁻ he⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻jēē⁻ Jesús ta⁻ gyuu⁻h⁻, ga⁻jäyh⁻:

—Tää⁻ kyaan⁻, kwan⁻ ti⁻hmaah⁻ kyah⁻, jēēh⁻ ma⁻nūuh⁻ ba⁻ kin⁻. ⁴² Ma⁻ ba⁻ jnä⁻, nuuh⁻ ba⁻ hne⁻ kin⁻ tää⁻. He⁻ jwahn⁻ lä⁻la⁻, la⁻llu⁻ kih⁻ hi⁻ tääh⁻ nuu⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kin⁻ jee⁻ la⁻, mah⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻dsoo⁻ dsēy⁻, hne⁻ ba⁻ ga⁻cheeh⁻ jnä⁻.

⁴³ Ma⁻la⁻ ma⁻jäyh⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻hlēēyh⁻ koo⁻ ki⁻gaa⁻:

—¡Lázaro, go⁻hēē⁻ jee⁻ na⁻!

⁴⁴ He⁻ja⁻ ya⁻hēē⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻juu⁻ he⁻ lä⁻ ma⁻na⁻gyoh⁻ ja⁻ goo⁻ tiy⁻, kyaah⁻ hmi⁻h⁻ he⁻ ga⁻gyaah⁻ dsih⁻ ma⁻ ga⁻juuy⁻, hi⁻ lä⁻ ma⁻na⁻løø⁻ ja⁻ mo⁻nēy⁻ kyaah⁻ hmi⁻h⁻ sa⁻luu⁻. Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús:

—Jēēy⁻ sa⁻hmi⁻h⁻, mah⁻ wa⁻ ngēy⁻.

Ma⁻ hnooh⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁻ saayh⁻ Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Jwēē⁻ dsa⁻ judiu hi⁻ na⁻nää⁻ kyaah⁻ María ga⁻lä⁻dsoo⁻ dsēy⁻ kih⁻ Jesús, ma⁻ ga⁻jēēy⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ lä⁻ja⁻. ⁴⁶ Pero kō⁻llaa⁻ dsa⁻ he⁻ na⁻nääy⁻ na⁻jēēy⁻ dsa⁻ fariseo na⁻jmeeyh⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeey⁻ Jesús. ⁴⁷ He⁻ja⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁻ kyaah⁻ dsa⁻ fariseo ga⁻kuyh⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ta⁻ dsa⁻gyuu⁻h⁻ kyaay⁻, ma⁻jäyh⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁻? Peer⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jmee⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ he⁻.

⁴⁸ Cher⁻mah⁻ ga⁻kwan⁻ jwē⁻ jä⁻ lä⁻na⁻ ba⁻, lä⁻jēē⁻ ba⁻ dsa⁻ lä⁻heē⁻ kiyh⁻. He⁻ja⁻ ya⁻nää⁻ dsa⁻ roma ya⁻hēēy⁻ jee⁻ jwii⁻ jnän⁻ hi⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁻ jnän⁻ ka⁻lä⁻h⁻.

⁴⁹ Caifá, jaa⁻ dsa⁻kyaah⁻ dsa⁻ judiu he⁻, ma⁻ laa⁻ dsa⁻jøøh⁻ kyaah⁻ lä⁻jēē⁻ jmi⁻dsa⁻ ji⁻ñe⁻ ja⁻. Ga⁻jäyh⁻:

—Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ñeh⁻ hnäh⁻. ⁵⁰ Che⁻ sa⁻ laah⁻ hnäh⁻ llu⁻ ga⁻ he⁻ juu⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ kih⁻ dsa⁻goo⁻ jne⁻, lä⁻koh⁻ ga⁻ he⁻ heē⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁻ la⁻ —ga⁻jäh⁻ Caifá.

⁵¹ Ja⁻ he⁻ ga⁻hlēēyh⁻ jee⁻ tēēy⁻ hñiiy⁻ ja⁻. Kih⁻ he⁻ ma⁻ laay⁻ dsa⁻jøøh⁻ kyaah⁻ jmi⁻dsa⁻ ji⁻ñe⁻ ja⁻, he⁻ja⁻ ba⁻ ja⁻ ga⁻jmeey⁻ Dio ga⁻hlēēyh⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻ngēēy⁻ juu⁻ he⁻ juu⁻ Jesús kih⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ judiu. ⁵² Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ kih⁻ dsa⁻ judiu ja⁻ juuy⁻, he⁻ hnøøy⁻ jmäay⁻ koo⁻ nää⁻ dsa⁻ ba⁻jee⁻ lä⁻jēē⁻ hi⁻ laa⁻ joo⁻ Dio hi⁻ na⁻saa⁻ na⁻jñee⁻ wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻. ⁵³ Jmi⁻ ja⁻ ga⁻taayh⁻ kō⁻jøh⁻ juu⁻ kwee⁻ mah⁻ jngēēyh⁻ Jesús.

⁵⁴ He⁻ja⁻ mo⁻so⁻ ga⁻ngē⁻ Jesús jnä⁻hā⁻ jee⁻ kih⁻ dsa⁻ judiu. Ya⁻hēēy⁻ hwa⁻ Judea, ngooy⁻ koo⁻ jee⁻ jwii⁻ he⁻ chee⁻ Efraín he⁻ hla⁻ jäh⁻ kih⁻ hwa⁻ kii⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jä⁻ jnääh⁻ kō⁻jøh⁻ kyaayh⁻.

⁵⁵ Ma⁻ngoo⁻ ya⁻jäh⁻ tē⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁻. Jwēē⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁻ ja⁻ na⁻nääy⁻ ta⁻ Jerusalén mah⁻ mi⁻lluuy⁻ hñiiy⁻ lä⁻koo⁻ tēē⁻ dsa⁻ jmee⁻ jää⁻ ja⁻ga⁻ tē⁻ jmi⁻. ⁵⁶ Ma⁻ hnaah⁻ dsa⁻ he⁻ Jesús, ma⁻ hlēēyh⁻ kyaah⁻ dsa⁻kyaayh⁻ jee⁻ ma⁻ chih⁻ gwah⁻, ma⁻jäyh⁻:

—¿Ha⁻ lä⁻ jēēh⁻ hnäh⁻? ¿Che⁻ sa⁻ jäy⁻ jee⁻ jmi⁻ la⁻?

⁵⁷ Dsa⁻kaah⁻ kyaah⁻ jmi⁻dsa⁻ he⁻ kyaah⁻ fariseo ga⁻jmeey⁻ mada⁻:

—Cher⁻mah⁻ hi⁻ hnäh⁻ ga⁻jēēh⁻ hnäh⁻ ha⁻ ta⁻ ngēy⁻, ja⁻ ya⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ juu⁻ chah⁻ mah⁻ dsa⁻nää⁻ dsa⁻ dsa⁻chaa⁻yh⁻.

12

Ga⁻huu⁻ María naa⁻ mi⁻jwii⁻ tñ⁻ Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Jñii⁻ jmi⁻, jää⁻ ja⁻ga⁻ tē⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh⁻, ñee⁻ Jesús ta⁻ Betania jee⁻ ma⁻ gya⁻ Lázaro hi⁻ ga⁻jmeey⁻ Jesús ga⁻lä⁻jiih⁻ ma⁻ngēē⁻ ma⁻na⁻juuy⁻. ² Jee⁻ ja⁻ ga⁻jmeey⁻ ma⁻nūu⁻ kyaah⁻ Jesús. Marta

ma' llooh~ ma'nũh, hi' Lázaro he', ma' laa' jaa' hi' ma' gya' ko-jøh' kyaah' Jesús ne' mes' ja-. ³ Ja-ga' ga-ka' María koo-së' jmi' mi-jwi' he' chee' nardo, he' hmooh' jwërte. Ga-huuy' ti' Jesús. Mah' ga-mi'kiyh' kyaah' jnu' lley'. Ga-hi' mi-jwi' lä-kaa' cha'neh' ja-. ⁴ Mah' ga-jäh' jaa' dsa-kyaah' jnääh', hi' ma' chee' Juda Iscariote, joo' Simón hi' ga-hni' kih' Jesús kēē-:

⁵—¿He-la' sa' ma-hni' jmi' mi-jwi' na-, lä-koo' kye' hnē' hña-loo' jmi' ta' mah' ma' kwēēhn' hi' tä-ñee'?

⁶ He' ga-jäyh' lä-ja-, ja' kih' he' ma' jmeey' be' kih' hi' tä-ñee' ja-, kih' he' ma' hēēy' ba' ja-. Jēēh' ma' høøy' sa'tuh' jee' ma' tääh' kuu' mah' ma' hwēēy' jee' na-hmää'. ⁷ Mah' ga-jäh' Jesús:

—Ta' ha' kiyh'. Jēēh', jmi' mi-jwi' na' he' ma' høøy' mah' ma' huuy' jnä' wa'ra' ga-tē' jee' haan'. ⁸ Hi' hi' tä-ñee', lä' ma-tääh' na' ba' kyaah' hnäh'. Pero jnä', mo'so' gyan' ki-wēē' jee' kyah' hnäh' — ga-jäh' Jesús.

Ma' hnøø' dsa-kaah' ma' jngēyh' kih' Lázaro ka-läh'

⁹ Ga-lä'ne' jwēē' dsa' judiu he' ma' gya' Jesús jwi' Betania mah' na'näy' jee' ja-. Pero ja' ma-la' kwaat' kih' Jesús ja' na'näy', he' na-jēēy' Lázaro, hi' ga-lä'jiih' ma-ngēē' ma-na'juu' ba' ja-. ¹⁰ He' ja' ga-taah' dsa-kaah' kyaajmi' dsa' he' juu' kwee' mah' ma' jngēēyh' Lázaro ka-läh'. ¹¹ Jēēh', kwaat' kih' Lázaro ja-, jwēē' dsa' judiu ga-beey' dsa-kaah' kyaay' mah' ga-heeyh' kih' Jesús ba'.

Ga'he' Jesús na-dsēē' jaa' burr' jee' jwi' Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', jwēē' jwërte dsa' ma' tääh' jee' tē' jmi' ja-. Ma' ga-nuuy' ja' Jesús ta' jwi' Jerusalén, ¹³ ga-kay' gooh' hma-su' mah' ga-näy' ga-mi'jeey' Jesús. Mah' ma' jäyh':

—¡He' ba' che' lluu' Dio! ¡Dio kyaah' hi' ja' na' lä-hih' kiyh'! Laay' Rey jnan' — ga-jäh' dsa' Israel he'.

¹⁴ Ga-hñah' Jesús jaa' burr' mäh', mah' ga-wiyy' ka'luu', lä-koo' na-sii' juu' kih' Dio:

¹⁵ Ta' wa' gah' hnäh' dsa' chaa' jwi' Sión. Hi' Rey kyaah' hnäh' ja' na-, dsēēy' jaa' burr' mäh'.

¹⁶ He' ga-la' lä-ja-, sa' ga-lä'ngēē' jnääh' 'discípulo kyaay' lä' ma' to-nē'. Pero ma' ngaah' Jesús gyũh', ja-ga' ga-lä'ngēē' jnääh' kih' Jesús ba' ja' ma' hlēēh' lä-koo' ma-na-sii' jää', he' ga-jmee' dsa' juuh' kiyh'.

¹⁷ Dsa' hi' ma' tääh' kyaah' Jesús lä-koo' ma' ga-tēēyh' Lázaro neh' to-høø' lä-koo' ma' ga-mi'jiiyh', ma' jmeeyh' juu' lä-koo' ga-jēēy' jee' ja-. ¹⁸ He' ja' jwēē' dsa' na'näa' ga-mi'jeey' Jesús, lä-koo' ma' ga-nuuy' kih' he' juh-gaa' he' ga-jmeey'. ¹⁹ Pero dsa' fariseo ma' jäyh' siyh' dsa-kyaayh':

—Jēē' da'. Ni' miih' sa' cha' he' le' jmeen'. Lä-jēē' ba' dsa' ga-näa' chaa' kaah' kiyh'.

Ko-llaq' dsa' griego ga'hnaayh' Jesús

²⁰ Jee' kih' dsa' hi' na'näa' na'hnääh' Dio jee' tē' jmi', ma' tääh' ko-llaq' dsa' griego.

²¹ Dsa' griego he', ya'näa' koo' kih' Felipe, dsa' ma' chaa' Betsaida he' na-hee' hwa' Galilea. Ga-chuuy' kyaah', ga-siyyh':

—Hne' dsa-nũh, hnøø' jnääh' 'lla' jnääh' juu' kyaah' Jesús.

²² He' ja' ngoo' Felipe mah' na'chiyyh' André'. Hi' André' he' kyaah' Felipe na'hlēēyh' Jesús. ²³ He' ja' ga-jēēh' Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—Ma-tē' hor' jee' lee' jøøh' Hi' ga-lēē' ngo' la-. ²⁴ Ma-ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh', cher'mah' sa' ga-toh' koo' mi'trigo jee' gwaah' hi' sa' ga-hya-, ma-jä' lä' ma-la' ja-ba'. Pero cher'mah' ga-hya' mi' ja-, cha-miih' mi' kwa'. ²⁵ Lä-ja-, hi' sa' kwaä' hñii' juu', hi' he' hee' go-te'. Pero hi' kwaä' hñii' juu' jmi-gyũh' la-, he' hääy' hñiiy' ba' ja' mah' chaay' tää' ga-lä-jē' joh' jmi' cha-. ²⁶ Hi' mi-te' kin', wa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. Ja-ba' jee' naahn' na'gyan', jee' ja' dsa-taayh' ka-läh' hi-

mi-te¹ kin⁺. Hih¹ mi-te¹ kin⁺, Tää¹ kyaan⁺ jmaäy¹ jøøh¹.

Ga⁺jmeë⁺ Jesús juu¹ he⁻juuy⁺

²⁷ 'Peer⁻ chaan⁻ cha⁻miih⁻ huu⁺dsë⁻. ¿Hee⁻ na⁻ jwahn⁻ na⁺? ¿Che⁺ jwahn⁻: "Tää¹, lää⁺ jnä⁺ kih¹ he⁻ dsa⁻ngëen⁺ la⁻"? Sa⁺ le⁺ jwahn⁻ lä⁻na⁻. Jëeh⁺, kih¹ he⁻ja⁻ ba⁺ jan¹.
²⁸ Tää¹, mi-jnää¹ he⁻ laah¹ jøøh¹ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

Hor[~] ja⁻ ga⁺lä⁻nua⁺h⁺, ga⁻hlëeh⁺ gyua⁺h⁺:

—Ma⁻mi-jnää¹ ba⁺ jnä⁺ he⁻ laan¹ jøøhn¹, hi⁺ mi-jnään¹ ka⁻läh⁺ he⁻ laan¹ jøøh¹.

²⁹ Jwëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻nuuy⁺ he⁻ ga⁻hlëeh⁺ gyua⁺h⁺, he⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺:

—Go⁻ ñih¹ ba⁺ na⁻ ma⁻hi¹.

Jñah⁺ ma⁺ jäh⁺:

—Jaa⁻ ángel ba⁺ na⁻ ma⁻hlëeh⁺ kyaay⁺h⁺.

³⁰ Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Sa⁺ ma⁻ja⁻ juu¹ na⁻ kwaat[~] ki⁺ jnä⁺. Kyah¹ hnäh⁺ ba⁺ na⁻ ma⁻ja⁻ juu¹ na⁻.

³¹ Na¹ ma⁻të⁺ jmi⁺ jee⁺ ka¹ Dio ju⁺dsoo⁺ kih¹ jmi⁻gyua⁺ la⁻. Hi⁺ ma⁻të⁺ hor[~] jã⁺ o⁻hih⁺ hi⁻sa⁻llu¹ hi⁻ jmeë⁺ hih⁺ jmi⁻gyua⁺ la⁻.

³² Wa⁻ra⁻ ga⁻chaa¹ dsa⁻ jnä⁺ gyua⁺h⁺, tēen⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ya⁻nää⁺ kyaah⁺ jnä⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

³³ He⁻ ga⁻hlëëyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻mi-jnääy⁻ ha⁻ lä⁻ kyaah⁺ ma⁺ juuy⁺ ba⁺ ja⁻. ³⁴ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Ma⁻nua⁺ jnääh¹ lä⁻koo⁻ na⁻si⁺ juu¹ kih¹ Dio. Cristo chaa⁻ tää⁺ ba⁺. ¿He⁻la¹ jwah⁺ hne⁻, jmeë⁺ bi¹ kih¹ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo¹ chaa¹ dsa⁻ gyua⁺h⁺? ¿Hi⁻ ba⁺ he⁺ hi⁻ jwah⁺ hne⁻ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo¹?

³⁵ Mah¹ ga⁺jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ko⁻hwëë⁺ ga⁺ jnä⁺ wa⁻je⁻ jee⁺ kyah¹ hnäh⁺. Ngë⁺ hnäh⁺, ta⁻ko⁻jiih¹ jnä⁺ wa⁻je⁻ jee⁺ kyah¹ hnäh⁺ mah¹ sa⁻leh⁺ jee⁺ na⁻hoo⁻ hnäh⁺. Jëeh⁺, hi⁻ ga⁻nää⁺ jee⁺ na⁻hoo⁻, sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁺ dsa⁻nääy¹. ³⁶ Ta⁻ko⁻jiih¹ jnä⁺ wa⁻je⁻ kyah¹ hnäh⁺, heeh⁺ hnäh⁺ kih¹ wa⁻je⁻ mah¹ lä⁻jnää⁺ hnäh⁺ jee⁺ jnä⁺ wa⁻je⁻.

Ma⁻la⁺ ma⁻hlëeh⁺ Jesús lä⁻ja⁻, mah¹ ga⁻hmääyh⁻ kih¹ dsa⁻ he⁺.

Sa⁺ ga⁻heeh⁻ dsa⁻ judiu juu¹ kih¹ Jesús

³⁷ Ga⁻jëë¹ ba⁺ dsa⁻ judiu lä⁻jë⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeë⁺ Jesús to⁻lo⁺ nēy⁺,

pero ni⁺ lä⁻ja⁻ sa⁺ ga⁺lä⁻heey⁺ kiyh¹. ³⁸ Mah¹ lä⁻ja⁻, ga⁺lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ ga⁺jäh⁺ Isaia⁺ hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio llo⁺joo¹:

Tää¹ kyaan⁺, sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ma⁻heeh⁻ juu¹ jñän⁺.

Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ga⁺lä⁻ngëë⁺ lä⁻koo⁻ te¹ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeë⁺ Dio kyaah⁺ goo⁻, ga⁺jäh⁺ Isaia⁺.

³⁹ Kih¹ he⁻ja⁻, sa⁺ ga⁺la¹ ma⁻lä⁻heey⁺. Hi⁺ ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ ga⁺jäh⁺ Isaia⁺ kiyh¹:

⁴⁰ Ga⁻jmeë⁺ Dio ga⁻jne¹ mi⁺ nēy⁺, ga⁻jlë⁺ huu⁺dsë⁻ kiyh¹,

mah¹ sa⁻ le⁺ jëëy⁺, ni⁺ sa⁻ lä⁻ngëëy⁺.

Ni⁺ sa⁻ dsa⁻jëëyh[~] kyaah⁺ jnä⁺ mah¹ mi⁺hlää⁺ jnih⁺.

⁴¹ Lä⁻jë⁺ he⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Isaia⁺, lä⁻ma⁺ ga⁻jëëy⁺ he⁻ laa¹ jøøh¹ Jesús mah¹ ga⁻hlëëyh⁺ kiyh¹.

⁴² Pero ma⁻ra⁺ he⁻ ga⁻heeh⁻ ba⁺ jwëë⁺ dsa⁻ kih¹ Jesús, lä⁻kye⁻ dsa⁻kaah⁺ kyaay⁺. Hi⁺ kih¹ he⁻ ma⁺ gayh⁺ dsa⁻ fariseo, he⁻ja⁻ sa⁺ ga⁻mi-jnääy⁻ hñi⁺y⁺, mah¹ sa⁺ ma⁺ hwëë⁺ 'dsih⁺ neh⁺ gwah⁺ mäh⁻. ⁴³ Ma⁺ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ leey⁺ kaah⁺ cha⁻në⁺ dsa⁻ jmi⁻gyua⁺, la⁻ he⁻ ma⁺ hnooyh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ leey⁺ kaah⁺ cha⁻në⁺ Dio.

Juu¹ he⁻ ga⁻hlëeh⁺ Jesús, la¹ ta¹ kih¹ dsa⁻

⁴⁴ Ja⁻ga⁺ ga⁻hlëeh⁺ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäh⁺:

—Hi⁻ heeh⁻ jnä⁺, ja⁺ ma⁻la⁺ jnä⁺ he⁻ heeyh⁻, heeyh⁻ hi⁻ ga⁻chee¹ jnä⁺ ba⁺. ⁴⁵ Hih¹ hi⁻ ma⁻jëë⁺ jnä⁺, ma⁻jëëy⁺ hi⁻ ga⁻chee¹ jnä⁺ ba⁺ ja⁻. ⁴⁶ Jnä⁺ he⁻ laan¹ lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻ he⁻ ja⁺ jmi⁻gyua⁺ la⁻, mah¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ heeh⁻ jnä⁺, sa⁺ jäh¹ jee⁺ na⁻hoo⁻. ⁴⁷ Hi⁻ nuu⁻ juu¹ kin⁺ mah¹ sa⁺ heeyh⁻, ja⁺ jnä⁺ ngiihn⁺ kwaat[~] kiyh¹. Jëeh⁺ sa⁻ ma⁻jan[~] jmi⁻gyua⁺ la⁻ mah¹ ngiihn⁺ kwaat[~] kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyua⁺. Ma⁻jan[~] mah¹ lään⁺ dsa⁻ jmi⁻gyua⁺ ba⁺.

⁴⁸ Hi⁻ sa⁻ hnää¹ jnä⁺ mah¹ sa⁺ heeyh⁻ juu¹ kin⁺, cha⁻ba⁺ he⁻ ngiih⁺ kwaat[~] kiyh¹. Ja⁻ba⁺ juu¹ he⁻ ma⁻hlëehn⁺ la⁻, ngiih⁺ kwaat[~] kiyh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ laa⁺ jmi⁺. ⁴⁹ Jëeh⁺, sa⁺ ma⁻hlëehn⁺ jee⁺ tēen⁻ hñiin⁺. Tää¹ kyaan⁺ hi⁻ ga⁻chee¹ jnä⁺, hi⁻ he⁺ ga⁻jmeë⁺ mada⁻ kin⁺ ha⁻ lä⁻ jwahn⁻, hi⁺ ha⁻ lä⁻ hlëehn⁺.

⁵⁰ Jnä⁺ man⁺, mada⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁺ kin⁺ jøø⁺ kih¹ dsa⁻ mah¹ wa⁻chaay⁻ ga⁺lä⁻jë⁺ joh⁺ jmi⁺

cha⁻. Kih¹ he⁻ja⁻, hlëehn¹ ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ te¹
he⁻ ga⁻siih⁺ Täa¹ jnä¹ ba¹.

13

Ga⁻gyih¹ Jesús tü' discípulo kyaay¹

¹ Ma⁻ngoo¹ ya⁻jäh⁺ jmi¹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻
borrego mäh¹, ma⁻ñe⁻ ba¹ Jesús ma⁻të¹ hor⁻
he⁻ ya⁻hëy¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ mah¹ dsaayh¹
jee¹ gya¹ Jmiy⁻. Ga⁻lä⁻hnäy¹ hi⁻ ma¹ laa¹
¹ kyaay¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, pero
hwë¹ ja⁻ ga⁻mi⁻jnäy⁻ he⁻ ga⁻lä⁻hnäy¹
cha⁻miih⁻ hi⁻ laa¹ kyaay¹.

² Ja⁻ga¹ dsa⁻taayh¹ kuyh⁺ ma⁻nuu⁺
ma⁻häh¹ ba¹ hu¹dsë⁻ kih¹ hi⁻sa⁻llu¹ neh⁺
tuh⁻dsë⁻ Juda Iscariote joo¹ Simón ha⁻ lä⁻
jmeey¹ mah¹ ngëey¹ Jesús. ³ Pero Jesús
ma⁻ñe⁻ bih¹ he⁻ ga⁻tooh⁻ Täa¹ gooy⁻ hñii¹
lä⁻jë⁻ go⁻te¹ he⁻ na⁻hñäy¹ jmeey¹ hi⁻ lä⁻ja⁻
ñey⁻ he⁻ ya⁻hëy¹ kih¹ Dio, hi⁻ ja⁻ba¹ kih¹
Dio dsaayh¹ ka⁻läh¹. ⁴ He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻
jee¹ täayh¹ kuyh⁻ ma⁻nuu⁺ ja⁻, ga⁻jñuuyh¹
hmiih⁻ he⁻ ma¹ kyeyh¹ në¹, ga⁻kay¹ hmiih⁻
tu⁻jlä¹ mah¹ ga⁻bäy¹ hñiiy¹. ⁵ Hi⁻ ga⁻kay¹
koo⁻ jee¹ ga⁻chiih¹ jmi¹ mah¹ ga⁻løoy¹
gyiyh⁻ ma⁻tii¹ jnääh¹ discípulo. Ja⁻ga¹
ga⁻mi⁻kiih¹ kyaah¹ hmiih⁻ tu⁻jlä¹ he⁻ ma¹
na⁻bäy¹ ja⁻. ⁶ Ma¹ ga⁻tëy¹ jee¹ ma¹ gya¹
Simón Pee¹, mah¹ ga⁻jäh¹ Pee¹:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan¹, ¿che¹ hne⁻ ba¹ gyih¹
ma⁻tiih¹?

⁷ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh¹:

—He⁻ jmeen¹ la⁻, sa¹ lä⁻ngëeh¹ hne⁻ na¹
ga⁻jäh¹. Këë⁻ ba¹ lä⁻ngëeh¹.

⁸ —Sa¹ gyih¹ hne⁻ ma⁻tiih¹ jih¹koh¹ —
ga⁻jäh¹ Pee¹ siiyh¹.

Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siiyh¹:

—Cher¹mah¹ sa¹ ga⁻gyihn¹ ma⁻tiih¹, sa¹ le¹
jmeeh¹ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä¹.

⁹ Mah¹ ga⁻jäh¹ Simón Pee¹ siiyh¹:

—Dsa⁻jøøh¹ kyaan¹, ja⁻ ma⁻la⁻ ma⁻tiih¹
hnøø¹ jñii¹, lä⁻ja⁻ ma⁻goon¹ kyaah¹ ka⁻llen¹
hnøø¹ jñii¹ ka⁻läh¹.

¹⁰ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús ka⁻läh¹:

—Hi⁻ ma⁻na⁻jngëe¹, sa¹ jmee¹ bi¹ jñii¹
lä⁻kaa⁻ kiyh¹. Ma⁻la⁻ ma⁻tiiy¹ ba¹ hnøø¹ jñii¹,
jëeh¹ lä⁻kaa⁻ ba¹ kiyh¹ ma⁻na⁻jngii¹. Hi⁻
ma⁻na⁻jngëe¹ ba¹ hnäh¹, ma⁻ke¹ ja⁻ lä⁻jëe¹
hnäh¹.

¹¹ Jëeh¹ ma¹ ñe⁻ bih¹ hii⁻ na⁻ ma¹ ngëey¹,
he⁻ja⁻ ba¹ ja⁻ ma¹ jäh¹: “Ma⁻ke¹ ja⁻ lä⁻jëe¹
hnäh¹ na⁻jngëe¹.”

¹² Ma⁻la⁻ ma⁻gyiyh¹ ma⁻tii¹ lä⁻jëe¹,
ga⁻këyh⁻ hmiih⁻ kiyh¹ mah¹ ngaayh¹
na⁻gyay⁻ në¹ mes⁻ ka⁻läh¹. Mah¹ ga⁻jäh¹:

—¿Che¹ ma⁻lä⁻ngëeh¹ hnäh¹, hee⁻ na⁻
ma⁻jmeen¹ kyah¹ hnäh¹? ¹³ Tëeh¹ jnä¹
Ta⁻jwoh¹ hi⁻ jwah¹ hnäh¹ Dsa⁻jøøh¹ kyaan¹.
Llu¹ ba¹ jwah¹ hnäh¹, jëeh¹ he⁻ ja⁻ laan¹.

¹⁴ Jnä¹ he¹ laan¹ ta⁻jwoh¹ kyaah¹ hnäh¹,
hi⁻ laan¹ Dsa⁻jøøh¹ kyaah¹ hnäh¹, mah¹
ma⁻gyihn¹ ma⁻tiih¹ hnäh¹. Lä⁻na⁻ hnøø¹
jmeeh¹ hnäh¹ ka⁻läh¹, gyih¹ hnäh¹ ma⁻tii¹
dsa⁻kyaah¹ hnäh¹. ¹⁵ Jee¹ la⁻ ma⁻heehn¹
hnäh¹ mah¹ jmeeh¹ hnäh¹ ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻
ma⁻jmeen¹ kyah¹ hnäh¹. ¹⁶ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹
jwëehn¹ hnäh¹, jaa⁻ hi⁻ nuuh¹ kih¹ jñah¹,
sa¹ jøøyh¹ ga⁻lä⁻koh¹ ga⁻dsa⁻juu¹. Hi⁻ hi⁻
dsoo¹ mada¹, sa¹ jøøyh¹ ga⁻lä⁻koh¹ ga⁻hi⁻
cheey¹. ¹⁷ Na¹ he⁻ ma⁻lä⁻ngëeh¹ hnäh¹
he⁻ ma⁻jmeen¹ la⁻, llu¹ la¹ kyah¹ hnäh¹
cher¹mah¹ ga⁻jmeeh¹ hnäh¹ lä⁻ja⁻.

¹⁸ Ja⁻ he⁻ hlëehn¹ kih¹ lä⁻jëe¹ hnäh¹
la⁻. Kyuu¹ ba¹ jnä¹ hii⁻ na⁻ ma⁻lleehn¹.
Mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii¹ juu¹ kih¹
Dio: “Hi⁻ ma¹ kuh⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä¹,
ma⁻jëeyh¹ ma⁻na⁻høøyh¹ kin¹.” ¹⁹ To⁻na¹
ga⁻juh¹ jwahn¹ jää¹ sa¹ ga⁻ma⁻ngëey¹ jnä¹.
Mah¹ wa⁻ra⁻ ga⁻la¹ he⁻ ja⁻, lä⁻heeh¹ hnäh¹,
jnä¹ he¹ laan¹ he⁻ jwahn¹ laan¹. ²⁰ Ma⁻ra⁻
ju⁻dsoo¹ jwëehn¹ hnäh¹, hi⁻ heeh¹ jaa⁻ hi⁻
cheen¹, he⁻ heeyh¹ jnä¹ ba¹ ja⁻. Hi⁻ hi⁻
heeh¹ jnä¹, heeyh¹ hi⁻ ga⁻chee¹ jnä¹ ba¹ ja⁻.

*Ga⁻jmeeh¹ Jesús juu¹, hñii¹ jaa⁻ dsa⁻
kyaay¹ kiyh¹*

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ma⁻la⁻ ma⁻jäh¹ Jesús lä⁻ja⁻, pero
ga⁻lä⁻meeh¹ dsëy¹ mah¹ ga⁻mi⁻jnäy⁻ jëe⁻
juu¹ ja⁻:

—Jaa⁻ jee¹ lä⁻jëe¹ hnäh¹ hnëeh¹ jnä¹.

²² Ja⁻ga¹ ga⁻tooh¹ jnääh¹ jëe¹ jnääh¹ në¹
dsa⁻kyaahn¹, sa¹ ñe¹ jnääh¹ hii⁻ kih¹ na⁻
ma¹ hlëeyh¹. ²³ Kih¹ jee¹ lä⁻jëe¹ jnääh¹
discípulo kyaay¹, jaa⁻ ba¹ ga⁻lä⁻hnäa¹ Jesús
cha⁻miih⁻. Hi⁻ he¹ ma¹ gya¹ koo¹ kih¹ Jesús.

²⁴ Kih¹ hi⁻ he¹, ga⁻jmee¹ Simón Pee¹ lii⁻

mah' ngiiy' juu' kih' Jesús, hii' kih' ja' ma' hlëëyh'. ²⁵ Hih' hi' ma' gya' koo' kih' Jesús he', ga'ngiiy' juu' kiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿hii' he' hi' jwah' na'?

²⁶ Mah' ga'jeeh' Jesús juu' kiyh':

—Hi' kwëëhn' kuh' koo' jwi' he'ñiih' gyuh', hi' he' he'.

Mah' ga'mi-gyuyh' koo' jwi' he'ñiih', ga'kwëëyh' Juda Iscariote, joø' Simón.

²⁷ Lã'koo' ngooy' kuyh' he'ñiih' ja', ga'he' Tana' neh' tuh'-dsëy'. Ja'ga' ga'jah' Jesús siiyh':

—He' hnooh' jmeeh', jmee' ga'juh' to'na'.

²⁸ Pero ni' jaa' hi' ma' tääh' në' mes' ja', sa' ga'lã'ngëëy' he'la' ga'siiyh' hi' he' lã'ja'. ²⁹ Kih' he' ma' høø' Juda sa'tuh' jee' ma' tääh' kuu', he'ja' ko'llaa' ga'jmeë' huudsë', he' ga'jah' Jesús siiyh': “Go'lãh' miih' he' hnøø' jnãh' kih' jmi'” o jãyh': “Go'kwëëh' hi' tä'ñee' miih' kuu'”. ³⁰ Ma' ga'la' kih' Juda, ma'kuyh' he'ñiih', चाह' ba' ya'hëëy'. Ma'na' hoo' ba' hor' ja'.

Koo' nuuh' hmëë'

³¹ Ma'la' ma'ya'hëë' Juda jee' ja', ga'jah' Jesús:

—Na' lã'jnã' he' lãa' jøøh' Hi' ga'lëë'ngo' la', hi' ta'la' kih' hi' he' lã'jnã' he' lãa' jøøh' Dio. ³² Hi' cher'mah' jooy' mi-jnãä' he' lãa' jøøh' Dio, ja'ba' lã'ja' Dio mi-jnãä' he' lãa' jøøh' jooy', hi' चाह' ba' jmeey'.

³³ Gyuu' mäh' kyaan', ko'hwëë' ga' gyan' kyaah' hnäh'. Hnaah' hnäh' jnã'. Pero ja'ba' lã'koo' ma'jwün' dsa' judiu, jee' naahn' sa' le' go'nãäh' hnäh', ja'ba' lã'ja' jwëëhn' hnäh' ka'lãh' na'. ³⁴ Jmeen' koo' mada' hmëë' kyah' hnäh'. Wa' hnaah' hnäh' øøh' hnäh'. Wa' hnaah' hnäh' lã'jaa' lã'jaa' dsa'kyaah' hnäh', ja'ba' lã'koo' ma'lã'hnaan' hnäh'. ³⁵ Cher'mah' ga'lã'hnaah' hnäh' dsa'kyaah' hnäh', lã'jëë' ba' dsa' lã'ñe' laah' hnäh' discípulo kyaan'.

Ga'jah' Jesús he' hmã' Pee' juu' he' sa' kyuuy'

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ He'ja' ga'ngii' Simón Pee' juu':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿ha' ta' goh' hne'?

Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Ha' jee' nün', sa' le' goh' kyaah' jnã' na'.

Këë' ga'goh' kyaah' jnã'.

³⁷ He'ja' ga'jah' Pee' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿he'la' ja' mo'so' le' nün' kyaah' hne' na'? Ma'lla' ba' dsen' juun' llah' hne'.

³⁸ He'ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—¿Che' ju'dsoo' ma'lla' hoh' juuh' llan'? Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hne', jãä' ja'ga' hooh' chaah' dsoo', hne' ma'të' hnë' jiih' ma'hmäh' juu' he' sa' kyuuh' jnã'.

14

Jesús lãa' jwë' he' dsa'toohn' jee' gya' Dio

¹ Ta' jeh' hoh' hnäh'. Jmee' hnäh' dsoo' hoh' kih' Dio ba', hi' jmee' hnäh' dsoo' hoh' kin' ka'lãh'. ² Cha'neh' kih' Täa' kyaan' cha' cha'miih' jee' dsa'toohn'. Wa'ra' jah' kih' sa' la' lã'ja', ma'jwëëhn' ba' hnäh' jãä'. He'ja' nün' mi'llun' jee' go'taah' hnäh'. ³ Wa'ra' ngaahn' mah' na'jmeen' llu' jee' go'taah' hnäh', ja'ga' jahn' ka'lãh' mah' go'nãäh' hnäh' kyaah' jnã'. Mah' lã'ja' jee' naahn' na'gyan', jee' ja' go'taah' hnäh' ko'joh' kyaah' jnã'. ⁴ Ma'ñeh' ba' hnäh' ha' jee' naahn', hi' ma'kyuuh' ba' hnäh' jwë' ka'lãh'.

⁵ Mah' ga'jah' Tamã' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', sa' ñe' jnãäh' ha' na' gwaah'. ¿Ha' lã'ja' lã'kyuuh' jnãäh' jwë' ka'lãh'?

⁶ He'ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—Jnã' he' laan' jwë', jnã' he' laan' ju'dsoo', jnã' he' jmeen' chaa' dsa-. Ni' jaa' sa' lã'nãä' jee' gya' Täa' wa'ra' jah' kih' sa' ya'nãäy' ta'la' ki' jnã'. ⁷ Cher'mah' kyuuh' jnã', ja'ba' lã'ja' kyuuh' hnäh' Täa' kyaan'. Na' ma'kyuuh' ba' hnäh', hi' ma'jëëh' hnäh' ka'lãh'.

⁸ Mah' ga'jah' Felipe:

—Dsa-jøøh' kyaan', hãäh' jnãäh' Täa', mah' ko'ja' ba' ma'lee' kyaah' jnãäh'.

⁹ Mah' ga'jah' Jesús siiyh' Felipe:

—¿Joh' jmi' sa' ma'hya' gyan' kyaah' hnäh' jee' la' mah' sa' ma'lã'kyuuh' jnã'? Hih' ma'jëë' jnã', he' ma'jëëy' Täa' ba' ja'. ¿Ha' lã'ja' jwah' hne': “Hãäh' jnãäh' Täa'”?

10 ¿Che' sa' laah' dsoo', jnä' he' laan' koo' kyaah' Tää, hi' Tää' he' laa' koo' kyaah' jnä'? Läjē' juu' he' hlēēh' jnä', ja' he' hlēēh' jee' tēēn' hñiin' na'. Tää' hi' laa' kyaah' jnä', hi' he' ba' jmee' he' jmeen' la'. 11 Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh', jnä' he' laan' koo' kyaah' Tää' hi' Tää' he' laa' koo' kyaah' jnä'. Pero cher'mah' sa' laah' hnäh' dsoo' lä-ja' la' kin' kyaah' Tää', jmee' hnäh' dsoo' kih' he' ma-jēēh' hnäh' ha' lä-la' ta' he' jmeen'. 12 Ma'ra' ju'dsoo' na' jwēēh' hnäh', hi' jmee' dsoo' dsē' kin', hi' he' jmee' ka-läh' ja-ba' ta' he' jmeen'. Hi' juu' ga' ta' jmeey', jēēh' naah' ba' jnä' kyaah' Tää'. 13 Läjē' he' ngiih' hnäh' kih' Tää' lä-hih' kin', jmeen' he' ja', mah' lä-ja' lä-jnä' he' laa' jōōh' Tää' ta-la' kih' jōōy'. 14 Jmee' ba' jnä' wa' he' cha' he' he' ngiih' hnäh' lä-hih' kin'.

Ga'jäh' Jesús cheey' Jmi'le' Na-jngii'

15 'Cher'mah' hnaah' hnäh' jnä', hōōy' hnäh' mada' he' jmeen' kyah' hnäh'. 16 Mah' jnä' chuun' kyaah' Tää' cheey' jñah' hi' kwa' be' kyah' hnäh'. Mah' jay' kyaah' hnäh' ga-lä-jē' joh' jmi' cha'. 17 Hi' he' laa' Jmi'le' hi' jmee' ju'dsoo'. Dsa' hi' chaa' jmi-gyuu' la', sa' le' heeyh', jēēh' sa' jēēy', ni' sa' kyuu'y'. Pero hnäh', kyuu'h' hñih', jēēh' hääy' jee' kyah' hnäh', hi' dsa-hey' neh' tuh-hoh' hnäh'.

18 'Wa'ra' ngaahn', sa' jäh' hnäh' hnēē'. Jähn' ka-läh' kyah' hnäh'. 19 Miih' jmi' ga' mo'so' jēē' dsa' jnä'. Pero hnäh', jēēh' jnä'. Hi' kih' he' chaa' jnä', he-ja' ba' ja' jmee' chaa' hnäh'. 20 Ma'ja' ga' lä-ngēēh' hnäh', jnä' gyan' kyaah' Tää' kyaan', hi' hnäh' kyaah' jnä', hi' jnä' kyaah' hnäh'. 21 Hi' ma-heeh' mada' kin' mah' hōōy', hi' he' hnää' jnä'. Hi' hi' hnää' jnä', Tää' kyaan' lä-hnäy' hi' he'. Hi' jnä' ka-läh' lä-hnaa' jñih' mah' mi'jñään' hñiin' kiyh'.

22 Mah' ga'jäh' Juda (pero ja' he' Iscariote):

—Dsa-jōōh' kyaan', ¿he-la' ma-la' kyaah' jñääh' ba' mi'jñääh' hñaa'h', mah' sa' mi'jñääh' hñaa'h' kih' lä-jēē' dsa' jmi-gyuu'?

23 He-ja' ga'jäh' Jesús siy'h':

—Hi' hnää' jnä', hōōy' juu' kin', hi' Tää' kyaan' lä-hnäy' hi' he'. Mah' ko-jōh' kyaah' Tää' dsa'tooh' jñääh' kyaayh'. 24 Hi' sa' hnää' jnä', sa' hōōy' juu' kin'. Hi' juu' he' ma-nuuh' hnäh', ja' juu' ki' hñiin' ja', juu' kih' Tää' hi' ga-chee' jnä' ba' ja'.

25 'Hlēēh' hnäh' lä-jē' juu' la', ta' ko-jiih' gyan' kyaah' hnäh'. 26 Pero wa'ra' ngaahn', kwaat' ki' jnä', chee' Tää' jaa' hi' kwa' be' kyah' hnäh'. Hi' he' he' Jmi'le' Na-jngii' hi' heeh' hnäh' ga-lä-jē' ba', hi' jmeey' lä-dsooh' hoh' hnäh' lä-jē' juu' he' ma-hlēēh' hnäh'.

27 'Jnä' kwan' mah' jmeen' hii' ti' kyah' hnäh' lä-koo' hii' ti' kin'. Ja' lä-koo' kwa' dsa' jmi-gyuu' he' kwēēh' hnäh'. Ta' jeh' hoh' hnäh', ni' ta' wa' gah' hnäh'.

28 Ma-nuuh' ba' hnäh' lä-koo' ma-jwēēh' hnäh'. Naahn' hi' jähn' jee' kyah' hnäh' ka-läh'. Cher'mah' dsoo' hnaah' hnäh' jnä', jēē' hoh' hnäh' ki' jnä' kih' he' naahn' jee' gya' Tää', jēēh' jōōh' gyih' lä-koh' jnä'.

29 Ma-jwēēh' hnäh' juu' la', jää' sa' ga' ma-la'. Mah' wa'ra' ga-la', ja' ga' lä-dsoo' hoh' hnäh'.

30 'Mo'so' hlēēh' ga' cha-miih' kyaah' hnäh', jēēh' ja' hi' sa'llu' hi' jmee' hih' jmi-gyuu' la'. Pero kyaah' jnä' sa' cha' kiyh' ni' miih'. 31 He' jmeen' lä-koo' mada' he' ga-jmee' Tää' kin' ba', mah' lä-ja' lä-ñe' dsa' hi' chaa' jmi-gyuu' la', jnä' hnaan' Tää'.

'Noo' hnäh', man'.

15

Chaah' wii' jēh' kyaah' sa'goh' kih'

1 'Jnä' he' laan' lä-koo' chaah' wii' jēh' he' llu' go-te'. Tää' kyaan', hi' he' mi-llu' chaah' wii' jēh' ja'. 2 Hnäh' lä-jē' sa'goh' he' choo' kin', he' sa' hii' mii'. Hi' lä-jē' sa'goh' he' hii' mii', mi-lluy' mah' jä' na-jngii'. Mah' lä-ja' hii' cha-ga'miih' mii'. 3 Hi' lä-ja' ma-na-jngēē' hnäh' lä-llu' he' ma-heeh' hnäh' juu' he' ma-hlēēh' hnäh'. 4 Jä' hnäh' koo' hweh' kyaah' jnä', hi' jnä' jän' koo' hweh' kyaah' hnäh'. Lä-koo' sa'goh' kih' chaah' wii' jēh', sa' le' hii' mii' kih' hñii', cher'mah' sa' na-choo' hñii' chaah' kih'. Ja-ba' lä-ja' la' kyah' hnäh'

cher'mah' sa' tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' jnä'.

⁵ Jnä' he' laan' chaah' wii- jeh'. Hnäh' he' laah' sa'goh' kih'. Dsa- hi- tääh' koo- hweh- kyaah' jnä' hi- jnä' chehn' koo- hweh- kyaayh', he- lä'ja- ba' hii- cha-miih- mii'. Jëeh', cher'mah' sa' laah' hnäh' ko-joh' kyaah' jnä', ni' miih- sa' cha- he- le' jmeeh' hnäh'. ⁶ Hi- sa' jä- ko-joh' kyaah' jnä', hi- he' jä- ta' ka'hne-. Le' kiyh' lä-koo- la' kih' sa'goh' chaah' wii- jeh' he- ma-na-hna'. Mah' wa'ra- ga-lä'ki- jüuh' dsa- mah' jëy' kyaah' je-.

⁷ 'Cher'mah' tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' jnä' hi- jä- juu' kin- kyah' hnäh', ngii' lä-jë- he- hnooh- hnäh'. Hñah' ba' hnäh'. ⁸ Dsa-lä-jnä' he- laa' jöoh' Täa' kyaan' jee' jmeeh- hnäh' cha-miih- ta'llu', hi- lä-jwë- ja- jmeeh- hnäh' lii- laah' hnäh' discípulo kyaan'. ⁹ Lä-koo- ma-lä-hnää' Täa' jnä', ja-ba' lä-ja- ma-lä-hnaan- hnäh'. Lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan- hnäh'. ¹⁰ Cher'mah' høoh- hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh', lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan- hnäh'. Jëeh' ja-ba' lä-na- ma-jmeen'. Ma-høon' lä-jë- mada- he- ga-jmee' Täa' kin', hi- lä- ma-choohn' ja-ba' koo- hweh- he- hnääy' jnä'.

¹¹ 'Lä-jë- he- la- ma-hlëehn' mah' wa' jëë- hoh' hnäh' lä-koo- jëë- dsen', heh' lä-ja- wa' na-hñaa' he- jëë- hoh' hnäh'.

¹² He- la- ja- mada- he- jmeen- kyah' hnäh'. Wa' lä-hnaah- hnäh' dsa-kyaah' hnäh', ja-ba' lä-koo- ma-lä-hnaan- hnäh'.

¹³ Ni- jaa- sa' cha- hi- hnää' dsa- cha-ga'miih- lä-koh' jaa- hi- kwaa' hñii' he- juuy' kih' ome- kyaah'. ¹⁴ Ome- kyaan- laah' hnäh', cher'mah' jmeeh' hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh'. ¹⁵ Sa- tëehn- hnäh' moz'. Jëeh' moz' sa' ñe- he- hñdsë- jmee- dsa-jüuy'. Tëehn- hnäh' ome- kyaan- ba', jëeh' lä-jë- he- ma-nuun' kih' Täa' kyaan-, ma-mi-jnäan- kyah' hnäh'. ¹⁶ Ja- he' hnäh' ga-lleeh' hnäh' jnä'. Jnä' ba' ga-lleeh- hnäh' hi- ga-hñaan- hnäh' mah' go-jmeeh' hnäh' ta' kin'. Hi- ya-hii' kwee- ta' kyah' hnäh', lä-ja- jä- koo- hweh- ka-läh'. Mah' lä-ja-, lä-jë- he-

ngiih' hnäh' kih' Täa' lä-hih- kin-, kway' ba'. ¹⁷ He- la- ba' ja- mada- he- jmeen- kyah' hnäh': Wa' hnaah- hnäh' dsa-kyaah' hnäh'.

Na-høoh' dsa- kih' Jesús, lä-ja- kih' dsa- kyaay'

¹⁸ 'Cher'mah' dsa- jmi- gyuu- la- na-høoh' kyah' hnäh', ma-ñeh' ba' hnäh', jää' ga' jnä' ga-lä-høoyh' kin'. ¹⁹ Wa'ra- jäh' kih' laah' hnäh' hi- kyaah' jmi- gyuu- la-, dsa- cha- jmi- gyuu- la- lä-hnää' hnäh' lä-koo- hnääy' hi- laa' kyaay'. Pero ga-lleeh- hnäh' jee' kih' hi- tääh' jmi- gyuu- la-, he-ja- hi- tääh' jmi- gyuu- la- na-høoh' kyah' hnäh', jëeh' mo-so- laah' hnäh' dsa- kyaay'. ²⁰ Mi-dsooh- hoh' hnäh' juu' he- ma-jwëehn' hnäh'. Jaa- moz', sa' jöoyh' ga' lä-koh' dsa-jüuy'. Cher'mah' dsa- ga-jmeeh- jnä', ja-ba' lä-ja- jmeeh- dsa- hnäh' ka-läh'. Hi- cher'mah' ga-høoy' juu' kin', ja-ba' lä-ja- høoy' juu' kyah' hnäh' ka-läh'. ²¹ Lä-ja- jmeey', jmeeyh- hnäh' kwaan- kin', jëeh' sa' kyuy- Dio hi- ga-chee' jnä'.

²² 'Wa'ra- jäh' kih' sa' ma-jan- hi- ni- sa' ga-hlëeh' jnih', sa' ma' lä-ñey- kih' dso'kye-. Pero na', ma-na-bääyh', mo-so- le' jäh' sa' ñey-. ²³ Hi- na-høoh' kin', ja-ba' lä-ja- na-høoyh' kih' Täa' kyaan- ka-läh'. ²⁴ Wa'ra- jäh' kih' sa' ga-jmeen' he- juh-gaa- jee' kiyh', he- sa' ma-jmee' ni- jaa-, sa' ma' lä-ñey- kih' dso'kye-. Pero na' he- ma-jëey- lä-ja-, mah' na-høoyh' kin', hi- na-høoyh' kih' Täa' kyaan- ka-läh'. ²⁵ Lä-ja- dsa-lä-te' lä-koo- na-sii- nê- ley: Ni' miih- sa' cha- he- kih' he- ga-lä-hääyh' jnä'.

²⁶ 'Pero wa'ra- ja' hi- noo- nê- kyah' hnäh', hi- he' jmee' ju'dsoo' kin'. Hi- he' ya-hëë' kih' Täa' mah' cheen- jee' kyah' hnäh'. Hi- he' he' Jmi-lle' Na-jngii'. ²⁷ Hi- hnäh' ka-läh', jmeeh' hnäh' ju'dsoo' kin', kih' he- ga-jmeeh' hnäh' ko-joh' kyaah' jnä' lä- ma-to-nê'.

16

Jëë' wii' discípulo kyaah' Dio

¹ 'Lä-jë- he- la- ma-hlëehn' hnäh' mah' sa' cha- he- kih' jeh' hoh' hnäh'. ² Hwëë-

dsa-hnäh' gwah' mäh' jee' dsa-kuh' hnäh' hi' lloo' jmi' wa'ra- ga-jngi' wa' hi' cha' hi' kyah' hnäh', lä-koo- he- jmeey' ta' kih' Dio ba' ja- laay'. ³ Lä-ja- jmeey' kyah' hnäh', jëeh' sa' kyuy' Tää', ni' sa' kyuy' jnä'. ⁴ Ma-jwëehn' hnäh' lä-jë he- la-mah' wa'ra- ga-të' jee' dsa-ngëeh' hnäh' lä-ja-, ja-ga' lä-dsooh' hoh' hnäh' lä-koo- jwëehn' hnäh' la-. Sa' ga-jwëehn' hnäh' lä-la- lä' ma' to-në', jëeh' gyan' kyaah' hnäh'.

He-la-na-jmee' Jmi-llë' Na-jngi'

⁵ Pero na', naahn' jee' gya' hi' ga-chee' jnä' hi' ni' jaa- hnäh' sa' ngi' hnäh' juu' kin': "¿Ha- na- gwaah'?" ⁶ Pero meeh' hoh' hnäh' cha-mi' kih' he- ma-jwëehn' hnäh' lä-la-. ⁷ Ma-ra' ju'dsoo' he- jwëehn' hnäh'. He- llu' kyah' hnäh' ba' ja- he- naahn'. Jëeh', cher'mah' sa' ngaahn', sa' jä- hi- noo' në' kyah' hnäh'. Pero cher'mah' ngaahn', cheen' hi- he' kyah' hnäh'. ⁸ Hi' wa'ra- ja' hi- he', jmeey' lä-ngëe' dsa- jmi-gyuu' he- täayh' kyaah' dso'kye-, hi' mi-jnäay' he- chaa- jaa- hi- llu' go-te-, hi' lä-ja- he- lla' Dio ta'. ⁹ Mi-jnäay' he- tääh' dsa- kyaah' dso'kye-, kih' he- sa' heeyh- jnä'. ¹⁰ Lä-ja- mi-jnäay', jnä' he' hi- llu', jëeh' naahn' kih' Tää' kyaan' hi' mo'so' jëeh' jnä'. ¹¹ Hi' mi-jnäay' he- lla' Dio ta' kih' dsa-, jëeh' hi'-sa-llu' hi- jmee' hih' jmi-gyuu' la- ma-na-bäayh' kyaah' dso'jwii'.

¹² 'Cha- ga' he- hnoon' jwëehn' hnäh', pero sa' lä-ngëeh' hnäh' na' ga-jah-. ¹³ Pero wa'ra- ja' Jmi-llë' hi- laa' ju'dsoo', hi- he' jaa' hnäh' mah' lä-ngëeh' hnäh' na-hña' lä-jëe- ha- lä' la' ju'dsoo'. Jëeh' sa' hlëeyh' jee' tëey- hñiiy'. Hlëeyh' he- nuuy- ba' hi' jmeey' lä-ngëe' dsa- lä-jë he- na' ga' jä'. ¹⁴ Jmeey' lä-ngëeh' hnäh' lä-koo- laa' jnä', lä-ja- mi-jnäay' he- laan' jööh'. ¹⁵ Laan' ja-ba' lä-koo- laa' Tää'. He-ja- ba' na- ma-jwahn', jmeey' lä-ngëeh' hnäh' lä-koo- laa' jnä'.

¹⁶ 'Ko-hwëe' ga', mo'so' jëeh' jnä'. Hi' koo- ga' ko-hwëe', jëeh' jnä' ka-läh', ja-ga' naahn' jee' gya' Tää'.

Hi-meeh-dsë' lä-chaq-llu'

¹⁷ Ja-ga' ga-ngi' jnääh' juu' kih' dsa-kyaah' jnääh':

—¿Hee- na- he- hlëeyh' jne' he- jäh' lä-na-: "Ko-hwëe' ga', mo'so' jëeh' jnä', hi' koo- ga' ko-hwëe', jëeh' jnä' ka-läh', ja-ga' naahn' jee' gya' Tää'?"

¹⁸ Ma'chi' ga' jnääh' dsa-kyaah' jnääh': —¿Hee- na- he- jäh': "Ko-hwëe' ga'?" Sa-ngëe' jne' hee- na- hlëeyh'.

¹⁹ Ne' ba' Jesús he- ma' hnøø- jnääh' ma' ngi' jnääh' juu' kiyh'. He-ja- ga-siih' jnääh':

—Ma-jwëehn' hnäh' ko-hwëe' ga', mo'so' jëeh' jnä' hi' koo- ga' ko-hwëe', jëeh' jnä' ka-läh'. ¿Che' he- la- na- he- ngi' hnäh' juu' kih' dsa-kyaah' hnäh'?

²⁰ Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', jä- ki'hooh' hnäh' jwëe' pero dsa- jmi-gyuu' la- lä-chaay- llu'. Ko-hwëe' ba' ja-, jä- ti-meeh- hoh' hnäh', ja-ga' jëe' hoh' hnäh' go-te'. ²¹ Wa'ra- ga-të' jee' lä-chaay- gyuu' kya' jaa- dsa-më', jëey' wii', jëeh' ma-të' jee' lä-chaay- gyuu' kyaay'. Pero ma-ngëe' ma-lä-chaay- gyuu' kyaay', mo'so' dsooh- dsëy' wii' he- ma-jëey' ja-, kih' he- chaay- llu' he- ma-lä-chaay- jaa- gyuu' kyaay'. ²² Ja-ba' lä-ja- ti-meeh- hoh' hnäh' na'. Pero koo- ka-läh' jëen' hnäh', ja-ga' jëe' hoh' hnäh', hi' ni' jaa- sa' le' jñuuh' lä-koo- te' he- jëe- hoh' hnäh'.

²³ Jmi' ja-, mo'so' ngi' hnäh' juu' kin' ni' mi'-. Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', lä-jë go-te' he- ngi' kih' Tää' lä-hih' kin', kway' ba'. ²⁴ Lä-ji' ma-ya-nøø' jne', ni' mi' sa' cha- he- ma-ngi' hnäh' lä-hih' kin'. Ngii' hnäh' mah' hñah' hnäh' hi' lä-ja-, jëe' hoh' hnäh' go-te'.

Ga-lih' Jesús ga-lla-dsëy' he- hñih' he-cha-jmi-gyuu'

²⁵ Ma-hlëehn' hnäh' lä-jë he- la- kyaah' juu' na-hmäa'. Ma-ngoo' ga-të' hor- jee' mo'so' hlëehn' hnäh' juu' na-hmäa'. Na-hña' lä-jëe- ba' jmeehn' juu' kyah' hnäh' ha- lä' la' kih' Tää'. ²⁶ Ma-ja- ngi' hnäh' kih' Dio lä-hih' kin'. Sa' jwëehn' hnäh' ngi' kyah' hnäh' kih' Tää'. ²⁷ Hnää' Tää' hnäh', jëeh' ma-lä-hnaah' jnä' hi' ma-lä-dsoo' ba' hoh' hnäh' he- jan' kih'

Tää'. ²⁸ Kih' Tää' ba' ya-hëen' mah' jan' jmi-gyuu' la-. Na' ya-hëen' jmi-gyuu' la-mah' naahn' ka-läh' jee' gya' Tää'—ga-jäh' Jesús siyh' jnääh'.

²⁹ Mah' ga-jäh' jnääh':

—Na' ga-hlëeh' jëë- go-te~, mo-so- hlëeh' juu' na-hmää'. ³⁰ Na' ga' ma-lä-ngëe' jnääh', kyuu~ ba' hne- ga-lä-jë- go-te'. Kyah' hne- sa- jmee- bii', ngii' dsa- juu', jëeh' ma-nëh' ba' hne- he- huu'dsë- jmeey'. He-ja- ba' na- ma-lä-dsoo' dsë- jnääh' ya-hëeh' kih' Dio.

³¹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Ché' na' ga' ma-lä-dsoo' hoh' hnäh'?

³² Ma-ngoo' ga-të- hor~ hi- hor~ ja- ma-tøhn' na' ga-jah- he- sa-jnee' hnäh' mah' beeh' jnä'. Pero sa- jän- hñiin' go-te~, Tää' kyaan' kyaah' jnä'. ³³ Lä-jë- he- la- ma-hlëeh' hnäh' mah' ta-la- ki- jnä' hii' tii' kyah' hnäh'. Jmi-gyuu' la- jëeh' hnäh' he- wii'. Pero wa' cha- o- jøh- dsë- kyah' hnäh', jëeh' ma-lihn' ma-lla-dsëen' kih' he- hlih' he- cha- jmi-gyuu' la- —ga-jäh' Jesús siyh' dsa- kyaay'.

17

Ga-ngii' Jesús kih' discípulo kyaay' kih' Dio

¹ Ma-ngëe' ma-hlëeh' Jesús lä-jë- he- ja-, ga-jëey' ta- gyuu' mah' ga-jäyh':

—Tää' kyaan', ma-dsëe' hor~. Mi-jnää' jooh- he- laay' jøøh' mah' lä-ja-, jooh- mi-jnääy' hne- he- laah' jøøh' ka-läh'. ² Hne- ga-hñaa' jnä' mah' jmeen' hih' kih' ga-lä-jëe- dsa-. He-ja- na-na' jwë- kin' jmeen' chaa- tää' ga-lä-jëe- dsa- hi- ga-kwëeh' jnä'. ³ He- kyuu- dsa- hne-, ma-la- jaa- hne- ba' laah' Dio jøøh', hi- he- kyuy- Jesucristo hi- ga-cheeh', he- la- ba' ja-, he- jmee- chaa- dsa- tää'.

⁴ Ma-mi-jnään' hne- kih' dsa- he- laah' jøøh'. Ma-hñaa- ba' ta' he- ga-kwëeh' jnä' jmeen'. ⁵ Na' na- Tää', mi-jnää' he- laan' jøøhn' ya-jwii' kyah', ja-ba- lä-koo- jøøhn' ma' laan' kyaah' hne-, jää' ja-ga- nøø' jmi-gyuu' la-.

⁶ Ma-mi-jnään' hne- kih' lä-jëe- dsa- hi- ga-kwëeh' jnä'. Hi- he' ma' laa' kyaah' mah' ga-kwëeh' jnä', hi- ga-høøy' juu'

kyah'. ⁷ Na' ma-lä-kyuu~h~, he- ja' kyah' ba' ja- lä-jë- he- ga-tøøh' goon'. ⁸ Jëeh', lä-jë- juu' he- ga-chiih' jnä', ma-hlëeh' jnih' hi- ga-heeyh- ba'. Ma-lä-hee' bih' he- ya-hëen' kyah'. Hi- ma-lä-dsoo' ba' dsëy', hne- he' ga-cheeh' jnä'.

⁹ He-ja- ngiin' kiyh', ja' kih' lä-jëe- dsa- jmi-gyuu'. Ngii' kih' hi- ga-kwëeh' jnä' ba', jëeh' hi- he' ba' laa' dsa- kyaah'.

¹⁰ Lä-jëe- dsa- hi- laa' kyaan', he' ba' hi- he' laa' kyaah'. Hi- lä-jëe- hi- laa' kyaah', hi- he' ba' laa' kyaan' ka-läh'. Ta-la- kih' dsa- he' ga-lä-jnä' he- laan' jøøhn'.

¹¹ 'Mo-so- gya' ga' jnä' jmi-gyuu' la-. Pero dsa- kyaan', ja' gyih' jmi-gyuu' la-. Hi- jnä' naahn' kyah'. Tää' kyaan', hne- hi- na-jngëe', hää' kyaah' be' kyah' lä-jëe- hi- ga-kwëeh' jnä', mah' ja- leey' koo- ba', ja-ba- lä-koo- laa' jne' koo- ba'.

¹² Ta-kø-jiih' ma' gyan' kyaayh' jmi-gyuu' la-, ma' hää' jnih' kyaah' be' kyah'. Ga-hää- hi- ga-kwëeh' jnä'. Ni- jaa- sa- ga-hëe'. Ma-la- jaa- hi- nøø' juu' dsa-hëe', hi- he' ba' ga-hëe' go-te~, mah' lä-ja- lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kyah'.

¹³ 'Na' naahn' jee' ñeh' hne-. Ta-kø-jiih' gyan' kø-hwëe' ga' jmi-gyuu' la-, ma-hlëeh' ba' jnih' lä-jë- he- la-, mah' jëe- dsëy' lä-koo- jiih' jëe- dsën'. ¹⁴ Ma-ngëen' lä-jë- juu' kyah' kih' hi- he'. Hi- ga-lä-høøh' dsa- chaa- jmi-gyuu' la- kiyh', kih' he- mo-so- laay' kih' jmi-gyuu' la-, ja-ba- lä-koo- sa- laa' jnä' kih' jmi-gyuu' la-.

¹⁵ Sa- ngiin' kyah' mah' hwëeyh' jmi-gyuu' la-. Ngii' kyah' mah' hääh' hnih' kih' he- hlih' ba'. ¹⁶ Sa- laay' kih' jmi-gyuu' la-, ja-ba- lä-koo- sa- laa' jnä' kih' jmi-gyuu' la-. ¹⁷ Jmääy' cha-ga-miih- na-jngëey' kyaah' ju'dsoo' kyah'. Jëeh' juu' kyah', la' ju'dsoo' jmah' ba'. ¹⁸ Lä-koo- ga-cheeh' jnä' jee' tääh' dsa- jmi-gyuu' la-, ja-ba- lä-ja- ga-chee- jnih' jee' kih' dsa- hi- tääh' jmi-gyuu' la-. ¹⁹ Kwaat- kih' hi- he' ba' na- he- ngëen' hñiin' kyah'. Mah' lä-ja- hi- he' lee' na-jngëe' go-te~.

²⁰ 'Ja- ma-la- kih' hi- la- ngiin'. Lä-ja- ngiin' ka-läh' kih' hi- na' ga- heeh' jnä' wa-ra- ga-nuuy' juu' kih' hi- he'. ²¹ Mah'

lee' koo- ba' jee' lä-jëë', lä-koo- laah' hne- kyaah' jnä' Tää', hi' jnä' kyaah' hne-. Lä-ja- lee' koo- ba' jee' lä-jëë' hi' he' kyaah' jne'. Mah' lä-ja-, hi' chaa- jmi-gyuu- la- lä-dsoo' dsë', hne- he' ga-cheeh' jnä' jmi-gyuu- la-. ²² Lä-koo- ma-mi-jnääh' jnä' kih' dsa', lä-ja- ma-mi-jnääh' hñiin' kiyh', mah' lä-ja- leey' koo- ba', lä-koo- laa' jne'. ²³ Jnä' laan' kyaah' jnih', hi' hne- laah' kyaah' jnä', mah' lä-ja- dsa-taayh' kwee- go-te- leey' koo- ba'. Lä-ja- lä-ngëë' dsa- jmi-gyuu- la-, hne- ba' ga-cheeh' jnä', hi' lä-ja- lä-ñey- ga-lä-hnaah' hñih', ja-ba' lä-koo- hnaah' jnä'.

²⁴ Tää' kyaan', lä-jëë' hi' ga-kwëëh' jnä' he', hnoon' dsa-taayh' kyaah' jnä' ha- jee- naahn' na'gyan'. Mah' jëëy' he- ma-llaah' jnä' jøøh', kih' he- ga-lä-hnaah' jnä' jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu- la-. ²⁵ Lluu' laah' hne- Tää'. Dsa- chaa- jmi-gyuu- la-, sa- ma-lä-kyuuy' hne-. Pero jnä', kyuun' hne-. Ma-ñe- ba' dsa- kyaan', hne- ga-cheeh' jnä'. ²⁶ Ma-mi-jnääh' kiyh', ha- lä- laah' hne-, hi' jmeen' lä-kyuuy' hne- cha-ga'miih'. Mah' jnä' he' hñän' jee' kiyh' hi' ja-ba' lä-koh' hnaah' jnä', ja-ba' lä-ja- lä-hnäy' dsa-kyaayh'.

18

Ga-saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ma-ngëë' ma-hlëëh' Jesús lä-ja-, jnääh' discípulo ga-nøø' jnääh' kyaayh' ta-hngaah' ko-taa- kih' koo- jmi- he- chee- Cedrón. Jee' ja- ga-tooh' jnääh' kyaayh' jee' na-jnääh' chaah' hma- kih' dsa-. ² Juda ka-läh', hi- ga-hnëë' Jesús, ma' kyuyh' lä-kaa- jee' ja-, jëëh' cha-miih- jiih' na-nøø' jnääh' discípulo kyaah' Jesús ta- ja-. ³ Jee' ja- ga-lloo' Juda, ma' jää' koo- nää' hløø', kyaah' ko-lla' poo- hi- ga-chee' jmi-dsa- kaa' hi- hi- ga-chee' fariseo. Ga-lla-näy' jee' ja-, chooy- je-, kyey- hma- lle- je-. Kye- hi- kye- ñe', kye- hi- kye- hma-. ⁴ Pero ma-ñe- ba' Jesús lä-jë- go-te', hee- na- jä- nē' kiyh'. Mah' ya-hëëy' ta- cha'nē' hi- ga-ngiiy' juu' kih' dsa- he':

—¿Hi- na- hnaah' hnäh'?

⁵ —Ma-ya-nøø' jnääh', hnääh' jnääh' Jesús, dsa- chaa- Nazaret—ga-jäh' dsa- he'. —Jnä' he' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

Jee' ja- ma-hää' Juda ka-läh', hi- ga-ngëë' Jesús kih' dsa- he'. ⁶ Lä-koo- ma' ga-jäh' Jesús “jnä' he'”, ga-tëë- dsa- he' hñii' ta- ka'luu' lä-jiih' ga-saay' hwa'. ⁷ Koo- ka-läh' ga-ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hi- ba' na- hnaah' hnäh'? —ga-jäyh'.

—Jesús, dsa- chaa- Nazaret—ga-jäh' dsa- he'.

⁸ —Ja- ma-jwëëh' ba' hnäh', jnä' he'? Cher'mah' jnä' hnaah' hnäh', kwa' jwë' wa- lla-nää' hi- tääh' la- —ga-jäh' Jesús siiyh'.

⁹ He- la- ga-la' mah' lä-te' he- ga-jäh' Jesús: “Tää', lä-jëë' hi- ga-kwëëh' jnä', ni- jaa- hi- he' sa- dsa-hëë'.” ¹⁰ He-ja- ga-lle- Pee' ñe' kih' mah' ga-kuuy' lo-gwa' jwoo' ra-lluu' kih' Malco, hi- ma' laa' jaa- hi- ma' jmee' ta-he' kih' jmi-dsa- jøøh'. ¹¹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh' Pee':

—Tøøh' ñe' kyah' neh' loo- kih'. ¿Ja' jmee' bii' kin' jëën' he- wii' la- lä-koo- mada- he- ga' jmee' Tää' kin'?

Na-jäy- Jesús cha'nē' Aná

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Ja-ga' ngoo' juu' hløø' kyaah' hløø' kyaay' hi' kyaah' poo- kyaa' dsa- judiu he', mah' ga-saayh' Jesús ga-hñuuy'. ¹³ To-nē' na-jäy- cha'nē' Aná, hi- ma' laa' dso' jmi- Caifá. Caifá he' ma' kye- nē' kih' lä-jëë' jmi-dsa- jii- ja-. ¹⁴ Hi- he' na-, hi- ga-taah- dsa- judiu juu' jää', ga-siyyh' he- jmee' bii' juu' jaa- dsa-ñuuh' kih' jwii' goo' jne'.

Ga-hmä' Pee' juu' he- sa' kyuy- Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ma' lleë' Pee' kaah' kih' Jesús kyaah' jñah' ga' discípulo. Discípulo he' ma' kyuu- ba' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-. He-ja- ga-hey' kyaah' Jesús jee' la' ho'hne' kih' jmi-dsa- jøøh' he'. ¹⁶ Pero ta- ka'hne' kih' ho'haah' ja-ba' ma' cheh' Pee'. Ja-ga' ya-hëë' hi- jñah' discípulo he', hi- ma' kyuu- jmi-dsa- jøøh' mah' ga-hlëëy' kyaah' dsa-më' hi- ma' høø' ho'haah' ja-. Ja-ga' ga-taayh' Pee' ta- cha'neh'. ¹⁷ He-ja- ga-jäh' dsa-më' he' siiyh' Pee':

—¿Ja' hne- ka-läh' laah' discípulo kyaa' dsa-ñuuh- oo'?

—Ja' he' jnä' —ga-jäh' Pee'.

¹⁸ Jmii' ja- ma' jmee' gyuu'. Hi- lä-jëe' hi- ma' tääh' jmee' ta'he' jee' ja- kyaah' poo-, ga-jeeyh' je- mah' ga-taayh' llooyh'. Jee' ja- ma' cheh' Pee' ka-läh', llooh' je- ko-jøh' kyaayh'.

Na-jäy- Jesús cha'në' dsa-ta' kyaa' dsa-judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ga-løø' jmi-dsa- jøøh' ngii' juu' kih' Jesús, hi- ga' he' hi- ma' laa' discípulo kyaay', hi- ha- na- ma' täayh'. Hi- ma' ngiiy' juu' kiyh' ha- lä' la' juu' he- ma' kway'. ²⁰ He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Jnä'hä' go-te' ga-hlëehn' dsa-jmi-gyuu'. Ma' hlëeh' jnih' tää' neh' gwah' mäh' hi- jee' chih' gwah' juuh- jee' dsa-kuh' dsa-goo- jne'. Ni- koo- sa- ga-hlëehn' jee' na-hmäa'. ²¹ ¿He-la' ngiih' juu' kin'? Ngii' juu' kih' hi- ga-nuu' ba', mah' jäyh' he- na- ga-jwahn'. Hi- he' ba' ñe- lä-jëe' hee- na- ga-hlëehn'.

²² Lä-koo- ma' ga-jäh' Jesús lä-ja-, jaa- poo- kyaa' dsa- he' hi- ma' cheh' koo' jee' ja-, ga-jnooy' mo-në' Jesús.

—¿Che' lä-na- ba' jiih' juu' kih' dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-? —ga-jäh' poo- he' süyh'.

²³ —Cher'mah' ma-hlëehn' hlih', chiih' jnä' hee- na- he- hlih' ma-ya-hii' hoon'. Hi- cher'mah' ma-hlëehn' ba' jnä' ju'dsoo', ¿he-la' jnooh' kin'? —ga-jäh' Jesús süyh'.

²⁴ He-ja- na-hñuuh' Jesús ga-chee' Aná cha'në' Caifá, dsa-jøøh' kyaa' jmi-dsa-.

Koo- ka-läh' ga-hmä' Pee' juu' he- sa-kyuuy- Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Lä- ma-cheh' ja-ba' Pee' llooh' je-, mah' ga-jäh' dsa- süyh':

—¿Ja' hne- laah' jaa- discípulo kyaay'?

—Jah-hä', ja- he' jnä' —ga-jäh' Pee'.

²⁶ Mah' ga-hlëeh' jaa- hi- ma' jmee' ta'he' kih' jmi-dsa- jøøh', hi- laa' miih- øøh' hi- ga-ku' Pee' lo-gwa' he', ga-ngiiy' juu' kih' Pee':

—¿Ja' ga-jëen' hne- kyaayh', jee' na-jnäa' chaah' hma-? —ga-jäyh' süyh' Pee'.

²⁷ Koo- ka-läh' ga-juu' Pee', hi- lä-cha' ja- ga-hooh' chaah' dsoo'.

Ga-jäa' dsa- Jesús cha'në' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Ja-ga' ga-llee- dsa- Jesús kih' Caifá mah' ga-jäy' ta- nē'ta' kih' Pilato. Hor- ja- ma-ngoo' ga-jnä'. Sa- ga-taah' dsa-judiu cha'neh- nē'ta' ja- mah' sa- mi-sayh' hñiiy'. Jëeh', sa- ma' le' ma' høøy' jmi' he- kuh- dsa- borrego mäh', wa-ra- jäh' kih' ga-taayh' jee' ja-. ²⁹ He-ja- ya-hëe' Pilato ka'hne- ta- jee' ma-täayh' ja- mah' ga-jäyh':

—¿Hee- dsoo' bääh' hnäh' dsa- la-? —ga-jäh' Pilato.

³⁰ —Wa-ra- jäh' kih' sa- hlëeh' dsa- na-, sa- cha- he- kih' ma-ngëe' jnääh' ja'gooh- —ga-jäh' dsa- he' süyh' Pilato.

³¹ —Tee' ba' hnäh' kyah', lla' hnäh' ta' kiyh', lä-koo- lle' ley kyah' hnäh' —ga-jäh' Pilato süyh'.

—Pero sa- na-ngë' jnääh' jwë', jngëeh' jnääh' ni- jaa- dsa- —ga-jäh' dsa- judiu he'.

³² Lä-ja- ga-lä-te' juu' kih' Jesús lä-koo- ma' ga-jäyh' ha- lä- kyaah' ma' juuy'.

³³ Ja-ga' ga-he' Pilato ta- cha'neh- nē'ta' kih' mah' ga-tëeyh' Jesús, ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' dsa-jøøh' kyaa' dsa-judiu? —ga-jäyh'.

³⁴ —¿Che' he- hlëeh' kyah' hñaa' he- jwah' lä-na-, o che' he- ma-hlëeh' jñah' ki- jnä'? —ga-jäh' Jesús süyh'.

³⁵ —Ja- he' dsa- judiu jnä'. Dsa-gooh' kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, hi- he' ba' na- ma-ngëe' hne- ta- kin'. ¿Hee- ma-jmeeh'? —ga-jäh' Pilato sih' Jesús.

³⁶ —Ja- jmi-gyuu' la- jmee- jnä' hih'. Wa-ra- jäh' kih' jmee- jnä' hih' jmi-gyuu' la-, hi- cha' kaah' kin' sa- kway' jwë' ngëe' dsa- jnä' kih' dsa-gooh' hi- laa' ta'. Pero sa- jmee- jnä' hih' jee' la- —ga-jäh' Jesús süyh'.

³⁷ —¿Che' ma-ra- he- laah' hne- rey ja-? —ga-jäh' Pilato.

—Hne- ba' jwah', jnä' laan' rey. Kih' he- la- ba' ga-lä-chaan', hi- jan' jmi-gyuu' la- mah' jmeen' ju'dsoo' ba'. Hi- lä-jëe' hi-

laa' kyaa' ju'dsoo', nuuy- juu' kin- —ga'jah' Jesús siyh'.

³⁸ —¿Hee- ja-, he- la' ju'dsoo'? —ga'jah' Pilato.

*Ga'jā' juu' jng'ih' dsa- kih' Jesús
(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)*

Lä'koo- ma' ga'jäh' lä'ja-, ya'hëy' ngooy' ta' jee' ma' tääh' dsa- judiu, mah' ga-siyh':

—Ni' koo- he- hlih' sa' ma-jnøhn- kiyh'.
³⁹ Lä'jē' jiih- ma' tē- jmi' he- kuh- dsa- borrego mäh', tēh' hnäh' lään' jaa- hi- tih- hoh' hnäh' hi- hää' neh'ne'. Hnäh' dsa- judiu, ¿che' hnooh- hnäh' mah' lään' rey kyaah' hnäh'?

⁴⁰ Ga-lä'jēē' ga-tooh' miih', ga-jäh':
—Ta' lää' dsa- na-. Lää' Barrabá ba'.
Barrabá he' ma' laa' jaa- dsa- hii-.

19

¹ He-ja- ga-jmee' Pilato hih- mah' jmi'ba' dsa- kih' Jesús. ² Ga-ka' hløø' wii- too', ga-jmeey' koo- coron mah' ga-tooyh- lle' Jesús. Hi' ga-kyeh- dsih' koo- hmiih- gyuu' läh- lä'koh' hmiih- he- kēh- rey.

³ —iPeer- jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu! —ma' jäh'.

Mah' ma' jnoo- hløø' mo-nëy'.

⁴ Ja-ga' ya'hëē' ka-läh' Pilato ta' ka'hne- mah' ga-siyh' dsa- he':

—Hii- ja' la- kyah' hnäh' mah' jēh' hnäh' ni' koo- he- hlih' sa' hii- jnøhn- kiyh'.

⁵ Ja-ga' ya'hëē' Jesús, na-hä' lley' coron he- na-la' kyaah' wii- too', hi' na-kyeyh' koo- hmiih- gyuu' läh-. Mah' ga-jäh' Pilato siyh' lä'jēē' dsa- he':

—Hii- la- dsa-nuuh- na-.

⁶ Ma' ga-jēē' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' poo- kyaa' gwah', ga-tooyh' miih', ma' jäh':

—Tääy' dsoh' hma-cru-, tääy' dsoh' hma-cru-.

Pero ga-jäh' Pilato ka-läh':

—Tee' hnäh' mah' tää' hnäh' hñaah' dsoh' hma-cru-. Jēh', ni' koo- he- hlih' sa' ma-jnøhn- kiyh'.

⁷ Mah' ga-jäh' dsa- judiu he':

—Cha- ba' ley kyaa' jnääh'. Lä'koo- jäh' ley kyaa' jnääh' ää- jmi' juuy'. Jēh' ga-jmäy' hñiiy' Joø' Dio.

⁸ Ma' ga-nuu' Pilato lä'ja-, cha-ga'miih- ga-lä'goyh'. ⁹ Koo- ka-läh' ngaayh' kyaah' Jesús nē'ta' kiyh', mah' ga-siyh':

—¿Ha- chaah- hne-?

Pero sa- ga-ngii' Jesús go-te' kiyh'.

¹⁰ —¿He-la' sa- ngiih' kin'? ¿Che' sa' ñeh' na-ngēn' jwē' jmeen' hih' mah' tää' dsa- hne- dsoh' hma-cru-? Hi' lä'ja- jmeen' hih', mah' lään' hne- —ga-jäh' Pilato siyh'.

¹¹ —Ni' miih- sa' na-ngēh' jwē' he- jmeeh' lä'ja- kin- wa-ra- jäh' kih' sa- ga'kwa' Dio jwē'. He-ja- juuh- ga' la- dso'kye- kih' hi- ga-ngēē' jnä' kyah', lä'koh' ga' kyah' hñaah' —ga-jäh' Jesús siyh'.

¹² He-ja- cha-ga'miih- ma' hnøø' Pilato ma' lääy' Jesús. Pero dsa- judiu he', ma' tooyh- cha-miih- miih', ma' jäh':

—Cher'mah' hne- ga-lääh' hnih', sa' laah' ome' kyaa' rey to-nē' hi- gya' Roma. Wa' hi- cha- hi- hi- jmää- hñii' rey, la-dsëy' rey to-nē' ba' ja-.

¹³ Ma' ga-nuu' Pilato lä'ja-, ga-jäy' Jesús ta' ka'hne-, mah' ga-gyay- jee' jmeey' hih'. Jee' ja- ma' chee- Gabata kyaah' juu' hebreo. Juu' na- hnøø' jäh': jee' ma-na-joo' kuu'. ¹⁴ Ma'ja-, hlooh- jmi' he- kuh- dsa- borrego mäh', ma-tē' lä'hyoo-. Mah' ga-jäh' Pilato siih' dsa- judiu he':

—Hii- la- rey kyaah' hnäh'.

¹⁵ —iWa' juuy', wa' juuy'! iTääy' dsoh' hma-cru! —ga-jäh' dsa- he'.

—¿Ha- lä'ja- he- tää' jnä' rey kyaah' hnäh' dsoh' hma-cru-? —ga-jäh' Pilato siyh'.

—Sa- cha- ga' jñah' rey kyaa' jnääh', ma-la' César ba' —ga-jäh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- he'.

¹⁶ Ja-ga' ga-ngēē' Pilato ja'goo- hløø' mah' tää' dsih' dsoh' hma-cru-. He-ja- ga-tēē- hløø' Jesús.

*Ga-tää' dsa- Jesús dsoh' hma-cru-
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)*

17 Ya⁻hēē¹ Jesús jee¹ ja⁻ ma¹ kyey⁻ hma⁻cru⁻, ngooy¹ jee¹ chee⁻ Moo¹ Lle¹ Hlii¹. Kyaah¹ juu¹ hebreo jāh¹: Gólgota. 18 Jee¹ ja⁻ ga⁻tāā⁻ dsih¹ dsoh¹ hma⁻cru⁻, ko⁻joh¹ kyaah¹ uu¹ dsa⁻, ma¹ jaa⁻ lā⁻koo⁻ jwoo¹ kiyh¹. 19 Ga⁻jmeē¹ Pilato mada⁻ he⁻ ga⁻la⁻ koo⁻ hwēh¹ he⁻ ga⁻tōy¹ nē¹ hma⁻cru⁻ he⁻ jāh¹: “Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret, Rey kyaā¹ dsa⁻ judiu.” 20 Jwēē¹ dsa⁻ judiu ga⁻hēy¹ hwēh¹ ja⁻, jēēh¹ ma¹ jāh¹ kih¹ jee¹ jwii⁻ ja⁻ jee¹ ga⁻tāā⁻ dsa⁻ Jesús dsoh¹ hma⁻cru⁻, hi¹ hwēh¹ he⁻ ma¹ na⁻sii⁻ ja⁻ ma¹ la¹ kyaah¹ juu¹ hebreo, kyaah¹ juu¹ griego hi¹ kyaah¹ latín ka⁻lāh¹. 21 He⁻ja⁻ lā⁻jēē⁻ dsa⁻kaah¹ kyaā¹ jmi⁻dsa⁻ kyaā¹ dsa⁻ judiu na⁻nāā¹ na⁻chihi¹ Pilato:

—Ta¹ sii⁻ “Rey kyaā¹ dsa⁻ judiu.” Sii¹ lā⁻koo⁻ ga⁻jāyh¹ hñiiy¹ “Jnā¹ he⁻ laān¹ Rey kyaā¹ dsa⁻ judiu.”

22 Pero Pilato ga⁻jēēh¹ juu¹ kiyh¹:

—He⁻ ma⁻sii⁻, sa¹ cha⁻ he⁻ kih¹ mi⁻sii⁻.

23 Ma⁻ngēē¹ ma⁻tāā⁻ hløø¹ Jesús dsoh¹ hma⁻cru⁻ mah¹ ga⁻kay¹ sa⁻hmiih⁻ kiyh¹, ga⁻jmeey¹ kye¹ jwi¹, ma¹ koo⁻ jwi¹ kih¹ lā⁻jaa⁻ hløø¹. Hi¹ ga⁻ka⁻ hløø¹ sa⁻hmiih⁻ he⁻ ma¹ na⁻lāāy⁻ he⁻ ma¹ la¹ koo⁻ ta⁻jmaah¹ koo⁻ dsaā¹. 24 Mah¹ ga⁻siiyh¹ dsa⁻kyaayh¹:

—Sa¹ wa¹ gyiin¹. Wa¹ koohn¹ suert ba¹, wa¹ jēēn¹ hi⁻ tēē¹.

Kyaah¹ lā⁻ja⁻ ga⁻lā⁻te¹ lā⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio, he⁻ jāh¹: “Ga⁻ti¹ ga⁻llooh¹ dsa⁻ hmiih⁻ kin¹, mah¹ ga⁻kooyh¹ suert kih¹ hmiih⁻ kyoo⁻ kin¹ he⁻ ma¹ na⁻lāān⁻.” Lā⁻ja⁻ ga⁻jmeē¹ hløø¹ he⁻.

25 Ma¹ cheh¹ choo¹ Jesús koo¹ hma⁻cru⁻ kiyh¹, kyaah¹ dsa⁻mē¹ øøh¹ chooy¹, kyaah¹ María mē¹ Cleofa, hi¹ kyaah¹ María Magdalena ka⁻lāh¹. 26 Ma¹ ga⁻jēē¹ Jesús choo¹, kyaah¹ discípulo hi⁻ ga⁻lā⁻hnāāy¹ cha⁻miih⁻, mah¹ ga⁻siiyh¹ chooy¹:

—Dsa⁻mē¹, hii¹ jooh⁻ cheh¹ na⁻.

27 Ja⁻ga¹ ga⁻hlēēyh¹ discípulo he⁻:

—Hii¹ maa¹ kyaah¹ cheh¹ na⁻.

Lā⁻chah¹ ja⁻ ga⁻tēē⁻ discípulo he⁻ choo¹ Jesús cha⁻neh¹ kih¹.

Ga⁻juu¹ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Ma¹ ga⁻ngēē¹ he⁻ ja⁻, ma⁻ñe⁻ ba¹ Jesús ga⁻hñaa⁻ ba¹ lā⁻jē⁻ he⁻ ma¹ lle⁻ kiyh¹. Hi¹ mah¹ lā⁻te¹ lā⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio, ga⁻jāyh¹:

—Lā⁻kii⁻ dsēn¹.

29 Jee¹ ja⁻ ma¹ chih¹ koo⁻ mi⁻dsuu¹ he⁻ ma¹ haa¹ jmi⁻ jiih⁻. Mah¹ ga⁻mi⁻gyah¹ dsa⁻ koo⁻ mi⁻joo⁻ kyaah¹ jmi⁻ jiih⁻ ja⁻. Mah¹ ga⁻lla⁻lley¹ lle¹ koo⁻ sa⁻goh¹ hma⁻ hisopo, ga⁻choo¹ dsa⁻ lā⁻ ga⁻tē⁻ hoo¹ Jesús. 30 Ma¹ ga⁻hii¹ Jesús jmi⁻ jiih⁻ ja⁻, ga⁻jāyh¹:

—Ma⁻hñaa⁻ ba¹ lā⁻jē⁻.

Lā⁻chah¹ ja⁻ ga⁻tōyh¹ lley¹, ga⁻juuy¹.

Jaa⁻ hløø¹ ga⁻jmeē¹ dsoo¹ dsoh¹ mo⁻miih⁻ kih¹ Jesús

31 Ma¹ ja⁻ hlooh⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹. Sa¹ ma¹ hnøø¹ dsa⁻ judiu ma¹ jā¹ dsa⁻ dsoh¹ hma⁻cru⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻taayh¹ teeyh⁻ dsēy¹. Jēēh¹ jmi⁻ ja⁻ ma¹ la¹ juuh⁻ ga⁻ kih¹ jee¹ lā⁻jē⁻ jmi⁻ he⁻ tēēh⁻ dsa⁻ dsē¹. He⁻ja⁻ ga⁻ngiiy¹ kih¹ Pilato mah¹ ma¹ jmeey¹ hih¹ he⁻ ma¹ jøoy¹ kyey¹ hi¹ ma¹ jñaa¹ hi⁻ ma¹ chaa⁻ dsoh¹ hma⁻cru⁻ mah¹ tēēy¹ ga⁻juh⁻. 32 He⁻ja⁻ na⁻nāā¹ hløø¹ mah¹ ga⁻jøoy¹ to⁻nē¹ kye⁻ hi⁻ ma¹ taa⁻ dsoh¹ hma⁻cru⁻ koo¹ kih¹ Jesús. Ja⁻ba¹ lā⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ kih¹ hi⁻ ma¹ taa⁻ jyoh¹ ko⁻jwoo¹ kiyh¹ ja⁻. 33 Ma¹ ga⁻lla⁻nāāy¹ jee¹ ma¹ taa⁻ Jesús, ga⁻jēēy¹ ma⁻na⁻juuy¹, he⁻ja⁻ mo⁻so⁻ ga⁻jøoy¹ kye¹ Jesús.

34 Ma¹ ke¹ ma⁻na⁻juuy¹, jaa⁻ hløø¹ ga⁻ka⁻ hma⁻ lle⁻ ñe⁻ chuyh⁻ kih¹, ga⁻jmeey¹ dsoo¹ mo⁻miih⁻ kih¹ Jesús. Lā⁻chah¹ ja⁻ ga⁻tuuy¹ jma⁻ kyaah¹ jmi⁻. 35 Hi⁻ ga⁻jēē¹ ha⁻ lā⁻ ga⁻la¹, hi⁻ he⁻ jmeē¹ ju⁻dsoo¹. Hi⁻ juu¹ kiyh¹ la¹ dsoo¹. Hi⁻ he⁻ ñe⁻ kwee⁻ he⁻ jāyh¹ ju⁻dsoo¹. Hi⁻ ga⁻jmeey¹ ju⁻dsoo¹ mah¹ lā⁻ja⁻ ka⁻lāh¹ lā⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ Jesús.

36 Lā⁻ja⁻ ga⁻la¹, mah¹ lā⁻te¹ lā⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ni⁻ koo⁻ moo¹ kiyh¹ sa¹ jøø¹ dsa⁻.” 37 Hi⁻ lā⁻ja⁻ jee¹ jyoh¹ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Dsa⁻ hi⁻ ga⁻jmeē¹ dsoo¹ kiyh¹ jēēy¹ ka⁻lāh¹.”

Ga⁻haay¹ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Ma⁻ngēē¹ he⁻ ja⁻, José dsa⁻ chaa⁻ Ari-matea ga⁻ngiiy¹ kih¹ Pilato mah¹ kway¹ jwē¹

kooy⁻ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. José ma¹ laa¹ jaa⁻ discípulo kya¹ Jesús jee¹ na⁻hmää⁻, jëeh¹ ma¹ gayh⁻ dsa⁻ judiu. Ga⁻kwa¹ ba¹ Pilato jwë¹. He⁻ja⁻ ngooy¹ na¹kiiy¹ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. ³⁹ Ngoo¹ ka⁻läh¹ Nicodemo hi⁻ ñee¹ ta¹la⁻ hwë¹ na¹hnääh⁻ Jesús. Ma¹ kyey⁻ ko⁰ gyii¹gya¹ kil naa⁻ mi⁻jwii⁻, he⁻ ma¹ la¹ mirra na⁻kaah⁻ na⁻gwëëh⁻ kyaah¹ áloes. ⁴⁰ He⁻ja⁻ lä⁻uu¹ dsa⁻ he¹, ga⁻jñäy¹ Jesús mah¹ ga⁻gyaayh⁻ ko⁰ hmiih⁻ gyuh¹ kyaah¹ naa⁻ mi⁻jwii⁻ ja⁻, lä⁻ko⁰ tëë¹ jmee⁻ dsa⁻ judiu ma¹ haay⁻ hlii¹ kyaay¹. ⁴¹ Jee¹ ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsoh¹ hma⁻cru⁻, ma¹ na⁻jnäa⁻ chaah¹ hma⁻. Hi⁻ jee¹ chaah¹ hma⁻ ja⁻, ma¹ la¹ ko⁰ to⁻høø⁻ hmëë¹, jee¹ sa⁻ ga⁻ ma⁻taayh⁻ ni⁻ jaa⁻ hlii¹. ⁴² Jee¹ ja⁻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús, kih¹ he⁻ hlooh⁻ jmi¹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh¹, hi⁻ jäh⁻ ba¹ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻ ka⁻läh¹.

20

Ga⁻lä⁻jiih¹ Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ To⁻në¹ jmi¹ kih¹ seman⁻, tiih⁻ na⁻ho⁰ ga¹, ñee¹ María Magdalena jee¹ ma¹ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻. Mah¹ ga⁻jëëy¹ ma¹ kye⁻ ta⁻ koo¹ mi⁻kuu⁻ he⁻ ma¹ na⁻jñë⁻ hoo¹ to⁻høø⁻ ja⁻. ² Ja⁻ga⁻ngooy¹ ko⁻chih¹ kih¹ Simón Pee¹ kyaah¹ kih¹ jñah¹ discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnäa⁻ Jesús, mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Ma⁻lleë⁻ dsa⁻ neh⁻ to⁻høø⁻ Dsa⁻jøøh¹ jñän⁻. Sa⁻ ñe¹ jne⁻ ha⁻ ta⁻ ma⁻jääy¹.

³ Mah¹ ngoo¹ Pee¹ kyaah¹ jñah¹ discípulo he¹ na⁻jëëy⁻ jee¹ ma¹ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁴ Lä⁻uu¹ ga⁻nää¹ cha⁻hlii¹. Pero jñah¹ discípulo he¹ ga⁻hlii¹ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh¹ ga⁻ Pee¹. Hi⁻ he¹ ga⁻lloo¹ to⁻në¹ jee¹ ma¹ la¹ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁵ Ga⁻jluuy¹ hñiiy¹ mah¹ ga⁻jëëy¹. Ma¹ la¹ hmiih⁻ he⁻ ma¹ na⁻lää⁻ Jesús ja⁻ ba¹ ga⁻jëëy⁻ neh⁻ too⁻ ja⁻. Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁻ ga⁻hey⁻ neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁶ Ja⁻ga⁻ ga⁻lloo¹ Pee¹. Hi⁻ he¹ ba¹ ga⁻he¹ ga⁻të¹ neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻. Ma¹ la¹ sa⁻hmiih⁻ he⁻ ma¹ na⁻lää⁻ Jesús ba¹ ga⁻jëëy⁻ ma¹ kye⁻ neh⁻ jee¹ ja⁻. ⁷ Hi⁻ ga⁻jëëy⁻ hmiih⁻ sa⁻luu⁻ he⁻ ma¹ na⁻gyoh⁻ lle¹ Jesús, mo⁻so⁻ kye⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ hmiih⁻ he⁻ ma¹ na⁻lääy⁻ ja⁻. Ma¹ kye⁻ ma⁻na⁻gyoh⁻ ta⁻ koo¹ ba¹. ⁸ Ja⁻ga⁻ ga⁻he⁻

ka⁻läh¹ hi⁻ jñah¹ discípulo, hi⁻ ga⁻lloo¹ to⁻në¹ he¹, neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻. Ga⁻jëëy⁻ kwee⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻dsö¹ dsëy¹. ⁹ Jëeh¹, sa⁻ ga⁻ ma⁻lä⁻ngëëy⁻ lä⁻ko⁰ na⁻sih⁻ juu¹ kih¹ Dio he⁻ ga⁻la¹ bii¹ he⁻ ga⁻lä⁻jiiy¹ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹. ¹⁰ Hi⁻ lä⁻uu¹ discípulo he⁻ ga⁻näay⁻ ta⁻ kih¹.

Ga⁻lä⁻jñäa⁻ Jesús cha⁻në⁻ María Magdalena

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Pero María ga⁻jä⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻ kih¹ to⁻høø⁻ ja⁻, hooyh⁻. Jee¹ cheyh¹ hooyh⁻ ja⁻ ga⁻jluuy¹ hñiiy¹ mah¹ ga⁻jëëy⁻ ta⁻ neh⁻ to⁻høø⁻ ja⁻. ¹² Mah¹ ga⁻jëëy⁻ uu¹ ángele, hi⁻ kyeh¹ hmiih⁻ tøø⁻. Jaa⁻ ma¹ gya¹ jee¹ ma¹ la¹ ta⁻ gyuh¹ lley¹ hi⁻ jaa⁻ ma¹ gya¹ jee¹ ma¹ la¹ ta⁻ hu¹ tiy¹, ja⁻ba¹ jee¹ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. ¹³ Mah¹ ga⁻jäh¹ ángele he⁻ siyh⁻:

—Dsa⁻më¹, ¿he⁻la¹ hooh¹ hne⁻?

—Hooh¹ jñä¹ kih¹ he⁻ ma⁻lleey⁻ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻. Sa⁻ man⁻ ha⁻ ta⁻ ma⁻kyaay⁻ — ga⁻jäh¹ María siyh⁻.

¹⁴ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hlëëyh⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻jëëyh⁻ hñiiy¹ ta⁻ ka⁻luuy⁻. Ga⁻jëëy⁻ cheh¹ Jesús, pero mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁻. ¹⁵ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻:

—Dsa⁻më¹, ¿he⁻la¹ hooh¹ hne⁻? ¿Hi⁻ na⁻hnaah⁻?

Pero María ma¹ laay¹, dsa⁻ hi⁻ ma¹ høø⁻ chaah¹ le¹ ba¹ he¹. He⁻ja⁻ ga⁻siyh⁻:

—Hne⁻ dsa⁻, cher¹ mah¹ hne⁻ ma⁻lleeh⁻ hlii¹ kyaan⁻, chihi¹ jñä¹ ha⁻ ta⁻ ma⁻kyaah⁻, mah¹ niin⁻ na⁻teen⁻ —ga⁻jäh¹ María siyh⁻.

¹⁶ —María —ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻.

Mah¹ ga⁻jëëh⁻ ka⁻läh¹ María, ga⁻siyh⁻:

—¡Raboni! —he⁻ la¹ hnøø¹ jäh⁻ Ta⁻jwoh¹.

¹⁷ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻:

—Ta⁻ ee⁻ jñä⁻. Jëeh¹, sa⁻ ga⁻ ma⁻wiin⁻ jee¹ gya¹ Tää¹ kyaan⁻. Gwa⁻ jee¹ tääh¹ øøhn¹ mah¹ go⁻chiiy¹: “Naahn⁻ na⁻gyan⁻ kyaah¹ hi⁻ laa¹ Tää¹ kyaan⁻, ja⁻ba¹ hi⁻ laa¹ Tää¹ kyaah¹ hnäh¹ ka⁻läh¹. Naahn⁻ na⁻gyan⁻ kyaah¹ hi⁻ laa¹ Dio kyaan⁻, ja⁻ba¹ hi⁻ laa¹ Dio kyaah¹ hnäh¹.”

¹⁸ He⁻ja⁻ ñee¹ María Magdalena na⁻jmeeh⁻ juu¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ jñääh¹ discípulo he⁻ ga⁻jëëy⁻ Jesús, hi⁻ ga⁻jmeeyh⁻ juu¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻siyh⁻ María.

Ga-lä-jnääh' Jesús jee' kih' discípulo kyaay'
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ma' ga-nuuh- ja-ba' jmi' ja-, to-në' jmi' kih' seman~, na-jnë- haah' ma' tøøh' jnääh' ko-jøh' lä-jëë- jnääh', kih' he- ma' gah- jnääh' dsa-ta'. Ga-he' Jesús, mah' ga-lla-sëëyh' to-dsaah' jee' ma' tøøh' jnääh' ja-. Mah' ga-jäyh' siyh- jnääh':

—Wa' hii' ti' kyah' hnäh'.

²⁰ Lä-koq- ma' ga-jäyh' lä-ja-, ga-heeyh' jnääh' discípulo kyaay' ma-gooy- kyaah' jwoo' mo-miuh- kiyh'. Peer- ga-jëë- dsë- jnääh' ma' ga-jëë- jnääh' Dsa-jøøh' jnän'.

²¹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh- jnääh' ka-läh':

—Wa' hii' ti' kyah' hnäh'. Lä-koq- ga-chee' Täa- jnä', ja-ba' lä-ja- cheen- hnäh'.

²² Lä-koq- ma' ga-jäyh' lä-ja-, ga-jmuy- në' kyaah' jnääh', mah' ga-siuh- jnääh':

—Heeh- hnäh' Jmi-lle' Na-jngii'.

²³ Cher'mah' ga-kiih' hnäh' hoh' kih' dso'kye- he- jmee- dsa-, dsa-che- ba' dso'kye- kiyh'. Pero cher'mah' sa- ga-kiih' hnäh' hoh' kiyh', lä- ma-kyayh' ja-ba' dso'kye- kiyh'.

Sa- ga-lä-hee' Tamá he- ma-lä-jiih'
Dsa-jøøh' jnän'

²⁴ Pero Tamá, hi- tëëyh- dsa- suu- he', jaa- jee' lä-jëë- gya-tuu- jnääh', sa- ma' hää- jee' kyaah' jnääh' ma' jah' Jesús to-në'.

²⁵ Ga-jmeeh' ba' jñah' discípulo juu' kih' Tamá, ga-siuh-:

—Ma-jëë- jnääh' Dsa-jøøh' jnän'.

Mah' ga-jäh' Tamá:

—Cher'mah' sa- ga-jëen', la' lii- gooy- jee' ga-hoo' jo-ñe', hi- tän- cha'goon- jee' ga-hoo' jo-ñe' hi- tän- goon- jwoo' mo-miuh- kiyh', sa- heen'.

²⁶ Ma-hya- ga-jñaa' jmi-, ma' tøøh' jnääh' ka-läh' cha'neh', hi- ma' hää- Tamá jee' kyaah' jnääh'. Pero na-jnë- ba' haah' ga-mi-jnääh' Jesús hñii' jee' tøøh' jnääh' ja-, mah' ga-jäyh':

—Wa' hii' ti' kyah' hnäh'.

²⁷ Chah' ba' ga-jäh' Jesús siyh- Tamá:

—Tøøh' da' cha'gooh- jee' la-, mah' jëë- ma-gooh-. Hii' ma-gooh-, mah' ta' neh'

jwoo' mo-miuh- kin- la-. Ta- wa' hweh- hoh', wa' lä-dsoo' hoh' kin-.

²⁸ Ja-ga' ga-jäh' Tamá siyh-:

—Dsa-jøøh' kyaan-, hi- Dio kyaan-!

²⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—Tamá, kih' he- ma-jëëh' jnä', he-ja- ba' na- ma-lä-dsoo' hoh'. Pero llu' ga' kih' hi- lä-dsoo' dsë', ma-ke- sa- ga-jëëy' jnä'.

He-la' he- ma-na-sii- juu' la-

³⁰ Cha-miuh- he- juh-gaa- ga-jmee' Jesús cha-në' jnääh' discípulo kyaay' he- sa- cha- na-sii- në' mo'je- la-. ³¹ Pero siin- lä-la- mah' lä-dsoo' hoh' hnäh', Jesús he', hi- he' he' Cristo, Joq- Dio. Hi- kih' he- lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh', he-ja- jmee' chaa- hnäh'.

21

Ga-mi-jnääh' Jesús hñii' kih' gyeë' discípulo kyaay'

¹ Këë- ga' ja-, ga-mi-jnääh' Jesús hñiiy' cha'hoo' jmi-jmuh- he- hla- hwa' Tiberia. Lä-la- ga-mi-jnääh' hñiiy'. ² Ma' cheh' Simón Pee' kyaah' Tamá, hi- tëëyh- dsa- suu- he', kyaah' Natanael dsa- chaa- jee' jwii- Caná hwa' Galilea, kyaah' lä-uu- joq- Zebedeo hi- kyaah' ga-uu- discípulo kyaah' Jesús. ³ Ga-jäh' Simón Pee' siyh-:

—Hii- jnä' ngoon- na'chaahn- miuh- jah' chaa- cha'jmi-.

Mah' ga-jäh' jee' lä-jëë-:

—Dsa-nøø- jnääh' kyaah' hne-.

Mah' ga-nääh', ga-taayh- neh- koq- na'moo'. Hwë' ja- sa- ga-lëëyh- ni- miuh- hmooh-. ⁴ Ma-ngoo' ga-jnä' ba' ja-, ma' ga-lä-jnääh' Jesús cha'hoo' jmi-jmuh- ja-. Pero sa- ga-lä-kyuu- jnääh' che' he' ba' Jesús hi- ma' cheh' jee' ja-. ⁵ Mah' ga-ngii' Jesús juu' kyaah' jnääh':

—Gyuu- kyaan-, ¿che' cha- miuh- he- kihn'? —ga-jäh' Jesús siyh-.

Ga-lä-jëë- jnääh' ga-chiih' jnääh':

—Jah-ha'.

⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh- jnääh':

—Tøøh' hnäh' sa'hma' kyah' hnäh' ta- jwoo' ra-llu- kih' na'moo' kyah' hnäh' na-, mah' leeh- hnäh'.

Hi- ga-jmee' jnääh' lä-koq- ga-jäyh'. Ja-ga' na- ga-cheeh' jnääh' sa'hma' ja- hi-

mo⁻so⁻ ga⁻täa⁻ jnääh⁻ ma⁻ lle⁻ jnääh⁻, kih⁻ he⁻ jwëë⁻ jah⁻ ma⁻ tääh⁻. ⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnääh⁻ Jesús cha⁻miih⁻ ga⁻siiyh⁻ Pee⁻:

—iDsa⁻jøøh⁻ jnä⁻n⁻ ba⁻ oo⁻!

Ma⁻ ga⁻nuu⁻ Simón Pee⁻, laa⁻ Dsa⁻jøøh⁻ kyaay⁻, ga⁻këyh⁻ hmiih⁻ kiyh⁻ he⁻ ga⁻lleey⁻ ta⁻ko⁻jiih⁻ ma⁻ jmeey⁻ ta⁻ kooh⁻ hma⁻. Mah⁻ ga⁻jwäay⁻ hñiiy⁻ cha⁻jmi⁻. ⁸ Hi⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ jnääh⁻ ya⁻nøø⁻ jnääh⁻ ta⁻ jee⁻ dsoo⁻ kyaah⁻ na⁻moo⁻ ja⁻, na⁻cheeh⁻ jnääh⁻ sa⁻hma⁻ na⁻kah⁻ hmooh⁻. Jëeh⁻, koo⁻ hña⁻loo⁻ metro ba⁻ uu⁻ tēēh⁻ jnääh⁻ jee⁻ la⁻ hwa⁻ jee⁻ ma⁻ tøøh⁻ jnääh⁻ ja⁻. ⁹ Ma⁻ ga⁻hwëë⁻ jnääh⁻ 'neh⁻ na⁻moo⁻ ja⁻, ga⁻jëë⁻ jnääh⁻ na⁻jëeh⁻ je⁻, na⁻kya⁻ ja⁻ hmooh⁻ nē⁻ kyaah⁻ he⁻ñiih⁻. ¹⁰ Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻ jnääh⁻:

—Go⁻tee⁻ hnäh⁻ ta⁻ la⁻ miih⁻ hmooh⁻ hi⁻ ja⁻ga⁻ma⁻lëēh⁻ hnäh⁻.

¹¹ Mah⁻ ga⁻wii⁻ Simón Pee⁻ neh⁻ na⁻moo⁻ mah⁻ ga⁻sëeyh⁻ sa⁻hma⁻ ja⁻ ta⁻ hwa⁻ kii⁻. Na⁻kah⁻ go⁻te⁻ jah⁻ kaah⁻. Ga⁻tē⁻ koo⁻ hña⁻laa⁻ na⁻dsē⁻ to⁻lo⁻gyaa⁻ dsē⁻ uu⁻ jah⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻. Ma⁻ke⁻ jwëë⁻ ma⁻ laa⁻ jah⁻ he⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻gi⁻ sa⁻hma⁻. ¹² Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús:

—Ya⁻nääh⁻ hnäh⁻ ya⁻kuh⁻ hnäh⁻.

Hi⁻ ni⁻ jaa⁻ jnääh⁻ sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsē⁻ jnääh⁻ ma⁻ngii⁻ jnääh⁻ juu⁻ kiyh⁻: “¿Hi⁻ hne⁻?”

Jëeh⁻ ñe⁻ ba⁻ jnääh⁻, he⁻ ba⁻ Dsa⁻jøøh⁻ kya⁻ jnääh⁻ ba⁻ he⁻. ¹³ He⁻ja⁻ ga⁻ka⁻ Jesús he⁻ñiih⁻ ja⁻, ga⁻kwëeyh⁻ jnääh⁻. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻kwëeyh⁻ jnääh⁻ hmooh⁻ ka⁻läh⁻. ¹⁴ Jee⁻ la⁻ ga⁻tē⁻ hnē⁻ jiih⁻ he⁻ ga⁻mi⁻ jnääh⁻ Jesús hñii⁻ kya⁻ jnääh⁻ discípulo kyaay⁻, ma⁻ngëē⁻ ma⁻lä⁻jiiyh⁻.

Ga⁻hlëēh⁻ Jesús kyaah⁻ Simón Pee⁻

¹⁵ Ma⁻la⁻ kiyh⁻ ma⁻kuyh⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siih⁻ Simón Pee⁻:

—Simón, joo⁻ Joná, ¿che⁻ hnaah⁻ ga⁻ jnä⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh⁻ la⁻?

Mah⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Jaah⁻, Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻. Ñeh⁻ ba⁻ hne⁻ he⁻ hnaan⁻ hne⁻ —ga⁻jäh⁻ Pee⁻.

—Ja⁻ hääh⁻ llu⁻ dsa⁻ kyaan⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻.

¹⁶ Koo⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻jäyh⁻, jee⁻ ga⁻tē⁻ to⁻ jiih⁻:

—Simón, joo⁻ Joná, ¿che⁻ hnaah⁻ jnä⁻?

—Jaah⁻, Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻. Ñeh⁻ ba⁻ hne⁻ he⁻ hnaan⁻ hne⁻ —ga⁻jäh⁻ Pee⁻.

—Ja⁻ hääh⁻ llu⁻ dsa⁻ kyaan⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻.

¹⁷ Ga⁻tē⁻ hnē⁻ jiih⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús:

—Simón, joo⁻ Joná, ¿che⁻ hnaah⁻ jnä⁻? —ga⁻jäyh⁻.

Ja⁻ meeh⁻ dsē⁻ Pee⁻, kih⁻ he⁻ ma⁻tē⁻ hnē⁻ jiih⁻ ga⁻jäyh⁻: “¿Che⁻ hnaah⁻ jnä⁻?” Mah⁻ ga⁻siiyh⁻ Jesús:

—Ga⁻lä⁻jē⁻ ba⁻ ñeh⁻ hne⁻, Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻. Ñeh⁻ kwee⁻ he⁻ hnaan⁻ hne⁻.

Mah⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús:

—Hääh⁻ llu⁻ dsa⁻ kyaan⁻ ja⁻. ¹⁸ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëēhn⁻ hne⁻. Lä⁻ ma⁻ kwaa⁻ ga⁻ hne⁻ miih⁻, ma⁻ jmääh⁻ hñaah⁻, ma⁻ goh⁻ wa⁻ ha⁻ cha⁻ ha⁻, ha⁻ jee⁻ ma⁻ hnooh⁻ hñaah⁻. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻gyuh⁻, niih⁻ ma⁻gooh⁻ mah⁻ jñah⁻ dsa⁻kyeh⁻ hne⁻ hmiih⁻ kyah⁻. Hi⁻ ha⁻ jee⁻ sa⁻ hnooh⁻ goh⁻, jee⁻ ja⁻ ba⁻ dsa⁻jäay⁻ hne⁻.

¹⁹ Lä⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁻ mah⁻ lä⁻ngëē⁻ Pee⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻ juuy⁻ lä⁻jwë⁻ ja⁻ lä⁻jnä⁻ ha⁻ koh⁻ jøøh⁻ sa⁻ laa⁻ Dio. Ja⁻ga⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Jmee⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ jnä⁻.

Discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnääh⁻ Jesús

²⁰ Ma⁻ ga⁻jëeh⁻ Pee⁻ hñii⁻ ta⁻ ka⁻luu⁻, ga⁻jëey⁻ ja⁻ discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnääh⁻ Jesús he⁻. He⁻ ba⁻ hi⁻ he⁻ ma⁻ gya⁻ koo⁻ kih⁻ Jesús lä⁻ ma⁻ ga⁻kuyh⁻ ma⁻nuu⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻ngii⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús: “Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, ¿hi⁻ na⁻ hi⁻ ngëē⁻ hne⁻?” ²¹ He⁻ja⁻, ma⁻ ga⁻jëë⁻ Pee⁻ discípulo he⁻, ga⁻jäyh⁻ siiyh⁻ Jesús:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, ¿ha⁻ ga⁻ hi⁻ ja⁻ oo⁻? ¿Hee⁻ ba⁻ le⁻ kiyh⁻? —ga⁻jäh⁻ Pee⁻.

²² —Wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih⁻ hnoon⁻ chaay⁻ lä⁻jiih⁻ tē⁻ jmi⁻ jähn⁻, sa⁻ ga⁻tëēh⁻ hne⁻ jëēh⁻ kiyh⁻. Hne⁻, jmee⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ jnä⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻.

²³ Jee⁻ kih⁻ øøh⁻ jne⁻ la⁻, ya⁻hii⁻ koo⁻ juu⁻ kih⁻ discípulo he⁻, ga⁻jäyh⁻ sa⁻ juuy⁻. Pero ja⁻ he⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús he⁻ mo⁻so⁻ juuy⁻ ja⁻. Ga⁻jäyh⁻ lä⁻la⁻ ba⁻: “Wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih⁻ hnoon⁻ chaay⁻ lä⁻jiih⁻ tē⁻ jmi⁻ jähn⁻, sa⁻ ga⁻tëēh⁻ hne⁻ jëēh⁻ kiyh⁻.”

²⁴ Hī lā heʹ discípulo hī jähʹ ju'dsooʹ
kih' ga'lä'jē̄ juu' lā. Hī ga'siiy' lä'jē̄ hē
lā. Hī ñe' jne', ju'dsooʹ hē jmeeȳ, la'
ju'dsooʹ jmah' ba'.

²⁵ Hī chā ga' chā-miih̄ hē ga'jmeeȳ
Jesús. Wa'rā jähʹ kih' sī jne' mā koō mā
koō lä'hii' nē', sā hiih̄ lä'kaā jmī-gyuū
laan̄, cher'mah' hī sī lä' ga'dsa' hē
hnøø' ga'dsā-sii'. Wa' la' lä'jā.

Hechos Lä-la- ga-jmee' ko-llaa' apóstole

Ma-na-la- juu' chee' Dio Jmi-llé' kih' né' kih' dsa'

¹ Teófilo, jee' la- jmeen- ka-läh' juu' kyah'. Lä-koo- ma' ga-siin' to-né', ga-jmeen' juu' lä-jé- he- ga-jmee' Jesús lä- ma' huu' ga-løoy' jmeey- ta', lä-ja- ka-läh' lä-jé- juu' he- ga-kway', ² lä-jiih' ga-lloo' jmi' ga-sayh' ta- gyuu'. Pero jää- ja-ga' sayh', ga-jmeey' juu' kih' lä-jé- apóstole hi- ga-lleeyh-. Kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii', ga-jmeey' mada- kih' apóstole ha- lä- jmeey'. ³ Hi- ma-ngé- ma-juuy-, ga-mi-jnäy- hñiiy' na-hñaa' na-dsay- cha-né' apóstole kyaay'. Ja- he- koo- nëe' ga-jmeey' lä- ma' ga-mi-jnäy- hñiiy' mah' lii- la- dsoo' juu' he- na-jiiyh-. Lä-ja- ga-jmeey' lä-jiih' ga-té' to-loo' jmi' hi- ga-hléeyh' kih' ha- lä- jää- Dio dsa- lä-hih' kih'.

⁴ Koo- hä', lä- ma' gyay' kyaah' lä-jé- apóstole kyaay', ga-jmeey' mada- kiyh', ga-siiyh-:

—Ta- la- hwé- da' hnäh' Jerusalén la-. Jøø- da' lä-jiih' ja- he- ga-bääh- Dio hñii' kwa', ja-ba' lä-koo- ga-jwéhn' hnäh' jää'.

⁵ Ma-ra- ju'dsoo', kyaah' jmi- ba' ga-cha- Jwaa- dsa- jmi-, pero sa- lä-hii' cha-miih- jmi' saah- hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llé' Na-jngii'.

Ngaah' Jesús ta- gyuu'

⁶ Apóstole hi- ma' tääh' kyaah' Jesús, ga-ngiiy' juu' kih':

—¿Hne- Dsa-jøøh' kyaan-, che' na' na- kwah' jwé' jmee' dsa- Israel hih' kih' hñii' lä-koo- ma' nøø' kih' dsa- ma-gyuh- jnän- jää'?

⁷ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Sa- cha- he- kih' lä-néh' hnäh' he- jmi', he- ji- në- jmee' Dio he- jawah' hnäh' na-, hñii' ba' Tää- na-ngé' jwé' tøoy' hih' lih' jmi' jmeey' lä-ja-. ⁸ Pero wa-ra- ja- Jmi-llé' Na-jngii' neh- tuh-hoh' hnäh', ja-ga' na-

hñah- hnäh' be' mah' leeh' hnäh' hi- jmee' ju'dsoo' kin- jee' jwi- Jerusalén la-, hi- lä-kaa- Judea kyaah' Samária hi- lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu- ka-läh'.

⁹ Ma-ngé- ma-jäyh' lä-ja-, lä- ma-jé- ja- dsa- kyaay', ga-sah' Jesús ngaayh' ta- gyuu'. Ga-hey' jee' jni-, ja- jiih' mo-so- ga-jé- gyih'. ¹⁰ Jee' tääyh' jéy- ta- gyuu' ha- lä- ngaah' Jesús, lä-cha- ja- ga-lla-séeh- uu' dsa- hi- kyeh' hmiih- tø-jlé- cha-néy'. ¹¹ Mah' ga-jäh' dsa- he- siiyh-:

—¿He-la- tääh' hnäh' jéeh' hnäh' ta- gyuu', dsa- galileo? He- ba' Jesús hi- ma-té- Dio ta- gyuu' na', ja-ba' lä-koo- jéeh' hnäh' ma-ngaayh-, ja-ba' lä-na- jéeh' hnäh' jäyh' ka-läh'.

Ga-lleeyh- Matía lee' apóstol la- Juda

¹² Jäh- kih' Jerusalén chih' moh' Olivo jee' ma' tääh' apóstol he'. Jee' ja- ga-täyh' jwé' ga-näy- ta- Jerusalén, ko-ja- ba' jiih' uu' le- ma' ngé' dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsé'. ¹³ Lä- ma' ga-lla-näy- Jerusalén, ga-wiiy' jee' ga-té' to- jwé- hne', ja-ba' jee' ma' tääyh' jää'. Jee' ja- ga-lla-nä- lä-jé- hi- he', Pee' kyaah' Jacobo, Jwaa-, Andre', Felipe, Tamá, Bartolomé, Matá, Jacobo joo' Alfeo, Simón Zelote, hi- Juda øøh- Jacobo. ¹⁴ Lä-jé- hi- he' ma' tääh' tä- ngiiy- kiyh' kih' Dio lä-kaa- tuh-dsey', hi- ma' tääh' dsa-mé', kyaah' øøh- Jesús hi- María chooy'.

¹⁵ Jee' lä-jé- dsa- he' tee' hñä-laa- dsé- gyeé'. Koo- hä' kih' jee' lä-jé- jmi' ja-, ga-noo- Pee' to-dsaah- jee' kih' dsa-kyaayh' mah' ga-siiyh-:

¹⁶ —Hnäh' øøhn', ga-jmee' bii' ga-lä-te' lä-koh' jäh' juu' kih' Dio he- ga-sii' David lä-koo- ga-mi-jnä- Jmi-llé' Na-jngii' kiyh' jää'. Juu' ja- ga-hléeh' kih' Juda hi- ma' jää- dsa- hi- ga-sooh' kih' Jesús. ¹⁷ Hi- he' ma' laa' kwaat- dsa-kyaah' jnääh', koo- ba' ma' la' ta' kya- jnääh' kyaayh'. ¹⁸ (Hi- he' ga-la- koo- jwi' hwa' kyaah' jñeey' he- ga-liyh' kwaat- kih' he- hliih' he- ga-jmeey'. Hwa' jee' ga-lay' ja-, ga-tayh' ta- cha-jé- mah' ga-nii- tuyh', hi- ga-hwé- lä-jé- he- ma' tääh' neh- tuyh'. ¹⁹ Lä-jé- dsa- Jerusalén

ga⁻nuuy⁷ ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹ kih¹ Juda, he⁻ja⁻ ga⁻mi⁻cheey⁻ hwa¹ ja⁻ Acéldama. Juu¹ la⁻ hnøø¹ jäh⁻ hwa¹ kih¹ jma⁻.²⁰ Kye⁻ da⁻ hnäh⁷ kwaat⁻ lä⁻koh⁷ na⁻si⁻ nē Salmo:
Hne¹ kiyh¹ wa⁷ jäh⁷ ta⁻jmah¹,
ni⁻ jaa⁻ sa⁻ wa⁷ dsa⁻taah⁷ jee⁷ ja⁻.
Hi⁻ na⁻si⁻ ka⁻läh⁷ lä⁻la⁻:
Wa⁷ jäh⁷ goo⁻ jñah⁷ ta⁻kiyh¹.

²¹ Ngoo¹ ba⁷ Pee⁷ hlēeh⁻ lä⁻ja⁻, ga⁻jäyh⁷:

—He⁻ja⁻ jmee⁻ bii⁷ hñaan⁷ jaa⁻ øøh¹ jne⁷ hi⁻ hää⁷ tääh⁷ kyaah⁷ jne⁷ lä⁻jiih¹ ma⁷ gya⁷ Jesús. ²² Hñaan⁷ jaa⁻ hi⁻ hää⁷ jee⁷ jñän⁻ lä⁻ ma⁷ ga⁻choo¹ Jwaa⁻ jmi⁻ kih¹ Jesús, lä⁻jiih¹ ga⁻tē⁷ jmi⁻ ya⁻hēē⁷ Jesús jee⁷ jñän⁻ ngaayh¹ ta⁻gyuuh¹. Hi⁻ he⁷ lee⁷ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ ju⁻dsoo⁷ ko⁻jøh⁷ kyaah⁷ jne⁷, he⁻ ga⁻lä⁻jiih¹ Jesús —ga⁻jäh⁷ Pee⁷.

²³ He⁻ja⁻ ga⁻mi⁻jnäay⁻ uu¹ dsa⁻ñuuh⁻, ga⁻mi⁻jnäay⁻ José hi⁻ ma⁷ chee⁻ Barsabá (hi⁻ he⁷ ma⁷ tēēyh⁻ Justo) hi⁻ ga⁻mi⁻jnäay⁻ Matía. ²⁴ Mah¹ ga⁻taayh⁻ ngüy⁻ kih¹ Dio, ga⁻jäyh⁷:

—Hne⁻ Dio, hi⁻ kyuu⁻ ha⁻ lä⁻la¹ tuh⁻dsē⁷ lä⁻jēē⁻ dsa⁻, hää⁷ jñääh¹ hi⁻ jaa⁻ jee⁷ lä⁻uu⁷ hi⁻ ma⁻lleeh⁻,²⁵ mah¹ dsa⁻he⁷ gooy⁻ ta⁻la⁻, lee⁷ apóstol, kooy⁻ nē ta⁻he⁻ ga⁻be⁷ Juda, Juda hi⁻ ga⁻ta⁻h⁷ jwē⁷ hñih¹ hi⁻ ngoo⁷ jee⁷ lle⁻ kih¹ tēēy⁻.

²⁶ He⁻ja⁻ ga⁻kooyh¹ suert hi⁻ Matía ba⁷ ga⁻tēē⁻ he⁻ ja⁻. Hi⁻ he⁷ ga⁻jmäay¹ kwaat⁻ kyaah⁷ gya⁻kaa⁻ apóstol he⁷.

2

Ga⁻jyoo⁷ Jmi⁻lle⁷ Na⁻jngüi⁷ kih¹ Dio nē⁷ kih¹ dsa⁻

¹ Lä⁻ ma⁷ ga⁻tē⁷ jmi⁻ Pentecosté, ma⁷ tääh⁷ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁷ ko⁻jøh⁷ kooy⁻ ba⁷ cha⁻neh⁻.
² Ni⁻ juu¹ ga⁻sa⁻ cha⁻, ga⁻hii⁷ goo⁻ gyuu⁻ lä⁻ hii⁷ lle⁷ tä⁻he⁻ ga⁻ngēē⁻ lä⁻ga⁻dsa⁻ cha⁻neh⁻ jee⁷ ma⁷ täayh⁷ ja⁻.
³ Jee⁷ ja⁻ ga⁻lä⁻jñä⁻ nē⁷ kih¹ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻ he⁻ la¹ lä⁻koh⁷ mi⁻ je⁻ he⁻ hēē⁻.
⁴ Hi⁻ ga⁻lä⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁷ tääh⁷ jee⁷ ja⁻, ga⁻jyoo⁷ Jmi⁻lle⁷ Na⁻jngüi⁷ neh⁻ tuh⁻dsēy¹, hi⁻ ga⁻løøy¹ hlēēyh⁻ jyoh⁷ juu¹ lä⁻kooy⁻ ga⁻kwa⁷ Jmi⁻lle⁷ Na⁻jngüi⁷ he⁻ hlēēyh¹.

⁵ Lä⁻ ma⁷ jmee⁻ dsa⁻ judiu jmi⁻ juu⁻ Jerusalén, chaa⁻ jwēē⁻ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ mi⁻teh¹ kyaah⁷ Dio hi⁻ go⁻nää⁻ lä⁻kaa⁻

lä⁻jüh¹ jmi⁻gyuuh⁻.
⁶ Hi⁻ ma⁷ ga⁻nuuy⁷ hii⁷ goo⁻, ga⁻lla⁻nää⁻ jwēē⁻ dsa⁻ he⁷, ga⁻kah¹ ga⁻gwēh¹ hu⁻dsē⁻ kiyh¹, jēēh⁷ ga⁻nuuy⁷ hlēēh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁷ tääh⁷ cha⁻neh⁻ ja⁻, juu¹ kiyh¹ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaay⁻.
⁷ Ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁷ mah¹ ma⁷ jēē⁻ dsayh⁻, ma⁷ jäyh⁷:

—¿Che⁷ ja⁻ dsa⁻ galileo lä⁻jēē⁻ hi⁻ tääh⁷ hlēēh⁻ na⁻?
⁸ ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ hlēēyh⁻ juu¹ jñän⁻ he⁻ hlēēh⁻ jne⁷ he⁻ kyaah⁷ ga⁻lä⁻chaa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁷?
⁹ Hwa¹ jee⁷ ga⁻lä⁻chaa⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁷ chee⁻: Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto hi⁻ Asia,
¹⁰ Frigia, Panfilia, Egipto, hi⁻ cha⁻ga⁻jyoh⁷ jwii⁻ he⁻ na⁻heē⁻ hwa¹ Africa he⁻ kye⁻ ta⁻ cha⁻nē⁻ ga⁻kih¹ hwa¹ he⁻ chee⁻ Cirene. Hi⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ya⁻nää⁻ Roma. Ko⁻llaa⁻ hi⁻ he⁷ laa¹ judiu, hi⁻ ko⁻llaa⁻ hi⁻ ja⁻ga⁻ ga⁻taah⁷ kyaah⁷ judiu.
¹¹ Hi⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ya⁻nää⁻ Creta, hi⁻ ma⁻ya⁻nää⁻ Arabia ka⁻läh⁷ hi⁻ lä⁻jēē⁻ ba⁷ jne⁷ nuu⁻ jne⁷ hlēēh⁻ dsa⁻ na⁻ juu¹ jñän⁻, kway⁻ juu¹ ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmee⁻ Dio.

¹² Ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁷, mah¹ ga⁻kah¹ ga⁻gwēh¹ hu⁻dsē⁻ kiyh¹, ma⁷ llay⁻ juu¹ kyaah⁷ dsa⁻kyaayh⁻:

—¿Hee⁻ hnøø¹ jäh⁻ he⁻ täayh⁷ jmeey⁻ lä⁻na⁻?

¹³ Pero hi⁻ jñah⁷ ma⁷ mi⁻kwayh⁻:

—Hi⁻ hee⁻ ba⁷ na⁻ —ma⁷ jäyh⁷.

Ga⁻kwa⁷ Pee⁷ juu¹ kih¹ Jesús

¹⁴ He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ Pee⁷ ko⁻jøh⁷ kyaah⁷ lä⁻jēē⁻ gya⁻kaa⁻ dsa⁻kyaayh⁻, mah¹ ga⁻hlēēyh⁻ ki⁻gaa⁻ ga⁻jäyh⁷:

—Lä⁻jēē⁻ hnäh⁷ judiu hi⁻ ma⁻ya⁻nää⁻ jee⁷ jmi⁻ hi⁻ hnäh⁷ hi⁻ chaa⁻ jee⁷ jwii⁻ Jerusalén la⁻, nuu⁻ da⁻ hnäh⁷ juu¹ kin⁻ mah¹ lä⁻ngēēh⁷ hnäh⁷ ha⁻ lä⁻la¹ he⁻ jmee⁻ Dio jee⁷ kyaah⁷ jñääh¹.
¹⁵ Sa⁻ hee⁻ hi⁻ tääh⁷ la⁻ lä⁻kooy⁻ jmeeh⁻ hnäh⁷ hu⁻dsē⁻, na⁷ ga⁻ma⁻tē⁻ ba⁷ ko⁻hi⁻ñu⁻.
¹⁶ He⁻ma⁻taah⁷ hnäh⁷ ma⁻nuuh⁻ hnäh⁷ na¹, kih¹ he⁻ la⁻ na⁻ ga⁻hlēēh⁻ Joel hi⁻ ga⁻ngēē⁻ juu¹ kih¹ Dio llo⁻joo⁻:

¹⁷ Lä⁻la⁻ ga⁻jäh⁷ Dio:

“Jee⁷ llaa⁻ jmi⁻ cheen⁻ jmi⁻lle⁷ kin⁻ neh⁻ tuh⁻dsē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻,
chih⁻mē⁻ chih⁻ñuuh⁻ kyaah⁷ hnäh⁷ hlēēh⁻ juu¹ he⁻ kwan⁻.

Chih⁻ kwaa⁻ kyaah¹ hnäh⁷ jëë¹ he⁻
mi⁻jnaän¹ kiyh¹,

hi⁻ jmeen¹ kē¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah¹ hnäh⁷.

18 Ma⁻ra¹ ju⁻dsoo¹ cheen⁻ jmi⁻lle¹ kin⁺ neh⁺
tuh⁻dsē¹ hi⁻ mē¹ hi⁻ ñuuh⁻ hi⁻ jmee¹
ta⁻he¹ kin⁺,

mah¹ ngēēy¹ juu¹ kin⁺ kih¹ dsa⁻ jmi⁻ ja⁻.

19 Gyuu¹ jmi⁻gyuu¹ jmeen⁻ he⁻ jmee¹ dsa⁻
dsē¹ dsa⁻ hi⁻ jmeen⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ nē¹
hwa¹ la⁻, kyaah¹ jma⁻, kyaah¹ je⁻,
kyaah¹ cha⁻miih⁻ ñe¹.

20 Lā⁻lāh⁻ nē¹ hyoo⁻, lā⁻gyuu¹ sih⁻, jāā¹
ja⁻ga¹ jā¹ jmi⁻ juuh⁻ jmi⁻ goo⁻ kih¹
Dio.

21 Hi⁻ lā⁻jëē¹ hi⁻ ngii¹ kih¹ kih¹ Dio, hi⁻ he⁻
ba¹lää¹.”

22 'Hnäh⁷ hi⁻ laa¹ israelita dsa⁻goon⁻,
nuu⁻da¹ hnäh⁷ juu¹la⁻. Lā⁻koo⁻ ma⁻ja¹ Jesús
dsa⁻ cha⁻ Nazaret jee¹ kyah¹ hnäh⁷, Dio
ga⁻mi⁻jnaä⁻ he⁻ laay¹ hi⁻ na⁻hña⁻ kyaay¹.
Jëeh⁷, ma⁻ñeh¹ ba¹ hnäh⁷, ja⁻ he⁻ koo⁻ nēē¹
he⁻ juh⁻gaa⁻ ga⁻jmeey¹ jee¹ kyah¹ hnäh⁷
he⁻ ga⁻jmeē¹ dsa⁻ hoh¹ hnäh⁷. 23 Pero
ma⁻na⁻la⁻ ba¹ hu⁻dsē⁻ kih¹ Dio ha⁻ lā⁻
le¹ kiyh¹. Ñe⁻ bih¹ ha⁻ lā⁻ jmeeh¹ hnäh⁷
kih¹ Jesús. Lā⁻ ma⁻ ga⁻hey¹ gooh⁻ hnäh⁷
ga⁻chaah¹ hnäh⁷ hi⁻ ga⁻ngēēh¹ hnäh⁷ goo⁻
dsa⁻ hña⁻ dsē¹, mah¹ ga⁻täā⁻ dsih¹ dsoh¹
hma⁻cru⁻. Jee¹ ja⁻ ga⁻juuy¹. 24 Pero ga⁻tuh¹
kiyh¹ jee¹ ma⁻ jii¹ lā⁻koh¹ ma⁻ ga⁻juuy¹. Ni⁻
koo⁻ sa⁻ ga⁻lih¹ ma⁻lla⁻dsēē¹ kiyh¹, ma⁻ra¹
he⁻ ga⁻mi⁻jiih¹ ba¹ Dio ka⁻läh¹. 25 Nu⁻da¹
hnäh⁷ lā⁻koo⁻ ga⁻hlēēh¹ David kih¹ Jesús:
Lā⁻jē¹ jmi⁻ba¹ cheh¹ Dio kyaah¹ jnā¹ kih¹ he⁻
gyay¹ jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁺,

he⁻ja⁻ sa⁻ jeh¹ dsēn¹.

26 He⁻ja⁻ cha⁻ ba¹ jnā¹ llu¹, jëē⁻ ba¹ dsēn¹
hän¹ kiyh¹,

cha⁻ ba¹ o⁻joh¹ dsē⁻ kin⁺ kyaay¹.

27 Jëeh⁷, sa⁻ kwah¹ jwē¹ jän¹ neh¹ to⁻høø⁻,
ni⁻ sa⁻ kwah¹ jwē¹ jyah¹ jmi⁻ngo¹ kin⁺, jnā¹
hi⁻ na⁻jngēē¹ kyaah¹.

28 Ga⁻mi⁻jnaäh¹ kin⁺ jwē¹ he⁻ jmee¹ chaan⁻.
Hne⁻ ba¹ jmeeh¹ jëē⁻ dsēn¹ cha⁻miih⁻ kih¹
he⁻ cheh¹ kyaah¹ jnā¹, ga⁻jäh¹ David.

29 'Hnäh⁷ dsa⁻goon⁻, sa⁻ na⁻heē⁻ he⁻
jwahn¹ la⁻ kih¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän¹ David.
Ga⁻juuy¹ hi⁻ ga⁻haay¹. Ja⁻ba¹ hwa¹ jnän¹
la⁻ na⁻haay¹ lā⁻jiih¹ na¹. 30 Pero ga⁻ngēē¹

bih¹ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ ma⁻ñey⁻ lā⁻koo⁻
ga⁻bääh⁻ Dio hñii¹ jmee¹ kiyh¹. Ga⁻täā⁻
Dio hñii¹, ga⁻siiyh¹: “Jaa⁻ kih¹ jee¹ lā⁻jëē⁻
sa⁻ju⁻ kyah¹ ya⁻hëē¹ hi⁻ lee¹ Cristo mah¹
koo⁻y¹ nē¹ kyah¹, leey¹ rey.” 31 Ma⁻ñe⁻
ba¹ David ha⁻ lā⁻ le¹ ta⁻ cha⁻nē¹, he⁻ja⁻
ga⁻hlēēyh¹ kih¹ he⁻ lā⁻jiih¹ Cristo, ga⁻jäyh¹:
“Sa⁻ jät¹ neh¹ to⁻høø⁻ hi⁻ ni⁻ sa⁻ heē¹
jmi⁻ngo¹ kiyh¹.” 32 Dio ga⁻mi⁻jiih¹ Jesús
hi⁻ hlēēhn¹ kih¹ la⁻. Lā⁻jëē⁻ jnääh¹ jmee⁻
jnääh¹ ju⁻dsoo¹ he⁻ ga⁻lā⁻jiih¹ Jesús. 33 Mah¹
ngaayh¹ na⁻gyay⁻ jøøyh¹ jwoo¹ ra⁻llu¹ kih¹
Dio. Hi⁻ ga⁻hyoyh¹ jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ lā⁻koh¹
hmooh¹ he⁻ ga⁻jmeē¹ Täā¹ kyaayh¹, ja⁻ga¹
ga⁻cheey¹ jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ ja⁻ kya⁻ jnääh¹
. He⁻ ja⁻ na⁻ he⁻ jëēh¹ hnäh⁷ na¹ hi⁻ he⁻
nuuh⁻ hnäh⁷ ka⁻läh¹.

34 'Jëē⁻ da¹, ja⁻ he⁻ David hi⁻ ga⁻sah¹
gyuu¹. He⁻ ba¹ hñii¹ ga⁻jäyh¹ lā⁻la⁻:

Ga⁻jäh¹ Dio siiyh⁻ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻:

“Na⁻ jwoo¹ ra⁻llu¹ kin⁺ la⁻,

35 lā⁻jiih¹ lloo⁻ jmi⁻toohn⁻ gooh⁻ he⁻ jmeeh¹
hih¹ kih¹ hi⁻ na⁻høøh¹ kyah¹”, ga⁻jäh¹
David.

36 'Lā⁻jëē⁻ jne¹ dsa⁻ Israel, hnøø¹ lā⁻ngēē⁻
jne¹, juu¹ la⁻ la¹ ma⁻ra¹ ju⁻dsoo¹. He⁻ ba¹
Jesús hi⁻ ga⁻tääh¹ hnäh⁷ dsoh¹ hma⁻cru⁻,
he⁻ ba¹ hi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻jmäā¹ Dio laay¹
Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ hi⁻ ga⁻hñaay¹ laay¹ Cristo —
ga⁻jäh¹ Pee¹.

37 Peer¹ ga⁻saah¹ dsa⁻ he⁻ llii¹ ma⁻
ga⁻nuuy¹ juu¹ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹
Pee¹ kyaah¹ jñah¹ apóstol, ga⁻jäyh¹:

—Dsa⁻goon⁻, ¿heē⁻ na⁻ jmeē¹ jnääh¹ na¹?

38 Ja⁻ga¹ ga⁻jäh¹ Pee¹ siiyh¹:

—Jëeh⁷ hnäh⁷ kyaah¹ Dio, cha⁻ hnäh⁷
hñaah¹ jmi⁻ lā⁻jaa⁻ lā⁻jaa⁻ hnäh⁷ lā⁻hih¹
he⁻ ga⁻jmeē¹ Jesucristo mah¹ dsa⁻che⁻
dso⁻kye⁻ kyah¹ hnäh⁷, hi⁻ lā⁻ja⁻ hñaah¹ hnäh⁷
jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ he⁻ kwa⁻ Dio. 39 He⁻ jnā¹
ba¹ jne¹ la⁻ he⁻ ga⁻jäh¹ Dio kwa⁻, he⁻ kih¹
gyuu¹ jnän¹, he⁻ kih¹ hi⁻ tääh¹ uu¹. La¹ kih¹
lā⁻hii¹ nē¹ hi⁻ tēēh¹ Dio —ga⁻jäh¹ Pee¹.

40 Ga⁻kwēēh¹ Pee¹ nuuh⁻ hi⁻ ga⁻hlēēyh¹
kyaah¹ cha⁻ga⁻miih⁻ juu¹, ga⁻jäyh¹:

—Läā¹ hnäh⁷ hñaah¹ kih¹ he⁻ hliih¹ he⁻
cha⁻ jmi⁻gyuu¹ la⁻.

41 Lā⁻jëē⁻ hi⁻ ga⁻heēh⁻ juu¹ kih¹ Dio he⁻
ga⁻kwa⁻ Pee¹ jmi⁻ ja⁻, tee¹ hnē⁻ mil hi⁻

ga'saa- jmi-. Lã-jëë dsa- he' ga-jmee' ko-jøh' kyaah' hi- ma' tääh' jãä', lã-ja- ga-lã-jwëë gyih'. ⁴² Lã-jëë dsa- he' ga-taah' nuuy- lã-jë juu' he- ga-kwa' apóstole. Ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' koo- ba' hũdsë, hi- lã-ja- ma' kuyh- he'ñiuh' lã-hih' kih' Jesús, hi- ko-jøh' ba' ma' ngiyy' kiyh' kih' Dio.

Lã-la- ga-jmee' lã-jëë hi- ga-heeh- kih' Jesús ma' to-në'

⁴³ Peer- ga-lã-goo- dsë' lã-jëë dsa- ma' ga-jëey' cha-miuh- he- juh-gaa- he- ga-jmee' apóstole. ⁴⁴ Lã-jëë hi- ga-heeh- juu' kih' Dio ga-taayh' ko-jøh'. Ga-jmee' bih' llu' dsëy', ga-jmeey' kwaat- la' kih' lã-jëë ba' he- cha- kiyh'. ⁴⁵ Ga-hniyy' hwa' kiyh', ga-hniyy' he- cha- kiyh'. Lã-jë kuu' he- ga-liyh' ja-, ga-ti' ga-llooyh' kih' hi- lla-kyaa'. ⁴⁶ Lã-jë jmi' ba' ma' dsa-ñeey' ko-jøh' koo' gwah' juuh- ja-, hi- lã-ja- ma' dsa-ñeey' cha'neh' kih' dsa-kyaayh' ma' kuyh- ma-nũu' kih' Jesús. Lã-kaa- tuh-dsëy' ma' kuyh- ko-jøh'. Sa- cha- hũdsë- ma' kyey- ni' miuh'. ⁴⁷ Ma' häy' kih' Dio hi- dsa-gooy' ma' tih- ba' dsëy' lã-koo- ma' jmeey'. Koo- jmi' koo- jmi' ga-jmee' Dsa-jøøh' jnän' ga-lã-jwëë ga' dsa- hi- lle' kih' lãä'.

3

Ga-hlaa' jaa- dsa-jluuh'

¹ Koo- hä' ngoo' Pee' kyaah' Jwaa- ta' gwah-. Hor- ja- ma' dsa-nää' dsa- ngiyy' kiyh' kih' Dio ko-hi' hnë- ta' ga-hloo'. ² Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa-jluuh' ti', hi- ma-jluuh' ga-lã-chaa'. Jee' ja- ma' dsa-llaa' dsih' lã-jë jmi' ho'haah' kih' sa'jnë' kih' gwah-. Ho'haah' ja- chee- Na'hñaah'. Jee' ja- ma' gyay' ngiyy' kuu' kih' dsa- hi- dsa-nää' gwah-. ³ Ma' ga-jëë' dsa-dsaah' he' ja' Pee' kyaah' Jwaa- dsa-taayh' ta' jee' chih' gwah' ja-, ga-chuuy' kyaah', ga-ngiyy' kuu'. ⁴ He-ja- ga-noo- Pee' kyaah' Jwaa-, ga-jëey' dsa-jluuh' he' koo- hweh-, mah' ga-jäh' Pee' siyyh-:

—Jëë da' jnääh'.

⁵ Peer- ga-nøh' dsëy' ma' ga-jëey' apóstol he', ma' hyoyh' miuh' kuu' ma' laay'.

⁶ Pero lã-la- ba' ga-jäh' Pee':

—Sa- cha- kuu' tøø- ku'nøø- he- kwëëhn- hne-. He- la- ba' kwëëhn- hne-. Kyaah' hih' kih' Jesucristo dsa- chaa- Nazaret, noo- mah' ngë'.

⁷ Hi- ga-sooh' Pee' gooy- ra-lluuy', ga-chaayh-. Lã-cha' ja- ga-lã-bee' ma-tiyy'. ⁸ Ga-nooy- ko-chih' ga-løoy' ngëy'. Ga-hey' ta' neh- sa'jnë' kih' gwah' kyaah' lã-uu' apóstol he', ma' hëë' dsay- häy' kih' Dio. ⁹ Lã-jëë hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-jëey' ngë- dsa- hi- ma' jluuh' he', häy' kih' Dio. ¹⁰ Ma' kyuu' ba' dsih', he-ja- ma' jayh':

—Hi- he' na- hi- ma' gya' ngi' kuu' ho'haah' he- chee- Na'hñaah'.

Peer- ga-jwaa' dsa-, ga-taayh' jëë- dsayh-, ha- lã- ga-la' kih' dsa-jluuh' he'.

Ga-kwa' Pee' juu' hoo' na'hii' kih' Salomón

¹¹ Ga-nää' apóstole ta' hoo' na'hii' kih' Salomón hi- dsa-jluuh' hi- ga-hlaa' he' sa- ga-tuy' jmeey' ko-jøh' kyaah' apóstole. Ha- koh' sa' ma' dsaa- dsë' lã-jëë hi- ga-kuh' jee' ja-. ¹² Ma' ga-jëë' Pee' ga-kuh' dsa- he', he-ja- ga-jäyh':

—¿He-la' dsaa- hoh' hnäh' dsa- Israel he- jëëh' jnääh' lã-na-? ¿Che' laah' hnäh' he- mi-te' jnääh' cha-ga'miuh- he-ja- ma-mi-hlää' jnääh' dsa-ñuuh- la- o che' laah' hnäh' cha- cha-miuh- be' kyaa' jnääh'? ¹³ Dio kyaa' Abraham, Dio kyaa' Isaac, Dio kyaa' Jacob, Dio kyaa' dsa- ma-gyuh- jnän' ga-jmäy' jøøh' jooy' Jesús hi- ga-ngëëh' hnäh' goo- Pilato. Hi- lã-koo- ma' ga-jäh' Pilato ma' lääy', sa- ga-heeh' hnäh' kiyh'. ¹⁴ Hi- lluuy' he', hi- sa- ää- ni' miuh- dsoo', sa- ga-tih' hoh' hnäh' he- ma' lääy'. Ga-tih' ga' hoh' hnäh' he- ga-ngiuh' hnäh' kih' Pilato he- ga-laa' jaa- hi- ää- dsoo'. ¹⁵ Ga-jngëëh' hnäh' hi- ga-jmä' jne', pero Dio ga-mi-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. Ja-ba' jnääh', jmee' jnääh' ju'dsoo' he- ga-lã-jiiyh'. ¹⁶ Kih' he- ma-dsoo' dsë- jnääh' kih' Jesús, he-ja- ba' ma-hlaa' hi- la- hi- jëëh' hnäh' hi- kyuuuh' hniuh'. He- ma-dsoo'

dsē-jne' gwa-kih' Jesús, he-ja- ba' ma-jā' kiyh' go-te~ hi- jēēh' hnāh' cheh' la-.

17 Hnāh' dsa-goon~, ma' ba' jnā' he- sa- ga-lā-ngēēh' hnāh', he-ja- ba' ga-jmeeh' hnāh' lā-ja- kih' Jesús, hi- lā-ja- ga-jmee' dsa-ta' ka-lāh'. 18 Pero Dio ga-mi-te' lā-koo- ga-jāyh' jāā'. Lā-jēē' hi- ga-ngēē' juu' kiyh', ga-jmeeyh' juu' ma-ra' he- jēē' ba' wi' Cristo kyaay'. 19 He-ja- jwahn~, wa' lā-dsaa~ hoh' hnāh' miih~, jēēh' hnāh' kyaah' Dio mah' dsa-che' dso'kye- kyah' hnāh'. Ja-ga' na' kwa' Dio jwē' dsa'toohn' llu', 20 hi- cheey' Jesucristo ka-lāh', he' ba' hi- ma-nūh- hnāh' kih' jāā'. 21 Pero na', lā- ma-gya' ja-ba' Jesús gyūh' ya-jwih' lā-jiih' lloo~ jmi' jmeeyh' lā-hmēē' lā-jē- he- cha- jmi-gyūh' la-. Ga-jmee' ba' Dio juu' ha- lā- le' jmi' ja-, jēēh' ga-chee' bih' hi- na-jngēē' kyaay' hi- ga-ngēē' juu' kiyh' llo'joo'. 22 Jēēh', Moisé ga-ngēē' juu' kih' dsa- ma-gyuh- jnān~, ga-jāyh': "Jee' jnān' la- jmee' Dio ya-hēē' jaa- hi- ngēē' juu' kiyh' lā-koo- jmeen' la-. Ja- jmeeh- hnāh' he' lā-jē- he- jāh- hi- he'. 23 Lā-jēē' hi- sa- jmee' he' juu' kih' hi- he', mo-so' leey' kwaat~ dsa- kyaā' Dio", ga-jāh' Moisé.

24 Hi- ngoo' ba' Pee' kway' juu', ga-jāyh':

—Lā-jēē' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio jāā', ga-jmeeyh' juu' ha- lā- jmee' Dio jmi' na'. Lā-ja- juu' ga-kwa' Samuel to-nē' hi- ja-ba' lā-ja- la' juu' he- ga-kwa' hi- ya-nāā' kēē-. 25 Dsa- goo' ba' jne' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio, hi- ja-ba' he- jnā' jne' hmooh' he- ga-jmee' Dio kyaah' dsa- ma-gyuh- jnān'. Mi-dsooh- da' hoh' hnāh' ha- lā- ga-jāh' Dio siiyh' Abraham: "Ta-la' kih' sa'ju- kyah', mi-jāān' ga-lā-jēē' dsa- jmi-gyūh'." 26 He-ja- jwēēhn~ hnāh', lā- ma' ga-mi-jiih' Dio joo', ga-cheey' jnā' jne' to-nē' mah' mi-jāāy' jne'. He- hnōy' dsa-jēēh~ lā-jaa- lā-jāā' jne' mah' mo-so' jmee' ga' jne' he- hliih'.

4

Ga-jāāy' Pee' kyaah' Jwaa' cha'nē' dsa-ta' Judiu

1 Cheh' ga' Pee' kyaah' Jwaa~, hlēēyh' dsa- ma' ga-lla-nāā' jmi-dsa-, ga-lloo'

dsa-jōōh' kyaā' poo- hi- ma' hōō' gwah' hi- ga-lla-nāā' saduceo ka-lāh'. 2 Lā-jēē' dsa- he' sa- ga-tih' dsēy' juu' he- ma' kwa- apóstol, jēēh' ma' hlēēyh' he- lā-jiih' dsa- jee' kih' hi- na-juu', kih' he- ga-lā-jiih' Jesús. 3 He-ja- ga-saayh' Pee' kyaah' Jwaa~. Koo- ga-taayh- neh'ñe' ba', kih' he- ga-hloo'. Ga-jnāyh' neh'ñe' ja- jyoh' jmi'. 4 Peer- jwēē' dsa- ga-lā-dsoo' dsē' ma' ga-nuuy' juu' kih' Dio. Hñā' mil ga-tē' ma-la' dsa-ñūh- jmah'.

5 Ma' ga-jnā' jyoh' jmi', ga-kuh' dsa-ta' nē'ta' kih', jee' jwih- Jerusalén ja-, kyaah' dsa-gyūh', hi- kyaah' ta-jwōh' kyaā' ley. 6 Jee' ja- ma'hāā' Aná hi- ma-laa' jmi-dsa- jōōh', kyaah' Caifá kyaah' Jwaa~ kyaah' Alejandro kyaah' lā-jēē' ga- hi- lāā' dsa- kyaā' jmi-dsa- jōōh' he'. 7 Hi- he' ga-jmee' mada' ga-hwēē- hi- ma' tāāh' neh'ñe', mah' ga-cheeyh- to'dsaah' jee' ma' tāāyh' ja-, ga-ngiyy' juu' kiyh':

—¿Hi- kih' hih' he- jmeeh- hnāh' lā-na-, hi- kwa- be' kyah' hnāh'?

8 He-ja- ga-hlēēh' Pee' kyaah' cha-miih- be' kih' jmi-lle' Na-jngih', ga-siyyh':

—Hnāh' hi- lāā' dsa-ta' dsa-gyūh' kyaā' dsa- Israel, 9 ma-teeh' hnāh' jnāāh' kih' he- ma-jā' kih' jaa- hi- ma' dsaah', lla-kyaah' jnāāh' jmi' ha- lā- ma-hlaay'. 10 Hnōō' lā-ngēēh' hnāh' kyaah' lā-jēē' ga' dsa- chaa- hwa' Israel la-, kyaah' hih' kih' Jesucristo dsa- chaa- Nazaret ba' ma-hlaā' dsa- hi- ma' jluuh' la-. He' ba' Jesús hi- ga-jngēēh' hnāh' dsoh' hma-cru', Dio ga-mi-jiih' jee' kih' hi- na-juu'. Kyaah' be' kih' Jesús, cheh' hi- ma' jluuh' la- cha'nēh' hnāh'. 11 Jesús hi- hlēēhn' kih' la-, lāā' lā-koh' mi'kuu' he- sa- ga-tih' hoh' hnāh', hnāh' hi- lāā' lā-koo- tē-hyah' kyaā' Dio. Hi- he' ga-jā' lā-koh' mi'kuu' he- kye- dsa- to-nē' kih' koo- hne- jūh-. 12 Sa- chaa- ga- jñah' jmi-gyūh' la- hi- lāā' jne', jēēh' jaa- ba' he' hi- ga-kwaa' Dio hi- na-ngē' jwē' lāā' jne'.

13 Ma' ga-jēē' lā-jēē' dsa-ta' he' ni' miih- sa- goh' Pee' kyaah' Jwaa~, he-ja- ga-taayh' jēē- dsayh'. Jēēh', ñe- bih' apóstole he' ma' laay' dsa- wa' hi- cha- hi-, ni' sa' kyūyh-

hwëh' ka-läh'. Hi' ga-lä'kyuuy' he' ba' hi' he' ma' ga-näay' kyaah' Jesús. ¹⁴ Hi' ga-jëy' he' ma' cheh' dsa-nëh' hi' ma' jluuh' he' jee' kiyh' ja-, he-ja- sa' ga-la' ma' jäyh' sa' llu' he' ma-la' lä'ja-. ¹⁵ Mah' ga-jmee' dsa-ta' mada' he' ga-hwëë' apóstole he', ta'ko-jiih' ga-taayh' ga'llay' juu' kyaah' dsa-kyaa'yh'. ¹⁶ Ma' jäyh':

—¿Ha' lä' llu' jmeen' kyaah' dsa-nëh' na'? Ma'ra' ju'dsoo' ga-jmeey' koo' he' juh-gaa' hi' lä-jëë' dsa- hi' chaa' Jerusalén la' ma-nëy-, he-ja- sa' le' jäh' jne' sa' dsoo'. ¹⁷ Lä-la' ba' wa' jmeen' mah' mo'so' lä-nëh' ga' juu' la' jee' jwii' jnän'. Wa' juuhn' kiyh' mah' mo'so' hlëëh' gyih' ni' jaa' kih' Jesús.

¹⁸ He-ja- ga-tëëyh' Pee' ka-läh' kyaah' Jwaa' ta' në'ta' mah' ga-siiyh':

—Mo'so' hlëëh' ga' hnäh' kih' Jesús, ni' mo'so' mi'tëëh' ga' hnäh' dsa- juu' kiyh'.

¹⁹ He-ja- ga-jëeh' Pee' kyaah' Jwaa' juu' kiyh':

—Jmee' da' hnäh' huu'dsë- ha- lä' sooh' kyaah' jnääh' cha'në' Dio, ¿che' llu' ga' he' mi'te' jnääh' kyah' hnäh' lla' he' mi'te' jnääh' kih' Dio? ²⁰ Pero sa' le' tu' jnääh' he' kwa- jnääh' juu' la-, lä-jë' he' ga-jëë' jnääh' kyaah' he' ga-nëh' jnääh' —ga-jäyh'.

²¹ He-ja- ga-jäh' dsa-ta':

—Ma-nëh' ba' hnäh' cher'mah' ga-nääh' ga' hnäh' kwah- juu' na-.

Ja-ga' ga-läy'. Sa' ga-jnööyh' ha- lä' jee' ma' jmeeh' dsih', jëëh' lä-jëë' ba' dsa- ma' jmee' juuh- kih' Dio kih' he' ga-la' lä'ja-.

²² Jëëh', ga-la' koo' he' juh-gaa' kih' dsa- hi' ga-hlaa' he' hi' ma' hää' la' ga' to'loo' ji-në-.

Ga'ngü' øøh' jne' kih' Dio mah' hyoyh' be'

²³ Lä' ma' ga-laa' apóstol he', ga'lla-näay' ka-läh' jee' ma' tääh' dsa-kyaa'yh', ja-ga' ga-jmeeyh' juu' ha- lä' ga-jäh' jmi-dsa- kaa' kyaah' dsa-gyuu' he'. ²⁴ Hi' ma' ga-nuu' lä-jëë' dsa-kyaa'yh', ga-taayh' ko-jøh' lä-jëëy' ga-chuuy' kyaah' Dio, ga-jäyh':

—Jaa- hne- ba' jmeeh- hih-, hne- he' Dio hi' ga-jmeeh' gyuu' hwa', ga-jmeeh' jmi-nëeh', hi' ga-jmeeh' lä-jë' he' ga' cha-.

²⁵ Hi' hne- ga-kwah' juu' lä-koo- ga-hlëëh' David hi' ga-jmee' ta'he' kyah' lä' ma' ga-hlëëyh' lä-la':

¿Hee- ba' la' chi-jwaa- dsa- lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu'?

Lä-kaa- jee' jwii-, dsa-taayh' juu' kwee- kyaah' huu'dsë- he' sa' jmää' ta'.

²⁶ Dsa-kuh' lä-jëë' dsa-ta' kaa'h', mah' jmeey' ko-jøh' kyaah' dsa-kyaa'yh', hnooyh- ha- lä' jee' lla-dsëy' Dio kyaah' Cristo hi' na-lleeh' kyaay', ga-jäh' David.

²⁷ 'Hi' ma'ra' he' ga-la' ba' he' ja- jee' jwii- la-, ga-kuh' Herode kyaah' Poncio Pilato kyaah' dsa- hi' sa' laa' judiu hi' kyaah' dsa- judiu. Ga-hnooy' juu' kih' Jesús, gyuu- hi' na-jngëë' kyaah' hi' ga-hñaah'.

²⁸ Kyaah' be' kyah' hi' kyaah' huu'dsë- kyah' ma-na-la- juu' jää' ha- lä' le' kih' Jesús hi' ja-ba' lä'ja- ga-jmee' dsa- he' kiyh'. ²⁹ Jëë' da' Dsa-jøøh' kyaan- ha- lä' jøøh- dsa- jnääh' na'. Kwa' be' kyaah' jnääh' hi' jmee' ta'he' kyah' mah' sa' lä-gah' jnääh' 'hlëëh' jnääh' dsa- kyaah' juu' kyah'. ³⁰ Hi' gooh- në' kih' hi' dsaah' mah' hläy' hi' kwa' be' kyaah' jnääh' mah' jmee' jnääh' cha-miih- he' juh-gaa- kyaah' be' kih' Jesús gyuu- kyaah' hi' na-jngëë' —ga-jäh' apóstol he'.

³¹ Ma' ga-dsaa' ga-hlëëyh' kyaah' Dio ga-jeh' hwa' jee' ma' täayh' ja-, lä' chah' ja- ga-taayh' na-kah' bih' Jmi-lle' Na-jngii', hi' ga-nää' bih' kway' juu' kih' Dio, ni' miih- sa' goyh'.

Ga'kwa' øøh' jne' be' kih' hi' lla-kyaa'

³² Lä-jëë' dsa- hi' ga-lä-dsoo' dsë' kih' Dio, koo- nëë' ba' ma' la' huu'dsë- kiyh', ni' jaa- sa' ma' jmee' kih' lä-jë' he' ma' cha- kiyh', ga-jmeey' kwaat- la' kih' lä-jëë' ba'. ³³ Kyaah' cha-miih- be', ga-lä-jëë' apóstole ga-jmeey' ju'dsoo' he' ga-lä-jiih' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. Hi' Dio ga-mi-jøø' cha-miih- kih' lä-jëë' dsa- he'. ³⁴ Jee' kih' dsa- he' ni' jaa- sa' ma' jmee' wëë' kih'. Jëëh' ma' chaa- øøh' jne' hi' ma' høø' hwa', hi' ma' høø' hne', ga-hniiy' he' ja- mah' ma' dsa-kay' kuu' he' ma' liyh' ja-, ³⁵ ma' dsa-kwëëyh' apóstole. Hi' apóstole he' ma'

ti-ma'llooh~kuu'ja-kih'lä'jaa-lä'jaa-hi-lla-kyaa'.

³⁶ Lä'ja- ga'jmeé José. Pero apóstole he' ga'mi'chee- dsih' Bernabé. Jmii- kiyh' hnøø' jäh': hi- kwa' be' kih' dsa'. Ma' laay' sa'ju- kih' Leví. Jee' ga-lä'chaa- Bernabé chee- Chipre, hwa' he- hä' jee' jmi-ñeeh'. ³⁷ Hi- he' ma' høø- koo- jwi' hwa' hi- ga'hniy'. Kuu' he- ga'liyh'ja-, na'kay- kih' apóstole.

5

Ga'juu' Ananía kyaah' mëy' Safira

¹ Che' kyuuh- ha- lä- ga'jmeé jaa- hi- ma' chee- Ananía kyaah' mëy' hi- chee- Safira. Dsa- he', ga'hniy' koo- jwi' hwa' kih' ka-läh'. ² Ga'taayh' juu' kwee- kyaah' mëy' ha- lä- juuy' mah' hmäy' to'dsaah' kuu' he- ga'hniy' hwa'ja-. He-ja- na'kay- to'dsaah' ba' kuu' ja- kih' apóstole. (Ga'jmeey' lä'koh' he- ga'kwëëyh' lä'jē- ba'.) ³ He-ja- ga-jäh' Pee' siyh':

—Ananía, ¿ha- lä- ma-he- Tana' neh- tuh-hoh' ma'juuh' kih' Jmi-lle' Na-jngii', he- ma-hmäy' to'dsaah' kuu' he- ma'hniy' hwa' kyah'? ⁴ ¿Ja' he- kyah' ba' hne- ma' la' hwa' ja- ta'ko-jiih' sa- ma'hniy'? Hi- ma' ga'hniy' hwa'ja-, ¿ja' he- kyah' ba' hne- kuu' he- ga'lēh' kih' hwa'ja-? ¿He-la' ma-ja- huu'dsē- hliih' he- ma-jmeeh' lä-na-? Ja- he' dsa- na- hi- ma-juuh' kih', kih' Dio ba' na- ma-juuh'.

⁵ Ma' ga'nuu' Ananía juu' ja-, ga'tayh' hwa', ga'juuy' go-te-. Peer- ga-lä'goo- dsē' lä'jē- dsa- ma' ga'nuuy' he- ga-la- lä'ja-. ⁶ Chih- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-bäayh- Ananía koo- hmiih-, mah' ga-jäay' na'haay'.

⁷ Ga-lä'hi' koo- hnē- hor~, ja-ga' ma' ga'lloo' mëy' jee' ma' tääh' apóstole, ni- sa- ñey- he- na- ma-la-. ⁸ He-ja- ga-jäh' Pee':

—Chiih' jnä, ¿che' ko-ja- jiih' ga-kēē' hwa' kyah' hnäh' he- ga'hniy' hnäh'?

He-ja- ga-jäh' dsa-mē' he':

—Ja-ba' ko-ja- ga-kēē'.

⁹ Mah' ga-jäh' Pee' siyh' dsa-mē' he':

—¿Ha- lä- ma-taah' hnäh' juu' kwee- ma-juuh' hnäh' kih' Jmi-lle' kih' Dsa-jøøh'

jnän', laah' hnäh' sa- cha- he- le'? Jēē' da' hi- tääh' ho'haah' na-, hi- ma-ya-nää' ma-na'haa' dsa-ñuuh- kyaah'. Ja-ba' lä-na- dsa-näay' dsa-jäay' hne- ka-läh'.

¹⁰ Hi- lä'chah' ja- ga'tah' dsa-mē' he' cha'nē' Pee', ga'juuy'. Hi- chah' ba' ga'lla-nää' chih-ñuuh- he' jee' ma' kyaah' dsa-mē' he' hi- ga-jēy' ma-na-juuy'. He-ja- ga-jäay' na'haay' ja-ba' koo' kih' dsa-ñuuh- kyaay'. ¹¹ He-ja- ga-lä'goo- jwēte dsē' lä'jē- hi- ga-heeh- juu' kih' Dio hi- lä'jē- ga-jñah' hi- ga'nuu' juu' ja-, ga-lä'goo- dsēy' ka-läh'.

¹² Peer- cha-miih- he- juh-gaa- ma' jmeé apóstol jee' jwi- ja-. Hi- lä'jē- hi- ga-heeh- juu' kih' Dio ga'jmeé ko-jøh' kyaayh' jee' la' hoo' na'hi' kih' Salomón.

¹³ Ga'tih' ba' dsē' dsa- ha- lä- ma' jmeé- hi- ga-heeh- juu' kih' Dio, pero sa- ga'tuu- dsēy' ma'jmeey' ko-jøh' kyaayh'. ¹⁴ Ma'ke- lä-ja- ga-la', ma-ra- he- ga-lä-jwēē' ga' dsa- hi- ga-lä-dsoo' dsē' kih' Dio, jwēē' dsa-ñuuh- hi- lä-ja- dsa-mē' ka-läh'.

¹⁵ He-ja- ma' dsa-jäay' dsa-dsaah' kyaay' na'kyaay' nē' jii' cha'hoo' jwē' jee' ma' dsa-ngēē' Pee', ma' laay' ha- ga-che- tēy' miih- hih' kih' Pee' wa-ra- ga-ngēy' jee' ja-. ¹⁶ Hi- ma' go-nää' hi- chaa- jwi- he- tääh' jäh' kih' Jerusalén jäay- dsa-dsaah' kyaay', hi- ma' jäay' dsa- hi- kye- jmi-lle' hliih'. Lä'jē- hi- he' ma' dsa-jä' kih'.

Koo-ka-läh' ga-saayh' apóstole he'

¹⁷ Peer- ga-lä'lee' jmi-dsa- jøøh' hi- lä-ja- dsa- saduceo hi- laa' dsa-kyaayh'.

¹⁸ He-ja- ga-saayh' apóstole he', ga'taayh- neh-ñe'. ¹⁹ Pero hwē' ja-, ga'lloo' jaa- ángel kyaah' Dio, ga-näy' hoo' neh-ñe' mah' ga-hwēy' apóstol he', ga-siiyh':

²⁰ —Go-nää' hnäh' ka-läh', hi- na-cheh' ba' hnäh' hoo' na'hi' kih' gwah' oo', ja- kwah- hnäh' juu' na-hñaa' lä'jē- ha- lä- jmeé Dio chaa- dsa- ta-la' kih' Jesús.

²¹ Ga-mi-te' bih' lä'koh' ga'nuuy'. Tiuh- ga' ma' ga-jnä', ga-näy' ta- hoo' na'hi' kih' gwah' ja-, ga'taayh' mi-tēy' dsa-.

Ta'ko-jiih' ja-, jmi-dsa- jøøh' kyaah' dsa-kyaayh' ga'lla-näay' nē'ta' kiyh', mah' ga-jøøyh- lä'jē- dsa-ta' hi- lä'jē-

dsa-gyuu^h hi⁻ na-hñaa^h kyaa^h dsa⁻ Israel hi⁻ ga⁻jmeey^h mada⁻ he⁻ dsa⁻kyaa^h hi⁻ tää^h neh⁻ñe^h. ²² Ma⁻ ga⁻lla⁻nää^h poo⁻ neh⁻ñe^h sa⁻ chaa⁻ apóstol he⁻ mo⁻ tää^h. He⁻ja⁻ ga⁻näy^h na⁻jmeey^h juu⁻ kih⁻ dsa⁻ta^h, ²³ ma⁻ jäyh^h:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^h, ma⁻ ga⁻lla⁻nøø^h jnääh^h jee⁻ chih⁻ neh⁻ñe^h, na⁻jne⁻ ba⁻llu^h, tää^h ba⁻ hi⁻ høø⁻ neh⁻ñe^h. Pero ma⁻ ga⁻nä jnääh^h hoo⁻ neh⁻ñe^h ja⁻, sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ — ga⁻jäyh^h.

²⁴ Ma⁻ ga⁻nuu^h jmi⁻dsa⁻ jøø^h kyaah^h juu⁻ poo⁻, kyaah^h lä⁻jëë^h ga⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah^h, he⁻ja⁻ ga⁻taay^h jmeey^h to⁻ dsëy^h ha⁻ jii^h lla⁻nää^h apóstole he⁻ kyaah^h juu⁻ ja⁻. ²⁵ Hor⁻ ja⁻ ga⁻lloo^h jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ juu⁻:

—Hi⁻ ga⁻tää^h hnäh^h neh⁻ñe^h, hii⁻ tää^h ka⁻läh^h hoo⁻ na⁻hii⁻ kih⁻ gwah⁻ hlëëy^h dsa⁻ —ga⁻jäyh^h.

²⁶ He⁻ja⁻ ngoo^h juu⁻ poo⁻ kyaah^h dsa⁻ kyaay^h na⁻teey^h ka⁻läh^h apóstol he⁻, kyaah^h juu⁻ llu^h ba⁻. Sa⁻ ga⁻kaay^h, kih⁻ he⁻ goyh⁻ te⁻ dsa⁻ kuu⁻ kiyh⁻.

²⁷ Ma⁻ ga⁻lla⁻näy^h nē⁻ta^h, na⁻jää⁻ dsih⁻ cha⁻nē^h dsa⁻ta^h, he⁻ja⁻ ga⁻jäh^h jmi⁻dsa⁻ jøø^h siiyh⁻ apóstole he⁻:

²⁸ —Ja⁻ ga⁻chih^h jnääh^h hnäh^h ma⁻ja⁻, mo⁻to⁻ hlëëh^h ga⁻ hnäh^h dsa⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús? Pero he⁻ ma⁻jmeeh^h hnäh^h, lä⁻ ga⁻dsa⁻ jee⁻ jwii⁻ Jerusalén la⁻, ma⁻mi⁻tëëh^h hnäh^h dsa⁻, nuuh⁻ kyah^h hnäh^h, hnooh⁻ hnäh^h bää^h jnääh^h he⁻ ga⁻juu⁻ dsa⁻ nuuh⁻ he⁻.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh^h Pee⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻ ko⁻jøh^h kyaah^h jñah^h apóstole, ga⁻jäyh^h:

—Jmee⁻ bii⁻ he⁻ mi⁻te⁻ jne⁻ kih⁻ Dio ba⁻, lä⁻koh^h ga⁻ he⁻ mi⁻te⁻ jne⁻ kih⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻. ³⁰ Dio kyaa^h dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ ga⁻mi⁻jiiy^h Jesús hi⁻ ga⁻jngëeh^h hnäh^h na⁻tää^h dsöh^h hma⁻cru⁻. ³¹ Hi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻llaa^h Dio jøø^h jwoo⁻ ra⁻llu⁻ kiyh⁻, ga⁻jmäy^h dsa⁻ta^h hi⁻ ga⁻hñaa^h läy^h dsa⁻. Lä⁻ja⁻ ga⁻näy^h jwë⁻ kih⁻ dsa⁻ Israel, mah⁻ dsa⁻jëeyh⁻ kyaah^h Dio hi⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻che⁻ dso⁻kye⁻ kiyh⁻. ³² He⁻ja⁻ jmee⁻ jnääh^h dsoo⁻ kih⁻ juu⁻ la⁻. Hi⁻ lä⁻kye⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻ jmee⁻ dsoo⁻ ka⁻läh^h, ja⁻ba⁻ he⁻ ga⁻kwëeh^h Dio lä⁻jëë^h hi⁻ nuuh⁻ kiyh⁻.

³³ Lä⁻ ma⁻ ga⁻nuu^h dsa⁻ta^h he⁻, ga⁻ya⁻jëë^h dsëy⁻ cha⁻miih⁻, hnøøy⁻ ma⁻ jngëëy⁻ apóstol he⁻. ³⁴ Pero jee⁻ kih⁻ dsa⁻ta^h he⁻ ma⁻ hää⁻ jaa⁻ fariseo hi⁻ ma⁻ chee⁻ Gamaliel. Hi⁻ he⁻ ma⁻ laa⁻ jaa⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaa^h ley⁻ hi⁻ lä⁻jëë^h ba⁻ dsa⁻ ma⁻ jmäy⁻ jøø^h. Ga⁻noo⁻ ta⁻jwoh⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻jmeey⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻hwëë⁻ apóstole ko⁻hwëë⁻. ³⁵ Mah⁻ ga⁻jäyh^h:

—Jëë⁻ da⁻ hnäh^h dsa⁻ta^h, dsa⁻goon⁻ hi⁻ chaa⁻ Israel la⁻. Leeh⁻ hnäh^h hee⁻ na⁻ jmeeh^h hnäh^h kih⁻ dsa⁻ na⁻. ³⁶ Mi⁻dsooh⁻ da⁻ hoh⁻ hnäh^h ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁻ jee⁻ jnän⁻ jää⁻. Ya⁻hëë⁻ jaa⁻ dsa⁻goo⁻ jne⁻ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Teuda. Ga⁻jmäy⁻ hñiiy⁻ jøø^h. Koo⁻ kye⁻ hñaa⁻ laa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kuh⁻ kyaay^h. Pero ga⁻juu⁻ dsa⁻ he⁻, hi⁻ lä⁻jëë^h hi⁻ ma⁻ nuuh⁻ kiyh⁻ ga⁻sa⁻ ga⁻jñee⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻dsaa⁻ juu⁻ kiyh⁻. ³⁷ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, jii⁻ he⁻ ga⁻sooh⁻ censo, ya⁻hëë⁻ Juda dsa⁻ galileo. Lä⁻ja⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ga⁻jøøh⁻ hi⁻ he⁻ hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻juuy⁻ hi⁻ lä⁻jëë^h dsa⁻ kyaay^h ga⁻sa⁻ ga⁻jñee⁻ ka⁻läh^h. ³⁸ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh^h tøø⁻ dsa⁻ na⁻, wa⁻ lla⁻näy^h kiyh⁻. Cher⁻mah⁻ nuuh⁻ he⁻ kyey⁻ na⁻, la⁻ hu⁻dsë⁻ kih⁻ dsa⁻ ta⁻jmah⁻, o cher⁻mah⁻ hñii⁻ bih⁻ jmeey⁻ lä⁻na⁻, llaa⁻ ba⁻ juu⁻ na⁻. ³⁹ Pero cher⁻mah⁻ la⁻ kih⁻ Dio juu⁻ he⁻ kway⁻ na⁻, sa⁻ lä⁻këh⁻ hnäh^h jmi⁻ heeh⁻ hnäh^h. Leeh⁻ hnäh^h, le⁻ ga⁻che⁻ lla⁻dsëeh⁻ hnäh^h kih⁻ Dio —ga⁻jäh^h Gamaliel siiyh⁻ dsa⁻ta^h he⁻.

⁴⁰ Ga⁻heeh⁻ ba⁻ dsa⁻ta^h he⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻hlëeh⁻ Gamaliel ja⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻tëey⁻ ka⁻läh^h apóstole he⁻, ga⁻kway⁻ kih⁻ hi⁻ ga⁻juuyh⁻ kih⁻ mah⁻ mo⁻so⁻ hlëeh⁻ gyih⁻ kih⁻ Jesús. Ja⁻ga⁻ ga⁻tøøy⁻. ⁴¹ Ma⁻ ga⁻hwëë⁻ apóstole cha⁻nē^h dsa⁻ta^h he⁻, ma⁻ chaa⁻ bih⁻ llu⁻. Jëë⁻ ba⁻ dsëy⁻ kih⁻ he⁻ ga⁻kwa⁻ Dio jwë⁻ he⁻ ga⁻jëëy⁻ wii⁻ kwaat⁻ kih⁻ Jesús. ⁴² Lä⁻jë⁻ jmi⁻ ba⁻ sa⁻ ma⁻ tuy⁻ mi⁻tëëy⁻ dsa⁻ hi⁻ kway⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús hi⁻ jäyh⁻ laa⁻ Cristo. Lä⁻ja⁻ ma⁻ jmeey⁻ hoo⁻ na⁻hii⁻ kih⁻ gwah⁻ hi⁻ cha⁻neh⁻ kih⁻ dsa⁻ ka⁻läh^h.

6

Ga⁻hñaa^h gyee⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ be⁻ kih⁻ apóstole

¹ Jmii' ja- ga-lä-jwëë' ga' hi- ga-heeh- kih' Jesús. Ma'ja- ga-soo- juu' jee' ti-llooyh- he- kuh- dsa- koo- jmi' koo- jmi'. Ga-lä-hnee- hi- ma' hlëeh- griego kyaah' hi- ma' hlëeh- hebreo, kih' he- sa- na-kah' kwee- wii' he- ga-hyoh' dsa-më' hni' hi- hlëeh- griego lä-koh' te' he- ga-hyoh' hi- ma' hlëeh- hebreo. ² He-ja- lä-jëë- gya-tuu' apóstole he- ga-jøøyh- lä-jëë- hi- ma-heeh- juu' kih' Dio mah' ga-taayh' juu', ga-jäyh':

—Sa- sooh- kyaah' jnääh' he- tu' jnääh' kwa- jnääh' juu' kih' Dio mah' ti'llooh' jnääh' he- kuh- dsa-. ³ He-ja- jwëëhn- hnäh' øøhn', lee- hnäh' gye- dsa- hi- hii' juu' kih' jmee- he- llu' jmah', dsa- hi- ngëë' hi- ma-hyoh- cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Hi- he' ba' dsa-he' goo- ta' la-. ⁴ Jnääh' ga-nøø' ba' jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio hi- kwa' jnääh' juu' kiyh' ka-läh'.

⁵ Ga-jä' ba' kwee- juu' kih' ga-lä-jëë- dsa- he'. He-ja- ga-hñaay' Esteban hi- ma' dsoo' dsë' cha-miih- kih' Dio hi- ma' kyey- cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Hi- ga-hñaay' Felipe kyaah' Prócoro, kyaah' Nicanor, kyaah' Timón, kyaah' Parmeno, kyaayh' Nicolás dsa- chaa- Antioquía. Nicolás he' sa- ma' laay' judiu pero ga-ngëëy' hñiiy' mah' leey' koo- ba' kyaayh'. ⁶ Lä-jëë- hi- he', na'jäay- cha'në' apóstole. Hi- lä-chah' ja- ga-kye- apóstole goo- në' kiyh', ga-ngiiy' kih' Dio mah' hääy'.

⁷ Lä-ja- ga-na' jwë' kiyh' he- kway' cha-ga-miih- juu' kih' Dio. Hi- ga-lä-jwëë' ga' dsa- hi- ga-heeh- jee' jwii- Jerusalén hi- jwëë' hi- ma' laa' jmi-dsa- ga-lä-dsoo' dsëy' juu' kih' Dio.

Ga-saayh' Esteban

⁸ Peer- jnaah' llu' dsë' Esteban hi- kyaah' be' kih' Dio ga-jmeey' cha-miih- he- juh-gaa- jee' jwii- ja-. ⁹ Koo- gwah- mäh- jee' dsa-nee- judiu, jee' ja- ma' tääh' koo- nää' dsa- hi- chee- Libertados. Hi- ma' tääh' hi- ya-nää' jwii- Cirene kyaah' jwii- Alejandría hi- lä-kye- hi- chaa- hwa' Cilicia hi- Asia. Hi- he' na- ga-lä-hnee- kyaah' Esteban. ¹⁰ Pero sa- ga-liyh' kyaah' Esteban, kih' he- ma' hlëëyh- kyaah' cha-miih- huu-dsë- llu' hi- ma' hlëëyh-

lä-koo- kwa- Jmi-lle' Na-jngii'. ¹¹ Ma' sa- ga-lih' dsa- he', he-ja- ga-laay' dsa- hi- ga-jmee' juu' ta-juu':

—Ma-nuu' jnääh' ma-mi-kwah' Esteban Moisé hi- ma-mi-kwayh' Dio ka-läh'.

¹² Lä-jwë' ja-, ga-tooyh- je- dsë' hi- chaa- Jerusalén ja-, lä-kye- kih' dsa-gyuu' kyaah' ta-jwoh' kyaah' ley. He-ja-, lä-chah' ja- ga-näay' na'chayh- Esteban mah' na'jäay- në'ta'. ¹³ Hi- ga-kwaay' dsa- hi- ga-jmee' juu' ta-juu' në'ta' ja-. Hi- he' na- ga-jäh':

—Dsa-nuuh- la- sa- tuy- mi-kwayh' gwah- na-jngii' na- hi- mi-kwayh' ley ka-läh'. ¹⁴ Ma-nuu' jnääh' ma-jäyh', Jesús dsa- Nazaret heey' jee' la- jnän', hi- mi-siiy' lä-jë- lä-nøø' jnän' he- ga-lla' Moisé.

¹⁵ Ma' ga-jëë' lä-jëë- dsa-ta' hi- ma' tääh' në'ta' ja-, jee' cheh' Esteban, ga-jëëy' nëy', la' lä-koh' në' jaa- ángel.

7

Ga-kwa' Esteban ju'dsoo' kih'

¹ He-ja- ga-jäh' jmi-dsa- jøøh' he' siiyh': —¿Che' dsoo' juu' he- hni' dsa- kyah'?

² Hi- ga-jäh' Esteban:

—Dsa-nuuh- øøhn', dsa- ma-kaah' kyaan-, nuu- da' hnäh'. Dio hi- gya' gyuu' ga-mi-jnäay- hñiiy' kih' tää' jnän' Abraham lä' ma' ga-gyay- hwa' Mesopotamia, ja-ga' dsooy' ta' Haran. ³ He-ja- ga-jäh' Dio siih' Abraham: “Ya-hëë' gooh', wa' jä' ba' hi- chaa- kyah' mah' gwa- ta' hwa' he- kwëëhn- hne-.” ⁴ Ja-ga' ya-hëë' Abraham hwa' jee' ma' tääh' dsa- caldeo, ngooy' na'gyay- hwa' Haran. Ma-ngëë' ma-juu- jmi- Abraham, ja-ga' ga-chee' Dio Abraham ta' hwa' la-, jee' tøøh' jne' na'.

⁵ Pero sa- ga-kwa' Dio he- la' juu' he- ma' hyoh' Abraham, ni- jee' ma' jmeey' hne' kiyh' sa- ga-hyoyh'. Hwa' la- ga-bääh- Dio hñii' ma' kwëëyh' Abraham kyaah' lä-jëë- dsa- kyaay' hi- ja-ga' ga-lä-chaa-. Pero sa- ga' ma-chaa- jooy' ma'ja-. ⁶ Ga-jäh' Dio siih' Abraham: “Dsa- kyaah' hi- ja-ga' lä-chaa-, dsa-näay' dsa-taayh' jyoh' hwa' goo' dsa- hi- chaa- uu'. Jee' ja- jmääh- dsih' ta' lä-të- dsë' hi- jmeeh- dsih' lä-jiih'

tē' kye' hñā-loo' jī-ñē-. ⁷ Pero ma-ra' he-lla' ba' jñā' ta' kih' hī- jmeeh' dsa- kyaah'. Ma-ngēē' he- ja-, hwēē' dsa- kyaah' hwa' Egipto, ya-hnāāyh- jñā' jee' la-." ⁸ Ja-ga' ga-jmee' Dio hmooh' kyaah' Abraham, ga-jmeey' mada' he- uuh' jmi-ngo' kiyh'. Ma-ngēē' he- ja-, ga-lā'chaa' Isaac joo' Abraham. Ma' ga-hya' Isaac jñā' jmi-, ga-wih' jmi-ngo' kiyh'. Hi- lā'ja- ga-jmee' Isaac kih' joo' Jacob, hi- ja-ba' lā'ja- ga-jmee' Jacob kih' lā-jēē' gya-tuu' joo' dsa- ma-gyuh- jñān'.

⁹ Hi- lā-jēē' joo' Jacob he' ga-lā-wii' dsēy' kyaah' José ooyh-. Ga-hnēēy' José kih' dsa- hī- ga-nāā' ta' Egipto, mah' dsa-jmeey' ta' lā-jmii' lā-jē-. Pero Dio sa' ga-tu' kiyh', ¹⁰ ga-lāāy' José kih' lā-jē' nēē' he- wii' he- ma' jēēy-, hi- ga-kwēēyh' cha-miih- huūdsē- llu' hi- ga-jmeey' ga-jāy' llu' cha'nē' Faraón, rey kyaā' dsa- Egipto. He-ja- ga-tih' dsē' rey he', ga-tooyh- goo- José he- ga-jmeey' hih' kih' lā-jēē' dsa- Egipto hi- lā'kye- ta' he- cha-cha'neh' kih' rey he', ga-he' gooy-.

¹¹ 'Pero ma-ngēē' he- ja-, ga-jēē' dsa- hoo' lā-kaa- hwa' Egipto hi- lā'ja- lā- ga-tē' Canaan la-ka-lāh'. Cha-miih- wii' ga-jēēy', kih' he- sa' ga-jñā' he- ma' kuh' dsa- ma-gyuh- jñān'. ¹² Lā- ma' ga-nuu' Jacob he- ma' hnii' dsa- trigo hwa' Egipto, ga-cheey' joo' ta' Egipto ja-. He- ja- la' to-nē' he- na-nāā' dsa- ma-gyuh- jñān' jee' ja-. ¹³ Lā- ma' ga-tē' to' jiih' he- na-nāāy' ta' Egipto ja-, ja-ga' ga-mi-jñāā- José hñii' he- laay' ooyh' dsa- he'. Lā-jwē' ja- ga-lā'kyuu' Faraón lā-jēē' dsa- kyaā' José. ¹⁴ Hi- ga-cheē' José juu' he- dsa-nāā' lā-jēē' hī- chaa- kiyh' kyaah' jmiy- Jacob ta' Egipto. Koo- nāā' dsa- he' tee' to' lo'gyaa' dsē- gyii'hñāā'. ¹⁵ He-ja- ngoo' Jacob ta' Egipto. Jee' ja- ga-lloo' jmi- ga-juuy' hi- lā'ja- ga-juu' lā-jēē' joo'. ¹⁶ Jee' lā-jēē' hī- he' na-haay' ta' hwa' Siquem, koo- jwi' hwa' jee' ga-la' Abraham kih' joo' Hemor lā-kyeē' mah' haay' hñii' kyaay'.

¹⁷ 'Lā- ma' ngoo' ga-dsēē' jmi- he- ga-bāāh- Dio hñii' kyaah' Abraham, ga-lā-jwēē' jwēte dsa- kyaay' hwa' Egipto

ja-. ¹⁸ Jmi- ja- ya-hēē' jñah' rey hwa' Egipto hī- sa- dsooh- dsē' kih' José. ¹⁹ Rey he' ma' kyuyh- ha- lā- ma' jmeey' kih' dsa- ma-gyuh- jñān', ga-jmeeyh' dsa- jñān' cha-miih-. Lā-jiih' ga-jmeey' hih' he- juu' lā-jēē' gyuh- nūh- kyaay' mah' mo'so' lā-jwēē' gyih'. ²⁰ Jmi- ja- ga-lā'chaa' Moisé. Cha-miih- ga-tih' dsē' Dio gyuh- Moisé he'. Uu- sih- ba' ga-lih' cho'jmiy- ga-hmāāy' gyuh- he' cha'neh' kiyh'. ²¹ Ja-ga' ga-lleey- ka'hne' jee' ma' hii' goo- juuy'. Pero ma' ga-jēē' jo-mii- rey gyuh- he', ga-tēēy- hī- ga-mi-kwaay- lā-koo- joo' ba'. ²² Jee' ja- ga-lā-tēē' Moisé lā-jē' he- ma' kyuh- dsa- Egipto. Lā-jē' juu' kiyh' ma' la' kyaah' be' hī- lā-jē' ta' kiyh' ma' go-hii' llu'.

²³ 'Ma' ga-hya- Moisé to'loo' jī-ñē-, ja' dsēy' dsa-jēēy' dsa- Israel dsa-gooy'. ²⁴ Ma' ga-llooy' jee' tāāh' dsa- Israel he', ga-jēēy' dsa- Egipto ma' kway- kih' jaa- dsa- Israel. Lā'chah' ja- ga-lāāy' ooyh- he' mah' ga-jngiiyh' kih' dsa- Egipto. ²⁵ "Na' ba' lā-ngēē' dsa-goon-, Dio lāāy' ta-la' ki' jñā' ba'", laā' Moisé. Pero sa' ga-tah' dsē' ooyh- he- ja-. ²⁶ Ma' ga-jñā' jyoh' jmi-, ga-jēē' Moisé uu' dsa-gooy' hī- ma' tāāh' tee-. Ma' hnōō' Moisé ma' llaā' hnii-, he-ja- ga-jāyh': "¿He-la' jmeeh- hnāh' lā-na'? ¿Ja' ooh' ba' hnāh' na-, mah' tāāh' hnāh' tee'h'?" ²⁷ Dsa- hī- ma' kwa' kih' dsa-kyayh' he' ga-hlōoyh' kih' Moisé mah' ga-siiyh': "Sa' chaa- hī- ma-hñāā' hne- mah' jmāāh' hñāah' dsa-ta', jmāāh' hñāah' jwēē' he- llah' ta' kyaā' jñāāh'. ²⁸ ¿Che' hnooh- jngēēh' jñā' lā- ga-jngēēh' dsa- Egipto lloo'?" ²⁹ Ma' ga-nuu' Moisé juu' ja- ga-kyuy', na'gyay- ta' hwa' Madián, laay' jaa- dsa- chaa- uu' ba'. Jee' ja- ga-lā'chaa' uu' joo'.

³⁰ 'Ma-ngēē' to'loo' jī-ñē- gya' Moisé hwa' kii' ja-, ma' ga-lā-jñāā' jaa- ángel ta' cha'nēy' jee' ma' koo- koo- chaah' to' nē' moh' Sináí. ³¹ Peer- ga-lā-dsaa- dsē' Moisé ma' ga-jēēy' he- ja- mah' ngooy' na-jēēy- chuh-. Ja-ga' llooy- chuh-, ga-nuuy' ga-hlēēh' Dio kyaayh': ³² "Jñā' laan' Dio kyaā' dsa- ma-gyuh- kyaah'. Laan' Dio kyaā' Abraham, laan' Dio kyaā' Isaac, hī- Dio kyaā' Jacob." Peer- ga-jlāā' Moisé kih'

he- goyh, mo-so- ga-tuu- dsëy' ma' jëëy'. ³³ He-ja- ga-jäh' Dio siyh': "Jñuu' loo- he- hä' tih' na-. Jëëh', jee' cheh' na-, la' na-jngii'. ³⁴ Man- kwee- jëë- wii' dsa- kyaan- hi- tääh' hwa' Egipto. Ma-nuun- ki-hooyh-, he-ja- ma-jñaan- mah' lää' jnih'. Na' na-, ña- kyaah' jnä' mah' cheen- hne- ta- Egipto", ga-jäh' Dio.

³⁵ Hlëëh- ga' Esteban kyaayh':

—Dsooh- ba' hoh' hnäh' ha- lä- ga-jäh' dsa-goo- jne' hi- ga-jmee' hña- dsë- kih' Moisé jää', hi- ga-jäh': "Sa- cha- hi- ma-hña- hne- mah' jmääh' hñaah' dsa-ta', jmääh' hñaah' jwëë- he- llah' ta' kya- jnääh'." He' ba' Moisé hi- sa- ga-taah- dsa-goo- jne' ta', ga-chee' Dio laay' jaa- dsa-ta' hi- laay' jaa- hi- lää- dsa-. Juu' la- ga-ngëë- ángel kih' Moisé, lä- ma' ga-lä-jnäay' jee' ma' koo- chaah' too' ja-. ³⁶ Moisé he' ga-hwëëy' dsa- ma-gyuh- jnän- hi- ma' tääh' Egipto, ga-jmeey' cha-miih- he- juh-gaa- jee' ja- hi- lä-ja- ga-jmeey' jee' jmi-ñeeh- gyuu', hi- lä-kaa- hwa' kii' jee' ga-ngëëy' ka-läh', lä-jiih' ga-të- to'loo' ji-ñe-. ³⁷ Moisé he' ga-jäh' siyh' dsa- Israel: "Dio jmee' ya-hëë' jee' kyah' hnäh' jaa- hi- ngëë' juu' lä-koo- jmee- jnä'. Kih' hi- he' ba' nuuh' hnäh'", ga-jäh'. ³⁸ Moisé hi- ma' hää' jee' kih' dsa- ma-gyuh- jnän- hwa' kii' ja-, he' ba' hi- ga-hlëëh' kyaah' ángel moh' Sinaí, hi- he' na- ga-hyoh' juu' mah' ngëëy' jnän- he- jmee- cha- jne' kih' Dio.

³⁹ 'Pero dsa- ma-gyuh- jnän- sa- ga-hii' ma' nuuy' kih' Moisé, ni- lä-ja- sa- ga-taayh- ta', ma' hnøoy' ma' dsa-näay' ka-läh' ta' Egipto. ⁴⁰ He-ja- ga-jäh' dsa- he' siih- Aarón: "Jmää' jaa- dio hi- noo- në' jnän', jëëh' sa- ñe' jne' hee- na- ma-la- kih' Moisé hi- ga-hwëë' jne' hwa' Egipto." ⁴¹ He-ja- ga-jmää' dsa- jaa- gyuu' kya'. Ma' ga-laa' kya' he', ga-jngëëy' jah' mah' ga-llay' cha-në' kya' hi- ga-jmääy' dio. Peer- ga-lä-cha- llu' lä-jëë- dsa- he' kih' ta' he- ga-jmeey' kyaah' gooy-. ⁴² He-ja- ga-lä-øø' Dio kih' dsa- he', ga-kway' jwë' mah' jmeey' juuh- kih' nuu' hi- hëë- gyuu'. Lä-ja- na-sii- jee' lle' juu' he- ga-hlëëh' hi-

ga-ngëë' juu' kih' Dio. Lä-la- ga-jäh' Dio: Hnäh' dsa- Israel, ja- he' jnä' ga-kwëëh' jah',

ni- ja- ki- jnä' he- ga-jëeh- hnäh' jah' ta'ko-jiih' ga-taah' hnäh' to'loo' ji-ñe- hwa' kii' ja-.

⁴³ Lla- he- ma' jmeeh' hnäh' lä-ja- kin-, ga-kyeh- hnäh' na-hyoo' kih' Moloclä-kaa- jee' ya-nääh' hnäh',

hi- lä-ja- ga-jmeeh' hnäh' kih' nuu' kya- dio Refán.

Ga-jmeeh' hnäh' juuh- kih' dio hi- na-laa- kaah- hnäh' ba'.

He-ja- hwëën' hnäh' jee' na-, mah' cheen- hnäh' ta- oo- ga-miih- kih' Babilonia, ga-jäh' Dio.

⁴⁴ 'Pero ma' cha- ba' gwah- kih' dsa- ma-gyuh- jnän', jee' ma' täayh' hwa' kii' ja-. Gwah- ja- ma' la' lä-koo- ga-mi-jnä- Dio kih' Moisé gyuu' moh'. He-ja- ba' ja- ga-jmee' dsa- ma-gyuh- jnän- koo- gwah- kyaah' loo' jah' he- ma' chee- tabernáculo. Neh- ja- ma' tääh' kuu' he- ma' na-sii- hmooh' kih' Dio. ⁴⁵ Lä- ma-kye- ba' dsa- tabernáculo ja-, ma' ga-løø' Josué ga-noo- në' lla- Moisé. Jmii' ja- ga-hwëë' Dio dsa- hi- chaah- hi- ma' tääh' hwa' jee' tøøhn' la- mah' ga-taah' dsa- ma-gyuh- jnän- kyaah' Josué. Hi- lä- ma-høoy' ja-ba' tabernáculo ja-, lä-jiih' ga-gya- David. ⁴⁶ Dio ga-mi-jää' David cha-miih-, he-ja- ga-chuu' David kyaayh' mah' kway' jwë' le' koo- hne' jee' gya- Dio, he' ba' hi- laa' Dio kya- Jacob. ⁴⁷ Pero Salomón jo-ñuu' bih' hi- ga-jmee' hne' ja-.

⁴⁸ 'Pero Dio Jøøh' jnän- sa- gyay' gwah- he- na-la- kyaah' goo- dsa-. Ja-ba' lä-ja- ga-jäh' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio:

⁴⁹ Gyuu' ba' la' høøn' jee' jmeen- hih-,

hwa' la-, la' jee' chihn- tiiñ- ba'.

¿Ha- lä-ja- he- jmeeh' hnäh' hne' kin-? ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän'.

¿Che' laah' hnäh' hnøø' jee' teeñ- dsën-?

⁵⁰ ¿Ja' kyaah' goon- ga-jmeen' lä-jë- he- la-? ga-jäh' Dio.

⁵¹ 'He- ba' che- chaah- hnäh' —ga-jäh' Esteban—. ¿He-la' sa- hii- lä-ngëëh' hnäh'? Lä-jë- jiih- kwah- hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llë' Na-jngii'. Jmeeh- hnäh'

ja-ba' lä'koo- ga-jmee' dsa- ma-gyuh- jnän'. ⁵² Dsa- ma-gyuh- jnän', lä'hii' nē' ba' ga-jmeeyh' dsa- hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio. Hi- ga-jngēēy' kō-llaa' hi- ga-hlēēh' he- jā' ga'jāa- hi- lluu' go-te. Hi- ma' ja' hi- lluu' he', ga-jmeeh' hnäh' hi- ga-jngēēh' hnäh' ka-läh'. ⁵³ Ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä' la' ley kih' Dio, he- ga-ngēē' ángel kih' Moisé, mah' sa- ga-mi-teh' hnäh'.

Ga-jngēēy' Esteban

⁵⁴ Lä' ma' ga-nuu' dsa- he' he- ga-hlēēh' Esteban lä'ja-, ga-lä-lleey' ngaayh', lä'jiih' ga-juu' cha-jay', kih' he- ga-ya-jēē' dsēy' kyaayh'. ⁵⁵ Pero Esteban ma' kye- cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Ga-chooyh' nēy' ta' gyuuuh', ga-jēēy' ga-tah' jmēē' jee' gya' Dio hi- ga-jēēy' Jesús cheh' jwoo' ra-lluu' kih' Dio. ⁵⁶ He-ja- ga-jäyh':

—Jēē' da' hnäh', hii' jnä' jēēn' gyuuuh' na-hña' lä'jēē-, jēēn' Hi-ga-lēē' ngo' cheyh' jwoo' ra-lluu' kih' Dio.

⁵⁷ Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ga-jney' to-gway', ga-ta' ga-hooyh' ki-gaa-, koo-mii' ba' ga-jmeey' ga-saayh' Esteban. ⁵⁸ Ga-sēēy' lä' ga-tē' chuuh' jwii' ja-. Hi- lä'jēē- hi- ga-hnii' kiyh' ga-lleey' hmiih- he- ma' na-läay- mah' ga-høø' jaa- chih- hi- ma' chee- Saulo. Mah' ga-løøy' tey' kuu' kih' Esteban. ⁵⁹ Ta'ko-jiih' te' dsa- kuu' kiyh', ga-hlēēh' Esteban kyaah' Dio, ga-jäyh':

—Jesús Dsa-jøøh' kyaan', heeh' jmi-lle' kin'.

⁶⁰ Ga-juu' jnēy' mah' ga-hlēēy' koo- ki-gaa-:

—Dio kyaan', ta' jmee- kwaat' kih' he- hliih' he- jmee- dsa- kin'.

Ma-la' ma-hlēēy' lä'ja-, ga-juu'.

8

¹ Ga-hiih- ba' dsē' Saulo he- ga-juu' Esteban.

Ja-ba' jmi' ja-, ga-lä'cha- koo- hnii- juuh- kyaah' lä'jēē- dsa- hi- ga-heeh- juu' kih' Jesús jwii- Jerusalén. Lä'jēē- dsa- he' ga-sa' ga-jnee', ga-näay' ta' Judea hi- ta' Samária ka-läh'. Ma-la' apóstole ba' ga-jä' Jerusalén ja-.

Ga-jmeeh' Saulo dsa- hi- ga-heeh- juu' kih' Jesús

² Kō-llaa' dsa- hi- mi-te' kyaah' Dio, ga-jäay' Esteban mah' na-haay' hi- ga-hooh' jwēte dsa- he' kiyh'. ³ Ga-løø' Saulo jmeeyh' lä'jēē- hi- ma-heeh- kih' Jesús. Ma' dsa-hey' lä'koo- lä'koo- hne' kih' dsa-. He- wii' ba' ma' dsa-hwēēy' dsa-mē' dsa-nuuh- ma' dsa-jäay' neh'ne'.

Dsa- hi- ma' chaa- Samária ga-heeh- ju'hmēē' kih' Jesús

⁴ Lä'jēē- dsa- hiih' ga-sa' ga-jnee' he', ga-näa' bih' hlēēy' dsa- ju'hmēē' kih' Jesús lä'kaa- jee' ga-näay'. ⁵ Ngoo' Felipe ta' jwii- Samária na'kway- juu' kih' Jesucristo jee' ja-. ⁶ Jwēē' dsa- ga-taah' nuu- lä'kaa- tuh-dsē' juu' he- ma' kwa- Felipe, lä' ma' ga-jēēy' cha-miih- he- juh-gaa- he- ma' jmeey'. ⁷ Lä'jēē- jmi-lle' hliih' hi- ma' tääh' tuh-dsē' dsa- ga-hwēē- hooyh' ki-gaa-. Hi- jwēē' dsa- hi- sa' liih' goo-tii' ga-hlaa' hi- lä'jēē- hi- jluuh' ga-jä' kih'. ⁸ Peer' ga-lä'chaa- llu', dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja-.

⁹ Ja-ba' jee' jwii- ja-, ma' gya' jaa- dsa- chee- Simón hi- ma' tēē- ji-nah'. Ma' mi-gaay' dsa- hi- chaa- jee' ja- hi- ma' jmäay- hñiiy' jøøh'. ¹⁰ Lä-jøøh' lä-mäh' ma' tih- dsē' lä'koh' ma' nuuy- juu' kih' dsa- he', ma' jäyh':

—Dsa-nuuh- la- ba' kye- cha-miih- be' kih' Dio.

¹¹ Ma' jmee- dsa- he' kiyh', jēēh' ma-lä-hii' mi-gaay' dsa- kyaah' ji-nah' he- ma' jmeey' ja-. ¹² Pero ma' ga-kwa' Felipe ju'hmēē' lä'koo- jää' Dio dsa- lä'hiih- kih' hi- ha- lä' la' kih' Jesucristo, kō-llaa' dsa- he' ga-lä-dsoo' dsē' mah' ga-saa- jmi- dsa-mē' dsa-nuuh-. ¹³ Hi- lä'kye- hñii' Simón hi- ma' tēē- he', ga-lä-dsoo' dsēy' hi- ga-saay- jmi- mah' ga-løøy' jmeey' kō-jøøh' kyaah' Felipe. Ma' dsaa- jwēte dsēy' ma' jēēy- lä'jēē- he- juh-gaa- he- ma' jmee- Felipe.

¹⁴ Hi- ga-nuu' apóstole hi- ga-jä' Jerusalén he- ma-heeh- dsa- chaa- Samária juu' kih' Dio. Ma' ga-nuuy' ja-, ga-cheey' Pee' kyaah' Jwaa- ta' ja-. ¹⁵ Lä-

ma' ga'lla'näy' jee' ja-, ga'ngiyy' kih' lä'jēē dsa- hi- ma-heeh- juu' kih' Dio mah' hyoyh- Jmi-lle' Na-jngii'. ¹⁶ Jēēh', ni' jaa- hi- he' sa' ga' ma-hyoyh- Jmi-lle' Na-jngii', koo- ma-na-saay- jmi- lä'hih- kih' Jesús ba'. ¹⁷ He-ja- ga'kye- Pee' kyaah' Jwaa- goo- nē kih' øøh' jne' he'. Lä'chah' ja- ga'tēēy' Jmi-lle' Na-jngii'.

¹⁸ Ma' ga'jēē' Simón koo- ga'kye- ba' apóstole goo- nē kih' øøh' jne', he- ga'tēēy' Jmi-lle' Na-jngii', he-ja- ga'jiih' Simón hi- ma' tēē- he' kuu' kih' apóstol, ¹⁹ ga'jāyh' siiyh-:

—Hnii' kin- heh' be' na- mah' lä'jēē dsa- hi- kyeen' goon- nē kih', tēē' Jmi-lle' Na-jngii'.

²⁰ He-ja- ga'jāh' Pee' siiyh- Simón:

—Wa' hee' hne- kyaah' kuu' kyah' na-, lä'llu' he- ma-jmeeh' huu'dsē- lah' he- la' kwa- Dio. ²¹ Ni' miih- sa' ga'tēēh' taah' hñaa' kyaah' ta' la-. Jēēh', sa' hii' koo- ba' huu'dsē- kyah' kyaah' Dio. ²² Wa' lä-dsaa- hoh' kih' he- hliih' kyah' na- hi' ngii' kyah' kih' Dio ha- ga- che- che' ba' Dio huu'dsē- hliih' he- ma-jmeeh' na-. ²³ Man- kyah'. Ma-ra- mi'dsiih' lliih' laah' hne-, na-hñuu' ga' hne- kyaah' he- hliih' na- —ga'jāh' Pee'.

²⁴ He-ja- ga'jāh' Simón hi- ma' tēē- he' siiyh- Pee' kyaah' Jwaa-:

—Ngii' hnäh' kih' Dio mah' mo-so- ja- he- hliih' he- ma-jāh' na- nē kin-.

²⁵ Ma-ngēē' ma' jmee- apóstole he' ju'dsoo' hi- ma' kway- juu' kih' Dio, ga'näy' ta- Jerusalén. Lä'jē- jwii- mäh- he- na-hee- hwa' Samária, he- nøø' cha'jwē' jee' ga'näy' ja-, ga'hleēy' dsa- ju'hmēē' kih' Jesús.

Ga'hleēh' Felipe jaa- dsa-jøøh' hi- ma' chaa- Etiopía

²⁶ Jaa- ángel kyaa- Dio ga'hleēh' kyaah' Felipe, ga'jāyh':

—Gwa- ta' kye', jwē' he- go-hii' Jerusalén he- dsøø- ta- Gaza, ja-ba' jwē' he- dsa-ngēē' ta- hwa' kii-.

²⁷ He-ja- ya'hēē' Felipe ngoo'. Cha'jwē' jee' ngooy' ja-, ga'jeey' jaa- dsa-gyuh' hi- ma' chaa- Etiopía. Hi- he' laa' ta' juuh-, høøy' kuu' kih' nē'ta' kih' reina Candace hi-

chaa- Etiopía. Dsa- he' hää' jwē' ngaah' he- ñeey' Jerusalén na'jmeey' juuh- kih' Dio. ²⁸ Jee' gyay' neh- carret kiyh', ma' hēy- juu' he- ga'sii' Isaía hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo'. ²⁹ He-ja- ga'jāh' Jmi-lle' kih' Dio siiyh- Felipe:

—Gwa-, chuh- koo' carret kiyh'.

³⁰ He-ja- ngoo' Felipe ko-chih' ta- koo' carret ja-. Ma' ga'nuuy' hē- dsa- he' juu' he- ga'sii' Isaía hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio, he-ja- ga'ngiyy' juu' kih' dsa- he':

—¿Che' ngēēh' he- hēh- na-? —ga'jāh' Felipe.

³¹ He-ja- ga'jāh' dsa- he':

—¿Ha- lä- lä-ngēēn' cher'mah' sa- chaa- jaa- hi- jii' juu' la-?

He-ja- ga'tēēy' Felipe, ga'llaay' koo' kiyh' neh- carret ja-.

³² Ma' hē- dsa- he' jee' na-sii- lä-la-: Na'jää- dsih' lä'koh' dsa-jää- dsa-jaa- bor-rego jee' jngēēy',

lä'koo- jaa- borrego hi- sa- hooh- ma' jää- dsih' jee' tuy' jñu-,

ja-ba' lä-ja- sa- ga'näy' hooy' ni- miih-.

³³ Lä- tē- dsē' dsa- ga'jmeeh- dsih', sa- ga-nøø' ta' kiyh' lä'koo- lle' kih'.

Ga'jngēēh' dsih', sa- ga-lä'chaa- joo'siyyh'. ¿Ha- ta- ja- joo'siyyh' mah' hlēēh' dsa- kiyh'?

³⁴ He-ja- ga'ngii' dsa- he' juu' kih' Felipe: —Ta' jmee- hñaa- hoh', chiuh' jnä', ¿hii- kih' hlēēh' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio la-, che' kiyh' hñiyy' o che' kih' hi- jñah'?

³⁵ He-ja- ga-løø' Felipe mi-jnäa- he- hnøø' jäh- juu' ja-, ga'hleēy' ju'hmēē' kih' Jesús. ³⁶ Jee' ga'näy' cha'jwē' ja-, ga'tēēy' jee' hla- jmi-, he-ja- ga'jāh' dsa- he':

—Hee- jmi- hla- la-, ¿che' sa- le' saan- jmi- jee' la-?

³⁷ Mah' ga'jāh' Felipe:

—Cher'mah' jmeeh- dsøø- lä'kaa- tuh-hoh', le' ba'.

Hi- ga'jāh' dsa- he':

—Jmee- ba' jnä' dsøø', Jesucristo laa' joo' Dio.

³⁸ Hi- ga'jmeey' dsa- he' mada- dsa-siih- carret ja-. Ga'jñaa- neh- carret mah' ga'näy' lä-uuy' cha'jmi-. Jee' ja- ga'chaa- Felipe jmi- dsa- he'. ³⁹ Lä- ma' ga-hwēēy- cha'jmi- ja-, ni- sa- liih- gyih' ga'jøø'

Jmí-lle' kih' Dio kih' Felipe ta' jee' jyoh'. Mo'so' ga-lä-jnäa' gyih' cha'në' dsa-he'. Ngaah' bih' kiyh' lä-kaa' tuh-dsëy'.
⁴⁰ Ja-ga' ga-lä-jnäa' Felipe jee' jwii' Azoto. Hi' ngoo' bih' kway' ju'hmëe' kih' Jesús lä-koo' lä-koo' jwii' lä-jiih' ga-tëey' jwii' Cesarea.

9

Ga-heeh- Saulo juu' kih' Jesús *(Hch. 22:6-16; 26:12-18)*

¹ Lä-jiih' ma' ga-juu' Esteban, sa' ga-tu' Saulo ma' jmeeyh' dsa-, jäyh' ma' jngëeyh' 'lä-jëe' hi' ma-heeh- kih' Jesús. He-ja-ñee' Saulo kih' jmi-dsa-jøøh',² na'ngiiy' je' kih' dsa-ta' mah' cha- jwë' dsooy' gwah' kih' dsa- judiu he' chih' jwii' Damasco. Ma' dsa-hnäayh' dsa-më' dsa-ñuu' hi' ma-tääh' jwë' hmëe' kih' Jesús, mah' ma' tëey' dsa-täayh' neh-ñe' jwii' Jerusalén.
³ Miih- ga' hnøø' llooy' Damasco ja-, ni' sa' ga-lä-liih' gyih' ma' ga-juu' koo' je' tøj-lëe' ñih' në' kiyh' jee' ngooy' ja-.⁴ Hi' ga-tayh' hwa'. Jee' ja- ga-nuuy' ga-hlëeh' jaa' dsa- hi' ga-jäh':

—Saulo, Saulo, ¿he-la' hñaa' hoh' kyaah' jnä'?

⁵ He-ja- ga-ngii' Saulo juu' kih' hi' ga-hlëeh' he':

—¿Hi' hne- dsa-ñuu'—? —ga-siiyh'.

He-ja- ga-jäh' hi' he':

—Jnä' he' Jesús hi' ga-llooh' hñaa' hoh' kyaah'. He' jmeeh' hñaa' ba' hne- na', he' hah' kin' jwë' he' taahn' hne-.

⁶ Peer' goyh' hi' jläay', ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿hee- na' hnooh' jmeen'?

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Noo-, go-he' ta' jee' jwii' na-. Jee' na' jmee' dsa-juu' hee- na- ga-tëeh' jmeeh'.

⁷ Dsa- hi' ga-näa' kyaah' Saulo he' ga-taayh' jëe' dsayh'. Ga-nuu' bih' ga-hlëeh' pero sa' ga-jëey' ni' jaa-.⁸ Ma' ga-noo' Saulo jee' ma' kyaay' ja-, hnøøy' ma' jëey', pero mo'so' ga-lä-jnä' mi' nëy'. He-ja- dsa- ba' na-hää' goo' Saulo na-jäay' ta' Damasco.⁹ Jee' ja- ga-jäy' tuu' lä-jiih' ga-të' hnë- jmi', sa' cha- he' ga-kuh' ga-hiyh' ni' miih-.

¹⁰ Damasco ja- ma' gya' jaa' discípulo kyaah' Jesús, hi' chee- Ananía. Dio ga-mi-jnäa' kih' Ananía mah' ga-siiyh':

—Ananía.

He-ja- ga-ngiiy' kiyh':

—Hi' jnä' la- Dsa-jøøh' kyaan'.

¹¹ He-ja- ga-jäh' Dio siiyh':

—Go-hëe', gwa- ta' jwë' he' chee- Ko-dsoo'. Gwa- cha'neh' kih' Juda. Ja- jwiiyh': “Ma-jan' hlëehn' kyaah' Saulo, dsa-ñuu' hi' chaa' Tarso.” Hi' he' gya' ngii' kih' jee' ja-.¹² Ma-mi-jnäan' hne- kih' Saulo he' goh' go'kyeh- gooh- në' kiyh' mah' lä-jnä' mi' nëy' —ga-jäh' Dio.

¹³ He-ja- ga-jäh' Ananía:

—Dsa-jøøh' kyaan', joh' jiih' sa' ma-nuun' cha- juu' hñaa- dsë' dsa-ñuu' he'. Joh' he' hliih' sa' ma-jmeey' jwii' Jerusalén, ma-jmeeyh' dsa- hi' na-jngëe' kyaah'.¹⁴ Hi' na' na' ma-jay' jee' la- kyaah' hih' kih' jmi-dsa- kaa', tëey' lä-jëe' hi' hnaah- hne-.

¹⁵ He-ja- ga-jäh' Dio siih' Ananía:

—Gwa-, jëeh' hi' he' na-lleeh' kyaan' mah' dsa-kay' juu' kin' kih' dsa- hi' sa' laa' judiu hi' kih' dsa-ta' kaa' hi' kih' lä-jëe' judiu ka-läh'.¹⁶ Jnä' mi-jnäan' kiyh', jmee' bii' dsa-ngëey' cha-miih- wi' kwaat' kin' —ga-jäh' Dio siih' Ananía.

¹⁷ Ja-ga' ngoo' Ananía jee' gya' Saulo. Ma' ga-llooy' ga-hey' cha'neh', ga'kyey- gooy- në' kiyh'. Mah' ga-jäyh' lä-la':

—Saulo øøhn', Jesús hi' ga-lä-jnäa' kyah' cha-jwë' jee' ya-ñeh', hi' he' na- ma-chee' jnä' ta' la' mah' lä-jnä' mi' nëh' hi' mah' hñah' cha-miih- be' kih' Jmí-lle' Na-jngii'.

¹⁸ Lä-chah' ja- ga-sa' ga-hla' he' ma' na-jlë- mi' në' Saulo, he- la' lä-koo' sa-uu' hmooh-. Hi' lä-chah' ja- ga-lä-jnä' mi' nëy'. Hi' ga-nooy- ngooy' mah' ga-saay- jmi'.
¹⁹ Ja-ga' ga-kuh' ga-hiyh' mah' ga-tëeyh' be' ka-läh'. Ga-jä' Saulo miih- jmi' kyaah' øøh' jne' hi' ma-heeh- kih' Jesús hi' ma' tääh' Damasco ja-.

Ga-kwa' Saulo juu' kih' Jesús jwii' Damasco

²⁰ Neh' gwah' kih' dsa- judiu he' chih' jwii' Damasco ja-, ga-løoy' kway' juu' kih' Cristo, ga-jäyh', he' ba' hi' he' laa' Joø' Dio.

21 Lā-jēē dsa- hī- ga-nuu' ga-taayh' jēē dsayh', ma' jayh':

—Jā' hī- na- na- ma' ngē jmeē hñaa- dsē' kih' dsa- kyaa' Jesús jwii- Jerusalén ma'ja-? Jā' hī- na- na- ja' hī- hnøø' ma' saah' dsa- kyaa' Jesús mah' ma' dsa-jääy- cha'nē jmi-dsa- kaah'?

22 Pero Saulo ma' hlēēyh' kyaah' cha-ga'miih- be' koo- hä' koo- hä'. Ga-mi-jnäay- na-hñaa- ' lā-jēē- ja-ba' dsoo' Jesús he' laa' Cristo, lā-jiih' ga-kah' ga-gwēh' huu'dsē- kih' judiu hī- ma' tääh' Damasco ja-.

Ga-kyuu' Saulo kih' dsa- judiu

23 Ma-hya- cha-miih- jmi' gya' Saulo jwii- Damasco ja-, mah' ga-taah' judiu juu' kwee- he- ma' jngiiyh' kih' Saulo.

24 Pero chah' ba' ga-lä-ñē- Saulo hee- na- ma' hnøø' dsa- ma' jmeē' kiyh'. Lā-jmii- ' lā-hwē' ga-taah' dsa- täay- ho'haah' kih' chuuh' jwii- ja-, hnøøy' ma' jngiiyh' kih' Saulo. 25 Pero øøh' jne' ga-taayh- neh- hma-ta- mah' ga-jñaa' ta-la- hwē', ta-dsoh' na'hyah- he- na-jnē- chuuh' jwii-. Lā-ja- ba' ga-laa' Saulo.

Ñee' Saulo jee' jwii- Jerusalén ga-mi-jēey- apóstole

26 Ma' ga-lloo' Saulo jwii- Jerusalén, hnøøy' ma' jmeey' ko-jøh' kyaah' øøh' jne' jee' ja-. Pero lā-jēē dsa- he' ma' na-hñaa' dsih', sa' ga-jmeey' dsoo' he- ma-heeyh- kih' Jesús. 27 He-ja- ga-jøø' Bernabé kih' Saulo na-jääy- cha'nē apóstole. Jee' ja- ga-jmeeh' Bernabé juu' he- ga-jēē- Saulo Jesús cha-jwē' hī- ga-hlēēh' kyaayh' hī- ga-jmeeyh' juu' he- sa' goh- Saulo ga-kway' juu' kih' Jesús lā-kaa- tuh-dsēy' jee' jwii- Damasco. 28 He-ja- ga-jä' Saulo mah' ga-løøy' jmeey' ko-jøh' kyaah' øøh' jne' hī- chaa- Jerusalén. 29 Ni- miih- sa' goyh' ma' hlēēyh' kih' Jesús, ma' ti-chooy' juu' kyaah' judiu hī- ma' hlēēh- griego. Pero dsa- he' hnøøy' ma' jngēēyh' Saulo. 30 Ma' ga-lä-ñē- øøh' jne', hii' goo- ma' jngēēh' dsih', he-ja- ga-jääy- Saulo ga-näay' kyaah' ta- Cesarea, ja- jiih' ga-cheey' ta' jwii- Tarso.

31 Ja- jiih' mo-so- ga-hii' goo- kih' lā-jēē- øøh' jne' he'. Ma' hii' ti' kiyh' lā-kaa- Judea, lā-kaa- Galilea hī- lā-kaa- Samária ka-läh'. Kih' he- gayh- Dsa-jøøh' jnän- he-ja- cha-ga'miih- ma' hnaayh- Dio hī- ga-lä-jwēē' ga' øøh' jne' kyaah' be' kih' jmi-lle' Na-jngii'.

Ga-jä' kih' Enea

32 Ga-lloo' koo- jmi' ngoo' Pee' na-jēēy- øøh' jne' lā-koo- lā-koo- jwii- lā-jiih' ga-llooy' na-jēēy- hī- ma' tääh' Lida. 33 Jee' ja- ga-jēēy' jaa- dsa-ñuuh- hī- chee- Enea. Ma-hya- jña' jī-ñē- kyaay' nē' jii' dsaayh', sa' liih- goo- tüy'. 34 He-ja- ga-jäh' Pee' siyh':

—Enea, Jesucristo ma-mi-hlää' hne-, noo- chooh' jii' kyah'.

Hī- lä-chah' ja- ga-noo- Enea. 35 Hī- lā-jēē dsa- chaa- jee' jwii- Lida hī- jee' jwii- Sarón ga-jēēy' dsa- hī- ga-hlaa' he', he-ja- ga-ngēē dsa- he' hñii' kih' Dsa-jøøh' jnän-.

Ga-lä-jiih' Dorca

36 Jmi' ja- ma' chaa- jaa- dsa-mē' hī- ma' laa' øøh' jne' jee' jwii- Jope. Dsa-mē' he' ma' chee- Tabita, kyaah' griego hnøø' jäh- Dorca. Ta-ko-jiih' ga-gya- dsa-mē' he' jmi-gyuu', ga-jmeey' he- llu' jmah' ba' hī- ga-jmeey' be' kih' hī- tä-ñē'. 37 Ga-lloo' koo- jmi' ga-lä-dsaah' Dorca hī- ga-juuy'. He-ja- ga-gyēēh- dsih' mah' na-kyaay- jee' ga-tē' to' jwēē' hne'. 38 Jäh- ba' kih' jwii- Lida ja-, ma' jā' jwii- Jope. He-ja- ma' ga-nuu' øøh' jne' hī- ma' tääh' Jope gya' Pee' jwii- Lida, ga-cheey' uu' dsa-ñuuh- na-jmeey' juu' kiyh' mah' wa-jäy- na-koh' ta' Jope.

39 Ma' ga-nuu' Pee' juu' ja-, ngooy' kyaah' dsa- he'. Hī- ma' ga-llooy' cha'neh- ja-, ga-jää' dsih' jee' kyaa' hii' Dorca. Jwēē' dsa-mē' hñii' ma' tääh' hooh- kiyh' jee' ja-. Hī- ma' ga-lloo' Pee' ga-kuyh' lā-ku' lā-jii' kiyh' hooyh-, heeyh- Pee' lā-jē- hmiih- he- ga-hme' Dorca lā- ma' jiiyh'. 40 Ja-ga- ga-hwēē' Pee' lā-jēē dsa-mē' he', hī- ga-juuyh' jnēy' ga-løøy' ngiiy' kih' Dio. Ja-ga- ga-jiiyh' nēy' ta' jee' ma' kye- jmi-ngo' kih' Dorca mah' ga-siiyh':

—Tabita, noo⁻.

Mah¹ ga⁻na¹ Tabita mi⁻ne¹. Ma¹ ga⁻jëëy¹ Pee¹, ga⁻gyay⁻. ⁴¹ He⁻ja⁻ ga⁻sooh¹ Pee¹ gooy⁻ mah¹ ga⁻chaayh⁻. Hi⁻ ja⁻ga⁻ ga⁻tëëyh¹ lä⁻jëë⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ ga⁻tëëyh¹ dsa⁻më¹ hñi¹ he¹ ka⁻läh¹, mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Hi⁻ ma⁻lä⁻jiih¹ la⁻.

⁴² Ga⁻lä⁻jëë⁻ dsa⁻ chaa⁻ jwii⁻ Jope ga⁻nuu¹ juu¹ ja⁻, he⁻ja⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ga⁻ngëë¹ hñi¹ kih¹ Dio. ⁴³ Cha⁻miih⁻ jmi¹ ga⁻jä¹ Pee¹ jee¹ jwii⁻ Jope ja⁻, cha⁻neh¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Simón hi⁻ ma¹ mi⁻llu¹ loo¹ jah¹.

10

Ga⁻jmeë¹ Cornelio mada⁻ he⁻jä¹ Pee¹

¹ Jwii⁻ Cesarea ma¹ gya¹ jaa⁻ dsa⁻ñuu¹ hi⁻ ma¹ chee⁻ Cornelio. Ma¹ laay¹ dsa⁻jøøh¹ kya¹ hñä¹ laa¹ hløø¹ hi⁻ chee⁻ Italiana. ² Dsa⁻ñuu¹ he¹ ma¹ hnaayh⁻ Dio kya¹ah¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma¹ chaa⁻ kya¹ay¹. Hi⁻ ma¹ gayh⁻ Dio, ma¹ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio lä⁻jë⁻ jmi¹, hi⁻ ma¹ jmeey⁻ cha⁻miih⁻ be¹ kih¹ hi⁻ tä⁻ñee¹. ³ Jee¹ gyay¹ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio, ko⁻hi⁻ hnë⁻ ta⁻ ga⁻hloo¹, ga⁻hëë⁻ mi⁻nëy¹ ga⁻jëëy¹ na⁻hñaa¹ na⁻dsa⁻ jaa⁻ ángel kya¹aa¹ Dio hi⁻ ga⁻he¹ ta⁻ jee¹ gyay¹, hi⁻ ga⁻jäh¹:

—Cornelio.

⁴ Mah¹ ga⁻jëëy¹ koo⁻ hweh⁻, Peer⁻ goyh⁻ ga⁻ngiiy¹ juu¹ kih¹ ángel, ga⁻jäyh¹:

—¿Hee⁻ na⁻ jwah¹ hne⁻ Dsa⁻jøøh¹ kya¹an¹?

Hi⁻ ga⁻jäh¹ ángel siyh⁻:

—Ma⁻tih¹ ba¹ dsë¹ Dio lä⁻jë⁻ he⁻ ngiih¹ hi⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ kwëëh¹ hi⁻ tä⁻ñee¹. ⁵ Chee⁻ dsa⁻ ta⁻ Jope. Wa¹ lla⁻chiyyh¹ Simón, ja⁻ba¹ hi⁻ tëëyh⁻ Pee¹, mah¹ wa¹ jäy⁻. ⁶ Hi⁻ he¹ gya¹ cha⁻neh¹ kih¹ jñah¹ hi⁻ chee⁻ Simón hi⁻ mi⁻llu¹ loo¹ jah¹ cha⁻hoo¹ jmi⁻ñeeh¹. Hi⁻ he¹, jäh¹ hee⁻ na⁻ jmeeh¹.

⁷ Ma¹ ngaah¹ ángel hi⁻ ga⁻hlëëh¹ kya¹ayh¹, ga⁻tëëh¹ Cornelio uu¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ jmeë⁻ ta⁻ kiyh¹ kya¹ah¹ jaa⁻ hløø¹ hi⁻ jwah¹ kya¹ayh¹ hi⁻ ma¹ mi⁻te¹ kih¹ Dio. ⁸ Ma⁻la⁻ ma⁻jmeeh¹ Cornelio lä⁻jë⁻ juu¹ kih¹ dsa⁻ he¹, ja⁻ga⁻ ga⁻cheey¹ ta⁻ Jope.

⁹ Ma¹ ga⁻jnä¹ jyoh¹ jmi¹, ma¹ ngoo¹ ga⁻të¹ lla¹hyoo⁻ hi⁻ ngoo¹ ya⁻jäh¹ dsa⁻ he¹ ta⁻ Jope. Hor⁻ ja⁻ ga⁻wii¹ Pee¹ gyuu¹ jee¹ ga⁻të¹ to¹

jwëë¹ hne¹, jee¹ na⁻ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio. ¹⁰ Ja¹ kyoyh⁻ jee¹ ma¹ gyay¹, hnøøy¹ ma¹ kuyh¹. Ta⁻ko⁻jiih¹ jøøy⁻ jmeë⁻ dsa⁻ ma¹, ga⁻hëë⁻ mi⁻nëy¹ koo⁻ he⁻ ga⁻mi⁻jnä⁻ Dio kiyh¹, jee¹ gyay¹ chuuy¹ kya¹ah¹. ¹¹ Ga⁻jëëy¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁻ na⁻hñaa¹ lä⁻jëë⁻ koo⁻ he⁻ la¹ lä⁻koh¹ ta⁻jmaah¹, na⁻hñuu⁻ lä⁻jë⁻ kye¹ kiih¹ he⁻ ga⁻jyoo¹ lä⁻ ga⁻të¹ hwa¹. ¹² Neh¹ ja⁻ ma¹ tääh¹ lä⁻jëë⁻ nëë¹ jah¹, ma¹ tääh¹ jah¹ hi⁻ choo¹ goo⁻ ti¹, ma¹ tääh¹ jah¹ hi⁻ sëëh⁻ hñi¹ hwa¹, hi⁻ ma¹ tääh¹ ta¹ jah¹ hi⁻ hëë⁻ gyuu¹h¹. ¹³ Jee¹ ja⁻ ja⁻ koo⁻ juu¹, he⁻ jäh¹.

—Noo⁻ Pee¹, jngëëh¹ jah¹ na⁻ mah¹ kuh¹ — ga⁻jäyh¹.

¹⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ Pee¹:

—Jäh¹ ha¹ Dsa⁻jøøh¹ kya¹an¹. Jëëh¹, ni⁻ jaa⁻ hi⁻ laa¹ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ sah¹ sa¹ ma⁻kuhn⁻ jih¹ koh¹.

¹⁵ Koo⁻ ka⁻läh¹ ja¹ juu¹ jee¹ ga⁻të¹ to¹ jiih⁻:

—Kih¹ hi⁻ ga⁻jmä¹ Dio na⁻jngëë¹, ta⁻ jwah¹ laay¹ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻.

¹⁶ Hnë⁻ jiih⁻ ga⁻la¹ lä⁻ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻sooh¹ ta⁻jmaah¹ ja⁻, ngooh¹ ka⁻läh¹ ta⁻ gyuu¹h¹.

¹⁷ Ta⁻ko⁻jiih¹ ma¹ gya¹ Pee¹ jmeë⁻ cha⁻miih⁻ huu¹dsë⁻ he⁻ hnøø¹ jäh¹ he⁻ ga⁻jëëy¹ ja⁻, ga⁻lla⁻nää¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ Cornelio he¹, ngiiy⁻ juu¹ ha⁻ chih¹ hne¹ kih¹ Simón hi⁻ mi⁻llu¹ loo¹ jah¹, lä⁻jiih¹ ga⁻lla⁻nääy¹ jee¹ ja⁻. ¹⁸ Ma¹ ga⁻lla⁻nää¹ dsa⁻ he¹, ga⁻ngiiy¹ juu¹:

—¿Che¹ jee¹ la⁻ gya¹ Simón, hi⁻ tëëyh⁻ Pee¹? —ga⁻jäyh¹.

¹⁹ Gya¹ ga⁻ Pee¹ gyuu¹h¹ jmeey⁻ huu¹dsë⁻ ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ ga⁻jëëy¹ ja⁻, mah¹ ga⁻jäh¹ jmi⁻lle¹ kih¹ Dio siyh⁻:

—Jëë⁻ da¹ Pee¹, uu⁻ dsa⁻ ma⁻ya⁻nää¹ hnaah⁻ hne⁻. ²⁰ Jñaa¹ mah¹ go⁻jëë⁻. Ta⁻ jmeë⁻ to¹ hoh¹, gwa⁻ kya¹ayh¹. Jnä¹ ba¹ ma⁻cheen⁻ dsa⁻ na⁻.

²¹ He⁻ja⁻ ga⁻jñaa¹ Pee¹ ta⁻ jee¹ ma¹ tääh¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻chee⁻ Cornelio he¹ mah¹ ga⁻siyh⁻:

—Hi⁻ jnä¹ la⁻ hi⁻ hnaah¹ hnäh¹. ¿He⁻la¹ ma⁻ya⁻nääh¹ hnäh¹? —ga⁻jäh¹ Pee¹.

²² He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ dsa⁻ he¹:

—Ma⁻ya⁻nøø¹ jnääh¹ mada⁻ kih¹ Corne-lio dsa⁻jøøh¹ kya¹aa¹ jnääh¹. Laay¹ jaa⁻ juu¹ hløø¹ hi⁻ lluu¹ hi⁻ gah¹ Dio, hi⁻ lä⁻jëë⁻ judiu

jwah' kyaayh'. Cornelio he' tēyhy' hne' gooh' cha'neh' kiyh' mah' nuuy' juu' he' kwah', lä'koō' mada' nuuyh' kih' ángel hi' na'jngēē'.

²³ Ja' ga' ga'taah' Pee' dsa' he' cha'neh'. Jee' ja' ga'jā' dsa' he' hwē' ja'.

Ga'lloo' Pee' kih' Cornelio

Ma' ga'jnā' jyoh' jmi' ga'noo' Pee', ngooy' kyaah' dsa' he' hi' ga'nāā' ko'llaa' øøh' jne' hi' chaa' Jope kyaayh'. ²⁴ Jyoh' jmi' ga' ga'lla'nāāy' jwi' Cesarea. Ma' gya' Cornelio jøø' kyaah' lä'jēē' ga' hi' chaa' kyaay', hi' kyaah' ome' hi' jwayh' kyaah'. ²⁵ Ma' ga'lloo' Pee' ho'hne' kiyh', ya'hēē' Cornelio mah' ga'heeyh'. Lä'chah' ja' ga'juuh' Cornelio jnē' cha'nē' Pee', ga'jmāāy' jøøh'. ²⁶ Pero Pee' ga'chaah' Cornelio ga'siyyh':

—Noo', ta' jmee' lä'na'. Dsa' ba' hne', dsa' ba'jnā' ka-lāh'.

²⁷ Lä' ma'llay' ja'ba' juu' ga'taayh' cha'neh' lä'jiyh' ga'tēy' jee' tääh' jwēē' dsa' hi' ga'kuh' jee' ja'. ²⁸ Mah' ga'jāh' Pee' siyyh':

—Ma'ñeh' ba' hnäh' kwee', na'høø' jwēte la' kyaa' jnääh' dsa' judiu he' dsa'tooh' jnääh' ko'jøh' kyaah' hi' sa' laa' judiu hi' ni' he' dsa'tooh' jnääh' cha'neh' kiyh' sa' le'. Pero Dio ma'mi-jnäā' kin' he' sa' sah' ni' jaa' dsa' ni' sa' laay' wa' hi' cha' hi'. He'ja' mo'so' jmee' ga'jnā' kwaat' he' sah' dsa' hi' sa' laa' judiu. ²⁹ He'ja' sa' ga'choon' juu' ni' miyh', lä' ma' ga'lloo' juu' kin', chah' ba' ma'jan'. He'ja' ngi'n' juu' kyah'. ¿He'la' ma'teeh' jnä'?

³⁰ He'ja' ga'jāh' Cornelio:

—Na' ma'hya' kye' jmi' sa' ma' kuh' ma' huhn', ja'ba' hor' la' ko'hi' hnē' ta' ga'hloo' gyan' ngi'n' kin' kih' Dio cha'neh' la'. Koō' ma' ga'jēēn' jaa' dsa'ñuuh' kye' hmiyh' jih'gyeh' cha'nēn'. ³¹ Hi' he' na' ga'jāh': "Cornelio, ma'nuu' ba' Dio lä'jē' he' ma'hlēēh' kyaayh', hi' kye' bih' kwaat' kih' lä'jē' he' ma'kwēēh' hi' tä'ñee'. ³² Chee' dsa' ta' Jope mah' wa' jä' Simón hi' tēyhy' Pee'. Hi' he' gya' cha'neh' kih' he' ba' Simón hi' mi'llu' loo'

jah', cha'hoo' jmi'ñeeh'. Wa'ra' ja' hi' he', hlēēh' hne'", ga'siyyh' jnä'. ³³ He'ja' chah' ba' ga'cheen' dsa' na'kyaa' hne'. Hi' llu' ba' ma'jmeeh' ma'ñeh'. Na' na' lä'jēē' jnääh' tøøh' jnääh' jee' la' cha'nē' Dio, mah' nuu' jnääh' juu' he' ma'hñah' kih' Dio.

Ga'kwa' Pee' juu' cha'neh' kih' Cornelio

³⁴ He'ja' ga'løø' Pee' hlēēh' lä'la':

—Na' ga' ma'lā'ngēēn' kwee', ma'ra' ju'dsoo' koō' ba' laa' dsa' cha'nē' Dio. ³⁵ Tih' ba' dsē' Dio kih' ga'lā'jēē' hi' gayh' hi' kih' hi' jmee' he' llu'. ³⁶ He'la' na' juu' he' ga'chee' Dio kih' dsa' Israel. Ju'hmeē' la' he' jmee' hii' ti' kih' dsa' ta'la' kih' Jesucristo hi' laa' Dsa'jøøh' kyaa' lä'jēē' dsa'. ³⁷ Ñeh' ba' hnäh' kwee' ha' lä' ga'la' lä'kaa' hwa' Judea, he' ga'løø' ta' Galilea, ma'ngēē' he' ga'hlēēh' Jwaa' kih' he' saa' dsa' jmi'. ³⁸ Ma'nuuh' ba' hnäh' ha' lä' ga'jmeē' Dio kyaah' Jesús dsa' chaa' Nazaret. Ga'kwēēy' jmi'lle' Na'jngi', hi' ga'kwēēy' cha'mi' be'. Hi' lä'kaa' jee' ga'ngēēy' ga'jmeey' he' llu' jmah' hi' ga'lāāy' lä'jēē' hi' ma' jēē' wii' kaah' hi'sa'llu', jēēh' Dio cheh' kyaayh'.

³⁹ Jmee' jnääh' ju'dsoo' kih' lä'jē' he' ga'jmeē' Jesús hwa' Judea hi' jee' jwi' Jerusalén. Hi' he' ga'jngi' dsa' kih', na'taay' dsoh' hma'cru'. ⁴⁰ Pero Dio ga'mi'jiyyh' ma' ga'hya' hnē' jmi' hi' ga'mi'jnāāy' mah' jēē' dsih' he' ma'lā'jiyyh'. ⁴¹ Pero sa' ga'mi'jnāāy' kih' lä'jēē' dsa'. Ma'la' kyaa' jnääh' hi' ga'lleeh' Dio jaa' ba' ga'mi'jnāāy' mah' jmee' jnääh' ju'dsoo' kiyh', jnääh' hi' ga'kuh' ga'hih' kyaayh' ma'ngēē' ma'lā'jiyyh' jee' kih' hi' na'juu'. ⁴² Ja' ga' ga'cheey' jnääh' kwa' jnääh' juu' kih' lä'jēē' dsa'. Mah' jmee' jnääh' dsoo', Jesús he' hi' na'hñaa' kih' Dio, laay' jwēē' kih' lä'jēē' dsa' hi' jiih' hi' lä'ja' kih' hi' na'juu'. ⁴³ Ga'lā'jēē' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo' ga'jmeē' dsoo' kih' Jesús, ga'jäyh', ta'la' kih' bih' dsa'che' dso'kye' kih' lä'jēē' hi' heeh' juu' kiyh'.

Ga'hyoh' dsa' hi' sa' laa' judiu jmi'lle' kih' Dio

44 Hlëehⁱ gaⁱ Peeⁱ lãⁱjaⁱ maⁱ gaⁱjyooⁱ Jmĩⁱlleⁱ Naⁱjngĩⁱ nẽⁱ kihⁱ lãⁱjẽẽⁱ dsaⁱ hĩⁱ maⁱ tãähⁱ nuuⁱ jeeⁱ jaⁱ. 45 Lãⁱjẽẽⁱ øøhⁱ jneⁱ hĩⁱ lãⁱ judiu hĩⁱ gaⁱllaⁱnãäⁱ kyaahⁱ Peeⁱ gaⁱtaayhⁱ jẽẽⁱ dsayhⁱ maⁱ gaⁱjẽẽⁱ gaⁱhyohⁱ dsaⁱ hĩⁱ saⁱ lãⁱ judiu Jmĩⁱlleⁱ Naⁱjngĩⁱ. 46 Gaⁱnuuyⁱ hlëehⁱ dsaⁱ heⁱ jyohⁱ juuⁱ hĩⁱ maⁱ jmeeyⁱ jũhⁱ kihⁱ Dio. 47 Heⁱjaⁱ gaⁱjähⁱ Peeⁱ:

—¿Hĩⁱ leⁱ haⁱ kihⁱ dsaⁱ laⁱ heⁱ saayⁱ jmĩⁱ, naⁱ heⁱ maⁱhyoyhⁱ Jmĩⁱlleⁱ Naⁱjngĩⁱ jaⁱbaⁱ lãⁱkooⁱ maⁱhñahⁱ jneⁱ?

48 Heⁱjaⁱ gaⁱjmeeyⁱ Peeⁱ madaⁱ gaⁱsaayⁱ jmĩⁱ lãⁱhihⁱ kihⁱ Jesús Dsaⁱjøøhⁱ jnãⁱ. Jaⁱgaⁱ gaⁱchuuⁱ dsaⁱ heⁱ kyaahⁱ Peeⁱ mahⁱ jãⁱyⁱ miĩhⁱ jmĩⁱ kyaayhⁱ.

11

Gaⁱjmeeyⁱ Peeⁱ juuⁱ kihⁱ øøhⁱ jneⁱ hĩⁱ maⁱ tãähⁱ Jerusalén

1 Gaⁱnuuⁱ apóstole, hĩⁱ gaⁱnuuⁱ øøhⁱ jneⁱ hĩⁱ maⁱ tãähⁱ Judea heⁱ gaⁱheehⁱ lãⁱkyeⁱ hĩⁱ saⁱ lãⁱ judiu juuⁱ kihⁱ Dio. 2 Maⁱ jahⁱ Peeⁱ taⁱ Jerusalén, kooⁱllaaⁱ øøhⁱ jneⁱ gaⁱløøⁱ tiⁱchooⁱ juuⁱ kyaayhⁱ, kihⁱ heⁱ maⁱ laayⁱ heⁱ jmeeyⁱ biiⁱ jũhⁱ jmĩⁱngoⁱ kihⁱ dsaⁱñũhⁱ. 3 Gaⁱjãⁱyⁱ:

—¿Heⁱlaⁱ ñeehⁱ naⁱjẽẽhⁱ dsaⁱ hĩⁱ saⁱ gaⁱwĩhⁱ jmĩⁱngoⁱ kihⁱ hĩⁱ naⁱkuhⁱ kyaayhⁱ kooⁱjøhⁱ?

4 Heⁱjaⁱ gaⁱjmeeyⁱ Peeⁱ juuⁱ lãⁱ maⁱ hũhⁱ haⁱ lãⁱ gaⁱlaⁱ kiyhⁱ taⁱ jeeⁱ ñeeⁱ, gaⁱjãⁱyⁱ:

5 —Jnãⁱ maⁱ gyanⁱ jwĩⁱ Jope ngĩⁱnⁱ kinⁱ kihⁱ Dio maⁱ gaⁱhẽẽⁱ miⁱnẽⁱnⁱ kooⁱ heⁱ gaⁱmiⁱjnãäⁱ Dio kinⁱ. Gaⁱjẽẽⁱnⁱ kooⁱ heⁱ laⁱ lãⁱkohⁱ taⁱjmaahⁱ naⁱhñũhⁱ lãⁱjẽⁱ kyeⁱ saⁱkiĩhⁱ gaⁱjyooⁱ gyũhⁱ lãⁱ gaⁱtẽⁱ jeeⁱ maⁱ gyanⁱ. 6 Gaⁱjẽẽⁱnⁱ kweeⁱ, hĩⁱ gaⁱmiⁱkyuunⁱ hĩⁱ jahⁱ maⁱ tãähⁱ nehⁱ. Gaⁱjẽẽⁱnⁱ jahⁱ hĩⁱ chooⁱ gooⁱ tiⁱ, gaⁱjẽẽⁱnⁱ jahⁱ hãäⁱ kyaahⁱ jahⁱ hĩⁱ sẽẽhⁱ hñiⁱ hwaⁱ hĩⁱ gaⁱjẽẽⁱnⁱ taⁱjahⁱ hĩⁱ hẽẽⁱ gyũhⁱ. 7 Jeeⁱ jaⁱ gaⁱnuunⁱ kooⁱ lleⁱ heⁱ gaⁱhlëehⁱ gyũhⁱ, gaⁱjähⁱ: “Nooⁱ Peeⁱ, jngëehⁱ jahⁱ naⁱ mahⁱ kuhⁱ.” 8 Heⁱjaⁱ gaⁱngĩⁱnⁱ kiyhⁱ: “Jahⁱhaⁱ Dsaⁱjøøhⁱ kyaanⁱ. Jẽẽhⁱ, niⁱ jaaⁱ hĩⁱ lãⁱwaⁱ hĩⁱ chaⁱ hĩⁱ hiⁱ niⁱ jaaⁱ hĩⁱ sahⁱ saⁱ maⁱkuhnⁱ jĩhⁱkohⁱ.” 9 Kooⁱ kaⁱlãhⁱ gaⁱhlëehⁱ gyũhⁱ jeeⁱ gaⁱtẽⁱ toⁱ jĩhⁱ: “Kihⁱ hĩⁱ gaⁱjmãäⁱ Dio naⁱjngëẽⁱ, taⁱ jwahⁱ

laayⁱ waⁱ hĩⁱ chaⁱ hĩⁱ.” 10 Hnẽⁱ jĩhⁱ gaⁱlaⁱ lãⁱjaⁱ, jaⁱgaⁱ gaⁱsoohⁱ kaⁱlãhⁱ taⁱjmaahⁱ jaⁱ, ngooohⁱ taⁱ gyũhⁱ. 11 Lãⁱchahⁱ jaⁱ gaⁱllaⁱnãäⁱ uuⁱ dsaⁱñũhⁱ hĩⁱ yaⁱnãäⁱ Ceⁱsarea, hnaayhⁱ jnãⁱ jeeⁱ maⁱ gyanⁱ. 12 Hĩⁱ Jmĩⁱlleⁱ kihⁱ Dio gaⁱsiĩhⁱ jnãⁱ jeeⁱ jaⁱ: “Gwaⁱbaⁱ hneⁱ, taⁱ jmeeyⁱ toⁱ hohⁱ”, gaⁱjãⁱyⁱ. Hĩⁱ jñeeⁱ øøhⁱ jneⁱ hĩⁱ chaaⁱ jeeⁱ jaⁱ gaⁱjmeeyⁱ kooⁱjøhⁱ kyaahⁱ jnãⁱ lãⁱ gaⁱtẽⁱ chaⁱnehⁱ kihⁱ dsaⁱñũhⁱ hĩⁱ gaⁱtẽẽhⁱ jnãⁱ. 13 Dsaⁱñũhⁱ heⁱ, gaⁱjmeeyhⁱ juuⁱ heⁱ gaⁱjẽẽⁱ jaaⁱ ángel hĩⁱ gaⁱnooⁱ chaⁱnẽⁱyⁱ chaⁱnehⁱ kiyhⁱ. Hĩⁱ gaⁱjmeeyhⁱ juuⁱ haⁱ lãⁱ gaⁱjähⁱ ángel siĩyⁱ: “Cheeⁱ dsaⁱ taⁱ Jope mahⁱ waⁱ jãⁱ Simón, hĩⁱ tẽẽyⁱhⁱ Peeⁱ. 14 Hĩⁱ heⁱ kwaⁱ juuⁱ haⁱ lãⁱ jeeⁱ lãähⁱ kyaahⁱ lãⁱjẽẽⁱ hĩⁱ chaaⁱ kyahⁱ”, gaⁱjähⁱ ángel siĩyⁱ. 15 Lãⁱ maⁱ gaⁱløøⁱnⁱ hlëehⁱnⁱ dsaⁱ heⁱ, gaⁱjyooⁱ Jmĩⁱlleⁱ Naⁱjngĩⁱ nẽⁱ kihⁱ lãⁱjaaⁱ lãⁱjaaⁱ, lãⁱkohⁱ gaⁱjyooⁱ nẽⁱ jnãⁱ lãⁱ maⁱ toⁱnẽⁱ. 16 Jaⁱgaⁱ gaⁱlãⁱdsoohⁱ dsẽⁱnⁱ lãⁱkooⁱ gaⁱjähⁱ Jesús jãäⁱ: “Maⁱraⁱ juⁱdsooⁱ, Jwaaⁱ gaⁱchaayⁱ dsaⁱ jmĩⁱ kyaahⁱ jmĩⁱ baⁱ, pero hnãhⁱ saahⁱ hnãhⁱ jmĩⁱ kyaahⁱ Jmĩⁱlleⁱ Naⁱjngĩⁱ.” 17 Cherⁱmahⁱ Dio gaⁱkwëẽhⁱ dsaⁱ heⁱ, jaⁱbaⁱ heⁱ gaⁱkwëẽyⁱhⁱ jneⁱ lãⁱ maⁱ gaⁱheehⁱ jneⁱ Jesús Dsaⁱjøøhⁱ jnãⁱ, ¿heeyⁱ lãⁱ jnãⁱ mahⁱ jwĩⁱnⁱ Dio: “Taⁱ kwëẽhⁱ hĩⁱ naⁱ”?

18 Maⁱ gaⁱnuuⁱ dsaⁱ heⁱ juuⁱ kihⁱ Peeⁱ gaⁱtaayhⁱ tiⁱ baⁱ, gaⁱjmeeyⁱ jũhⁱ kihⁱ Dio, gaⁱjãⁱyⁱ:

—Naⁱ gaⁱ maⁱnaⁱ jwẽⁱ kihⁱ hĩⁱ saⁱ lãⁱ judiu mahⁱ dsaⁱjeeyhⁱ kyaahⁱ Dio hĩⁱ jmeeyⁱ chaaⁱ dsaⁱ.

Gaⁱlãⁱjwëẽⁱ øøhⁱ jneⁱ jeeⁱ jwĩⁱ Antioquía

19 Lãⁱ maⁱ gaⁱjngĩⁱhⁱ dsaⁱ kihⁱ Esteban, gaⁱløøⁱ dsaⁱ jmeeyⁱ øøhⁱ jneⁱ. Heⁱjaⁱ gaⁱhwëẽyⁱ jeeⁱ jwĩⁱ Jerusalén, gaⁱsaⁱ gaⁱjñeeⁱ gaⁱnãäⁱ taⁱ jeeⁱ jyohⁱ. Gaⁱnãäⁱ taⁱ Fenicia, taⁱ Chipre, taⁱ Antioquía. Dsaⁱ judiu heⁱ gaⁱnãäⁱ kwayⁱ juuⁱ kihⁱ Dio lãⁱkaaⁱ jeeⁱ tãähⁱ maⁱlaⁱ dsaⁱgooⁱ bihⁱ. 20 Pero jeeⁱ kihⁱ hĩⁱ gaⁱhwëẽⁱ heⁱ, maⁱ tãähⁱ kooⁱllaaⁱ hĩⁱ chaaⁱ Chipre hĩⁱ maⁱ tãähⁱ hĩⁱ chaaⁱ Cirene. Maⁱ gaⁱllaⁱnãäⁱ hĩⁱ heⁱ jwĩⁱ Antioquía gaⁱkwayⁱ juⁱhmëẽⁱ kihⁱ Jesús lãⁱkyeⁱ kihⁱ hĩⁱ saⁱ lãⁱ judiu. 21 Peerⁱ chaⁱmiĩhⁱ beⁱ gaⁱkwaⁱ Dio kiyhⁱ, heⁱjaⁱ

jwëë' dsa- ga-ngëë' hñii' kih' Jesús jwii- Antioquía.

²² Ga-tëëh' øøh' jne' hi- ma' tääh' Jerusalén juu' ja-. He-ja- ga-cheey' Bernabé, ngooy' ta- jwii- Antioquía. ²³ Ma' ga-lloo' Bernabé jee' ja-, ga-jëëy' he- ga-mi-jää' Dio cha-miih- dsa- he', he-ja- ga-tih' dsëy'. Hi' ga-kwëëyh' nuuh' mah' dsa-taayh' mi-teyh' lä'kaa- tuh-dsëy' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ²⁴ Bernabé he' ma' llu' dsëy' hi' ma' dsoo' dsëy' cha-miih- ka-läh' hi' ma' kyey- cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Ma' ga-jëë' dsa- ha- lä' jmeey', he-ja- jwëë' dsa- ga-heeh- juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'.

²⁵ Ma-ngëë' he- ja-, ya-hëë' Bernabé ngoo' ta- Tarso na-hnääh- Saulo. Ma' ga-jnääh- Saulo, ga-jääy' ta- Antioquía. ²⁶ Jee' ja- ga-taayh' koo- ñe- jmi' kyaah' øøh' jne' he' mah' ga-mi-tëëy- jwëë' dsa-. Jee' jwii- Antioquía ja-, jee' ja- to-ñe' ga-mi-cheey- øøh' jne' cristiano, he- hnøø' jäh' Cristo mah'.

²⁷ Jmi' ja- ga-hwëë- koo-llaa' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio hi- ma' tääh' Jerusalén, na-nääh' ta- jee' jwii- Antioquía. ²⁸ Jaa- dsa- he' hi- chee- Agabo, ga-nooy- ga-hlëëyh' lä'koo- jäh' Jmi-lle' kih' Dio, ga-jäyh' jä' koo- hoo' lä'kaa- jmi-gyuu'. Hi' ga-lä-te' ba' lä'koo- ga-jäh' Agabo, lä' ma' laa' Claudio rey to-ñe'. ²⁹ He-ja- ga-taah' øøh' jne' hi- tääh' Antioquía juu' kwee- he- cheey' miih- kuu' kih' øøh' jne' hi- tääh' ta- Judea, ha- koo- te' tää' kwa' lä-jaa- lä-jaa-. ³⁰ Lä-ja- ga-jmeey' hi' ga-tooyh- goo- Bernabé kuu' ja- kyaah' Saulo mah' na-ngëëy' kih' hi- ma' laa' dsa-gyuu' kyaah' gwah- hwa' Judea ja-.

12

Ga-jngëëyh' Jacobo hi- ga-taayh- Pee' neh-ñe'

¹ Ja-ba' jii- ja-, ga-jmee' rey Herode mada- he- ga-jmeeyh' koo-llaa' øøh' jne'. ² Ga-jngëëyh' Jacobo øøh' Jwaa' kyaah' ñe' 'tuuh'. ³ Ma' ga-nuu' rey he' he- ga-tih' dsë' dsa- judiu he- ga-juu' Jacobo, he-ja- ga-jmeey' mada- wa' jaa' Pee' ka-läh'. He-

ja- ga-la' ma-të- jmi' he- kuh- dsa- he-ñiih- he- sa' kyaah' levadura. ⁴ Ma' ga-jaa' Pee', ga-taah- dsih' neh-ñe'. Ga-taayh- ja'goo- kye' nää' hløø' hi- ma' jää- ma' kyeë' lä'koo- nää' hi- ga-hää' Pee'. Herode ma' jmee' hu' dsë- ma' mi-jnääh' kih' dsa- ga- ma-goh- jmi' he- kuh- dsa- judiu bor-rego mäh'. ⁵ Ga-jä' ba' Pee' neh-ñe' pero ta'ko-jiih' ma' hääy' neh-ñe' ni' jaa- øøh' jne' sa' ga-tay' he- ma' chuuy' kyaah' Dio kwaat- kih' Pee'.

Dio ga-llee- Pee' neh-ñe'

⁶ La' kwaat- ma' mi-jnääh' Herode kih' dsa- wa-ra- ga-jnä'. Pero ja-ba' hwë' ja-, ma' na-kyaa' Pee' na-hñuu' kyaah' to' caden- ja-ba' jee' kih' uu' hløø' hi- ma' na-hñuu' kyaayh'. Hi' ma' tääh' ga' jñah' hløø' hi- ma' høø- hoo' neh-ñe' ja-. ⁷ Ni- sa' ga-lä-liih' ga' hløø' he', ma' ga-lloo' jaa- ángel kyaah' Dio, hi' lä' ga-dsa' neh-ñe' 'ga-lä-jnä' je-. Lä-chah' ja- ga-chaay' Pee', ga-siiyh'.

—Noo- na'koh'.

Lä-chah' ja- ga-sa' ga-hla' caden- he- ma' na-hñuu' gooy-. ⁸ Hi' ga-jäh' ángel:

—Kye' hmi' kyah', hee' loo- kyah'.

Lä-ja- ga-jmee' Pee', mah' ga-siiyh' ka-läh'.

—Bää' hmi' kyah' mah' man- ga-juh-.

⁹ Hi' ya-hëë' ángel, kaah' lleë' Pee'. Sa- ñey- che' dsoo' he- jmee' ángel, he- kē' bih' laay'. ¹⁰ Ga-ngëëy' jee' ma' tääh' koo- nää' hløø', hi' lä-ja- jee' ga-të' to' nää' hløø', ja- ga' ga-tëëy' ho'haah' he- la' kyaah' ñe' jee' hwëë- dsa- ta- cha-jwë'. Hñii' ba' haah' ja- ga-na'. Ga-hwëëy-, hi' ga-kwayh' koo- jwë', jee' ja- ga-bii' ángel kih' Pee'. ¹¹ Ja- ga' ga-lä-liih' Pee', ga-jmeey' hu' dsë-:

—Dsoo' ba' ma-chee' Dio ángel kyaah' hi- ma-lää' jnä' kih' Herode hi- ma-lääy' jnä' kih' lä-jë- he- ma' hnøø' dsa-goon- he- ma' jmee' kin'.

¹² Ma' ga-lä-liiyh- he- ma-na-laay', lä-chah' ja- ngaayh' ta' kih' María choo' Jwaa-, he' ba' hi- tëëyh- Marcos, jee' ma' tääh' jwëë' hi- ngii' kih' Dio. ¹³ Ma' ga-lloo' Pee' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa-, ga-tëëy'. Lä'koo- ma' ga-nuu' jaa- chih-më' hi-

chee- Rode tēy~, mah' ngooy' na'jēy-.
 14 Lā'chah' ja- ga-lā'kyah' lle' kih' Pee'
 hi- ma' tēy-. Peer- ga-nōh' dsēy'. Ni'
 sa- ga-nāy' ho'haah' ja-, ngaayh' ko-chih'
 na'jmeeyh' juu' kih' hi- ma' tāāh' cha'neh'
 ja-, ga-jāyh':

—Hi- Pee' cheh' ho'haah'.

15 He-ja- ga-jāh' hi- ma' tāāh' jee' ja-,
 siyh' chih-mē' he':

—He- ngaah' ba'hne- na-.

Pero chih-mē' he' sa- tāā' sa- jaay', ma'
 jāyh':

—Hi- he' na-.

He-ja- ga-jāh' dsa- he':

—Ángel kyaah' Pee' ba' na-.

16 Lā' ma'-chēh' ja-ba' Pee' ho'haah' ja-,
 tēy-. Ja-ga' ga-nāy' ho'haah' ja-, ga-jēy'
 Pee'. Ga-taayh' jēē- dsayh'. 17 He-ja-
 ga-jmee' Pee' lii' kyaah' gooy-, mah' sa-
 tooyh' miih'. Ga-jmeeyh' juu' ha- lā-
 ga-jmee' Dio he- ya-hēy' neh-ñe', hi-
 ga-jāyh':

—Go-jmeeh' juu' la- kih' Jacobo hi- kih'
 lā-jēē- øøh' jne'.

Ja-ga' ya-hēy' ngooy' ta- jee' jyoh'.

18 Ma' ga-jnā' jyoh' jmi', Peer- ga-tee'
 ga-jēē- hløø' he' kyaah' dsa-kyayh', kih'
 he- sa- ga-jēy' ha- lā- ya-hēē' Pee' jee'
 ja-. 19 He-ja- ga-jmee' Herode mada-
 he- na'hnaayh- Pee' ka-lāh'. Ma' sa-
 ga-jnāy', ga-lla-kyay- hløø' he' jmi'.
 Lā-jiih' ga-jmee' mada- he- ga-jngēy'
 hløø' he'. Ja-ga' ya-hēy' hwa' Judea,
 ngooy' na'gyay- ta- Cesarea.

Ga'juu' Herode

20 Pero ma' cha- hnii- kih' Herode kyaah'
 dsa- chaa- Tiro hi- kyaah' hi- chaa- Sidón
 ka-lāh'. Dsa- hi- ma' chaa- jee' ja- sa-
 ma' hnøø' hnii-. Jēēh' ma' ga-nāy' lay-
 løø' ta- jwii- kih' Herode. He-ja- na-nāy'
 ' na'llay- juu' kyaah' Herode. Pero to-nē'
 da', ga-taayh' juu' kwee- kyaah' Blasto, hi-
 kye- ta-jwii- kyaah' rey Herode, mah' hñii'
 bih' llay' juu' kyaah' Herode. 21 He-ja-
 ga-tøø' rey he' jmi' he- ya-nāā' dsa-. Ma'
 ga-lloo' jmi' ja-, ga-lla-nāā' dsa- he' hi-
 ga-kēh- rey hmih- he- kēyh- ma' llay'
 ta' mah' na'gyay- nē'ta' kiyh', ga-kway'

juu'. 22 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' kiyh' ja-,
 ga-tooyh' cha-miih- miih', ga-jāyh':

—Ja- he' dsa-ññh- na- hlēēh-, Dio ba'
 na- hlēēh-.

23 Lā'chah' ja-, ja' jaa- ángel kyaah' Dio,
 ga-jmeey' dsoo' kih' rey Herode, kih'
 he- sa- ga-jmeey' jwiih- kih' Dio. He-ja-
 ga-kaay' jah' lā-jiih' ga-juuy'.

24 Pero ga-nāā' ba' øøh' jne' kway- juu'
 kih' Dsa-jøøh' jnān' hi- cha-ga'miih- ngoo-
 dsa-lā-jwēē' hi- heeh- juu' ja-.

25 Ma' ga-hñaa- ta' he- na-hñaa' Bern-
 abé kyaah' Saulo, ga-hwēy- Jerusalén,
 ga-lla-nāy' ka-lāh' Antioquía jāy- Jwaa-
 hi- tēy~ Marcos.

13

*Ga'hñay' Bernabé kyaah' Saulo mah'
 dsa-nāy' dsa-kway- ju'hmēē'*

1 Jee' kih' øøh' jne' hi- ma' tāāh' Antioquía
 ja-, ma' tāāh' hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio
 hi- ma' tāāh' ta-jwoh'. Hi- he' Bernabé, hi-
 Simón hi- ma' tēy~ Lāh-, Lucio hi- ma'
 chaa- Cirene, Manaén hi- ga-kwaa' kwee-
 kyaah' Herode hi- ma' laa' lle'moh' hwa'
 Galilea, hi- Saulo ka-lāh'. 2 Ta-ko-jiih' ma'
 tāāh' øøh' jne' he' sa- kuh-hiyh-, hnaayh-
 Dio lā-kaa- tuh-dsēy', ga-hlēēh' Jmi-lle'
 Na-jngii' kyaayh', ga-siiyh':

—Hñaa- Bernabé kyaah' Saulo mah'
 jmeey' ta' he- kwēēh- jnih'.

3 Ma-ngēē- ma-ngiiy' kih' Dio sa-
 ga-kuh- ga-hiyh', ja-ga' ga-kyey- gooy- nē'
 kih' Bernabé kyaah' Saulo. Hi- ma-dsaa'
 he- ja-, ga-hiyh' juu' kyaah' dsa-kyayh'.

Ngoo' Bernabé kyaah' Saulo ta- Chipre

4 Ngoo' Bernabé kyaah' Saulo ta' hwa'
 Seleucia lā-hih- kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Ma'
 ga-lla-nāy' Seleucia, ga-taayh' neh- barco,
 ga-nāy' ta' hwa' he- chee- Chipre. 5 Ma'
 ga-tēy' jwii- Salamina, ga-taayh' neh-
 gwah- kih' judiu he- tøø' jee' jwii- ja-, mah'
 ga-kway' juu' kih' Dio. Hi- ma-jāy- Jwaa-
 hi- ma' kwa- be' kiyh'.

6 Ga-ngēy' lā- ga-dsa' hwa' Chipre he-
 hä' jee' jmi-ñēēh-, lā-jiih' ga-lla-nāy' jee'
 jwii- Pafos. Jee' ja- ga-jee' jaa- judiu hi-
 tēē- ji-nah', hi- ma' chee- Barjesús. Ma'

jmääy~ hñiiy' lä'koh' jaa- hi- ngëe~ juu' kih' Dio. ⁷ Dsa- tēē- he' ma' jwayh' kyaah' lle'moh' hi- ma' chee- Sergio Paulo, hi- kyuu~ cha-miih-. He-ja- lle'moh' he' ga'jmeey' mada- he- na'kyaay' Bernabé kyaah' Saulo, kih' he- ga-lä'hyoh- dsëy' nuuy' juu' kih' Dio. ⁸ Pero dsa- tēē- he', hi- tēēy~ Elima kyaah' juu' griego, hi- he' na-, ma' ha- kih' Bernabé kyaah' Saulo. Jēēh', sa- ma' hnøoy' he- ma' heeh- lle'moh' he' juu' kih' Dio. ⁹ He-ja- ga-hlēeh' Saulo, he' ba' hi- chee- Paa'. Ga-hlēeyh' kyaah' cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' hi- ga-jēey' koo- hwēh- nē' dsa- tēē- he'. ¹⁰ Mah' ga-jäyh':

—He- ba' che- ta-juuh' hne-, Peer- hlēeh' hne-, joō' hi-sa-llu'. ¿He-la' hnooh-lla-dsēeh' kih' lä-jē- he- llu'? ¿Lih' ba' llāa- he- hah- kih' jwē' llu' kih' Dsa-jøøh' jnān'? ¹¹ Na' heeh' Dio hne- wi'. Jā' tuu' mī'nēh'. Mo-so- jēeh' jmeē' hyoo- miih- jmi- — ga-jāh' Paa'.

Lä'chah' ja- ga-løø- mī'nēy' mah' ga-jäy' tuu'. Lä'ku' lä-jii' kiyh' ma'hnaayh- jaa- hi- ma' jāy', kih' he- mo-so- ga-lä-jnā' mī'nēy'. ¹² Ma' ga-jēē' lle'moh' he' he- ga-la' lä-ja-, ga-heeyh- kih' Jesús. Peer- ga-lä-dsaa- dsëy' ma' ga-nuuy' juu' kih' Jesús.

Nēe' Paa' kyaah' Bernabé Antioquía he- na-hee- hwa' Pisidia

¹³ Ja-ga' ya-hēē' Paa' jwi- Pafo ja- kyaayh' dsa-kyaayh', ga-nāy' ta- Perge, jwi- he- na-hee- Panfilia. Pero Jwaa- ga-bee' dsa-kyaayh' mah' ngaayh' ta- Jerusalén. ¹⁴ Ga-ngēē' Paa' kyaah' Bernabé jwi- Perge, ga-lla-nāy' ta-jyoh' Antioquía he- nøø' hwa' Pisidia. Ma' ga-tē' jmi- he- tēeh- dsa- dsē', ngoo' Paa' kyaah' Bernabé gwah- kih' dsa- judiu mah' ga-taayh' jee' ja-. ¹⁵ Ma-ngēē' ma-hē' jaa- dsa- miih- he- na-sii- nē' ley kih' Moisé hi- ga-hēy' miih- he- ga-sii' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio, ja-ga' ga-jāh' dsa-kaah' hi- ma' hä' goo- gwah- ja-:

—Cher'mah' cha- miih- he- jwah' hnäh' dsa-ñuu~ øøhn', hlēeh' jnāh' miih- he- jmee' llu' kyaa' jnāh' —ga-jäyh'.

¹⁶ He-ja- ga-noo- Paa', ga-jmeey' lii- kyaah' gooy- mah' wa' dsa-taayh' ti'. Ga-jäyh':

—Nuu- da' hnäh' dsa- Israel hi- lä-jēē- ga' hnäh' hi- gah- Dio. ¹⁷ Dio kyaa' jnāh' dsa- Israel, ga-lleeh- dsa- ma-gyuh- kyaa' jnāh' mah' leey' dsa- kyaay' hi- ngoo' ba' mi-jāy' lä-jiih' ga-tē' koo- jwi- juuh- lä- ma' tāayh' hwa' Egipto ma-ke- laay' dsa- jñah' kih' hwa' ja-. Ma-ngēē' he- ja-, kyaah' cha-miih- be' ga-hwēē' Dio dsa- he' hwa' ja-, mah' ga-lla-nāy' hwa' kiyh'. ¹⁸ Ta-ko-jiih' ga-taah' dsa- he' to'loo' ji-ñe- jee' la' hwa' kii-, ga-lä-be' dsē' Dio kyaayh' kih' lä-jē- he- hliih' he- ma' jmeey'. ¹⁹ Ma-ngēē' he- ja-, ga-hee' Dio gyii' nāa' dsa- hi- ma' tāah' hwa' he- chee- Canaán. Hwa' kih' dsa- he' ga-jmee' Dio hee- dsa- ma-gyuh- kyaa' jnāh'.

²⁰ Ma' ga-lla-nāy' hwa' Canaán ja-, ga-hñaa' Dio hi- ga-ka' nē' kih' dsa- he', lä-jiih' ga-lloo' jmi- ga-hñay' Samuel hi- ga-ngēē' juu' kiyh'. Lä-ja- ga-jmee' Dio kyaayh' lä-jiih' ga-tē' kye' hñaa-loo' na-dsē- to'lo'gya' ji-ñe-. ²¹ Jii- kih' Samuel, dsa- Israel ga-ngēēy' jaa- hi- lee' rey kyaay'. He-ja- ga-hñaa' Dio Saúl, hi- ga-laa' rey to'loo' ji-ñe-. Jmi- Saúl he' ma' chee- Cis, hi- ma' laa' sa'ju- kih' Benjamín. ²² Ma-ngēē' he- ja-, Dio ga-llee- Saúl mah' ga-llaay' David hi- ga-koo' nē' kiyh'. Ga-jmee' Dio ju'dsoo' kih' David, ga-jäyh': “Ma-jēēn- David joō' Isai. Kih' hi- he' ba' ma-tih' dsēn-, jēēh' hi- he' jmee' lä-jē- he- hnoon’.” ²³ Hi- jee' kih' jaa- jee' lä-jēē- sa'ju- kih' David he', ga-lä'chaa- Jesús, hi- ga-chee' Dio mah' läay' dsa- Israel lä-koo- ga-jäyh' jää'. ²⁴ Jää' ja-ga' ja- Jesús, ma' kwa- Jwaa- juu' kih' lä-jēē- dsa- Israel. Ga-hlēeyh' dsa- mah' dsa-jeeyh- kyaah' Dio hi- he- saay- jmi-. ²⁵ Hi- lä'koh' ma' jēē- Jwaa- ngoo' dsa-hñaa- ta' kiyh', ga-jäyh': “¿Hi- jnā' laah' hnäh'? Jā- he' jnā' hi- nøø' juu' ja- lä-koo- jmeeh- hnäh' huudse-. Hi- jā- kēē- kin-, sa- tē'dsēēn' chiihn' mah' llen' loo- he- hä' tiy”, ga-jāh' Jwaa-.

²⁶ Ngoo' ba' Paa' hlēeh-, ma' jäyh':

—Hnäh' dsa-goon~ hi- laa' sa'ju- kih' Abraham, kyaah' lä-jëe' ga' hnäh' hi-gah' Dio, jnä' jne' ba' ga-chee' Dio juu' la- mah' lää' jne'. ²⁷ Pero dsa- hi- ma' tääh' Jerusalén, kyaah' dsa-ta' kyaay' sa' ga-lä'kyuuy' Jesús. Ni- kih' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo' sa' ga-lä'ngëe', ma-ke' ma' he- dsa- he' juu' ja- lä-jë' jmi' he- teeh- dsa- dsë'. Heh' lä-koh' ma' jäyh' he- jmee' bii' juu' Jesús, ga-lä-te' lä-jë' juu' he- ma' hëy- ja-. ²⁸ Pero sa' ga-jnøøyh' he- kyaah' ma' bääyh' Jesús mah' lä-jwë' ja- ma' jngiyyh' kih', he-ja- ga-ngiyy' kih' Pilato mah' wa' jmeey' hih' he- juuy'. ²⁹ Ma' ga-lä-te' lä-jë' go-te' lä-koo- na-sii- kiyh' jää', ja-ga' ga-jnäa' dsih' dsöh' hma-cru- mah' na-haay'. ³⁰ Pero Dio ga-mi-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. ³¹ Hi- cha-miih- jiih- ga-lä-jnäay' jee' kih' hi- na'nää' kyaayh' Jerusalén, lä- ma' tääyh' Galilea. Hi- he- na- hi- jmee' ju'dsoo' kih' lä-jëe' dsa- jmi' na'.

³² Ja-ba' lä-ja- kwa- jnääh' ju'hmeë' la-, ja-ba' juu' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' dsa- ma-gyuh- kyaä' jnääh'. ³³ He- ga-mi-jiiyh' Jesús, ga-mi-te' Dio juu' kih' jee' kyaä' jnääh', hi- laa' sa'ju- kih' Abraham. Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- na-sii- salmo hwëh' to': "Hne- laah' gyuu- kyaan-, na' ma-laan- Täa' kyaah'", ga-jäh' Dio. ³⁴ Kyaah' he- ga-mi-jiiyh' Jesús jee' kih' hi- ma-na-juu' mah' mo-so- juu' gyih' jih'koh', lä-ja- ga-lä-te' juu' he- ma-na-sii- lä-la-: "Mi-te' ba' jnä' lä-jë' he- ga-jwän' David", ga-jäh' Dio. ³⁵ Hi- ja-ba' lä-ja- lle' ka-läh' nē salmo: "Sa- kwah' jwë' jyah' jmi-ngo' kih' hi- na-jngëe' kyaah'", ga-jäh' David.

³⁶ Ga-mi-te' ba' David lä-koh' ga-lä-hyoh- dsë' Dio lä- ma' kyey- nē kih' dsa- kyaay'. Hi- ma' ga-juuy' na-haa' dsih' koo' jee' na-haa' dsa- ma-gyuh- kyaay'. Hi- ga-jngaah- ba' jmi-ngo' kiyh'. ³⁷ Pero hih' hi- ga-lä-jiih' he', sa' ga-jngaah- jmi-ngo' kiyh'.

³⁸ He-ja- hnøø' lä-ngëeh' hnäh' øøhn', ta-la' kih' Jesús hi- hlëehn' kih' la- dsa-che' dso'kye- jnän'. ³⁹ Lä-jëe' hi- dsoo' dsë' kih' Jesús, hi- he' ba' hwëe' lluu', lääy'

kih' lä-jë' he- ma' hlääyh- cha'nē' ley kih' Moisé. Jëeh' sa' hwëe' jne' lluu' cha'nē' Dio kyaah' he- høø' jne' ley ja-. ⁴⁰ Lëeh- hnäh', mah' sa- jä- nē kyah' hnäh' lä-koo- ga-jäh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio:

⁴¹ Jëe' da' hnäh', dsa- hi- mi-kwah' juu' kin-, wa' lä-dsaa' hoh' hnäh', wa' heeh' hnäh' go-te'.

Jëeh' jee' kyah' hnäh' jmeen' koo- he- jmee' dsaa' hoh' hnäh'.

Ni- lä-ja- sa' jmeeh' hnäh' dsoo' ma-ke' hi- ga' ga-jmeeh' juu' kyah' hnäh', ga-jäh' Dio.

⁴² Lä- ma' ya-hëe' Paa' kyaah' Bernabé neh' gwah' kih' dsa- judiu, ga-chuuy' dsa- hi- sa' laa' judiu kyaayh':

—Ja- ya-nääh' hnäh' ka-läh' jyoh' jmi' he- teeh- dsa- dsë' mah' kwah' hnäh' ka-läh' juu' na- kyaä' jnääh'.

⁴³ Ma' ga-hwëe' neh' gwah' ja-, jwëe' dsa- judiu hi- lä-kye- hi- sa' laa' judiu hi- ma' hnaah- Dio, ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Paa' kyaah' Bernabé. He-ja- ngoo' ba' Paa' hlëeyh- mah' wa' lla-nää' bih' ta- cha'nē' kyaah' he- mi-jää' Dio.

⁴⁴ Ma' ga-të' jmi' he- teeh- dsa- dsë', miih- ga-sa' ga-dsaa' lä-jëe' dsa- chaa- jee' jwii- ja-, na'näy' na'nuy' ha- lä- la' juu' kih' Dio. ⁴⁵ Pero ma' ga-jëe' dsa- judiu, he- ga-kuh' jwëe' dsa-, he-ja- ga-lä-lleey' jwërte, ga-løøy' lla-dsëy' kih' juu' he- ma' kwa' Paa' hi- ma' hlëeyh- wi' kiyh'.

⁴⁶ Pero Paa' kyaah' Bernabé sa- ga-lä-goyh- ga-hlëeyh' dsa- he', ga-jäyh':

—Kyah' hnäh' to-nē dsa-goon~ jmee' bii' he- nuuh- hnäh' juu' kih' Dio he- ma-kwa' jnääh' la-. Pero he- beh' hnäh' juu' la-, mi-jnääh' hnäh' hñaah' sa' hnooh- hnäh' ha- lä- jee' jmee' chaa- hnäh' tää'. Na' na' hwëe' jnääh' jee' kyah' hnäh' mah' dsa-kwa' jnääh' juu' kih' dsa- hi- sa' laa' judiu ba'.

⁴⁷ Jëeh' Dio ga-jmee' mada- lä-la- kyaä' jnääh', ga-jäyh':

Ma-hñaan- hne-, laah' wa'je- kih' dsa- hi- sa' laa' judiu,

mah' hne- ba' kah' juu' ha- lä- lää' dsa- lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu'.

48 Ma' ga'nuu' dsa- hi- sa- laa' judiu juu' kih' Dsa-jøøh' jnän', ga'jmeey' juu' kih' juu' ja- hi- ga-lä'chaay' llu'. Ga'heeh- lä'jēē- hi- laa' kwaat- tēēh' jee' ka- Dio. 49 Lā- ga-dsa' hwa' ja- ga'lloo' juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'.

50 Pero ko'llaa' judiu ga'taayh- juu' dsa-mē' hi- ma' hnaah- Dio, lä'kye- dsa-mē' hi- kaah' kih' jee' jwii- ja-. Hi- lä'ja- ga'taayh- juu' hi- laa' ta'. Ga'tooyh- je- dsē' dsa-kaah' he' mah' lä'lleey' kyaah' Paa' kyaah' Bernabé mah' hēēy' kiyh' ta' jee' ga' kih' hwa' ja-. 51 Kyaah' ya'hēē' Paa' ngaah' kyaah' Bernabé ga'hlay' hløø- he- ma' na-beh- tiy' he- jmeey- lii- kih' dsa- he', he- lä- ma-kyayh' ja-ba' dso'kye- kiyh'. Hi- ga'hwēēy- jee' ja-, mah' ga'näy' ta' jwii- Iconio. 52 Lā'jēē- hi- ga'heeh- juu' kih' Dio cha-miih- ma' jēē- dsēy', hi- ma' kyey- cha-miih- be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'.

14

Ngoo' Paa' kyaah' Bernabé ta' jwii- Ico- nio

1 Lā- ma' gya' Paa' kyaah' Bernabé jwii- Iconio ja-, ma' dsa-taayh- ko-jøh' lä'uuy' neh- gwah- mäh- kih' dsa- judiu. Ha- koh' sa- llu' juu' he- ga'kway', he-ja- jwēē' hi- laa' judiu hi- lä'kye- hi- sa- laa' judiu ga'heeh-. 2 Pero ko'llaa' judiu hi- sa- ga'heeh-, ga'tooyh- je- dsē' dsa- hi- sa- laa' judiu mah' ga-lä'hneey' kyaah' øøh' jne' hi- ga'heeh- kih' Dio. 3 He-ja- ga'jā- Paa' kyaah' Bernabé cha-miih- jmi' jee' ja-. Ni- miih- sa- ma' goyh- ma' kway- juu' kih' Dio hi- ma' kyey- cha-miih- o-jøh- dsē- kih' Dsa-jøøh' jnän'. Hi- ga'jmeey' cha-miih- he- juh-gaa-. Lā'ja- ga'jmeē' Dio ju'dsoo' kih' juu' he- ma' kway-. 4 Pero dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja-, ga'laa' to' nää'. Ko'llaa' ga'taah- jwoo' kih' judiu, hi- ko'llaa' ga'taah- jwoo' kih' apóstole. 5 Ga'taah- dsa- judiu juu' kwee- kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu, ko-jøh' kyaah' dsa-ta' kyaay' mah' kway' kih' apóstole he' hi- tey' kuu' kiyh'. 6 Pero ma' ga-lä'ne- Paa' kyaah' Bernabé he- hnøø' dsa- ma'

jmeē' kiyh' lä'ja-, lä'chah' ja- ga'hwēēy- ga'näy' ta- Lистра hi- Derbe, jwii- he- hla- hwa' Licaonia. Hi- na'nää' gyih' jyoh' jwii- he- hla- lä'kaa- jee' jäh- ja-, 7 mah' na'kway- ju'hmēē' kih' Jesús lä'kaa- ja-.

Ga-te' dsa- kuu' kih' Paa' jee' jwii- Lистра

8 Lистра ja- ma' gya' jaa- dsa-jluuh' hi- jluuh' ga-lä'chaa-, jih'koh' sa- ma' ngēy'. 9 Dsa- he' ma' gya' nuu- lä'jē- he- ma' hlēēh- Paa'. Ma' ga'jēē' Paa' mīnēy' ga-lä'liiyh' kih' dsa- he', he- ma-dsoo' dsēy' hlāāy'. 10 He-ja- ga'hlēēh' Paa' ki-gaa- ga-siiyh-:

—Noo- da', chih' tiyh' na- ko-dsoo'.

Lä'chah' ja- koø- ba' ga'hliiy' ta' gyuuh' hi- ga'løøy' ngēy'. 11 Ma' ga'jēē' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- he- ga'jmeē' Paa' lä'ja-, ga'løøy' hlēēyh- koø- ki-gaa- kyaah' juu' kiyh', ma' jäyh':

—Lā- laa' dsa-nūuh- laa' uu' dio hi- ma-jñaa' jee' jnän' la-.

12 Ga-mi'cheey- Bernabé Júpiter hi- Paa' ga-mi'cheey- Mercurio kih' he- ma' kwa- Paa' juu'. 13 Chuu' jwii- ja- ma' chih' gwah- kih' dio Júpiter. Jee' ja- ga'lloo' jmi-dsa- hi- ma' jmeē' ta' neh- gwah- ja-, ma' jāāy' kya' dso' hi- ma' kyey- he- na-lii' kyaah' le'. Ma' hnøøy' ma' jngēēyh' kya' he' mah' ko-jøh' kyaah' dsa-gooy' ma' jmeey' juu' kih' apóstole he'. 14 Lā- ma' ga'nuu' Bernabé kyaah' Paa' he- ja-, ga'giy' hmiih- kiyh', mah' ga'taayh' jee' kih' dsa- he' ma' hlēēyh- ki-gaa-, 15 ma' jäyh':

—Hnäh' dsa-nūuh- zhe-la' jmeeh- hnäh' lä-na-? ¿Ja' dsa- jmi-gyuu' ba' jnääh' lä'koh' laah' hnäh'? Ma-ya-nøø' jnääh' mah' kwa' jnääh' ju'hmēē' kih' Jesús. Tu' hnäh' he- na-, ta' jmeē- hnäh' he- sa- jmää' ta'. Jeeh- hnäh' hñaa' kih' Dio jiih- ba', hi- ga'jmeē' gyuuh' hwa', hi- ga'jmeē' jmi-nēeh- hi- ga'jmeey' lä'jē- he- ga' cha- nē' kih'. 16 Jāā' ma' tääh' dsa- jmeē' lä- hyoh- dsē' hi- sa- cha- he- ma' jmeē' Dio kiyh' ni- miih-. 17 Pero ja- he- ga'hmäayh- go-te-. Ma-ra- he- ga-mi-jnäay- ha- lä- laay' hñiiy' kyaah' lä'jē- he- llu' he- jmeey'. Cheey' jma', hi- jmeey- kwa- lä'jē- he-

jngëe- dsa- mah' lä-cha- cha-miih- he- kih'hüh' jne' hi- lä-ja- jmeey' jëe- dsë- jne'.

18 Ma-ke- ga-hlëeh' apóstole he' lä-ja-, he-lii' ba' ga-liyh' ga-jney' jwë' kih' dsa- he' he- ma' jngëeyh' kya' mah' ma' jmeey' juuh- kih' apóstole.

19 Ma-ngëe' he- ja-, ga-lla-nää' judiu hi- chaa- Antioquía, lä-kye- hi- chaa- Iconio. Ga-taayh- juu' dsa- hi- ma' chaa- Lистра. He-ja- ga-tey' kuu' kih' Paa'. Ma-ngëe' he- ja-, ga-sëeyh- Paa' lä- ga-të' chuuh' jwii-, jëeh' ma' jmeey' huudse- ma-juuy' ba'.

20 Lä-jëe- øøh' jne' ga-taayh- lä-ku' lä-jii' kih' Paa'. Ko-hwëe' ga-ja- ma' ga-noo- Paa' jee' ma' kyaay' ja- hi- koo- ka-läh' ga-hey' ta' jee' jwii- ja-. Ma' ga-jnä' jyoh' jmi-, ngooy' kyaah' Bernabé ta' Derbe.

21 Ma' ga-lla-nääy' jwii- Derbe, ga-kway' ju'hmëe'. Hi- jwëe' dsa- ga-heeh- juu' kih' Jesús. Ja-ga' ga-nääy' ka-läh' ta' Lистра, ta' Iconio, hi- ta' Antioquía. 22 Lä-koo- lä-koo- jwii- ja-, ga-kway' cha-ga-miih- be' kih' øøh' jne'. Ga-hlëeh' gyih' mah' sa' tuy' juu' he- ma-dsoo' dsëy', ma' jäh':

—Jmee' bii' jëe' jne' cha-miih- wi-, ja-ga- heh' jne' jee' jmeë' Dio hih'.

23 Lä-koo- lä-koo- jwii- jee' ma' tääh' hi- ma-heeh- juu' kih' Dio, ga-hñaay' dsa-gyuu' hi- ka' nē' kih' dsa-kyaayh'. Ma-ngëe' he- ja-, ga-taayh- ngiiy' kih' Dio ta'ko-jiih' sa' kuh-hiyh'. Lä-ja- ga-taayh- goo- Dsa-jøøh' jnän' dsa-gyuu' hi- na-hña' kyaay'.

Ga-llaah' Paa' ka-läh' kyaah' Bernabé jee' jwii- Antioquía he- na-hee' hwa' Siria

24 Ma' ga-hwëe' jee' ja-, ga-ngëe' bih' ko-dsoo' hwa' Pisidia ga-nääy' ta' Perge, jwii- he- nøø' hwa' Panfilia. 25 Ma-ngëe' ma-kway' juu' kih' dsa- hi- ma' chaa- Perge, ga-nääy' ta' jwii- Atalia.

26 Jee' ja- ga-taayh- neh' barco, ga-nääy' ka-läh' ta' Antioquía, ja-ba' jwii- jee' ga-taah- dsih' goo- Dio ma' ga-mi-jäay' kyaah' ta' kiyh' he- na' ga' ma-hña'.

27 Ma' ga-lla-nääy' Antioquía ja-, ga-tëeyh' lä-jëe- øøyh' hi- ma' chaa- jee' ja-. Mah' ga-jmeeyh' juu' ha- lä-la' he- juh-gaa- he- ga-jmee' Dio lä-kaa- jee' na-nääy' hi- ha-

lä- ga-kwa' Dio jwë' he- ga-lä-dsoo' dsë' hi- sa' laa' judiu. 28 Jee' ja- ga-jä' Paa' kyaah' Bernabé cha-miih- jmi' kyaah' øøh' jne'.

15

Ga-taah' apóstole juu' kwee- ha- lä- süh' øøh' jne' hi- sa' laa' judiu

1 Ko-lla' dsa- hi- ma' chaa- Judea ga-lla-nääy' jwii- Antioquía na'kway- juu' kih' øøh' jne' hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' jäh':

—Cher'mah' sa' ga-wih' jmi-ngo' kyah' hnäh' lä-koo- nøø' kih' Moisé, sa' lääh' hnäh'.

2 Peer- ga-ti- ga-choo' Paa' juu' kyaah' dsa- he' hi- lä-ja- ma' jmeë' Bernabé ka-läh'. Ha- koh' juu' sa' ga-ti- ga-chooy'. He-ja- øøh' jne' hi- ma' tääh' Antioquía, ga-hñaay' Paa' kyaah' Bernabé kyaah' jñah' ga' øøh' jne'. Ga-cheey' ta' Jerusalén mah' mi-eey' juu' ja- kyaah' apóstole hi- kyaah' lä-jëe- dsa-gyuu'.

3 Øøh' jne' hi- ma' tääh' Antioquía ga-chee' dsih' kyaah' juu' llu'. Jee' ga-nääy' ja-, ga-ngëe' hwa' Fenicia hi- ga-ngëe' hwa' Samária. Lä-jë- jwii- jee' ga-ngëe' ja-, ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-la' he- ga-jëeh- dsa- hi- sa' laa' judiu kyaah' Dio. Peer- ga-tih' dsë' lä-jëe- øøh' jne' ma' ga-nuuy' juu' ja-.

4 Ma' ga-lloo' Paa' kyaah' Bernabé ta' Jerusalén, øøh' jne' hi- tääh' jee' ja- ga-heeh- bih' llu'. Hi- lä-ja- ga-jmeë' apóstole kyaah' lä-jëe- dsa-gyuu' ka-läh'. Hi- ga-jmeeh' Paa' kyaah' Bernabé juu' lä-jë- he- ga-jmeë' Dio kyaayh' lä-kaa- jee' na-nääy'. 5 Pero ko-lla' fariseo hi- ma-heeh- juu' kih' Dio ga-nooy- mah' ga-jäh':

—Jmee' bii' uuh- jmi-ngo' kih' dsa- ñuu- hi- sa' laa' judiu hi- jmeen' mada- kiyh' mah' høøy' lä-jë- nuuh- kih' Moisé.

6 He-ja- ga-kuh' apóstole kyaah' dsa-gyuu' mah' mi-eey' juu' ja-.

7 Ma-lä-hii- täayh' ti-chooy' juu' jee' lä-jëe' ja-ga' ga-noo- Pee' mah' ga-jäh':

—Nuu- da' hnäh' dsa-ñuu- øøhn'. Neh' ba' hnäh', jää' ga-lleeh- Dio jnä' jee' kyah' hnäh' mah' kwan' ju'hmëe' kih' hi- sa-

laa' judiu, mah' lä'dsoo' dsëy' kih' Jesús.
 8 Dio hi' kyuu~ ha- lä' la' tuh-dsë' dsa-,
 ga-mi-jnäay- dsa- he', ma-ra- he- laay'
 dsa- kyaay' lä'llu' he- ga-kwëëyh' Jmi-lle'
 Na-jngii', ja-ba' lä'koh' ga-hñah' jne'.
 9 Ja-ba' lä'koh' ga-jmee' Dio jnä' jne', ja-ba'
 lä'ja- ga-jmeey' kyaah' dsa- he' ka-läh'.
 Jëeh', kyaah' he- ma-lä-dsoo' dsëy' kih'
 Jesús, lä'ja- ba' ma-jäy' na-jngëëy'.
 10 ¿He-la' kah- hnäh' dsë' Dio, he- jmeeh-
 hnäh' bii' kih' øøh' jne' he- høøy' ley he- sa-
 tääy- høøy', hi- ni' jne' sa- tää' jne' høøn',
 hi- ni' dsa- ma-gyuh- jnän' sa- ga-tääy-
 ma' høøy'? 11 Pero na' ma-ñe' jne', he- la'
 ma-läa' ba' Jesús jne', kwee- ba' kyaah'
 dsa- he' -ga-jäh' Pee'.

12 Ma' ga-løø' Bernabé kyaah' Paa'
 jmeeh- juu', lä-jëë- dsa- he' ga-taah-
 ti' nuuy- ha- lä' cha-miuh- juh-gaa-
 he- ga-jmee' Dio kyaayh' jee' na-näay'
 na'kway- ju'hmeë' kih' dsa- hi- sa- laa'
 judiu. 13 Hi- ma' ga-dsaa' juu' kih' Paa'
 kyaah' Bernabé, ga-hlëeh' Jacobo, ga-jäyh':
 -Dsa-ñuu~ øøhn', nuu- da' hnäh'.
 14 Ma-nuu~ jne' lä'koo- ma-jmeeh' Simón
 juu' ha- lä- ga-jmee' Dio to-në' jee' kih'
 dsa- hi- sa- laa' judiu, ga-tëëy- dsa- he',
 ga-jmäay' kyaay'. 15 He- la- na- jëeh'
 kwee- kyaah' he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëë'
 juu' kih' Dio, jee' na-sii- lä-la-:

16 Ma-ngëë' he- la-, nün- na'choohn' hne'
 kih' David he- na-hla'.
 Na-jmeehn' ka-läh' lä'kaa- jee' na-hee-
 mah' choohn' ka-läh' lä'hmeë',
 17 mah' lä'ja- hi- jñah' nää' dsa- he' wa'
 hnäayh' Dio,
 lä-jëë- dsa- hi- sa- laa' judiu hi-
 ma-mi-jään- laay' kyaan-.

18 Lä-ja- ga-jäh' Dio, hi- ga-mi-jnäa- juu'
 la- llo'joo' go-te'.

19 'He-ja- jwahn', ta- wa' han' kih' hi-
 sa- laa' judiu hi- dsa-jëeh- kyaah' Dio.
 20 Ma-lee- ba' koo- sijn' kiyh' mah' sa- wa'
 kuyh- ma' he- jmee' mi-sayh' hñiyy' he-
 lla- dsa- cha-në' dio hi- na-laa' kaah- dsa-
 hi- dsa-më' dsa-ñuu~ sa- wa' kaayh' wa'
 hi- cha- hi-, hi- ni- sa- wa' kuyh- jah' hi-
 dsa-juu' kyaah' he- wi', ni- sa- wa' kuyh-
 jma-. 21 Jëeh' llo'joo' ga-løø' dsa- judiu

kwa- nuuh- kih' Moisé neh- gwah- he- tøø'
 lä'koo- lä'koo- jwi-. Jee' ja- hëy- he-
 ga-sii' Moisé, lä-jë' jmi' he- teeh- dsa- dsë'
 -ga-jäh' Jacobo.

*Ga-cheey' koo- je- kih' lä-jëë- øøh' jne' hi-
 sa- laa' judiu*

22 Lä-jëë- øøh' jne' he', kyaah' apóstole
 hi' kyaah' dsa-gyuu~ ga-taayh' juu' kwee-
 ga-hñay' ko-llaa' øøh' jne' hi- ma- tääh'
 jee' ja- mah' dsa-näay' jwi- Antioquía
 kyaah' Paa' hi' kyaah' Bernabé. Ga-hñay'
 Juda, he' ba' hi- tëëyh- Barsabá, hi-
 ga-hñay' Sila. Hi- he' ma- laa' ta' jee' kih'
 dsa-kyaayh'. 23 Kyaah' hi- he' ga-cheey' je-
 he- na-sii- lä-la-:

"Jnääh' apóstole, jnääh' dsa-gyuu~
 kyaah' øøh' jne', jmee- jnääh' juu' kyah'
 hnäh' øøhn' hi- sa- laa' judiu hi- chaa-
 Antioquía, hi- chaa- hwa' Siria hi- Cilicia
 ka-läh'. Wa' chaa- hnäh' llu'. 24 Ma-nuu~
 jnääh' kih' ko-llaa' hi- ga-hwëë- jee' la-
 ga-näay' ta- na-. Sa- ñe' jnääh' he- ga-näay'
 mi-gaay- hnäh' kyaah' juu' kiyh', heey-
 huudse- kyah' hnäh' hi- jmeey- hih- he-
 uu~ jmi-ngo' kyah' hnäh' hi- he- høøh'
 hnäh' ley. 25 He-ja- ma-tooh' jnääh' juu'
 kwee-, ma-jëë' jnääh' llu' ba' he- ma-hñaa'
 jnääh' øøh' jne' hi- tääh' jee' la- mah'
 dsa-näay' dsa-jëëy- hnäh' ko-jøh' kyaah'
 Paa' hi' kyaah' Bernabé hi- hnää' jne'
 cha-miuh-. 26 Dsa-ñuu~ na-, sa- ga-jmeey'
 he' che' chaa- juuy' jee' ga-näay' kway- juu'
 kih' Jesucristo. 27 He-ja- chee' jnääh' Juda
 kyaah' Sila mah' dsa-näay' dsa-kway- juu'
 he- na-sii- la-. 28 Llu' ba' la' kih' Jmi-lle'
 Na-jngii' hi- lä'ja- kyaah' jnääh' ka-läh', he-
 sa- hnøø- jnääh' he- høøh' hnäh' he- sa-
 tää' hnäh' høøh'. Ma-la- he- la- ba' hnøø'
 nuuh' hnäh'. 29 Sa- kuh' hnäh' he- ma-lla'
 dsa- cha-në' dio hi- na-laa' kaah- dsa-, ni-
 sa- le' kuh' hnäh' jma-, ni- sa- le' kuh' hnäh'
 jah' hi- dsa-juu' kyaah' he- wi'. Hnäh'
 dsa-më' dsa-ñuu~, ta- kaah' hnäh' wa' hi-
 cha- hi-. Cher'mah' ga-lëh' hnäh' høøh' he-
 ja-, jmeeh- ba' hnäh' llu'. Wa' dsa-ngëëh'
 ba' hnäh' llu'."

30 Lä-jëë- hi- na-hñaa' he', ga-näay'
 ta- Antioquía. Ma' ga-lla-näay' jee' ja-,
 ga-jøøyh- øøh' jne' mah' ga-ngëëy' je-

he- ma' kyey- ja-, to-lo- në jee' lä-jëë-
³¹ Peer- ga-nøh- dsë' øøh- jne' he' ma'
 ga-hëy' je- ja-, he-ja- ga-lä-chaay- llu'
 jwërte. ³² Juda kyaah' Sila hi- ma' ngëë- juu'
 kih- Dio ma' kway- cha-ga-miuh- juu'. Heh-
 lä-ja-, ga-nøh- dsë' øøh- jne' hi- ga-tëëy-
 cha-miuh- be'. ³³ Ga-lä-hi- ga' miuh- jmi-
 ja-ga' ga-hih- øøh- jne' juu' kyaayh' mah-
 dsa-näay- llu' ta- Jerusalén jee' tääh' hi-
 ga-cheey'. ³⁴ Pero ga-jmee' Sila hu-dsë-:
 "Go- llu' ga' he- jän- jee' la-." ³⁵ Hi- ga-jä-
 ba' Paa' kyaah' Bernabé Antioquía ja-, ma'
 mi-tëëy- dsa- juu' kih- Dsa-jøøh- jnän-.
 Hi- ko-jøh' kyaah' jñah' dsa-kyaayh' ma'
 kway- ju-hmëë-.

*Ngoo' Paa' jee' ga-të' to' jiih- na'kway-
 juu'*

³⁶ Ga-lä-hi- ga' miuh- jmi-, ma' ga-jäh-
 Paa' siyh- Bernabé:

—Man- ka-läh' ma-jëën- lä-jëë- øøh- jne'
 hi- tääh' lä-kaa- jwii- jee' na-kan- juu' kih-
 Dio jää', ma-jëën- ha- lä- täayh'.

³⁷ Ma' hnøø- Bernabé ma' jääy- Jwaa- hi-
 tëëy- Marcos. ³⁸ Pero sa- ga-tih- dsë' Paa'
 he- ma' jääy- ka-läh' hi- ga-këh- jiih- hwa'
 Panfilia, jëeh' mo-so- ñee- gyih- na'kway-
 juu' kih- Dio kyaah' Paa'. ³⁹ Ni- miuh- sa-
 ga-hi- kwee- juu' kih- Paa' kyaah' Bern-
 abé, lä-jiih- ga-beey- øøy-, ga-näay- ma-
 kih-kih-. He-ja- Bernabé ga-jääy- Marcos,
 ga-taayh- neh- barco ga-näay- ta- Chipre.
⁴⁰ Hi- Paa' ga-jääy- Sila. Lä-koo- ma'
 ga-hwëëy- jee' ja-, ga-jäh- øøh- jne' hi- ma'
 tääh' Antioquía siyh-:

—Dio kyaah' hnäh'.

⁴¹ Ga-ngëëy- ta- hwa' Siria kyaah' hwa'
 Cilicia ma' kway- be' kih- øøh- jne' hi- ma'
 tääh' lä-koo- lä-koo- jwii-.

16

*Ngoo' Timotä kyaah' Sila ko-jøh' kyaah'
 Paa'*

¹ Ma-ngëëy- he- ja-, ga-näay- ta- Derbe,
 ja-ga' ga-näay- ta- Listra. Jee' ja- ma' gya'
 jaa- øøh- jne' hi- chee- Timotä. Chooy-
 ma' laa- judiu hi- ma' laay- øøh- jne'
 ka-läh'. Pero jmi- Timotä ma' laa- griego.

² Lä-jëë- øøh- jne' hi- ma' tääh' Listra hi-

hi- ma' tääh' Iconio ma' hlëëy- llu' kih-
 Timotä. ³ Ga-lä-hnøø- Paa' jääy- Timotä
 lä-kaa- jee' dsooy-, he-ja- ga-jmeey- mada-
 ga-wih- jmi-ngo- kih- Timotä mah' sa- choo-
 judiu hi- chaa- jee' ja- juu' kyaayh', jëeh-
 ga-lä-jëë- dsa- chaa- jee' ja- ma-ñey- laa-
 griego jmi- Timotä. ⁴ Ga-lä-kaa- jwii- jee'
 ga-näay-, ga-jmeeyh- juu' kih- øøh- jne' ha-
 lä- la- juu' ee- he- ga-taah- apóstole kyaah-
 dsa-gyuh- hi- ma' tääh' Jerusalén mah-
 høoy- ma-la- he- na- ba'. ⁵ Ma' ga-nuu- øøh-
 jne' juu' ja-, ga-tëëy- cha-miuh- be' hi-
 jwëëy- ga' dsa- ga-heeh- juu' kih- Dio koo-
 jmi- koo- jmi-.

*Ga-mi-jnäa- Dio kih' Paa' jaa- dsa- hi-
 ma' chaa- hwa' Macedonia*

⁶ Pero Jmi-lle- Na-jngii- sa- ga-kwa-
 jwë- kih- Paa' kyaah' dsa-kyaayh' mah-
 ma' kway- juu' kih- Dio hwa' Asia, he-ja-
 ga-ngëëy- bih- lä- ga-dsa- hwa' Frigia, kyaah-
 hwa' Galacia. ⁷ Lä-koo- ma' ga-lla-näay- ta-
 hwa' Misia, ma' hnøøy- ma' dsa-näay- ta-
 Bitinia pero sa- ga-kwa- Jmi-lle- Na-jngii-
 ' jwë-. ⁸ He-ja- koo- ga-ngëëy- ta- koo-
 hwa' Misia ba', lä-jiih- ga-lla-näay- jwii-
 Troa. ⁹ Hwë- he- ma' gya- Paa' Troa,
 ga-hëëy- mi-nëy- ma' cheh- jaa- dsa-ñuuh-
 hi- chaa- Macedonia ma' chu- kyaayh',
 ma' jäh-: "Ña- ta- hwa' Macedonia mah-
 kwah- be' kya- jnääh'." ¹⁰ Ma' ga-jëë-
 Paa' he- ja-, lä-chah- ja- ga-mi-llu- jnääh-
 løø- kya- jnääh', mah' ga-nøø- jnääh-
 kyaayh' ta- Macedonia. Ga-jmee- jnääh-
 dsoo- he- tëeh- Dio jnääh' mah' dsa-kwa-
 jnääh- ju-hmëëy- kih- Jesús jee' ja-.

Ngoo' Paa' kyaah' Sila jee' jwii- Filipo

¹¹ Jee' jwii- Troa ja- ga-tooh- jnääh- neh-
 barco, ga-nøø- jnääh- ko-dsoo- ta- Samotra-
 cia, hwa' he- hä- jee' jmi-ñeeh-. Ma' ga-jnä-
 jyoh- jmi-, ga-nøø- jnääh- ta- jwii- Neópolis.

¹² Jee' ja- ga-hwii- jnääh- mah' ga-nøø-
 jnääh- ta- jwii- Filipo he- ga-lla- dsa- chaa-
 Roma hi- ma' la- jwii- to-në- kih- hwa'
 Macedonia. Jee' jwii- ja- ga-tooh- jnääh-
 miuh- jmi-. ¹³ Koo- jmi- he- tëeh- dsa- dsë-
 ga-hwëëy- jnääh- jee' jwii- ja-, ga-nøø- jnääh-
 ' ta- cha-hoo- jmi-. Jëeh-, ma-ñe- jnääh- he-

dsa-nää' dsa-jee' ja-, jee' dsa-ngiyy' kiyh' kih' Dio. He-ja- ga-tooh' jnääh' ga-hlēēh' jnääh' juu' kih' Dio dsa-mē' hi- ma' tāāh' jee' ja-. ¹⁴ Jaa- dsa-mē' he' ma' chee- Lidia, hi- ma' chaa- jwii- juuh- he- chee- Tiatira. Ma' hniyy' hmiih- gyuu' he- hmooh' hi- ma' hnaayh- Dio. He-ja- ga-chee' Dio dsēy' mah' wa' jmeey' he' juu' he- ma' hlēēh' Paa'. ¹⁵ Lā-koo- ma' ga-saay- jmi- ko-jōh' kyaah' lā-jēē- hi- chaa- kyaay', ga-chuuy' kyaā' jnääh', ga-jāyh':

—Cher'mah' laah' hnäh' mite' ba' jnä' kih' Dio, jā' hnäh' kin' na'.

He-ja- ga-jmee' dsa-mē' he' bii' he- ga-jā' jnääh' cha'neh' kiyh'.

Ga-taayh- Paa' kyaah' Sila neh-ñe'

¹⁶ Koo- hā' lā' ma' na'nōō' jnääh' ka-lāh' jee' ma' ngii' dsa- kiyh' kih' Dio, jee' ja- ga-jee' jnääh' jaa- chih-mē' hi- ma' kye- jmi-lle' hliih' hi- ma' lle- juu' kih' dsa-. Kyaah' chih-mē' he' ma' lih' dsa-juu' cha-miuh- kuu'. ¹⁷ Peer- kii- hooh- chih-mē' he' ma' lleey' kaah' kyaā' jnääh', ma' hlēēy':

—Dsa-ñuu- hi- ga-nää' na-, ga-nää' mada' kih' Dio jōōh'. Hi- na- na- kwa' juu' kih' Dio he- jmee- dsa-lāā' dsa-.

¹⁸ Ma-lā-hii- cha-miuh- jmi- jmee- chih-mē' he' lā'ja-, lā'jiuh' ga-lā-dsēh' dsē' Paa'. He-ja- ga-jēeyh- hñiyy' ga-siyyh' jmi-lle' hliih':

—Kyaah' be' kih' Jesucristo jmeen' hih' kyah', go-hēē' kih' chih-mē' na-.

Lā'chah' ja- ya-hēē' jmi-lle' hliih' kih' chih-mē' he'.

¹⁹ Ma' ga-lā-liih- dsa-juu' chih-mē' he' mo-so' cha- he- kyaah' liyh' kuu', ga-lā-hneey- kyaah' Paa'. Ga-saayh' Paa' kyaah' Sila na-jāāy- cha'ne' dsa-ta'. ²⁰ Ga-taayh- goo- jwēē', ga-siyyh':

—Judiu ba' laa' dsa-ñuu- la-, ha- koh' hñi- sa' ma' jay- llay- jee' jwii- jnān'. ²¹ Mi-tēēy- jne' he- tēēy' jmeey- he- sa' cha- jwē' jnān' heēhn' ni- he- jmeen' he- tēēy' jmeey', jne' hi- laa' dsa- romano.

²² Hi- lā-jēē- dsa-jwii- ga-kwa' be' kih' dsa- hi- ga-hñi' he'. He-ja- ga-jmee' dsa-ta' mada' ga-lleey' hmiuh- kih' Paa'

kyaah' Sila mah' ga-kwa' dsa- kiyh' kyaah' sihma-. ²³ Ma-ngēē' ma-kwa' dsa- kiyh' cha-miuh-, ga-taah- dsih' neh-ñe'. Jā-ga' ga-jmeey' mada' kih' poo- kyaay' mah' hāāy' llu'. ²⁴ Ma-ngēē' ma-hyoh- poo- jwē' ha- lā- jmeey', ga-taayh- Paa' kyaah' Sila ga-tē' neh' ga' kih' neh-ñe'. Jee' ja- ga-gwēy' tii' Paa' kyaah' Sila neh' jwi' hma- he- hē- too-, he- chee- cepo.

²⁵ Pero ma' ga-tē' koo- lla-nuu' ma' ngii- Paa' kyaah' Sila kiyh' kih' Dio, hi- ma' hāy- su' kih' Dio, hi- jñah' ga-dsa- hi- ma' tāāh' neh-ñe' ja- ma' nuuy-. ²⁶ Ni- sa' liih- ga-dsa- he' ma' ga-jeh' wii' jwēte hwa', lā'jiuh' ga-sa' ga-hluh' tii' na'hyah- he- la' neh-ñe' ja-. Lā'chah' ja- ga-na' lā-jē' ho'haah' kih', hi- ga-saa' ga-jaa' cadēn- he- ma' na-hñuu- lā-jēē- hi- ma' tāāh' neh-ñe' ja-. ²⁷ He-ja- ga-ñe' poo- hi- ma' hōō' jee' ja-. Ma' ga-jēēy' na-na' hoo' neh-ñe', ga-lley- ñe' tuuh- kiyh' mah' ma' jngēēy' hñiyy', kih' he- laay' ma-kyuu' dsa- hi- ma' tāāh' neh-ñe'. ²⁸ He-ja- ga-hlēēh' Paa' ki-gaa- ga-jāyh':

—Ta- jmeeh- hñaa- h', tōōh' ba' jnääh' lā-jēē' jnääh' jee' la-.

²⁹ He-ja- ga-ngii' poo- he' wa'je-, mah' ga-hey' ko-chih' cha'neh-. Jāāy' ga-lā'ja-, ga-jwāāy' hñiyy' huu' tii' Paa' kyaah' Sila. ³⁰ Hih' poo- he' ga-hwēēy' jōōh' jne' neh-ñe', mah' ga-siyyh':

—Dsa-ñuu-, he- na- jmeen' mah' lāān'.

³¹ He-ja- ga-jāh' jōōh' jne' he':

—Jmee' dsōō' hoh' kih' Jesucristo mah' lā'ja- ba' lāāh' kyaah' lā-jēē- hi- chaa- kyah'.

³² Jā-ga' ga-hlēēy' poo- he' juu' kih' Dio, kyaah' lā-jēē- hi- chaa- cha'neh' kiyh'.

³³ Lā- hwē' ja- ga-jōō' poo- he' kih' Paa' kyaah' Sila na-gyiyh- jee' ga-la' dsōō' kiyh'. Lā'chah' ja- ga-saa- poo- he' jmi- kyaah' lā-jēē- hi- chaa- kyaay'. ³⁴ Ma-ngēē' ma-saay- jmi-, ga-tēēy- jōōh' jne' he' cha'neh' kiyh', ga-kwēēy' he- ga-kuyh-. Peer- ga-lā'chāay' llu' kyaah' lā-jēē- hi- chaa- kyaay', lā-llu' he- ga-heeyh- juu' kih' Dio.

³⁵ Ma' ga-jnä' jyoh' jmi' ja-, ga-chee' dsa-ta' jñah' poo' hi- na'jmeeh' juu' kih' hi- ma' hoo' neh-ñe' mah' lääy' Paa' kyaah' Sila. ³⁶ He-ja- ga-jmeeh' poo' juu' kih' Paa' kyaah' Sila, ga-jäyh':

—Ma-jmee' dsa-ta' mada' he- lään' hnäh'. He-ja- jwahn', hwëë- hnäh', go-nää' hnäh' kyaah' juu' llu' ba'.

³⁷ He-ja- ga-jäh' Paa' siyh' lä-la-:

—¿He-la' ja- ga-kway' kyaah' jñääh' cha'ne' lä-jëë' dsa-, ni' sa' ga-ngi' juu' che' ää- jñääh' dsoo'? He' ba' dsa- romano jñääh' ka-läh' mah' ga-taayh- jñääh' neh-ñe'. Na' laay', lääy' jñääh' jee' na-hmääh'. Ni' miih' sa' heeh' jñääh' lä-na-. Wa' ya-nää' hñii' dsa-ta' mah' hwëëy' jñääh'.

³⁸ He-ja- na'jmeeh' poo' he' juu' kih' dsa-ta'. Peer' ga-lä-goo' dsë' dsa-ta' he' ma' ga-nuuy' laa' Paa' dsa- romano kyaah' Sila. ³⁹ He-ja- na-nääh' na-jëëy-, mah' ga-si' Paa' kyaah' Sila:

—Jmee' hnäh' jöh' hoh'.

Ma-la' ma-hwëëy' neh-ñe', ga-si':

—Go-nää' ba' hnäh' ta' jee' jyoh'.

⁴⁰ Ma' ya-hëë' Paa' neh-ñe' kyaah' Sila, ga-nääh' ta' kih' Lidia, jee' ga-jëëy' miih' ooh' jne'. Ga-kwa' Paa' kyaah' Sila be' kiyh', ja-ga' ga-hwëëy' jee' jwii' ja-, ga-nääh' ta' jee' jyoh'.

17

Ga-lä-hnee' dsa- kyaah' Paa' jee' jwii- Tesalónica

¹ Ga-ngëë' Paa' kyaah' Sila ta' jee' jwii- Anfipoli hi' ga-ngëëy' jee' jwii- Apolonia lä-jiih' ga-lla-nääh' jwii- Tesalónica, jee' ma' chih' koo- gwah' kih' dsa- judiu. ² Hi' lä-koo- tëë' Paa' jmee', jmi' he- teeh- dsa- dsë' ma' dsooy' neh' gwah' dsa-hlëëy' dsa-. Ga-të' hnë- jiih' ma' dsooy' gwah' jmi' he- teeh- dsa- dsë' ma' dsa-kway' juu' na-hñaa' lä-jëë-. ³ Ma' mi-jnääh' jëë- go-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio he- jäh', jmee' bii' jëë' Cristo wi' hi' lä-jiih' ka-läh' jee' kih' hi- na-juu'. Hi' ga-jäyh':

—Jesús hi- hlëëhn' kih' la-, hi- he' he' Cristo.

⁴ Ko-llaa' judiu ga-lä-dsoo' dsëy', he-ja- ga-jmeey' ko-jöh' kyaah' Paa' hi' kyaah' Sila. Jwëë' griego hi- ma' hnaah- Dio ga-heeh-. Hi' lä-ja- jwëë' dsa-më' hi- hii' juu' kih' jee' jwii' ja- ga-heeyh- kih' Jesús.

⁵ Pero ko-llaa' judiu hi- sa' ma' dsoo' dsë' kih' Jesús, ga-lä-lleey'. He-ja- na-kyaay' ko-llaa' dsa-nñuh- hi- hñaa- dsë' hi- la' ga-nää' jee' jwii' ja-. Kyaah' dsa-nñuh- he' ga-liyh' ga-tooyh- je- dsë' dsa- chaa- jee' jwii' ja-. He-ja- ga-nääh' cha'ne' kih' Jasón he- hnøoy' ma' jääy' Paa' kyaah' Sila mah' ma' taayh' goo- dsa-jwii-. ⁶ Pero sa' ga-jnääh', he-ja- ga-saayh' Jasón kyaah' jñah' ga' ooh' jne', na-jääy- kih' dsa-ta', ta-hooyh- ki-gaa- ma' jäh':

—Dsa- na' ga-nää' mi-gaa' dsa- lä-kaa- jmi- gyuh' hi' na' ma-ya-nääh' jee' la- jñän'.

⁷ Jasón la- na- ma-taayh- dsa- he' cha'ne' kih'. Lä-jëë' hi- la- na- mi-kwayh' ley kih' dsa-ta' jöh' jñän' hi- gya' roma. Jäh' chaa- jñah' rey hi- chee- Jesús.

⁸ Ma' ga-nuuy' dsa-ta' kyaah' dsa-jwii- juu' ja-, ga-hee' dsëy' go-te'. ⁹ He-ja- ga-jmee' dsa-ta' mada' ga-mi-hmaah' Jasón dsoo' kih' kyaah' lä-jëë' ooh' jne' hi- ga-saayh' he'. Ja-ga' ga-lääh'.

Ngoo' Paa' kyaah' Sila ta' jwii- Berea

¹⁰ Ooh' jne' hi- ma' chaa- jee' ja-, lä-chah' hwë' ja-, ga-cheey' Paa' kyaah' Sila ta' jwii- Berea. Ma' ga-lla-nääh' Berea na-nääh' neh' gwah' kih' judiu. ¹¹ Judiu hi- ma' chaa- Berea ja-, llu' cha-ga-miih- hu' dsë- kih' lä-koh' ga' hi- chaa- Tesalónica. Ga-lä-hnø' gyih' nuuy' ha- lä- la' juu' ja-, hi' lä-jëë' jmi' ma' hëy- jee' na-sii- juu' kih' Dio mah' ma' jëëy- che' ma-ra' ju'dsoo' he- ma' jäh' Paa'. ¹² Jwëë' dsa- judiu he' ga-heeh- juu' kih' Dio hi' lä-ja- jwëë' dsa-më' griega hi- hii' juu' kih' jee' jwii' ja- hi' jwëë' dsa-nñuh- ka-läh'. ¹³ Ma' ga-nuuy' judiu hi- chaa- Tesalónica he- hää' Paa' ta' Berea kway- juu' kih' Dio, he-ja- na-nääh' jee' ja- ka-läh' na'llay- hñii- kih' dsa-. ¹⁴ Lä-chah' ja- ooh' jne' hi- chaa- jee' ja- ga-cheey' Paa' ta' cha-hoo' jmi-ñeeh-. Ga-jä' ba' Sila kyaah' Timotä jwii- Berea. ¹⁵ He' ba' ooh' jne' hi- ma' kyaah' Paa'

ga+jmee' be' ga+jøø' kiyh' lä' ga+të' jwii-
Atena. Hi' ma' ga+hwëë- øøh' jne' jwii-
Atena ja-, ga+chee' Paa' juu' wa' jä- Sila
kyaah' Timotä ta' la', na'koh' lä+jiih' jee'
le'.

Ga'kwa' Paa' juu' jee' jwii- Atena

16 Ta'ko-jiih' ma' gya' Paa' jøøy~ lloo~ Sila
kyaah' Timotä jwii- Atena, ga+lä'meeh-
dsëy' kih' ga+lä'kaa- ba' tääh' dio hi-
na-laa- kaah~ dsa-. 17 He-ja- neh- gwah-
ma' mi-jnäa- Paa' juu' na-hñaalä-jëë- kih'
judiu hi- ma' chaa- jee' ja-, hi' kih' jñah'
ga' dsa- hi- hnaah- Dio. Hi' lä-jë- jmi-
ma' dsa-ngëë' Paa' lä'kaa- je'hmooh' ja-,
hlëëyh- dsa- hi- dsa-kuh' jee' ja- ka-läh'.
18 Jee' ja- ga+jëey' dsa- hi- jäh' kyuu~.
Koo- näa' dsa- he' tëëyh- epicúreo hi' jñah'
ka-läh' tëëyh- estoico. Dsa- he' na- ga-løø'
ti-choo- juu' kyaah' Paa'. He-ja- ga+jäyh'
siyh- dsa-kyaayh':

—Hee- ba' juu' he- kwa- dsa- na-, heh'
he- hlëëyh- cha-miih- ngëë'.

Jñah' ka-läh' ga+jäh':

—Lä'koo- he- hlëëyh- kih' jñah' dio hi-
sa' kyuu- jne'.

Lä-ja- ga+jäyh' kih' Paa' kih' he- ma'
mi-jnäa- Paa' ju'hmeë' kih' Jesús hi'
juu' he- lä+jiih' dsa-. 19 He-ja- ga+jäy'
Paa' koo- jee' ma' dsa-ñëey-, jee' chee-
Areópago. Jee' ja- ga-ngi-y' juu' kiyh':

—¿Che' le' nuu- jnääh' miih- ha- lä' la'
ju'hmeë' he- kye'h' na-? 20 Kye'h' juu' he-
sa' ma-nuu' jnääh' go-te-. Hnøø- jnääh'
lä-ñe' jnääh' he- hnøø' jäh' juu' na-.

21 (Jëeh', jwëë' dsa- chaa- jee' jwii- Atena
hi' dsa- hi- ya-näa' hwa' uu, ga+taayh' tää'
jee' ja-. Sa' cha- he- ga'jyoh' he- ma' tih-
dsëy', ma' la' ju'hmeë' he- ma' nuuy' kyaah'
he- ma' kway', he- ja- ba' ma' tih- dsëy'.)

22 He-ja- ga-noo- Paa' to'dsaah- jee' kih'
hi- ma' tääh' Areópago ja-, mah' ga+jäyh':

—Kyuu- hnäh' dsa- chaa- Atena. Peer-
mi-teh- hnäh' kyaah' lä-jëë- dio kyaah'
hnäh'. 23 Jëeh' lä' ma' ñeen' na'ngën' lä'kaa-
jee' jwii- la-, ga+jëen' lä'kaa- ba' tääh' hi-
na-laa- kaah- hnäh'. Jee' ja- ga+jëen' koo-
na'hyoo' jee' na-sii- lä-la-: “Hi- la- Dio hi-
sa' kyuu- jne'.” Jëe-da' hnäh', he' ba' Dio hi-

hnaah- hnäh', ni' sa' kyuu- hnäh', kih' hi-
he' na- hlëëhn' na'.

24 Dio hi- ga+jmee' lä'kaa- jmi-gyuu-, hi-
ga+jmee' lä-jë- he- ga'cha- në' kih', hi- he'
laa' juu' gyuu- hwa', he-ja- sa' jmee' bii'
jmeë' dsa- jmi-gyuu- koo- gwah- jee' gyay-.

25 Sa' cha- he- jmee' bii' kiyh' ni' miih-,
ni' hi- jmeë' ta'he' kiyh'. Hñii' bih' jmeey-
chaa- lä-jëë- jne', jmeey- kii' jne' lle' hi-
kway- lä-jë- he- jmee' bii' jnän'.

26 'Kih' jaa- dsa-ñuu- ba' ga+jmäy'
lä-jëë- näa' dsa- jmi-gyuu- mah' dsa-taayh-
lä'kaa- hwa'. Hi' ga+tøøy' hih' ha- koh'
jmi- dsa-taah' dsa- hi' ha- hñii' dsa-taayh-.

27 Ga+jmäy' jne' mah' hnääh' jnih'. Lä-ja-
koo- sa' su' sa' jne- ba' jne' Dio. Jëeh',
ma'ra' ju'dsoo' sa' cheyh' uu kih' lä-jaa-
lä-jaa- jne'. 28 Jëeh', ta'la' kiyh' ba' chaa-
jne' hi' ga-nøø' jne' hi' na'jiih' jne'. He-
la- jëeh' kwee- lä'koh' ga-sii' ko-llaa'
dsa-gooh' hnäh' hi- ma' kyuu-, hi- ga+jäh':
“Laa' jne' sa'ju- kih' Dio.”

29 'Lä'llu' he- laa' jne' sa'ju- kih' Dio,
he-ja- sa' cha- he- kih' jmeen' huu'dsë-
laay' lä'koo- dio hi- jmää- dsa- kyaah'
ñe' nøø- o ñe' tøø- o kyaah' kuu'. Jëeh'
heeh- he- jmeë' dsa- ja-, la' lä'koo- gwa'
huu'dsë- kih' dsa- ba'. 30 Jää', sa' ga+jmee'
Dio he' kih' lä-jë- he- ma' jmeë' dsa-. Jëeh'
dsa-, sa' ma' ñe- hee- ja- ma' jmeey-. Pero
jmi- na', Dio jmeë' mada' kih' lä-jëë- dsa-
hi- tääh' lä'kaa- jmi-gyuu- wa' lä-dsaa-
dsëy' lä-jë- he- jmeey-. 31 Jëeh', ga+tøø'
Dio hih' lloo- koo- jmi- llay' ta' kih' lä-jëë-
dsa- kyaah' ju'dsoo'. Ma-na-lleeh' ba'
jaa- dsa-ñuu- hi- lla' ta' hi' kih' lä-jëë-
dsa- ga+jmee' Dio dsoo' juu' ja-, lä'llu' he-
ga-mi-jiiyh' Jesús jee' kih' hi- na-juu- —
ga+jäh' Paa'.

32 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' he- lä+jiih'
dsa- hi- ma-na-juu', ko-llaa' dsa- he'
ga-mi-kwayh' hi' ko-llaa' ga+jäh' lä-la-:

—Jyoh' jiih- ba' nuu' jnääh' ka-läh' juu'
na-.

33 He-ja- ya'hëë' Paa' jee' kih' dsa- he'.

34 Ko-llaa' hi- ga-lä'dsoo' dsë', ga+jmeey'
ko-jøh' kyaah' Paa'. Jee' ja- ma' hää'
Dionisio hi- ma' dsoo- ta' Areópago. Hi-

lä'ja- ga-heeh- jaa- dsa-më' hi- ma' chee-
Dámari hi' chaa- ga-jñah' hi- ga-heeh-.

18

Ngoo' Paa'ta' jwii- Corinto

1 Ma-ngëë' he- ja-, ya-hëë' Paa' jwii-
Atena ngooy' ta- jwii- Corinto. 2 Jee'
ja- ga-jeey' jaa- judiu chee- Aquila hi-
ga-lä' chaa- jee' jwii- Ponto, hi- hmëë'
ya-hëë' hwa' Italia kyaah' mëy' Priscila
lä'hih' kih' Claudio rey to-në'. Hih' rey he',
sa- hnøoy' ma' dsa-taah' dsa- hi- laa' judiu
jee' jwii- Roma he- nøø' hwa' Italia. He-ja-
ñee' Paa' na-jëë- dsa-gooy' he'. 3 Aquila
he' ma' jmee- ta' hme- hmi-loo-, he- ja-
ma' la' ta' kiyh'. Ja-ba' lih' Paa' ma' jmeey'
ta' ja- ka-läh', he-ja- ga-jäy' jmeey' ta' ja-
ko-jøh' kyaayh'. 4 Lä-jë- jmi' he- teeh-
dsa- dsë' ma' dsoo- Paa' neh' gwah- mäh-
ma' dsa-hlëëyh' dsa- judiu kyaah' hi- sa-
laa' judiu, ma' kway- juu' na-hña- lä-jëë-
ha- lä- jee' ma' heeh- dsa- juu' kih' Dio.

5 Ma' ga-lloo' Sila kyaah' Timotä hi-
ma' tääh' Macedonia, ja-ga' ga-tu' Paa' ta'
jmeë- hmi-loo- mah' ga-kway' juu' kih' Dio
ba'. Ga-hlëëyh' judiu dsa-gooy', ga-jmeey'
ju'dsoo' kih' Jesús. Ga-jäyh' hi- he' he'
Cristo. 6 Pero dsa- he' ga-løø' jiiyh-
juu' kyaah' Paa', hi- ga-mi-kwayh' ka-läh'.
He-ja- ga-kyah' Paa' hmi-h- kih', ga-jäyh':

—Dsoo' kyah' hñaah' ba' hnäh' na-, he-
juuh' hnäh' lä- ma-na-bääh' ja-ba' hnäh'
kyaah' dso'kye-. Sa' cha- dsoo' dsëen- ni-
miih-. Na' ta' cha-në' na'kan' juu' la- kih'
dsa- hi- sa- laa' judiu ba'.

7 Ya-hëëy' neh- gwah- ja-, ngooy'
cha'neh- kih' jaa- dsa-ñuuh- hi- chee-
Justo hi- ma' gya' jäh- jee' chih' gwah-. Hi-
he' ma' gah- Dio. 8 Jaa- dsa- hi- hä' goo-
gwah- hi- chee- Crispo, ga-heeh- juu' kih'
Jesús kyaah' lä-jëë- hi- chaa- kyaay'. Hi-
jwëë' dsa- hi- chaa- ja-ba' Corinto ja-,
ga-heeyh- juu' kih' Dio ma' ga-nuuy' juu'
he- ma' kwa- Paa'. Lä-jëë- hi- he' ga-saa-
jmi-. 9 Koo- hwë' he- ma' gya' Paa' jwii-
Corinto ja-, ga-hëë' mi'nëy' Dsa-jøøh' jnän-
hi- ga-jäh' siyh':

—Ta- wa' gah', hlëeh' ba' hne- juu' kin-
ta- tu' he- kwah- juu'. 10 Ni- jaa- sa-
chaa- hi- kaah' hne- mah' jmeeyh- hne-
Jëeh' jnä' chehn' kyaah' hne-. Hi- ta' jyoh'
ko-taa-, tääh' jwëë' dsa- jee' jwii- la- hi-
na' ga-heeh- juu' kin-.

11 He-ja- ga-jä' Paa' koo- ji-ñe- na-dsë-
jñee' sih- jee' jwii- Corinto ja-, kway- juu'
kih' Dio.

12 Lä-koh' ma' laa' Galiön lle'moh' kih'
lä-kaa- hwa' Acaya, lä-jëë- judiu hi-
chaa- Corinto ga-taayh' juu' kwee- kyaah'
dsa-kyaaayh' ga-teey' kyaah' Paa' he-ja-
na-jäy- në'ta', 13 ma' jäyh':

—Dsa-ñuuh- la- mi-tëëy' dsa- ha- lä- jee'
hnaayh' Dio mah' lla-dsëëy' kih' ley jnän-
kyaah' juu' ja-.

14 Ma'-chëh' Paa' ma' hlëeh', ma' ga-jäh'
Galiön siyh' dsa- judiu he':

—Cher'mah' dsoo' la' hlih' he- jmeey-
o cher'mah' na-bääh' koo- dsoo' juuh-
ja-ga' na- høø' kwaat- llan' ta' kyah' hnäh'
dsa- judiu. 15 Pero juu' ta-jmah' ba' na-
hlëeh' hnäh'. Dsa- ba' na- hääh' hnäh',
kih' ley kyah' hnäh' ba' na- hlëeh' hnäh'.
He-ja- jëë- ba' hnäh' ha- lä- lä-ee- juu' na-
Sa- hnoon' taahn- hñiin- kyaah' he- na- —
ga-jäyh'.

16 He-ja- ga-hwëëy' dsa- he' në'ta' ja-.

17 He-ja- ga-saah' dsa- he' Sóstene hi- ma'
hä' goo- gwah- kiyh'. Ga-kway' kih' ta'
ka'hne- kih' në'ta' ja-. Pero lle'moh' he' ni-
miih- sa- ga-jmeey' he' kiyh'.

18 Pero ga-gya- ga' Paa' cha-miih- jmi-
Corinto ja-. Ja-ga' ga-hiyh' juu' kih'
lä-jëë- øøh' jne', ngooy' ta- hwa' Siria,
kyaah' Aquila kyaah' Priscila. Jää' ja-ga'
dsa-taayh' neh- barco jwii- Cencrea, ga-tii'
Paa' lle', ga-jmeey' kwaah- go-te-. Lä-ja-
ga-lä-jnä' ga-jmeey' koo- hmooh' kyaah'
Dio. 19 Ma' ga-lla-näy' Éfeso, ja- jiih' ga-jä'
dsa-kyaaayh'. Ngoo' ba' Paa' ta- gwah-
na-hlëëyh' judiu. 20 He-ja- ga-ngii' judiu
he' ma' jä' ga' Paa' miih- jmi-, pero sa-
ga-heeyh- 21 Ga-hiyh' juu' kih' lä-jëë- hi-
he', ga-siiyh':

—Jmee- bii' naahn- jmi- he- tē' Jerusalén.
Pero koo- ka-läh' jän- ya-jëen- hnäh',
cher'mah' lä-ja- hnøø' Dio.

Éfeso ja- ga-he' Paa' neh- barco, ngaayh' ta- Jerusalén. ²² Ma' ga-llooy' Cesarea, ngaah' bih' ta- Jerusalén na-jmeey' Dio kih' øøh' jne' hi- ma' tääh' jee' ja-. Ja-ga' ngooy' ta- jwii- Antioquia ka-läh'. ²³ Ga-gyay- miih- jmi- Antioquia, ja-ga' ya-hëëy' ka-läh', ngooy' lä-koo- lä-koo- jwii- he- nøø' hwa' Galacia, hi- lä-ja- jwii- he- nøø' hwa' Frigia, na'kway- be' kih' lä-jëë- øøh' jne' hi- ma' tääh' lä-kaa- jee' ja-.

Ga-kwa' Apolo juu' jee' jwii- Éfeso

²⁴ Ta'ko-jiih' ja-, ga-llooy' ta- jwii- Éfeso jaa- judiu hi- chee- Apolo, hi- ga-lä'chaa- jee' jwii- Alejandria. Peer- liyh' kway- juu' kih' Dio na-hñaa' lä-jëë- hi- ma' kyuyh- ra-këh' ra-llu- jee' na-sii- juu' kih' Dio. ²⁵ Ga-lä-tëë- bih' ha- lä- la' jwë' kih' Jesús hi- ma' hlëëy- lä-kaa- tuh-dsëy'. Ma' mi-tëëy- dsa- na-hñaa' lä-jëë- ha- lä- la' juu' kih' Jesús. Pero he- saa- dsa- jmi-, ma-la- he- ma' jmee- Jwaa- ba' ma' kyuyh-. ²⁶ Sa- goyh-, ga-løoy' hlëëy- dsa- neh- gwah- kih' judiu he- chih' Éfeso ja-. Pero lä- ma' ga-nu- Aquila kyaah' Priscila ha- lä- la' juu' he- ma' kwa- Apolo ja-, he-ja- ga-tëëy- ta- kiyh' mah' na'heeh' gyih' ha- lä- la' juu' kih' Dsa-jøøh' jnän- jee' sa- ma' kyuyh-. ²⁷ Ma-ngëë- he- ja-, ga-lä-hnøø' Apolo dsoo' ta- hwa' Acaya. Hi- lä-jëë- øøh' jne' hi- ma' tääh' kyaayh' jee' ja-, ga-kway- be' kih' hi- ga-siiy- koo- je- kih' øøh' jne' hi- ma' tääh' Corinto he- nøø' hwa' Acaya mah' wa' heeyh- Apolo lä-kaa- tuh-dsëy'. Hi- ma' ga-llooy' jee' ja-, ga-la' llu' cha-miih- kih' lä-jëë- øøh' jne' hi- ga-heeh- kih' Dio, kih' he- llu' dsë' Dio kyaayh'. ²⁸ Lä-jiih' jee' le', ga-ti- ga-choo' Apolo juu' kyaah' judiu dsa-kyaayh'. Ga-mi-jnäay- na-hñaa' lä-jëë- lä-koo- jäh' juu' kih' Dio mah' lä-ngëëy', Jesús he' hi- laa' Cristo.

19

Ngoo' Paa' ta- jwii- Éfeso

¹ Ta'ko-jiih' ma' gya' Apolo jwii- Corinto, ngoo' Paa' jwë' hwa' ba' lä-jiih' ga-llooy' jwii- Éfeso. Ma' ga-llooy' jee' ja- ga-jëey-

ko-llaa' øøh' jne'. ² He-ja- ga-ngii' Paa' juu' kiyh':

—¿Che' ga-tëëh' hnäh' Jmi-lle' Na-jngii' lä- ma' ga-heeh' hnäh' juu' kih' Dsa-jøøh' jnän?

He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Ni- sa- ñe' jnääh' hee- ja- Jmi-lle' Na-jngii'.

³ He-ja- ga-jäh' Paa':

—¿Hee- juu' ga-jmeeh' hnäh' dsoo' he- ga-saa- hnäh' jmi-?

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Ga-saa- jnääh' jmi- lä-hih- ga-jmee' Jwaa- ba'.

⁴ Mah' ga-jäh' Paa' siiyh-:

—Jwaa- ga-choo' jmi- kih' dsa- hi- ga-lä-dsaa- dsë' he- ma' jmeey- he- hlih'. Ga-siiyh' dsa- he': “Wa-lä-dsoo' hoh' hnäh' kih' hi- jä- këë- ga-ki- jnä'.” Jwaa- he' ma' hlëëh' kih' Jesús hi- laa' Cristo.

⁵ Ma' ga-nu- dsa- he' juu' ja-, ga-saay- jmi- lä-hih- kih' Jesús. ⁶ Lä- ma' ga-kye- Paa' goo- në' kiyh', ga-jyoo' Jmi-lle' Na-jngii' në' kih' dsa- he'. Lä-cha- ja- ga-hlëëy- jyoh' juu' hi- ga-løoy' ngëëy- juu' he- ma' mi-jnäa- Dio kiyh'. ⁷ Jee' lä-jëë- dsa-ñuuh- he' ma' tee' gya-tuu'.

⁸ Uu- sih- he- ga-gya- Paa' jee' ja-, ma' dsooy- gwah- kih' dsa- judiu he- chih' jee' ja-. Sa- goyh- ma' hlëëy- dsa- hi- ga-mi-jnäay- na-hñaa' lä-jëë- ha- lä- jaa- Dio dsa- lä-hih- kih'. ⁹ Pero ko-llaa- dsa- he' ma' hwëh- dsëy', sa- ga-jmeey- dsoo' dsëy' kih' Jesús. Wi- ba' ga-hlëëy- kih' Jesús to-lo- në' dsa-kyaayh'. He-ja- ya-hëë' Paa' jee' kih' dsa- he', ga-jäay- øøh' jne' ga-näay- jee' chih' sa-kwel- kih' hi- chee- Tiranno. Jee' ja- ga-hlëëh' Paa' øøh' jne' juu' kih' Jesús lä-jëë- jmi-. ¹⁰ Lä-ja- ga-jmeey- lä-jiih' ga-të' to- ji-ñe-. Lä-jwë- ja- lä-jëë- judiu hi- ma' chaa- hwa' Asia, hi- lä-kye- dsa- hi- sa- laa- judiu, ga-nuuy- juu' kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän-. ¹¹ He- ba' che- juh-gaa- he- ga-jmee' Dio jee' ja- ta-la- kih' Paa'. ¹² Ma' dsa-näa' dsa- kyaah' hmi- kih' jee' ma' cheh' Paa'. Koo- ma' dsa-jnooh' miih- në' kih' Paa' hmi- sa-luu- hi- hmi- hi- cha-në'. Hmi- ja-

ma' dsa-suy` dsa-dsaah' kyaay'. Lã-ja- ma' dsa-jã' kiyh' hi- lã-kye- jmi-llẽ' hlih' ma' hwẽẽ-.

¹³ Hi- ma' chaa- ko-llaa' judiu hi- ma' ga-nãa' ta- kye' ta- ñii' ma' hwẽẽy- jmi-llẽ' hlih' kih' dsa-. Pero ko- hã', ja' hũdsẽ- kiyh' ma' hwẽẽy' jmi-llẽ' hlih' kyaah' be' kih' Jesús, ga-jãyh':

—Kyaah' hih' kih' Jesús hi- hlẽeh- Paa' kih', jmeen- hih' hwẽeh- hnãh'.

¹⁴ He- la- ma' jmee- lã-jẽẽ- gyee' jo- dsa- judiu hi- ma' chee- Esceva, hi- ma' laa' jaa- jmi-dsa- hi- kye- nẽ'. ¹⁵ Pero ga-jiih' jmi-llẽ' hlih' juu' kyaah' dsa- he', ga-jãyh':

—Kyu- ba' jnã' Jesús, hi- ma- ba' jnã' hii- he' Paa', pero hnãh', sa' kyuu- ni- miih-.

¹⁶ Dsa- hi- ma' kye- jmi-llẽ' hlih' he', ni- juu' ga' sa- ga-hiiy', ga-sooyh' kih' lã-jẽẽ- gyee' dsa- he'. Peer- ga-kway' kih', lã-jiih' ga-jmãayh- dsoo', ga-kyuuy' to-lo-kwayh'.

¹⁷ Lã-jẽẽ- dsa- judiu hi- kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu hi- ma' tãah' Éfeso ga-lã-goyh' jwërte ma' ga-nuuy' ha- lã- ga-la' kih' dsa- he'. He-ja- ga-jmee' juu- kih' Jesús.

¹⁸ Hi- jwẽẽ- dsa- hi- ga-heeh- juu' kih' Dio ga-mi-jnãay- to-lo- nẽ' øøyh' lã-jẽẽ- he- hlih' he- ma' jmeey-. ¹⁹ Hi- ja-ba- lã-ja- jwẽẽ- hi- ma' tẽẽ- ji-nah' ma' dsa-kay- je- hlih' ja-, mah' ma' dsa-jey- cha-nẽ' jee- lã-jẽẽ-. Hi- ma' ga-jmeeh' dsa- kwaat- joh' kyee' jee- lã-jẽẽ- mo-je- ja-, ya-hii- kwaat- to-lo-gya' mil kuu' tøø-. ²⁰ Lã-ja- ga-lã-jwẽẽ- cha-ga-miih- dsa- hi- ga-nuu' juu' kih' Dio hi- ga-jẽey' ha- koh' be' sa- cha- kih' Dio.

²¹ Ma-ngẽẽ- he- ja-, ga-jmee' Paa' hũdsẽ- dsooy' ka-lãh' ta' hwa' Macedonia hi- ta' hwa' Acaya. Ja-ga- dsaayh' ta' Jerusalén. Hi- ga-jãyh':

—Ma-lã-hii- miih- jmi- gyan' Jerusalén, ma-ra- he- jmee- bii' niin- ta' Roma.

²² Uu- hi- ma' jmee- ko-jøh' kyaayh' ga-cheey' ta' hwa' Macedonia, ga-cheey' Timotã kyaah' Erasto. Pero ga-jã' ga' Paa' miih- jmi- hwa' Asia ja-.

Ga-lã-hnee- dsa- hi- ma' chaa- jwii- Éfeso kyaah' Paa'

²³ Jmi- ja- ga-lã-cha- ko- hnii- juu- jee' jwii- Éfeso, kwaat- kih' ju-hmẽẽ-. ²⁴ Jee- ja- ma' gya' jaa- dsa- chee- Demetrio hi- ma' kwa- ta' he- jmee- dsa- gwah- pih' kyaah' ñe- tøø- jmah' he- la' heeh- gwah- kih' Diana he- ma' chih' jee' jwii- ja-. Kyaah' ta' ja- ma' liyh' cha-miih- kuu' kyaah' dsa-kyaayh'. ²⁵ He-ja- ga-jøøyh- lã-jẽẽ- dsa- hi- ma' jmee- ta' kiyh' hi- jñah' ga-dsa- hi- ma' jmee- ja-ba- ta' ja-, mah' ga-siiyh':

—Dsa- ñuuh-, ñeh' ba' hnãh' kwee- lẽh' jne' cha-miih- kuu' kyaah' ta' la-. ²⁶ Pero na' ma-jẽẽ- jne' hi- ma-nuu' jne' ngẽ- Paa' Éfeso la- mi-gaay- jwẽẽ- dsa-. Hi- ja- ma-la- jee-la- jmeey- lã-na-. Lã- ga-dsa- hwa' Asia ma-mi-gaay- jwẽẽ- dsa-, jãyh': “Ja- Dio he', hih' dio hi- jmãã- dsa- kyaah' goo-.”

²⁷ He-ja- hii' goo- wa-ra- ga-heey' ta' jnã- la-, hi- mo-so- tooh- dsa- ta' gwah- kih' dio Diana jnã- hi- lã-ja- mo-so- jmeey' juu- kih' Diana, hi- hnaah- lã-jẽẽ- dsa- chaa- hwa' Asia hi- lã-kaa- jmi-gyuu- ka-lãh'.

²⁸ Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ga-lãlleey' jwërte hi- ga-løøy' tooyh- cha-miih- miih', ma' jãyh':

—iHe- ba' che- jøøh' Diana hi- cheh' Éfeso la-!

²⁹ He-ja- ga-kah' ga-gwẽh' hũdsẽ- kih' lã-jẽẽ- dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja-. Ko- mii' ba' ga-jmeey' ga-saayh' Gayo kyaah' Aristarco na-jãay- jee' dsa-ñee- dsa-kyaayh'. Lã-uu' dsa-ñuuh- he' chaa- Macedonia hi- ma' jmeey- ko-jøh' kyaah' Paa'. ³⁰ Hnøø' Paa' ma' dsa-hlẽeh' kyaah' dsa- he' pero sa- ga-kwa- øøh' jne' jwẽ- ma' dsooy'. ³¹ Hi- lã-ja- ko-llaa' hi- ma' laa' ta' hwa' Asia ja-, ma' jwayh' kyaah' Paa'. He-ja- ga-cheey' juu' kih', ga-chuuy' kyaah' Paa' mah' sa- dsooy' jee' tãah' dsa- he'. ³² Ga-kah' ga-gwẽh' go-te- hũdsẽ- kih' lã-jẽẽ- dsa- hi- ma' tãah' jee' ja-. Kah' ba' ma' hlẽeh- lã-jaa- lã-jaa-. Hi- jwẽẽ- ga' hi- sa- ma-ñe- hee- kih' ja- he- ma' tãayh' jee' ja-. ³³ He-ja- dsa- judiu ga-hñaay' na-koh' Alejandro jee' kih' lã-jẽẽ- dsa- he' mah' na-jãay- ta' cha-nẽ'. He-ja- ga-jmee- Alejandro lii- kyaah' gooy-, hnøøy' ma' hlẽeyh' jwoo' kih' judiu. ³⁴ Pero ma'

ga⁻lä⁻kyuu⁻ dsih⁻ laay⁻ judiu, koo⁻ hä⁻ ba⁻ ga⁻tooh⁻ lä⁻jëë⁻ miih⁻. Miih⁻ ga⁻ sa⁻ ga⁻të⁻ to⁻ hor⁻ ga⁻jmeey⁻ lä⁻ja⁻, ma⁻ jäyh⁻:

—jHe⁻ ba⁻ che⁻ jøøh⁻ Diana hi⁻ cheh⁻ Éfeso la⁻!

³⁵ Lä⁻jiih⁻ jaa⁻ të⁻je⁻ kya⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁻ hih⁻ he⁻ tu⁻ dsa⁻ he⁻ tooh⁻ miih⁻, ga⁻jäyh⁻:

—Nuu⁻ da⁻ hnäh⁻ hi⁻ chaa⁻ Éfeso la⁻. Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ ñe⁻, koo⁻ jee⁻ la⁻ ba⁻ la⁻ to⁻në⁻ jee⁻ jmee⁻ dsa⁻ juuh⁻ kih⁻ gwah⁻ kih⁻ Diana he⁻ chih⁻ jee⁻ la⁻ jnän⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ heeh⁻ kiyh⁻ he⁻ ja⁻ kih⁻ Júpiter.

³⁶ Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le⁻ jäh⁻ sa⁻ dsoo⁻. He⁻ja⁻ jwahn⁻, tu⁻ hnäh⁻, ta⁻ jmee⁻ hnäh⁻ na⁻koh⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻. ³⁷ Hih⁻ uu⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ ma⁻ya⁻jääh⁻ hnäh⁻ la⁻, sa⁻ ma⁻mi⁻kwayh⁻ gwah⁻ jnän⁻, ni⁻ sa⁻ ma⁻hlëëyh⁻ hlih⁻ kih⁻ dio jnän⁻. ³⁸ Cher⁻mah⁻ cha⁻ hnii⁻ kih⁻ dsa⁻kyaah⁻ Demetrio kyaah⁻ jñah⁻ dsa⁻, cha⁻ ba⁻ nē⁻ta⁻ jee⁻ le⁻ mi⁻ee⁻ juu⁻ na⁻. Jee⁻ ja⁻ ba⁻ lle⁻ kih⁻ hñiy⁻ kih⁻ dsa⁻. ³⁹ Cher⁻mah⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻ee⁻ kyah⁻ hnäh⁻, le⁻ mi⁻ee⁻ jne⁻ lä⁻ ma⁻ dsa⁻ñee⁻ dsa⁻ mada⁻ kih⁻ dsa⁻ta⁻. ⁴⁰ Pero he⁻ jmee⁻ jne⁻ la⁻, hii⁻ goo⁻ dsa⁻bääh⁻ jne⁻ he⁻ tøøh⁻ jne⁻ cha⁻miih⁻ miih⁻. Hee⁻ juu⁻ dsa⁻kwan⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻tëeh⁻ dsa⁻ta⁻ jne⁻ kih⁻ he⁻ tøøh⁻ jne⁻ miih⁻ jee⁻ la⁻.

⁴¹ Ko⁻ja⁻ ba⁻ te⁻ ga⁻hlëëh⁻ të⁻je⁻ he⁻, mah⁻ ga⁻hiyh⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻jwii⁻.

20

Ngoo⁻ Paa⁻ ta⁻ hwa⁻ Macedonia hi⁻ ta⁻ hwa⁻ Grecia

¹ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻dsaa⁻ juu⁻ ja⁻, ga⁻tëeh⁻ Paa⁻ øøh⁻ jne⁻, ga⁻kwëëyh⁻ nuuh⁻ mah⁻ ga⁻ëey⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻hiyh⁻ juu⁻, ngooy⁻ ta⁻ Macedonia. ² Ga⁻ngëëy⁻ lä⁻jë⁻ jwii⁻ mäh⁻ jee⁻ ma⁻tääh⁻ øøh⁻ jne⁻, ga⁻hlëëh⁻ gyih⁻ mah⁻ tëëy⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ be⁻. Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻llooy⁻ hwa⁻ Grecia (ja⁻ba⁻ jee⁻ chee⁻ Acaya). ³ Jee⁻ ja⁻ ga⁻gyay⁻ uu⁻ sih⁻. Ma⁻ ga⁻të⁻ jmi⁻ he⁻ dsa⁻hey⁻ barco he⁻ dsooy⁻ ta⁻ hwa⁻ Siria, ga⁻lä⁻ñey⁻ ma⁻la⁻ juu⁻ kih⁻ judiu he⁻ saah⁻ dsih⁻. He⁻ja⁻ ga⁻mi⁻siiy⁻ huud⁻së⁻ kiyh⁻. Ga⁻jëeyh⁻ ka⁻läh⁻ ta⁻ Macedonia, ngooy⁻ jwë⁻ hwa⁻ ba⁻. ⁴ Hi⁻ ko⁻llaa⁻ øøh⁻ jne⁻ ga⁻jmee⁻ ko⁻jøh⁻

kyaayh⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ hwa⁻ Asia. Jaa⁻ hi⁻ he⁻, chee⁻ Sópater hi⁻ chaa⁻ Berea. Hi⁻ jñah⁻ chee⁻ Aristarco kyaah⁻ Segundo hi⁻ chaa⁻ Tesalónica. Hi⁻ jñah⁻ chee⁻ Gayo hi⁻ chaa⁻ Derbe hi⁻ Timotä. Jñah⁻ chee⁻ Tíquico hi⁻ Trófimo hi⁻ chaa⁻ hwa⁻ Asia. ⁵ Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁻ ga⁻lä⁻jää⁻ na⁻jääy⁻ jnääh⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ Troa. ⁶ Hi⁻ jnääh⁻, ma⁻la⁻ ma⁻goh⁻ jmi⁻ kih⁻ he⁻ñiih⁻ he⁻ sa⁻ kyaah⁻ levadura, ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ neh⁻ barco jwii⁻ Filipino. Ga⁻hya⁻ ga⁻ hña⁻ jmi⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻jëe⁻ jnääh⁻ dsa⁻kyaahn⁻ hi⁻ ma⁻tääh⁻ jøø⁻ Troa. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jä⁻ jnääh⁻ gyii⁻ jmi⁻.

Ga⁻gwii⁻ Eutico jee⁻ gyay⁻ nuuy⁻ juu⁻ kih⁻ Paa⁻

⁷ To⁻në⁻ jmi⁻ kih⁻ seman⁻, ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ øøh⁻ jne⁻ jee⁻ ma⁻ kih⁻ jnääh⁻ ma⁻nuu⁻ kih⁻ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻løø⁻ Paa⁻ kwa⁻ juu⁻. Juu⁻ ja⁻ ga⁻kyoo⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻të⁻ koo⁻ lla⁻nuu⁻, kih⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ huud⁻së⁻ dsooy⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻ wa⁻ ga⁻jnä⁻ jyoh⁻ jmi⁻. ⁸ Hi⁻ ma⁻tøø⁻ cha⁻miih⁻ mi⁻së⁻ he⁻ na⁻hih⁻ je⁻ cha⁻neh⁻ jee⁻ ga⁻të⁻ hnë⁻ jwëë⁻ hne⁻ jee⁻ ma⁻tøøh⁻ jnääh⁻ ja⁻. ⁹ Jaa⁻ chih⁻ hi⁻ chee⁻ Eutico ma⁻ gyay⁻ hoo⁻ ventan jee⁻ ma⁻tøøh⁻ jnääh⁻. Jee⁻ gyay⁻ ja⁻, ga⁻gwiiy⁻ ñiih⁻ kih⁻ he⁻ ga⁻kyoo⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ kwa⁻ Paa⁻. Jee⁻ na⁻gwiiy⁻ ja⁻, ga⁻tayh⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ hwa⁻. Ma⁻na⁻juuy⁻ ma⁻ ga⁻chaa⁻ dsih⁻. ¹⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jñaa⁻ Paa⁻, ngooy⁻ na⁻ëey⁻ chih⁻ he⁻. Mah⁻ ga⁻jäyh⁻:

—Ta⁻ jwaa⁻ hnäh⁻, jiih⁻ ba⁻ chih⁻ la⁻.

¹¹ He⁻ja⁻ ga⁻wii⁻ Paa⁻ ka⁻läh⁻ jee⁻ ma⁻ tøøh⁻ jnääh⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ ga⁻kih⁻ ga⁻hih⁻ jnääh⁻ ma⁻nuu⁻ kih⁻ Jesús. Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ngoo⁻ bih⁻ hlëëyh⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻jnä⁻. Ja⁻ga⁻ ngooy⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻. ¹² Peer⁻ ga⁻nøh⁻ dsë⁻ dsa⁻ he⁻ kih⁻ he⁻ jiih⁻ ba⁻ chih⁻ kyaay⁻, hi⁻ ga⁻tëëy⁻ ga⁻näay⁻ kiyh⁻.

Ya⁻hëë⁻ Paa⁻ jee⁻ jwii⁻ Troa ngooy⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jwii⁻ Mileto

¹³ Ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ neh⁻ barco, mah⁻ lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ jää⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ jwii⁻ Asón. Jee⁻ ja⁻, ga⁻jää⁻ jnääh⁻ Paa⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ mada⁻ nuuh⁻ jnääh⁻, jëeh⁻ jwë⁻ hwa⁻ ba⁻ ngooy⁻ ta⁻ ja⁻. ¹⁴ Ma⁻ ga⁻lloo⁻ Paa⁻ jee⁻ tøøh⁻ jnääh⁻ jwii⁻ Asón ja⁻, ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ neh⁻ barco kyaayh⁻, ga⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ jwii⁻ Mitilene.

15 Jee' ga'tē to' jmi', ga'ngēē jnāāh' jāh' jwii' he' chee' Quio. Jee' ga'tē hnē' jmi', ga'lla'nōō' jnāāh' jwii' Samo jee' hwēē' barco. Jee' ga'tē kye' jmi', ja-ga' ga'tēē' jnāāh' jwii' Mileto. 16 Sa' ma' hnōō' Paa' ma' jā' ki-wēē' hwa' Asia, he-ja' koo- ga'ngēē' bih' kih' jwii' Éfeso. Ga'jmeey' bii' he'llaayh' lā' ga'tē' Jerusalén mah' tēēy' jmi' Pentecosté cher' mah' ga'la'.

Ga'hlēēh' Paa' kyaah' hi' kye' nē' kih' gwah' jwii' Éfeso

17 Lā' ma' gya' Paa' jwii' Mileto, ga'cheey' juu' he' ya-nāā' dsa-gyūūh' hi' kye' nē' kih' oōh' jne' jwii' Éfeso. 18 Ma' ga'lla'nāā' hi' he' jee' gya' Paa', ga'jāh' Paa' siyh':

—Ma' neh' ba' hnāh' ha' lā' ga'jmeen' jee' kyah' hnāh' lā' ma'to-nē' jan' ta' hwa' Asia la' lā'jiih' na'. 19 Ni' miih' sa' ga'jmāān' hñiin' jōōh' lā' ma' ga'gyan' kyaah' hnāh' kwan' juu' kih' Dio. Ja' he' koo- jiih' ga'tūūn' jmi' haa' mi'nēn' kyah' hnāh'. Joh' jiih' sa' ga'jēēn' wii' kih' lā' jē' he' ma' hnōō' dsa' judiu ma' jmee' kin'. 20 Sa' cha' ga'jmeen' kwaat' che' hii' goo- kin' jee' ga'jmeen' he' llu' kyah' hnāh'. Ga'hlēēhn' hnāh' jee' jā' dsa' hi' lā'ja' cha'neh' kyah' hnāh' ka-lāh'. 21 Hnāh' judiu hi' hnāh' hi' sa' lāā' judiu, ga'jwēēhn' hnāh' jēēh' hnāh' kih' Dio hi' wa' lā'dsoo' hoh' hnāh' kih' Jesucristo Dsa-jōōh' jnān'. 22 Hi' na' ma'hāān' jwē' ngaahn' ta' Jerusalén lā' jōō' Jmi-lle' Na-jngii' kin'. Ni' sa' man' he' dsa-ngēēn' jee' ja'. 23 Koo- he' la' ba' man'. Lā'kaa' jwii' jee' nūn' dsa-ngēēn' wii', taah' dsa' jnā' neh' nē', jāh' Jmi-lle' Na-jngii'. 24 Pero ni' miih' sa' jmeen' he' che' chaan' o he' juun'. Jēē' ba' dsēn' ngoon' ta' cha'nē' kyaah' ta' he' na'hñaan', lā'jiih' mi'ten' ta' he' ga'tooh' Jesús goon' mah' kwan' juhmēē' he' mi-jnāā' ha' lā'koo- hnāā' Dio jne'.

25 Man' kwee' ni' jaa' jee' lā'jēē' hnāh' mo'so' jēēh' hnāh' jnā', lā'jēē' hnāh' hi' ma-nuū' juu' he' kwan' ha' lā' jāā' Dio dsa' lā'hii' kih'. 26 He-ja' jwēēhn' hnāh' jmi' na', ni' jaa' dsa' mo'so' na'bāāhn', sa' cha' dsoo' dsēēn' ni' miih'. 27 Jēēh', ni' miih' sa' ga'lā'gohn', ga'mi-jnāān'

' na'hñaa' lā'jēē' juu' kih' Dio kyah' hnāh'. 28 He-ja' jwēēhn' hnāh', hāā' hnāh' hñaa' hi' hāā' lā'jēē' dsa' kyaah' hnāh'. Ma-na'hñaa' hnāh' kih' Jmi-lle' Na-jngii' mah' jēēh' hnāh' dsa' kyaah' hnāh'. He-ja' hāā' hnāh' kwee' lā'jēē' hi' lāā' kyaā' Dsa-jōōh' jnān' hi' ga'lāā' jne' kyaah' jma' kih'. 29 Jēēh', man' kwee' ha' lā' le' wa'ra- ngaahn'. Ya-nāā' jee' kyah' hnāh' hi' lāā' lā'koo- jah' hāā'. Ni' miih' sa' jā' lā'ñih' dsēy' kih' dsa' kyaā' Dio. 30 Hi' ja' ba' jee' kyah' hnāh' hwēē' hi' jmee' ra-kēh' ju'dsoo' mah' jāāy' oōh' jne' lā'hyoh' dsēy'. 31 Go-taah' hnāh' leeh' hnāh'. Mi-dsooh' da' hoh' hnāh' ha' lā' ga'jmeen' ta'ko-jiih' hnē' ji-nē' he' ga'gyan' kyaah' hnāh'. Lā'jmi' lā'hwē', sa' ga'tūn' ma' kwēēhn' hnāh' nūūh', lā'jiih' ga'tūūn' jmi' he' haa' mi'nēn' kih' lā'jaa' lā'jaa' hnāh'.

32 Na' na' oōhn', taahn' hnāh' goo- Dio. Jā' hnāh' kyaah' juu' kiyh' he' mi-jāā' jne'. Juu' na' kye' be' he' jmee' dsa'nōōn' ta' cha'nē' hnāāhn' Dio cha'ga'miih' mah' hñah' jne' heen' ko-jōh' kyaah' lā'jēē' hi' na-jngēē'. 33 Sa' ga'lā'heē' dsēn' ku'nōō' kuu' tōō' ni' hmiih' he' cha' kih' dsa'. 34 Ma'neh' ba' hnāh', ga'jmee' ba' jnā' ta' ha' jee' ga'jnā' he' ga'jmeē' bii' kin' hi' lā'kye' kih' dsa'kyaahn'. 35 Ma'ra' he' ga'jmee' ba' jnā' ta' kyaah' goon' mah' lā'tēēh' hnāh' jmeeh' hnāh' lā'koh' jmee' jnā' hi' lā'ja' jmeeh' hnāh' be' kih' hi' tā-nēē'. Mi-dsooh' da' hoh' hnāh' juu' kih' Jesús Dsa-jōōh' jnān', hi' ga'jāh': "Llu' ga' la' kih' hi' kwa' lā'koh' ga'hi' hyoh'."

36 Ma-ngēē' ma-jāh' Paa' lā'ja', ga'juuyh' jnēy' kyaah' lā'jēē' oōh' jne' he', ga'ngiiy' kiyh' kih' Dio. 37 Lā'jēē' oōhn' jne' he' ga'ki' ga'hoo' cha'miih'. Ga'eey' Paa' mah' ga'chayh' kih'. 38 Ga'lā'meeh' dsē' jwēte dsa-gyūūh' he' kih' he' ga'jāh' Paa': "Mo'so' jēēh' ga'jnā' ka-lāh'." Ja-ga' ga'nāāy' na'jāāy' Paa' ta' jee' ma'hii' barco.

21

Ngaah' Paa' ta' Jerusalén

1 Ja' jiih' ga'jā' oōh' jne' he'. Hi' ga'tooh' ba' jnāāh' neh' barco. Ko-dsoo' ba' ngoo'

barco ja- ta- Cos. Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-lla-nøø' jnääh' jwii- Roda. Ma-ngëë' ja- ga-nøø' jnääh' ta- jwii- Pátara. ² Pátara ja- ga-jëë' jnääh' koo- barco he- ngoo' ta- Feni- cia. Neh- ja- ga-tooh' jnääh' ga-nøø' jnääh' ta- ja-. ³ Jee' ga-nøø' jnääh' ja-, ga-jëë' jnääh' hwa' Chipre he- hä' jee' jmi-ñeeh-. Hwa' ja- ga-jä' jwoo' ra-këh' ta- jee' ga-ngëë' jnääh' ta- hwa' Siria. Ga-ngëë' ba' jnääh' lä-jiih' ga-tëë' jnääh' Tiro he-nøø' hwa' kih' Siria, jëeh' jee' ja- hwëë- dsa- løø' he- kye- barco. ⁴ Ma' ga-tooh' jnääh' jee' jwii- Tiro ga-jee' jnääh' øøh' jne' hi- ma' tääh' jee' ja-. Hi- ga-jä' jnääh' kiyh' gyii' jmi-. Øøh' jne' he' ga-hlëëyh' Paa' lä-koh' ga-mi-jnääh' Jmi-lle' Na-jngii' kiyh' he- sa' ma' dsaayh' ta- Jerusalén. ⁵ Ma' ga-dsëë' jmi' ja-, lä-jëë- øøh' jne' hi- chaa- jee' ja-, hi- më' hi- ñuu- lä-kye- chih-pih', ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' jnääh' lä- ga-të' chuuh' jwii-, jee' la- cha-hoo' jmi-ñeeh-. Jee' ja- ga-juuh' jnääh' jnen' ga-ngii' jnääh' kih' Dio. ⁶ Ga-ëë' jnääh' øøh' jne' he' lä-jaa- lä-jaa- jnääh', ja- ga- ga-tooh' jnääh' neh- barco, hi- ga-nää' ba- øøh' jne' he' cha'neh- kih'.

⁷ Ga-hwii- jnääh' Tiro, ga-nøø' jnääh' ta- Tolemaida. Ma' ga-lla-nøø' jnääh' Tolemaida ja-, na-jëë' jnääh' øøh' jne' hi- chaa- jee' ja-. Ga-jä' jnääh' koo- jmi' kyaayh'. ⁸ Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-hwii- jnääh' Tolemaida, ga-nøø' jnääh' ta- Cesarea. Ma' ga-tëë' jnääh' Cesarea ja-, ga-nøø' jnääh' kih' Felipe hi- ma' kwa- ju'hmeë' hi- ma' laay' jaa- kih' jee' lä-jëë- gyee' hi- ma' kwa- be' kih' apóstole jää'. Jee' ja- ga-jä' jnääh' kih' Felipe he'. ⁹ Felipe he' ma' chaa- kyeë' jo-miiy' hi- ma' tääh' hñii', hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio. ¹⁰ Ma-hya- cha-miih- jmi' tøøh' jnääh' jee' ja-, ma' ga'lloo' jaa- dsa- chaa- Judea hi- chee- Agabo hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio. ¹¹ Ma' ga'llooy' jee' tøøh' jnääh', ga-lley- loo- he- hä' tuh' Paa', mah' ga-hñuuy' goo- tiy' hñiiy', ga-jäyh'.

—Jäh' Jmi-lle' Na-jngii', ja-ba' lä-koh' na-hñuun- la-, ja-ba' lä-la- hñuu' dsa- judiu juu' loo- la- jee' jwii- Jerusalén mah' ngëëy' goo- dsa- hi- sa- laa' judiu.

¹² Ma' ga-nuu' jnääh' juu' kiyh', ga-chuu'

jnääh' cha-miih- kyaah' Paa'. Sa- ma' kwa- jnääh' jwë' ma' dsaayh' ta- Jerusalén, hi- ja-ba' lä-jä- ma' jäh' øøh' jne' hi- ma' chaa- jee' ja-. ¹³ He-ja- ga-jäyh'.

—¿He-la' hooh' hnäh' kin-, he-la' jmeeh- hnäh' meeh- dsen-? Heeh' ba' jnä' cher'mah' ga-hñuu' dsa- jnä'. Ma-ke- ga-jngëeh' dsa- jnä' ta- Jerusalén, lä-jë' ba' heeh'n' kwaat' kih' Jesús.

¹⁴ Ma' sa- ga-lëh' jnääh' ma' hløøh' jnääh' kih' Paa', ga-tu' jnääh' go-te-, ga-chiih' jnääh'.

—Wa' le' lä- hyoh- dsë' Dio ba'.

¹⁵ Ma' ga-të' jmi' he- hwii- jnääh' jee' ja-, ga-jmee' jnääh' løø' kya' jnääh', ga-nøø' jnääh' ta- Jerusalén kyaah' Paa'. ¹⁶ Ko-lla' øøh' jne' hi- chaa- Cesarea ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' jnääh', ga-jäy' jnääh' lä- ga-të' cha'neh- kih' dsa- chaa- Chipre hi- chee- Mnasón, hi- ga-heeh- kih' Jesús lä- ma' to-në'. Jee' ja- ga-jä' jnääh'.

Ngoo' Paa' na-jëë- Jacobo

¹⁷ Ma' ga-lla-nøø' jnääh' Jerusalén, lä-jëë- øøh' jne' hi- ma' tääh' jee' ja- ga-heeyh- jnääh' lä-kaa- tuh-dsëy'. ¹⁸ Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-nøø' jnääh' kyaah' Paa' na-jëë' jnääh' Jacobo. Hi- ma' tääh' dsa-gyuu' kya' gwah- kyaayh'. ¹⁹ Ma-la- ma-jmee' Paa' Dio kih' hi- he', ga-jmeeyh' juu' lä-hii' në' ha- lä- ga-jmee' Dio kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu, lä-kaa- jee' ñeey' na'kway- juu'. ²⁰ Lä- ma' ga-nuuy' juu' ja-, ga-kway- cha-miih- ti'hmaah' kih' Dio. He-ja- ga-jäyh' siyih' Paa'.

—Ma-jëeh' jah' mil dsa- judiu sa- ma-heeh- juu' kih' Dio, hi- lä-jëë- hi- he' lä- ma-hnøø' bih' høøy' ley kih' Moisé. ²¹ Hi- ma-nuuy' hii' juu' kyah', hne- hlëëh' dsa- judiu hi- tääh' ta- jee' jyoh', jwiih' hñih': "Ta- jmee- he' kih' ley kih' Moisé." Hi- jwiih' hñih': "Sa- le' uu- jmi-ngo' kih' gyuu- ñuu- jnän' ni- mo-so- le' jmee' jne' lä-koo- tëë' jne'." ²² ¿Ha- lä- jmee' jne' na? Kuh' jwëë' dsa- ma-la- ma-nuuy' he- ma-ñeh' ka-läh'. ²³ Jmee' lä-koh' jäh- jnääh' la-: Chaa- kyeë' øøh' jne' jee' la- hi- ga-tëë' mi-te' he- ga-bäayh- hñiiy' kyaah' Dio. ²⁴ Jää- hi- he', go-jmää' hñaa'h'

na-jngëë' kyaayh' lä-koh' jäh' ley jnän'. Ja-mi-hmaah' jñii' he- dsa-tii' kwaah- lley' mah' hñaa- hmooh' kih' øøh' jne' he'. Ja-ga-na- lä-ñe- lä-jëë' dsa-, sa-la' dsoo' juu' he-ga-nuuy' kyah'. Wa-ra- ga-jmeeh' lä-ja-, lä-jnä' lä- ma-høøh- ba' hne- ley. ²⁵ Pero kih' hi- sa- laa' judiu hi- ma-heeh- juu' kih' Dio, ga-sii' jnääh' kiyh' jää', ga-jmee- jnääh' juu' kiyh', ma-la' he- la- ba' hnøø' høøy'. Sa-le' kuyh' he- ma-lla' dsa- cha-në' dio hi- na-laa' kaaah- dsa- hi- sa-le' kuyh' jma- ni- ngo' jah' hi- dsa-juu' kyaah' he- wii', hi- dsa-më' dsa-ñuuh-, sa-le' kaaayh' wa- hi- cha- hi-.

²⁶ Ga-heeh- ba' Paa' juu' ja-, ga-jmee' ko-jøh' kyaah' lä-jëë' kyeë' øøh' jne' he'. Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ga-jmäy' hñiiy' na-jngëëy' kyaayh'. Ja-ga- ga-he' jee' chih' gwah' juu' na-jmee' juu' lih' dsëë' jmi' he- ma- hääy- hñiiy'. Jëeh', wa-ra- ga-dsëë' jmi' ja-, dsa-kay- he- tēy- kwëëyh' Dio lä-jaa- lä-jaay-.

Ga-saayh' Paa'jee' chih' gwah' juu'

²⁷ Ma- ngoo' ga-dsëë' gyii' jmi' he- ma- hääy- hñiiy', ma' ga-jëë' judiu hää' Paa' ta- neh' jee' chih' gwah'. Judiu he' ma- chaa- hwa' Asia. Hi- he' na- ga-taah- dsa- judiu hi- chaa- Jerusalén juu' mah' wa- lä-hneey- kyaah' Paa'. Hi- lä- chah' ja- ga-saah' dsih', ²⁸ ga-ta' ga-hooyh' ki-gaa-, ma' jäh':

—Hnä' judiu dsa-goon-, jmee' be' jnän'. Hi- la- na- dsa-ñuuh- hi- ngë- lä-kaa- jmi-gyuu' kway- juu' he- la-dsëë' jnän' hi- lä-ja- la-dsëë' kih' ley jnän' hi- kih' gwah' jnän'. Hi- ja- ma-la' he- ja-. Lä-kye- dsa- hi- sa- laa' judiu ma-taayh- neh' gwah' jnän', ma-mi-kwayh' jee' na-jngii' jnän' la-.

²⁹ (Jëeh', jää' ba' ga-jëëy' Paa' ta- jee' jwii- ma-ngëy- ko-jøh' kyaah' Trófimo, hi- chaa- Éfeso. He-ja- na-, dsa- judiu he' ma' jmee- huu'dsë- he- ma' jää- Paa' jaa- hi- sa- laa' judiu jee' chih' gwah'.)

³⁰ Lä-jëë' dsa- hi- chaa- jee' jwii- ja- ga-heë' dsëy' go-te- ma' ga-nuuy' juu' he- ma-mi-kwah' Paa' gwah' kiyh'. He-ja- ga-lla-nää' dsa- he' jee' ja- ko-chih'. Ga-saayh' Paa' ga-sëëyh- lä- ga-të' ka'hne-

kih' gwah', hi- lä- chah' ja- ga-jney' ho'haah' kih' ho'hne- ja-. ³¹ Ma-tääh' gyih' jngëëyh' Paa' ma' ga-jmeeh' dsa- juu' kih' hi- kye- në' kih' hløø' romano, ga-jäyh': "Lä- ga-dsa' ba' Jerusalén cha- hñii-." ³² Lä- chah' ja-, ga-jøøh- hi- ma' kye- në' kih' hløø' he' hløø' kyaah' kyaah' juu' hløø', ga-näy' ko-chih' lä- ga-të' jee' ma' tääh' dsa- he'. Ma' ga-jëë' dsa- he', ja- hi- kye- në' kyaah' hløø' kyaah', chah' ba' ga-tuy' ma-kway- kih' Paa'. ³³ Ma' ga-lloo' hi- ma' kye- në' kih' hløø' he', ga-jmee' mada- kih' hløø' he- hñuuy' Paa' kyaah' to' caden-. Mah' ga-ngiiy' juu' kih' judiu, ga-jäyh':

—¿Hi- dsa- la-? ¿Hee- na- ma-jmee'?

³⁴ Jyoh' ma' hlëeh' bih' lä-jaa- lä-jaay-. Pero sa- ga-lä-ngëë' hi- ma' kye- në' he' ha- lä- la' juu' ja-, kih' he- ma' tooyh- cha-miih- miih'. He-ja- ga-jmee' dsa-jøøh' he' mada- he- ga-tëëy- Paa' ta- jee' chih' hne' kih' hløø'. ³⁵ Ma' ga-lloo' Paa' sa-joo' ta- kih' hne' ja-, hää' dsa- jwërte. Jmee- gyih' bii' kway' kih' Paa' jee' ja-. He-ja- ga- chaa' hløø' he' Paa' ta- gyuu' mah' sa- kwa' dsa- kiyh'. ³⁶ Lä-jëë' dsa- he' ya-nää' tooh- miih' ma-ngiiy' he- ma' juu' Paa'.

Ga-hlëeh' Paa' cha-në' judiu dsa-gooy'

³⁷ Ma-tääh' gyih' taayh' Paa' cha'neh-, ma' ga-ngii' Paa' juu' kih' hi- ma' kye- në' kih' hløø' he':

—¿Che' le' hlëehn' koo- mi' juu' kyaah' hne'?

He-ja- ga-jäh' hi- ma' kye- në' he':

—¿Che' leh' hlëeh' griego? ³⁸ ¿Che' ja- he' hne- dsa- egipto hi- ga-jmee' hñii- kyaah' hwa' la- ma-ko-hna- la-? ¿Che' ja- he' hne- hi- ga-jøøh- kyeë' mil dsa- mah' ga-teeh' kyaah' llé-moh', ja-ga- ga-jääh' hñih' ta- hwa' kii'?

³⁹ He-ja- ga-jäh' Paa':

—Jnä' laan' ma-ra' judiu. Ga-lä-chaan' koo- jwii- juu' he- chee- Tarso, he- na-hee- hwa' Cilicia. Ta- jmee- hñaa- hoh', kwa' da' jwë' hlëehn' kyaah' dsa- la-.

⁴⁰ He-ja- ga-kwa' hi- ma' kye- në' he' jwë' hlëëyh'. Mah' ga-noo- Paa' në' sa-joo' ta- kih' hne' ja-. Ga-jmee' lii- kyaah' gooy- mah' dsa-taayh' ti'. Ma' ga-tu' dsa-

he' he- tooyh~ miih', ja-ga' ga-hlēeh' Paa' kyaah' juu' hebreo, ga-jāyh':

22

¹ —Dsa-ñuuh- øøhn', dsa- ma-kaah' kyaan', nuu- da' hnāh', wa' kwa- da' jnā' juu' kin'.

² Ma' ga-nuu' dsa- he', he- hlēeh' Paa' juu' hebreo, ga-taayh' ti'sih' go-te-. Ngoo' bih' hlēeyh':

³ —Laā' jnā' judiu. Ga-lā-chaan' jwii- Tarso he- nøø' hwa' Cilicia. Jerusalén la- ba' ga-kwaan'. Gamaliel ga-mi-tēē- jnā' llu' lā-koh' la' ley kih' dsa- ma-gyuh- jnān'. Ha- koh' sa' hee' dsen' hnaahn' Dio ja-ba' lā-koh' jmeeh- hnāh' na'. ⁴ Ñeen' lā-kaa- lā-juuh- jee' jwii- na'jmeen' hñaa- dsen' kih' dsa-mē' dsa-ñuuh- hi- ma-heeh- ju'hmēē' la- mah' ma'jngēeh' jnih', he-ja- ga-tēē' jnih' mah' ga-taah' jnih' neh' ñe'. ⁵ Ñe- ba' jmi-dsa- jøøh' kyaah' dsa-gyuu' ha- lā- ga'jmeen'. Hi- he' ga-kwa' je- he- ma' kyen' kih' dsa-goo~ jne' hi- chaā- Damasco. Ñeen' jee' ja- na'hnaahn' hi- ma-heeh- ju'hmēē' kih' Jesús mah' ma' tēēn' ta' Jerusalén la- mah' ma' heeh' dsih' wii'.

Ga'jmeeh' Paa' juu' ha- lā- ga-heeyh- kih' Dio
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ 'Pero jee' ngoon' cha'jwē' ja-, ya-jāh- lloon~ ta- Damasco ma-tē' koo- llā'hyoo-, ni' sa' liih- ga' jnā' ga'jyoo' gyuu' koo- je- he- beē' jwēte lā'ku' lā'jii' jee' ngoon' ja-, ⁷ lā'jiih' ga-tahn' hwa'. Hi- lā-cha' ja- ga-nuun' ga-hlēeh': "Saulo, Saulo, ¿he-la' hñaa- hoh' kyaah' jnā'?" ⁸ He-ja- ga-ngiin' juu' kiyh': "¿Hi- hne- dsa-ñuuh-?", ga-jwii' jnih'. Ja-ga' ga-jāyh': "Jnā' he' Jesús dsa- chaā- Nazaret, hi- jmeeh- hñaa- hoh' kih'." ⁹ Lā-jēē' hi- ga-nāā' kyaah' jnā' ta' ja-, ga-jēēy' wa'je- ja-, he-ja- ga-jwaayh' jwēte pero sa' ga-lā-ngēēy' he- juu' ma' hlēeh' kyaah' jnā'. ¹⁰ He-ja- ga-ngiin' juu' kih' hi- ga-hlēeh' jnā': "¿Hee- hnooh- jmeen' dsa-ñuuh-?" He-ja- ga-jāh' dsa-ñuuh- he': "Noo-, mah' gwa- ba' hne- ta' Damasco. Jee' oo' jmeē' dsa- juu' lā-jē- he- ga-tēēh' jmeeh'." ¹¹ Kyaah' wa'je- he-

ga-jēēn' ja-, ga-heē' mi'nēn'. Dsa-kyaahn' he' ba' ga-jāā' jnā' na-hāy- goon' lā'jiih' ga-lloon' Damasco.

¹² 'Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa-ñuuh- chee- Ananía hi- ma' mi-te' ley jnān'. Hi- lā-jēē- dsa- judiu hi- ma' tāāh' Damasco, ma' hlēeyh' llu' kiyh'. ¹³ Ananía he', ñeey' na-jēēy- jnā'. Ma' ga-llooy' chuh' kin' ga-siyyh' jnā': "Øøhn' Saulo, wa' lā-jnā' ka-lāh' mi'nēh'." Lā-cha' ja-, ga-lā-jnā' mi'nēn' hi- ga-jēē' jnih'. ¹⁴ He-ja- ga-siyyh' jnā': "Dio kyaā' dsa- ma-gyuh- jnān' ma-lleeyh- hne- mah' lā-kyuu' lā-jē- he-hyoh- dsēy' jmeeh' hi- jēēh' hi- lluu' go-te' hi- lā-ja- ka-lāh' nuuh' he- jāyh'. ¹⁵ Jēēh', hne- jmeeh' ju'dsoo' kiyh', kih' lā-jēē- dsa- jmi-gyuu' hi- jmeeh' ju'dsoo' kih' lā-jē- he- ma-jēēh' hi- kih' he- ma-nuuh-. ¹⁶ Na' na' mo-to' jøø-, noo- mah' saah' jmi-, ngii' kyah' lā-hih' kih' Jesús mah' jñii' lā-jē- dso'kye- kyah'", ga-jāh' Ananía.

Ga'jmeeh' Paa' juu' ha- lā- ga-la' he- ñeey' na'kway- juu' kih' hi- sa' laā' judiu

¹⁷ 'Hi- ma' jahn' Jerusalén la-, ñeen' jee' chih' gwah' na'ngiin' kin'. Jee' ja- ga-heē' mi'nēn' Dsa-jøøh' jnān'. ¹⁸ Ga-jēēn' hi- ga-hlēeh' jnā', ga-jāyh': "Go-heē' na'koh' Jerusalén la-. Jēēh', sa' heeh- dsa- nuu' juu' kin' he- hlēeh' hne-." ¹⁹ He-ja- ga-jwii' jnih': "Dsa-jøøh' kyaan', ñe- ba' dsa- hi- tāāh' jee' la-, he- ñeen' lā-koo- lā-koo- gwah- na'hwēēn' lā-jēē' hi- ma-heeh- juu' kyah' hi- ga'jmeen' mada' ga-kwa' dsa- kiyh' hi- ga-taah- dsih' neh' ñe'. ²⁰ Hi- lā- ma' ga'jngēēy' Esteban, hi- ma' jmeē- ju'dsoo' kyah', ma' cheh' jnā' jee' ja- ka-lāh'. Koo- ba' ga-hii' hu'dsē- kyaā' jnāāh' he- ga-juu' Esteban hi' jnā' ga'høøn' hmiih- kih' dsa- hi- ga'jngiih' kiyh'." ²¹ Pero Dsa-jøøh' jnān' ga-siyyh' jnā': "Goh' jee' cheen' hne- uu' jee' tāāh' dsa- hi- sa' laā' judiu ba'."

Ma'ra- he- ga-jā- ba' Paa' goo- hløø'

²² Ja- jiih' mo-so' ga-lā-hnøoy' ma' nuuy' juu' kih' Paa' mah' ga-løoy' tooyh~ miih', ma' jāyh':

—Wa' juu' dsa-ñuuḥ- na, sa' høø' kwaat~ chaa' gyih'.

²³ Tääḥ' gyih' lä-ja- tooyh' miḥ', ga-ka' dsa- he' hmih- kiyh' ga-jwäy' ta' gyuuḥ', ga-huuy' hløø' jwë' në' lle'. ²⁴ He-ja- hi- kye- në' kih' hløø' ga-jmee' mada' kih' dsa- kyaay' mah' ga-tëey- Paa' ta' cha'neh' jee' ma' tääh' lä-jëë' hløø'. Hi' ga-jmeey' mada' he- ma' kway' kiyh' mah' jmeeyh' juu' he-la' tooh' dsa- miḥ' kyaayh'. ²⁵ Ma'-chey' Paa' na-hñuu' jee' ma' kwa' hløø' kiyh', he-ja- ga-ngiyy' juu' kih' juu' hløø' hi- ma' cheh' jee' ja-:

—¿Che' cha- jwë' kyah' hnäh' kwah' kih' jaa' dsa- romano, cher'mah' sa' ma-kyeh- ju'dsoo' kiyh'?

²⁶ Ma' ga-nuu' juu' hløø' lä-ja-, ngaayh' na-jmeey' juu' kih' hi- kye- në', ga-jäyh':

—¿Ha- lä' jmeeh' na'? Dsa-ñuuḥ- oo' laa' dsa- romano.

²⁷ Ja-ga' ga'lloo' hi- kye- në' he' chuh' kih' Paa' mah' ga-ngiyy' juu':

—¿Che' ju'dsoo' laah' hne- dsa- romano?

He-ja- ga-jäh' Paa':

—Ju'dsoo', hi- he' jnä'.

²⁸ Hi- ga-jäh' hi- kye- në' he':

—Ya'-hi' hmooh' kin', lä'llu' he- ga-laän' dsa- romano.

He-ja- ga-jäh' Paa':

—Pero jnä' laän' dsa- romano lä-jiih' ma' ga-lä' chaän'.

²⁹ Chah' ba' ga-jmee' ta' koo' hløø' hi- ma' kwa' kih' Paa'. Lä-kye- hi- kye- në' he' ma' ga-nuuy' laa' Paa' dsa- romano, ga-lä' goyh' kih' he- ga-jmeey' mada' he- ga-hñuuy' Paa' kyaah' caden'.

Ga-jäy' Paa' cha'në' dsa-kaah' kyaq' judiu

³⁰ Ma' ga-jnä' jyoh' jmiḥ', hnøø' hi- kye- në' kih' hløø' he' ma' lä-ñe- kwee- he' kih' ja- he- ma' hñi- judiu kih' Paa'. He-ja- ga-jmeey' mada' kih' hløø' wa' cheeyh- Paa' jee' häay' neh' ñe' hi' ga-jmeey' mada' wa' ya-nää' jmi-dsa- kaah' hi- lä-jëë' dsa-ta' judiu. Ma' ga'lla-nää' lä-jëë' dsa-ta' he', ga-jmeey' mada' he- ngëë' Paa' cha'në' lä-jëë' dsa-ta' he'.

23

¹ He-ja- ga-jëë' Paa' koo- hweh- dsa-ta' he' mah' ga-jäyh':

—Øøhn', ni- miḥ- sa- hñi- huudse- kin', jëeh' lä- ma-jmee' ba' jnä' lä-jiih' na' lä- hnøø' Dio.

² Ananía hi- laa' jmi-dsa- jøøḥ' ga-jmeey' mada' kih' hi- ma' tääh' jäh' kih' Paa' wa' jnooy' hooy'. ³ He-ja- ga-jäh' Paa':

—Kyah' hne- wa' jnoo' Dio, hne- hi- na-jngii' mo-në'. Hne- hi- gya' ka' ju'dsoo' kin' lä-koo- hlëeh' ley, ¿he-la' lla-dsëeh' ley he- jmeeh- mada' jnoo' dsa- kin'?

⁴ Lä-jëë' hi- ma' tääh' koo' kih' Paa' he' ga-jäyh':

—¿He-la' jiih' juu' wi' kyaah' jmi-dsa- jøøḥ' kyaq' Dio?

⁵ He-ja- ga-jäh' Paa':

—Sa' ma' man' øøhn' he- laay' jmi-dsa- jøøḥ', jëeh' na-sii- ba' juu' kih' Dio he- jäh': “Ta- hlëeh' hñih' kih' hi- kye- në' kyah' hnäh'.”

⁶ Ma' ga-lä' liih- Paa' kih' lä-jëë' dsa-ta' he' tääh' hi- laa' saduceo hi- tääh' hi- laa' fariseo, he-ja- ga-hlëeyh' koo- ki-gaa-, ga-jäyh':

—Øøhn', laän' fariseo, he' ba' joo' fariseo jnä'. Kah- hnäh' kwaat~ kin' kih' he- kyeñ' o-jøḥ' dsë- he- lä-jiih' hi- ma-na-juu'.

⁷ Ma' ga-hlëeyh' lä-ja-, ga-jnä' hñii- kih' fariseo kyaah' saduceo, lä-jiih' ga-laay' to' nää'. ⁸ Jëeh', hi- laa' saduceo sa' heey' he- lä-jiih' hi- ma-na-juu', ni- he- chaa' ángele, hi- ni- he- cha- jmi-lle' ka-läh'. Pero dsa- hi- laa' fariseo jmeey' dsoo' ba' kih' lä-jë- he- ja-. ⁹ Ha- koh' miḥ' sa' ma' tooh' dsa- he'. Ja-ga' ga-noo- ko'llaa' ta-jwöh' kyaq' ley, hi- ma' laa' fariseo, ga-ti- ga-chooy' juu' ga-jäyh':

—Ni- miḥ- dsoo' sa' na-bääh' dsa-ñuuḥ- na-. Ta- ha- hnäh' kih' Dio, ha- ga- che- jmi-lle' o jaa- ángel ga-hlëeh' kyaayh'.

¹⁰ Pero cha-ga-miḥ- ga-lä'hnee' dsa- he'. Ga-lä' goh' hi- kye- në' kih' hløø', gi'hnä' dsa- kih' Paa' ma' laay'. He-ja- ga-tëeyh' hløø' mah' wa' lleey- Paa' jee' ja- wa' lla-jäy' ka-läh' jee' tääh' lä-jëë' hløø'.

Ga-taah' dsa- juu' kwee- he- ma' jngëeyh' Paa'

11 Jee' ga-të' to' hwë' ga-lä-jnääh' Dsa-jøøh' jnän' cha-në' Paa', ga-jäyh':

—Kwa' be' Paa'. Lä-koo- ma-jmeeh' ju'dsoo' kin' Jerusalén la-, ja-ba' lä-na-jmee' bii' go'jmeeh' ka-läh' jwii- Roma.

12 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi' ko-lla' judiu ga-täayh' juu' kwee-, ga-jäyh':

—Wa' jä- dso'jwii' në' kyaa' jnääh' cher'mah' kih'hih' jnääh' jää' sa' ga' ma-jngëeh' jnääh' Paa'.

13 Laa' ga-to'laa' dsa-nhuh' hi- ga-jmee' hmooh' lä-ja-. 14 Dsa- he' na-näay' na-jëy' jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuh', na-chiiyh':

—Jnääh' ma-heeh' jnääh', he- jä- dso'jwii' në' kyaa' jnääh' cher'mah' kih'hih' jnääh' jää' sa' ga' ma-jngëeh' jnääh' Paa'.

15 Na' na' chuuh' hnäh' ko-jøh' kyaah' lä-jëe' dsa-ta' jnän' kih' hi- kye- në' kih' hløø' oo' mah' wa' ya-jäy' Paa' ta- në'ta' la-. Chiiyh': "Hnøø- jnääh' kye' jnääh' kwaat' kiyh' cha-ga'miih-." Hi- jnääh' cha'jwë' ba' jøø' jnääh' mah' jngëeh' jnääh' wa-ra- ga-ngëy' jee' ja-, ga-jäh' dsa- he'.

16 Pero chih' kyaa' dsa-më' øøh' Paa' ga-nuu' ha- lä' juu' he- ga-taah' dsa- he'. He-ja- nëey' jee' ma-tääh' hløø' na-jmeeh' juu' kih' Paa'. 17 He-ja- ga-tëeh' Paa' jaa- juu' hløø', mah' ga-siiyh':

—Jää' chih' la- kih' hi- kye- në' kih' hløø'. Hnøøy' llay' miih' juu' kyaayh'.

18 He-ja- ga-jøø' juu' hløø' he' kih' chih' jee' ma' gya' hi- kye- në' kih' hløø', mah' ga-siiyh':

—Paa' hi- hää' neh' ñe' ma-chee' chih' la- kyah'. Cha- koo- juu' he- siiyh' hne-.

19 He-ja- hi- kye- në' kih' hløø' ga-häy' goo- chih' he' ga-jäy' kah' kih' mah' ga-ngiiy' juu' kiyh', ga-jäyh':

—¿Hee- na- jwiih' jnä'?

20 He-ja- ga-jäh' chih' he':

—Dsa- judiu ma-taah' juu' kwee- ngiiy' kyah' he- cheeh' Paa' hø' jee' dsa-ñee' dsa-ta' kyaay', jäyh' la-kyaay' cha-ga'miih- jmi'. 21 Pero ta- jmee- dsoo'. Laa' ga-to'laa' dsa- kyaay' hi- tääh' na-hmääh' jøø- mah' jngëeh' Paa'. Ma-jäyh': "Wa' jä- dso'jwii' në' kyaa' jnääh' cher'mah' kih'hih' jnääh' jää' sa' ga' ma-jngëeh' jnääh' Paa'." Hi- na' ma-täy' jøøy' he- na- jwah' hne-.

22 He-ja- ga-hih' hi- kye- në' kih' hløø' juu' kih' chih' he', mah' ga-siiyh':

—Gwaah- ba' hne- kyah', ta- la- juu' kyaah' ni- jaa- dsa- lä-jë- juu' he- ma-chiih' jnä'.

Hi- kye- në' kih' hløø' ga-cheey' Paa' cha-në' lle'moh' Félix

23 He-ja- ga-tëeh' hi- kye- në' he' uu' juu' hløø' mah' ga-siiyh':

—Jmee' juu' kih' to' hñä-laa' hløø' wa' mi-lluuy' hñiiy' dsa-näy' ta- Cesarea na' ko-hi' ñu' ta-la' hwë'. Hi- jmee' juu' kih' jñah' ka-läh' to-lo-gyaa' dsë- gyeë' hi- jää' kya'jiih' hi- jñah' ga' to' hñä-laa' hløø' hi- ka' hma- lle- ñe' chuuh-. 24 Hi- mi-lluuy' kya'jiih' hi- jää' Paa' mah' go-jääh' hnäh' cha-në' lle'moh' Félix, mah' wa'llooy' na'lluuy'.

25 Hi- kye- në' kih' hløø' he' ga-chee' koo- je- he- na-sii- lä-la-:

26 "Jnä' Claudio Lisias siin' kyah' hne- Félix lle'moh' lluy'. Wa' chaah- ba' hne- llu'. 27 Dsa-nhuh' hi- ngoo' na- ga-sooh' dsa- judiu kiyh' koo' gwah', miih' ga' sa' ga-jngiih' dsa- kiyh'. Ma' ga-lä-man- laay' dsa- romano, he-ja- ñeen' kyaah' hløø' kyaan' na-läa' jnih'. 28 Ma' hnoon' lä-man- he- kih' he- ma-hnëe- dsih', he-ja- ga-jää' jnih' cha-në' dsa-kaah' kyaa' dsa- judiu.

29 Ja- ga' ga-lä-jnä' he- ti-chooy' juu' kih' ley kih' bih' ja-. Sa' cha- he- kih' he- juuy', ni- he- dsa-hey' neh' ñe'. 30 Pero jnä' ga-tëeh' juu', jwëë' judiu ma-tääh' juu' kwee- he- ma-jngiih' kiyh'. He-ja- lä-cha' ja- ma-chee' jnih' ta' kyah' hne-. Hi- ma-jwiih' lä-jëe' hi- hñiih' mah' dsa-kway' ju'dsoo' cha-nëh' hne- he- kih' ja- he- hñiiy' kih' Paa'. Wa' dsa-ngëeh' ba' hne- llu', ga-jäh' hi- kye- në' kih' hløø' he'.

31 He-ja- ga-jøø' hløø' kih' Paa' lä-hih' he- ga-jmee' hi- kye- në' he', ga-jäy' lä- hwë' ja- ta- Antípatri. 32 Ma' ga-jnä' ja-, ga-këh' hløø' hi- na-näa' jwë' ti' he', ga-näy' ta- në'ta' kiyh'. Hi- dsëe' jah' he' ba' ga-näa' kyaah' Paa'. 33 Ma' ga-lla-näa'

hløø' he' Cesarea, ga'kwëëyh' lle'moh' he' je' he' ma' kyey' ja' hi' ga'ngëëy' Paa' goo' lle'moh'. ³⁴ Ma'ngëë' ma'hë' lle'moh' je' ja', ga'ngi'y' juu' kih' Paa' ha' chaay'. Ma' ga'lä'ñe' lle'moh' laa' Paa' dsa' cha' Cilicia, ³⁵ he'ja' ga'jäyh':

—Wa' ya'näa' da' hi' hñi~, ja'ga' llan' ta' kyah'.

Hi' ga'jmeey' mada' kih' hløø', he' hääy' Paa' neh' hne' juu' kih' Herode.

24

Ga'kwa' Paa' ju'dsoo' kih' cha'në' Félix

¹ Ma'hya' hña' jmi' gya' Paa' Cesarea, ja'ga' ga'lloo' jmi-dsa' jøøh' hi' chee' Ananía, kyaah' ko'llaa' dsa-gyuu' hi' kyaah' jaa' hi' cheh' në' hi' chee' Tértulo. Ga'lla'näy' hñiy' kih' Paa' cha'në' lle'moh'. ² Hi' ma' ga'lloo' Paa' cha'në' Félix, ga'løø' Tértulo hñi~ kiyh'.

—Ti'hmaah' hne' lle'moh' Félix —jäyh'—. Peer' cha' jnääh' llu' he' hi' ti' kya' jnääh' hi' cha' cha'miuh' hu' dsë' llu' kyah' he'ja' dsa-la' cha'miuh' ta' llu' hwa' kya' jnääh'. ³ He' ba' che' lluu' hne' Félix. He'ja' sa' hwa' jnääh' kwa' jnääh' ti'hmaah' kyah' wa' ha' cha' ha' jee' tøøh' jnääh'. ⁴ Sa' hnoon' heen' cha'miuh' jmi' kyah', he'ja' chuun' kyaah' hne', ta' jmee' hña' hoh' nuuh' miuh' juu' he' kye' jnääh' la'.

⁵ Dsa'ñuu' na' hee' hu' dsë' kih' dsa' lä'kaa' jee' ngëy', llay' hñi~ kih' dsa' judiu' hi' tääh' lä'kaa' jmi-gyuu'. Hi' na' na' hi' kye' në' kih' dsa' hi' chee' nazareno hi' kwa' jyoh' juu'. ⁶ Hnøøy' ma' mi'kwayh' gwah' kya' jnääh', he'ja' ga'chaah' jnääh'. He' ma' hnøø' jnääh' ma' la' jnääh' ta' kiyh' lä'koø' jäh' ley kya' jnääh'. ⁷ Pero ga'lloo' hi' kye' në' kih' hløø' hi' chee' Lisias jee' tøøh' jnääh'. He' wi' ba' ga'leey' dsa'ñuu' na' goo' jnääh'. ⁸ Ga'jäyh' wa' la'näa' lä'jëë' hi' hñi~ kiyh' cha'në' lle'moh'. Wa'ra' ga'lla'kyaah' hñi' jmi', lä'ñeh' la' dsoo' lä'jëë' he' jäh' jnääh' la'.

⁹ Lä'jëë' judiu' ga'hñi' koø' ba' juu' kiyh', ga'jäyh':

—Ja'ba' lä'na' jäh' jnääh' ka'läh'.

¹⁰ He'ja' ga'jmeey' lle'moh' lii' kih' Paa' mah' kway' ju'dsoo' kiyh'. Ja'ga' ga'jäyh' Paa':

—Man' ma'hya' cha'miuh' ji'ñe' laah' hne' lle'moh' Cesarea la', he'ja' jëë' ba' dsën' kwan' juu' kin' lä'koh' te' la' ba'.

¹¹ Le' koøh' kwaat~, na' ma'hya' gya'to' jmi' ñeen' ta' jee' chih' gwah' juu' jee' jwi' Jerusaleén na'kwan' ti'hmaah' kih' Dio.

¹² Sa' ma'teen' kyaah' ni' jaa' dsa', ni' ja' he' jnä' ga'jmeen' he' ga'tooh' dsa' miuh' jee' chih' gwah' juu' ja', lä'koø' ma' jëëy' jnä'. Ni' sa' ga'llan' hñi~ kih' dsa' jee' tøø' gwah' mäh', ni' jee' jwi' ja' sa' ga'llaan' dsa' hñi~. ¹³ He'ja' sa' cha' he' kyaah' jmee' dsa' na' dsoo' lä'jëë' he' bääyh' jnä' na'. ¹⁴ He' la' ba' jmeen' dsoo', he' ba' Dio hi' ga'hnaah' dsa' ma'gyuh' jnän', he' ba' hi' he' hñi' hnaahn' lä'koh' la' juu' hmëë'. Dsa' na' jäyh' la' ra'këh' ba' jwë' he' hään'. Pero hee' ba' jnä' lä'jëë' ley he' ga'si' Moisé hi' lä'jëë' he' ga'si' ga'ñah' hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio. ¹⁵ Hi' kye' o-jøh' dsë' kih' Dio, ja'ba' lä'koø' kye' hi' na', he' lä'jiih' lä'jëë' hi' na' juu', lä'jiih' hi' lluu' hi' lä'kye' hi' hlëëh'. ¹⁶ Kih' he'ja' ba' na', kwan' be' jmeen' he' llu' jmah' mah' sa' hñi' hu' dsë' kin' cha'në' Dio, hi' ni' cha'në' dsa' ka'läh'.

¹⁷ Ga'lä'hëen' miuh' ji'ñe' ñeen' jyoh' hwa', ja'ga' ga'llaahn' Jerusaleén ma' kiin' kuu' he' la' kwaat~ kih' hi' tä'ñee' hi' tääh' jee' ja', hi' ma' kiin' he' ga'tëen' kwëëhn' Dio. ¹⁸ He'ja' na' ma' jmeen' lä' ma' ga'lla'näa' miuh' judiu' hi' ya'näa' ta' hwa' Asia. Ga'jëëy' jnä' jee' chih' gwah' Jerusaleén, ma'na' jngëë' ba' jnä' lä'hiih' kih' ley. Pero sa' ma' tääh' jwëë' dsa', ni' miuh' sa' ma' tääh'. ¹⁹ Wa' ya'näa' hi' he' ba' jee' la' mah' kway' ju'dsoo' kiyh' cher'mah' he' cha' kiyh' kyaah' jnä'. ²⁰ O wa' jäh' hi' tääh' na' che' ga'lä'jñä' he' ga'hläahn' kyaayh' lä' ma' ga'kay' ju'dsoo' kin' jee' jwi' Jerusaleén. ²¹ Koø' he' la' ba' sa' ga'tih' dsëy' ma' ga'hlëëhn' lä'koø' ma' hään' jee' kiyh', ga'jwi' jnih' lä'la' ki-gaa': “Llah' hnäh' ta' kin', kih' he' jmeen' dsoo'

he- lä-jiih' ka-läh' hi- ma-na-juu", ga-jäh' Paa'.

²² Ma-ñe- ba' Félix ha- lä- la' juu' hmee' kih' Jesús. He-ja- ma' ga-nuuy' ga-jäh' Paa' lä-ja-, ga-hiiy' lä-ja- ba' ne' juu' ja-. Ga-siiyh' hi- ma-tääh' he':

—Wa' ja- da' hi- kye- ne' kih' hløø' hi- chee- Lisias, ja-ga' jeeñ' ha- lä- ja' juu' kyah' hnäh' na-.

²³ Ja-ga' ga-jmee' lle'moh' Félix mada' kih' hløø' kyaay' mah' hääy' Paa' hi- ga-kwa' bih' jwè' he- na'nää' ome- kyaay' na-jëëy- hi- na-kay- he- ma' jmee- bii' kiyh'.

²⁴ Ga-lä-hii' ga' miih- jmi- ma' jah' lle'moh' Félix ne'ta' kiyh' ka-läh' kyaah' Drusila mëy', hi- laa' dsa- judiu. He-ja- ga-jmee' Félix mada' he- ga-tëëyh' Paa' mah' nuuy' ha- lä- la' juu' he- jmee- dsoo' dsè' dsa- kih' Jesucristo. ²⁵ He-ja- ga-hlëeh' Paa' ha- lä- ja' dsa- lluu' cha'nè' Dio, hi- ha- lä- hää' dsa- hñii', hi- ga-hlëëyh' he- ka' Dio ju'dsoo' kih' dsa-.

Peer- ga-jwaah' Félix ma' ga-nuuy' juu' ja-, he-ja- ga-jäyh':

—Ma-le' gwaah' da', la- ba' tëëhn- hne- ka-läh' lä- ma' jään'.

²⁶ Kuu' ba' ja- ma' jøø- Félix ma' jiih' Paa', ja-ga' ma' lääy'. He-ja- ma' tëëyh- Paa' ko-lla-jiih- ma' llay- juu' kyaayh'.

²⁷ Ga-hya- to' ji-ñe- jmeey- lä-ja- lä-jiih' ya-hëë' Félix lle'moh'. Né' kiyh' ga-he' Porcio Festo. Ma' hnøø' Félix ma' ja' llu' kyaah' dsa- judiu, he-ja- sa- ga-kway' jwè' ma' lää' Paa'.

25

Ga-hlëeh' Paa' cha'nè' Festo

¹ Ma' ga-lloo' Festo jwii- Cesarea, ga-lä-hëëy' hnè- jmi- jee' ja-, ja-ga' ngooy' ta' Jerusalén. ² Lä-jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah' lä-jëë- hi- kye- ne' kih' judiu, ga-lla-nääy' hniiy- kih' Paa' ka-läh' kih' lle'moh' Festo, lä-bii' lä-jaa' ma' chuuy' kyaah':

³ —Ta- jmee- hñaa- hoh', jmee' mada' he- jäh' Paa' ta' Jerusalén —ga-jäyh' siiyh' Festo.

Jëeh' ga-jmeey' huudse- he- ma' jngëëyh' Paa' cha'jwè' ba'. ⁴ He-ja- ga-jäh' Festo:

—Jee' oo- ba' hää' Paa' na-jnëëy' jwii- Cesarea. Ja-ba' jee' naahn- chah'. ⁵ Lä-jëë- hnäh' hi- jää', ma-nøøn' ko-jøh' mah' jee' oo- ba' hñiih' hnäh' kiyh' cher'mah' cha- koo- dsoo' juuh- he- na-bääh' dsa-ñuuh- he'.

⁶ Ga-gya- ga' Festo jwii- Jerusalén koo- jña' o gya' jmi-, ja-ga' ngaayh' ta' Cesarea. He- ga-jnä' jyoh' jmi-, ja-ga' ga-gyay- ne'ta' kiyh'. Mah' ga-jmeey' mada' he- na-kyaay' Paa'. ⁷ Ma' ga-he' Paa' ne'ta' kih' lle'moh', lä-jëë- dsa-ta' judiu hi- ya-nää' Jerusalén ga-kuyh' lä-ku' lä-jii' kih' Paa'. Ja- he- koo- nëë' dsoo' juuh- ma' bääh- dsih' pero ni- miih- sa- ga-jmää' juu' kih' dsa- he'.

⁸ He-ja- ga-løø' Paa' kwa- ju'dsoo' kih', ga-jäyh':

—Ni- koo- he- hliih' sa- cha- he- ma-jmeen', sa- ma-hlëëhn- wi' kih' ley kyaä' jnääh' dsa- judiu. Ni- sa- ma-mi-kwahn- kih' gwah- juuh- hi- ni- sa- ma-hlääh- kyaah' rey to-nè' hi- gya' Roma.

⁹ Pero lle'moh' he', hnøøy' ma' jäy' llu' kyaah' dsa- judiu, he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' Paa':

—¿Che' hnooh- gwaah' ta' Jerusalén mah' mi'een' juu' na- jee' oo'?

¹⁰ He-ja- ga-jäh' Paa':

—He- ma-chehn' jee' la-, lä-koo- he- chehn' ne'ta' kih' rey to-nè' ba' ja-. Jee' la- ba' ga-tëë' lä-ee- juu' kin-. Neh' ba' hne- kwee-, ni- miih- sa- cha- he- ma-hlääh- kyaah' dsa- judiu. ¹¹ Lle' kih' juun' cher'mah' ga-jmeen' koo- dsoo' juuh-. Sa- gohn- juun-. Pero cher'mah' sa- la' ju'dsoo' he- bääh- dsa- jnä' la-, ni- jaa- dsa-ta' sa- cha- jwè' ngëë' jnä' goo- dsa- judiu na-. Hñii' rey to-nè' hnoon' mi-ee' juu' kin-.

¹² He-ja- ga-lla' Festo juu' kyaah' dsa-kyaayh' ha- lä- jmeey'. Ja-ga' ga-jäh' Festo siiyh' Paa':

—Hñaa' ba' hne- ma-ngiih' he- mi-ee- hñii' rey to-nè' juu' kyah'. He-ja- cha'nè' hi- he' ba' gooh' na'.

Ga-hlëeh' Paa' cha'nè' rey Agripa

13 Ga⁻hya⁻ ga⁻ miih⁻ jmi⁻, ga⁻lloo⁻ rey Agripa jwi⁻ Cesarea ja⁻ kyaayh⁻ Bernice, ga⁻lla⁻naäy⁻ na⁻jëëy⁻ Festo. 14 Ma⁻hya⁻ cha⁻miih⁻ jmi⁻ tääyh⁻ jee⁻ ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻jmeeh⁻ Festo juu⁻ kih⁻ rey Agripa ha⁻ lä⁻ la⁻ juu⁻ kih⁻ Paa⁻, ga⁻jäyh⁻:

—Jee⁻ la⁻ hää⁻ jaa⁻ dsa⁻ñuu⁻ neh⁻ñe⁻ hi⁻ ga⁻taah⁻ Félix lä⁻ ma⁻ laay⁻ ta⁻. 15 Lä⁻ ma⁻ ñeen⁻ Jerusalén lä⁻jëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁻ hi⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuu⁻ kyaay⁻ judiu ga⁻ngiiy⁻ kin⁻ he⁻ ma⁻ jmeen⁻ mada⁻ he⁻ juu⁻ Paa⁻.

16 He⁻ja⁻ ga⁻jwi⁻ jnih⁻, sa⁻ lle⁻ ley kyaay⁻ jnääh⁻ dsa⁻ romano he⁻ jmee⁻ jnääh⁻ mada⁻ he⁻ juu⁻ dsa⁻ cher⁻mah⁻ sa⁻ cheh⁻ hi⁻ na⁻bääh⁻ dsoo⁻ cha⁻në⁻ hi⁻ hñi⁻ kiyh⁻. Lä⁻ja⁻ ba⁻ cha⁻ jwë⁻ lääy⁻ hñiiy⁻ kih⁻ he⁻ hñi⁻ dsa⁻ kiyh⁻. 17 Hi⁻ ma⁻ ya⁻naä⁻ dsa⁻ he⁻ jee⁻ la⁻, cha⁻ ba⁻ ngaahn⁻ ta⁻ nē⁻ta⁻ kin⁻ ma⁻ ga⁻jnä⁻ jyoh⁻ jmi⁻. Hi⁻ ga⁻jmeen⁻ mada⁻ na⁻kyaay⁻ Paa⁻. 18 He⁻ja⁻ ga⁻løø⁻ dsa⁻ he⁻ hñi⁻ kiyh⁻. Pero ni⁻ koo⁻ dsoo⁻ juu⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻jnä⁻ kiyh⁻ lä⁻koo⁻ huu⁻dsë⁻ he⁻ ma⁻ jmeen⁻. 19 Ga⁻lä⁻høø⁻ dsa⁻ he⁻ kih⁻ Paa⁻ kih⁻ he⁻ sa⁻ ma⁻ hnaayh⁻ Dio lä⁻ tēē⁻ jmeey⁻. Hi⁻ ga⁻hñiiy⁻ kiyh⁻ kwaat⁻ kih⁻ Jesús, hi⁻ ma⁻ na⁻juu⁻, hi⁻ jmee⁻ Paa⁻ dsoo⁻ chaay⁻ bih⁻. 20 He⁻ja⁻ sa⁻ man⁻ he⁻ ma⁻ jmeen⁻ kyaah⁻ juu⁻ la⁻. He⁻ja⁻ ga⁻ngiin⁻ juu⁻ kih⁻ Paa⁻ cher⁻mah⁻ hnøøy⁻ ma⁻ dsaayh⁻ ta⁻ Jerusalén mah⁻ ma⁻ lä⁻ee⁻ juu⁻ kiyh⁻ jee⁻ oo⁻. 21 Pero Paa⁻ ga⁻ngiiy⁻ he⁻ dsooy⁻ cha⁻në⁻ rey to⁻në⁻ hi⁻ chee⁻ Augusto mah⁻ hi⁻ he⁻ mi⁻ee⁻ juu⁻ kiyh⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jmeen⁻ mada⁻ wa⁻ hää⁻ bih⁻ kiyh⁻ neh⁻ñe⁻ ta⁻ko⁻jiih⁻ lloo⁻ jmi⁻ chee⁻ jnih⁻ cha⁻në⁻ rey he⁻.

22 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ rey Agripa siiyh⁻ lle⁻moh⁻ Festo:

—Hnoo⁻ jnä⁻ ka⁻läh⁻ nuun⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ñuu⁻ na⁻.

He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Festo:

—Hø⁻ ba⁻ nuuh⁻ ha⁻ lä⁻ jäyh⁻.

23 Ma⁻ ga⁻jnä⁻ jyoh⁻ jmi⁻ ga⁻he⁻ rey Agripa nē⁻ta⁻ kyaah⁻ Bernice. Ha⁻ koh⁻ juu⁻ sa⁻ ga⁻jmeey⁻ dsa⁻ kiyh⁻. Ga⁻taayh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ hi⁻ kye⁻ nē⁻ kih⁻ hløø⁻ hi⁻ kyaayh⁻ dsa⁻ kaah⁻ kyaah⁻ jee⁻ jwi⁻ ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ lle⁻moh⁻ Festo mada⁻ na⁻kyaay⁻ Paa⁻. 24 Ma⁻ ja⁻ Paa⁻, ga⁻jäh⁻ Festo:

—Hne⁻ rey Agripa, kyaah⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ tääh⁻ kyaah⁻ jne⁻ jee⁻ la⁻, hi⁻ dsa⁻ñuu⁻ he⁻ cheh⁻ la⁻. Lä⁻jëë⁻ judiu ya⁻naä⁻ cha⁻nën⁻ bääyh⁻ dsa⁻ñuu⁻ la⁻ dsoo⁻. Ga⁻ngiiy⁻ kin⁻ ma⁻ lä⁻ee⁻ juu⁻ la⁻ ta⁻ Jerusalén hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ ma⁻ ya⁻naäy⁻ Cesarea la⁻. Peer⁻ ga⁻tooyh⁻ miih⁻ kyaah⁻ jnä⁻, ga⁻lä⁻hnøøy⁻ he⁻ ma⁻ juu⁻ Paa⁻. 25 Pero jnä⁻ laan⁻ sa⁻ cha⁻ dsoo⁻ juu⁻ ääy⁻ ni⁻ miih⁻ mah⁻ juuy⁻. Hñii⁻ Paa⁻ ga⁻ngii⁻ kiyh⁻ dsooy⁻ cha⁻në⁻ rey to⁻në⁻ mah⁻ lä⁻ee⁻ juu⁻ kiyh⁻ jee⁻ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻lla⁻ dsën⁻ chee⁻ jnih⁻ ta⁻ Roma. 26 Pero sa⁻ cha⁻ he⁻ siin⁻ kih⁻ rey he⁻ ni⁻ miih⁻, he⁻ja⁻ ma⁻kwaa⁻ jnih⁻ cha⁻nëh⁻ hne⁻ rey Agripa hi⁻ cha⁻në⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ hnäh⁻ hi⁻ tääh⁻ la⁻. Wa⁻ jëen⁻ ha⁻ lä⁻ jä⁻ juu⁻ la⁻, ja⁻ga⁻ cha⁻ he⁻ siin⁻ kih⁻ rey to⁻në⁻ he⁻. 27 Sa⁻ jnä⁻ llu⁻ laan⁻ cheen⁻ jaa⁻ hi⁻ hää⁻ neh⁻ñe⁻ ta⁻ Roma cher⁻mah⁻ sa⁻ cha⁻ hee⁻ na⁻ siin⁻ kih⁻ rey to⁻në⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ dsoo⁻ he⁻ bääh⁻ dsih⁻.

26

Ga⁻kwa⁻ Paa⁻ ju⁻dsoo⁻ kiyh⁻ cha⁻në⁻ rey Agripa

1 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ rey Agripa siiyh⁻ Paa⁻:

—Cha⁻ jwë⁻ kyah⁻ he⁻ kwah⁻ ju⁻dsoo⁻ he⁻ kyaah⁻ le⁻ lääh⁻ hñaah⁻.

He⁻ja⁻ ga⁻hi⁻ Paa⁻ goo⁻ ga⁻løøy⁻ hlëeyh⁻ lä⁻la⁻ lä⁻jwë⁻ jee⁻ ma⁻ lääy⁻ hñiiy⁻:

2 —Chaay⁻ llu⁻ kyaah⁻ hne⁻ rey Agripa, lluu⁻ hne⁻ kwah⁻ jwë⁻ kwan⁻ ju⁻dsoo⁻ he⁻ kyaah⁻ lään⁻ hñiin⁻ kih⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ bääh⁻ dsa⁻ judiu jnä⁻. 3 Llu⁻ la⁻ kin⁻ kih⁻ he⁻ kyuu⁻ hne⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ tēē⁻ jmee⁻ jnääh⁻ dsa⁻ judiu, kyuu⁻ lä⁻jë⁻ juu⁻ he⁻ ti⁻choo⁻ jnääh⁻. He⁻ja⁻ chuun⁻ kyaah⁻ hne⁻ mah⁻ wa⁻ jøh⁻ hoh⁻ nuuh⁻ juu⁻ la⁻.

Lä⁻la⁻ ma⁻jmeey⁻ Paa⁻jää⁻

4 Lä⁻jëë⁻ judiu kyuu⁻ jnä⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻jan⁻ lä⁻jiih⁻ ma⁻ mahn⁻. Ñe⁻ bih⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻gyan⁻ jwi⁻ kin⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ jwi⁻ Jerusalén ka⁻läh⁻.

5 Lä⁻ja⁻ ñey⁻ kwee⁻ laa⁻ jnä⁻ fariseo. Jnääh⁻ fariseo mi⁻te⁻ ba⁻ jnääh⁻ lä⁻ nøø⁻ kyaay⁻ jnääh⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ judiu. Le⁻ ba⁻ mi⁻jnaäy⁻ la⁻ dsoo⁻ cher⁻mah⁻ hnøøy⁻. 6 Na⁻ chehn⁻ nē⁻ta⁻ la⁻, llah⁻ hnäh⁻ ta⁻ kin⁻, kih⁻ he⁻ kyen⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ he⁻ hnäh⁻ jne⁻ he⁻

ga⁻bääh⁻ Dio hñii' kyaah' dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän'. ⁷ Lă⁻jiih' na' jøø⁻ lă⁻jëë⁻ gya⁻to' năä' dsa⁻ judiu lă⁻te' juu' ja⁻. Lă⁻jmi⁻ lă⁻hwë' hnaayh⁻ Dio jøøy⁻ dsëë⁻ juu' ja⁻. Hne⁻ rey Agripa, kih' he⁻ kyen' o⁻jøh⁻ dsë⁻ kih' juu' ja⁻, he⁻ja⁻ ba' na⁻ hñii⁻ dsa⁻ kin'. ⁸ ¿Ha⁻ lă⁻jëëh' hnäh', che' jwëëh' he⁻ lă⁻heeh' hnäh' he⁻ mi⁻jiih' Dio hi⁻ ma⁻na⁻juu'?

Lă⁻la⁻ ga⁻jmeë' Paa' jăä' kih' dsa⁻ kyaa' Jesús

⁹ Ma⁻ra⁻ ju'dsoo' ma' jmeen⁻ kwaat⁻, he⁻ ma' lle⁻ kih' jmeen⁻ hñaa⁻ dsën⁻ cha⁻miih⁻ kih' Jesús dsa⁻ chaa⁻ Nazaret. ¹⁰ Lă⁻ja⁻ ga⁻jmeen⁻ Jerusalén. Jwëë⁻ dsa⁻ kyaa' Jesús ga⁻taahn⁻ neh⁻ñe' lă⁻hih⁻ kih' jmi⁻dsa⁻kaah'. Hi⁻ lă⁻ma' ga⁻jngëëyh' dsa⁻ he', lă⁻kye⁻ jnă' ga⁻hih⁻ dsën'. ¹¹ Cha⁻miih⁻ jiih⁻ ñeen' lă⁻koo⁻ lă⁻koo⁻ gwah⁻ mäh-, ga⁻saahn⁻ dsa⁻, ga⁻heeh⁻ jnih⁻ wii⁻ mah' wa' hlëëyh' hliih' kih' Jesús. Ma' ya⁻jëë⁻ dsën⁻ jwërte kyaah' dsa⁻ he', he⁻ja⁻ ñeen' lă⁻kaa⁻ jwii⁻ kih' dsa⁻ jñah' mah' na⁻jmeeh⁻ jnih⁻.

Lă⁻la⁻ ga⁻la' ma' ga⁻heeh⁻ Paa' kih' Dio (Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² Lă⁻ma' jmeen⁻ ja⁻ba', ngoon⁻ ta⁻ Damasco lă⁻hih⁻ kih' jmi⁻dsa⁻kaah' hi⁻ ga⁻cheë⁻ jnă'. ¹³ Hne⁻ rey, jee' la⁻ jwëëhn⁻ hne⁻ ha⁻ lă⁻ga⁻la' kin⁻ jee' ngoon⁻ cha⁻jwë' ja⁻. Ma⁻të' koo⁻ lă⁻hyoo⁻ ga⁻jëën⁻ koo⁻ je⁻ ja⁻ gyuah', beë' ga⁻lă⁻koo⁻ jmëë⁻ kih' hyoo-, he⁻ga⁻lă⁻jnă⁻ lă⁻ku⁻ lă⁻jii⁻ jee' ga⁻nøø⁻ jnăäh' ja⁻. ¹⁴ Lă⁻jëë⁻ jnăäh' ga⁻saa⁻ jnăäh' hwa'. Jee' ja⁻ ga⁻nuun⁻ ga⁻hlëëh' jaa⁻ dsa⁻ kyaah' juu' hebreo: "Saulo, Saulo", ga⁻jäyh'. "He⁻ jmeeh' hñaa⁻ ba' hne⁻ na⁻, he⁻ hah⁻ kin⁻ jwë' he⁻ taahn⁻ hne⁻." ¹⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jwii⁻ jnih⁻: "¿Hi⁻ hne⁻ dsa⁻ñuah⁻?" He⁻ja⁻ ga⁻jäh' hi⁻ he': "Jnă' he' Jesús hi⁻ jmeeh⁻ hñaa⁻ hoh' kih'. ¹⁶ Noo⁻, chih' tiih'. Ma⁻mi⁻jnăän⁻ hñiin⁻ kyah' mah' hñaan⁻ hne⁻ jmeeh' ta⁻ kin⁻ hi⁻ jmeeh' dsöö⁻ lă⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jëëh⁻ kin⁻ hi⁻ lă⁻jë⁻ he⁻ na⁻ ga⁻mi⁻jnăän⁻ kyah'. ¹⁷ Lăän⁻ hne⁻ kih' lă⁻jë⁻ he⁻ jmeë⁻ dsa⁻gooh' kyah' hi⁻ lăän⁻ hne⁻ kih' dsa⁻ jñah'. Jëëh' kih' dsa⁻ jñah' ba⁻ cheen⁻ hne⁻ na'. ¹⁸ Mah' năh' mi⁻nëy, lă⁻ja⁻ dsa⁻jëeh⁻ hi⁻ tääh' jee' na⁻hoo⁻ ta⁻

jee' jnă' wa⁻je⁻. Hi⁻ dsa⁻jëeh⁻ hi⁻ tääh' lă⁻hih⁻ kih' Tana⁻ mah' jmeey⁻ lă⁻hnøø⁻ Dio. Hi⁻ lă⁻jëë⁻ hi⁻ lă⁻dsöö⁻ dsë⁻ kin⁻ dsa⁻che⁻ dso⁻kye⁻ kiyh' hi⁻ hyoyh⁻ heey⁻ ko⁻jøh' kyaah' lă⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻na⁻jngëë'", ga⁻jäh' Jesús siih⁻ jnă'.

¹⁹ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hne⁻ rey Agripa, ga⁻heeh⁻ ba⁻ jnă' jmeen⁻ lă⁻jë⁻ he⁻ ga⁻nuun⁻ lă⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻lă⁻jnă⁻ kin⁻ he⁻ ja⁻ gyuah'. ²⁰ To⁻në⁻ ga⁻jmeen⁻ juu' kih' dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ Damasco. Ja⁻ga⁻ na⁻ ga⁻kwan⁻ juu' jee' jwii⁻ Jerusalén hi⁻ lă⁻kaa⁻ hwa' Judea. Hi⁻ lă⁻ja⁻ ga⁻kwan⁻ juu' kih' hi⁻ sa⁻laa⁻ judiu ka⁻lăh', ga⁻jwii⁻ jnih⁻ wa' lă⁻dsaa⁻ dsëy⁻ kih' lă⁻jë⁻ he⁻ jmeey⁻ mah' wa' dsa⁻jëeyh⁻ kyaah' Dio. Hi⁻ lă⁻ja⁻ ga⁻jwii⁻ jnih⁻ hnøø⁻ jmeey⁻ lă⁻koo⁻ lle⁻ kih' jaa⁻ hi⁻ ma⁻jëeh⁻ kyaah' Dio. ²¹ Kwaat⁻ kih' juu' la⁻ ga⁻saah⁻ judiu jnă' jee' chih' gwah⁻ Jerusalén hnøøy⁻ ma⁻ jngëëyh' jnă'.

²² Pero kyaah' be' kih' Dio ma⁻kwëëh⁻ ba⁻ dsën⁻ lă⁻jiih' na', kwan⁻ juu' kih' Dio kih' lă⁻jøh⁻ lă⁻mäh'. Sa⁻ ga⁻lla⁻dsëen⁻ he⁻ ga⁻hlëëh⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu' kih' Dio llo⁻joo⁻ hi⁻ lă⁻jë⁻ he⁻ ga⁻hlëëh⁻ Moisé. Lă⁻koo⁻ te' he⁻ ga⁻jäyh' le', ko⁻ja⁻ ba⁻ jiih' ga⁻jwahn'. ²³ Hi⁻ he' ga⁻jäh', ma⁻ra⁻ he⁻ dsa⁻ngëë⁻ ba⁻ Cristo wii⁻ hi⁻ leey⁻ to⁻në⁻ hi⁻ lă⁻jiih' jee' kih' hi⁻ ma⁻na⁻juu', mah' kway⁻ juu' kih' dsa⁻, he⁻ mi⁻jnăä⁻ ju'dsoo' kih' dsa⁻ judiu hi⁻ kih' hi⁻ sa⁻laa⁻ judiu hi⁻ tääh' jee' na⁻hoo⁻.

Ma' hnøø' Paa' ma' heeh⁻ rey Agripa juu' kih' Jesús

²⁴ Hlëëh' ga⁻ Paa' lă⁻ja⁻, ha⁻ lă⁻jee' ma⁻ lăäy⁻ hñiiy', ma' ga⁻hlëëh' Festo ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh':

—He⁻ ngaah' ba⁻ hne⁻ na⁻ Paa'. Kyaah' he⁻ ma⁻mi⁻tëëh' hñaa⁻ cha⁻miih⁻, he⁻ja⁻ ngoo⁻ ga⁻lă⁻ngaah'.

²⁵ Pero Paa' ga⁻jäh':

—Sa⁻ ngaah' jnă' Festo kyaan⁻. Ju'dsoo' na⁻ hlëëhn⁻ hi⁻ la⁻ juu' kyaah' hih⁻ ba'. ²⁶ Ñe⁻ ba⁻ rey Agripa juu' la⁻, he⁻ja⁻ hlëëhn⁻ lă⁻kaa⁻ tuh⁻dsën⁻ cha⁻nëy'. Lăän⁻ ma⁻nuu' ba⁻ rey juu' la⁻, jëëh' lă⁻jë⁻ he⁻ la⁻ sa⁻ ga⁻la⁻ jee' na⁻hmăä⁻ he⁻ sa⁻ lă⁻ñe⁻ dsa⁻. ²⁷ Hne⁻ rey Agripa, ¿che' jmeeh⁻ dsöö⁻ lă⁻jë⁻ he⁻

ga⁻hlēēh^h hi⁻ ga⁻ngēē^h juu^h kih^h Dio? Jnā^h laan^h jmeeh⁻ ba^h hne⁻ dsoo^h.

²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jāh^h Agripa siyh^h Paa^h:

—¿Che^h laah^h kyah^h, kyaah^h ma⁻la^h miih⁻ juu^h he⁻ ma⁻hlēēh^h na⁻ leeh^h jnā^h mah^h leen^h dsa⁻kyaa^h Jesús?

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jāh^h Paa^h:

—Kwee⁻ ba^h la^h kin^h che^h ma⁻lee^h kyah^h o cher^h mah^h hnooh⁻ nuuh^h cha⁻ga⁻miih⁻. Hi^h ja⁻ ma⁻la^h hne⁻, lā⁻kye⁻ hi⁻ tāāh^h nuu⁻ lā⁻ hlēēh^h la⁻, Dio hnōō^h wa^h leey^h dsa⁻kyaa^h Cristo ja⁻ba^h lā⁻koo⁻ laa^h jnā^h pero ja⁻ lā⁻koh^h na⁻ hñuuh^h kyaah^h cadē^h.

³⁰ Ma^h ga⁻nuu^h rey he^h juu^h ja⁻, ga⁻nooy⁻ jee^h ma^h tāāy^h kyaah^h lle⁻moh^h kyaah^h Ber⁻ nice hi^h lā⁻jēē^h ga⁻hi⁻ ma^h tāāh^h kyaay^h.

³¹ Ma^h ga⁻hwēēy⁻ nē⁻ta^h ja⁻, ga⁻nāāy^h kah^h hlēēy^h kyaah^h dsa⁻kyaa^h y^h, ma^h jāy^h:

—Ni^h koo⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻jmeē⁻ dsa⁻ñuuh⁻ na⁻ mah^h juuy^h o he⁻ dsooy^h neh^h ñe^h.

³² He⁻ja⁻ ga⁻jāh^h rey Agripa siyh^h Festo:

—Le^h ma^h lāā^h ba^h dsa⁻ñuuh⁻ na⁻ jee^h la⁻ wa⁻ra⁻ jāh^h kih^h sa⁻ ga⁻ngiyy^h dsooy^h cha⁻nē^h rey to⁻nē^h.

27

Ga⁻cheey^h Paa^h ta^h Roma

¹ Ga⁻lla^h dsēy^h cheey^h jnāāh^h ta^h hwa^h Italia kyaah^h barco, he⁻ja⁻ ga⁻taay^h Paa^h kyaah^h jñah^h ga⁻hi⁻ ma^h tāāh^h neh^h ñe^h goo⁻ juu^h hlōō^h hi⁻ chee⁻ Julio. Hi^h he^h ma⁻ na⁻hāā⁻ koo⁻ nāā^h hlōō^h kyaa^h rey to⁻nē^h.

² Ga⁻tooh^h jnāāh^h koo⁻ barco he⁻ja⁻ ta^h Adramitio, ja⁻ba^h he⁻ dsa⁻ngēē^h lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻ jwii⁻ ta^h hwa^h Asia. Hi^h Aristarco hi⁻ chaa⁻ Tesalónica he⁻ nōō^h hwa^h Macedo⁻ nia ga⁻jmeē⁻ ko⁻jōh^h kyaah^h jnāāh^h.

³ Jyoh^h jmi^h ga⁻lla⁻nōō^h jnāāh^h Sidón. Julio he^h ga⁻lā⁻jway^h kyaah^h Paa^h, ga⁻kway^h jwē^h na⁻jēēy⁻ ome⁻ kyaay^h mah^h na⁻ngiyy^h lā⁻jē^h he⁻ ma⁻ jmeē⁻ bii^h kiyh^h. ⁴ Ga⁻hwēē⁻ jnāāh^h Sidón ja⁻, ga⁻nōō^h ba^h jnāāh^h. Pero ma^h gwa^h lle^h ta^h jee^h ga⁻nōō^h jnāāh^h ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jluu^h jnāāh^h jāh^h koo^h hwa^h Chipre he⁻ hā^h jee^h jmi⁻ñeeh⁻, mah^h sa⁻ hlāh^h lle^h kih^h barco.

⁵ Ga⁻ngēē^h jnāāh^h jāh^h hwa^h Cilicia kyaah^h Panfilia, ga⁻lla⁻nōō^h jnāāh^h jwii⁻ Mira he⁻ nōō^h hwa^h Licia jee^h ga⁻jā^h barco. ⁶ Mira

ja⁻ ga⁻jēē^h juu^h hlōō^h jyoh^h barco he⁻ja⁻ ta^h Alejandría, ja⁻ba^h he⁻ ngoo^h ta^h hwa^h Italia. He⁻ja⁻ ga⁻tooh^h jnāāh^h ga⁻nōō^h jnāāh^h ta^h ja⁻.

⁷ Cha⁻miih⁻ jmi^h ga⁻tooh^h jnāāh^h nē⁻ jmi⁻, ta^h hwa^h lā⁻ja⁻ ba^h ngoo^h barco. Ga⁻kēē^h jwē^h ta^h, ja⁻ga⁻ ga⁻lla⁻nōō^h jnāāh^h jāh^h jee^h jwii⁻ Gnido. Sa⁻ ga⁻kwa^h jwē^h ma⁻ dsoo^h ko⁻chih^h barco ko⁻dsoo^h ta^h Italia, kih^h he⁻ tā^h lle^h. He⁻ja⁻ ga⁻nōō^h jnāāh^h jāh^h koo^h jee^h jwii⁻ Salmón he⁻ nōō^h Creta, hwa^h he⁻ hā^h jee^h jmi⁻ñeeh⁻. ⁸ He⁻ wii⁻ lā⁻ja⁻ ga⁻nōō^h jnāāh^h lā⁻ hā^h hwa^h ja⁻, lā⁻jiih^h ga⁻lla⁻nōō^h jnāāh^h koo⁻ jee^h chee⁻ Ho⁻haah^h Llu^h. Jāh^h ja⁻ba^h hla⁻ jwii⁻ Lasea.

⁹ Ga⁻lā⁻hēē^h jnāāh^h cha⁻miih⁻ jmi^h nē⁻ jmi⁻, hi^h ma⁻hii^h goo⁻ mo⁻so⁻ le^h ngē^h jnāāh^h nē⁻ jmi⁻. Jēēh^h ma⁻goh⁻ jmi^h he⁻ sa⁻ kuh⁻hiyh⁻ hi⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁻hii^h goo⁻ kiyh^h nē⁻ jmi⁻ ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁻kwēēh^h Paa^h nuuh^h hi⁻ ma^h tāāh^h neh^h barco ja⁻.

¹⁰ Ga⁻jāy^h:

—Jēē^h da⁻ hnāh^h, jnā^h man^h hii^h goo⁻ jwē^h he⁻ ga⁻nōōn^h la⁻. Goo⁻ hee^h barco hi⁻ lā⁻kye⁻ lōō^h, hi⁻ lā⁻jiih^h jnā^h hii^h goo⁻ juu^h jne^h cher^h mah^h ha⁻ lā⁻ ga⁻la^h.

¹¹ Pero juu^h hlōō^h he^h sa⁻ ga⁻jmeey^h kyeē^h juu^h kih^h Paa^h. He⁻ ma^h hlēēh^h juu^h barco kyaah^h hi⁻ ma^h kooh⁻ barco ba^h ga⁻jmeey^h he^h kih^h. ¹² Jee^h ga⁻hii^h barco ja⁻ sa⁻ ma^h llu^h ma^h jā^h jnāāh^h jii⁻ gyuu^h, he⁻ja⁻ lā⁻jēē^h dsa⁻ he^h ga⁻jāh^h llu^h ga⁻ cher^h mah^h jmeen^h be^h dsa⁻jāā^h jne^h jwii⁻ Fenice he⁻ nōō^h hwa^h Creta jee^h hii⁻ barco, ta⁻ko⁻jiih^h ngēē^h jii⁻ gyuu^h. He⁻ tōōh^h jne^h jee^h ja⁻, jnā^h cha⁻hoo⁻ jmi⁻ñeeh⁻ ta^h ñii^h hi⁻ ta^h kye^h jee^h dsaa⁻ hyoo⁻.

Ja^h koo⁻ lle^h tā^h nē⁻ jmi⁻ñeeh⁻

¹³ Lā⁻ ma^h ga⁻jēēy^h gwa^h lle^h hwa^h ta^h kye^h, ga⁻jmeey^h huu⁻dsē⁻ ma^h le^h dsa⁻nāā^h gyih^h ta^h cha⁻nē^h. He⁻ja⁻ ga⁻hwii⁻ jnāāh^h jee^h ja⁻, ga⁻nōō^h jnāāh^h jāh^h lā⁻ hā^h hwa^h Creta. ¹⁴ Ni^h sa⁻ ga⁻lā⁻hii⁻ ga⁻ma⁻ga⁻hwii⁻ jnāāh^h jee^h ja⁻, ma^h ja^h koo⁻ lle^h tā^h ta^h jee^h ga⁻nōō^h jnāāh^h. ¹⁵ Ta^h jee^h jyoh^h ba^h ma^h hlāh^h lle^h, sa⁻ ga⁻tāā⁻ barco ma^h dsoo^h ta^h cha⁻nē^h, he⁻ja⁻ ga⁻kwa^h dsa⁻ jwē^h ngoo^h barco lā⁻ ngoo^h lle^h ba^h. ¹⁶ Ja⁻ga⁻ ga⁻ngēē^h jnāāh^h ta^h koo^h koo⁻ hwa^h pih^h he⁻ hā^h jee^h jmi⁻ñeeh⁻ he⁻ chee⁻ Clauda.

Lä'jwë' ja- ba' ga'kyee- miih- lle'. Pero he-lii' ba' ga'tëeh' jnääh' na'moo' he- ma' kye' jnääh' he- ma' hii' ta- ka'luu' barco, mah' ga'tøøh' jnääh' neh- barco ja-. ¹⁷ Ma' ga'he' na'moo' ja- neh- barco, ga'ka' dsa- hñi' ga'hñuuy' lä'ku' lä'jii' tuh- barco mah' sa' lläa'. Hi' ma' hii' goo- lla-nu' barco ne' mi'sii' jee' sa' juuh- jmi- jee' chee- Sirte, he-ja- ga'jyooy' hmiih- kih' barco mah' ngoo' lä' ngoo' lle' ba'. ¹⁸ Ma' ga-jnä' jyoh' jmi' cha-ga'miih- tä' lle' ma' hii', he-ja- ga'løø' dsa- jwä- løø' kih' cha'jmi-. ¹⁹ Hi' jee' ga'të' hnë- jmi', he- wii' ba' ga'jwä' jnääh' cha'jmi- lä'jë- he- jmäayh- ta' kih' barco ja-. ²⁰ Cha-miih- jmi' ga'gya- jni', mo'so' ga'lä'jñä' hyoo-, ni- nuu' mo'so' ga'lä'jñäa'. Hi' lle' lä- ma'hii' ja-ba'. Mo'so' ma' cha- o-jøh- dsë- kyaä' jnääh' he- ma' lläa' jnääh'.

²¹ Cha-miih- jmi' ma-lä-hii' mo'so' kih-hih- jnääh'. He-ja- ga'noo- Paa' to'dsaah' jee' kih' dsa-kyaayh' he', ga-jäyh' lä-la-:

—Wa'ra- jäh' kih' ga-jmeeh' hnäh' he' juu' kin-, sa' ma' hwëe' jne' ta' Creta, ni' sa' ma' jëe' jne' wii' he- dsa-ngëe' jne' la-. ²² Na' jwahn' kwa' hnäh' be'. Jëeh' ni' jaa- jne' sa' juu' jne'. Ma-la- barco la- ba' hee'. ²³ Nu- ga-jëen- jaa- ángel hi- ga'chee' Dio kyaan-, he' ba' hi- jmeen- ta'he' kih'. ²⁴ Ga-jäyh': "Ta' wa' gah' Paa'. Jmee- bii' llooh- kih' rey to-në'. He-ja- ma-kwa' Dio jwë' he- lläa' hne- kyaah' lä'jëe' hi- tääh' neh- barco la-", siyh' jñä'. ²⁵ Kih' he-ja- na-, jwëehn- hnäh' dsa- ñuuh-, kwa' hnäh' be'. Jëeh' jmeen- dsöo' dsën- kih' Dio, ma-ra- he- le' ba' lä'koø- ma-jäh' ángel siih' jñä'. ²⁶ Pero ma-ra- he- jä' ba' barco kyaah' he- wii' koø- jee' lä'kaa- hwa' he- hä' jee' jmi- ñeeh' —ga-jäh' Paa'.

²⁷ Ma' ga'dsëe' to' seman- ja-, ga-ngëe' jnääh' ne' jmi- ñeeh- he- chee- Adriático hi' ngoo' ba' barco lä- hii' lle'. Koø- lla-nuu' hwë' ja- ga-lä-liih- dsa- hi- ma' kooh- barco he- ngoo' ya-jäh- jee' la' hwa'. ²⁸ He-ja- ga'lla' dsa- he' hih- ha- koø- jiih' juuh- jmi- jee' ja-. Ma' ga-jëey' jee' ja-, juuh- gyii'gya' jñii' metro. Miih- ga' ta' cha'në' ga-jëey' ka-läh'. Jee' ja- juuh-

gyii'gyii' metro ba'. ²⁹ Goyh- lla-ñu' barco ja- kyaah' kuu'. He-ja- ga'jyooy' kye' mi- 'ñe' hii- he- hii' ta- ka'luu' barco, he- jmee- hii- ti' barco. Peer- ma' hnøøy' wa'ra- jäh' kih' na' ga-jüh- ba' ma-jnä'. ³⁰ Dsa- hi- ma' kooh- barco ja-, hnøøy' ma' jñaay' neh- barco, he-ja- ga'løøy' jyooy- na'moo', ga-jmeey' lä'koh' he- jyooy- ñe' hlääh' he- hii' ta' cha'në' barco. ³¹ He-ja- ga-jmeeh' Paa' juu' kih' juu' hløø' hi' kih' hløø' ka-läh', ga-jäyh':

—Cher'mah' sa' ga-jä' dsa- na- neh- barco la-, sa' llääh' hnäh'.

³² He-ja- ga-hnä' hløø' he' hñi' he- kyaah' ma' jyooy- na'moo' ja-. Ga'kway' jwë' ga'toh' cha'jmi-.

³³ Ma' ngoo' ga-jnä', ga-jmee' Paa' mada- wa' kuh- dsa-, ga-jäyh':

—Na' ma-të' gya'kye' jmi' tøøh' jne' neh- barco la-, jøø' jne' ha- lä- le', na' juu' jne' hoo', sa' cha- ma-kihn- ni' miih-. ³⁴ He-ja- na- chuun' kyaah' hnäh' kuh-hih' hnäh' miih- mah' tëeh' hnäh' be'. Lä'jëe' jne' lla-nøø' ba' jne' llu', ni' koø- jñu- lle' jne' sa' hee'.

³⁵ Ma-ngëe' ma-jäyh' lä'ja-, ga'kay' koø- he'ñiih- ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio to'lo- në' jee' lä'jëe' dsa-kyaayh' hi' ga'llaay' he'ñiih- ja-, mah' ga'løøy' kuyh-. ³⁶ Ja-ga' ga-nøh' dsë' lä'jëe' dsa- he', ga'taayh' ga'kuyh- ka-läh'. ³⁷ Jee' lä'jëe' jnääh' hi- ma' tääh' neh- barco ja- ma' tee' to' hñä-läa' dsë- to' lo'gyaa' dsë- gyeey' jñee' dsa-. ³⁸ Ma-la- ma-kuyh- lä'jiih' ga'keey', ja-ga' ga'jwäy' lä'jë- trigo kiyh' cha'jmi- mah' ma' jwäa' ga' miih- barco.

Ga'hee' go-te barco

³⁹ Ma' ga-jnä' ni' jaa- sa' chaa- hi- ma' kyuuh- heh' hwa' ja-. Ga-jëey' koø- gooh' jmi- ñeeh- he- hä' jee' hwa'. He-ja- ga-jmeey' huu'dsë- ma' tooyh- barco ta' ja-, cher'mah' ga-la'. ⁴⁰ Ga-hnäy' hñi' he- ma' na-kyaa- ñe' hlääh' he- kyaah' hii- ti' barco, ga'kway' jwë' ga'toh' cha'jmi-. Ja-ga' ga'chihy' he- kyaah' jiiyh- barco hi' ga'chooyh' hmiih- kih' barco he- na-kyaa- hma-dsë- he- chih' ta' cha'në'. Ja-ga' ngoo' barco ko-chih' ta' jee' jñä' në' dsöo'.

⁴¹ Ga⁻lä⁻hnøø¹ ga⁻ma⁻lloo⁻ barco, ga⁻lla⁻lle⁻ jee⁻ mi⁻si⁻ neh⁻ jmi⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻hoo⁻ ta⁻ mi⁻lle⁻ barco, mah⁻ ga⁻jä⁻ koo⁻ hweh⁻. Jee⁻ na⁻hoo⁻ ja⁻ ga⁻jnoh⁻ jmi⁻ ta⁻ ka⁻luu⁻. Kyaah⁻ be⁻ kih⁻ jmi⁻ ja⁻ ga⁻hee⁻ go⁻te⁻.

⁴² He⁻ja⁻ hnøø¹ hløø⁻ he⁻ ma⁻jngiyyh⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁻ hi⁻ ma⁻jääy⁻ he⁻ mah⁻ sa⁻kyuuy⁻ nē⁻ jmi⁻. ⁴³ Pero sa⁻ ga⁻kwa⁻ jwē⁻ juuy⁻ ma⁻ juu⁻ dsa⁻ he⁻ kih⁻ he⁻ hnøøy⁻ lääy⁻ Paa⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ mada⁻ to⁻nē⁻ kih⁻ hi⁻ lih⁻ gii⁻ jmi⁻ wa⁻ jwääy⁻ hñiyy⁻ cha⁻jmi⁻ lä⁻jiih⁻ tēēy⁻ hwa⁻ kii⁻. ⁴⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻siyyh⁻ hi⁻ sa⁻ lih⁻ gii⁻ jmi⁻:

—Kye⁻ hnäh⁻ jwi⁻ hma⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ he⁻ ga⁻ na⁻ he⁻ jmaä⁻ kyah⁻ hnäh⁻ kih⁻ barco na⁻, mah⁻ tēēh⁻ hnäh⁻ hwa⁻ kii⁻ —ga⁻jäyh⁻.

Lä⁻ja⁻ ba⁻ ga⁻tēēh⁻ lä⁻jëë⁻ jnääh⁻ hwa⁻ kii⁻.

28

Lä⁻la⁻ ga⁻la⁻ ma⁻hää⁻ Paa⁻ hwa⁻ Malta

¹ Ma⁻ ga⁻tēēh⁻ jnääh⁻ nē⁻ hwa⁻ ja⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻lä⁻ nē⁻ jnääh⁻, hwa⁻ he⁻ hä⁻ jee⁻ jmi⁻ nēeh⁻ ja⁻, chee⁻ Malta. ² Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻ ga⁻jmeey⁻ llu⁻ dsēy⁻ kyaah⁻ jnääh⁻. Ma⁻ hii⁻ jma⁻ hi⁻ gyuu⁻ ka⁻läh⁻ he⁻ja⁻ ga⁻jēeh⁻ dsa⁻ he⁻ je⁻, ga⁻tēēy⁻ jnääh⁻ mah⁻ llooh⁻ jnääh⁻ je⁻. ³ He⁻ja⁻ ga⁻løø⁻ Paa⁻ juuh⁻ si⁻hma⁻ kii⁻ he⁻ ga⁻tooyh⁻ cha⁻je⁻. Jee⁻ ja⁻ ya⁻hēē⁻ jaa⁻ miuh⁻ hi⁻ kyuu⁻ kih⁻ je⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻kyaay⁻ goo⁻ Paa⁻. ⁴ Ma⁻ ga⁻jëē⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee⁻ ja⁻, lleē⁻ miuh⁻ goo⁻ Paa⁻, ga⁻jäyh⁻ siyyh⁻ dsa⁻kyaayh⁻:

—Dsoo⁻ ba⁻ dsa⁻nūuh⁻ na⁻ ää⁻ hli⁻. Ma⁻ke⁻ ma⁻laay⁻ kih⁻ jmi⁻ nēeh⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ ma⁻nøø⁻ ba⁻ ta⁻kiyh⁻.

⁵ Na⁻ ma⁻hii⁻ ga⁻kyah⁻ Paa⁻ goo⁻ mah⁻ ga⁻tah⁻ miuh⁻ he⁻ cha⁻je⁻. Ni⁻ miuh⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻la⁻kiyh⁻. ⁶ Lä⁻jëē⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻ ma⁻ jøøy⁻ gyoo⁻ goo⁻ Paa⁻ hi⁻ ma⁻ jmeey⁻ hu⁻dsē⁻ juuy⁻ na⁻ ga⁻juh⁻. Ma⁻ ga⁻lä⁻ hii⁻ jēēy⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻la⁻ ni⁻ miuh⁻, ga⁻lä⁻ sii⁻ hu⁻dsē⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻. Ma⁻ jäyh⁻: “Go⁻ Dio ba⁻ na⁻.”

⁷ Jäh⁻ ba⁻ jee⁻ tääyh⁻ ja⁻, kye⁻ koo⁻ jwi⁻ hwa⁻ kih⁻ Publio hi⁻ ma⁻ laa⁻ ta⁻ kih⁻ hwa⁻ he⁻ hä⁻ jee⁻ jmi⁻ nēeh⁻ ja⁻. Hi⁻ he⁻ ga⁻hēeh⁻ jnääh⁻ llu⁻ ta⁻ko⁻ jiih⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ hnē⁻ jmi⁻ jee⁻ ja⁻. ⁸ Jee⁻ ja⁻ ma⁻ kyaä⁻ jmi⁻ Publio, ma⁻ dsaah⁻ llii⁻ hi⁻ ma⁻ dsaayh⁻

ta⁻kyaa⁻. He⁻ja⁻ ga⁻he⁻ Paa⁻ na⁻jēēy⁻ hi⁻ dsaah⁻ he⁻. Hi⁻ ga⁻ngii⁻ Paa⁻ kih⁻ Dio he⁻ hlää⁻ dsa⁻ he⁻. Ma⁻ngēē⁻ ma⁻ngiyy⁻ kih⁻ Dio, ga⁻kyey⁻ gooy⁻ nē⁻ kih⁻ hi⁻ dsaah⁻ he⁻ mah⁻ ga⁻mi⁻hläy⁻. ⁹ Ma⁻ngēē⁻ ma⁻jä⁻ kih⁻ jmi⁻ Publio he⁻, ya⁻nää⁻ jñah⁻ dsa⁻dsaah⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa⁻ ja⁻. Lä⁻jëē⁻ hi⁻ he⁻ ga⁻jä⁻ kih⁻. ¹⁰ Ha⁻ koh⁻ llu⁻ sa⁻ ga⁻jmeey⁻ kyaä⁻ jnääh⁻ ta⁻ko⁻ jiih⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ kyaah⁻ dsa⁻ he⁻. Hi⁻ ma⁻ ga⁻tē⁻ jmi⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ neh⁻ barco, ga⁻kwēēy⁻ jnääh⁻ cha⁻miuh⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁻ cha⁻jwē⁻.

Ga⁻lloo⁻ Paa⁻ jwii⁻ Roma

¹¹ Uu⁻ sih⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻. Jee⁻ ja⁻ ma⁻ hii⁻ koo⁻ barco he⁻ ga⁻jä⁻ ta⁻ko⁻ jiih⁻ dsa⁻ngēē⁻ jii⁻ gyuu⁻. He⁻ja⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ neh⁻ barco he⁻ ja⁻ ta⁻ Alejandria. Dsoh⁻ barco ja⁻, ma⁻ chaa⁻ uu⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻. Jaa⁻ he⁻ chee⁻ Cástor, hi⁻ jñah⁻ he⁻ chee⁻ Pólux. ¹² Ga⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ jwii⁻ Siracusa jee⁻ hii⁻ barco. Jee⁻ ja⁻ ga⁻tooh⁻ jnääh⁻ hnē⁻ jmi⁻. ¹³ Ga⁻hwēē⁻ jnääh⁻ jee⁻ ja⁻, ngoo⁻ barco lä⁻ hä⁻ hwa⁻ ja⁻, lä⁻jiih⁻ ga⁻tēē⁻ jnääh⁻ jwii⁻ Regio. Jyoh⁻ ka⁻läh⁻ jmi⁻ ma⁻ hii⁻ lle⁻ he⁻ gwa⁻ ta⁻ kye⁻. Jee⁻ ga⁻tē⁻ to⁻ jmi⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ jwii⁻ Puteoli. ¹⁴ Jee⁻ ja⁻ ga⁻jēē⁻ jnääh⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ ga⁻tēē⁻ jnääh⁻ ta⁻ kih⁻. Ga⁻jä⁻ jnääh⁻ kyaayh⁻ koo⁻ se⁻man⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻nøø⁻ jnääh⁻ ta⁻ Roma. ¹⁵ Ma⁻ ga⁻nuu⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ Roma he⁻ ga⁻nøø⁻ jnääh⁻ ta⁻ ja⁻, ya⁻näy⁻ ga⁻mi⁻jēēy⁻ jnääh⁻ jwii⁻ Foro Apio hi⁻ ko⁻llaa⁻ ya⁻jøø⁻ jiih⁻ Tres Taberna. Lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jēē⁻ Paa⁻ øøh⁻ jne⁻ he⁻, ga⁻kway⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio, ga⁻nøh⁻ dsēy⁻ jwēte. ¹⁶ Ma⁻ ga⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ Roma ja⁻, ga⁻ngēē⁻ hu⁻hløø⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ jääy⁻ he⁻ goo⁻ hløø⁻ kyaä⁻ rey to⁻nē⁻. Pero ga⁻kway⁻ jwē⁻ kih⁻ Paa⁻ he⁻ ga⁻gyay⁻ ta⁻ jee⁻ jyoh⁻ ba⁻ kyaah⁻ jaa⁻ hløø⁻ hi⁻ ma⁻ hääy⁻.

Ga⁻kwa⁻ Paa⁻ juu⁻ kih⁻ Jesús jwii⁻ Roma

¹⁷ Ma⁻hya⁻ hnē⁻ jmi⁻ gya⁻ Paa⁻ jee⁻ ja⁻, ga⁻cheey⁻ juu⁻ wa⁻ ya⁻nää⁻ lä⁻jëē⁻ dsa⁻kaah⁻ kyaä⁻ judiu hi⁻ chaa⁻ Roma ja⁻. Ma⁻ ga⁻ngēē⁻ lä⁻jëē⁻ hi⁻ he⁻, ga⁻jäh⁻ Paa⁻ siyyh⁻:

—Øøhn¹, sa¹ cha¹ he¹ ga¹jme¹ jnä¹
ni¹ miih¹ kih¹ judiu dsa¹goon¹, ni¹ sa¹
ma¹jmeen¹ ta¹ koo¹ he¹ tēē¹ jme¹ dsa¹
ma¹gyuh¹ jnän¹. Sa¹ cha¹ he¹ kih¹
ga¹saayh¹ jnä¹ Jerusalén mah¹ ga¹ngēy¹
jnä¹ kih¹ dsa¹ romano. 18 Hi¹ ga¹ka¹ dsa¹ta¹
he¹ ju¹dsoo¹ kin¹. Pero ni¹ miih¹ sa¹
ga¹jnøoy¹ he¹ kih¹ ma¹jngēy¹ jnä¹, he¹ja¹
hnøoy¹ ma¹ lääy¹ jnä¹. 19 Pero sa¹ ga¹tih¹
dsē¹ judiu hī¹ ma¹ laa¹ ta¹ jee¹ ja¹. Kih¹
he¹ja¹ ba¹ ga¹la¹ bii¹ ga¹ngi¹n¹ he¹ mi¹ee¹
rey to¹nē¹ juu¹ kin¹. Ja¹ he¹ ma¹jan¹ mah¹
hni¹n¹ kih¹ dsa¹goon¹. 20 He¹ja¹ ba¹ na¹
ma¹tēehn¹ hnäh¹ mah¹ lä¹kyuun¹ hnäh¹ hi¹
mah¹ jwēehn¹ hnäh¹ ha¹ lä¹ la¹ juu¹ kin¹.
Kih¹ o¹joh¹ dsē¹ he¹ ma¹cha¹ jnän¹ dsa¹
Israel he¹ja¹ ba¹ na¹ chehn¹ na¹llen¹ caden¹
la¹.

21 He¹ja¹ ga¹jäh¹ dsa¹kaah¹ he¹:

—Ni¹ koq¹ je¹ kih¹ hī¹ cha¹ judea sa¹
ma¹heeh¹ jnääh¹ he¹ jmeeh¹ juu¹ ha¹ lä¹
dsa¹ngēeh¹ hne¹. Hi¹ ni¹ jaa¹ øøh¹ jne¹ hī¹
cha¹ jee¹ oo¹ sa¹ ma¹ja¹ hī¹ hni¹ kyah¹ ni¹
he¹ hlēy¹h¹ wi¹ kyah¹. 22 Pero hnøø¹ jnääh¹
¹jwah¹ ha¹ lä¹ la¹ juu¹ kyah¹, jēeh¹ lä¹ka¹
ba¹ ma¹nuh¹ jnääh¹ hlēeh¹ dsa¹ wi¹ kih¹ hī¹
ma¹taah¹ jwē¹ hmēē¹ na¹.

23 He¹ja¹ ga¹taah¹ dsa¹ he¹ juu¹ kwee¹
koq¹ jmi¹ he¹ ya¹näy¹ ya¹llay¹ juu¹
ka¹läh¹ kyaah¹ Paa¹. Ma¹ ga¹lloo¹ jmi¹ ja¹,
ya¹nä¹ jwēē¹ dsa¹ jee¹ ma¹ gya¹ Paa¹. Ti¹h¹
go¹te¹ ga¹løø¹ Paa¹ hlēeh¹, lä¹ji¹h¹ ga¹nuh¹,
ga¹hlēy¹h¹ ha¹ lä¹ jää¹ Dio dsa¹ lä¹hi¹ kih¹.
Ga¹hnooy¹ ha¹ lä¹ jee¹ heeh¹ dsa¹ kih¹
Jesús. Ga¹hlēy¹h¹ kih¹ Jesús lä¹koh¹ jäh¹ ley¹
kih¹ Moisé hi¹ lä¹koh¹ ga¹jäh¹ hī¹ ga¹ngēē¹
juu¹ kih¹ Dio. 24 Ko¹lla¹ ga¹heeh¹ he¹
ga¹jäh¹ Paa¹ hi¹ ko¹lla¹ sa¹ ga¹lä¹he¹. 25 Sa¹
ga¹hi¹ koq¹ juu¹ kiyh¹ jee¹ lä¹jēy¹. He¹ja¹
ga¹hlēeh¹ Paa¹ dsa¹ he¹ ja¹ga¹ hwēy¹ jee¹
ja¹, ga¹siy¹h¹:

—Llu¹ go¹te¹ ga¹hlēeh¹ Jmi¹lle¹ Na¹jngi¹
lä¹ ma¹ ga¹mi¹jnäy¹ juu¹ la¹ kih¹ Isaía hī¹
ga¹ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio kih¹ dsa¹ ma¹gyuh¹
jnän¹. Ga¹jäh¹:

26 Gwa¹ jee¹ jwi¹ oo¹, go¹chi¹h¹ dsa¹ oo¹:
Ma¹ke¹ nuh¹ hnäh¹, sa¹ lä¹ngēeh¹ hnäh¹,
ma¹ke¹ jēeh¹ hnäh¹ sa¹ lä¹jnä¹ kyah¹ hnäh¹.

27 Jēeh¹ ma¹na¹jlē¹ hu¹dsē¹ kih¹ dsa¹ oo¹,
ma¹na¹jnē¹ to¹gway¹, ma¹na¹løø¹
mi¹nēy¹,

mah¹ sa¹ lä¹jnä¹ kiyh¹, ni¹ sa¹ lä¹nuh¹ kiyh¹
ni¹ sa¹ lä¹ngēy¹.

Lä¹ja¹ mo¹so¹ dsa¹jēy¹h¹ kyaah¹ jnä¹, mah¹
lää¹ jni¹h¹.

28 Hnoon¹ lä¹ñeh¹ hnäh¹, na¹ ta¹ cha¹nē¹
lloo¹ juu¹ kih¹ Dio kih¹ hī¹ sa¹ laa¹ judiu. Hī¹
he¹ ba¹ heeh¹ juu¹ la¹ mah¹ lääy¹.

29 Ma¹ ga¹dsaa¹ juu¹ he¹ ma¹ hlēeh¹ Paa¹,
ga¹hwēē¹ ba¹ judiu jee¹ ma¹täy¹h¹ ja¹. Peer¹
cha¹miih¹ juu¹ ti¹chooy¹ jee¹ ga¹näy¹ kiyh¹.

30 Hne¹ hlääh¹ ba¹ ga¹gya¹ Paa¹ to¹ ji¹ñe¹
na¹hñaa¹. Jee¹ ja¹ ma¹ heey¹h¹ lä¹jēē¹ hī¹
ma¹ dsa¹nä¹ dsa¹jēy¹. 31 Ma¹ cha¹ ba¹
jwē¹ kiyh¹, he¹ ma¹ kway¹ juu¹ ha¹ lä¹ jää¹
Dio dsa¹ lä¹hi¹ kih¹ hi¹ ma¹ hlēy¹h¹ dsa¹
kih¹ Jesucristo Dsa¹jøøh¹ jnän¹. Ni¹ koq¹ sa¹
cha¹ he¹ ma¹jme¹ jwi¹h¹ kiyh¹.

Romanos

Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Roma

1 Jnā' Paa' jmeen' ta' kih' Jesu-
cristo, na-hñaan' laan' apóstol, lā-ja-
ma-na-lleehn' kwan' ju'hmēē' kih' Dio.
2 Ga-bāāh' Dio hñii' kyaah' dsa- kyaay'
hi- ga-ngēē' juu' kiyh' llo'joo' he- kway'
ju'hmēē' la-. Jee' ma-na-sii- juu' ja-, la-
na-jngii' go-te-. 3 Jee' na-sii- ja- jāh' ha- lā-
jā jooy', he' ba' Jesucristo Dsa-jøøh' jnān'.
Ga-laay' sa'ju- kih' David ma' ga-laay' dsa-
jmi-gyuu'. 4 Hi- kyaah' be' kih' jmi-lle'
Na-jngii' ga-lā-jnā' laay' Joō' Dio, kih' he-
ga-lā-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu'. 5 Hi- ta-la-
kyaah' Jesucristo ga-jmee' Dio llu' dsē'
kyaah' jnāāh', ga-hñāay' jnāāh' laa' jnāāh'
'apóstol mah' kwa' jnāāh' juu' kiyh' lā-kaa-
lā-juh' jmi-gyuu', mah' wa' lā-dsoo' dsē'
dsa- kih' Jesús hi- wa' mi-teh' dsa- juu'
kiyh', lā-ja- jmee' dsa- juuh- kiyh'. 6 Hi- jee'
kih' lā-jēē' dsa- he' ma-laah' hnāh' kwaat-,
ma-na-teeh' hnāh' mah' leeh' hnāh' kyaā'
Jesucristo.

7 Siin' kyah' hnāh' hi- tāāh' jwii- Roma.
Pero hnāā' Dio hnāh' hi- na-teeh' hnāh'
mah' leeh' hnāh' hi- na-jngēē'.

Ngün' kih' Dio hi- laa' Tāā' jnān' hi- ngün'
kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnān' wa' kway'
he- llu' kyah' hnāh' hi- wa' jmeey' hii' tii'
kyah' hnāh'.

8 To-nē' kwan' ti'hmaah' kih' Dio
kwaat- kyah' hnāh' lā-jēē' hnāh'. Kwan'
ti'hmaah' kiyh' ta-la- kih' Jesucristo, kih'
he- ma-nuu' dsa- lā-kaa- jmi-gyuu' he-
ma-heeh' hnāh' kih' Jesucristo. 9 Jmeen' ta'
kih' Dio, lā-kaa- tuh-dsēn' kwan' ju'hmēē'
kih' jooy', he-ja- Dio jmee' dsoo' kin' he-
lā- ma-dsooh- ja-ba' dsēn' hnāh' lā-jē-
jiih' ma' chuun' kyaayh'. 10 Chuun' kyaah'
Dio mah' wa' jēēn' che' kway' jwē' kin' na'
na-jēēn' hnāh'. 11 Peer' hnoon' na-jēēn'
hnāh' na'kan' miih- he- llu' he- kwa-
jmi-lle' kih' Dio mah' lā-cha- cha-ga'miih-
be' kyah' hnāh'. 12 Lā-ja- lā-cha- be' jnān'

kwee- lā-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnāh'
ja-ba' lā-koh' jnā'.

13 Hnoon' lā-ngēēh' hnāh' øøhn', joh'
jiih' sa' ga-jmeen' huu'dsē- na-jēēn' hnāh'
pero lā-jiih' na' sa' hii' kwa' jā' kin' nūn'.
He- hnoon' lā-jnā' ta' kin' jee' kyah' hnāh'
lā-koo- ga-la' jee' kih' jee' lā-jēē' dsa- hi-
sa' laa' judiu. 14 Kih' griego hi- kih' hi-
tāāh' jee' jyoh' uu' ga', hi- kih' hi- kyuuh- hi-
kih' hi- sa- kyuuh- ka-lāh' na-laan' hmooh'
na'kwan' juu' kih' dsa- he'. 15 Lā-ja- ma-ra-
he- hee' ba' dsēn' nūn' na'kwan' ju'hmēē'
kyah' hnāh' hi- chaa- Roma ka-lāh'.

16 Sa- cha- la- o-hih' kin' kyaah' ju'hmēē'
la-. Juu' la- kye- be' kih' Dio mah' lāā'
lā-jēē' hi- dsoo' dsē', la' kih' judiu to-nē',
hi- ja-ba' lā-ja- la' kih' hi- sa' laa' judiu
ka-lāh'. 17 Kyaah' juu' la- dsa-lā-jnā' ha-
lā- jmee' Dio hwēē- dsa- lluu' cha'nēy'. La'
kyaah' he- ma-dsoo' dsē- jne' hi- hnøø' lā-
ma-dsoo' ja-ba' dsē- jne', lā-koo- na-sii':
"Hi- lluu' he', kyaah' he- ma-dsoo' dsēy',
jnee- chaa-."

Dsēē- dsoo' dsa- jmi-gyuu'

18 Ñe' ba' jne' lā- ga-tē' jee' gya' Dio gwa'
he- ya-jēē' dsēy' kih' lā-jē- he- sa' hā' ta'
hi- lā-jē- dso'kye- he- jmee' dsa-. Jēēh'
he- hliih' ja- ha' kih' ju'dsoo'. 19 Jnā'hā'
cha- he- kyaah' lā-kyuuh- dsa- kih' Dio,
jēēh' ma-mi-jnāā- bih' jāā'. 20 Ma-ke-
sa' tēē' jne' jēēn' Dio pero lā- ma' ga-nøø'
jmi-gyuu', ma-ra- he- lii' ba' ha- lā- laay'.
Kyaah' lā-jē- he- ga-jmeey', he-ja- jnā'hā'
ba' chaa- Dio hi- lā-ja- cha- tāā' ba' be'
kiyh'. He-ja- sa' le' jāh' dsa-: "Sa- man-
ché chaa- Dio". 21 Ma' ñe- bih' chaa-
Dio, pero sa' ga-jmāāy' jøøh' lā- hnøø'
kiyh', ni- sa' ga-kway' ti'hmaah' kiyh'. He-
ga-jmee' dsa- lā-ja- ga-hee' go-te- huu'dsē-
kih' dsa-, ga-lā-hweh' dsēy', he-ja- ga-jlē-
go-te- huu'dsē- kiyh'. 22 He- jāh' bih'
cha- cha-miih- huu'dsē- llu' kiyh' pero
cha-ga'miih- taa- bih'. 23 Lla- he- ma'
jmeey' juuh- kih' Dio hi- sa' llāā' jmi' kih',
ga-jmeey' juuh- kih' heeh' kih' dsa- hi-
dsa- juu', kih' ta'jah', kih' jah' kye' goo- tii'
hi- kih' jah' hi- sēēh- hñii' hwa'.

24 He-ja- ga-kwa' Dio jwë' ngëëy' hñiiy' jmeey' he- ga' jyoh' he- hee' dsëy' lä' jiih' ga-heey' hñiiy' kaayh' dsa-kyaayh'.
25 Ga-be' dsa- ju'dsoo' kih' Dio mah' ga-taayh' kyaah' juu' ta-juu'. Ga-jmeey' juaah' kih' lä-jë' he- ga-jmee' Dio, lla' he- ma-jmeey' juaah' kih' hi- ga-jmee' lä-jë' he- cha-. Hi- he' he' Dio hi- na-jää- lä-jë' joh' jmii' cha-. Wa-la' lä-ja-.

26 He-ja- ga-kwa' Dio jwë' ngëëy' hñiiy' jmeey' lä-jë' he- lla' dsëy' he- la' o-hih'. Lla' he- ma' jmee' dsa-më' lä-lle' kih', ga-kaayh' dsa-më' dsa-kyaayh'. 27 Hi- ja-ba' lä-ja- ga-jmee' dsa-nuaah' ka-läh'. Sa' ga-jmeey' lä-lle' kih' kyaah' dsa-më', ga-jmeey' ga-ngëë' jwëë' he- ga' jyoh' he- hee' dsëy', kaayh' he' ba' dsa-nuaah' dsa-kyaayh'. He-ja- ba' ja' nē' kiyh' dso'jwii' lä- hnøø' kiyh' kyaah' jwë' hliih' he- tääyh' ja-.

28 Sa' ga-jmää' kiyh' ma-lä-kyuuy' Dio, he-ja- ga-kwa' Dio jwë', he- ga-hee' go-te' hua' dsë- kiyh' mah' wa' jmeey' ga-juaah' lä-jë' he- sa' jmää' ta'. 29 Ma-ngëë' jwëë' jmeey' he- hliih', hi- mē' hi- nuaah' hi- kaah' wa' hi- cha- hi-, jmeey' hñaa- dsëy', hee' dsëy' liyh' lä-jë' he- ga' cha-, sa' lluyy' go-te', wii' dsëy', jngëëyh' dsa-, hneey-, mi-gaay' dsa-, hñaa- dsëy'. 30 Koo- he- sa' tih' dsëy' ba' lä-jë', hlëëyh' wii' kih' dsa-, sa' hnääy' Dio, sa' jii' kiyh' he- jmeey' kih' jñah', jmääy' hñiiy' jøøh', taayh' ngëë', hnooyh- ga' jyoh' he- hliih', chaayh- kyaah' cho'jmiyy-. 31 Sa' hii' lä-ngëëy', sa' mi-tey' juu' kiyh', sa' hnääy' dsa-, sa' hnøøy' jeeyh' juu', sa' lä-nih' dsëy'. 32 Hi- ma-ke' ma-nē- bih' he- lla' Dio ta' kih' hi- jmee' lä-ja-, lle' kih' juuy', pero dsa- he', sa' lee' kiyh' he- jmeey' lä-ja-, hnøøy' mah' jmee' jñah' ka-läh'.

2

Kyaah' ju'dsoo' lla' Dio ta'

1 He-ja- sa' cha- le' jawah': "Sa' dsëën- dsoo'", hne- hi- ka- kwaat- kih' dsa-kyaah', wa' laah' he- laah' hne-. Kih' he- kah- kwaat- kih' dsa-kyaah', he- bääh' hñaa' ba' hne- ja-. Jëeh', ja-ba'

he- jawah' sa' llu', ja-ba' he- ja- jmeeh- hñaa' ka-läh'. 2 Nē' ba' jne', Dio ngiih' kwaat- kih' hi- jmee- lä-ja- hi- lä-koo- la' ju'dsoo' kiyh' llay' ta'. 3 Hne- hi- ka- kwaat- kih' dsa-kyaah' mah' jmeeh- ba' hne- ka-läh' he- jawah' sa' llu', che' laah', sa' ka' Dio ju'dsoo' kyaah'? 4 Ta' koo' ba' jmeeh- lä-koo- te' he- llu' dsë' Dio kyaah' jne'. Ha- koh' sa' jøh- dsëy' hi- cha' miih- be' dsëy' kyaah' jne'. Che' sa' jëeh' he- tēeh- Dio hne- mah' wa' lä-dsaa- miih- hoh', he-ja- ba' ja- he- llu' dsëy'?

5 Peer- chaah- hne-, sa' hii' lä-dsaa- miih- hoh'. He- hnooh' he- ja- cha-ga'miih- he- wii' nē' kyaah' ba' ja-, wa-ra- ga-lloo' jmi' ya-jëë' dsë' Dio, llay' ta' kyaah' ju'dsoo'. 6 Ma'ja- mi-hmaah' Dio jñee' lä-jaa- lä-jaa- lä-koo- te' he- ma-jmeey'. 7 Kih' lä-jëë' hi- sa- tu- jmee- he- llu', kway' jwë' dsa-taah' tää' kyaayh', lä-llu' he- hnooyh- ya-jwii', hi' hnooyh- ha- lä- jee' jmää' Dio jøøyh', hi' hnooyh- ha- lä- jwë' jee' sa' juuy'. 8 Pero ja- ya-jëë' dsë' Dio wa-ra- ga-lä-lleey' kyaah' dsa- hi- chaah-, kih' hi- sa' jmee' he' kih' ju'dsoo', mah' jmee' gyih' he' kih' he- hliih' ba'. 9 Kih' lä-jëë' hi- jmee' he- hliih', ja- na-ku' na-ngii' he- wii' nē' kiyh', to-nē' ja' kih' hi- laa' judiu hi' ja-ba' lä-ja- ja' kih' hi- sa' laa' judiu ka-läh'. 10 Pero lä-jëë' hi- jmee' he- llu', tēey' ya-jwii' hi' jmää' Dio jøøyh' hi' hii' tiir kiyh'. To-nē' kih' hi- laa' judiu, ja-ga- tēë' hi- sa' laa' judiu. 11 Jëeh', Dio kwee- ba' hnääy' lä-jëë' dsa-.

12 Lä-jëë' hi- jmee' dso'kye-, ma-ke' sa- na'jnäy' kyaah' ley kih' Moisé, ja-ba' lä-ja- juuy' go-te-, pero ja' kih' he- sa' ga-mi-tey' ley ja-. Hi' lä-jëë' hi- na'jnää' kyaah' ley, cher'mah' ma-jmeey' dso'kye-, ja-ba' ley ja- ka' kwaat- kiyh'. 13 Ja' kih' he- ma-nuuy' ley ja-, he-ja- lluy' dsa- cha-nē' Dio. Lä-jëë' hi- mi-te' ley, hi- he' ba' hwëë- lluy'. 14 Dsa- hi- sa' laa' judiu, sa' cha- ley kiyh', pero cher'mah' mi-tey' ley kih' Moisé, ko-ja- ga-lä-cha- bih', he' ba' hñiiy' laay' lä-koo- ley, ma-ke' sa' kyuyh- ley. 15 Kyaah' he- jmee' dsa- he' lä-ja-, la' lä-koo- he- na-sii- ley neh- tuh-dsëy'.

He-ja- huu'dsē- kih' hñii' bih' jmeē' dsoo', cher'mah' jmeey' he- llu' hi' cher'mah' jmeey' he- hñih' hñii' kiyh'. ¹⁶ Jmii' he- lla' Dio ta' kyaah' jooy' Jesucristo, lä'jnä' lä'jē' huu'dsē- he- jmeē- jne' jee' na-hmäā'. Lä'ja- la' ju'hmeē' kih' Dio he- kwan'.

Dsa- judiu kyaah' ley kih' Moisé

¹⁷ Na' cha- koo- he- jwēēhn- hne- hi- laa' dsa- judiu, hne- hi- kye- o-jōh- dsē- kih' ley kih' Moisé hi' jmāāh' hñaa' jōōh' kih' he- jawāh' Dio kyaah' hne-. ¹⁸ Ma-ñeh' ba' hne- ha- lä- hnøø' Dio, hi' ma-mi-tēēh' ba' hne- ley, he-ja- ma-ñeh' ba' hne-, hee- ja- he- näā' he- llu'. ¹⁹ Hi' leh' jāāh' dsa-tuu', laah'. Hi' leh' chooh' je- kih' hi- ga-nāā' jee' na-hoo-, laah'. ²⁰ Hi' leh' mi-tēēh' jñah' hi- sa' kyuuu- hi- laah' ta-jwoh' kyaa' chih-pih', laah', kih' he- ma-cha- ley he- la' ju'dsoo' jmah' he- jmeē' kyuuu- cha-miih-. ²¹ Hne- hi- mi-tēē' jñah', ¿he-la' sa' mi-tēēh' da' hne- hñaa' jāā'? Hne- jawāh', sa' llu' he- hēē- dsa-, mah' hēēh- ba' hne-. ²² Hi' jawāh' sa' llu' kyaah' jne' jñah' dsa-mē', mah' kyaah' ba' hne- jñah'. Hne- hi- na-høøh' kih' hi- sa' laa' Dio, mah' hñih- ba' hne- kuu' he- cha- neh' gwah' kiyh'. ²³ Peer- taah' hne-, kih' he- cha- ley kyah'. ¿Che' sa' jēēh' ma-jmāāh' ta' koo' Dio, kih' he- sa' ma-mi-teh' ley na-? ²⁴ Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Dsa- hi- sa' laa' judiu mi-kwah' jmii- kih' Dio, dsoo' kyah' hnäh' dsa- judiu."

²⁵ Dsoo' ba' kyeē' miih- he- ga-wih' jmi-ngo' kyah', cher'mah' mi-teh' ley. Pero cher'mah' sa' mi-teh' ley, laah' lä'koo- jaa- wa' hi- cha- hi- dsa- hi- sa' ga-wih' jmi-ngo' kih'. ²⁶ Hi' lä'ja-, jaa- dsa- hi- sa' ga-wih' jmi-ngo' kih', cher'mah' mi-tey' lä'jē' mada- lä'koo- jāh' ley kih' Moisé, laay' lä'koo- jaa- hi- ga-wih' jmi-ngo' kih'. ²⁷ He-ja-, jaa- dsa- hi- sa' ga-wih' jmi-ngo' kih', cher'mah' mi-tey' ley, hi- he' ka' ju'dsoo' kyah', kih' he- sa' ma-mi-teh' ley ma'ke' ga-wih' jmi-ngo' kyah' hi' na'jnāāh' nē' ley kih' Moisé.

²⁸ Sa' jmāā' kih' dsa- judiu he- koo- laay' judiu. Hi' ni' sa' jmāā' kih' dsa-, he- koo-

ga-wih' jmi-ngo' kiyh'. ²⁹ Sa' la' lä'ja-. Hi- ma-ra- hi- dsoo' laa' judiu, hnaayh- Dio lä'kaa- tuh-dsēy'. Hi' ma-ra- hi- dsoo' ga-wih' jmi-ngo' kih', ja' ta' ga-wih' ja-, Jmi-lle' Na-jngii' ba' ga-mi-sii' tuh-dsēy'. He-ja- sa' ja' lä'koo- la' mada- kih' ley. Kih' hi- he' ba' hlēēh' Dio llu' ma'ke' dsa- sa' jmeē' lä'ja-.

3

¹ ¿Che' cha- he- jmāā' ga' miih- kih' dsa- hi- laa' judiu, o che' jmāā' ga' kiyh', he- ga-wih' jmi-ngo' kiyh'? ² Cha-miih- ga' cha- he- jmāā' ta' kiyh'. To-nē' he- kyeē' kih' jee' lä'jē', he- ma-na-hä' gooy- juu' kih' Dio. ³ Ha- ga- cher'mah' ko-llaa' dsa- he', sa' ma-dsoo' dsēy'. ¿Che' kih' he-ja-, jmeē' mo-so' mi-te' Dio juu' kih'? ⁴ Ni' miih- sa' la' lä'ja-. Juu' kih' Dio ba' la' dsoo', ma'ke' lä'jēē' dsa- ta' juu'. Lä'koo- jāh' jee' na-sii-: Kyaah' ju'dsoo' kyah' lä'jnä' he- laah' lluu'. Hi' hne- ba' leh' wa-ra- ga-kay' ju'dsoo' kyah'.

⁵ Cher'mah' kyaah' he- jmeē- jne' he- hñih', jñih- juu', lluu' ba' Dio, la' lä'koo- he- kwan- be' kiyh' kyaah' he- hñih' he- jmeen-. He-ja- ¿che' le' jāhn', jmeē- Dio hñaa- dsē' wa-ra- ga-cheey' he- wñ- nē' jnän? (Hlēēhn- lä'koh' hlēēh' dsa- jmi-gyuu' ba'.) ⁶ Ni' miih- sa' le' jāh' jne' lä'ja-. Cher'mah' lä'ja- la', ha- lä' le' lla' Dio ta' kih' dsa- jmi-gyuu'.

⁷ Ha- ga- cher'mah' ga-mi-jnāān ' la' dsoo' cha-ga'miih- juu' kih' Dio kyaah' he- ta-juun' mah' lä'lii- laay' jōōh' cha-ga'miih-, ¿che' le' jawahn- he-la' kay' ju'dsoo' kin' lä'koo- jaa- hi- jmeē- dso'kye-? ⁸ ¿He-la' sa' jmeē' jne' cha-ga'miih- he- hñih' mah' jā- cha-ga'miih- he- llu'? Lä'ja- mi-kwah' dsa- jne', jāh' ko-llaa' dsa-, jne' ba' na- kwa- jne' juu' lä'na-. Hi- hlēēh- lä'na- sooh- kiyh' dsooy' kyaah' dso'jwñ'.

Ga-lä'jēē' jne' na-bäāhn' cha-nē' Dio

⁹ Ha- lä'ja-. ¿Che' lluu' ga' jnāāh' judiu lä'koh' ga' hi- sa' laa' judiu? Ni' miih- sa' la' lä'ja-. Jnä' ma-jwahn' lä'jēē- ba' jne'

jøø⁺ he⁻ hlih⁺ jnän⁺ lä⁻kye⁻ hi⁻ laa⁺ judiu
kyaah⁺ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu. ¹⁰ Lä⁻koo⁻ jäh⁺ jee⁺
na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio:

Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ lluu⁺ chaa⁻, ni⁻ wa⁻ra⁻ jaa⁻
ga⁺.

¹¹ Sa⁺ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ ngëë⁺, sa⁺ chaa⁻ hi⁻
hnaah⁻ Dio.

¹² Lä⁻jëë⁻ ba⁺ ma⁻kah[~] jwë⁺, lä⁻jëë⁻ ba⁺
mo⁻so⁻ jmää⁺ ni⁻ miih⁻.

Sa⁺ chaa⁻ hi⁻ jmee⁺ he⁻ llu⁺, ni⁻ wa⁻ra⁻ jaa⁻
ga⁺ chaa⁻.

¹³ Tu⁺ tu⁺ luuy⁺ la⁺ lä⁻koo⁻ to⁻høø⁻ na⁻na⁺,
peer⁺ mi⁻gaay⁺ dsa⁻ kyaah⁺ juu⁺ kiyh⁺,
venen kih⁺ miih⁻ haa⁺ neh⁺ to⁻hooy⁺.

¹⁴ Juu⁺ he⁻ hwëë⁻ hooy⁺, hwëë⁻ dso⁺jwii⁺
jmah⁺, kyaah⁺ juu⁺ hlih⁺ he⁻ sa⁺
tøøhn⁺ ta⁺.

¹⁵ Peer⁺ hñuuy⁺, na⁺ ba⁺ koh⁺ jngëëyh⁺ dsa⁻.

¹⁶ Wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ ba⁺ dsa⁻hee⁺ jee⁺
ga⁺naäy⁺.

¹⁷ Sa⁺ kyuyh[~] ha⁻ lä⁺ jwë⁺ jee⁺ dsa⁻taayh⁺
tii⁺.

¹⁸ Ni⁻ miih⁻ sa⁺ gayh⁺ Dio.

¹⁹ Ma⁻ñe⁺ jne⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ hlëëh⁺ ley, la⁺
kih⁺ hi⁻ na⁺jnä⁺ kyaah⁺ ley mah⁺ mo⁻so⁻
cha⁻ ga⁺ he⁻ mo⁻ jäh⁺ jne⁺. Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁺
dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ jä⁺ na⁻bääh⁺ cha⁺në⁺ Dio.

²⁰ He⁻ja⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁺ hwëë⁻ lluu⁺
cha⁺në⁺ Dio kyaah⁺ he⁻ mi⁻tey⁺ ley. Kyaah⁺
ley ga⁻lä⁻kyuuh⁺ jne⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ dso⁺kye⁻.

*Kyaah⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ dsë⁻ jne⁺ kih⁺ Dio
lää⁺ jne⁺*

²¹ Pero na⁺ ma⁻lä⁻jnä⁺ ha⁻ lä⁺ jmää⁺
Dio lluu⁺ dsa⁻, pero ja⁺ kyaah⁺ ley. Ja⁻ba⁺
lä⁻ja⁻ jäh⁺ ley hi⁻ ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ lä⁻jëë⁻
hi⁻ ga⁺ngëë⁻ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺joo⁺. ²² Dio
jmää⁺ lluu⁺ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁺ dsa⁻ cher⁺mah⁺
ga⁺jmeey⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Jesucristo.
Kwee⁻ ba⁺ laa⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ kih⁺ Dio, ²³ jëëh⁺
lä⁻jëë⁻ ba⁺ dsa⁻ ma⁻jmeey⁺ dso⁺kye⁻, ni⁻
ko⁻hi⁻pih⁺ sa⁺ na⁺jnäy⁺ ya⁺jwii⁺ kih⁺ Dio.
²⁴ Pero Dio jmää⁺ lluu⁺ dsa⁻, he⁻ la⁺ jmääy⁺
ba⁺, kih⁺ he⁻ llu⁺ dsëy⁺. Ta⁺la⁺ kih⁺ Cristo
Jesús ga⁻lääy⁺ jne⁺. ²⁵ Ga⁺ngëë⁻ Dio Jesús
mah⁺ tuu⁺ jma⁻ kiyh⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ dsa⁻che⁻
dso⁺kye⁻ jnän⁺ hi⁻ ma⁻dsoo⁺ dsë⁻ kih⁺ Jesús.
Lä⁻jwë⁺ ja⁻ ga⁺mi⁻jnäa⁻ Dio he⁻ ga⁺jmeey⁺
bih⁺ llu⁺ he⁻ sa⁺ ga⁺jmeey⁺ kwaat[~] dso⁺kye⁻
kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ jää⁺. Sa⁺ ga⁺kay⁺

kwaat[~] kih⁺ hi⁻ he⁺, kih⁺ he⁻ jøh⁻ dsëy⁺.
²⁶ Lä⁻ja⁻ ma⁻lla⁺ dsë⁻ Dio jmee⁺ mah⁺
mi⁻jnäy⁺ jmi⁺ na⁺, ma⁻ra⁻ he⁻ llu⁺ ba⁺ he⁻
jmeey⁺. Heh⁺ lä⁻ja⁻ dsa⁻lä⁻jnäa⁺ lluu⁺ ba⁺
Dio, hi⁻ he⁺ ba⁺ hñiiy⁺ jmääy⁺ lluu⁺ dsa⁻ hi⁻
ma⁻dsoo⁺ dsë⁻ kih⁺ Jesús.

²⁷ ¿Che⁺ le⁺ jmää⁺ hñaan⁺ kaah⁺, kih⁺ he⁻
lluu⁺ jne⁺? Ni⁻ miih⁻ sa⁺ le⁺. ¿Hee⁻ juu⁺ ja⁻
he⁻ dsa⁻jne⁺ jwë⁺ jnän⁺? ¿Che⁺ dsa⁻jne⁺ jwë⁺
jnän⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ jäh⁺, hnøø⁺ jmee⁺ jne⁺
ta⁺ llu⁺? Jäh⁺ ha⁺. Juu⁺ he⁻ jäh⁺, hnøø⁺ dsoo⁺
dsë⁻ jne⁺ mah⁺ hwëë⁻ jne⁺ lluu⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺
dsa⁻jne⁺ jwë⁺ jnän⁺ he⁻ jmää⁺ hñaan⁺ kaah⁺.
²⁸ He⁻ja⁻ dsa⁻lä⁻ngëë⁻ jne⁺, heh⁺ he⁻ hwëë⁻
dsa⁻ lluu⁺ kyaah⁺ he⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Jesús,
ja⁺ kyaah⁺ he⁻ høøy⁺ ley.

²⁹ ¿Hih⁺ Dio, che⁺ laay⁺ ma⁻la⁺ kyaa⁺ dsa⁻
judiu ba⁺? ¿Che⁺ sa⁺ laay⁺ kyaa⁺ dsa⁻ hi⁻
sa⁺ laa⁺ judiu ka⁻läh⁺? Ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺,
laa⁺ bih⁺ Dio kyaa⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu.
³⁰ Jaa⁻ ba⁺ Dio laa⁺. Kyaah⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺
dsë⁻ dsa⁻ jmääy⁺ lluu⁺ hi⁻ ga⁺wih⁺ jmi⁻ngo⁺
kih⁺, hi⁻ jmääy⁺ lluu⁺ hi⁻ sa⁺ ga⁺wëh⁺
jmi⁻ngo⁺ kih⁺ ka⁻läh⁺, kyaah⁺ he⁻ dsoo⁺
dsëy⁺. ³¹ ¿Che⁺ jmee⁻ jne⁺ sa⁺ kyeey⁺ ley kyaah⁺
he⁻ ma⁻dsoo⁺ dsë⁻ jne⁺ kih⁺ Jesús? Ni⁻ miih⁻
sa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻. Cha⁻ga⁺miih⁻ jmeen⁺ kyeey⁺
ba⁺.

4

*Lä⁻la⁻ ba⁺ la⁺ he⁻ ga⁺jmeey⁺ Abraham
llo⁺joo⁺*

¹ ¿Hee⁻ le⁺ jäh⁺ jne⁺ kih⁺ Abraham dsa⁻
ma⁻gyuh⁻ jnän⁺, ha⁻ lä⁺ ga⁺jäy⁺ kyaah⁺ juu⁺
la⁻? ² Cher⁺mah⁺ Abraham ga⁻laa⁺ lluu⁺
kyaah⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ga⁺jmeey⁺, le⁺ ba⁺
ma⁺ jmääy⁺ hñiiy⁺ jøøh⁺ cha⁺në⁺ Dio, pero sa⁺
la⁺ lä⁻ja⁻. ³ Nu⁺ da⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ jäh⁺ jee⁺
na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Ga⁺jmeey⁺ Abraham
dsoo⁺ dsë⁻ kih⁺ Dio, he⁻ja⁻ ga⁺jmeey⁺ Dio
kwaat[~] laay⁺ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺.”

⁴ Pero jaa⁻ hi⁻ jmee⁺ ta⁺, sa⁺ la⁺ kwaat[~]
he⁻ la⁺ hyoyh⁺ jñeey⁺. Kih⁺ he⁻ ää⁻ dsa⁻
kiyh⁺, he⁻ja⁻ ba⁺ ja⁻ tëëyh[~] jñeey⁺. ⁵ Hi⁻
jaa⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁻jmeey⁺ ta⁺ llu⁺, cher⁺mah⁺
ga⁺jmeey⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ hi⁻ jmää⁺ lluu⁺
dsa⁻ hi⁻ ää⁻ dsoo⁺, Dio jmee⁺ kwaat[~] lluy⁺,
kih⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ dsëy⁺. ⁶ Ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻

ga⁻hlēeh^h David ha⁻ lā⁻koo⁻ llu¹ la¹ kih¹ dsa⁺, cher^hma^h Dio jā^h laay¹ lluu¹ ma⁻ke⁺ sa⁻ cha⁻ ta¹ llu¹ he⁻ ma⁻jmeey^h. ⁷ Ga⁻jāy^h: Llu¹ la¹ kih¹ dsa⁻ hī⁻ ma⁻che⁻ dso^hkye⁻ kih¹, hī⁻ sa⁻ la¹ kwaat[~] he⁻ hlih^h he⁻ ma⁻jmeey^h.

⁸ Llu¹ la¹ kih¹ dsa⁻ ñ^hh^h cher^hma^h sa⁻ jmee⁻ Dio kwaat[~] dso^hkye⁻ kiyh¹.

⁹ He⁻ llu¹ la⁻ ¿che^h ma⁻la⁻ he⁻ kih¹ hī⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo¹ kih¹ ba^o che^h sa⁻ la¹ kih¹ hī⁻ sa⁻ ga⁻wēh^h kih¹ ka⁻lāh^h? N^hh^h da^h ha⁻ lā⁻ la¹, na¹ he⁻ ma⁻jāh^h jne^h, ga⁻jmeey^h Dio kwaat[~] lluu¹ Abraham kih¹ he⁻ ga⁻lā⁻dsoo^h dsēy¹. ¹⁰ ¿Ha⁻ lā⁻ ma¹ laa¹ Abraham lā⁻ ma¹ ga⁻jmeey^h Dio kwaat[~] lluu¹? ¿Che^h ma⁻na⁻wih^h jmi⁻ngo¹ kiyh¹ o sa⁻ ma⁻na⁻wih^h? Sa⁻ ma⁻na⁻wih^h jmi⁻ngo¹ kiyh¹ jii⁻ ja⁻. ¹¹ Ga⁻heeh⁻ ba¹ Abraham he⁻ ga⁻wih^h jmi⁻ngo¹ kiyh¹, mada⁻ kih¹ Dio. He⁻ ja⁻ la¹ lā⁻koo⁻ he⁻ taay^h ñe¹ mah¹ lii⁻ lluu¹ kyaah^h he⁻ ma⁻dsoo^h dsēy¹ kih¹ Dio. Pero ma⁻dsoo^h ba¹ dsēy¹ jāā¹ ja⁻ga^h ^hh^h jmi⁻ngo¹ kiyh¹. Hi⁻ lā⁻ja⁻ ga⁻laay¹ jmi⁻lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hī⁻ ma⁻dsoo^h dsē¹ kih¹ Dio ma⁻ke⁺ sa⁻ na⁻wih^h jmi⁻ngo¹ kiyh¹. Lā⁻ja⁻ jmee^h Dio kwaat[~] lluu¹ ka⁻lāh^h lā⁻jēē⁻ dsa⁻ he^h, kyaah^h he⁻ ma⁻dsoo^h dsēy¹. ¹² Hi⁻ laay¹ jmi⁻lā⁻ga⁻wih^h jmi⁻ngo¹ kih¹ ka⁻lāh^h, pero ja⁻ ma⁻la⁻ kih¹ he⁻ ga⁻wih^h kih¹ ja⁻, kih¹ he⁻ ma⁻dsoo^h dsēy¹ lā⁻koo⁻ ga⁻jmeey^h dsoo^h dsē¹ tāā⁻ jnān⁻ Abraham, jāā¹ ja⁻ga^h ^hh^h jmi⁻ngo¹ kiyh¹.

Dsa⁻lā⁻te¹ he⁻ ga⁻bāā^h Dio hñii^h, kyaah^h he⁻ ma⁻dsoo^h dsē⁻ jne^h

¹³ Jā⁻ ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ ma¹ hōō⁻ Abraham ley kih¹ Moisé, la¹ kwaat[~] hyoyh^h kyaah^h jōō^h siy^h lā⁻ ga⁻dsa¹ jmi⁻gy^h. Dio ga⁻bāā^h hñii^h kwēēy^h Abraham, kih¹ he⁻ ga⁻laay¹ lluu¹, lā⁻llu¹ he⁻ ga⁻lā⁻dsoo^h dsēy¹ ba¹. ¹⁴ Wa⁻ra⁻ jā^h kih¹ hī⁻ hōō⁻ ley hyoyh^h heey^h jā⁻ba¹ he⁻ hyoh^h dsa⁻ kyaā¹ Abraham, mo⁻so⁻ jmāā¹ ta¹ he⁻ ma⁻dsoo^h dsē¹ dsa⁻ hī⁻ jā¹ ta⁻ koo^h he⁻ ga⁻bāā^h Dio hñii^h kyaah^h Abraham, cher^hma^h lā⁻ja⁻ la¹. ¹⁵ Kih¹ he⁻ cha⁻ ley, he⁻ja⁻ gwa^h ya⁻jēē⁻ dsē¹ Dio kyaah^h jne^h hī⁻ sa⁻ mi⁻te¹ ley. Pero jee^h sa⁻ cha⁻ ley, sa⁻ chaa⁻ hī⁻ dsa⁻hlāā^h kih¹.

¹⁶ He⁻ ga⁻bāā^h Dio hñii^h kyaah^h Abraham, la¹ kyaah^h he⁻ ma⁻dsoo^h dsēy¹ mah¹ hyoyh^h he⁻ la¹ hyoyh^h ba¹. Lā⁻jwē⁻ jā⁻ jā¹ koo⁻ hweh⁻ hmooh^h he⁻ ga⁻jmeey^h Dio kyaay^h, lā⁻ ma¹ ga⁻jāy^h jmeey¹ llu¹ kih¹ lā⁻jēē⁻ sa⁻ju⁻ kiyh¹. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ kih¹ hī⁻ hōō⁻ ley ga⁻jāy^h lā⁻ja⁻. La¹ kih¹ lā⁻jēē⁻ hī⁻ ma⁻dsoo^h dsē¹ ba¹ ja⁻, lā⁻koo⁻ ga⁻lā⁻dsoo^h dsē¹ hñii^h Abraham hī⁻ laa¹ tāā⁻ kih¹ lā⁻jēē⁻ jne^h. ¹⁷ Lā⁻la⁻ na⁻si⁻ kiyh¹: “Ga⁻llaan⁻ hne⁻ mah¹ leeh^h tāā⁻ kyaā¹ jwēē⁻ dsa⁻”, ga⁻jā^h Dio. He⁻ja⁻ laay¹ tāā⁻ jnān⁻ cha⁻nē⁻ Dio. Jēēh^h, ga⁻jmeey^h dsoo^h dsēy¹ kih¹ Dio hī⁻ mi⁻jiih^h hī⁻ ma⁻na⁻juu¹, he^h ba¹ Dio hī⁻ hlēēh^h kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻ma⁻cha⁻, lā⁻koo⁻ he⁻ ma⁻cha⁻ ba¹.

¹⁸ He⁻ mo⁻so⁻ kye⁻ dsa⁻ o⁻jōh^h dsē⁻ le^h, pero Abraham ga⁻ka¹ ba^o o⁻jōh^h dsē⁻, ga⁻lā⁻dsoo^h dsēy¹ he⁻ ga⁻jā^h Dio, he⁻ja⁻ ga⁻laay¹ tāā⁻ kih¹ jwēē⁻ dsa⁻ lā⁻koo⁻ ga⁻jā^h Dio siy^h: “Lā⁻la⁻ lā⁻jwēē⁻ dsa⁻ kyaah^h.”

¹⁹ Lā⁻koo⁻ ma¹ ga⁻lā⁻dsoo^h dsēy¹, sa⁻ ga⁻hwaay^h. Sa⁻ ga⁻kay¹ ni⁻ miih⁻ hū^hdsē⁻ kih¹ he⁻ ma⁻gyuyh⁻. Mo⁻so⁻ chaay⁻ cha⁻miih⁻ jmi⁻lā⁻koo⁻ ma¹ laay¹. Jii⁻ ja⁻, miih⁻ ga¹ sa⁻ ma¹ hāāy^h hñā⁻loo^h jii⁻ ñe⁻. Hi⁻ sa⁻ ga⁻kay¹ cha⁻miih⁻ hū^hdsē⁻ kih¹ Sara dsa⁻mē⁻ kyaay¹, hī⁻ sa⁻ ma¹ le^h ma¹ kaa¹ gy^h. ²⁰ Ni⁻ sa⁻ ga⁻jeh¹ dsēy¹, sa⁻ ja⁻ hū^hdsē⁻ kiyh¹ ma¹ jāy^h sa⁻ le^h. Ma⁻ra⁻ he⁻ jmee¹ ba¹ Dio he⁻ jāy^h jmeey¹, ma¹ laay¹. Cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lā⁻dsoo^h dsēy¹ hī⁻ ga⁻kway^h ti⁻hmaah^h kih¹ Dio. ²¹ Ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻jmeey^h bih¹ dsoo^h dsēy¹ he⁻ lā⁻kēh^h Dio jmi⁻lā⁻jmeey^h he⁻ ga⁻bāāy^h hñiiy^h. ²² He⁻ ga⁻lā⁻dsoo^h dsē¹ Abraham lā⁻ja⁻, ga⁻jmeey^h Dio kwaat[~] laay¹ lluu¹.

²³ Sa⁻ hlēēh^h ma⁻la⁻ kih¹ Abraham jee^h na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio, he⁻ jā^h: “Ga⁻laay¹ kwaat[~]”. ²⁴ Lā⁻kye⁻ jne^h laa¹ jne^h kwaat[~], kih¹ he⁻ ma⁻dsoo^h dsē⁻ jne^h kih¹ Dio, hī⁻ ga⁻mi⁻jiih^h Jesús Dsa⁻jōōh^h jnān⁻ jee^h kih¹ hī⁻ na⁻juu¹. ²⁵ Dio ga⁻ngēēy¹ Jesús mah¹ ga⁻juuy¹ kih¹ lā⁻jē⁻ he⁻ na⁻bāā^h jne^h hī⁻ ga⁻mi⁻jiiy^h ka⁻lāh^h mah¹ lee^h jne^h lluu¹ cha⁻nē⁻ Dio.

Na' ma-hii' tii' jnän' kyaah' Dio

¹ He- ma-laa' jne' lluu' kyaah' he- ma-dsoo' dsē- jne', he-ja- hii' tii' jnän' kyaah' Dio ta-la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. ² Hi- lä-ja- ta-la' kiyh', ma-cha- ba' jwē' jnän' dsa-toohn' cha-nē' Dio. He- la' ma-hñah~ ba' jne' he- la-, kih' he- ma-dsoo' dsē- jne'. Peer- jēē- dsē- jne' he- cha- o-jøh- dsē- jnän' he- tēē' jne' ya-jwii' kih' Dio. ³ Hi- ja- ma-la' kih' he-ja-. Lä-kye- he- jēē' jne' wii' jmee- jēē- dsē- jne'. Jēēh', ñe' ba' jne', he- jēē' jne' wii' ja-, jmee- kwēēh' dsē- jne' cha-ga'miih-. ⁴ Hi- he- kwēēh~ dsē- jne', jmee- be' dsē- jne'. Hi- kih' he- be' dsē- jne' he-ja- cha-ga'miih- o-jøh- dsē- cha- jnän'. ⁵ Heh' o-jøh- dsē- he- ma-cha- jnän', ja- he- mi-gaan' hñaan' ja-. Jēēh', Dio hnää' jne' cha-miih- ta-la' kih' Jmi-lle' Na-jngii' he- ga-tooyh- neh- tuh- dsē- jne'.

⁶ Lä-koo- ma-laa' jne' jää', sa- ma' cha- be' jnän'. Pero ma' ga-tē' hor~, Cristo ga-juu' jnä' jne' hi- ää- dsoo'. ⁷ Ju'dsoo', he-lii' ba' jnää' jaa- hi- juu' lla- jaa- hi- lluu'. Pero cher-mah' chaa- jaa- hi- lluu' dsē', go- jnää' jaa- hi- tuu- dsē' juu' lla- hi- he'. ⁸ Pero Dio ga-mi- jnää- ha- lä-koo- jiih' hnääy' jne', jēēh', ma-ke- cha-miih- ma' hlēēh' jne', ga-kwaay' Cristo ga-juu' kwaan- jnän'. ⁹ Na' he- ma-lluu' jne' kyaah' jma- kih' Cristo, ha- ga' sa- lääy' jne' kih' he- wii' he- na' ga' chee' Dio. ¹⁰ Lä-koh' sa- ma' jawah' jne' kyaah' Dio, ga-jiih' juu' jnän' kyaayh', lä-llu' he- ga-juu' jooy'. Hi- na' he- ma-jiih' juu' jnän' kyaayh', ha- ga' sa- lääy' jne' lä-llu' he- na-jiih' jooy'. ¹¹ Hi- ja- ma-la' koo- lääy' jne', jmeey' jēē- dsē- jne' tää' ta-la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- ga-jēēh- juu' jnän' kyaah' Dio.

Adán kyaah' Cristo

¹² Ja-ba' lä-koo- ga-he' dso'kye- jmi-gyuu- la- kyaah' jaa- dsa- ba' hi- kyaah' dso'kye- ja- ga-juuy', lä-ja- ga-lä-jēē- ba' dsa- dsa-juu', kih' ga-lä-jēē- ba' ga-jmee' dso'kye-. ¹³ Sa- ga' ma-cha- ley kih' Moisé, ma' cha- ba' dso'kye- jmi-gyuu- la-. Pero sa- la' kwaan- dso'kye- ja-, jää' sa- ga' ma-cha- ley. ¹⁴ Pero ma-ra' he- ga-juu'

ba' dsa-, ga-løø' jmi- kih' Adán, lä- ga-tē' kih' Moisé. Ga-lä-jēē- ba' dsa- dsa-juu', ma-ke- na-sii' ba-la' dso'kye- he- ga-jmeey' kyaah' he- ga-jmee' Adán. Adán he' ma-laa' lä-koo- laa' jaa- hi- ga-hii' juu' kih' ja' jmi-gyuu- la-.

¹⁵ Pero kah' ba' la' he- la' kwa- Dio jnän' lä-koh' ga' he- hñih' he- ga-jmee' Adán. Kyaah' dso'kye- he- ga-jmee' Adán, ga-hee' jwēē' dsa-. Pero cha-ga'miih- ga-lä-cha- he- lluu' kih' jwēē' dsa- kyaah' he- lluu' dsē' Dio he- la' kway- ba' ta-la' kih' he- lluu' dsē' jaa- dsa-. Hi- he' he' Jesucristo.

¹⁶ Hi- sa- jēēh' kwee- he- hñih' he- ga-jmee' Adán kyaah' he- la' kwa- Dio. Jēēh', ja- jwiz- kwaan- kih' koo- ba' dso'kye- he- ga-jmee' dsa- he', hi- kih' he-ja-, ga-toh' dso'jwii' nē' jnän'. Pero kwaan- kih' he- jmee- dsa- cha-miih- dso'kye-, he-ja- ba' ja- ja' he- la' kwa- Dio mah' lä-ja- lee' lluu' dsa-. ¹⁷ Kyaah' dso'kye- he- ga-jmee' jaa- dsa- ñuuh-, ga-lih' ga-hee' lä-jēē- dsa-. Pero lä-jēē- dsa- hi- heeh- he- la' kwa- Dio mah' leey' lluu', ha- ga' sa- le' dsa-taayh' lluu', kih' he- na-jiiyh- cha-nē' Dio ta-la' kih' jaa- dsa- hi- chee- Jesucristo.

¹⁸ Kyaah' dso'kye- he- ga-jmee' jaa- dsa-, ja' dso'jwii' nē' kih' lä-jēē-. Ja-ba' lä-ja-, ta-la' kih' jaa- dsa- hi- ga-jmee' lluu', ja' he- lee' lluu' lä-jēē- dsa- mah' na-jiiyh- cha-nē' Dio. ¹⁹ Kih' he- ga-lä-chaah- jaa- dsa- ñuuh-, jwēē' dsa- ga-lēē' hlēēh'. Ja-ba' lä-ja- ka-läh' kih' he- ga-lä-ñuuh- jaa- dsa-, jwēē' dsa- lee' lluu'.

²⁰ Ga-nøø' ley kih' Moisé mah' lä-cha- cha-ga'miih- dso'kye-. Hi- ma' ga-lä-cha- cha-miih- dso'kye-, cha-ga'miih- ga-lä-llu' dsē' Dio kyaah' jne'. ²¹ Hi- ja-ba' lä-koo- ga-lih' dso'kye- ga-jngiih' jnän', ja-ba' lä-ja- ga-lih' Dio ga-jmää' jne' lluu' ta-la' kih' he- lluu' dsēy', mah' jmee' chaa- jne' ga-lä-jē- joh' jmi- cha- ta-la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.

6

Ma' ga-saa- jne' jmi-, lä-koo- he- ga-juu' jne' kyaah' Cristo

¹ ¿Ha- lä- jäh' jne' ja-, che' wa' jmee' ba' jne' he- hlih' mah' lä-llu' dsë' Dio cha-ga'miuh- kyaah' jne'? ² Ni- miuh- sa- la' lä-ja-. Ma-na-juu' jne' kih' he- hlih', ha- lä-ja- dsa'tooh' ga'jne' jmeen' he- hlih'. ³ ¿Che' sa- ñeh' hnäh' he- ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo, he-ja- ba' ja- heh' ga-saa- jne' jmi- kwaat~ kiyh'? He-ja- la' kwaat~ he- ga-juu' jne' ko-jøh' kyaayh'. ⁴ Lä- ma- ga-saa- jne' jmi-, lä-koo- he- ga-juu' jne' hi- ga-haa' jne' ko-jøh' kyaah' Cristo. Hi- lä- ma- ga-lä-jiuh' Cristo jee' kih' hi- na-juu' kyaah' be' kih' Dio, ja-ba' lä-ja- ga-lä-cha- jne' lä-hmëe' mah' dsa'toohn' kyaayh'.

⁵ Cher'mah' la' kwaat~ kyaah' jnih' ko-jøh' lä-koo- ma' ga-juuy', ja-ba' lä-ja- lä-jiuh' jne' kyaayh' lä-koo- ga-lä-jiuh' hñiyy'. ⁶ Ma-ñe' ba' jne' lä-koo- ma' laa' jne' jaa', la' lä-koo- he- ga-taa' jne' kyaayh' dsoh' hma-cru' mah' ga-läay' jne' kih' jmi-ngo' he- ma-jøø' jnän' jwë' hlih'. Heh' lä-ja- mo-so' cha- he- kih' jmee' ga'jne' he- hlih'. ⁷ Jëeh' jaa- hi- ma-na-juu', ma-na-laay' kih' dso'kye-. ⁸ Hi- cher'mah' ga-juu' jne' kyaah' Cristo, lä-ja- ma-dsoo' dsë- jne' ma-cha- jne' ka-läh' kyaayh'. ⁹ Jëeh' ma-ñe' jne' he- ga-lä-jiuh' Cristo jee' kih' hi- na-juu', he-ja- mo-so' cha- he- kih' juuy' ka-läh'. Hee- ga' na- he- jmee' juuy'. ¹⁰ Jëeh', lä- ma' ga-juuy', ga-juuy' kih' dso'kye- koo- hä-ja-ba'. Ni- miuh- sa- jmee' dso'kye- hih' kiyh'. Heh' he- na-jiuyh', na-jiuyh' kih' Dio ba'. ¹¹ Ja-ba' lä-ja- hnäh', jmee' hnäh' kwaat~ he- ma-na-juuh' hnäh' kih' dso'kye-, hi- na-jiuh' hnäh' kih' Dio ta-la' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän'.

¹² Mo-to- kwa- hnäh' jwë' lla-dsëe' he- hlih' në' jmi-ngo' kyah' hnäh'. Mo-to- jmeeh- hnäh' he- he- ga' ngii' jmi-ngo' kyah' hnäh'. ¹³ Ta- kwa- jwë' jmee' goo-tiuh' hnäh' he- hlih'. Ngëe' hnäh' hñaa' kih' Dio, lä-koo- he- ma-lä-jiuh' hnäh' jee' kih' hi- ma-na-juu'. Hi- ngëe' hnäh' na-hñaa' jmi-ngo' kyah' hnäh' kih' Dio mah' jmee' he- llu' jmah' ba'. ¹⁴ Lä-jwë' ja- mo-so' lla-dsëe' he- hlih' kyah' hnäh', jëeh' mo-so' na-jnäa' hnäh' kih' ley, na' he- ma-tääh' hnäh' kyaah' he- llu' he- la' kwa-

Dio.

Jne' hi- mi-te' kih' he- llu'

¹⁵ Ha- lä-ja-, na' he- ma-tøøh' jne' kyaah' he- la' kwa- Dio hi- mo-so' na-jnäa' jne' kih' ley, ¿che' jmee' ga'jne' he- hlih'? Ni- miuh- sa- la' lä-ja-. ¹⁶ ¿Che' sa- ñeh' hnäh' ha- lä- la'? Cher'mah' ga-hnëeh' hnäh' hñaa' jmeeh' ta' kih' dsa-, he- ma-na-hñuuh' hnäh' mi-teh' hnäh' kiyh' ba' ja-. Lä-ja- cher'mah' jmeeh- ga' hnäh' he- hlih', lä- ma-tääh' ja-ba' hnäh' kyaah' he- hlih' he- jmee' juu' hnäh'. Pero cher'mah' tääh' hnäh' nuuh' hnäh' kih' Dio, leeh' hnäh' lluu'. ¹⁷ Ti'hmaah' Dio, ma-ke- ma' na-hñuuh' hnäh' kyaah' dso'kye-, pero na' ma-heeh' hnäh' lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' lä-jë- ju'dsoo' he- ma-nuuh- hnäh'. ¹⁸ Ma-na-laah' hnäh' kih' dso'kye-, hi- na' ma-ngëeh' hnäh' hñaa' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba'. ¹⁹ Ma-hlëeh' hnäh' juu' kih' hi- na-hnëe' jmee' ta' hi- kih' dsa-juuy' mah' lä-ngëe' hnäh' kwee-. Jää' ga-ngëeh' hnäh' hñaa' kih' dso'kye-, ga-jmeeh' hnäh' he' kih' he- hlih' cha-ga'miuh-. Pero na' ta- cha-në' ngëe' hnäh' hñaa' kih' Dio mah' leeh' hnäh' hi- jmee' he- llu' jmah' ba' hi- lä-ja- leeh' hnäh' na-jngëe' cha-ga'miuh-.

²⁰ Lä-koo- ma' na-hñuuh' hnäh' kyaah' dso'kye-, sa' ma-laah' hnäh' kwaat~ kyaah' he- llu'. ²¹ ¿Hee- na- ga-lëh' hnäh' kyaah' he- hlih' he- ga-jmeeh' hnäh'? Hi- na' kwa- o-hih' kyah' hnäh'. He- jngiuh' jnän' ba' ja-. ²² Pero na' he- mo-so' na-hñuuh' hnäh' kyaah' dso'kye- ja-, ma-laah' hnäh' hi- jmee' ta' he' kih' Dio ba'. He- la- ba' ja- ya-jøø' kyah' hnäh', he- jmee' na-jngëeh' hnäh' lä-jiuh' mo-so' juu' hnäh'. ²³ Hi- jmee' dso'kye-, juu' bih'. He- ja- na- la' lä-koo- jñeey'. Pero he- la' kwa- Dio, he- ja- jmee' cha- jne' tää' ta-la' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän'.

7

Ley kih' Moisé mo-so' jmee' hih' jnän'

¹ Øøhn', hlëeh' hnäh' hi- kyuu- ley, ¿che' sa- ngëeh' hnäh' ha- lä- la' ley? Ley ja- jmee' hih' kih' dsa-, ta-ko-jiuh' chaay-. ² Lä-koo- la' kih' jaa- dsa-më-

hi- na-jee- goo-. Cha-né ley, ma-na-laay- kyaay- ja- dsa-nuuh- ba- ta'ko-jiih- chaa- dsa-nuuh- kyaay-. Pero cher'mah- ga-juu- dsa-nuuh- he-, mo'so- jmee- hih- ley ja- kiyh-. ³ Lä-ja-, cher'mah- ga-kaa- dsa-mé- he- jñah- dsa-nuuh- ta'ko-jiih- chaa- dsa-nuuh- kyaay-, he- jmeey- dso'kye- ba- ja-. Pero cher'mah- ga-juu- dsa-nuuh- kyaay-, mo'so- jmee- hih- ley ja- kiyh-. Ja-ga-na-, le- ba- kaa- jñah-, sa- cha- hlih- la-.

⁴ Ja-ba- lä-ja- hnäh- øøhn-, ma-na-juu- hnäh- cha-né ley kih- Moisé, kih- he- ga-juu- jmi-ngo- kih- Cristo. Lä-ja- cha- jwé- leeh- hnäh- kyaay- jñah-. Hi- he- he- Cristo hi- ga-lä-jiih- jee- kih- hi- na-juu- mah- jmee- jne- he- llu- jmah- cha-né Dio. ⁵ Ta'ko-jiih- ma- ga-nøø- jne- lä-koo- ma- ngih- jmi-ngo- jñän-, lä-jé- he- hlih- he- ma- hee- dsé- jne-, ga-tëé- be- kyaah- ley, mah- ga-jøø- jñän- jmeen- he- hlih- he- ma- jngih- jñän-. ⁶ Pero na- ma-na-laa- jne-, lä-llu- he- ma-na-juu- jne- cha-né ley he- ma- jmee- hih- jñän-. Hi- na- tøøh- jne- kyaah- mada- hméé- lä-koo- hih- jmee- jmi-llé- kih- Dio. Mo'so- jmee- ga- hih- jñän- lä-koo- na-sii- né- ley ma-gyuh-.

Sa- tää- jne- mi-te- jne- ley

⁷ ¿Ha- lä- jäh- jne- ja-? ¿Che- jmee- hlih- ley ja-? Ni- miih- sa- la- lä-ja-. Jnä- sa- ga-lä-kyuuhn- hee- ja- dso'kye- wa-ra- jäh- kih- sa- cha- ley. Hi- ni- sa- ma-lä-kyuuhn- hee- ja- he- hee- dsé- dsa- lä-jé- he- ga- cha- wa-ra- jäh- kih- sa- lle- né- ley nuuh- la-: "Ta- wa- hee- hoh- leh- he- ga- cha-." ⁸ Pero dso'kye- ga-tëé- be- cha-ga-miih- ma- ga-nuun- ha- lä- hlëeh- nuuh- ja-. He- ja- ga-lä-jé- go-te- ba- ma- hee- dsën-. Pero wa-ra- jäh- kih- sa- cha- ley, na-hmäa- ba- dso'kye- ja-. ⁹ Sa- ga- ma-nuun- ley ma- chaa- ba- jñä- llu- laan-. Pero ma- ga-nuun- nuuh- ja-, ga-lä-jñä- dso'kye- hi- ga-lä-ngëen- ma- na-bäahn- he- ma- juun- ba-. ¹⁰ Ja-ga- ga-lä-ngëen-, heh- nuuh- he- la- kwaat- jmee- chaa- jne-, ga-mi-jnäa- he- ma- na-bäahn- he- ma- juun-. ¹¹ Jëeh-, dso'kye- ga-tëé- be- kyaah-

nuuh- ja-, ga-mi-gaay- jñä- hi- ja-ba- he- ja- ga-bääh- jñä- he- ma- juun-.

¹² Ma-ra- he- na-jngih- ba- ley, hi- lä-jé- nuuh- he- lle- né- ley na-jngih-, llu- ba- la-, sa- cha- la- ni- miih-. ¹³ ¿Che- ja-ba- he- llu- ja-, ga-bääh- jñä- juun-? Ni- miih- sa- la- lä-ja-. Dso'kye- ba- ja- he- ga-hee- jñä-. Kyaah- he- llu- ja-, ga-mi-jnäa- ha- lä- la- dso'kye- he- kyaah- ma-na-bäahn- juun-. He- ja- kyaah- nuuh- ja- ga-lä-jñä- ha- koo- hlih- sa- la- dso'kye- he- kye- jne-.

Sa- tää- jne- han- kih- he- hlih- he- ngih- jmi-ngo- jñän-

¹⁴ Ma-né- ba- jne-, jmi-llé- ba- la- ley, pero jñä- jmi-ngo- ba- laan-, ma-na-hnéé- ba- jñä- he- jmeen- ta-he- kih- dso'kye-. ¹⁵ Sa- ngëen- hee- na- la- kin-, sa- jmeen- lä-koo- hnoon- jmeen-. He- sa- tih- dsën-, he- ja- ba- jmeen-. ¹⁶ Hi- cher'mah- ga-jmeen- he- sa- hnoon- jmeen-, lä-jwé- ja- jmeen- dsoo-, llu- ba- ley ja-. ¹⁷ He- ja- jmee- lii-, ja- hñiin- he- jmeen- lä-ja-, dso'kye- he- kyaahn- ba- ja-, he- jmee- lä-ja-. ¹⁸ Man- kwee-, sa- jnøø- ni- miih- he- llu- ki- jñä-. He- ma-jwahn- lä-na- he- hlëehn- kih- jmi-ngo- kin- ba- ja-. Ma-ke- hnoo- ba- jñä- jmeen- he- llu-, pero sa- tään- jmeen-. ¹⁹ Jëeh-, sa- jmeen- he- llu- lä-koo- hnoon- jmeen-. He- hlih- he- sa- hnoon- jmeen-, he- ja- ba- jmeen-. ²⁰ Hi- cher'mah- jmeen- he- sa- hnoon- jmeen-, ja- he- hñiin- he- jmeen- lä-ja-. Dso'kye- he- kyaahn- ba- ja- he- jmee- lä-ja-.

²¹ Lä-jé- jiih- he- hnoon- jmeen- he- llu-, he- hlih- jmah- ba- jøø- kin-. Ko-na- la- ba- kin-. ²² Neh- tuh-dsën-, tih- ba- dsën- ley kih- Dio. ²³ Pero man-, cha- ga- jyoh- he- ha- kih- he- tih- dsën-. He- ja- lla-dsëe- kin- mah- jmeen- he- kih- dso'kye- he- kyaahn-.

²⁴ Peer- jwii- jñä- kih- Dio. ¿Hi- lää- jñä- kih- jmi-ngo- he- jmee- juun-? ²⁵ Ti-hmaah- kwan- kih- Dio, ma-ra- he- lää- ba- jñä- ta-la- kih- Jesucristo Dsa-jøøh- jñän-. Lä-la- ba- la-. Neh- tuh-dsën- hnoon- jmeen- he- kih- ley kih- Dio pero jmi-ngo- kin-, jmee- ga-he- kih- dso'kye- ba-.

8

Jmi-lle' Na-jngii' kwa' be' mah' leh' jne'

¹ Na' na', mo'so' na-bääh' dsa-nää' cha'je' hi' tääh' kyaah' Cristo Jesús, hi' sa' ga-nää' lä' ngii' jmi-ngo' kih', ga-nää' bih' lä'koo- jäh' Jmi-lle' Na-jngii'. ² Na' he' ma-kyaahn' Cristo Jesús, Jmi-lle' Na-jngii' he' jmee' chaa' jne', ga-lää' jne' he' ma' na-bääh' jne' kyaah' dso'kye' he' ma' jngiih' jnän'. ³ Sa' ga-jmää' ley kih' Moisé ma' lää' jne', kih' he' sa' cha' be' kih' jmi-ngo' jnän'. He-ja' ga'chee' Dio joö', ga'kay' jmi-ngo' lä'koo- jmi-ngo' he' kye' jne' hi' ää' dsoo'. Ga'juuy' kih' he' na-bääh' jne' kyaah' dso'kye'. Lä'jwë' ja' ga'chee' Dio dso'kye' ja' kyaah' dso'jwii' he' ma' kye' jne' nē' jmi-ngo' jnän'. ⁴ Mah' lä'ja' lä'tääh' jne' jmeen' he' llu' jmah' lä' hnøø' kih' ley, cher'mah' sa' jmee' ga' jne' he' lä'koo- ngii' jmi-ngo' jnän'. Hnøø' jmee' jne' he' lä'koo- jäh' Jmi-lle' Na-jngii' ba'.

⁵ Dsa' hi' ga-nää' lä'koo- ngii' jmi-ngo' kih', kyey' huu'dsē- kih' jmi-ngo'. Pero hi' ga-nää' lä'koo- jøø' Jmi-lle' Na-jngii', kyey' huu'dsē- kih' Dio ba'. ⁶ Cher'mah' jmee' jne' he' kih' he' ngii' jmi-ngo' jnän', he' ja' jmee' juu' jne'. Pero cher'mah' jmee' jne' he' kih' Jmi-lle' Na-jngii', he' ja' ba' jmee' chaa' jne' hi' jmee' hii' ti' jnän'. ⁷ Lä'koo- la' kih' jmi-ngo' jnän' sa' jwah' kyaah' Dio. Sa' jmee' he' lä'koo- jäh' ley kih' Dio hi' nī' lä'ja' sa' tääh' høøy' wa'ra' jäh' kih' jmeey' he'. ⁸ Hi' ga-nää' lä'koo- ngii' jmi-ngo' kih', sa' tääh' jmeey' he' tih' dsē' Dio.

⁹ Pero hnäh', mo'so' tääh' hnäh' lä' hnøø' jmi-ngo'. Cher'mah' ju'dsoo' kyeh' hnäh' Jmi-lle' kih' Dio, tääh' hnäh' lä' hnøø' Jmi-lle' Na-jngii' ba'. Hi' cher'mah' chaa' hi' sa' kye' Jmi-lle' kih' Cristo, sa' laay' kyaä' Cristo. ¹⁰ Pero cher'mah' kyaah' hnäh' Cristo, lä'koo- he' ga'juu' jmi-ngo' kyah' hnäh' kwaat' kih' dso'kye', hi' jmi-lle' kyah' hnäh' na'jiih' lä'llu' he' ma-laah' hnäh' lluu'. ¹¹ Cher'mah' kyeh' hnäh' Jmi-lle' kih' hi' ga'chaah' Jesús jee' kih' hi' ma-na-juu', he' ba' hi' ga'mi'jiih'

Cristo, mi'jiih' jmi-ngo' kyah' hnäh' he' dsa-juu', ta-la' kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' he' kyeh' hnäh'.

¹² He-ja' jwëehn' hnäh' øøhn', koo- ba' la' he' ää' jmi' jmeen' pero ja' he' dsa'toohn' lä'koo- hnøø' jmi-ngo' jnän'. ¹³ Cher'mah' tääh' hnäh' lä' hnøø' jmi-ngo' kyah' hnäh', juuh' hnäh'. Pero cher'mah' kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' ga-lä'øøh' hnäh' kih' he' ngii' tuh'hoh' hnäh', chaa- ba' hnäh' tääh'. ¹⁴ Lä'jēē' hi' jøø' Jmi-lle' Na-jngii' kih', hi' he' ba' laa' ma'ra' joö' Dio. ¹⁵ Sa' ga'hñah' jne' koo- jmi-lle' he' hnēē' jne' mah' dsa'tooh' jne' gah' jne' lä'koo- ma' tøøh' jne' jää'. Ga'hñah' jne' Jmi-lle' kih' Dio hi' ga'jmää' jne' ma'ra' jooy'. He-ja' chiih' jnih': "Abba", he' hnøø' jäh' Tääh' kyaan'. ¹⁶ Ja-ba' Jmi-lle' Na-jngii' jmee' ju'dsoo' siiyh' jmi-lle' jnän', ma'ra' he' laa' jne' joö' Dio. ¹⁷ Hi' he' ma-laa' jne' jooy', ma-laa' jne' kwaat' hñah' jne' he' kwëeh' Dio joö'. Lä'ja' ko-jøh' kyaah' Cristo hñah' jne' heen' he' ga'bääh' Dio hñii', cher'mah' heeh' jne' jēēn' wii' ko-jøh' kyaayh'. Ja-ga' na', le' dsa'toohn' ko-jøh' kyaayh' ya'jwii' kiyh'.

Lloo' koo' jmi' tēēh' jne' ya'jwii' kih' Dio

¹⁸ Jnä' laan', he' lli'wii' he' jēē' jne' na', nī' miih' sa' jēēh' lä'koo- le' jnän' ya'jwii' kih' Dio he' na' ga-lä'jnä'. ¹⁹ Ga-lä'jēē' he' ga'jmeē' Dio cha' jmi-gyuu' la', hnøø' wa'ra' jäh' kih' na' ga-juh' ba' ma-tēē' jmi' mi-jnää' Dio lä'jēē' hi' laa' jooy'. ²⁰ Jēēh', lä'jēē' he' ga'jmeē' Dio cha' jmi-gyuu' la' mo'so' jnä' lä'koo- ma' jnä' lä' ma' ga'jmeē' Dio. Pero ja' he' hyoh' dsē' ja', he' ga'jä' ta' hwa'. Lä'ja' ga-lä'hnøø' hñii' hi' ga'jmeē' ba'. Pero ma'ra' he' cha' ba' o-jøh' dsē' kih'. ²¹ Jēēh', ma'ra' he' lää' ba' lä'jēē' he' ga'jmeē' Dio, sa' kway' jwē' hee' ta-la' hee' lä'ja' ba'. Ma'ja' le' cha-miih' llu' kiyh' wa'ra' ga-tēē' jee' lääy' ko-jøh' kyaah' lä'jēē' hi' laa' joö' Dio. ²² Ma-nē' ba' jne', lä'jēē' he' ga'jmeē' Dio ki'hooh' lä'jiih' na' kih' lli'wii' he' jēēy', ku'jii' kih' lä'koo- jaa' dsa-mēē' jee' dsa-lä'chaa' gyuu' kyaay'. ²³ Hi' ja' ma-la' he' ja' ki'hooh', ja-ba' lä'ja' jne' ka-läh'.

Jëeh', ma-hñah~ jne' Jmi-llē' Na-jngii' he-
la' to-nē' kih' jee' lā-jē' he- na' ga' hñah~
jne'. He-ja- ku'jii' tuh-dsē- jne', jøøn' kih'
Dio he- mi-jnäy' jne' he- laan' ma-ra-
jooy'. Ja-ga' na' lāā' jmi-ngo' he- kye' jne'
la-. ²⁴ Ga-lāāy' jne', he-ja- ma-cha- ba'
o-jøh' dsē- jnān' he- lāā' ba' jmi-ngo' jnān'.
Pero wa-ra- jāh' kih' ga-tēē' jne' he- la-
mo-so' cha- he- kih' he- jøø' ga' jne'. Jëeh',
he- ma-tēē' jne', ¿he-la' jøø' ga' jne' tēēn'?
²⁵ Pero jne', tøøh' ba' jne' jøøn' he- sa' ga'
ma-tēē' jne', he-ja- hnøø' jmeen' jøh- dsē-
jne'.

²⁶ Ja-ba' lā-ja-, Jmi-llē' Na-jngii' kway'
be' lā- ma' sa' cha- be' jnān'. Jëeh', sa'
kyuuh~ jne' ha- lā- chuun' kyaah' Dio, pero
Jmi-llē' Na-jngii' cheh' nē' jnān', ki-hooh~
ngiiy' jnān' kyaah' juu' he- sa' kēh' jne' jmi-
hlēēhn'. ²⁷ Dio hi- jēē- kwee- ha- lā- la' neh-
tuh-dsē- jne', hi- he' ñe- hee- na- he- ngii'
Jmi-llē' Na-jngii', jëeh' lā- hyoh- dsē' Dio
ba' ngiiy' jnān' hi- lāā' kyaay'.

²⁸ Jne' hi- hnāā' Dio, ñe' jne', he- llu'
jnān' ba' ja- lā-jē' he- dsa-ngēē' jne', jne'
hi- na-teeh' kyaā' Dio lā-koo- huudse-
kiyh' he- ma-na-la' jāā'. ²⁹ Jāā' ma-kyuu-
Dio lā-jēē' dsa- kyaā' hi- lā-ja- ga-jmāāy'
kwaat~ lā- ma' to-nē', mah' leey' lā-koo-
lāā' jooy'. Lā-jwē' ja-, leē' Cristo to-nē' jee'
kih' jwēē' dsa- kyaay'. ³⁰ Hi- lā-jēē' hi-
ga-jmāāy' kwaat~ lā- ma' to-nē', ga-tēēy'
hi- he'. Hi- lā-jēē' hi- ga-tēēy', ga-jmāāy'
lluū'. Hi- hi- ga-jmāāy' lluū' he', ga-jmāāy'
kaah'.

³¹ ¿Hee- ga' na- jāh' jne' na'? Cher'mah'
Dio kyaah' jne', ¿hi- na- hi- lla-dsēē' jne'?
³² Sa' ga-kooy' dsēy', ma-ra- he- ga-ngēē'
bih' jooy' ga-juu' kwaat~ jnān'. Ha- ga'
sa- kwēēy' jne' lā-jē' he- jmee' bi' jnān'.
³³ ¿Ha- ta' jā- hi- hnēē' hi- ma-na-lleeh'
kyaā' Dio? Hñii' ba' Dio jmāāy~ lluū'.
³⁴ ¿Ha- ta' jā- hi- taah' jne' cha-je-? Cristo
ga-juu' jnān' hi- ja- ma-la- koo- ga-juuy'
ja-, ga-lā-jiiyh' ka-lāh'. Hi- ja- ma-la- koo-
ga-lā-jiiyh', na' gyay' jwoo' ra-lluū' kih' Dio
ngiiy' jnān'. ³⁵ ¿Ha- ta' jā- he- ha' jnān'
he- hnāā' Cristo jne'? ¿Che' kyaah' he-
jēē' jne' wii', che' kyaah' he- la' jwēēh'

jnān', he- kwa- dsa- jnān', he- sa' cha-
he- kih-hi- he- sa' cha- hmi- he-
kyehñ', he- hii' goo- jnān', o he- juu' jne'?
³⁶ Lā-koo- na-sii- juu' kih' Dio:

Kih' he- tøøh' jnääh' kyaah' hne-, he-ja-
lā-jē' jmi- ba' hii' goo- juu' jnääh'.

Jmee- dsa- kwaat~, lāā' jnääh' lā-koo- jah'
hi- jngēēy'.

³⁷ Kih' jee' lā-jē' he- ja-, ma-ra- he- leh-
ba' jne' kyaah' be' kih' Cristo hi- hnāā' jne'.
³⁸ He-ja- jmeen' dsoo', ni- he- juu' jne',
ni- he- cha- jmi-gyuu- la-, ni- ángele, ni-
hi- lāā' ta' juuh-, ni- hi- na-høø- ga' be',
ni- he- cha- na', ni- he- na' ga' lā-jnā' ta-
cha-nē', ³⁹ ni- he- cha- gyuu-, ni- he- cha-
neh' hwa', ni- he- ga' jyoh' he- ma-na-la-
kih' Dio, sa' tāā' jñuuh' lā-koo- te' he- hnāā'
Dio jne', he- ga-mi-jnäy- jnān' ta-la' kih'
Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnān'.

9

Ga-jā' ta' koo' dsa- Israel hi- ma' lāā' kwaat~

¹ Jnā' hi- lāā' kyaah' Cristo, ju'dsoo' na-
jwēēhn~ hnāh', sa' ta-juun'. Hi- Jmi-llē'
Na-jngii' jmee' ju'dsoo' ko-jøh' kyaah' jnā',
² he- meeh- dsēn' cha-mi- hñiiy' ha- lā- jmeey'
ba' jii' tuh-dsēn'. ³ Hnoon' jā- dso'jwii'
nē' kin-, hnoon' jān' ta' koo' kih' Cristo
ha- ga- che- lā-ja- le' llu' kih' øøhn' hi-
te-ju- kin' kyaah', ⁴ hi- lāā' dsa- Israel. Dio
ga-jmāāy' lā-koo- jooy', hi- ga-mi-jnäy-
jmēē' je- kiyh' hi- ga-jmee' Dio hmooh'
kyaayh', ga-tooyh- gooy- ley kih' Moisé, hi-
ga-jmeey' mada- he- jmee' dsa- he' juuh-
kiyh', hi- ga-bāāy- hñiiy' ha- lā- jmeey'
kyaayh'. ⁵ Dsa- Israel he' laay' sa-ju- kih'
dsa- ma-kaah' kyaā' jnääh' hi- ma' chāā-
llo'joo'. Hi- jee' kyaā' jnääh' ya-hēē' Cristo
laay' dsa- jmi-gyuu-. Hi- he' lāā' Dio, hi-
jøøh' ga' kih' jee' lā-jēē'. Lā-ja- wa- hñi-
kiyh' ga-lā-jē' joh' jmi- cha-. Wa' la' lā-ja-.

Dio sa- dsēē- dsoo' he- ga-jā' dsa- he' ta' koo'

⁶ Ja- he- sa- ga-mi-te' Dio juu' kih' kyaah'
dsa- Israel, he- ga-jāy' ta' koo'. Jëeh'

ja⁺ lä⁺jëë⁺ sa'ju⁻ kiyh⁺ laa⁺ ma⁻ra⁺ dsa⁻ Israel. ⁷ Ni⁺ ja⁺ lä⁺jëë⁺ sa'ju⁻ kih⁺ Abraham, laa⁺ ma⁻ra⁺ jooy⁺. Lä⁻la⁻ ba⁺ jäh⁺ Dio siyh⁺: “Ma⁻la⁺ sa'ju⁻ kih⁺ Isaac ba⁺ lee⁺ dsa⁻ kyaah⁺.” ⁸ Lä⁻la⁻ ba⁺ hnøø⁺ jäh⁺ juu⁺ la⁻. Ja⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻lä⁻chaa⁺ dsa⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻hñaa⁺ chaa⁻, he⁻ja⁻ laay⁺ jooy⁺ Dio. Ma⁻la⁺ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻lä⁻chaa⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁺ kyaah⁺, hi⁻ he⁻ ba⁺ jmäy⁺ kwaat⁺ laa⁺ ma⁻ra⁺ sa'ju⁻ kiyh⁺. ⁹ He⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁺, ga⁻jäh⁺: “Ja⁻ ba⁺ jii⁻ la⁻ jän⁻ jyoh⁺ ji⁻ñe⁻, hi⁻ lä⁻chaa⁻ jooy⁺ Sara.”

¹⁰ Ja⁺ ma⁻la⁺ he⁻ ja⁻ ga⁻la⁺. Jaa⁻ ba⁺ jmii⁻ lä⁻uu⁺ jooy⁺ Rebeca, hi⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻. Hi⁻ he⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻ Isaac. ¹¹ Sa⁺ ga⁺ ma⁻lä⁻chaa⁻ gyuu⁻ suu⁻ he⁻, hi⁻ ni⁻ sa⁺ ga⁺ ma⁻jmeey⁻ gyuu⁻ suu⁻ he⁻ ni⁻ he⁻ hñih⁺ ni⁻ he⁻ llu⁺. Ma⁻ja⁻ ba⁺ ga⁻lleeh⁻ Dio jaa⁻ hi⁻ ga⁻laa⁺ kyaay⁺, lä⁻ja⁻ ba⁺ ga⁻jä⁺ koo⁻ hweh⁻, Dio le⁺ lleeh⁺ hii⁻ na⁻ hi⁻ hnäy⁺. Sa⁺ la⁺ kwaat⁺ hee⁻ na⁻ he⁻ jmeey⁻ dsa⁻, Dio ba⁺ he⁻ hi⁻ tëeh⁻ dsa⁻. ¹² Lä⁻la⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siih⁺ Rebeca: “Hi⁻ mäh⁺ ba⁺ jmeey⁻ hih⁻ kih⁺ hi⁻ jøøh⁺.” ¹³ Juu⁺ na⁻ jeeh⁺ kwee⁻ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ jee⁺ la⁻: “Jacob ba⁺ ga⁻lä⁻hnaan⁺, pero Esau ga⁻jmään⁺ ta⁺ koo⁺.”

¹⁴ ¿Ha⁻ lä⁺ jäh⁺ jne⁺ ja⁻? ¿Che⁺ jmeey⁻ Dio hñih⁺ he⁻ jmeey⁻ lä⁻na⁻? Ni⁺ miuh⁻ sa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻. ¹⁵ Jëeh⁺, lä⁻la⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siih⁺ Moisé: “Lä⁻ñih⁺ dsen⁺ kih⁺ hi⁻ lla⁺ dsen⁺ hi⁻ lä⁻jøh⁻ dsen⁺ kyaah⁺ hi⁻ lla⁺ dsen⁺ ka⁻läh⁺.” ¹⁶ Sa⁺ la⁺ kwaat⁺ lä⁻hnøø⁺ dsa⁻, ni⁻ kih⁺ he⁻ jmeey⁻ dsa⁻ lä⁻bii⁺. Ni⁻ miuh⁻ sa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻. Lä⁻ñih⁺ dsen⁺ Dio kih⁺ dsa⁻ hi⁻ lla⁺ dsen⁺ ba⁺. ¹⁷ Lä⁻la⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻hlëeyh⁺ kyaah⁺ Faraón: “Ma⁻llaan⁺ hne⁻ jøøh⁺ mah⁺ jëe⁺ dsa⁻ ha⁻ koh⁺ sa⁺ cha⁻ be⁺ kin⁺ he⁻ mi⁻jnaän⁺ ne⁺ kyah⁺, mah⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻kyuu⁻ dsa⁻ jnä⁺ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻”, ga⁻jäh⁺ Dio. ¹⁸ Jee⁺ ja⁻ dsa⁻lä⁻jnä⁺, lä⁻ñih⁺ dsen⁺ Dio kih⁺ hi⁻ lla⁺ dsen⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁺ hi⁻ lla⁺ dsen⁺ jmeey⁻ lä⁻chayh⁻ cha⁻ga⁻miuh⁻.

¹⁹ Cher⁺ mah⁺ hne⁻ jwiih⁺ jnä⁺: “¿He⁻ la⁺ ja⁻ bääh⁻ Dio jne⁺ dsoo⁺? Jëeh⁺, sa⁺ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ lih⁺ ha⁺ kih⁺ Dio kih⁺ he⁻ lla⁺ dsen⁺ jmeey⁻.” ²⁰ Pero jnä⁺ jeehn⁺ kyah⁺ lä⁻la⁻: “Hne⁻ dsa⁻ñuuh⁻, ¿hee⁻ laah⁺ hne⁻ mah⁺

tíchooh⁺ juu⁺ kyaah⁺ Dio?” Sa⁺ le⁺ hlëeh⁺ mi⁻hya⁻ siyh⁺ të⁻hya⁻: “¿He⁻ la⁺ ma⁻jmääh⁺ jnä⁺ lä⁻na⁻?” ²¹ Cha⁻ jwë⁺ kih⁺ të⁻hya⁻ jmeey⁻ lä⁺ lla⁺ dsen⁺. Kyaah⁺ ja⁻ ba⁺ tu⁺jii⁺ ja⁻, jmeey⁻ mi⁻hya⁻ he⁻ la⁺ na⁻hñaa⁺ hi⁻ jmeey⁻ mi⁻hya⁻ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺.

²² Hi⁺ ha⁻ lä⁻ jäh⁺ jne⁺ kih⁺ he⁻ la⁻. Dio hnøøy⁺ mi⁻jnäy⁺ lä⁻koo⁻ ya⁻jëe⁺ dsen⁺, hi⁻ hnøøy⁺ nuu⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ be⁺ kiyh⁺, pero sa⁺ jmeey⁻ lä⁻chah⁺ ja⁻, kwëeh⁺ ba⁺ dsen⁺ cha⁻miuh⁻ kyaah⁺ hi⁻ lle⁺ kih⁺ dsa⁻nää⁺ kyaah⁺ dso⁻jwii⁺. ²³ Hi⁺ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ hnøøy⁺ jëe⁺ dsa⁻ ha⁻ koh⁺ na⁻hñaa⁺ sa⁺ la⁺ ya⁻jwii⁺ kiyh⁺, he⁻ mi⁻jnäy⁺ kih⁺ hi⁻ lä⁻ñih⁺ dsen⁺, he⁻ ba⁺ hi⁻ ga⁻mi⁻lluuy⁺ lä⁻ ma⁺ to⁻në⁺ mah⁺ tëeyh⁺ ya⁻jwii⁺ kiyh⁺. ²⁴ Lä⁻ja⁻, lä⁻kye⁻ jne⁺ ma⁻tëeyh⁻ na⁺. Hi⁺ ja⁺ ma⁻la⁺ hi⁻ laa⁺ judiu, ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻ ma⁻tëeyh⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu. ²⁵ Lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ Osea:

Kih⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ kyaan⁺, mi⁻chee⁻ jnih⁺ “Dsa⁻ kyaan⁺”.

Dsa⁻ hi⁻ sa⁺ ma⁺ hnaan⁺, na⁺ ma⁻hnaa⁺ jnih⁺.

²⁶ Ja⁻ ba⁺ jee⁺ ga⁻jäh⁺ ja⁻ “Sa⁺ laah⁺ hnäh⁺ dsa⁻ kyaan⁺”,

ja⁻ ba⁺ jee⁺ ja⁻, lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ jäh⁺ “Laah⁺ hnäh⁺ jooy⁺ Dio jiih⁺”.

²⁷ Ja⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻ ga⁻hlëeh⁺ Isaia kih⁺ dsa⁻ Israel: “Ma⁻ke⁺ jwëe⁺ jwërte sa'ju⁻ kih⁺ Israel lä⁻koo⁻ mi⁻si⁻ he⁻ cha⁻ cha⁻hoo⁺ jmi⁻ñeeh⁻, pero miuh⁻ go⁻te⁻ ba⁺ hi⁻ lää⁺. ²⁸ Jëeh⁺, ma⁻ra⁺ he⁻ jmeey⁻ ba⁺ Dio lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁺ le⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻bääh⁻ dsoo⁺ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻. Chah⁺ ba⁺ llay⁺ ta⁺ kyaah⁺ ju⁻dsoo⁺ jmah⁺.”

²⁹ He⁻ la⁻ na⁻ ga⁻jäh⁺ Isaia jää⁺:

Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ cha⁻ ga⁻lä⁻jë⁺ be⁺ kih⁺, ga⁻heey⁺ lä⁻jëe⁺ jne⁺ dsa⁻ Israel, ma⁺ le⁺ jnän⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻la⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jwii⁻ Sodoma kyaah⁺ jwii⁻ Gomorra.

³⁰ Juu⁺ la⁻ ma⁻jä⁺ lä⁻la⁻. Dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu hi⁻ sa⁺ ma⁺ jmeey⁻ he⁻ ma⁺ hnaayh⁺ Dio, ga⁻hwëey⁻ lluu⁺ lä⁻llu⁺ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁺ dsen⁺. ³¹ Pero dsa⁻ judiu hi⁻ ma⁺ høø⁺ ley ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ hwëey⁻ lluu⁺, sa⁺ ga⁻liyh⁺ ma⁺ jäh⁺ lluu⁺. ³² ¿He⁻ la⁺ sa⁺ ga⁻liyh⁺? Kih⁺ he⁻ ma⁺ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ ma⁺ hwëey⁻ lluu⁺ kyaah⁺ he⁻ mi⁻tey⁺ ley. Lla⁻ he⁻ ma⁺ jmeey⁻ dsoo⁺ dsen⁺ kih⁺ Dio, ga⁻tëyh⁺ kyaah⁺ kuuy⁺

he- jmee- dsa-tēh' dsa-. ³³ Lā-koo- na-sii- juu' kih' Dio:

Jee' jwii- Sion la- kye- ku- he- jmee- dsa-tēh' dsa-, kye- hloo- he- jmee- tāh' dsa-.

Pero hi- jmee- dsōo' dsē' kiyh', jih'koh' sa- jāy' kyaah' o-hih'.

10

Ga-jā' ta- koo' dsa- Israel, kih' he- sa- ga-lā-dsoo' dsēy'

¹ Øøhn', ma-ra- ju'dsoo', lā-kaa- tuh-dsēn- hnoon' wa' lāā' dsa- Israel, lā-jā- ngii- kiyh' kih' Dio. ² Jnā' jmeen- ju'dsoo' kiyh', ma-ra- he- kwa- bih' be- hnaayh- Dio pero sa- ngēy' ha- lā- hnøø' Dio. ³ Sa- ngēy' ha- lā- jmāā- Dio lluu' dsa-. Hnooyh- ha- lā- jee' hwēy' lluu' kyaah' lā-jē- he- jmeey- hñii' bih', he-ja- sa- jmeey- he' ha- lā- jmāā- Dio lluu' dsa-. ⁴ Kyaah' Cristo ga-lā-te' ley kih' Moisé mah' hwēy' lluu' dsa- hi- ma-dsoo' dsē' kiyh'.

⁵ Moisé ga-jmeeh' juu' ha- lā- jee' hwēy' lluu' dsa- kyaah' ley. Ga-jāy' lā-la-: "Cher'mah' hi- ga-mi-te' kih' ley ja-, ja-ba' ley ja- jmee' chaay-." ⁶ Pero he- hwēy' dsa- lluu' kyaah' he- ma-dsoo' dsēy', lā-la- ba' ga-jāh' Moisé: "Ta- jmee- hūdsē- lā-la-: ¿Hi- na- wii' gyuh'?" (He- la- hnøø' jāh': hnøøy' he- dsa-kyaay' Cristo.) ⁷ "Ni- ta- jmee- hūdsē- lā-la-: ¿Hi- na- jñāā' ta- neh' hwa'?" (He- la- hnøø' jāh': lā-koh' lā- ma-na-juu' ba' Cristo mah' dsa-chaayh' jee' kih' hi- na-juu'.) ⁸ ¿He- ga' ga-jāh' Moisé? "Jāh' go-te' ba' cha- juu' la- kyah', ma-hā' ba' hooh' hi- ma-hā' ba' neh' tuh-hoh' ka-lāh'", ga-jāy'. He- la- ba' ja- juu' he- kwa- jñāāh', he- hnøø' jmeen' dsōo' dsē- jne'. ⁹ He-ja-, cher'mah' hñāah' jawh': "Jesús lāā' Dsa-jøøh' kyaan-", hi- cher'mah' jmeeh- dsōo' hoh', Dio ga-chaayh- jee' kih' hi- na-juu', ma-lāah' ba' hne-. ¹⁰ Jēh', kyaah' he- ma-dsoo' dsē- jne', hwēy' jne' lluu'. Hi- kyaah' he- jāh' jne', Jesús he' lāā' Dsa-jøøh' kyaan-, lā-jwē' ja- ma-na-lāā' ba' jne' ja-. ¹¹ Jee' na-sii- juu' kih' Dio, jāh' lā-la-: "Ga-lā-jēy' hi- ma-dsoo' dsē' kiyh', jih'koh' sa- jāy'

kyaah' o-hih'." ¹² Kwee- ba' lāā' dsa- judiu kyaah' hi- sa- lāā' judiu. Jēh', jāā- ba' Dio kyaā' jee' lā-jēy'. Jā- kyaah' hih' mi-jāāy' lā-jēy' hi- tāāh' ngii' kiyh'. ¹³ Lā-la- na-sii- ka-lāh': "Lā-jēy' hi- chuū' kyaah' Dsa-jøøh' jñān', hi- he' ba' lāā'."

¹⁴ ¿Ha- lā- ngii' dsa- kih' Dio cher'mah' sa- ma-dsoo' dsēy' kiyh'? ¿Hi- ha- lā- lā-dsoo' dsēy' kiyh', cher'mah' sa- ma-nuuy' juu' kiyh'? ¿Ha- lā- nuu' dsa- cher'mah' sa- chaā- hi- kwa' juu'? ¹⁵ ¿Ha- lā- kway' juu' cher'mah' sa- chaā- hi- ma-cheey'? Lā-koo- jāh' jee' na-sii-: "Peer- na'hñāah' la' wa-ra- ja' jāā- hi- ngēy' ju'hmeē' he- jmee' hii' ti' kih' dsa-."

¹⁶ Pero ja- lā-jēy' israelita ma-heeh- ju'hmeē' la-. Nuū- da' lā-koo- ga-jāh' Isaia: "Hne- Dsa-jøøh' kyaan-, ni- jāā- dsa- sa- ma-heeh- juu' he- ma-kwa' jñāāh' la-", ga-siiy' Dio. ¹⁷ He-ja-, wa-ra- ga-nuū' jne' ju'hmeē', jmee- dsa-lā-dsoo' dsē- jne'. Hi- juu' he- nuū' jne' ja-, la' juu' kih' Dio ba' ja-.

¹⁸ He-ja- ngii- ka-lāh' juu': ¿Chē' sa- ma-nuū' israelita juu' la- jāā'? ¿Ha- lā- sa- ma-nuuy'? Lā-koo- jāh' juu' kih' Dio: Lā-kaa- jmi-gyuh' ma-lloo' juu' kiyh', lā-ku' lā-jii' hwa' ma-nuū' dsa- juu' la-. ¹⁹ Jawahn- ka-lāh': ¿Chē' sa- ga-lā- ngēy' dsa- Israel? Nuū- da' hnāh'. To-nē' Moisé ga-ngēy' juu' kih' dsa- he' lā-koo- ga-jāh' Dio siiy':

Jmeen- lā-lleeh' hnāh' kyaah' dsa- hi- sa- lāā' kwaat-, llan- hnii- kyah' hnāh' kyaah' dsa- hi- sa- ngēy' ni' miih-.

²⁰ Hi- lā-jā- ka-lāh' Isaia ga-tuū- dsēy' ga-jūy' kih' dsa- he', kyaah' juu' he- ga-ngēy' Dio kiyh':

Dsa- hi- sa- ma' hnaah- jñā' ga-jñāāy' jñā', ga-mi-jñāān' hñiin' kih' hi- sa- ma' chuū' kyaah' jñā', ga-jāh' Dio.

²¹ Pero kih' dsa- Israel, ga-jāy' ka-lāh': "Lā-jēy' jmi- ga-hii- goon- nē' kyah' hnāh'. Peer- chaah- hnāh', sa- hii- lā-nuūh' hnāh' kin'."

11

Ma-ra- he- ga-lāā' ba' kō-llāā' dsa- Israel

¹ ¿Ha- lä- jwahn- ja-, che- ga-bee- Dio lä-jëë- dsa- kyaah? Ni- miih- sa- la- lä-ja-. He- ba- israelita jnä'. He- ba- sa-ju- kih- Abraham jnä', hi- laan- sa-ju- kih- Ben-jamín. ² Sa- ga-bee- Dio lä-jëë- dsa- hi- ga-lleeyh- jää'. Che- sa- ñeh- hnäh- ha- lä- na-sii- kih- Elía, he- ga-hnëey- dsa- Israel dsa-gooy', lä-koo- ma- ga-chuuy- kyaah- Dio: ³ "Dio Dsa-jøøh- kyaan-, dsa- he- ma-jngëeh- lä-jëë- dsa- hi- ma-ngëe- juu- kyah- hi- ma-heey- lä-jë- na-hyoo- kyah- Hñii- ba- jnä' ma-jän-, hi- hnøoy- jngëeyh- jnä' ka-läh", ga-jäh- Elía. ⁴ Nu- da, ha- lä- ga-jäh- Dio süyh-: "Na-hään- ga-gyil- mil dsa-ñuuh- hi- laa- kyaan- hi- sa- ma-juuh- jne- cha-ne- Baal." ⁵ Ja-ba- lä-ja- na-, ma-cha- ga- miih- dsa- Israel hi- ma-na-lleeh-, kih- he- llu- dsë- Dio kyaayh-. ⁶ Cher-mah- ma-na-lleeyh-, kih- he- llu- dsë- Dio, ja- kih- he- ga-jmeey- ta- llu- ja-. Hi- wa-ra- jäh- kih- ma-na-lleeyh- kih- he- ma-jmeey- ta- llu-, mo-so- la- kwaat- he- llu- dsë- Dio kyaayh-.

⁷ ¿Ha- ba- lä- ga-la- ja-? Sa- ga-jnøøh- dsa- Israel he- ma- hnooyh-. Lä-jëë- hi- na-lleeh- kyaah- Dio, hi- he- ba- ga-jnøøh-. Pero kih- hi- jñah- he- ga-jmee- Dio hwëh- dsëy- cha-ga-miih-. ⁸ Lä-koo- na-sii-: "Dio ga-kah- ga-gwëh- hu-dsë- kih- dsa- he-, hi- ga-jmeey- sa- jnä- mi-nëy- hi- ga-jmeey- ga-lä-gwëy-. Hi- lä-ja- ga-jäy- lä-jiih- na'." ⁹ Hi- ga-hlëeh- David kih- dsa- he- ka-läh-: Lä-jë- he- llu- he- ma-hñah- hnäh- wa- dsa-jiih- lä-koo- sa-lä- hi- lä-koo- sa-hma- ka-läh-. Mah- he- ja- jmee- tēh- hnäh-, hi- ja-ba- he- ja- la- jñeeh- hnäh-.

¹⁰ Wa- tuu- mi-nëh- hnäh- mah- sa- le- jëeh- hnäh-, wa- jluy- ka-luuh- hnäh- lä- ma-na-jluy- na- kyaah- løø- he- kyeh- hnäh- na-, ga-jäh- David.

¹¹ He-ja- jwahn-: Lä- ma- ga-tēh- dsa- Israel, ¿che- lä- ga-tayh- ja-ba-? Ni- miih- sa- la- lä-ja-. Ta-la- kih- he- ga-tēyh- ja-, he-ja- ga-na- jwë- lää- dsa- hi- sa- laa- is-raelita mah- lä-ja- lä-hee- dsë- dsa- Israel hnaayh- Dio ka-läh- lä-hmëe-. ¹² Kih- he-

ga-tah- dsa- Israel dsoo-, he-ja- ga-la- llu- kih- lä-jëë- dsa- jmi-gyuu-. Hi- kih- he- ga-jäy- ta- koo-, he-ja- jnaah- la- kih- hi- sa- laa- judiu. Ha- ga- sa- le- llu- cha-ga-miih- kih- lä-jëë- dsa- wa-ra- ga-jëeyh- ka-läh- kyaah- Dio.

¹³ Pero cha- he- jwëeh- hnäh- dsa- hi- sa- laa- judiu. Jëeh- na-hñaan- laan- apóstol mah- hlëeh- dsa- hi- sa- laa- judiu, he-ja- jmeen- kyee- ta- he- jmeen- la-. ¹⁴ Hnoon- wa-ra- jäh- kih- dsa- hi- te-ju- kin- kyaah-, lä-lliyh- kyaah- hnäh-, ha- ga- che- lä-ja-, lä-hee- dsëy- hnaayh- Dio ka-läh-, mah- lää- ko-llaa-. ¹⁵ Kih- he- ga-jä- ta- koo- dsa- judiu, he-ja- ga-jiih- juu- kih- dsa- jmi-gyuu- kyaah- Dio. ¿Ha- lä- le- kih- dsa- judiu, wa-ra- ga-jëeyh- kyaah- Dio ka-läh-? Le- kiyh- lä-koo- he- ma-lä-jiiyh- he- ma- na-juuy-. ¹⁶ Cher-mah- la- kwaat-, la- kih- Dio he-ñiih- he- hwëe- to-në-, lä-ja- la- kiyh- ka-läh- lä-jë- tu-ka- he- dsa-cha- Hi- cher-mah- la- kih- Dio jmoo- hma-, lä-ja- la- kiyh- sa-goh- ka-läh-.

¹⁷ Dsa- judiu he- laa- lä-koo- sa-goh- hma- olivo llu-. Lä-koo- dsa-hla- goh- hma-, lä-ja- ga-la- kih- ko-llaa- dsa- judiu he-. Hi- hne- dsa- hi- sa- laa- judiu, laah- lä-koo- sa-goh- hma- olivo nuu-. Hi- ma-heh- hne- høø- dsa- judiu he-, lä-koh- he- ma-na-chuh- dsøh- hma- olivo llu-. Hi- kyaah- he- ja-, ma-tëeh- be- ma-laah- koo- ba- kyaah- hma- olivo ja-. ¹⁸ Ta- jmää- hñaa- jøøh- kyaah- gooh- hma- ja-. Jëeh- sa- cha- he- kih- he- jmääh- hñaa- jøøh-. ¿Che- sa- ñeh-, ja- he- hne- ääh- jmoo- hma- ja-? Jmoo- hma- ja-ba- ääh- hne-.

¹⁹ Ha- ga- che- ga-chiih- jnä-: "Ga-hla- gooh- hma- olivo ja-, he-ja- ga-kwa- jwë- kin- he- ga-hen- høø- dsa- judiu he-."

²⁰ Dsoo- ba- lä-ja- ga-la-. Pero Dio ga-hwëe- dsa- he- høøy- jee- ma- täayh-, kih- he- sa- ga-jmeey- dsoo- dsëy-. Hi- hne-, llu- la- kyah-, kih- he- ma-dsoo- hoh-. He-ja- ta- jmää- hñaa- jøøh-, hnøø- wa- gah- ba-.

²¹ Jëeh-, cher-mah- sa- ga-lä-jøh- dsë- Dio kyaah- sa-goh- hma- llu- ja-, ni- lä-ja- sa- lä-jøh- dsëy- kyaah- hne-.

²² Kye- da- hnäh- kwaat-, cha-miih- llu-

dsē¹ Dio hi⁻ lā⁻ja⁻ hāāy¹ ka⁻lāh¹. Kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻hwēēy¹ he¹, ga⁻lā⁻hāāy¹. Pero kyaah¹ hne⁻ llu¹ dsēy¹, cher¹mah¹ sa⁻ jmeeh⁻ ta⁻ koo¹ he⁻ llu¹ dsēy¹ kyaah¹ hne⁻. Pero cher¹mah¹ ga⁻jmeeh¹ ta⁻ koo¹, le¹ kyah¹ lā⁻koo⁻ ga⁻la¹ kih¹ dsa⁻ he¹. ²³ Cher¹mah¹ dsa⁻ he¹ ga⁻jēeh¹ ka⁻lāh¹ jmeey¹ dsoo¹ dsēy¹ kih¹ Dio, dsa⁻heey¹ ka⁻lāh¹ hōy¹ jee¹ ma¹ tāāyh¹. Dio cha⁻ cha⁻miih⁻ be¹ kih¹. Le¹ chaāyh¹ ka⁻lāh¹ lā⁻hmēē¹. ²⁴ Hne⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ lāā¹ judiu, hi⁻ ma¹ lāā¹ kyaa¹ hma⁻ olivo nuu⁻, ga⁻laah¹ hne⁻ kyaa¹ hma⁻ olivo llu¹, ma⁻ke¹ sa⁻ lle¹ ma¹ le¹ lā⁻ja⁻. Ha⁻ ga¹ sa⁻ le¹ chuuh¹ ka⁻lāh¹ sa⁻goh¹ hma⁻ olivo llu¹ kyaah¹ ma⁻ra⁻ chaah¹ kih¹.

²⁵ Øghn¹, hnoon¹ lā⁻ngēēh¹ hnāh¹ juu¹ he⁻ ma¹ na⁻hmāā¹ jāā¹ mah¹ sa⁻ jmāāh¹ hnāh¹ hñāah¹ kaah¹. Dsoo¹ ba¹ ga⁻lā⁻chaah¹ dsa⁻ Israel pero ja⁻ lā⁻jēē⁻. Kih¹ he⁻ja⁻, ga⁻jāy¹ ta⁻ koo¹ lā⁻jiih¹ dsēē¹ lā⁻jēē⁻ hi⁻ sa⁻ lāā¹ judiu heeyh⁻ juu¹ kih¹ Dio. ²⁶ Ma⁻ja⁻ ga¹ lāā¹ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ Israel, lā⁻koo⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio:

Jwii⁻ Sión ya⁻hēē¹ jāā⁻ hi⁻ lāā⁻ dsa⁻, chey¹ dso¹kye⁻ kih¹ lā⁻jēē⁻ sa⁻ju⁻ kih¹ Jacob.

²⁷ He⁻ la⁻ja⁻ hmooh¹ he⁻ ga⁻jmeen¹ kyaah¹ dsa⁻ judiu, wa⁻ra⁻ ga⁻tē¹ jee¹ chen⁻ dso¹kye⁻ kiyh¹, ga⁻jāh¹ Dio.

²⁸ Dsa⁻ judiu he¹ na⁻hōy¹ kih¹ ju¹hmēē¹, he⁻ja⁻ ga⁻la¹ llu¹ kyah¹ hnāh¹. Pero ta⁻la¹ kih¹ he⁻ ma⁻na⁻lleeh¹ dsa⁻ judiu he¹, he⁻ja⁻ lā⁻ ma⁻hnāā¹ ba¹ Dio, kih¹ he⁻ ga⁻lā⁻hnāāy¹ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaa¹ jnāāh¹. ²⁹ Wa⁻ra⁻ ga⁻tēēh¹ Dio dsa⁻, sa⁻ mi⁻siy¹ juu¹ kiyh¹. Hi⁻ lā⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻kwēēy¹ dsa⁻ he⁻ la¹ kwēēy¹, sa⁻ koo¹ ka⁻lāh¹. ³⁰ Jāā¹ ba¹ sa⁻ ma¹ nuuh¹ hnāh¹ kih¹ Dio, pero ma⁻lā⁻ñih¹ dsēy¹ hnāh¹ kih¹ he⁻ ga⁻lā⁻chaah¹ dsa⁻ judiu kyaāyh¹. ³¹ Ja⁻ba¹ lā⁻ja⁻ na¹, sa⁻ nuuh¹ dsa⁻ judiu he¹ kih¹ Dio. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ lā⁻ñih¹ ba¹ dsē¹ Dio kyaāyh¹, lā⁻koo⁻ ga⁻lā⁻ñih¹ dsēy¹ kyah¹ hnāh¹. ³² Ga⁻kwa¹ ba¹ Dio jwē¹ he⁻ ga⁻lā⁻chaah¹ ga⁻lā⁻jēē⁻ dsa⁻ mah¹ lā⁻ja⁻ lā⁻ñih¹ dsēy¹ kih¹ lā⁻hi¹ nē¹ ba¹.

³³ He⁻ ba¹ che⁻ kyuu¹ Dio. Peer⁻ cha⁻miih⁻ hu¹dsē⁻ kiyh¹. Ni⁻ jāā⁻ sa⁻ lloo⁻ lā⁻ngēē¹ lā⁻koo⁻ la¹ hih⁻ he⁻ jmeē⁻ Dio, hi⁻

ni⁻ sa⁻ dsēē¹ jne¹ lā⁻ngēē¹ jne¹ ha⁻ lā⁻ la¹ jwē¹ kiyh¹. ³⁴ ¿Ha⁻ chaā⁻ hi⁻ ngēē¹ ha⁻ lā⁻ la¹ hu¹dsē⁻ kih¹ Dio? ¿Ha⁻ chaā⁻ hi⁻ lih⁻ kwēēy¹ nuuh⁻? ³⁵ ¿Ha⁻ chaā⁻ hi⁻ ga⁻kwēēh¹ Dio miih⁻ he⁻ cha⁻ kiyh¹, mah¹ jmeey¹ bii¹ jiih¹ Dio ka⁻lāh¹? ³⁶ Jēēh¹, lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻, gwa¹ kih¹ Dio ba¹ ja⁻, hñii¹ bih¹ ga⁻jmeey¹, kiyh¹ ba¹ la¹ ga⁻lā⁻jē⁻. Lā⁻ja⁻, wa¹ jmeen¹ juuh⁻ kih¹ Dio jnān⁻ lā⁻jē⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻. Wa¹ la¹ lā⁻ja⁻.

12

Hnøø¹ ngēē¹ jne¹ hñaan¹ kih¹ Dio

¹ Øghn¹, lā⁻llu¹ he⁻ ga⁻lā⁻ñih¹ dsē¹ Dio jne¹, he⁻ja⁻ na⁻ chuun¹ kyaah¹ hnāh¹ ngēē¹ hnāh¹ hñāah¹ kih¹ Dio lla⁻ he⁻ jngēēh¹ hnāh¹ jah¹ nē¹ na⁻hyoo¹. Jēēh¹ he⁻ ngēē¹ jne¹ hñaan¹ kiyh¹, he⁻ na⁻ ba¹ la¹ na⁻jngii¹ kih¹ Dio hi⁻ tih⁻ dsēy¹ ka⁻lāh¹. Koo⁻ he⁻ na⁻ ba¹ lle¹ kih¹ jmeeh¹ hnāh¹ hi⁻ jmeē⁻ jmi¹ kiyh¹. ² Ta⁻ jmeē⁻ hnāh¹ lā⁻koo⁻ jmeē⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu¹. Hnøø¹ lā⁻sēēh¹ hnāh¹, wa¹ lā⁻hmēē¹ hu¹dsē⁻ kyah¹ hnāh¹ mah¹ lā⁻kyuu¹ hnāh¹ lā⁻jē⁻ he⁻ tih⁻ dsē¹ Dio. Jēēh¹, sa⁻ jmāā¹ kiyh¹ he⁻ la¹ wa¹ la¹ cha⁻ la¹. He⁻ llu¹ jmah¹ ba¹ tih⁻ dsēy¹.

³ Na⁻hñaan¹ ta¹ la⁻ kih¹ he⁻ llu¹ dsē¹ Dio kyaah¹ jnā¹, he⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnāh¹, ta⁻ ngēē¹ hnāh¹ jwē¹ lā⁻koo⁻ laah¹ hnāh¹. Jmeē⁻ hnāh¹ hu¹dsē⁻ lā⁻koo⁻ lle¹ kyah¹ hnāh¹ ba¹ kyaah¹ lā⁻koo⁻ te¹ he⁻ ma⁻hñāh⁻ hnāh¹ kih¹ Dio. ⁴ Lā⁻koo⁻ la¹ kih¹ jmi⁻ngo¹ jnān⁻, cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ na⁻ku⁻ na⁻chah¹ kyaah¹, pero sa⁻ la¹ koo⁻ ba¹ ta¹ kiyh¹. ⁵ Ja⁻ba¹ lā⁻koo⁻ la¹ jmi⁻ngo¹ jnān⁻, lā⁻ja⁻ jwēē¹ jne¹ kih¹ Cristo, hi⁻ koo⁻ ba¹ ma⁻lāā¹ jne¹ jee¹ lā⁻jēē⁻ jne¹ kyaāyh¹. He⁻ja⁻ la¹ lā⁻koo⁻ he⁻ na⁻ku⁻ na⁻chah¹ lā⁻jēē⁻ jne¹ ko⁻joh¹.

⁶ Lā⁻jāā⁻ lā⁻jāā⁻ jne¹, ga⁻hñāh¹ jne¹ ma⁻ koo⁻ nēē¹ ta¹ he⁻ jmeen¹, kih¹ he⁻ llu¹ dsē¹ Dio kyaah¹ jne¹. He⁻ja⁻, cher¹mah¹ hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹ he⁻ ngēēy¹ juu¹ kih¹ Dio, wa¹ ngēēy¹ lā⁻koh¹ te¹ he⁻ ma⁻lā⁻dsoo¹ dsēy¹ ba¹. ⁷ Hi⁻ cher¹mah¹ hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹ he⁻ jmeey¹ ta¹ he⁻ kih¹ dsa⁻, wa¹ jmeē⁻ bih¹. Hi⁻ cher¹mah¹ hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹ he⁻ mi⁻tēēy⁻ dsa⁻, wa¹ mi⁻tēēy⁻ ba¹. ⁸ Hi⁻ cher¹mah¹ hi⁻ ga⁻hyoh¹ ta¹ he⁻ hlēēy¹ dsa⁻, wa¹ hlēēh¹

bih'. Hi' hi- ga-hyoh' ta' he- kway' he- cha- kiyh' kwëëyh' dsa-kyaa'ah', wa' kwa' bih' ja- kyaah' hih'. Hi' hi- ga-hyoh' ta' he- kay' ne' kih' dsa-kyaa'ah', wa' jmee' bih' kwee-. Hi' hi- ga-hyoh' ta' he- lä-ñih' dsëy' kih' dsa', wa' jmeey' lä-kaa- tuh-dsëy'.

⁹ Jmee' hnaah' dsa-kyaa'ah' pero ja- koo- jmeeh- ba'. Jmee' hnäh' ta' koo' he- hlih', go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' he- llu' jmah' ba'. ¹⁰ Wa' hnaah' hnäh' øøh' hnäh' lä-koo- lle' kih'. Jmee' kyee' ga øøh' hnäh' lä-koh' ga hñaah' hnäh'.

¹¹ Kwa' hnäh' be', ta' jmee- hnäh' jwëh' hnäh'. Jmee' hnäh' ta' he' kih' Dsa-jøøh' jnän' lä-kaa- tuh-hoh' hnäh'.

¹² Wa' jëë- hoh' hnäh' kih' he- ma-cha- o-jøh- dsë- kyah' hnäh'. Wa' jøh- hoh' hnäh' he- jëëh' hnäh' wii', ta' tu' hnäh' he- chuuh- hnäh' kyaah' Dio.

¹³ Kwa' be' kih' hi- laa' kyaa' Dio cher'mah' cha- he- jmee- bii' kiyh'. Heeh' hnäh' llu' lä-jëë- hi- tëë- cha'neh' kyah' hnäh'.

¹⁴ Chihi' Dio, wa' mi-jää' lä-jëë- hi- jmeeh- hnäh'. Ngii' llu' kiyh', ta' jwä- dso'jwii' ne' kiyh'.

¹⁵ Wa' jëë- hoh' hnäh' kyaah' hi- jëë- dsë', hooh' hnäh' kyaah' hi- hooh'.

¹⁶ Wa' hii' koo- ba' huud'së- kyah' hnäh'. Ta' jmää- hnäh' hñaah' kaah', heeh' hnäh' hi- tä-ñee'. Ta' jmee- hnäh' kyuuh- cha-miih'.

¹⁷ Ta' jiih' hnäh' hlih' kih' ni- jaa- hi- jmee- he- hlih' kyah' hnäh'. Kwa' hnäh' be' ha- lä- jee' jmeeh' hnäh' he- llu' kih' lä-jëë- ba'. ¹⁸ Lä-jiih' jee' le' kwa' hnäh' be' go-taah' hnäh' llu' kyaah' lä-jëë- dsa'. ¹⁹ Øøhn' hi- hnaan', ta' teeh' hnäh' jwii- kih' dsa'. Hñii' ba' Dio ga-tëë' heeyh' wii', lä-koo- ma-na-sii': "Jnä' ba' teehn' jwii- kiyh', jnä' ba' mi'hmaahn' kiyh'", ga-jäh' Dio. ²⁰ Lä-ja- na-sii- ka-läh': "Cher'mah' kyoh' hi- na-høøh' kyah' hnäh', kwëëyh' he- kuyh'. Hi' cher'mah' lä-kii- dsëy', kwëëyh' he- hiih'. Kyaah' he- jmeeh- hnäh' lä-ja-, ja- o-hih' kih' hi- na-høøh' kyah' hnäh'." ²¹ Ta' kwa- jwë' lä-dsëë- he- hlih' kyah' hnäh'. Jmee' hnäh' he- llu'

jmah' ba', lä-jwë' ja- lä-dsëë- hnäh' kih' he- hlih'.

13

Hnøø' mi'te' jne' kih' dsa-ta'

¹ Lä-jëë- jne', jmee- bii' mi'te' jne' kih' dsa-ta'. Jëëh' ni- jaa- dsa-ta' sa- tääh' ta-la- tääh'. Kih' Dio ba' ja' he- na-hñaä' lä-jëë- dsa-ta'. ² Cher'mah' hi- chaah- kyaah' dsa-ta', he- chaayh- kyaah' mada' he- ga-jmee' Dio ba' ja-. Hiih' hi- jmee- lä-ja-, hnooyh- ha- lä- jwë' jee' dsooy' kyaah' dso'jwii' ba' ja-. ³ Sa- tääh' dsa-ta' mah' jøøyh' hi- jmee- he- llu'. Hi- jmee- he- hlih' ba' hii' goo- kiyh' kyaah' dsa-ta'. Cher'mah' sa- hnooh- hii' goo- kyah' kyaah' dsa-ta', jmee' he- llu' jmah' ba' mah' hlëëyh' llu' kyah'. ⁴ Dsa-ta' hi- tääh' na-hñaä' kih' Dio, na-hñaay' jmeey' he- llu' kyah'. Pero cher'mah' jmeeh- he- hlih', he-ja- ba' hii' goo- kyah'. Jëëh' sa- tääh' dsa-ta' he- koo- laay' dsa-ta' ta' jmah'. Na-hñaay' kih' Dio mah' llay' ta' lä- hnøø' kih' hi- jmee- he- hlih' ba'. ⁵ Jmee- bii' mi'te' jne' mada' kih' dsa-ta' mah' sa- jmeeyh' jne'. Hi- lä-ja- jmee- bii' mi'ten' mah' sa- cha- he- kih' hñii' huud'së- jnän'.

⁶ Hi- lle' kih' mi'hmaah' dsa- ku'sih'. Jëëh' dsa-ta' na-hñaay' jmeey' lä-koo- hnøø' Dio ba', koo- he- na- ba' la' ta' kiyh'.

⁷ Hnøø' mi'hmaah' hnäh' lä-jë- he- ääh- hnäh'. Cher'mah' koo' dsa- ku'sih-, lle' kih' mi'hmaah' hnäh'. Cher'mah' he- ga' ga-tëëh' hnäh' mi'hmaah', ja- mi'hmaah' hnäh'. Ja- jiih' hnäh' juu' llu' kyaah' lä-jëë- hi- laa' ta' hi' wa' gah' hnäh' miih- kyaayh'.

⁸ Ja- mi'hmaah' hnäh' he- ääh- hnäh' kih' dsa'. He- ää- jne' kih' dsa- dsa-llaä- ba'. Pero he- hnää' jne' dsa-kyaa'hñ, jiih'koh' sa- ää- jmi' llaä-. Jëëh', he- hnää' jne' dsa-kyaa'hñ, he- ma-mi-te' jne' lä-koo- jäh' ley ba' ja-. ⁹ Lä-la- jäh' ley: "Ta' kaah' wa' hi- cha- hi-, ta' jngëëh' dsa-, ta' hii' kih' dsa', ta' bääh' dsa- kyaah' juu' ta' juu', ta' wa' hee' hoh' he- ga' cha-", hi' cha- ga' jyoh' nuuh- he- lle' ne' ley. Pero ma-mi-teh' ba' hne- lä-jë- nuuh- la-, cher'mah' jmeeh- lä-koo- jäh' jee' la-: "Wa' hnaah' dsa-kyaa'h', lä-koo- hnaah'

hñaah¹.” 10 He⁻ hnää⁻ jne⁻ dsa⁻ kyaahn¹, sa⁻ cha⁻ jwë¹ jmeen⁻ he⁻ hlih¹ kiyh¹. Lã⁻ jwë⁻ ja⁻, dsa⁻ lã⁻ te¹ lã⁻ koo⁻ lle⁻ nẽ¹ ley.

11 Kye⁻ da⁻ hnäh⁻ kwaat⁻ ha⁻ lã⁻ ngoo¹ la¹ jmi⁻ gyuu⁻. Hnøø¹ na⁻ nẽ⁻ jne⁻, jëeh⁻ ma⁻ ngoo¹ ya⁻ jäh⁻ he⁻ lãä⁻ jne⁻. Miih⁻ ga⁻ hnøø¹ na¹, lã⁻ koh⁻ ma⁻ ga⁻ heeh⁻ jnih⁻.

12 Ma⁻ ngoo¹ hwë¹ ba⁻ la⁻, ngoo¹ ya⁻ jäh⁻ jmi⁻. Mo⁻ so⁻ wa⁻ jmee⁻ ga⁻ jne⁻ he⁻ hlih¹ lã⁻ koo⁻ tẽë¹ dsa⁻ jmee⁻ ta⁻ la⁻ hwë¹. Wa⁻ mi¹ luu⁻ jne⁻ hñaan¹ lã⁻ hnøø¹ kih¹ hi⁻ tãäh⁻ jee⁻ wa⁻ je⁻. 13 Wa⁻ jmeen⁻ he⁻ llu¹ jmah¹ ba⁻, lã⁻ koo⁻ tẽë¹ dsa⁻ jmee⁻ jmi⁻. Sa⁻ wa⁻ kih¹ hih¹ ga⁻ ngëë⁻ jwëë¹, ni⁻ he⁻ jmeen⁻ cha⁻ hih¹, hi⁻ mẽ⁻ hi⁻ ñuu⁻ sa⁻ wa⁻ jmeen⁻ wa⁻ la¹ cha⁻ la¹, ni⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ la¹ o⁻ hih¹, ni⁻ he⁻ hnee⁻ jne⁻, ni⁻ he⁻ wii⁻ dsë⁻ jne⁻. 14 Wa⁻ dsa⁻ toohn¹ koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ Jesucristo Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹. Sa⁻ wa⁻ jmeen⁻ he¹ kih¹ he⁻ ngii⁻ jmi⁻ ngo¹ jnän¹.

14

Ta⁻ wa⁻ jmeen⁻ jeh¹ dsë¹ øøh¹ jne⁻

1 Heeh⁻ hnäh⁻ hi⁻ sa⁻ bee⁻ kyaah¹ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ dsëy¹. Ta⁻ hlëeh⁻ hnäh⁻ kyaah¹ juu¹ wii⁻, cher⁻ mah¹ sa⁻ ga⁻ ma⁻ kyuu⁻ yh⁻ lã⁻ koh⁻ hnäh⁻. 2 Ko⁻ llaa¹ laa¹ le⁻ ba⁻ kuyh¹ lã⁻ jë⁻ he⁻ cha⁻. Hi⁻ ko⁻ llaa¹ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be⁻ kih¹, kuyh⁻ ma⁻ la¹ mii⁻ he⁻ jngëë⁻ dsa⁻ ba¹. 3 Hi⁻ laa¹ le⁻ ba⁻ kuyh¹ lã⁻ jë⁻, sa⁻ wa⁻ mi⁻ kwayh¹ kih¹ hi⁻ sa⁻ kuh¹. Hi⁻ hi⁻ sa⁻ kuh¹, sa⁻ wa⁻ kye⁻ kwaat⁻ kih¹ hi⁻ kuh¹, jëeh⁻ ma⁻ heeh⁻ ba⁻ Dio kiyh¹. 4 Hee⁻ laah¹ hne⁻, he⁻ kye⁻ kwaat⁻ kih¹ hi⁻ laa¹ kyaah¹ jñah⁻? Hñii⁻ ba⁻ dsa⁻ juu⁻ ñe⁻ che⁻ jmeey⁻ he⁻ llu¹ o che⁻ jmeey⁻ he⁻ hlih¹. Pero ma⁻ ra⁻ he⁻ go⁻ hëë¹ bih¹ llu¹, jëeh⁻ Dio cha⁻ miih⁻ be⁻ kih¹, sa⁻ kway⁻ jwë¹ täyh¹.

5 Ko⁻ llaa¹ jmee⁻ kyeë⁻ ga⁻ koo⁻ jmi⁻ lã⁻ koh⁻ ga⁻ jyoh⁻ jmi⁻. Hi⁻ chaa⁻ jñah⁻ ka⁻ lãh¹, laay¹, kwee⁻ ba⁻ la¹ lã⁻ jë⁻ jmi⁻. Pero lã⁻ jaa⁻ lã⁻ jaa⁻ hnäh⁻, koo⁻ hä⁻ ba⁻ jmee⁻ hnäh⁻ hu⁻ dsë⁻ ha⁻ lã⁻ jmeeh¹ hnäh⁻. 6 Hi⁻ høø¹ koo⁻ jmi⁻, kih¹ Dio ba⁻ ja⁻ jmeey⁻. Hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he¹ kih¹ koo⁻ jmi⁻, kih¹ Dio ba⁻ ja⁻ jmeey⁻ ka⁻ lãh¹. Hi⁻ hi⁻ kuh¹ lã⁻ jë⁻ nẽë¹, he⁻ jmeey⁻ kih¹ Dio ba⁻ ja⁻, jëeh⁻ kway⁻ ti⁻ hmaah¹ kih¹ Dio. Hi⁻ hi⁻ sa⁻ kuh¹ lã⁻ jë⁻

nëë¹, lã⁻ ja⁻ he⁻ jmeey⁻ kih¹ Dio ba⁻ ja⁻, hi⁻ kway⁻ ti⁻ hmaah¹ kih¹ Dio ka⁻ lãh¹. 7 Jëeh⁻, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ ta⁻ la⁻ chaa⁻ hñii⁻, hi⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ juu¹ ta⁻ la⁻ juu¹. 8 Cher⁻ mah¹ chaa⁻ jne⁻, kih¹ Dio ba⁻ ja⁻ chaa⁻ jne⁻. Hi⁻ cher⁻ mah¹ ga⁻ juu¹ jne⁻, kih¹ Dio ba⁻ ja⁻ juu¹ jne⁻. Lã⁻ ja⁻ cher⁻ mah¹ chaa⁻ jne⁻ o cher⁻ mah¹ ga⁻ juu¹ jne⁻, laa¹ jne⁻ kyaah¹ Dio ba¹. 9 Kih¹ he⁻ ja⁻, ga⁻ juu¹ Cristo hi⁻ ga⁻ lã⁻ jiiyh¹ ka⁻ lãh¹ mah¹ leey⁻ juu⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁻ hi⁻ leey⁻ juu⁻ hi⁻ chaa⁻ ka⁻ lãh¹.

10 Pero hne⁻, he⁻ la¹ kye⁻ kwaat⁻ kih¹ øøh¹? Hi⁻ hne⁻ ka⁻ lãh¹, he⁻ la¹ mi⁻ kwah¹ øøh¹? Lã⁻ jëë⁻ ba⁻ jne⁻ dsa⁻ nøøn¹ cha⁻ nẽ¹ Cristo mah¹ kay¹ ju⁻ dsoo⁻ jnän¹. 11 Jëeh⁻, lã⁻ koo⁻ na⁻ si⁻:

Jmeen⁻ dsoo⁻, ga⁻ jäh⁻ Dio, lã⁻ jëë⁻ dsa⁻ juuh¹ jne⁻ cha⁻ nẽ¹,

lã⁻ jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ hä¹ kih¹ Dio.

12 Kyaah¹ juu¹ la⁻ dsa⁻ lã⁻ ngëë⁻ jne⁻, lã⁻ jëë⁻ ba⁻ jne⁻ ngëen⁻ kwaat⁻ jnän¹ cha⁻ nẽ¹ Dio.

13 He⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ wa⁻ kye⁻ kwaat⁻ kih¹ dsa⁻ kyaahn¹. Llu¹ ga⁻ wa⁻ jmeen⁻ lã⁻ la⁻ ba¹. Sa⁻ wa⁻ jmeen⁻ tẽh¹ øøh¹ jne⁻ ni⁻ he⁻ jmee⁻ jne⁻ jeh¹ dsëy¹. 14 Kih¹ he⁻ kyaahn¹ Jesús Dsa⁻ jøøh¹ jnän¹, he⁻ ja⁻ man⁻ kwee⁻ ni⁻ koo⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ soh¹ ta⁻ la⁻ soh¹ hñii⁻. Pero cher⁻ mah¹ cha⁻ he⁻ laa¹ dsa⁻ soh¹, kih¹ hi⁻ he⁻ lã⁻ ma⁻ ngoo¹ ja⁻ ba⁻ soh¹. 15 Cher⁻ mah¹ ga⁻ jmeeh¹ jeh¹ dsë¹ øøh¹, kih¹ he⁻ ma⁻ kuh¹ koo⁻ nẽë¹ ma¹ he⁻ sa⁻ kuyh¹, he⁻ mo⁻ so⁻ hnaah¹ ba⁻ hnih¹ ja⁻. Ta⁻ hee⁻ dsë¹ øøh¹ kyaah¹ he⁻ kuh¹, jëeh⁻ Cristo ga⁻ juu¹ kiyh¹. 16 Lã⁻ ja⁻ ta⁻ kwa⁻ jwë¹ hlëeh¹ dsa⁻ wii⁻ kih¹ koo⁻ he⁻ jmää¹ jnän¹. 17 He⁻ ga⁻ nøø¹ jne⁻ kyaah¹ juu¹ kih¹ Dio, sa⁻ la¹ kih¹ he⁻ kih¹ hih¹ jne⁻. Pero he⁻ jmee⁻ jne⁻ he⁻ llu¹, he⁻ hii⁻ ti⁻ jnän¹ kyaah¹ øøh¹ jne⁻, hi⁻ he⁻ jëë⁻ dsë⁻ jne⁻ lã⁻ koo⁻ kwa⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ kyeë⁻ jnän¹. 18 Cher⁻ mah¹ jmee⁻ ba⁻ jne⁻ he⁻ na⁻ jee⁻ hnääh¹ jne⁻ Cristo, he⁻ na⁻ ba⁻ ti⁻ dsë¹ Dio hi⁻ lã⁻ ja⁻ ka⁻ lãh¹ ti⁻ dsë¹ dsa⁻.

19 He⁻ ja⁻ wa⁻ kwan¹ be⁻ wa⁻ hnøøhn¹ ha⁻ lã⁻ jee⁻ hii⁻ ti⁻ jnän¹ hi⁻ wa⁻ hnøøhn¹ ha⁻ lã⁻ jee⁻ tẽë¹ jne⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ be⁻ ko⁻ jøh¹ kyaah¹ øøh¹ jne⁻. 20 Ta⁻ hee⁻ ta¹ kih¹ Dio kyaah¹ he⁻ kuh¹ huh¹. Ju⁻ dsoo⁻, ga⁻ lã⁻ jë⁻ ba⁻ he⁻ kih¹ hih¹ jne⁻ na⁻ jngii⁻. Pero la¹ hlih¹ cher⁻ mah¹ ga⁻ jeh¹ dsë¹ øøh¹ kyaah¹

he- kuh-huh'. ²¹ Kih' he-ja-, llu' ga-cher'mah' sa- kuh' ngo', he- sa- huh' jmih' mi'jeh' ma-äa-, ni- sa- jmeeh' ni- koo- ni- he- ga- jyoh', he- kyaah' jmeeh' tēh' øøh' jne'. ²² Hi- hne-, che' jmeeh- dsoo' llu' ba' he- kuh- lä-jē-, wa' la' kyah' hñaah' ba' kyaah' Dio. La' llu' kih' hi- sa- hñi- hñi-dsē- kih' wa-ra- ga-kuyh- lä-jē- he- laay' llu'. ²³ Pero cher'mah' hi- jmee- to' dsē- kih' he- kuh-hiyh-, ma-na-bäy- dsoo' ba- ja-, kih' he- sa- ma-kuyh- lä-kaa- tuh-dsēy'. Hi- lä-ja- kih' lä-jē- he- jmee- jne', cher'mah' sa- la' kyaah' koo- ba- hñi-dsē-, ma-la- dso'kye- ba- ja-.

15

¹ Jne' hi- bee' kyaah' he- ma-dsoo' dsen-, wa' jmeen' jøh- dsē- jne' kyaah' hi- sa- cha- be' kih'. Sa- wa' jmeen' lä-koo- hnøø- jne' hñaan'. ² Lä-jaa- lä-jaa- jne' wa' jmeen' he- tih- dsē- dsa-kyaahn' ba' mah' wa' la' llu' kiyh' hi- lä-ja- lä-cha- cha-ga-mi- be' kiyh' cha-nē Dio. ³ Jēh' sa- ga-hnooh- Cristo ma' jmee' lä- tih- dsēy' hñi- y'. Lä-la- ba' na-sii- kiyh': "He- hñi- he- ma- hñi- dsa- kyah', ja' nē kin'." ⁴ Lä-jē- juu' he- ma-na-sii- jaa', he- llu' jnän- ba' ja- he- na-sii- mah' mi-tēē' jne' hñaan'. Lä-ja-, kyaah' juu' kih' Dio, tēē' jne' be' hi- jmee- kwēēh- dsē- jne', hi- he- na- jmee' lä-cha- o-jøh- dsē- jnän- kyaah' Dio. ⁵ Dio ba' he' hi- jmee- kwēēh- dsē- dsa- hi- kway- be' ka-läh'. He-ja- ngi- kiyh' mah' wa' jmeey' koo- nēē' ba' hñi-dsē- kih' lä-jēē- hnäh' lä- hnøø- Cristo Jesús. ⁶ Mah' lä-ja- lä-jēē- hnäh', kyaah' koo- nēē' ba' hñi-dsē-, jmeeh' hnäh' juu- kih' Dio, hi- laa' Jmii- Jesucristo Dsa-jøøh' jnän-.

⁷ Heh' lä-ja-, lle- kih' heeh' hnäh' lä-jaa- lä-jaa- øøh' jne' lä-koo- ga-heeh- Cristo jne' mah' lä-jnä' laa' jøøh' Dio. ⁸ Lä-la- jwahn-. Cristo ja' mah' ga-hnooyh- he- llu' kih' dsa- judiu. Lä-jwē- ja- ga-lä-te' juu' lä-koo- ga-bääh- Dio hñi- kyaah' dsa- ma-kaah' jnän-. Ga-mi-jnäy- he- ga-mi-te' Dio juu' kih'. ⁹ Hi- lä-ja- jay- kih' dsa- hi- sa- laa' judiu mah' jmee' dsa-

he' juu- kih' Dio, kih' he- ga-lä-ñih' dsēy' kiyh'. Lä-koo- na-sii-:

He-ja- hlēēhn' llu' hi- hñi- kyah' jee' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu.

¹⁰ Jyoh' ka-läh' jee' na-sii-, hlēēh- lä-la-:

Wa' jēē- hoh' hnäh' hi- sa- laa' judiu kyaah' judiu hi- laa' kyaah' Dio.

¹¹ Hi- na-sii- ka-läh' lä-la-:

Hä- hnäh' kih' Dio lä-jēē- hnäh' hi- sa- laa' judiu,

lä-jē- jee' jwē- ha- jee' tääh' hnäh', jmee- hnäh' juu- kiyh'.

¹² Hi- ja- ba- lä-na- jäh' Isaia ka-läh':

Hña- jaa- dsa- jee' chaah' jmoo' kih' Isai, ya-hēē' jaa- hi- jmee' hih' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu.

Dsa- hi- sa- laa' judiu, kay' o-jøh- dsē- kiyh'.

¹³ Dio ba' jmee- he- cha- o-jøh- dsē- jnän-. He-ja- ngi- kiyh' mah' wa' jmeey' jēē- hoh' hnäh' cha-mi- hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kiyh', mah' lä-ja- wa' lä-cha- cha-mi- o-jøh- dsē- kyah' hnäh' ta-la- kyaah' be' kih' Jmi- lle' Na-jngi-.

Na-hña- Paa' kwa' ju'hmeē' kih' hi- sa- laa' judiu

¹⁴ Man- kwee- kyah' hnäh' øøhn', llu' hoh' hnäh' jwēte, hi- cha- cha-mi- hñi-dsē- llu' kyah' hnäh', hi- kyuu- hnäh' kwēēh' nñi- dsa-kyaah' hnäh'.

¹⁵ Hnäh' øøhn', koo- jee' koo- llah' ma-tuu- dsen- ma-sii- kyah' hnäh' lä-koo- te' lä- dsen- mah' mi-dsoohn- hoh' hnäh' he- ma-mi-tēēh' hnäh' jaa'. Ta- la- na-hñaan' jmeen- kih' Dio, kih' he- llu' dsēy' kyaah' jnä', ¹⁶ mah' jmeen- ta' kih' Cristo jee' tääh' dsa- hi- sa- laa' judiu, kwan' ju'hmeē' kih' Dio. Hi- lä-ja- ngēēn- dsa- he' kih' Dio. Hi- tih- ba' dsēy' kih' hi- he', jēēh' Jmi- lle' Na-jngi- ga-jmäy' ma-na-luuy'.

¹⁷ Kih' he- kyaahn' Cristo Jesús, he-ja- chaan- llu' kyaah' ta' he- jmeen- kih' Dio.

¹⁸ He-ja- sa- tuu- dsen- hlēēhn' he- ga- jyoh'. Ma-la- he- ga-jmee' Cristo kyaah' jnä', he- ja- ba' mi-jnäan'. Kyaah' be' kiyh', ga-kwan' juu' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu hi- cha- ga- jyoh' he- ga-jmeen', heh' he-

ga⁻heeh⁻ dsa⁻ kih¹ Dio. ¹⁹ Kyaah¹ be¹ kih¹ Jmi⁻lle¹ kih¹ Dio ga⁻jmeen¹ ja⁻ koo⁻ nee¹ he⁻ juh⁻gaa⁻. Lã⁻ja⁻ ga⁻løø¹ kwan⁻ juu¹ kih¹ Cristo jwii⁻ Jerusalén hi⁻ ngoon¹ lã⁻ku¹ lã⁻jii¹ hwa¹ ja⁻, lã⁻jiih¹ ga⁻tëen¹ hwa¹ Ilirico. Lã⁻kaa⁻ jee¹ ja⁻ ga⁻kwan¹ ju¹hmëe¹ kih¹ Cristo. ²⁰ Lã⁻jwë¹ ja⁻, ga⁻kwan¹ be¹ ngoon¹ na⁻kwan¹ ju¹hmëe¹ ta⁻ jee¹ sa⁻ ga⁻ma⁻lloo¹ juu¹ kih¹ Cristo, mah¹ sa⁻ mi⁻kwaan¹ ta⁻, ja⁻ba⁻ jee¹ ma⁻løø¹ jñah¹. ²¹ Ga⁻la¹ ba⁻ lã⁻koo⁻ na⁻sii⁻ he⁻ jäh¹ lã⁻la⁻:

Hi⁻ sa⁻ ga⁻ma⁻nuu¹ hii¹ juu¹ kiyh¹, jëëy¹ ba⁻. Hih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ma⁻nuu¹, lã⁻ngëe¹ bih¹.

Ga⁻jmeeh¹ Paa¹ juu¹ he⁻ dsa⁻kay⁻ kuu¹, kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ lla⁻kyaa¹

²² Kih¹ he⁻ja⁻ ba⁻ sa⁻ hii⁻ kwa¹ jä⁻ na⁻jëen⁻ hnäh¹. Sa⁻ ma⁻ jään¹ go⁻te⁻. ²³ Pero na⁻, mo⁻so⁻ cha⁻ jee¹ niin⁻ hi⁻ ma⁻hya⁻ ji⁻ñe⁻ hee¹ dsen⁻ niin⁻ na⁻jëen⁻ hnäh¹. ²⁴ He⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ niin⁻ ta⁻ España, jmeen⁻ hu⁻dsë⁻ dsa⁻ngëen⁻ ta⁻ na⁻. Hnoon¹ na⁻jëen⁻ hnäh¹ mah¹ dsa⁻toohn¹ miih⁻ jmi⁻ hi⁻ lã⁻jøh⁻ dsë⁻ jne¹. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ ya⁻hëen¹, hnoon¹ jmeeh¹ hnäh¹ be¹ kin⁻ he⁻ kyaah¹ niin⁻ ta⁻ cha⁻në⁻. ²⁵ Pero to⁻në⁻ niin⁻ ta⁻ Jerusalén na⁻kwan¹ be¹ kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ tääh¹ jee¹ ja⁻. ²⁶ Øøh¹ jne¹ hi⁻ tääh¹ Macedonia kyaah¹ hi⁻ tääh¹ Acaya ga⁻juu¹ ga⁻lääy¹ miih⁻ kuu¹ he⁻ ngëen¹ kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ tä⁻ñee⁻ hi⁻ tääh¹ Jerusalén. ²⁷ Lã⁻ja⁻ lla⁻ dsëy¹ jmeey¹ hi⁻ lã⁻ja⁻ ga⁻tëëy¹ jmeey¹ kih¹ judiu he⁻. Jëeh¹ lã⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ lã⁻judiu ga⁻hyoyh¹ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio ta⁻la⁻ kih¹ dsa⁻ judiu. He⁻ja⁻ lle⁻ kih¹ hi⁻ sa⁻ lã⁻judiu, jmee¹ be¹ kih¹ dsa⁻ judiu kyaah¹ miih⁻ he⁻ cha⁻ kiyh¹ ka⁻läh¹. ²⁸ Ma⁻la⁻ ma⁻dsaa¹ lã⁻jë⁻ he⁻ jmeen⁻ la⁻ hi⁻ ti⁻lloohn⁻ kuu¹ he⁻ ga⁻juu¹ ga⁻lääh¹ ja⁻ kwëehn⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁻, ja⁻ ga⁻ dsa⁻ngëen⁻ ta⁻ na⁻ kyaah¹ hnäh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ niin⁻ ta⁻ España. ²⁹ Ma⁻ba⁻ jnä⁻, cha⁻miih⁻ mi⁻jää⁻ Dio hnäh¹ kyaah¹ ju¹hmëe¹ kih¹ Cristo wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁻ ta⁻ jee¹ tääh¹ hnäh¹.

³⁰ Chuun¹ kyaah¹ hnäh¹ øøhn¹, ta⁻la⁻ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jñän⁻ hi⁻ ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ hnää¹ Jmi⁻lle¹ jne¹. Ta⁻ jmee⁻ hnäh¹ hñaa⁻ hoh⁻, kwa⁻ hnäh¹ be¹ kin⁻, ja⁻ ngiih¹ hnäh¹ kin⁻ kih¹ Dio, ³¹ mah¹ sa⁻ cha⁻ he⁻

dsa⁻ngëen⁻ jee¹ kih¹ hi⁻ chaah⁻ hi⁻ tääh¹ Judea. Hi⁻ ngii¹ hnäh¹ kin⁻ ka⁻läh¹ kih¹ Dio mah¹ ya⁻hii⁻ llu¹ jee¹ ti⁻lloohn⁻ kuu¹ la⁻ kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ tääh¹ Jerusalén. Hnoon¹ wa⁻ heeh⁻ bih¹ llu¹. ³² Lã⁻ja⁻ ngii¹ hnäh¹ kin⁻ mah¹ jëë⁻ dsen⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ lloon⁻ jee¹ tääh¹ hnäh¹, hi⁻ tee¹ jne¹ ko⁻jøh⁻ dsë⁻ jne¹ jee¹ na⁻, cher⁻mah¹ lã⁻ja⁻ hnøø¹ Dio. ³³ Dio, hi⁻ jmee⁻ hii¹ ti⁻ jñän⁻, wa⁻ kyaah¹ lã⁻jëë⁻ hnäh¹. Wa⁻la⁻ lã⁻ja⁻.

16

Jee¹ ga⁻dsaa¹ ga⁻hii¹ Paa¹ juu¹

¹ Jmeen⁻ juu¹ kyaah¹ hnäh¹ øøhn¹, dsa⁻më⁻ øøh¹ jne¹ Febe jmee⁻ bih¹ kwee⁻ ta⁻ he⁻ hä⁻ gooy⁻ gwah⁻ jwii⁻ Cencrea. ² Heeh⁻ hnäh¹ lã⁻ hnøø¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän⁻, lã⁻ ää⁻ jmi⁻ jmeen⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻na⁻jngëe⁻. Jmee⁻ hnäh¹ be¹ kiyh¹ cher⁻mah¹ he⁻ lla⁻kyaa¹, jëeh¹ ma⁻jmeey⁻ be¹ kih¹ jwëë⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ lã⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ be¹ kin⁻ ka⁻läh¹.

³ Jmee⁻ Dio kih¹ Priscila kyaah¹ Aquila, hi⁻ jmee⁻ ta⁻ kih¹ Cristo Jesús ko⁻jøh⁻ kyaah¹ jnä⁻. ⁴ Ma⁻ke⁻ ga⁻hii⁻ goo⁻ kiyh¹ ma⁻juuy⁻, ga⁻nooy⁻ në⁻ kin⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ jnä⁻ kwan⁻ ti⁻hmaah⁻ kiyh¹, lã⁻ja⁻ ka⁻läh¹ lã⁻jë⁻ gwah⁻ jee¹ tääh¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ lã⁻judiu kwa⁻ ti⁻hmaah⁻ kiyh¹. ⁵ Lã⁻ja⁻ ka⁻läh¹, jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ lã⁻jëë⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ dsa⁻ñee⁻ cha⁻neh⁻ kiyh¹. Hi⁻ jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ Epeneto hi⁻ hnaan⁻, hi⁻ he⁻ to⁻në⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Cristo hwa¹ Acaya. ⁶ Jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ María hi⁻ ga⁻jmeey⁻ cha⁻miih⁻ ta⁻ jee¹ kyaah¹ hnäh¹. ⁷ Jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ Adrónico kyaah¹ Junia. Lã⁻uu⁻ dsa⁻goon⁻ he⁻ te⁻ju⁻ kin⁻ kyaah¹, na⁻näy⁻ 'neh⁻ñe⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah¹ jnä⁻. Lã⁻jëë⁻ apóstole ga⁻lä⁻hnäy⁻ cha⁻miih⁻ lã⁻uu⁻ dsa⁻ he⁻, hi⁻ ga⁻heeh⁻ jãä⁻ kih¹ Cristo lã⁻køh⁻ jnä⁻.

⁸ Jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ Amplias hi⁻ hnaan⁻, hi⁻ hnaah⁻ Dsa⁻jøøh¹ jñän⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah¹ jne¹. ⁹ Jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ Urbano hi⁻ jmee⁻ ta⁻ kih¹ Cristo ko⁻jøh⁻ kyaah¹ jnä⁻, hi⁻ jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ Estaqui ome⁻ kyaan⁻ hi⁻ hnaan⁻. ¹⁰ Jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ Apele hi⁻ ma⁻ya⁻hëë⁻ llu¹ jee¹ jmeey⁻ ta⁻ kih¹ Cristo. Jmee⁻ hnäh¹ Dio kih¹ lã⁻jëë⁻

hi- tääh' cha'neh- kih' Aristóbulo. ¹¹ Jmee' hnäh' Dio kih' Herodión dsa- hi- te-ju- kin- kyaah'. Jmee' hnäh' Dio kih' hi- tääh' cha'neh- kih' Narciso hi- jmee- ko-joh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän'. ¹² Jmee' hnäh' Dio kih' Trifena hi- kih' Trifosa hi- jmee- ta' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Jmee' hnäh' Dio kih' Pérsida hi- hnaan- hi- ga-jmee' cha-miih- ta' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ¹³ Jmee' hnäh' Dio kih' Rufo hi- na-lleeh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän', hi- lä-ja- kih' chooy' ka-läh'. Hi- he' ga-jmää' jnä' lä-koø- jooy'. ¹⁴ Jmee' hnäh' Dio kih' Asíncrito, kih' Flegonte, kih' Herma, kih' Patroba, kih' Herme, hi- kih' lä-jëë- øøh' jne' hi- tääh' kyaayh'. ¹⁵ Jmee' hnäh' Dio kih' Filólogo, kih' Julia, kih' Nereo hi- kih' dsa-më' øøyh-, hi- lä-ja- kih' Olimpa kyaah' lä-jëë- hi- na-jngëe' hi- tääh' kyaayh'.

¹⁶ Jmee' hnäh' Dio kih' dsa-kyaah' hnäh', hi- ja- chuh- hnäh' kiyh' lä- hnøø' Dio. Lä-koø- lä-koø- gwah- kih' Cristo jmee' Dio kyah' hnäh'.

¹⁷ Pero chuun' kyaah' hnäh' øøhn-, leeh- hnäh' kyaah' hi- hnøø' jmee' to' nää', hi- jmeey- dsa-tëh' hnäh' kih' he- kway- jyoh' juu' he- sa- la- lä-koø- juu' he- ma-mi-tëeh' hnäh'. Ta- jmee- hnäh' ko-joh' kyaayh'. ¹⁸ Jëeh' dsa- hi- jmee- lä-ja-, sa- jmeey- he' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hnooyh- lä-jë- he- ngii- tuh-dsëy' ba'. Hlëëyh- kyaah' juu' na'hñaa' ha- lä- jee' tih' dsë' dsa- mah' mi-gaay- hi- jlää'. ¹⁹ Lä-kaa- ba' ma-ñe- dsa-, nuuh' ba' hnäh', he-ja- chaan- llu' kyaah' hnäh'. Hnoon' kyuuh- hnäh' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba', mah' sa- lih- he- hlih' kyah' hnäh'. ²⁰ Dio, hi- jmee- hii' ti' jnän', चाह' ba' jwääy' Tana' ta- hwa' huuh' tiuh' hnäh'. Wa' kwa' Jesu- cristo Dsa-jøøh' jnän' lä-jë- he- llu' kyah' hnäh'.

²¹ Timotä, hi- jmee- ta' kyaah' jnä', jmee' Dio kyah' hnäh'. Hi- lä-ja- ka-läh' Lucio, kyaah' Jasón, kyaah' Sosipater, he' ba' dsa- hi- te-ju- kin- kyaah'.

²² Jnä' Tercio ma-siin- lä-jë- juu' he- hlëeh- Paa'. Jnä' jmeen- Dio kyah' hnäh'.

²³ Hi- Gayo jmee- Dio kyah' hnäh'. Kiyh' gyan' na', hi- kway- cha'neh- kiyh' jee' dsa-ñee- lä-jëë- øøh' jne'. Erasto hi- koø' ku'sih- jee' jwii- la-, kyaah' øøh' jne' Cuarto jmee- Dio kyah' hnäh'.

²⁴ Wa' mi-jää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' lä-jëë- hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

²⁵ Dio le' jmeey' jäh' hnäh' koø- hweh- kyaah' ju'hmëe' kih' Jesucristo he- kwan- la-. Lä-jë- juu' la- ma' na-hmäa' jää', lä-jiih' ma' ga-nøø' jmi-gyuu-. ²⁶ Pero na' ma-lä-jnä' juu' la- ta-la' kyaah' he- ga-sii' lä-jëë- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo', lä-koø- la' mada- kih' Dio hi- cha- lä-jë- joh' jmi' cha-. Ga-mi-jnäay- juu' la- mah' lä-dsoo' dsë' lä-jëë- dsa- hi- lä-ja- lä-nuuyh' kiyh'.

²⁷ Jaa- Dio ba' hi- kyuu- cha-miih-. Wa' la' juuh- kiyh' lä-jë- joh' jmi' cha-, ta-la- kih' Jesucristo. Wa' la' lä-ja-.

1 Corintios

He⁻ la⁻ to⁻ nē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ si⁻ Paa⁻ kih⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ Corinto

¹ Jnā⁻ Paa⁻ na⁻ hñaan⁻ laan⁻ apóstol kyaā⁻ Jesucristo lā⁻ hyoh⁻ dsē⁻ Dio. Kō⁻jøh⁻ kyaāh⁻ Sóstene øøh⁻ jne⁻, ² siin⁻ kyah⁻ hnāh⁻ hi⁻ laa⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio jee⁻ jwū⁻ Corinto. Laah⁻ hnāh⁻ kyaā⁻ Dio ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo Jesús, ma⁻ na⁻ lleeh⁻ hnāh⁻ mah⁻ leeh⁻ hnāh⁻ na⁻ jngēē⁻. Hi⁻ juu⁻ la⁻ la⁻ kih⁻ lā⁻ jēē⁻ hi⁻ tää⁻ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnō⁻ ka⁻ lāh⁻, lā⁻ jēē⁻ hi⁻ chuū⁻ kih⁻ Dio ta⁻ la⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻. Jēēh⁻, jaa⁻ ba⁻ laa⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻ kyaayh⁻. ³ Ngūn⁻ kih⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Tää⁻ jnān⁻ hi⁻ ngūn⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻, wa⁻ kway⁻ he⁻ llu⁻ kyah⁻ hnāh⁻, hi⁻ wa⁻ jmeey⁻ hii⁻ ti⁻ kyah⁻ hnāh⁻.

Lā⁻ jē⁻ he⁻ llu⁻ he⁻ ga⁻ hñah⁻ jne⁻ kih⁻ Cristo

⁴ Lā⁻ jē⁻ jiih⁻ kwan⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio jnān⁻ kwaat⁻ kyah⁻ hnāh⁻, jēēh⁻ cha⁻ miih⁻ he⁻ llu⁻ ga⁻ kwēēh⁻ Dio hnāh⁻ he⁻ la⁻ ga⁻ kway⁻ ba⁻ ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo Jesús. ⁵ Kih⁻ he⁻ laah⁻ hnāh⁻ kōo⁻ kyaah⁻ Cristo he⁻ ja⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ he⁻ ga⁻ hñah⁻ hnāh⁻ kih⁻ Dio. Ma⁻ tēē⁻ hnāh⁻ juu⁻ kiyh⁻ hi⁻ lā⁻ ja⁻ ma⁻ tēē⁻ hnāh⁻ cha⁻ miih⁻ hūū⁻ dsē⁻ llu⁻. ⁶ Kih⁻ he⁻ ma⁻ jā⁻ kōo⁻ hweh⁻ juu⁻ kih⁻ Cristo kyaah⁻ hnāh⁻, ⁷ he⁻ ja⁻, mo⁻ so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ ga⁻ hnøø⁻ hñah⁻ hnāh⁻ kih⁻ Dio jēēh⁻ ma⁻ hñah⁻ ba⁻ hnāh⁻ hi⁻ ma⁻ cha⁻ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ kyah⁻ hnāh⁻ he⁻ tēēh⁻ hnāh⁻ ya⁻ jwū⁻ kiyh⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ lā⁻ jnāā⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻. ⁸ Hi⁻ hñii⁻ bih⁻ jmeey⁻ go⁻ taah⁻ hnāh⁻ kōo⁻ hweh⁻ lā⁻ jiih⁻ llaa⁻ mah⁻ mo⁻ so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ na⁻ bāāh⁻ hnāh⁻ ni⁻ miih⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ jāh⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻. ⁹ Ma⁻ ra⁻ he⁻ mi⁻ te⁻ ba⁻ Dio juu⁻ kih⁻. Hi⁻ he⁻ ba⁻ hi⁻ ga⁻ tēēh⁻ hnāh⁻ mah⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ kō⁻ jøh⁻ kyaah⁻ Jooy⁻ Jesucristo, Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻.

Ga⁻ laa⁻ ma⁻ kih⁻ kih⁻ øøyh⁻ jee⁻ jwū⁻ Corinto

¹⁰ He⁻ ja⁻ chuū⁻ kyaah⁻ hnāh⁻ øøhn⁻, kyaah⁻ hih⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻.

Jmee⁻ bii⁻ hii⁻ kōo⁻ ba⁻ juu⁻ kyah⁻ hnāh⁻ lā⁻ jēē⁻ hnāh⁻ mah⁻ sa⁻ leeh⁻ hnāh⁻ to⁻ nāā⁻. Kōo⁻ nēē⁻ ba⁻ go⁻ taah⁻ hnāh⁻. Wa⁻ la⁻ kōo⁻ ba⁻ hūū⁻ dsē⁻ kih⁻ jee⁻ lā⁻ jēē⁻ hnāh⁻. ¹¹ Øøhn⁻, ga⁻ nuun⁻ ha⁻ lā⁻ tää⁻ hnāh⁻, ga⁻ jmeeh⁻ dsa⁻ kyaā⁻ Cloé juu⁻ he⁻ cha⁻ hnii⁻ jee⁻ kyah⁻ hnāh⁻. ¹² Lā⁻ la⁻ ba⁻ ngoo⁻ juu⁻ la⁻. Kō⁻ llaa⁻ hnāh⁻ jwah⁻ hnāh⁻: “Jnā⁻ jmeen⁻ kō⁻ jøh⁻ kyaah⁻ Paa⁻.” Hi⁻ jñah⁻ jāh⁻: “Jnā⁻ kyaahn⁻ Apolo.” Hi⁻ jñah⁻ jāh⁻: “Jnā⁻ kyaahn⁻ Pee⁻.” Hi⁻ jñah⁻ jāh⁻: “Jnā⁻ laan⁻ kyaah⁻ Cristo.” ¹³ Ha⁻ ba⁻ lā⁻ la⁻ juu⁻ jā⁻. ¿Che⁻ laa⁻ uu⁻ uu⁻ Cristo? ¿Che⁻ jñā⁻ ga⁻ taan⁻ dsøh⁻ hma⁻ cru⁻ kwaat⁻ kyah⁻ hnāh⁻? ¿Che⁻ ga⁻ saa⁻ hnāh⁻ jmi⁻ lā⁻ hih⁻ kin⁻? ¹⁴ Kwan⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio sa⁻ ga⁻ chaan⁻ dsa⁻ jmi⁻ jee⁻ kyah⁻ hnāh⁻. Ma⁻ la⁻ Crispo kyaah⁻ Gayo ba⁻ ga⁻ chaan⁻ jmi⁻. ¹⁵ He⁻ ja⁻ ni⁻ jāa⁻ dsa⁻ sa⁻ le⁻ jāh⁻ he⁻ na⁻ saah⁻ hnāh⁻ jmi⁻ kyaah⁻ hih⁻ kin⁻. ¹⁶ Hi⁻ ga⁻ chaan⁻ jmi⁻ hi⁻ chaa⁻ kih⁻ Estéfana ka⁻ lāh⁻. Pero sa⁻ man⁻ che⁻ chaa⁻ ga⁻ jñah⁻ hi⁻ ga⁻ ga⁻ chaan⁻ jmi⁻. ¹⁷ Jēēh⁻, sa⁻ ga⁻ chee⁻ Cristo jñā⁻ mah⁻ chaan⁻ dsa⁻ jmi⁻. Ga⁻ cheey⁻ jñā⁻ mah⁻ kwan⁻ ju⁻ hmēē⁻ kiyh⁻ ba⁻. Hi⁻ sa⁻ hlēēhn⁻ kyaah⁻ juu⁻ kaah⁻, ha⁻ ga⁻ che⁻ sa⁻ hā⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻ taa⁻ Cristo dsøh⁻ hma⁻ cru⁻.

Kyaah⁻ Cristo ga⁻ lā⁻ jñā⁻ he⁻ kyūūh⁻ Dio cha⁻ miih⁻

¹⁸ Jēēh⁻, kih⁻ hi⁻ dsa⁻ kah⁻ jwē⁻, ngaah⁻ ba⁻ la⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻ taay⁻ dsøh⁻ hma⁻ cru⁻. Pero jñā⁻ jne⁻ hi⁻ dsa⁻ lāā⁻, juu⁻ la⁻ la⁻ be⁻ kih⁻ Dio ba⁻. ¹⁹ Lā⁻ kōo⁻ na⁻ si⁻ juu⁻ kih⁻ Dio:

Heen⁻ go⁻ te⁻ hūū⁻ dsē⁻ kih⁻ hi⁻ kyūūh⁻ cha⁻ miih⁻.

Jñuuh⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ mi⁻ tēē⁻ dsa⁻ hi⁻ ngēē⁻ cha⁻ miih⁻, ga⁻ jāh⁻ Dio.

²⁰ ¿Na⁻ hi⁻ kyūūh⁻ cha⁻ miih⁻? ¿Na⁻ hi⁻ ma⁻ mi⁻ tēē⁻ cha⁻ miih⁻? ¿Na⁻ hi⁻ lih⁻ ti⁻ choo⁻ juu⁻ jmi⁻ gyūū⁻ la⁻? ¿Che⁻ sa⁻ ga⁻ jmee⁻ Dio ga⁻ jā⁻ ta⁻ hwa⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ kyūūh⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyūū⁻?

²¹ Cha⁻ miih⁻ hūū⁻ dsē⁻ llu⁻ cha⁻ kih⁻ Dio, he⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ kway⁻ jwē⁻ ma⁻ lā⁻ kyūū⁻ dsih⁻ kyaah⁻ he⁻ kyūūh⁻ dsa⁻ cha⁻ miih⁻. Ga⁻ ti⁻h⁻ dsēy⁻ lāāy⁻ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ dsøo⁻ dsē⁻ kiyh⁻ ba⁻, ta⁻ la⁻ kih⁻ he⁻ kwa⁻ dsa⁻ juu⁻ kiyh⁻ ma⁻ ke⁻ jāh⁻ dsa⁻, ngaah⁻ juu⁻ na⁻. ²² Dsa⁻ judiu⁻ hnøø⁻ jēēy⁻ kōo⁻ he⁻ jah⁻ gaa⁻. Hi⁻ dsa⁻

griego hnooyh- ha- lä- jee' lä-kyuuyh- cha-ga'miuh- ba'. ²³ Pero jne', ga-nøø' ba' jne' kwa' jne' juu' he- ga-taa- Cristo dsoh' hma-cru-. Hi- juu' la- la' o-hih- kih' dsa- judiu, hi- kih' dsa- griego la' juu' ngaah' ba'. ²⁴ Pero kih' hi- ga-tëeh' Dio, dsa- judiu lä-kye- griego, juu' kih' Cristo mi-jnäa- ha- lä-koo- be' sa- cha- kih' Dio, hi- ha- lä-koo- sa- kyuyh-. ²⁵ Ma-ke- jäh' dsa-, ngaah' la' juu' kih' Dio, pero kye- cha-ga'miuh- he- kyuyh- Dio lä-koh' ga- he- kyuyh- dsa-. Hi- ma-ke- jäh' sa- be- juu' kih' Dio, pero cha-ga'miuh- be- ba' lä-koh' ga- juu' kih' dsa-.

²⁶ Jëe- da' hnäh' øøhn', ha- lä- ma' tääh' hnäh' lä- ma' ga-tëeh' Dio hnäh'. Sa- jwëe' hnäh' hi- ma' kyuyh- cha-miuh- lä-koo- te' he- ma-mi-tëe- dsa- jmi-gyuu-. Sa- jwëe' hnäh' hi- ma' jmee- hih-, hi- ni- sa- jwëe' hnäh' hi- ma' hii' juu' kih'. ²⁷ Ga-lleeh- Dio hi- sa- kyuyh- ni- miuh- jmi-gyuu- la- mah' lley- o-hih- kih' hi- kyuyh- cha-miuh-, hi- ga-lleeyh- hi- sa- be- jmi-gyuu- la- mah' lley- o-hih- kih' hi- be-. ²⁸ Lä-kye- hi- sa- lä-jëen', lä-kye- hi- sa- täahn' ta' jmi-gyuu- la-, ga-lleeh- Dio, hi- lä-jëe- hi- sa- laa' ni- miuh- ga-lleeyh- mah' jmäay' ta' koo' lä-jëe- hi- laa' kaah'. ²⁹ Lä-ja- ni- jaa- sa- le' jmäa' hñii' jøøh' cha-në' Dio. ³⁰ Ta-la' kih' Dio ba' ja-, he- tääh' hnäh' kyaah' Cristo Jesús. Hi- kyaah' Cristo ga-jmeey' kyuyh- jne' cha-miuh-, he-ja- lluu' jne', na-jngëe' jne', hi- na-laa' jne' ta-la' kih' Cristo. ³¹ He-ja- lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Hi- hnøø' jmäa' hñii' jøøh', wa' jmäay' hñii' jøøh' kih' he- laay' kyaa' Dsa-jøøh' jnän'."

2

¹ Lä- ma' ñeen' na-jëen- hnäh' ga-kwan' juu' kih' Dio, pero sa- ga-hlëehn' hnäh' kyaah' juu' kaah' ni- sa- ga-jmeen' kyuyh- cha-miuh-. ² Ga-la' dsën- he- sa- hlëehn' kih' wa- he- cha- he- juu', ma-la' juu' kih' Jesucristo ba' ga-kwan', ha- lä- ga-taay- dsoh' hma-cru-. ³ Sa- ma' cha- be' kin- lä- ma' gyan' jee' tääh' hnäh'. Ga-lä-gohn- lä-jiih' ga-jlään'. ⁴ Lä- ma' ga-kwan' juu' sa- ga-hlëehn' hnäh' lä-koo- hlëeh- jaa-

hi- kyuyh- cha-miuh- mah' ma' jmeen' lä-ngëeh' hnäh'. Ga-lä-jnä' jëe- go-te- he- ga-hlëehn' kyaah' be' he- ga-kwa' Jmi-lle' kih' Dio. ⁵ Lä-jwë' ja-, ja- kyaah' he- kyuyh- dsa- cha-miuh- ga-jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' hnäh'. Kyaah' be' kih' Dio ba' ja-, he- ga-lä-dsoo' hoh' hnäh'.

Lä-la-ba-la' huud'së- llu' kih' Dio

⁶ Dsoo' ba' hlëeh' jne' kyaah' huud'së- llu' jee' kih' dsa- ma-kaah' kyaah' juu' kih' Dio. Pero ja- kyaah' huud'së- he- cha- jmi-gyuu- la-, ni- kih' hi- jmee- hih- hi- tääh' na' hi- lle- kih' hee' go-te-. ⁷ Hlëeh' jne' lä-koo- la' huud'së- kih' Dio he- ma' na-hmäa' jää'. Ma-ñe- ba' Dio, jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu- ha- lä-jwë' tëey- jne' ya-jwii' kiyh'. ⁸ Ni- jaa- dsa-ta' hi- chaa- jmi-gyuu- la-, sa- ga-lä-ñe- ha- lä- la' huud'së- kih' Dio. Wa-ra- jäh' kih' ga-lä-ñey-, sa- ma' täay- dsoh' hma-cru- Dsa-ta' hi- jøøh' ga' kih' jee' lä-jëe-. ⁹ Pero lä-la- ba' na-sii- juu' kih' Dio:

He- sa- ma-jëe- dsa-, he- sa- ma-nuuy-,
he- sa- ma-jmee' dsa- huud'së- kih',
he- ja- ba' ma-mi-llu' Dio kih' lä-jëe- hi-
hnäa' Dsa-jøøh' jnän'.

¹⁰ Jnä' jne' ba' ga-mi-jnäa- Dio ha- lä- la' huud'së- kiyh' ta-la' kyaah' Jmi-lle' kiyh'. Jëeh' Jmi-lle' kyuyh- ba' ga-lä-jë-. Lä-kye- huud'së- kih' Dio he- sa- lä-këh' jne' jmi- lä-kyuyh- jne', hi- he' ba' kyuyh-.

¹¹ Sa- chaa- dsa- hi- ñe- ha- lä- la' kih' jñah' dsa-. Ma-la- jmi-lle' kiyh' ba' ñe-. Ja-ba' lä-ja- la' kih' Dio ka-läh'. Sa- chaa- hi- ñe- ha- lä- laay'. Ma-la- Jmi-lle' kiyh' hñii' ba' ñe-. ¹² Jne' hi- ma-heeh- juu' kih' Dio, sa- ga-hñah' jne' jmi-lle' he- cha- jmi-gyuu- la-. Ga-hñah' jne' Jmi-lle' he- ga-chee' Dio mah' lä-ñe' jne' ha- lä-koo- te' he- ga-kwëeh' Dio jne'. ¹³ Kih' he- na- ba' hlëeh' jne'. Pero ja- kyaah' juu' he- ma-mi-tëe' jne' kih' dsa- hi- kyuyh- cha-miuh-. He- ma-mi-tëe' jne' kih' Jmi-lle' kih' Dio ba', he- ja- ba' hlëehn'. He-ja- kwa- jnääh' juu' he- gwa' kiyh' mah' ngëen' kih' jñah' hi- ma-kye- Jmi-lle' lä-na-.

¹⁴ Jaa- dsa- ta-jmah' hi- sa- ga- ma- heeh- kih' Dio, sa- heeyh- he- gwa' kih' Jmi- lle' kih' Dio. Juu' ngaah' ba' la' he- ja- kiyh', hi- ni- sa- la- keyh' jmi- la- ngëëy', jëeh' kyaah' be' kih' Jmi- lle' Na- jngii' ba' la- ngëëy' jne'. ¹⁵ Pero ta- jyoh' ko- taa-, hi- ma- hyoh- Jmi- lle' Na- jngii', la- keyh' jmi- kay' kwaat- kih' la- jë-. Pero kiyh' sa- chaa- hi- ka' kwaat-. ¹⁶ La- koo- na- sii- juu' kih' Dio: "¿Hi- ba' kyuu- he- huudsë- he- jmee- Dio? ¿Hi- ba' lih- kwëëyh' nuu-?" Pero jnän', ma- cha- huudsë- la- koo- la- huudsë- kih' Cristo.

3

Ko- jøh' ba' wa' jmeen' ta' la- la- jëë- jne'

¹ La- ja- øøhn', sa- ga- la- ma' hlëëhn' hnäh' la- koh' dsa- ma- kaah' hi- ga- naä- la- hnøø' Jmi- lle' Na- jngii'. Ga- hlëëhn' hnäh' la- koo- lle- kih' dsa- hi- ga- naä- la- koh' ngii' jmi- ngo' kih'. Ga- hlëëhn' hnäh' la- koo- jaa- chih- pih' hi- na- ga- ma- løø' jwë' kih' Cristo. ² Ga- heëhn' hnäh' la- koo- wa- juh-, kih' he- sa- ga- ma- la- ngëëy' hnäh' la- koo- ngëëy' dsa- ma- kaah'. Hi- la- ma- tääh' hnäh' ja- la- jiih' na'. ³ Hi- la- ma- ngoo' ja- ba' ga- naä- hnäh' la- koo- ngii' jmi- ngo' kyah' hnäh'. Chaa- ko- llaa' hnäh' hi- llih-, hi- cha- hnii- jee' kyah' hnäh', hi- ti- chooh- hnäh' juu'. ¿Che' sa- ñeh' hnäh', jmi- ngo' kyah' hnäh' ba' na- he- jøø- he- ga- naä- hnäh' la- koo- dsa- wa' hi- cha- hi-? ⁴ La- ma' ga- jäh' hnäh': "Jnä' jmeen- ko- jøh' kyaah' Paa'", mah' hi- jñah' ga- jäh': "Jnä' jmeen- ko- jøh' kyaah' Apolo", ¿che' sa- ñeh' hnäh', he- ga- naä- hnäh' la- koo- ngii' jmi- ngo' kyah' hnäh' ba' ja-?

⁵ ¿Hee- ba' laa' jnä' ja-? ¿Hee- ba' laa' Apolo? Sa- cha- he- laa' jnääh' ni- miih-. He- jmee- jnääh' ta- he- kih' Dio ba' ja-. Hi- ta- la- kyaa' jnääh' ga- heeh- hnäh' kih' Dio. La- jaa- la- jaa- jnääh' ga- jmee' jnääh' ta- he- ga- hñah' jnääh' kiyh'. ⁶ Jnä' ga- jngëen' mi- ju-, Apolo ga- huu' jmi-, pero Dio ba' hi- ga- mi- kwaa- ta- he- ga- jmee' jnääh'. ⁷ Sa- cha- he- laa' ni- miih- hi- jngëë- hi- hi- huu- jmi- he- na- jnääh'. Dio ba' hi- jøøh', hi- he' ba' hi- jmee- dsa- kwaa- ta' kih'.

⁸ Kwee- ba' laa' hi- jngëë- kyaah' hi- huu- jmi-. Hi- Dio ba' mi- hmaah- kih' la- jaa- la- jaa- la- koo- te' ta- he- jmeey-. ⁹ Jmee- jnääh' ko- jøh' ta' kih' Dio. Hi- hnäh' laah' hnäh' la- koo- hwa' jee' jmee- jnääh' ta' kih' Dio, hi- laah' hnäh' la- koo- hne- juuh- kiyh'.

¹⁰ Kyaah' ta- he- hä' goon- he- la- ga- hyohn' kih' Dio, ga- jmeen' la- koo- jmee- te- hyah- hi- ma- tëë- llu', ga- jmeen' ma- ti- na- hyah- kih' hne' ja-. Hi- jñah' ba' hi- choo' na- hyah-. Pero la- jaa- la- jaa- jmee- bii' jëëy' kwee- ha- la- chooyh' na- hyah- ja-. ¹¹ Sa- chaa- ni- jaa- hi- na- ngë' jwë' jmee' jyoh' ma- ti- na- hyah-, la- koh' he- ma- na- la-. Jesucristo ba' laa' ma- ti- na- hyah- ja-. ¹² Wa- ra- ga- choo' dsa- na- hyah- ja-, ko- llaa' kooh' ku- nøø-, kuu' tøø-, kuu' he- hmooh', jwi' hma-, wa- ñii-, moo- kii-. ¹³ Hi- la- jnä' ha- la- ma- jmee' la- jaa- la- jaa-. Jëeh' lloo- koo- jmi- la- jnä' kyaah' wa- je-, ha- la- la- ta- he- ma- jmeey-. Wa- je- ja- mi- jnääh' che' llu' ta' kiyh'. ¹⁴ Cher- mah' ga- jäh' koo- hweh- ta- he- ga- chooy' nē' ma- ti- na- hyah- ja-, hyoyh' jñeey'. ¹⁵ Hi- cher- mah' ga- koo' ta- he- ga- jmeey' ja-, ma- hee- ba' ta' ja-. Pero laa- y' ba', le' kiyh' la- koo- he- ga- laa- y' he- ma- kaay-.

¹⁶ ¿Che' sa- ñeh' hnäh' laah' hnäh' gwah- kih' Dio hi- ja- ba' Jmi- lle' kih' Dio hää' neh- tuh- hoh' hnäh'? ¹⁷ Cher- mah' chaa- hi- ga- hee' gwah- kih' Dio, la- ja- hee' Dio hi- he' ka- läh'. Jëeh' na- jngii' gwah- kih' Dio hi- he' ba' hnäh', laah' hnäh' gwah- kiyh'.

¹⁸ Ta- mi- gaa' hnäh' hñah'. Cher- mah' laah' hnäh' kyuu- hnäh' cha- miih- la- koo- kyuu- dsa- jmi- gyuu-, jmaa' hnäh' hñah' la- koo- jaa- hi- too- ba' mah' la- ja- ba' la- kyuu- hnäh' cha- ga- miih-. ¹⁹ Jëeh', la- jë- he- kyuu- dsa- jmi- gyuu-, kih' Dio sa- jmaa' he- ja- ni- miih-. La- la- na- sii- juu' kih' Dio: "Dio ba' la- dsëë- kih' hi- kyuu- cha- miih-, ja- ba' kyaah' he- kyuu- yh- ja- jmee' täyh-." ²⁰ Hi- la- ja- na- sii- ka- läh': "Ñe- ba' Dio sa- jmaa' ni- miih- la- jë- huudsë- kih' hi- laa' kyuu- cha- miih-." ²¹ Heh' la- ja-, ni- jaa- sa- wa-

jmää' hñii' jøøh' kih' he- jmeey' ko-jøh' kyaah' jaa- dsa-kyaayh'. Jëeh' koo- ba' laay' jee' lä-jëë'. ²² Lä-ja- Paa', kyaah' Apolo, kyaah' Pee', kyaah' kih' jmi-gyuu' la-, lä-ja- he- chaa- jne', he- juu' jne', hi' kih' lä-jëë' he- cha- na' kyaah' he- na' ga' ja', ga-lä-jëë' ba' la' jnän'. ²³ Lä-ja- ka-läh' laa' jne' kyaä' Cristo, hi- Cristo laa' kyaä' Dio.

4

Lä-la- la' ta' kih' apóstol

¹ Lä-ja-, wa' jmeey' dsa- kwaat- laa' jnääh' ' hi- jmee' ta' he' kih' Cristo ba', na- hñaa' jnääh' mah' mi' jnääh' jnääh' juu' kih' Dio he- ma' na- hmää' jää'. ² Hi' kih' hi- hä' goo- koo- ta', jmee' bii' mi- tey' kyaah' ta' he- hä' gooy-. ³ Sa- cha- he- jmee' cher' mah' hnäh' o cher' mah' jñah' ka' kwaat- ha- lä' ngoon' kyaah' ta' kin'. Ni' jnä', sa- kyen' kwaat- ki' hñiin'. ⁴ Ma' ke- sa- hñii' hñii' dsë- llu' kin', pero ja' kyaah' he- na- hnøø' jäh' ma- jän' llu'. Dio ba' hi- ngiih' kwaat- kin'. ⁵ Lä-ja-, ta- ka- hnäh' kwaat- kih' ni' jaa-, ta- ko- jiih' sa' ga' ma- jah- Dsa-jøøh' jnän'. Hi- he' ba' mi- jnääh' lä-jëë' he- hñiih' he- ma- jmeey' jne' jee' na- hmää', hi- mi- jnääh' ha- lä' la' neh' tuh- dsë- jne'. Ma' ja- ba' hlëeh' Dio llu' kih' lä-jaa- lä-jaa- hi- hwëë' llu'.

⁶ He- llu' kyah' hnäh' ba' na- øøhn', he- ja- ma- jwëëhn' hnäh' ha- lä' la' kin' kyaah' Apolo he- sa- hnoon' jmää' dsa- jnääh' kaah'. Mah' lä-ja- lä-ngëeh' hnäh' lä-koo- hnøø' jäh' juu' la-: "Ta- wa- ngëen' jwë' kih' lä-koo- te' he- na- si-." Lä-ja- ta- jmää- hnäh' jøøh' ni' jaa- mah' jñah' jmääh' hnäh' ta- koo'. ⁷ ¿Hi- ba' na- hi- ga- jmää' hne- jøøh'? ¿Hee- ba' cha- kyah' he- sa- ga- kwa- Dio? Hi- cher' mah' ma- hñah- ba' hne- kih' Dio, ¿he- la' jmääh' hñaa' jøøh'? Lä-koo- he- sa- cha- he- ma- hñah- ba' jmeeh-.

⁸ Ma- cha- ba' lä-jëë' he- ma' hnooh- hnäh', ma- cha- ba' kuu' kyah' hnäh'. Ma- gaa' hoh' jnääh'. Jmääh' hnäh' hñaa' lä-koh' dsa- ta'. Llu' wa- ra- jäh' kih' ma- ra- ju' dsoo' ma- laah' hnäh' dsa- ta' mah' jmee' jnääh' hih' ko-jøh' kyaah' hnäh'. ⁹ Go- laan-, ga- llaa' Dio jnääh' hi- laa' apóstole

ta- hwa' go- te-, lä-koo- he- ga- jmeey' hih' juu' jnääh'. Lä-jëë' he- ga- ngëë' jnääh' ga- jmee' ga-lä-dsaa- dsë' dsa- kyaä' jnääh', lä-kye- ángele, hi- lä-jëë' dsa- jmi-gyuu' ka-läh'. ¹⁰ He- hnää' jnääh' Cristo, he- ja- laa' jnääh' lä-koo- dsa- too- ba', pero kyah' hnäh' cha- cha- miih- hñii' dsë- llu' ta- la- kih' Cristo. Sa- cha- be' kyaä' jnääh', pero kyah' hnäh' cha- cha- miih-. Hnää' dsa- hnäh' pero jnääh' sa- taayh- ta'. ¹¹ Lä-jiih' na', kyaah' jnääh', na- kii- dsë- jnääh', sa- cha- hñiih- he- kyeh' jnääh', kwa- dsa- jwërte kyaä' jnääh', sa- cha- jee' dsa- tooh' jnääh'. ¹² Lä-jiih' ga- hwaä' jnääh' ga- jmee' jnääh' ta' mah' cha- he- jmee' bii' kyaä' jnääh'. Pero dso- jwii' ba' kwëeh- dsa- jnääh', hi- jnääh' ngii' jnääh' he- llu' kih' hi- jwä- dso- jwii'. Jëë' jnääh' wii', pero kwëeh- ba' dsë- jnääh'. ¹³ Hlëeh- dsa- wii' kyaä' jnääh', hi- ngii' jnääh' llu' kiyh' kih' Dio. Lä-jiih' na', sa- hii- lä- jmää' jnääh' go- te- jmi-gyuu' la-, laa' jnääh' lä-koo- wa- hløø- he- be- dsa-.

¹⁴ Sa- ma- siin' he- la- mah' jäh' hnäh' kyaah' o- hih-. He- juuhn' miih- kyah' hnäh' ba' la-, kih' he- laah' hnäh' lä-koo- gyuu- kyaan- hi- hnaan-. ¹⁵ Ma' ke- chaa- gyaa' mil dsa- hi- hlëeh- hnäh' juu' kih' Cristo, pero jaa- ba' hi- ga- hlëeh' hnäh' lä- ma' to- né- he- ja- laan' lä-koo- tää' kyaah' hnäh'. Jëeh' jnä' ba' ga- jmeen' ga-lä- chaa- hnäh' kyaah' ju' hmëë' kih' Cristo Jesús. ¹⁶ He- ja-, chuun' kyaah' hnäh', jmee' hnäh' lä-koo- jmee' jnä'. ¹⁷ He- ja- ba' na-, ma- cheen- Timotä dsa- jëë' hnäh'. Peer- hnaa- jnih'. Laay' lä-koo- gyuu- kyaan-, mi- tey' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Hi- na- jmee' lä- dsooh- hoh' hnäh' lä-koo- mi- ten' kih' Cristo. Jëeh' jmee' ba' jnä' lä-koo- ma- hlëeh- dsa- lä-kaa- gwah-, wa' ha- cha- ha- jee' tääyh'.

¹⁸ Ko- llaa' hnäh' ma- jmääh' hnäh' hñaa' kaah'. Laah' hnäh', jih' koh' sa- lloon- na- jëen- hnäh'. ¹⁹ Pero चाह' ba' nñn' na- jëen- hnäh' cher' mah' lä-ja- hnøø' Dio. Ma' ja- jëen- che' cha- be' kih' hi- jmää- hñii' kaah', o che' ko- ja- hlëeh- bih'. ²⁰ Jëeh', he- tøøh' jne' kyaah' Dio, tøøh' jne' kyaah' be' kiyh', sa- la' kyaah' juu' he- koo- hlëeh' jne'. ²¹ ¿Ha- ba' lä- hnooh- hnäh'?

¿Che' na'jēēn' hnäh' kyen' koo' si'hma-, o che' jmeen' hnaan' hnäh' kih' he' hwaan'?

5

Jaa' dsa-ñuuh' ga'kaa' mē' jñah'

¹ Hii' juu' cha' koo' he' hlih' jwēte jee' kyah' hnäh' he' sa' jmee' dsa' hi' sa' ma'heeh' kih' Dio. Jäh', chaa' jaa' jee' kyah' hnäh' hi' kyaah' cho'hmay' (he' hnøø' jäh': mē' jmiy'). ² Ha' ba' lä'ja' he' jmääh' hnäh' hñaa' kaa'. Llu' ga' wa'ra' jäh' kih' ki'hooh' hnäh' mah' lleeh' hnäh' hi' jmee' dso'kye' lä'na-, jee' kyah' hnäh'. ³ Ma'ke' sa' gyan' kyaah' hnäh', pero ma'ra' he' hää' ba' jnä' jee' kyah' hnäh' kyaah' jmi'lle' kin'. Ma' ba' jnä', ha' lä' jmeen' kih' hi' ga'jmeē' dso'kye' na-, lä'koo' he' gyan' ko-jøh' kyaah' hnäh' ba' ma-la'. ⁴ Ja' go-taah' hnäh' ko-jøh' kwaat' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jñan', hi' jmee' hnäh' kwaat' he' hä' jmi'lle' kin' ko-jøh' kyaah' hnäh'. Ma'ja' kyaah' be' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jñan', ⁵ ngēē' hnäh' dsa' na' ja'goo' Tana' mah' wa' juu' jmi'ngo' kiyh'. Mah' lä'ja' lää' jmi'lle' kiyh' wa'ra' ga'tē' jee' jäh' Dsa-jøøh' jñan'.

⁶ Sa' llu' he' jmääh' hnäh' hñaa' kaa'. ¿Che' sa' ñeh' hnäh', miih' ba' levadura lee' kaa' dsa' lä'kaa' koo' nää' tu'ka'? ⁷ Jñuuh' hnäh' levadura ma-gyuh' na' mah' lee' hnäh' koo' nää' tu'ka' hmēē' ba' he' sa' kyaah' levadura, lä'llu' he' ma-na-jngēēh' hnäh' na'. Jēēh', he' llu' jñan' he' ga'jngēēh' dsa' Cristo hi' laa' borrego mäh' jñan'. ⁸ La' lä'koo' he' tøøh' jne' jmi' he' kyehn' borrego mäh' jee' sa' le' kih'n' levadura. He'ja' wa' jñuuh' kih' he' hlih'. Mo'so' wa' jmeē' ga' jne' he' ngi' jmi'ngo' jñan'. He' na' la' lä'koh' levadura ma-gyuh'. Wa' kyen' koo' nēē' ba' hñdsē' lä' hnøø' kih' ju'dsoo'. He' na' la' lä'koo' he' kih'n' he'ñi' he' sa' kyaah' levadura.

⁹ Lä' ma' ga'si'n' kyah' hnäh' jää', ga'jwēēh' hnäh', mo'to' jmee' hnäh' ko-jøh' kyaah' hi' ga'nää' kyaah' wa' hi' cha' hi'. ¹⁰ Sa' jwahn' kih' dsa' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio, hi' kaa' wa' hi' cha' hi', hi' hnøø' lih' cha'miih'

kuu', hiiy' kih' dsa-, jmäy' jøøh' dio hi' na'laa' kaa' dsa-. Cher'mah' tøøh' ba' jne' jmi'gyu' la-, ma'ra' he' tøøh' ba' jne' jee' kih' dsa' hi' jmee' lä'na-. ¹¹ Lä'la' ba' ga'si'n' kyah' hnäh'. Mo'to' jmee' hnäh' ko-jøh' kyaah' ni' jaa' hi' jäh' laay' øøh' jne' cher'mah' kaa' wa' hi' cha' hi', hi' cher'mah' hnøøy' liyh' cha'miih' kuu', jmäy' jøøh' hi' na'laa' kaa' dsa-, hlēēy' wii' kih' dsa-, laay' lla'hiih', hiiy' kih' dsa-. Ni' ta' kuh' hnäh' ko-jøh' kyaayh'. ¹² Sa' ga'tēē' llan' ta' kih' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio. Pero kih' hi' jmee' ko-jøh' kyaah' jne', ¿he-la' sa' lla' jne' ta' kiyh'? ¹³ He'ja' lee' hnäh' hi' hlēēh' he' jee' kyah' hnäh'. Pero Dio ba' lla' ta' kih' hi' sa' ma'heeh' juu' kiyh'.

6

Ma' hnaah' øøyh' dsa-ta' cha'nē' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio

¹ Cher'mah' chaa' jaa' hi' cha' hnii' kih' kyaah' øøh', ¿che' sa' lä'hiiyh' dsooy' nē'ta' cha'nē' jaa' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio, lla' he' ma' dsooy' cha'nē' hi' laa' kya' Dio? ² ¿Che' sa' ñeh' hnäh' lloo' koo' jmi' hi' na-jngēē' ba' llay' ta' kih' dsa' jmi'gyu'? He'ja' cher'mah' hñah' hnäh' jwē' llah' hnäh' ta' kih' dsa' jmi'gyu', he-la' sa' le' llah' hnäh' ta' kih' koo' mi'juu' he' sa' la' juuh'? ³ ¿Che' sa' ñeh' hnäh' lla' jne' ta' kih' ángele ka-läh'? ¿Ha' lä'ja' sa' le' lla' jne' ta' kih' hi' chaa' jmi'gyu' la'? ⁴ He'ja' ga' ma'cha' koo' hnii' jee' kyah' hnäh' jmi'gyu' la-, ¿he-la' go'tøøh' hnäh' goo' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio? ⁵ Hlēēhn' lä'na' mah' jä' o'hiih' kyah' hnäh'. ¿Ha' lä' la' kyah' hnäh'? ¿Che' sa' chaa' ni' jaa' øøh' hnäh' hi' cha' hñdsē' llu' kih' mah' mi'ee' juu' kyah' hnäh'? ⁶ Lla' he' ma' jmeeh' hnäh' lä'ja-, te-jēēh' hnäh' kyaah' øøh' hnäh' mah' ga'nää' hnäh' cha'nē' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Dio mah' llay' ta' kyah' hnäh'.

⁷ Kih' he' te-jēēh' hnäh', ma'hlääh' hnäh' kyaah' dsa'kyaah' hnäh'. ¿He-la' sa' kwēēh' hoh' hnäh' cher'mah' lla'dsēēy' hnäh'? ¿He-la' sa' kwēēh' hoh' hnäh'

cher'mah' jmeeyh' hnäh'? 8 Lla' he' ma' kwëeh' hoh' hnäh', lla-dsëeh' hnäh' kih' dsa', mah' jmeeh' hi' laa' ja' ba' øøhn'.

9 ¿Che' sa' ñeh' hnäh', lä'jëe' hi' hñaah' dsë', sa' heyh' ya'jwii' kih' Dio? Ta' mi'gaa' hnäh' hñaah'. Hi' sa' na-jee' goo-kaayh' wa' hi' cha' hi', kyaah' hi' jmää' jøøh' dio hi' na-laa' kaah' dsa', kyaah' hi' na-jee' goo-kaayh' hi' laa' kyaah' jñah', kyaah' dsa-ñuuh' hi' jmee' lä' jmee' dsa-më', kyaah' dsa-ñuuh' hi' kaah' he' ba' dsa-ñuuh' dsa-kyaayh', hi' he' sa' heh' ya'jwii' kih' Dio. 10 Lä'ja' hi' hii' kih' dsa', hi' hee' dsë' kuu', lla'hiih', hi' jwä' dso'jwii' kih' dsa-kyaah', hi' ga'nää' mi'gaa' dsa', sa' heyh' ya'jwii' kih' Dio. 11 He' ja' ma' laa' ko'llaa' hnäh'. Pero na' ma-na'che' dso'kye' kyah' hnäh', ma-na-jngëeh' hnäh', hi' lluu' hnäh' ta'la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hi' ta'la' kih' Jmi-lle' kih' Dio jnän'.

Hnøø' dsa'tooh' jne' jmeen' lä' hnøø' Dio

12 Ga'lä'jë' ba' na-ngën' jwë' jmeen', pero ja' lä'jë' jmää' ta'. Ga'lä'jë' ba' na-ngën' jwë' jmeen', pero sa' jmeen' mah' sa' lla-dsëe' kin' ni' miih'. 13 Lä'jë' ma', la' kih' tuh' jne', lä'ja' tuh' jne', la' kih' ma'. Pero kwee' ba' hee' Dio lä'to'. Sa' ga'jmää' Dio jne' mah' kaah' jne' wa' hi' cha' hi'. Ga'jmeey' jmi-ngo' he' kye' jne' mah' jmee' ta'he' kih'. Hi' lä'ja' ka'läh', he' llu' jnän' ba' chaa' Dio. 14 Hi' lloo' koo' jmi', Dio hi' ga'mi'jiih' Dsa-jøøh' jnän', he' ba' hi' he' mi'jiih' jne' ka'läh' kyaah' be' kih'.

15 ¿Che' sa' ñeh' hnäh' jmi-ngo' he' kye' jne' la' ma-la' koo' ba' kyaah' Cristo? ¿Che' jñuuhn' jaa' hi' ma-laa' koo' kyaah' Cristo mah' kwëeh' jaa' dsa-më' hi' hnëe' hñii' kyaah' wa' hi' cha' hi'? Ni' miih' sa' sooh' lä'ja'. 16 ¿O che' sa' ñeh' hnäh' jaa' hi' kyaah' dsa-më' hi' ngë' kyaah' wa' hi' cha' hi', ma-laay' koo' jmi-ngo' kyaayh'? Jëeh', lä'koo' na-sii' juu' kih' Dio: "Lä'uu' lee' jaa' ba". 17 Pero hi' jmee' ko-jøh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän', kyey' koo' ba' jmi-lle' kyaayh'.

18 Hää' hnäh' hñaah' cha-miih', ta' kaah' wa' hi' cha' hi'. Jëeh' wa' he' cha' he'

ga'jyoh' dso'kye' he' jmee' dsa', sa' hnoo' dsoo' kih' jmi-ngo' kih'. Pero hi' kaah' wa' hi' cha' hi', he' jmeeyh' hñiiy' ba' ja'. 19 ¿O che' sa' ñeh' hnäh', heh' jmi-ngo' jnän' la' gwah' kih' Jmi-lle' Na-jngii'? Hi' he' hää' neh' tuh-dsë' jne' hi' ga'kwëeh' Dio jne'. Hi' sa' laa' jne' dsa-juu' jmi-ngo' jnän', Dio ba' he' hi' laa' dsa-juu'. 20 Jëeh', hmoo' kyaah' ga'laa' Dio jne'. He'ja' kyaah' jmi-ngo' jnän' wa' jmeen' juuh' kih' Dio, hi' lä'ja' kyaah' jmi-lle' jnän', jëeh' lä'to' he' la' la' kih'.

7

Hweh' la' he' jee' dsa' goo'

1 Na' jeehn' kyah' hnäh' juu' he' ga'siih' hnäh' kin'. Llu' la' kih' dsa' cher'mah' sa' ga'jee' gooy'. 2 Pero kih' he' kaah' dsa' wa' hi' cha' hi', he'ja' jwahn', lä'jaa' dsa-ñuuh' wa' kyaay' jaa' dsa-më', hi' lä'jaa' dsa-më', wa' kyaay' jaa' dsa-ñuuh'. 3 Hih' dsa-ñuuh', hnøø' mi-tey' kyaah' dsa-më' kyaay'. Ja'ba' lä'ja' dsa-më' hnøø' mi-tey' kyaah' dsa-ñuuh' kyaay' ka'läh'. 4 Jëeh' dsa-më' sa' laay' juu' jmi-ngo' kih', dsa-ñuuh' ba' laa' juu'. Lä'ja' ka'läh' dsa-ñuuh', sa' laay' juu' jmi-ngo' kih', mëy' ba' laa' juu'. 5 Lä'uu' ba', dsa-më' dsa-ñuuh', sa' le' jayh' he' sa' hnoon' ni' miih'. Pero cher'mah' lä'uu' ga'taayh' juu' kwee' lä'øøy' miih' jmi' ta'ko'jiih' dsa-taayh' ngiiy' kih' kih' Dio, llu' ba'. Hi' ga' ma-ngëe' he' ja', wa' mi-tey' ka'läh' lä'uu' mah' lä'ja' sa' kaah' Tana', wa'ra' sa' ga'lä'be' dsëy'.

6 He' jwahn' lä'na', he' kwan' jwë' ba', ja' he' jmeen' mada'. 7 Hnool' ga' jnä' wa'ra' jäh' kih' lä'jëe' ba' dsa' kwëeh' dsë' lä'koo' jnä'. Pero lä'jaa' lä'jaa' jne' ga'hñah' jne' lä'koo' te' he' ga'kwa' Dio. Jaa' jmee' koo', hi' jñah' jmee' jyoh'.

8 Kih' hi' sa' ga' ma-jee' goo' hi' lä'kye' kih' dsa' hñii', jwahn', llu' la' kih' cher'mah' ga'jää' hñiiy' lä'koo' jnä'. 9 Pero cher'mah' sa' ga'kwëeh' dsëy' jay' hñiiy' lä'jiih' jmi' chaay', wa' jee' gooy'. Jëeh' llu' ga' he' jee' gooy' lä'koh' ga' he' tu'ja' tuh-dsëy' kih' wa' hi' cha' hi'.

10 Pero kih' hi' ma-na-jee' goo-, jmeen' mada-, (ja' he' hñiin' jwahn', Dio ba' hi' jah'), dsa-më' ta' wa' beey' dsa-nñuh- kyaah'. 11 Cher'mah' ga-beey' øøyh', sa' wa' jee' gooy- kyaah' jñah', o wa' dsa-jee' kyaah' dsa-nñuh- kyaay' ba'. Hi' kih' dsa-nñuh- jwahn', sa' wa' beey' dsa-më' kyaay'.

12 Pero kih' jee' lä-jëë' ga' jñah', jnä' jwahn' (ja' he' Dio). Cher'mah' chaa- jaa- øøh' jne' hi' kyaah' dsa-më' hi' sa' ma-heeh- kih' Dio, hi' cher'mah' heeh- ba' dsa-më' gya' kyaah' øøh' jne' he', sa' wa' beey'. 13 Hi' cher'mah' chaa- jaa- dsa-më' øøh' jne' hi' kyaah' dsa-nñuh- hi' sa' ma-heeh- kih' Dio, hi' cher'mah' heeh- ba' dsa-nñuh- gya' kyaah' øøh' jne' he', sa' wa' beey'. 14 Jëeh', dsa-nñuh- hi' sa' ma-heeh- kih' Dio, ma-na-jngëëy' ta' la' kih' mëy'. Hi' ja-ba' lä-ja- dsa-më' hi' sa' ma-heeh- kih' Dio, ma-na-jngëëy' ta' la' kih' dsa-nñuh- kyaay'. Wa'ra- jah' kih' sa' la' lä-ja-, chih- kyaay' jä' lä- ma-sah' ja-ba'. Pero ta-ko-jñih' tääyh' ko-jøh' ma-na-jngëë' bih'. 15 Pero cher'mah' hi' sa' ma-heeh- kih' Dio ga-beey' dsa-kyaayh', wa' beey' kih'. Cher'mah' ga-la' lä-ja-, sa' la' he- wi' kih' dsa-më' dsa-nñuh- øøh' jne' he- dsa-taayh' ko-jøh'. He- hi' ti' jñän' ba' ga-tëeh' Dio jne'. 16 Jëeh' hne- dsa-më' øøhn', sa' ñeh' hne- che' lä-leh' lääh' dsa-nñuh- kyaah'. Lä-ja- hne- dsa-nñuh-, sa' ñeh' che' lä-leh' lääh' dsa-më' kyaah'.

Wa' heeh' ba' jne' dsa'toohn' lä'koo- ma-tøøhn' la-

17 Lä-jaa- lä-jaa- jne', wa' dsa'toohn' kyaah' he- ga'hñah' jne' kih' Dsa-jøøh' jñän', lä'koo- ma' ga-tëeh' Dio jne'. 18 Cher'mah' ma-ngëë' ma-tuy' jmi-ngo' kyah' lä- ma' ga-tëeh' Dio hne-, jä' ba' hne- lä-na-. Pero cher'mah' sa' ga-tuy' jmi-ngo' kyah' lä- ma' ga-tëeh' Dio hne-, sa' jmee' bii' uuh' jmi-ngo' kyah'. 19 Sa' cha- he- hnøø' jah' ni' miuh- he- ga-wih' jmi-ngo' jñän', o he- sa' ga-wih'. Kih' jee' lä-jë, hnøø' nuuh' jne' mada' kih' Dio ba'. 20 Lä-jaa- lä-jaa- wa' jäy' ba' kih' lä- ma-tääh' ja-, lä'koo- ma' ga-heeyh- kih' Dio. 21 Cher'mah' ma' na-hnëeh' jmeeh-

ta' kih' dsa-, lä'koo- ma' ga-tëeyh' hne-, ta' jmee- cha-miih- huu'dsë-. Pero cher'mah' cha- jwë' kyah' lääh' hñaaah', kwa' be' lääh' hñaaah'. 22 Jëeh' jaa- hi' ma' na-hnëë' jmee' ta' kih' dsa- lä'koo- ma' ga-tëeh' Dio, ma-na-laa' bih' kih' Dio. Pero jaa- hi- sa' na-hnëë' jmee' ta' kih' dsa- lä'koo- ma' ga-tëeh' Dio, na' ma-na-hnëëy' jmeey' ta' he' kih' Cristo ba'. 23 Hmooh' kyaah' ga-laa' Dio jne', he-ja- ta' hnëë' hnäh' hñaaah' mah' jmeeh' ta' kih' dsa- lä-jmii' lä-je-. 24 Lä-jaa- lä-jaa- hnäh' øøhn', wa' tääh' hnäh' kih' lä'koo- ma-tääh' hnäh' na-, lä'koo- ma' ga-heeh' hnäh' kih' Dio.

Nuuh' kih' dsa-më' dsa-nñuh- hi' sa' na-jee' goo-

25 Kih' dsa-nñuh- hi' sa' ma-kaah' dsa-më' hi' kih' dsa-më' hi' sa' ma-kaah' dsa-nñuh-, juu' he- kwan' la- sa' la' mada' kih' Dio. Pero sa' la' kyaah' juu' ta-jmah'. Jëeh' ma-lä-ñih' dsë' Dio kin' he-ja- hlëehn' ju'dsoo' jmah' ba'. 26 Lä'koo- la' jmi' he- tøøhn' na', kih' he-ja- laan', go' llu' ga' he- go'taah' hnäh' lä'koo- ma-tääh' hnäh' na-. 27 Cher'mah' chaa- dsa-më' kyaah', ta' jmee- huu'dsë- beeh' hnih'. Hi' cher'mah' sa' chaa- dsa-më' kyaah', ta' jmee- bii' jeeh' gooh-. 28 Cher'mah' ga-kyaah' dsa-më', sa' la' hlih'. Lä-ja- chih-më' kwaa-, cher'mah' ga-kaay' dsa-nñuh-, sa' jmeey' hlih'. Pero kih' hi- dsa-jee' goo-, jä' cha-miih- huu'dsë- në' kiyh'. Hi' hnoon' wa'ra- jah' kih' ni' miuh- he-ja- sa' jëeh' hnäh'.

29 Ma-ngoo' ya-jäh' jmi', he-ja- na- jwahn' øøhn': Na' ta' cha'në', hih' hi' kyaah' dsa-më', lä'koo- he- sa' kyaah' bih' wa' jmeey'. 30 Hih' hi' ti-meeh- dsë', wa' gaa' dsëy'. Hih' hi' jëë- dsë', wa' jmeey' lä'koo- he- sa' jëë- dsëy'. Hih' ga-nää' la- løø', wa' jmeey' lä'koo- he- sa' cha- kiyh' ba'. 31 Hih' hi' kooh- jmee' he- cha- jmi-gyuu' la-, wa' jmeey' lä'koo- he- sa' jmee' bii' kiyh' ba'. Jëeh' lä-jë he- jëë' jne' jmi-gyuu' la-, he- dsa-ngëë' ba' ja-.

32 Hnoon' wa'ra- jah' kih' sa' cha- ba' he- kih' kah' hnäh' huu'dsë-. Dsa-nñuh- hi- sa' ga' ma-jee' goo-, hi- he' hnaah- Dio,

hnooyh- ha- lä- jee' tih' dsë' Dio ba'. ³³ Pero hi- kyaah' dsa- më', kye- gyih' huu' dsë- kih' he- cha- jmi- gyuu- la-, hnooyh- ha- lä- jee' tih' dsë' mëy' ba'. ³⁴ Lä- ja- ka- läh', kah' ba' la' kih' dsa- më' hi- kyaah' dsa- ñuu- h-, hi- kih' chih- më' kwaa- hi- tääh' hñii'. Chih- më' kwaa- he', hnaah- gyih' Dio, ngëëy- hñiiy' kyaah' jmi- lle' kiyh' kih' Dio. Pero hi- na- jee' goo-, kye- gyih' huu' dsë- kih' he- cha- jmi- gyuu- la-, hnooyh- ha- lä- jee' tih' dsë' dsa- ñuu- h- kyaay' ba'. ³⁵ He- la- ma- jwahn' mah' jmää' ta' kyah' hnäh'. Ja- he- hnoon' han' kyah' hnäh'. Hnoon' go'taah' hnäh' lä- koo- lle' kyah' hnäh' mah' hnaah' hnäh' Dsa- jøøh' jnän' lä- kaa- tuh- hoh' hnäh'.

³⁶ Cher' mah' jaa- dsa- chaa- chih- më' kyaa' hi- ma- tē' jī- ñe- jee' gooy-, hi- cher' mah' jmeey- huu' dsë- sa- sooh- jāy' hñiiy', hi- laay', jmee- bii' jee' gooy-, wa' jee' gooy-. Jēeh' lä- ja- lla- dsëy', sa- la' hñiih'. ³⁷ Pero cher' mah' chaa- jñah' hi- ma- jmeey' koo- ba' huu' dsë-, hi- sa- la' kyaah' he- wii', jmeey' lä- koo- hyoh- dsëy' ba', cher' mah' ma- jmeey' koo- ba' huu' dsë- sa- kwaay' chih- më' kyaa' jee' goo-, he- jmeey' llu' ba' ja-. ³⁸ Heh' lä- ja-, cher' mah' hi- ga- kwaa' chih- më' kyaa' jee' goo-, jmeey' llu' ba' ja-. Pero cher' mah' sa- ga- kwaay' jee' goo-, llu' ga' he- jmeey' lä- ja-.

³⁹ Dsa- më' hi- na- jee' goo-, laay' kyaa' jaa- dsa- ñuu- h- lä- hih' kih' ley, ta- ko- jiih' chaa- dsa- ñuu- h- kyaay'. Pero cher' mah' ga- juu' dsa- ñuu- h-, ma- cha- jwë' kiyh' jee' gooy- ka- läh' kyaah' hi- tih' dsëy', la- ra- laa' jaa- dsa- ñuu- h- hi- ma- heeh- juu' kih' Dio. ⁴⁰ Hi- jnä' laan-, llu' ga' la' kiyh' cher' mah' ga- jāy' hñiiy'. Pero sa- la' kyaah' huu' dsë- ta- jmah' he- ma- jwahn' lä- na-, jēeh' kyaah' ba' jnä' jmi- lle' kih' Dio.

8

Ma' he- kwēeh- dsa- dio hi- na- laa- kaah- dsa-

¹ Na' ngēen' juu' kyah' hnäh' kih' ma' he- kwēeh- dsa- dio hi- na- laa- kaah- dsa-. Lä- jēē- ba' jne' kyuu- h- jne' ma' miih-. Hi- ta- la- kih' he- kyuu- h- jne',

he- ja- gwa' jmää- n' hñaa- n' kaah'. Pero he- hnää' jne' dsa- kyaahn', he- na- kwa- be' he- dsa- toohn' cha- ga' miih- llu' kyaah' Dio. ² Hi- laa' kyuu- h- cha- miih-, sa- ga' ma- kyuu- yh- lä- koo- te' lle' lä- kyuu- yh-. ³ Pero jaa- hi- hnää' Dio, kyuu- ba' Dio hi- he'.

⁴ Kih' ma' he- lla- dsa- cha- nē' dio hi- na- laa- kaah- dsa-, ma- ñe' ba' jne' sa- cha- he- laa' dio he' ni- miih- jmi- gyuu- la-. Jaa- ba' Dio chaa-. Sa- chaa- ga' jñah' Dio. ⁵ Ma- ke- gyuu- h- hwa' la- jäh' dsa- chaa- ja- hi- jaa- dio, (jēeh' ma- ra- he- chaa- jwēē' dio, hi- lä- ja- chaa- jwēē' dsa- kaah' ka- läh'). ⁶ Pero jnä' jne', jaa- Dio ba' chaa- hi- laa' Täa- jnän-. Ga- lä- jē- ba' he- cha-, hñiiy' ba' ga- jmeey', hi- ga- jmääy' jne' mah' jmää' jne' kiyh'. Hi- jaa- ba' Dsa- jøøh' jnän' chaa-. Hi- he' he' Jesucristo. Ta- la- kiyh' ba' cha- ga- lä- jē-, lä- ja- ta- la- kiyh' ba' chaa- jne' ka- läh'.

⁷ Pero ja- lä- jēē- kyuu- h- ha- lä- la' juu' la-. Ko- laa' hi- ma- tēē- jmee- he' kih' dio hi- na- laa-, gwa' huu' dsë- kiyh' kyaah' dio he', wa- ra- ga- kuyh- ma' he- lla- dsa- cha- nē' hi- he'. Kih' he- sa- la' koo- ba' huu' dsë- kiyh', he- ja- laay' mi- sayh' hñiiy'. ⁸ Dsoo' ba', ja- kyaah' he- kih- hih- jne' na-, jmee- he- hnää' Dio jne'. Ja- kyaah' he- kih- hih- jne' na-, jmee- lee' jne' lluu' ' cha- ga' miih-, ni- sa- jän' hñiih' cher' mah' sa- ga- kihn' lä- jē- nēē' he- cha-.

⁹ Ma- ke- na- ngē- jne' jwē' kih' hih- n' wa' he- cha- he-, hnøø' leeh- jne' mah' sa- täh- hi- sa- la' koo- ba' huu' dsë- kih', kwaat- jnän-. ¹⁰ Cher' mah' chaa- jaa- hi- sa- la' koo- huu' dsë- kih', ga- jēēy' hnäh', hi- ma- kyuu- h- miih-, tääh' hnäh' nē' mes- koo' jee' tääh' heeh- kih' dio hi- na- laa- he', goo- la' kiyh', ja- lä- hee' dsëy' kuyh- he- ma- lla' dsa- cha- nē' heeh- ja-. ¹¹ He- ja-, dsoo' kyah' hnäh' hi- ma- kyuu- h- miih-, täh- øøh' hi- sa- cha- be' kih', hi- kih' hi- he' ba', ga- juu' Cristo. ¹² Lä- ja-, cher' mah' ga- jmeeh' hnäh' hñaa- hoh' kih' øøh' jne', hi- jmeeh- hnäh' sa- kyee' huu' dsë- kih' hi- sa- cha- be' kih', he- ma- hlääh- hnäh' kih' Cristo ba' ja-. ¹³ He- ja- cher' mah' ma' he- kih' jne', jmeen' täh- jaa- øøhn', mo- so- kih'

ga' jne' ka-läh' ngo' jih' koh' mah' sa' jmeen' tēh' øøh' jne'.

9

Na-ngē' jwē' apóstole hyoh' miuh' he-jmee' bi' kiyh'

¹ ¿Che' sa' laan' apóstol laah' hnäh'? ¿Che' sa' na-ngēn' jwē' jmeen' lä'koo' jmee' jñah' apóstole? Jēeh', ma'ra' he- ga' jēēn' Jesús Dsa-jøøh' jñän'. Hi' kih' he- ga' heeh' hnäh' juu' kiyh', he- ja- jmee' lii' ta' he- jmeen' kih' Dsa-jøøh' jñän'. ² Cher'mah' kih' jñah', sa' laan' apóstol, pero kyah' hnäh' ma'ra' ju'dsoo' laan'. Jēeh', lä'llu' he- kyaah' hnäh' Dsa-jøøh' jñän', he- ja- jmee' lii' ma'ra' he- laan' apóstol.

³ Juu' la- jmää' lään' hñiin' kih' hi- sa' taah- jnä' ta'. ⁴ ¿Che' sa' na-ngē' jnääh' jwē' he- hñah' jnääh' he- kih' hih' jnääh'? ⁵ ¿Che' sa' na-ngē' jnääh' jwē' jää' jnääh' dsa-mē' hi- laa' øøh' jne' lä'koo' jmee' jñah' apóstole, ja-ba' lä'koo' jmee' øøh' Dsa-jøøh' jñän' kyaah' Pee' ka-läh'? ⁶ ¿Che' ma-la' jnä' ba' kyaah' Bernabé jmee' bi' jmee' jnääh' ta' mah' jnääh' jnääh' he- kih' hih' jnääh'? ⁷ ¿Ha- chaa- hløø' hi- tääh' jmee' ta' kwaat' kih' hñii'? ¿Ha- chaa- hi- jmee' ta' koo' hwa' mah' sa' kuyh- he- jngēy-? ¿Ha- chaa- hi- hää' koo' nää' jah' mah' sa' hiyh' juh' kih'? ⁸ ¿Che' laah' hnäh' hlēehn' he- la- lä'koh' hlēehn' wa' hi- cha- hi'? ¿Che' sa' na-sii' lä'ja- nē' ley? ⁹ Jēeh', nē' ley kih' Moisé na-sii': "Ta' kii- hoo' kya' jee' jmeey' ta'." He- ga' jah' Dio lä'ja-, ja' ma-la' kih' kya' ja- ma' kyey- huu'dsē-. ¹⁰ He- kyey- huu'dsē- jnä' jne' ba' ja-, he- ja- ba' ja- na-sii' lä'ja-. Jēeh', hi- mi'llu' hwa', lä'kye- hi- mi'llu' mi'ju-, ma'ra' he- cha- o-jøh' dsē- kiyh' liyh' kih' ta' he- jmeey' ja-. ¹¹ Mi'ju- he- la' kih' Dio ga' jñee' jnääh' neh' tuh-hoh' hnäh', he- ja- ¿che' jmee' hii- cher'mah' ga' ngii' jnääh' miuh' he- cha- kyah' hnäh'? ¹² Cher'mah' jñah' ba' cha- jwē' kih' hyoyh' he- cha- kyah' hnäh', cha-ga'miuh- na-ngē' jnääh' jwē' hñah' jnääh' he- ja-.

Hi' ma'ke' cha- jwē' jmee' jnääh' lä'ja-, sa' ga' chu' jnääh' ni' miuh' kyaah' hnäh'.

Ga'kwēeh' ba' dsē- jnääh' mah' sa' jmee' dsa- jyoh' huu'dsē- jee' kwa- jnääh' ju'hmeē' kih' Cristo. ¹³ ¿Che' sa' ñeh' hnäh', lä'jēē' hi- jmee' ta' he' neh' gwah', kyaah' ja-ba' he- dsa-ka' dsa- neh' gwah' ja- jnä- he- kuyh-? Hi' lä'ja-, hi- jmee' ta' nē' na'hyoo', kuyh- kih' he- dsa-ka' dsa- nē' na'hyoo' ja-. ¹⁴ Lä'ja- ka-läh', ga' jmee' Dsa-jøøh' jñän' mada', hi- na-hñaa' kwa- ju'hmeē', ta' kih' ju'hmeē' ja-ba' wa' kuyh-.

¹⁵ Pero jnä', ni' koo- hä' sa' ma-ngiin' he- ja- kyah' hnäh', ni' sa' siin' lä'la- mah' kwēeh' jnä' miuh' he- cha- kyah' hnäh'. Llu' ga' he- juun' kyohn' lä'koh' ga' he- jñuuh' dsa- kin' he- chaan- llu' he- sa' koon' jñeen' he- kwan' juu'. ¹⁶ Pero sa' cha- he- kih' he- jmää- hñiin' jøøh' he- kwan' ju'hmeē' kih' Cristo. Jēeh', ma-na-hä' goon', he-ja- jmee' bi' kin' kwan' juu' na-. Jwii' jnä' cher'mah' sa' ga'mi'ten' he- kwan' ju'hmeē' kiyh'. ¹⁷ Cher'mah' hyoh- dsēn' kwan' juu' kih' Dio, hyoh- ba' jnä' jñeen'. Hi' ma'ke' sa' hyoh- dsēn' jmeen' ta' la-, ma'ra' he- mi'ten' ba' ta' he- hä' goon'. ¹⁸ ¿Hee- ba' jñeen' ja-? He- chaan- llu' he- sa' koon' jñeen' he- kwan' ju'hmeē' kih' Cristo. He- ja- ba' ja- jñeen'. Kih' he-ja-, sa' ngiin' ni' miuh' he- cha- kyah' hnäh' lä'koo- na-ngēn' jwē' jmeen'.

¹⁹ Ni' jaa- sa' chaa- hi- jmee' hih' kin', he- jmeen' lä'ja-. Pero ma'ra' he- jmee' ba' jnä' ta' he' kih' lä'jēē' mah' lä'ja- leeh' ga' jnä' jwēē' dsa- kih' Cristo. ²⁰ He-ja- jee' kih' judiu, jmää- hñiin' lä'koo- jaa- judiu, mah' leehn' dsa- judiu. Hi' jee' kih' hi- mi-te' ley (ma'ke' sa' jmee' ley hih' kin') jmeen' lä'koo- hi- mi-te' ley ba', mah' lä'ja- leehn' dsa- hi- mi-te' ley ja-. ²¹ Hi' kih' hi- sa' kyuu- ley, lä'koo- he- sa' kyuu- ley ba' jmeen', mah' lä'ja- leehn' dsa- hi- sa' kyuu- ley. (Pero ja- kih' he- sa' kyaahn' ley kih' Dio, mi-te' ba' jnä' ley kih' Cristo.) ²² Hi' jee' kih' hi- sa' beē' huu'dsē- kih', ga' jmää- hñiin' lä'koo- he- sa' beē' huu'dsē- kin'. Hi' jee' kih' jee' lä'jēē', kwee- ba' ga' jmeen' kyaayh', mah' lä'ja- jnøøhn' ha- lä' jee' lään' ko'llaa'

dsa-. ²³ Kwaat~ kih' ju'hmëë' ba' jmeen' he- la-, mah' ko-jøh' ba' lä'cha- he- llu' kin' kyaah' hi- nuu- ju'hmëë' he- kwan' la-.

²⁴ Neh' ba' hnäh', jee' hlii- jwëë' dsa-, jaa- ba' hi- lih'. Hi- he' lle' kih' hyoh' jñee'. Lä'ja- hnøø' kwah' hnäh' be' jee' hnaah' hnäh' Dio mah' lä'ja- hñah' hnäh' koo- he- la' kwa' Dio. ²⁵ Lä'jëë' hi- hnøø' lih' jee' kooy', mi-lluuy' hñiyy' kih' lä'jë' he- jmee' jwiih' kiyh' mah' liyh' koo- coron he- dsa-heë'. Pero jne' mi-lluun' jne' hñaan' mah' leh' jne' koo- coron he- sa' heë' jih'koh'. ²⁶ Lä'ja- jnä' ka-läh', ngoo' ba' jnä' kwan' be' ha- jee' lihn' koo- coron. He-ja- sa' jmeen' wa' la' cha- la', lä'koo- jaa- hi- te- jah- jwë' në' lle'. ²⁷ Heehn' hñiin' wi' ba', ni' miih- sa' kwan' jwë' kih' jmi-ngo' jmee' hih' kin'. Lä'na- ba' jmeen', mah' sa' jän'ta- koo' ma-la- ma-kwan' ju'hmëë' kih' jñah'.

10

Sa' wa' jmeen' ko-jøh' kyaah' hi- jmää- jøøh' dio hi- na-laa' kaah' dsa-

¹ Hnoon' wa' lä-dsooh' hoh' hnäh' øøhn', lä'koo- ga-la' kih' dsa- ma-gyuh- jñän'. Ga-lä'jëë' ba' ga-nää' lä' ngoo' jni'. Hi' ga-ngëëy' jee' jmi-ñeeh'. ² Lä'llu' he- ga-ngëë' dsa- he' ko-jøh' kyaah' Moisé jee' ma' hii' jni' hi' ta' jee' jmi-ñeeh', he-ja- la' lä'koh' he- ga-taayh' ko-jøh' ga-saa- dsa- he' jmi- kyaah' Moisé mah' leey' koo- kyaayh'. ³ Ga-lä'jëë' ba' ga-kuh' he'ñi' he- ga'cheë' Dio. ⁴ Ga-lä'jëë' ba' ga-hih' jmi- he- ga'cheë' Dio. Sa' ma' la' wa' he- cha- he- jmi-gwa- he- ga'jmeë' Dio ga-hya- dsoh' mi'kuu'. Hi' mi'kuu' ja-, sa' ma' la' wa' he- cha- he- mi'kuu', ma' laa' hñi' Cristo hi- ma' jmee' ko-jøh' kyaayh'. ⁵ Pero miih- go-te' ba' dsa- he' ga'jmeë' he- tih' dsë' Dio. He-ja- jwëë' ga' ga'juu' hwa' kii- ja-.

⁶ He- ga-la' lä'ja- kih' dsa- he', he- ja- kwëëh' jne' nuuh' mah' sa' wa' heë' dsë- jne' jmeen' he- hliih' lä'koh' ga'jmeë' dsa- he'. ⁷ Ni' ta' wa' jmää- jøøh' dio hi- na-laa' kaah' dsa-, lä'koh' ga'jmeë' dsa- he'. Lä'koo- jäh' jee' na-sii- juu' kih'

Dio: "Ga-taah' lä'jëë' dsa- ga-kuh' ga-hih', ja-ga' ga-taayh' ga'jmeëy' wa' la' cha- la'."

⁸ Ni' ta' wa' kaah' jne' wa' hi- cha- hi-, lä'koo- ga'jmeë' dsa- he'. Jëeh' kyaah' koo- jmi' ba' ga'juu' gyii' hnë- mil dsa- he'.

⁹ Ni' sa' wa' koo' jne' kyaah' he- jøh- dsë' Dsa-jøøh' jñän', lä'koo- ga'jmeë' ko-llaa' dsa- he' mah' ga'jngiih' miih- kiyh'. ¹⁰ Sa' wa' cha- wa' hää' jne' Dio, lä'koo- ga'cha- ga'häa' dsa- he', mah' ga'jngiih' ángel kiyh'.

¹¹ He- ga-la' lä'ja- kih' dsa- he', he- ja- kwëëh' jne' nuuh', hi' ma-na-sii- jñän' mah' lä'leeh' jne' hi- chaa- na' jee' ga-dsaa' jmi' he- tøøhn' la-. ¹² Lä'ja-, kih' hi- jmee' hu' dsë- sa' cha- he- kih' jeh' dsëy', hnøø' liiyh' mah' sa' täyh'. ¹³ Wa' he- cha- he- he- wi' he- jëë' jne', ja-ba' lä'ja- ma-jëë' jñah'. Pero Dio llu' dsëy'. Sa' kway' jwë' ngëë' jne' koo- he- hweh- ga' he- mo-so' tää' jne'. Wa'ra- ga-të' jee' jëë' jne' he- wi' ja-, kwa' ba' Dio be' ha- lä' jee' lää' jne' hi' lä'ja- kwëëh' dsë- jne'.

¹⁴ He-ja- jwëëhn' hnäh' øøhn' hi- hnaan'. Hää' hnäh' hñaa' cha-miih'. Mo-to' jmee- hnäh' juuh' kih' dio hi- na-laa' kaah' dsa-. ¹⁵ Hlëëhn' hnäh' lä'koo- dsa- hi- kyuh'. Kye- da' hnäh' kwaat' ha- lä' ngoo' juu' he- hlëëhn' hnäh'. ¹⁶ Lä' ma' hih- jne' kyaah' wa'kyaah' he- na-jøø, kwa- jne' ti'hmaah' kih' Dio, la' kwaat' hih- jne' jma- kih' Cristo ba' ja-, hi' lä'ja- ma-laa' jne' koo- ba' kyaayh'. Hi' lä' ma' kih- jne' he'ñi' he- ti-llooh- jne', he- jmee- jne' kwaat' jmi-ngo' kih' Cristo ba' ja-, hi' lä'ja- ma-laa' jne' koo- ba' kyaayh' ka-läh'. ¹⁷ Ma'ke' jwëë' jne', koo- ba' laa' jne' jee' lä'jëë' jne'. Jëeh', koo- ba' la' he'ñi' he- kih- jne'.

¹⁸ Jëë' da' hnäh' ha- lä' ga-la' kih' dsa- Israel hi- ga-kuh- jah' hi- ma' dsa-jää' dsa- në' na'hyoo', ga-laay' koo- ba' kyaah' Dio juu' na'hyoo' ja-. ¹⁹ He- jwahn' lä-na-, ja- he- jwahn' kyeë' jwërte dio hi- na-laa' kaah' dsa-, ni' ngo' he- lla' dsa- cha'në' dio he', sa' cha- he- la' ni' miih-. ²⁰ Lä'la- ba' jwëëhn' hnäh', lä'koo- jmee' hi- sa' ma-heeh' kih' Dio, wa'ra- ga'llay' miih- he- cha- kiyh' cha'në' dio hi- na-laa' he', he- kwëëyh' hi-sa'llu'

ba' ja-, ja- he- kwëëyh~ Dio jnän` ja-. Sa- hnoon' jmeeh' hnäh' kō-jōh' kyaah' hī-sa-llu'. ²¹ Cher'mah' ga-hih' hnäh' he- kwa- Dio, mo-so- le' huh' hnäh' he- kwa- hī-sa-llu'. Cher'mah' ga-taah' hnäh' ga-ku' ga-hih' hnäh' he- lla- Dio nē' na'mes~, mo-so- le' kuh'huh' hnäh' nē' mes~ kih' hī-sa-llu' ka-läh'. ²² ¿Che' ja- he- hnøøh' jne' ha- lä- jee' lä'llih- Dio he- jmee- jne' lä-ja-? ¿Che' cha- ga- be' jnän, lä-kōh' ga- kiyh'?

Wa' hnøøhn' he- llu' kih' øøh' jne'

²³ Ga-lä-jē- ba' na-ngen' jwē' jmeen~, pero ja- lä-jē- jmää' ta'. Ga-lä-jē- ba' na-ngen' jwē' jmeen~, pero ja- lä-jē- kwa- be' jnän` jee' hnääh- Dio. ²⁴ Sa- wa' hnøøhn' he- llu' jnän` hñaan', wa' hnøøhn' he- llu' kih' jñah' ba'. ²⁵ Kuh' ba' hnäh' ga-lä-jē- ngo' he- hnñ- dsa- jee' jngëëyh- jah'. Ta- ngñ- hnäh' ni- miih- juu' mah' sa- jmeeh' hnäh' cha-miih- hñdsē-. ²⁶ Jëeh', kih' ba' Dio la- jmi-gyñ- la-, hi- lä-ja- lä-jē- he- ga- cha- nē' kih', kih' bih' la' lä-jē-. ²⁷ Cher'mah' jaa- hī- sa- ma-heeh- kih' Dio ga-tëëyh' hnäh' mah' go'kuh' hnäh' kiyh', hi- gwa- hoh' hnäh' go'nääh' hnäh', ja- go-kuh' ba' hnäh' ga-lä-jē- he- llay-. Ta- ngñ- hnäh' ni- miih- juu' mah' sa- jmeeh' hnäh' cha-miih- hñdsē-. ²⁸ Pero cher'mah' chaa- hī- ga-jäh': "Ngo' he- ma-lla' dsa- nē' na'hyoo' ba' na-", ta- kuh- hnäh' ga- ja-, mah' la' llu' kih' hī- ma-mi-jnäa- juu' ja-. Lä-ja- sa- jmeey' jyoh' hñdsē- he- jmee' jwñh- kiyh'. Jëeh', kih' ba' Dio la- jmi-gyñ- la- hi- lä-ja- lä-jē- he- ga- cha- nē' kih', kih' bih' la' lä-jē-. ²⁹ Ja- he- hlëëhn' kih' hñdsē- kyah' hnäh'. He- hlëëhn' kih' hñdsē- kih' jñah' ba' na-, mah' sa- jmeey' jyoh' hñdsē- he- jmee' jwñh- kiyh'. ¿He-la' ha' dsa- kin- he- na-ngen' jwē' jmeen` cher'mah' kō-ja- la' hñdsē- kiyh'? ³⁰ Cher'mah' kwan- ti'hmaah' kih' Dio kih' he- kuhn-, ¿he-la' hlëëh' dsa- wñ- kin- kih' he- kuhn- he- ja-? ³¹ Hi- kwee- ba' la' kih' lä-jē-, cher'mah' kuh-huh' hnäh', o he- ga- jmeeh- hnäh', jmee' hnäh' lä-jē- lä-kōo- lle- kih' ba' mah' lä-ja- wa' la' jñh- kih' Dio jnän`. ³² Ta- jmee- hnäh' jeh' dsē' dsa- judiu, ni- hī-

sa- laa' judiu, ni- hī- laa' kyaa' Dio ka-läh'. ³³ Jmee' hnäh' lä-kōh' jmee- jnä' ba'. Jëeh' jmeen- bii' hnoohn- ha- lä- jee' tih' dsē' dsa- kyaa' lä-jē- he- jmeen-. Sa- hnoohn- he- llu' ki- hñiin-, hnoohn- he- llu' kih' ga-lä-jë- ba' mah' lääy'.

11

Juu' kih' dsa- hī- jlē- ka'lle'

¹ Jmee' hnäh' lä-kōo- jmee- jnä', jëeh' jnä' jmeen- lä-kōo- ga- jmee' Cristo.

² Chaan- llu' cha-miih- lä-kōo- tääh' hnäh' øøhn-, jëeh', ga-lä-jē- jñih- ba' dsa-lä-dsooh- hoh' jnä', hi- chooh' ba' hnäh' kōo- hweh- juu' he- ma-hlëëhn- hnäh'. ³ Hnoon' lä-ngëeh' hnäh', Cristo laa' to-nē' kih' lä-jë- dsa-ññh-, hi- lä-ja- laa' dsa-ññh- kih' dsa-mē', lä-ja- laa' Dio kih' Cristo ka-läh'. ⁴ La' o-hih- kih' dsa-ññh- cher'mah' jlē- ka'ley' wa-ra- ga-tē- jee' ngñy' kiyh' kih' Dio o wa-ra- ga-ngëëy' juu' kih' Dio cha-nē' dsa-. ⁵ Lä-ja- ka-läh' la' o-hih- kih' dsa-mē' cher'mah' sa- na-jlē- ka'ley' wa-ra- ga-tē- jee' ngñy' kiyh' kih' Dio o wa-ra- ga-ngëëy' juu' kih' Dio cha-nē' dsa-. Heh' lä-ja-, la' lä-kōo- he- na-tñ- kwah- lley'. ⁶ Cher'mah' jaa- dsa-mē' sa- jlē- lle', llu' ga- wa- tiy' lley' go-te-. Pero cher'mah' laay' la' o-hih- kiyh' he- tiy' lley' o he- jmeey' kwah-, he-ja- wa- jlē- ba'. ⁷ Sa- sooh- kih' dsa-ññh- jlēy' lley', jëeh' laay' heeh- kih' Dio, mah' mi-jnäy- ha- lä-kōo- jøøh' laa' Dio. Pero dsa-mē' mi-jnäa- ha- lä-kōo- jøøh' laa' dsa-ññh-. ⁸ Dsa-ññh- sa- ya-hëë' kih' dsa-mē', dsa-mē' ba' ya-hëë' kih' dsa-ññh-. ⁹ Lä-ja- ka-läh', sa- ga-jmäa' Dio dsa-ññh- mah' le' llu' kih' dsa-mē', ga-jmäy' dsa-mē' mah' le' llu' kih' dsa-ññh- ba'. ¹⁰ Kih' he-ja-, hi- kwaat- kih' ángele ka-läh', jmee- bii' jlē- dsa-mē' lle' mah' jmee' lii- chaa- hī- kye- nē' kiyh'.

¹¹ Pero he- tøøh' jne' kyaah' Dsa-jøøh' jnän, ja- ma-la- dsa-ññh- laa' kwaat-, ja-ba' lä-ja- laa' kwaat- dsa-mē' ka-läh'.

¹² Jëeh', lä-kōh' ya-hëë' dsa-mē' kih' dsa-ññh-, ja-ba' lä-ja- kih' dsa-mē' dsa-lä-cha- dsa-ññh-. Lä-uu' ba' hwëë-

kih¹ Dio. ¹³ Kye⁻ da¹ hnäh¹ kwaat[~] hñaa¹ hnäh¹, ¿che¹ sa⁻ laah¹ hnäh¹ sa⁻ jnä¹ llu¹ wa⁻ra⁻ ga⁻ngü¹ jaa⁻ dsa⁻më¹ kih¹, kih¹ Dio ma¹ sa⁻ na⁻ jlë⁻ lley? ¹⁴ Lã⁻koo⁻ jmee⁻ jne¹ he⁻ tøhn¹ jmi⁻gyu¹ la⁻ lã⁻koo⁻ la¹ kih¹ dsa⁻ñu¹, mi⁻jnä¹ he⁻ la¹ o⁻hih¹ kiyh¹ he⁻ kway⁻ jwë¹ kwa¹ jñu⁻ lley. ¹⁵ Pero kih¹ dsa⁻më¹, kah¹ ba¹ la¹. Jnä¹ llu¹ kiyh¹ he⁻ kway⁻ jwë¹ dsa⁻kwa¹ jñu⁻ lley. Jëeh¹, dsa⁻më¹, ga⁻hyoyh¹ jñu⁻ lley kyoo⁻ mah¹ jlë¹ lley lla⁻ he⁻ ma¹ jlëy¹ kyaah¹ hmi¹h⁻. ¹⁶ Cher¹ma¹ chaa⁻ hi⁻ hnø¹ ti¹choo¹ juu¹ kih¹ juu¹ he⁻ hlëehn¹ la⁻, hnø¹ lã⁻ñey⁻ ha⁻ lã⁻ la¹ kyaa¹ jnääh¹. Jëeh¹ koo⁻ nëë¹ ba¹ he⁻ tēē¹ jnääh¹ jmee⁻ jnääh¹ hi⁻ lã⁻ja⁻ lã⁻kaa⁻ gwah⁻ kih¹ Dio.

Mi⁻kwayh¹ ma⁻nñu¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹

¹⁷ Pero ta¹ jyoh¹ ko⁻taa⁻, sa¹ chaan⁻ llu¹ lã⁻koo⁻ jmeeh⁻ hnäh¹. Jëeh¹, jee¹ dsa⁻ñeeh⁻ hnäh¹, cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ hliih¹ jmeeh⁻ hnäh¹ lla⁻ he⁻ ma¹ jmeeh⁻ hnäh¹ he⁻ llu¹. ¹⁸ To⁻në¹ he⁻ ja⁻, ma⁻nuun¹ kyah¹ hnäh¹ he⁻ sa¹ hii¹ koo⁻ ba¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹ jee¹ dsa⁻ñeeh⁻ hnäh¹. Hi¹ jee¹ llah¹ laan⁻ dsoo¹ ba¹. ¹⁹ Jëeh¹, go⁻laan⁻ jmää¹ kyah¹ hnäh¹ he⁻ tääh¹ hnäh¹ lã⁻ja⁻ mah¹ lã⁻lee¹ hii⁻ na⁻ hi⁻ hnaah⁻ Dio hi⁻ lã⁻lee¹ hii⁻ na⁻ hi⁻ sa¹ hnaah⁻ Dio. ²⁰ Cher¹ma¹ lã⁻ja⁻ tääh¹ hnäh¹, jee¹ dsa⁻ñeeh⁻ hnäh¹, ja⁻ ma⁻nñu¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹ ja⁻ kuh⁻ hnäh¹. ²¹ Jëeh¹, wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ hor⁻ kuh⁻ hnäh¹, lã⁻jaa⁻ lã⁻jaa⁻ hnäh¹ dsa⁻lã⁻jää¹ kuh⁻huh¹ hnäh¹ he⁻ go⁻kye⁻ hnäh¹. Hñaa¹ ba¹ hnäh¹ kuh⁻huh¹ lã⁻jiih¹ dsa⁻lã⁻hee¹ hnäh¹ mah¹ ko⁻llaa¹ jã⁻ kyaah¹ kyoo¹. ²² ¿Che¹ sa⁻ cha⁻ cha⁻neh⁻ kyah¹ hnäh¹ jee¹ go⁻taah¹ hnäh¹ kuh⁻huh¹ hnäh¹? ¿He⁻ la¹ mi⁻kwa¹h¹ hnäh¹ hi⁻ lã⁻ kyaa¹ Dio, mah¹ lleh⁻ hnäh¹ o⁻hih¹ kih¹ hi⁻ sa¹ kye⁻ ni¹ miih⁻ he⁻ kuh⁻hih¹? ¿Hee⁻ ba¹ na⁻ jwëëhn⁻ hnäh¹? ¿Che¹ jwëëhn⁻ hnäh¹ jmeeh⁻ ba¹ hnäh¹ llu¹? Ni¹ miih⁻ sa¹ jwëëhn⁻ hnäh¹ lã⁻ja⁻.

²³ Jëeh¹, kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹ ga⁻hyohn¹ juu¹ la⁻, ja⁻ba¹ he⁻ ma⁻hlëehn⁻ hnäh¹ jãä¹. Hwë¹ he⁻ ga⁻ngëëy¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹ ja⁻, ga⁻kay¹ he⁻ñiih⁻. ²⁴ Mah¹ ga⁻kway⁻ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio. Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻,

ga⁻llaay¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻ mah¹ ga⁻jãyh¹: “Hee⁻ la⁻, kuh⁻ hnäh¹. He⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo¹ kin¹. Ta⁻la⁻ kyah¹ hnäh¹ kwaan⁻ hñiin⁻ juun¹. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ lã⁻la⁻ mah¹ lã⁻dsooh⁻ hoh¹ hnäh¹ kin¹.” ²⁵ Ja⁻ba¹ lã⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ kyaah¹ wa⁻kyaah¹, ma⁻ngëë⁻ ma⁻kuyh⁻ ma⁻nñu¹. Ga⁻jãyh¹: “Wa⁻kyaah¹ la⁻ la⁻ hmoo¹ hmëë⁻ he⁻ jmeen⁻ kyaah¹ jma⁻ kin¹. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ lã⁻la⁻, ga⁻lã⁻jë⁻ jiih⁻ ma¹ huh¹ hnäh¹, mah¹ lã⁻dsooh⁻ hoh¹ hnäh¹ kin¹.” ²⁶ Lã⁻ja⁻, lã⁻jë⁻ jiih⁻ ma¹ kuh⁻ hnäh¹ he⁻ñiih⁻ la⁻, hi¹ ma¹ huh¹ hnäh¹ he⁻ haa¹ neh⁻ wa⁻kyaah¹ la⁻, he⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ juu¹ he⁻ ga⁻juu¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹ ba¹ na⁻, lã⁻ ma⁻ngoo¹ ja⁻ba¹ lã⁻jiih¹ jãyh¹ ka⁻läh¹.

²⁷ He⁻ja⁻, cher¹ma¹ hi⁻ ga⁻kuh⁻ he⁻ñiih⁻, hi¹ ga⁻hiyh¹ he⁻ haa¹ neh⁻ wa⁻kyaah¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹, hi¹ lã⁻ ma⁻ngoo¹ bih¹ jmeey⁻ he⁻ hliih¹, ma⁻na⁻bãäy⁻h⁻ dsoo¹, kih¹ he⁻ mi⁻kwayh¹ jmi⁻ngo¹ kyaah¹ jma⁻ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹. ²⁸ Lã⁻jaa⁻ lã⁻jaa⁻ hnäh¹ hnø¹ kah¹ da¹ hnäh¹ kwaat[~] che¹ sa¹ hñii¹ hñu⁻dsë⁻ kyah¹ hnäh¹, jãä¹ ja⁻ga⁻ kuh⁻ hnäh¹ he⁻ñiih⁻ hi⁻ huh¹ hnäh¹ he⁻ haa¹ neh⁻ wa⁻kyaah¹. ²⁹ Jëeh¹, cher¹ma¹ jmee⁻ gyih¹ he⁻ hliih¹ mah¹ kuyh⁻ he⁻ñiih⁻ hi⁻ hiyh⁻ he⁻ haa¹ neh⁻ wa⁻kyaah¹ ja⁻, he⁻ ngiiy⁻ he⁻ jã⁻ he⁻ hliih¹ në¹ kiyh¹ ba¹ ja⁻. Jëeh¹ sa¹ tooyh⁻ ta¹ jmi⁻ngo¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹. ³⁰ Kih¹ he⁻ja⁻, chaa⁻ jwëë⁻ jee¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ dsaah¹, jwëë⁻ hi⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ be¹ kih¹, lã⁻jiih¹ chaa⁻ ko⁻llaa¹ hi⁻ ga⁻juu¹. ³¹ Pero cher¹ma¹ ga⁻kye⁻ jne¹ kwaat[~] he⁻ hñii¹ hñu⁻dsë⁻ jñän¹, jãä¹ ja⁻ga⁻ kih¹ hih¹n¹, mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ lla¹ Dio ta¹ jñän¹. ³² Hi¹ cher¹ma¹ ga⁻llay¹ ta¹ jñän¹, Dio ba¹ he⁻ hi⁻ heeh¹ jne¹ wi¹, mah¹ sa¹ dsa⁻nøøn¹ cha⁻je⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ hi⁻ sa¹ ma⁻heeh⁻ juu¹ kiyh¹. ³³ He⁻ja⁻ øøhn¹, wa⁻ra⁻ ga⁻taah⁻ hnäh¹ kuh¹, ja⁻ jãäh¹ hnäh¹ dsa⁻kyaah¹ hnäh¹. ³⁴ Hi¹ cher¹ma¹ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ kyoh¹, wa⁻lla⁻kuyh⁻ cha⁻neh⁻ kiyh¹, mah¹ sa¹ jã⁻ he⁻ wi¹ në¹ kiyh¹, wa⁻ra⁻ ga⁻jmeey¹ wa⁻la⁻ cha⁻ la¹ jee¹ dsa⁻ñeeh⁻ hnäh¹. Cher¹ma¹ cha⁻ ga⁻ jyoh¹ juu¹, he⁻ ja⁻ mi⁻een¹ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon¹ na⁻jëën⁻ hnäh¹.

12

Lã⁻jë⁻ he⁻ ga⁻hñah¹ jne¹ kih¹ Jmi⁻lle¹ kih¹

Dio

¹ Hnoon' lä'ngëeh' hnäh' miih' øøhn', ha- lä' la' he- ma-hñah~ jne' kih' Jmi-lle' kih' Dio. ² Ñeh' ba' hnäh' ha- lä' ma'jmeeh- hnäh', jää' sa' ga' ma-heeh' hnäh' kih' Dio. Ma' ga'nää' hnäh' ta' la' ta' jnø', ga'kah~ hnäh' jwë' jee' ma' hnaah~ hnäh' dio kaa' hi- na-laa' kaa~ dsa-. ³ He-ja- hnoon' lä'ngëeh' hnäh' ni' jaa- hi- hlëeh' lä' gwa' kih' Jmi-lle' kih' Dio sa' jwäy' dso'jwii' ne' kih' Jesús. Lä-ja- ka-läh' sa' jäyh' jøøh' Jesús, cher'mah' sa' kyaayh' Jmi-lle' Na-jngii'.

⁴ Kah' ba' la' he- ma-hñah~ jne' lä-jaa- lä-jaa- jne' kih' Dio, pero jaa- ba' Jmi-lle' Na-jngii' hi- kwa' lä-jë' he- ja-. ⁵ Kah' ba' la' ta' he- jmeë- jne' lä-jaa- lä-jaa- jne' jee' hnääh~ jne' Dio, pero jaa- ba' hi- laa' Dsa-jøøh' jnän'. ⁶ Kah' ba' la' be' he- ma-tëë' jne' lä-jaa- lä-jaa- jne', pero jaa- ba' Dio hi- jmeë' lä-jë' kih' ga-lä-jëë' jne'.

⁷ Lä-jaa- lä-jaa- jne' ma-hñah~ jne' he- ga'kwa' Jmi-lle' Na-jngii' mah' lä-ja- jä-llu' kih' lä-jëë'. ⁸ Jaa- ga-hyoh' miih- huu'dsë- llu' he- ga'kwa' Jmi-lle'. Jñah' ga-hyoh' he- jmeë' kyauyh~ cha-ga'miih-, he- ga'kwa' ja-ba' Jmi-lle' Na-jngii'. ⁹ Jñah' ka-läh' ga-hyoh' kih' ja-ba' Jmi-lle' ha- lä- jee' lä-dsoo' dsëy' cha-ga'miih-. Hi- jñah' ga-hyoh' ha- lä- jee' mi-hlääy' hi- dsaah' kyaah' be' kih' ja-ba' Jmi-lle' Na-jngii'. ¹⁰ Jñah' ga-hyoh' ha- lä- jmeey' he- juh-gaa-. Jñah' ga-hyoh' juu' he- ngëëy' kih' dsa'. Jñah' ga-hyoh' mah' kay' kwaat~ che' la' kih' Jmi-lle' Na-jngii' he- hlëeh' dsa- o che' la' kih' jmi-lle' hliih'. Jñah' ga-hyoh' hlëëyh' jyoh' juu'. Jñah' ka-läh', ga-hyoh' be' mah' jiiy' juu' he- hlëeh' dsa-kyaayh'. ¹¹ Pero jaa- ba' Jmi-lle' hi- jmeë' lä-jë' he- ja-. Hi- lä-koo- hyoh- dsëy' ba' ti-llooyh~ kih' lä-jaa- lä-jaa-.

Jee' lä-jëë' hi- laa' kyaayh' Dio laay' lä-koo- jaa- ba'

¹² Koo- ba' la' jmi-ngo' jnän', hi- cha- cha-miih- nëë' he- na-ku- na-chah'. Ma-ke' cha-miih- nëë' he- na-ku- na-chah', ma-ra' he- la' ba' koo- jmi-ngo' jee' lä-jë'. Ja-ba' lä-ja- Cristo ka-läh'

kyaah' jne'. ¹³ Jëeh', kyaah' jaa- ba' Jmi-lle' ga-lëë' jne' koo- ba' kyaayh', lä-llu' he- ma-na-saa- jne' jmi- kyaah' Jmi-lle' Na-jngii' kih' Dio. Lä-ja- kih' hi- laa' judiu o hi- sa' laa' judiu, hi- lä-ja- ka-läh' kih' hi- na-hnëë' jmeë' ta' kih' dsa- o cher'mah' sa- na-hnëëy'. Ga-lä-jëë' ba' jne' ma-heeh' jne' kih' jaa- ba' Jmi-lle'.

¹⁴ Heh' jmi-ngo' jnän', sa- la' koo- ba' jee' lä-jë', cha-miih- jee' na-ku- na-chah'. ¹⁵ Cher'mah' ma-tiin' ga-jäh': "Sa- laan' ma-gooh-, he-ja- sa' na-jnään' kih' jmi-ngo' kyah'", pero ma-ke' ma-jäh' lä-ja-, ma-ra' he- na-jnää' ba' kih' jmi-ngo' jnän'. ¹⁶ Hi- cher'mah' lo-gwan' ga-jäh': "Sa- laan' mi-nëh', he-ja- sa' na-jnään' kih' jmi-ngo' kyah'", pero ma-ke' ma-jäh' lä-ja-, ma-ra' he- na-jnää' ba' kih' jmi-ngo' jnän'. ¹⁷ Cher'mah' lä-kaa- jmi-ngo' jnän', la' koo- mi- mi-në' juuh-, ¿hee- kyaah' ja- nuu' jne'? Hi- cher'mah' lä-kaa- jmi-ngo' jnän', la' koo- to-gwa' juuh-, ¿hee- kyaah' ja- he- taah' jne' jmeë'? ¹⁸ Pero Dio ga-jmeë' na-ku- na-chah' jmi-ngo' jnän', lä-koo- la- dsëy'. ¹⁹ Cher'mah' koo- nëë' ba' la' lä-kaa- jmi-ngo' jnän', mo-so' la' lä-koo- jmi-ngo' he- kye' jne'. ²⁰ Pero ja- lä-ja- la' jmi-ngo' jnän'. Na-ku- na-chah' cha-miih- nëë', hi- jee' lä-jë' koo- ba' la'. ²¹ Sa' le' jäh' mi-nën' siih' ma-goon-: "Sa- jmeë' bii' hne- kin-." Ni' sa' le' jäh' ka'llen' siih' ma-tiin': "Sa- jmeë' bii' hne- kin-." ²² Pero sa' la' lä-ja-. He- cha- kih' jmi-ngo' jnän', he- jmeë- jne' kwaat~ sa' beë' ni- miih-, he- ja- jmää' jnän' cha-ga'miih-. ²³ Hi- he- cha- kih' jmi-ngo' jnän' he- jmeë- jne' kwaat~ sa' jnä' llu', he- ja- høø' jne' cha-ga'miih-. Hi- he- sa' sooh~ jëë' dsa-, jlë' jne' llu'. ²⁴ Pero he- jnä' llu' në' jnän', sa' jmeë' bii' jlë' jne'. Ga-jmeë' Dio jmi-ngo' jnän' mah' høøn' cha-ga'miih- lä-jë' he- sa' beë'. ²⁵ Heh' lä-ja-, jmi-ngo' jnän' sa' jmeë' ma' kih-kih'. Lä-jë' nëë' ba' hnäy' dsa-kyaayh'. ²⁶ Cher'mah' jii' kih' koo- nëë', lä-ja- ga-lä-jë' ba' jii' kih'. Hi- cher'mah' ga-la' llu' kih' koo- nëë', lä-ja- la' llu' kih' ga-lä-jë' ba'.

²⁷ Lä-ja- jne' ka-läh', laa' jne' lä-koo-

jmi-ngo¹ kih¹ Cristo. Lă¹jaa⁻ lă¹jaa⁻ jne¹ na⁻ku⁻ na⁻chah¹ jne¹ kyaayh¹. ²⁸ Jee¹ kih¹ hi⁻ laa¹ gwah¹, Dio ga⁻hñaay¹ to⁻nē¹ hi⁻ laa¹ apóstole, ja⁻ga⁻ ga⁻hñaay¹ hi⁻ ngēē¹ juu¹ kiyh¹, hi⁻ ga⁻hñaay¹ ta⁻jwoh¹, kyaah¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻, kyaah¹ hi⁻ mi⁻hläa⁻ dsa⁻, kyaah¹ hi⁻ jmee⁻ be¹ kih¹ dsa⁻, kyaah¹ hi⁻ kye⁻ nē¹ kih¹ dsa⁻kyaah¹, hi⁻ kyaah¹ hi⁻ lih⁻ hlēēh¹ jyoh¹ juu¹. ²⁹ ¿Che¹ lă¹jēē⁻ laa¹ apóstole? ¿Che¹ ga⁻lă¹jēē⁻ laa¹ hi⁻ ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio? ¿Che¹ ga⁻lă¹jēē⁻ laa¹ ta⁻jwoh¹? ¿Che¹ ga⁻lă¹jēē⁻ jmee⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻? ³⁰ ¿Che¹ ga⁻lă¹jēē⁻ ma⁻hyoh⁻ be¹ mah¹ mi⁻hläa⁻ dsa⁻dsaah¹? ¿Che¹ ga⁻lă¹jēē⁻ lih⁻ hlēēh¹ jyoh¹ juu¹? ¿Che¹ ga⁻lă¹jēē⁻ lih⁻ jii¹ juu¹ he⁻ hlēēh¹ dsa⁻kyaayh¹? ³¹ Wa¹ hee¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ ta⁻he⁻ la⁻kwa⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹ he⁻ llu¹ ga⁻miih⁻.

Pero ta⁻jyoh¹ ko⁻taa⁻, hlēēhn¹ hnäh¹ ha⁻ lă¹jee¹ jnääh⁻ hnäh¹ he⁻ jmää⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ kyah¹ hnäh¹.

13

He⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻kyaahn¹, he⁻ ja⁻ ba⁻ kyeē¹

¹ Cher¹mah¹ ga⁻hlēēhn¹ kyaah¹ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ juu¹ he⁻ hlēēh¹ dsa⁻, hi⁻ kyaah¹ juu¹ he⁻ hlēēh¹ ángele ka⁻läh¹, hi⁻ cher¹mah¹ sa⁻ hnaan⁻ dsa⁻kyaahn¹, laan¹ lă¹koo⁻ ñe¹ he⁻ koo⁻ hij¹ ta⁻jmah¹. Laan¹ lă¹koo⁻ jwi¹ñe¹ kih¹ tē¹. ² Cher¹mah¹ ga⁻hyohn¹ cha⁻miih⁻ juu¹ kih¹ Dio he⁻ ngēēn¹ kih¹ dsa⁻, hi⁻ cher¹mah¹ ga⁻lă¹ngēēn¹ lă¹jē⁻ juu¹ he⁻ na⁻hmää⁻, cher¹mah¹ kyuu^h ba⁻ jnä¹ lă¹jē⁻, hi⁻ cher¹mah¹ ga⁻jmeen¹ dsoo⁻ dsen⁻ cha⁻miih⁻ lă¹jiih¹ m⁻siin⁻ hōō¹ moh¹, pero cher¹mah¹ sa⁻ hnaan⁻ dsa⁻kyaahn¹, ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ laan¹. ³ Cher¹mah¹ ga⁻ti¹ ga⁻lloo^hn¹ ga⁻lă¹jē⁻ he⁻ cha⁻ kin¹ mah¹ ää^hn¹ dsa⁻ tā⁻ñēē¹, hi⁻ cher¹mah¹ ga⁻kwaan¹ hñiin¹ kaan¹, pero cher¹mah¹ sa⁻ hnaan⁻ dsa⁻kyaahn¹, ni⁻ miih⁻ sa⁻ jmää⁻ kin⁻ lă¹jē⁻ he⁻ ja⁻.

⁴ He⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻, he⁻ jōh⁻ dsen⁻ ba⁻ ja⁻, hi⁻ llu¹ dsē⁻ jne¹ ka⁻läh¹. He⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻, ja⁻ he⁻ wii⁻ dsē⁻ jne¹ kyaah¹ dsa⁻. He⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻, ja⁻ he⁻ jmää⁻ jne¹ hñaan¹ kaah¹, ni⁻ he⁻ jmeen¹ kyeē¹ jne¹

cha⁻ga⁻miih⁻. ⁵ He⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻, ja⁻ he⁻ jmeen¹ he⁻ sa⁻ lle⁻ kih¹ jmeen¹, ja⁻ he⁻ hnōōhn¹ ma⁻la⁻ he⁻ llu¹ jnän¹ hñaan¹, ja⁻ he⁻ lă¹lee⁻ jne¹ na⁻kōh¹, ja⁻ he⁻ tōōh⁻ jne¹ dsen⁻ kyaah¹ dsa⁻. ⁶ Ja⁻ he⁻ tih⁻ dsē⁻ jne¹ he⁻ hliih¹, he⁻ tih⁻ dsē⁻ jne¹ ju⁻dsoo⁻ jmah¹ ba⁻. ⁷ He⁻ hnää⁻ jne¹ Dio, he⁻ lă⁻be⁻ dsē⁻ jne¹ kih¹ lă¹jē⁻, hi⁻ lă⁻ma⁻dsoo⁻ ja⁻ba⁻ dsē⁻ jne¹ kiyh¹, hi⁻ ngoo¹ ba⁻ he⁻ kye⁻ jne¹ o⁻jōh⁻ dsē⁻, hi⁻ he⁻ kwēēh¹ dsē⁻ jne¹ ka⁻läh¹.

⁸ He⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻kyaahn¹ sa⁻ llaa⁻ jih¹kōh¹. Pero lloo⁻ koo⁻ jmi¹ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii¹ mi⁻jnäa⁻ Dio juu¹ kih¹, lă¹ja⁻ ka⁻läh¹ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii¹ hyoh⁻ dsa⁻ hlēēh¹ jyoh¹ juu¹, hi⁻ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii¹ hyoyh⁻ he⁻ jmeey¹ kyuu^h cha⁻ga⁻miih⁻. ⁹ Pero jmi¹ he⁻ tōōhn¹ la⁻, sa⁻ ga⁻ ma⁻lă⁻kyuu^h jne¹ na⁻hña⁻ lă¹jē⁻ juu¹ na⁻, hi⁻ lă⁻ja⁻ ka⁻läh¹ lă¹jēē⁻ hi⁻ ngēē¹ juu¹ kih¹ dsa⁻, sa⁻ hlēēyh¹ na⁻hña⁻ lă¹jēē⁻. ¹⁰ Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁻ jmi¹ jmee⁻ Dio ma⁻na⁻hña⁻ go⁻te⁻ lă¹jē⁻, ma⁻ja⁻ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii¹ he⁻ ga⁻lă⁻kyuu^h jne¹ miih⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, llaa⁻ go⁻te⁻ ba⁻ ja⁻.

¹¹ Lă⁻koo⁻ ma⁻ laan¹ chih⁻, ga⁻hlēēhn¹ lă⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻, ga⁻jmeen¹ hu⁻dsē⁻ lă⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻, hi⁻ ga⁻kan¹ kwaat⁻ lă⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻. Pero ma⁻ ga⁻lă⁻jōōhn¹, mo⁻so⁻ ga⁻jmeen¹ lă¹jē⁻ he⁻ ma⁻ jmeen¹ lă⁻koo⁻ ma⁻ mäh¹n¹. ¹² Jmi¹ na¹, sa⁻ ma⁻lă⁻ngēē⁻ jne¹ na⁻hña⁻ lă¹jēē⁻, la⁻ jnän¹ lă⁻koo⁻ he⁻ jēē⁻ jne¹ kyaah¹ hu⁻ he⁻ sa⁻ jēē⁻ ba⁻. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁻ jmi¹ ja⁻, ja⁻ga⁻ tēē⁻ jne¹ jēēn¹ jēē⁻ go⁻te⁻. Na¹ kyuu^hn¹ miih⁻ ba⁻. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁻ jmi¹ ja⁻, ja⁻ga⁻ lă⁻kyuu^hn¹ lă¹jē⁻, ja⁻ba⁻ lă⁻koo⁻ kyuu¹ Dio jnä¹.

¹³ Hnē⁻ nēē⁻ ba⁻ he⁻ sa⁻ llaa⁻: he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsē⁻ jne¹, he⁻ cha⁻ o⁻jōh⁻ dsē⁻ jnän¹, hi⁻ he⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻kyaahn¹. Kih¹ jee¹ lă¹jē⁻ he⁻ la⁻, kyeē¹ ga⁻ he⁻ hnää⁻ jne¹ dsa⁻kyaahn¹.

14

Ha⁻ lă⁻ la⁻ kih¹ hi⁻ hlēēh¹ jyoh¹ juu¹

¹ He⁻ ja⁻ go⁻nää⁻ ba⁻ hnäh¹ ta⁻ cha⁻nē⁻ he⁻ hnaah¹ hnäh¹ oōh¹ hnäh¹. Hi⁻ lă⁻ja⁻ wa⁻ hee¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ ta⁻ he⁻ la⁻ kwa⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹. Hi⁻ kih¹ jee¹ lă¹jē⁻ ta⁻ na⁻, wa⁻

hee' hoh' hnäh' kih' he- ngëeh' hnäh' juu' kih' Dio. ² Jëeh', jaa- hi- hlëeh' jyoh' juu', ja- he- hlëeyh' kyaah' dsa- ja-, he- hlëeyh' kyaah' Dio ba' ja-. Hi- ma-ke- hlëeyh' juu' kaah' he- kwa- Jmi-lle' Na-jngii', ni- jaa- sa- ngëe' juu' kiyh'. ³ Pero jaa- hi- ngëe- juu' lä-koo- ga-hyoyh' kih' Dio, hi- he- ba- hlëeh' juu' he- jmeey' dsa-nää' dsa- ta- cha-në', kway- be' kih' dsa-, hi- jmeey' dsa-nøh' dsë' dsa-. ⁴ Jaa- hi- hlëeh' juu' he- sa- ngëe' jne', he- kway- be' kih' hñiiy' ba' ja-. Pero jaa- hi- ngëe- juu' lä-koo- ga-hyoyh' kih' Dio, kway- be' kih' lä-jëe- hi- laa' kyaah' Dio.

⁵ Hnoon' wa-ra- jäh' kih' lä-jëe- ba' hnäh' hlëeh' hnäh' jyoh' juu'. Pero cha-ga'miih- hnoon' wa-ra- jäh' kih' ga-hñah' hnäh' ta- he- ngëeh' hnäh' juu' kih' Dio. Jëeh', llu' ga- he- ja-, lä-koh' ga- he- hlëeh' hnäh' jyoh' juu'. Hi- ma-ra- he- jmää' ba' he- hlëeh' hnäh' jyoh' juu' wa-ra- jäh' kih' chaa- hi- jii' juu' ja- mah' kwa- be' kih' hi- laa' kyaah' Dio. ⁶ Jëe- da' hnäh' øøhn'. Cher'mah' ngoon' na-hlëehn' hnäh' kyaah' jyoh' juu' he- ma-hyohn' kih' Dio, sa- jmää' he- ja- kyah' hnäh'. Llu' ga- he- hlëehn' hnäh' he- ga-mi-jnäa- Dio kin- ba', hi- hlëehn' hnäh' he- ma-kyuuh' jne', hi- hlëehn' juu' lä-koo- ga-hyohn' kih' Dio, hi- kyaah' nuuh' he- ma-mi-tëe' jne'.

⁷ Lä-ja- la' kih' lä-jëe- he- sa- na-jiih'. Wa-ra- ga-hii' luu' hma-ta-, wa-ra- ga-hii' tu-, cher'mah' sa- ga-hii' kwee-, sa- chaa- hi- ñe- hee- su- ja- hii'. ⁸ Hi- cher'mah' sa- ga-hii' kwee- luu' hoo', ni- jaa- hløø' sa- mi-lluu' hñii' mah' dsa-näay' jee' hnii-. ⁹ Lä-ja- la' kyah' hnäh' ka-läh'. Cher'mah' sa- jëe- juu' he- hlëeh' hnäh', ¿ha- lä-ja- lä-ngëe' dsa- juu' he- hlëeh' hnäh'? Koo- taah' miih' ba' ja- he- hlëeh' hnäh'. ¹⁰ Joh' juu' sa- hlëeh' dsa- lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu', hi- lä-koo- lä-koo- jwii- ngëe' bih' juu' kiyh'. ¹¹ He-ja- cher'mah' sa- ngëen' juu' he- hlëeh' dsa-, laan' lä-koo- jaa- hi- chaa- uu' ba' kiyh'. Hi- lä-ja- laa' hi- he- ki- jnä' ka-läh'. ¹² Lä-ja- jmee' hnäh' ka-läh'. Na' he- ma-hee' hoh' hnäh' kih' ta- he- la- kwa- Jmi-lle' Na-jngii'

, he-ja- cha-ga'miih- wa- tih' hoh' hnäh' he- la- kwa- Jmi-lle' Na-jngii' he- jmee- dsa-kwaa- lä-hii' nē' hi- laa' kyaah' Dio.

¹³ Kih' he-ja-, jaa- hi- ma-hyoh' hlëeh' jyoh' juu', wa- ngiiy' kiyh' kih' Dio mah' kway- be' ha- lä- jee' jiiy' juu' ja- kyaah' dsa-kyaayh'. ¹⁴ Jëeh', cher'mah' ga-ngiin' kin' kyaah' juu' he- sa- ngëen', he- ngiin' kyaah' jmi-lle' kin- ba' ja-. Pero juu' ja-, sa- ngëen' he- hnøø' jäh'. ¹⁵ He-ja-, ¿ha- lä- jmeen'? Ngii' ba' jnä' kyaah' jmi-lle' kin', hi- lä-ja- ka-läh' kyaah' juu' he- ngëen' ba'. Hi- hñan' kyaah' jmi-lle' kin', hi- lä-ja- ka-läh' hñan' kyaah' juu' he- ngëen'. ¹⁶ Jëeh', cher'mah' ga-häh' kyaah' jmi-lle' jmah' jee' kwah- ti'hmaah' kih' Dio, ha- lä-ja- jäh' hi- tääh' nuu-: "Wa' la' lä-ja-", cher'mah' sa- ma-lä-ngëey' hee- ja- he- ma-hlëeh'. ¹⁷ Ma-ke- jnaah' ma-kwah' ti'hmaah', pero kih' hi- tääh' nuu-, sa- tëey' be' kyaah' juu' ja-. ¹⁸ Kwan- ti'hmaah' kih' Dio kih' he- ma-hyohn' hlëehn' cha-ga'miih- jyoh' juu' lä-koh' ga-hnäh'. ¹⁹ Pero ga- ma-chehn' jee' dsa- ñee' øøh' jne', llu' ga- laan' he- hlëehn' hñan' mi'juu' he- lä-ngëe' dsa- wa-ra- ga-të' jee' hlëeh' jnih', lä-koh' ga- he- hlëehn' gya' mil mi'juu' he- sa- kyuu- dsa-.

²⁰ Øøhn', ta- jmee- hnäh' huudsë- lä-koo- jaa- chih- hi- sa- ngëe'. Llu' ba' cher'mah' laah' hnäh' lä-koo- jaa- chih- hi- sa- jmee- he- hliih'. Pero hnøø' jmeeh' hnäh' huudsë- lä-koo- jaa- dsa- ma-jøøh' ba'. ²¹ Lä-la- na-sii- nē' ley:

Kyaah' jyoh' juu' hlëehn' dsa- la-.

Kyaah' juu' he- hlëeh' dsa- chaa- uu' ba' hlëeh' jnih'.

Pero ni- lä-ja-, sa- nuuy' kin-, ga-jäh' Dio.

²² Lä-ja-, hi- ma-hyoh' hlëeh' jyoh' juu', la' koo- he- juh-gaa- kih' hi- sa- ga- ma-heeh' kih' Dio. Sa- la' kih' hi- ma-heeh' kih' Dio. Pero ta- jyoh' ko-taa-, jaa- hi- ngëe- juu' he- ga-hyoyh' kih' Dio, hlëeyh' hi- ma-heeh' kih' Dio ba'. Sa- la' kih' hi- sa- ma-heeh' kih' Dio. ²³ He-ja- sa- llu' cher'mah' lä-jëe- hnäh' hlëeh' hnäh' jyoh' juu' he- sa- ngëe' jne' jee' dsa-ñee- hnäh'. Jëeh', cher'mah' ga-lloo' jaa- hi- hmëe' o jaa- hi- sa- ga- ma-dsoo' dsë' kih'

Dio, ma'ja- jäh', he- ngaah' ba' hnäh' na-. ²⁴ Pero cher'mah' lä-jëë' hnäh' ngëëh' hnäh' juu' he- ga'hñah' hnäh' kih' Dio hi' cher'mah' ga'lloo' jaa- hi- hmëë' o jaa- hi- sa' ga' ma'heeh' kih' Dio jee' tääh' hnäh', kyaah' juu' he- ngëëh' hnäh' ja- jmee' lä-ngëëy' he- ma'hlääh', hi- lä-liiyh' lä-jë' he- jmeey'. ²⁵ Hi- lä-jnä' lä-jë' he- na-hmäa' neh' tuh-dsëy'. Ja-ga' na' juuyh' jñëy' mah' hnaayh' Dio, jäh': "Ma-ra' ju'dsoo', cheh' ba' Dio jee' kyah' hnäh'."

Hnøø' dsa'toohn' lä'koo- lle' kih' lä' ma' dsa-ñee' jne'

²⁶ Øøhn', he- koo- juu' lle' jne' kih' jee' lä-jë' he- ma-jwëëhn' hnäh'. Jee' dsa-ñeeh' hnäh', chaa- hi- hä', chaa- hi- mi-tëë', chaa- hi- hlëëh' ga' jyoh' juu', chaa- hi- ma-mi-jnäa- Dio miih' kih', chaa- hi- lih' jii' juu' he- sa' ngëë' jne'. He-ja- jmee' hnäh' lä-jë' he- na- mah' lä-cha- cha-ga'miuh- be' kyah' hnäh'. ²⁷ Wa-ra- ga-hlëëh' hnäh' jyoh' juu', wa' hlëëh' uu' uu- ba', pero ma' jaa- ba'. Hi- ma-ra' he- hnäa' jaa- hi- lih' jii' juu' ja-. ²⁸ Cher'mah' sa' chaa- hi- lih' jii' juu' ja-, sa' wa' hlëëyh' hi- tääh' neh' gwah'. Wa' hlëëyh' jee' nuuy- hñiiy' ba', hi- wa' hlëëyh' kyaah' Dio. ²⁹ Lä-ja- ka-läh' kih' hi- ngëë- juu' he- ga'hyoyh' kih' Dio. Wa' hlëëh' uu' uu- ba', mah' jee' lä-jëë' wa' kye'y' kwaat' ha- lä' dsoo- juu' ja-. ³⁰ Cher'mah' ga-mi-jnäa- Dio miih' kih' jaa- hi- gya- nuu-, wa' jøøy' lä-jiih' llaa' hlëëh' hi- ma-løø'to-në' he'. ³¹ Jëëh', lä-jëë' ba' hnäh' cha- jwë' kyah' hnäh' ngëëh' hnäh' juu' he- ma-hñah' hnäh' kih' Dio. Pero ma' jaa- ba' hnäh' ngëëh' hnäh' juu' ja-, mah' lä-ja- lä-tëë- lä-jëë', hi- hyoyh' cha-ga'miuh- be'. ³² Jmi-lle' kih' hi- ngëë- juu' nua'h' bih', sa' hlëëyh' ta'ko-jiih' hlëëh' jñah' øøyh'. ³³ Jëëh' Dio, sa' laay' Dio hi- koo- jmee' tääh' miuh'. He- jmeey' hii' ti' jñan' ba'.

Lä'koo- jmee' lä-jë' gwah' jee' dsa-ñee' lä-jëë' hi- laa' kyaah' Dio, ³⁴ lä-jëë' dsa-më' sa' wa' tooyh' miuh' jee' tääyh' neh' gwah'. Jëëh', sa' cha- jwë' kiyh' hlëëyh'. Hnøø' nuuyh' kih' dsa-ñua'h- ba', lä'koo- jäh' në' ley. ³⁵ Cher'mah' he- hnøøy' lä-tëëy-, wa'

ngi'y' juu' kih' dsa-ñua'h- kyaay' wa-ra- ga'lla' nääy' cha'neh' kiyh'. Jëëh', sa' sooh' kih' dsa-më' hlëëyh' neh' gwah'.

³⁶ Ja- ma-la' jee' kyah' hnäh' ga-lä-cha- juu' kih' Dio. Ni- sa' la' ma-la' kyah' hnäh' ka-läh'. ³⁷ Cher'mah' chaa- hi- jmee' hua'dsë- laay' jaa- hi- ngëë- juu', o cha- ga' jyoh' he- ga'hyoyh' kih' Jmi-lle' Na-jngii', hi- he' tah- dsëy' la' mada' kih' Dio lä-jë' he- ma-siin' la-. ³⁸ Kih' hi- sa' jmee' he' kih' juu' la-, ta' jmee- hnäh' he' kiyh'.

³⁹ Lä-ja- hnäh' øøhn', wa' hee' hoh' hnäh' kih' ta' he- ngëëh' hnäh' juu' kih' Dio. Hi- ta' ha- hnäh' kih' hi- lih' hlëëh' jyoh' juu'.

⁴⁰ Pero ta' jmee- hnäh' wa' la' cha- la' jee' dsa-ñeeh' hnäh', jmee' hnäh' lä'koo- lle' kih' ba'.

15

Ga-lä'jiih' Cristo ma' ga'hya- hnë- jmi'
na'juuy'

¹ Na' na' mi-dsoohn' hoh' hnäh' øøhn', ha- lä' la' ju'hmëë' he- ga-hlëëhn' hnäh', ja-ba' he- ga'heeh' hnäh' ja-. Hi- lä' ma-tääh' ja-ba' hnäh' kyaah' juu' ja- lä-jiih' na'. ² Kyaah' ja-ba' juu' la- ma-na-laah' hnäh' cher'mah' ga-näa' ba' hnäh' koo- hweh' kyaah' juu' he- ma-hlëëhn' hnäh'. Pero cher'mah' sa' la' lä-ja-, sa' jmää' he- ma-dsoo' hoh' hnäh'.

³ To-në' ga-hlëëhn' hnäh' ja-ba' juu' he- ga-heeh'n' hñiin' he- ga'juu' Cristo kih' dso'kye- jñan' lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio.

⁴ Ja-ga' na' ga-haa' dsih' mah' ga-lä-jiiyh' ka-läh' ma' ga'hya- hnë- jmi', lä'koo- ma-na-sii- kiyh' jää'. ⁵ Ga-mi-jnäay- hñiiy' kih' Pee'. Hi- këë- ga', ga-mi-jnäay- hñiiy' kih' lä-jëë' gya-tuu'. ⁶ Ma-ngëë' he- ja-, ga-mi-jnäay- hñiiy' kih' laa' ga' hñä' hñä-laa' øøh' jne' kyaah' koo- hä' ba'. Hi- jwëë' øøh' jne' he', chaa- gyih' lä-jiih' na', ko-llaa' ba' ma-na-juu'. ⁷ Ma-ngëë' he- ja-, ga-mi-jnäay- hñiiy' kih' Jacobo, ja-ga' ga-mi-jnäay- hñiiy' jee' ma' tääh' lä-jëë' apóstole.

⁸ Jee' ga-dsaa' ja-, ga-mi-jnäay- hñiiy' ki' jñä'. Jñä' hi- ga-la' kih' lä'koo- jaa- hi- sa' ga-lä-chaa' lä'koo- lle' kih'. ⁹ Jëëh', mäh' ga-jnä' lä'koh' ga' jee' lä-jëë' apóstole he'.

Ni⁺ sa⁺ lle⁺ kih⁺ tēēh⁺ dsa⁻ jnā⁺ apóstol. Jēēh⁺, ga⁻jmeehn⁻ cha⁻miih⁻ hī⁻ laa⁺ kyaā⁺ Dio. ¹⁰ Pero, kih⁺ he⁻ llu⁺ dsē⁺ Dio, he⁻ ja⁻ ba⁺ ja⁻ laan⁺ he⁻ jwahn⁻ laan⁺. Hi⁺ ga⁻jmāā⁺ ba⁺ he⁻ llu⁺ dsēy⁺ kyaah⁺ jnā⁺ jēēh⁺ ga⁻jmeen⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁺ lā⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lā⁻jēē⁺ apóstole he⁺. Pero ja⁻ hñiin⁻ hī⁻ ga⁻jmeē⁻ ta⁺ ja⁻. He⁻ llu⁺ dsē⁺ Dio kyaah⁺ jnā⁺ ba⁺ ja⁻, he⁻ ja⁻ ya⁻hñi⁻ llu⁺ ta⁺ he⁻ ga⁻jmeen⁻. ¹¹ Lā⁻ja⁻ ba⁺ la⁺ juu⁺ he⁻ kwa⁻ jnāāh⁺, kweē⁻ ba⁺ jmeē⁻ cher⁻mah⁻ jnā⁺, o cher⁻mah⁻ jñah⁺ kwa⁺ juu⁺ la⁻, hi⁺ juu⁺ la⁻ ba⁺ ja⁻, he⁻ ga⁻heēh⁻ hnāh⁺.

Lā⁻jiih⁺ lā⁻jēē⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu⁺

¹² Ga⁻nūah⁻ ba⁺ hnāh⁺ he⁻ ga⁻kwa⁻ dsa⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻lā⁻jiih⁺ Cristo. ¿He⁻la⁺ ja⁻ ko⁻llaā⁺ hnāh⁺ jwah⁺ hnāh⁺ he⁻ sa⁺ lā⁻jiih⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu⁺? ¹³ Jēēh⁺, cher⁻mah⁻ sa⁺ lā⁻jiih⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu⁺, ni⁺ sa⁺ ga⁻lā⁻jiih⁺ Cristo cher⁻mah⁻ lā⁻ja⁻ la⁺. ¹⁴ Hi⁺ cher⁻mah⁻ sa⁺ ga⁻lā⁻jiih⁺ Cristo, sa⁺ jmāā⁺ ta⁺ he⁻ kwa⁻ jnāāh⁺ juu⁺ kiyh⁺. Lā⁻ja⁻ ka⁻lāh⁺, he⁻ ma⁻lā⁻dsoo⁺ dsē⁺ jne⁺, sa⁺ jmāā⁺ ta⁺ ni⁺ miih⁻. ¹⁵ Hi⁺ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻. Ga⁻jmeē⁻ jnāāh⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺ kih⁺ Dio, jēēh⁺ ma⁻jmeē⁻ jnāāh⁺ ju⁻dsoo⁺ he⁻ ga⁻mi⁻jiiy⁻h⁻ Cristo. Pero sa⁺ ga⁻lā⁻jiih⁺ Cristo cher⁻mah⁻ la⁺ ju⁻dsoo⁺ he⁻ sa⁺ lā⁻jiih⁺ dsa⁻. ¹⁶ Jēēh⁺, cher⁻mah⁻ sa⁺ lā⁻jiih⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu⁺, ni⁺ lā⁻ja⁻ sa⁺ ga⁻lā⁻jiih⁺ Cristo. ¹⁷ Wa⁻ra⁻jāh⁺ kih⁺ sa⁺ ga⁻lā⁻jiih⁺ Cristo, sa⁺ jmāā⁺ ta⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnāh⁺. Lā⁻ ma⁻tāāh⁺ ja⁻ ba⁺ hnāh⁺ kyaah⁺ dso⁻kye⁻ kyah⁺ hnāh⁺. ¹⁸ Lā⁻ja⁻ ka⁻lāh⁺, ma⁻na⁻heē⁻ go⁻te⁻ lā⁻jēē⁺ hī⁻ ga⁻juu⁺ hī⁻ laa⁺ kyaā⁺ Cristo. ¹⁹ Wa⁻ra⁻jāh⁺ kih⁺ la⁺ kih⁺ jmi⁻gyū⁻ la⁻ ba⁺, he⁻ ma⁻cha⁻ o⁻jøh⁺ dsē⁺ jnān⁺ kyaah⁺ Cristo, peer⁺ jwii⁻ jne⁺ jee⁺ kih⁺ lā⁻jēē⁺ dsa⁻.

²⁰ Pero ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺ he⁻ ga⁻lā⁻jiih⁺ Cristo jee⁺ kih⁺ hī⁻ na⁻juu⁺. Laay⁺ to⁻nē⁺ kih⁺ lā⁻jēē⁺ hī⁻ lā⁻jiih⁺ jee⁺ kih⁺ hī⁻ na⁻juu⁺. ²¹ Kih⁺ jaa⁻ ba⁺ dsa⁻ ja⁺ he⁻ dsa⁻juu⁺ dsa⁻. Lā⁻ja⁻ ka⁻lāh⁺, kih⁺ jaa⁻ ba⁺ dsa⁻ ja⁺ he⁻ lā⁻jiih⁺ hī⁻ na⁻juu⁺. ²² Jēēh⁺, ja⁻ ba⁺ lā⁻koh⁺ dsa⁻juu⁺ dsa⁻ kih⁺ he⁻ laay⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ Adán, ja⁻ ba⁺ lā⁻ja⁻ lā⁻jiih⁺ hī⁻ laa⁺ kyaā⁺ Cristo. ²³ Lā⁻jaa⁻ lā⁻jaa⁻ lā⁻jiih⁺, ga⁺ ma⁻tē⁺ hor⁻ kiyh⁺. To⁻nē⁺ ga⁻lā⁻jiih⁺ Cristo hī⁻ kye⁻

nē⁺ jnān⁺. Ja⁻ ga⁺ lā⁻jiih⁺ ka⁻lāh⁺ hī⁻ laa⁺ kyaay⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁺ jāy⁺. ²⁴ Hi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁺ llaa⁻ go⁻te⁻, lla⁻dsēē⁺ Cristo kih⁺ lā⁻jēē⁺ hī⁻ tāāh⁺ jmeē⁻ hih⁺, hi⁺ kih⁺ hī⁻ laa⁺ ta⁺ hi⁺ kih⁺ hī⁻ bee⁺. Ma⁻ja⁻ ga⁺ tooyh⁺ goo⁻ Dio hī⁻ laa⁺ Tāā⁺ jnān⁺ mah⁺ hñii⁻ bih⁺ jmeey⁺ hih⁺. ²⁵ Jēēh⁺, jmeē⁻ bi⁻ lla⁻dsēē⁺ Cristo kih⁺ lā⁻jēē⁺ hī⁻ na⁻høøh⁺ kiyh⁺ lā⁻jiih⁺ jāy⁺ ta⁺ hwa⁺ hūū⁺ tiy⁺. ²⁶ Kih⁺ jee⁺ lā⁻jēē⁺ hī⁻ na⁻høøh⁺ kiyh⁺ he⁺, heey⁺ go⁻te⁻ hī⁻ jngiih⁺ kih⁺ dsa⁻. ²⁷ Jēēh⁺, kih⁺ Dio ma⁻jā⁻ ta⁺ hwa⁺ hūū⁺ ti⁻ Cristo lā⁻jē⁻ go⁻te⁻ he⁻ cha⁻. Lā⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻jāy⁺: “Ma⁻jā⁻ ta⁺ hwa⁺ hūū⁺ tiy⁺ lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻”, ñe⁺ ba⁺ jne⁺ sa⁺ hlēēh⁻ lā⁻kye⁻ kih⁺ hñii⁻ Dio hī⁻ ga⁻tooh⁻ gooy⁻ lā⁻jē⁻ he⁻ ja⁻. ²⁸ He⁻ ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jā⁻ ta⁺ hwa⁺ hūū⁺ tiy⁺ lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻, ja⁻ ga⁺ na⁺ Jooy⁺ ngēey⁺ hñiiy⁺ cha⁻nē⁺ hī⁻ ga⁻tooh⁻ gooy⁻ lā⁻jē⁻ he⁻ cha⁻ mah⁺ lā⁻ja⁻ jā⁺ jøøh⁺ Dio jee⁺ kih⁺ lā⁻jēē⁺.

²⁹ Ta⁺ jyoh⁺ ko⁻taa⁻, ¿hee⁻ ga⁻lih⁺ dsa⁻ hī⁻ ga⁻saa⁻ jmi⁻ lla⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu⁺? Cher⁻mah⁻ sa⁺ lā⁻jiih⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu⁺, ¿he⁻la⁺ ja⁻ ga⁻saay⁻ jmi⁻ lla⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu⁺? ³⁰ Lā⁻ja⁻ jnāāh⁺ ka⁻lāh⁺, ¿he⁻la⁺ ja⁻ heēh⁺ jnāāh⁺ he⁻ hii⁺ goo⁻ kyaā⁺ jnāāh⁺ ga⁻lā⁻jē⁻ jmi⁻, cher⁻mah⁻ sa⁺ lā⁻jiih⁺ dsa⁻? ³¹ Ju⁻dsoo⁺ jwahn⁻ øøhn⁻, lā⁻jē⁻ jmi⁻ ba⁺ hii⁺ goo⁻ juun⁺. Hi⁺ lā⁻ja⁻ la⁺ ju⁻dsoo⁺ he⁻ chaan⁻ llu⁺ jwēte⁻ kwaat⁻ kyah⁺ hnāh⁺ jee⁺ hnāāh⁺ jne⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnān⁺. ³² Wa⁻ra⁻ jāh⁺ kih⁺ laan⁺ dsa⁻ wa⁺ hī⁻ cha⁻ hī⁻, ¿hee⁻ jmāā⁺ kin⁺ ja⁻, he⁻ ga⁻teen⁻ kyaah⁺ dsa⁻ hī⁻ laa⁺ lā⁻koo⁻ jah⁺ hāā⁺ hī⁻ tāāh⁺ jwii⁻ Éfeso? Wa⁻ra⁻ jāh⁺ kih⁺ sa⁺ lā⁻jiih⁺ dsa⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu⁺, wa⁻ jmeē⁻ ba⁺ jne⁺ lā⁻jē⁻ he⁻ ti⁻h⁻ dsē⁺ jne⁺, wa⁺ kih⁺ hīhn⁺ llu⁺. Jēēh⁺, hø⁺ ba⁺ juu⁺ jne⁺.

³³ Pero ta⁺ mi⁻gaa⁺ hnāh⁺ hñaa⁺ kih⁺ hī⁻ hlēēh⁻ lā⁻ja⁻. Jēēh⁺ cher⁻mah⁻ ga⁻jmeē⁻ jne⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ hī⁻ hñaa⁻ dsē⁻, dsa⁻heē⁻ lā⁻jē⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ tēē⁻ jne⁺ jmeen⁻. ³⁴ Jmeē⁻ hnāh⁺ hūū⁺ dsē⁻, mo⁻to⁻ jmeē⁻ ga⁺ hnāh⁺ he⁻ hliih⁺. Jēēh⁺, ko⁻llaā⁺ hnāh⁺ sa⁻ jmeēh⁻ hnāh⁺ he⁺ kih⁺ Dio. He⁻ ja⁻ jwahn⁻ lā⁻na⁻ mah⁺ jā⁺ o⁻hih⁺ kyah⁺ hnāh⁺.

Ha⁻ lā⁻ la⁺ he⁻ lā⁻jiih⁺ dsa⁻

³⁵ Pero jāh⁺ kō⁻llaa⁺ dsa⁻: “¿Ha⁻ lā⁺ la⁺ he⁻ lā⁺jīh⁺ dsa⁻? ¿Ha⁻ ba⁺ lā⁺jnāā⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻lā⁺jīy⁺h?” ³⁶ Peer⁻ taah⁻ hne⁻. Sa⁺hya⁺ mi⁺ju⁻ he⁻ jngēēh⁻ cher⁺mah⁺ ga⁻jā⁺ lā⁺ ma⁻la⁺ ja⁻ba⁺ mi⁺. ³⁷ He⁻ jngēēh⁻ ja⁻, sa⁺ la⁺ chaah⁺ he⁻ ja⁻ga⁺hya⁺. La⁺ mi⁺ju⁻ ta⁺jmah⁺ ba⁺, cher⁺mah⁺ la⁺ mi⁺ju⁻ trigo, o he⁻ ga⁺ jyoh⁺ mi⁺ju⁻. ³⁸ Dio kwa⁺ chaah⁺ lā⁺kōo⁻ lla⁺ dsēy⁺. Lā⁺kōo⁻ nēē⁺ mi⁺ju⁻hya⁺ kyaah⁺ chaah⁺ lā⁺kōo⁻ lle⁺ kih⁺. ³⁹ Hi⁻ lā⁺ja⁻ la⁺ kih⁺ ngo⁺, sa⁺ la⁺ kōo⁻ nēē⁺ ba⁺ jee⁺ lā⁺jē⁺. Kah⁺ ba⁺ la⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ dsa⁻ jmi⁻gyuuh⁺, hi⁺ kah⁺ ba⁺ la⁺ ngo⁺ kih⁺ jah⁺. Kah⁺ ba⁺ la⁺ ka⁻lāh⁺ ngo⁺ kih⁺ jah⁺ hi⁻ tāāh⁺ cha⁺jmi⁻, hi⁺ lā⁺ja⁻ ka⁻lāh⁺ kih⁺ jah⁺ hi⁻ hēē⁺. ⁴⁰ Hi⁻ lā⁺ja⁻ la⁺ ka⁻lāh⁺ kih⁺ hi⁻ chaa⁻ gyuuh⁺ kyaah⁺ hi⁻ chaa⁻ hwa⁺ la⁻. Kah⁺ ba⁺ jnāā⁺ hi⁻ chaa⁻ gyuuh⁺ hi⁺ kah⁺ ba⁺ laa⁺ hi⁻ chaa⁻ hwa⁺ la⁻. ⁴¹ Kah⁺ ba⁺ la⁺ jmēē⁺ hyoo⁻, hi⁺ kah⁺ ba⁺ la⁺ kih⁺ sih⁻, hi⁺ lā⁺ja⁻ kih⁺ cha⁺nūu⁺ ka⁻lāh⁺. Kah⁺ ba⁺ la⁺ jmēē⁺ kih⁺ jaa⁻ jaa⁻.

⁴² Ja⁻ba⁺ lā⁺ja⁻ la⁺ he⁻ lā⁺jīh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺. Hoo[~] dsa⁻ jmi⁻ngo⁺ he⁻ dsa⁻heē⁺, pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁻ lā⁺jīy⁺h ka⁻lāh⁺, mo⁺so⁺ heēy⁺ jīh⁺koh⁺. ⁴³ Hoo[~] dsa⁻ he⁻ mo⁺so⁺ tih[~] dsēy⁺, pero wa⁻ra⁻ ga⁻lā⁺jīh⁺, lā⁺jnā⁺ na⁺hñāah⁺. Hoo[~] dsa⁻ he⁻ ma⁻hwaā⁺ go⁻te[~], pero wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ lā⁺jīh⁺, ma⁻kyaah⁺ cha⁻miih⁻ be⁺. ⁴⁴ He⁻ hoo[~] dsa⁻, la⁺ kih⁺ hwa⁺ la⁻. Pero he⁻ lā⁺jīh⁺, la⁺ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺. Cha⁻ jmi⁻ngo⁺ he⁻ la⁺ kih⁺ hwa⁺, hi⁺ lā⁺ja⁻ cha⁻ he⁻ la⁺ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺. ⁴⁵ Lā⁺ja⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Dsa⁻ñūh⁻ Adán hi⁻ to⁻nē⁺ he⁺, ma⁺ na⁻laa⁺ kih⁺ hwa⁺ la⁻ ba⁺ hi⁻ ma⁺ jīy⁺h.” Pero Adán hi⁻ ja⁺ jee⁺ ga⁻dsaa⁺ he⁺, laa⁺ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺ mah⁺ jmeey⁺ chaa⁻ dsa⁻. ⁴⁶ Hi⁻ laa⁺ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺ sa⁺ laay⁺ to⁻nē⁺. Hi⁻ ma⁺ na⁻laa⁺ kih⁺ hwa⁺ la⁻ ba⁺ ma⁺ laay⁺ to⁻nē⁺, ja⁻ga⁺ ja⁺ hi⁻ laa⁺ jmi⁻lle⁺. ⁴⁷ Dsa⁻ñūh⁻ hi⁻ ma⁺ laa⁺ to⁻nē⁺, ma⁺ na⁺jnāā⁺ kih⁺ hwa⁺ la⁻. Pero jee⁺ ga⁻tē⁺ uu⁺ dsa⁻ñūh⁻ he⁺, laa⁺ Dsa⁻jōōh⁺ jnān⁺ hi⁻ na⁺jnāā⁺ kih⁺ gyuuh⁺. ⁴⁸ Ga⁻lā⁺jēē⁺ hi⁻ na⁺jnāā⁺ kih⁺ hwa⁺ la⁻, laay⁺ kwee⁻ kyaah⁺ hi⁻ ga⁻laa⁺ kyaah⁺ gwaah⁺. Lā⁺ja⁻ ka⁻lāh⁺ lā⁺jēē⁺ hi⁻ na⁺jnāā⁺ gyuuh⁺, leey⁺ lā⁺kōo⁻ laa⁺ hi⁻ gya⁺ gyuuh⁺. ⁴⁹ Jnāā⁺ jne⁺ kwee⁻ lā⁺kōo⁻

ma⁺ jnāā⁺ hi⁻ ga⁻laa⁺ kyaah⁺ gwaah⁺. Ja⁻ba⁺ lā⁺ja⁻, lā⁺kōo⁻ jnāā⁺ hi⁻ gya⁺ gyuuh⁺, lā⁺ja⁻ lā⁺jnāā⁺ jne⁺ ka⁻lāh⁺. ⁵⁰ Lā⁺ja⁻ jwēēhn[~] hnāh⁺ øøhn⁺, hi⁻ laa⁺ kyaah⁺ jmi⁻ngo⁺, sa⁺ tēēy⁺ ya⁺jwī⁺ kih⁺ Dio. Jēēh⁺ jmi⁻ngo⁺ he⁻ dsa⁻heē⁺, sa⁺ hiih⁺ kyaah⁺ jyoh⁺ jmi⁻ngo⁺ he⁻ na⁺ ga⁺tēē⁺ jne⁺ he⁻ sa⁺ dsa⁻heē⁺ jīh⁺koh⁺.

⁵¹ Na⁺ jwēēhn[~] hnāh⁺ kōo⁻ juu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻hmaā⁺. Ja⁺ lā⁺jēē⁺ jne⁺ juun⁺, pero lā⁺jēē⁺ jne⁺ lā⁺sēē⁺ jne⁺. ⁵² Ni⁺ sa⁺ leeh⁺ ga⁺ jne⁺, kyaah⁺ kōo⁻ hmih⁺ ba⁺ jne⁺ lā⁺sēē⁺ jne⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻hi⁺ jee⁺ ga⁻dsaa⁺ luu⁺ hoo⁺. Jēēh⁺, hi⁺ luu⁺ hoo⁺ mah⁺ lā⁺jīh⁺ lā⁺jēē⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺. Ja⁻ jīh⁺ mo⁺so⁺ juuy⁺ jīh⁺koh⁺. Lā⁺jēē⁺ ba⁺ jne⁺ lā⁺sēē⁺ jne⁺ ma⁺ja⁻. ⁵³ Jmi⁻ngo⁺ jnān⁺ he⁻ dsa⁻heē⁺, jmee⁺ bi⁺ lā⁺si⁺ mah⁺ mo⁺so⁺ heē⁺. Hi⁺ jmee⁺ bi⁺ lā⁺si⁺ mah⁺ mo⁺so⁺ juu⁺ jīh⁺koh⁺. ⁵⁴ Wa⁻ra⁻ ga⁻li⁺ jmi⁻ngo⁺ he⁻ dsa⁻heē⁺, ja⁻ jīh⁺ mo⁺so⁺ heē⁺, hi⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻li⁺ jmi⁻ngo⁺ he⁻ dsa⁻juu⁺, lā⁺ja⁻ mo⁺so⁺ juu⁺ ga⁺. Ja⁻ga⁺ na⁺ lā⁺te⁺ juu⁺ he⁻ na⁻si⁻ lā⁺la⁻: “Ma⁻dsaa⁺ go⁻te[~] ba⁺ he⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻juu⁺ dsa⁻. ⁵⁵ Na⁻hma⁻kuu⁺ he⁻ ma⁺ lle⁺ na⁺kuu⁺ he⁻ ma⁺ jngīh⁺ kih⁺ dsa⁻. Na⁻ to⁻høø⁻, he⁻ ma⁺ lla⁻dsēē⁺ kih⁺ dsa⁻.” ⁵⁶ Hma⁻kuu⁺ he⁻ jngīh⁺ kih⁺ dsa⁻, la⁺ dso⁺kye⁻. Hi⁺ dso⁺kye⁻ ja⁻, ka[~] be⁺ kih⁺ ley mah⁺ jmeeh⁺ jne⁺. ⁵⁷ Wa⁺ kwan⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio hi⁻ jmee⁺ lēh⁺ jne⁺ ta⁻la⁺ kih⁺ Jesu⁻cristo Dsa⁻jōōh⁺ jnān⁺.

⁵⁸ He⁻ja⁻ jwēēhn[~] hnāh⁺ øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺ cha⁻miih⁻, go⁻taah⁺ hnāh⁺ kōo⁻ hweh⁻. Ta⁺ jeh⁺ hoh⁺ hnāh⁺ ni⁺ miih⁻. Jmee⁺ ba⁺ hnāh⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ ta⁺ kih⁺ Dsa⁻jōōh⁺ jnān⁺ kōo⁻ hā⁺ kōo⁻ hā⁺. Jēēh⁺, ñe⁺ ba⁺ jne⁺ sa⁺ na⁻heē⁺ ta⁺ he⁻ jmee⁺ jne⁺ kiyh⁺.

16

Wa⁺ choōh⁺ jne⁺ kuu⁺ mah⁺ kwēēhn⁺ hi⁻ tā⁻ñee⁺

¹ Kwaat[~] kih⁺ he⁻ choōh⁺ hnāh⁺ kuu⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio, jmee⁺ hnāh⁺ ja⁻ba⁺ lā⁺kōo⁻ ga⁻jmeen⁺ mada⁻ kih⁺ ga⁻lā⁺jē⁺ gwah⁻ he⁻ tōō⁺ hwa⁺ Galacia. ² To⁻nē⁺ jmi⁺ kih⁺ seman[~], lā⁺jaa⁻ lā⁺jaa⁻ hnāh⁺ hōō⁺ hnāh⁺ kah⁺ miih⁻ kuu⁺, he⁻ lle⁺ kih⁺ kwēēh⁺ hnāh⁺ Dio ha⁻ koh⁺ te⁺ he⁻ lēh⁺ hnāh⁺ lā⁺kōo⁻ seman[~] mah⁺ ma⁻na⁻jāā⁺ kuu⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁺. ³ Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁺ jee⁺

tääh' hnäh', siin' koo- je- he- lla'llen' jmi-
kih' hi- ma-hñāah' hnäh' mah' dsa-kay-
kuu' he- ma-chooh' hnäh' kih' øøh' jne'
hi- tääh' Jerusalén. ⁴ Cher'mah' ga-la' niin',
dsa'nøø' jnääh' ko-jøh' kyaayh'.

Dsoo' Paa' ta' Macedonia

⁵ Niin' jää' ta' Macedonia, ja-ga' niin'
jee' tääh' hnäh', jëeh' ta' Macedonia ba'
dsa-ngëen' jää'. ⁶ Hi- jëe' cher'mah' ga-jän'
kyaah' hnäh' miih' jmi-, o cher'mah' ga-la'
jän' kyaah' hnäh' ta'ko-jiih' ngëe' jii- gyuu'.
Ja-ga' kwëeh' jnä' miih' he- jmee' bii' kin'
cha'jwë' ha- ta- jee' niin'. ⁷ Jëeh' sa- hnoon',
koo- dsa-ngëe' ba' jnä' ta- jee' tääh' hnäh'.
Cher'mah' ga-kwa' Dio jwë', hnoon' jän'
miih' jmi- kyaah' hnäh'. ⁸ Pero jän' jee'
jwii- Efeso la-, lä-jiih' gooh' jmi- Pente-
costé. ⁹ Jëeh' jee' la- ma-cha- jwë' kin' he-
kwan' juu', hi- ta' kin' go-hii' llu' ma-ke-
chaa- jwëe' hi- na-høøh' kin'.

¹⁰ Cher'mah' ga'lloo' Timotä, jmee' hnäh'
lä- tih- dsëy', jëeh' jmee' bih' ta' kih' Dio
ja-ba' lä-koo- jmee' jnä'. ¹¹ Lä-jëe' ba' wa'
hnäay' mah' jäh' jëe- dsëy' ta- la' kin'.
Jëeh' gyan' jää' jnih' kyaah' jñah' ga' øøh'
jne'.

¹² Jee' la- jwëehn' hnäh' ha- lä- la' kih'
Apolo. Cha-miih- jiih' ga-chuun' kyaayh'
mah' ma'dsooy' ma' dsa-jëey' hnäh' kyaah'
jñah' ga' øøh' jne'. Pero sa- ga'lla' dsëy' ma'
dsooy' lä- chah' ja-. Dsooy' ba' lä-koo- ma'
jäay'.

Ga'hii' Paa' juu' kyaah' øøyh'

¹³ Wa' na-nëh' hnäh', hnøø' lä- ma-dsoo'
ja-ba' hoh' hnäh'. Wa' cha- cha-miih-
be' kyah' hnäh'. Hi- ta- jeh' hoh' hnäh'
ni- miih-. ¹⁴ Lä-jëe' he- jmeeh- hnäh',
jmee' hnäh' lä-lle' kih' he- hnaah' hnäh'
dsa-kyaah' hnäh'.

¹⁵ Øøhn', ma-nëh' ba' hnäh' kih' Estéfana
kyaah' lä-jëe' hi- chaa- kyaay'. Laay'
to-në' hi- ga-heeh- ju'hmeë' hwa' Acaya.
Lä-jëe' hi- he' tääh' jmeey' ta-he' kih'
lä-jëe' hi- laa' kyaah' Dio. ¹⁶ Chuun' kyaah'
hnäh', wa' nuuh' hnäh' kih' dsa- hi- jmee'
lä-koo- hi- he'. Lä-ja- ka-läh' kih' hi-
kwa- be' kih' øøh' jne' hi- kyaah' ga' jñah'
øøh' jne' hi- jmee' ta' kih' Dio. ¹⁷ Peer-

jëe- dsën- he- ma-ja- Estéfana, kyaah'
Fortunato, kyaah' Acaico. Hi- he' na-
ga-kwa' be' kyaah' jnääh' kih' he- sa- ga-la'
ma-ya-nääh' hnäh'. ¹⁸ Ga-jmeey' jëe- dsën-
cha-miih- ja-ba' lä-koo- ga-jmeey' kyah'
hnäh'. Kih' dsa- hi- jmee' lä-ja-, hnøø'
kwa' jne' ti'hmaah' kiyh'.

¹⁹ Lä-jëe' gwah- he- tøø' hwa' Asia, jmee-
Dio kyah' hnäh'. Aquila kyaah' Priscila
kyaah' øøh' jne' hi- dsa-nëe' cha'neh' kiyh',
jmeey' cha-miih- Dio kyah' hnäh' lä- hnøø'
Dsa-jøøh' jnän'. ²⁰ Ga-lä-jëe' øøh' jne' jmee-
Dio kyah' hnäh'. Ja- chuh- hnäh' kih'
dsa-kyaah' hnäh' lä- hnøø' Dio.

²¹ Jnä' Paa' kyaah' goon- hñiin-, ma-siin'
miih- jee' ma-dsaa' he- la-, he- jmeen- Dio
kyah' hnäh'.

²² Dso'jwii' ba' kyaah' hi- sa- hnääh' Je-
sucristo Dsa-jøøh' jnän'. Chah' ba' jäh'
Dsa-jøøh' jnän'.

²³ Wa' mi-jää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'
lä-jëe' hnäh'. ²⁴ Lä-jëe' hnäh' hnaan' ta-la'
kih' Cristo Jesús. Wa' la- lä-ja-.

2 Corintios

He-la-jee' ga-tē' to' je-he- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Corinto

¹ Jnā' Paa' laan' apóstol kyaa' Jesucristo lā' hyoh- dsē' Dio. Kyaah' Timotā øøh' jne' siin- kyah' hnāh' hi- tāāh' gwah- kih' Dio jwii- Corinto lā' kye- kih' lā' jēē- hi- laa' kyaa' Dio hi- tāāh' lā' kaa- hwa' Acaya. ² Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Tāā' jnān' hi- ngiiin' kih' Dsa-jøøh' jnān' Jesucristo, wa' kway' he- llu' kyah' hnāh', hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnāh'.

*Kwa- ba' Dio be' jnān' lā' ma' jēē' jne' he-
wii'*

³ He- ba' che- lluu' Dio, Jmii- Jesu- cristo Dsa-jøøh' jnān', hi- laa' Tāā' jnān' hi- lā' nīh' dsē' jne', hi- laay' Dio jnān' hi- jmee- dsa-nøh' dsē- jne'. ⁴ Ma' chaa- jne' lli' wii', hi- he' jñuuh- he- ti-meeh- dsē- jne'. Mah' lā' ja- ka-lāh' jne', kwan' be' kih' jñah' hi- ti-meeh- dsē' lā' koo- ma-jmee' Dio he- ma-nøh' dsē- jne'. ⁵ Jēēh', tøøh' jne' jēēn' cha-miih- lli' wii' lā' koo- ga-jēē' Cristo. Hi- ja-ba' lā' ja-, ta-la' kih' Cristo, tøøh' jne' jēē- dsē- jne' cha-miih-. ⁶ He-ja- wa-ra- ga-jēē' jnāah' lli' wii', la' llu' kyah' hnāh' mah' ja- lāāh' hnāh'. Hi- ma' jēē- dsē- jnāah', he- ja- jmee- dsa-nøh' hoh' hnāh' hi- kwēēh- hoh' hnāh' ma' jēēh' hnāh' he- wii', ja-ba' lā' koo- wii' he- ma-jēē' jnāah'. ⁷ Heh' o-jøh- dsē- he- cha- kyaa' jnāah' ta-la' kyah' hnāh', sa- llaa-. Jēēh', ñe' jnāah' lā' koo- jēē' jnāah' wii', ja-ba' lā' ja- jēēh' hnāh' wii'. Hi- ja-ba' lā' koo- dsa-nøh' dsē- jnāah', ja-ba' lā' ja- dsa-nøh' hoh' hnāh' ka-lāh'.

⁸ Øøhn', hnøø- jnāah' lā' ñeh' hnāh' ha- koh' wii' sa- ga-ngēē' jnāah' hwa' Asia. Ma' jmee- jnāah' huu'dsē- sa- ma' lā-tāā- jnāah'. Lā' jiih' sa- ga-lā' cha- o-jøh- dsē- he- ma' lāā' jnāah'. ⁹ Ma' jmee- jnāah' huu'dsē- he- ma-na-juu' ba' jnāah' ja-. He- ja- ga-jmāā' kyaa' jnāah' mah' sa- kye' jnāah' o-jøh- dsē- kyaa' hñaa' jnāah'. Mah'

lā' ja- lā' cha- o-jøh- dsē- kyaa' jnāah' kih' Dio hi- mi-jiih' hi- ma-na-juu'. ¹⁰ Hi- he' ga-lāā' jnāah', hi- he' lāā' jnāah', hi- kye' jnāah' o-jøh- dsē- kiyh', lā' ma-ngoo' ja-ba' lāāy- jnāah' ma' hii' goo- juu' jnāah'. ¹¹ Lā' ja- jmeey' cher'mah' kwah- hnāh' be' ngii' hnāh' kyaah' jnāah' kiyh'. Jēēh' cher'mah' jwēē' ngii' kih' Dio ta-la' kyaa' jnāah', lā' ja- ka-lāh' jwēē' kwa' ti'hmaah' kih' Dio ma-ngēē' ma-jmeey' he- llu' kyaa' jnāah'.

*Ga-mi-sii' Paa' huu'dsē- he- ma' dsooy' ta-
jwii- Corinto*

¹² He- la- ba' ja- he- tih- dsē- jnāah', he- sa- hñi- huu'dsē- kyaa' jnāah' lā' koo- ga-jmee' jnāah' ta' jee' jyoh'. Kye' jnāah' koo- nēē' ba' huu'dsē- he- gwa' kih' Dio. Sa- ga-jmee' jnāah' lā' koo- jmee- hi- kyuu- cha-miih-. Ga-jmee' jnāah' lā' koo- lle' kih' ba', kih' he- llu' dsē' Dio kyaah' jnāah'. Lā' ja- cha- ga-miih- llu' ga-jmee' jnāah' jee' kyah' hnāh'. ¹³ He- ma-sii' jnāah' kyah' hnāh', la' kyaah' koo- nēē' ba' huu'dsē-. Ha- koo- jiih' lā' ngēēh' ba' hnāh' jee' hēh' hnāh' he- ma-sii' jnāah' la-, ko-ja- ba' la' huu'dsē- kyaa' jnāah'. Hi- hnoon' tāh- hoh' hnāh' llu', ¹⁴ lā' koh' ma-lā' ngēēh' hnāh' miih- ha- lā' le' jnān' wa-ra- ga-tē' jee' jāh' Jesús Dsa-jøøh' jnān'. Jēēh' ja-ba' lā' koo- lā' chaa- jnāah' llu' kwaat- kyah' hnāh', ja-ba' lā' ja- lā' chaa- hnāh' llu' kwaat- kyaa' jnāah' jmi' ja-.

¹⁵ Ma-ra- ju'dsoo' lā' ja- le' jnān'. Ma' jmeen' huu'dsē- ma' nīn' to-nē' ta' jee' tāāh' hnāh'. Hi- lā' ja- ka-lāh' ta-la' he- ma' jāhn' ma' na-jēēn- hnāh' mah' tē' to' jiih- lā' chaa- hnāh' llu'. ¹⁶ Jee' tāāh' hnāh' na- ma' nīn' ta' Macedonia. Hi- Macedonia ja-, ma' jāhn' ka-lāh' ta' jee' tāāh' hnāh'. Hi- kyaah' be' kyah' hnāh' ma' nīn' ta' Judea. ¹⁷ Lā' koo- ma' ga-jmeen' huu'dsē- lā' ja-, ja- he- koon-. O- che' laah' hnāh' ga-jmeen' huu'dsē- lā' koo- jaa- hi- ta-juu' hi- jāh' "jaah-" mah' ja-ga' jāyh' "jah-ha"? ¹⁸ Mi-te' ba' Dio juu' kih'. Ja-ba' lā' ja- jnāah' ka-lāh'. Sa' jāh' jnāah' "jaah-" mah' ja-ga' jāh- jnāah' "jah-ha". ¹⁹ Hi- lā' ja- ka-lāh' juu' kih' Jesucristo Joø' Dio he-

ga⁻kwa⁻ jnääh⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻, kyaah⁻ Silvano hi⁻ kyaah⁻ Timotä, sa⁻ ma⁻ la⁻ "jaah⁻, jah⁻ha⁻", koo⁻ "jaah⁻" ba⁻ ma⁻ la⁻, jëeh⁻ sa⁻ ta⁻ juuy⁻. ²⁰ Jëeh⁻ ga⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ ga⁻ bääh⁻ Dio hñii⁻ jmeey⁻ ta⁻ la⁻ kih⁻ jooy⁻, koo⁻ "jaah⁻" ba⁻ la⁻. Ma⁻ ra⁻ he⁻ mi⁻ tey⁻ ba⁻ juu⁻ kiyh⁻. He⁻ ja⁻ ba⁻ ja⁻, ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo jäh⁻ jne⁻ "Wa⁻ la⁻ lä⁻ ja⁻" mah⁻ jmeen⁻ juuh⁻ kih⁻ Dio jnän⁻. ²¹ Dio ba⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ tøøh⁻ jne⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁻ Cristo hi⁻ ga⁻ lleeyh⁻ jne⁻ mah⁻ lee⁻ jne⁻ kyaay⁻. ²² Ga⁻ tooyh⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻ kiyh⁻ neh⁻ tuh⁻ dsë⁻ jne⁻, lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ jmäy⁻ jne⁻ lee⁻. He⁻ ja⁻ ñe⁻ jne⁻ hñah⁻ ga⁻ jne⁻ ta⁻ cha⁻ nē⁻.

²³ Ñe⁻ ba⁻ Dio he⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ ñeen⁻ jwii⁻ Corinto jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻ na⁻ kih⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ ñih⁻ dsën⁻ kyah⁻ hnäh⁻. ²⁴ Ja⁻ he⁻ hnøø⁻ jnääh⁻ jmee⁻ jnääh⁻ mada⁻ kyah⁻ hnäh⁻ jee⁻ hnääh⁻ Dio. He⁻ hnøø⁻ jnääh⁻ jmee⁻ jnääh⁻ be⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ba⁻ ja⁻, mah⁻ jëë⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Jëeh⁻, kih⁻ he⁻ ma⁻ heeh⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio, he⁻ ja⁻ ma⁻ tääh⁻ hnäh⁻ koo⁻ hweh⁻.

2

¹ He⁻ ja⁻ ga⁻ lla⁻ dsën⁻ he⁻ sa⁻ ñeen⁻ na⁻ jëën⁻ hnäh⁻ cher⁻ mah⁻ koo⁻ ka⁻ läh⁻ jmeen⁻ ti⁻ meeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻. ² Jëeh⁻, cher⁻ mah⁻ ga⁻ jmeen⁻ ti⁻ meeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻, ¿hi⁻ mo⁻ jmee⁻ jëë⁻ dsën⁻ cher⁻ mah⁻ ga⁻ jmeen⁻ lä⁻ ja⁻? Ma⁻ la⁻ hnäh⁻ ba⁻ hi⁻ jmee⁻ jëë⁻ dsën⁻. ³ Kih⁻ he⁻ ja⁻ ba⁻ ma⁻ siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ mah⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ lloon⁻ na⁻ jëën⁻ hnäh⁻, sa⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ ti⁻ meeh⁻ dsën⁻, hnäh⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ jëë⁻ dsën⁻. Cha⁻ ba⁻ o⁻ jøh⁻ dsë⁻ kin⁻ kyaah⁻ hnäh⁻, he⁻ tääh⁻ hnäh⁻ jëë⁻ hoh⁻ hnäh⁻ lä⁻ koo⁻ jnä⁻. ⁴ Lä⁻ koo⁻ ma⁻ ga⁻ siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻, sa⁻ ma⁻ chaan⁻ llu⁻, ma⁻ ti⁻ meeh⁻ dsën⁻ jwërte, lä⁻ jiih⁻ ja⁻ hoohn⁻. Pero ja⁻ he⁻ ga⁻ siin⁻ mah⁻ jmeen⁻ ti⁻ meeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻. Ga⁻ siin⁻ mah⁻ lä⁻ ñeh⁻ hnäh⁻ he⁻ hnaan⁻ hnäh⁻ cha⁻ miih⁻ ba⁻ ja⁻.

Hnøø⁻ jøh⁻ dsë⁻ jne⁻ kih⁻ hi⁻ ga⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁻ mah⁻ jäyh⁻ ka⁻ läh⁻

⁵ Hi⁻ ga⁻ jmee⁻ ti⁻ meeh⁻ dsën⁻, ja⁻ ma⁻ la⁻ kin⁻ ga⁻ jmeey⁻ lä⁻ ja⁻. Ga⁻ jmeey⁻ kih⁻ lä⁻ jëë⁻ hnäh⁻ he⁻ ti⁻ meeh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ miih⁻. Jwëehn⁻ hnäh⁻ lä⁻ la⁻, mah⁻ sa⁻ jmeen⁻ juuh⁻ kih⁻ juu⁻ la⁻. ⁶ Ma⁻ lee⁻ ko⁻ na⁻ kih⁻ dsa⁻

he⁻, lä⁻ koo⁻ te⁻ he⁻ ma⁻ heeh⁻ hnäh⁻ wii⁻. ⁷ He⁻ ja⁻ na⁻, llu⁻ ga⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ jøh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kiyh⁻, mah⁻ jëë⁻ dsëy⁻, le⁻ ga⁻ che⁻ ga⁻ hee⁻ dsëy⁻ kih⁻ he⁻ ti⁻ meeh⁻ dsëy⁻ cha⁻ miih⁻. ⁸ He⁻ ja⁻ chuun⁻ kyaah⁻ hnäh⁻, mi⁻ jnääh⁻ hnäh⁻ kiyh⁻ he⁻ hnaah⁻ hnih⁻. ⁹ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁻ ga⁻ siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ jää⁻, mah⁻ jëën⁻ che⁻ nuuh⁻ hnäh⁻ kih⁻ lä⁻ jë⁻ mada⁻ kin⁻. ¹⁰ Cher⁻ mah⁻ jøh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih⁻ dsa⁻ kyaah⁻ hnäh⁻, jnä⁻ ka⁻ läh⁻ jmeen⁻ jøh⁻ dsën⁻ kiyh⁻. Heh⁻ he⁻ jmeen⁻ jøh⁻ dsën⁻ ja⁻ (cher⁻ mah⁻ cha⁻ he⁻ kih⁻ jmeen⁻ jøh⁻ dsën⁻) he⁻ jmeen⁻ lä⁻ ja⁻, he⁻ llu⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ba⁻ ja⁻, cha⁻ nē⁻ Cristo. ¹¹ Heh⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ kwan⁻ jwë⁻ kih⁻ Tana⁻ leeyh⁻ jne⁻. Jëeh⁻, kyuuh⁻ ba⁻ jne⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ may⁻ kiyh⁻.

Ga⁻ lä⁻ meeh⁻ dsë⁻ Paa⁻ lä⁻ ma⁻ gyay⁻ jwii⁻ Troa

¹² Ma⁻ ga⁻ lloon⁻ jee⁻ jwii⁻ Troa, ma⁻ kwan⁻ ju⁻ hmëë⁻ kih⁻ Cristo. Jee⁻ ja⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻ ga⁻ nä⁻ jwë⁻ kin⁻ mah⁻ ma⁻ jmeen⁻ ta⁻ kiyh⁻. ¹³ Pero sa⁻ ga⁻ hii⁻ ti⁻ neh⁻ tuh⁻ dsën⁻ kih⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻ jnääh⁻ øøhn⁻ Tito. He⁻ ja⁻ ga⁻ hihn⁻ juu⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻ mah⁻ ngoon⁻ ta⁻ Macedonia ba⁻.

Ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo leh⁻ ba⁻ jne⁻

¹⁴ Ti⁻ hmaah⁻ Dio hi⁻ kwa⁻ jwë⁻ leh⁻ jne⁻ tää⁻ kyaah⁻ be⁻ kih⁻ Cristo Jesús. Lä⁻ kaa⁻ jee⁻ dsa⁻ nøø⁻ jne⁻, nuu⁻ dsa⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. Lä⁻ koo⁻ he⁻ kye⁻ jne⁻ lle⁻ mi⁻ jwii⁻ he⁻ jwä⁻ hu⁻ ba⁻ la⁻. ¹⁵ Ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo laä⁻ jne⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ mi⁻ jwii⁻ he⁻ soo⁻ jee⁻ gya⁻ Dio. He⁻ na⁻ la⁻ jme⁻ he⁻ taah⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻ lää⁻ hi⁻ lä⁻ kye⁻ hi⁻ dsa⁻ hee⁻ ka⁻ läh⁻. ¹⁶ Kih⁻ hi⁻ dsa⁻ hee⁻, hii⁻ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ hlii⁻. Hi⁻ kih⁻ hi⁻ dsa⁻ lää⁻, hii⁻ mi⁻ jwii⁻ he⁻ kwa⁻ jne⁻ juu⁻ he⁻ jmee⁻ chaä⁻ dsa⁻. ¿Hii⁻ ba⁻ tää⁻ jmee⁻ ta⁻ la⁻? ¹⁷ Sa⁻ jmee⁻ jnääh⁻ lä⁻ koo⁻ jmee⁻ jwëë⁻ hi⁻ ga⁻ nää⁻ kwa⁻ juu⁻ kih⁻ Dio ha⁻ lä⁻ jee⁻ liyh⁻ kuu⁻. Kyaah⁻ koo⁻ nëë⁻ ba⁻ hu⁻ dsë⁻ ga⁻ nøø⁻ jnääh⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ chee⁻ Dio jnääh⁻. Lä⁻ ja⁻ jmee⁻ jnääh⁻ cha⁻ nëy⁻, lä⁻ llu⁻ he⁻ tøøh⁻ jnääh⁻ kyaah⁻ Cristo.

3

Ga⁻ hlëeh⁻ Paa⁻ kih⁻ hmooh⁻ hmëë⁻

¹ Pero ta⁻ jmee⁻ hnäh⁻ hu⁻ dsë⁻ he⁻ hlëeh⁻ jnääh⁻ llu⁻ kyaah⁻ hñaa⁻ jnääh⁻. Hi⁻ sa⁻ jmee⁻

bii' kye' jnaäh' koo' je' he' ngëe' juu' hee' ta' laa' jnaäh' lä' koo' jmee' ko' llaa'. Ni' sa' ngii' jnaäh' kwah' hnäh' koo' je' he' hlëeh' llu' kyaah' jnaäh' mah' heeh' jnaäh' dsa' ha' jee' tēē' jnaäh'. ² Hñaah' ba' hnäh' laah' hnäh' lä' koo' je' he' hlëeh' llu' kyaah' jnaäh'. Lä' koo' he' na' sii' neh' tuh' dsē' jnaäh'. He' ja' ba' jēē' dsa' hi' kay' kwaat' ha' lä' la' ta' he' ga' jmee' jnaäh' jee' kyah' hnäh'. ³ Jnäh' hā' laah' hnäh' lä' koo' je' he' ga' sii' Cristo ta' la' kyaah' jnaäh'. Ja' he' na' sii' kyaah' hee'. He' na' sii' kyaah' Jmi' lle' kih' Dio jiih' ba' ja'. Ni' sa' na' sii' nē' mi' kuū', he' na' sii' neh' tuh' dsē' dsa' ba'.

⁴ Ta' la' kih' Cristo jmee' jnaäh' kwaat', ma' ra' he' ga' jmaa' kyah' hnäh' ta' he' ga' jmee' jnaäh'. He' ja' la' o' jōh' dsē' he' cha' kyaah' jnaäh' cha' nē' Dio. ⁵ Ja' kyaah' be' kyaah' jnaäh' he' ma' ya' nōō' jnaäh' jmee' jnaäh' ta' la', mah' sa' jmee' jnaäh' hūdsē' he' la' ta' kyaah' hñaah' jnaäh'. Sa' la' lä' ja'. Ta' he' leh' jnaäh' jmeen', la' kyaah' be' kih' Dio ba' ja'. ⁶ Hi' he' ba' ga' hñaah' jnaäh' hi' ga' jmeey' he' tēdsēē' jnaäh' mah' kwa' jnaäh' juu' ha' lä' la' hmooh' hmēē'. Ja' koo' na' sii' ta' jmah', kyaah' Jmi' lle' ba' la' hmooh' hmēē'. Jēēh', nē' ley kih' Moisé na' sii', ma' na' bāäh' jne' he' juu' ba' jne' ja'. Pero Jmi' lle' kih' Dio jmee' chaah' jne'.

⁷ Ley he' ma' na' sii' nē' jwi' kuū', he' taah' jne' dso' jwi', he' ja' ja' kyaah' je' tō' jlēē' ñih'. He' ja' dsa' Israel sa' ga' tääy' ma' jēēy' mo' nē' Moisé kih' he' beē' je' ja'. Pero ga' dsaa' ba' he' beē' ja'. ⁸ Ha' ga' sa' llu' cha' ga' miih' hmooh' hmēē' he' la' jnän' ta' la' kih' Jmi' lle' kih' Dio. ⁹ Jēēh', cher' mah' ja' kyaah' je' tō' jlēē' ñih' juu' he' taah' jne' dso' jwi', ha' ga' koo' sa' jnaah' juu' he' jmaa' jne' lluy'. ¹⁰ Heh' he' tō' jlēē' ñih' kih' hmooh' ma' gyuh' ja', ni' miih' sa' jēēh' kwee' lä' koo' jnaah' la' hmooh' hmēē'. ¹¹ Jēēh', cher' mah' ma' la' tō' jlēē' ñih' hmooh' he' ma' ngēē' ja', ha' ga' sa' jnaah' cha' ga' miih' hmooh' he' sa' ngēē' jih' koh'.

¹² Peer' jnaah' la' he' o' jōh' dsē' he' ma' cha' jnän' kyaah' hmooh' hmēē',

he' ja' hlëeh' jnaäh' lä' kaa' tuh' dsē' jnaäh' kih' he' na'. ¹³ Sa' jmee' jnaäh' lä' koo' ga' jmee' Moisé he' ma' jlēy' mo' nēy' kyaah' koo' jwi' hmiih' mah' sa' ma' jēē' dsa' Israel je' tō' jlēē' ñih' ja' ta' ko' jiih' ma' dsa' hū'. ¹⁴ Lä' ja' ka' läh', hūdsē' kih' dsa' he' ma' na' jlē'. Lä' ja' la' lä' jiih' na', wa' ra' ga' hēy' jee' na' sii' hmooh' ma' gyuh' ja'. La' kiyh' lä' koo' na' jlē' jwi' hmiih' hūdsē' kiyh', sa' kwa' jwē' lä' ngēēy'. Pero kyaah' Cristo dsa' jñuh' he' na' jlē' hūdsē' kiyh'. ¹⁵ Lä' jiih' jmi' na', wa' ra' ga' hēy' he' ga' sii' Moisé, lä' ma' na' jlē' ja' ba' hūdsē' kiyh'. ¹⁶ Pero wa' ra' ga' hēēh' dsa' kih' Dsa' jōōh' jnän', dsa' jñuh' he' na' jlē' hūdsē' kiyh'. ¹⁷ Jēēh', Dsa' jōōh' jnän' laa' Jmi' lle' Na' jngii'. Hi' cher' mah' Jmi' lle' kih' Dsa' jōōh' jnän' kyaah' jne', ma' na' na' hūdsē' jnän' hi' ma' laa' ba' jne' cha' nē' Dio. ¹⁸ He' ja' lä' jēē' jne' ga' nōōn' na' jñih' mo' nē' jne', laa' jne' lä' koo' hu' he' jēē' jee' kih' dsa' mah' tēēy' jēēy' ha' koh' jōōh' sa' laa' Dsa' jōōh' jnän'. Lä' ja' Dsa' jōōh' jnän' hi' laa' jmi' lle' ngoo' mi' sēēy' jne' lä' jiih' lee' jne' lä' koo' laay' hñiiy'.

4

¹ Kih' he' ga' lä' ñih' dsē' Dio jnaäh', he' ja' ga' hñah' jnaäh' jmee' jnaäh' ta' la'. He' ja' sa' dsa' jeh' dsē' jnaäh'. ² Ma' jmee' jnaäh' ta' koo' lä' jē' he' la' o' hih' hi' lä' jē' he' jmee' dsa' jee' na' hmää'. Sa' hnōō' jnaäh' may' hliih' ja', ni' sa' mi' sii' jnaäh' juu' kih' Dio. Ñe' ba' Dio he' hlëeh' jnaäh' ju' dsoo' jmah' hi' lä' ja' lä' jēē' ba' ñe' kwee' ha' lä' jmee' jnaäh'. ³ Dsoo' ba' na' hmää' ba' la' ju' hmēē' he' kwa' jnaäh', pero ma' la' kih' hi' ma' kah' jwē' ba'. ⁴ Tana' hi' laa' dio kih' jmi' gyuh' la', ga' jlēy' hūdsē' kih' dsa' hi' sa' ma' hēēh' kih' Dio. Mah' lä' ja' sa' jēēy' wa' je' kih' ju' hmēē' he' mi' jnää' ha' koh' sa' jōōh' laa' Cristo hi' laa' koo' hēēh' kyaah' Dio. ⁵ Sa' hlëeh' jnaäh' juu' kyaah' hñaah' jnaäh', hlëeh' jnaäh' kih' Jesucristo ba'. Jäh' jnaäh' laay' Dsa' jōōh' jnän' mah' jmee' jnaäh' ta' he' kyah' hnäh' kwaat' kih' Jesús. ⁶ Hi' hi'

Dio hi- ga-jäh': "Wa' lä-jnä' wa-je- jee' na-hoo-", hi- he' ga-mi-jnäa- wa-je- neh- tuh-dsē- jne'. Lä-ja- ga-na' huu-dsē- jnän' mah' lä-kyuuh- jne' ha- koh' jøøh' sa- laa- Dio, lä-koo- ga-mi-jnäa- Cristo jnän'.

Chaa- jne' kyaah' he- ma-dsoo' dsē- jne' kih' Dio

⁷ Peer- jnaah' la' ta' he- jmee- jnääh' la-, ma-ke' laa' jnääh' lä-koo- mi'hya- he- na-la' kyaah' gwaah' mah' lä-ja- lä-jnä' kih' dsa-, ta' he- jmee- jnääh' la' kyaah' be' he- gwa' kih' Dio, ja- he- gwa' kyaah' jnääh'. ⁸ Na-ku' na-ngi- he- wi- dsa-ngēē- jnääh', pero sa- jeh- dsē- jnääh'. Chaa- jnääh' cha-mi- huu-dsē-, pero ma-ra- he- cha- ba' o-jøh- dsē- kyaah' jnääh'. ⁹ Hēē- dsa- kyaah' jnääh' pero Dio sa- bee- jnääh'. Jmeeh- dsa- jnääh', pero sa- dsa-juu- jnääh'. ¹⁰ Lä-kaa- jee' ga-nøø- jnääh' hii- goo- juu- jnääh' kwaat- kih' Jesús. Lä-jwē- ja- dsa-lä-jnä' he- cheh' Jesús kyaah' jnääh', he-ja- ba' chaa- jnääh'. ¹¹ Jēēh', jnääh' hi- jiih-, koo- ba' he- hii- goo- juu- jnääh' kwaat- kih' Jesús. Lä-ja- ba' dsa-lä-jnä' he- cheh' Jesús nē- kyaah' jnääh' hi- sa- bee'. ¹² Heh' lä-ja-, lä-jē- jmi- ba' he- chaa- juu- jnääh' mah' hnäh', ma-jnääh- hnäh' ha- lä- jee' lä-cha- hnäh' tää'.

¹³ Lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Ga-lä-dsoo' dsēn-, kih' he-ja- ba' ga-hlēēhn-." Ja-ba' lä-ja- la' huu-dsē- he- kye- jnääh' la-. Ga-lä-dsoo' dsē- jnääh' he-ja- ba' hlēēh' jnääh'. ¹⁴ Jēēh' nē- ba' jnääh', he' ba' Dio hi- ga-mi-jiih- Jesús Dsa-jøøh' jnän', he' ba' hi- he' mi-jiih- jnääh' ka-läh' kyaah' Jesús hi- lä-ja- ko-jøh' lä-jēē- jne' tēy- ya-jwii- kiyh'. ¹⁵ Lä-jē- he- dsa-ngēē- jnääh', he- llu' kyah' hnäh' ba' ja-. Mah' mi-jää- Dio hnäh' cha-ga-mi- hi- lä-ja- jwēē- ga' kwa- ti-hmaah' kih' Dio hi- jmääy- jøøh' ka-läh'.

¹⁶ He-ja- sa- jeh- dsē- jnääh'. Ma-ke- ngoo' dsa-gyuh- hi- dsa-heē- jmi-ngo' kyaah' jnääh', pero ta- neh- jee' hä- jmi-lle- kyaah' jnääh' dsa-lä-hmēē- koo- jmi- koo- jmi-. ¹⁷ Sa- juuh- la' he- wi- he- jēē- jne' jmi-gyuh- la-, he- dsa-ngēē- ba' ja-. He- ja- jmää- jnän' hi- hnaah- Dio mah' tēē-

jne' ya-jwii- he- jnä' na'hñah' he- sa- heē- jih'koh'. ¹⁸ He-ja- sa- jmee- jnääh' he' kih' he- jnä' hwa' la-. Jmee- jnääh' he' kih' he- sa- jnä' ba'. Jēēh', lä-jē- he- jnä', he- dsa-ngēē- ba' ja-. Pero he- sa- jnä', lä- ma-la' ja-ba' lä-jē- joh' jmi- cha-.

5

¹ Jmi-ngo' he- kye- jne', la' lä-koo- hne' jnän' ta-ko-jiih' tøøhn' jmi-gyuh- la-. Jmi-ngo' la- la' lä-koo- hne' he- na-la- kyaah' loo' jah'. He-ja- nē- jne', wa-ra- ga-heē- jmi-ngo' jnän', lä-cha- jyoh' he- hmēē- gyuh' jmi-gyuh- he- hñah' jne' kih' Dio he- sa- la' lä-koo- hne- he- jmee- dsa-. He-ja- sa- heē- jih'koh'. ² Peer- ku-jii- jnän' ta-ko-jiih' laa' jne' jmi-ngo', hnøø- jne' wa-ra- jäh' kih' na' ga-juh- ba' tēē- jne' jmi-ngo' he- sa- heē- he- cha- gyuh' jmi-gyuh-. ³ Lä-ja-, lä-cha- ba' jmi-ngo' jnän' mah' sa- jä- jmi-lle- jnän' ta-jmah'. ⁴ Ta-ko-jiih' chaa- jne' kyaah' jmi-ngo' la-, Peer- ku-jii- jnän' hi- ki-hooh' jne'. Ja-ko-ja- hnøø- jne' ben' jmi-ngo' la-, he- hnøø- jne' tēē- jne' jmi-ngo' hmēē- ba'. Mah' jä- jmi-ngo' hmēē- he- cha- tää-, la- jmi-ngo' he- dsa-heē-. ⁵ Dio ba' he' hi- ga-jmää- jne' mah' tēē- jne' he- hmēē- ja-. Hi- ga-kwēēy- jne' jmi-lle- Na-jngi- he- jmeeh- juu' jnän' he- hñah' jne' cha-ga-mi- ta- cha-nē-.

⁶ Kih' he-ja-, ngoo' ba' cha- o-jøh- dsē- jnän'. Hi- nē- jne', ta-ko-jiih' tøøh' jne' kyaah' jmi-ngo' la-, lä-koo- he- tøøh' jne- kih' Dio ba' la'. ⁷ (Jēēh', kyaah' he- dsoo' dsē- jne' he- tøøhn' jwē- kiyh', ja- kyaah' he- jēē- jne'.) ⁸ He-ja- ma-cha- ba' o-jøh- dsē- jnän'. Hi- hnøø- ga- jne' lä-øøn- kih' jmi-ngo' la- mah' dsa-toohn' ko-jøh' kyaah' Dio. ⁹ He-ja- wa- kwan' be' jmeen' lä- ti- dsē- Dio, cher-mah' tøøhn' kyaah' jmi-ngo' la- o ma-ke- sa- tøøhn' kyaah' ka-läh'. ¹⁰ Jēēh', ga-lä-jēē- ba' jne' dsa-nøøn- ' nē-ta' kih' Cristo mah' lä-jaa- lä-jaa- jne' tēēh' jne' jñeen- ha- koo- te' ta' he- ma- jmee- jne' ta-ko-jiih' ma' chaa- jne', che- he- llu', o che- he- hñah'.

Kih' he- ga-juu- Cristo ga-jiih' juu' jnän' kyaah' Dio

11 Gah⁺ ba' jnaäh⁺ Dio, he-ja⁻ hlëeh⁺ jnaäh⁺ dsa⁻ lä⁺jiih⁺ lä⁺ngëëy⁺. Ñe⁻ ba' Dio ha⁻ lä⁺ la⁺ huu⁺dsë⁻ kyaa⁺ jnaäh⁺. Lä⁺ja⁻ hnoon⁺ wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ lä⁺ngëeh⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. 12 Ja⁺ he⁻ hnøø⁻ jnaäh⁺ hlëeh⁺ jnaäh⁺ llu⁺ kyaa⁺ hñaa⁺ jnaäh⁺ cha⁺në⁺ hnäh⁺. He⁻ kwa⁻ jnaäh⁺ jwë⁺ mah⁺ lä⁺chaa⁻ hnäh⁺ llu⁺ kyaa⁺ ta⁺ he⁻ jmee⁻ jnaäh⁺. Lä⁺jwë⁺ ja⁻, cha⁻ he⁻ kyaa⁺h⁺ jiih⁺ hnäh⁺ juu⁺ kyaa⁺h⁺ dsa⁻ hi⁻ koo⁻ jëë⁻ ha⁻ lä⁺ tääh⁺haa⁺ dsa⁻ lla⁻ he⁻ ma⁺ kay⁺ kwaat[~] hee⁻ na⁻ hnøø⁻ tuh⁻dsë⁻ dsa⁻. 13 Cher⁺mah⁺ ngaah⁺ jnaäh⁺, kih⁺ Dio ba' ja⁻ he⁻ jmee⁻ jnaäh⁺ lä⁺ja⁻. Hi⁺ cher⁺mah⁺ lluu⁺ jnaäh⁺, he⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba' ja⁻. 14 Lä⁺koo⁻ hnää⁺ Cristo jne⁺, lä⁺ja⁻ jøø⁺ jnän⁺ jmeen⁺ lä⁺lle⁻ kih⁺. Jëeh⁺ ma⁻ñe⁺ ba' jne⁺ he⁻ ga⁺juu⁺ jaa⁻ kih⁺ lä⁺jëë⁻, he⁻ja⁻ la⁺ kwaat[~] ga⁺lä⁺jëë⁻ jne⁺ ga⁺juun⁺. 15 Cristo ga⁺juu⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁻ mah⁺ lä⁺jëë⁻ hi⁻ chaa⁻, mo⁺so⁺ jmeey⁺ lä⁺ hnøøy⁺ hñiiy⁺. Jmeey⁺ lä⁺ hnøø⁻ Cristo ba', hi⁻ ga⁺juu⁺ hi⁻ ga⁺lä⁺jiih⁺ kih⁺ ga⁺lä⁺jëë⁻.

16 He⁻ja⁻ jnaäh⁺, na⁺ ta⁺ cha⁺në⁺ mo⁺so⁺ kye⁺ jnaäh⁺ kwaat[~] kih⁺ dsa⁻ lä⁺koo⁻ tëë⁺ jmee⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Ma⁺ke⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺jmee⁺ jnaäh⁺ he⁺ kih⁺ Cristo, pero na⁺ mo⁺so⁺ jmee⁻ jnaäh⁺ lä⁺ja⁻. 17 Heh⁺ lä⁺ja⁻, cher⁺mah⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁻laa⁺ koo⁻ kyaa⁺h⁺ Cristo, ma⁻laay⁺ jaa⁻ hi⁻ hmëë⁺ ba'. Lä⁺jë⁻ he⁻ ma⁺ jmeey⁺ jää⁺, ma⁻ngëë⁺ ba' ja⁻. na⁺ ma⁻laay⁺ hmëë⁺ go⁻te⁻. 18 Lä⁺jë⁻ he⁻ la⁻, gwa⁺ kih⁺ Dio hi⁻ ga⁺jëeh⁻ juu⁺ jnän⁺ ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo mah⁺ sa⁺ cha⁻ ga⁺ he⁻ na⁻bääh⁺ jne⁺ kyaa⁺yh⁺. Hi⁺ ga⁺tooyh⁻ goo⁻ jnaäh⁺ mah⁺ hlëeh⁺ jnaäh⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁺ jëeyh⁺ juu⁺ kiyh⁺ kyaa⁺h⁺ Dio. 19 Ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo, mo⁺so⁺ jmee⁻ Dio kwaat[~] kih⁺ dso⁺kye⁻ jnän⁺ heh⁺ lä⁺ja⁻ jëeyh⁺ juu⁺ jnän⁺ kyaa⁺yh⁺. Hi⁺ ga⁺tooyh⁻ goo⁻ jnaäh⁺ kwa⁺ jnaäh⁺ juu⁺ ha⁻ lä⁺ jëë⁻ jëeh⁺ dsa⁻ juu⁺ kih⁺ kyaa⁺h⁺ Dio. 20 He⁻ja⁻ na⁻hñaa⁺ jnaäh⁺ he⁻ kwa⁻ jnaäh⁺ juu⁺ lä⁺hih⁺ kih⁺ Cristo. La⁺ lä⁺koo⁻ he⁻ chu⁺ Dio kyaa⁺h⁺ hnäh⁺ ta⁻la⁻ kyaa⁺ jnaäh⁺. He⁻ja⁻ chuun⁺ kyaa⁺h⁺ hnäh⁺ ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo, jëeh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kyaa⁺h⁺ Dio. 21 Cristo hi⁻ sa⁺ cha⁻ dso⁺kye⁻ kih⁺, Dio ga⁺jmee⁻ cha⁻ dso⁺kye⁻ kiyh⁺ he⁻ llu⁺ jnän⁺, mah⁺ ta⁻la⁻ kiyh⁺, lee⁺ jne⁺ lluu⁺ cha⁺në⁺ Dio.

6

1 He⁻ja⁻ jnaäh⁺ hi⁻ kwa⁻ be⁺ kyaa⁺h⁺ ta⁺ kih⁺ Dio, hlëeh⁺ hnäh⁺, ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ ta⁺ koo⁺ he⁻ llu⁺ dsë⁻ Dio kyaa⁺h⁺ hnäh⁺. 2 Jëeh⁺, lä⁺koo⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio:

Hor[~] he⁻ jøh⁻ dsën⁺, ga⁺nuun⁺ kyah⁺.

Jmii⁺ he⁻ ma⁺ lää⁺ dsa⁻, ga⁺jmeen⁺ be⁺ kyah⁺, ga⁺jäh⁺ Dio.

He⁻ja⁻ jwëeh⁺ hnäh⁺, na⁺ ba' ja⁻ hor[~] he⁻ jøh⁻ dsë⁻ Dio. Na⁺ ba' ma⁻cha⁻ jmii⁺, lää⁺ hnäh⁺.

3 Ga⁺nøø⁻ jnaäh⁺ lä⁺koo⁻ lle⁻ kih⁺ ba' mah⁺ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ mi⁻kwayh⁺ kih⁺ ta⁺ he⁻ jmee⁻ jnaäh⁺. 4 Wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ dsa⁻ngëë⁺ jnaäh⁺, hnøø⁻ jnaäh⁺ mi⁺jnaä⁺ jnaäh⁺ kih⁺ dsa⁺, laa⁺ jnaäh⁺ hi⁻ jmee⁻ ta⁺ he⁻ kih⁺ Dio. Kwëeh[~] ba' dsë⁻ jnaäh⁺, hi⁺ ja⁻ koo⁻ nëë⁺ he⁻ wi⁺ he⁻ dsa⁻ngëë⁺ jnaäh⁺, lä⁺kyaa⁺ jnaäh⁺, gwa⁺ he⁻ jmee⁻ jwiih⁺ kyaa⁺ jnaäh⁺. 5 Jmi⁻baa⁻ dsa⁻ jnaäh⁺, taah⁻ dsa⁻ jnaäh⁺ neh⁺ ñe⁺, tooyh[~] miih⁺ kyaa⁺h⁺ jnaäh⁺. Peer⁺ hweh⁻ ta⁺ kyaa⁺ jnaäh⁺, cha⁻ ma⁺ sa⁺ gwii⁻ jnaäh⁺, ni⁺ sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ hiih⁻ jnaäh⁺. 6 Ga⁺nøø⁻ jnaäh⁺ koo⁻ nëë⁺ ba', cha⁻ ba' huu⁺dsë⁻ kyaa⁺ jnaäh⁺, jøh⁻ dsë⁻ jnaäh⁺, llu⁺ dsë⁻ jnaäh⁺, ga⁺nøø⁻ jnaäh⁺ kyaa⁺h⁺ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁺, hi⁺ kyaa⁺h⁺ ju⁺dsoo⁺ hnää⁺ jnaäh⁺ dsa⁻. 7 Hlëeh⁺ jnaäh⁺ ju⁺dsoo⁺ jmah⁺ ba'. Kyaa⁺h⁺ be⁺ kih⁺ Dio ga⁺nøø⁻ jnaäh⁺. Jmee⁻ jnaäh⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺, lä⁺jwë⁺ ja⁻ hää⁺ jnaäh⁺ hñaa⁺ jnaäh⁺ hi⁺ lëh⁺ jnaäh⁺ kih⁺ he⁻ hliih⁺. 8 Cha⁻ ma⁺ hnää⁺ dsa⁻ jnaäh⁺, cha⁻ ma⁺ na⁻hääy⁺h⁺ jnaäh⁺. Cha⁻ ma⁺ mi⁻kwayh⁺ jnaäh⁺, cha⁻ ma⁺ hlëeyh⁺ llu⁺ kyaa⁺ jnaäh⁺. Laa⁺ jnaäh⁺ kiyh⁺ lä⁺koo⁻ dsa⁻ hi⁻ ta⁻juu⁺, ma⁺ke⁺ hlëeh⁺ jnaäh⁺ ju⁺dsoo⁺. 9 Jmeey⁺ sa⁺ kyuu⁺ jnaäh⁺, ma⁺ke⁺ kyuu⁺ ba'. Hi⁻ ma⁻ngoo⁺ ga⁺juu⁺ ba' jnaäh⁺ kiyh⁺, pero chaa⁻ ba' jnaäh⁺. Kwa⁻ dsa⁻ kyaa⁺ jnaäh⁺ pero sa⁺ jngëëy⁺ jnaäh⁺. 10 Ma⁺ke⁺ ti⁻meeh⁻ dsë⁻ jnaäh⁺, ma⁺ra⁺ he⁻ jëë⁻ ba' dsë⁻ jnaäh⁺. Laa⁺ jnaäh⁺ tä⁻ñee⁺, pero cha⁻miih⁻ he⁻ llu⁺ ma⁻hyoh[~] jwëë⁺ dsa⁻ kwaat[~] kyaa⁺ jnaäh⁺. Lä⁺koo⁻ he⁻ sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻ kyaa⁺ jnaäh⁺ ba' la⁺, pero ga⁺lä⁺jë⁻ ba' cha⁻ kyaa⁺ jnaäh⁺.

11 Sa⁺ gah⁺ jnaäh⁺ ma⁻hlëeh⁺ jnaäh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ Corinto juu⁺ la⁻. Lä⁺kaa⁻ tuh⁻dsë⁻

jnāäh' ga-mi-jnāäh' jnāäh' hñaa' jnāäh' kyah' hnäh'. ¹² Ja kyaah' hih' ga-lä-hnää' jnāäh' hnäh'. Pero hnäh', sa ga-mi-jnāäh' hnäh' hñaa' hnäh' kyaah' jnāäh'. ¹³ Lä-koo-jmee-jnāäh', ja-ba-lä-ja-jmee' hnäh'. (Hlëehn' hnäh' lä-koo-gyuu-kyaan'.) Wa hnaah' jnāäh' lä-kaa-tuh-hoh' hnäh'.

Laa' jne' lä-koo-gwah' kih' Dio

¹⁴ Ta-jmee-hnäh' ko-joh' kyaah' hi-sa-ma-heeh-kih' Dio. Jëeh', sa-jëeh-kwee-he-hlih' kyaah' he-llu'. Ha-lä-ja-jmee' ko-joh' jee-na-hoo-kyaah' jee-jnä-wa'je? ¹⁵ Hi-sa-sooh-kih' hi-sa-llu' he-jmeey' ko-joh' kyaah' Cristo. Lä-ja-ka-läh' kih' hi-ma-heeh-kih' Dio kyaah' hi-sa-ma-heeh'. ¹⁶ Dio hi-na-laa-kaah-dsa-, ni-miih-sa-sooh-jmeey' ko-joh' kyaah' gwah-kih' Dio. Jëeh', jne' ba-laan' gwah-kih' Dio jiih'. Juu' he-jwahn-la-, la-lä-koo-ga-jäh' hñii' Dio:

Jän-jee' kiyh' mah' ngën' ko-joh' kyaayh'. Jnä-leen' Dio kyaay' mah' lä-jëe' leey-dsa-kyaan'.

¹⁷ He-ja-ga-jäh' Dsa-jööh' jnän': Hwëë-hnäh' jee' kih' hi-sa-ma-heeh-kin', wa-lä-ööh' hnäh' kiyh', ga-jäh' Dsa-jööh' jnän'.

Ta-koo'h' hnäh' he-sa-lle' kih' koo'h' hnäh', lä-ja-ba-heeh' hnäh'.

¹⁸ Mah' jnä-leen' Täa-kyaah' hnäh'. Hih' hnäh', leeh' hnäh' gyuu-më' gyuu-nuuh-kyaan', jäh' Dio hi-cha-ga-lä-jë' be' kih'.

7

¹ Na-ma-nuun' ha-koh' na'hñaa' sa-la-he-ga-jäh' Dio jmee' jnän'. He-ja-jwëehn' hnäh' ööh' hi-hnaan', hnöø' ben' lä-jë-he-mi-sah' jne' hi-lä-ja-kih' he-mi-soh' jmi-lle' jnän'. Hi-kih' he-gah' jne' Dio, hnöø' mi-llu' jne' hñaan' koo-hä-koo-hä-lä-jiih' jän' na-jngëen' go-te'.

Ma' hnöø' Paa' ma' jmee' dsa- Corinto he' kiyh'

² Jmee' hnäh' miih- he' kyaah' jnāäh'. Jëeh', kih' ni-jaa-hnäh' sa-ma-jmee-jnāäh' he-hlih'. Sa-ma-hee' jnāäh'

huudsë-kih' ni-jaa-, ni-sa-ma-mi-gaa-jnāäh' ni-jaa-. ³ Sa-jwahn-lä-ja-mah' bäähn' hnäh' dsoo'. Ga-jwëehn' hnäh' jää', hnaan' hnäh'. Jëeh' ma-lla-dsë-jnāäh', jmee-jnāäh' ko-joh' kyaah' hnäh' ma-ke-cha-juu-jnāäh'. ⁴ Cha-cha-miih-o-joh' dsë-kin' kyaah' hnäh'. Chaan-llu-kwaat-kyah' hnäh'. He-ja-gwa-dsa-nöø-dsën' cha-miih' hi-jëe-dsën' ma-jëen-cha-miih' he-wii'.

⁵ Lä-ma-ga-tëe' jnāäh' Macedonia, sa-ga-tëe' jnāäh' dsë-jnāäh' ni-miih'. Ga-lä-jë-nëe' he-wii' ga-jëe-jnāäh'. Ga-tëe-dsa-kyaah' jnāäh'. Hi-ja-ma-la-he-ja-, ga-lä-gah' jnāäh' cha-miih'. ⁶ Pero Dio hi-jmee-dsa-nöø' dsë-lä-jëe' hi-cha-huudsë-, ga-jmeey' ga-nöø' dsë-jnāäh' lä-ma-ja-Tito. ⁷ Ja-ma-la-kih' he-ja-Tito, kih' he-ga-jmeeh' hnäh' ga-nöø' dsëy' ka-läh', he-ja-ba-ja-ga-nöø' dsë-jnāäh'. Ga-jmeeyh' juu' he-hnooh' hnäh' jëeh' jnä', hi-ti-meeh' hoh' hnäh', lle-hoh' jnä'. He-ja-cha-ga-miih' jëe-dsën'.

⁸ Ma-ke-ga-jmeen' meeh' hoh' hnäh' kyaah' je-he-ga-siin' kyah' hnäh', pero sa-koon-dsën'. Dsoo' ba-ga-jii' miih-kin' kih' he-ga-lä-meeh' hoh' hnäh' ko-hwëe'. ⁹ Pero na-jëe-dsën'. Ja-kih' he-ga-lä-meeh' hoh' hnäh'. Kih' he-ga-lä-sii' huudsë-kyah' hnäh', ma-ga-jii' kyah' hnäh', he-ja-ba-jmee-jëe-dsën'. Lä-ma-ga-lä-meeh' hoh' hnäh', ga-jmeeh' hnäh' lä-hnöø' Dio. Lä-ja-, ni-koo-he-hlih' sa-ja-në-kyah' hnäh' kwaat-kyaah' jnāäh'. ¹⁰ Jëeh', cher'mah' gwa-ti-meeh-dsë-jne-lä-hnöø' Dio, he-ja-jmee-dsa-lä-sii' huudsë-jnän' mah' lä-jne'. Heh' he-ma-na-laa' jne' sa-jmee-ti-meeh-dsë-jne'. Pero he-ti-meeh-dsë-jne-lä-koo-tëe' jmee-dsa-jmi-gyuu, kyaah' he-ja-juu' ba-jne-ja-. ¹¹ Jëe-da' hnäh' ha-lä-ga-la' kyah' hnäh' lä-ma-ga-lä-meeh' hoh' hnäh' lä-hnöø' Dio. Ga-jmää' ba-ta-he-ja-kyah' hnäh', ja-hoh' hnäh' ga-nooh' hnäh' në-kin', ja-ya-jëe' hoh' hnäh', ja-gah' hnäh', hnooh' hnäh' ma-jëeh' jnä', ga-mi-eeh' hnäh' juu' lä-koo-mada-ga-jmeen' kyah' hnäh'. Lä-ja-ga-mi-jnāäh'

' hnäh' hñaaħ' he- ma-mi-teħ' ba' hnäh' kih' juu' ja-. ¹² He-ja- lă' ma' ga-siin' kyah' hnäh' je- ja-, ja' ma-la' kih' hi- hñaa- dsē' he' ga-jmeen' hũdsē-, ni' ja- kih' hi- ga-jmeeyh'. He- hnoon' lă-jnă' kyah' hnäh' cha-nē' Dio he- kyeh' hnäh' hũdsē- kyaa' jnăäh' ba' ja-. ¹³ Peer' ga-nøħ' dsē- jnăäh' he- ga-lă-jnă' he- kyeh' hnäh' hũdsē- kyaa' jnăäh'.

Hi' cha-ga-miħ- jēē- dsē- jnăäh', kih' he- ma-jēē' jnăäh' čaa- Tito llu'. Jēēħ', ga-lă-jēē' ba' hnäh' ga-heeh' hnäh' llu' hi' ga-jmeeħ' hnäh' jēē- dsēy'. ¹⁴ Ga-jmeeħn' juu' kih' Tito he- čaa- llu' kyaah' hnäh'. Hi' sa' ga-jān' hliħ'. Jēēħ' lă-jēē' he- ga-jwēēħn' hnäh' la' ju'dsoo'. Lă-ja- ka-lăħ' ma' ga-jēē' Tito ha- lă-tăäh' hnäh', sa' na-heē- juu' lă-koo- ga-jwi' jniħ' he- čaa- jnăäh' llu' kyaah' hnäh'. ¹⁵ Hi' cha-ga-miħ- hnăä' Tito hnäh' lă-koo- ma' dsooh' dsēy' he- nuuh- ba' hnäh' kiyħ'. Hi' ga-heeh' ba' hnäh' llu' lă-koo- ja- dsa- ma-jøħ'. ¹⁶ Peer' jēē- dsēn' kyaah' hnäh'. Ga-lă-jēē' ba' mi-teħ' hnäh'.

8

Ga-čooħ' dsa- kuu' kih' øħ' jne' hi- čaa- Jerusalén

¹ Jee' la- jmeeħ' jnăäh' juu' kyah' hnäh' ha- lă' ga-jmee' øħ' jne' hi- tăäh' lă-kaa- gwah' he- tøø' hwa' Macedonia kih' he- llu' dsē' Dio kyaayħ'. ² Ma-ke' tăäyħ' jēēy' wi', pero čaa- llu'. Ma-ke' tăäyħ' tă-ñēy' pero ča-miħ- kuu' ga-kway'. Ga-jmăäy' hñiyy' lă-koo- dsa- ča- kuu'. ³ Jmeen' dsoo' kiyħ', ga-kway' kuu' lă-koo- lla' dsēy', lă-koh' jiiħ' tăäy'. Hi' ga-kway' la' ga'. ⁴ Ča-miħ- ga-čuū' dsa- he' kyaah' jnăäh' mah' kwa' jnăäh' jwē' jmeey' lă-koo- jmee' lă-jēē' hi- čooħ' kuu' mah' jmeey' be' kih' hi- laa' kyaa' Dio. ⁵ Ča-ga-miħ- ga-jmeey' lă-koh' ga' he- ma' la' hũdsē- kyaa' jnăäh'. To-nē' ga-ngēēy' hñiyy' mah' jmeey' lă- hnøø' Dio. Hi' lă-ja- ga-jmeey' kyaa' jnăäh' ka-lăħ'. ⁶ He-ja- ga-čuū' jnăäh' kyaah' Tito mah' mi-hñaa- ta' kiyħ' he- juħ'lăäyħ' kuu' lă-koo- ga-løøy' jmeey' jăä' jee' kyah'

hnäh' hi- kwa' kuu' lă-kaa- tuh-dsē'. ⁷ Ma-hwēēħ- hnäh' llu' kyaah' lă-jēē' he- jmeeħ- hnäh'. Ma-lă-dsoo' hoh' hnäh', ma-hlēēħ' hnäh' dsa-, ma-kyuuh' hnäh' llu', ma-jmeeħ- hnäh' ta' lă-kaa- tuh-hoh' hnäh', hi' ma-lă-hnaah' jnăäh'. Lă-ja- ka-lăħ', hnøø' hwēē' hnäh' kwee- kyaah' ta' llu' jee' juħ'lăäħ' hnäh' kuu'.

⁸ Ja' he- jmeen' mada' kyah' hnäh' he- jwēēħn' hnäh' lă-na-. He- hnoon' jēēn' če' ma-ra' ju'dsoo' hnaah' hnäh' øħ' jne'. He-ja- ba' na- ma-jwēēħn' hnäh' lă-koo- ga-jmee' hi- tăäh' Macedonia. ⁹ Jēēħ', ma-ñeh' ba' hnäh' lă-koo- llu' dsē' Jesu- cristo Dsa-jøħ' jnăn'. Ma-ke' hă' gooy' lă-jēē' he- ča-, ga-jmăäy' hñiyy' hi- tă-ñēē', kih' he- hnăäy' jne'. Lă-jwē' ja- lă-ča- jnăn' ča-miħ-, kih' he- ga-jmăäy' hñiyy' tă-ñēē'.

¹⁰ He- llu' kyah' hnäh' he- kwan' nuuh' la-. Hnäh' to-nē' ga-lă-hyoh' hoh' hnäh' čooħ' hnäh' kuu' ma-hya- koo- ji-ñē-. Hi' ja' ma-la' he-ja-, ga-løøħ' hnäh' čooħ' hnäh' kuu', jăä' ga' lă-koh' jñah' øħ' jne'. ¹¹ He-ja- na' mi-hñaa' hnäh' ta' he- ma-løøħ' hnäh'. Ja' ba' lă-koo- ga-lă-hyoh' hoh' hnäh' jmeeħ' hnäh', lă-ja- ka-lăħ', lă-kaa- tuh-hoh' hnäh' mi-hñaa' hnäh' ta' na-. Ja' čooħ' hnäh' kuu' lă-koo- te' tăäh' ba' hnäh'. ¹² Čer'mah' čaa- hi- lla' dsē' kwa', heeh- ba' Dio ha- koo- te' ča-. Jēēħ' sa' ngii' Dio he- sa' ča- jnăn'.

¹³ Sa' jwahn' lă-la- mah' jñah' ba' lă-ča- kih', ta'ko-jiiħ' sa' ča- kyah' hnäh'. ¹⁴ Hnøø' jmeeħ' hnäh' lă-koo- lle' kih'. Jmii' na' he- ča- ča-miħ- kyah' hnäh', he- ja- lee' kih' hi- lla-kyaa'. Lă-ja- ka-lăħ' ma' ča- ča-miħ- kih' jñah', lee' kyah' hnäh' ma' jmee' bi'. Lă-ja- ba' jă' llu' kih' lă-jēē'. ¹⁵ Lă-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Sa' ga-čaa' ga' kih' hi- ga-juuh' ča-miħ-. Ni' sa' ga-lă-hnøø' ga' kih' hi- ga-juuh' ko-hi'piħ'."

Tito kyaah' dsa-kyaaħ'

¹⁶ Peer' ti'hmaah' Dio hi- ga-jmee' ga-ka' Tito hũdsē- kyah' hnäh', ja' ba' lă-koo- kyē' jnă' hũdsē-. ¹⁷ Ga-heeh' biħ' lă-koo- ga-hlēēħ' jniħ'. Jēēħ', hñi' biħ' ma' lle' dsēy'

' kway' be' kyah' hnäh'. He-ja- jee' tēy- hñii' bih' dsooy' dsa-jēy- hnäh'.

¹⁸ Ko-jōh' kyaah' Tito, chee' jnääh' jaa- øøh' jne' hi- hii' juu' kih' lä'kaa- gwah' jee' jmeey- ta' kwaat- kih' ju'hmēē'. ¹⁹ Ja- ma-la- he- ja-, øøh' jne' ga-hñäy' mah' jmeey' ko-jōh' kyaah' jnääh' jee' dsa'ka' jnääh' kuu' he- juh-lääh- øøh' jne'. Kyaah' he- ja-, jmeey' jnääh' juuh- kih' Dio hi- lä'jwē' ja- lä'jnä' he- hnøø- jnääh' kwa' jnääh' be' kih' øøhn'. ²⁰ Lä-ja- jmeey- jnääh' ' mah' sa- chaa- hi- hlēeh' wii' kyaah' jnääh' he- juh-lääh' jnääh' cha-miih- kuu'. ²¹ Jēeh' ñe- ba' Dio he- jmeey- jnääh' bii' jmeey' jnääh' ta' lä'koø- lle' kih', hi- lä'ja- hnoon' ka' dsa- jmi-gyuu- kwaat- ka-läh'.

²² Hi- chee' ga' jnääh' jñah' øøh' jne' ko-jōh' kyaah'. Hi- he', ja- koø- hä' ma-jēē' jnääh' jmeey- he- llu' jmah'. Hi- cha-ga'miih- jmeey', na' he- ma-jēy- he- mi-te' hnäh'. ²³ Ta- ka- hnäh' huusdē-. Tito laa' dsa-kyaah' jnääh' jee' jmeey- jnääh' ta' ko-jōh' mah' le' llu' kyah' hnäh'. Hi- jñah' øøh' jne' hi- jääy- na-, hä' gooy- lä'kaa- gwah'. Hi- kwaat- kih' hi- he', lä'kaa- jee' dsa-näy' jmeey- øøh' jne' juuh- kih' Cristo. ²⁴ Ja- mi-jnääh' hnäh' kiyh' ha- lä'koø- jiih' hnaah- hnäh' dsa-. Lä-ja- mi-jnääh' hnäh' cha-nē' lä-jēē' øøh' jne' he- kih' ja- he- chaa- jnääh' llu' kyaah' hnäh'.

9

Hnøø' kwa' jne' kuu' lä'kaa- tuh-dsē- jne'

¹ Kih' he- chooh' jne' miih- kuu' kih' øøh' jne' hi- lä'kyaah', sa- jmeey- bii' siin' kyah' hnäh' laan'. ² Jēeh', ma- ba' jñä' kyah' hnäh' hi- tääh' hwa' Acaya, lle' hoh' hnäh' he- juh-lääh' hnäh' kuu'. Hi- ga-hlēehñ- llu' kyah' hnäh' jee' kih' øøh' jne' hi- tääh' hwa' Macedonia. Na' ma-koø- ñe- ga-jwii' jnih' he- ma-lla- hoh' hnäh' kwah' hnäh' kuu'. He-ja- jwēē' øøh' jne' he', ga-nøh' dsēy' kih' he- llu' hoh' hnäh'. ³ Pero ma-ra- he- cheen- øøh' jne', mah' sa- jän' hliih' kih' lä-jē- he- llu' he- ga-hlēehñ- kyah' hnäh'. Hnoon' wa-ra- jäh' kih' ma-na'lluuh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'koø- ga-jwii' jnih'. ⁴ Heh' lä-ja-, wa-ra- ga'lloon'

jee' tääh' hnäh', ko-jōh' kyaah' jñah' øøh' jne' hi- chaa- hwa' Macedonia, hnoon' ma-na'lluuh' hnäh' mah' sa- jä' jnääh' o-hih- wa-ra- ga'lla-nøø' jnääh', lä'llu' he- ma-jäh' jnääh' mi-teh' ba' hnäh', hi- cha-ga'miih- jäh' hnäh' o-hih', cher'mah' sa- ga-mi-teh' hnäh'. ⁵ Kih' he-ja- ba' ga-la' bii' kin- chuun' kyaah' øøh' jne' he', mah' dsa-näy' dsa-jēy- hnäh' to-nē', mah' kway' be' kyah' hnäh' ha- lä- jee' juh-lääh' hnäh' kuu' he- ga-bääh' hnäh' hñaa' kwah' hnäh'. Lä'jwē' ja- ma-na'lluuh' hnäh' kwah' hnäh' kuu' lä'kaa- tuh-hoh' hnäh', ja- kyaah' he- wii'.

⁶ Nuuh- da' hnäh' ha- lä' la' kih' hi- jngēē- mi'ju-: Hi- jngēē- miih-, miih- ba' chooyh'. Hi- jngēē- cha-miih-, lä-ja- cha-miih- chooyh'. ⁷ Lä-jaa- lä-jaa- wa'kway' lä'koø- te' la- dsēy'. Pero ja- kyaah' he- meeh- dsēy', ni- ja- kyaah' he- wii'. Jēeh', Dio hnäh' hi- kwa- lä'kaa- tuh-dsē'. ⁸ Dio hi- cha- be' kih', jmeey' lä'cha- cha-miih- he- llu' kyah' hnäh'. Lä-ja- ni- miih- sa- cha- he- jmeey- bii' kyah' hnäh' jih'koh'. Lä-jiih' chaa' ga' kyah' hnäh', jmeeh' hnäh' ja- he- koø- nēē' he- llu' kih' hi- la-kyaa'. ⁹ Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio:

Hi- llu' dsē' ga-ti' ga'llooyh' he- cha- kiyh', ga'kwēy' dsa- hi- tä-ñee'.

Ta' llu' kiyh' lä'jnä' ga-lä-jē- joh' jmi' cha-. ¹⁰ Dio ba' he' hi- kwa- mi'ju- kih' hi- jngēē-, lä-ja- ka-läh' kway- he- kih' hih- jne'. Hi- he' kwa' lä-jē- he- jmeey- bii' kyah' hnäh' hi- jmeey' lä'cha- cha-ga'miih-. Mah' lä-ja- lä'cha- he- kyaah' jmeeh' hnäh' cha-miih- he- llu' jmah' ba'. ¹¹ Lä'llu' he- lä'cha- lä-jē- nēē' he- jmeey- bii' kyah' hnäh', lä-ja- lä'cha- cha-miih- he- kwēeh' hnäh' hi- lä'kyaah'. Hi- wa-ra- ga-ngēē' jnääh' kuu' ja- kih' øøh' jne' he', kway' cha-miih- ti'hmaah' kih' Dio. ¹² Jēeh', wa-ra- ga-ngēē' jnääh' kuu' he- juh-lääh' hnäh' kih' øøh' jne' he', he- ja- kwa' be' kiyh'. Hi- ja- ma-la- he- ja-, kway' cha-miih- ti'hmaah' kih' Dio ka-läh'. ¹³ Wa-ra- ga-ngēē' jnääh' kuu' ja-, jmeey- dsa- he' juuh- kih' Dio, jēeh' ma-mi-jnääh' hnäh' he- mi-te' hnäh' kyaah' ju'hmēē' kih' Cristo. Hi- lä'kaa-

tuh-hoh' hnäh' ga-kwëeh' hnih' kuu', hi lä-ja- jmeeh- hnäh' kih' lä-jëë- hi- jmee- bih' kih'. ¹⁴ Hi- wa-ra- ga-ngi-y' kyah' hnäh' kih' Dio, jä-lla-le' dsëy' hnäh' jëeh' ma-lä-jnä' he- ma-mi-jäa' Dio hnäh' cha-miih-. ¹⁵ Ti-hmaah' kwan' kih' Dio, ha-koh' sa-llu' he- ga-kwëëyh' jne'. Hi- lä-këh' jmi- lä-ngëë'.

10

Ga-jmee' Paa-dsoo' he-laay' apóstol

¹ Jnä' Paa' chuun' kyaah' hnäh', hlëehn' hnäh' ja-ba- lä-koo- jmee- hñii' Cristo hi- hwaä' hi- jöh- dsë'. Jëeh', jäh' dsa- kin-, sa- tuu- dsën- hlëehn' lä- ma- hñan' jee- kih' dsa-. Mah' wa-ra- ga-lä-øon' jee- kiyh', ja-ga- tuu- dsën- hlëehn'. ² He-ja- chuun' kyaah' hnäh', go-taah' hnäh' lä-koo- lle- kih', mah' wa-ra- ga-lloon' jee- tääh' hnäh', sa- cha- he- kih' hlëehn' hi- jäh', ga-nøø' jnääh' lä-koo- wa- hi- cha- hi-. Jëeh', tuu- ba- dsën- ti-choon' juu' kyaayh' cher'mah' lä-ja- hnøøy'. ³ Dsa- jmi-gyuu- ba- laa' jnääh', pero sa- tee' jnääh' lä-koo- tee- dsa- jmi-gyuu-. ⁴ Sa- tee' jnääh' kyaah' wa- he- cha- he- he- kooh- dsa- jmi-gyuu-. Tee' jnääh' kyaah' be' kih' Dio he- lih- hee' lä-jë- he- sa- lä-këh' jnääh' jmi- kyaah'. ⁵ Lä-ja- leh- jnääh' kyaah' hi- jmee- kyuu- cha-miih-. Hi- leh- jnääh' kyaah' hi- jmää- hñii' kaah'. Jëeh' juu' he- hlëëyh' ja-, jne- jwë' kih' dsa- mah' sa- heeyh' kih' Dio. He-ja- hnøøh' jnääh' ha- lä- jee' dsa-jëeh- dsa- hi- jmee- huu-dsë- hñiih' mah' lä-nuuyh' kih' Cristo. ⁶ Ma-lla- dsë- jnääh' heeh' jnääh' wii' lä-jëë- hi- chaah-, ma-la- ma-mi-jnääh' hnäh' hñaa' hnäh' he- nuuh' hnäh' kih' Cristo.

⁷ Koo- kah- hnäh' kwaat- ha- lä- tääh'haa' dsa-. Cher'mah' jaa- jmee- huu-dsë- laay' kyaä' Cristo, wa- jmeey' huu-dsë- laa' jnääh' ka-läh' kyaä' Cristo, ja-ba- lä-koo- laay' hñiiy'. ⁸ Ga-hñaa' Dio jnä' mah' kwan' be' kyah' hnäh' ha- lä- jee' go-taah' hnäh' koo- hweh-. Sa- ga-hñaa' jnä' mah' heen- hnäh'. Hi- ma-ke- jmeen- juuh- kih' ta- he- hä- goon- sa- la- o-hih- kin- he- jmeen- lä-ja-. ⁹ Sa- hnoon' he- jmeeh-

hnäh' huu-dsë- he- juuhn' kyah' hnäh' kyaah' juu' he- siin- ko-lla-jiih-. ¹⁰ Jëeh', lä-la- hlëeh- ko-llaä' kin-. Hweh- juu' he- siin- kih' dsa-. Pero ma' chehn' cha-në- dsa-, hwaä' ba- jnä', jäh'. Sa- tooyh- ta- juu' kin-. ¹¹ Hi- hlëeh- lä-ja- kyaä' jnääh', hnøø' lä-ngëëy' lä-koo- la- huu-dsë- kyaä' jnääh'. Jëeh', ja-ba- lä-koo- hlëeh' jnääh' kyaah' juu' he- si- jnääh' ma- tøøh' jnääh' uu', ja-ba- lä-ja- hlëeh' jnääh' ka-läh' ga- ma-tøøh' jnääh' kyaayh'.

¹² Sa- tuu- dsë- jnääh' jmee' jnääh' lä-koo- jmee- hi- hlëeh- llu' kih' hñii'. Sa- hnøø- jnääh' jeeh- kyaä' jnääh' kyaah' dsa- he- hi- laay- hñiiy' hih- lä-koo- la- huu-dsë- kih' hñii' bih'. Hi- hnøøy' jeeh- kwee- kiyh' kyaah' dsa-kyaayh'. He- ba- che- taay-. ¹³ Pero lä-koo- hä- hih- ba- hlëeh' jnääh' kyaä' hñaa' jnääh', lä-koo- la- huu-dsë- kih' Dio hi- ga-hñaa' jnääh'. He-ja- ga-lla-nøø' jnääh' lä- ga-të- jee- tääh' hnäh'. ¹⁴ Jiih' jee' ga-tøø' Dio hih- ba- ga-nøø' jnääh'. Sa- ga-nøø' jnääh' jee- tääh' hnäh' wa-ra- jäh' kih' sa- ga-chee' Dio jnääh'. Jëeh' jnääh' to-në- na-kwa' jnääh' ju'hmeë' kih' Cristo jee- tääh' hnäh'. ¹⁵ Sa- jmää' jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kyaah' ta- kih' jñah'. Hnøø- jnääh' wa- lä-dsoo' hoh' hnäh' cha-ga-miih- kih' Dio ba'. Lä-jwë' ja- kwaä' ga- ta- kyaä' jnääh' jee' kyah' hnäh' jee' ga-tooh- Dio goo- jnääh'. ¹⁶ Ja- ga- na- dsa-kwa' jnääh' ju'hmeë' ta- jee' uu' ga-. Pero sa- dsa-tooh' jnääh' jee' ma-løø' jñah', mah' sa- jmää' jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kih' ta- he- ma-jmee' jñah'.

¹⁷ Hi- hnøø' jmää' hñii' jøøh', wa- jmääy' hñiiy' jøøh' kih' he- laay' kyaä' Dsa-jøøh' jñan-. ¹⁸ Jëeh', hi- hlëeh- llu' kih' hñii', ja- kyaah' he- ja- ya-hëëy' llu'. Hi- hlëeh- Dio llu' kih', hi- he- ba- ya-hëë' llu'.

11

Paa' kyaah' hi-jmää- hñii' kaah'

¹ Hnoon' kwëeh' hoh' hnäh' kyaah' jnä' cher'mah' ga-hlëehn' lä-koo- jaa- hi- sa- cha- huu-dsë- kih'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta- jmee- hnäh' hñaa- hoh'. ² Peer- kyen' huu-dsë- kyah' hnäh'. He- gwa' kih' Dio ba-

ja-, he- la- lä-ja- kin-. Jëeh', ma-kwaan- hnäh' kih' jaa- dsa-ñuuh-. Hi- he' he' Cristo. Hi- hnoon' mi-jnään' hnäh' kiyh' lä-koo- jaa- chih-më' hi- na-jngëe' go-te. ³ Pero gohn- wa-ra- ga-la' kyah' hnäh' lä-koo- ga-la' kih' Eva. Kyaah' may- ga-mi-goo- miih- kiyh'. Lä-ja- hii' goo- mi-gaay- hnäh' ka-läh'. Heey' huudsë- kyah' hnäh' mah' mo-so- hnaah' hnäh' Cristo lä-kaa- tuh-hoh' hnäh'. ⁴ Jëeh', cher'mah' ga-lla-nää' wa' hi- cha- hi-, hi- kwa- jyoh' juu' he- sa- jeeh' kwee- kyaah' juu' kih' Jesús he- kwa- jnääh', lä-cha- ja- heeh' hnäh'. Hi- heeh' hnäh' jyoh' jmi-lle- he- sa- la' Jmi-lle- Na-jngii' he- ma-heeh' hnäh' jää'. Hi- heeh' hnäh' jyoh' ju'hmëe', he- sa- jeeh' kwee- kyaah' ju'hmëe' he- ma-heeh' hnäh'. ⁵ Go- laan-, sa- kyeey- ga' apóstole hi- jmää- hñii' kaah' lä-koh' ga' jnä'. ⁶ Ma-ke- sa- hlëehn' kyaah' juu' na'hñaah', pero cha- ba' huudsë- llu' kin-. Joh' jiih- sa- ga-mi-jnään' he- ja- kyah' hnäh'.

⁷ Pero ga-jmään- hñiin- jaa- hi- hwaah' mah' leeh' hnäh' kaah'. Jëeh', sa- ga-koon- jñeen' ma' ga-kwan' ju'hmëe' kih' Dio jee' kyah' hnäh'. ¿Che' jwa- ga-jmeen' hñiih' he- ga-jmeen' lä-ja-? ⁸ Ga-kan' kuu' kih' øøh' jne' hi- tääh' ta- jee' jyoh', ga-koon- jñeen' mah' jmeen- ta- jee' kyah' hnäh'. ⁹ Lä-koo- ma' gyan' jee' kyah' hnäh', sa- ga-lla-kyaan- hnäh' ni' miih- jmi' ma' ga-jmee' bii' kin-. Øøh' jne' hi- ya-nää' ta- Macedonia ba' ga-kwa- be' kin- lä- ma' ga-lla-kyaan'. Sa- ga-kwan' jwë' ma' kah' hnäh' huudsë- kin-. Hi- ngoo' ba' jmeen- lä-ja-. ¹⁰ Kyuuh- ba' jnä' ju'dsoo' kih' Cristo. He-ja- man-, ni- jaa- sa- ha' kin- he- chaan- llu' he- sa- koon- jñeen' lä-kaa- jee' jwii- he- na-hee- hwa' Acaya. ¹¹ ¿He-la' jmeen- lä-ja-, laah' hnäh'? O, ¿che' laah' hnäh' he- sa- hnaan- hnäh'? Ñe- ba' Dio he- hnaan- hnäh'.

¹² Hi- ngoo' ba' jnä' jmeen- lä-ja-, mah' sa- kwan' jwë' kih' hi- hlëeh- llu' kih' hñii', hi- jäh' jmee- ja-ba' lä-koo- jmee- jnääh'. ¹³ Dsa- he' jäh' laay' apóstole. Pero ta-juu- 'bih'. Mi-gaay- dsa-, jmääy- hñiiy' lä-koo- apóstole kyaa' Cristo. ¹⁴ Ja- he- jmee' dsaa-

dsë- jne' juu' la-. Jëeh', lä-kye- Tana' jmää- hñii' lä-koo- jaa- ángel hi- kye- jmëe'. ¹⁵ Hi- lä-ja- la' kih' hi- jmee- ta' kiyh' ka-läh'. Jëeh', ja- juu' he- cha- na' na-, he- jmääy- hñiiy' hi- lluu'. Pero wa-ra- ga-të' jee' llaa- jmi' liyh- jñeey' lä-koo- te' ta' he- jmeey'.

Ga-jmää' Paa' hñii' lä-koo- jaa- hi- sa- cha- huudsë- kih'

¹⁶ Koo- ka-läh' jwëehn- hnäh': Ni- jaa- hnäh' ta' jmee- hnäh' huudsë- he- ngaahn'. Pero cher'mah' lä-ja- laah' hnäh', kwa' hnäh' jwë' kin- hlëehn' hnäh' lä-koo- jaa- hi- sa- cha- huudsë- kih' mah' lä-ja- jmään- miih- hñiin- jøøh' lä-koo- jmee- hi- he'. ¹⁷ He- jmään- hñiin- jøøh', sa- hlëehn' lä-koo- hnøø' Dio, he- hlëehn' lä-koo- jaa- hi- ngaah' ba'. ¹⁸ Peer- jwëe' hi- jmää- hñii' kaah' lä-koo- tëe' jmee- dsa- jmi-gyuu-, hi- ja-ba' lä-ja- jmee- jnä' ka-läh'. ¹⁹ Ma-ke- cha- huudsë- kyah' hnäh', pero kwëeh- hoh' hnäh' cha-miih- kyaah' hi- ngaah' he'. ²⁰ Hi- lä-ja- kwëeh- hoh' hnäh' ma' jmeey- hih- kyah' hnäh', ma' jñuuyh- he- cha- kyah' hnäh', kaayh- hnäh' lä- të- dsëy', jmääy- hñiiy' kaah' jee' kyah' hnäh', lä-jiih' jnooy- mo-nëh' hnäh'. ²¹ Na-hiihn' miih- he- jwëehn- hnäh' he- sa- bee' jnääh' jmee- jnääh' lä-koo- jmee- dsa- he'.

Pero lä-koo- tuu- dsë' dsa- he' jmääy- hñiiy' kaah', jnä' ka-läh' tuu- dsën- jmeen- lä-ja-, ma-ke- hlëehn' lä-koo- jaa- hi- sa- cha- huudsë- kih'. ²² Hi- he' jäh' laay' dsa- hebreo, ja-ba' lä-ja- laa' jnä'. Jäh' laay' dsa- Israel, ja-ba' lä-ja- jnä' ka-läh'. Jäh' laay' sa'ju- kih' Abraham, ja-ba' he- ja- laa' jnä'. ²³ Jäh' jmeey- ta' he' kih' Cristo. Pero cha-ga'miih- jmee- jnä'. Ngoo' ba' jnä' hlëehn' lä-koo- jaa- hi- ngaah'. Cha-ga'miih- ta' he- ma-jmee- jnä', cha-ga'miih- jiih- ma-ñeen' neh-ñe' lä-koh' ga' dsa- he'. Cha-ga'miih- ga-jmi' ga-baa' dsa- jnä'. Joh' jiih- sa- ga-laan- he- ma' jngëeh' dsa- jnä'. ²⁴ Ja- koo- hä' ga-jmi' dsa- judiu kin- ma' gyii' gya' ñu' si'hni. Lä-jiih' ga-të' hña' jiih- ga-jmeey' lä-ja- kin-. ²⁵ Hnë- jiih- ga-jmiy' kin- kyaah' si'hma-. Koo- hä' ga-te' dsa- kuu' kin-. Hnë- jiih- ga-laan- jee' ga'hmeh'

barco neh⁺ jmi⁻. Koo⁻ hä' ga⁻jän⁺ koo⁻ jmi⁺ koo⁻ hwë⁺ jee' to⁺dsaah⁺ jmi⁻ñeeh⁻.
²⁶ Sa⁻ na⁻he⁺ jiih[~] ngoon⁺ hi⁻ jahn⁺ jee' uu⁺. Ga⁻hi⁺ goo⁻ kin⁺ jee' haan⁺ cha⁺jmi⁻ juuh⁻, lä⁻ja⁻ kyaah⁺ dsa⁻hi⁻ hi⁻ kyaah⁺ dsa⁻goon[~] hi⁻ kyaah⁺ hi⁻ chaa⁻ ta⁺ jee' jyoh⁺ ka⁻läh⁺. Ga⁻hi⁺ goo⁻ kin⁺ jee' jwi⁻ juuh⁻ hi⁻ ta⁺ jee' sa⁻ chaa⁻ dsa⁻. Ga⁻hi⁺ goo⁻ kin⁺ cha⁺jmi⁻ñeeh⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ kyaah⁺ hi⁻ jäh⁺ laa⁺ øøh⁺ jne⁺.
²⁷ Cha⁻miih⁻ ta⁺ ga⁻jmeen⁺, ga⁻jëen⁺ cha⁻miih⁻ wi⁺. Cha⁻hwë⁺ sa⁻ ma⁺ gwii⁺n⁺. Ga⁻lä⁻kyohn⁺, ga⁻lä⁻kii⁺ dsën⁺. Ja⁻ he⁻ koo⁻ hä' sa⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ he⁻ ma⁺ kuhn⁺. Ga⁻ngëen⁺ gyuu⁺ hi⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ hmi⁺h⁻ ma⁺ këhn⁺.
²⁸ Ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻. Lä⁻jë⁻ jmi⁺ ba⁺ kye⁺n⁺ huu⁺dsë⁻ kih⁺ lä⁻jë⁻ gwah⁺. Peer⁺ wi⁺ dsa⁻ngëen⁺.
²⁹ Kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be⁺ kih⁺, jnä⁺ ka⁻läh⁺ jii⁺ kin⁺. Hi⁻ gwa⁺ ya⁻jëë⁻ dsën⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻jmeë⁺ dsa⁻ täh⁻ jaa⁻ øøh⁺ jne⁺.

³⁰ Wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jmeë⁺ bii⁺ hlëehn⁺ llu⁺ kih⁺ hñiin⁺, ma⁻ja⁻ hlëehn⁺ kih⁺ he⁻ mi⁻jnäa⁺ he⁻ sa⁻ cha⁻ be⁺ kin⁺.
³¹ Dio Jmi⁻ Jesús, Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺, hi⁻ na⁻jää⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh⁺ jmi⁺ cha⁻, hi⁻ he⁺ ñe⁻ he⁻ sa⁻ hlëehn⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺.
³² Koo⁻ hä' lä⁻ ma⁺ gyan⁺ jee' jwi⁻ Damasco, lle⁺moh⁺ kya⁺a⁺ rey Areta ga⁻jmeë⁺ mada⁻ ga⁻høø⁺ dsa⁻ lä⁻kaa⁻ ho⁺haah⁺ kih⁺ chuuh⁺ jwi⁻ he⁻ hnøøy⁺ ma⁺ saayh⁺ jnä⁺.
³³ Pero neh⁺ koo⁻ hma⁻ta⁻ ga⁻jñaa⁺ dsa⁻ jnä⁺ ta⁻ ho⁺haah⁺ pih⁺ he⁻ ma⁻ na⁻hë⁻ dsoh⁺ na⁻hyah⁻. Lä⁻ja⁻ ba⁻ ga⁻laan⁺ he⁻ ma⁺ saah⁺ dsa⁻ jnä⁺.

12

Ga⁻jëë⁻ Paa⁺ koo⁻ jee⁺ la⁺ na⁻hñaa⁺

¹ Sa⁻ jmää⁺ ta⁺ he⁻ jmää⁺n⁺ hñiin⁺ jøøh⁺. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ hlëehn⁺ kih⁺ koo⁻ he⁻ ga⁻hëë⁺ mi⁻nën⁺ he⁻ ga⁻mi⁻jnäa⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺.
² Kyuun⁺ jaa⁻ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ ga⁻tëë⁻ Dio lä⁻ ga⁻të⁺ hnë⁻ jwëë⁺ kih⁺ gyuu⁺h⁺ jmi⁻gyuu⁺ ma⁻hya⁻ gya⁺kye⁺ ji⁻ñe⁻. Sa⁻ man⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻jää⁺ dsih⁺, che⁺ lä⁻ ma⁻na⁻hñaa⁺ o che⁺ kyaah⁺ ma⁻la⁻ jmi⁻lle⁺ kiyh⁺. Hñii⁺ ba⁺ Dio ñe⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺.
³ Kyuun⁺ ba⁺ jnä⁺ dsa⁻ he⁺. Sa⁻ man⁻ ha⁻ lä⁻ ngooy⁺, che⁺ lä⁻ ma⁻na⁻hñaa⁺ o che⁺ kyaah⁺ ma⁻la⁻ jmi⁻lle⁺ kiyh⁺. Hñii⁺ ba⁺ Dio ñe⁻.
⁴ Ga⁻jää⁺ dsih⁺

koo⁻ jee⁺ jnä⁺ na⁻hñaa⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻nuuy⁺ ga⁻hlëeh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ le⁺ hlëeh⁺ jne⁺ hi⁻ sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ na⁻ngë⁺ jwë⁺ hlëeh⁺.
⁵ Kih⁺ dsa⁻ lä⁻ja⁻, le⁺ ba⁺ jmää⁺ jnih⁺ jøøh⁺, pero sa⁻ jmää⁺n⁺ hñiin⁺ jøøh⁺. Kih⁺ he⁻ mi⁻jnäa⁺ he⁻ sa⁻ cha⁻ be⁺ kin⁺, ma⁻la⁻ kih⁺ he⁻ na⁻ ba⁺ jmää⁺n⁺ hñiin⁺ jøøh⁺.
⁶ Cher⁺ mah⁺ hnoon⁺ jmää⁺n⁺ hñiin⁺ jøøh⁺, ja⁻ he⁻ ngaahn⁺ ja⁻, jëeh⁺ hlëehn⁺ ju⁺dsoo⁺ ba⁺. Pero sa⁻ jmeen⁺ lä⁻ja⁻ mah⁺ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ jmeë⁺ huu⁺dsë⁻, jøøh⁺ ga⁻ jnä⁺ lä⁻koo⁻ jëëy⁺ jmeen⁺ o lä⁻koo⁻ nuuy⁺ hlëehn⁺.

⁷ He⁻ja⁻ ja⁺ në⁺ jmi⁻ngo⁺ kin⁺ he⁻ jmeë⁺ jwi⁻h⁺. La⁺ lä⁻koo⁻ too⁺ he⁻ ja⁺ mada⁺ kih⁺ Tana⁺ mah⁺ heeh⁺ jnä⁺ wi⁺. He⁻ ja⁻ jmää⁺ kin⁺ mah⁺ sa⁻ jmää⁺n⁺ hñiin⁺ jøøh⁺, lä⁻llu⁺ he⁻ ga⁻jëen⁺ koo⁻ he⁻ la⁻ na⁻hñaa⁺ he⁻ sa⁻ ma⁻jëen⁺ jih⁺koh⁺.
⁸ Hnë⁻ jiih[~] ga⁻chuun⁺ kyaah⁺ Dio mah⁺ jñuuyh⁺ he⁻ jmeë⁺ jwi⁻h⁺ kin⁺.
⁹ Pero lä⁻la⁻ ba⁻ ga⁻jëeh⁻ Dio juu⁺ kin⁺: “Ma⁻lee⁺ ba⁺ kyah⁺ he⁻ llu⁺ dsën⁺ kyaah⁺ hne⁻. Jëeh⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻jnä⁺ be⁺ kin⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be⁺ kih⁺”, ga⁻jäyh⁺. He⁻ja⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsën⁺ jmää⁺n⁺ hñiin⁺ jøøh⁺ kih⁺ he⁻ sa⁻ cha⁻ be⁺ kin⁺ mah⁺ jä⁺ në⁺ kin⁺ be⁺ kih⁺ Cristo.
¹⁰ Kih⁺ he⁻ja⁻, chaan⁻ llu⁺ lä⁻ ma⁺ sa⁻ cha⁻ be⁺ kin⁺, ma⁺ hlëëyh⁺ wi⁺ kin⁺, ma⁺ lla⁻kyaan⁺, ma⁺ jmeeh⁺ dsa⁻ jnä⁺, ma⁺ jëen[~] wi⁺ kwaat⁺ kih⁺ Cristo. Jëeh⁺ lä⁻ ma⁺ sa⁻ beën⁺, ma⁻ja⁻ cha⁻ be⁺ kin⁺.

Ma⁺kye⁻ Paa⁺ huu⁺dsë⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁻ øøh⁺ jne⁺

¹¹ Dsëeh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ he⁻ ga⁻jmeen⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ huu⁺dsë⁻ kih⁺, jee⁺ ga⁻jmää⁺n⁺ hñiin⁺ jøøh⁺. Hnäh⁺ ba⁺ ga⁻tëeh⁺ hnäh⁺ ma⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ llu⁺ kin⁺. Jëeh⁺ hi⁻ jäh⁺ laa⁺ apóstole kaah⁺ sa⁻ kyeë⁺ ga⁻ hi⁻ he⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ jnä⁺, ma⁻ke⁺ sa⁻ cha⁻ laan⁺ ni⁻ miih⁻.
¹² Kih⁺ he⁻ jøh⁻ dsën⁺ ba⁻ ga⁻jmeen⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻. Ga⁻jmeen⁺ cha⁻miih⁻ lii⁺, ga⁻jmeen⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻, ga⁻jmeen⁺ he⁻ dsaa⁻ dsë⁻ dsa⁻ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Lä⁻ja⁻ ga⁻mi⁻jnäan⁺ ma⁻ra⁻ he⁻ laan⁺ apóstol.
¹³ Koo⁻ ba⁺ he⁻ ga⁻jmeen⁺ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺ jee⁺ tääh⁺ øøh⁺ jne⁺, he⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻jmeen⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Ga⁻ngiin⁺ kiyh⁺ he⁻ ma⁺ jmeë⁺ bii⁺ kin⁺. ¿Che⁺ kih⁺ he⁻ja⁻, laah⁺ hnäh⁺ sa⁻ taahn⁺ hnäh⁺ ta⁺? Jmeë⁺ hnäh⁺ jøh⁻ hoh⁺ kih⁺ he⁻ sa⁻ ga⁻ngiin⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺.

¹⁴ Jee' la- të- hnē- jiih~ he- ma-na'lluun' na'jēen+ hnäh'. Ni+ lä-ja- sa- ngiin' kyah' hnäh' he- jmee+ bi+ kin+. Sa- na-hnøøhn' he- cha- kyah' hnäh'. Hnoon' heeh' hnäh' jnä' ba'. Jēeh', ja+ he' chih- hi- ga-tēē' juh'lāäh' he- hnøø' kih' cho'jmii-. Cho'jmii- chih- ba' hi- ga-tēē' juh'lāäh' he- hnøø' kih' chih- kyaah'. Lä-ja- la' kin+ kyaah' hnäh' ka-läh'. ¹⁵ Lä-kaa- tuh-dsēn+ mi'llan' lä-jē- he- cha- kin+ lä-jiih' kwaan- hñiin' juun' kwaat~ kyah' hnäh'. Ma-ke+ cha-ga'miih- hnaan+ hnäh' koo- hä' koo- hä'. Pero hnäh', miih- go-te- ba' hnaah+ jnä'.

¹⁶ Lä-ja- ga-la', sa- ga'llan' lleh' hnäh' kih' he- ma' jmee+ bi+ kin+. Pero ko'llaa' dsa- jäh', kyaah' may~ ba', ga'jmeen' ga-tah' hnäh' neh+ sa-lä'. ¿Che' jwa- ga'jmeen' lä-ja- mah' ga-mi-gaan' hnäh'? ¹⁷ Sa- ga-mi-gaan' hnäh' lä- ma' ga-cheen+ øøh' jne' jee' tääh' hnäh'. ¹⁸ Ga-chuun' kyaah' Tito mah' dsooy' jee' tääh' hnäh' hi' ga-cheen+ ga-jaa- øøh' jne' kyaayh'. Hi' ni+ miih- sa- ga-mi-gaa- Tito hnäh'. Jēeh', koo- nēē' ba' huu'dsē- kye' jnääh'. Ja- ba' lä-koo- jmee+ jnä', jmee+ Tito ka-läh'.

¹⁹ Ta- wa' laah' hnäh' he- hnøø- jnääh' hwēē- jnääh' llu' cha'nēh' hnäh'. Ni+ miih- sa- la' lä-ja-. Ñe- ba' Dio he- hlēēh' jnääh' lä-koo- lle' kih' hi- laa' kyaah' Cristo. Øøhn' hi- hnaan+ cha-miih-, lä-jē+ juu' he- si- jnääh' la-, he- llu' kyah' hnäh' mah' kwa- be' kyah' hnäh' go'nääh' hnäh' ta- cha'nē'. ²⁰ Gohn' miih- wa-ra- ga'lloon' jee' tääh' hnäh', jēēn- hnäh' jmeeh- hnäh' he- sa- tih- dsēn+. Hi' lä-ja- hnäh' ka-läh' jēeh' hnäh' jmeen' he- sa- tih- hoh' hnäh'. Lä-ja- le' cher'mah' ga-jēēn+ hnäh' ti-hnee+ hnäh', wi' hoh' hnäh', hää' hnäh', jmeeh- hnäh' jñah' nää', hlēēh' hnäh' wi' kih' dsa+, kooch' hnäh' juu' jwi', jmää+ hnäh' hñaa' kah', jmeeh- hnäh' wa-la' cha- la'. ²¹ Kyen' miih- huu'dsē- wa-ra- ga'lloon' ka-läh' jee' tääh' hnäh', ha- ga- che- ga'jmeē' Dio ga-jän' o-hih+ kwaat~ kyah' hnäh'. Lä-jiih' jä- hoohn', cher'mah' jwēē' hnäh' tääh' hnäh' jmeeh- hnäh' dso'kye- hi+ sa- ma-beh' hnäh' lä-jē- he- mi-soh' tuh-hoh' hnäh', hi' lä- ma-kaah+ ba' hnäh' wa' hi- cha- hi-, hi-

jmeeh- hnäh' he- la' o-hih+ he- ma' jmeeh- hnäh' jää'.

13

Ga'hih' Paa' juu' kih' øøh' jne' hi- tääh' Corinto

¹ Jee' la- të- hnē- jiih~ he- nñin' na'jēēn+ hnäh'. Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa- he- cha- he- hnii- he- cha- kih' dsa+, lä-ee- ba' kyaah' ju'dsoo' he- jmee+ uu' uu- dsa-." ² Ga-jwēēhn' hnäh' jää', hi- na' he- ma- gyan' uu' kyah' hnäh', jwēēhn' hnäh' ka-läh'. Hi' wa-ra- ga'lloon' jee' tääh' hnäh', jee' ja- të- hnē- jiih~ he- jwēēhn~ hnäh'. Ma-ja- mo-so+ jmeen' jøh- dsēn+ kih' hi- tääh' jmee+ wa-la' cha- la', hi' lä-ja- kih' hi- tääh' jmee+ ga-lä-jiih' na'. ³ He- hnooh- hnäh' jēeh' hnäh' che' dsoo' ba' hlēēhn' lä-koo- mada- kih' Cristo. Jēeh', hi- he' mi-jnääh' be' kih' jee' kyah' hnäh'. Sa- laay' lä-koo- jaa- hi- sa- cha- be' kih'. ⁴ Ma-ke- dsoo' ga-tää- dsih' dsöh' hma-cru- lä-koo- jaa- hi- sa- cha- be' kih', pero chaa- bih' kyaah' be' kih' Dio. Ja- ba' lä-ja- jnääh' hi- laa' koo- kyaah' Cristo, ga-nøø' jnääh' lä-koo- he- sa- cha- be' kyaah' jnääh'. Pero kyaah' be' kih' Dio chaa- jnääh' ta-la+ kih' Cristo mah' kwa' jnääh' be' kyah' hnäh'.

⁵ Kye- da' hnäh' kwaat~ kyah' hñaa' hnäh', che' lä- ma-dsoo' ja- ba' hoh' hnäh' kih' Cristo. Jēē' da' kyah' hnäh' hñaa'. ¿Che' sa- ñeh' hnäh', Jesucristo hää' jee' kyah' hnäh'? Pero cher'mah' sa- la' lä-ja-, he- sa- laah' hnäh' kwaat~ ba' ja-. ⁶ Hnoon' lä-ñeh' hnäh' he- laa' jnääh' kwaat~. ⁷ Ngii' jnääh' kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba'. Sa- jwahn- lä-la- mah' jä' jnääh' llu'. He- hnøø- jnääh' go'taah' hnäh' lä-koo- lle' kih', ma-ke- ga-jä' jnääh' lä-koo- jaa- hi- sa- laa' kwaat~. ⁸ Jēeh', ni+ miih- sa- le' lla'dsēē' jnääh' kih' ju'dsoo'. Jmee- jnääh' 'lä- hnøø' ju'dsoo' ba'. ⁹ He-ja- jēē- dsē- jnääh' lä- ma' sa- cha- be' kyaah' jnääh', mah' lä-ja- hnäh' lä-cha- be' kyah' hnäh'. Ga-nøø' jnääh' ngii' jnääh' kyah' hnäh' mah' hwēē- hnäh' llu' go-te-. ¹⁰ Kih' he-ja- ba' na-, siin+ lä-la- kyah' hnäh' ma-ke- gyan' uu', mah' wa-ra- ga'lloon' jee' tääh' hnäh',

sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ jmeen⁻ hään⁺ kyaah⁺ hnäh⁺,
kyaah⁺ be⁺ he⁻ ga⁺ hyohn⁺ kih⁺ Dsa-jøøh⁺
jnän⁻. He⁻ hnøøy⁺ kwan⁻ be⁺ kih⁺ dsa⁻ ba⁺,
ja⁺ he⁻ heeh⁻ jnih⁺ wi⁺.

¹¹ Kyaah⁺ jee⁺ ga⁺ dsaa⁺ juu⁺ he⁻ siin⁺ kyah⁺
hnäh⁺, jwëëhn[~] näh⁺ øøhn⁺, wa⁺ jëë⁻ hoh⁺
hnäh⁺. Hnøøh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ jee⁺ go⁺taah⁺
hnäh⁺ llu⁺ cha⁻ ga⁺ miih⁻, wa⁺ nøh⁺ hoh⁺
hnäh⁺, wa⁺ la⁺ koø⁻ nëë⁺ ba⁺ huudsë⁻ kyah⁺
hnäh⁺, wa⁺ hii⁺ ti⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ Dio hi⁻
hnää⁺ jne⁺, hi⁻ jmee⁺ hii⁺ ti⁺ jnän⁻, jäy⁺ jee⁺
jnän⁻. ¹² Jmee⁺ hnäh⁺ Dio kih⁺ dsa⁻ kyaah⁺
hnäh⁺ hi⁻ ja⁻ chüh⁻ hnäh⁺ kiyh⁺ lä⁺ hnøø⁺
Dio. ¹³ Lä⁻ jëë⁻ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio jmee⁺ Dio
kyah⁺ hnäh⁺.

¹⁴ Wa⁺ mi⁻ jää⁺ Jesucristo Dsa-jøøh⁺ jnän⁻
lä⁺ jëë⁺ hnäh⁺. Wa⁺ hnää⁺ Dio ga⁺ lä⁺ jëë⁺
hnäh⁺. Hi⁻ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺ wa⁺ laa⁺ ko⁻ jøh⁺
kyaah⁺ hnäh⁺. Wa⁺ la⁺ lä⁺ ja⁻.

Gálatas

Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- tääh' hwa' Galacia

¹ Jnä' Paa' laan' apóstol. Pero ja- he- ga-chee' dsa- jnä', ni- ja- kyaah' be' kih' dsa- na-hñaan'. Jesucristo ba' ga-chee' jnä' kyaah' Dio hi- laa' Täa' jnan' hi- ga-mi-jiih' Jesucristo jee' kih' hi- na-juu'. ² Siin- juu' la- kyah' hnäh' øøhn' jee' dsa-ñeeh' hnäh' lä-kaa- hwa' Galacia. Hi- lä-jëe- øøh' jne' hi- tääh' kyaah' jnä', koo- nee' ba' la- huu-dsë- kya- jnääh' he- siin- la-. ³ Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnan' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnan', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'. ⁴ Jëeh' Jesús ga-kwaa' hñii' ga-juuy' kwaat- kih' dso'kye- jnan' mah' lääy' jne' kih' jmi-gyuu' hliih' la-, lä-koo- hyoh- dsë' Dio jmee' jnan', he' ba' hi- laa' Täa' jnan'. ⁵ Lä-ja- wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

Koo- ba' ju'hmeë' cha- he- kyaah' lää' jne'

⁶ Peer- dsaa- dsën- kih' he- ga-nuun' chah' ga-juh- ga-lä-øøh' hnäh' kih' Dio hi- ga-tëeh' hnäh' ta-la- kih' he- llu' dsë' Cristo, mah' ma-taah' hnäh' kyaah' jyoh' ju'hmeë' he- laah' hnäh' llu' ga'. ⁷ Pero sa- cha- ga' jyoh' jwë' he- kye- ju'hmeë'. He- hnøø' ko-lla- dsa- kah'gwëh' huu-dsë- kyah' hnäh' ba' ja-, hi- hnøøy' mi-siiy' ju'hmeë' kih' Cristo. ⁸ He-ja- jwahn-, wa' tøh' dso'jwii' në' kya- jnääh' cher'mah' ga-jmee' jnääh' lä-na-, o cher'mah' jaa- ángel ja' gyuu' kwa' jyoh' juu' lä-koh' ga' he- ga-mi-tëe' jnääh' hnäh', ja-ba' lä-ja- wa' tøh' dso'jwii' në' kiyh'. ⁹ Koo- ka-läh' jwahn-, ja-ba' he- ma-ngëe' ma-jahn' jää'. Cher'mah' chaa- hi- ga' jñah' hi- kwa' juu' kyah' hnäh' he- sa- la' kwee- kyaah' he- ga-heeh' hnäh', wa' tøh' dso'jwii' në' kiyh'.

¹⁰ ¿Ha- lä- laah' hnäh'? ¿Che' he- hnoon' he- jän' llu' kyaah' dsa- he- ma-hlëehn' lä-na-, o che' he- hnoon' he- jän' llu' kyaah' Dio? ¿Che' laah' hnäh' he- hnoohn' ha- lä- jee' tih' dsë' dsa- ki- jnä'? Jëe' da', wa'ra-

jäh' kih' ngoo' ba' jnä' jmeen- lä-jë- he- hnøø' dsa-, mo-so- laan' jaa- hi- jmee' ta' kih' Cristo.

Dio ba' ga-lleeh- Paa' mah' lee' apóstol kyaay'

¹¹ Øøhn', hnoon' lä-ñeh' hnäh' he- la-. Ja- he- gwa' kih' dsa-, ju'hmeë' he- kwan' la-. ¹² Sa- ga-hyohn' kih' dsa- juu' la- hi- ni- sa- ga-mi-tëe- dsa- jnä'. Jesucristo ga-mi-jnä- kin- juu' la-, he-ja- ba' ja- he- kyuuhn-.

¹³ Ma-nuu- ba' hnäh' lä-koo- ma-ngën- jää', he- ga-jmeen' lä-koh' tée' jmee' judiu dsa-goon-. Ha- koh' sa- ga-lä-hña- dsën- kyaah' hi- ga-heeh- kih' Joo' Dio. Ma' hnoon' ma' mi'llaan' go-te- lä-jëe- hi- he'.

¹⁴ Ga-jmee' ga-jnä' cha-ga-miih- lä-koh' ga' jee' lä-jëe- judiu hi- laa' koo- ji- ñe- kyaah' jnä'. Ga-jmeen' bii' ga-høøn' lä-jë- nuu- kih' dsa- ma-gyuh- kya- jnääh'. ¹⁵ Pero sa- ga- ma-lä-chaan- ga-lleeh- Dio jnä' mah' ja- leen' kya- bih'. Ga-tëeyh' jnä' kih' he- llu' dsëy' kyaah' jnä'. Hi- lä-koh' ma' ga-tih' dsëy', ¹⁶ ja- ga' ga-mi-jnä- joo' kin- mah' kwan' juu' kiyh' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu. Pero sa- ga-hnaahn- ni- jaa- dsa- mah' ma' siiyh' jnä' ha- lä- la' juu' he- ma' kwan'. ¹⁷ Ni- sa- ngaahn' ta' Jerusalén na-jëen- hi- laa' apóstole jää' ga' lä-koo- jnä'. Lä-chah' ja- ngoon' ta' hwa' Arabia ba', (koo- hwa' kii' jee' sa- kwa- ni- miih-). Ma-ngëe' he- ja-, ngoon' ka-läh' ta' Damasco.

¹⁸ Ma-hya- hnë- ji- ñe-, ja- ga' ngaahn' ta' Jerusalén na-jëen- Pee' hi- ga-jän' kyaayh' gya-hña' jmi' jee' ja-. ¹⁹ Ni- sa- ga-jeen' ga' jñah' apóstole, ma-la- Jacobo dsa-ñuu- øøh' Dsa-jøøh' jnan' ba' ga-jeen'. ²⁰ Jmeen- dsoo', Dio ba' ñe- sa- cha- ta-juun' he- siin- kyah' hnäh' la-.

²¹ Ma-ngëe' he- ja-, ñeen' ta' hwa' Siria kyaah' Cilicia. ²² Øøh' jne' hi- tääh' lä-kaa- hwa' Judea, hi- dsa-ñee- kwaat- kih' Cristo sa- ma' kyuy- jnä'. ²³ Koo- ma' nuuy- la- dsa- juu' ki- jnä': "Dsa-ñuu- hi- ma' jmee- hña- dsë' kya- jnääh' he', na' ngëy- kway- juu' he- ma-dsoo' dsë- jne' la-, ja-ba' juu' he- ma-hnøøy' ma-heey' jää'."

24 He-ja- ga-jmeey' juuh- kih' Dio lä- ma- ga-nuuy' kin'.

2

Lä-jëë' apóstole ga-heeh- bih' Paa'

1 Ma-hya- gya-kye' ji-ñe-, ja-ga- ngaahn' ka-läh' ta- Jerusalén ko-jøh' kyaah' Bernabé hi- ma' jään- Tito ka-läh'. 2 Ga-mi-jnäa- Dio kin- he- jmeey' bii- naahn-, he-ja- ba- ngaahn' na-jmeehn' juu' ha- lä- la' ju'hmëe' he- ga-kwan' ta' jee- tääh' hi- sa- laa' judiu. To-në' ga-llan' juu' kyaah' ma-la- hi- kye- në' ba', le' ga- che- sa- jmää' he- jmeen- la- hi- lä-kye- he- ga-jmeen' jää'. 3 Pero sa- cha- ga-jäyh' ni- miih-. Hi- Tito hi- ma' cheh' kyaah' jnä', sa- ma' laay' judiu, dsa- griego ba' he'. Ni- lä-ja- sa- ga-jäyh' jmeey' bii- juuh- jmi-ngo' kiyh' lä-koo- tēē' jmeey' dsa- judiu. 4 Sa- ga-ti' ga-choo' jnääh' juu' he- juuh- jmi-ngo' kih' dsa- wa-ra- jäh' kih' sa- ga-taah' ko-llaä' dsa- jee' ma' tøøh' jnääh', hi- jäh' laay' øøh' jne'. Hi- he', koo- ma' koo- juu' he- ma' kwan- he- ma-laä' jne' kih' dso'kye- ta-la- kih' Cristo Jesús. Sa- ga-lä-hnøøy' he- ma' jäh' jnääh' mo-so' na-hñuuh' jnääh' kyaah' ley. Jëeh', ma' hnøøy' lä- ma-na-hñuuh' ja-ba' jne' kyaah' nuuh- kih' Moisé. 5 Pero ni- miih- sa- ga-kwa' jnääh' jwē' ma' jmeey' lä-lla- dsēy'. Hnøø- jnääh' wa' jäh' ju'hmëe' kih' Jesús kyah' hnäh' lä- ma-la' ja-ba', mah' sa- dsa-hii' ju'dsoo'.

6 Hi- na-jnäa' kye- në' kih' øøh' jne', ni- miih- sa- cha- jäyh' he- ma-hlääh- kyaah' juu' he- kwan-. Jnä' jwahn- na-jnäay' kyey- në', jëeh' sa- ga-tēēn' jēēn- kiyh'. Kih' koo- ba' laa' jne' cha-nē' Dio. 7 Pero dsa- he' sa- ga-hay' kin-. Ga-heeh- bih' he- hä' goon- ta' he- kwan- ju'hmëe' kih' hi- sa- laa' judiu, ja-ba' lä- hä' goo- Pee' kway- ju'hmëe' kih' hi- laa' judiu. 8 He' ba' Dio hi- kwa- be' kih' Pee' he- laay' apóstol mah' kway' juu' kih' judiu, he' ba' hi- he' na-, kwa- be' kin- ka-läh' he- laan' apóstol mah' kwan' juu' kih' hi- sa- laa' judiu.

9 He-ja- lä-jëē- hi- laa' kwaat- kye- në' kih' gwah-, ga-sooyh' goo- jnääh' kyaah'

Bernabé. Ma' jëey- laan' ta' ta-la- kih' he- llu' dsē' Dio kyaah' jnä', he-ja- ba' ga-jmäay' jnääh' kwaat- laa' jnääh' ma-ra- øøyh-. Hi- kye- në' he' chee- Jacobo, Pee', kyaah' Jwaa-. Ga-jäyh': "Llu' go'nääh' 'hnäh' kih' hi- sa- laa' judiu mah' lä-ja- jnääh' dsa-nøø' jnääh' kih' hi- laa' judiu." 10 Hi- ga-jäyh': "Hnøø' dsooh- hoh' hnäh' jmeeh' be' kih' hi- tä-ñee'." Ko-ja- ba' jiih' ga-jäh' dsa- he'. Hi- ma-ra- he- jmeey' ba' jnä' be' kih' hi- tä-ñee'.

Ga-juuh' Paa' kih' Pee'

11 Ma' ga-lloo' Pee' Antioquía ga-juuhn- kiyh' to-lo- në' dsa-, jëeh' lä-ja- hnøø' kiyh' kyaah' he- hlih' he- ga-jmeey' ja-. 12 Jää' sa- ga' ma-lla-näa' ko-llaä' dsa- hi- ga-chee' Jacobo, ma' kuh- Pee' ko-jøh' kyaah' hi- sa- laa' judiu. Pero ma' ga-lla-näa' dsa- judiu he', ga-tēē- Pee' hñii', ya-hëey' jee' kih' hi- sa- laa' judiu, kih' he- goyh' kyaah' hi- ga-lla-näa' he' hi- jäh' jmeey' bii- juuh- jmi-ngo' jnän'. 13 Hi- lä-ja- ga-jmeey' jñah' judiu ga-tēēy- hñiiy', hi- lä-jiih' Bernabé ga-tēē- hñii' ma' ga-jëey' ga-jmeey' Pee' to- dsē'. 14 Lä-koo- ma' ga-jēēn- dsa- he' mo-so' jmeey' lä-koo- lle' kih' ju'dsoo' he- la' ju'hmëe', he-ja- ga-jwäh- Pee' cha-nē' jee' lä-jëē- dsa-: "Hne- laah' judiu, ma-tuh' ma' jmeeh- lä-koh' ma' tēē' jne' jmeen' mah' ma-løøh' jmeeh- ko-jøh' kyaah' hi- sa- laa' judiu. Pero na', ma-teeh' hñaaah' mah' jmeeh- ka-läh' lä-koh' jäh' nuuh' ma-gyuh- ja-. ¿Che' sa' ñeh' he- jmeeh- wii' kih' hi- sa- laa' judiu mi-tey' nuuh' ma-gyuh- ja-, kih' he- ma-teeh' hñaaah'?"

15 He- ga-lä-chaä- jne' laa' jne' judiu, sa- laa' jne' wa' hi- cha- hi- hi- jmeey' he- hlih' lä-koo- laa' jñah' dsa-. 16 Pero na' ma-ñe' ba' jne', sa' jäh' dsa- llu' cha-nē' Dio kyaah' he- mi-tey' ley jnän'. Hnøø' dsoo' dsē- jne' kih' Jesucristo ba'. He-ja- lä-kye- jne' dsa- judiu ga-jmeey' jne' dsoo' mah' jmää' jne' kih' Dio kyaah' he- ma-dsoo' dsē- jne'. Pero ja- kih' he- ma-mi-te' jne' ley. Jëeh' ni- jaa- dsa- sa- ya-hëey' lluu' kih' he- høøy' nuuh- ja-.

17 He- hnøøh' jne' ha- lä' jee' hwëë' jne' lluu' ta-la' kih' Cristo, lä'ja- ma-lä-jnä' lä'kye- jne' judiu laa' jne' dsa- hi- jmee' dso'kye-. ¿Che' jwa- jäh'n' Cristo dsëë' dsoo' he- tøøh' jne' kyaah' dso'kye-? Ni' miih- sa- la' lä'ja-. 18 Hi- cher'mah' ga-løøn' høøn' ka-läh' ley he- ma-ben', he- ma-bäähn' hñiin' dsoo' ba' ja-. 19 Jëeh', lä' ma' ga-lä'ngëen' he- ää- jmi' juun' lä'le' ley, ga-tun' he- ma' kyen' o-jøh' dsë- kih' ley. La' lä'koh' he- na-juun' kih' ley mah' jmeen' ta'he' kih' Dio ba'. 20 La' kwaat' lä'koh' he- ga-juun' ko-jøh' kyaah' Cristo dsøh' hma-cru-. Mo-so' chaan- lä' hnoon' hñiin'. Cristo hi- jmee' ko-jøh' kyaah' jnä', he-ja- ba' jmee' chaan-. Hi- lä' ma-dsoo' ja-ba' dsen' kih' Joø' Dio, hi- hnäa' jnä' hi' ga'ngëëy' hñiiy' ga-juuy' ki' jnä'. He-ja- ba' na- chaan- na'. 21 Sa' jmeen' ta' koo' he- llu' dsë' Dio kyaah' jne'. Jëeh', cher'mah' ga-jä' dsa- llu' cha'në' Dio kyaah' he- mi-tey' ley, he- la' ga-juu' ba' Cristo.

3

Kih' he- ma-dsoo' dsë- jne' he-ja- ba' lää' jne'

1 ¿He- ba' che- taah- hnäh' dsa- chaan- Galacia! ¿Hi- ga-mi-gaa- hnäh'? Ga'hleëhn' hnäh' na-hñaa' lä'jëë- ha- lä' ga-juu' Jesucristo dsøh' hma-cru-. 2 Koo- ga-juu' ngiin' kyah' hnäh'. ¿Ha- lä' ga-tëëh' hnäh' Jmi-lle' Na-jngii'? ¿Che' kih' he- ga-mi-teh' hnäh' ley kih' Moisé, o che' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' juu' he- ma-nuuh- hnäh', he-ja- ga-tëëh' hnäh' Jmi-lle' Na-jngii'? 3 Peer- taah- hnäh'. Ga-løøh' ba' hnäh' llu', kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Hi- na' na', hnooh- hnäh' go'nääh' hnäh' ta- cha'në' kyaah' be' kyah' hñaa' hnäh'. 4 ¿Che' sa' ga-jmäa' kyah' hnäh' lä'jë' he- ga'ngëëh' hnäh'? Go-laan' ga-jmäa' ba'. 5 Ga-kwëëh' Dio hnäh' Jmi-lle' kiyh' hi' ngoo' ba' jmeey' cha-miih- he- juh-gaa- jee' kyah' hnäh'. ¿He-la' jmeey' lä'ja-, che' kih' he- ga-mi-teh' hnäh' ley o che' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' juu' he- ma-nuuh- hnäh'?

6 Lä-la- ga-la' kih' Abraham. Ga-jmeey' dsoo' dsëy' kih' Dio he-ja- ga-jmee' Dio

kwaat' laay' jaa- hi- lluu'. 7 Heh' lä'ja-, hnøø' lä'ngëëh' hnäh', lä'jëë- hi- jmee' dsoo' dsë' kih' Dio laay' lä'koo- joø' Abraham. 8 Jää' ba' ga-jäh' juu' kih' Dio ha- lä' jmeey' ta- cha'në', he- jmeey' kwaat' lluu' hi- sa- laa' judiu cher'mah' ga-jmeey' dsoo' dsëy'. Jëeh', llo'joo' ba' ga-jmee' Dio juu' kih' Abraham ha- lä' la' ju'hmeë' kiyh', lä' ma' ga-siiyh': "Ta-la' kyah' hne- ba' mi-jään- ga-lä'jëë- dsa- jmi-gyuu'." 9 He-ja- ga-lä'jëë- dsa- hi- jmee' dsoo' dsë' kih' Dio ma-na-jäay' ko-jøh' kyaah' Abraham, hi- ga-lä' dsoo' dsë' jää'.

10 Pero lä'jëë- hi- ga-näa' høø- ley kih' Moisé, ma-cha- dso'jwii' në' kiyh'. Lä'koo- na-sii-: "Dso'jwii' ba' kyaah' lä'jëë- hi- sa- tää- høø- lä'hii' në' he- na-sii- ley ja-." 11 Jëë- go-te- ba' la', sa- chaan- ni' jaa- hi- lluu' cha'në' Dio kyaah' he- høøy' ley. Lä-la- ba' na-sii- juu' kih' Dio: "Pero dsa- hi- lluu', kyaah' he- ma-dsoo' dsëy', jmee' chaay-." 12 Ley kih' Moisé sa- hleëh' kih' he- jmeen' dsoo' dsë- jne'. Lä-la- ba' jäh' ley ja-: "Cher'mah' hi- ga-mi-te' kih', lä' ma-jiiyh' ja-ba' kyaah' ley ja-."

13 Pero Cristo, kyaah' jma- kih', ga-läay' jne' kih' dso'jwii' he- gwa' ta-la' kih' ley. Ga-heeyh- ja' dso'jwii' në' kiyh' he- la' kwaat' jnän'. Jëeh', lä-la- na-sii- ley ja-: "Dso'jwii' ba' kyaah' lä'jëë- hi- na-hëë- dsøh' hma-." 14 Lä'ja-, ta-la' kih' Cristo Jesús mi-jää' Dio lä'jëë- hi- sa- laa' judiu ja-ba' lä'koh' ga-mi-jäay' Abraham. Hi- lä'ja-, ta-la' kih' he- ma-dsoo' dsë- jne', hñah' jne' Jmi-lle' kih' Dio he- ga-bäayh- hñiiy' kwëëyh' jne'.

He- la- hmooh' he- ga-jmee' Dio kyaah' Abraham

15 Jëë- da' hnäh' øøhn' ha- lä' jmee- jne' hi- laa' dsa- jmi-gyuu'. Cher'mah' ga-jmee' jne' koo- hmooh', sa- le' heen' hmooh' ni' sa- le' jmeen' na-dsë- ga', koo- hä' ba' ma-jmeen' hmooh'. 16 Hi- ga-jmee' Dio koo- hmooh' kyaah' Abraham, ga-bäayh- hñiiy' ha- lä' jmeey' kih' Abraham hi- kih' sa-ju- kiyh'. Pero sa- ga-jäh' Dio: "La' kih' lä'jëë- sa-ju- kyah'." He- ma-jmee' Dio hmooh' kyaah' jwëë'

dsa- wa-ra- jäh' kih' lä-ja- la' juu'. Lä-la- ba' ga-jäyh': "La' kih' ma-la' jaa- dsa- kyaah' ba'." He-ja- ga-hlëëyh' kih' jaa- dsa- ba', hi- he' he' Cristo. ¹⁷ Lä-la- jwahn'. Lä- ma' to-në' ga-jmee' Dio koo- hmooh' kyaah' Abraham. Ma-hya- kye' hña-loo' na-dsë- gyii' gya' ji-në-, ja-ga' ja' ley kih' Moisé. Pero ley ja-, sa' ga-hee' hmooh' he- ga-jmee' Dio jää'. Sa' ga-jmää' ta' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' Abraham, wa-ra- jäh' kih' lä-ja- la'. ¹⁸ Jëeh', cher'mah' ga-hyoh' dsa- hee' ta-la' kih' he- mi-tey' ley ja-, mo-so' la' kwaat- he- ga-hyoyh' ta-la' kih' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaayh'. Pero ga-hyoh' Abraham hee- la' ga-hyoyh' ba', lä-llu' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaayh'.

¹⁹ ¿Hee- kih' jmää' ley kih' Moisé ja-? La' miih- he- na-dsë- ba' ja-, kih' he- cha- dso'kye- kih' dsa- jmi-gyuu-. Hi- ga-jä' lä-ja- ba' ley ja- lä-jiih' ja' hi- laa' sa'ju- kih' Abraham lä-koh' la' hmooh' he- ga-bääh- Dio hñii'. Heh' lä- ma' ga-nøø' ley ja-, ma' chaa- jaa- dsa- hi- ga-ngëe' ley ja- kih' dsa-kyaayh' hi- ma' tääh' ángele ka-läh' hi- ga-kwa' be' mah' ngëëy' juu' ja-. ²⁰ Pero cher'mah' jaa- dsa- lla- dsë' jmee' koo- hmooh' lä-koo- la' huu-dsë- kih' hñiiy', sa' jmee' bii' jñah' hi- kwa' be' cher'mah' lä-ja- la' huu-dsë- kiyh'. Hi- jaa- ba' Dio chaa-, hñii' bih' ga-hlëëyh' kyaah' Abraham lä-koo- ma' ga-jmeey' hmooh' kyaayh'.

²¹ ¿Che' ha- ley kih' Moisé kyaah' he- ga-bääh- Dio hñii' jmee'? Ni- miih- sa- la' lä-ja-. Wa-ra- jäh' kih' cha- ley he- kwa' Dio he- jmee' chaa- dsa-, lä-ja- ba' lluu' dsa- kyaah' ley ja-, wa-ra- jäh' kih' lä-ja- la'. ²² Pero në' ley ja- na-sii- lä-la-. Ga-lä-jëe- ba' dsa- na-hñuuh' kyaah' dso'kye-. Mah' lä-ja-, kih' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Jesucristo, hñah' jne' he- ga-bääh- Dio hñii' kway'.

²³ Jää' sa' ma' cha- juu' he- hnøø' jmeen' dsoo' dsë- jne', ma' tøøh' jne' lä-hih' kih' ley. Lä-ja- ma' tøøh' jne' lä-jiih' ga-lä-jnä' juu' he- hnøø' jmeen' dsoo' dsë- jne'. ²⁴ Ley ja- ma' hää- jne' jää' hi- ma' jøø- jnän' mah' tëeh' jne' kih' Cristo. Heh' lä-ja- hwëe' jne'

lluu' kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne' kiyh'. ²⁵ Na' he- ma-dsoo' dsë- jne', mo-so' tøøh' jne' kyaah' ley he- ma' hää- jne'.

²⁶ Ga-lä-jëe- ba' jne' laa' jne' joo' Dio ta-la- kih' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Cristo Jesús. ²⁷ Jëeh' lä-jëe- hi- ma-na-saa' jmi- kyaah' Jmi-lle' Na-jngii', ma-laay' koo- kyaah' Cristo, la' lä-koo- he- ma-kyeyh' hmi- hmëe'. ²⁸ He-ja- koo- ba' laa' lä-jëe- jne' cha-në' Dio. Jee' oo- sa' chaa- hi- laa' judiu, ni- hi- laa' griego, sa' chaa- hi- na-hnëe' jmee' ta' kih' dsa- ni- hi- sa' na-hnëe', sa' chaa- dsa-më' dsa-ñuuh-. Jaa- ba' laa' jne' kyaah' Cristo Jesús. ²⁹ Cher'mah' laa' jne' kyaah' Cristo, ja-ba' lä-ja- laa' jne' sa'ju- kih' Abraham. Hi- cha- ba' hee- jne' he- ga-bääh- Dio hñii' kway'.

4

¹ Lä-la- na- jwahn': Jaa- chih- hi- lle' kih' hyoh- he- ga-tëëy' hyoyh' kih' jmiy-, ma-ke- la' kwaat- hyoh' bih' heey-, kwee- ba' laay' kyaah' hi- na-hnëe' jmee' ta' kih' jmiy- ta-ko-jiih' mayh'. ² He-ja- ba' chaa- ta-jwoh' kyaah' chih- hi- chaa- hi- hääy- lä-jiih' lloo- jmi- he- jäh' jmiy- hyoyh' heey-. ³ Ja-ba' lä-ja- ma' laa' jne' jää', ta-ko-jiih' sa' ga' ma-heeh' jne' kih' Cristo. Jiih' ja- ma' na-hnëe' jne' ma' jmee- jne' lä-koo- tëe' dsa- jmee' jmi-gyuu- la-. ⁴ Pero ma' ga-dsëe' jmi-, ga-chee' Dio joo' hi- ga-lä-chaa' kih' jaa- dsa-më', hi- ga-lä-chaa' na-jnäay' kih' ley. ⁵ Jay' mah' läay' jne' hi- na-hñuuh' lä-hih' kih' ley, mah' lee' jne' ma-ra' joo' Dio ba'. ⁶ Kih' he- laa' jne' jooy', he-ja- ga-chee' Dio Jmi-lle' kih' gyuu- kyaay' neh' tuh-dsë- jne'. Hi- ja-ba' Jmi-lle' ja- hi- siih' Dio lä-la-: "Abba", he- hnøø' jäh' täa' kyaan'. ⁷ He-ja- mo-so' laa' jne' dsa- hi- na-hnëe', laa' jne' ma-ra' jooy' ba'. Hi- kih' he- laa' jne' jooy', hñah' ba' jne' heen- he- kwa' Dio ta-la- kih' Cristo.

Peer- lle' dsë' Paa' kih' dsa- chaa- Galacia

⁸ Jää' sa' ga' ma-heeh' hnäh' kih' Dio, ma' laah' hnäh' lä-koo- dsa- hi- na-hnëe', ga-jmee' hnäh' he' kih' lä-jëe- dio hi- na-laa' kaah' dsa-. ⁹ Pero na' ma-kyuuh-

hnäh' miih- kih' Dio. Llu' ga' he- jwahn- lä'la-, ma-kyuu- Dio hnäh'. ¿Hee- ba' la' ma-jeeh- hnäh' ta- ka'luu' mah' jmeeh- hnäh' lä'koo- tēē' dsa- jmee- jmi-gyuu- la-, jmeeh- hnäh' he' kih' juu' he- sa- kyeē' ni' miih-? ¿Che' hnooh- hnäh' jāh' na-hnēēh' hnäh' ka-lāh' lä'koh' ma' tāāh' hnäh' jāā'? 10 Høh- hnäh' jmi-, jmeeh- hnäh' lä'koo- tēē' dsa- jmee- kih' lä'jāa- sih-, hi' lä'ja- ka-lāh' he- jmee- dsa- lä'koo- ji-nē- hi' he- ga' jyoh' jmi- he- tēē' dsa- jmee-. 11 He-ja- jmeen- cha-miih- huu-dsē- kyah' hnäh', le' ga- che- sa- ga-jmää' ta' he- ga-jmeen' jee' kyah' hnäh'.

12 Chuun' kyaah' hnäh' øøhn', wa' la' huu-dsē- kyah' hnäh' lä'koo- la' huu-dsē- kin-. Ni' miih- he- hlih' sa- cha- he- ga-jmeeh' hnäh' kin- lä' ma' gyan' kyaah' hnäh'. 13 Neh' ba' hnäh', kih' he- ga-lä-dsaah' ba' jnä', he-ja- ba' ga-kwan' ju'hmeē' kyah' hnäh' lä' ma' to-nē-. 14 Ma-ke- ga-jēēh- hnäh' wi' kih' he- ma' dsaahn', pero sa- ga-mi-kwah- hnäh' jnä'. Ma-ra- he- ga-jmāāh' ba' jnä' he' lä'koo- jāa- āngel kyaa' Dio, hi' ga-heeh' ba' jnä' lä'koo- hñii' Cristo Jesús. 15 ¿Hee- ga-la' kyah' hnäh'? ¿He-la' mo-so- jēē- hoh' hnäh'? Jnä' jmeen- ju'dsoo' kyah' hnäh', llu' jwēte hoh' hnäh' kyaah' jnä', lä'jiih' hnooh- hnäh' ma' lleh' hnäh' mi-nēh' mah' ma' kwēēh' jnä' wa-ra- jāh' kih' ma' le' ba'. 16 ¿Che' na-hāāh' hnäh' jnä' kih' he- ma-hlēēhn' hnäh' ma-ra- ju'dsoo'?

17 Chaa- ko-llaa' dsa- hnooyh- ha- lä' jwē' jee' lä-jwah' hnäh' kyaayh'. Pero sa' llu' huu-dsē- kiyh'. Hnøoy' jmeeh' hnäh' ta- koo' kyaa' jnäāh' mah' jmeeh' hnäh' ta-he' kiyh'. 18 Llu' ba' he- hnāā' dsa- hnäh' cha-miih- pero kyaah' koo- nēē' ba' huu-dsē- hi' ga-lä-jē' jmi- ba'. Ja' ma-la- ta-ko-jiih' gyan' kyaah' hnäh'. 19 Peer- hnaan- hnäh' gyuu- kyaan-. ¿He- ba' che- jii- kin- kwaat- kyah' hnäh'? Lä'koo- la' kih' jāa- dsa-mē' wa-ra- ngoo' ga-lä-chaa- gyuu- kyaay', lä'ja- la' kin- he- hnoon' go'nāāh' hnäh' ta- cha-nē' lä'jiih' leeh' hnäh' lä'koo- laa' hñii' Cristo. 20 Hnoon' wa-ra- jāh' kih' na' ga-juh- tøøh' jne- ko-jøh'. Ma-ja- le' hlēēhn' hnäh' lä' hnøø'

kyah' hnäh'. Jēēh' na' sa- man- go-te- he- huu-dsē- kan- kyah' hnäh'.

Juu' na-hmäā' kih' Agar kyaah' Sara

21 Hnäh' hi- hnøø' høø' ley kih' Moisé, ngiin' juu' kyah' hnäh'. ¿Che' sa- ma-nuuh- hnäh' lä'koo- jāh' ley ja-? 22 Nē' ley ja- na-sii- lä'la-: Uu' ba' joō' Abraham ma' chaa-. Jaa- jooy' ga-lä-chaa- kyaah' dsa-mē' hi- ma' na-hnēē' hi' jāa- jooy' ga-lä-chaa- kyaah' ma-ra- mēy'. 23 Jooy' hi- ga-lä-chaa- kyaah' hi- na-hnēē' he', ga-lä-chaa- lä'koh' dsa-lä-chaa- wa' hi- cha- hi- dsa-. Pero jooy' hi- ga-lä-chaa- kyaah' ma-ra- mēy', ga-lä-chaa- kih' lä'ja- ba' ga-bāāh- Dio hñii' kyaah' chooy'. (Hi- na-hnēē' he' ma' chee- Agar, hi' hi- ma-laa' ma-ra- mēy' ma' chee- Sara.) 24 Kyaah' juu' kih' lä'uu' dsa-mē' he', le' hwēē' ga' jne' cha-ga-miih- juu'. Wa' kye' da' jne' kwaat- lä'uu' dsa-mē' he' laay' lä'koh' to' hmooh' he- ga-jmee' Dio. Koo- hmooh' ga-jmee' Dio ta' moh' Sinaí lä' ma' ga-nøø' ley kih' Moisé. Lä-jēē' dsa- hi- ma' na-jnäā' kih' hmooh' ja-, hi- he' laa' hi- na-hnēē' ba'. Hi' hmooh' ja- laa' kwaat- Agar. 25 Hi' Agar he' laa' kwaat- moh' Sinaí he- nøø' hwa' Arabia hi' laay' lä'koh' jwi- Jerusalén he- hla- jmi-gyuu- la-. Na-hnii' jwi- ja- lä'kye- dsa- kyaay' kih' he- tāāyh' jmeey- ta-he' kih' ley ja-. 26 Pero jwi- Jerusalén he- nøø' gyuu', sa- na-hnii', he- ja- la' kwaat- lä'koo- Sara maa- jnan-. 27 Jee' na-sii- juu' kih' Dio (jāh' lä'la- kih' lä'uu' dsa-mē' he'):

Wa' chaa- hne- llu', hne- hi- sa- chaa- ni- jāa- gyuu- kyaa'.

Wa' jēē- hoh' jwēte, jmee' cha-miih- miih', hne- sa- ma-jēēh- wi' lä'koh' ga' jñah' dsa-mē' hi- dsa-lä-chaa- joō'.

Jēēh', lä'jwēē' ga' jooh- hne- hi- ga-jā- hñii', lä'koh' ga' hi- chaa- dsa-nuuh- kyaa'.

28 Lä-ja- øøhn', laa' jne' ja-ba' lä'koh' Isaac, jēēh' laa' jne' joō' Dio lä'llu' he- ga-bāāyh- hñii' kyaah' Abraham. 29 Pero lä'la- ba' ga-ngēē' lä'uu' joō' dsa-mē' he'. Jooy' hi- ga-lä-chaa- lä'koh' dsa-lä-chaa- wa' hi- cha- hi- dsa-, ga-jmeeyh- Isaac

hi- ga-lä-chaä kyaah' be' kih' Jmi-llé' kih' Dio. Hi- lä-ja- la' lä-jiih' na', jmeeh' dsa- hi- ma-laa' kyaä' Jmi-llé' kih' Dio. ³⁰ Nuu- da' ha- lä- jäh' juu' kih' Dio: "Bee' go-te dsa-më' hi- na-hnëë' na- kyaah' jooy'. Jooy' dsa-më' hi- na-hnëë' na- sa- cha- lle' kih' hyoyh' ni- miih- lä-koh' te' hyoh' jooy' më Abraham." ³¹ Lä-ja- øøhn', sa- laa' jne' jooy' hi- na-hnëë' he', laa' jne' lä-koo- jooy' më Abraham ba'.

5

Sa' wa' jmee' jne' ta' koo' he- ma-na-laa' jne'

¹ Ga-läa' Cristo jne' mah' dsa'toohn' na-laa' jne'. He-ja- jä' hnäh' koo- hweh- lä-koh' ma-tääh' hnäh' na- ba'. Ta' kwaa' hnäh' hñaah' leeh' hnäh' ka-läh' lä-koo- jaa- hi- na-hnëë' jmee' ta'.

² Nuu- da' hnäh', jnä' Paa' jwëëhn' hnäh'. Cher'mah' ga-wih' jmi-ngo' kyah' hnäh' sa' jmää' ni- miih- kyah' hnäh' he- ga-juu' Cristo. ³ Jwahn' ka-läh' lä-hmëë'. Ga-lä-jëë' dsa-ñuuh-, cher'mah' ga-wih' jmi-ngo' kiyh', jmee' bii' mi-tey' lä-hii' nē' he- lle' nē' ley kih' Moisé. ⁴ Hnäh' hi- hnooh- ha- lä- jee' hwëëh' hnäh' lluu' kyaah' he- mi-teh' hnäh' ley, he- ma-jmeeh' hnäh' ta' koo' kih' Cristo ba' ja-. Ma-hwëëh- hnäh' jee' mi-jää' Dio hnäh'. ⁵ Pero jnääh', jmee- jnääh' dsoo' dsë- jnääh' ' kih' Cristo kyaah' be' kih' Jmi-llé', he-ja- cha- o-joh' dsë- kyaä' jnääh' hwëë' jnääh' ' lluu'. ⁶ He- ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo Jesús, sa- cha- he- jmee' che' ga-wih' jmi-ngo' jnän' o sa- ga-wih'. Koo- ba' he- kyeë' jee' lä-jë: he- dsoo' dsë- jne' kih' Dio, he- mi-jnääh' he- hnääh' jne' dsa-kyaahn'.

⁷ Ma' ga-nääh' ba' hnäh' lluu' jää'. ¿Hi- na- ga-ha' kyah' hnäh', he-ja- mo-so' høøh- hnäh' ju'dsoo'? ⁸ Juu' he- ga-taayh- hnäh' na-, sa- ja' kih' Dio hi- ga-tëëh' hnäh'. ⁹ (Hi- juu' na- la' lä-koh' levadura.) Jëëh' "miih- ba' levadura lee' kaah' dsa- lä-kaa- koo- nää' tu'ka'." ¹⁰ Kye' ba' jnä' o-joh' dsë- kih' Dsa-jøøh' jnän', go' sa' jmeeh' ga' hnäh' jyoh' huu'dsë- lä-koh' ga' he- jmee' jnä'. Pero dsa- hi- kah-gwëh- huu'dsë- kyah' hnäh', hi- he' mi-hmaah' kih' lä-jë- he-

jmeey', sa- cha- he- jmee' wa' he- cha- he- he- laay'.

¹¹ Øøhn', ko-llaa' dsa- jäh' kin' he- kwa- ga' jnä' juu' he- jmee' bii' huu' jmi-ngo' kih' dsa-ñuuh-. Pero ta-juuy' ba'. Jëëh', wa-ra- jäh' kih' ga-tun' kwan' juu' he- ga-juu' Jesús dsöh' hma-cru-, mo-so' cha- he- kih' tøh' wii' kih' dsa-, hi- lä-ja- mo-so' jmeeh' gyih' jnä'. ¹² He-ja- na- jwahn', lä-jëë' hi- kah-gwëh- huu'dsë- kyah' hnäh', lluu' ga' hnäy' go-te' he- kyeey- jay' jmi-gyuu' la-.

¹³ Ga-tëëh' Dio jne' øøhn', mah' dsa'toohn' na-laa' jne'. Pero ja- kih' he-ja- na-, cha- jwë' jnän' jmeen' wa' he- cha- he- lä- hyoh- dsë- jne'. Wa' jmeen' be' kih' dsa-kyaahn' ba', kih' he- hnääh' jne' øøh' jne'. ¹⁴ Jee' kih' lä-jë- nuuh- he- ga-kwa' Moisé ya-hii' koo- nuuh- la-: "Wa' hnaah' hnäh' dsa-kyaah' hnäh' lä-koh' hnaah' hñaah'." ¹⁵ Pero cher'mah' kuh-hih' hnäh' kih' dsa-kyaah' hnäh' kyaah' he- hlëëh' hnäh', leeh' wa-ra- ga-heeh' hnäh' lä-jëë' dsa-kyaah' hnäh'.

Sa' jwah' Jmi-llé' Na-jngü' kyaah' he- ngü' jmi-ngo' jnän'

¹⁶ He-ja- na- jwahn'. Go-taah' hnäh' lä-koo- jøø' Jmi-llé' kih' Dio kyah' hnäh', lä-ja- mo-so' jmeeh' hnäh' he- ngü' jmi-ngo' kyah' hnäh'. ¹⁷ Hnøø' jmi-ngo' jnän' lä-jë- he- sa' sooh' kih' Jmi-llé' hi- lä-jë- he- hnøø' Jmi-llé', sa- jeeh' kyaah' he- ngü' jmi-ngo' jnän'. Lä-to' ba' lla-dsëë' he-ja- sa- kwa- jwë' jmeeh' hnäh' lä- ngü' jmi-ngo' kyah' hnäh'. ¹⁸ Pero cher'mah' ga-nääh' ba' hnäh' lä-koo- jøø' Jmi-llé' kyah' hnäh', mo-so' na-hnëëh' ga' hnäh' jmeeh' hnäh' ta' he' kih' ley.

¹⁹ Jnä'hä' ba' la' lä-jë- he- hlih' he- hwëë- tuh-dsë' dsa- jmi-gyuu'. Dsa-më' dsa-ñuuh- hi- kaah' hi- sa- laa' kyaä', hi- kaah' wa' hi- cha- hi-, hi- mi-sah' hñii' kyaah' he- hlih', hi- jmee' lä-jë- he- la' o-hih'. ²⁰ Jmääy' jøøh' dio hi- na-laa' kaah' dsa-, jmeey' ji-nah', na-høøyh', hneey-, lliyh', leey', teey-, hi- jmee' to' nää', hi- hnaah- ma-la- hi- tih- dsëy', ²¹ hi- wii' dsë', hi- jngüih', lla-heeyh', jmeey' he- lla- dsëy' jee' të- jmiü', hi- jmee' gyih' jyoh'

he- hlih'. Ma-ñeh' ba' hnäh', sa- heyh' ya'jwih' kih' Dio lä-jëë- hi- jmee- lä-ja-, ja-ba-lä-koh' ga-jwëëhn' hnäh' jää'.

²² Pero kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii 'ba' hwëë- lä-jë- he- la-: he- hnää' dsa-øøh-, he- jëë- dsë- dsa-, he- hii' tii' dsëy', cha- o-jøh- dsë- kiyh', he- tih- dsëy' dsa-kyaayh', llu' dsëy', mi-tey' juu' kiyh', ²³ hwaay', häay- hñiiy'. Ni- miih- sa- ha- ley kih' lä-jë- he- la-. ²⁴ Lä-jëë- hi-laa' kyaa' Cristo Jesús ma-bey' lä-jë- he- ngii- dsëy', lä-koo- he- ma-na-juuy' ba-la' kih' he- hlih' he- ma- hee' dsëy'. ²⁵ Na- he- jiih' jne' kyaah' be' kih' Jmi-lle' kih' Dio, he-ja- jmee- bii' jnän' dsa-nøø' jne' ta- cha-në- lä-koo- jäh' Jmi-lle'. ²⁶ Ta- wa- jmääñ- hñaan' kaah', sa- wa- llaañ- dsa-hnii-, sa- wa- jmeen' wii' dsë- jne' kyaah' dsa-kyaahn'.

6

Hnøø' jmee' jne' be' kih' øøh' jne'

¹ Øøhn', wa-ra- ga-tah' jaa- øøh' jne' kyaah' he- hlih', hnøø' go'chaah' hñih', hnäh' hi- tääh' lä-koo- jøø- Jmi-lle' kih'. Jmee' hnäh' hwaah' kyaayh' hi-leeh- hnäh', le' ga- che- në- ja- ga-nääh' hnäh' ka-läh'. ² Ja- kwah- hnäh' be' kih' dsa-kyaah' hnäh' ma- he- chaay-, lä-jwë- ja- mi-teh- hnäh' nuuh- kih' Cristo. ³ Cher'mah' jaa- øøh' jne' laay': "Peer-jøøh' jnä", mah' sa- cha- he- laay' ni- miih-, he- mi-gaay- hñii' bih' ja-. ⁴ Lä-jaa- lä-jaa- jne' hnøø' kyen' kwaat- ha- lä- ga-nøø' jne'. Cher'mah' lii' jne' jmee- jne' llu', ja-ga-sooh- jnän' chaä- jne' llu'. Pero ta- wa- jëë- jne' kih' øøh' jne', wa- jëen' jnän' hñaan' ba'. ⁵ Jëeh', lä-jaa- lä-jaa- jne', jmeen' lä-koh' te-tëë- jne' jmeen'.

⁶ Jaa- dsa- hi- ma-mi-tëë- juu' kih' Dio hnøø' jmeey' be' kih' hi- ga-kwa' juu', kway' miih- he- cha- kiyh'.

⁷ Ta- mi-gaa- hnäh' hñaaah'. Sa- le- mi-kwah- jne' Dio. Jëeh', ja-ba- he- jñee- jne', la- kwaat- choohn' ka-läh'. ⁸ Dsa- hi- jmee- lä-jë- he- ngii- jmi-ngo' kih', hi- he- hee' ba', he- ja- ba- liyh-. Pero dsa- hi- jmee- lä- hnøø' Jmi-lle' kih' Dio, he- la-

ba' liyh-: he- chaay- tää' kyaah' be' kih' Jmi-lle' kih' Dio. ⁹ Sa- wa- hwaan' he- jmee' jne' he- llu'. Jëeh', lloo- koo- jmi- leh- jne' cha-ga'miih- cher'mah' sa- ga-hwaa' jne'. ¹⁰ Wa' jmee' jne' he- llu' jmah' kih' lä-jëë- dsa-, na' lä- cha- jmi-. Hi- cha-ga'miih- wa' jmeen' kih' øøh' jne' hi- ma-dsoo' dsë- kih' Dio.

Ga'hih' Paa'juu' kih' dsa- chaä- Galacia

¹¹ Jëë- da' hnäh' ha- koh' sa- kaah' hwëh' he- ma-siin' miih- kyah' hnäh' kyaah' goon- hñiin-. ¹² Lä-jëë- dsa- hi- hnooh- ha- lä- jee' jäh' llu' cha-në- dsa-kyaayh', hi- he' na- jäh' jmee- bii' uuh- jmi-ngo' kyah' hnäh'. Sa- tih- dsëy' juu' he- ga-juu' Cristo dsoh' hma-cru-, jëeh' sa- hnøøy' jëëy' wii' kwaat- kih' he- ja-, he-ja- ba- ja- jmeey- lä-ja- kyah' hnäh'. ¹³ Dsa- he', ma-ke- ga-wih' jmi-ngo' kiyh', ni- lä-ja- sa- høøy- ley. He- hnøøy' uuh- jmi-ngo' kyah' hnäh' mah' jmääy' hñii' kaah', kih' he- ma-laah' hnäh' dsa- kyaay'. ¹⁴ Pero jnä, ni- miih- sa- jmääñ- hñiin- jøøh'. Kih' he- ga-juu' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' dsoh' hma-cru-, he- ja- ba- na- jmee- chaan- llu'. Ta-la- kih' he- ga-juu' Jesús, he-ja- lä-jë- he- cha- hwa' la- ma-na-juu' ba- ja- kin-, hi- lä-ja- mo-so- cha- ga- he- hee' dsën- kih' jmi-gyuu- la-. ¹⁵ Sa- kyeë- ni- miih- cher'mah' ga-wih' jmi-ngo' jnän' o cher'mah' sa- ga-wih'. He- ma-laä- jne' jaa- hi- hmëë- hi- ga-jmää' Dio, he- ja- ba- kyeë- jnän'. ¹⁶ Lä-jëë- hi- høø- juu' la-, wa- hii' tii' kiyh' hi- wa-lä-ñih' dsë' Dio kyaayh'. Hi- lä-ja- ka-läh' kih' dsa- Israel, hi- laä- kyaa' Dio.

¹⁷ Na' ta- cha-në-, sa- wa- jmee' dsa- jwiih- kin-. Ha- koh' gwih' sa- kyen' he- ga-kwa' dsa- kin- he- la' lii' jmeen- ko-jøh' kyaah' Jesús Dsa-jøøh' jnän'.

¹⁸ Øøhn', wa- mi-jää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

Efesios

Juu' la- ga'sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Éfeso

¹ Jnã Paa' na-hñaan' laan' apóstol kyaa' Jesucristo, lä hyoh- dsë' Dio. Siin' kyah' hnäh' hi- na-jngëe' hi- tääh' jwii- Éfeso, hi- mi-teh' ba' hnäh' kih' he- ma-laah' hnäh' koo- kyaah' Cristo Jesús. ² Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Cha-miih- ga-mi-jää' Dio jne'

³ He- ba' che- lluu' Dio, Jmii- Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ga-mi-jääy' jne' kyaah' lä-jë- he- kwa' Jmi-lle' Na-jngii' he- cha- gyuuu', lä-llu' he- ma-laä' jne' koo- kyaah' Cristo. ⁴ Jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuuu', ga-lleeyh- jne' mah' lee' jne' koo- kyaah' Cristo. He- lä-ja- ma-na-jngëe' jne', sa- cha- na-hee- jne' ni- miih-. Hi- kih' he- hnäy' jne' cha-miih-, ⁵ he-ja- ga-jmäy' jne' kwaat- lä- ma' to-në, lee' jne' jooy' ta-la' kih' Jesucristo. Lä-ja- ga-lä-hnøoy' hi- ga-tih' dsëy' ka-läh'. ⁶ Mah' lä-ja- kwa' jne' ti'hmaah' kiyh', kih' he- llu' dsëy' cha-miih-. Jëeh', ja- kyaah' hih' ga-mi-jääy' jne', he- la' ga-hñah' ba' jne' ja-, ta-la' kih' jooy' hi- hnäy' cha-miih-. ⁷ Hi- ta-la' kih' jooy', ga-laä' Dio jne' kyaah' he- ga-tuu- jma- kiyh'. Mah' lä-ja- ga-chey' dso'kye- jnän' ta-la' kih' he- llu' dsëy' cha-miih- kyaah' jne'. ⁸ He-ja- ga-jmeey' ga-lä-kyuuu- jne' cha-miih- hi- ga-kway' cha-miih- huüdsë- llu' jnän' ka-läh'. ⁹ Dio ga-mi-jnäa- jnän' lä-koo- ga-lä-hyoh- dsëy' jmeey' he- ma' na-hmäa'. Hi- ma-na-la- ba' huüdsë- kiyh' jää', lä-koo- lla- dsëy' jmeey'. ¹⁰ Lä-la- la' huüdsë- kiyh'. Wa-ra- ga-dsëe' jmiü, Dio ba' tooh- goo- Cristo lä-jë- go-te- he- cha- gyuuu' hwa', mah' lä-ja- hñii' bih' jmeey' hih'.

¹¹ Hi- lä-ja- ka-läh' hñah- jne' heen-, lä-llu' he- ma-laä' jne' koo- kyaah' Cristo. Jëeh' lä- ma' to-në, Dio ga-lleeh- jne'

mah' lee' jne' dsa- kyaay', ja-ba' lä-koo- ma-na-la- huüdsë- kiyh'. Hi- ma-ra- he- dsa-la' ba' lä-jë- lä- hyoh- dsëy' hñiiy'. ¹² Lä-ja- kwa' dsa- ti'hmaah' kiyh', hi- jmeey' jmuu- kiyh' lä-llu' he- ma-laä' jnääh' koo- kyaayh', jnääh' hi- laä' to-në- hi- kye- o-jøh- dsë- kih' Cristo. ¹³ Hi- lä-ja- hnäh' ka-läh', lä- ma' ga-nuuu- hnäh' ju'dsoo', ja-ba' ju'hmeë' he- lää- jne', ja-ba' lä-ja- ga-heeh' hnäh' kiyh'. Ma-ja- ga-laah' hnäh' lee- kyaah' Jmi-lle' Na-jngii' he- ga-bääh- Dio hñii' kwëeh' jne'. ¹⁴ He- ja- na- ga-hñah' jne' to-në- mah' lii- la' hweh- hmoooh' he- tëe' jne' heen-, wa-ra- ga-lloo' jmiü lää' go-te- lä-jëe- hi- laä' kyaa' Dio. He-ja- kwa' jne' ti'hmaah' kih' Dio, hi- he' ba' jøøh'.

Ga-ngii' Paa' kih' Dio mah' kway' be' kih' øøh' jne'

¹⁵ He-ja- lä- ma' ga-nuun' he- ga-heeh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- hnaah- hnäh' lä-jëe- hi- laä' kyaay', ¹⁶ sa- ma-tun' kwan- ti'hmaah' kih' Dio kwaat- kyah' hnäh' jee' ngiiin' kiyh'. ¹⁷ Ngiiin' kih' Dio, Jmii- Dsa-jøøh' jnän' Jesucristo, he' ba' hñii' Täa' hi- jøøh', jwii- jnih' wa' kwëeyh' hnäh' cha-ga-miih- huüdsë- llu' hi- wa' mi-jnäy- kyah' hnäh' ha- lä- jee' lä-kyuuu- hñii' cha-ga-miih-. ¹⁸ Hi- ngiiin' kih' Dio, wa' nä- huüdsë- kyah' hnäh' mah' lä-ngëeh' hnäh' ha- lä- la' he- jøø' jne' kiyh' ha- jee' ga-tëeh' Dio jne'. Hnoon' lä-ngëeh' hnäh' ha- koh' na'hñah' sa- la' hee' hi- laä' kyaay'. ¹⁹ Hi- hnoon' lä-ngëeh' hnäh' ha- koh' sa- cha- be' kih' Dio he- jøø- jnän' hi- ma-dsoo' dsë' kiyh'. Jëeh', be' ja-, la' ja-ba' be' kiyh' ²⁰ he- ga-mi-jiih' Cristo mah' ga-laay' jwoo' ra-lluü' kiyh' jee' gyay'. ²¹ Laay' jøøh' ga- lä-koh' ga- jñah' hi- tääh' gyuuu' hi- jøøh' ga- kih' jee' lä-jëe- hi- hä- goo- miih- ta' jee' oo-, wa' hi- cha- hi- hi- laä' ta'. Hi- kih' jee' lä-jëe-, sa- chaa- hi- kye- jmiü- lä-koh' jmiü- kih' Cristo. Ja- ma-la' jmiü- na' laay' jøøyh', lä- ma-laay' ja-ba' jøøyh' lä-kye- jmi-gyuuu- he- na' ga-lä-jnä'. ²² Ga-lä-jë- ba' he- cha- ga-laä' Dio huü- tiy'. Hi- ga-laay' Cristo mah' kay' në' kih' jee' lä-jëe-

hi- na'jnää' gwah' kiyh' hi- lä'ja- kay' ne' kih' jee' lä'jē- he- ga' cha-. ²³ Jee' lä'jē- dsa- kyaay', laay' lä'koo- jmi-ngo' kiyh'. Kyaah' gwah' ma-na-hñaay' hñiiy' hi' kyaah' hñiiy' ka-läh' ma-na-hña' lä'jē- he- ga' cha-.

2

Kih' he- llu' dsē' Dio he-ja- ba' ga-läy' jne'

¹ Jää' ba' ma' na-juuh' hnäh' kwaat' kih' dso'kye- he- ma' jmeeh- hnäh', ² hi' ma' tääh' hnäh' lä'koo- dsa- jmi-gyuu' ta'jmah'. Ma' jmeeh- hnäh' he' kih' jmi-lle' hliih' hi- jmää' hñii' jøøh' jee' lle'. Hi- he' na- kwa' be' kih' hi- chaa- kyaah' Dio. ³ Hi- ja-ba' lä'ja- ga'jmeē' jnääh' jää', ma' jmeē' jnääh' lä'jē- he- ngii' jmi-ngo' kyaay' jnääh', hi' ma' tøøh' jnääh' lä- hyoh- dsē- jnääh' hña' jnääh' hi' ma' tøøh' jnääh' lä'koo- ma' la' huu' dsē- kyaay' jnääh'. Hi' lä'koo- ya-nøø' jnääh' jmi-gyuu' la-, ma' jøø' dso'jwii' kyaay' jnääh', ja-ba' lä'koo- la' kih' lä'jē- dsa- jmi-gyuu'. ⁴ Peer- ga-lä'hnää' Dio jne' cha-miih-, hi' lä'ja- ga-lä'ñih' dsēy' jne' ka-läh'. ⁵ Hi- ma'ke- ma' tøøh' jne' na-juu' jne' kyaah' dso'kye-, pero Dio ga'jmeē' chaa- jne' ko-jøøh' kyaah' Cristo. Kih' he- llu' dsē' Dio, he-ja- ba' ma-na-laa' jne'. ⁶ Hi- ga'mi'jiih' Dio jne' ko-jøøh' kyaah' Cristo Jesús hi' ga-llaay' jne' ko-jøøh' kyaayh' gyuu'. ⁷ Lä'ja- ga'jmeē' Dio mah' mi-jnäay' jmi-gyuu' he- na' ga' lä-jnä, ha- koh' sa- llu' dsēy' kyaah' jne', jēeh' cha-miih- ma-kwēy' jne' ko-jøøh' kyaah' Cristo Jesús. ⁸ La' ga'hñah' ba' jne' kih' Dio he- ma-na-laa' jne' ta-la' kih' he- ma-dsoo' dsē- jne' kih' Jesús. Hi- ja- he- gwa' jnän' hñaan' he- ma-dsoo' dsē- jne'. He- la' ga'kwa' ba' Dio ja-. ⁹ Hi- he- ma-na-laa' jne', ja' kih' he- ma-jmeē' jne' he- llu'. Heh' lä'ja- ni' jaa- sa' le' jmää' hñii' jøøh'. ¹⁰ Lä'llu' he- ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo Jesús, Dio ga'jmäy' jne' lä'koo- jaa- hi- hmēē' mah' jmeē' jne' lä'jē- ta' he- ma-na-jää' jnän'.

¹¹ Mi-dsooh' hoh' hnäh' ha- lä- ma-la' kyah' hnäh' jää', sa- laah' hnäh' dsa-

judiu. He-ja- dsa- judiu ga'mi'cheey- hnäh': "Dsa- hi- sa' ga'wēh'." Hi- judiu ga'mi'cheey- hñiiy': "Dsa- hi- ga'wih' jmi-ngo' kih'." He- ja- jmeey- ne' jmi-ngo' kih' dsa-ñuu- (mah' laay' lii- he- jmeey- he' kih' Dio). ¹² Jää', sa- ma-laah' hnäh' kyaah' Cristo, sa- ma-laah' hnäh' dsa-goo' Israel, ni' sa' ma' la' kyah' hnäh' hmooh' he- ga'bääh- Dio hñii' kyaah' dsa- he', sa' ma' chaa- hnäh' kyaah' o-jøøh' dsē- jmi-gyuu' la-, hi- ma' na-hēē' ba' hnäh' kih' Dio. ¹³ Pero na' he- kyaah' hnäh' Cristo Jesús, mo-so' tääh' hnäh' hñii' kih' Dio lä'koo- ma' tääh' hnäh' jää'. Lä'koo- he- tääh' hnäh' jäh' ba', lä'llu' he- ga-tuu- jma- Cristo dsoh' hma-cru'.

¹⁴ Hñii' ba' Cristo ga'jmeē' hii' tii' jnän' kyaah' dsa-kyaahn'. Ga'jmäy' koo- ba' jee' lä-to' nää' dsa-. Ga'jmeey' ta' koo' he- ma' na-häayh' dsa-kyaayh' he- la' lä'koo- na'hyah- he- ma' jmeē' jwiih' kiyh'. ¹⁵ Lä- ma' ga'juu' jmi-ngo' kih' Cristo, ga'mi'laay- ley kih' Moisé hi' lä'jē- nuuh' he- ma' jmeē' bii' ma' høø' dsa-gooy'. Lä'ja- ga'jmäy' jaa- dsa- hmēē' kyaah' lä-to' nää' dsa- hi- ma' tääh' jää'. Ga'laay' koo- nää' dsa- kyaayh' hñiiy'. Lä'ja- ba' ga'jmeey', ga'hii' tii' kih' dsa-. ¹⁶ Ga'jiih' juu' he- la' jnän' kyaah' Dio, hi' lä'ja- ga'jmäy' koo- nää' ba' hi- ma' laa' to' nää'. Ma' ga'juuy' dsoh' hma-cru', ga-dsaa' he- ma' cha- hnii-. ¹⁷ Ja' Cristo kway- ju'hmēē' kyah' hnäh' hi- tääh' hñii', jäh' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh' hi' lä'ja- ka-läh' kyaay' jnääh' hi- tääh' jäh'. ¹⁸ Kyaah' Cristo, lä-to' nää' jne' ma-cha- jwē' jnän' he- ya-jäh' jne' jee' gya' Tää' jnän' ta-la' kih' ja-ba' jmi-lle' Na-jngii'.

¹⁹ He-ja- mo-so' laah' hnäh' lä'koo- dsa- hi- chaa- hñii', ni' mo-so' laah' hnäh' lä'koo- dsa- hi- tääh' hwa' kih' jñah'. Ma-laah' hnäh' dsa-goo' hi- na-jngēē' kyaay' Dio, hi' ma-laah' hnäh' koo- kyaah' øøh' jne' hi- ma-tääh' kyaah' Dio. ²⁰ Laah' hnäh' lä'koo- mi'kuu' he- ngoo' soo- ne' ma-tii' na'hyah- he- ga'chih' apóstole kyaah' hi- ma' ngēē' juu' kih' Dio. Hi- hñii' Jesu-cristo laa' lä'koo- to-ne' mi'kuu' he- kye-

kiih' tii' na'hyah- ja-. ²¹ Kyaah' Cristo na-ku- na-cha' jne', laa' jne' la'koo- hne' he- ngoo' ga-hñaa- la'jiih' tē' koo- gwah- na-jngii' ta-la' kih' Dsa-jøøh' jnān'. ²² Hi- hnāh' ka-lāh', na-ku- na-cha' hnāh' kyaayh', la'ja- laah' hnāh' la'koo- hne' jee' gya' Dio ta-la' kih' Jmi-lle' kih'.

3

Paa' ba' na-hñaa' kway' ju'hmēē' kih' hi- sa' laa' judiu

¹ Kih' he-ja-, jnā' Paa' hāān' neh-ñe' kwaat- kih' Cristo Jesús la-llu' he- ga-kwan' juu' kih' kyah' hnāh' hi- sa' laa' judiu. ² Ma-ñeh' ba' hnāh' laan', ha- la' la' ta' he- hā' goon'. He- llu' dsē' Dio kyaah' jnā', he-ja- ga-hñaa' jnā' mah' kwan' juu' kih' kyah' hnāh'. ³ Ga-mi-jnāay- kin' juu' kih', he- ma' na-hmāā' jāā', ja-ba' la'koo- juu' he- ma-siin' miih- kyah' hnāh'. ⁴ Wa-ra- ga-heh- hnāh' juu' la-, la-ngēēh' hnāh' kwee- la'koh' ga-lā-ngēēn' kih' Cristo he- ma' na-hmāā' jāā'. ⁵ Sa- ga-mi-jnāā- Dio juu' la- kih' hi- ma' tāāh' llo'joo', pero na' ga-mi-jnāay- kyaah' Jmi-lle' kih' mah' la-ngēē' la-jēē' apóstole kyaay' kyaah' la-jēē' hi- ngēē' juu' kih'. ⁶ He- la- na- juu' he- ma' na-hmāā': Ta-la' kih' ju'hmēē' kih' Cristo, hi- sa' laa' judiu lee' koo- nāā' ba' kyaah' hi- laa' judiu. Ko-jøh' ba' hyoyh- he- kwa' Dio, hi- ko-jøh' ba' tēēy' he- ga-bāāh- Dio hñii' kwa' ta-la' kih' Cristo.

⁷ Kih' he- llu' dsē' Dio, he- la' ga-hyoh' ba' jnā' be' kih' he- na-hñaa' jmeen- ta' kwan' juu' la-. ⁸ Ma-ke- mäh' ga' jnā' kih' jee' la-jēē' dsa- hi- laa' kyaā' Dio, he- la' ga-kwa' ba' Dio ta-la- he- kwan' ju'hmēē' kih' hi- sa' laa' judiu, jwii' jnih', cha-miih- mi-jāā' Dio jne' ta-la' kih' Cristo. Ni' sa' la-kēh' jne' jmi' la-ngēē' jne' ha- koh' mi-jāāy' jne'. ⁹ Jēē- go-te- jwii' la-jēē' dsa-, ha- la' la' he- mi-jāā' Dio jne', jēēh' la'jiih' ma' ga-nøø' jmi-gyuu- sa' ma' kyuu- dsa- ha- la' la' huu'dsē- kih' Dio, hi- ga-jmee' ga-lā-jē- he- cha-. ¹⁰ Lā'koo- jmee- Dio jmi' na', he- kyah'jāy- jne' hi- laa' gwah' kih', la-jwē' ja- mi-jnāay' kih' la-jēē' hi- hā' goo- ta' gyuu- jmi-gyuu- ha-

koh' huu'dsē- llu' sa' cha- kih'. ¹¹ Jmeey- ja-ba' la'koh' ga-lla' dsēy' jmeey' la' ma' to-nē' ta-la' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnān'. ¹² He- ma-laa' jne' koo- kyaah' Jesús, hi- he- ma-dsoo' dsē- jne' kih', he-ja- ma' cha- jwē' jnān' he- ya-jāh' jne' kih' Dio, jēēh' ma-cha- ba'o-jøh' dsē- jnān' kyaayh'. ¹³ He-ja- jwēēh' hnāh', ta-jeh' hoh' hnāh' kih' he- jēē- wii' la-llu' he- kwan' juu' kih'. He- llu' kyah' hnāh' ba' na-.

¹⁴ He-ja- juu'hn' jnēn' cha'nē' Tāā' kyaā' ' Jesucristo Dsa-jøøh' jnān', mah' chuun' kyaayh'. ¹⁵ Kih' hi- he' na-, na-jnāā' la-jēē' hi- tāāh' gyuu- la'kye- hi- tāāh' hwa' la-. ¹⁶ Jih'koh' sa' laa' he- cha- ya-jwii' kih' Dio he- kwēēy- jne', he-ja- ngiin' kih' kyah' hnāh', wa' kway' be' kih' jmi-lle' kyah' hnāh' kyaah' Jmi-lle' Na-jngii' kih'. ¹⁷ Hi- ngiin' kih' Dio kyah' hnāh', wa' hāā' tāā' Cristo neh' tuh-hoh' hnāh' kyaah' he- dsoo' hoh' hnāh'. Hi- la'kaa- tuh-hoh' hnāh' kye- hnāh' ya-jøø- he- hnāāy' hnāh'. ¹⁸ Mah' la-ngēēh' hnāh' kyaah' la-jēē' øøh' jne' ha- la' cha-miih- hnāā' Cristo jne'. Ma-ra- ju'dsoo' jwahn', ja' kyaah' hih' hnāāy' jne'. ¹⁹ Sa- la-kēh' jne' jmi' la-ngēē' jne' ha- koh' sa' hnāāy' jne' pero ngiin' kih' Dio kyah' hnāh' mah' la-ngēēh' hnāh' cha-ga'miih-, mah' la-ja- wa' cha- kyah' hnāh' la-jē- go-te- he- kwa' Dio.

²⁰ Ti'hmaah' Dio hi- lih' jmee' la-jē- go-te'. Hi- cha-ga'miih- jmeey' la'koh' ga' he- ngii' jne' kih'. Ni' sa' lloo- huu'dsē- jnān' ha- koh' be' sa' kway' jnān'. ²¹ Lā'ja- wa' la' juu- kih' ga-lā-jē- joh' jmi' cha-, ta-la' kih' gwah' hi- ta-la' kih' Cristo Jesús. Wa' la' la'ja-.

4

Jmi-lle' Na-jngii' jmee' he- laa' jne' koo- ba'jee' la-jēē'

¹ Jnā' hāān' neh-ñe' kwaat- kih' Dsa-jøøh' jnān', he-ja- chuun' kyaah' hnāh', go-taah' hnāh' kwee- la'koo- lle' kih' jmeeh' hnāh', na' he- ma-tēēh- Dio hnāh' mah' leeh' hnāh' kyaay'. ² Ta- jmāā- hnāh' hñaa' kaah', jmee' hnāh' hwaah' ba'. Jmee' hnāh' jøh- hoh' hi- hnøø' kwēēh' hoh' hnāh'

kyaah' dsa-kyaah' hnäh' lällu' he- hnaah' hnih'. ³ Kwa' hnäh' be' wa' la' koo- nēē' ba' huu'dsē- kyah' hnäh' läjēē' hnäh', kyaah' be' kih' Jmīlle' Na-jngii', hi' ta-la' kih' he- ma-hii' tii' kyah' hnäh'. ⁴ Koo- ba' laa' jne' läjēē' jne' kih' Dio, koo- ba' Jmīlle' Na-jngii', hi' ja-ba' läja- ga-tēēh' Dio jne' mah' lächa- koo- ba' o-jōh' dsē- jnän'. ⁵ Jaa- ba' Dsa-jōōh' jnän', koo- ba' he- dsoo' dsē- jne', koo- ba' he- saa' jne' jmi-, ⁶ jaa- ba' Dio chaa-, hi' laa' Tää' kyaah' läjēē'. Hi' he' na- kye- nē' kih' jee' läjēē', hi' he' hi' kyah'jā' läjēē' dsa-, hi' hääy' jee' kih' läjēē'.

⁷ Läjaa- läjaa- jne' ma-hñah' jne' he- la' ga-kwa' Cristo, lä' hyoh- dsēy' hñiiy'. ⁸ He-ja- cha- jee' na-sii- juu' kih' Dio he- jäh' lä-la-:

Lä' ma' ga-sayh' ta' gyuuah', ga-tēēy- läjēē' hi' ga-lēēyh' jee' hñii-,
mah' dsa- kyaay' ga-kwēēyh' he- cha- kiyh'.

⁹ Heh' he- ga-sah' Cristo ta' gyuuah', he- ja- hnōō' jäh', jää' ga' ga-jñaa' ta' hwa' ga' miih- kih' hwa' la-. ¹⁰ Hi- ga-jñaa' he', he' ba' hi- he' ga-sah' ta' gyuuah' lä' ga-tē' jee' ga-dsaa' go-te' mah' leey' jōōh' kih' läjē' ba'. ¹¹ Hi' he' ga-kwa' ta' kih' dsa- kyaay'. Ga-hñaa' ko-llaa' dsa- mah' leey' apóstole, hi' ko-llaa' ga-hñaa' ngēē' juu' kiyh', hi' ko-llaa' ga-hñaa' mah' dsa-näay' jee' jyoh' dsa-kay' ju'hmeē'. Hi' ko-llaa' ga-hñaa' hi' hää' dsa- kyaay' hi' leey' ta-jwoh'. ¹² Ga-tooyh- gooy- ta' ja- mah' mi-tēēy' dsa- kyaah' Dio ha- lä' jmeey' ta'he' kih' dsa-kyaayh'. Lä'jwē' ja- ga-nää' bih' ta' cha'nē' läjēē' hi' laa' kyaah' Cristo, ¹³ lä'jiih' lloo- jmi' le' koo- ba' huu'dsē- kih' jee' läjēē' jne' hi' ma-dsoo' dsē' kiyh'. Ma'ja- ga-lä'kyuu' jne' ha- lä' laa' Joō' Dio. Ja-ga' na' leē' jne' lä'koo- jaa- dsa- ma-jōōh' lä'koh' laa' hñii' Cristo.

¹⁴ Lä'ja- mo'so- leē' jne' lä'koo- jaa- chih- hi- sa' kwa- ta' mi-gaay- kyaah' wa' he- cha- he- juu' he- nuuy-. Goo- la' jnän' dsa-nää' dsa- hi- lih' mi-gaa' jne' taayh- jne' jwē' hñiih', kih' he- kyuyh- cha-miih- may-. ¹⁵ Lla- he- ja-, hnōō' dsa-tooh' jne'

kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' hi- hnää' jne' oōh' jne'. Lä'ja- ba' dsa'nōō' jne' ta' cha'nē' kyaah' läjē' he- jmeē- jne' lä'jiih' leē' jne' lä'koo- laa' hñii' Cristo, hi' kye- nē' jnän'. ¹⁶ Lä'jēē' jne' na-ku- na-cha' jne' kyaah' Cristo kih' he- laa' jne' koo- ba' kyaayh'. Hi- ngoo' ba' lä'ja-, kwa- jne' be' kih' lä'jaa- lä'jaa- oōh' jne' lä'koh' la' ta' he- ma-hñah' jne' jmeēn'. Lä'ja-, ga-lä'jēē' jne' tēē' jne' be' mah' dsa'nōō' jne' ta' cha'nē' kyaah' he- hnää' jne' oōhn'.

Ta-la' kih' Cristo ma-laa' jne' lä'koo- jaa- hi- hmeē' ba'

¹⁷ He-ja- jwēēhn- hnäh' juu' la- hi- kih' he- kyaahn' Cristo, jmeē' bii' jwahn'. Mo'to' jmeē- hnäh' lä'koo- tääh' läjēē' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio. Sa' jmää' ni' miih- lä'koo- la' huu'dsē- kiyh'. ¹⁸ Lä'koh' he- na-jlē- huu'dsē- kiyh', uu' go-te' ba' täayh' kih' Dio. Hweh- dsēy' he-ja- sa' ngēēy' ni' koo- ni' jyoh'. ¹⁹ Sa' liiyh- he- jmeey' he-ja- ga-ngēēy' hñiiy' jmeey' läjē' he- ngii' jmi-ngo' kiyh', lä'jiih' heē' dsēy' jmeey' he- ga'jyoh' he- hñiih' cha-ga'miih-. ²⁰ Pero sa' ga-lä'tēēh' hnäh' lä'na- kih' Cristo. ²¹ Ja' ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä' juu' he- ga-kway? Ma-lä'tēēh' ba' hnäh' lä'koo- la' ju'dsoo' kih' Jesús. ²² Hnōō' tuih' hnäh' jwē' hñiih' jee' ma' tääh' hnäh' jää'. He- heē' jne' ba' jwē' ja-, mi-gaa' jne' kyaah' läjē' he- heē' dsē- jne'. ²³ Hi- hnōō' lä'sii' huu'dsē- kyah' hnäh', wa' la' koo- ba' huu'dsē- he- hmeē' go-te-. ²⁴ Hnōō' lä'sēēh' hnäh' go-te-, wa' laah' hnäh' lä'koo- jaa- hi- hmeē' ba' lä'koo- laa' hñii' Dio. Lä'ja- hnōō' lluu' hnäh' hi' na-jngēēh' hnäh' lä' hnōō' kih' ju'dsoo'.

²⁵ He-ja- jwahn', sa' wa' ta-juuh' hnäh', hlēēh' hnäh' oōh' hnäh' kyaah' ju'dsoo' ba'. Jēēh' ma-laa' jne' jaa- ba' jee' läjēē' jne'.

²⁶ Wa'ra- ga-lä'lee' hnäh', ta' kwa- hnäh' jwē' le' juuh-. Mi-llaa' hnäh' juu' na-, na'sa' ga-ma-dsaa' jmi'. ²⁷ Lä'ja- ta' kwa- hnäh' jwē' kaah' hi-sa-llu' hnäh'.

²⁸ Hi- hñiih' kih' dsa-, mo'so- wa' jmeē' gyih'. Hnōō' jmeey' ta' lä'le' kiyh' mah' lä'cha- kiyh' he- kyaah' jmeey' be' kih' hi- lla-kyaah'.

29 Ta⁺ wa⁺ hwëë⁻ hooh⁺ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ toh⁻ wii⁺. Lla⁺ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ kwa⁺ be⁺ kih⁺ dsa⁻ ba⁺, mah⁺ ja⁻ tøh⁺ llu⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ nuu⁻. 30 Ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ meeh⁻ dsë⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kih⁺ Dio. Jëeh⁺ hi⁻ he⁺ na⁻ ga⁻jmee⁺ lee⁻ hnäh⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ lääh⁺ hnäh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺.

31 Che⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ hä⁺ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺, he⁻ lee⁺ hnäh⁺, he⁻ ya⁻jëë⁺ hoh⁺ hnäh⁺, he⁻ tooh⁺ hnäh⁺ miih⁺, he⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺ wii⁺ kih⁺ dsa⁺, he⁻ hñaa⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁺. 32 Jmee⁺ hnäh⁺ llu⁺ hoh⁺ hnäh⁺, wa⁺ lä⁻ñih⁺ hoh⁺ hnäh⁺, kii⁺ hnäh⁺ hoh⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻koo⁻ Dio dsë⁺ kyaah⁺ jne⁺ ta⁻la⁻ kih⁺ Cristo.

5

Lä⁻jëë⁺ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ jnä⁺ wa⁻je⁻, mo⁺so⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ dsa⁻taayh⁺ jee⁺ na⁻hoo⁻

1 Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ jmee⁺ hñii⁺ Dio, lä⁻llu⁺ he⁻ laah⁺ hnäh⁺ jooy⁺ hi⁻ hnäay⁺ cha⁻miih⁻. 2 Go⁻taah⁺ hnäh⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ dsa⁻, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ hnäa⁺ Cristo jne⁺, hi⁻ ga⁻ngëë⁺ hñii⁺ ga⁻juu⁺ kwaat⁺ jnän⁻. He⁻ ga⁻kwaay⁺ hñii⁺ ja⁻, la⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻kwëëyh⁺ Dio jmi⁻ mi⁻jwii⁻ he⁻ ga⁻tih⁺ dsëy⁺.

3 Dsa⁻më⁺ dsa⁻ñuu⁻, ta⁺ kaah⁺ hnäh⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻. Ni⁻ ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ he⁻ ga⁺ jyoh⁺ he⁻ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺, ni⁻ sa⁺ wa⁺ hnooh⁻ hnäh⁺ leh⁺ hnäh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁺ cha⁻. Jëeh⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺ kyaa⁺ Dio sa⁺ lle⁻ kih⁺ jmee⁺ lä⁻ja⁻. 4 Ni⁻ ta⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ juu⁺ hliih⁺, ni⁻ ta⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺, ni⁻ ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ lëë⁻ he⁻ sa⁺ jmää⁺ ta⁺. Jëeh⁺, lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻ sa⁺ sooh⁻ jnän⁻. Hnøø⁺ kwa⁺ jne⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio ba⁺. 5 Ma⁻ñeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ sa⁺ heh⁺ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ jee⁺ gya⁺ Cristo kyaah⁺ Dio hi⁻ kaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmee⁺ he⁻ ga⁺ jyoh⁺ he⁻ hee⁺ dsëy⁺, ni⁻ hi⁻ hnøø⁺ lih⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ga⁺ cha⁻, jëeh⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ ja⁻ ba⁺ laa⁺ dio kyaay⁺ he⁻ jmeey⁺ lä⁻ja⁻. 6 Ta⁺ kwa⁻ hnäh⁺ jwë⁺ mi⁻gaa⁺ dsa⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ lä⁻jë⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ jmää⁺ ta⁺. Kih⁺ he⁻ hliih⁺ na⁻ gwa⁺ ya⁻jëë⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺ hi⁻ chaah⁺. 7 He⁻ja⁻ ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ja⁻.

8 Jää⁺ ma⁺ tääh⁺ hnäh⁺ jee⁺ na⁻hoo⁻, pero na⁺ ma⁻tääh⁺ hnäh⁺ jee⁺ jnä⁺ wa⁻je⁻ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. He⁻ja⁻ hnøø⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ lä⁻lle⁻ kih⁺ hi⁻ na⁻jnäa⁺ kih⁺ wa⁻je⁻. 9 Jëeh⁺, he⁻ tøøh⁺ jne⁺ lä⁺ jøø⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, he⁻ ja⁻ na⁻ jmee⁻ llu⁺ dsë⁻ jne⁺, jmee⁻ he⁻ dsa⁻toohn⁺ kwee⁻ hi⁻ jmee⁻ hlëeh⁺ jne⁺ ju⁻dsöo⁺ jmah⁺. 10 Hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ tih⁻ dsë⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. 11 Ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ lä⁻ jmee⁻ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ na⁻hoo⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁺ jmää⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ jmeey⁺ ja⁻. Hnøø⁺ mi⁻jnääh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺, kih⁺ he⁻ täayh⁺ jwë⁺ hliih⁺. 12 Jëeh⁺ la⁺ o⁻hih⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ jee⁺ na⁻hmää⁺, lä⁻jiih⁺ gwa⁺ lä⁻heeh⁺ jne⁺ hlëehn⁺ lä⁻koh⁺ jmeey⁺. 13 Lä⁻jë⁺ he⁻ dsa⁻lä⁻jnä⁺ kyaah⁺ wa⁻je⁻, jee⁺ ja⁻ dsa⁻jñih⁺. Jëeh⁺ wa⁻je⁻ mi⁻jnäa⁺ lä⁻jë⁺. 14 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ lä⁻la⁻:

Hne⁻ hi⁻ na⁻gwii⁻, ñe⁻ hñaa⁺.

Chaah⁺ hñaa⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺,

Cristo choo⁺ wa⁻je⁻ kyah⁺.

15 Lee⁺h⁺ hnäh⁺, ha⁻ lä⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. Ta⁺ wa⁺ taah⁻ hnäh⁺. Hnøø⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ cha⁻miih⁻ huu⁻dsë⁻ llu⁺ ba⁺. 16 Kye⁻ da⁺ hnäh⁺ kwaat⁺, na⁺ lä⁻cha⁻ jmi⁺. Jëeh⁺, lä⁻jë⁺ jmi⁺ ba⁺ cha⁻ he⁻ hliih⁺. 17 Ta⁺ wa⁺ taah⁻ hnäh⁺, hnøø⁺ lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ hnøø⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. 18 Ta⁺ mi⁻hee⁺ hnäh⁺ hñaa⁺ kyaah⁺ jmi⁺ mi⁻jëh⁺ ma⁻ää⁻. He⁻ jää⁺ jne⁺ jmeen⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ ba⁺ ja⁻. Wa⁺ na⁻kah⁺ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ ba⁺. 19 Ja⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ salmo, kyaah⁺ su⁻ kih⁺ Dio, kyaah⁺ lä⁻jë⁺ su⁻ he⁻ kwa⁻ jmi⁻lle⁺. Ja⁻ häh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ hi⁻ ja⁻ kwah⁻ hnäh⁺ ti⁺hmaah⁺ kiyh⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺. 20 Lä⁻jë⁺ jiih⁻, kih⁺ lä⁻jë⁺ ba⁺, ja⁻ kwah⁻ hnäh⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio hi⁻ laa⁺ Täa⁺ jnän⁻, ta⁻la⁻ kih⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻.

Jmee⁺ bii⁺ jmee⁺ jne⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁺

21 Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺ lä⁻llu⁺ he⁻ gah⁻ hnäh⁺ Dio.

22 Hnäh⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ chaa⁻ dsa⁻ñuu⁻ kyaa⁺, ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁻ñuu⁻ kyaah⁺ hnäh⁺, lä⁻koo⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. 23 Jëeh⁺, dsa⁻ñuu⁻ ba⁺ kye⁻ në⁻ kih⁺ dsa⁻më⁺ kyaa⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻

kye- Cristo nē kih' dsa- kyaay' hī- ga- lāāy', hī- lāā' kwaat~ gwah- kiyh'. ²⁴ He- ja-, ja- ba- lā- koo- ga- tēē' gwah- jmeey' he' kih' Cristo, ja- ba- lā- ja- ka- lāh', ga- tēē' jmee' dsa- mē' he' kih' dsa- nūuh- kyaa'.

²⁵ Hnäh' dsa- nūuh- hī- chaa- dsa- mē' kyaa', ja- jmeeh- hnäh' hnaah- hnäh' dsa- mē' kyaah' hnäh', ja- ba- lā- koo- hnäh' Cristo gwah- kih', lā- jūih' ga- ngēēy' hñiyy' ga- jūuy' kwaat~ kih' gwah'. ²⁶ Lā- jwē' ja- ga- jā' na- jngii' gwah', ga- gyiyh' he- ma' soh' kyaah' jmi- hī' kyaah' juu' kih' Dio. ²⁷ Mah' wa- ra- ga- lloo' jmi- ja-, kih' hñii' bih' mi- jnäāy- gwah- he- la' na- hñaa', he- sa- soh', ni- sa- jnä' ma- gyuh-, ni- he- ga- jyoh' he- la' lā- ja-. Na- jngii' go- te- ba' gwah- ja-, mo- so- cha- ga- dso' kye- kih'. ²⁸ Ja- ba- lā- ja- dsa- nūuh- hī- chaa- dsa- mē' kyaa', jmee- bii' lā- hnäy' mēy', ja- ba- lā- koo- hnäy' hñiyy'. He- hnäy' mēy', he- hnäy' hñii' bih' ja-. ²⁹ Sa- chaa- ni- jaa- hī- sa- hnäy' hñii', lā- jēē- ba' hää- hñii'. Hi- ja- ba- lā- ja- hōō- Cristo gwah- kih'. ³⁰ Jēēh' na- ku- na- chah' jne' kyaayh', lāā' jne' lā- koo- jmi- ngo' kiyh', lā- llu' he- ma- lāā' jne' koo- ba' kyaayh'. ³¹ Kih' he- ja- ba- bee- dsa- nūuh- cho- jmi- mah' dsa- gyay- kyaah' mēy', leey' jaa- ba' jee' lā- uuy'. ³² Jūuh- la' juu' he- na- hmää- la-. Pero ja- he- hlēēhn' kih' dsa- jmi- gyūh, he- hlēēhn' kih' Cristo kyaah' gwah- kiyh' ba'. ³³ He- ja- jwahn-, jmee- bii' kih' lā- jaa- lā- jaa- dsa- nūuh- lā- hnäy' dsa- mē' kyaay' hī- lā- ja- dsa- mē' hī- chaa- dsa- nūuh- kyaa', hnōō' jmeey' he' kih' dsa- nūuh- kyaay'.

6

¹ Hnäh' hī- lāā' chih-, wa' nūuh' hnäh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah'. Lā- ja- ba- sooh- kyah' hnäh', hī- lāā' kyaa' Dsa- jōōh' jnän'. ² He- la- to- nē' mada- he- ja' ko- jōh' kyaah' he- la' kwa- Dio kih' hī- mi- te': "Wa' nūuh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah', ³ mah' chaa- hne- llu' hī- lā- ma- ngoo' ja- ba- chaa- jmi- gyūh- la-."

⁴ Hnäh' hī- chaa- jōō, ta- ta- ta- haah' hnäh' gyūh- kyaah' ga- ngēē' jwēē', ha- ga- che- ga- ya- jēē' dsēy'. Jee' dsa- kwaay-,

hnōō' kwēēh' hnäh' nūuh- lā- lle' kih' mah' lā- tēēy- jmeey' lā- hnōō' Dsa- jōōh' jnän'.

⁵ Hih' hnäh' hī- jmee- ta' kih' dsa-, ja- jmee- hnäh' he' kih' dsa- jūu' ta'. Ta- jmee- hnäh' chaa- hnäh' kyaayh', ni- ta- mi- gaa- ' hñih', hnōō' gah- hñih' ba'. Jmee' hnäh' kwaat~ lā- koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Cristo. ⁶ Lā- kaa- tuh- hoh' hnäh' jmee' hnäh' he' kih' dsa- jūu' ta' lā- koo- hnōō' Dio. Hi- ja- ma- la- ta- ko- jūih' tääy' jēēy-, lā- koo- jmee- hī- hnōō' jā- llu' kyaah' dsa-. Jmee' da' hnäh' hūdsē-, la' lā- koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Cristo ba'. ⁷ Kyaah' koo- nēē' ba' hūdsē- jmee' hnäh' ta' kiyh', lā- koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Dsa- jōōh' jnän', ja- kih' dsa- jmi- gyūh. ⁸ Jēēh' nēh' ba' hnäh', mi- hmaah' ba' Dio kih' lā- jēē- dsa- ha- koh' te' ta- llu' he- ma- jmeey'. Sa- cha- he- jmee' che' jmeey- ta' kih' dsa- o che' la' ta' kih' hñiyy'.

⁹ Ja- ba- lā- ja- jmee' hnäh' kyaah' hī- jmee- ta' kyah' hnäh'. Ta- ta- ta- haah' hñih'. Nēh' ba' hnäh', he' ba' hī- gya' gyūh' lāā' jūu' hī- jmee- ta' kyah' hnäh' hī- lāay' jūu' hnäh' ka- lāh'. Jēēh', koo- ba' lāā' dsa- cha- nēy'.

Cha- ba- he- kyaah' tēēn' kyaah' hī- sa- llu'

¹⁰ Ta- jyoh' ko- taa-, jwēēhn- hnäh' oōhn', kwa' hnäh' be' kih' he- ma- laah' hnäh' koo- kyaah' Cristo. Jēēh' cha- miih- be' cha- kiyh'. ¹¹ Jmāāh' hnäh' ta' lā- jē- he- kwa- Dio he- kyaah' lāāh' hnäh' hñaa'. Lā- ja- ba' tääh- hnäh' teeh' kyaah' lā- jē- may- kih' hī- sa- llu'. ¹² Sa- la' juu' tēē' jne' kyaah' dsa- jmi- gyūh, la' juu' kyaah' lā- jē- jmi- lle' hñih' hī- kye- na- ku- na- ngii' ' ta' jmi- gyūh' hñih' la-. Chaa- hī- mäh', lā- ga- tēē' hī- jōōh'. Lā- kye- jmi- lle' hñih' hī- ga- nää' gyūh' tēē' jne' kyaah' ka- lāh'. ¹³ He- ja- jmee- bii' jmāāh' hnäh' ta' lā- jē- he- kwa- Dio, mah' teeh' hnäh' kyaah' hī- he'. Lā- jē- he- kwēēh- Dio hnäh' la' lā- koo- he- chooh- hlōō' hī- tääh' jee' hñii- mah' lāāh' hnäh' hñaa' wa- ra- ga- lloo' jmi- hñih' ja-. Hi- ma- la- ma- teeh' hnäh', ma- lēh- hnäh' kih' lā- jē-. ¹⁴ He- ja- go- taa- hnäh' koo- hweh- kyaah' ju' dsoo'. He- ja- na- la' lā- koo- loo- he- na- hñūh- tuh- hlōō'.

Hi⁺ lä⁺ja⁻ hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ mah⁺ lä⁺ja⁻ lääh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺, lä⁺ jmee⁺ hløø⁺ hī⁻ tääh⁺ jee⁺ hnii⁻ na⁻lää⁻ bih⁺ ñe⁺.
 15 Hi⁺ hnøø⁺ ma⁻na⁻lluuh⁺ hnäh⁺ tää⁺ kwah⁺ hnäh⁺ ju⁺hmëë⁺ he⁻ jmee⁺ hii⁺ tii⁺ jnän⁻. He⁻ ja⁻ na⁻ la⁺ lä⁺koø⁻ he⁻ hä⁺ mi⁻ tii⁺ jne⁺.
 16 Hi⁺ jee⁺ lä⁺jē⁺, hnøø⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ leh⁺ hnäh⁺ kih⁺ hī⁻sa⁻llu⁺ wa⁺ra⁻ ga⁻jmeey⁺ jwiih⁺ kyah⁺ hnäh⁺. He⁻ ja⁻ na⁻ la⁺ lä⁺koø⁻ he⁻ jmee⁺ hløø⁺ hī⁻ hii⁻ ñe⁺ he⁻ lääy[~] hñiiy⁺ kih⁺ lä⁺jē⁺ flech he⁻ na⁻hiih[~] je⁻ he⁻ te[~] dsa⁻ jee⁺ cha⁻ hnii⁻. 17 Hi⁺ dsooh[~] hoh⁺ hnäh⁺ ma⁻lää⁺ ba⁺ Dio hnäh⁺. Lä⁺ja⁻ lääh⁺ hnäh⁺ lä⁺koø⁻ lää⁺ hløø⁺ hī⁻ hä⁺ mi⁻ 'kyaah⁺ lle⁺. Hi⁺ chooh⁺ hnäh⁺ ñe⁺ 'tuuh⁻ juuh⁻ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺. He⁻ ja⁻ na⁻ la⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. 18 Lä⁺jē⁺ jiih[~] hnøø⁺ chuuh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio, ngii⁺ hnäh⁺ kiyh⁺ lä⁺ hnøø⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺. Wa⁺ na⁻nēh⁺ hnäh⁺, ta⁺ tu⁺ hnäh⁺ he⁻ ngiih⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä⁺jēē⁺ hī⁻ lää⁺ kyaä⁺ Dio.

19 Hi⁺ ngii⁺ hnäh⁺ kin⁺ mah⁺ kway⁺ juu⁺ he⁻ hlëehn⁺ hī⁻ ni⁺ sa⁻ jä⁻ lä⁺gohn⁺ wa⁺ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ kwan⁺ ju⁺hmëë⁺ kih⁺ Jesús he⁻ ma⁺ na⁻hmää⁺. 20 Ga⁺chee⁺ Dio jnä⁺ mah⁺ kwan⁺ juu⁺ kiyh⁺. He⁻ja⁻ ba⁺ na⁻ hään⁺ neh⁺ ñe⁺. He⁻ja⁻ ngii⁺ hnäh⁺ kin⁺ mah⁺ ja⁻ tuu⁻ dsen⁺ hlëehn⁺ lä⁺koø⁻ lle⁺ kih⁺.

21 Tíquico lää⁺ jaa⁻ øøh⁺ jne⁺ hī⁻ hnaan⁺ cha⁻miih⁻. Lä⁺ ma⁻jmeey⁺ ja⁻ba⁺ ta⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. Hī⁻ he⁺ jmee⁺ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ kin⁺ hī⁻ ha⁻ lä⁺ ngēn⁺ kyaah⁺ ta⁺ kin⁺. 22 Kih⁺ he⁻ja⁻ ba⁺ na⁻, chee⁺ jnih⁺ ta⁺ na⁻ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ lä⁺ñeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁺ dsa⁻ngēē⁺ jnääh⁺ hī⁻ lä⁺ja⁻ kway⁺ be⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

23 Ngii⁺ kih⁺ Dio hī⁻ lää⁺ Tää⁺ jnän⁻ hī⁻ ngii⁺ kih⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻, wa⁺ jmeey⁺ hii⁺ tii⁺ dsē⁺ lä⁺jēē⁺ øøh⁺ jne⁺ hī⁻ tääh⁺ jee⁺ na⁻, wa⁺ jmeey⁺ hnääy⁺ øøyh⁻ hī⁻ wa⁺ jmeey⁺ dsoo⁺ dsēy⁺ kih⁺ Dio. 24 Wa⁺ mi⁻jää⁺ Dio lä⁺jēē⁺ hī⁻ sa⁻ hwaä[~] he⁻ hnääy⁺ Jesu⁻cristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻. Wa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻.

Filipenses

Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Filipo

1 Jnä' Paa' kyaah' Timotä jmee' jnääh' ta' kih' Jesucristo, siin' kyah' hnäh' hi- na-jngëe' hi- tääh' jwii- Filipo, kih' he- ma-laah' hnäh' koo- kyaah' Jesús. Hi- siin' he- la- lä'kye- kih' hi- kye- në hi- kyaah' lä'jëe' hi- na-hñaä' kwa- be' jee' na-. 2 Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' lä'jëe' he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

3 Kwan' ti'hmaah' kih' Dio kyaan', koo- hä' koo- hä' lä- ma' dsooh- dsen- hnäh'. 4 Lä'jëe' jiih' lä- ma' hlëehn' kyaah' Dio, chaa- ba' jnä' llu' jee' ngiin' kih' lä'jëe' hnäh', 5 jëeh' lä- ma' ga-løøh' hnäh' kwah- hnäh' be' kin' jee' kwan' ju'hmëe' lä'jiih' na' sa- ma-hwaah' hnäh'. 6 Ma- ba' jnä' lä'koo- jmee' Dio kyah' hnäh'. Hñii' bih' ga-løøy' jääy- hnäh' hi- lä'ja- ngoo' ba' jääy- hnäh' lä'jiih' hñaä- ta' he- jmeey' kih' lä'jaa- lä'jaa- hnäh' wa-ra- ga-të' jee' jäh' Jesucristo. 7 Sooh- he- kan- o-jøh- dsë- lä'ja- kyah' hnäh', jëeh', hnaan- hnäh' cha-miih-. Ma-ke- hñän' neh'ñe' o chehn' në'ta' mah' noon' në' kih' ju'hmëe', ma-ra- he- mi-jää' ba' Dio jne' ko-jøh'. 8 Ñe- ba' Dio he- hnaan- hnäh' cha-miih-, ja-ba' lä'koo- hnää' Jesucristo hnäh'.

9 Lä-la- ngiin' kih' Dio kyah' hnäh'. Hnoon' hnaah- hnäh' øøh' hnäh' cha-ga'miih-, hi- hnoon' lä'cha- ga' hñdsë- llu' kyah' hnäh' hi- hnoon' lä'ngëeh' hnäh' cha-ga'miih-. 10 Ma'ja- ba' lä'ñeh' hnäh' hee- na- he- llu' ga' kyah' hnäh' kih' jee' lä'jëe-. Lä-jwë' ja- leeh' hnäh' na-jngëe', mo-so- cha- ga' he- na-bääh' hnäh' ni' miih- wa-ra- ga-të' jee' jäh' Cristo. 11 He- lä'ja-, lä'cha- na-ku' na-ngii' ta' llu' he- jmeeh' hnäh', ta-la- kih' Jesucristo mah' wa' la' jiih- kih' Dio hi- lä'ja- hä' dsa- cha-miih- kiyh'.

Ga-jmeeh' Paa' juu' ha- lä-la' kih' hñiiy'

12 Hnoon' lä'ñeh' hnäh' øøhn', kwaat- kih' lä'jëe' wii' he- ga-ngëen', ga-jñee' cha-ga'miih- ju'hmëe'. 13 Lä'ja- lä'jëe- hløø' hi- tääh' në'ta' la-, ma-ñe- bih' hñän' neh'ñe' kwaat- kih' Cristo. Hi- ga-lä'jëe- ba' hi- tääh' jee' la- ma-nuu- bih'. 14 Jwëe' øøh' jne' ga-tëeyh' be' ta-la- kih' Dsa-jøøh' jnän', lä'llu' he- ga-nuuy' he- hñän' neh'ñe'. He-ja- tuu- dsëy' cha-ga'miih- hlëeyh- dsa- juu' kih' Dio, mo-so- goyh- na'.

15 Ma-ra- ju'dsoo', wii' dsë' ko-llaa' dsa- hi- ga-nää' kwa- juu' kih' Cristo, hi- hnøøy' llay' hñii-. Pero hi- jñah' hi- kwa- juu', koo- nëe' ba' la' hñdsë- kiyh'. 16 Hih' koo- nää' dsa- he', kwa- juu' kih' Cristo, pero ta-juu' bih'. He- hnooyh- hñii- ba' ja-. Hi- hnooh- gyih' ha- lä- jee' lä'wii' kin' he- hñän' neh'ñe' la-, hñdsë- kih' bih' ja-. 17 Pero hi- jñah' he', kwa- juu' kih' Cristo kih' he- hnäay' dsa-. Ma-ñe- bih' hñän' neh'ñe' mah' noon' në' kih' ju'hmëe'. 18 Pero sa- cha- he- jmee', cher'mah' llu' hñdsë- kiyh' o cher'mah' sa- llu'. He- kwa- dsa- juu' kih' Cristo, he- ja- ba' jmee- chaan- llu'.

Hi- lä- ma-ngoo' ja-ba' chaan- llu', 19 jëeh' ma- ba' jnä' lä'jëe' ba' ya-hii' llu'. Lää' ba' jnä' kyaah' he- ngiih' hnäh' kin' kih' Dio hi- kyaah' be' kih' Jmi-lle' kih' Jesucristo. 20 Ma-cha- ba' o-jøh- dsë- kin' hi- sa- jän' kyaah' o-hih-. Ma-ra- he- jmee' dsa- jiih- kih' Cristo ta-la- kih' jnä'. Sa- cha- he- jmee' cher'mah' chaa- ga' jnä' o ma-na-juun'. 21 Cher'mah' chaa- ga' jnä', Cristo ba' kyaah' jnä'. Hi- cher'mah' ga'juun', ma-lih- ba' jnä' ja-. 22 Cher'mah' ngoo' ga' chaan- jmi-gyuu- la-, lä'cha- cha-ga'miih- ta' llu' he- jmeen-. Sa- man- he- koo- jee' lä'to' he- llu' ga'. 23 Koo- jee' ba' hñän' kih' he- ja-. Hnoo' ga' jnä' he- juun' ba' mah' na'gyan' kyaah' Cristo. Cha-ga'miih- llu' he- ja- kin-. 24 Pero lä'jmää' ga' kyah' hnäh', cher'mah' chaa- ga' jnä' jmi-gyuu- la-. 25 Lä-la- gwa' hñdsë- kin', man- he- chaa- ga' jnä' miih- jmi-, he- gyan' kyaah' hnäh' jmi-gyuu- la-. Lä'ja- go-nää' hnäh'

ta⁺ cha⁺ne⁺ he⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ hoh⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ hi⁻ ja⁻ba⁺ lä⁻ja⁻ jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺.
 26 He⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloon⁺ ka⁻lä⁺h⁺ jee⁺ tääh⁺ hnäh⁺, lä⁻chaah⁻ hnäh⁺ llu⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ ta⁻la⁺ kih⁺ Cristo, wa⁻ra⁻ ga⁻jëëh⁺ jnä⁺.

27 Kih⁺ jee⁺ lä⁻jë⁺, jmee⁺ bii⁺ go⁺taah⁺ hnäh⁺ kwee⁻ lä⁺ hnøø⁺ kih⁺ ju⁺hmëë⁺ kih⁺ Cristo. Cher⁺mah⁺ ngoon⁺ na⁺jëën⁻ hnäh⁺, o cher⁺mah⁺ sa⁺ ngoon⁺, pero ma⁻ra⁺ he⁻ hnoon⁺ tēēhn⁺ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ che⁺ lä⁺ ma⁻tääh⁺ ba⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ koo⁻ nēë⁺ ba⁺ huu⁺dsē⁻, hi⁻ hnoon⁺ nuun⁺ ka⁻lä⁺h⁺ che⁺ lä⁺ ma⁻kwah⁺ ba⁺ hnäh⁺ be⁺ ko⁻jøh⁺ jee⁺ jñeeh⁺ hnäh⁺ ju⁺hmëë⁺ he⁻ jmee⁻ jne⁺ dsoo⁺. 28 Ta⁻ wa⁻ gah⁺ hnäh⁺ ni⁻ miih⁻ kih⁺ hi⁻ na⁻høø⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Lä⁺jwë⁺ ja⁻ lä⁻jnä⁺ he⁻ lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ heey⁺. Pero kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻jnä⁺, ma⁻ra⁺ he⁻ lää⁺ ba⁺ hnäh⁺. Dio ba⁺ he⁺ hi⁻ jmee⁺ lä⁻ja⁻. 29 Jëëh⁺ ta⁻la⁺ kih⁺ Cristo, he⁻ ga⁻na⁺ jwë⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kiyh⁺. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁺ he⁻ ja⁻, ma⁻ra⁺ he⁻ jëëh⁺ hnäh⁺ he⁻ wii⁺ kwaat⁺ kiyh⁺ ka⁻lä⁺h⁺. 30 He⁻ja⁻ jëëh⁺ hnäh⁺ wii⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ wii⁺ ga⁻jëën⁺ lä⁺ ma⁺ gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ na⁺ nuuh⁻ hnäh⁺ he⁻ ngoo⁺ ba⁺ jëën⁺ wii⁺.

2

Cristo ga⁺jmää⁺ hñii⁺ mäh⁺ go⁻te⁻

1 Cher⁺mah⁺ ju⁺dsoo⁺ ma⁻hñah⁻ hnäh⁺ miih⁻ be⁺ kih⁺ Cristo lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺ koo⁻ kyaayh⁺, hi⁻ cher⁺mah⁺ jëë⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ hnääy⁺ hnäh⁺, hi⁻ cher⁺mah⁺ tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ kyeh⁺ hnäh⁺ jmi⁻lle⁺ Na⁻jngü⁺, hi⁻ cher⁺mah⁺ ga⁻lä⁺ñih⁺ hoh⁺ hnäh⁺ hi⁻ jøh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺,
 2 cher⁺mah⁺ lä⁻ja⁻ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ øøhn⁺, ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ jëë⁻ dsën⁺ go⁻te⁻. Hnoon⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ koo⁻ nēë⁺ ba⁺ huu⁺dsē⁻ jee⁺ lä⁻jëë⁻ hnäh⁺, hi⁻ lä⁻hii⁺ nē⁺ ba⁺ wa⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺, hi⁻ wa⁺ la⁺ koo⁻ ba⁺ huu⁺dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ Dio. 3 Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ lä⁺ tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺, ni⁻ ta⁺ jmää⁺ hnäh⁺ hñaa⁺ kaah⁺. Lla⁻he⁻ja⁻, jmää⁺ hnäh⁺ hñaa⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ mäh⁺ ba⁺. Jmee⁺ hnäh⁺ kwaat⁺ kyeë⁺ ga⁺ øøh⁺ hnäh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ hñaa⁺ hnäh⁺. 4 Lä⁻ja⁻

hnøøh⁺ hnäh⁺ he⁻ llu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺, ja⁻ ma⁻la⁺ kyah⁺ hñaa⁺ hnäh⁺.

5 Wa⁺ la⁺ huu⁺dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ huu⁺dsē⁻ kih⁺ Cristo Jesús. 6 Kwee⁻ go⁻te⁻ ba⁺ laay⁺ kyaah⁺ Dio, pero sa⁺ ga⁺jmeey⁺ bii⁺ ma⁺ leey⁺ kwee⁻ kyaayh⁺. 7 Ga⁺jmääy⁺ hñiiy⁺ mäh⁺, jay⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ moz⁻ ba⁺. Ga⁻lä⁺chaay⁺ lä⁻koo⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. 8 Lä⁺ ma⁺ ga⁻ngëy⁺ laay⁺ dsa⁻, ga⁺jmääy⁺ hñiiy⁺ mäh⁺ go⁻te⁻, lä⁻jiih⁺ ga⁻heeyh⁻ juuy⁺, ma⁺ke⁺ la⁺ o⁻hih⁺ he⁻ ga⁺juuy⁺ dsoh⁺ hma⁻cru⁺. 9 He⁻ja⁻ ga⁻chaah⁻ Dio ta⁺ gyuu⁺, ga⁻llaay⁺ jøøyh⁺ go⁻te⁻. Hi⁻ ga⁻kwëëyh⁺ koo⁻ jmi⁺ he⁻ llu⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁻. 10 Mah⁺ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁺ dsa⁻ juuh⁺ jne⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻nuuy⁺ jmi⁺ kih⁺ Jesús. Lä⁻ja⁻ jmee⁺ hi⁻ tääh⁺ gyuu⁺ kyaah⁺ hi⁻ tääh⁺ hwa⁺, lä⁻kye⁻ hi⁻ tääh⁺ neh⁺ hwa⁺ ka⁻lä⁺h⁺. 11 Hi⁻ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁺ jäh⁺: “Jesucristo ba⁺ laa⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺”, lä⁻ja⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio hi⁻ laa⁺ Täa⁺ jnän⁺.

Laa⁺ jne⁺ lä⁻koo⁻ wa⁻je⁻ he⁻ choo⁺ kih⁺ dsa⁻

12 Øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, chaan⁻ llu⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, jëëh⁺ ga⁺jmeeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ he⁺ kin⁺ lä⁺ ma⁺ tøøhn⁺ ko⁻jøh⁺ jee⁺ na⁻. Hi⁻ na⁺ he⁻ gyan⁺ lä⁺ ga⁻të⁺ la⁻, he⁻ja⁻ na⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺, jmee⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ga⁺miih⁻ lä⁻koh⁺ lle⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ hnøø⁺ wa⁺ gah⁺ hnih⁺. 13 Dio ba⁺ jmee⁺ jä⁺ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁺ hnøøy⁺ hñiiy⁺ hi⁻ kway⁺ be⁺ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ kwëëh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ he⁻ jäh⁺.

14 Ta⁻ ti⁻choo⁻ hnäh⁺ juu⁺. Ja⁻ mi⁻teh⁺ hnäh⁺ to⁻kë⁺ ba⁺ kih⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. 15 Mah⁺ leeh⁺ hnäh⁺ na⁻jngëë⁺ hi⁻ mo⁻so⁺ cha⁻ ga⁺ he⁻ na⁻bääh⁺ hnäh⁺ ni⁻ miih⁻. Leeh⁺ hnäh⁺ joo⁺ Dio hi⁻ mo⁻so⁺ cha⁻ dso⁻kye⁻ kih⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻heë⁻ dsë⁺. Jee⁺ kih⁺ hi⁻ hñaa⁻ dsë⁺ he⁺, leeh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ cha⁺nñu⁺ hi⁻ chaa⁺ gyuu⁺ hi⁻ choo⁺ wa⁻je⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺, 16 lä⁻llu⁺ he⁻ kwah⁻ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ jmee⁺ chaa⁻ dsa⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻chaan⁻ llu⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ jäh⁺ Cristo. Jëëh⁺ ma⁺ja⁻ lä⁻jnä⁺ he⁻ jmää⁺ ba⁺ ta⁺ kin⁺, ja⁻ koo⁻ ga⁺jmeen⁺ ta⁺ ta⁺jmah⁺. 17 Hi⁻ cher⁺mah⁺ ga⁻jngü⁺ dsa⁻ kin⁺, sa⁺ cha⁻ he⁻ jmee⁺. Jëëh⁺ ma⁻ngëë⁺ ba⁺

ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio hi' ga-ngëeh' hnäh' hñaa' mah' jmeeh' hnäh' ta' he' kiyh'. Hi' cher'mah' ga'juun' jee' kwan' be' kyah' hnäh', ja-ga' ma-hñaa' he' kwëehn' Dio. Heh' lä'ja- chaa- ba' jnä' llu', hi' jëë- ba' dsen' kwaat~ kyah' hnäh'. ¹⁸ Hi' lä'ja- hnoon' jmeeh' hnäh' ka-läh', wa' chaa' hnäh' llu', wa' jëë- hoh' hnäh' ko-jøh' kyaah' jnä'.

Timotä kyaah' Epafrodito

¹⁹ Wa' jëen' ha- lä' jäh' Jesús Dsa-jøøh' jnän', na' ga' hnoon' cheen' Timotä dsa-jëëy' hnäh', mah' lä'chaa' llu' ka-läh' lä'hmeë' wa'ra- ga-tëehn' juu' kyah' hnäh'. ²⁰ Sa' chaa- ga' jñah' hi' kye- koo- ba' huu'dsë- lä'koo- jnä'. Jaa- hi' he' ba' lle' dsë' hnäh' cha-miuh'. ²¹ Lä'jëë- ga' jñah' hnooyh- ma-la' he' hnøøy' hñii' bih', sa' hnooyh- he' hnøø' Cristo Jesús. ²² Ma-ñeh' ba' hnäh' ma-ya-hëë- Timotä llu' kyaah' ta' kih'. Lä'koo- jaa- hi' kwa- be' kih' jmiuh', lä'ja- jmeey' kyaah' jnä' jee' kwa' jnääh' juu' kih' Jesús. ²³ He-ja- to-chah' wa'ra- ga-lä-man' ha- lä' jä' juu' kin', ja-ga' cheen' Timotä kyah' hnäh', laan'. ²⁴ Kyen' o-jøh' dsë- kih' Dsa-jøøh' jnän', chah' ba' nün' ka-läh' jee'tääh' hnäh'.

²⁵ Hi' jmee- bih' cheen' øøh' jne' Epafrodito kyah' hnäh' ka-läh'. He' ba' hi' na- ga-cheeh' hnäh' mah' jmeey' be' kin'. He-ja- ga-jmee' jnääh' ta' ko-jøh' kyaayh'. Peer' ga' kwa' jnääh' be' lä'jiuh' jee' le'. ²⁶ Pero hnøø' gyih' dsa-jëëy' hnäh', jëeh' jmeey' cha-miuh' huu'dsë- kyah' hnäh', kih' he' ma-nuu' hnäh' dsaayh'. ²⁷ Ma'ra' ju'dsoo' ba' dsaayh', miuh' ga' sa' ga'juuy'. Pero ga-lä'ñih' dsë' Dio kiyh'. Hi' ja- ma-la' kih' hi' he' ga-lä'ñih' dsëy'. Ga-lä'ñih' dsëy' ki' jnä' ka-läh' jee' ma-hlaay'. Meeh- dsen' cha-ga'miuh' wa'ra- jäh' kih' ga'juuy'. ²⁸ He-ja- jmee- bih' kin' chee' jnih' ka-läh' dsa-jëëy' hnäh'. Hi' wa'ra- ga-jëeh' hñih', lä'chaa' hnäh' llu'. Hi' jnä' ka-läh' mo-so' lä'meeh- dsen'. ²⁹ Heeh' hnäh' lä'kaa- tuh-hoh' hnäh' lä' hnøø' Dsa-jøøh' jnän'. Hi' wa' lä'hnaah' hnäh' lä'jëë- hi' jmee- ta' lä'koo- jmee- øøh' jne' he'. ³⁰ Miuh' ga' sa' ga'juuy' jee'

jmeey' ta' kih' Cristo. Ga'hi' goo- kiyh' he' ga'jmeey' be' kin' la- hnäh' kih' he' sa' ga-la' he' ma' jmeeh' hnäh' hñaa' hnäh'.

3

Ga'jmeey' Paa' ta' koo' lä'koo- ma' laay' jää'

¹ He-ja- øøhn', wa' jëë- hoh' hnäh' ta-la' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Sa' dsa-lä-dsëh' dsen' he' siin' ka-läh', ja-ba' he' ma-siin' jää', jëeh' he' llu' kyah' hnäh' ba' ja-. ² Leeh' hnäh' kyaah' hi' jmee' he' hñih', hi' jmee- lä'koo- dsii' hää', jäh', jmee- bih' hñih' jmi-ngo' kih' dsa-ñuu'. ³ Jne' ba' he' hi' ma-laa' kwaat~ hi' ga'wih' jmi-ngo' kih', jne' ba' he' hi' jmee- ta' he' kih' Dio kyaah' koo- nëe' ba' huu'dsë-. Jne' ba' he' hi' chaa- llu' kih' he' ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo Jesús. ¿He-la' kye' ga' jne' o-jøh' dsë- jnän' hñaan' hi' laa' jmi-ngo'? ⁴ Le' ba' kan' o-jøh' dsë- kih' hñiin' wa'ra- jäh' kih' hnoon'. Hi' cher'mah' chaa- hi' kye- o-jøh' dsë- kih' ta' he' ma-jmeey', jnä' ba' cha- kin' cha-ga'miuh' lä'koh' ga' kih' hi' he'. ⁵ Jëeh', ma' ga'hyan' jñaa' jmiuh', ga'wih' jmi-ngo' kin'. Hi' laan' sa'ju- kih' Israel, hi' laan' ja-ba' sa'ju- kih' Benjamín jooy'. Hi' laan' ma'ra' dsa- hebreo, jëeh' hebreo ba' ma' laa' maa' kyaan' täa' kyaan'. Hi' ma' laan' jaa- fariseo hi' ma' høø' ley kih' Moisé. ⁶ He-ja- ga-kwaan' hñiin' he' ma' jmeehn' dsa- kyaah' Dio. Ma' mi'ten' ley mah' ma' jän' llu' kyaah' Dio, ni' miuh' sa' ma' na-bäähn' dsoo' ma' laan'.

⁷ Pero lä'jë- he' ma'kyen' o-jøh' dsë- kih' ja-, ga'jmeen' kwaat~ mo-so' jmäa' he' ja- kin', mah' ngoon' kyaah' Cristo ba'. ⁸ Hi' ja- ma-la' he- ja-, ga-lä-jë- ba' he- cha-, ga'jmeen' kwaat~ sa' jmäa' ni' miuh'. Pero he' kyuun' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän', he- ja- ba' kyeë' cha-ga'miuh' kin'. He-ja- ga'jmeen' ta' koo' lä-jë- go-te- ba', kih' he- hnaa' jnih'. Ga'jmeen' kwaat~ la' lä'koo- hløø- jmah' ba', mah' ngoon' kyaah' Cristo. ⁹ Hnoon' jän' go-te- ko-jøh' kyaayh'. Mo-so' hnoohn' ha- lä' jee' jän' llu' kyaah' he' høøn' ley ma-gyuh-. He' jmeen' dsoo' dsen' kih' Cristo, he-ja- ba' jän' llu'.

He- ja- ja- ta- la- kih- Dio, lä-llu- he- jmee- jne- dsoo- dsē- jne- kiyh-'. ¹⁰ Hi- hnoon- lä-kyuun- Cristo cha-ga-miih-, hnoon- ngēn- kyaah- lä-jē- be- kiyh-, ja-ba- be- he- kyaah- ga-lä-jiih- ja-. Hi- hnoon- jēen- wii- lä-koo- ga-jēē- Cristo, lä-jiih- le- kin- lä-koo- ga-la- kiyh- he- ga-juuy- kwaat- kih- dso'kye- jnän-, ¹¹ mah- lä-ja- tēen- jmeen- ma-ra- he- llu- jmah- lä-koo- jaa- hi- ma-lä-jiih- jee- kih- hi- ma-na-juu-.

Ga-kwa- Paa-be- lä-jiih- jee-le'

¹² Ja- he- jwahn- he- ma-la- ga-juh-, ni- he- ma-laan- llu- go-te-. Pero ngoo- ba- jnä- ta- cha-nē- kwan- be-, ha- ga- che- lloo- koo- jmi- leen- lä-koo- hyoh- dsē- Cristo Jesús hi- ga-tēēh- jnä-. ¹³ Øøhn-, sa- ga- ma-tēēn- he- ja-. Pero he- jmeen- lä-la-. mo-so- mi-dsoohn- dsēn- lä-jē- he- ma-ngēē-, mah- kwan- be- lä-jiih- tēen- he- cha- ta- cha-nē- ga-. ¹⁴ Ngoo- ba- jnä- ta- cha-nē- kwan- be- lä-jiih- tēen- he- lle- kih- hyohn- he- cha- gyuh-. Kih- he-ja- ba- ga-tēēh- Dio jnä- ta-la- kih- Cristo Jesús.

¹⁵ Lä-jēē- jne- hi- ma-tāah- koo- hweh-, hnøø- dsa'toohn- kyaah- koo- ba- huusdsē-, ja-ba- lä-koo- huusdsē- he- jmeen-. Hi- cher-mah- chaa- ko-llaa- hnäh- hi- sa- la- lä-ja- huusdsē- kih-, Dio ba- jmee- lä-ngēēy- ha- lä-la-. ¹⁶ Pero hnøø- dsa'tooh- jne- koo- hweh- kyaah- juu- he- ma-mi-tēē- jne-.

¹⁷ Øøhn-, jmee- hnäh- ja-ba- lä-koo- jmee- jnä-. Hi- kye- hnäh- nē- jmee- hnäh- ja-ba- lä-koo- jmee- dsa-kyaah- jnääh-. ¹⁸ Ja- koo- hä- ma-jwēēhn- hnäh-, jwēē- dsa- ga-näa- jwē- hliih-. Hi- koo- ka-läh- jwēēhn- hnäh-, lä- ma-ga-näa- ba- dsa- jmee- ta- koo- juu- he- ga-juu- Cristo dsoh- hma-cru-. He-ja- meeh- dsēn-, lä-jiih- tuu- jmi- mi- 'nēn- kih- he- jmeey- lä-ja-. ¹⁹ Kyaah- dso'jwi- ba- dsa-näay-. He- kuh-hih- bih- laa- dio kyaay-. Ti- dsēy- lä-jē- he- la- o-hih-. Kyey- huusdsē- kih- ma-la- he- cha- jmi-gyuh- la- ba-. ²⁰ Pero jnä- jne-, gyuh- ba- na'jnäa- jne- jee- ya-hēē- Jesu-cristo Dsa-jøøh- jnän- hi- jøøn- läa- jne-. ²¹ Cha- be- kiyh- he- kyaah- le- jmeey- hih- kih- ga-lä-jē- he- cha-. Hi- kyaah- ja-ba- be-

ja- mi-siyy- jmi-ngo- he- kye- jne- jmi-gyuh- la- mah- lee- jne- jøøh- lä-koo- laay- hñiyy-.

4

Wa'-chaq-jne'-llu' ga-lä-jē-jmi' ta-la- kih- Dsa-jøøh-jnän'

¹ Peer- hnaan- hnäh- øøhn-, hnoon- na-jēēn- hnäh- hi- jmee- jēē- dsēn-. Jēēh- he- ga-heeh- hnäh- kih- Jesús, he- ja- ba- la- lä-koo- jneen-. He-ja- jwēēhn- hnäh-, øøhn- hi- hnaan-, ja- go-taah- hnäh- koo- hweh- lä-llu- he- ma-laah- hnäh- koo- kyaah- Dsa-jøøh- jnän-.

² Chuun- cha-miih- kyaah- Evodia hi- kyaah- Sintique ka-läh-, wa- hii- koo- ba- dsēy- lä- hnøø- Dsa-jøøh- jnän-. ³ Hi- ngiin- kyah- hne- hi- jmee- ta- ko-jøh- kyaah- jnä-, mah- kwah- be- kih- lä-uu- øøh- jne- he-. Jēēh-, cha- cha-miih- ta- he- ga-jmee- dsa- mē- he- ko-jøh- kyaah- jnä- jee- ga-kwa- jnääh- ju'hmeē-. Hi- lä-ja- ga-jmee- ka-läh- Clemente kyaah- lä-jēē- ga- jñah- hi- kwa- be- kin-. Lä-jēē- hi- he- na-sii- jmi- kih- nē- je- jee- na-sii- jmi- kih- lä-jēē- hi- na'jnäa- kih- Dio.

⁴ Wa- chaah- hnäh- llu- ga-lä-jē- jmi- ta-la- kih- Dsa-jøøh- jnän-. Jwahn- ka-läh-: Wa- chaah- hnäh- llu-. ⁵ Mi-jnäa- hnäh- kih- lä-jēē- dsa- he- llu- hoh- hnäh-, jēēh- ngoo- ga-lloo- jmi- jäh- Jesús. ⁶ Ni- miih- ta- kwēēh- hnäh- hñaa- huusdsē-. Hnøø- ngii- hnäh- kyah- hnäh- kih- Dio ba-. Hlēēh- hnäh- Dio ha- lä- hnooh- hnäh-, chuuy- hnäh- kyaayh- cher-mah- ha- lä-la- kyah- hnäh- hi- kwa- hnäh- ti'hmaah- kiyh-. ⁷ Hi- Dio jmee- hii- ti- kyah- hnäh- hi- ni- sa- lä-ngēēh- hnäh- ha- koh- jiih- jmeey-. Kyaah- lä-ja-, mo-so- jeh- hoh- hnäh- hi- jä- koo- hweh- huusdsē- kyah- hnäh-, ta-la- kih- he- ma-laah- hnäh- koo- kyaah- Cristo Jesús.

⁸ Ta- jyoh- ko-taa- jwēēhn- hnäh- øøhn-, kye- hnäh- huusdsē- kih- he- la- ba-: kih- he- la- dsoo-, kih- lä-jē- he- jmää-, lä-jē- he- llu-, lä-jē- he- na-jngii-, lä-jē- he- ti- dsē- jne-, lä-jē- he- hii- juu- kih-. Kye- hnäh- huusdsē- kih- lä-jē- he- la- he- ga-tēē- jne- jmeen- juuh- kih-. ⁹ Ja- høøh- hnäh- he- ma-heehn- hnäh-, he- ma-mi-tēēh- hnäh-

kin⁺, he⁻ ma⁻na^h hnäh⁺ kin⁺, hi⁺ he⁻ ma⁻jëeh⁺ hnäh⁺ jmeen⁺. Hñii⁺ Dio hi⁻ jmee⁺ hii⁺ ti⁺ jnän⁺, hi⁻ he⁻ na⁻ kyaah⁺ hnäh⁺.

Ga⁻tih⁺ dsë⁺ Paa⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻hyoyh⁺ kuu⁺

¹⁰ Peer⁺ jëë⁻ dsën⁺ ta⁻la⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺, na⁺ he⁻ ma⁻kwah⁺ hnäh⁺ be⁺ kin⁺ ka⁻läh⁺ lä⁻hmëë⁺. Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ he⁻ ma⁻ lle⁻ hoh⁺ jnä⁺, pero he⁻ sa⁺ ga⁻kwa⁺ jä⁺ ba⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ be⁺ kin⁺. ¹¹ Ja⁺ kih⁺ he⁻ lla⁻kyaan⁺ he⁻ ma⁻jwëëhn⁺ hnäh⁺ lä⁻na⁻. Ma⁻lä⁻tëën[~] kwan⁺ be⁺ kih⁺ hñiin⁺. Chaa⁻ ba⁺ jnä⁺ llu⁺ kih⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ dsa⁻ngëën⁺. ¹² Ma⁻kyuuh[~] ba⁺ jnä⁺ hee⁻ ja⁻ he⁻ tä⁻ñeen⁺ hi⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ kin⁺. Ma⁻lä⁻tëën[~] kwan⁺ be⁺ kih⁺ hñiin⁺ he⁻ chaan⁻ llu⁺ kih⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ dsa⁻ngëën⁺, lä⁻ ma⁺ kyohn⁺ hi⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺ na⁻kën⁻. Kwee⁻ ba⁺ jmee⁺ lä⁻ ma⁺ dsa⁻chaa⁺ kin⁺, o lä⁻koo⁻ ma⁺ sa⁺ cha⁻ go⁻te[~]. ¹³ Kih⁺ ga⁻lä⁻jë⁺ ba⁺ lihn⁺ lla⁻dsëen⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Cristo hi⁻ ngë⁺ kyaah⁺ jnä⁺.

¹⁴ Pero ma⁻ra⁺ he⁻ ga⁻jmeeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ llu⁺, ga⁻kwah⁺ hnäh⁺ he⁻ hnoon⁺ lä⁻ ma⁺ ga⁻jëën⁺ wii⁺. ¹⁵ Ñeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ lä⁻ ma⁺ to⁻në⁺, lä⁻ ma⁺ ya⁻hëën⁺ hwa⁺ Macedonia ma⁺ na⁻kwan⁺ ju⁻hmëë⁺. Ni⁺ koo⁻ gwah⁺ sa⁺ ga⁻jmeey⁺ be⁺ kin⁺, ma⁻lä⁻ hnäh⁺ ba⁺ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ ko⁻joh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, cha⁻ he⁻ ga⁻kwah⁺ hnäh⁺ hi⁺ cha⁻ he⁻ ga⁻hñah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. ¹⁶ Ja⁺ koo⁻ hä⁺ ga⁻cheeh⁺ hnäh⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ ma⁺ jmee⁺ bii⁺ kin⁺ lä⁻ ma⁺ gyan⁺ jwii⁻ Tesalónica. ¹⁷ Hi⁺ ja⁺ he⁻ koo⁻ jøøn⁺ he⁻ hyohn⁺ kyah⁺ hnäh⁺. He⁻ hnoohn⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ lä⁻ jnä⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁺ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ cha⁻në⁺ Dio. ¹⁸ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻hyohn[~] ha⁻ koh⁺ te⁺ he⁻ lle⁻ kih⁺ hyohn⁺, lä⁻jiih⁺ ma⁻ngëë⁺ ga⁺, na⁺ he⁻ ma⁻tëëhn⁺ kuu⁺ he⁻ ma⁻cheeh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ Epafrodito. He⁻ na⁻ hii⁻ mi⁻jwii⁻ kih⁺ Dio, he⁻ na⁻ ba⁺ heeyh⁻, hi⁺ he⁻ na⁻ ba⁺ tih[~] dsëy⁺. ¹⁹ Dio kyaan⁺ kwa⁺ ka⁻läh⁺ he⁻ jmee⁺ bii⁺ kyah⁺ hnäh⁺, jëeh⁺ cha⁻ ba⁺ lä⁻jë⁺ gyuuh⁺ he⁻ sa⁺ lla⁻ jih⁺ koh⁺ he⁻ hñah⁺ jne⁺ kih⁺ Cristo Jesús. ²⁰ Lä⁻jë⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻ wa⁺ la⁺ juu⁻ kih⁺ Dio hi⁻ laa⁺ Täa⁺ jnän⁺. Wa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻.

²¹ Jmee⁺ Dio kih⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺ hi⁻ laa⁺ koo⁻ kyaah⁺ Cristo Jesús. Hi⁺

lä⁻jëë⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ tääh⁺ kyaah⁺ jnä⁺ la⁻, jmeey⁺ Dio kyah⁺ hnäh⁺. ²² Hi⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ ba⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëë⁺ jmee⁺ Dio kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Hi⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ lle⁻ dsëy⁺ hnäh⁺ lä⁻jëë⁺ hi⁻ tääh⁺ cha⁻neh⁺ kih⁺ César.

²³ Wa⁺ mi⁻jää⁺ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺ lä⁻jëë⁺ hnäh⁺. Wa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻.

Colosenses

Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Colosas

¹ Jnā' Paa' laan' apóstol kyaah' Jesucristo lā' hyoh- dsē' Dio. Kyaah' Timotā øøh' jne' siin- kyah' hnāh', ² hi- tāāh' jwii- Colosas. Laah' hnāh' na-jngēē' hi- mi-teh' ba' hnāh', kih' he- ma-laah' hnāh' koo- kyaah' Cristo. He-ja- ngiin' kih' Dio hi- laa' Tāā' jnān' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnān', wa' kway' lā-jē- he- llu' kyah' hnāh' hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnāh'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

³ Lā-jē' jiih' ma' ngii' jnāāh' kyah' hnāh', kwa- jnāāh' ti'hmaah' kih' Dio, Jmii- Dsa-jøøh' jnān' Jesucristo. ⁴ Jēēh' ma-tēēh' jnāāh' juu' he- ma-dsoo' hoh' hnāh' kih' Cristo Jesús hi- hnaah' hnāh' lā-jēē' hi- na-jngēē'. ⁵ Jmeeh- hnāh' lā-ja-, jēēh' ma-cha- ba' o-jøh- dsē- kyah' hnāh' he- hñah' hnāh' heeh- he- høø- Dio gyuu' jmi-gyuu'. Ga-nuu- ba' hnāh' ha- lā- la' he- o-jøh- dsē- la- lā- ma' ga-heeh' hnāh' ju'dsoo', ja-ba' ju'hmeē' kih' Cristo. ⁶ Ga-lloo' juu' na- lā- ga-tē- jee' tāāh' hnāh', ja-ba' lā-koo- ngoo' lā-kaa- lā-juh' jmi-gyuu'. Hi- lā-kaa- jee' dsa-kway' juu' na-, le' llu' kih' dsa- hi- lā-ja- ngoo' ba' ta- cha-nē', ja-ba' lā-koo- ga-la' kyah' hnāh' lā- ma' to-nē' ga-nuu- hnāh' hi- ga-lā-ngēēh' hnāh' ha- koh' sa- llu' dsē' Dio kyaah' jne'. ⁷ Ga-lā-tēēh' ba' hnāh' juu' na-, lā- ma' ga-hlēēh' Epafra hnāh', øøh' jne' hi- hnāā' jnāāh', hi- jmee- ta' ko-jøh' kyaah' jnāāh' hi- mi-te' bih' lā-jē- ta' kih' Cristo, jee' kyah' hnāh' ka-lāh'. ⁸ Hi- he' ga-jmeeh' juu' kyaah' jnāāh' he- tāāh' hnāh' hnaah' hnāh' øøh' kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'.

Ga-ngii' Paa' kih' Dio mah' kway' be' kih' øøh' jne'

⁹ He-ja- lā- ma' ga-tēēh' jnāāh' juu' kyah' hnāh' sa- ma-tu' jnāāh' ngii' jnāāh' kih' Dio mah' wa' kwēēyh' hnāh' huu-dsē- llu' he- jā- gyuu', lā-jwē' ja- lā-nēh' hnāh' kwee- ha- lā- hnøøy' hñiiy'. ¹⁰ Lā-ja-

ngii' jnāāh' kyah' hnāh' mah' go'taah' hnāh' lā-koo- lle' kih' hi- laa' kyaah' Dsa-jøøh' jnān', hi- jmeeh' hnāh' tāā' ba' lā-jē- he- tih- dsēy'. Ma-ja- ga' jmeeh' hnāh' lā-jē- he- llu' jmah' hi- lā-kyuu- hnāh' Dio cha-ga'miih- koo- hā' koo- hā'. ¹¹ Hi- wa' tēēh' hnāh' be' kih' Dsa-jøøh' jnān' hi- cha- ga-lā-jē- be' kih' mah' kwēēh' hoh' hnāh' kih' lā-jē- he- dsa-ngēēh' hnāh' hi- lā-jøh- hoh' hnāh' cha-ga'miih- kyaah' dsa-. ¹² Hi- wa' jēē- hoh' hnāh' kwa' hnāh' ti'hmaah' kih' Dio hi- laa' Tāā' jnān' hi- ga-mi-llu- jne' mah' hñah' jne' heen- jee' oo- ya' jwii' jee' jnā' wa'je- ko-jøh' kyaah' jee' lā-jēē- hi- na-jngēē'. ¹³ Jēēh', ga-lāāy' jne' he- ma' tøøhn' jee' na-hoo- jee' ma' jmee- hi- sa-llu- hih' jnān' hi- ga-taayh- jne' goo- Jooy' hi- hnāāy' cha-miih- mah' hi- he' ba' jāā' jne' lā-hih' kiyh'. ¹⁴ Ga-lāāy' jne' ta-la' kih' Jooy' hi- ga-tuu- jma- kih'. Kyaah' he- ja- ga'kooy' dsēy' kih' dso'kye- jnān'.

Jaa- Cristo ba' laa' jøøh' kih' jee' lā-jēē-

¹⁵ Cristo laa' koo- heeh' kyaah' Dio hi- sa- tēē' jne' jēēn'. Jāā' ba' ma-chaay-, he-ja- laay' to-nē' kih' he- ja-ga' ga-nøø'. ¹⁶ Ta-la' kih' Cristo ga-jmee' Dio ga-lā-jē- go-te' he- cha-. Ga-jmeey' lā-jē- he- cha- gyuu' hwa', lā-jē- he- jnā' kyaah' he- sa- jnā'. Ga-jmāāy' lā-jēē- nēē' dsa-ta' hi- mäh', hi- kaah'. Ko-jøh' kyaah' Jooy', ga-jmeey' ga-lā-jē- ba' he- cha- hi- ga-lā-jē- ba' la' kih' Jooy' ka-lāh'. ¹⁷ Ma-gya' bih' jāā', ja-ga' ga-la' lā-jē- he- cha- hi- kyaah' be' kiyh' ngoo' ba' na-jnā' ga-lā-jē- he- ga-jmeey'. ¹⁸ Hi- he' na- kye- nē' kih' gwah-. Hñii' bih' laay' to-nē' jee' kih' jee' lā-jēē-, hi- hñii' bih' hi- ga-lā-jiih' to-nē' jee' kih' hi- na-juu', mah' lā-ja- leey' jøøh' kih' jee' lā-jēē-. ¹⁹ Jēēh', ga-tih' ba' dsē' Dio he- laa' Cristo kwee- lā-koo- laay' hñiiy'. ²⁰ Hi- ga-tih' ba' dsēy' he- ga-jēeyh- juu' he- ma' cha- gyuu' hwa'. Ga-mi-laay- go-te- he- ma' āā- jne' kiyh', ta-la' kih' Cristo hi- ga-tuu- jma- kih' dsøh' hma-cru- mah' lā-ja- hii' ti' jnān' kyaah' Dio.

²¹ Jāā' ma' laah' hnāh' lā-koo- dsa- chaa- uu', sa- ma' jwah' hnāh' kyaah' Dio. Jēēh', huu-dsē- hñiih' jmah' ba' ma' kyeh' hnāh',

hi⁺ he⁻ hlih⁺ jmah⁺ ba⁺ ma⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺. Pero na⁺ ma⁻jēeh⁻ bih⁺ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺,
²² ta⁻ la⁻ kyaah⁺ jmi⁻ ngo⁺ kih⁺ Jesús. Ga⁻ juuy⁺ mah⁺ mi⁻ jnäy⁻ hnäh⁺ na⁻ jngēeh⁺ hnäh⁺ cha⁻ nēy⁺, mo⁻ so⁻ cha⁻ dso⁻ kye⁻ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁺ mo⁻ so⁻ cha⁻ ga⁺ he⁻ na⁻ bāāh⁻ hnäh⁺ ni⁺ miih⁻.
²³ Pero hnøø⁺ lä⁻ ma⁻ dsoo⁻ na⁻ ba⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Jesús hi⁺ ta⁻ wa⁻ gaa⁻ hoh⁺ hnäh⁺ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ he⁻ kye⁺ hnäh⁺ kih⁺ ju⁻ hmēē⁻ he⁻ ma⁻ nuuh⁻ hnäh⁺, ja⁻ ba⁺ ju⁻ hmēē⁻ kih⁺ Jesús he⁻ kwa⁻ dsa⁻ lä⁻ kaa⁻ lä⁻ juh⁺ jmi⁻ gyuu⁻. Hi⁺ lä⁻ ja⁻ jnä⁺ ka⁻ läh⁻ na⁻ hñaan⁻ kwan⁻ ju⁻ hmēē⁻ na⁻.

Ga⁻ kwa⁻ Paa⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻ hmää⁺ jää⁺

²⁴ Chaa⁻ ba⁺ jnä⁺ llu⁺ kih⁺ he⁻ jēēn⁻ wii⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Hi⁺ ngoo⁺ ba⁺ jnä⁺ jēēn⁻ wii⁺ kyaah⁺ jmi⁻ ngo⁺ kin⁻ mah⁺ lä⁻ ja⁻ hñaa⁻ ha⁻ koh⁺ wii⁺ he⁻ jēē⁻ Cristo kih⁺ hi⁺ laa⁻ kyaay⁺, jne⁺ hi⁺ laa⁻ gwah⁺ kiyh⁺.
²⁵ Hi⁺ ga⁻ hñaa⁻ Dio jnä⁺ mah⁺ kwan⁻ be⁺ kih⁺ gwah⁺. Ga⁻ jmeey⁻ mada⁻ he⁻ mi⁻ jnäan⁻ na⁻ hñaa⁻ lä⁻ jēē⁻ juu⁺ kiyh⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺.
²⁶ Ma⁺ na⁻ hmää⁺ ba⁺ juu⁺ ja⁻ llo⁻ joo⁺. Pero na⁺ ma⁻ mi⁻ jnäy⁻ juu⁺ ja⁻ kih⁺ hi⁺ na⁻ jngēē⁺ kyaay⁺.
²⁷ Kih⁺ hi⁺ he⁻ ba⁺ ga⁻ tih⁻ dsē⁻ Dio mi⁻ jnäa⁻ juu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻ hmää⁺. Peer⁻ jnaah⁺ la⁺ juu⁺ ja⁻ kih⁺ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁺ sa⁻ laa⁺ judiu, he⁻ jäh⁺ lä⁻ la⁻: Cristo jmee⁻ ko⁻ jøh⁻ kyaah⁺ jne⁺. He⁻ ja⁻ na⁻ kye⁺ jne⁺ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ dsa⁻ tooh⁺ jne⁺ ya⁻ jwii⁺ kiyh⁺.

²⁸ He⁻ ja⁻ na⁻ kwa⁻ jnääh⁺ juu⁺ la⁻ kih⁺ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻. Hlēēh⁺ jnääh⁺ hi⁺ mi⁻ tēē⁻ jnääh⁺ ' dsa⁻, kyaah⁺ cha⁻ miih⁻ huud⁻ sē⁻ llu⁺, mah⁺ ngēē⁺ jnih⁺ kih⁺ Dio lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaay⁻, lluyy⁺ go⁻ te⁻, laay⁺ koo⁻ ba⁺ kyaah⁺ Cristo Jesús.
²⁹ He⁻ ja⁻ kwan⁻ be⁺ jmeen⁻ ta⁺ la⁻, kyaah⁺ be⁺ he⁻ kwa⁻ Cristo. Ha⁻ koh⁺ be⁺ sa⁻ cha⁻ kih⁺ hi⁺ kyah⁺ jäh⁺ jnä⁺.

2

¹ Hnoon⁺ lä⁻ ñeh⁺ hnäh⁺ he⁻ jmeen⁻ ta⁺ la⁻, lä⁻ jiih⁺ jee⁺ le⁺, he⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺, hi⁺ kih⁺ lä⁻ jēē⁻ hi⁺ tääh⁺ Laodicea ka⁻ läh⁻ hi⁺ lä⁻ ja⁻ kih⁺ lä⁻ jēē⁻ hi⁺ sa⁻ ga⁺ ma⁻ jēē⁻ jnä⁺.
² Lä⁻ ja⁻ jmeen⁻ mah⁺ wa⁻ cha⁻ cha⁻ ga⁺ miih⁻ be⁺ kih⁺ lä⁻ jēē⁻, hi⁺ hnoon⁺ wa⁺ hnäy⁺ øøyh⁻ mah⁺ wa⁺ le⁺ koo⁻ ba⁺ huud⁻ sē⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻ jēē⁻. Hi⁺ hnoon⁺ wa⁺ lä⁻ ngēēy⁻ na⁻ hñaa⁻ lä⁻ jēē⁻ mah⁺

kwa⁺ jwē⁺ lä⁻ kyuu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻ hmää⁺ kih⁺ Dio, hi⁺ he⁻ he⁻ Cristo. ³ Jaa⁻ hñii⁺ bih⁺ cha⁻ huud⁻ sē⁻ llu⁺ kiyh⁺. Jaa⁻ hñii⁺ bih⁺ ngēēy⁻ ga⁻ lä⁻ jē⁻ go⁻ te⁻. He⁻ ja⁻ ba⁺ kyeē⁺ jnän⁻ cha⁻ ga⁺ miih⁻ pero na⁻ hmää⁺ ba⁺ he⁻ ja⁻ ta⁻ ko⁻ jiih⁺ sa⁻ ga⁺ ma⁻ heeh⁻ jnih⁺.
⁴ Ma⁻ jwēēhn⁺ hnäh⁺ lä⁻ ja⁻ mah⁺ ni⁺ jaa⁻ sa⁻ mi⁻ gaa⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ juu⁺ na⁻ hñaa⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ leeyh⁺ hnäh⁺.
⁵ Ma⁻ ke⁻ sa⁻ gyan⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ ko⁻ jøh⁻, ma⁻ ra⁻ he⁻ lle⁻ ba⁺ dsēn⁻ hnäh⁺. Peer⁻ chaan⁻ llu⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻ nuun⁺ tääh⁺ hnäh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺ huud⁻ sē⁻, hi⁺ lä⁻ ja⁻ ngoo⁺ ba⁺ dsoo⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Cristo.

Juu⁺ kih⁺ Cristo ba⁺ jmää⁺ jnän⁻

⁶ Heh⁺ lä⁻ ja⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ ga⁻ heeh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ go⁻ nää⁻ hnäh⁺ kyaayh⁺ ta⁻ cha⁻ nē⁻.
⁷ Hnøø⁺ jäh⁺ hnäh⁺ koo⁻ hwēh⁻ kyaayh⁺. Lä⁻ jwē⁺ ja⁻, leeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ koh⁺ chaah⁺ hma⁻ he⁻ ma⁻ chooh⁻ jmoo⁺. Lä⁻ ja⁻ lä⁻ cha⁻ be⁺ kyah⁺ hnäh⁺ go⁻ nääh⁻ hnäh⁺ ta⁻ cha⁻ nē⁻ lä⁻ koh⁺ ga⁺ mi⁻ tēē⁻ dsa⁻ hnäh⁺. Hi⁺ hnøø⁺ kwah⁺ hnäh⁺ cha⁻ miih⁻ ti⁻ hmaah⁺ kih⁺ Dio.

⁸ Leeh⁺ hnäh⁺ mah⁺ ni⁺ jaa⁻ sa⁻ mi⁻ gaa⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ juu⁺ kaah⁺ lä⁻ koo⁻ gwa⁻ huud⁻ sē⁻ kih⁺ dsa⁻. Sa⁻ jmää⁺ ta⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻ tēē⁻ dsa⁻ hlēēh⁻ kih⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. Sa⁻ gwa⁻ kih⁺ Cristo juu⁺ ja⁻.

⁹ Jēēh⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ laa⁺ hñii⁺ Dio, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ laa⁺ Cristo hi⁺ ga⁻ lēē⁻ ngo⁺.
¹⁰ Hi⁺ lä⁻ jē⁻ go⁻ te⁻ he⁻ cha⁻ kih⁺ Dio, la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻ läh⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻ laah⁻ hnäh⁺ koo⁻ kyaah⁺ Cristo hi⁺ kye⁻ nē⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻ jēē⁻ hi⁺ laa⁺ ta⁺ juh⁻ hi⁺ chaa⁻ gyuu⁻.
¹¹ Hi⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻ laah⁻ hnäh⁺ koo⁻ kyaayh⁺, he⁻ ja⁻ la⁺ lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ wih⁻ jmi⁻ ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Pero sa⁻ la⁺ lä⁻ koo⁻ tēē⁻ dsa⁻ jmee⁻. Cristo ba⁺ ga⁻ jñuu⁻ he⁻ hlih⁺ he⁻ ma⁺ hä⁻ tuh⁻ hoh⁺ hnäh⁺, he⁻ ja⁻ ma⁻ laah⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ wih⁻ jmi⁻ ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻ hnøøy⁺ hñiiy⁺.
¹² Hi⁺ lä⁻ ma⁺ ga⁻ saah⁻ hnäh⁺ jmi⁻, lä⁻ koo⁻ he⁻ ga⁻ haah⁻ hnäh⁺ kyaayh⁺ hi⁺ ga⁻ lä⁻ jiih⁺ hnäh⁺ ka⁻ läh⁻ kyaayh⁺, lä⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ hoh⁺ hnäh⁺ cha⁻ ba⁺ be⁺ kih⁺ Dio he⁻ kyaah⁺ ga⁺ mi⁻ jiih⁺ Cristo jee⁺ kih⁺ hi⁺ na⁻ juu⁺.
¹³ Hi⁺ lä⁻ koo⁻ ma⁺ tääh⁺ hnäh⁺ na⁻ juuh⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ kih⁺

dso'kye' hi' sa' ma' na' wih' jmi' ngo' kyah' hnäh', Dio ga' mi' jiih' hnäh' ko' jøh' kyaah' Cristo. Ga' koo' dsëy' kih' lä' jë' dso'kye' jnän'. ¹⁴ Ga' mi' llaay' go' te' lä' jë' he' ma' hñii' jnän', he' ga' hlääh' jne' kih' ley. Joh' dsoo' sa' ma' bääh' jne'. Pero Dio ga' jmee' ta' koo' he' ja', lä' koo' he' ga' hooy' dsoh' hma' cru' ba'. ¹⁵ Hi' ga' jmää' Dio ta' koo' lä' jë' hi' laa' ta' juuh' hi' chaa' gyuh', ga' mi' kwayh' kih' hi' he' cha' nē' lä' jë'. Ga' liyh' ga' lla' dsëy' kyaah' he' ga' juu' Cristo dsoh' hma' cru'.

Mo' so' jmää' jnän' nuuh' ma' gyuh'

¹⁶ Kih' he' ja' ba' na', ni' jaa' sa' wa' kye' kwaat' ha' lä' kuh' huh' hnäh' ni' kih' he' sa' jmeeh' hnäh' jmi' he' tēy' jmeey' o sa' jmeeh' hnäh' juuh' kih' lä' ma' heeh' sih' o kih' jmi' he' tēh' dsa' dsë'. ¹⁷ Lä' jë' he' ma' gyuh' ja', koo' ga' mi' jnäa' miih' ha' lä' la' kih' ju' dsoo' he' ja' ga' ja'. Pero Cristo ba' he' hi' laa' ma' ra' ju' dsoo' ja'. ¹⁸ Hi' leh' ba' hnäh' jñeeh' cher' mah' mi' teh' hnäh' kih' Cristo. He' ja' ta' kwa' hnäh' jwē' kih' ni' jaa' hi' jñuuh' he' ja' kyah' hnäh'. Dsa' he', jmää' hñii' hwaä' pero he' jmee' bih' ja' hi' jmeey' juuh' kih' ángele ka' läh'. Hi' jäh' cha' he' ma' jēy' he' gwa' gyuh'. Hi' jmääy' hñiiy' jøøyh' kyaah' huu' dsë' kih' dsa' ta' jmah' ba'. ¹⁹ Hi' he', sa' laa' koo' kyaah' Cristo hi' kye' nē' jnän'. Pero lä' jaa' lä' jaa' jne' na' ku' na' chah' jne' kyaah' Cristo, laa' jne' lä' koo' jaa' dsa' ba'. Lä' jwē' ja', tē' jne' be' he' kwa' Dio mah' dsa' nø' jne' ta' cha' nē'.

²⁰ He' ma' laah' hnäh' koo' kyaah' Cristo, he' ja' la' lä' koo' he' ga' juuh' hnäh' ko' jøh' kyaayh' mah' mo' so' na' jnäa' hnäh' kih' nuuh' ma' gyuh' he' cha' jmi' gyuh' la'. He' ja' mo' so' cha' he' kih' he' jmeeh' hnäh' he' kih' nuuh' ja', ²¹ lä' koo' jäh' dsa': "Ta' koo' he' na', ta' kuh' he' na', ta' sooh' he' na'." ²² He' la' ba' lä' jë' he' ja' jee' koo' jmee' jne'. Hi' lä' jë' nuuh' ja', he' ga' lla' dsa' jmi' gyuh' ba' ja' lä' koo' la' huu' dsë' kiyh'. ²³ Heh' nuuh' ja', dsoo' ba' mi' jnäa' lä' koo' he' kye' huu' dsë' llu'. Jëeh' kyaah' he' ja',

jmee' dsa' lä' koo' he' hnaayh' Dio, hi' jmääy' hñii' hwaä' hi' heeyh' hñiiy' wii' ka' läh'. Pero ni' miih' sa' jmää' jnän' nuuh' ja' mah' läa' jne' kih' he' hee' dsë' jmi' ngo' jnän'.

3

¹ Lä' llu' he' ma' lä' jiih' hnäh' kyaah' Cristo, he' ja' kye' hnäh' huu' dsë' kih' he' cha' jee' oo' ya' jwii', jee' gya' Cristo jwoo' ra' llu' kih' Dio. ² Wa' lle' hoh' hnäh' he' cha' gyuh' ba', mo' to' hnooh' ga' hnäh' he' cha' jmi' gyuh' la'. ³ Jëeh', ma' na' juu' ba' hnäh' kih' jmi' gyuh' la' hi' chaa' ba' hnäh' ko' jøh' kyaah' Cristo jee' gya' Dio ma' ke' na' hmää' he' ja' jnän' jmi' na'. ⁴ Pero wa' ra' ga' lä' jnäa' Cristo hi' jmee' chaa' jne', ma' ja' lä' jnäa' jne' tø' jlë' ñih' ko' jøh' kyaayh'.

Wa' ben' lä' jë' he' hliih' mah' dsa' nøon' kyaah' he' llu' ba'

⁵ He' ja' tu' hnäh' lä' jë' he' hliih' he' jmeeh' hnäh' jmi' gyuh' la'. Hnäh' dsa' mē' dsa' ñuuh' ta' kaah' wa' hi' cha' hi', ta' mi' sah' hnäh' hñaa', ta' jmee' hnäh' he' ngii' jmi' ngo' kyah' hnäh' ni' he' ga' jyoh' he' hee' hoh' hnäh'. Ta' hnooh' hnäh' leh' hnäh' lä' jë' he' ga' cha'. Jëeh' lä' koo' he' ja' ba' laa' dio kyaah' hnäh' cher' mah' jmeeh' hnäh' lä' ja'. ⁶ Kih' he' hliih' na' gwa' ya' jë' dsë' Dio kyaah' hi' chaa'. ⁷ Lä' jë' he' na' ga' jmeeh' hnäh' lä' koh' ma' tääh' hnäh' jää'. ⁸ Pero na' mo' to' jmee' hnäh' lä' jë' he' la': he' ya' jë' hoh' hnäh', he' lle' hnäh', he' hñaa' hoh' hnäh' kyaah' dsa', he' hlëeh' hnäh' wii' kih' dsa', he' hlëeh' hnäh' juu' hliih'. ⁹ Ta' juu' kih' dsa' kyaah' hnäh', jëeh' ma' jñuuh' hnäh' kih' lä' jë' he' ma' jmeeh' hnäh' jää'. ¹⁰ Hi' ga' løøh' hnäh' jmeeh' he' llu' ba'. He' ja' la' lä' koo' he' ma' kyeh' hnäh' hmiih' hmë'. Hi' ngoo' dsa' lä' hmë' hnäh' koo' jmi' koo' jmi' kih' he' mi' tē' hnäh' cha' ga' miih' mah' leeh' hnäh' lä' koo' laa' hi' ga' jmää' jne'. ¹¹ Hih' hi' laa' koo' kyaah' Cristo sa' cha' he' jmee' cher' mah' laay' judiu, o sa' laay' judiu, cher' mah' ga' wih' jmi' ngo'

kiyh' o sa' ga' wih', cher'mah' laay' jaa' hi' sa' kyuh' o jaa' hi' chaa' uu', cher'mah' na'-hnëy' jmeey' ta' kih' dsa' o cher'mah' sa' na'-hnëy'. Koo' ba' he' kye' kih' jee' lä'jē'. Cristo ba' he' hi' jøøh' kih' jee' lä'jē', hi' he' ba' hi' cheh' kyaah' jne'.

12 He' ja' go'taah' hnäh' lä'koo' lle' kih' hi' na'-lleeh' kyaah' Dio. Jëeh' ma'-na'-jngëe' jne' hi' hnäy' jne' cha'-miih'. He' ja' wa' lä'ñih' hoh' hnäh' kih' dsa'-kyaah' hnäh', wa' llu' hoh' hnäh' kyaayh', ta' jmää' hnäh' hñaa' kaah', jmee' hnäh' hwaah' kyaah' dsa'-kyaah', hi' jmee' hnäh' jøh' hoh' hnäh' kyaayh'. 13 Kwëeh' hoh' hnäh' kih' dsa'-kyaah' hnäh'. Cher'mah' chaa' jaa' hi' ga'hlaah' kyah' hnäh', kii' hnäh' hoh' kiyh'. Hi' jmee' hnäh' jøh' hoh' hnäh' kih' dsa'-kyaah', ja' ba' lä'koo' ga' jmee' Jesús jøh' dsē' kyaah' jne'. 14 Koo' ba' he' kye' kih' jee' lä'jē'. He' hnaah' hnäh' øøh' hnäh'. Jëeh' he' hnäa' jne' øøhn' lä'täa' jne' jmeen' lä'jē' he' lle' kih'.

15 Kwa' hnäh' jwē' jmee' Dio hii' ti' jee' kih' lä'jē' hnäh'. Jëeh' ga'tëeyh' hnäh' mah' go'taah' hnäh' hii' ti' kyah' hnäh' lä'llu' he' laah' hnäh' koo' ba' jee' lä'jē' hnäh'. Hi' hnøø' kwah' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio. 16 Wa' ja' juu' kih' Cristo na'-hñaa' lä'jē' kyaah' hnäh'. Hi' kyaah' cha'-miih' hu'dsē' llu', mi'tëe' hnäh' dsa'-kyaah' hi' hlëeh' hnih' ka-läh'. Hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dsa'-jøøh' jnän' jee' häh' hnäh' kiyh' kyaah' salmo, kyaah' himno, kyaah' su' he' kwa' jmi'-lle'. 17 Hi' ga' lä'jē' ba' he' jmeeh' hnäh', cher'mah' la' kyaah' juu', cher'mah' jmeeh' hnäh' ta', ja' jmeeh' hnäh' lä'hiih' kih' Jesús Dsa'-jøøh' jnän' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio, ta' la' kiyh'.

Hnøø' dsa'tooh' jne' kwee- kyaah' øøh' jne'

18 Hnäh' dsa-mē' hi' chaa' dsa-ñuuh' kyaah', jmeeh' hnäh' he' kiyh', lä'koo' hnøø' Dsa'-jøøh' jnän'.

19 Hnäh' dsa-ñuuh' hi' chaa' dsa-mē' kyaah', wa' lä'hnaah' hnäh' dsa-mē' kyaah' hnäh', ta' jmeeyh'.

20 Hnäh' hi' laa' chih', hnøø' nuuh' hnäh' mada' kih' maa' täa' kyaah' hnäh', jëeh' lä'ja' ba' tih' dsē' Dsa'-jøøh' jnän'.

21 Hnäh' hi' laa' cho'jmii' chih', ta' jmeeh' hnäh' chih' kyaah' ga'ngëe' jwëe' mah' sa' lä'meeh' dsēy'.

22 Hnäh' hi' täah' jmee' ta' kih' dsa', nuuh' hnäh' lä'jē' mada' he' jmeey' kyah' hnäh'. Hi' ja' ma' la' ta'ko'jihi' täayh' jëey', lä'koo' jmee' hi' hnøø' jä' llu' kyaah' dsa'. Hnøø' kyeh' hnäh' koo' nēe' ba' hu'dsē' hi' hnøø' gah' hnäh' Dio. 23 Ga' lä'jē' ba' he' jmeeh' hnäh', jmee' hnäh' lä'kaa' tuh' hoh' hnäh'. Lä'koo' he' jmeeh' hnäh' ta' kih' Dsa'-jøøh' jnän', ja' ma' la' kih' dsa' ta'jmah'. 24 Ma'ñeh' ba' hnäh' he' hñah' hnäh' heeh' hnäh' kih' Cristo Dsa'-jøøh' jnän'. Jëeh' hi' he' mi'hmaah' kyah' hnäh' lä'llu' he' jmeeh' hnäh' ta' he' kiyh'. 25 Hi' kih' hi' jmee' ga' he' hlih', hyoyh' ka-läh' lä'koo' te' he' hlih' he' jmeey' ja'. Jëeh' sa' jëe' Dio hee' laa' dsa'.

4

1 Cher'mah' täah' hi' jmee' ta' kyah' hnäh', jmee' hnäh' kiyh' lä'koo' lle' kih', ta' jmeeyh'. Jëeh', ma'ñeh' ba' hnäh', ja' ba' lä'ja' chaa' dsa'-juu' hnäh' hi' gya' gyuh' jmi'-gyuh'.

2 Ta' hwaah' hnäh' ngii' hnäh' kih' Dio. Ngii' hnäh' kiyh' täa' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kiyh'. 3 Ngii' hnäh' kyaah' jnääh' mah' na' Dsa'-jøøh' jnän' jwē' kwa' jnääh' juu' kiyh'. Mah' mi'jnää' jnääh' juu' kih' Cristo he' ma' na'-hmää' jää'. Jëeh' kwaat' kih' juu' na' hääñ' neh'ñe' la'. 4 Ngii' hnäh' kih' Dio mah' kwan' juu' na'-hñaa' lä'jē' lä'koo' lle' kih'.

5 Hnøø' cha' hu'dsē' llu' kyah' hnäh' lä' ma' täah' hnäh' kyaah' hi' sa' ma'heeh' juu' kih' Jesús. Hlëeh' hnih' na' lä'cha' jmi'. 6 Jee' llah' hnäh' juu' kyaayh', hlëeh' hnih' kyaah' juu' llu' jmah' ba' hi' kyaah' juu' he' toh' llu' kiyh'. Hi' hnøø' kyuh' hnäh' ha' lä' jeeh' hnäh' juu' kih' lä'jaa'.

Ga'hiih' Paa' juu' kih' dsa' kyaay'

⁷ Øøh¹ jne' Tíquico hī⁻ hnää⁺ jne', dsoo⁺ dsa⁻jmeey⁺ juu' kyah¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁺ la⁺ kin⁺. Ma⁻ra⁺ he⁻ mi⁻te⁺ bih¹ kyaah¹ ta⁺ kiyh¹ he⁻ jmeey⁺ ta⁺ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁺ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä⁺. ⁸ He⁻ja⁻ chee⁺ jnih¹ jee⁺ tääh¹ hnäh¹ mah¹ nuuh¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁺ tøøh¹ jnääh¹ jee⁺ la⁻, he⁻ lä⁺ja⁻ jëë⁺ hoh¹ hnäh¹. ⁹ Dsooy¹ kyaah¹ Onésimo, øøhn¹ hī⁻ hnää⁺ jne', hī⁻ mi⁻te⁺ kyaah¹ ta⁺ kiyh¹. Hi⁺ laay¹ dsa⁻gooh¹ hnäh¹. Lä⁺uu¹ hī⁻ he⁺ ngëë¹ juu' kyah¹ hnäh¹ lä⁺jë⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ jee⁺ la⁻.

¹⁰ Aristarco hī⁻ hää⁺ neh⁺ñe⁺ ko⁻jøh¹ kyaah¹ jnä⁺ jee⁺ la⁻, jmeey⁺ Dio kyah¹ hnäh¹ hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh¹ Marco hī⁻ laa⁺ jaa⁻ ba⁻ ma⁻hyaa⁺ ta⁻gyuuh¹ kyaay¹ kyaah¹ Bernabé. Ma⁻jwëëhn¹ hnäh¹ jää⁺ ha⁻ lä⁺ jmeeh¹ hnäh¹ wa⁻ra⁻ ga⁻lloo¹ Marco. He⁻ja⁻ cher⁺ mah¹ ga⁻lloo¹ jee⁺ na⁻, ja⁻ heeh¹ hnih¹ llu¹. ¹¹ Hi⁻ lä⁺ja⁻ Jesús hī⁻ chee⁻ Justo, jmee⁺ Dio kyah¹ hnäh¹. Lä⁺jëë⁺ hī⁻ he⁺ laa⁺ judiu. Sa⁺ chaa⁻ ga⁺ jñah¹ judiu jee⁺ kih¹ lä⁺jëë⁺ hī⁻ kwa⁺ be⁺ kin⁺ jwë⁺ jee⁺ chaa⁻ jne⁺ kih¹ Dio. Ta⁻la⁻ kih¹ hī⁻ he⁺, jmee⁺ jëë⁻ dsën⁺.

¹² Epafra hī⁻ laa⁺ dsa⁻gooh¹ hnäh¹ jmee⁺ Dio kyah¹ hnäh¹. Hi⁺ jmeey⁺ ta⁺ he⁺ kih¹ Cristo ka⁻läh¹. Lä⁺jë⁺ jiih[~] kway⁺ be⁺ ngiiy⁺ kyah¹ hnäh¹ mah¹ wa⁺ cha⁻ be⁺ kyah¹ hnäh¹ tää⁺ hi⁺ mah¹ ma⁻na'lluuh¹ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä⁺jë⁺ he⁻ tih[~] dsë⁺ Dio. ¹³ Jmeen⁺ ju⁺dsoo⁺ kiyh¹, he⁻ lle⁻ dsëy¹ hnäh¹ cha⁻miih⁻ hi⁺ lä⁺kye⁻ kih¹ øøh¹ jne⁺ hī⁻ tääh¹ Laodicea, kyaah¹ hī⁻ tääh¹ Hierápoli. ¹⁴ Të⁻më[~] hī⁻ chee⁻ Luca hī⁻ hnää⁺ jne', jmeey⁺ Dio kyah¹ hnäh¹ hi⁺ lä⁺ja⁻ jmee⁺ Dema ka⁻läh¹.

¹⁵ Hi⁺ jmee⁺ hnäh¹ Dio kih¹ øøh¹ jne⁺ hī⁻ tääh¹ Laodicea hi⁺ kih¹ Ninfä ka⁻läh¹, kyaah¹ lä⁺jëë⁺ øøh¹ jne⁺ hī⁻ dsa⁻ñee⁺ cha⁺neh⁺ kiyh¹. ¹⁶ Ma⁻ngëë⁺ ma⁻heh⁻ hnäh¹ juu⁺ he⁻ ma⁻siin¹ kyah¹ hnäh¹ la⁻, ta⁺ jmee⁻ hnäh¹ hñaa⁻ hoh¹, ja⁻ cheeh⁺ ka⁻läh¹ juu⁺ la⁻ kih¹ øøh¹ jne⁺ hī⁻ tääh¹ Laodicea mah¹ hëy¹ ka⁻läh¹ jee⁺ oo⁺. Hi⁻ lä⁺ja⁻ hëh¹ hnäh¹ he⁻ ma⁻siin¹ kiyh¹ wa⁻ra⁻ ga⁺cheeyh⁻ ta⁺ kyah¹ hnäh¹. ¹⁷ Hi⁺ chiih¹ Arquipo wa⁺ kway⁺ be⁺ mi⁻tey⁺ ta⁺ he⁻ ma⁻na⁻hñaa⁺ jmeey⁺ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁺.

¹⁸ Jnä⁺ Paa⁺ ma⁻siin¹ miih⁻ jee⁺ ga⁺dsaa⁺

juu⁺ la⁻ kyaah¹ goon⁺. Dsooh[~] hoh¹ hnäh¹ jnä⁺ hään⁺ neh⁺ñe⁺. Wa⁺ mi⁻jää⁺ Dio lä⁺jëë⁺ hnäh¹. Wa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻.

1 Tesalonicenses

He-la-to-né-je-he-ga-si'

Paa'kih' ooh' jne' hi-cha-

Tesalónica

1 Jnā' Paa' kyaah' Silvano kyaah' Timotā siin' kih' gwah' jwii' Tesalónica, hnāh' hi' tāāh' kyaah' Tāā' jnān' hi' kyaah' Jesucristo Dsa-jōōh' jnān'. Ngiiin' kiyh' wa' kway' he' llu' kyah' hnāh' hi' wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnāh'.

Ga'kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

2 Dsooh' ba' dsē' jnāāh' kyah' hnāh' lā-jē' jiih' wa'ra' ga'ngii' jnāāh' kih' Dio, he-ja' kwa' jnāāh' ti'hmaah' kiyh'. 3 Sa' dsa-gaa' dsē' jnāāh' kwa' jnāāh' ti'hmaah' kih' Dio hi' laa' Tāā' jnān'. Ja' koo' nēē' ta' llu' ma-jmeeh' hnāh' kih' he' ma-dsoo' hoh' hnāh' kiyh', hi' mi'teh' ba' hnāh' ta' kyah' hnāh' kih' he' hnaah' hni' cha-miih'. Hi' kwēēh' ba' hoh' hnāh' kih' he' kyeh' hnāh' o-jōh' dsē' kih' Jesucristo Dsa-jōōh' jnān'. 4 Jēēh', laah' hnāh' oōhn' hi' hnāā' Dio cha-miih' hi' nē' ba' jnāāh' he' ga'leeh' Dio hnāh'. 5 Lā' ma' ga'ngēē' jnāāh' ju'hmeē' kyah' hnāh', ja' kyaah' ma-la' juu' ta'jmah'. Ja' kyaah' cha-miih' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' ba' ja'. Sa' cha' ma' kye' jnāāh' jyoh' hu' dsē'. Juu' na' la' ma'ra' ju'dsoo' jmah' ba'. Hi' ma-nēh' ba' hnāh' ha-lā' ga-jmee' jnāāh' jee' tāāh' hnāh', kih' he' hnāā' jnāāh' hnāh'.

6 He-ja' ga-jmeeh' hnāh' ja-ba' lā-koo' jmee' jnāāh' hi' lā-koo' ga-jmee' Dsa-jōōh' jnān'. Jēēh', ma' ga'heeh' hnāh' juu' kiyh', chaa' ba' hnāh' llu' ga-jmee' Jmi-lle' Na-jngii', ma'ke' ga-jēēh' hnāh' cha-miih' he' wii'. 7 Heh' he' jmeeh' hnāh' lā-ja', ga'nuu' ooh' jne' hi' tāāh' hwa' Macedonia hi' hwa' Acaya. He-ja' ja' dsēy' ga-jmeey' ja-ba' lā-koo' jmeeh' hnāh'. 8 Kwaat' kyah' hnāh' ga'lloo' juu' kih' Dsa-jōōh' jnān' lā-kaa' hwa' Macedonia hi' Acaya. Hi' ga-lā' cha' juu' he' ma-dsoo' hoh' hnāh' kih' Dio lā-kaa' jee' jyoh' jwii'. He-ja' mo'so' jmee' ga'bi' jmeeh' jnāāh' juu' kiyh'

ha-lā' ga-jmeeh' hnāh'. 9 Lā-jēē' ba' dsa' hlēēh' ha-lā' ga'heeh' hnāh' jnāāh' lā' ma' ga'lla-nōō' jnāāh' jee' tāāh' hnāh', hi' ha-lā' ga-beeh' hnāh' dio hi' na-laa' kaah' dsa' hi' ha-lā' jmeeh' hnāh' ta'he' kih' hi' laa' ma'ra' Dio jiih'. 10 Hi' hlēēy' he' lle' hoh' hnāh' he' jāh' jooy' ka-lāh' gyuu' jmi-gyuu'. Jēēh' Dio ga'mi' jiih' Jesús jee' kih' hi' na' juu' mah' jooy' he' lāā' jne' kih' lli'wii' he' na' ga' jā'.

2

Ha-lā' ga-jmee' Paa' jwii' Tesalónica

1 Oōhn', ma-nēh' ba' hnāh', sa' na-hee' ta'he' ga-jmee' jnāāh' lā' ma' na'nōō' jnāāh' jee' tāāh' hnāh'. 2 Hi' ma-nēh' ba' hnāh' ha-lā' ga-lā'hāāh' dsa' jnāāh', ga'kwa' dsa' kyaā' jnāāh' jwii' Filipo. Pero Dio kyaah' jnāāh' he-ja' ga'tuu' dsē' jnāāh' 'ga'kwa' jnāāh' ju'hmeē' kiyh' jee' jwii' kyah' hnāh' ma'ke' ga'tēē' ga'jēē' dsa' kyaā' jnāāh'. 3 Sa' na-hee' juu' he' ga'kwa' jnāāh', ni' ja' kyaah' hu' dsē' hliih'. Hi' ni' sa' ga'mi' gaan' hnāh'. 4 Ga-jēē' ba' Dio jmāā' jnāāh' jmee' jnāāh' ta' kiyh', he-ja' hlēēh' jnāāh' lā-koo' lle' kyaā' jnāāh' hi' na'hāā' kwa' ju'hmeē' kiyh'. Hi' ja' he' hnōōh' jnāāh' ha-lā' jee' tih' dsē' dsa' kyaā' jnāāh' kyaah' juu' he' kwa' jnāāh'. He' hnōōh' jnāāh' ha-lā' jee' tih' dsē' Dio hi' kyuu' ha-lā' la' hu' dsē' jnān'. 5 Nēh' ba' hnāh' sa' ga'hlēēh' jnāāh' kyaah' juu' na'hāāh' lā'jwē' jee' ga'lēēh' hnāh' ni' sa' ga'hnōōh' jnāāh' ha-lā' jee' ma' leh' jnāāh' kuu'. Dio ba' nē' ha-lā' la'. 6 Sa' hnōōh' jnāāh' jmāā' dsa' jnāāh' kaah'. Sa' hnōōh' jnāāh' jmeeh' hnāh' lā-ja' ni' he' jmee' jñah'. Kih' he' laa' jnāāh' apóstole kyaā' Cristo, cha' ba' jwē' kyaā' jnāāh' he' ma' jmee' jnāāh' mada' kyah' hnāh' wa'ra' jāh' kih' lā-ja' hnōōh' jnāāh'. 7 Pero ga-jmee' jnāāh' jōh' dsē' jnāāh' ba' lā-koo' jōh' dsē' jaa' dsa-mē' jee' mi-kwaay' gyuu' kyaay'. 8 Ga-lā'hnaā' jnāāh' hnāh' cha-miih'. He-ja' sa' ga'jmāā' kyaā' jnāāh' 'koo' ma' dsa-ka' jnāāh' ju'hmeē' kih' Dio ta'jmah'. Ga'lla' dsē' jnāāh' ga-jmee' jnāāh' be' kyah' hnāh' lā-jiih' ma' ngēē'

jnääh' hñaa' jnääh' juu' jnääh' kwaat' kyah' hnäh' kih' he' hnää' jnääh' hnäh' cha-miih'. ⁹ Øøhn', ¿Che' sa' dsooh' hoh' hnäh' ha' lä' ga'jmeē' jnääh' ta', mah' ga'lä'cha' he' ga'kih' jnääh'? Lä'jmii' lä'hwē' ga'jmeē' jnääh' ta', jēēh' sa' hnøø' jnääh' ma'lla'kyaan' hnäh' jmii' ta'ko-jiih' ga'kwa' jnääh' juu' kih' Dio.

¹⁰ Ma'ñeh' ba' hnäh' hi' ñe' ba' Dio ha' lä' ga'jmeē' jnääh' jee' tääh' hnäh' hi' ma'heeh' kih' Jesús. Ma'läa' jnääh' hi' na-jngēē'. Ga'jmeē' jnääh' he' llu' jmah' ba'. Sa' cha' he' na-bääh' jnääh' ni' miih'. ¹¹ Ma'ñeh' ba' hnäh' ha' lä' ga'jmeē' jnääh' kyah' hnäh' lä'jaa' lä'jaa' hnäh'. Ga'kwa' jnääh' be' kyah' hnäh', ga'chaa' jnääh' hnäh' lä'koo' jmeē' jaa' dsa' kyaah' gyuu' kyaay'. ¹² Hi' ga'hleēh' jnääh' hnäh' mah' jmeeh' hnäh' lä' hnøø' Dio hi' ga'tēēh' hnäh' mah' lä'jnääh' hnäh' ya'jwii' jee' jmeey' hih'.

¹³ He'ja' sa' hwaä' jnääh' kwa' jnääh' ti'hmaah' kih' Dio. Jēēh', ga'heeh' hnäh' juu' kiyh' he' ga'kwa' jnääh'. Ga'lä'ngēēh' hnäh' sa' lä' juu' kih' wa' hi' cha' hi' dsa'. La' ma'ra' juu' kih' Dio ba', ja-ba' juu' he' jøø' kyah' hnäh', hi' ma'heeh' kih' Jesús. ¹⁴ Øøhn' hi' tääh' Tesalónica na', kwee' ba' ga'la' kyah' hnäh' kyaah' lä'jē' gwah' kih' Dio he' tøø' hwa' Judea. He' ba' dsa-gooh' hnäh' ga'jmeeh' hnäh', ja-ba' lä'koh' ga'la' kih' øøh' jne' hi' tääh' Judea. Judiu dsa-gooy' ga'jmeeh' dsih' kih' he' ga'lä'dsoo' dsēy' kih' Cristo Jesús. ¹⁵ Ja-ba' dsa-gooy' he' ga'jngēēh' kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän' lä'koh' ga'jngēēyh' hi' ma'ngēē' juu' kih' Dio jää'. Hi' ja-ba' lä'ja' ga'lä'hñaa' dsēy' kyaä' jnääh' ka-läh'. Jmeey' he' sa' tih' dsē' Dio hi' lä'dsēy' kih' lä'jēē' dsa'. ¹⁶ Ngoo' ba' hay' kyaä' jnääh' he' hleēh' jnääh' dsa' hi' sa' läa' judiu mah' lääy'. Lä'jwē' ja', mo'so' kyaah' hih' dso'kye' kiyh', he'ja' jä' dso'jwii' nē' kiyh' cha-miih' ngēē'.

*Hnøø' Paa' dsa-jēē' øøh' jne' hi' chaq-
Tesalónica*

¹⁷ Hnäh' øøhn', ma-lä-hii' miih' jmii' he' sa' jēēn' hnäh'. Pero sa' ma'gaa' dsē-

jnääh'. Ma'ra' he' lle' dsē' jnääh' dsa-jēē' jnääh' hnäh'. ¹⁸ He'ja' hnøø' jnääh' ma' dsa-jēē' jnääh' hnäh'. Jnä' Paa' jmeen' dsoo', ja' he' koo' hä' ga'jmeen' huu'dsē' ma' dsa'nøø' jnääh'. Pero sa' ga'la', jmeē' Tana' jwiih' kyaä' jnääh'. ¹⁹ Hnäh' ba' hi' kye' jnääh' o-jøh' dsē' kih', hnäh' ba' hi' jmeē' chaa' jnääh' llu'. Hnäh' ba' hi' jmeē' lii' jmää' ta' he' ma'jmeē' jnääh'. He'ja' hnøø' jnääh' jēē' jnääh' hnäh' tääh' hnäh' cha'nē' Jesucristo wa'ra' ga'tē' jee' jäyh' ka-läh'. ²⁰ He' ba' che' llu' kyaä' jnääh' kwaat' kyah' hnäh' he'ja' chaa' ba' jnääh' llu'!

3

¹ Sa' lä-be' dsē' jnääh', he'ja' jmeē' jnääh' huu'dsē' jää' jnääh' jwii' Atena la', ² mah' cheē' jnääh' Timotä øøh' jne' dsa-jēē' hnäh'. Øøh' jne' he', jmeē' ta' kih' Dio ko-jøh' kyaah' jnääh', kway' ju'hmeē' kih' Cristo. Hi' he' kwa' be' kyah' hnäh' mah' go'taah' hnäh' koo' hweh' jwē' kih' Dio he' tääh' hnäh' na'. ³ Mah' lä'ja', ni' jaa' hnäh' sa' jeh' hoh' hnäh' kih' he' jēēh' hnäh' he' wii'. Ma'ñeh' ba' hnäh' lä'na' lle' kih' le' jnän'. ⁴ Jēēh', lä' ma' tøøh' jnääh' kyaah' hnäh', ga'jah' jnääh' dsa-ngēē' jne' cha-miih' he' wii' hi' na' ma-jēēh' ba' hnäh' ha' lä' la' he' ja'. ⁵ He'ja' mo'so' ga'lä-be' dsēn'. Chah' ba' ga'cheen' Timotä mah' dsa-jēēy' che' lä' ma'dsoo' ja-ba' hoh' hnäh'. Jmeen' huu'dsē' wa'ra' ga'jmeē' hi' sa'llu' jwiih' kyah' hnäh' hi' heē' ta' kyaä' jnääh'.

⁶ Pero lä' ma'jah' Timotä jee' tøøh' jnääh' la', ga'jmeeyh' juu', lä' ma'dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' hi' hnaah' hnäh' dsa'kyaah'. Hi' jäyh', dsooh' hoh' hnäh' kyaä' jnääh' cha-miih', hi' hnooh' hnäh' jēēh' jnääh' ka-läh', ja-ba' lä'koo' hnøø' jnääh' jēē' jnääh' hnäh'. ⁷ Øøhn', ma'ke' dsa-ngēē' jnääh' na'ku' na-ngii' he' wii' jee' la', pero cha-miih' ga'nøh' dsē' jnääh' ma' ga'nuu' jnääh' jmeeh' ba' hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio. ⁸ Na' ba' ra' si' chaa' jnääh' llu', kih' he' ga'nuu' jnääh' tääh' ba' hnäh' koo' hweh' jwē' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ⁹ Joh' ti'hmaah' sa' kwa' jnääh' kih' Dio

kwaat~ kyah' hnäh'. Jëeh', cha~miih~ jëë~ dsë~ jnääh' cha'në' Dio ta~la~ kyah' hnäh'.
 10 Tøøh' ba' jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio lä~jmii' 'lä~hwë' mah' lä~cha~ jwë' dsa~jëë~ jnääh' hnäh' ka~läh'. Mah' kwa' jnääh' be' tëëh' hnäh' he~ ga' hnøø' kyah' hnäh' jee' tääh' hnäh' jwë' kih' Dio.

11 Ngii' jnääh' kih' Tää' jnän' hi~ kih' Je-sucristo Dsa~jøøh' jnän' mah' kway' jwë' dsa~jëë~ jnääh' hnäh' ka~läh'. 12 Hi~ ngiin' kih' Dio wa' lä~hnaah~ hnäh' cha~ga~miih~ dsa~kyaah' hnäh' hi~ wa' lä~hnaah~ lä~na~ lä~jëë~ dsa~ ja~ba' lä~koo~ hnääh' jnääh' hnäh'. 13 Hi~ ngiin' kih' Dio mah' go~taah' hnäh' koo~ hweh~ hi~ na~jngëëh' hnäh' go~te~ mah' mo~so~ cha~ ga' he~ na~bääh' hnäh' ni~ miih~ cha'në' Tää' jnän' wa~ra~ ga~të' jee' jäh' Jesús Dsa~jøøh' jnän' kyaah' lä~jëë~ hi~ lluu' kyaay'.

4

Wa' jmeen' lä~tìh~ dsë' Dio

1 Øøhn', hlëëhn' hnäh' lä~ hnøø' Jesús Dsa~jøøh' jnän'. Ta~ jmee~ hnäh' hñaa~ hoh', go~nääh' ba' hnäh' lä~koo~ ga~lä~tëëh~ hnäh' kyaah' jnääh'. Jëeh', lä~ja~ lle~ kyah' hnäh' hi~ lä~ja~ tìh' dsë' Dio ka~läh'. Hi~ jmee~ bii' jmeeh' hnäh' he~ llui' cha~ga~miih~ koo~ hä' koo~ hä'. 2 Ma~ñeh' ba' hnäh' ha~ lä~ la' nuuh' he~ ga~hñah' hnäh' kyaah' jnääh' mada~ kih' Jesús Dsa~jøøh' jnän'. 3 He~ tøøh' jne' na~jngëën', he~ja~ ba' hnøø' Dio. Hnäh' dsa~më' dsa~ñuuh' ta~kaah' hnäh' wa' hi~ cha~ hi~. 4 Go~taah' hnäh' llui' kyaah' dsa~më' kyaah' hnäh'. Hnøø' na~jngëëh' hnäh' kyaayh' lä~koo~ lle' kih'. 5 Ta~ jmee~ hnäh' he~ ngii' jmi~ngo' kyah' hnäh' lä~ jmee~ dsa~ hi~ sa~ laa' judiu' hi~ sa~ ma~heeh~ kih' Dio. 6 Ni~ jaa~ hnäh' ta~ mi~kwah~ kih' øøh' hnäh', ni~ ta~ mi~gaa' hnäh' ni~ jaa~. Ma~jmee' ba' jnääh' juu' kyah' hnäh', Dsa~jøøh' jnän' teeh' jwii' kih' lä~jëë~ hi~ jmee' ta~ hñih' ja~. 7 Jëeh', sa~ ga~tëëh' Dio jne' mah' jmeen' wa' la' cha~ la'. Ga~tëëyh' jne' mah' dsa~toohn' na~jngëën' ba'. 8 Hi~ sa~ jmee' he' juu' la', ja~ kih' dsa~ ja~ he~ jmeey~ chaayh~. He~

jmeey~ chaayh~ kyaah' Dio ba' ja~, he' ba' Dio hi~ ga~kwëëh' jne' Jmi~lle' Na~jngii'.

9 He~ hnääh' jne' dsa~kyaahn', sa~ jmee~ bii' sii' jnääh' kyah' hnäh'. Jëeh', Dio ma~mi~tëë~ hnäh' he~ hnaah~ hnäh' dsa~kyaah'. 10 Ma~ ba' jnääh', hnaah~ ba' hnäh' lä~jëë~ øøh' jne' hi~ tääh' lä~kaa~ hwa' Macedonia. Pero chuun' kyaah' hnäh' øøhn', mah' wa' hnaah~ hñih' cha~ga~miih~.

11 Kwa' hnäh' be' hii' tiir' kyah' hnäh', ta~ wa' hnee~ hnäh'. Ta~ jëë~ hnäh' he~ jmee~ jñah'. Ta~ wa' jwëh' hnäh', ja~ jmeeh~ ba' hnäh' ta' lä~koo~ mada~ he~ ma~jmee' jnääh' kyah' hnäh'. 12 Lä~jwë' ja~, hi~ sa~ ma~heeh~ juu' kih' Dio hlëëyh' llui' kyah' hnäh' hi~ lä~ja~ lä~cha~ ba' lä~jëë~ he~ jmee~ bii' kyah' hnäh'.

Ha~lä~le' wa~ra~ ga~të' jee' jäh' Dsa~jøøh' jnän'

13 Øøhn', hnøø~ jnääh' lä~ngëëh' hnäh' ha~ lä~le' kih' øøh' jne' hi~ ma~na~juu'. Sa~ hnøø~ jnääh' lä~meeh~ hoh' hnäh' lä~koo~ la' kih' hi~ sa~ cha~ o~joh' dsë~ kih'. 14 Dsoo' ba' dsë~ jne' he~ ga~juu' Jesús hi~ ga~lä~jiiyh' ka~läh'. Hi~ jmee~ jne' dsoo', ja~ba' lä~ja~ mi~jiih' Dio ko~joh' kyaah' Jesús ga~lä~jëë~ hi~ na~juu' hi~ ga~heeh~ kiyh'.

15 He~ja~ jwëëhn~ hnäh' lä~koo~ ga~jäh' Dsa~jøøh' jnän'. Jne' hi~ chaa~ wa~ra~ ga~të' jmi~ jäh', sa~ lä~jää' jne' kih' øøh' jne' hi~ na~juu'. 16 Ki~gaa~ lä~nuuh' jmee' Dsa~jøøh' jnän' mada~ wa~ra~ ga~të' jee' jñayy' gyuuh', hi~ lä~nuuh' hlëëh' ángel hi~ jøøh' ga' kih' jee' lä~jëë~, hi~ lä~nuuh' hii' luu' hoo' kih' Dio. Ma~ja~ lä~jiih' to~në' lä~jëë~ hi~ na~juu' hi~ ga~heeh~ kih' Jesús. 17 Hi~ lä~jëë~ jne' hi~ chaa~ jmi~ ja~, chaayh' jne' jee' jniir' ko~joh' kyaah' hi~ na~juu' mah' jee~ jne' Jesús jwë' në' lle'. Ja~ga~ na~ dsa~tooh' jne' kyaah' Dsa~jøøh' jnän' lä~jëë~ joh' jmi~ cha~. 18 He~ja~ jmee' hnäh' jëë~ dsë' dsa~kyaah' hnäh' kyaah' juu' la~.

5

1 Øøhn' sa~ jmee~ bii' sii' jnääh' kyah' hnäh' hee~ ji~ñe~ o~ hee~ jmi~ lä~te' juu' la~. 2 Ma~ñeh' ba' hnäh' kwee~, wa~ra~ ga~lloo' jmi~ jäh' Jesús, jäh' jmi~ he~ sa~

liih⁻ dsa⁻, lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻hi⁻ ta⁻la⁻ hwë'. ³ Lä⁻koo⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻: "Ma⁻tøøh⁻ ba⁻ jne⁻ llu⁻, mo⁻so⁻ hii⁻ goo⁻ jnän⁻", lä⁻chah⁻ ja⁻, ni⁻ sa⁻ liih⁻ gyih⁻, jä⁻ he⁻ wi⁻ nē⁻ kiyh⁻, lä⁻koo⁻ jmee⁻ kih⁻ dsa⁻mē⁻ jee⁻ dsa⁻lä⁻chaa⁻ gy⁻h⁻ kyaay⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ lä⁻ä⁻ kih⁻ he⁻ ja⁻. ⁴ Pero hnäh⁻ øøhn⁻, mo⁻so⁻ tääh⁻ hnäh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ wa⁻ la⁻ cha⁻ la⁻. He⁻ ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ jäh⁻, sa⁻ jøøh⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻ dsa⁻jøøh⁻ dsa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁻ jaa⁻ dsa⁻hi⁻ kiyh⁻. ⁵ Lä⁻jēē⁻ ba⁻ hnäh⁻ ma⁻na⁻jnaä⁻ hnäh⁻ jee⁻ jnä⁻ wa⁻je⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ jmi⁻ ka⁻läh⁻. Mo⁻so⁻ na⁻jnaä⁻ hnäh⁻ kih⁻ hwë', ni⁻ kih⁻ jee⁻ na⁻hoo⁻. ⁶ He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁻, sa⁻ wa⁻ jmeen⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ he⁻ jmee⁻. Hnøø⁻ na⁻nē⁻ jne⁻ hi⁻ wa⁻ hää⁻ jne⁻ hñaan⁻. ⁷ Hi⁻ gwii⁻, hwë' ba⁻ gwii⁻. Hi⁻ hee⁻, ko⁻ja⁻ lla⁻heeh⁻ bih⁻. ⁸ Pero jne⁻ hi⁻ ma⁻na⁻jnaä⁻ kih⁻ jmi⁻, wa⁻ leeh⁻ jne⁻. Wa⁻ lä⁻dsoo⁻ dsē⁻ jne⁻ kih⁻ Dio, wa⁻ hnäa⁻ jne⁻ øøh⁻ jne⁻. Lä⁻jwē⁻ ja⁻ hää⁻ jne⁻ hñaan⁻ lä⁻koo⁻ jmee⁻ hløø⁻ hi⁻ na⁻lää⁻ nē⁻. Hi⁻ wa⁻ kye⁻ o⁻jøh⁻ dsē⁻ he⁻ lää⁻ jne⁻. Lä⁻jwē⁻ ja⁻ hää⁻ jne⁻ hñaan⁻ lä⁻koo⁻ jmee⁻ hløø⁻ hi⁻ hä⁻ mi⁻kyaah⁻ lle'. ⁹ Jēēh⁻, ga⁻jmäa⁻ Dio jne⁻ mah⁻ lääy⁻ jne⁻ ta⁻la⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, sa⁻ ga⁻jmäa⁻ jne⁻ mah⁻ jēēn⁻ he⁻ lli⁻wi⁻ he⁻ na⁻ ga⁻jä'. ¹⁰ Hi⁻ he⁻ ga⁻juu⁻ jnä⁻ jne⁻ mah⁻ chaa⁻ jne⁻ ko⁻jøh⁻ kyaay⁻, kwee⁻ ba⁻ la⁻ che⁻ chaa⁻ jne⁻ o⁻ na⁻juu⁻ jne⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jmi⁻ jäh⁻. ¹¹ Kih⁻ he⁻ja⁻, ja⁻ kwah⁻ hnäh⁻ be⁻ kih⁻ dsa⁻kyaah⁻ mah⁻ dsa⁻näy⁻ ta⁻ cha⁻nē⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻koh⁻ tääh⁻ hnäh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻.

¹² Chu⁻ jnääh⁻ kyaah⁻ hnäh⁻ øøhn⁻, ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ he⁻ kih⁻ hi⁻ kwa⁻ be⁻ kyah⁻ hnäh⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ hi⁻ jää⁻ hnäh⁻ kwaat⁻ kih⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ hi⁻ kih⁻ hi⁻ hlēēh⁻ hnäh⁻ ka⁻läh⁻. ¹³ Wa⁻ hnaah⁻ hnih⁻ cha⁻miih⁻ ta⁻la⁻ kih⁻ ta⁻ he⁻ jmeey⁻. Hi⁻ wa⁻ hii⁻ tii⁻ kyah⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ dsa⁻kyaah⁻ hnäh⁻.

¹⁴ Hi⁻ chu⁻ kyaah⁻ hnäh⁻ øøhn⁻, hlēēh⁻ hnäh⁻ hi⁻ sa⁻ hnøø⁻ jmee⁻ ta⁻. Kwa⁻ hnäh⁻ be⁻ kih⁻ hi⁻ sa⁻ lä⁻kaa⁻ dsē⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ hi⁻ sa⁻ beē⁻ huu⁻dsē⁻ kih⁻. Jmee⁻ hnäh⁻ jøh⁻ hoh⁻ kyaah⁻ lä⁻jēē⁻. ¹⁵ Leeh⁻ hnäh⁻, ni⁻ jaa⁻ hnäh⁻ ta⁻ jiih⁻ hliih⁻ kih⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁻. Lä⁻jēē⁻ jiih⁻ jmee⁻ hnäh⁻ he⁻ llu⁻

jmah⁻ ba⁻ kih⁻ øøh⁻ hnäh⁻ hi⁻ kih⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ jmi⁻gy⁻.

¹⁶ Wa⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnäh⁻ lä⁻jēē⁻ jmi⁻ ba⁻. ¹⁷ Ngii⁻ hnäh⁻ tää⁻ kih⁻ Dio. ¹⁸ Kwa⁻ hnäh⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio kih⁻ lä⁻jēē⁻. He⁻ la⁻ na⁻ hnøø⁻ Dio jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻llu⁻ he⁻ ma⁻laah⁻ hnäh⁻ koo⁻ kyaah⁻ Cristo Jesús.

¹⁹ Ta⁻ ha⁻ hnäh⁻ kih⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻. ²⁰ Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁻ ta⁻ koo⁻ juu⁻ he⁻ kwa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. ²¹ Kyē⁻ da⁻ hnäh⁻ kwaat⁻ kih⁻ lä⁻jēē⁻ he⁻ hlēēy⁻. Mah⁻ go⁻taah⁻ hnäh⁻ koo⁻ hwēh⁻ kyaah⁻ ma⁻la⁻ he⁻ llu⁻ jmah⁻ ba⁻. ²² Be⁻ hnäh⁻ ta⁻ koo⁻ lä⁻jēē⁻ nēē⁻ he⁻ hliih⁻.

²³ Dio ba⁻ he⁻ hi⁻ jmee⁻ hii⁻ tii⁻ tuh⁻dsē⁻ jne⁻. He⁻ja⁻ ngii⁻ kiyh⁻ mah⁻ wa⁻ jmeey⁻ na⁻jngēē⁻ hnäh⁻ go⁻te⁻. Wa⁻ hääy⁻ hnäh⁻. Wa⁻ høøy⁻ jmi⁻lle⁻ kyah⁻ hnäh⁻, wa⁻ høøy⁻ lä⁻jēē⁻ huu⁻dsē⁻ kyah⁻ hnäh⁻, wa⁻ høøy⁻ jmi⁻ngo⁻ kyah⁻ hnäh⁻ mah⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁻ he⁻ na⁻bääh⁻ hnäh⁻ ni⁻ miih⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ jäh⁻ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻. ²⁴ Ma⁻ra⁻ he⁻ mi⁻te⁻ ba⁻ hi⁻ ga⁻tēēh⁻ hnäh⁻. He⁻ ga⁻jäh⁻ jmeey⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ jmee⁻ bih⁻.

²⁵ Øøhn⁻, ngii⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio mah⁻ kway⁻ be⁻ kya⁻ jnääh⁻.

²⁶ Jmee⁻ hnäh⁻ Dio kih⁻ lä⁻jēē⁻ øøh⁻ hnäh⁻, ja⁻ chuh⁻ hnäh⁻ kiyh⁻ lä⁻hnøø⁻ Dio.

²⁷ Kyaah⁻ mada⁻ kih⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, jwēēhn⁻ hnäh⁻, ja⁻ hēh⁻ hnäh⁻ he⁻ ma⁻sii⁻ la⁻ cha⁻nē⁻ jee⁻ lä⁻jēē⁻ øøh⁻ jne⁻.

²⁸ Wa⁻ mi⁻jää⁻ Jesucristo Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ lä⁻jēē⁻ hnäh⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻.

2 Thesalonicens

He⁻ la⁻ jee⁻ ga⁻ tē⁻ to⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii⁻ Paa⁻ kih⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ Tesalónica

¹ Jnā⁻ Paa⁻ kyaah⁻ Silvano kyaah⁻ Timotā⁻ siin⁻ kih⁻ gwah⁻ jwii⁻ Tesalónica, hnāh⁻ hi⁻ tāāh⁻ kyaah⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻ kyaah⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Tāā⁻ jnān⁻. ² Ngii⁻ kih⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Tāā⁻ jnān⁻ hi⁻ ngii⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻, wa⁻ kway⁻ he⁻ llu⁻ kyah⁻ hnāh⁻, hi⁻ wa⁻ jmeey⁻ hii⁻ tii⁻ kyah⁻ hnāh⁻.

Dio lla⁻ ta⁻ kih⁻ hi⁻ jmeeh⁻ øøh⁻ jne⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ jäh⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻

³ Øøhn⁻, hnøø⁻ kwa⁻ jnāāh⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio lä⁻ jē⁻ jmii⁻ kwaat⁻ kyah⁻ hnāh⁻, lä⁻lle⁻ kih⁻, lä⁻llu⁻ he⁻ ngoo⁻ ba⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kiyh⁻, hi⁻ ngoo⁻ ba⁻ hnaah⁻ hnāh⁻ dsa⁻ kyaah⁻. ⁴ Ti⁻h⁻ ba⁻ dsē⁻ jnāāh⁻ lä⁻ koo⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ hlēēh⁻ jnāāh⁻ llu⁻ kyah⁻ hnāh⁻ lä⁻ koo⁻ lä⁻ koo⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio. Jmeeh⁻ jnāāh⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ jøh⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kyaah⁻ lä⁻ jē⁻ wii⁻ he⁻ dsa⁻ ngēē⁻ hnāh⁻. Hi⁻ ha⁻ lä⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnāh⁻ kih⁻ Dio hi⁻ kwēēh⁻ ba⁻ hoh⁻ hnāh⁻ ma⁻ chaa⁻ hnāh⁻ lli⁻ wii⁻. ⁵ Heh⁻ lä⁻ ja⁻, mi⁻ jnāā⁻ ma⁻ ra⁻ he⁻ lla⁻ Dio ta⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kih⁻, he⁻ ja⁻ na⁻ na⁻ ngē⁻ hnāh⁻ jwē⁻ go⁻ taah⁻ hnāh⁻ ya⁻ jwii⁻ kiyh⁻, kih⁻ he⁻ jēēh⁻ hnāh⁻ wii⁻ na⁻.

⁶ Jēēh⁻, Dio jmee⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kih⁻, he⁻ mi⁻ hmaayh⁻ kih⁻ hi⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ na⁻. ⁷ Hi⁻ hnāh⁻ hi⁻ dsa⁻ ngēē⁻ wii⁻ na⁻, hñah⁻ ba⁻ hnāh⁻ jee⁻ teēh⁻ hnāh⁻ hoh⁻ ko⁻ jøh⁻ kyaah⁻ jnāāh⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ lä⁻ jnā⁻ Jesús jñāay⁻ gyuu⁻ kyaah⁻ ángele kyaay⁻ hi⁻ cha⁻ be⁻ kih⁻. ⁸ Jäyh⁻ jee⁻ wa⁻ je⁻ jih⁻ gyeh⁻, ma⁻ ja⁻ heeyh⁻ wii⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ heeh⁻ kih⁻ Dio, hi⁻ lä⁻ kye⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ hnøø⁻ ju⁻ hmēē⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻. ⁹ Hi⁻ he⁻ na⁻, jēē⁻ wii⁻ he⁻ sa⁻ llaa⁻ jih⁻ koh⁻ jih⁻ lih⁻, uu⁻ go⁻ te⁻ ba⁻ dsa⁻ taayh⁻ kih⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻, jee⁻ mo⁻ so⁻ tēēy⁻ jēēy⁻ jee⁻ jnā⁻ na⁻ hñah⁻ kyaah⁻ be⁻ kiyh⁻, ¹⁰ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jmii⁻ jäh⁻ Jesús. Ma⁻ ja⁻ dsa⁻ taah⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ laa⁻ kyaay⁻, jmeey⁻ juu⁻ kiyh⁻. Peer⁻ jēē⁻ dsah⁻ lä⁻ jēē⁻

hi⁻ ma⁻ heeh⁻. Hi⁻ lä⁻ kye⁻ hnāh⁻ jēēh⁻ hñih⁻, jēēh⁻ ma⁻ lä⁻ dsoo⁻ ba⁻ hoh⁻ hnāh⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ kwa⁻ jnāāh⁻.

¹¹ He⁻ ja⁻ ngii⁻ jnāāh⁻ kyah⁻ hnāh⁻ lä⁻ jē⁻ jmii⁻ mah⁻ jmāā⁻ Dio hnāh⁻ lluu⁻ lä⁻ lle⁻ kyah⁻ hnāh⁻ hi⁻ na⁻ teeh⁻ kyaay⁻. Hi⁻ ngii⁻ jnāāh⁻ kiyh⁻ mah⁻ kway⁻ be⁻ kyah⁻ hnāh⁻ jmeeh⁻ hnāh⁻ lä⁻ jē⁻ ta⁻ llu⁻ he⁻ hyoh⁻ hoh⁻ hnāh⁻ jmeeh⁻, lä⁻ llu⁻ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnāh⁻.

¹² Ma⁻ ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ juu⁻ kih⁻ Jesucristo kwaat⁻ kyah⁻ hnāh⁻ hi⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ le⁻ kyah⁻ hnāh⁻ ko⁻ jøh⁻ kyaayh⁻, kih⁻ he⁻ llu⁻ dsē⁻ Dio jnān⁻, hi⁻ kih⁻ he⁻ llu⁻ dsē⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻.

2

Ha⁻ lä⁻ le⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ jäh⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻

¹ Na⁻ hlēēh⁻ ga⁻ jnāāh⁻ miih⁻ kih⁻ ha⁻ lä⁻ le⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ jäh⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnān⁻ hi⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ jñih⁻ mah⁻ jmeen⁻ ko⁻ jøh⁻ kyaayh⁻. Øøhn⁻, chuun⁻ kyaah⁻ hnāh⁻, ² ta⁻ hee⁻ hnāh⁻ ga⁻ jah⁻ hu⁻ dsē⁻ kyah⁻ hnāh⁻. Ta⁻ jeh⁻ hoh⁻ hnāh⁻ cher⁻ mah⁻ ga⁻ nuu⁻ hnāh⁻ jäh⁻ dsa⁻ ma⁻ jah⁻ Jesús. Ma⁻ ke⁻ he⁻ ga⁻ jäh⁻ ma⁻ hlēēh⁻ Jmi⁻ lle⁻ kih⁻ Dio, ma⁻ ke⁻ he⁻ ga⁻ jäh⁻ ma⁻ ya⁻ ka⁻ dsa⁻ juu⁻ kyaā⁻ jnāāh⁻ o ma⁻ tēēy⁻ juu⁻ kyaā⁻ jnāāh⁻, ta⁻ jmee⁻ hnāh⁻ he⁻ go⁻ te⁻. ³ Ta⁻ kwa⁻ hnāh⁻ jwē⁻ he⁻ ga⁻ mi⁻ gaa⁻ dsa⁻ hnāh⁻. Sa⁻ jäh⁻ Jesús jää⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ lloo⁻ jmii⁻ jmee⁻ dsa⁻ na⁻ høøh⁻ kih⁻ Dio lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ hi⁻ lä⁻ jnāā⁻ dsa⁻ hlēēh⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ hee⁻ go⁻ te⁻. ⁴ Hi⁻ he⁻ lä⁻ hnøø⁻ lla⁻ dsēēy⁻ kih⁻ Dio hi⁻ kih⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ juu⁻ kih⁻. Jmāāy⁻ hñiiy⁻ jøøh⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻ jēē⁻, lä⁻ jiih⁻ gyay⁻ neh⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio, jmāāy⁻ hñiiy⁻ lä⁻ koo⁻ Dio.

⁵ ¿Che⁻ sa⁻ dsooh⁻ hoh⁻ hnāh⁻ he⁻ ga⁻ jwēēhn⁻ hnāh⁻ he⁻ la⁻, lä⁻ ma⁻ gyan⁻ kyaah⁻ hnāh⁻ jee⁻ na⁻? ⁶ Ma⁻ ñeh⁻ ba⁻ hnāh⁻ hee⁻ na⁻ he⁻ sa⁻ kwa⁻ jwē⁻ lä⁻ jnāā⁻ dsa⁻ hlēēh⁻ he⁻ jää⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ tē⁻ jmii⁻ kiyh⁻. ⁷ Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ kwee⁻, ha⁻ lä⁻ ma⁻ løø⁻ jmee⁻ ta⁻ hi⁻ hlēēh⁻ he⁻, pero ma⁻ ra⁻ he⁻ jmee⁻ bih⁻ ta⁻ to⁻ kē⁻. Koo⁻ jøøy⁻ lloo⁻ jmii⁻ jñuu⁻ he⁻ jmee⁻ jwii⁻ kiyh⁻. ⁸ Ja⁻ ga⁻ na⁻ lä⁻ cha⁻ jwē⁻ ngēy⁻ jnā⁻ hä⁻. Pero wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻

jäh' Jesús, kyaah' lle' he- hä' hooy' ba' jngëëyh' dsa- hlëëh' he'. Mi-llaay- go-te- kyaah' jmëë' kiyh' wa'ra- jayh'. ⁹ Kyaah' cha-miih- be' kih' Tana', jmeë' dsa- hlëëh' he' ta'. Jmeey' hi' goo- jmi-gyuu- hi' jmeey' he- juh-gaa-. Pero kyaah' juu' ta-juu' jmah' ba' jmeey' lä-jë- he- ja-. ¹⁰ Ja- he- koo- nëë' he- hlih' jmeey'. Kyaah' he- ja-, mi-gaay- dsa- hi- ma-tääh' hee' go-te-, kih' he- sa- ga-lä-hnøoy' ma' nuuy' ju'dsoo' mah' ma' lääy'. ¹¹ He-ja- kwa' Dio jwë' lä-gaa- dsa- he' cha-ga'miih- kyaah' juu' ja- mah' jmeë' gyih' he' kih' juu' ta-juu' ba'. ¹² Heh' lä-ja-, jä- dso'jwii- në' kih' lä-jëë- hi- sa- heeh- kih' ju'dsoo', kih' he- hnøø' gyih' he- hlih'.

Ga-lleeh- Dio jne' mah' lää' jne'

¹³ Dsa-jøøh' jnän' hnäy' hnäh' øøhn', he-ja- jmeë- bii' kwa' jnääh' tää' ti'hmaah' kih' Dio kwaat- kyah' hnäh'. Jëeh' Dio ga-lleeh- hnäh' lä- ma' to-në' mah' lääh' hnäh', lä-llu' he- ga-mi-lluuy' hnäh' ta-la' kih' Jmi-lle' Na-jngii' hi- lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' ju'dsoo'. ¹⁴ Ga-tëeh' Dio hnäh' kyaah' ju'hmëë' he- ga-kwa' jnääh' mah' tëëh' hnäh' ya-jwii' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. ¹⁵ Lä-ja- øøhn', go-taah' hnäh' koo- hweh-. Ta- wa' gaa' hoh' hnäh' lä-jë- he- ga-lä-tëëh- hnäh' kyaah' juu' he- ga-hlëëhn' hi- kyaah' lä-jë- he- ga-sii' jnääh' kyah' hnäh'.

¹⁶ Ngii' jnääh' kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän' hi- ngiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- hnäa' jne', hi- ga-jmeë' jëë- dsë- jne' he- sa- llaa' jih'koh', hi- ga-jmeë' cha- o-jøh- dsë- jnän' ta-la' kih' he- llu' dsëy'. ¹⁷ Ngiiin' kiyh' mah' wa' jmeey' jëë- hoh' hnäh' hi- wa' kway' be' kyah' hnäh' mah' ya-hii' llu' lä-jë- he- hlëëh' hnäh' hi- lä-jë- he- jmeeh- hnäh'.

3

Ga-jäh' Paa' süh' øøh' jne' ngii' hnäh' kyaah' jnääh'

¹ Øøhn' ta- jyoh' ko-taa-, ngii' hnäh' kyaah' jnääh' mah' lloo- चाह' juu' kih' Dsa-jøøh' jnän' lä-kaa- jmi-gyuu- hi- lä-ja- wa' tøøyh- ta' juu' ja- lä-koo- ga-jmeeh' hnäh'. ² Ngii'

hnäh' kyaah' jnääh' mah' sa- cha- he- dsa-ngëë' jnääh' jee' kih' dsa- hñaa- dsë'. Jëeh' ja- lä-jëë- dsa- lä-dsoo' dsë' juu' la-. ³ Pero mi-te' ba' Dsa-jøøh' jnän' juu' kih', ma-ra- he- hää' bih' hnäh' mah' sa- cha- he- dsa-ngëëh' hnäh'. ⁴ Kye' jnääh' o-jøh- dsë- kih' Dsa-jøøh' jnän', he- jmeeh- ba' hnäh' lä-jë- he- ma-jäh' jnääh' hi- ngoo' ba' jmeeh- hnäh' lä-ja-. ⁵ Dsa-jøøh' jnän', hi- he' ba' jää- hnäh' mah' lä-hnaah' hnäh' øøh' hnäh' lä-koo- hnäa' Dio jne' hi- lä-ja- jääy- hnäh' mah' kwëëh' hoh' hnäh' lä- ga-kwëëh' dsë' Cristo.

Jmeë- bii' jmeë' jne' ta'

⁶ Jmeë- jnääh' mada- kyah' hnäh' lä-hih- kih' Dsa-jøøh' jnän'. Ta- jmeë- hnäh' ko-jøh' kyaah' ni- jaa- øøh' jne' hi- jmeë- wa' la' cha- la', hi- sa- jmeë- he' lä-jë- juu' he- ma-kwa' jnääh'. ⁷ Ma-nëh' ba' hnäh' he- lle' kyah' hnäh' jmeeh' hnäh' lä-koo- jmeë- jnääh'. Sa- ga-jmeë' jnääh' wa' la' cha- la' jee' kyah' hnäh'. ⁸ Sa- ga-kih' jnääh' la' ga-kih' jnääh' kih' ni- jaa- dsa-. Sa- ga-tëeh' jnääh' dsë- jnääh' ma' ga-jmeë' jnääh' ta' lä-jmii' lä-hwë'. Jëeh' ni- jaa- hnäh' sa- ma' hnøø- jnääh' ma' lla'kyaah' jnääh' jmi'. ⁹ Ja- he- sa- na-ngë' jnääh' jwë' he- ma' ngii' jnääh' kyah' hnäh'. Pero la- he- ja-, ga-jmeë' jnääh' ta' mah' jmeeh' hnäh' ja-ba' lä-koo- ga-jmeë' jnääh'. ¹⁰ Lä- ma' ga-tooh' jnääh' kyaah' hnäh' ga-jmeë' jnääh' mada': Cher'mah' hi- sa- hnøø' jmeë' ta', lä-ja- sa- wa' kuyh-.

¹¹ Jëeh' ma-nuu' jnääh', ko-llaa' dsa-kyaah' hnäh' jmeë- wa' la' cha- la'. Ni- miih- ta' sa- jmeey'. Koo- dsa-jëëy- he- jmeë- dsa- ba'. ¹² Kih' hi- he' na- hlëëh' jnääh' hi- jmeë- jnääh' mada', lä-hih- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ta- wa' tääyh' ta' la' ta' jnøø, wa' jmeey' ta' mah' lä-cha- he- kuyh'.

¹³ Hi- hnäh' øøhn', jmeë' ba' hnäh' he- llu', ta- tu' hnäh'. ¹⁴ Cher'mah' chaa- ko-llaa' hi- sa- nuuh' kih' juu' he- na-sii- la-, kye- da' hnäh' kwaat- kih' hi- jmeë- lä-ja- hi- mo-to- jmeë- hnäh' ko-jøh' kyaayh' mah' wa' jä- o-hih- kiyh'. ¹⁵ Pero

ta⁺ jmee⁻ hnäh^ʔ na⁻hääh^ʔ hnih^ʔ, hlëëyh^ʔ
lä⁺lle⁻ kih^ʔ ta⁺la⁺ kih^ʔ he⁻ läa^ʔ øøh^ʔ ba^ʔ.

¹⁶ He^ʔ ba^ʔ Dio hi⁻ jmee⁻ hii^ʔ tii^ʔ jnän⁻, wa^ʔ
jmeey^ʔ hii^ʔ tii^ʔ kyah^ʔ hnäh^ʔ lä⁺jë⁻ jmii^ʔ wa^ʔ
he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ chaa⁻ hnäh^ʔ. Dio kyaah^ʔ
hnäh^ʔ.

¹⁷ Jnä^ʔ Paa^ʔ ma⁻sün^ʔ miih⁻ jee^ʔ ga⁺dsaa^ʔ
juu^ʔ la⁻ kyaah^ʔ goon⁺. Lä⁺ja⁻ jmeen⁺ kyaah^ʔ
lä⁺jë⁻ je⁻ he⁻ sün⁺ mah^ʔ la^ʔ dsoo^ʔ jnä^ʔ he^ʔ
hi⁻ chee⁺ je⁻ ja⁻. ¹⁸ Wa^ʔ mi⁻jää^ʔ Jesucristo
Dsa⁻jøøh^ʔ jnän⁻ lä⁺jëë⁻ hnäh^ʔ. Wa^ʔ la^ʔ lä⁺ja⁻.

1 Timoteo

He- la- to- nē- je- he- ga- si- Paa' kih' Timotä

¹ Jnä' Paa' laan' apóstol kyaah' Jesucristo lä'hih' kih' Dio hi- lää~ jne' hi- lä'hih' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- kyeñ' o-jøh' dsē- kih'. ² Siin' kyah' Timotä, hne- hi- laa' lä'koo- gyuu- kyaan' lä'llu' he- jään' hne- jwē' kih' Dio. Ngiiñ' kih' Dio hi- laa' Tää' jnän' hi- kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän' wa' kway' lä'jē- he- llu' kyah', wa' lä-ñih' dsēy' hne-, hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

Ga'jmeey' Paa' mada- kih' Timotä mah' hlēy' dsa- hi- kwa- juu' ta-juu'

³ Jää' sa' ga' ma-ngoon~ ta' hwa' Macedonia, ga-jwēēhn' hne- he- jäh' jwii- Éfeso na- mah' hah' kih' kō-llaa' hi- mi-gaa' dsa- kyaah' juu' ta-juu'. ⁴ Ni- ta' kwa- jwē' jmeey' he' kih' lä'jē- juu' ma-gyuh- kiyh', ni- he- jmeey' juu' ha- lä' ma' laa' ma-hyaa' ta-gyuu' jnän'. Sa' cha- jee' laa' juu' ja-. Koo- llay- hnii- ba' ja-. Sa' dsoo' ta' cha'ne' juu' kih' Dio kyaah' juu' ja-. He- dsoo' dsē- jne' kih' Dio, he- ja- ba' jmää' kih' dsa-. He-ja- jwahn- ka-läh', ja- jäh- Éfeso na- mah' jmeeh' he- ga-jwēēhn' hne- jää'.

⁵ He- hnoon' lä'hnaä' dsa- øøh' kyaah' koo- nēē' ba' huu'dsē-, he-ja- ba' ma-jmeen' mada- lä-na-. Peer' cher'mah' hnii- huu'dsē- kiyh' hi- cher'mah' koo- jäh' bih' he- ma-dsoo' dsēy' kih' Dio, sa' jmää' kiyh' he- jäh' hnäy' øøyh'. ⁶ Kih' he- ga-jmeey' kō-llaa' dsa- ta' koo' he- hnäy' øøyh-, he-ja- ga-näy' kyaah' juu' he- sa' jmää' ta'. ⁷ Hnøøy' jmääy' hñiiy' jaa- hi- kyuu~ ley kih' Dio, pero ni- he- hlēy' sa' ngēy, ma'ke- kway- juu' lä'kaa- tuh-dsēy'.

⁸ Pero ma-ñē- ba' jne', llu' ba' ley kih' Dio wa-ra- jäh' kih' ngēē jne' hee- kih' jmää' ley ja-. ⁹ Ñē- ba' jne' sa' ga-kwa' Dio ley kih' hi- jmeey' he- llu'. La' kih' hi- ma-hlääh-, kih' hi- chaah-, kih' hi- na-hee- dsē, kih' hi- jmeey' dso'kye-, kih' hi- sa' kyaah' Dio, kih' hi- sa' cha- nuuh' kih', kih' hi- jngēēh-

cho'jmii-, kih' hi- jngēēh- dsa-kyaah', kih' hi- he' ba' hnøø' ley ja-. ¹⁰ Kih' dsa-mē' dsa-ñuu~ hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, kih' dsa-mē' o dsa-ñuu~ hi- kaah- ja-ba' dsa-kyaah', kih' hi- hēē- dsa- mah' hnēy, kih' hi- ta-juu', kih' hi- jmeey' ju'dsoo' kih' juu' ta-juu', hi- la' kih' hi- hnøø' la-dsēē kih' ju'dsoo' he- kwa- jnääh' la-, ¹¹ lä'koo- lle' ju'hmēē' he- na-hñaan' kwan-. He- ba' che- na'hñaah' la' ju'hmēē' kih' Dio hi- laa' Tää' jnän'.

Cha-miih- ga-lä-ñih' dsē' Dio kih' Paa'

¹² Kwan- ti'hmaah' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän' hi- kwa- be' kin-. Jēēh', ga-jmääy' jnä' kwaat- he- mi'ten- kiyh', he-ja- ga-hñaay' jnä' mah' jmeen' ta' kiyh'. ¹³ Jää' sa' ga' ma-tēy' jnä' ga-mi-kwah- jnih'. Ga-ngen' jmeen- hña- dsen- kih' dsa- kyaay', ma' hääñ' jwēte. Pero ga-lä-ñih' dsē' Dio jnä', jēēh' sa' ma' man- hee- ja- ma' jmeen-, hi- sa' ma' heen' kih' ju'dsoo'. ¹⁴ Ha- koh' sa' llu' dsē' Dsa-jøøh' jnän' kyaah' jnä'. Ga-jmeey' ga-lä-dsoo' dsen- kiyh' hi- ga-jmeey' he- ga-lä-hnaan- dsa- ta-la- kih' Cristo Jesús.

¹⁵ Juu' he- jwahn- la-, la' dsoo' hi- hnøø' heeh- ga-lä-jēē- dsa-. Ja' Cristo Jesús jmi-gyuu- la- mah' lääy' dsa- hi- jmeey' he- hñih'. Hi- jnä' laan' to-nē- kih' jee' lä-jēē- hi- jmeey' lä-ja-. ¹⁶ Kih' he-ja- ba' na-, ga-lä-ñih' dsē' Dio jnä', mah' mi-jnää- Cristo Jesús ta-la- ki- jnä' ha- lä'koo- jøh- dsēy'. Jēēh', cha-ga-miih- he- hñih' ga-jmeen' lä'koh' ga' he- jmeey' jñah'. Lä-jwē' ja-, ka' kwaat- hi- na' ga' heeh- kih' Jesús, ha- koh' sa' lä-jøh- dsē' Jesús kyaayh', mah' jmeey' chaay- lä-jē- joh' jmi' cha-. ¹⁷ Lä-ja- wa' la' juuh- kih' Dio hi- wa' laay' jøøyh'. Sa' cha- ga-jñah' Dsa-ta' hi- jøøh' ga, hi- sa' juu' jih'koh', hi- ni- sa' tēē- jne' jēē jnih', jaa- hñii' bih' laay' Dio hi- kyuu~. Wa' la' lä-ja-.

¹⁸ Timotä, gyuu- kyaan-, kwēēhn- hne- nuuh' la-, ja-ba' lä'koo- juu' he- ga-mi-jnää- Dio kih' hi- ga-hlēēh' kyah' jää'. Ja- mi-dsooh- hoh' lä'koo- ga-jäh' hi- he' mah' tēēh' be' jmeeh' ta' lä-jiih' jee' le'. ¹⁹ Hnøø' lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh',

hi⁺ lä⁺ ma⁻jmeeh⁻ ja⁻ba⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ mah⁺ sa⁺ hñi⁺ hñu⁺dsē⁻ kyah⁺. Ko⁻llaa⁺ dsa⁻ sa⁺ ga⁻jmeey⁺ he⁺ lä⁻koo⁻ ya⁻näy⁺ kyaah⁺ hñu⁺dsē⁻ kiyh⁺, he⁻ja⁻ ga⁻heey⁺ hñi⁺y⁺, mo⁻so⁺ ga⁻näy⁺ ta⁺ cha⁻nē⁺. ²⁰ Uu⁺ hi⁻ ga⁻jmeey⁺ lä⁻ja⁻ chee⁻ Himeneo kyaah⁺ Leja⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁻ngēēn⁻ kih⁺ Tana⁺ mah⁺ lä⁻ja⁻ mi⁻tēy⁺ sa⁺ mi⁻kwayh⁺ Dio.

2

Ha⁻ lä⁻ chuuy⁺ jne⁺ kyaah⁺ Dio kih⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻

¹ Chuun⁺ kyaah⁺ hne⁻ to⁻nē⁺, wa⁺ ngi⁺ jne⁺ kih⁺ Dio mah⁺ wa⁺ le⁺ llu⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁻. Wa⁺ hlēēh⁺ jne⁺ Dio lä⁻jēē⁻ he⁻ lla⁺ dsē⁻ jne⁺ hi⁺ wa⁺ chiuhn⁺ Dio lä⁻jēē⁻ he⁻ chaa⁻ jne⁺, hi⁺ wa⁺ kwan⁺ ti⁺hmaah⁺ kiyh⁺. ² Lä⁻ja⁻ hnø⁺ ngi⁺ jne⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁻ hi⁻ kye⁻ ta⁺ hi⁻ lä⁻kye⁻ dsa⁻ ta⁺ mäh⁺ mah⁺ kway⁺ jwē⁺ dsa⁻ toohn⁺ llu⁺ hñi⁺ ti⁺ jnän⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ cha⁻ jwē⁺ hnääh⁺ Dio, hi⁻ jmeen⁺ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih⁺. ³ He⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ tih⁻ dsē⁻ Dio hi⁻ lää⁻ jne⁺. ⁴ Dio hnø⁺ he⁻ lää⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ hnøy⁺ lä⁻ngēē⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ ju⁻dsoo⁺. ⁵ Jēēh⁺, jaa⁻ ba⁺ Dio laa⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ jaa⁻ ba⁺ dsa⁻ ñuuh⁻ chaa⁻ hi⁻ mi⁻ee⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaah⁺ Dio. Dsa⁻ ñuuh⁻ he⁺ chee⁻ Jesu⁻cristo. ⁶ Ga⁻ngēēy⁺ hñi⁺y⁺ he⁻ ga⁻juuy⁺, mah⁺ lääy⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻. He⁻ la⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio ma⁺ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ ja⁻. ⁷ He⁻ja⁻ ga⁻hñaa⁺ jnä⁺ laan⁺ apóstol mah⁺ kwan⁺ juu⁺ kiyh⁺. Ñe⁻ ba⁺ Cristo, hlēēhn⁺ ju⁻dsoo⁺, sa⁺ ta⁻juun⁺. Na⁻hñaan⁺ mi⁻tēēn⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu⁺, hee⁻ ja⁻ he⁻ dsoo⁺ dsē⁻ jne⁺ hi⁺ hee⁻ ja⁻ ju⁻dsoo⁺.

⁸ He⁻ja⁻ hnoon⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyu⁺ chuuy⁺ kyaah⁺ Dio. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻hlēēy⁺ kyaah⁺ Dio chooy⁺ gooy⁻ ta⁺ gyuuh⁺, hnø⁺ na⁻jngēēy⁺, sa⁻ lleey⁺, hi⁺ sa⁺ hneey⁻.

⁹ Lä⁻ja⁻ jwahn⁻ ka⁻läh⁺ kih⁺ dsa⁻mē⁺, wa⁺ kyeyh⁺ hñi⁺h⁻ kyaah⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺ hñu⁺dsē⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih⁺ hi⁻ hnaah⁻ Dio. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jñaa⁺ lley⁺ sa⁺ llu⁺ jmeey⁺ jih⁺gyeh⁺ na⁻beh⁻ kyaah⁺ ñe⁺ nø⁺ o⁺ kuuy⁺ he⁻ hmooh⁺, ni⁻ he⁻ kēy⁺ hñi⁺h⁻ hmooh⁺.

¹⁰ Lla⁻ he⁻ ja⁻, wa⁺ jmääy⁺ hñi⁺y⁺ na⁻hñaa⁺

kyaah⁺ lä⁻jēē⁻ ta⁺ llu⁺, lä⁻koo⁻ lle⁻ kih⁺ dsa⁻mē⁺ hi⁻ hnaah⁻ Dio.

¹¹ Hi⁻ sa⁺ soqh⁻ kih⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻ tooyh⁺ mñi⁺h⁺ jee⁺ kwa⁺ dsa⁻ juu⁺, hnø⁺ nñu⁺y⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ nuuy⁻. ¹² Sa⁺ kwan⁺ jwē⁺ kih⁺ dsa⁻mē⁺ he⁻ mi⁻tēy⁺ dsa⁻ ñuuh⁻, ni⁻ sa⁺ le⁺ kay⁺ nē⁺ kih⁺ dsa⁻ ñuuh⁻. Hnø⁺ dsa⁻ taayh⁻ to⁻kē⁺ ba⁺. ¹³ Jēēh⁺, Dio ga⁻jmää⁺ Adán to⁻nē⁺. Kēē⁻ ga⁺ ga⁻jmääy⁺ Eva. ¹⁴ Hi⁻ ja⁻ kih⁺ Adán ga⁻mi⁻goo⁻ hi⁻ sa⁻llu⁺. Kih⁺ dsa⁻mē⁺ ba⁺ ga⁻mi⁻gooy⁻. Kih⁺ he⁻ja⁻ ba⁺ ga⁻lä⁻cha⁺ dso⁺kye⁻ kiyh⁺. ¹⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Dio kih⁺ dsa⁻mē⁺, jēy⁺ wñ⁺ jee⁺ lä⁻chaa⁻ gyuuh⁺ kyaay⁺, pero⁻lää⁻ bi⁺h⁺ cher⁺ mah⁺ ngoo⁺ ba⁺ dsoo⁺ dsēy⁺ kih⁺ Dio hi⁻ lä⁻ja⁻ hnø⁺ hnäy⁺ dsa⁻, hnø⁺ na⁻jngēēy⁺, hi⁻ hnø⁺ dsa⁻ taayh⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih⁺.

3

Ha⁻ lä⁻ hnø⁺ jmee⁺ hi⁻ kye⁻ nē⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺

¹ Jwahn⁻ dsoo⁺, cher⁺ mah⁺ chaa⁻ hi⁻ hnø⁺ ka⁺ nē⁺ kih⁺ øøh⁺, ta⁺ llu⁺ ba⁺ ja⁻ hnooyh⁻. ² Pero hi⁻ hä⁻ goo⁻ ta⁺ ja⁻, jmee⁻ bii⁺ laay⁺ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ na⁻bää⁻ ni⁻ mñi⁺h⁺ dsoo⁺, jaa⁻ dsa⁻ ñuuh⁻ hi⁻ kyaah⁺ jaa⁻ ba⁺ dsa⁻mē⁺, jaa⁻ hi⁻ ngē⁻ koo⁻ nēē⁺ ba⁺, jaa⁻ hi⁻ hää⁻ hñi⁺, jaa⁻ hi⁻ hä⁻ ta⁺ kih⁺, jaa⁻ hi⁻ kwa⁺ jee⁺ jä⁺ dsa⁻ hi⁻ go⁻nää⁻, jaa⁻ hi⁻ lih⁻ mi⁻tēē⁻ dsa⁻. ³ Sa⁺ le⁺ ka⁺ nē⁺, jaa⁻ dsa⁻ lla⁻hi⁺h⁺. Hnää⁺ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ hnee⁻, jaa⁻ hi⁻ jøh⁻ dsē⁻ hi⁻ sa⁺ ti⁻choo⁺ juu⁺, jaa⁻ hi⁻ sa⁺ hee⁺ dsē⁻ kuu⁺, ⁴ jaa⁻ hi⁻ lih⁻ lla⁺ ta⁺ cha⁻neh⁻ kih⁺, jaa⁻ hi⁻ lih⁻ kwēēh⁺ nñuuh⁺ joo⁺ mah⁺ sa⁺ jiiy⁺ juu⁺ kyaay⁺. ⁵ Cher⁺ mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ sa⁺ lih⁻ lla⁺ ta⁺ cha⁻neh⁻ kih⁺, ¿ha⁻ ba⁺ lä⁻ja⁻, kay⁺ nē⁺ kih⁺ gwah⁺ kih⁺ Dio? ⁶ Jaa⁻ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ hmēē⁻, sa⁺ le⁺ kay⁺ nē⁺, wa⁻ra⁻ ja⁺ hñu⁺dsē⁻ kiyh⁺ jmääy⁺ hñi⁺y⁺ jøøy⁺, hi⁻ jä⁺ dso⁺jwñ⁺ nē⁺ kiyh⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻la⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻llu⁺. ⁷ Hi⁻ jee⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁺ ma⁻heeh⁻, hnø⁺ hñi⁺ juu⁺ kiyh⁺ he⁻ jmeey⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺, mah⁺ sa⁺ hlēēh⁺ dsa⁻ hñi⁺h⁻ kiyh⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ sa⁺ mi⁻goo⁻ hi⁻ sa⁻llu⁺ kiyh⁺.

Ha⁻ lä⁻ hnø⁺ jmee⁺ dsa⁻ na⁻lleeh⁺ kyaay⁺ Dio hi⁻ kwa⁺ juu⁺ kiyh⁺

⁸ Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁻ hi⁻ jmee⁻ be⁺ kih⁺ hi⁻ kye⁻ nē⁺, hnää⁺ jaa⁻ hi⁻ hä⁻ ta⁺

kih', hi- mi-te' juu' kih', hi- sa' hih~, hi- hi- sa' hee' dsē' kuu'. ⁹ Hi- hnäa' jaa- hi- na-jngii' huu'dsē- kih', hi- chooh- koo- hweh- juu' he- ma-dsoo' dsē- jne', he- ma-lä-jnä' jnän' na'. ¹⁰ He-ja-, jää' ga' hnøø' kye' jne' kwaat~ che' jmääy' jmeey' ta' ja-. Ja-ga' na', le' jmeey' be' kih' hi- kye- nē', cher'mah' sa' cha- he- na-bäayh'.

¹¹ Ja-ba' lä-ja- kih' dsa-mē', hnøø' jaa- hi- hä' ta' kih', hi- sa' koo~ juu' jwii', hi- ngē- koo- nēē' ba', hi- jaa- hi- mi-te' juu' kih'.

¹² Hi- jmee' be' kih' hi- kye- nē', wa' laay' dsa-ñuu~ kyaä' jaa- ba' dsa-mē', hi- wa' liyh' llay' ta' cha'neh' kiyh', hi- wa' kwēy~ nuu~ jooy'. ¹³ Lä-jēē' hi- ya-hēē' llu' kyaah' ta' ja-, dsa-hä' ta' kiyh' jee' kih' dsa-kyaayh' hi- cha-ga'miih- lä-cha- be' kiyh' hlēy~ dsa- ha- lä' la' he- ma-dsoo' dsē- jne' kih' Cristo Jesús.

Jnaah' la' juu' he- ma-lä-jnä' jnän'

¹⁴ Hnoon' nün' na-jēē- hne- chah' la-, pero ma-ra' he- sii' ba' jnä' kyah', ¹⁵ le' ga- che- sa' ngoon' chah'. Lä-ja- lä-ñeh' ha- lä' kah' nē' kih' dsa- hi- ma-heeh- hi- laa' gwah' kih' Dio jiih' hi- tääh' nē' kih' ju'dsoo', hi- chooyh- koo- hweh- juu' ja-, laay' lä-koh' ma-tii' na'hyah-. ¹⁶ Ma-ra' ju'dsoo', sa' lä-kēh' jne' jmi' lä-ngēē' ha- lä' la' jwē' kih' Dio. Pero kyaah' he- na-sii- jee' la- lä-ngēē' ba' jne' miih-:

Ga-mi-jnäa- Dio hñii' jmi-gyuu' la-, laay' lä-koo- jaa- dsa-.

Hi- he' ya-hēē' lluu' ta-la' kih' Jmi-lle' Na-jngii'.

Lä-jēē' ángele ga-jēy'.

Hi- ga-kwa' dsa- juu' kiyh' kih' dsa- hi- sa' laa' judiu.

Ga-lä-dsoo' dsē' dsa- kiyh', jmi-gyuu' la-, hi- ga-heeh- Dio ka-läh' gyuu' ya-jwii'.

4

Lloo~ koo- jmi' jmee' dsa- ta' koo' ju'dsoo'

¹ Na-hñaa' lä-jēē- ga-mi-jnäa- Jmi-lle' Na-jngii', ha- lä' le' wa-ra- ga-tē' jee' laa' jmi'. Ko-llaa' dsa- lä-øø' kih' he- ma-dsoo' dsē- jne', nuuy' juu' ta-juu' he-

kwa' jmi-lle' hñii'. ² He- ba' che- ta-juu' hi- kwa' juu' lä-ja-! Mo-so' liiyh' he- jmeey', jlē' go-te~ huu'dsē- kiyh'. ³ Mo-so' kway' jwē' jee' goo- dsa-, ni' sa' kway' jwē' kuh'hii' dsa- lä-jē- he- cha-. Pero Dio ga-lla' lä-jē- he- cha- mah' kuh'hii' hi- kwa' ti'hmaah' kiyh', hi- laa' kyaay' hi- kyuu~ ha- lä' la' ju'dsoo'. ⁴ Jēēh', llu' ba' lä-jē- he- ga-lla' Dio he- kih'hiih-. Sa' cha- he- kih' jahn' sa' llu', hnøø' kwan' ti'hmaah' kih' bih'. ⁵ Kyaah' juu' kih' Dio hi- kyaah' he- ngii' dsa- kiyh', jmee- na-jngii' lä-jē- he- kuh'hiih- dsa-.

Ha- lä- hnøø' jmee' hi- hä' goo- ta' kih' Cristo

⁶ Cher'mah' mi-tēēh' øøh' juu' la-, ya-hēēh' ba' hne- llu' kyaah' ta' kih' Jesucristo, hne- hi- tēē- be' kyaah' juu' he- ma-dsoo' dsē- jne', ja-ba' ju'dsoo' he- ma-heeh- na-. ⁷ Mo-to' taah' hñaa' kyaah' juu' ma-gyuh-, kyaah' juu' he- sa' jmää' ta'. Jmee' bii' hnääh' Dio ba'. ⁸ Llu' ba' miih- he- koo'hlii' jne'. Pero cha-ga'miih- llu' he- hnääh' jne' Dio. Jēēh' he- ja- la' ya-jøø' jnän' jmi-gyuu' la- hi- lä-ja- ka-läh' jmi-gyuu' he- na' ga' lä-jnä'. ⁹ Juu' la-, la' dsoo' hi- jmee' bii' heeh' lä-jēē- dsa-. ¹⁰ He-ja- ba' kwa- jne' be' lä-jiih' jee' le', kih' he- kye' jne' o-jøh' dsē- kih' Dio jiih', hi- laa' lä-jēē- dsa-. Pero lä-jēē- hi- ma-heeh- kiyh', hi- he' ba' lää'.

¹¹ Ja- mi-tēēh' dsa- juu' la-, hi- jwiih' hñii' jmee' bii' mi-tey'. ¹² Ni- jaa-, ta' wa' mi-kwah' hne- kih' he- mäh'. Jlé' jwē' kiyh'. Jmee' ba' hne- kwee- mah' ka' nē' hi- ma-heeh- juu' kih' Dio lä-koo- jmeeh- hñaa': ha- lä' hlēēh', ha- lä' jmeeh-, ha- lä' hnaah' dsa-kyaah', ha- lä' ma-dsoo' hoh' kih' Dio hi- ha- lä' ngēh- kyaah' koo- nēē' ba' huu'dsē-. ¹³ Ta-ko-jiih' sa' ga' ma-lloon', ja- hēh- ba' hne- juu' kih' Dio, ja- hlēēh' dsa- kyaah' juu' na-, hi- ja- mi-tēēh' dsa- ka-läh'. ¹⁴ Ta' ya-ta' ta' he- ga-hñah' kih' Dio lä' ma' ga-kye- dsa-gyuu' goo- nē' kyah'. Ga-ngēy' juu' he- ga-mi-jnäa- Dio kiyh', ga-hlēy~ kih' ta' he- ma-hñah' kih' Dio.

15 He-ja- ta- hwaā jee jmeeh- ta- ja-. Jmee- ba- hne- he- mah- li- ga-llooh- ba- hne- ta- cha-nē. 16 Hāā- hñāah- hi- leeh- wa-ra- ga-mi-sih- juu- na-. Ja- mi-teh- ba- hne-. Cher-mah- ga-llooh- ba- hne- jmeeh- lā-na-, lāāh- hñāah- hi- lāāh- lā-jēē- hi- nuu- juu- he- kwah-.

5

Ha- lā- dsa-toohn- kyaah- hi- ma-heeh- juu- kih- Dio

1 Ta- hlēēh- dsa-ñūh- ma-gyuh- wa- la- cha- la-, hlēēyh- kyaah- juu- llu- ba- lā-koh- jaa- tāā- kyaah-. Hi- lā-ja- kih- hi- kwaā-, hlēēyh- lā-koh- dsa-ñūh- øøh- ba-. 2 Lā-ja- kih- hi- lāā- dsa- ma-hyaa-, hlēēyh- lā-koh- maa- kyaah-. Hi- kih- hi- lāā- dsa-mē- kwaā-, hlēēyh- lā-koh- dsa-mē- øøh- ba-. Wa-na-jngii- go-te- hū- dsē- kyah- kyaayh-.

3 Cher-mah- dsoo- chaa- dsa-mē- hi- hñi-, kwa- be- kih-. 4 Pero cher-mah- chaa- dsa- hñi- hi- chaa- joō-, chaa- gyū- llooy-, hi- he- ba- ga-tēē- jmee- be- kih- to-nē-, lā-koo- lle- kih- hi- hñāah- Dio, lā-llu- he- ga-mi-kwaā- cho-jmiiy-. He- ja- ba- llu- hi- tih- dsē- Dio. 5 Cher-mah- chaa- jaa- ma-ra- hi- dsoo- hñi-, hi- ma-jā- hñi- go-te-, hi- he- ba- kye- o-jøh- dsē- kih- Dio, hlēēyh- kyaah- Dio, hi- ngiiy- kih- lā-jmii- lā-hwē-. 6 Pero dsa-mē- hñi- hi- jmee- lā- ngii- jmi-ngo- kih-, na-juuy- jee- ka- Dio ma-ke- jiiyh- jmi- gyū- la-. 7 Kwa- ba- hne- juu- la-, mah- ni- jaa- sa- wa- jā- na-bāāh- dsoo-. 8 Cher-mah- chaa- hi- sa- jmee- he- kih- hi- chaa- kyaay-, he- ma-bey- he- ma-dsoo- dsēy- ba- ja-. Hi- jmeey- hñi- cha-gamiih- cher-mah- sa- hāāy- hi- tāāh- cha-neh- kih-. Hlēēh- gyih- lā-koh- ga- hi- sa- ma-heeh- go-te-.

9 Cher-mah- chaa- dsa-mē- hñi-, hi- hāā- la- ga- to-lo- gya- dsē- gya- ji- ñē-, hi- he- ba- cha- jwē- lla-llee- je- mah- hyoyh- he- jmee- bii- kih-, cher-mah- ma- laay- mē- jaa- ba- dsa-ñūh-. 10 Jmee- bii- jaa- dsa-mē- hi- hii- juu- jmee- he- llu- jmah-, hi- ga-mi-kwaā- joō-, hi- ga-kwa- jee- ga-jā- dsa-, hi- ga-jmāā- hñi- hwaā- mah- ga-jmeey- ta-he- kih- hi- lāā- kyaā- Dio,

hi- ga-jmee- be- kih- hi- jēē- wii-, hi- ma- tēē- jmee- he- llu- jmah-.

11 Pero dsa- hñi- hi- kwaā-, sa- cha- jwē- kih- lla-llee- je-, wa-ra- ja- dsēy- kaay- jñah- dsa-ñūh- hi- sa- lā-tāāy- mi-tey- ta- kih- Cristo. 12 Jee- ja- ma-na-bāāy-, kih- he- ma-hlāāy- kyaah- hmooh- he- ga-jmeey- to-nē-. 13 Hi- ja- ma-la- he- ja- jmeey-, lā-jwēēy- hi- lā-tēēy- ngēy- lā-joh- hne- chih-. Hi- kooyh- juu- jwii-, hi- taayh- hñi- jee- sa- ga-tēēy- jēēy-, hi- llay- juu- he- sa- ga-tēēy- hlēēyh-. 14 Dsa-mē- hñi- hi- kwaā-, hnoo- ga- jnā- he- kaay- dsa-ñūh-, mah- lā-chaā- jooy- hi- jmeey- ta-he- cha-neh- kih-. Hi- hnøø- liiyh- kih- lā-jē- he- jmeey-. Lā-ja- jlē- jwē- kih- hi- na-høøh- hi- hlēēh- wii- kih-. 15 Chaa- ko-llaa- dsa-mē- hñi- ma-tay- juu- kih- Dio mah- jmeey- lā- jøø- Tana- kih-.

16 Cher-mah- cha-neh- kih- øøh- jne- hi- mē- hi- ñūh- chaa- jaa- dsa-mē- hñi-, wa- hnøø- bih- lā-jē- he- jmee- bii- kih- mah- sa- jmee- hii- kih- gwah-. Ja- ga- na- lā-tāā- gwah- kwa- be- kih- dsa- hñi- hi- sa- chaa- kyaā- go-te-.

17 Dsa-gyūh- hi- tāāh- ta-jāā- gwah-, lle- kih- hyoyh- to- jaa-. Pero jmee- bii- hyoh- to-nē- hi- kwa- juu- kih- Dio, hi- lā-ja- hi- mi-tēē- dsa-. 18 Lā-ja- na-sii- juu- kih- Dio: "Sa- llu- na-hñū- hoo- kya- jee- pe- jleeyh- kyah- kih- mi- trigo." Hi- lā-ja- na-sii- ka-lāh-: "Hi- jmee- ta-, lle- kih- tēēyh- jñeey-."

19 Ta- jmee- he- juu- kih- hi- bāāh- dsoo- dsa-gyūh- kyaā- gwah- cher-mah- sa- chaa- uu- uu- hi- jmee- ju-dsoo-. 20 Cher-mah- ngoo- bih- jmeey- he- hñi-, hlēēyh- to-lo- nē- jee- lā-jēē-, mah- lā-ja- hii- goo- kih- lā-jēē-. 21 Jmeen- mada- kyah-, ñē- ba- Dio, ñē- ba- Jesucristo Dsa-jøøh- jñān- hi- ñē- ángele- hi- na-lleeh- kyaay-. Jwēēh- hne- høø- lā-jē- juu- la-. Jmee- kwee- lā-hii- nē-, ta- wa- hñāah- ma-la- uu- uu- ba-. 22 Ta- hñāā- tā-be- hi- ka- nē- kih- øøh- jne- mah- kyeh- gooh- nē- kih- mah- sa- dsa-bāāh- dso-kye- kih-. Hāā- hñāah-, wa- na-jngēēh- kih- lā-jē- he- hñi-.

²³ Na' ta' cha'nē' mo'to' huh' jmi'-dsē' jmah', hih' miih' jmi'h' mi'jēh' ma'-āā' kih' he- dsaah' tuh' hi' kih' he- dsa-lā-dsaah' ko-lla-jiih'.

²⁴ He- hlih' he- jmee' ko-llaa' dsa-lā-jnā' jmi-gyuu' la- jāā' ja-ga' lla' Dio ta'. Pero he- hlih' he- jmee' jñah', lā-jnā' wa-ra- ga-tē' jee' lla' Dio ta'. ²⁵ Hi- lā-ja-, dsa-lā-jnā' ta' llu'. Pero cher'mah' cha- ta' llu' he- sa' na'jnā', ma-ra- he- lā-jnā' ba' kēē'.

6

¹ Hih' hi- jmee' ta' kih' dsa', hnøø' cha-nuu' kiyh' kyaah' dsa-juu' mah' sa' hlēēh' dsa- wii' kih' Dio, hi' ni' sa' hlēēyh' wii' kih' juu' he- ma-mi-tēē' jne'. ² Hi' cher'mah' chaa- øøh' jne' hi- lāā' juu' ta', sa' cha- jwē' jnān' jmeen' wa' la' cha- la' kih' he- laay' øøh' jne'. Lā-llu' he- hnāā' jnih', hnøø' jmeen' he- llu' jmah' kyaayh' ta' la' kih' he- laay' øøh' jne' hi- jā' llu' kyaah' ta' kiyh'. He-ja- mi-tēē' dsa- juu' la-, hi' hlēēyh' ka-lāh'.

Hi' goo-jnān' kyaah' kuu'

³ Cher'mah' chaa- jaa- hi- mi-tēē' dsa-jyoh' juu' he- sa' jeeh' kwee- kyaah' ju'dsoo' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnān', hi' sa' jeeh' kwee- kyaah' juu' he- ma-heeh' jne', ⁴ he- jmāāy- hñiiy' jøøh' ba' ja-, hee-na- kyuyh-, he- sa' tuy- ti-chooy' juu' ja-, koø- llay- hnii- ba'. Jee' ja- hwēē- hi- wii' dsē', hi- hnøø- hnii-, hi- hlēēh' wii' kih' dsa', hi' hi- sa' cha- o-jøh' dsē' kih'. ⁵ Hi- lā-ja- hwēē- hi- chaa- hi- na-hee' go-te- huu'dsē- kih', hi- mo'so- cha- ju'dsoo' kih'. Hi- he' lāā', lā-chay- cha-miih- kuu', kih' he- hnaayh- Dio. Ta' jmee- ko-jøh' kyaah' dsa- he'. ⁶ Jnaah' la' jnān' he- hnāāh' jne' Dio, pero hnøø' heeh' ba' jne' ha- koh' te' he- cha- jnān'. ⁷ Ni' miih- sa' cha- he- kye' jne' ma' ya-nøø' jne' jmi-gyuu' la-. Hi' lā-ja- sa' cha- he- kii' jne' wa-ra- ga-nøø' jne' ka-lāh'. ⁸ Cher'mah' cha- he- kih' hih' jne' hi' cha- ba' hmiih- kye' jne', kyaah' he- ja- ba', wa' chaa- jne' llu'. ⁹ Hi- hnøø' lā-cha- cha-miih- kuu', gwa' dsēy' jmeey' he- hlih' kyaah' he- jøø' kiyh'. Dsa-lā-ngaayh' kyaah' lā-jē- he-

hee' dsēy', koø- hnøø- dsoo' ba' ja-. Kyaah' he- ja-, dsooy' ta' hwa' mah' heey' go-te'.

¹⁰ Kih' he- hee' dsē' dsa- kuu', he-ja- ba' hya- lā-jē- nēē' he- hlih'. Kih' he- hnøøy' liyh' cha-ga'miih- kuu', lā-ja- ko-llaa' dsa- ma-be' he- ma-dsoo' dsēy' kih' Dio, he-ja- ma-ja- cha-miih- wii' nē' kiyh'.

Wa' kwan' be' kyaah' juu' he- ma-heeh' jne'

¹¹ Pero hne- dsa-nuu- kyaā' Dio, ni' miih- ta' jmee- lā-koø- jmee- dsa- he'. Jmee' he- llu' jmah' ba', hnāāh' Dio, wa' lā-dsoo' hoh' kiyh', wa' hnaah' dsa-, wa' jøh- hoh' kyaah' dsa-, hi' jmāā- hñaa' hwaah' ba'. ¹² Jwēte kwa' be' hnāāh' Dio, lā-llu' he- ma-dsoo' hoh'. Jēēh' ga-lleeh- Dio hne- mah' jmeey' lā-chaa- tāā'. He-ja- kwa' ba' hne- be' kyaah' juu' ja-. Jēēh' ga-mi-jnāāh' ba' hne- juu' he- ma-dsoo' hoh' jee' kih' jwēē' dsa-.

¹³ Jmeen' mada' kyah', mi-te' lā-jē- he- ma-jwēēhn' hne-. Ñe- ba' Dio hi- jmee- chaa- ga-lā-jēē- hi- ñe- ba' Jesucristo hi- ga-mi-jnāā- juu' kih' cha'nē' Poncio Pilato, ga-jāyh' ha- lā- la' ju'dsoo'. ¹⁴ Jmee' ba' hne- lā-jē- mada' he- ma-jmeen' kyah' mah' sa' hlāāh' hne- hi' sa' na-bāāh' ni' koø- wa-ra- ga-tē' jee' jāh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnān'. ¹⁵ Dio hi- lluu' mi-jnāāy- Jesús wa-ra- ga-lloo' jmi'. Jaa- Dio ba' hi- lla' ta'. Hi- he' he' Rey hi- kye- nē' kih' jee' lā-jēē- Rey, hi' jaa- hñii' bih' laay' jøøh' kih' jee' lā-jēē- Dsa-kaah'. ¹⁶ Jaa- hñii' bih' sa' juuy' jih'koh', hñii' bih' gyay' jee' jnā' wa'je-, ni' jaa- sa' tēdsēē' jee' gyay'. Ni' jaa- dsa- jmi-gyuu' sa' ma-jēēy-, ni' sa' tēēy' jēēy'. Wa' la' juu- kiyh' hi- cha- cha-miih- be' kih' lā-jē- joh' jmi' cha-. Wa' la' lā-ja-.

¹⁷ Hlēēh' hi- cha- cha-miih- kuu' jmi-gyuu' la-, ta' wa' jmāāy' hñiiy' kaayh'. Ta' wa' kye' o-jøh' dsē- kyaah' kuu' kiyh'. Lla' ba' kuu' na-. Hnøø' kay' o-jøh' dsē- kih' Dio ba', hi- kwa- cha-miih- lā-jē- he- hnøø' jnān' mah' kyen' ya-jøø'. ¹⁸ Chiih' hi- cha- kuu', wa' jmeey' he- llu' ba'. Lla- he- ma' lā-chay- kuu', wa' jmeey' cha-miih- be' kih' hi- lla-kyaa', sa' wa' chaayh-.

¹⁹ Lăˊjaˊ baˊ lăˊchaˊ chaˊmiihˊ kiyhˊ heˊ
moˊsoˊ llaˊ nēˊ jmiˊgyuuˊ heˊ naˊ gaˊjāˊ. Hiˊ
lăˊjaˊ tēēyˊ chaayˊ tääˊ.

²⁰ Timotă, jaˊ miˊtehˊ lăˊjēˊ madaˊ nuuhˊ
kihˊ Dio. Taˊ taahˊ hñaaˊ jeeˊ chaˊ juuˊ
heˊ saˊ jmääˊ taˊ hiˊ lăˊjēˊ juuˊ heˊ kwaˊ hīˊ
jähˊ maˊmiˊtēēˊ chaˊmiihˊ. ²¹ Hehˊ lăˊjaˊ
maˊkahˊ koˊllaaˊ jwēˊ, maˊjmeeyˊ taˊ kooˊ
juuˊ kihˊ Dio heˊ jmeeˊ jneˊ dsooˊ.

Waˊ miˊjääˊ Dio hneˊ. Waˊ laˊ lăˊjaˊ.

2 Timoteo

He⁻ la⁻ jee' ga⁻ tē' to⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii' Paa' kih' Timotä

¹ Jnä' Paa' laan' apóstol kyaä' Jesucristo lä' hyoh⁻ dsē' Dio. Ga⁻ cheey' jnä' mah' kwan' juu' kiyh' lä' koo⁻ ga⁻ bääyh⁻ hñiyy' jmeey' chaa⁻ jne' ta⁻ la⁻ kih' Cristo Jesús. ² Jee' la⁻ siin⁻ kyah' Timotä lä' koh' jaa⁻ gyuu⁻ hi⁻ hnaan'. Ngün' kih' Dio hi⁻ laa⁻ Tää' jnän' hi⁻ ngün' kih' Jesucristo Dsa⁻ jøøh' jnän', wa' kway' he⁻ llu' kyah', wa' lä⁻ ñih' dsēy' hne⁻, wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

*Paa' ga⁻ hlēēh' Timotä mah' mi⁻ tey' ta⁻ he⁻
hä' gooy⁻*

³ Kwan' tihmaah' kih' Dio. Jmee⁻ ba' jnä' ta⁻ he' kiyh' ja⁻ ba' lä' koh' ga⁻ jmee' dsa⁻ ma⁻ kaah' kyaan'. He⁻ ja⁻ sa⁻ hñi⁻ hñi⁻ dsē⁻ kin'. Hi⁻ dsooh⁻ ba' dsēn⁻ hne⁻ lä' jmi⁻ lä' hwē' lä' ma' hlēēhn' kyaah' Dio kyaan'. ⁴ Dsooh⁻ dsēn⁻ he⁻ ga⁻ lä' meeh⁻ hoh'. He⁻ ja⁻ hnoon' nün' na⁻ jēēn⁻ hne⁻, ja⁻ ga' na⁻ chaa⁻ llu'. ⁵ Ma⁻ ba' jnä', ja⁻ koo⁻ jwah' ba' hne⁻ he⁻ ma⁻ dsoo' hoh' kih' Dio. Lä⁻ ma' to⁻ nē' ga⁻ lä' dsoo' dsē' ma⁻ hyaa' kyaah' Loida kyaah' maa' kyaah' Eunice, hi⁻ jmeen⁻ dsoo', ja⁻ ba' lä⁻ ja⁻ ma⁻ dsoo' hoh' hne⁻ ka⁻ läh'.

⁶ He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hne⁻, kwa' ba' hne⁻ be' kyaah' ta⁻ he⁻ ga⁻ kwēēh' Dio hne⁻ lä⁻ ma' ga⁻ kyen' goon⁻ nē' kyah'. ⁷ Jēēh', sa⁻ ga⁻ kwa' Dio Jmi⁻ lle' kih' mah' jmeen' gah' jne'. Ga⁻ kway' mah' kwa' be' jnän', mah' lä⁻ hnää⁻ jne' dsa⁻ kyaahn', hi⁻ mah' hñan' hñaan'. ⁸ He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hne⁻, ta⁻ jmee⁻ na⁻ heeh'. Kwa' ba' hne⁻ juu' kih' Dsa⁻ jøøh' jnän'. Ni⁻ ta⁻ jmee⁻ na⁻ heeh' ki⁻ jnä' he⁻ hñan' neh⁻ ñe' kwaat⁻ kih' Jesús. Heeh' ba' hne⁻ jēēh' wii' kwaat⁻ kih' ju⁻ hmēē' lä' koh' jēēn⁻ la⁻. Dio ba' kwa' be' kyah'. ⁹ Hi⁻ he' ga⁻ lää' jne' hi⁻ ga⁻ tēēyh' jne' mah' lee' jne' na⁻ jngēē'. Ja⁻ ta⁻ la⁻ kih' he⁻ ma⁻ jmeen' he⁻ llu' ga⁻ tēēyh' jne'. Jää' ba' ma⁻ lla' dsē' Dio jmeey' lä⁻ ja⁻, he⁻ ja⁻ ba' ga⁻ tēēyh' jne'. Hi⁻ lä⁻ ma' ga⁻ heeh' jne' kih' Cristo, ga⁻ hñah' jne' he⁻ la' kwa' Dio he⁻

ma⁻ na⁻ la⁻ juu' jää' ja⁻ ga' nøø' jmi⁻ gyuu⁻. ¹⁰ Hi⁻ na' ma⁻ mi⁻ jnää⁻ Dio lä⁻ jē⁻ he⁻ ja⁻, lä⁻ llu' he⁻ ja⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh' jnän' hi⁻ ga⁻ lää' jne'. Ma⁻ ke⁻ ga⁻ juuy', sa⁻ ga⁻ lih' he⁻ ja⁻ kyaayh'. Ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ jiih' bih'. Hi⁻ kyaah' ju⁻ hmēē' kiyh' ga⁻ mi⁻ jnääy⁻ ha⁻ lä⁻ lä⁻ chaa⁻ dsa⁻ tää', lä⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ juuy' jih' koh'.

¹¹ Hi⁻ jnä' na⁻ hñaan' kwan' juu' la⁻, laan' apóstol, hi⁻ laan' ta⁻ jwoh' kyaä' hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu. ¹² Kih' he⁻ ja⁻ ba' na⁻, jēēn⁻ wii'. Pero sa⁻ gwa' na⁻ hiihn', kyuu⁻ ba' jnä' hi⁻ kih' ma⁻ dsoo' dsēn'. He⁻ ja⁻ jmeen⁻ dsoo', hi⁻ he' cha⁻ be' kih' høøy' lä⁻ jē⁻ he⁻ ga⁻ toohn' gooy⁻ lä⁻ jiih' lloo⁻ jmi⁻.

¹³ Wa' jã⁻ koo⁻ hweh⁻ kyah' lä⁻ jē⁻ ju⁻ dsoo' he⁻ ma⁻ jwēēh' hne⁻. Wa' dsoo' hoh' tää', wa' hnaah⁻ dsa⁻. He⁻ na⁻ ba' cha⁻ jnän', kih' he⁻ ma⁻ laa⁻ jne' koo⁻ kyaah' Cristo Jesús. ¹⁴ Kyaah' be' kih' Jmi⁻ lle' Na⁻ jngii' he⁻ kyaah' jne', høø' juu' llu' he⁻ ma⁻ hñah'.

¹⁵ Ma⁻ ñeh' ba' hne⁻, lä⁻ jēē⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa' Asia ma⁻ bee' jnä'. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmee' Figelo kyaah' Hermógene. ¹⁶ Wa' lä⁻ ñih' dsē' Dio lä⁻ jēē⁻ hi⁻ chaa⁻ kyaä' Onesíforo. Joh' jiih⁻ sa⁻ ga⁻ jmeey' be' kin', sa⁻ ga⁻ lä⁻ hiiyh' kih' he⁻ hñan' neh⁻ ñe'. ¹⁷ Lä⁻ chah' ma' ga⁻ lloo' Onesíforo jwii' Roma, ga⁻ hnaayh⁻ jnä' lä⁻ bii' lä⁻ jaa', lä⁻ jiih' ga⁻ jnääyh⁻ jnä'. ¹⁸ Wa' lä⁻ ñih' dsē' Dsa⁻ jøøh' jnän' kiyh' wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē' jee' llaa⁻ jmi⁻. Hne⁻ ñeh' kwee⁻ he⁻ ga⁻ jmeey' cha⁻ miih⁻ be' jnän' lä⁻ ma' tøøhn' jwii' Éfeso.

2

*Hnøø' ma⁻ na⁻ lluu' jne' mah' lä⁻ ja⁻ lee' jne'
lä⁻ koo⁻ jaa⁻ hløø' kyaä' Jesucristo*

¹ Jwēēhn⁻ hne⁻ gyuu⁻ kyaan', kwa' ba' hne⁻ be' kyaah' he⁻ la' hñah' jne' ta⁻ la⁻ kih' Cristo Jesús. ² Ga⁻ lä⁻ tēēh⁻ juu' he⁻ ga⁻ kwan' to⁻ lo⁻ nē' jwēē' dsa⁻. He⁻ ja⁻ jwēēhn⁻ hne⁻, tøøh' goo⁻ jñah' hi⁻ laah' jmaä' mi⁻ tēē⁻ dsa⁻ juu' ja⁻.

³ Kwēēh' hoh' ma' jēēh' wii'. Mah' lä⁻ ja⁻ lee⁻ lä⁻ koh' jaa⁻ hløø' lluu' kyaä' Jesucristo. ⁴ Ni⁻ jaa⁻ hløø' sa⁻ jääy' jmeey' jyoh' ta⁻, ga⁻ tēēy' jmeey' lä⁻ jē⁻ mada⁻ kih'

juu' bih' mah' tih' dsē' juu' hī' ga'kwēy' ta' ja'. ⁵ Hi' lā'ja' hī' koo', nī' koo' sa' liyh' cher'mah' sa' ga'kooy' lā'le' kiyh'. ⁶ Jaa' hī' jmee' ta' hwa' kih', lle' kih' tēy' to' nē' kih' jee' lā'jēē' wa'ra' ga'sooh' ta' ja'. ⁷ Jmee' da' hū' dsē' hee' hnøø' jäh' he' ma'jwēēh' hne'. Dsa-jøøh' jnān' ba' kwa' be' kyah' mah' lā'ngēēh' lā'jē' he' ja'.

⁸ Wa' dsooh' hoh' kih' Jesucristo, hī' lāa' sa'ju' kih' David hī' ga'lā'jiuh' jee' kih' hī' na'juu', lā'koo' la' ju'hmeē' he' kwan'. ⁹ Kih' he'ja' ba' na', jēēn' wii', he' na'hñuuh' kyaah' cadēn' lā'koh' jaa' hī' āā' dsoo'. Pero nī' miih' sa' le' jmeey' lā'ja' kih' juu' kih' Dio. ¹⁰ He'ja' kwēēh' ba' dsēn' jēēn' wii' mah' wa' la' llū' kih' lā'jēē' hī' na'leēh' kyaā' Dio. Mah' lā'ja' lloo' koo' jmi' lāāy' ta'la' kih' Cristo Jesús mah' dsa-nāāy' ya'jwii' jee' sa' hee' jih'koh'.

¹¹ Juu' la' la' ju'dsoo': Cher'mah' ga'juu' jne' kyaah' Jesús, lā'ja' jmeey' chaa' jne' koo'jøh' kyaayh'. ¹² Cher'mah' ga'lā'be' dsē' jne' jēēn' wii', lā'ja' cha' jwē' jnān' jmeen' hih' koo'jøh' kyaayh'. Cher'mah' ga'jäh' jne' sa' kyuu' jnih', ja'ba' lā'ja' jäh' sa' kyuu' jne'. ¹³ Cher'mah' sa' ga'mi'ten' juu' jnān', pero ma'ra' he' mi'te' bih' juu' kiyh', jēēh' sa' le' hiiy' juu' kiyh'.

Jaa' hī' ma'ya'hēē' llū' kyaah' ta' kih' Dio

¹⁴ Mi-dsooh' dsē' øøh' jne' kyaah' juu' la'. Ja' jwiiy', ñe' ba' Dsa-jøøh' jnān', sa' llū' he' ti'choo' jne' juu' he' sa' jmāā' ta'. Koo' hee' dsē' dsa' hī' nuu' ba' ja'. ¹⁵ Kwa' be' mah' ya'hēēh' llū' cha'nē' Dio mah' sa' jäh' o'hīh' kyaah' ta' he' mi'tēēh' dsa' ju'dsoo' lā'koo' lle' kih'. ¹⁶ Ta' kwāā' hñaa' kyaah' juu' he' sa' jmāā' ta'. Kyaah' juu' ja' dsa-nāā' dsa' cha'ga'miih' kyaah' he' hñih'. ¹⁷ Juu' ja' kuh-gii' kih' dsa' lā'koh' kuh-gii' nē' dsoo' jee' ja'. Lā'ja' ga'la' kih' Himeneo kyaah' Fileto. ¹⁸ Hī' he' ga'kah' jwē' kih' ju'dsoo', jäh' ma'ngēē' ba' he' dsa-lā'jiuh' dsa'. Kyaah' juu' ja', ga'heey' dsē' kō'llaa' dsa' hī' ma'dsoo' dsē'. ¹⁹ Pero juu' kih' Dio jā' koo' hweh', lā'koh' ma'tii' na'hyah' he' na'sii' nē' kih':

“Kyuu' ba' Dsa-jøøh' jnān' lā'jēē' hī' lāa' kyaay'.” Hi': “Lā'jēē' hī' ngii' ta'la' kih' Cristo, wa' lā'øøy' kih' lā'jē' he' hñih'.”

²⁰ Jēē' da'. Koo' hne' juu' jee' cha' cha'miih' nēē' goo' tii' dsa', cha' he' la' kyaah' ñe' hmooh', hī' cha' he' la' kyaah' hma', hī' cha' he' la' kyaah' gwaah'. Lā'jē' he' hmooh' jmāāy' ta' lā' ma' tē' jmi'. Hi' he' sa' hmooh', he' ja' ba' jmāāy' ta' koo' kyoo' ba'. ²¹ Hi' ja'ba' lā'ja' la' kih' dsa' kyaā' Dio ka-lāh'. Cher'mah' kō'llaa' hī' ma'lā'øø' kih' he' hñih', hī' he' lāa' lā'koo' ñe' he' hmooh', he' na'jngii' he' jmāā' kih' Dsa-jøøh' jnān'. Lā'ja' ma'na'llū' bih' jmeey' lā'jē' ta' llū'.

²² Be' go'te' lā'jē' he' hee' dsē' chih' kwāā'. Hi' gwa' ba' hne' ta' cha'nē' kō'jøh' kyaah' lā'jēē' hī' ngii' kih' Dsa-jøøh' jnān' kyaah' koo' nēē' ba' hū' dsē'. Ja' jmeeh' he' llū' jmāā' ba', hī' hnøø' lā' ma'dsoo' ja'ba' hoh' kih' Dio, wa' hnaah' dsa-kyaah' hī' wa' hii' tii' kyah'. ²³ Jmee' ta' koo' juu' he' ti'choo' dsa', juu' he' sa' jmāā' ta'. Ma'ñeh' ba' hne', koo' lla' hnii' ba' juu' ja'. ²⁴ Jaa' hī' jmee' ta' he' kih' Dsa-jøøh' jnān', sa' hnøø' hneey' kyaah' dsa'. Hnøø' llū' dsēy' kyaah' lā'jēē' ba'. Hnøø' liyh' mi'tēēy' dsa', hnøø' jøh' dsēy' kyaah' dsa'. ²⁵ Hi' hnøø' jmāāy' hñiiy' hwāā' wa'ra' ga'tē' jee' hlēēy' hī' chaah', ha' ga' che' ga'kwa' Dio jwē' dsa'jēēh' hī' he' kyaayh' mah' lā'kyuuy' ju'dsoo'. ²⁶ Lā'ja' ba' lāā' hī' tāāh' goo' hī' sa'llū', hī' jmee' lā' hyoh' dsēy'.

3

Ha' lā' tāāh' dsa' wa'ra' ga'tē' jee' llāā' jmi'

¹ Hnøø' lā'ñeh' he' la' ka-lāh', jā' he' wii' wa'ra' ga'tē' jee' llāā' jmi'. ² Ma'ja' dsa-taah' dsa' lā' hyoh' dsē' hñii', lā'heē' dsēy' kuu', jmāāy' hñiiy' kaah', lā'taayh', mi'kwayh' Dio, lā'chaayh' kih' cho'jmiy', sa' jiiy' nī' koo' juu' llū', lā'hlēēy' go'te'. ³ Nī' sa' lā'jøh' dsēy', nī' sa' lā'hnøøy' jēeyh' juu' kyaah' dsa', kooyh' juu' jwii', sa' lā'tāāy' hāāy' hñiiy', lā'hñaa' dsēy' ga'ngēē' jwēē', jmeey' na'høøyh' kih'

he- llu'. ⁴ Jmii' ja-, lä-tuu- dsëy' hnëey' dsa-kyaa'yh', ngaayh' kyaah' lä-jë- he- jmeey', jmäy' hñiyy' lluy', hnooyh- ga' he- tih- dsëy' lä-koh' ga' he- hnaayh- Dio. ⁵ Jmeey' lä-koo- hi- hnaah- Dio, pero kyaah' lä-jë- he- jmeey' ja-, lä-jnä' sa- kyey- ni- miih- be' kih' Dio. He-ja- ta- jmee- kō-jōh' kyaayh'.

⁶ Dsa- he' dsa-taayh' cha'neh- kih' dsa-më' hi- sa- cha- be' kih', mi-gaay- dsa-më' hi- tēē' jmee- he- hñih', lä-koo- jōh- he- hee' dsë' jmi-ngo' kiyh'. ⁷ Täayh' mi-tēēy' hñiyy', pero jih-koh' sa- lä-kēy' jmi' lä-ngēēy' ha- lä- la' ju'dsoo'. ⁸ Hi- ja-ba' lä-koo- ga-jmee' Jane kyaah' Jambre, hi- ga-ha' kih' Moisé, lä-ja- jmee- dsa-nñuh- he', hay- kih' ju'dsoo'. Ma-na-hee' go-te- hñu'dsë- kiyh', mo-so- laay' kwaat- kyaah' hi- ma-dsoo' dsë'. ⁹ Pero sa- dsa-näy' ta- cha'në' kyaah' juu' kiyh'. Jëeh', lä-jnä' kih' lä-jëē', he- laay' dsa- too-, lä-koh' ga-la' kih' dsa- hi- ga-ha' kih' Moisé.

Jee' ga-dsaa' juu' la- kwa' ga' Paa' nñuh' kih' Timotä

¹⁰ Pero ma-kyuuh- ba' hne- juu' he- ma-nñuh- kin-, ha- lä- jmeen-, ha- lä- la' hñu'dsë- kin-, he- ma-dsoo' dsën-, he- jōh- dsën-, he- hnaan- dsa-, hi- he- kwëeh- dsën-. ¹¹ Ma-nëh' ba' hne- ha- lä- ga-jmeeh- dsa- jnä', hi- ha- lä- ga-jëen' wii' jee' jwii- Antioquia, Iconio, Listra. Ga-jëen' wii' jwërte. Pero Dsa-jōh' jnän- ga-läa' jnä' kih' lä-jë- he- ja-. ¹² Hi- lä-jëē- hi- hnø' dsa-taah' lä-kaa- tuh-dsë' kyaah' Cristo Jesús, ma-ra- he- jëē' bih' wii'. ¹³ Pero dsa- hñaa- dsë' he', kyaah' hi- ta-juu', jmee- gyih' cha-ga'miih- he- hñih' koo- hä' koo- hä', mi-gaay- dsa- hi- mi-goo- dsa- kiyh'.

¹⁴ Pero gwa' ba' hne- ta- cha'në' kyaah' he- ma-mi-tēēh', ma-nëh' ba' hne- ha- lä- la' he- ma-heeh-. Jëeh', kyuuh- ba' hne- hii- na- hi- ga-mi-tēē- hne-. ¹⁵ Lä-jiih' ma' mäh' ma-kyuuh- ba' hne- juu' kih' Dio lä-koo- na-sii-. Juu' ja- ga-mi-tēē- hne- lä-jwë' jee' lääh', lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' kih' Cristo Jesús. ¹⁶ Dio ba' ga-kwa' hñu'dsë- llu' kih' hi- ga-sii' lä-jë- juu' ja- he- jmää' mi-tēē' jne' dsa-, he- mi-jnäa- he-

dsa-hlääh- jne', jmää' he- hlëēh' jne' dsa-, hi- he- mi-tēē' jnih' jmeey' he- llu' jmäh' ba'. ¹⁷ Lä-ja- ba' hwëē- llu' hi- hnaah- Dio, ja-ga' na- ma-na-lluy' go-te- jmeey' lä-jë- nëē' he- llu'.

4

¹ Chuun' kyaah' hne-. Ñe- ba' Dio hi- lä-ja- Jesucristo Dsa-jōh' jnän- hi- jäh' lla' ta' kih' hi- jiih- hi- kih' hi- na-juu', wa-ra- ga-lä-jnäy' jmeey' hih' kih' dsa-. ² He-ja- kwa' ba' hne- juu' ja-. Kwa' ba' hne- jä- ma-ke- sa- la' hor- kih'. Hlëēh' hi- dsa-hlääh-, jñuh' kiyh' kyaah' juu' ja-, kwëēy' nñuh-. Hi- hnø' jōh- hoh' kyaayh' jee' mi-tēēh' hñih'. ³ Lloo- koo- jmi' mo-so- lä-hnø' dsa- nuu' ju'dsoo' he- ma-mi-tēē- ' jne'. He-ja- hnaayh- jwëē' ta-jwōh' hi- kwa' juu' lä-koo- tih- dsë' dsa- nuu'. ⁴ Dsa- he' na-, be' ju'dsoo' mah' jmee' gyih' he' kih' juu' wa' he- cha- he-. ⁵ Pero hne- hää' hñaa', kwëēh' hoh' kih' lä-jë- he- wii' he- jä- në' kyah', kwa' ju'hmeē' la- kih' dsa- hi- sa- ma-nuu', mi-te- lä-jë- ta' he- ga-tēēh' jmeeh'.

⁶ Ma-ngoo' ya-jäh- he- naahn-, jëeh' ma-lloo' jmi' he- jngëeh' dsa- jnä'. ⁷ Ma-kwan' cha-miih- be' kyaah' ta- la-. Ma-lih- ba' jnä' kyaah' ta' he- hä' goon-. Lä- ma-dsoo' ja-ba' dsën- kih' Dio. ⁸ He-ja- ma-na-la- juu' hyohn- koo- coron ma-ja-, ja-ga' na- ya-hëen' lluy'. Dsa-jōh' jnän-, dsa- ta' lluy', kway' he- ga-tëen' hyohn-. Hi- ja- ma-la- jnä' hyohn-, ja-ba' lä-ja- hyoh- lä-jëē- hi- lle- dsë' he- jäh' Jesucristo.

Ga-jäh' Paa' ha- lä- jmee' Timotä

⁹ Jmee' bii' ya-jëē' jnä' चाह'. ¹⁰ Ma-bee' Dema jnä', mah' hnooh- gyih' he- cha- jmi-gyuu- la-. Ma-ngooy' jwii- Tesalónica. Crescente ma-ngoo- ta- hwa' Galacia, Tito ma-ngoo- ta- hwa' Dalmacia. ¹¹ Jaa- Luca ga' gya' kyaah' jnä'. Ja- jäh- Marco ta- la- wa-ra- ga-të' jee' ñeeh-. Hi- na- jmää' kin- kyaah' ta- la-. ¹² Ma-cheen- Tiquico ta- jwii- Éfeso. ¹³ Wa-ra- ga-të' jee' ñeeh-, ja- kah- kō-lla- hñih-lloo' kin- he- ga-kyen' kih' Carpo jee' jwii- Troa. Hi- dsooh- hoh' kah'

lä'jē⁺ mo'je⁻ na⁻gyee⁻ kin⁺, hi⁺ he⁻ jmee⁺
ga' bii' kin⁺ loo' jah' jee' siin⁻.

¹⁴ Leja' tē⁻ñe' he', ga'jmeē' cha⁻miih⁻
hliih' kin⁺. Dio mi⁻hmaah⁻ ha⁻ koh' te'
he⁻ ga'jmeey' kin⁺. ¹⁵ Hää' hñaa⁻h' kyaayh'.
Peer⁺ hnøøy' lla⁻dsēy' kih' juu' he⁻ kwa⁻
jne'.

¹⁶ To⁻nē⁻ lä⁺ ma' ga⁻lloon' nē'ta' jee' ma'
lään' hñiin⁺ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ga'jmeē' be' kin⁺,
lä'jēē⁺ ba' ga⁻bee' jnä'. Sa⁺ wa' jmeē'
Dio kwaat⁻ kih' he⁻ ja⁻. ¹⁷ Pero Dio
chēh' kyaah' jnä', ga⁻kway' be' kin⁺, lä'jiih'
ga⁻hñaa⁻ ga⁻kwan' juu' kiyh' mah' wa' nuu'
lä'jēē⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa' judiu. Hi⁺ lä'ja⁻
ga⁻kway' be' kin⁺ ga⁻lääy' jnä' he⁻ ma' kuh'
hyah⁻ jnä'. ¹⁸ Hi⁺ lä'ja⁻ lää' Dio jnä' kih'
lä'jē⁺ he⁻ hliih', tēy⁺ jnä' ya'jwii' kiyh'.
Lä'ja⁻ wa' la' juuh⁻ kiyh' ga⁻lä'jē⁺ joh' jmi'
cha⁻. Wa' la' lä'ja⁻.

¹⁹ Jmeē' Dio kih' Prisca hi⁺ kih' Aquila.
Hi⁺ jmeē' Dio kih' hi⁻ chaä⁻ cha'neh⁺ kih'
Onesíforo. ²⁰ Erasto ga⁻jä' jwii⁻ Corinto,
Trófimo ga⁻llaan⁺ jwii⁻ Mileto kih' he⁻
dsaayh'. ²¹ Ja⁻ jmeeh⁻ bii' ñeeh⁻ to⁻chah'
la⁻, na' sa⁺ ga' ma⁻ja⁻ jii⁻ gyuu'. Eubulo
jmeē⁺ Dio kyah', hi⁺ lä'ja⁻ jmeē⁺ Pudente,
kyaah' Lino, kyaah' Claudia, hi⁺ lä'jēē⁺ øøh'
jne' hi⁻ tääh' jee' la⁻ ka⁻läh'.

²² Wa' hää' Jesucristo Dsa⁻jøøh' jnän'
tuh⁻hoh', wa' mi⁻jää' Dio hne⁻. Wa' la'
lä'ja⁻.

Tito Juu' la- ga-sii' Paa' kih' Tito

¹ Jnã' Paa' jmeen' ta' kih' Dio, hi- laan' apóstol kyaá' Jesucristo he-ja- jmeen' juu' kih' hi- na-lleeh' kyaá' Dio, mah' lá-dsoo' dsëy' kiyh' hi- lá-jwë' ja- lá-ngëëy' ha- lá la' ju'dsoo' he- tøh' jne'. ² He-ja- kye' jne' o-jøh' dsë- he- chaa- jne' tää' lá-jë' joh' jmi' cha-, lá-koo- ga-bääh- Dio hñii' ja-ga' llay' jmi-gyuu'. Hi- sa- ta-juuy'. ³ Lá- ma- ga-lloo' jmi', ga-mi-jnääy- juu' kiyh' he- na-hñaan' kwan' lá-koo- mada- ga-jmee' Dio hi- láä- jne'. ⁴ Siin' kyah' Tito, hne- laah' lá-koh' gyuu- kyaan' ta-la' kih' he- ma-dsoo' hoh' kih' Dio ko-jøh' kyaah' jnä'. Ngün' kih' Dio hi- láä' Tää' jnän' hi- ngün' kih' Jesucristo Dsa-jøh' jnän', hi- ga-läa' jne', wa' kway' he- llu' kyah', wa' lá-nih' dsëy' hne-, hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

Ha- lä- hnøø' kih' hi- kye- nē' kih' øøh' jne'

⁵ Ga-llaan' hne- Creta (hwa' he- hä' jee' jmi-ñeeh-) mah' mi'hñaah' ta' he- ga' hnøø' le'. Hi- lá-kaa- jwi- jee' gooh', ja- hñaah' dsa-gyuu' kyaá' lá-koo- lá-koo- gwah', lá-koh' mada- ga-jmeen' kyah'. ⁶ Hnää' jaa- hi- sa- na-bääh- ni' miih- dsoo', jaa- dsa-ñuuh- hi- kyaah' jaa- ba' dsa-më', hi- hnøø' ma-dsoo' dsë' chih- kyaay', hi- jaa- hi- sa- hii' juu' kih' chih- kyaá' he- jmeey' wa' he- cha- he- hi- ni' sa- chaayh-. ⁷ Jmee' bii' kih' dsa-gyuu' he- sa- na-bääy' go-te- lá-llu' he- hä' gooy- ta' kih' Dio. Hnää' jaa- hi- sa- jmää- hñii' jøøh', jaa- hi- sa- lá-llee' chah', jaa- hi- sa- hih-, jaa- hi- sa- hnee-, jaa- hi- sa- hee' dsë' kuu'. ⁸ Hnää' jaa- hi- kwa- jee' jä' dsa- hi- go-nää', jaa- hi- hnooh- ma-la' he- llu' ba', jaa- hi- ngë- koo- nēē', jaa- hi- jmee' he- llu' jmah', jaa- hi- na-jngëē', jaa- hi- lih- hää' hñii'. ⁹ Hnää' jaa- hi- chooh- koo- hweh- ju'dsoo' he- ma-mi-tëē' jne', mah' lá-ja- hlëëy' jñah' dsa- kyaah' ja-ba' juu' la-. Hi- lá-ja- ba' liyh' lla-dsëëy' kih' hi- hlëëh- wi' kih' ju'dsoo'.

Ta-jwøh' hi- kwa- juu' ta-juu'

¹⁰ Peer' chaa- jwëë' hi- chaah-, hlëëy' juu' he- sa- jmää' ta', mi-gaay' dsa-. Hi- jee' kih' lá-jëë' hi- he', jwëë' hi- jäh', jmee' bii' jmi-ngo' kih' dsa-ñuuh-. ¹¹ Jmee' bii' jne' jwë' kiyh' mah' mo-so- hlëëh' gyih' juu' he- sa- jmää' ta'. Kyaah' juu' kiyh' ga-näay' lá-joh' hne' chih' heey' dsë' lá-jah' hi- tääh' cha'neh-, mi-tëëy' dsa- he- sa- lle- kih', lá-jwë' jee' liyh' kuu'.

¹² He' ba' dsa- hi- ngëë- juu' kih' dsa-gooy' jäyh' lá-la-: "Jne' hi- tøøhn' hwa' Creta la-, peer' ta-juu' jne'. Ma-ra' jah' hlëëh' láä' jne', jwëh' jne', jlaa' jne'", ga-jäyh'. ¹³ Ma-ra- ju'dsoo' na- lá-ja- láä' dsa- he'. He-ja- jwëëhn- hne-, hweh- juuh' kiyh' mah' dsa-taayh- na-jngëëy' kyaah' ju'dsoo' ba'. ¹⁴ Ta- wa' jmeey' he' juu' ma-gyuh- kih' dsa- judiu, ni' sa- wa' jmeey' he' nuuh- he- kwa- dsa- hi- ma-be' ju'dsoo'.

¹⁵ Lá-jë- ba' he- cha-, llu' ba' la' kih' hi- llu'. Pero kih' hi- na-hee- dsë' kyaah' hi- sa- ma-dsoo' dsë' kih' Dio, ni' koo- sa- llu' kiyh'. Ma-na-hee- go-te- lley', hi- lá-kye- hu'dsë- kiyh' na-hee-. ¹⁶ Jäyh' kyuyy' Dio, pero kyaah' he- jmeey' ja-, sa- dsoo' juu' kiyh'. Peer' sa- lá-jëë' jne' lá-koo- jmee' dsa- he', peer' chaayh-, mo-so- jmääy' jmeey' ni' koo- ta' llu'.

2

Ha- lä- hnøø' jmee' dsa- lá-jiih' jäh' Jesús

¹ Pero hne-, hlëëh' ba' hne- lá-koh' la' ju'dsoo' he- ma-mi-tëē' jne'. ² Lá-jëë' dsa-gyuu' hnøø' ngëy' koo- nēē' ba', hnää' jaa- hi- hä' ta' kih', jaa- hi- hää' hñii', jaa- hi- ma-kyuu- he- ma-dsoo' dsë- jne', jaa- hi- hnää' dsa-, jaa- hi- kwëëh- dsë' ma- cha- he- wi'. ³ Ja-ba' lá-ja- lá-jëë' dsa- ma-hyaa', hnøø' cha- nuuh' kiyh'. Sa- wa' kooyh- juu' jwi-, sa- wa' hiih' jmi' mi-jëh' ma-ää-, hi- hnøø' mi-tëëy' dsa- he- llu' jmah' ba'. ⁴ Hnøø' mi-tëëy' dsa-më' kwaa- ha- lá- jmeey' mah' lá-hnäay' dsa-ñuuh- kyaay' hi- lá-ja- lá-hnäay' gyuu- kyaay'. ⁵ Hnøø' hääy' hñiiy', hnøø' ngëy' koo- nēē' ba', hnøø' høøy' cha'neh- kiyh', hnøø- llu' dsëy', hnøø' hwaay' kyaah' dsa-ñuuh-

kyaay', mah' ni' jaa' sa' wa' mi-kwah' juu' kih' Dio.

⁶ Ja' ba' la' ja' hnøø' hlëëh' dsa-ñuuh' kwaay' mah' hääy' hñiiy'. ⁷ Hne' to-në', jmee' he' llu' jmah' ba' mah' la'tëë' dsa- jmee' la' koo' jmeeh'. Ja' jmeeh' hne' ka-läh' ja' ba' la' koo' mi'tëëh' dsa-, ta' wa' ta' juuh' kih' dsa'. ⁸ Hlëëh' dsa- juu' na-jngii' he' sa' toh' wii' mah' la' jëë' hi' na-høøh' ja' o-hih' kih', la' ja' mo'so' cha' he' kih' hlëëyh' wii' kyah' hnäh'.

⁹ Chiih' hi' jmee' ta' kih' dsa', wa' jmeey' la' tih' dsë' juuy' ba', sa' wa' jiiyh' juu' kyaayh'. ¹⁰ Chiyyh' sa' llu' hëëy' dsa-juu' ta'. Wa' mi-jnäay' he' laay' jaa' hi' mi-te' kih' la' jë' ba'. La' ja' jëë' dsa-, jnaah' llu' juu' kih' Dio hi' lää' jne'.

¹¹ Jëëh', na' ma-lä-jnä' kih' la' jëë' dsa- ha' la' koo' llu' dsë' Dio kyaayh' mah' la' ja' lääy'. ¹² Ju'hmeë' he' mi-tëë' jne', sa' kwa' jwë' jmeen' he' hñiih', ni' he' jmeen' he' hëë' dsë' jmi-ngo' jnän'. La' ja' mi-tëë' jne' ngën' koo' nëë' ba', jmeen' he' llu' jmah', hi' he' hnääh' Dio ta'ko-jiih' tøøh' jne' jmi-gyuu' la'. ¹³ Hi' ga'nøø' ba' jne' jøøn' la' jiih' la' jnäy' Jesucristo hi' laa' Dio Jøøh' jnän' hi' lää' jne'. Peer' jnaah' le' jmi' ja', he' ja' jmee' chaa' jne' llu' ta'ko-jiih' tøøhn' jøøn' he' la'te' juu' ja'. ¹⁴ Hi' he' na' ga-ngëë' hñii' ta' la' jnä' jne' mah' lääy' jne' kih' la' jë' he' hñiih' hi' la' ja' jmäay' jne' na-jngëë' go-te', mah' lee' jne' koo' nää' dsa' kyaay' hi' hëë' dsë' jmee' he' llu' jmah' ba'.

¹⁵ Mi-tëë' dsa- juu' la', hlëëh' dsa-, juuh' kiyh' la' koo' mada' nuuh', mah' ni' jaa' sa' wa' mi-kwah' hne'.

3

¹ Mi-dsooh' dsëy', wa' jmeey' he' hi' wa' nuuyh' mada' he' jmee' la' jëë' dsa-ta', hi' wa' la' dsëy' jmeey' he' llu' jmah' ba'. ² Sa' wa' hlëëyh' wii' kih' dsa-, sa' wa' llay' hñii'. Wa' llu' dsëy' kyaah' dsa-, wa' jmäay' hñiiy' hwaa' kyaah' la' jëë' ba'.

³ Jëëh', la' kye' jne' ma' taa' jne' jää', ma' chaah' jne', sa' nuuh' jne', ma' na-hëë' jne' kih' Dio, ma' laa' jne' kyaay' la' jë' he' ma' hëë' dsë' jne', ma' tih'

dsë' jne' na' ku' na-ngii' he' hñiih', ma' hñaa' dsë' jne', ma' wii' dsë' jne', ma' na-høøh' dsa- jnän' hi' ma' na-hääh' jne' dsa-. ⁴ La' koo' ma' tøøh' jne' la' ja-, Dio jnän', hi' lää' jne', ga' mi-jnäay' ha' la' llu' dsëy' kyaah' jne', hi' ha' la' koo' hnäay' jne'. ⁵ He' ja' ga' lääy' jne' pero ja' ta' la' kih' he' ma' jmee' jne' he' llu'. Ga' lääy' jne' kih' he' ga' lä' nñii' dsëy' jne' ba', hi' ga' jmeey' ga' lä' chaa' jne'. He' ja' la' la' koo' he' ga' gyëyh' jne'. Ga' laa' jne' hmëë' ta' la' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. ⁶ Ja' kyaah' hih' ga' chee' Dio Jmi-lle' kiyh' në' jnän' ta' la' kih' Jesucristo hi' lää' jne'. ⁷ Kih' he' llu' dsëy' ga' jmäay' jne' llu', la' ja' hñah' jne' heen' he' tøøh' jne' jøøn' jee' mo'so' juu' jne' jih' koh'.

⁸ Juu' he' ma-jwahn' la-, la' ju'dsoo'. Hnoon' jmeeh' bi' kwah' juu' la-. Hlëëh' hi' ma-lä-dsoo' dsë' kih' Dio mah' wa' ngëëy' hñiiy' jmeey' he' llu' jmah' ba'. He' la' ba' llu' hi' jmäa' kih' la' jëë'. ⁹ Ta' kwaay' hñaa' kyaah' juu' he' sa' jmäa' ta' hi' ni' kyaah' juu' ha' la' ma' laa' ma-hyaa' ta-gyuu' jnän'. Ta' taah' hñaa' jee' tääh' dsa- hi' ti'choo' juu' hi' hi' te' jëë' kwaat' kih' ley kih' Moisé. Jëëh' juu' ja' sa' jmäa' ni' miih', ni' sa' kye' ya' jøø'.

¹⁰ Cher' mah' jee' kyah' hnäh', chaa' jaa' hi' hnøø' jmee' to' nää', hlëëyh' koo' hä' to' hä'. Hi' cher' mah' sa' ga' jmeey' he' juu' kyah', lleey' go-te' ba'. ¹¹ Ma' ñeh' ba' hne-, hi' jmee' la' ja-, he' ma-kayh' jwë' ba' ja-. Ja' ba' dso' kye' he' jmeey' ja-, bääyh' dsoo'.

Ga'hii' Paa' juu' kih' Tito

¹² Wa' ra- ga'të' jee' cheen' Artema o Tíquico ta' kyah', ja' go'jëëh' jnä' chah' ta' jwii' Nicópoli. Jee' ja' jmeen' hñii' dsë' dsa-ngëen' jii' gyuu'. ¹³ Wa' ra- ga' lloo' Zena hi' cheh' në', kyaah' Apolo ta' na', ja' jmeeh' be' kiyh' la' jiih' jee' le'. Ja' kwëëyh' la' jë' he' jmee' bi' cha' jwë' jee' dsa-näay'. ¹⁴ Wa' la' tëë' la' jëë' øøh' jne' jmeey' ta' llu' jmah' ba' mah' la' cha' he' kyaah' jmeey' be' la' ma' chaa' hi' la' kyaay'. Mah' sa' dsa-taayh' la' koo' hi' sa' ma' jmee' ta'.

15 Lẵjĕĕ̃ hĭ̃ tǎǎh' kyaah' jnǎ' jee' lã
jmeeỹ̃ Dio kyah'. Hĩ̃ jmee' Dio kih' lẵjĕĕ̃
hĭ̃ hnǎǎ' jne', lẵllu' hẽ mãdsoo' dsëy'
kõjǝh' kyaah' jne'. Wa' mĩjǎǎ' Dio lẵjĕĕ̃
hnǎh'. Wa' la' lẵjã̃.

Filemón Juu' la- ga-sii' Paa' kih' Filemón

¹ Jnä' Paa' hääñ' neh-ñe' kwaat~ kih' Jesucristo. Siin~ juu' la- ko-jøh' kyaah' øøh' jne' Timotä. Siin~ kyah' Filemón, hnaan~ hne- kih' he- jmee- jne' koo- ba' ta'. ² Ja- ba' lä- ja- siin~ kih' dsa-më' øøh' jne' Apia kyaah' Arquipo ka-läh', he' ba' hi- jmee- ta' he- jmee- jne'. Hi- lä- ja- kih' lä- jëë- øøh' jne' hi- dsa-ñee- cha'neh- kyah'. ³ Ngün' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngün' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kih' lä- jëë- hnäh' hi' wa' jmeey' hii' ti' kyah'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

⁴ Lä- jë- jiih~ wa'ra- ga-ngün' kin~ kih' Dio kyaan~, dsooh~ ba' dsen~ hne-. Kwan~ ti'hmaah' kiyh' ta-la- kyah', ⁵ kih' he- ga-nuun~ kyah' ha- lä- hnaah~ Jesús Dsa-jøøh' jnän' hi- ga-nuun~ ha- lä- ma-dsoo' hoh' kiyh', hi- he- hnaah~ lä- jëë- hi- laa' kyaa' Dio. ⁶ Hi- ngün' kih' Dio mah' jwih' jñah' ha- lä- la' he- ma-dsoo' hoh' hi- ngün' kiyh' mah' lä- ngëeh' ha- lä- ma-mi-jää' Dio jne' ta-la- kih' Cristo Jesús. ⁷ Peer~ chaa- jnääh' llu' he- ma-nuu' jnääh' ha- lä- hnaah~ dsa-, he- ja- ma-nøh' dsë- jnääh'. Jëeh' ta-la- kyah' hne- øøhn', ma-tëë' be' lä- jëë- hi- laa' kyaa' Dio.

Paa' ga-chee' Onésimo ka-läh' kih' Filemón

⁸ Ta-la- kih' Cristo cha- jwë' kin~ jmeen~ hih~ kyah' mah' jmeeh' lä- lle' kih'. ⁹ Pero llu' ga- laan~ hlëëhn~ hne- kyaah' juu' llu' ba', kih' he- hnaan~ hne-. Jnä' Paa', ma-gyuh~ ba' jnä' hi- lä- ma-hää' ba' jnä' neh-ñe' kwaat~ kih' Jesucristo, he- ja- chuun~ kyaah' hne-. ¹⁰ Ta- jmee- hñaah~ hoh', ja- kwah~ be' kih' Onésimo, jëeh' laay' lä- koh' jaa- gyuu~ kyaan~ kih' he- ga-heeyh~ juu' kih' Dio jee' hääñ' neh-ñe' la-.

¹¹ Jää' sa- ga- ma-heeyh~ kih' Dio sa- ga-jmääy' ma' jmeey' ta' kyah', pero na-

jmääy' kin~ hi- jmääy' kyah' ka-läh'. ¹² Na' cheeh' jnih' ka-läh' kyah'. Heeyh~ lä- koh' he- heeh' jnä' ba'. ¹³ Hnoon' jäy' kyaah' jnä' ta-ko-jiih' hääñ' neh-ñe' kwaat~ kih' ju'hmëë' mah' jmeey' be' kin~ llah' hne-. ¹⁴ Pero sa- hnoon' jmeen~ bi' cher'mah' sa- lla- hoh', mah' sa- wa' la' lä- koo- he- wi' he- ngün' kyah'. Wa' la' lä- koo- hnooh~ hñaah'. ¹⁵ Go- laan~, ga-lä- øøy' kyah' ko-hwëë', mah' lä- ja- heeh' hnih' ka-läh', he- jäy' kyaah' hne- go-te-. ¹⁶ Na', mo-so- laay' wa' hi- cha- hi-, hi- jmee- ta' kih' dsa-. Na' ga- laay' ma-ra- øøh' jne' hi- hnaan~ cha-miih-. Ha- ga- sa- lä- hnaah~ hnih', lä- llu' he- ma-laay' dsa-kyaa' jne' hi- ma-laay' kyaa' Dio ka-läh'.

¹⁷ Lä- ja-, cher'mah' laa' jnä' ome- kyaah', heeh~ Onésimo lä- koh' he- ma-heeh' jnä' ba'. ¹⁸ Cher'mah' cha- he- ma-jmeey' kyah' o cher'mah' ääy- miih~ kyah', jmee- kwaat~ lä- koo- jnä' ba' ään~ kyah'. ¹⁹ Jnä' Paa' siin~ kyah' kyaah' goon~, jnä' jwahn~ mi'hmaahn~ kyah', kih' he- sa- hnoon' jwëëhn~ hne- he- ääh~ kin~ lä- llu' he- ga-laah'. ²⁰ Lä- ja- øøhn', jmee' jëë- dsen~, jmee' nøh' dsen~, lä- hnøø' Dsa-jøøh' jnän'.

²¹ Jmeen~ dsoo', nuuh' ba' hne- he- ma-siin~ la-. Man~ jmeeh' ga' hne- cha-ga'miih~ lä- koh' ga' he- ma-jwahn~ la-. ²² Hi- ja- ba' lä- ja-, mi'llu' ha- jee' jän-. Cha- ba' o-jøh~ dsë- kin~, nuu- ba' Dio lä- jë- he- ngiih' hnäh', kwa' bih' jwë' nün~ na-jëen~ hnäh'.

²³ Epafra jmee~ Dio kyah'. Hi- la- na-, hää' neh-ñe' kyaah' jnä' jee' la- kwaat~ kih' Cristo Jesús. ²⁴ Hi- lä- ja- jmee~ Dio kyah' Marco, Aristarco, Dema, kyaah' Luca. Lä- jëë- hi- he' jmee- ta' kih' Dio ko-jøh' kyaah' jnä'.

²⁵ Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' wa' mi-jøøy' jmi-llë' kyah' hnäh'. Wa' la' lä- ja-.

Hebreos

He⁻ la⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ lloo¹ kih¹ dsa⁻ hebreo

Jøøh' ga' Joo' Dio lã⁻ koh' ga' lã⁻ jëë⁻ ángel

¹ Joh' jiih⁻ sa⁻ ga⁻ hlëeh⁻ Dio kyaah⁻ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnã⁻ llo⁻ joo¹. Ga⁻ cheey⁻ hi⁻ ga⁻ ngëë⁻ juu¹ kiyh¹, kih¹ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnã⁻. Ko⁻ llaa⁻ hi⁻ ga⁻ ngëë⁻ juu¹ he⁻ ga⁻ hyoh⁻ juu¹ kiyh¹ jee⁻ ma⁻ këy⁻ hi⁻ jñah⁻ ko⁻ llaa⁻ ga⁻ hëë⁻ mi⁻ nê⁻ he⁻ ga⁻ mi⁻ jnãã⁻ Dio kiyh¹. Ja⁻ koo⁻ nêë⁻ ga⁻ jmeë⁻ Dio ha⁻ lã⁻ jee⁻ ga⁻ hlëëyh⁻ kyaah⁻ hi⁻ ma⁻ ngëë⁻ juu¹ kiyh¹. ² Pero jee⁻ ma⁻ dsaa⁻ jmi⁻ la⁻, ga⁻ hlëeh⁻ Dio jne⁻ ta⁻ la⁻ kyaah⁻ Jooy⁻ ba⁻, hi⁻ ga⁻ tooyh⁻ goo⁻ ga⁻ lã⁻ jë⁻ he⁻ cha⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ hi⁻ kyaayh⁻ ga⁻ jmeey⁻ gyuh⁻ hwa⁻ ka⁻ lãh⁻. ³ Hi⁻ he⁻ mi⁻ jnãã⁻ na⁻ hñaa⁻ lã⁻ jëë⁻ ha⁻ lã⁻ koo⁻ jøøh⁻ lãa⁻ Dio, kih¹ he⁻ laay⁻ koo⁻ heeh⁻ kyaah⁻ Dio. Hi⁻ kyaah⁻ juu¹ kiyh¹ he⁻ bee⁻, høøy⁻ ga⁻ lã⁻ jë⁻ go⁻ te⁻ he⁻ cha⁻. Hi⁻ ma⁻ ngëë⁻ ma⁻ chey⁻ dso⁻ kye⁻ jnã⁻, ja⁻ ga⁻ gyay⁻ jwoo⁻ ra⁻ lluu⁻ kih¹ Dio Jøøh⁻ hi⁻ gya⁻ gyuh⁻.

⁴ Jaa⁻ hi⁻ he⁻ ba⁻ ya⁻ hëë⁻ jøøh⁻ ga⁻ lã⁻ koh⁻ ga⁻ lã⁻ jëë⁻ ángele. Jëeh⁻, ga⁻ hyoyh⁻ koo⁻ jmi⁻ he⁻ kyeë⁻ ga⁻ lã⁻ koh⁻ ga⁻ he⁻ ga⁻ hyoh⁻ ángele. ⁵ Jëeh⁻ ni⁻ jaa⁻ ángel jih⁻ koh⁻ sa⁻ ga⁻ jãh⁻ Dio siyh⁻:

Hne⁻ laah⁻ gyuh⁻ kyaan⁻.

Na⁻ ma⁻ laan⁻ Tãã⁻ kyaah⁻.

Ja⁻ ba⁻ lã⁻ ja⁻, sa⁻ ga⁻ siyh⁻ ni⁻ jaa⁻ ángel lã⁻ la⁻:

Jnã⁻ leen⁻ Tãã⁻ kyaah⁻.

Hne⁻ leeh⁻ gyuh⁻ kyaan⁻.

⁶ Koo⁻ ka⁻ lãh⁻, lã⁻ ma⁻ ga⁻ cheey⁻ jmi⁻ gyuh⁻ la⁻, Jooy⁻ hi⁻ lãa⁻ to⁻ nê⁻, ga⁻ jãyh⁻:

Lã⁻ jëë⁻ hnãh⁻ ángele kyaa⁻ Dio, jmeë⁻ hnãh⁻ juuh⁻ kiyh¹.

⁷ Pero lã⁻ la⁻ ba⁻ ga⁻ hlëëyh⁻ kih¹ lã⁻ jëë⁻ ángele:

Dio cheë⁻ ángele kyaa⁻, lãa⁻ lã⁻ koo⁻ lle⁻.

Ángele hi⁻ jmeë⁻ ta⁻ he⁻ kiyh¹, lãa⁻ lã⁻ koo⁻ je⁻ he⁻ hëë⁻.

⁸ Pero lã⁻ la⁻ ba⁻ ga⁻ siyh⁻ Jooy⁻:

Hne⁻ Dio, jmeeh⁻ hih⁻ ga⁻ lã⁻ jë⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻.

Kyaah⁻ ju⁻ dsoo⁻ jmah⁻ ba⁻ jmeeh⁻ hih⁻.

⁹ He⁻ llu⁻ jmah⁻ ba⁻ hnooh⁻, hne⁻ sa⁻ hnooh⁻ go⁻ te⁻ he⁻ hliih⁻.

He⁻ ja⁻ hñii⁻ Dio, hi⁻ lãa⁻ Dio kyaah⁻, hi⁻ he⁻ ga⁻ hñaa⁻ hne⁻.

Lã⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey⁻ jëë⁻ hoh⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ lã⁻ koh⁻ ga⁻ lã⁻ jëë⁻ dsa⁻ kyaah⁻.

¹⁰ Hi⁻ ga⁻ jãyh⁻ ka⁻ lãh⁻ lã⁻ la⁻:

Hne⁻ Dsa⁻ jøøh⁻, lã⁻ ma⁻ to⁻ nê⁻ ga⁻ llah⁻ jmi⁻ gyuh⁻ la⁻,

Hñaa⁻ ba⁻ hne⁻ ga⁻ jmeeh⁻ gyuh⁻ jmi⁻ gyuh⁻.

¹¹ Lã⁻ jë⁻ he⁻ ja⁻ lã⁻ ba⁻, pero hne⁻ lã⁻ ma⁻ chaah⁻ na⁻ ba⁻.

Dsa⁻ gyuh⁻ ba⁻ gyuh⁻ hwa⁻, lã⁻ koo⁻ dsa⁻ gyuh⁻ sa⁻ hmih⁻.

¹² Lã⁻ koo⁻ bãã⁻ dsa⁻ sa⁻ hmih⁻, lã⁻ ja⁻ bããh⁻ ga⁻ lã⁻ jë⁻ he⁻ ja⁻, hi⁻ dsa⁻ lã⁻ si⁻ ka⁻ lãh⁻.

Pero hne⁻, lã⁻ ma⁻ laah⁻ na⁻ ba⁻, jih⁻ koh⁻ sa⁻ gyuh⁻.

¹³ Juu⁻ lã⁻ la⁻, jih⁻ koh⁻ sa⁻ ga⁻ jãh⁻ Dio siih⁻ jaa⁻ ángel. Jooy⁻ bih⁻ ga⁻ hlëëyh⁻ lã⁻ la⁻, lã⁻ ma⁻ ga⁻ jãyh⁻:

Na⁻ hne⁻ jwoo⁻ ra⁻ lluu⁻ kin⁻ la⁻,

lã⁻ jiih⁻ lloo⁻ jmi⁻ llaan⁻ huu⁻ tiih⁻ lã⁻ jëë⁻ hi⁻ na⁻ høøh⁻ kyah⁻.

¹⁴ Ja⁻ jee⁻ lã⁻ jëë⁻ ángele, koo⁻ ga⁻ nãã⁻ mada⁻ ba⁻, laay⁻ jmi⁻ lle⁻ hi⁻ ga⁻ cheë⁻ Dio mah⁻ jmeey⁻ ta⁻ he⁻ kih¹ lã⁻ jëë⁻ hi⁻ lãa⁻ kwaat⁻ lãã⁻?

2

Ta⁻ wa⁻ gaa⁻ dsë⁻ jne⁻ juu⁻ he⁻ lãã⁻ jne⁻

¹ He⁻ ja⁻ jmeë⁻ bi⁻ jmeen⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ he⁻ kih¹ juu⁻ he⁻ ma⁻ nũn⁻ mah⁻ sa⁻ wa⁻ lã⁻ øø⁻ jne⁻ kih¹ jwë⁻ llu⁻ he⁻ ma⁻ tøøhn⁻.

² Jëeh⁻, ley⁻ he⁻ ga⁻ ngëë⁻ ángele kih¹ Moisé, ma⁻ la⁻ koo⁻ hmooh⁻ hwëh⁻. He⁻ ja⁻ lã⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁻ dsa⁻ hlããh⁻ kih¹ hmooh⁻ ja⁻, hi⁻ lã⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁻ chaah⁻, ga⁻ jëëy⁻ wi⁻ lã⁻ koo⁻ lle⁻ kiyh¹. ³ Ha⁻ lã⁻ ja⁻ tëëh⁻ jne⁻, cher⁻ mah⁻ sa⁻ ga⁻ jmeë⁻ jne⁻ he⁻ kih¹ juu⁻ he⁻ lãã⁻ jne⁻ he⁻ kyeë⁻ ga⁻ lã⁻ koo⁻ ley⁻ ja⁻? He⁻ ba⁻ hñii⁻

Dsa⁻ jøøh⁻ jnã⁻ ga⁻ kwa⁻ juu⁻ la⁻ to⁻ nê⁻ ha⁻ lã⁻ jee⁻ lãã⁻ jne⁻. Ma⁻ ngëë⁻ he⁻ ja⁻, lã⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁻ nuu⁻ kiyh¹, ma⁻ jmeey⁻ dsoo⁻ kih¹

juu' la- jee' jnän'. ⁴ Hi- ga-jmee' Dio dsoo' juu' kih' dsa- he' jee' ga-näay' kway- juu', jëeh' Dio hi- kyaayh' ga-jmee' cha-miih- he- juh-gaa-, hi- ga-jmeey' na-ku' na-ngii' he- jmee- jëë- dsah- dsa-. Hi- ga-kwëeyh' jmeey' na-ku' na-ngii' ta' kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii', lä-koo- hyoh- dsëy'.

Jesucristo ga-laä' kwee- kyaah' jne'

⁵ Sa- ga-kwa' Dio jwë' kih' ángele jmee' hih- kih' jmi-gyuu- he- na' ga- jä-, he- ma-løø' jne' hlëehn' miih- kih'. ⁶ Cha- jee' na-sii- kih' hi- ga-hlëeh' lä-la-:

¿Hee- laä' dsa- jmi-gyuu- mah' lä- ma-dsooh- ba' hoh' kiyh'?

¿Hee- laä' dsa- hi- laä' jmi-ngo' mah' lä- ma-jmääh- ba' hnih' he'?

⁷ Miih- jmi- ba' ga-jmääh' hnih' mäh' ga' miih- lä-koh' ga-jee' lä-jëë- ángele. Ja-ga' ga-laayh' høøy' hi- ga-jmääh' hnih' jøøh' mah' lä-ja- lä-gah- dsih'.

Hi- ga-tøøh' gooy- ga-lä-jë- ba' he- cha-.

⁸ Ga-lä-jë- he- cha- ga-llah' ta' hwa' huu- tiy' mah' jmeey' hih- kih', lä-ja- na-sii- juu' kih' Dio.

Kyaah' he- ga-tooh- Dio gooy- ga-lä-jë- he- cha-, he-ja- ni- miih- sa- ga-jä- he- sa- le' jmeey' hih- kih'. Pero na' ga-juh- sa- ga' ma-jnä- he- jmeey' hih-. ⁹ Pero ñe' ba' jne' kih' hi- ga-jä- mäh' ga' miih- lä-koh' ga' jee' lä-jëë- ángele. Ga-llaa' Dio høøy', hi- ga-jmääh' jøøh' mah' lä-gah- dsih' lä-llu' he- ga-juuy'. Hi- kih' he- llu' dsë' Dio, he-ja- ba' ja-, ga-ngëey' Jesús he- ga-juuy' he- llu' kih' ga-lä-jëë- ba'.

¹⁰ Ga-lä-jë- ba' he- cha- na-la- kih' Dio hi- la' kiyh' ka-läh'. Hi- ga-lä-hnøøy' tëey- jwëë' jooy' ya-jwii' kiyh'. He-ja- sooh- ba' kih' Dio, he- ga-mi-lluuy' go-te- Jesús hi- lää- jne', ta-la- kih' he- ga-jëey' wii'. ¹¹ Jne' hi- na-jngëë', hi- lä-ja- Jesús hi- jmää- jne' na-jngëë', lä-jëë- jne' laa' kyaa' Täa'. Kih' he-ja-, sa- la' o-hih- kih' Jesús tëeyh- jne' øøyh-. ¹² He-ja- ga-jäh' Jesús siyh- Dio: Hlëehn' kyah' cha-në- lä-jëë- øøhn'.

Jee' dsa- ñee- lä-jëë- øøhn', jee' ja- hän- kyah'.

¹³ Hi- ja-ba' lä-ja- ga-jäyh': Kye' ba' jnä' o-jøh- dsë- kiyh'.

Hi- koo- ka-läh' ga-jäyh':

Hii- jnä' la- kyaah' jooy' hi- ga-kwëeyh- jnä'.

¹⁴ Kih' he- kye- jmi-ngo' lä-jëë- jooy' he', lä-ja- ka-läh' hñiiy' ma' kyey- jmi-ngo' hi- ga-juuy'. He- lä-ja-, ga-liyh' ga-lla-dsëey- kih' hi-sa-llu' hi- jngiih- kih' dsa-. ¹⁵ Mah' lä-ja- lääy' hi- tääh' goh- juu' lä-jiih' jmi- chaa-. ¹⁶ Dsoo' ba' sa' jay' mah' kway' be' kih' ángele. Jay' mah' kway' be' kih' lä-jëë- hi- laä' sa-ju- kih' Abraham ba'. ¹⁷ Kih' he-ja- ba' ja-, he- ga-la' bii' kiyh' ga-lëey' jmi-ngo', ja-ba' lä-koo- laä' jne'. Lä-ja- ga-laay' jaa- jmi-dsa- jøøh' hi- jøh- dsë', hi- mi-te' kih' Dio mah' lä-ja- chey' dso'kye- kih' lä-jëë- dsa-. ¹⁸ Kih' he- ga-jëey' wii' lä-koo- ma' ga-ka' dsa- dsëy', he-ja- ba' ja- kyuyh- kway' be' kih' hi- gwa' huu-dsë- hliih' kih'.

3

Jesús ba' laä' jøøh' lä-koh' ga' Moisé

¹ Lä-jëë- hnäh' øøhn' hi- na-jngëë', lä-jëë- hi- na-jnäa' gyuu' ya-jwii' kih' Dio, jmee' da' hnäh' miih- huu-dsë- ha- lä-koo- laä' Cristo Jesús. Hi- he' to-në- ga-kwa' juu' he- ma-heeh' jne' la- hi- laay' jmi-dsa- jøøh' jnän' ka-läh'. ² Hi- he' ga-mi-teh' kih' hi- ga-hñaa'y', ja-ba' lä-koo- ga-mi-te' Moisé lä- ma' kyey- në- kih' dsa- hi- laä' kyaa' Dio. ³ Pero lle' jmeen' juuh- kih' Jesús lä-koh' ga' kih' Moisé, ja-ba' lä-koo- la' kih' jaa- hi- jmee- koo- hne'. Kyeë' ga' hi- ga-jmee' hne' lä-koh' ga' hñii' hne'. ⁴ Jëeh' ga-lä-jë- hne', chaa- ba' hi- ga-jmee'. Pero Dio ba' hi- ga-jmee' ga-lä-jë- go-te- he- cha-. ⁵ Lä-ja- Moisé, koo- ga-jmeey' ta-he' kih' Dio ba'. Dsoo' ba', ga-mi-teyh' lä- ma' kyey- në- kih' dsa- kyaa' Dio. Ga-jäyh' ha- lä- la' juu' he- lä-cha- këë-, ma-ngëë' ma-juuy'. ⁶ Pero Cristo ba' laä' jøøh' lä-koh' ga' Moisé, kih' he- laay' Joø' Dio hi- kye- në- kih' dsa- kyaay'. Hi- laä' jne' dsa- kyaa' Dio, cher' mah' tøøh' jne' koo- hweh- kyaah' o-jøh- dsë- jøøh' kih' Dio lä-jiih' laä' jmi-gyuu-.

Ha- lä- tee- dsa- dsë' kyaah' Dio

7 Wa' nuu' jne' lä'koo- jah' Jmi-lle' Na-jngii' kih' Dio:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh',

8 ta' jmee- hnäh' hweh- tuh-hoh' hnäh',
lä'koo- ga'jmees' dsa- hi- sa' ga'hii' ma'
nuu' lä- ma' ga'kay' dsen' jee' oo'
hwa' kii'.

9 Jee' ja- dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh'
ga'kooy' kyaah' jnä', ma' jee- he'
ga' na- ma'jmeen' kyaayh'.

Ma'ke' ga'jee' lä'jē- he- juh-gaa- he'
ga'jmeen' kiyh' to'loo' ji-ñe'.

10 Kih' he-ja-, ga-lä-lleen' kyaah' dsa- he',
mah' ga'jwii' jnih':

“Hu' dsē- kyah' hnäh' hä' tää' ta' jee' jyoh'.
Sa' hnooh- hnäh' lä'kyuuh- hnäh' hee- ja-
he- llu'.”

11 He-ja- ga-tään' hñiin' ma' ga-ya-jēē'
dsen' kyaah' dsa- he':

“Sa' heh' dsa- he' jee' teeh' dsen'”, ga-jäh'
Dio.

12 Leeh' hnäh' øøhn', ni' jaa- hnäh' ta'
wa' hñaa- hoh' hnäh' he- sa' heeh' hnäh'
kih' Dio jiih' mah' sa' wa' lä-øø' hnäh'
kiyh'. 13 Lla- he- ja-, kwa' hnäh' be'
kih' dsa-kyaah' hnäh' koo- jmi' koo- jmi',
na' lä-cha- jmi'. Mah' sa' leh' he- hñih'
hnäh' he- mi-goo' kyah' hnäh'. 14 Jēēh'
ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo cher'mah'
lä- ma-kyen' ja-ba' o-jøh' dsē- kiyh' lä-jiih'
llaa' jmi-gyuu', ja-ba' lä-koo- ga'jmees' jne'
lä- ma' to-nē'. 15 Lä-la- hnøø' jnän', lä-koo-
jah' juu' la-:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh',
ta' jmee- hnäh' hweh- tuh-hoh' hnäh',
lä-koo- ga'jmees' dsa- hi- sa' ga'hii' ma'
nuu'.

16 ¿Hii- na- hi- ga'jmees' hweh- dsē',
ma-ngēē' ma-nuuy' juu' kih' Dio? ¿Ja'
he' dsa- hi- ga-hwēē' Moisé hwa' Egipto?

17 ¿Hii- na- hi- ga-ya-jēē' dsē' Dio kyaah'
to'loo' ji-ñe'? ¿Ja' he' dsa- hi- ga'jmees'
dso'kye- hi- ga-saa' na-juu' jee' la' hwa' kii'
ja-?

18 ¿Hii- ba' kyaah' na- he- ga-bāāh-
Dio hñii', he- sa' heyh' jee' teeh- Dio dsē'?
¿Ja' he' dsa- hi- sa' ga'jmees' he' juu' kiyh'?

19 He- ga-la' lä-ja-, jmees' dsa-lä-ngēē' jne',
sa' ga-la' ma' dsa-taayh' jee' ma' teeyh'
dsē', kih' he- sa' ma' heey' juu' kih' Dio.

4

1 He-ja- ta'ko-jiih' cha- jwē' jnän' heh'
jne' jee' teeyh- dsē' lä-koo- ga-bāāy-
hñiiy', hnøø' leeh' hnäh', le' ga- che-
ko-llaa' hnäh' sa' ga-heh' hnäh' jee' ja-.

2 Jēēh', jnä' jne' ka-läh' ma-kway' ba'
ju'hmeē' lä-koo- juu' he- ga-hyoh' dsa- he'.
Pero sa' ga'jmää' ta' ni' miih- kiyh' lä- ma'
ga-nuuy' juu' ja-. Koo- ga-nuuy' ba', sa'
ga-lä-heey'. 3 Wa' dsa'toohn' jee' teeh' jne'
dsen- hi- ma-dsoo' dsē', lä-koo- ga-jäyh':

He-ja- ga-tään' hñiin' ma' ga-ya-jēē' dsen'
kyaah' dsa- he':

“Sa' heyh' jee' teeh' dsen'”, ga-jäh' Dio.

Hi' ma-la' ma-jmees' Dio jmi-gyuu',
ma-na-hñaa' ba' ta' kiyh'. 4 Jēēh' jee' llah',
na-sii- juu' kiyh', hlēēh' kih' gyii' jmi':

Hi' ga-teeh- Dio dsē' ma' ga-la' ta' kiyh' jee'
ga-tē' gyii' jmi'.

5 Hi' koo- ka-läh' na-sii-:

Sa' heyh' jee' teeh' dsen'.

6 He- lä-ja-, ñe' jne' hnøø' ga' dsa-taah'
ko-llaa' jee' ja-. Hi' lä-jēē' hi- ga-nuuy'
lä- ma' to-nē', sa' ga-taayh', kih' he- sa'
ga'jmees' he' juu' kih' Dio. 7 Ma-ngēē'
cha-miih- ji-ñe-, koo- ka-läh' ga-tøø' Dio
hii' koo- jmi' mah' jmees' dsa- he' kiyh'.
Ga-ngēē' David juu' kih' dsa-, lä-koo-
ga-jäh' Dio:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh',
ta' jmee- hnäh' hweh- tuh-hoh' hnäh'.

8 Ni' sa' ga-taah' dsa- hwa' kih' lä-koo- ma'
gya' Josué. Jēēh', wa'ra- jah' kih' ga-kwa'
Josué jee' ma' teeh' dsa- dsē', sa' ma' hlēēh'
ga' Dio lä-hmeē' kih' jyoh' jmi'. 9 He-ja-
jne' hi- laa' jwii- kih' Dio, ma-cha- ba' jnän'
jee' teeh' jne' dsen-. 10 Jēēh', hi- ma-he-
teeh- dsē' kyaah' Dio, lä-ja- teeyh- dsē'
kih' ta' he- ma-jmees', lä-koo- teeh- Dio
dsē' kih' ta' he- ga'jmees'. 11 Wa' jmeen' bii'
dsa'toohn' jee' teeh' jne' dsen-, mah' ni' jaa-
sa' wa' täh- lä-koo- ga-tah' hi- sa' ga'jmees'
he' juu' kih' Dio jää'.

12 Jēēh', juu' kih' Dio na-jiih' hi' cha- be'
kih'. He- dsoo- ñiih' ga' lä-koh' ga' ñe'tuuh-
he- na-jni' lä-to' jwoo'. Dsa-he' lä- ga-tē'
neh- tuh-dsē- jne' jee' hä' jmi-lle', jñih-
hu' dsē- he- kye' jne' hi' jñih- he- hee' dsē-

jne'. ¹³ Ni⁻ koo⁻ he⁻ na⁻ la⁻ kih¹ Dio sa⁺ le⁻ dsa⁻ hmää⁻ cha⁻ nēy'. Ga⁻ lä⁻ jē⁻ ba⁻ na⁻ jnā⁻ kih¹ hi⁻ tēē⁻ jne⁻ dsa⁻ ngēēn⁻ kwaat⁻ jnān⁻.

Jesús laa¹ jaa⁻ jmi⁻ dsa⁻ hi⁻ jøøh¹ ga⁻

¹⁴ Jesús, Joo¹ Dio, laay¹ jnān⁻ jaa⁻ jmi⁻ dsa⁻ hi⁻ jøøh¹ ga⁻ hi⁻ gya¹ ya⁻ jwii¹. He⁻ ja⁻ jmee⁻ bii¹ jnān⁻ dsa⁻ toohn⁻ koo⁻ hweh⁻ jwē¹ he⁻ ma⁻ tøøhn⁻. ¹⁵ Jēēh¹, jmi⁻ dsa⁻ jøøh¹ hi⁻ cheh¹ nē⁻ jnān⁻ kyūh⁻ bih¹ jmeey¹ jøh⁻ dsēy¹ ma⁻ sa⁺ cha⁻ be⁻ jnān⁻. Jēēh¹, ja⁻ ba⁻ lä⁻ koo⁻ ka⁻ dsē⁻ jne⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ ka⁻ dsēy¹ kyaah¹ na⁻ ku⁻ na⁻ ngii⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻ gyū⁻ la⁻. Pero ni⁺ lä⁻ ja⁻ sa⁺ ga⁻ jmeey¹ ni⁺ koo⁻ he⁻ hliih¹. ¹⁶ He⁻ ja⁻ kyaah¹ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ he⁻ ma⁻ cha⁻ jnān⁻ kyaah¹ jmi⁻ dsa⁻ he⁻, sa⁺ wa⁻ gah¹ jne⁻ ya⁻ nøøn⁻ kih¹ Dio hi⁻ llu⁻ dsē⁻ mah¹ lä⁻ ja⁻ lä⁻ ñih⁻ dsēy¹ jne⁻, hi⁻ kway¹ be⁻ jnān⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ la⁻ kya⁻ jne⁻.

5

¹ Lä⁻ jēē⁻ jmi⁻ dsa⁻ kaah¹ ma⁻ laa⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyū⁻ ba⁻. Ma⁻ na⁻ hñaa⁻ ga⁻ kay¹ nē⁻ kih¹ dsa⁻ mah¹ ga⁻ jmeey¹ ta⁻ he⁻ kih¹ Dio la⁻ dsa⁻ he⁻. Hi⁺ ma⁻ heeyh⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ kwēēh⁻ dsa⁻ Dio hi⁺ ma⁻ jēēy⁻ jah⁻ nē⁻ na⁻ hyoo⁻ kwaat⁻ kih¹ dso⁻ kye⁻ kih¹ dsa⁻. ² Kyūh⁻ bih¹ jmeey¹ jøh⁻ dsēy¹ kyaah¹ hi⁻ sa⁻ kyūh⁻ hi⁻ kyaah¹ hi⁻ ga⁻ nää⁻ na⁻ hēē⁻, jēēh¹ ñe⁻ bih¹, ja⁻ he⁻ koo⁻ nēē⁻ he⁻ jmee⁻ jwiih¹ kih¹ hñiiy⁻. ³ Kih¹ he⁻ sa⁻ ma⁻ cha⁻ be⁻ kiyh¹, ma⁻ la⁻ bii¹ jēēy¹ jah⁻ kwaat⁻ kih¹ dso⁻ kye⁻ kiyh¹ hi⁻ lä⁻ ja⁻ kih¹ dso⁻ kye⁻ kih¹ dsa⁻.

⁴ Ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ma⁻ le⁻ ma⁻ hñaa⁻ hñii⁻ kih¹ ta⁻ llu¹ ja⁻. Ma⁻ la⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻ teeh⁻ kya⁻ Dio ba⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ta⁻ ja⁻, lä⁻ koo⁻ ma⁻ na⁻ teeh⁻ Aarón. ⁵ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁻ Cristo, sa⁺ ga⁻ hñaa⁻ hñiiy⁻ jmi⁻ dsa⁻ jøøh¹. Dio ba⁻ he⁻ hi⁻ ga⁻ kwēēy¹ ta⁻ llu¹, lä⁻ ma⁻ ga⁻ jäh⁻: Hne⁻ laah¹ gyū⁻ kyaan⁻. Na⁻ ma⁻ laan⁻ Tää⁻ kyaah¹.

⁶ Lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁻ na⁻ sii⁻ jee⁻ jyoh⁻: Hne⁻ laah¹ jmi⁻ dsa⁻ ga⁻ lä⁻ jē⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻, lä⁻ koo⁻ laa⁻ Melquisedec.

⁷ Lä⁻ koo⁻ ma⁻ gya¹ Cristo jmi⁻ gyū⁻ la⁻, ga⁻ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio kyaah¹ be⁻, lä⁻ jiih¹ ga⁻ tuu⁻ jmi⁻ mi⁻ nēy⁻, ga⁻ chuuy⁻ kyaah¹ hi⁻ na⁻ kēh⁻ jmi⁻ ma⁻ lääy¹ kih¹ he⁻ ma⁻

juuy⁻. Hi⁺ ga⁻ nuu⁻ ba⁻ Tää⁻ kiyh¹, jēēh¹ ga⁻ heeh⁻ bih¹ le⁻ kiyh¹ lä⁻ koo⁻ hyoh⁻ dsē⁻ Tää⁻. ⁸ Ma⁻ ke⁻ laay¹ Joo¹ Dio, kyaah¹ he⁻ wii⁻ he⁻ ga⁻ ngēēy⁻ ja⁻, ga⁻ lä⁻ kyūh⁻ he⁻ jmeey¹ nūy¹ kih¹ Dio. ⁹ He⁻ lä⁻ ja⁻, ga⁻ laay¹ llu¹ ga⁻, ga⁻ jäh⁻ laay¹ juu¹ hi⁻ lää⁻ go⁻ te⁻ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ nūh⁻ kiyh¹. ¹⁰ Hi⁺ na⁻ hñaa⁻ kih¹ Dio he⁻ laay¹ jmi⁻ dsa⁻ jøøh¹ lä⁻ koo⁻ ga⁻ laa⁻ Melquisedec.

Goo⁻ la⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻ heeh⁻ mah¹ beey¹ Dio

¹¹ Cha⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻ he⁻ hnoon⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁻ kih¹ juu¹ la⁻, pero jwēēh⁻ kin⁺ jmeen⁻ lä⁻ ngēēh⁻ hnäh⁻, jēēh¹ ta⁻ hwa⁻ go⁻ te⁻ dsa⁻ lä⁻ ngēē⁻ hnäh⁻. ¹² Ngoo⁻ ga⁻ lä⁻ hii⁻ cha⁻ miih⁻ jmi⁻ he⁻ tääh⁻ hnäh⁻ mi⁻ tēēh⁻ hnäh⁻. Ma⁻ tē⁻ jee⁻ leeh⁻ hnäh⁻ ta⁻ jwoh⁻. Pero hnøø⁻ ga⁻ lä⁻ tēēh⁻ hnäh⁻ kwee⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ juu¹ kih¹ Dio he⁻ ga⁻ mi⁻ tēē⁻ jne⁻ to⁻ nē⁻. Lä⁻ ma⁻ laah¹ ba⁻ hnäh⁻ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ gyū⁻ hi⁻ hih⁻ wa⁻ juh⁻, hi⁻ sa⁻ ma⁻ lih⁻ kuh⁻ ma⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ ma⁻ kaah⁻. ¹³ Lä⁻ jēē⁻ hi⁻ sa⁻ hii⁻ lä⁻ ngēē⁻, sa⁻ liyh⁻ kay¹ kwaat⁻ hee⁻ ja⁻ he⁻ llu¹, jēēh¹ laay¹ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ gyū⁻ hi⁻ hih⁻ wa⁻ juh⁻. ¹⁴ Pero juu¹ he⁻ la⁻ lä⁻ koo⁻ ma⁻, la⁻ kih¹ dsa⁻ ma⁻ kaah⁻ ba⁻ ja⁻. La⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ kyūh⁻ ka⁻ kwaat⁻ hee⁻ na⁻ he⁻ llu¹ hi⁻ hee⁻ na⁻ he⁻ hliih¹. Jēēh¹, lä⁻ ja⁻ ma⁻ lä⁻ tēēy⁻ jmeey⁻.

6

¹ He⁻ ja⁻ ga⁻ nøø⁻ ba⁻ jne⁻ ta⁻ cha⁻ nē⁻ lä⁻ jiih¹ tēē⁻ jne⁻ lee⁻ jne⁻ dsa⁻ hi⁻ kyūh⁻. Mo⁻ so⁻ hlēēh⁻ ga⁻ jne⁻ he⁻ ma⁻ mi⁻ tēē⁻ jne⁻ to⁻ nē⁻ kih¹ Cristo. Sa⁻ løøn⁻ ka⁻ läh⁻ hlēēhn⁻ juu¹ he⁻ ga⁻ nūn⁻ to⁻ nē⁻:

He⁻ hnøø⁻ ben⁻ jwē⁻ hliih⁻ mah¹ dsa⁻ jeeh⁻ jne⁻ kih¹ Dio,

he⁻ heeh⁻ jne⁻ kih¹ Dio,

² he⁻ saa⁻ jne⁻ jmi⁻,

he⁻ kye⁻ jne⁻ goon⁻ nē⁻ kih¹ øøh¹ jne⁻,

he⁻ lä⁻ jiih¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻ juu⁻,

hi⁻ kih¹ he⁻ mo⁻ so⁻ lää⁻ dsa⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ la⁻ Dio ta⁻.

³ He⁻ la⁻ ba⁻ jmeen⁻, ga⁻ nøø⁻ ba⁻ jne⁻ ta⁻ cha⁻ nē⁻ cher⁻ mah¹ ga⁻ kwa⁻ Dio jwē⁻.

⁴ Pero jne⁻ hi⁻ ga⁻ na⁻ hū⁻ dsē⁻ kih¹, hi⁻ ga⁻ jēē⁻ jne⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ he⁻ la⁻ kwa⁻ Dio, hi⁻ ga⁻ hñah¹ jne⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻, ⁵ hi⁻ ga⁻ jēē⁻ jne⁻ llu¹ ba⁻ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ ga⁻ lä⁻ ngēē⁻

jne' miih' kih' he' juh' gaa' he' na' ga' ja'. ⁶ Pero cher'mah' ga'tah' jne', mo'so' le' dsa-jeeh' jne' ka-lah'. Jëeh' he' jmee' jne' lä'ja-, he' tää' jne' Joö' Dio dsöh' hma-cru' ka-lah' ba' ja-, mah' lle' jne' o-hih' kiyh' cha'në' lä'jëë'. ⁷ Lä'koo- la' kih' hwa' he' hih' jmi-jma' he' hla' ko-lla-jiih'. Cher'mah' ga'kwa' cha-miih' mii' he' kuh' dsa- hi' jmee' ta' jee' ja-, mi-jöø' Dio cha-ga'miih' hwa' ja-. ⁸ Pero hwa' he' dsa-hya' too' kyaah' nuu' hlih', sa' jmää' ni' miih-. Jä' dso'jwii' në' kih' hwa' ja-. Hi' kyaah' jee' llää', koo' go-te'.

O-jøh' dsë- he- kye' jne' kwa' be' jnän'

⁹ Øøhn' hi' hnaan', ma'ke' ma-hlëëhn' hnäh' lä'na-, ma'ra' he' jmee' jnääh' dsoo', hwëë' hnäh' llu', lä'lle' kih' hi' ma-na-laa'. ¹⁰ Jëeh', Dio jmee' he' llu' jmah' ba', jih'koh' sa' gaa' dsëy' ta' he' ma-jmeeh' hnäh'. Ma-mi-jnääh' ba' hnäh' kiyh', he' hnaah' hnih' lä' ma' ga'jmeeh' hnäh' be' kih' hi' na-jngëë' kyaay' hi' lä' ma-jmeeh' ja-ba' hnäh' lä'jiih' na'. ¹¹ He' hnøø- jnääh' go'nääh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'ja-, lä'jiih' jee' llää' jmi-gyuu' mah' tëë' hnäh' o-jøh' dsë- he' kye' hnäh'. ¹² Sa' hnøø- jnääh' jmeeh' hnäh' jwëh' hnäh'. Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio ba' hi' wa' kwëëh' hoh' hnäh' lä'koo- jmee' lä'jëë' hi' hyoh' he' ga'bääh- Dio hñii' kway'.

¹³ Lä'koo- ma' ga'bääh- Dio hñii' mi-jääy' Abraham, ga'tääy' hñiiy', jëeh' sa' chaa- jñah' hi' jøøh' ga' lä'koh' hñiiy' hi' ma'tääy'. ¹⁴ Ga'jäyh': "Jwahn' dsoo', mi-jään' hne- cha-miih-. Jmeen' lä'jwëë' jwërte sa'ju- kyah'." ¹⁵ Lä'ja- ga'kwëëh' dsë' Abraham ma' jøøy- lä'jiih' ga'tëëy' he' ga'bääh- Dio hñii' kyaayh'. ¹⁶ Dsoo' ba', tää- dsa- kih' jñah' hi' jøøh' ga' lä'koh' hñiiy'. Lä'ja- jä' hweh- juu' kiyh'. Mo'so' cha- he' kih' he' ti-chooy' juu'. ¹⁷ He-ja- lä'koo- ma' ga'bääh- Dio hñii' mi-jääy' dsa- kyaay', ga'tääy- hñiiy' mah' jä' koo- hweh- juu' ja-. Lä'ja- ga'mi-jnääy- kih' hi' mi-jääy' he', he' sa' le' lä'sii' ni' miih- juu' kiyh'. ¹⁸ Cha- to' juu'. Ga'bääyh- hñiiy' hi' ga'tääy- hñiiy'. Ni' miih- sa' le' lä'sii' juu' na-, jëeh' sa' le' juu' Dio. Kih' he-ja-, kwa'

be' jnän' jwërte, jne' hi' chooh- koo- hweh- juu' he' cha- o-jøh' dsë- jnän' kyaayh', lä'koo- ga'bääh- Dio hñii'. ¹⁹ He- o-jøh' dsë- he' kye' jne' la-, jmee' sa' jeh' dsë- jne', lä'koo- jmee' ñe' hlääh' he' jwä- dsa- cha'jmi- he' kyaah' hii' ti' barco. Ma'ra' he' lää' ba' jne', jëeh', ta' ka'luu' sa'hmi- he' hii' neh' gwah' ba' cha- he' jøø' jne'. ²⁰ Jesús ga'he' to-në' jee' ja- mah' ga'näy' jwë' jnän', laay' jmi-dsa- jøøh' kih' ga'lä'jë- joh' jmi- cha-, lä'koo- Melquisedec.

7

Jesús laa' jaa- jmi-dsa- lä'koo- Melquisedec

¹ Melquisedec he', ma' laa' dsa-ta' jøøh' kih' jwii' Salem hi' ma'laay' jmi-dsa- kyaay' Dio hi' gya' gyuuh'. Hi' he' ngoo' ga'mi-jee' Abraham hi' jah' ma' ga'liyh' ga'teey' kyaah' jñah' dsa-ta'. Jee' ja- ga'mi-jääy'. ² Hi' lä'chah' ja- ga'ngëë' Abraham gya' kih' lä'koo- hña-loo' he' ga'liyh' jee' hnii-. Jmi- Melquisedec, hnøø' jäh' "dsa-ta' jøøh' hi' lla' kwee- ta'". Hi' jäh' dsa- kiyh' ka-lah' "dsa-ta' jøøh' kyaay' jwii' Salem", he' hnøø' jäh' "dsa-ta' jøøh' hi' jmee' hii' ti' kih' dsa'". ³ Hi' he' sa' chaa- cho'jmi-, ni' sa' chaa- hi' ñe- ha- ta' ya'hëëy', sa' cha- juu' cha- he' ga'lä'chaa' he' ga'juuy'. He' lä'ja-, laay' kwee- lä'koo- laa' Joö' Dio ba'. Laay' jmi-dsa- ga'lä'jë- joh' jmi- cha-.

⁴ Jmee' da' huu' dsë- ha- koo- sa' jøøh' Melquisedec he'. Lä'kye- Abraham dsa- ma-gyuh- jnän' ga'kwëëy' gya' kih' lä'koo- hña-loo' he' ga'liyh' jee' hnii-. ⁵ Lä'jëë' jmi-dsa- hi' ma' laa' sa'ju- kih' Leví, ga'jmeey' lä'koo- lle' ley, ga'kooy' ma' gya' kih' lä'koo- hña-loo' he' ma' kwa- dsa-, ma'ke' he' ba' øøyh' hi' laa' sa'ju- kih' Abraham. ⁶ Pero Melquisedec he', hi' sa' ma' laa' sa'ju- kih' Leví, ga'kooy' kih' Abraham gya' kih' lä'koo- hña-loo' mah' ga'mi-jääy' Abraham hi' ga'jmeey' Dio hmooh' kyaah'. ⁷ Ni' jaa- sa' le' ti-choo- ni' miih- juu' kih' he- la-. Jøøh' ga' hi' mi-jøø', lä'koh' ga' hi' ma-na-jää'. ⁸ Ta' ko-taa-, jmi-dsa- hi' ma' laa' sa'ju-

kih' Leví hī- ma' koo' gya' kih' lä'koo- hña-loo', ga'juuy' ba'. Pero ta' jyoh' kō-taa-, Melquisedec, hī- ga'koo' gya' kih' lä'koo- hña-loo', cha' juu' chaa- bih'.⁹ Lä'jēē- jmi-dsa- hī- ma' laa' sa'ju- kih' Leví ga'kooy' gya' kih' lä'koo- hña-loo'. Ja-ba' lä'ja-, le' jahn', lä'kye- jmi-dsa- he' ga'kwēyeh' Melquisedec, gya' kih' lä'koo- hña-loo'.¹⁰ Jēeh', lä'koo- ma' ga'mi-jee- Melquisedec Abraham, la' lä'koo- he' ga'kwa' Leví gya' kih' lä'koo- hña-loo', heh' he- ga'kwa' Abraham ta-gyuu' kyaay' ja-, ma'ke- sa' ga'ma'chaay-.

¹¹ Dsa- Israel ga'hyoyh' ley ja-, ta'la- kih' jmi-dsa- levita hī- ma' laa' sa'ju- kih' Aarón. Hi' wa'ra- jäh' kih' ga'lih' jmi-dsa- he' ga'jmäy' lluy' hī- ma' høø' ley ja-, sa' cha- ma' jmee- bii' ma' ya-hēē' jñah' jmi-dsa- lä'koo- Melquisedec. Ma'lee- ba' kyaah' jmi-dsa- hī- ma' laa' sa'ju- kih' Aarón wa'ra- jäh' kih' ga'liyh'.¹² Pero na' he- ga'lä'jnää' jñah' jmi-dsa- hī- sa' laa' sa'ju- kih' Aarón, he-ja- ga'la' bii' ga'lä'jnää' jyoh' ley.¹³ He- jwahn' ga'lä'jnää' jñah' jmi-dsa-, he- hlēehn' kih' Jesús hī- na'jnää' kih' jñah' nää' dsa- Israel. Pero jee' kih' dsa- he', sa' ga' ma-ya-hēē- ni' jaa- jmi-dsa- hī- jmee- ta' jee' la' na'hyoo'.¹⁴ Jēeh', ñe' ba' jne', Jesús Dsa-jøøh' jñan' laa' sa'ju- kih' Judá ba'. Hi' ni' miih- sa' cha- he- ga'jäh' Moisé kih' Judá, lä'koo- ma' ga'hlēeyh' kih' jmi-dsa-.

¹⁵ Na-hña' lä'jēē- na'jnää' he- ga'hña' jñah' jmi-dsa-, jēeh' laay' jaa- jmi-dsa- lä'koo- Melquisedec.¹⁶ Na-hñaay' laay' jmi-dsa-, pero ja' kih' he- laay' sa'ju- kih' Leví lä'koh' ma' jmee- hih' ley ja-. Laay' jmi-dsa- ta'la- kih' he- cha- be' kiyh' tää', jēeh' sa' juuy' jih'koh' jih'lih'.¹⁷ Lä'la- na-sii- kiyh':

Hne- laah' jmi-dsa- ga'lä'jē- joh' jmi- cha-.

Hne- laah' jmi-dsa- lä'koo- Melquisedec.

¹⁸ He-ja- ma-jä' ta' koo' ley ma-gyuh-, kih' he- sa' cha- be' kih', hi' sa' jmää' ta' ka-läh'.¹⁹ Jēeh', ni' koo- sa' ga'jä' lluy' kyaah' ley kih' Moisé. Lla' he-ja-, ma'cha-

koo- o-jøh' dsē- he- lluy' ga', lä'jwē' jee' le' ya'nøø' jne' kih' Dio.

²⁰ He- lluy' ja-, sa' ja' ta'jmah'. Ja' kyaah' he- ga'täa- Dio hñii' ba'.²¹ Sa' ga'täa- Dio hñii' lä' ma' ga'hña' jmi-dsa- kih' ley ja-. Pero kyaah' he- ga'täay- hñiiy', ga'laa' Jesús jaa- jmi-dsa-. Ga'siiyh' lä'la-: Ga'täa- Dio hñii', hi' ni' miih- sa' mi-siiy' huu'dsē- kiyh':

“Hne- laah' jaa- jmi-dsa- ga'lä'jē- joh' jmi- cha-, lä'koo- Melquisedec.”

²² Lä'lluy' he- ga'hñaay' Jesús kyaah' juu' ja-, he-ja- ñe' jne', lluy' ga' hmooh' kiyh' lä'koh' ga' ley ma-gyuh- ja-.

²³ Ga'lä'chaa- jwēē' jmi-dsa- kih' ley ma-gyuh- ja-. Jēeh', sa' ga'la' ma'dsa-nää' gyih' ta' cha'ne' kyaah' ta' kiyh', kih' he- ma' dsa-juuy'.²⁴ Pero lä' ma'chaa- na- ba' Jesús, hi' lä' ma'laay' ja-ba' jmi-dsa- lä'jē- joh' jmi- cha-. Ni' jaa- sa' ka' ne' kiyh'.²⁵ He-ja- le' ba' läay' go-te- lä'jēē- hī- go-nää' kih' Dio ta'la- kiyh'. Jēeh' gyay' tää', ngiiy' kih' dsa- kyaay'.

²⁶ Jaa- jmi-dsa- jøøh' he' ba' hī- jmee- bii' jñan', hī- na-jngēē', hī- sa' ää- ni' miih-, hī- sa' sah', hī- sa' jmee- he- hñih' lä' jmee- dsa-, gyay' laay' jøøh' ga' lä'koh' jñah' hī- tääh' gyuu' jmi-gyuu'.²⁷ Kiyh', sa' cha- he- jmee- bii' koo- jmi- koo- jmi-, jmeey' lä'koo- ga'jmeey' jmi-dsa- he'. To-ne' ma'jngēeyh' jah' kih' dso'kye- kiyh' hñiiy', ja- ga' ma'jngēeyh' jah' kih' dso'kye- kih' dsa-. Pero Jesús, koo- hä' ja-ba' ga'ngēey' hñiiy' juuy'.²⁸ Ley ja- ga'hña' jmi-dsa- kaah' hī- laa' dsa-ñuu- hī- sa' cha- be' kih'. Pero kēē- ga' kih' ley, kyaah' he- ga'täa- Dio hñii' ga'hñaay' Jooy' laa' jmi-dsa- jøøh' hī- ya-hēē' lluy' go-te- ga'lä'jē- joh' jmi- cha-.

8

Ga'jmeey' Jesús koo- hmooh' he- lluy' ga'

¹ He- la- ba' he- kyēē' ga' kih' lä'jē- juu' he- tøøhn' hlēehn' la-. Ma'chaa- ba' jaa- jmi-dsa- jøøh' jñan' hī- ga'gya- jwoo- ra'lluy' jee' gya' hī- jøøh' gyuu' jmi-gyuu'.² Na-hñaay' jmeey' ta'he' jee' chih' gwah'

he- ga-jmee' Dio, ja- gwah- he- ga-jmee' dsa- jmi-gyuu-.

³ Lă-jëë- jmi-dsa- kaah' na-hñay- ngëëy- cha-në' Dio lă-jë- he- kwëëh- dsa- Dio hi- jëy- lă-jë- he- kwëëh- dsa- Dio. Lă-ja- ka-lăh', ga-jmee' bii' kih' Jesús ga-kwëëyh' Dio lă-lle' kiyh', lă-llu' he- laay' jmi-dsa-. ⁴ Wa-ra- jäh' kih' gya' gyih' hwa' la-, ni- lă-ja- sa- laay' jmi-dsa-. Jëeh', lă- ma-tăäh' ja-ba' jmi-dsa- hi- ngëë- he- kwa- dsa- lă-hih' kih' ley. ⁵ Gwah- jee' jmee' ta-he' jmi-dsa- he', la- lă-koo- gwah- he- chih' gyuu- jmi-gyuu-. He-ja- ba' na-, ga-hlëëh' Dio kyaah' Moisé lă-koo- ma' ga-løoy' jmeey' gwah- kyaah' loo' jah' ja-, ga-jäyh': "Jëë- da' kwee-, mah' jmeeh' ja-ba' lă-koo- la' gwah- he- ga-heehn- hne- gyuu- lle'moh' ja-." ⁶ Pero llu' ga' ta' he- ga-hyoh' Jesús, ja-ba' lă-koo- llu' hmooh' he- ga-jmeey' ja-. Jëeh', llu' cha-ga-miuh- he- ga-băäh- Dio hñii' kwëëyh' jne' kyaah' hmooh' ja-, lă-koh' ga' hmooh' ma-gyuh-.

⁷ Wa-ra- jäh' kih' ga-jmää' to-në' hmooh' ja-, sa' ma' jmee' bii' jee' ga-të' to' hmooh'. ⁸ Pero ga-jëë' Dio he- ma' cha- dso'kye- kih' dsa- he', he-ja- ga-jäyh':

Lloo- jmi-, ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän', jmeen' koo- hmooh' hmëë' kyaah' dsa- Is- rael, hi- lă-ja- ka-lăh' kyaah' dsa- Judá.

⁹ Pero sa' la' lă-koo- hmooh' he- ga-jmeen' kyaah' dsa- ma-gyuh- kyaay', lă-koo- ma' ñeen' na-hwëë- jnih' hwa' Egipto.

Jëeh', sa' ga-mi-tey' kyaah' hmooh' he- ga-jmeen' kyaayh', he-ja- ga-jñuuh' kiyh', ga-jäh' Dio.

¹⁰ He-ja-, lă-la- ba' la' hmooh' he- jmeen' kyaayh', wa-ra- ga-dsëë' jmi- ja-, ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän':

Toohn- ley' lă-jë- ley kin-.

Sin- neh- tuh-dsëy' juu' kin-.

Ma'ja- leen' Dio kyaay',

hi- lă-jëë- hi- he' lee' dsa- kyaan-.

¹¹ Ma'ja-, mo-so- kwa' dsa- juu' kih' dsa-goo'.

Ni- jaa- mo-so- siih- øøh':

"Wa- lă-kyuu- Dsa-jøøh' jnän'."

Jëeh', lă-jøh' lă-mäh' ba' lă-kyuu- jnä'.

¹² Jëeh', koon- dsen- kih' ga-lă-jë- he- hlih' he- ma-jmeey'.

Jih'koh' jih'lih', mo-so- lă-dsooh- dsen- lă-jë- dso'kye- kiyh', ga-jäh' Dio.

¹³ He- ga-hlëëh' Dio kih' hmooh' hmëë' ja-, ga-jmeey' ma-gyuh- ba' hmooh' to-në' ja-. Hi- lă-jë- he- ngoo' dsa-gyuh-, lloo- jmi- ääh' go-te-.

9

Gwah- he- chih' hwa' la- jee' ma' jmee- jmi-dsa- ta-he' kih' Dio

¹ Hmooh' he- ma' la' to-në' ja-, ma' jmee- hih' ha- lă- ga-hnaah- dsa- Dio, hi- ha- lă- ga-jmee' dsa- koo- gwah- kyaah' loo' jah'. ² Gwah- ja-, ma' la' to' jee'. Jee' to-në' ja-, ma' chee- Jee' Na-jngii'. Jee' ja- ma' chih' candelero, kyaah' koo- mes- jee' ma' hla- he-ñiih' he- na-jøø'. Hi- ma' hii' koo- sa-hmiih- ho'haah'. ³ Ta- ka'luu' llah' jee' ma' hii' jee' ga-të' to' sa-hmiih- chee- Jee' Na-jngii' Go-te-. ⁴ Jee' ja- ma' chih' koo- na'hyoo' he- ma' la' kyaah' ku'nøø' jee' ma' koo- wa'chu-. Hi- ma' chih' koo- goo' he- na-løø- kyaah' ku'nøø'. Goo' ja- ma' chee- goo' kih' hmooh'. Neh- goo' ja- ma' hä- koo- mi'hya- jee' ma' tääh' miuh- maná. Hi- ma' hä- si'hma- kih' Aarón he- ga-hyo' sa-jih' koo- hä', hi- ma' tääh' jwi' kuu' jma' jee' na-sii- hmooh' ka-lăh'. ⁵ Në' kih' wa'goo' ja-, ma' na-laa' uu' queru- bine hi- ma' tääh' høø' jee' na-jngii' go-te-. Ma' na-niih- sa'kyooy' ma' dsa-jlë' hoo' wa'goo' ja-. Pero na' ga-juh- sa' le' kwan- cha-ga-miuh- juu' kih' lă-jë- he- ja-.

⁶ Ma-la- ba' ma' chih' lă-jë- he- ja-, ma' dsa-taah' jmi-dsa- ko-lla-jiih- to-në' llah' kih' gwah- ja-, mah' ma' jmeey' ta-he' kih' Dio. ⁷ Pero jee' ga-të' to' llah' ja-, ma-la- jmi-dsa- jøøh' ba' ma' dsa-he' jee' ja-, koo- hä' ba' lă-koo- ji-ñe-. Hi- sa' ma' dsa-hey' ta-jmah'. Ma' jmee' bii' kiyh' ma' dsa-hey' kyaah' jma- kih' jah' mah' dsa-che' dso'kye- kiyh', hi- lă-ja- ka-lăh' kih' dsa- kyaay' hi- sa-liih- ma' dsa-hlăäh- kyaah' dso'kye-. ⁸ Kih' he- ma' dsa-he' jmi-dsa- koo- hä' ba' lă-koo- ji-ñe- Jee'

Na-jngii' Go-te~, he-ja- Jmi-lle' Na-jngii' ga-jmee' lä-ngëen' he- sa' ma' cha- jwë' jnän' ma' dsa'toohn' jee' ja-, ta'ko-jiih' chih' llah' to-në' ja-. ⁹ Lä-jë' he- ma' jmeey' neh' gwah' ja-, jmäa' jnän' hi- tääh' na'. He- ja- jmee' dsa-lä-ngëe' jne' he- ma' kwëeh' dsa- he' Dio kyaah' he- ma' jëy- në' na'hyoo', sa' le' ma' gyiyh' tuh-dsë' dsa- hi- ma' kwa' he- ja-. ¹⁰ Jëeh', lä-jë' juu' ja-, koo- hlëeh' kih' he- kih'-hih' jne', hi- ha- lä- gyih' jne' he- koo- jmee- jne'. He- koo- jmee' hih' kih' jmi-ngo' jnän' ba' ja-, ta'ko-jiih' sa' ga' ma-lloo' jmi' mi-sii' Dio lä-jë'.

Ga-jmee' Cristo koo- hmooh' hmëe' kyaah' jma- kiyh'

¹¹ Pero na' he- ma-ja- Cristo, laay' jmi-dsa- jøøh' jnän' hi- kwa' lä-jë' he- llu' he- na' ga' ja'. Hi- ga-llooy' neh' gwah' he- juuh' ga' he- llu' go-te~. Sa' la' gwah' kih' jmi-gyuu' la- ni' ja' he' dsa- hi- ga-jmee' gwah' ja-. ¹² Hi- lä- ma' ga-llooy' jee' ja-, sa' ma' kyey- jma- kih' chivo dso', ni' kih' kya' mäh'. Ma' kyey- jma- kih' hñiiy' ba' hi- koo- hä' ja-ba' ga'hey' Jee' Na-jngii' Go-te~. Lä-ja- ga-liyh' ga-läay' jne' lä-jë' joh' jmi' cha-. ¹³ Lä-hih' kih' hmooh' to-në' ja-, kyaah' jma- kih' kya' dso' hi' kyaah' jma- kih' chivo dso' hi' kyaah' tujwa- kih' kya' më' mäh' ma' huuy- në' kih' dsa'. Lä-jë' he- ja-, koo- ma' dsa-jñii' jmi-ngo' kih' dsa- hi- ma' dsa-hlääh' cha'në' ley ja-. ¹⁴ Ha- ga' sa' kyey' jma- kih' Cristo. Ga-ngëey' hñiiy' ga-juuy' kyaah' be' kih' Jmi-lle' he- cha- tää'. Cristo hi- sa' ää- ni' miih-, ga-kwaay' hñiiy' kih' Dio mah' jñii' neh' tuh-dsë- jne' kih' he- hlih' he- jngiih' jnän'. Lä-ja- ma-na'lluuy' jne' mah' jmeen' ta'he' kih' Dio jiih'.

¹⁵ Kih' he-ja-, Cristo he' hi- ga-jmee' koo- hmooh' hmëe'. Ga-juuy' mah' ga'chey' lä-jë' he- ma' hlääh- jne' cha'në' hmooh' to-në' ja-. Heh' lä-ja-, lä-jëe' hi- na-teeh', hyoyh' heey' he- ga-bääh- Dio hñii' kwa' he- sa' hee' jih'koh'.

¹⁶ Cher'mah' ga-jmee' dsa- koo- hmooh' he- jäh', hi- na- tëe' he- cha- kiyh', sa' jmäa' hmooh' ja-, ta'ko-jiih' sa' ma-juu-

hi- ga-jmee' hmooh' ja-. ¹⁷ Ma-ngëe' ma-juu' dsa- hi- ga-jmee' hmooh' ja-, ja-ga' løø' jmee' ta' hmooh' ja-. Sa' jmäa' ta', ta'ko-jiih' chaay-. ¹⁸ Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' hmooh' to-në' ja-, ga-løø' jmee' ta' kyaah' he- ga-tuu- jma-. ¹⁹ Jëeh', ma-ngëe' ma-jmeeh' Moisé juu' kih' dsa- he' lä-hii' në' lä-koo- na-sii- ley, ja-ga' ga-kay' jma- kih' kya' mäh', jma- kih' chivo dso', mah' ga'kaayh- kyaah' jmi-. Ga-kay' miih- jñu- kih' borrego he- ma-na-hee' hee- gyuu' kyaah' sa'goh' hisopo. Ga-mi-gyuyh' he- ja- mah' ga-huuy' në' jee' na-sii- juu' ja-, hi- lä-kye- në' kih' dsa-. ²⁰ Ga-jäyh': "Kyaah' jma- la- løø' jmee' ta' lä-koo- hmooh' he- ga-jmee' Dio kyaah' hnäh'." ²¹ Hi- ja- ma-la' jee' ja-. Lä-kye- kih' gwah' ga-jñeey' jma- ja-, hi- lä-kye- kih' kyah'wii' he- ma' jmääh- jmi-dsa- ta' jee' ja-. ²² Lä-koh' he- ma' dsa-jñii' lä-jë' ba' kyaah' jma-, lä-koo- lle' ley ja-. Wa-ra- jäh' kih' sa' ga-tuu- jma-, sa' ma' dsa-che' dso'kye- kih' dsa'.

Kyaah' jma- kih' Cristo dsa-che' dso'kye- jnän'

²³ Ga-la' bii' he- ga-jngii' gwah' kih' dsa- he- la' lä-koo- gwah' he- ga-jëe' Moisé gyuu' jmi-gyuu'. Pero hnøø' kwëeh' dsa- Dio he- llu' ga', mah' jñii' gwah' he- chih' gyuu' jmi-gyuu'. ²⁴ He-ja- sa' ga'he' Cristo gwah' he- ga-jmee' dsa-, he- la' lä-koo- he- chih' gyuu'. Ga'hey' ma-ra' gwah' he- chih' gyuu' jmi-gyuu' ba', mah' nooy' në' jnän' cha'në' Dio. ²⁵ Pero sa' ñeey' ko-lla-jiih' na'kay- jma- kiyh', lä-koo- ma' jmee' jmi-dsa- jøøh' he', ma' dsooy- lä-jë- ji-ñe-, ma' dsa-kay- jma- kih' jñah' jee' ma' jäh' dsa- kih' Jee' Na-jngii' Go-te~. ²⁶ Joh' jiih' sa' ma' jmee' bii' ma' jëe' Cristo wii' lä-jiih' ma' ga-nøø' jmi-gyuu' wa-ra- jäh' kih' lä-ja- la'. Pero na' jee' ngoo' ga-dsaa' jmi' he- tøøh' jne' la-, ga-ngëey' hñiiy' ga-juuy' koo- hä' ja-ba' mah' mi-laay- go-te~ lä-jë' dso'kye-. ²⁷ Lä-koo- lle' kih' dsa- jmi-gyuu' la-, koo- hä' ba' dsa-juuy'. Ma-ngëe' he- ja-, ja-ga' lla' Dio ta' kiyh'. ²⁸ Ja-ba' lä-ja- la' kih' Cristo. Koo- hä' ja-ba' ga-kwaa' Dio ga-juuy' mah' ga'chey' lä-jë-

dso'kye- kih' jwëë'. Ja- ga' lä- jnääy' ka- läh' jee' të- to' jiih~, pero ja- kih' dso'kye- ja- jäh'. Jäh' lääy' lä- jëë- hi- tääh' jääy- ya-teey'.

10

¹ Jëeh' ley kih' Moisé koo- ga- mi- jnää- miih- kih' he- llu' he- ja- ga' ja'. Sa- ma' la' koo- heh- lä- koo- la' he- cha- gyuh'. Kih' he- ja-, jih'koh' sa- ga- jmää' ma' hwëë- dsa- he- lluu' kyaah' he- ma' jëëy- jah', he- ma' jmeey- lä- jë- ji- ñe- he- ma' hnaayh- Dio. ² Wa- ra- jäh' kih' ga- hwëëy- lluu', ga- tuiy' kih', he- ma' kwëëyh- Dio. Jëeh', wa- ra- jäh' kih' ga- jmää' he- ja- ga- jäh' na- jngëëy', mo- so- ma' jmee' gyih' huudsë- he- cha- dso'kye- kiyh'. ³ Pero he- jëë- dsa- jah' lä- jë- ji- ñe-, koo- jmee- mi- dsooh- dsëy' he- cha- dso'kye- kiyh' ba' ja-. ⁴ Jëeh', jma- kih' kya' dso', hi- jma- kih' chivo dso', sa- jmää' mah' che' dso'kye- kih' dsa'.

⁵ He- ja- ma' ja' Cristo jmi- gyuh- la-, ga- jäh' siyh- Dio:

Sa- ga- tih' hoh' he- kaa- jah' ni- he- ga- jyoh' he- kwëëh- dsa- hne-.

Ga- jmeeh' ga- laan' jmi- ngo' ba'.

⁶ Sa- ga- tih' hoh' he- kaa- jah' ni- he- ga- jyoh' he- kwëëh- dsa- hne- kwaat- kih' dso'kye-.

⁷ He- ja- ga- jwahn': "Hii- jnä' la-, ma- jan- mah' jmeen- lä- hnooh- hñaah', hne- Dio kyaan-.

Jmee' ba' jnä' lä- koo- ma- na- si- kin-."

⁸ To- në- jee' na- si- kih' juu' la-, jäh' lä- la-: "He- kaa- jah', hi- he- ga- jyoh' he- kwëëh- dsa- hne- kwaat- kih' dso'kye-, sa- ga- hiih' ma' heeh' ni- sa- ga- tih' hoh'." Ma' kwa- dsa- he- ja-, lä- hih' kih' ley ba' ja-. ⁹ Ja- ga- ga- jäh': "Hii- jnä' la- Dio kyaan-, ma- jan- mah' jmeen- lä- hnooh- hñaah'." Juu' ja-, jmee' ta- koo' ley ma- gyuh- he- la' to- në-, mah' jä' jee' ga- të' to' hmooh'. ¹⁰ Ga- heeh- Jesús ga- jmeey' lä- hyoh- dsë' Dio, he- ja- ba' ja-, ga- laa' jne' na- jngëë', lä- lluu' he- ga- ngëëy' hñiiy' ga- juuy' kyaah' koo- hä- ja- ba'.

¹¹ Lä- ja-, lä- jë- jmi- ba' ma' cheh' jmi- dsa- he' jmeey- ta- he'. Ko- lla- jiih- ba'

jëëy- jah' në' na- hyoo'. Koo- ba' he- ja- jmah', la' ta' kiyh', he- sa- jmää' jih'koh' che' dso'kye- kih' dsa-. ¹² Pero Cristo ga- kwaay' hñiiy' ga- juuy' kih' dso'kye- jnan- koo- hä- ja- ba', ja- ga- ga- gyay- jwoo- ra- lluu' kih' Dio. ¹³ Jee' ja- jøøy- lä- jiih' laa' Dio ta- hwa' hu- tuiy' lä- jëë- hi- na- høøh' kiyh'. ¹⁴ Jëeh' kyaah' koo- hä- ba' ga- kwaay' hñiiy' ga- juuy', lä- ja- ga- jmääy' lluu' lä- jë- joh' jmi- cha-, lä- jëë- hi- na- jngëë' kyaay'. ¹⁵ Jmi- lle' Na- jngii' jmeey- ju- dsoo' kih' juu' ja-. Jëeh', ma- ngëë' ma- jäh' lä- la-:

¹⁶ Lä- la- ba' la' hmooh' he- jmeen- kyaayh', wa- ra- ga- dsëë' jmi- ja-, ga- jäh' Dsa- jøøh' jnan-.

Toohn- lley lä- jë- ley kin-.

Siin- neh- tuh- dsëy' ka- läh'.

¹⁷ Ja- ga- ga- jäh' ka- läh':

Jih'koh' jih'lih', mo- so- lä- dsooh- dsën- lä- jë- dso'kye- kiyh'.

¹⁸ He- ma- na- che' dso'kye- jnan-, mo- so- jmee- bii' he- ga- kwëëhn' Dio kwaat- kih' dso'kye-.

Jmee' bii' hnääh' Dio

¹⁹ Lä- ja- hnäh' øøhn', ta- la- kih' he- ga- tuu- jma- kih' Jesucristo, ma- na- na- jwë' jnan- dsa- toohn' Jee' Na- jngii' Go- te-.

²⁰ Wa' dsa- toohn' jwë' hmëë' he- jmee- chaa- jne', he- ga- näy' jnan- lä- ma' ga- hey' ta- ka- luu' hmiih- he- ma' hii' jee' ga- të' to' llah'. Hmiih- ja- la' kwaat- jmi- ngo' kiyh'. ²¹ Chaa- jaa- jmi- dsa- jøøh' hi- cheh' në' jnan-, jne' hi- laa' kyaah' Dio.

²² He- ja- lä- kaa- tuh- dsë- jne' wa' hnääh' Dio. Jëeh', ma- ñe' ba' jne' he- ma- heeh' jne' kih' Dio. Ma- na- jngii' neh- tuh- dsë- jne' he- ja- mo- so- cha- ga- he- mo- hñii- jnan-, hi- ma- na- jngii' jmi- ngo' jnan- kyaah' jmi- jëë-. ²³ Wa' chooh' jne' koo- hwëh- he- o- jøh- dsë- he- kye' jne'. Ni- miih- sa- wa' jeh' dsë- jne', jëeh', mi- te' ba' Dio lä- koo- ga- bäayh- hñiiy'. ²⁴ Wa' hnøøhn' ha- lä- jmeen' mah' jä- dsë' øøh' jne' lä- hnääh' cha- ga- miih- dsa- kyaayh' hi- lä- ja- jmeey' cha- ga- miih- he- lluu'. ²⁵ Sa- wa' tun' he- dsa- ñee' jne', lä- koo- tëë' ko- llaa'. Wa' hlëëhn' dsa- kyaahn'. Hi- cha- ga- miih- wa'

kwan' be' kih' øøh' jne', na' he- jëë' jne' ma-ngoo' ya-jäh' jmi'.

²⁶ Jëeh', cher'mah' ga-jmee' ga' jne' dso'kye- he- ñe' jne' sa' sooh~ jmeen- hi' ma-ngëë' ba' ma-kyuuh~ jne' ju'dsoo', hee- ga' ja- mo- kwëeh' jne' Dio kwaat~ kih' dso'kye-. ²⁷ Kih' hi- he', jä- ga' koo- he- jmee- goo- jwërte jnän, he- lla' Dio ta' kyaah' je- he- jëëy' go-te- lä-jëë' hi- na-høøh' kiyh'. ²⁸ Kih' hi- sa' ga-tooh- ta' ley kih' Moisé, cher'mah' ma' chaa- uu' uu- hi- ma' hni~ kih' hi- he', sa' ga-lä-ñih' dsëy' ga-jngëëy'. ²⁹ Ha- koh' wi' sa' hnøø' kih' dsa- hi- mi-kwah' Joo' Dio hi' kih' hi- sa' tooh- ta' jma- kiyh' he- kyaah' ga-la' hmooh' he- ga-jmääy' jne' na-jngëë'. Hi- lä-ja- hnøø' kih' hi- sa' tooh- ta' kih' jmi-lle' hi- hnäa' jne'. ³⁰ Jëeh', kyuuh' ba' jne' hi- ga-jäh' lä-la-: "Jnä' ba' teeñh' jwi~, jnä' ba' mi'hmaahn' kiyh'." Koo- ka-läh' na-si: "Dsa-jøøh' jnän ngiiyh' kwaat~ kih' dsa- kyaay'." ³¹ He- ba' che- goo- la' jnän' wa-ra- ga-jaa' jne' kih' Dio jiih'.

³² Mi-dsooh' da' hoh' hnäh' ha- lä- ga-la' jää', lä-koo- ma' ga-na' huudse- kyah' hnäh'. Ga-lä-be' ba' hoh' hnäh' ma-ke- cha-miih- ngëë' he- wi' ja' nē kyah' hnäh'. ³³ Ga-ta' ga-haah- dsa- hnäh' hi' ga-jmeeyh' hnäh' to-lo- nē dsa-. Hi- ja- ma-la- he- ja-. Ga-jmeeh' hnäh' ko-jøh' kyaah' hi- ma' jëë- wi' ka-läh'. ³⁴ Ga-lä-ñih' hoh' hnäh' kih' hi- ma' tääh' neh- ñe'. Hi- ga-lä-chaah' hnäh' llu' lä- ma' ga-jñuuh' dsa-, he- ma' cha- kyah' hnäh'. Jëeh', ma-ñeh' ba' hnäh', cha- kyah' hnäh' gyuu' jmi-gyuu' he- llu' ga' he- sa- hee' jih'koh'.

³⁵ Ta' wa' gaa' hoh' hnäh' kih' o-jøh- dsë- he- ma-cha- kyah' hnäh'. Jëeh', kyaah' he- ja-, hñah' hnäh' cha-miih- jñeeh' hnäh'. ³⁶ Hnøø' kwëeh' hoh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä- hyoh- dsë' Dio, mah' hñah' hnäh' he- ga-bääh' hñiiy'.

³⁷ Lä-koo- jäh' jee' na-si- juu' kih' Dio: Miih- ga-jmee-.

Hi- nøø' juu' jäh', ma-ra- he- jäh' bih', mo-so- lä-hëëy'.

³⁸ Pero dsa- hi- lluu', kyaah' he- ma-dsoo' dsëy', jmee- chaay-.

Hi- cher'mah' ga-jëëy' ta- ka'luuy', sa- chaan- llu' kyaayh', ga-jäh' Dio.

³⁹ Pero jne', sa' laa' jne' lä-koo- hi- dsa-jëeh' ta- ka'luu' hi- dsa-hëë' go-te-. Jëeh', ma-dsoo' ba' dsë- jne' kih' Jesús, he-ja- lää' ba' jne'.

11

Hee-ja- he- jmee- jne' dsoo' dsë- jne'

¹ He- ma-dsoo' dsë- jne' hnøø' jäh': sa- na-hee-, ñe' ba' jne' he- tēē' jne' he- jøøn' hñah' jne' kih' Dio. Hi- hnøø' jäh' ka-läh': jmee- ba' jne' dsoo', cha- ba' he- ja- ma-ke- sa- tēē' jne' jëen'. ² Dsa- ma' chaa- llo'joo', kyaah' he- ga-lä-dsoo' dsëy', ga-hlëeh' dsa- llu' kiyh'.

³ Heh' he- ma-dsoo' dsë- jne', he-ja- ba' ga-lä-ngëë' jne', ga-la' lä-jë- he- cha- gyuu' hwa' kyaah' koo- ga-hlëeh' Dio. He- lä-ja-, ga-jmee' Dio lä-jë- he- jnä', ja-ba' kyaah' he- sa- tēē' jne' jëen'. ⁴ Kih' he- ga-lä-dsoo' dsë' Abel, ga-kwëëy' Dio he- llu' cha-ga-miih- lä-koh' ga' he- ga-kwa- Caín. Kih' he-ja-, ga-hi' juu' kiyh', ya-hëëy' lluu'. Ga-heeh- ba' Dio he- ga-kway'. Hi- ma-ke- ma-na-juu' Abel, lä- ma-ngoo' ja-ba' cha- juu' kiyh' lä-llu' he- ma-dsoo' dsëy'.

⁵ Kih' he- ga-lä-dsoo' dsë' Enoc, ga-tëë- Dio lä- ma-jiiyh' ja- mah' sa- ma' juuy'. Ma' ga-hnaah- dsih', mo-so- ga-jnääh'. Jëeh', ga-tëë- ba' Dio lä- ma-jiiyh' ja-. Hi- jää' sa' ga- ma-ngaayh-, ga-hi' juu' kiyh' he- ga-jmeey' he- tih- dsë' Dio. ⁶ Pero cher'mah' sa' ga-jmee' jne' dsoo' dsën- kih' Dio, ni- miih- sa- lä-këh' jne' jmi' jmeen- he- tih' dsëy'. Jëeh', lä-jëë- hi- ya-nää' kih' Dio, hnøø' dsoo' dsëy' he- chaa- ba' Dio hi- jmee- bii' dsoo' dsë- jne' he- mi-hmaayh' kih' lä-jëë- hi- hnaayh-.

⁷ Ga-lä-dsoo' ba' dsë' Noé lä-koo- ma' ga-jäh' Dio siyh-, jä- lä-jë- he- sa- ga' ma-jëëy-. Kih' he- gayh- Dio, ga-jmeey' koo- barco jee' ga-laa' lä-jëë- hi- chaa- kyaay'. Hi- kih' he- ga-lä-dsoo' dsëy', ga-jmeey' ga-jä' dso'jwi' nē kih' dsa- jmi-gyuu-. Hi- ga-jmää' Dio kwaat- ya-hëëy' lluu' kih' he- ga-lä-dsoo' dsëy'.

8 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ Abraham, lä⁻koo⁻ ma⁷ ga⁻tëe¹ Dio kiyh¹, ga⁻heeyh⁻ ba⁷ dsooy¹ ta⁷ jee⁷ la⁷ kwaat⁻ hyoyh⁻ he⁻ la⁷ heey⁻. Hi⁻ ni⁻ sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ ma⁷ dsooy¹, ma⁷ ya⁻hëy⁻ jee⁷ ma⁷ gyay¹ ja⁻. 9 Kih¹ he⁻ ma⁷ dsoo⁷ dsë¹ Abraham, ga⁻heeh⁻ bih¹ he⁻ ga⁻gyay⁻ hwa¹ jee⁷ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁷, laay¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ chaa⁻ uu⁻ hi⁻ ga⁻gya⁻ hwa¹ kih¹ dsa⁻. Sa⁻hmiih⁻ ba⁷ ga⁻hiiy⁻ jee⁷ ga⁻gyay⁻. Ja⁻ba⁷ lä⁻ja⁻ ga⁻gya⁻ Isaac kyaah¹ Jacob ka⁻läh⁷, hi⁻ ga⁻tëe⁷ hee⁻ ko⁻jöh⁷ kyaah¹ Abraham lä⁻koo⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁷. 10 Ga⁻kwëeh¹ ba⁷ dsë¹ Abraham, kih¹ he⁻ ma⁷ jöoy⁻ tëey⁻ koo⁻ jwii⁻ he⁻ chih¹ koo⁻ hweh⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ Dio lä⁻ hyoh⁻ dsë¹.

11 Kih¹ he⁻ ma⁷ dsoo⁷ dsë¹ Sara, ga⁻hyoyh⁻ be⁷ he⁻ ga⁻kaay⁻ gyuu⁻, ma⁷ ke⁻ sa⁻ ma⁷ le⁻ ma⁷ kaay¹. Hi⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ ba⁷ gyuu⁻ kyaay¹ ma⁷ ke⁻ ma⁻gyuyh⁻. Jëeh⁷ ga⁻jmeey⁻ dsoo⁷ he⁻ mi⁻te¹ Dio juu¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ hñiiy⁻.

12 He⁻ lä⁻ja⁻, kih¹ jaa⁻ ba⁷ dsa⁻ñuu⁻ he⁻, ma⁷ ke⁻ ma⁻ya⁻jäh⁻ llaa⁻ jmi⁻ kiyh¹, këe⁻ ga⁻ga⁻lä⁻jwëe⁻ jwërte dsa⁻ kyaay¹, lä⁻koo⁻ jwëe⁻ nuu⁻ hi⁻ hëe⁻ gyuu⁻ hi⁻ lä⁻koo⁻ mi⁻ 'sii⁻ he⁻ cha⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻ ñeeh⁻, he⁻ sa⁻ tää⁻ jne⁻ hen⁻.

13 Lä⁻jëe⁻ dsa⁻ he⁻, lä⁻ ma⁻dsoo⁻ ja⁻ba⁷ dsëy¹ lä⁻jiih¹ ga⁻juuy¹. Sa⁻ ga⁻hyoyh⁻ he⁻ ga⁻töø⁻ Dio hih⁻ ma⁷ kwëeyh¹. Pero ga⁻jmeey⁻ bih¹ dsoo⁷, ma⁷ ra⁻ he⁻ tëey⁻ ba⁷. La⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻jëey⁻ uu⁻ jee⁷ ma⁷ tääyh¹ ja⁻, hi⁻ la⁷ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ Dio kih¹ ba⁷. Ga⁻jmäy⁻ hñiiy⁻ lä⁻koo⁻ dsa⁻ chaa⁻ uu⁻, hi⁻ tääh⁷ ko⁻hwëe⁻ ba⁷ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. 14 Lä⁻jëe⁻ hi⁻ hlëeh⁻ lä⁻ja⁻, dsa⁻lä⁻ngëe⁻ jne⁻ kiyh¹, he⁻ hnooyh⁻ høøy⁻ jee⁷ dsa⁻taayh⁻ tää⁻. 15 Wa⁻ra⁻ jäh⁷ kih¹ ma⁷ hlëeh⁻ dsa⁻ he⁻ kih¹ hwa¹ jee⁷ ga⁻hwëey⁻ ja⁻, ma⁷ jä⁻ ba⁷ kiyh¹ ma⁷ dsa⁻näay⁻ ka⁻läh⁷ jee⁷ ga⁻hwëey⁻ ja⁻.

16 Pero dsa⁻ he⁻, ma⁷ hee⁻ dsëy¹ koo⁻ hwa¹ he⁻ llu¹ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ hla⁻gyuu⁻. Kih¹ he⁻ja⁻, sa⁻la⁷ o⁻hih⁻ kih¹ Dio he⁻jäyh⁷, laay¹ Dio kyaay¹ dsa⁻ he⁻. Jëeh⁷, ma⁻na⁻la⁻ ba⁷ koo⁻ jwii⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ kih¹ dsa⁻ he⁻.

17 Kih¹ he⁻ ma⁷ dsoo⁷ dsë¹ Abraham, lä⁻koo⁻ ma⁷ ga⁻jmeey⁻ Dio mada⁻ kiyh¹ he⁻ ma⁷ jngëeyh¹ Isaac, ga⁻heeh⁻ bih¹ kwaay¹ gyuu⁻ koo⁻ mëe⁻ kyaay¹, ma⁷ ke⁻ ga⁻bääh⁻

Dio hñii⁷ he⁻ jmeey¹ llu¹ kih¹ Abraham ta⁻la⁻ kih¹ gyuu⁻ he⁻. 18 Jëeh⁷ ma⁻ngëe⁻ ba⁷ ma⁻jäh⁷ Dio siiyh⁻: "Ta⁻la⁻ kih¹ Isaac ba⁷ hwëe⁻ hi⁻ lee⁻ dsa⁻ kyaah¹." 19 Ma⁷ jmeey⁻ Abraham hu⁻dsë⁻ he⁻ cha⁻ ba⁷ be⁷ kih¹ Dio, he⁻ mi⁻jiiyh⁻ dsa⁻ jee⁷ kih¹ hi⁻ na⁻juu⁻. Kih¹ Abraham, la⁷ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻juu⁻ jooy⁻ mah¹ ga⁻lä⁻jiiyh⁻ ka⁻läh⁷.

20 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ Isaac, ga⁻mi⁻jäay⁻ Jacob kyaah¹ Esaú, ga⁻jäyh⁻ siiyh⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey⁻ Dio kiyh¹ ta⁻ cha⁻ne⁻.

21 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ Jacob, lä⁻koo⁻ ma⁷ ngoo¹ ga⁻juuy¹, ga⁻mi⁻jäay⁻ ma⁷ jaa⁻ ma⁷ jaa⁻ joo⁻ José, hi⁻ ga⁻jmeey⁻ juu⁻ kih¹ Dio na⁻huuy⁻ hma⁻hu⁻ kiyh¹.

22 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ José, lä⁻koo⁻ ma⁷ ngoo¹ ga⁻juuy¹, ga⁻hlëeyh⁻ kih¹ he⁻ hwëe⁻ dsa⁻ Israel hwa¹ Egipto, hi⁻ ga⁻jmeey⁻ mada⁻ ha⁻ ta⁻ dsa⁻hoo⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo⁻ kiyh¹.

23 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ cho⁻jmi⁻ Moisé, he⁻ja⁻ lä⁻koo⁻ ma⁷ ga⁻lä⁻chaay⁻, ga⁻hmäy⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻të⁻ uu⁻ sih⁻, kih¹ he⁻ ga⁻jëey⁻ laa⁻ na⁻hñaah⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ he⁻. Sa⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ kyaah¹ mada⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ rey he⁻ ma⁷ juu⁻ lä⁻jëe⁻ gyuu⁻ ñuu⁻.

24 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ Moisé, he⁻ja⁻ lä⁻koo⁻ ma⁷ ga⁻lä⁻jöøyh⁻, ga⁻jmeey⁻ sa⁻ kyeey⁻ he⁻ ma⁷ tëeyh⁻ joo⁻ jo⁻mi⁻ Faraón.

25 Ga⁻lä⁻hnøøy⁻ ga⁻ he⁻ ga⁻jëey⁻ wi⁻ ko⁻jöh⁷ kyaah¹ dsa⁻ kyaay¹ Dio, lä⁻koh⁻ ga⁻ he⁻ ma⁷ lä⁻chaay⁻ llu¹ miih⁻ jmi⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ ma⁷ jmeey⁻ dso⁻kye⁻. 26 Ga⁻jmeey⁻ hu⁻dsë⁻ llu¹ ga⁻ he⁻ jëey⁻ wi⁻ kwaat⁻ kih¹ Cristo lä⁻koh⁻ ga⁻ he⁻ chaay⁻ llu¹ kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ Egipto. Jëeh⁷ ma⁷ jöøy⁻ heey⁻ he⁻ nøø⁻ juu⁻ hyoyh⁻.

27 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsëy¹, ya⁻hëey⁻ hwa¹ Egipto. Sa⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ ma⁷ ke⁻ ga⁻ya⁻jëe⁻ dsë¹ rey kyaayh¹. Ga⁻kwëeh¹ ba⁷ dsë¹ Moisé, jëeh⁷ la⁷ kiyh¹ lä⁻koo⁻ he⁻ ma⁻jëe⁻ bih¹ Dio hi⁻ sa⁻ tëe⁻ jne⁻ jëen⁻. 28 Kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë¹ Moisé, ga⁻jmeey⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹ hi⁻ ga⁻jmeey⁻ mada⁻ he⁻ chuh⁻ dsa⁻ jma⁻ ho⁻haah⁻ kih¹, mah¹ ni⁻ jaa⁻ gyuu⁻ ñuu⁻ hi⁻ laa⁻ to⁻në⁻ kyaay¹ dsa⁻ Israel sa⁻ juu⁻, wa⁻ra⁻

ja' ángel jngíih' kih' gyuu- ñuuh- hi- laa' to-né' kyaah' dsa- Egipto.

29 Kih' he- ga-lä-dsoo' dsé' dsa- kyaah' Dio, ga-ngëëy' jmi-ñeeh- gyuu' lä-koo- he- ga-näay' hwa' kii- ba'. Chah' ba' ga-lä-hnøø' dsa- Egipto ma' ngëë' lä-ja-, pero ga-hmäyh' cha'jmi- ja-.

30 Kih' he- ga-lä-dsoo' dsé' dsa- Israel, ga-hla' na'hyah- kih' jee' jwii- Jericó, koo- ga-jëey' lä-ku' lä-jii' kih' na'hyah- ja- gyii' jmi- ba'.

31 Kih' he- ga-lä-dsoo' dsé' Rahab, dsa-mé' hi- ma' hnëë- hñii' kyaah' wa' hi- cha- hi-, he-ja- sa' ga-juuy' lä- ma' ga-juu' dsa-gooy' hi- chaah-. Jëeh', ga-heeyh- ba' llu' hi- ga-taah' koo' juu' ha- lä- la' jee' jwii- ja-.

32 ¿Hee- ga' jwahn-? Hnøø' kwa' ja' kin- mah' hlëehn' kih' Gedeón kih' Barac, kih' Sansón, kih' Jefe, kih' David, kih' Samuel, hi- kih' ga' jñah' dsa- hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio llo'joo'. 33 Kih' he- ga-lä-dsoo' dsé' hi- he', ja- koo- hä' ga-liyh' ga-tëey' kyaah' rey, ga-llay' kwee- ta' kih' dsa-, ga-hyoyh' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah', ga-laay' he- ma' kuh- hyah-.

34 Ga-laay' he- ma' kaay-, ga-laay' he- ma' juuy' kyaah' ñe-tuuh-, ma-ke- sa- cha-be' kiyh' ga-tëey' be', ga-lä-beey' jwërte jee' cha- hñii-, ga-hëey' go-te- kih' hløø' hi- ya-näa' uu'. 35 Ma' chaa- dsa-mé' hi- ga-juu' dsa-dsaah' kyaah' mah' ga-lä-jiiyh' ka-läh'. Hi- jñah' ko-llaa', ga-heeh- bih' he- ga-heeh' dsih' wi'. Sa' ga-lä-hnøøy' ma' läay' jëeh', ma-kyey- o-jøh- dsé- he- lä-jiiyh' jee' llu' ga'. 36 Ko-llaa' ga-mi-kwah' dsih', ga-jmi' ga-baa' dsih'. Hi- ja- ma-la- he- ja-. Ga-hñuu' dsih' kyaah' caden- mah' ga-taah- dsih' neh-ñe'. 37 Ko-llaa' ga-juu' kyaah' kuu', jñah' ga-jmäay' to' hnool, hi- jñah' ga-juu' kyaah' ñe-tuuh-. Hi- ko-llaa' ma' ga-näa' ta- lä- ta- jnø-, ma' na-läay- loo' borrego kyaah' loo' chivo ka-läh', ma' tä-ñeey'. Sa' ma' chaay- llu', ma' ta- ma' haah- dsih'. 38 Jee' kih' dsa- jmi-gyuu- sa- sooh- he- tääh' hi- lluu' he'. He-ja- ga-näay' lä-koo- he- na-hëey' lä-kaa- hwa' kii-, lä-kaa- neh- nuu-, ma' na-hmäyhyh'

neh- too- kuu', hi- lä-kaa- jee' he- too- moh'.

39 Lä-jëë- dsa- he', sa' ga-hyoyh' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah', ma-ke- ga-hii' juu' kiyh' lä-llu' he- ga-lä-dsoo' dséy'.

40 Jëeh', ma-lla' dsé' Dio he- hñah- jne' ko-jøh' he- llu' cha-ga-miih- kyaah' dsa- he' hi- lä-ja- hwëë- jne' llu' ko-jøh' kyaah'.

12

Wa'jmeen' huu'dsë-ha-lä-ga-kwëeh' dsë' Jesús

1 Jwëë' jwërte dsa- hi- ga-lä-dsoo' dsé' jää'. Hi- he' laa' lä-koo- jni' he- hii' lä-ku' lä-jii' jnän', hi- jmee- dsoo' ha- lä- ga-la' kiyh'. Lä-ja- hnøø' jmeen' ta' koo' lä-jë- he- jmee' jwiih' jnän' kyaah' dso'kye- he- jmee- dsa-täh- jne'. Hi- hnøø' kwëeh' dsé- jne' dsa-nøøn' ta- cha-né' jwë' he- tøøhn' la-.

2 Wa'jmeen' miih- huu'dsë- kih' Jesús hi- ga-nä' jwë' ha- lä- jee' lää' jne' hi- lloo- koo- jmi' he- lääy' jne' go-te-. Kih' he- ñey- jëë' ba' dséy' ta- cha-né', he-ja- ga-heeh- bih' ga-jëey' wi' dsöh' hma-cru-. Sa' ga-jmeey' he' he- la' o-hih-. Ja-ga' ga-gyay- jwoo' ra-llu' kih' Dio.

3 Jmee' da' hnäh' huu'dsë- kiyh', ha- koh' wi' sa' ga-jëey' kih' dsa- hñaa- dsé' hi- ga-lä-hnee- kyaah'. Lä-ja- ta- hwaa' hnäh' ni- sa' wa' jeh' hoh' hnäh'. 4 Jëeh', jee' kwah- hnäh' be' mah' sa' täh- hnäh' kyaah' dso'kye-, sa' ga-ma-tuuh' hnäh' jma- kyah' hnäh'. 5 Che' ma-gaa' hoh' hnäh' nuuh- kih' Dio, he- hlëeyh- hnäh' lä-koo- jooy', heh' he- ga-jäyh':

Gyuu- kyaan-, ta' jwah' sa' llu' wa-ra- ga-heeyh' hne- wi'.

Ta' jeh' hoh' wa-ra- ga-juuyh' kyah'.

6 Jëeh', Dsa-jøøh' jnän', heeyh- wi' hi- hnäay' ba'.

Kway' kih' lä-jëë- hi- tëeyh- jooy'.

7 Wa' kwëeh' hoh' hnäh' he- heeyh- hnäh' wi'. He- jmäay- hnäh' lä-koo- jooy' ba' ja-. ¿Che' jwa- chaa- jaa- chih- hi- sa' heeh- Täa' kyaay' wi'? 8 Ga-lä-jëë- ba' jne' heeh- Dio wi'. Pero cher'mah' sa' ga-heeh' Dio hnäh' wi', sa' laah' hnäh' jooy'. Laah' hnäh' lä-koh' hi- sa' chaa-

juu' ba'. ⁹ Ta' jyoh' ko-taa-, tää' jnän' hi-
 chaa- hwa' la- ga-heeyh' jne' wii' lä' ma'
 mäh' jne' mah' ga-lä-hnääh' jnih'. ¿He-la'
 sa' jmeen' cha-ga'miih- he' kih' Tää' hi-
 laa' juu' jmi-lle' jnän', mah' lä-ja- chaa-
 jne' tää' ba'? ¹⁰ Tää' jnän' hi- chaa- hwa'
 la-, ga-heeyh' jne' wii' miih- jmi' jmi-gyuu-
 la-, lä-koo- la' huu'dsē- kiyh'. Pero ta'
 jyoh' ko-taa-, hi- gya' gyuu' heeyh- jne'
 wii' kih' he- llu' jnän' ba' mah' hwēē- jne'
 na-jngēē' lä-koo- laay' hñiiy'. ¹¹ Dsoo' ba',
 sa' tih- dsē- jne' to-cha' wa-ra- ga-heeyh'
 jne' wii'. Koo- dsa-lä-meeh- dsen- ba' ja-
 Pero ma-ngēē' ma-heeyh' jne' wii', lä-tēē-
 jne' jmeen' he- llu' jmah' hi' jmee' hii' tii'
 jnän' ka-läh'.

*Goo- la' wa-ra- sa' ga-jmee' jne' he' he-
 jäh' Dio*

¹² He-ja- kwa' hnäh' be', hnäh' hi- sa-
 cha- be' kih'. ¹³ Kwa' hnäh' be' go-nää'
 hnäh' ko-dsoo' mah' tēē' be' hi- sa' bee' hi-
 lä-ja- mo-so' kayh- jwē'.

¹⁴ Hnøøh' hnäh' ha- lä' jee' hii' ti' kyah'
 hnäh' kyaah' lä-jēē' dsa-, hi- ha- lä' jee'
 leeh' hnäh' na-jngēē' cha-ga'miih-. Jēēh',
 hi- sa' na-jngēē', sa' dsa-taayh' ya-jwii'
 kih' Dio. ¹⁵ Leeh' hnäh' ha- ga- che-
 ga-jñuu' hnäh' kih' he- la' kwa- Dio jnän'.
 Goo- wa-ra- ga-lä-wii' hoh' hnäh' kyaah'
 dsa-. Hi' kyaah' he- hñiih' ja- hee- jwēē'
 dsa-. ¹⁶ Ni' jaa- hnäh' dsa-mē' dsa-ñuuh-,
 ta' kaah' hnäh' wa' hi- cha- hi-. Ta'
 jmee- hnäh' ta' koo' he- la' kwa- Dio,
 lä-koo- ga-jmee' Esaú. Ma-na-la- juu'
 hyoyh' heey', kih' he- laay' gyuu- to-nē'.
 Pero ga-hñiiy' he- ja-, koo- ga-tēēy' koo-
 wii' ma' ba'. ¹⁷ Ma-ñeh' ba' hnäh' ha-
 lä- ga-la' kiyh' ta' cha-nē'. Ma' chuuy'
 kyaah' jmiy- mah' ma' mi-jäay', mah' ma'
 kwēēy' he- ma-na-la- heey-. Pero sa'
 ga-hyoyh'. Ma'ke- ga-hooyh' cha-miih-,
 mo-so' ga-lä-sii' juu' kih' jmiy-.

¹⁸ Jēē' da' hnäh', sa' ga-lla-nääh' hnäh'
 moh' Sinaí he- sa' ma' le' dsa-nääh' dsa-
 chuh' kih', lä-koo- ga-la' kih' dsa- Israel
 llo'joo'. Peer- ga-hya- je- gyuu' moh' ja-,
 ga-la' na-hoo- läh-, ga-hii' goo-, ja' koo-
 lle' tä'. ¹⁹ Jee' ja- ga-lä-nuu' hii' luu' hoo',

ga-lä-nuu' hlēēh- Dio. Lä' ma' ga-nuu'
 hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-chuuy' cha-miih-
 mah' mo-so' hlēēh' gyih' kyaayh'. ²⁰ Jēēh',
 sa' ga-lä-be' dsēy' ma' nuuy' mada- he- ma'
 jmeey-: "Cher'mah' chaa- hi- ga-hee' nē'
 moh' la-, ma'ke- jaa- jah', jmee- bii' juuy'
 kyaah' kuuy' o juuy' kyaah' ñe' chuuh-."
²¹ Kih' he- la' goo- ngēē' he- ga-jēē' dsa-
 he', he-ja- lä' ga-tē' Moisé ga-jäh': "Peer-
 gohn-, lä-jiih' jlään-."

²² La' lä-koo- he- ma-lla-nääh' hnäh'
 moh' Sión ba' ja-, jee' jwii- kih' Dio jiih',
 jwii- Jerusalén he- hla- gyuu' jmi-gyuu-,
 jee' tääh' cha-miih- mil ángele hi- jmee'
 jmi' kih' Dio. ²³ Hi- ma-kuh' hnäh'
 ko-jøh' kyaah' hi- ga-heeh- kih' Dio to-nē'
 hi- na-sii- jmi- kih' gyuu' jmi-gyuu-.
 Ma-lla-nääh' hnäh' kih' Dio hi- la' ta'
 kih' lä-jēē' dsa-, ja-ba' jee' tääh' lä-jēē'
 hi- lluy', hi- laa' jmi-lle' hi- ga-jmääh' Dio
 lluy' go-te'. ²⁴ Ma-lla-nääh' hnäh' kih'
 Jesús hi- ga-jmee' koo- hmooh' hmēē' hi-
 lä-ja- ma-lla-nääh' hnäh' kih' jma- he-
 ga-tuuy- kwaat- jnän'. Jma- ja- ngii' llu'
 jnän'. Sa' hñii' kih' dsa- lä-koo- jmee' jma-
 he- ga-tuuy- kih' Abel.

²⁵ He-ja- leeh' hnäh' wa-ra- ga-jmeeh'
 hnäh' chaah- hnäh' kih' hi- hlēēh- hnäh'.
 Jēēh', hi- sa' ga-hii' ma' nuu', lä-koo- ma'
 ga-hlēēh' Dio kyaayh' gyuu' moh' he-
 chih' hwa' la-, sa' ga-laa' hi- he'. ¿Ha- ba'
 lä' lääh' jne' ja-, cher'mah' sa' ga-jmeen'
 he' kih' hi- hlēēh- jne' lä' ga-tē' gyuu'
 jmi-gyuu'? ²⁶ Lä-koo- ma' ga-hlēēy'
 kyaah' dsa- he', lä-kye- hwa' ga-jeh'.
 Pero koo- ka-läh' ga-jäyh': "Koo- ga' koo-
 hä' jmeen' jeh' hwa' la-, lä-kye- gyuu'
 jmi-gyuu' ka-läh'." ²⁷ Kyaah' he- ga-jäyh':
 "Koo- ga' koo- hä'", dsa-lä-ngēē' jne', ääh'
 go-te' lä-jēē' he- le' sa'jah'. He- ja- hnøø'
 jäh', lä-jēē' he- na-la- he- ga-jmee' Dio.
 Ja-ga' na-, jä' koo- hweh- lä-jēē' he- sa' le'
 sa'jah'. ²⁸ He-ja- wa' kwan' tíh'maah' kih'
 Dio, kih' he- ma-na-jnääh' jne' ya-jwii' kiyh'
 jee' sa' le' sa'jah' ni' miih-. Wa' jmeen'
 ta'he' kiyh', wa' gah- jnih', wa' nuuh' jne'
 kiyh', lä-ja- ba' tih- dsēy'. ²⁹ Jēēh' Dio jnän'
 laa' je- he- mi-llaa- lä-jēē' go-te'.

13

Ha-lä hnøð' jmeen' mah' tih' dsë' Dio

¹ Ta- tu' hnäh' he- hnaah- hnäh' dsa- kyaah' hnäh' lä-ko- lle' jnän', lä-llu' he- laa' jne' øøhn'. ² Ta- wa' gaa' hoh' hnäh' kwah' jee' jä' hi- go- nää' kyah' hnäh'. Jëeh', ko-llaa' ga- kwa' bih' jee' ga- jä' dsa-, ni- sa' ga- lä- ñey- koh' koh', ángele ba' he' hi- ga- jä' kiyh'.

³ Mi-dsooh- hoh' hnäh' kih' dsa- hi- tääh' neh- ñe', jmee' hnäh' kwaat- lä-ko- he- tääh' hnäh' ko-jøh' kyaayh'. Lä-ja- ka-läh' kih' hi- jëe- wii', jmee' hnäh' kwaat- lä-ko- he- jëeh' hnäh' wii' ko-jøh' kyaayh'.

⁴ Llu' ba' he- jee- dsa- goo-. Pero hnøð' go'taah' hnäh' lä-llë' kih'. Jëeh', Dio la' ta' kih' hi- sa- na-jee- goo- mah' kaayh- wa' hi- cha- hi- hi- lä-ja- kih' hi- na-jee- goo- mah' kaayh- hi- laa' kya- jñah'.

⁵ Ta- wa' hee' hoh' hnäh' kuu'. Wa' chaah- hnäh' llu' kyaah' he- cha- kyah' hnäh' ba'. Jëeh' ga- jäh' Dio: "Jih'koh' jih'lih' sa- been- hne-, ni- sa- jmään- hne- ta- koo'." ⁶ Kih' he-ja-, jahn' lä-kaa- tuh-dsë- jne':

Dsa-jøøh' kyaan- ba' kwa- be' kin-, ni- miih- mo-so- gohn-.

¿Hee- na- le' jmee' dsa- kin-?

⁷ Mi-dsooh- hoh' hnäh' ha- lä- ga-jmee' hi- ma' jøø- kyah' hnäh', hi- ga-hlëeh' hnäh' juu' kih' Dio. Jëe- da' hnäh' ha- lä- ga-hwëëy- kyaah' ta' kiyh'. Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh', ja-ba' lä-ko- ga-lä-dsoo' dsë' hi- he'.

⁸ Jesucristo, lä- ma-laay' ja-ba' lloo', na', lä-ja- ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. ⁹ Ta- kwa- jwë' mi-gaa- dsa- hnäh' kyaah' he- ga- jyoh' nuuh- he- sa- la' kwee- kyaah' he- ma-mi-tëë' jne'. Llu' ga' he- tëë' jne' be' kyaah' he- la' kwa- Dio ba', ja- kyaah' he- kih-hih- jne'. Jëeh', jih'koh' sa- ga-ka- ya-jøø- hi- ma' hlëeh- kih' he- kuh-hih- dsa-.

¹⁰ Chaa- ba' jaa- hi- ga-juu' jnän', pero jmi-dsa- hi- tääh' jmee- ta-he' neh- gwah- lä-hih- kih' hmooh' ma-gyuh- ja-, sa- na-ngëy' jwë' jmeey' ko-jøh' kyaah' hi- ga-juu' jnän'. ¹¹ Jmi-dsa- kaah' he', ma-

dsa-taayh' jee' jäh' dsa- kih' Jee' Na-jngii' Go-te' kyaah' jma- kih' jah' hi- ma' kwëeh- dsa- Dio kwaat- kih' dso'kye-. Ja-ga' ma' dsa-jey- hnoo' kih' jah' he', ga' kih' jee' jwii- ja-. ¹² Ja-ba' lä-ja-, ga-juu' Jesús chuu' jwii- ja-, mah' jmäay' dsa- na-jngëe' kyaah' jma- kiyh'. ¹³ Lä-ja- wa' jmeen' ko-jøh' kyaah' Jesús, ma-ke- dsa-, sa- tooyh- ta' jnän'. Wa' hlëeh' bih' lä-ko- hnøøy' hlëëyh', ja-ba' lä-ko- ga-hlëëyh' kih' Jesús. ¹⁴ Jëeh', jee' jwii- he- tøøhn' la-, dsa-ngëe' ba'. Pero jne', hnøøh' jne' ko- jwii- he- na' ga-lä-jnä'.

¹⁵ He-ja- sa- wa' tun' hän' kih' Dio ta-la- kih' Jesús. Wa' jmeen' juuh- kiyh'. He- ja- ba' lle' kih' kwëeh' hnih'. ¹⁶ Ta- wa' gaa' hoh' hnäh' jmeeh' he- llu' jmah' ba', hi- kwëeh' hi- lla-kyaa' miih- he- cha- kyah' hnäh'. He- ja- ba' tih- dsë' Dio jmeen'.

¹⁷ Wa' nuuh- hnäh' kih' hi- jää- hnäh' hi- wa' hwaah' hnäh' kyaayh'. Jëeh', hi- he' na-dsë- lley' hnäh', he- ñey- lloo- ko- jmi' ngëëy' kwaat- kih' ta' he- jmeey-. Lla- he- ma-jmeeh- hnäh' ti-meeh- dsëy', jmee' hnäh' jëe- dsëy' ba'. Jëeh', cher'mah' sa- ga-jmeeh' hnäh' lä-llë' kih', sa- cha- ya-jøø- kah' hnäh'.

¹⁸ Ngii' hnäh' kya- jnääh' kih' Dio. Kih' he- lii' jnääh', sa- hni- hu-dsë- kya- jnääh'. Lä-ja- hnøø- jnääh' dsa-nøø' jnääh' kwee- kyaah' lä-jë- he- jmee' jnääh'. ¹⁹ Peer- chuun' kyaah' hnäh' he- ngiih' hnäh' kin- kih' Dio mah' kway' jwë' llaahn- to- chah' la- jee' tääh' hnäh'.

Ga-hiyh' juu' kyaah' øøyh'

²⁰ Dio ba' he' hi- jmee- hii' ti' tuh-dsë- jne'. Hi- he' ga- mi- jiih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- hää- kwee- lä-jëe- hi- laa' kya- Dio. Jëeh' kyaah' jma- kiyh' he- ga-tuu- ja-, ga-jmeey' ko- hmooh' hmëe' he- sa- hee' jih'koh'. ²¹ Ngii'n' kiyh' he- jmäay' hnäh' llu' mah' jmeeh' hnäh' lä-jë- ta' llu' lä- hyoh- dsëy' hi- jääy' hnäh' lä- tih- dsëy' ta-la' kih' Jesucristo. Wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

²² Øøhn', chuun' kyaah' hnäh', jmee' hnäh' jøh- hoh' hnäh' kyaah' juu' he- ma-hlëehn' hnäh' la-. Sa- cha- cha-miih-

juu' he- ma-siin' kyah' hnäh'. ²³ Hnoon' lä-ñeh' hnäh', ma-laa' ba' Timotä øøh' jne' he- ma' hääy' neh-ñe'. Cher'mah' jäyh' to-cha' la-, nün' kyaayh' na'jään' hnäh'.

²⁴ Jmee' hnäh' Dio kih' lä-jëë' hi- jää' hnäh' kyaah' lä-jëë' ga' hi- na-jngëë'. Lä-jëë' hi- tääh' hwa' Italia la-, jmeey' Dio kyah' hnäh' ka-läh'.

²⁵ Wa' mi-jää' Dio lä-jëë' hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

Santiago

Juu' la- ga-sii' Satia~ kih' judiu dsa-gooy'

¹ Jnā' Satia~, jmeen+ ta'he' kih' Dio kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnān'. Jee' la- ma-siin' kyah' hnāh' lā-jēē' gya-to' nāā' dsa- judiu hī- na-saa- na-jñee' lā-kaa- jmi-gyuu+. Jmeen+ Dio kyah' hnāh'.

Huu'dsē- llu' he- kwa- Dio

² Øøhn', hnøø' wa' chaah- hnāh' llu' wa'ra- ga-ngēēh' hnāh' wa' he- cha- he- he- wii'. ³ Ma-ñeh' ba' hnāh' lā- ma' jēēh' hnāh' he- wii', jee' ja- dsa-lā-jnā' che' lā- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnāh' hī- lā-jwē' ja-, lā-tēēh- hnāh' kwēēh' hoh' hnāh'. ⁴ Pero hnøø' kwēēh' hoh' hnāh' cha-ga-miih- lā-jiih' hwēē- hnāh' llu', lā-koo- jaa- hī- ma-āā- huu'dsē- kih'. Ja- jiih' mo-so' cha- ga' he- mo+ jmee' bii' kyah' hnāh'.

⁵ Cher'mah' chaa- ko-llaa' jee' kyah' hnāh' hī- sa' ga' ma-ngēē' llu', wa' ngiiy' kih' Dio, hī- he' ba' jmee' lā-ngēēy'. Jēēh' ma-ra- he- kwa- ba' Dio cha-miih- huu'dsē- llu' kih' lā-jēē' hī- ngii', hī- sa' dsa-lā-lleey' kyaah' ni' jaa- hī- ngii'. ⁶ Wa'ra- ga-ngiih' hnāh' kiyh', hnøø' jmeeh' hnāh' dsoo' hoh' hnāh', ta' wa' jeh' hoh' hnāh' ni' miih-. Jēēh', jaa- hī- jmee' to' dsē', laay' lā-koo- la' kih' jmi-ñeeh' wa'ra- ga-hluh' kyaah' lle', be- ta' la' ta' jnø-. ⁷ Jaa- dsa- hī- jmee- lā-ja-, he-la' mo' jøø' gyih' he- hyoyh' kih' Dsa-jøøh' jnān'. ⁸ Dsa- hī- jmee- to' dsē', sa' jmāāy' ngēy' koo- nēē'.

⁹ Jaa- øøh' jne' hī- tā-ñee', wa' jēē- ba' dsēy'. Jēēh', kih' Dio ma-laay' lā-koo- jaa- hī- jøøh'. ¹⁰ Pero dsa- hī- cha- kuu', hnøø' jēē- dsēy', cher'mah' Dio ga-jmeey' ga-jāy' ta' hwa'. Jēēh', dsa- he' āāh' lā-koo- dsa-āāh' wa'le' he- cha- nē' nuu-. ¹¹ Wa'ra- ga-hya- hyoo- llii' jwēte, hēh' llii' chaah' le' ja-, he-ja- dsa-lā-kii- chaah' hī- dsa-tøh- mi'le', mo-so' jnā' na'hñaa'. Ja-ba' lā-ja- la' kih' hī- cha- kuu', koo- dsa-uu- bih' jee' jmeey' ta' kiyh'.

Llu' la' kih' hī- kwēēh~ dsē' ma' jēēy~ he- wii'

¹² Llu' la' kih' hī- ga-lā-be' dsē' wa'ra- ja' he- hliih' ka' dsēy'. Jēēh' cher'mah' ya-hēēy' lluu', lā-koo- jñee' hyoyh' jee' chaay- tāā'. He- ja- la' lā-koo- coron he- ga-bāāh- Dio hñii' kwēēyh' dsa- hī- hnaayh-.

¹³ Cher'mah' gwa' dsē' dsa- jmee' he- hliih', ni' miih- sa' sooh- he- jāyh' Dio ka- dsēy'. Jēēh' sa' gwa' dsē' Dio jmee' he- hliih', hī- ni' sa' kay- dsē' dsa- mah' jēēy' che' jmee' dsa- he- hliih'. ¹⁴ Kih' he- hēē' dsē' lā-jaa- lā-jaa- he- hliih', he-ja- gwa' dsēy' jmeey' he- hliih', mi-goo- kiyh', hī- jøø' kiyh' jwē' hliih'. ¹⁵ Hī- ma-ngēē' ma-hāāy' jwē' he- hēē' dsēy', ma-na-jnāāy' kyaah' dso'kye-. Ma-la' ma-heey' hñiiy' kyaah' dso'kye-, ja- jiih' juuy' go-te-.

¹⁶ Øøhn' hī- hnaan+, ta' mi-gaa' hnāh' hñaa'. ¹⁷ Lā-jē- he- llu' he- ga-hñah' jne' la-, lā-jē- he- jnaah' la', he- la- na- ja' gyuu' jmi-gyuu+, he- la' ga-kwa' ba' Dio. Hī- he' na- ga-jmāā' lā-jēē' hī- choo' je- gyuu' jmi-gyuu+. Pero Dio sa- dsa-lā-sēēy' lā-koo- la' kih' hī- hēē' gyuu' he- dsa-lā-sii' hēēh' kih'. ¹⁸ Lā- hyoh- dsēy', ga-jmeey' ga-lā-chaā' jne' lā-hmēē' ta-lā' kih' ju'dsoo' he- ga-kwēēyh' jne' mah' lee' jne' ma-ra- hī- kyaay' jee' kih' lā-jēē' hī- ga-jmāāy'.

¹⁹ He-ja- jwahn- øøhn' hī- hnaan+. Hnøø' nuuh' da' hnāh' jāā' ha- lā- la' juu' kih' dsa-. Ta' jiih' hnāh' chah'. Ta' mi-lleē' hnāh' hñaa' na'koh'. ²⁰ Heh' dsa-lā-lleē' jne', jne' jwē' jnān' he- jmeen' he- llu'. ²¹ He-ja- jwahn+, mo-to' jmee- ga' hnāh' he- hliih', mo-to' bāāh' ga' hnāh' hñaa' dso'kye- he- cha- cha-miih- na'. Jmāā' hnāh' hñaa' hwaah', hēēh' hnāh' juu' he- ma-na-jnāā' tuh-hoh' hnāh'. Jēēh' juu' na- lāā' hnāh'.

Hnøø' jmeen' ta'he' kih' juu' he- ma-nuu' jne'

²² Ja- jmeeh- hnāh' he' kih' juu' na-, ja- koo- nuuh- ba' hnāh'. He- mi-gaah' hnāh' hñaa' ba' ja-, cher'mah' sa' ga-jmeeh' hnāh' he'. ²³ Cher'mah' sa' ga-jmee'

dsa- he' wa'ra- ga'nuuy' juu' na-, hi- he' laa' lä'koo- jaa- hi- jëë- hñii' kyaah' hu-. ²⁴ Jëeh', ma-la- ma-jëëy- hñiiy' mah' go-hëëy' hi- lä'chah' ja- dsa-gaa' dsëy' ha- lä' laay'. ²⁵ Pero cher'mah' jaa- dsa- ga'nuu' kwee- lä'koo- jah' ley he- llu' go-te- he- kyaah' dsa-läa' jne', hi- cher'mah' dsa- he' ngoo' bih' jmeey' he' kih' juu' na-, kih' hi- he' mi-jøø' ba' Dio lä-jë- he- jmeey'. Jëeh', ja- koo- nuu- bih' mah' dsa-gaa' dsëy' ka-läh', ma-ra- he- jmee' bih' he' kih' juu' na-.

²⁶ Cher'mah' jaa- dsa- laay', hnaayh- Dio mah' hlëeh- bih' wa' la' cha- la', he- mi-gaay' hñii' bih' ja-, sa- jmää' go-te- he- jäyh' hnaayh- Dio. ²⁷ Pero cha'në' Dio hi- laa' Täa' jnän', jaa- dsa- hi- ma-ra- he- dsoo' hnaayh- Dio, hnøø' kway' be' kih' chih- hñii' hi- jëë- wii' hi- lä-ja- kih' dsa-më' hñii' ka-läh', hi- hnøø' hääy' hñiiy' mah' sa- wa' lä-sayh' kyaah' he- hñiih' he- cha- jmi-gyuu' la-.

2

Sa- wa' jëë' jne' he- laa' dsa-

¹ Øøhn', he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- llu' go-te-, jmee' bii' jmeeh' hnäh' kwee- lä'hii' në' kyaah' dsa-. ² Cher'mah' ga'lloo' jaa- dsa- jee' dsa-ñeeh' hnäh', hi- he' na- kyeh' hmiih- llu' hi- hä' aniy- hmooh' gooy- ka-läh'. Hi- wa'ra- ga'lloo' jaa- hi- tä-ñee' hi- sih'hi- hmiih- kih'. ³ Hi- cher'mah' jmääh' hnäh' jøøh' hi- jnaah' hmiih- kih' he', mah' jwiih' hñiih': "Na' jee' llu' la-", mah' hi- tä-ñee' he', jwiih': "Jmää' lä- ma-cheh' na- o jee' la- ya-na' huu' tiin' la-." ⁴ Jee' ja- dsa-lä-jnääh' hnäh' he- sa- jmeeh- hnäh' kwee- lä'hii' në' kyaah' dsa-. He- jmeeh- hnäh' lä-ja-, jmääh' hnäh' hñaaah' jwëë' hi- kye- huu' dsë- hñiih' jmah' ba'.

⁵ Nu- da' hnäh' øøhn' hi- hnaan': ¿Che' sa- ga'llee- Dio hi- tä-ñee' jmi-gyuu' la-, mah' lä-dsoo' dsëy' kiyh'? Hi- he' laa' lä'koh' hi- cha- kuu' kih', hi- hyoyh- heey' ya-jwiih' kih' Dio lä-koo- ga-bääh- Dio hñii' kih' lä-jëë- hi- hnaayh-. ⁶ Pero mi-kwah'

hnäh' kih' hi- tä-ñee', mah' hnaah- hnäh' hi- cha- kuu'. ¿Ja' dsa- cha- kuu' na- hi- tääh' jmeeh- hnäh'? ¿Ja' hi- he' na-, dsa-jäa- hnäh' në'ta'? ⁷ ¿Ja' dsa- cha- kuu' na-, hi- mi-kwah' jmi- kih' Cristo he- la' na'hñaaah' jnän', hi- ja-ba' kyaah' jmi- kih' Cristo ga-mi-cheey- hnäh'?

⁸ He- jmeeh- hnäh' llu' ba' ja-, cher'mah' ju'dsoo' ga-mi-teh- hnäh' ley juuh-, lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa' hnaah- dsa-kyaah', ja-ba' lä-koo- hnaah- hñaaah'."

⁹ Pero cher'mah' sa- ga-jmeeh' hnäh' kwee- lä'hii' në' kyaah' dsa-, he- jmeeh- hnäh' dso'kye- ba' ja-. Ja-ba' ley ja-, hñii' kyah' hnäh' he- na-bääh- hnäh' dsoo'.

¹⁰ Jaa- dsa- hi- høø' lä-jë- he- lle' ley kih' Moisé, cher'mah' ga-hlääy- kyaah' koo- mi' juu' ba', ma-na-bääh- lä-jë-.

¹¹ He' ba' hi- ga-jäh': "Hne- hi- na-jee- goo-, ta- kaah' hi- laa' kyaah' jñah'", he' ba' hi- he' ga-jäh' ka-läh': "Ta- jngëeh' dsa-." He-ja-, cher'mah' sa- kaah' hi- laa' kyaah' jñah', pero jngëeh' dsa-, ma-ra- he- ma-na-bääh' ba' hne- cha'në' ley.

¹² He-ja- hnøø' hlëeh' hnäh' hi- hnøø' jmeeh' hnäh' lä-koo- lle' kyah' hnäh' ba', jëeh' lloo- koo- jmi-, ley ja- ngiih' kwaat- jnän', ja-ba' ley he- kyaah' dsa-läa' jne'.

¹³ Kih' hi- sa- lä-ñih' dsë' dsa-kyaah', ja-ba' lä-ja- sa- lä-ñih' dsë' Dio kyaayh' ka-läh' wa'ra- ga-të' jee' llay' ta'. Pero cher'mah' ga-lä-ñih' dsë- jne' kih' dsa-kyaah' jne', hwëë' jne' llu' wa'ra- ga-të' jee' ngiiyh' kwaat- jnän'.

Ta' llu' jnän' kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne'

¹⁴ Øøhn', hee- jmää' kih' jaa- hi- jah' ma-dsoo' ba' dsëy' kih' Dio mah' ni- koo- he- llu' sa- jmeey-. ¿Che' lääy' kyaah' he- koo- jäyh': "Ma-dsoo' ba' dsën'?"

¹⁵ Cher'mah' chaa- jaa- øøh' jne', dsa-më' dsa-ñuu- hi- sa- cha- hmiih- he- këyh' hi- sa- cha- he- kuh'hiih' koo- jmi- koo- jmi-, ¹⁶ hi- cher'mah' jaa- hnäh' ga-chiih' hñiih': "Jwërte kwa' be', gwaah- ba' hne- llu', ja- mi-llaah' hñaaah', ja- kuh- ba' hne- llu'." Pero ¿hee- jmää' he- ga-jäh' lä-na-, cher'mah' sa- ga-kwëeh- hñiih' he- jmee' bii' kiyh'? ¹⁷ Ja-ba' lä-ja- la' kih' hi- jah'

ma-dsoo' dsëy' kih' Dio. Cher'mah' sa' cha-ni' miih' he-llu' ma-jmeey', sa' jmää' he-jäyh': "Ma-dsoo' ba' dsën'." Juu' ta'jmah' ba' ja'.

18 Pero cher'mah' jaa- ga-jäh': "Hne-jmeeh- ta' llu', jnä' ma-dsoo' dsën'", lä-la-jwii' jnih' ka-läh': "Mi-jnäa' kin' he-ma-dsoo' hoh', hne- hi- sa' ma-jmee' ni' miih- ta' llu', mah' jnä' mi-jnäan' kyah' he- ma-dsoo' dsën' kyaah' ta' llu' he-jmeen'." 19 Hne-jmeeh- dsoo', jaa- ba' Dio chaa-. Jmeeh- ba' hne- llu'. Hi- lä-ja- jäh' hi-sa-llu' ka-läh', mah' jlää- bih' kih' he- goyh'. 20 Peer- taah- hne-. ¿He-la' sa' hii- lä-ngëeh' miih'? Sa' jmää' he- jäh' jne' ma-dsoo' ba' dsën- kih' Dio mah' sa' na'jnä' ta' jnän'. 21 Ja' ga-jmee' Dio kwaat- lluy' Abraham dsa- ma-gyuh- jnän' ta-la' kih' ta' llu' he- ga-jmeey', he- ga-ngëey' Isaac jooy' kih' Dio mah' ma' juuy' në' na'hyoo'? 22 ¿Che' sa' ngëeh' ha-lä' la'? Ga-lä-dsoo' dsë' Abraham kih' Dio, he-ja- ba' ga-jmeey' lä-koo- ga-jäh' Dio. Hi- kyaah' he- ga-jmee' Abraham ja-, ga-lä-jnä' ma-ra' he- ga-lä-dsoo' ba' dsëy' kih' Dio. 23 Lä-ja- ga-lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio he- jäh' lä-la': "Ga-lä-dsoo' dsë' Abraham kih' Dio, he-ja- ga-jmee' Dio kwaat- lluy'." Hi- ga-lä-cheey' ome' kyaa' Dio. 24 Lä-ja- dsa- lä-ngëe' jne', jmee- Dio kwaat- lluy' dsa-, kyaah' he- jmeey' ta' llu', ja' ma-la' kyaah' he- ma-dsoo' dsëy'.

25 Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' Rahab, jaa- dsa-më' hi- ma' hnëe' hñii' kyaah' wa' hi- cha- hi-. Ga-jmee' Dio kwaat- lluy' kih' he- ga-kway' jee' ga-jä' hi- ga-lla-nää' koo' juu' hi- ga-cheey' ta- jyoh' jwë' lä-llu' jee' ga-laay'. 26 Jmi-ngo' he- mo-so' kyaah' jmi-lle', na'-juu' ba' ja-. Ja-ba' lä-ja- la' jnän'. Sa' jmää' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio, cher'mah' sa' na'jnä' ta' llu' he- jmee- jne'.

3

Hnøø' leeh' jne' ha- lä' hlëeh' jne'

1 Sa' wa' chaa- jwëe' ta-jwöh' jee' tääh' hnäh' øøhn'. Ma-ñeh' ba' hnäh', hweh- ga' miih- ngiih' Dio kwaat- jnän' hi- laa-

ta-jwöh'. 2 Lä-jëe' ba' jne', joh' jiih' sa' dsa-hlääh' jne'. Pero jaa- hi- sa' dsa-hlääh' kyaah' juu' he- hlëeyh', hi- he' laa' jaa- dsa-ñuuh- lluy' go-te-. Liyh- hääy' hñiiy' kih' lä-jë- ba', sa' kway' jwë' jøø' he- hliih' kiyh'.

3 Wa-ra- ga-tøøh' jne' fren' hoo' kya'jiih', hwaa' bih' kyaah' jne'. Ma-ke' jøøyh', kyaah' koo- he- pih' ba' tää' jää' jne' ha-ta- jee' hnøø- jne'. 4 Lä-ja- la' ka-läh' kyaah' barco. Ma-ke' he- ga' juuh- ngëe' barco hi' ma-ke' sëeh' lle' tä' kih', pero kyaah' koo- jwi' hma- pih' ba' kooch- dsa-, le' dsa-näay' ha- ta- jee' hnøøy'. 5 Hi- lä-ja- la' ka-läh' kyaah' lä'siih' jne'. Koo- he- pih' ba', pero ha- koh' dsoo' sa' hnoo-. Kyaah' koo- je- pih' ba' lee' sooh' lä-jiih' koo' koo- moh' juuh-. 6 Hi- lä'siih' jne' la' lä-koo- je-. Joh' nëe' he- hliih' sa' gwa' kih'. He- na- hee- lä-kaa- jmi-ngo' jnän' lä-jë- jmi' ba'. Lä'siih' jne' na-, tēe- be' kih' cha-je-.

7 Lih' ba' dsa- mi-hwaa' lä-jëe' nëe' jah' laa' hi- chaa- hwa-la-, liyh' mi-hwaay' ta', miih-, hi- jah' hi- chaa- jmi-ñeeh' ka-läh'. 8 Pero sa' chaa- ni' jaa- hi- lih' ha' kih' lä'siih' jne'. Sa' cha- he- lla-dsëe' kih' he- hliih' na-. Lä-koo- he- na-kah' venen he- jngiih' kih' dsa' ba' la' lä'siih' jne'.

9 Kyaah' lä'siih' jne' hlëeh' jne' llu' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän', hi- ja-ba' kyaah' lä'siih' jne', jwä' jne' dso'jwii' kih' dsa-, hi- laa' lä-koo- heeh' kih' Dio. 10 Koo- ba' hoo' jne' jee' hwëe- juu' llu' hi- jee' hwëe- juu' hliih'. Ni' miih- sa' sooh- lä-na-, øøhn'. 11 Ha- lä-ja-, koo- jmi-too- hya' jmi- øø' hi- ja-ba' he- ja- hya' jmi- lliih' ka-läh'. 12 Øøhn', ha- lä-ja- koo- chaah' higo hii' mi- 'olivo o wii- jeh' hii' mi'higo. Ja-ba' lä-ja- la' kih' jee' hya- jmi-, sa' hwëe' jmi- ñii' ko-jøh' kyaah' jmi- øø'.

Kih' Dio ba' ja-, he- gwa' huu' dsë- llu'

13 Cher'mah' chaa- jaa- hnäh' hi- cha- huu' dsë- llu' kih', hi- kyuuu- cha-miih-, hi- he' hnøø' mi-jnäa' he- kyuuuh- ja-, kyaah' ta' llu' he- jmeey'. Hi- hnøø' jmääy' hñii' jaa- hi- hwaa', lä-lle' kih' jaa- hi- kyuuu-. 14 Pero cher'mah' wii' hoh' hnäh' hi- jmeeh- hnäh' lä-tih' hoh' hnäh' hñaa'h',

sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ he⁻ jmää⁺ hnäh⁺ hñaa⁺h⁺ kaah⁺. He⁻ ta⁻juu⁺ ba⁺ hnäh⁺ ja⁻. ¹⁵ Ja⁺ he⁻ ja⁺ gyuu⁺ huu⁺dsē⁻ na⁻. Huu⁺dsē⁻ cha⁻ hwa⁺ la⁻ ba⁺ na⁻, he⁻ gwa⁺ kyaah⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ na⁻. La⁺ kih⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ ba⁺ huu⁺dsē⁻ na⁻. ¹⁶ Jēeh⁺, he⁻ wii⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺ hi⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ he⁻ tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺h⁺, he⁻ ja⁻ jmee⁺, he⁻ tääh⁺ hnäh⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁻, jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻jē⁺ nēē⁺ he⁻ hliih⁺.

¹⁷ Pero huu⁺dsē⁻ he⁻ ja⁺ gyuu⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻jngii⁺. He⁻ ja⁻ ba⁺ jmee⁺ hii⁺ ti⁺ kih⁺ dsa⁺, jmee⁺ hwa⁺ dsa⁻, nuu⁺h⁺ dsa⁻, dsa⁻lä⁻ñih⁺ dsēy⁺ cha⁻miih⁻ hi⁻ jmeey⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺. Kyaah⁺ huu⁺dsē⁻ llu⁺ ja⁻, jmee⁺ dsa⁻ kwee⁻ lä⁻hii⁺ nē⁺ kyaah⁺ dsa⁻ hi⁻ ja⁺ koo⁻ ta⁻juuy⁺. ¹⁸ Dsa⁻ hi⁻ ga⁺nää⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺, jmeey⁺ hii⁺ ti⁺ kih⁺ dsa⁺, hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jwēē⁺ dsa⁻ hi⁻ jmee⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺.

4

Sa⁺ wa⁺ hnøøh⁺ jne⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻

¹ ¿Ha⁻ ta⁺ gwa⁺ he⁻ te⁻jēeh⁺ hnäh⁺? Kih⁺ he⁻ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁺ cha⁻, he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻ jmee⁺ jwiih⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ² Cha⁻ he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ pero sa⁺ tēeh⁺ hnäh⁺. Jngēeh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ bii⁺ leh⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺ pero sa⁺ tēeh⁺ hnäh⁺. Ti⁻chooh⁻ hnäh⁺ juu⁺, hi⁻ ti⁻hnee⁻ hnäh⁺. Sa⁺ ma⁻hñah⁻ hnäh⁺ he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺, jēeh⁺ sa⁺ ma⁻ngiih⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio. ³ Hi⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺ngiih⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio, sa⁺ hñah⁻ hnäh⁺. Jēeh⁺ sa⁺ ngiih⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ huu⁺dsē⁻ llu⁺, koo⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ lä⁻ tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺h⁺ ba⁺.

⁴ Hnäh⁺ dsa⁻mē⁺ dsa⁻ñuu⁺h⁺, ¿he⁻la⁺ ma⁻lä⁻øø⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio? ¿Che⁺ sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ mo⁻so⁺ jawah⁺ hnäh⁺ kyaayh⁺, cher⁺mah⁺ hnooh⁺ ga⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻? Jēeh⁺, hi⁻ hnooh⁻ ga⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, mo⁻so⁺ jawayh⁺ kyaah⁺ Dio. ⁵ ¿Che⁺ laah⁺ hnäh⁺, koo⁻ ta⁻jäh⁺ ba⁺ juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ lle⁺ lä⁻la⁻: “Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kih⁺ Dio he⁻ kyaah⁺ jne⁺, hnääy⁺ jne⁺ cha⁻miih⁻, sa⁺ hnøøy⁺ kye⁺ jne⁺ jyoh⁺ jwē⁺?”

⁶ Pero cha⁻miih⁻ jmee⁺ Dio llu⁺ dsē⁺ kyaah⁺ jne⁺. He⁻ja⁻ jäh⁺ juu⁺ kiyh⁺ lä⁻la⁻: “Dio jne⁺ jwē⁺ kih⁺ hi⁻ jmää⁺ hñii⁺ jøøh⁺, pero llu⁺ ba⁺ dsēy⁺ kyaah⁺ hi⁻ hwa⁺.”

⁷ Wa⁺ nuu⁺h⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio. Ta⁺ kwa⁻ jwē⁺ kih⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ kaayh⁺ hnäh⁺, lä⁻ja⁻ ba⁺ lä⁻øøy⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ⁸ Ya⁻nää⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio hi⁻ Dio mi⁻jäyh⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Hnäh⁺ hi⁻ jmee⁺ dso⁺kye⁻, hnøø⁺ na⁻jngēē⁺ hnäh⁺. Hi⁻ hnäh⁺ hi⁻ jmee⁺ to⁺ dsē⁺, wa⁺ la⁺ koo⁻ ba⁺ huu⁺dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ⁹ Ki⁺hooh⁺ hnäh⁺ lä⁻jiih⁺ chaah⁺ hoh⁺ hnäh⁺. Lla⁻ he⁻ ngiih⁺ hnäh⁺, hnøø⁺ hoooh⁺ hnäh⁺ ba⁺. Lla⁻ he⁻ chaa⁻ hnäh⁺ llu⁺, wa⁺ ti⁻meeh⁻ hoh⁺ hnäh⁺. ¹⁰ Wa⁺ hwaah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺, mah⁺ jmääy⁺ hnäh⁺ kaah⁺.

Sa⁺ wa⁺ kyen⁺ kwaat⁻ kih⁺ øøh⁺ jne⁺

¹¹ Øøhn⁺, ta⁺ cha⁻hää⁻ hnäh⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺. Hi⁻ cha⁻hää⁻ øøh⁺, o kay⁻ kwaat⁻ kiyh⁺, hi⁻ he⁻ cha⁻hää⁻ ley, hi⁻ kay⁻ kwaat⁻ kih⁺ ley. He⁻ja⁻ cher⁺mah⁺ kah⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ kih⁺ ley, he⁻ jmääh⁺ hñaa⁺h⁺ jwēē⁺ ba⁺ ja⁻, lla⁻ he⁻ ma⁺høøh⁺ hnäh⁺ ley. ¹² Jaa⁻ ba⁺ hi⁻ ga⁺lla⁺ ley, jaa⁻ ba⁺ hi⁻ na⁻ngē⁺ jwē⁺ lääy⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻ngēy⁺ jwē⁺ heey⁺ dsa⁻. Pero hnäh⁺, hee⁻ laah⁺ hnäh⁺ mah⁺ kah⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ kih⁺ jñah⁺.

Sa⁺ chaq⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ lä⁻ chaq⁻ jne⁺ hø⁺

¹³ Nu⁺ da⁺ hnäh⁺ hi⁻ jäh⁺: “Na⁺ o hø⁺ dsa⁻nøø⁺ jnääh⁺ dsa⁻jmee⁺ jnääh⁺ ta⁺ jee⁺ jyoh⁺ jwii⁺. Jee⁺ oo⁺ jä⁺ jnääh⁺ koo⁻ ñe⁻, jmee⁺ jnääh⁺ miih⁻ ta⁺ hñii⁺ mah⁺ leh⁺ jnääh⁺ cha⁻miih⁻ kuu⁺”, jawah⁺ hnäh⁺. ¹⁴ Pero sa⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ hee⁻ na⁻ le⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hø⁺, che⁺ chaa⁻ juuh⁺ hnäh⁺. ¿Che⁺ sa⁺ kye⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ he⁻ laah⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jmi⁻ hmooh⁺ he⁻ gwa⁺ ko⁻hwēē⁺ mah⁺ dsa⁻ää⁺h⁺ ka⁻läh⁺? ¹⁵ Lla⁻ he⁻ ma⁻jwah⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻, jawah⁺ hnäh⁺ lä⁻la⁻ ba⁺: “Cher⁺mah⁺ jäh⁺ Dio chaa⁻ ga⁺ jne⁺, jmee⁺ ba⁺ jne⁺ hee⁻ ga⁺ hnøø⁺ le⁺.” ¹⁶ Pero kyaah⁺ he⁻ hlēeh⁺ hnäh⁺, he⁻ jmääh⁺ hnäh⁺ hñaa⁺h⁺ kaah⁺ ba⁺ na⁻. Lä⁻jē⁺ juu⁺ taah⁺ lä⁻na⁻, la⁺ hliih⁺. ¹⁷ Hi⁻ lih⁻ jmee⁺ he⁻ llu⁺, mah⁺ sa⁺ jmeey⁺, he⁻ jmeey⁺ dso⁺kye⁻ ba⁺ ja⁻.

5

Dsa⁻ cha⁻ kuu⁺ hi⁻ hñaa⁻ dsē⁻ jēy⁺ wii⁺ ba⁺

¹ Nu⁺ da⁺ hnäh⁺ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺. Ki⁺hooh⁺ hnäh⁺ jwē⁺te. Na⁺ ga⁺ jä⁺ cha⁻miih⁻ wii⁺ nē⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ² Ngoo⁺ ga⁺ hee⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ hmooh⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Ma⁻jwē⁺

jah' sa'hmiih- kyah' hnäh'. ³ Lã-jë- kuu' kyah' hnäh' ma-hya- ta'jũh. Lã-jë- he- na- hñi' kyah' hnäh' lã-jiih' mi-lla- hnäh', lã-koo- he- kaah- hnäh' kyaah' je- ba'. Peer- ma-lla-mah' kuu' kyah' hnäh' jee' ma-dsaa' jmi' la-. ⁴ Jñee' dsa- hi- ma' jmee- ta' jee' nuu- kyah' hnäh' ki-hooh- jwërte, hñiy- kyah' hnäh' kih' Dio. He- ga'juu' hnäh' kiyh', he- sa- ga-mi-hmaah' hnäh' jñeey'. Peer- ki-hooh- dsa- hi- ga-chooh' ta' kyah' hnäh' he-ja- ma-nuu' Dio hi- laa' jũ- lã-jë- hi- tãäh' gyũh'. ⁵ Peer- jnaah' dsa-ngëeh' hnäh' hwa' la-, ma-lëh- hnäh' ga-lã-jë- ba' he- ma-hee' hoh' hnäh'. Ma-gyaah' hnäh' lã-koo- jah' hi- ngoo' ga'lloo' jmi' jngëeh' dsa-. ⁶ Kih' hi- sa- ää- ni- miih- ma-bãäh' hnäh' dsoo' hi- ma-jngëeh' hñih'. Sa- ga-hnooyh- ha- lã- jee' ma-läy' hñiyy'.

Hnøø' jøh- dsë- jne' lã-jiih' jäh' Dsa-jøøh' jnän'

⁷ He-ja- jwëehn- hnäh' øøhn', wa' jøh- hoh' hnäh' lã-jiih' lloo- jmi' jäh' Dsa-jøøh' jnän'. Jëe- da' hnäh' lã-koo- la' kih' hi- jmee- ta', jøøy- jma' he- lã-gyuh' jee' nuu- kiyh', ja-ga-chooyh' ta' he- kyey- o-jøh- dsë' kih'. ⁸ Ja-ba' lã-ja- hnøø' jmeeh' hnäh'. Wa' jøh- hoh' hnäh', go-taah' hnäh' koo- hwëh-, ta- hwaa' hnäh', jëeh' ngoo' ya-jäh- jmi' jäh' Dsa-jøøh' jnän'. ⁹ Ta- hnoo- hnäh' juu' kih' dsa-kyaah' hnäh' mah' sa- ka' Dio ju'dsoo' kyah' hnäh'. Hii- Jwëe- ma-cheh' chuh- ho'haah'.

¹⁰ Øøhn', mi-dsooh- da' hoh' hnäh' ha- lã-koo- wi' ga-jëe' lã-jë- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, lã- ma' ga-hlëeyh' dsa- mada- kih' Dio. Hi- ma' cha- ba' o-jøh- dsë- kih' dsa- he'. Ja-ba' lã-ja- jmee' hnäh' ka-läh'. ¹¹ Ha- koh' llu' sa- la' kih' dsa- hi- kwëeh- dsë'. Ma-nũh- ba' hnäh', ha- lã- ga-kwëeh' dsë' Job lã-koo- ma' ga-jëey' wi' hi- ma-ñeh' ba' hnäh' ha- lã- ga-jmee' Dio kyaayh' ma-ngëe' ma-jëey' wi'. Peer- cha-miuh- dsa-lã-ñih' dsë' Dio jnä' jne' hi- koo' dsëy' ka-läh'.

¹² Øøhn', jee' lã-jë- he- hnoon' jwëehn- hnäh', ta- tãä- hnäh' gyũh', ni- ta- tãä- hnäh' hwa', ni- he- ga- jyoh', ta- tãä-

hnäh'. Cher'mah' jawah' hnäh' "Jaah-", koo- "Jaah-" ba' jawah' hnäh'. Hi- cher'mah' jawah' hnäh' "Jah-ha'", koo- "Jah-ha'" ba' jawah' hnäh' mah' sa- ka' Dio ju'dsoo' kyah' hnäh'.

Ha- lã- hnøø' jmeen' ma' chaq- hi- dsaah'

¹³ Cher'mah' chaq- jaa- hi- jëe- wi' jee' kyah' hnäh', wa' ngiyy' kiyh' kih' Dio. Cher'mah' chaq- jaa- hi- jëe- dsë', wa' häy' kih' Dio. ¹⁴ Hi- cher'mah' chaq- jaa- hi- dsaah' jee' kyah' hnäh', hnøø' tëeyh' dsa-gyũh' kyaah' gwah' mah' taayh- aceit lã-koo- hih- he- ga-jmee' Dsa-jøøh' jnän' hi- ngiyy' kih' Dio mah' mi-hläy' hi- dsaah' he'. ¹⁵ Hnøø' dsoo' dsëy' jee' ngiyy' kih' hi- dsaah', lã-ja- jã- ba' kiyh'. Dio ba' chaayh-. Hi- cher'mah' ma-jmeey' he- hñih', koo- ba' Dio dsë' kiyh'. ¹⁶ Mi-jnäa' kih' dsa-kyaah' hnäh', cher'mah' he- ma-hlääh- kyaah' hñih'. Hi- ngi' hnäh' kih' dsa-kyaah' hnäh' kih' Dio mah' jã- kyah' hnäh'. He- ngi' jaa- hi- lluu' kyeë', hi- kye- cha-miuh- be'. ¹⁷ Elia ma' laa' jaa- dsa- lã- jne'. Hi- he' ga-ngi' kih' Dio lã-kaa- tuh-dsë', mah' sa- wa' jã- jma'. Hi- hnë- ji-ñe- na-dsë- jñee' sih-, sa- ja' ni- miih- jma'. ¹⁸ Ma-ngëe' he- ja-, koo- ka-läh' ga-ngiyy' kih' Dio he- jã- jma', hi- ja' jma', hi- koo- ka-läh' ga-løø' ga-kwa' mi-hma-.

¹⁹ Øøhn', cher'mah' chaq- jaa- hnäh' hi- ma-lã-øø' kih' ju'dsoo', hi- lã-ja- chaq- jñah' hi- jmee' ya-näy' ka-läh', ²⁰ hnøø' lã-ngëeh' hnäh' he- la-. Cher'mah' ga-lëh' hnäh' chaah' jaa- hi- ma-lã-øø', ma-lääh' hnäh' jaa- hi- ma' hii' goo- juu', hi- lã-ja- ma-che' cha-miuh- dso'kye-.

1 Pedro He-la-to-ně-je-he-ga-sii' Pee'

Ga-chee' Pee' koo-je-kih' dsa-gooy' hi-ma-tääh' wii'

¹ Jnä' Pee' laan' apóstol kyaa' Jesucristo, siin' kyah' hnäh' hi- ga-hwëë- jwii- kih'. Hnäh' hi- tääh' hwa' Ponto, Galacia, Capadocia, Asia hi- Bitinia. ² Dio hi- laa' Täa' jnän' ga-lleeyh- hnäh' lä-koh' huu'dsë- ma-na-la- kiyh' jää', hi- kyaah' Jmi-lle' kiyh' ga-mi-lluuy' hnäh' mah' jmeeh' hnäh' he' kih' Jesucristo, hi- lä-ja- ma-na-jngëeh' hnäh' kyaah' jma- kiyh'. Wa' mi-jää' Dio hnäh' cha-ga-miih- hi- lä-ja- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Ma-na-laa' jne' kwaat- tēē' jne' ya-jwii'

³ He- ba' che- lluu' Dio Jmii- Jesucristo Dsa-jøh' jnän'. Ha- koh' sa- ga-lä-nih' dsëy' jne', he-ja- na- ga-jmeey' ga-lä-chaa' jne' lä-hmëe' ta-la- kih' he- ga-lä-jiih' Jesucristo jee' kih' hi- na-juu'. He-ja- kye' jne' o-jøh- dsë- he- tēē' jne' jee' tääh' hi- na-jiih'. ⁴ Hi- lä-ja- hñah' jne' heen' he- høø' Dio gyuu', he- sa- hee' jih'koh', he- sa- lä-soh' hi- ni- sa- lä-sii'. ⁵ Kih' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio, he-ja- hääy- jne' kyaah' be' kiyh' lä-jiih' lääy' jne' go-te- lä-koo- ma-na-la- juu' mi-jnäay- jnän' wa-ra- ga-tēē' jee' llaa' jmi-gyuu'.

⁶ He-ja- jēē- dsë- jne', ma-ke- ko-hwëe' ba' jēē' jne' na-ku' na-ngii' he- wii' cher'mah' lä-ja- jmee- bii' he- dsa-ngëe' jne'. ⁷ Mah' lä-jnä', che- lä- ma-dsoo' ja-ba' dsë- jne' kih' Dio. He- dsoo' dsë- jne', kye- cha-ga-miih- lä-koh' ga' ku'nøø'. Jēēh' ku'nøø' ja-, koo- dsa-llaa' ba'. Hi- hnøø' koo' kyaah' je-, ja-ga- lä-jnä' ma-ra- he- lluu' ba'. Ja-ba' lä-ja- jne', kyaah' he- jēē' jne' he- wii', lä-jnä' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio mah' lä-ja- hlēeyh' lluu' hi- jmeey' juu- jnän' hi- jmäay' jne' kwaat- lä-koo- hi- kaah' wa-ra- ga-tēē' jee' lä-jnäa' Jesucristo. ⁸ Hnaah' ba' hnäh' Jesucristo ma-ke- sa- ma-jēēh- hñih'. Hi- ma-ra-

he- dsoo' ba' hoh' hnäh' kiyh', ma-ke- sa- jēēh- hnäh'. He-ja- ba' jēē- hoh' hnäh' cha-miih-, lä-jiih' mo-so- lä-kēh' hnäh' jmi- hlēeh' hnäh' lä-koh' te' he- jēē- hoh' hnäh'. ⁹ Jēēh', ma-na-laah' hnäh' na'. He- na- ba' hnooh' hnäh' he-ja- ma-lä-dsoo' hoh' hnäh'.

¹⁰ Lä-jēē- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo', ga-hlēeh' kih' ha-lä- mi-jää' Dio jne'. Ga-kway' be' ma-hnøoy' ma-lä-ngëey' ha-lä- jwë- jee' läa' Dio jne' lä-koo- ma-jwahn' la-. ¹¹ Hi- Jmi-lle' kih' Cristo ga-jmee' juu' kih' dsa- he-, ha-lä- jēē' Cristo wii' hi- ha-lä- leey' jøøh' ma-ngëe' ma-jēey' wii'. Hi- ga-kwa' dsa- he- be' ma- hnøoy' lä-ngëey' hii- dsa- ma- lee' Cristo hi- hee- jmi- ma' le' lä-ja-. ¹² Pero Dio ga-mi-jnäa- kih' dsa- he-, ja- kih' jmi- ja- heh' juu' he- ga-kway' ja-, la- jnä- jne' ba' ja-. Juu' ja- ma-nuu' jne' na'. Jēēh', kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' he- ja' gyuu', ga-kwa' dsa- ju-hmëe' la-. Hi- lä-kye- ängele ka-läh' ma' hnøø' ma' lä-ngëey' ha-lä- la' juu' la-.

Dio hnøø' lee' jne' na-jngëe'

¹³ Kih' he-ja- na-, jwëehn- hnäh', wa' jñiih' huu'dsë- kyah' hnäh' mah' hää' hnäh' hñah'. Lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' jøø' hnäh' heeh' he- la' kwa' Dio wa-ra- ga-tēē' jee' lä-jnäa' Jesucristo. ¹⁴ Wa' laa' jne' lä-koo- jaa- gyuu- hi- nuu' kih' jmi-. Mo-so- wa' jmee' ga-jne' lä-koo- ma-jmee- jne' jää' he- sa- ma-kyuu- jne' juu' kih' Dio. ¹⁵ Ja-ba' lä-koh' na-jngëe' Dio hi- ga-lleeh- jne', ja-ba' lä-ja- hnøø' dsa-toohn' na-jngëe' jne' kyaah' lä-jēē- he- jmeen-. ¹⁶ Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa' laah' hnäh' na-jngëe' lä-koo- na-jngëe' jnä'."

¹⁷ Jwah' hnäh' Täa- kih' Dio hi- ngiih' kwaat- kih' lä-hii' ně- ha-lä- tääh' haa' dsa-. He-ja- hnøø' gah' hñih' ta-ko-jiih' chaah- hnäh' jmi-gyuu- la-. ¹⁸ Jēēh', ma-nēh' ba' hnäh' joh' sa- ga-kēē' he- ga-läa' Dio jne' kih' lä-jēē- he- hñih' he- ga-lä-tēē- jne' kih' dsa- ma-gyuu- jnän'. Sa- ga-lä-hmaah' kyaah' he- dsa-hee', lä- la' kuu' tøø- ku'nøø'. ¹⁹ Ga-lä-hmaah' kyaah' jma- kih' Cristo he- hmooh' jwërte, laay' lä-koo- jaa-

borrego mäh¹ hi⁻ lluu¹ go⁻te⁻ hi⁻ kwëeh⁻ dsa⁻ Dio. ²⁰ Jää¹ ja⁻ga⁻ nøø¹ jmi⁻gyuu¹ la⁻, ma⁻na⁻la⁻ juu¹ chee¹ Dio joo¹. Hi⁻ na¹ jee⁻ ngoo¹ ga⁻dsaa¹ jmi⁻gyuu¹, ma⁻mi⁻jnaä⁻ bih¹ jnän¹ ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ hnäy¹ jne¹. ²¹ Ta⁻la⁻ kih¹ Cristo ma⁻lä⁻dsoo¹ dsë⁻ jne¹ kih¹ Dio hi⁻ ga⁻mi⁻jiiyh¹ jee¹ kih¹ hi⁻ na⁻juu¹ hi⁻ ga⁻jmaäy¹ jøøh¹. He⁻ja⁻ kih¹ Dio ba¹ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo¹ dsë⁻ jne¹ hi⁻ kih¹ hñii¹ bih¹ he⁻ ma⁻cha⁻ o⁻jøh¹ dsë⁻ jnän¹.

²² Na¹ ma⁻na⁻jngëe¹ jne¹ kyaah¹ be¹ kih¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹, lä⁻llu¹ he⁻ ga⁻jmeë¹ jne¹ he¹ kih¹ juu¹ dsoo¹ mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻hnäa¹ jne¹ øøh¹ jne¹, pero ja⁻ kyaah¹ juu¹ ta⁻jmah¹. He⁻ja⁻ wa¹ lä⁻hnäa¹ jne¹ øøhn¹ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁻ jne¹ hi⁻ kyaah¹ lä⁻jë¹ be¹ jnän¹. ²³ Jëeh¹, he⁻ ga⁻lä⁻chaa¹ jne¹ ka⁻läh¹ lä⁻hmëe¹, sa⁻ la¹ kyaah¹ jmi⁻ngo¹ he⁻ dsa⁻heë¹. Chaa⁻ jne¹ kyaah¹ juu¹ kih¹ Dio he⁻ na⁻jiih¹ ba¹. He⁻ja⁻ sa⁻ heë¹ jih¹koh¹ jih¹lih¹. ²⁴ Jëeh¹ (lä⁻la⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio): Lä⁻jëe¹ dsa⁻ laa¹ lä⁻koo⁻ wa⁻nuu⁻.

Lä⁻jë¹ he⁻ jnä¹ na⁻hñaa¹ kih¹ dsa⁻, la¹ lä⁻koo⁻ wa⁻le¹ kih¹ wa⁻nuu⁻ ba¹. Dsa⁻lä⁻kii⁻ wa⁻nuu⁻, hi⁻ wa⁻le¹ kih¹ dsa⁻tøh¹.

²⁵ Pero juu¹ kih¹ Dio, lä⁻ ma⁻cha⁻ ja⁻ba¹, sa⁻ laa¹ jih¹koh¹.

He⁻ la⁻ ja⁻ juu¹ he⁻ ga⁻nueh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ ma¹ ga⁻kwa¹ dsa⁻ ju¹hmëe¹ kih¹ Cristo.

2

¹ He⁻ja⁻ be¹ hnäh¹ lä⁻jë¹ he⁻ hñih¹, ta⁻ jmeë⁻ hnäh¹ juu¹ ta⁻juu¹, ta⁻ wa¹ ta⁻juuh¹ hnäh¹ he⁻ jmääh¹ hnäh¹ hñaa¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ mi⁻te¹ mah¹ sa⁻ mi⁻teyh¹, ta⁻ wa¹ wii¹ hoh¹ hnäh¹, ta⁻ koo¹ hnäh¹ juu¹ jwii¹. ² Lä⁻ jmeë⁻ jaa⁻ gyuu⁻ sēh¹ hi⁻ tuh¹ kō⁻lla⁻jiih¹, lä⁻ja⁻ wa¹ lä⁻heë¹ hoh¹ hnäh¹ wa¹juh¹ he⁻ la¹ koo⁻ nēe¹ ba¹ he⁻ gwa¹ gyuu¹. He⁻ la⁻ na⁻ la¹ juu¹ he⁻ sa⁻ jwëeh¹ he⁻ jmeë⁻ dsa⁻nøø¹ jne¹ ta⁻ cha⁻nē¹ lä⁻jwë¹ jee¹ lää¹ jne¹. ³ Jëeh¹, ma⁻kyuu¹ ba¹ hnäh¹ ha⁻ koh¹ sa⁻ llu¹ dsë⁻ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹.

Cristo laa¹ lä⁻koo⁻ mi¹kuu¹ he⁻ na⁻jiih¹

⁴ He⁻ja⁻ ya⁻nääh¹ hnäh¹ chuh¹ kih¹ Cristo hi⁻ laa¹ lä⁻koh¹ kuu¹ he⁻ na⁻jiih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻tih¹ dsë⁻ dsa⁻ jää¹, pero kih¹ Dio, laay¹ lä⁻koh¹ mi¹kuu¹ he⁻ na⁻lliih¹ hi⁻ hmooh¹

jwërte ka⁻läh¹. ⁵ Hi⁻ ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ laah¹ hnäh¹ lä⁻koh¹ kuu¹ he⁻ na⁻jiih¹, he⁻ kyaah¹ jmeë⁻ Dio hne¹ kiyh¹ hi⁻ leeh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëe¹ go⁻te⁻ mah¹ kwëeh¹ hnäh¹ Dio lä⁻jë¹ he⁻ ngii¹. Lä⁻ja⁻ ba¹ tih¹ dsë⁻ Dio jmeeh¹ hnäh¹ ta⁻la⁻ kih¹ Jesucristo. ⁶ Kih¹ he⁻ja⁻ ba¹ hlëeh¹ lä⁻la⁻ jee¹ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio:

Jnä¹ Dio llaan¹ jwii¹ Siön jaa⁻ hi⁻ laa¹ lä⁻koo⁻ kuu¹ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻nē¹ kih¹ koo⁻ hne¹ juuh¹.

La¹ koo⁻ mi¹kuu¹ na⁻lliih¹ he⁻ hmooh¹ jwërte.

Hi⁻ dsoo¹ dsë⁻ kiyh¹, jih¹koh¹ sa⁻ jäy¹ kyaah¹ o⁻hih¹.

⁷ Kuu¹ ja⁻ hmooh¹ jwërte kyah¹ hnäh¹ hi⁻ ma⁻dsoo¹ dsë⁻. Pero kih¹ hi⁻ sa⁻ dsoo¹ dsë⁻ kih¹ Dio, na⁻sii⁻ lä⁻la⁻:

Ja⁻ba¹ kuu¹ he⁻ sa⁻ ga⁻tih¹ dsë⁻ tē⁻hyah¹, he⁻ja⁻ ba¹ ga⁻jä¹ lä⁻koo⁻ mi¹kuu¹ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻nē¹ kih¹ koo⁻ hne¹ juuh¹.

⁸ Hi⁻ lä⁻la⁻ na⁻sii⁻ ka⁻läh¹:

La¹ koo⁻ mi¹kuu¹ he⁻ dsa⁻tēh¹ dsa⁻ hi⁻ lä⁻koo⁻ hloo⁻ he⁻ jmeë⁻ dsa⁻täh¹ dsa⁻.

Dsa⁻ he⁻ dsa⁻tēh¹, kih¹ he⁻ sa⁻ hii⁻ heeyh¹ juu¹ kih¹ Dio, kō⁻ja⁻ lle¹ kih¹ bih¹ ja⁻.

⁹ Pero jne¹ ma⁻laa¹ jne¹ koo⁻ nää¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻lleeh¹ ba¹, hi⁻ ma⁻laa¹ jne¹ lä⁻koo⁻ jmi⁻dsa⁻ kya¹ dsa⁻ta⁻ jøøh¹, ma⁻laa¹ jne¹ koo⁻ nää¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëe¹. Hi⁻ ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ ma⁻laa¹ jne¹ koo⁻ jwii¹ kih¹ Dio mah¹ kwa¹ jne¹ juu¹ ha⁻lä⁻ la¹ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmeey¹. Jëeh¹, ga⁻hwëey¹ jne¹ jee¹ na⁻hoo⁻ mah¹ dsa⁻tooh¹ jne¹ kyaayh¹ jee¹ jnä¹ wa⁻jē¹ jih¹gyeh¹. ¹⁰ Jää¹ sa⁻ cha⁻ ma⁻ laa¹ jne¹ kih¹ Dio, pero na¹ ma⁻laa¹ jne¹ dsa⁻ kyaay¹. Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻ñih¹ dsë⁻ jne¹ jää¹, pero na¹ ma⁻lä⁻ñih¹ dsë⁻ Dio jne¹.

Jmeë⁻ bii¹ mi¹te¹ jne¹ kih¹ Dio

¹¹ Peer¹ hnaan¹ hnäh¹ øøhn¹. Jwii¹ hnäh¹ hi⁻ ga⁻hwëe¹ jwii¹ kih¹ mah¹ ga⁻nääh¹ hnäh¹ jee¹ jyoh¹ jwii¹. Lä⁻koh¹ he⁻ mo⁻so⁻ na⁻jnaä¹ hnäh¹ kih¹ jmi⁻gyuu¹ ba¹ la¹. He⁻ja⁻ chuun¹ kyaah¹ hnäh¹, mo⁻to⁻ jmeë⁻ hnäh¹ he⁻ ngii¹ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh¹ he⁻ jmeë⁻ dsa⁻heë¹ tuh⁻hoh¹ hnäh¹. ¹² Go⁻taah¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ lle¹ kyah¹ hnäh¹, jee¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh¹ kih¹ Dio mah¹ lä⁻ja⁻ jmeey¹

j^{uu}h⁻ kih¹ Dio wa'ra⁻ ga⁻tē⁷ jee⁷ jāyh⁷. Jēēh⁷ ma'ja⁻ jēē⁷ dsa⁻ he⁷, he⁻ llu¹ ba⁷ ta⁷ kyah¹ hnāh⁷ ma⁻ke⁷ na¹ hlēēyh⁷ wii⁷ kyah¹ hnāh⁷, jāyh⁷ he⁻ hliih¹ ba⁷ na⁻ jmeeh⁻ hnāh⁷.

13 Kwaat⁻ kih¹ Dsa-jøøh¹ jnān⁻, wa⁷ n^{uu}h⁷ hnāh⁷ kih¹ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hī⁻ lāa¹ ta⁷ jmi⁻gy^{uu} la⁻. Lā⁻ja⁻ wa⁷ n^{uu}h⁷ hnāh⁷ kih¹ dsa⁻ta⁷ jøøh¹ hī⁻ jmee⁻ hih¹ kih¹ lā⁻jēē⁻. 14 Hi⁻ lā⁻ja⁻ wa⁷ n^{uu}h⁷ hnāh⁷ kih¹ lā⁻jēē⁻ lle⁷ moh⁷ hī⁻ na⁻hñaa¹ kyaay¹ hī⁻ lla¹ ta⁷ kih¹ hī⁻ jmee⁻ he⁻ hliih¹ hī⁻ hlēēyh⁷ llu¹ kih¹ hī⁻ jmee⁻ he⁻ llu¹ jmah¹ ba⁷. 15 Jēēh⁷, Dio hnøø¹ jmeeh¹ hnāh⁷ he⁻ llu¹ jmah¹ ba⁷ mah¹ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ hlēēh⁷ wii⁷ hī⁻ sa⁻ ngēē⁷ hī⁻ sa⁻ cha⁻ h^{uu}dsē⁻ llu¹ kih¹. 16 Go⁻taah¹ hnāh⁷ lā⁻koo⁻ jaa⁻ hī⁻ na⁻lāa¹ ba⁷, jēēh⁷ mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻ hnāh⁷ kyah¹ hnāh⁷. Pero ta⁻ jmee⁻ hnāh⁷ h^{uu}dsē⁻ cha⁻ jwē¹ jmeeh¹ hnāh⁷ wa⁷ la¹ cha⁻ la¹, kih¹ he⁻ ma⁻na⁻laah¹ hnāh⁷. Jmee⁻ hnāh⁷ lā⁻koo⁻ jmee⁻ hī⁻ tāāh¹ tāā¹ jmee⁻ ta⁻he¹ kih¹ Dio ba⁷. 17 Wa⁷ jiih¹ jne⁷ juu¹ llu¹ kih¹ lā⁻jēē⁻ dsa⁻. Wa⁷ hnāā¹ jne⁷ øøh¹ jne⁷, wa⁷ gah¹ jne⁷ Dio, hī⁻ wa⁷ mi⁻te⁷ jne⁷ kih¹ dsa⁻ta⁷ jøøh¹ hī⁻ chaa⁻ hwa¹ la⁻.

18 Hnāh⁷ hī⁻ jmee⁻ ta⁷ kih¹ dsa⁻, wa⁷ n^{uu}h⁷ hnāh⁷ kih¹ j^{uu} ta⁷ hī⁻ wa⁷ gah¹ hnih⁷. Ja⁻ ma⁻la¹ kih¹ hī⁻ jmee⁻ llu¹ hī⁻ jøh⁻ dsē¹, lā⁻ja⁻ jmeeh¹ hnāh⁷ kih¹ j^{uu} ta⁷ hī⁻ sa⁻ jøh⁻ dsē¹ kyaah¹ dsa⁻. 19 Jaa⁻ dsa⁻ hī⁻ jēē⁻ wii⁷, ma⁻ke⁷ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ jmeeh⁻ dsih⁷, cher⁷ mah¹ heeh⁻ bih¹ he⁻ jēē⁻ wii⁷, lā⁻ja⁻ ba⁷ tih⁻ dsē¹ Dio. Jēēh⁷, ga⁻jmeey⁷ lā⁻koo⁻ lle⁷ kih¹ mah¹ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ he⁻ hnāh⁷ h^{uu}dsē⁻ kiyh¹. 20 Ha⁻ jmāā¹ he⁻ be⁷ hoh⁷ hnāh⁷ he⁻ jēēh⁷ hnāh⁷ wii⁷ cher⁷ mah¹ jmeeh⁻ ga⁻ hnāh⁷ he⁻ hliih¹. Pero cher⁷ mah¹ ga⁻lā⁻be⁷ hoh⁷ hnāh⁷ he⁻ jēēh⁷ hnāh⁷ wii⁷ kih¹ he⁻ jmeeh⁻ hnāh⁷ he⁻ llu¹, he⁻ na⁻ ba⁷ tih⁻ dsē¹ Dio. 21 Kih¹ he⁻ja⁻ ba⁷ ga⁻lleeh⁻ Dio jne⁷. Jēēh⁷, Cristo ga⁻jēēy⁷ wii⁷ kwaat⁻ jnān⁻. Hñiyy⁷ ga⁻jmeey⁷ to⁻nē⁷ mah¹ jmee⁻ jne⁷ lā⁻ja⁻. 22 Cristo, sa⁻ ga⁻jmeey⁷ ni⁻ miih⁻ dso⁻kye⁻, ni⁻ sa⁻ ga⁻mi⁻gaay⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻. 23 Ma⁷ ga⁻hlēēh⁷ dsa⁻ hliih¹ kiyh¹, sa⁻ ga⁻jiiyh¹ juu¹ kyaah¹ dso⁻jwii⁷. Hi⁻ ma⁷ ga⁻heeh¹ dsih⁷ wii⁷, sa⁻ ga⁻ta⁷ ga⁻haayh⁻ dsa⁻. Ga⁻tooyh⁻ goo⁻ Dio ba⁷ hī⁻ lla¹ ta⁷ kyaah¹ juu¹ dsoo⁷. 24 Cristo ga⁻koo⁻

lā⁻jēē⁻ dso⁻kye⁻ jnān⁻ nē⁷ kiyh¹ lā⁻koo⁻ ma⁷ ga⁻taay⁻ dsoh⁷ hma⁻cru⁷. Lā⁻ja⁻ ma⁻na⁻j^{uu} jne⁷ kih¹ dso⁻kye⁻ mah¹ jmee⁻ jne⁷ he⁻ llu¹ jmah¹ ba⁷. Ga⁻jā¹ jnān⁻, lā⁻llu¹ he⁻ ga⁻la¹ dsoo⁻kiyh¹. 25 Ma⁷ lāa¹ jne⁷ lā⁻koo⁻ jaa⁻ borrego hī⁻ ga⁻kah⁻ jwē¹, pero na¹ ma⁻jēēh⁻ jne⁷ kih¹ Cristo hī⁻ hāā⁻ jne⁷ hī⁻ jøø¹ jnān⁻.

3

N^{uu}h⁷ kih¹ hī⁻ na⁻jēē⁻ goo⁻

1 Hi⁻ ja⁻ba⁷ lā⁻ja⁻ hnāh⁷ dsa⁻mē⁷ hī⁻ chaa⁻ dsa⁻ñ^{uu}h⁻ kyaā¹, wa⁷ n^{uu}h⁷ hnāh⁷ kiyh¹. Hi⁻ cher⁷ mah¹ dsa⁻ñ^{uu}h⁻ kyaah¹ sa⁻ ma⁻heeyh⁻ kih¹ Dio, sa⁻ jwēēh⁻ kiyh¹ heeyh⁷ juu¹ kih¹ Dio. Sa⁻ hnøø¹ cha⁻miih⁻ juu¹, wa⁷ra⁻ ga⁻jēēy⁷ he⁻ hwaah¹ hnāh⁷ kyaayh¹. 2 Lee⁻ koo⁻ jēēy⁻ ba⁷ he⁻ jmeeh⁻ hnāh⁷ llu¹ hī⁻ gah¹ hnih⁷ ka⁻lāh⁷. 3 Ta⁻ jmāā¹ hnāh⁷ hñaa¹ kyaah¹ he⁻ na⁻lii¹ cha⁻miih⁻ lleh⁷, tāāh¹ cha⁻miih⁻ cadē⁻ luuh⁷, kyeh⁷ hnāh⁷ hmiih⁻ hmooh¹ mah¹ jēē⁷ dsa⁻ kyah¹ hnāh⁷. 4 Wa⁷ laah¹ hnāh⁷ na⁻hñaa¹ ta⁻ neh⁷ tuh⁻hoh⁷ hnāh⁷ ba⁷, kyaah¹ he⁻ hwaah¹ hnāh⁷ hī⁻ tāāh¹ hnāh⁷ to⁻kē⁷. Heh¹ na⁻hñaa¹ lā⁻ja⁻, sa⁻ lā⁻si¹ jiih⁷ koh⁷ hī⁻ kyēē⁷ cha⁻miih⁻ kih¹ Dio. 5 Lā⁻ja⁻ ma⁻lāa¹ na⁻hñaa¹ dsa⁻mē⁷ hī⁻ na⁻jngēē⁷ hī⁻ ma⁻ chaa⁻ llo⁻joo¹. Ma⁷ kyey⁻ o⁻jøh⁻ dsē¹ kih¹ Dio hī⁻ ma⁻ n^{uu}yh⁻ kih¹ dsa⁻ñ^{uu}h⁻ kyaay¹. 6 Lā⁻ja⁻ ma⁻ lāa¹ Sara, ma⁻ n^{uu}yh⁻ kih¹ Abraham, ga⁻jmāāy⁷ jøøh¹. Hi⁻ lā⁻ja⁻ hnāh⁷ dsa⁻mē⁷, lee⁷ hnāh⁷ lā⁻koo⁻ ma⁻ lāa¹ Sara cher⁷ mah¹ jmeeh⁻ hnāh⁷ he⁻ llu¹ hī⁻ ni⁻ sa⁻ gah¹ hnāh⁷ ni⁻ miih⁻.

7 Hi⁻ ja⁻ba⁷ lā⁻ja⁻ hnāh⁷ dsa⁻ñ^{uu}h⁻ hī⁻ chaa⁻ dsa⁻mē⁷ kyaā¹, go⁻taah¹ hnāh⁷ llu¹ kyaayh¹ lā⁻ hnøø¹ kih¹ dsa⁻mē⁷. Jēēh⁷, sa⁻ cha⁻ be⁷ kiyh¹ lā⁻koh⁷ hnāh⁷. Pero Dio ba⁷ jmee⁻ he⁻ chaa⁻ dsa⁻mē⁷ dsa⁻ñ^{uu}h⁻, he⁻ja⁻ kwee⁻ ba⁷ na⁻jnāā¹ hnāh⁷ cha⁻nēy⁷. Lā⁻ja⁻ hnāh⁷ dsa⁻ñ^{uu}h⁻, go⁻taah¹ hnāh⁷ llu¹ kyaayh¹, mah¹ nuu¹ Dio jee⁷ ngiih⁷ hnāh⁷ kyah¹.

Hnøø¹ heeh⁷ jne⁷ he⁻ jēēn⁷ wii⁷

8 Koo⁻ ka⁻lāh⁷ jwēēhn⁻ hnāh⁷, wa⁷ la¹ koo⁻ nēē⁷ ba⁷ h^{uu}dsē⁻ kyah¹ hnāh⁷ jee⁷ lā⁻jēē⁻ hnāh⁷, wa⁷ jøh⁻ hoh⁷ hnāh⁷, wa⁷ hnaah⁷

hnäh' dsa-kyaah' hnäh' lä-koo- jaa- øøh' hnäh'. Wa' lä-nih' hoh' hnäh' hi- jmee' hwaah' hnäh'. ⁹ Ta' jiih' hlih' kih' hi- jmee' he- hlih', ni- ta- hlëeh' wi' kih' hi- hlëeh' wi' kyah' hnäh', ngii' hnäh' he- llu' kih' ba'. Kih' he-ja- ba' ga-tëeh' Dio jne' mah' mi-jäay' jne'. ¹⁰ Jëeh' lä-la- na-sii- juu' kih' Dio:

Hi- hnøø' lä-cha- llu' jmi-gyuu- la-,
hi- hnøøy' dsa-ngëey' llu' ta'ko-jiih'
chaay-,

wa' høøy' hooy' mah' sa- hwëe- juu' hlih',
hi- ta- wa' hlëeyh' juu' ta-juu'.

¹¹ Wa' lä-øøy' kih' he- hlih' mah' wa'
jmeey' he- llu' jmah' ba'.

Wa' hnøøyh- ha-lä- jee' hi- ti- dsëy',
lä-ja- wa' jmeey' lä-jë- jmi'.

¹² Häa- ba' Dio lä-jëe- hi- jmee' he- llu',
hi- nuu- bih' kih' lä-jëe- he- ngiiy'.

Pero ya-jëe- ' dsëy' kyaah' hi- jmee'
dso'kye-.

¹³ Hi- na- hi- jmee' he- hlih' kyah'
hnäh' cher'mah' jmeeh- hnäh' he- llu'
jmah' ba'? ¹⁴ Pero llu' la' kyah' hnäh'
ma-ke- jëeh' hnäh' he- wi', kwaat- kih'
he- llu' he- jmeeh- hnäh'. Ta- jøøh' hnäh'
hñaah' kih' ni- jaa-, ni- ta- wa' gah' hnäh'.
¹⁵ Wa' gah- hnäh' Dio ba'. Hnäh' hnäh' Dio
lä-kaa- tuh-hoh' hnäh'. Hnøø' wa' na'llu-
juu' kyah' hnäh' täa' mah' cha- he- jwiih'
lä-jaa- lä-jaa- dsa- hi- ngii- juu' ha-lä- la'
o-jøh- dsë- he- cha- kyah' hnäh'. Lä-ja-
wa' hwaah' hnäh' kyaayh', hi- jiih' hnäh'
juu' llu' kih'. ¹⁶ Häa- hnäh' hñaah' mah'
sa- hñi- hñu-dsë- kyah' hnäh', hi- lä-ja- jä-
o-hih- hi- hlëeh' wi' kyah' hnäh' kih' he-
ga-nääh' hnäh' jmeeh- hnäh' he- llu' lä-
hnøø' Cristo. ¹⁷ Hi- cher'mah' hnøø' Dio jëe'
jne' he- wi' lä- ma' jmee- jne' he- llu', llu'
ga-lä-ja-, lä-koh' ga- he- jëe' jne' he- wi' lä-
ma' jmee- jne' dso'kye-.

¹⁸ Lä-ja- ga-la' kih' Cristo ka-läh'. Koo-
hä-ja- ba' ga-juuy' kih' dso'kye- jnän'. Hi-
llu' he' ga-juuy' kwaat- jnän' hi- jmee-
dso'kye- mah' lä-ja- tëey- jne' kih' Dio.
La' juu' dsoo' ga-juu' jmi-ngo' kih' pero
ga-lä-jiih' laay' jmi-lle'. ¹⁹ Lä-ja- ñeey'
laay' jmi-lle', na'kway- juu' kih' jmi-lle' hi-
tääh' na-jnëe', ²⁰ hi- sa- ga-jmee' he' kih'

Dio llo'joo'. Ma' jøh- dsë' Dio kyaayh', sa-
ga-cheey' chah' he- wi' nē' kiyh' ta'ko-jiih'
ma' jmee- Noé barco. Miih- go-te- ba'
ga-laa' kyaah' barco ma' ja' jmi-. He-lii'
ba' ga-të' jña- dsa- jee' lä-jëe'. ²¹ He-
ga-la' lä-ja- kyaah' jmi- ja-, la' lä-koo- he-
ga-saa- jne' jmi- he- kyaah' ma-laa' jne'
na'. Pero he- saa- jne' jmi-, sa- dsa-jñee'
jne' kyaah' he- ja-. He- na- koo- jiih- juu'
ba' he- mo-so- hñi- hñu-dsë- jnän' kih' Dio
ta-la' kih' he- ga-lä-jiih' Jesucristo. ²² Hi-
ngaayh' gyuuh', na'gyay- jwoo' ra-lluuy' kih'
Dio. Hi- lä-jëe- ángele hi- lä-kye- lä-jëe- hi-
cha- be' kih' gyuuh' nuuh' kiyh'.

4

*Wa' jmeen' lä-jëe- ta' he- ma-hñah- jne' kih'
Dio*

¹ Lä- ma' kye- Cristo jmi-ngo' lä-koh' kye'
jne', ga-jëey' wi' kwaat- jnän'. He-ja- wa'
la' koo- nēe' ba' hñu-dsë- jnän' kyaayh'. Wa'
heeh' jne' jëe' jne' he- wi'. Jëeh' jaa- hi-
ma-jëe- wi' mo-so- cha- he- kih' jmee'
gyih' dso'kye-. ² He-ja- ta'ko-jiih' chaay-,
mo-so- jmee' gyih' he- ngii- jmi-ngo' kih'.
Hnøø' jmeey' lä- tih- dsë' Dio ba'. ³ Ma-lee-
ba' lä-koo- te- he- ma-jmeeh' hnäh' jää', lä-
ma' jmeeh- hnäh' lä-jëe- he- la' o-hih- hi-
he- ga-jyoh' he- ngii- jmi-ngo' kyah' hnäh'.
Ga-lä-heeh' hnäh', ja' kyaah' hih- ga-kuh'
hnäh' lä- ma' cha- jmi- hi' ga-jmeeh' hnäh'
juuh- kih' dio hi- na-laa- kaah- dsa- he-
sa- lä-jëe' Dio go-te-. Ma' jmeeh- hnäh'
lä-koh' jmee- lä-jëe- hi- sa- ma-heeh- kih'
Dio. ⁴ He-ja- dsaa- dsë' dsa- he' na', he-
mo-so- jmeeh- hnäh' ko-jøh' kyaayh' jee'
ga-näay' jmeey- na-ku' na-ngii- he- hlih'
ja-. He-ja- na- hlëeyh' wi' kyah' hnäh'.
⁵ Pero dsa- he' ngëey' kwaat- kiyh' cha-nē-
hi- gya' ma-na'lluuy' llay' ta' kih' lä-jëe-
hi- na-jiih', hi- lä-ja- kih' hi- na-juu'.
⁶ Kih' he-ja-, ga-kwa' dsa- ju'hmeë' kih'
hi- ma-na-juu'. Jëeh', ma-ke- ga-juuy'
lä-koo- lle' kih' dsa-juu' dsa- jmi-gyuu-,
pero na-jiih- jmi-lle' kiyh' jee' ka- Dio.

⁷ Ngoo' ya-jäh- laa- jmi-gyuu-. He-ja-
mi-lee- hnäh' hi- chuuy' hnäh' ko-lla-jiih-
kyaah' Dio. ⁸ He- kye- ga' kih' jee' lä-jëe-,

wa' hnaah⁺ hnäh⁺ øøh⁺ hnäh⁺. Jëeh⁺, kyaah⁺ he⁻ hnää⁺ jne⁺ øøh⁺ jne⁺, dsa⁻ jne⁺ jwë⁺ kih⁺ cha⁻ miih⁻ dso⁺ kye⁻. ⁹ Lă⁻kaa⁻ tuh⁻ hoh⁺ hnäh⁺, heeh⁺ øøh⁺ jne⁺ hī⁻ dsa⁻ nää⁺ cha⁻ neh⁺ kyah⁺ hnäh⁺. ¹⁰ Na⁻ sī⁺ ba⁺ ta⁺ he⁻ la⁺ kwa⁺ Dio jmeen⁺ mah⁺ jmee⁺ jne⁺ ta⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaah⁺. Hi⁺ lă⁻ jaa⁻ lă⁻ jaa⁻ jne⁺ hnøø⁺ mi⁻ ten⁺ kyaah⁺ ta⁺ he⁻ ma⁻ hñah[~] jne⁺ mah⁺ jmää⁺ jnän⁺ he⁻ llu⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺ jne⁺. Ja⁺ koo⁻ nēē⁺ he⁻ llu⁺ he⁻ kwēēyh[~] dsa⁻ kyaay⁺. ¹¹ Cher⁺ mah⁺ hī⁻ hlēēh[~] dsa⁻, wa⁺ hlēēyh⁺ lă⁻ koo⁻ jaa⁻ hī⁻ ngēē[~] juu⁺ kih⁺ Dio ba⁺. Cher⁺ mah⁺ hī⁻ kwa⁺ be⁺ kih⁺ dsa⁺, wa⁺ kway⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Dio. Lă⁻ ja⁻ lă⁻ jē⁺ he⁻ jmee⁻ jne⁺, hnøø⁺ jmeen⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Dio mah⁺ jmee⁺ dsa⁻ jua⁺ kih⁺ ta⁺ la⁺ kih⁺ Jesucristo. Lă⁻ ja⁻ jmään⁺ jøøh⁺ Dio jnän⁺ hī⁻ cha⁻ be⁺ kih⁺ ga⁺ lă⁻ jē⁺ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. Wa⁺ la⁺ lă⁻ ja⁻.

Jëē⁺ jne⁺ wī⁺ kih⁺ he⁻ laa⁺ jne⁺ kyaa⁺ Cristo

¹² Øøhn⁺ hī⁻ hnaan⁺, wa⁺ ra⁻ ga⁺ ngēēh⁺ hnäh⁺ cha⁻ miih⁻ he⁻ wī⁺, ta⁺ jmee⁻ dsaa[~] hoh⁺ hnäh⁺. Ta⁺ wa⁺ laah⁺ hnäh⁺: “Sa⁺ cha⁻ he⁻ kih⁺ jēēn⁻ koo⁻ na⁻ jiih⁺ he⁻ wī⁺.” Jëēh⁺ he⁻ na⁻, mi⁻ jnää⁺ che⁺ lă⁻ ma⁻ dsoo⁺ ja⁻ ba⁺ hoh⁺ hnäh⁺. ¹³ Wa⁺ chaah⁺ hnäh⁺ llu⁺ ba⁺, jëēh⁺ lă⁻ kye⁻ hnäh⁺ ma⁻ jëēh⁺ hnäh⁺ he⁻ wī⁺ kō⁻ jøh⁺ kyaah⁺ Cristo. Mah⁺ lă⁻ ja⁻ lă⁻ chaah⁺ hnäh⁺ llu⁺ jwërte wa⁺ ra⁻ ga⁺ tē⁺ jee⁺ lă⁻ jnääy⁺ ha⁻ koh⁺ jøøh⁺ laay⁺. ¹⁴ Llu⁺ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ cher⁺ mah⁺ hlēēh⁺ dsa⁻ wī⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kwaat⁺ kih⁺ Cristo. Jëēh⁺ Jmī⁻ llē⁺ kih⁺ Dio he⁻ jnaah⁺ jwërte, cheh⁺ tää⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. Dsoo⁺ ba⁺ mi⁻ kwah⁺ dsa⁻ Jmī⁻ llē⁺ kih⁺ Dio pero hnäh⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ jua⁺ kih⁺. ¹⁵ Pero jyoh⁺ juu⁺ ba⁺ ja⁻ cher⁺ mah⁺ jëēh⁺ hnäh⁺ he⁻ wī⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻ jngēēh⁺ hnäh⁺ dsa⁻, o cher⁺ mah⁺ ma⁻ hñh⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻, cher⁺ mah⁺ ma⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻ hñh⁺, cher⁺ mah⁺ ma⁻ taah⁺ hnäh⁺ jee⁺ sa⁺ ga⁺ tēēh⁺ hnäh⁺. ¹⁶ Pero cher⁺ mah⁺ jëēh⁺ hnäh⁺ he⁻ wī⁺ kih⁺ he⁻ laah⁺ hnäh⁺ dsa⁻ kyaa⁺ Cristo sa⁺ la⁺ o⁻ hih⁺. Kwa⁺ hnäh⁺ ti⁺ hmaah⁺ kih⁺ Dio ba⁺ kih⁺ he⁻ jëēh⁺ hnäh⁺ he⁻ wī⁺.

¹⁷ Ma⁻ dsēē⁺ jmi⁺ he⁻ ngi⁺h⁺ Dio kwaat⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺. Cher⁺ mah⁺ ma⁻ løø⁺ ngi⁺yh[~] kwaat⁺ jnän⁺, ha⁻ ga⁺ koh⁺ sa⁺ jmeey⁺ kih⁺ hī⁻ sa⁺ ma⁻ heeh⁻ ju⁺ hmēē⁺ kiyh⁺.

¹⁸ Cher⁺ mah⁺ he⁻ lñ⁺ ba⁺ dsa⁻ lăä⁺ hī⁻ llu⁺, ha⁻ ba⁺ lă⁺ le⁺ kih⁺ hī⁻ sa⁺ ma⁻ heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Dio hī⁻ tää⁺ jmee⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁻. ¹⁹ He⁻ ja⁻ ma⁺ jëē⁺ jne⁺ he⁻ wī⁺ lă⁻ hnøø⁺ Dio, ma⁺ nøø⁺ jne⁺ jmeen⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺ hī⁻ wa⁺ tøøhn⁺ goo⁻ Dio lă⁻ jē⁺ he⁻ chaa⁻ jne⁺. Jëēh⁺ hī⁻ he⁺ ga⁺ jmää⁺ jne⁺ hī⁻ mi⁻ te⁺ bih⁺ juu⁺ kiyh⁺.

5

Nuu⁺h⁺ kih⁺ dsa⁻ hī⁻ kye⁻ nē⁺

¹ Na⁺ hlēēhn⁺ lă⁻ jēē⁺ hnäh⁺ dsa⁻ gyuu⁺h⁺ kyaa⁺ gwah⁺ lă⁻ kaa⁻ jee⁺ tää⁺ hnäh⁺. Jëē⁺ da⁺, koo⁻ ba⁺ la⁺ ta⁺ kin⁺ kyaah⁺ ta⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. Hi⁺ jmeen⁺ juu⁺ dsoo⁺ kih⁺ he⁻ wī⁺ he⁻ ga⁺ ngēē⁺ Cristo, hī⁻ lă⁻ ja⁻ tēēhn⁺ ya⁺ jwī⁺ kiyh⁺ he⁻ na⁺ ga⁺ lă⁻ jnă⁺. He⁻ ja⁻ chuun⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. ² Hää⁺ hnäh⁺ lă⁻ jēē⁺ dsa⁻ kyaa⁺ Dio hī⁻ nøø⁺ goo⁻ hnäh⁺. Jmee⁺ hnäh⁺ ta⁺ lă⁻ koh⁺ lla⁻ hoh⁺ hnäh⁺ ba⁺, ja⁺ kyaah⁺ he⁻ wī⁺, ni⁻ ja⁺ kih⁺ he⁻ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kuu⁺, hī⁻ jmee⁺ hnäh⁺ lă⁻ kaa⁻ tuh⁻ hoh⁺ hnäh⁺. ³ Ta⁺ wa⁺ hnooh⁺ hnäh⁺ he⁻ jmee⁺ dsa⁻ hī⁻ hää⁺ hnäh⁺ ta⁺ he⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Jmee⁺ da⁺ hnäh⁺ ta⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁻ jää⁺, mah⁺ lă⁻ kyuu⁺h⁺ jmeey⁺ ja⁻ ba⁺ lă⁻ koo⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. ⁴ Mah⁺ lă⁻ ja⁻, wa⁺ ra⁻ jah⁺ hī⁻ laa⁺ to⁻ nē⁺ kih⁺ jee⁺ lă⁻ jēē⁺ jne⁺ hī⁻ hă⁺ goo⁻ ta⁺ la⁻, hñah⁺ jne⁺ koo⁻ coron he⁻ jnaah⁺ jwërte he⁻ sa⁺ hee⁺ jih⁺ koh⁺.

⁵ Ja⁻ ba⁺ lă⁻ ja⁻ hnäh⁺ chih⁻ kwaa⁻, wa⁺ nuu⁺h⁺ hnäh⁺ kih⁺ dsa⁻ gyuu⁺h⁺. Hi⁺ jmee⁺ hnäh⁺ hwaah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺. Jëēh⁺:

Dio jne⁺ jwë⁺ kih⁺ hī⁻ jmää⁺ hñii⁺ kaah⁺, pero llu⁺ dsëy⁺ kyaah⁺ hī⁻ jmää⁺ hñii⁺ hwaah⁺.

⁶ He⁻ ja⁻ jwëēhn⁺ hnäh⁺, jmää⁺ hnäh⁺ hñaa⁺ hwaah⁺ kyaah⁺ Dio hī⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ be⁺ kih⁺ mah⁺ jmääy⁺ hnäh⁺ kaah⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁺ dsëē⁺ jmi⁺ ja⁻. ⁷ Tøøh⁺ hnäh⁺ goo⁻ Dio lă⁻ jē⁺ huud⁺ dsë⁻ he⁻ chaa⁻ hnäh⁺, jëēh⁺ hñii⁺ bih⁺ hääy⁺ hnäh⁺.

⁸ Leēh⁺ hnäh⁺, mi⁻ jnøø⁺ hnäh⁺ mi⁻ nēh⁺. Jëēh⁺ hī⁻ sa⁺ llu⁺ hñaa⁻ dsëy⁺ kyaah⁺ jne⁺. Tää⁺ sa⁺ jääy⁺ ngēy⁺, hnaayh⁻ hī⁻ saayh⁺. Laay⁺ lă⁻ koh⁺ jaa⁻ hyah⁻ hää⁺ jee⁺ hnooyh⁻ he⁻ kuyh⁺. ⁹ He⁻ ja⁻ go⁻ taah⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺, lă⁻ ja⁻ ta⁺ kwa⁺ hnäh⁺ jwë⁺ kaayh⁺ hnäh⁺. Ma⁻ ñeh⁺ ba⁺

hnäh', ja-ba' lä-na- dsa-ngëë' lä-jëë' øøh'
jne' hi- tääh' lä-kaa- jmi-gyuu'.

¹⁰ He' ba' Dio hi- kwa- lä-jë' he- llu' jnän'
ga-tëëyh' jne' ta-la- kih' Jesucristo mah'
tëëh' jne' ya-jwii' kiyh' he- sa-llaa- jih'koh'.
Hi- ma-ngëë' ma-jëë' jne' he- wii' miih-
jmi', Dio jmaa' jne' lluu' go-te~, jmeey'
jä' jne' koo- hweh-, hi- jmeey' lä-cha- be'
jnän', mah' mo-so- cha- ga' he- le' jnän'.

¹¹ Lä-ja- wa- jmaan' Dio jnän' jøøh' hi- cha-
be' kih' lä-jë' joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

*Ga-jmee' Pee' Dio kih' dsa-jee' ga-dsaa'
juu' la-*

¹² Ma-siin' miih- juu' la- kyaah' Silvano
hi- laa' jaa- øøh' jne' hi- mi-te' juu' kih'.
Ma-kwan' miih- nuuh- la- kyah' hnäh' hi-
jmeen- dsoo', he- la- ja-, he- la- kwa- Dio.
He-ja- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah'
he- ja-.

¹³ Øøh' jne' hi- tääh' jwii- Babilonia hi-
na-lleeh' ko-jøh' kyaah' hnäh', jmeey- Dio
kyah' hnäh', lä-ja- Marco gyuu- kyaan-
ka-läh'. ¹⁴ Jmee' hnäh' Dio kih' dsa-kyaah'
hnäh' hi- ja- chuh- hnäh' kiyh' lä-llu' he-
hnaah' hnäh'.

Wa' hii' tii' kih' lä-jëë' hnäh' hi- laa' koo-
ba' kyaah' Cristo. Wa' la' lä-ja-.

2 Pedro He-la-jee' ga-të' to' je-he- ga-sii' Pee'

Ga-sii' Pee' kih' dsa-gooy'

¹ Jnä' Simón Pee' jmeen' ta' kih' Jesucristo laan' apóstol kyaay', siin' kyah' hnäh' hi- ma-dsoo' dsë' kō-jøh' kyaah' jnä'. Peer' jnaah' la' jnän' he- ma-dsoo' dsë- jne' ta-la' kih' he- lluu' Jesucristo hi- lää~ jne'. Hi- he' he' Dio jnän'. ² Ta-la' kih' he- kyuu~ hnäh' Dio hi- kyuu~ hnäh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' mi-jää' Dio hnäh' cha-miuh- hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Ha- lä' jmee' jne' hi- ma-dsoo' dsë- kih' Dio

³ Kyaah' be' kih' Dio ba' cha- lä-jë- he- jmee' chaä- jne' mah' jmee' jne' lä- hnøøy' hñiiy'. Ga-hñah' jne' he- la-, kyaah' he- ma-kyuu~ jnih'. Hi- he' ga-tëeh' jne' ta-la' kih' he- laay' jøøh' hi- liyh' jmeey' he- juh-gaa-. ⁴ Hi- lä-ja- ga-hñah' jne' he- juh-gaa- he- ga-jäyh' jmeey' jnän'. Peer' jnaah' la' jnän' he- ma-kyuu~ jne' juu' kiyh'. Jëeh' ta-la' kih' juu' na- ma-tøøh' jne' jee' lee' jne' lä-koo- laa' hñii' Dio hi- lääy~ jne' kih' he- hñiih' he- cha- jmi-gyuu- la- he- ngii' jmi-ngo' jnän'.

⁵ He-ja- lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh', kwa' hnäh' be' jmee' hnäh' lä-koo- lle' kih' ba'. Hi- ja- ma-la' he- jmeeh- hnäh' lä-lle' kih', hnøø' lä-kyuu~ hnäh' cha-ga'miuh-. ⁶ Hi- ja- ma-la' he- kyuu~ hnäh', hnøø' hääh' hnäh' hñaaah'. Hi- ja- ma-la' he- hääh' hnäh' hñaaah', hnøø' jøh- hoh' hnäh'. Hi- ja- ma-la' he- jøh- hoh' hnäh', hnøø' hnaah' hnäh' Dio. ⁷ Hi- ja- ma-la' he- hnaah' hnäh' Dio, hnøø' jmeeh' hnäh' he- llu' kih' dsa-kyaaah' hnäh'. Hi- ja- ma-la' he- ja-, hnøø' hnaah' dsa-kyaaah' ba'. ⁸ Cher'mah' jmeeh- hnäh' lä-jë- he- ja-, hi- ngoo' ba' jmeeh- hnäh' cha-ga'miuh- lä-ja-, ma-ja- ba' lä-jnä' ta' kyah' hnäh'. Hi- ja- koo- jwahn' hnäh': "Kyuu- ba' jnääh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'." ⁹ Pero hi- sa' jmee' lä-ja-,

sa' jnä' kiyh', laay' lä-koo- jaa- hi- tuu'. Ma-gaa' dsëy' ha- lä- ga-che- lä-jë- he- hñiih' he- ga-jmeey' jää'.

¹⁰ Lä-ja- øøhn', mi-jnääh' hnäh' he- na-lleeh' hnäh' hi- mi-jnääh' hnäh' he- laah' hnäh' hi- ga-tëeh' Dio. Cher'mah' jmeeh- hnäh' lä-jë- he- ja-, sa' täh- hnäh' jih'koh', ¹¹ hi- ni- koo- sa' cha- he- ha' kyah' hnäh', na-na' ba' jwë' kyah' hnäh' go'taah' hnäh' tää' ya-jwii' kih' Jesucristo, Dsa-jøøh' jnän' hi- lää~ jne'.

¹² He-ja- ngoo' ba' jnä' mi-dsoohn- hoh' hnäh' kih' juu' la- ma-ke- ma-kyuu~ hnäh' hi- tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' ju'dsoo' la-. ¹³ Pero llu' ga-laan- he- kwan- nuuh- la- kyah' hnäh' ta-kō-jiih' chaan-. ¹⁴ Jëeh', ma' ba' jnä', chah' ba' ya'hëen' jmi-gyuu- la-, lä-ja- ga-mi-jnääh' Jesucristo kin'. ¹⁵ He-ja- kwan' be' lä-jiih' jee' le', hlëeh' hnäh' juu' la- mah' lä-dsooh- hoh' hnäh' ga- ma-juun-.

Ga-jëe' Pee' ha- koh' sa- juuh- be' he- ga-mi-jnääh' Cristo

¹⁶ Lä- ma' ga-kwa' jnääh' juu' kyah' hnäh' sa' ga-hlëeh' juu' ta-jmah' he- gwa' kyaah' may-. Ga-jmee' jnääh' dsöo' ha- lä- lä-jnä' be' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' wa-ra- ga-të' jee' jäyh'. Jëeh' kyaah' mīnē' jnääh' ga-jëe' jnääh' koo- hä', ha- lä- tō-jlëe- ga-jmääy' hñiiy'. ¹⁷ Ga-jëe' jnääh' ga-jmää' Dio jøøyh' hi- ga-jmeey' juuh- kiyh'. Jee' ja- ga-nuu' jnääh' ha- lä- na'hñaaah' ga-hlëeh' Dio kiyh', ga-jäyh': "Hi- la- na- gyuu- kyaan- hi- hnaan-, peer' chaan- llu' kyaayh'." ¹⁸ He' ba' jnääh' ga-nuu' jnääh' he- ga-hlëeh' gyuuuh' ba' ja-, lä- ma' tøøh' jnääh' kō-jøh' kyaah' Jesús gyuuuh' moh' he- na-jngii' ja-.

¹⁹ He-ja- cha-ga'miuh- heeh' jnääh' juu' kih' hi- ma- ngëe- juu' kih' Dio llo'joo'. Hi- cher'mah' jmeeh- hnäh' he' kih' juu' ja-, jmeeh- ba' hnäh' llu'. Juu' ja- la' lä-koo- wa-je- he- kwa- jmëe' jee' na-hoo-, he- na-hih- lä-jiih' jnä', lä-jiih' hñaa' nuuh' høø' chooy' wa-je- lä- ga-të' neh- tuh-hoh' hnäh'. ²⁰ Kih' jee' lä-jë- he- jwahn- la- hnoon' täh- hoh' hnäh' kih' he- la-. Ni- jaa- sa' lä-këh' jmi' kih' hñii' he- jiiy' juu'

he- ga'sii' lä-jëë- hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio. ²¹ Jëëh' ni- jaa- hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio, sa- ga-hlëëh' lä-koo- la' huu'dsë- kih' hñiiy'. Ga-hlëëyh' lä-koo- la' huu'dsë- kih' Dio ba', ta-la- kih' Jmi-lle' Na-jngii' hi- ma' jøø- kiyh'.

2

Dsa- hi- kwa- juu' ta- juu' (Judas 4-13)

¹ Ma' chaa- ba' dsa- llo'joo' hi- ma' jäh' ngëëy- juu' kih' Dio jee' kih' dsa- ma- gyuh- jnän' pero juu' kih' dsa- he' ma' la' juu' ta- juu' ba'. Hi- ja- ba' lä-ja- hwëë- ta- jwoh' hi- kwa' juu' ta- juu' jee' kyah' hnäh' na'. Jwë' na- hmää' ba' mi- gaay- hnäh', hi- heey' hnäh' kyaah' he- mi-siiy' juu' kih' Dio, lä-jiih' jmääy' ta- koo' Dsa-jøøh' jnän' hi- ga-läay'. He- jmeey' lä-ja-, ngiiy' jä- na' ba' koh' dso'jwii' në' kiyh'. ² Jwëë- dsa- jmee' ko-jøh' kyaayh' kyaah' jwë' hliih' kiyh'. Hi- kwaat- kih' dsa- he', mi-kwah' dsa- kih' ju'dsoo'. ³ Kih' he- hee' dsëy' kuu', saayh' hnäh' kyaah' juu' he- gwa' tuh-dsëy' hñiiy'. Ko-ja- ma-na-hee- ba' dsa- he' llo'joo'. Mo-so- cha- jee' mo- läay'.

⁴ Lä-ja- lä-jëë- ángele hi- ga-jmee' he- hliih', sa- ga-lä-jøh- dsë' Dio kyaayh', ga-jwääy' cha-je-, ga-hñuuyh- jee' na-hoo- jee' sa- jnä' sa- nuuh'. Jee' ja- täayh' lä-jiih' dsëë' jmi' he- llay' ta' kiyh'. ⁵ Hi- lä-ja- kih' dsa- jmi-gyuh- hi- ma' chaa- llo'joo', sa- ga-kooy' dsëy' kiyh', ga-jngëëyh' hi- hñaa- dsë' he' kyaah' jmi'. Jii- ja- ga-laa' ma-la- Noé ba' kyaah' gyee' hi- ma' chaa- kiyh'. Hi- he' ga-kwa' juu' ha- lä- dsa-taah' dsa- kyaah' he- llu' jmah'. ⁶ Hi- lä-ja- ga-hee' Dio jwii- Sodoma kyaah' Gomorra, ga-jëëy' lä-jiih' ga-lii' tu'jwa-. Lä-ja- ga-la' mah' lä-ñe- dsa- hi- chaa- na' ha- lä- le' kih' hi- sa- gah' Dio. ⁷ Jaa- Lot ba' ga-läay', hi- ma' laa' jaa- dsa- lluu'. Peer- ma' meeh- dsëy' ma' jëëy- ha- lä- ma' tääh' dsa- hlëëh' he' jmeey' lä-jë- he- la' o-hih'. ⁸ Hih' dsa-ñuuh- lluu' he', lä-koo- ma' gay' koo- jmi', koo- jmi' kyaah' dsa- hlëëh' he', ma' jii- lä- ga-të- neh' tuh-dsëy', lä- ma' nuuy- hi- ma' jëëy- he- ma' jmee- dsa- he'

wa' la' cha- la'. ⁹ He-ja- ma-ñe' ba' jne', Dio lih' lää' lä-jëë- hi- hnaayh- ma' jëëy- wii', hi- hi- hñaa- dsë' he', lä- ma-tääh' ja-ba', lä-jiih' lloo- jmi' lla' Dio ta' kiyh' mah' heeyh' wii'.

¹⁰ Hi- cha-ga-miih- wii' chee' Dio kih' hi- ga-nää' lä- hnøø' jmi-ngo' kih', hi- ga-nää' hnooh- he- ga- jyoh' he- hee' dsëy', sa- hnøøy' jmeey' lä-koo- la' mada- kih' Dio, ni- miih- sa- goyh', jmääy' hñiiy' jøøh', hi- sa- goyh' hlëëyh' wii' kih' hi- kaah' hi- tääh' gyuh'. ¹¹ Lä-jëë- ángele hi- tääh' gyuh', bee' ga- lä-koh' ga- jmi-lle' hlëëh' he', pero ni- lä-ja- sa- tuu- dsëy' jwäy' dso'jwii' në' kih' hi- hlëëh' he' cha-në' Dio.

¹² Pero dsa- hñaa- dsë' he', hlëëyh' wii' kih' lä-jë- he- sa- ngëëy', jmeey' lä-koo- jah' nuu- hi- ma-na-jää' jngëëh' dsa-. Lä-ja- le' kih' dsa- he', lä-koo- jah' ba' heey' go-te-. ¹³ Jee' ja- hyoyh' jñeey' lä-koo- te' ta' hliih' he- ma' jmeey'. Chaay- llu' jwërte laay', jmeey' lä-jë- he- tih- dsëy' hñiiy'. Peer- hlëëh' dsa- he', dsa-taayh' lä-kye- jee' jmeeh- hnäh' jmi', kuyh' ko-jøh' kyaah' hnäh', hnooh' gyih' ma-la- he- hee' dsëy'.

¹⁴ Sa- le' jëëy' jaa- dsa-më', ma-ra- he- hee' ba' dsëy'. Sa- dsa-lä-dsëh- dsëy' jmeey' he- hliih'. Mi-gaay- dsa-kyaah' hnäh' hi- sa- cha- be' kih'. Peer- hñuuy' ha- lä- jee' liyh' lä-jë- he- hee' dsëy', jëëh' ma-hääy' kyaah' dso'jwii'. ¹⁵ Ma-jmeey' ta- koo' kih' jwë' llu', ma-kayh- jwë'. Ga-nääy' jmeey' lä-koo- ga-jmee' Balaam, joø' Beor hi- ga-hnooh- ha- lä- ma-lä-chay' kuu' kyaah' he- hliih' he- ma' jmeey'. ¹⁶ Pero burra hi- ma' dsëë- Balaam he' ga-hlëëh' lä-koo- jaa- dsa-. Ga-juyh' kiyh', kih' he- ma' jmeey' huu'dsë- hliih' ja-, mah' sa- ma' dsooy' ta- cha-në' kyaah' huu'dsë- ngaah' kiyh'.

¹⁷ Lä-jëë- dsa- hñaa- dsë' he', laa' lä-koo- jmi-too- he- sa- haa' jmi-, hi- laay' lä-koo- jni' he- go-kye- lle' wa' ha- cha- ha-. Ma-na-heey- go-te-. Ma-la' juu' dsa-nääy' jee' na-hoo- läh- lä-jë- joh' jmi' cha-. ¹⁸ Hlëëyh' juu' kaah' jmah' he- sa- tøøhn' ta', hi- kyaah' lä-jë- he- ngii' jmi-ngo' ja-,

mi-gaay⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁺ hmëë⁺ ma-laa⁺ kih⁺ he⁻ hlih⁺. ¹⁹ Hi⁻ he⁻ jah⁺ lä⁺ la⁻: “Ma-na-laa⁺ ba⁺ jne⁺. He⁻ ja⁻ cha⁻ jwë⁺ jnän⁺ jmeen⁺ lä⁻ jë⁺ he⁻ lla⁺ dsë⁻ jne⁺.” Pero ni⁻ sa⁻ ñey⁻ he⁻ sa⁻ na-laay⁺. Na-hnëëy⁺ jmeey⁺ he⁻ hlih⁺ jmah⁺ ba⁺. Jëeh⁺, cher⁺ mah⁺ ga⁺ tah⁺ dsa⁻ kyaah⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ jøø⁺ kiyh⁺, ma-laay⁺ kyaah⁺ he⁻ ja⁻. ²⁰ Cher⁺ mah⁺ ga⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ kih⁺ he⁻ hlih⁺ he⁻ cha⁻ jmi-gyuu⁺ la⁻, ta⁺ la⁺ kih⁺ he⁻ ga⁺ lä⁺ kyuu⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺ hi⁻ lää[~] jne⁺, hi⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁺ jee⁺ yh⁺ ka-läh⁺ ta⁺ ka⁺ luuy⁺, hi⁻ ga⁺ lih⁺ he⁻ hlih⁺ ja⁻ kiyh⁺, cha⁻ ga⁺ miih⁻ lä⁺ hlëëy⁺, lä⁺ koo⁻ ma⁺ laay⁺ jää⁺. ²¹ Llu⁺ ga⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁻ wa⁺ ra⁻ jah⁺ kih⁺ sa⁻ ga⁺ lä⁺ kyuu⁺ yh⁺ go⁻ te⁻ jwë⁺ llu⁺. Jwiiy⁺, kih⁺ he⁻ ga⁺ lä⁺ kyuu⁺ yh⁺ ba⁺ mah⁺ ga⁺ jmeey⁺ ta⁺ koo⁺ mada⁻ he⁻ na⁻ jngii⁺ he⁻ ga⁺ hyoyh⁺ kih⁺ Dio. ²² He⁻ lä⁺ ja⁻, jeeh⁺ kwee⁻ lä⁺ koo⁻ dsoo⁻ juu⁺ he⁻ hlëëh⁺ dsa⁻: “Sa⁺ dsii⁻ hi⁻ ñu⁻, koo⁻ ka-läh⁺ kuyh⁻ tu⁺ ñu⁻ kiyh⁺”, hi⁻ “cha⁺ ñe⁺ hi⁻ ma-na⁻ jngëë⁺, koo⁻ ka-läh⁺ looyh⁻ jmi⁺ jii⁺.”

3

Lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ jah⁺ Jesús ka-läh⁺

¹ Peer⁺ hnaan⁺ hnäh⁺ øøhn⁺, jee⁺ la⁻ ma⁻ tē⁺ to⁺ mo⁺ je⁻ he⁻ sün⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Lä⁺ to⁺ na⁻ hlëëh⁺ koo⁻ ba⁺ juu⁺, hlëëhn⁺ hnäh⁺ mah⁺ kah⁺ hnäh⁺ koo⁻ nëë⁺ ba⁺ hu⁺ dsë⁻. ² Hnoon⁺ lä⁺ dsooh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä⁺ jë⁺ he⁻ ga⁺ sii⁺ hi⁻ na⁻ jngëë⁺ hi⁻ ma⁻ ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺ joo⁺. Hi⁻ hnoon⁺ lä⁺ dsooh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ mada⁻ kih⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺ hi⁻ lää[~] jne⁺. Jëeh⁺ jnääh⁺ hi⁻ laa⁺ apóstole, kwa⁻ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

³ Wa⁺ lä⁺ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ to⁻ nē⁺ he⁻ jwahn⁺ la⁻. Wa⁺ ra⁻ ga⁺ tē⁺ jee⁺ llaa⁺ jmi⁺, ya⁻ nää⁺ dsa⁻ hi⁻ mi⁻ kwah⁺ kih⁺ lä⁺ jë⁺ ba⁺, hi⁻ joh⁺ he⁻ hlih⁺ sa⁻ jmeey⁺ lä⁺ koo⁻ ngii⁺ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺. ⁴ Jäyh⁺ lä⁺ la⁻: “¿He⁻ la⁻ sa⁻ ma⁻ jah⁺ Cristo lä⁺ koo⁻ ga⁺ bääy⁺ h⁺ ñiiy⁺ ma⁺ jäh⁺? Lä⁺ jiih⁺ jmi⁺ ga⁺ juu⁺ dsa⁻ ma⁻ gyuh⁻ jnän⁺, lä⁺ ma⁻ ngoo⁺ ja⁻ ba⁺ hii⁺ ti⁺ jmi⁻ gyuu⁺ lä⁺ jiih⁺ na⁺. Sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻ na⁻ sii⁺ lä⁺ jiih⁺ ma⁺ ga⁺ nøø⁺ jmi⁻ gyuu⁺”, jah⁺ dsa⁻ he⁻. ⁵ Sa⁻ hnøøy⁺ nuuy⁺ ha⁻ lä⁺ ga⁺ nøø⁺ jmi⁻ gyuu⁺. Jëeh⁺, kyaah⁺ koo⁻ ga⁺ hlëëh⁺ ba⁺ Dio, ga⁺ la⁺ gyuu⁺ hwa⁺ lä⁺ ma⁺

to⁻ nē⁺. Hwa⁺ ya⁺ hii⁺ neh⁻ jmi⁺, hi⁻ jmi⁺ ja⁻ ga⁺ nøø⁺ lä⁺ ku⁺ lä⁺ jii⁺ kih⁺. ⁶ Ja⁻ ba⁺ kyaah⁺ jmi⁺ ja⁻, ga⁺ hee⁺ Dio jmi⁻ gyuu⁺ he⁻ ma⁻ nøø⁺ jää⁺, lä⁺ koo⁻ ma⁺ chaa⁻ Noé. ⁷ Hi⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁺ hlëëh⁺ Dio, ma⁻ na⁻ la⁻ juu⁺ koo⁺ kyaah⁺ je⁻ gyuu⁺ hwa⁺ he⁻ jnä⁺ na⁺. Koo⁻ jøøy⁺ ba⁺ ha⁻ lä⁺ lloo[~] jmi⁺ jmeey⁺ jwiz[~] mah⁺ mi⁻ llaay⁺ lä⁺ jëë⁺ hi⁻ hña⁻ dsë⁺, ja⁻ ga⁺ heey⁺ lä⁺ jë⁺ go⁻ te⁻.

⁸ Pero hnäh⁺ hi⁻ hnaan⁺, ta⁺ wa⁺ gaa⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ la⁻. Koo⁻ jmi⁺ jnä⁺ jne⁺, kih⁺ Dio la⁺ koo⁻ mil jii⁻ ñe⁻. Hi⁻ koo⁻ mil jii⁻ ñe⁻, la⁺ kih⁺ Dio lä⁺ koo⁻ koo⁻ jmi⁺ ba⁺. ⁹ Ja⁻ he⁻ dsa⁻ lä⁺ hëë⁺ Dio mi⁻ tēy⁺ he⁻ ga⁺ bääy⁺ h⁺ ñiiy⁺ jmeey⁺, lä⁺ koo⁻ laa⁺ ko⁻ llaa⁺ dsa⁻. He⁻ jøh⁻ dsëy⁺ kyaah⁺ jne⁺ ba⁺ ja⁻, sa⁻ hnøøy⁺ hee⁺ ni⁻ jaa⁻, he⁻ hnøøy⁺ lä⁺ dsa⁻ dsë⁺ lä⁺ jëë⁺ ba⁺ mah⁺ ya⁻ nääy⁺ ka-läh⁺ kih⁺ Dio.

¹⁰ Wa⁺ ra⁻ ga⁺ dsëë⁺ jmi⁺ kih⁺ Dsa-jøøh⁺ jnän⁺, koo⁻ jmi⁺ he⁻ sa⁻ jøø⁺ dsa⁻ ba⁺ jäh⁺, lä⁺ koo⁻ jmee⁺ jaa⁻ dsa⁻ hii⁻. Jmi⁺ ja⁻, hii⁺ goo⁻ ääh⁺ go⁻ te⁻ gyuu⁺ jmi⁻ gyuu⁺, koo⁺ kyaah⁺ je⁻. Lä⁺ ja⁻ koo⁺ hwa⁺ la⁻ kyaah⁺ lä⁺ jë⁺ he⁻ cha⁻ nē⁺ kih⁺.

¹¹ Kih⁺ he⁻ ma⁻ ñe⁺ jne⁺ he⁻ hee⁺ lä⁺ jë⁺ go⁻ te⁻ he⁻ cha⁻ gyuu⁺ hwa⁺, he⁻ ja⁻ jmee⁺ bii⁺ dsa⁺ toohn⁺ na⁻ jngëë⁺ jne⁺ jee⁺ hnääh⁺ Dio. ¹² Hnøø⁺ dsa⁺ toohn⁺ kyaah⁺ o⁻ jøh⁺ dsë⁻ lä⁺ jiih⁺ lloo[~] jmi⁺ ja⁻. Wa⁺ kwan⁺ be⁺ hña⁻ ta⁺ jnän⁺ mah⁺ wa⁺ lä⁺ te⁺ ga⁺ juh⁻. Jmi⁺ ja⁻ hee⁺ gyuu⁺ jmi⁻ gyuu⁺, koo⁺ kyaah⁺ je⁻. Hi⁻ lä⁺ jë⁺ go⁻ te⁻ he⁻ ga⁺ cha⁻ joo⁺ kyaah⁺ je⁻. ¹³ Pero jne⁺ tøøhn⁺ jøøn⁺ koo⁻ gyuu⁺ hwa⁺ he⁻ hmëë⁺ he⁻ ga⁺ bääh⁻ Dio hñii⁺ kwa⁺. Jee⁺ ja⁻ lä⁺ cha⁻ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺.

¹⁴ He⁻ ja⁻ jwahn⁺ øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, ta⁺ ko⁻ jiih⁺ tøøh⁺ jne⁺ jøøn⁺ he⁻ lä⁺ te⁺ he⁻ ja⁻, wa⁺ kwan⁺ be⁺ mah⁺ jee⁺ jne⁺ tøøhn⁺ na⁻ jngëën⁺ hi⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ na⁻ bääh⁻ jne⁺ hi⁻ hii⁺ ti⁺ jnän⁺ wa⁺ ra⁻ ga⁺ tē⁺ jee⁺ jäh⁺. ¹⁵ Hnøø⁺ täh⁺ dsë⁻ jne⁺ kih⁺ juu⁺ la⁻. Cher⁺ mah⁺ sa⁻ jäh⁺ chäh⁺, he⁻ hnøøy⁺ lääy⁺ lä⁺ jëë⁺ ba⁺ ja⁻. Kih⁺ he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻, he⁻ jøh⁻ dsë⁺ Dio kyaah⁺ jne⁺. Ja⁻ ba⁺ lä⁺ ja⁻ ga⁺ sii⁺ øøh⁺ jne⁺ Paa⁺ hi⁻ hnää⁺ jne⁺ lä⁺ koo⁻ la⁺ hu⁺ dsë⁻ he⁻ ga⁺ hyoyh⁺ kih⁺ Dio. ¹⁶ Lä⁺ jë⁺ mo⁺ je⁻ kiyh⁺ he⁻ ga⁺ sii⁺, hlëëy⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁺ koo⁻ hlëëh⁺ jnä⁺ kih⁺ he⁻ la⁻. Hi⁻ jee⁺ llah⁺

na-siĩ- jwēēh̃ he- sa- lā-ngēē' jne'. He-ja-
ko-llãa' dsa- hī- sa- ngēē' hī- sa- la' koō-
ba' hūūdsē- kih', mi-siiy' juu' he- ga-siĩ'
Paa'. Hi- lā-ja- mi-siiy' ka-lāh' ta- jee' jyoh'
jee' na-siĩ- juu' kih' Dio, lā-jwē' ja- heey-
hñiiy' go-tẽ.

¹⁷ Hnäh' øøhn' hī- hnaan', ma-ngēē'
ma-nūūh- ba' hnäh' juu' la-, he-ja- hāā-
hnäh' hñaa' kih' hī- ta-juu' he' mah' sa-
ka' hnäh' jyoh' jwē' hi- lā-ja- sa- tāh-
hnäh', na' he- ma-tāāh' hnäh' koō- hweh-.

¹⁸ Wa' lā-kyuūh' hnäh' cha-ga'miih- Jesu-
cristo Dsa-jøøh' jnān' hī- lāā- jne'. Lā-ja-
go-nāā' ba' hnäh' ta- cha'nē' kyaah' he- llu'
he- la' kwa- Jesús. Lā-ja- wa' jmeen' juūh-
kiyh' jmii' na' hi- lā-ja- ka-lāh' lā-jē- joh'
jmii' cha-. Wa' la' lā-ja-.

1 Juan

He⁻ la⁻ to⁻ nē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ si⁻ Jwaa⁻

Juu' he⁻ jmee⁻ chaa⁻ jne⁻

¹ Jee' la⁻ si⁻ jnaäh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ juu' kih⁻ hi⁻ chaa⁻ jaa⁻ ga⁻ kih⁻ jmi⁻ gyuu⁻. Ga⁻ nuu⁻ jnaäh⁻ juu' he⁻ ga⁻ kway⁻, kyaah⁻ mi⁻ nē⁻ jnaäh⁻ ga⁻ jēē⁻ jnaäh⁻ kiyh⁻. Ga⁻ jēē⁻ jnaäh⁻ hi⁻ ga⁻ chu⁻ ga⁻ bēē⁻ jnaäh⁻. Hi⁻ he⁻ he⁻ laa⁻ juu' hi⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ he⁻ ja⁻ kwa⁻ jnaäh⁻ juu' kiyh⁻. ² Hi⁻ na⁻ jiih⁻ he⁻ ga⁻ lā⁻ jnaäy⁻ lā⁻ ma⁻ jay⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. ga⁻ jēē⁻ jnaäh⁻, hi⁻ jmee⁻ jnaäh⁻ ju⁻ dsoo⁻ kiyh⁻. He⁻ ja⁻ hlēēh⁻ jnaäh⁻ hnäh⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ jiih⁻ tāā⁻. Hi⁻ he⁻ ma⁻ chaa⁻ kyaah⁻ Tāā⁻ jaa⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ hi⁻ he⁻ ga⁻ lā⁻ jnaäy⁻ jee⁻ kyaa⁻ jnaäh⁻. ³ Lā⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ jēē⁻ jnaäh⁻ hi⁻ he⁻ ma⁻ nuu⁻ jnaäh⁻, juu' ja⁻ ba⁻ kwa⁻ jnaäh⁻ mah⁻ lā⁻ ja⁻ kyah⁻ hnäh⁻ lā⁻ cha⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ kyaah⁻ jnaäh⁻, lā⁻ koh⁻ hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ kyaa⁻ jnaäh⁻ ' kyaah⁻ Dio hi⁻ kyaah⁻ jooy⁻ Jesucristo. ⁴ Lā⁻ jē⁻ he⁻ la⁻ si⁻ jnaäh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ mah⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnäh⁻ go⁻ te⁻.

Dio laa⁻ wa⁻ je⁻

⁵ He⁻ la⁻ na⁻ juu' he⁻ ma⁻ nuu⁻ jnaäh⁻ kiyh⁻, ja⁻ ba⁻ juu' la⁻ kwa⁻ jnaäh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ka⁻ lāh⁻. Dio he⁻ hi⁻ laa⁻ wa⁻ je⁻, ni⁻ miih⁻ he⁻ hliih⁻ sa⁻ cha⁻ kiyh⁻. ⁶ Cher⁻ mah⁻ jāh⁻ jne⁻, hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ jnān⁻ kyaah⁻ jnih⁻ mah⁻ jmee⁻ ga⁻ jne⁻ he⁻ hliih⁻, he⁻ ta⁻ juu⁻ ba⁻ jne⁻ ja⁻, jēēh⁻ sa⁻ mi⁻ te⁻ jne⁻ lā⁻ koo⁻ lle⁻ ju⁻ dsoo⁻. ⁷ Pero cher⁻ mah⁻ mi⁻ te⁻ jne⁻ lā⁻ koo⁻ lle⁻ kih⁻ hi⁻ hāā⁻ jee⁻ wa⁻ je⁻, ja⁻ ba⁻ lā⁻ koo⁻ hāā⁻ hñii⁻ Dio jee⁻ wa⁻ je⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ dsoo⁻ hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ jnān⁻ kyaah⁻ oōh⁻ jne⁻. Hi⁻ kyaah⁻ jma⁻ kih⁻ Jesu⁻ cristo Joō⁻ Dio gyih⁻ lā⁻ jē⁻ dso⁻ kye⁻ jnān⁻.

⁸ Cher⁻ mah⁻ jāh⁻ jne⁻ sa⁻ cha⁻ dso⁻ kye⁻ jnān⁻, he⁻ mi⁻ gaa⁻ jne⁻ hñaa⁻ ba⁻ jne⁻ ja⁻, sa⁻ cha⁻ ju⁻ dsoo⁻ cha⁻ jnān⁻. ⁹ Pero cher⁻ mah⁻ ga⁻ mi⁻ jnaā⁻ jne⁻ dso⁻ kye⁻ jnān⁻, lluu⁻ ba⁻ Dio, hi⁻ lā⁻ ma⁻ koo⁻ ja⁻ ba⁻ dsē⁻ kih⁻ dso⁻ kye⁻ jnān⁻, hi⁻ chey⁻ go⁻ te⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ hliih⁻ he⁻ dsa⁻ hlāāh⁻ jne⁻. ¹⁰ Cher⁻ mah⁻ ga⁻ jāh⁻ jne⁻

sa⁻ cha⁻ dso⁻ kye⁻ jnān⁻, he⁻ jmāā⁻ jne⁻ Dio he⁻ ta⁻ juu⁻ ba⁻. Sa⁻ hā⁻ juu⁻ kiyh⁻ neh⁻ tuh⁻ dsē⁻ jne⁻ cher⁻ mah⁻ lā⁻ ja⁻ la⁻.

2

Jesús cheh⁻ nē⁻ jnān⁻ ngii⁻ jnān⁻ kih⁻ Dio

¹ Hnäh⁻ gyuu⁻ pih⁻ kyaan⁻, ma⁻ siin⁻ lā⁻ jē⁻ he⁻ la⁻ mah⁻ mo⁻ so⁻ jmeeh⁻ ga⁻ hnäh⁻ dso⁻ kye⁻. Pero cher⁻ mah⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ dso⁻ kye⁻, chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ cheh⁻ nē⁻ jnān⁻ ngii⁻ kih⁻ Tāā⁻, hi⁻ he⁻ he⁻ Jesu⁻ cristo, hi⁻ lluu⁻ go⁻ te⁻. ² Hi⁻ he⁻ ga⁻ ngēē⁻ hñii⁻ mah⁻ ga⁻ juu⁻, ga⁻ mi⁻ hmaayh⁻ dso⁻ kye⁻ jnān⁻. Pero ja⁻ ma⁻ la⁻ dso⁻ kye⁻ jnān⁻ ga⁻ mi⁻ hmaayh⁻, lā⁻ ja⁻ ka⁻ lāh⁻ ga⁻ mi⁻ hmaayh⁻ dso⁻ kye⁻ kih⁻ ga⁻ lā⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ tāāh⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻.

³ Cher⁻ mah⁻ ga⁻ hōō⁻ jne⁻ nuuh⁻ kih⁻ Dio, ma⁻ ñē⁻ jne⁻ he⁻ ma⁻ kyuu⁻ ba⁻ jnih⁻ ja⁻. ⁴ Pero hi⁻ jāh⁻: “Kyuu⁻ ba⁻ jnā⁻ Dio”, mah⁻ sa⁻ hōōy⁻ nuuh⁻ kiyh⁻, he⁻ ta⁻ juu⁻ ba⁻ ja⁻. Sa⁻ la⁻ dsoo⁻ juu⁻ kiyh⁻. ⁵ Pero hi⁻ hōō⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, hi⁻ he⁻ ba⁻ hnāā⁻ Dio lā⁻ koo⁻ te⁻ lle⁻ kih⁻. He⁻ lā⁻ ja⁻, ñē⁻ jne⁻ he⁻ laa⁻ jne⁻ koo⁻ kyaayh⁻. ⁶ Hi⁻ jāh⁻ laa⁻ koo⁻ kyaah⁻ Dio, hi⁻ he⁻ āā⁻ jmi⁻ jmeey⁻ lā⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁻ Jesús ba⁻.

Nuuh⁻ hmēē⁻ he⁻ ga⁻ kwa⁻ Jesús

⁷ Ja⁻ he⁻ hmēē⁻ nuuh⁻ la⁻ he⁻ siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ oōhn⁻. Nuuh⁻ ma⁻ gyuh⁻ he⁻ ma⁻ kyuu⁻ hnäh⁻ lā⁻ ma⁻ to⁻ nē⁻ ba⁻ la⁻. Nuuh⁻ ma⁻ gyuh⁻ la⁻, la⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻ nuuh⁻ hnäh⁻ lā⁻ ma⁻ to⁻ nē⁻. ⁸ Pero ma⁻ ra⁻ he⁻ hmēē⁻ ba⁻ nuuh⁻ la⁻ he⁻ siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻. Jēēh⁻, ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ lā⁻ hnāā⁻ ba⁻ Cristo jne⁻ hi⁻ lā⁻ ja⁻ ma⁻ lā⁻ hnaah⁻ hnäh⁻ oōh⁻ hnäh⁻. Jēēh⁻, dsa⁻ ngēē⁻ ba⁻ he⁻ na⁻ hoo⁻ ja⁻, hi⁻ ngoo⁻ dsa⁻ lā⁻ jnā⁻ hñii⁻ wa⁻ je⁻ he⁻ jmee⁻ hnāā⁻ dsa⁻.

⁹ Hi⁻ jāh⁻ hāā⁻ jee⁻ jnā⁻ wa⁻ je⁻ mah⁻ na⁻ hāāy⁻ oōyh⁻, lā⁻ ma⁻ hāā⁻ bih⁻ jee⁻ na⁻ hoo⁻. ¹⁰ Hi⁻ hnāā⁻ oōh⁻, hi⁻ he⁻ hāā⁻ tāā⁻ jee⁻ jnā⁻ wa⁻ je⁻. Sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻ tēyh⁻. ¹¹ Pero hi⁻ na⁻ hōōh⁻ kih⁻ oōh⁻, lā⁻ ma⁻ hāā⁻ bih⁻ jee⁻ na⁻ hoo⁻. Jēēh⁻ he⁻ hliih⁻ jmah⁻ ba⁻ jmeey⁻. Hi⁻ ni⁻ sa⁻ ñey⁻ ha⁻ ta⁻ dsooy⁻, jēēh⁻ sa⁻ jnā⁻ mi⁻ nēy⁻ he⁻ ngēy⁻ jee⁻ na⁻ hoo⁻.

¹² Gyuu⁻ pih⁻, siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻, jēēh⁻ ma⁻ na⁻ che⁻ dso⁻ kye⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ta⁻ la⁻ kih⁻

Jesús. ¹³ Hnäh' dsa- ma-kaah', siin- kyah' hnäh', jëeh' ma-lä-kyuuh- ba' hnäh' hi- ma-chaa- jää' ga' kih' jmi-gyuu-. Hi- siin- kyah' hnäh' chih- kwaa-, jëeh' ma-lëh- hnäh' kih' hi- hlëeh'.

Siin- kyah' hnäh' gyuu- pih', jëeh' ma-lä-kyuuh- ba' hnäh' Tää'. ¹⁴ Siin- kyah' hnäh' dsa- ma-kaah', jëeh' ma-lä-kyuuh- ba' hnäh' hi- ma-chaa- jää' ga' kih' jmi-gyuu-. Siin- ka-läh' kyah' hnäh' chih- kwaa-, jëeh' cha- be' kyah' hnäh', hi- ma-jä' koo- hweh- juu' kih' Dio neh- tuh-hoh' hnäh', hi- ma-lëh- hnäh' kih' hi- hlëeh'.

¹⁵ Ta- wa' hee' hoh' hnäh' he- cha- jmi-gyuu- la-, ni- he- ga' jyoh' he- cha- ne' kih'. Hi- hee' dsë' he- cha- jmi-gyuu- la-, sa- hnäy' Tää'. ¹⁶ Jëeh', lä-jë- he- hlih' he- cha- jmi-gyuu- la-, sa- gwa- kih' Dio. Kih' jmi-gyuu- la- ba' ja- he- hee' dsë' jmi-ngo', hi- he- hee' dsëy' lä-jë- he- jëy-, hi- he- jmäy- hñiiy' jøøh'. ¹⁷ Dsa-llaa- ba' he- cha- jmi-gyuu- la- kyaah' he- hee' dsë' dsa-. Pero hi- jmee- lä- hnøø' Dio, lä- ma-chaay- ja-ba'.

Ju'dsoo' hi- juu' ta-juu'

¹⁸ Gyuu- kyaan-, ngoo' ga-dsaa' jmi- he- tøøhn' la-. Ma-nuuh- ba' hnäh' kih' jaa- hi- jä- hi- na-høøh' kih' Cristo. Hi- lä-ja- la', jwëë' dsa- kyaay' ma-chaa- na'. Kih' he-ja- ba' na-, ñe' jnääh' ngoo' ga-dsaa' jmi- he- tøøhn' la-. ¹⁹ Hi- he- ga-hwëë- jee' kyaah' jnääh', pero sa- ma' laay' kyaah' jnääh'. Wa-ra- jäh' kih' ma' laay' kyaah' jnääh', ma' jay' koo- hweh- kyaah' jnääh'. He- ga-hwëëy- jee' kyaah' jnääh' ga-lä-jnä', ja- lä-jëy- laay' kyaah' jnääh'.

²⁰ Pero ma-hñah- ba' hnäh' Jmi-lle' Na-jngii' he- ga-kwëeh' Cristo hnäh'. He-ja- ma-kyuuh- ba' hnäh' ha- lä- la' ju'dsoo'. ²¹ Ja- kih' he- sa- kyuu- hnäh' ju'dsoo' he- siin- juu' la- kyah' hnäh'. Siin- he- la- kih' he- ma-kyuuh- ba' hnäh'. Jëeh' ma-ñeh' ba' hnäh' ni- koo- juu' ta-juu' sa- go-hii' jee' kih' ju'dsoo'.

²² ¿Hi- na- hi- ta-juu'? Hi- jäh' kih' Jesús sa' laay' Cristo, hi- he' ba' hi- ta-juu'. Hi- na-høøh' kih' Cristo, jäh' sa- chaa- Dio hi-

ni- sa- chaa- jooy' ka-läh'. ²³ Lä-jë- hi- jäh' sa- laa' Jesús Joø' Dio, hi- he' sa- laa' kyaah' Tää'. Pero hi- mi-jnääh' hñii' he- laay' kyaah' Joø' Dio, laay' kyaah' Tää' ka-läh'.

²⁴ Wa' jä' koo- hweh- kyaah' hnäh' he- ga-nuuh- hnäh' lä- ma' to-në'. Jëeh', cher-mah' ga-jä' koo- hweh- kyaah' hnäh' he- ga-nuuh- hnäh' lä- ma' to-në', lä-ja- tääh' hnäh' tää' kyaah' jooy' hi- kyaah' Tää' ka-läh'. ²⁵ He- la- ja-, he- ga-bääh- Jesu-cristo hñii' kyaah' jne': he- ga-jmee' chaa- jne' tää'.

²⁶ Siin- he- la- kyah' hnäh' mah' lä-ñeh' hnäh' kih' hi- hnøø' mi-gaa- hnäh'. ²⁷ Pero Jmi-lle' Na-jngii' he- ma-hñah- hnäh' kih' Cristo, ma-jä' ja-ba' kyaah' hnäh'. Mo-so- jmee- bii' hi- mi-tëë- hnäh'. Jmi-lle' Na-jngii' ba' mi-tëë- hnäh' ga-lä-jë-. Hi- hlëeyh- ju'dsoo' jmah' ba', ja- juu' ta-juu'. Ja- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' Cristo, ja-ba' lä-koo- ma-mi-tëë- Jmi-lle' Na-jngii' hnäh'.

²⁸ Gyuu- kyaan-, na' na- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' Cristo. Lä-ja- lä-cha- o-jøh- dsë- jnan- wa-ra- ga-të' jee' lä-jnäy', hi- lä-ja- sa- jän' kyaah' o-hih- wa-ra- ga-të' jee' jäh'. ²⁹ Ma-ñeh' ba' hnäh', lluu' ba' Jesús. Lä-ja- hnøø' lä-ngëeh' hnäh' ka-läh', lä-jë- hi- jmee- he- llu' laay' kyaah' Dio.

3

Hi- laa' joø' Dio

¹ Jëë- da' hnäh' ha- koh' sa- hnääh' Tää' jne', lä-jiih' ma-mi-cheey- jne' jooy'. He-ja-, dsa- jmi-gyuu- sa- kyuu- jne', jëeh' sa- ga-lä-kyuuy- hñii' Dio. ² Øøhn' hi- hnaan-, na' ma-laa' jne' joø' Dio. Sa- ga- ma-ñe' jne' ha- lä- lee' jne'. Pero ñe' ba' jne', wa-ra- ga-të' jee' lä-jnääh' Jesucristo, lee' jne' lä-koo- laay' hñiiy', jëeh' ma-ja- jëë' jnih' na-hñaa' lä-jëë- lä-koo- laay' hñiiy'. ³ Hi- ga-lä-jëë- hi- cha- o-jøh- dsë- kih' he- leey' kwee- kyaayh', hi- he' na-, ngoo' mi-lluuy' hñiiy' cha-gamiuh- lä-jiih' leey' na-jngëey' lä-koo- na-jngëë' hñii' Jesús.

⁴ Lä-jëë- hi- jmee- dso'kye-, hläayh- cha-në' leykih' Dio. Jëeh' hi- jmee- dso'kye- na-, sa- mi-tey' kih' ley. ⁵ Ma-ñeh' ba'

hnäh', ja' Jesús mah' jñuuyh' dso'kye- jnän'. Hi- he' ni' miuh- dso'kye- sa' ga'lä'cha' kiyh'. ⁶ Lã-jëë- hi- tääh' kyaayh', sa' jmeey- dso'kye-. Pero lã-jëë- hi- jmee- dso'kye-, sa' ga' ma-jëëy- ni' sa' ga' ma-lã-kyuuy-. ⁷ Gyuu- kyaan-, ta' kwa- hnäh' jwë' kih' ni' jaa- mah' mi-gaay- hnäh'. Hi- jmee- ma-lã- he- llu' jmah', hi- he' ba' lluu', lã-koo- lluu' hñii' Cristo. ⁸ Pero hi- ga-nää' jmee- dso'kye-, lãa' kyaa' hi-sa-llu', jëeh' hi-sa-llu' ga-løø' jmee- he- hñih' lã- ma-to-në'. He-ja- ja' Joø' Dio mah' heey' ta' kih' hi-sa-llu'.

⁹ Lã-jëë- hi- lãa' kyaa' Dio sa' jmeey- dso'kye-, jëeh' lã- ma-laay' ja-ba' sa'ju- kih' Dio. Sa' le' jmeey- dso'kye-, kih' he- laay' kyaa' Dio. ¹⁰ Jee' la- dsa-lã-jnä' hñi- lãa' joø' Dio hi- hñi- lãa' joø' hi-sa-llu'. Ga-lã-jëë- hi- sa' jmee- he- llu', hi' sa- hnäy' øøyh-, sa' laay' kyaa' Dio.

Wa'hnäa' jne'lã-jaa-lã-jaa- dsa-kyahn'

¹¹ Juu' la-, he- ga-nuuh- hnäh' lã- ma-to-në': Wa' hnäa' jne' lã-jaa- lã-jaa- dsa-kyahn'. ¹² Ta' jmee- hnäh' lã-koo- ga-jmee' Caín hi- ma' lãa' kyaa' hi-sa-llu' mah' ga-jngëëyh' øøyh-. ¿Hee- kih' ja- he- ga-jngëëyh' øøyh'? Ga-jngëëyh', kih' lã-jë- he- ma' jmeey- ma' la' ta' hñih' ba', hi' ta' kih' øøyh- ma' la' ta' lluu' jmah'.

¹³ Hnäh' øøhn', ta' jmee- hnäh' dsaa- hoh' cher'mah' na-høøh' dsa- kyah' hnäh'. ¹⁴ Kih' he- hnäa' jne' øøh' jne', he-ja- ma-ñe' jne' ma-tëeh' jne' jee' chaa- jne' täa' lla- he- ma' juu' jne'. Pero hi- sa' hnäa' øøh-, lã- ma-na-juuy' ja-ba'. ¹⁵ Lã-jëë- hi- na-hääh' øøh-, laay' lã-koo- jaa- hi- jngëëh' dsa-. Ma-ñeh' ba' hnäh', ni' jaa- hi- jngëëh' dsa-, sa' na-jnäy' kih' Dio. ¹⁶ Ma-ñe' ba' jne' hee- ja- he- hnäa' jne' øøhn'. Jëeh', Jesucristo ga-ngëe' hñii' ga'juu' jnä' jne'. Ja-ba' lã-ja- jne' ka-läh', ää- jmi' kwaa' jne' hñaan' mah' juu' jne' kih' øøhn'. ¹⁷ Hi- ma-cha- kih' jmi-gyuu- la-, mah' sa' kway- ni' miuh- lã- ma' lla-kyaa' øøyh-, ha- lã-ja- jäh' hnäa' bih' Dio mah' sa' hnäy' øøyh-. ¹⁸ Gyuu- kyaan-, sa' jmaa' jnän' he- hnäa' jne' dsa-kyahn' kyaah' juu' ta' jmah'. Hnøø' kwan' lã-kaa-

tuh-dsë- jne' he- jmee- bih' kiyh', ja' koo- jmeen' ba'.

¹⁹ Heh' lã-ja- ñe' jne' he- tøøhn' kyaah' ju'dsoo' hi' mo-so' hñii' ga' huu'dsë- jnän' cha'ne' Dio. ²⁰ Pero cher'mah' hñii' ga' huu'dsë- jnän', ha- ga' sa' ñe- Dio hi- jëë- jne'. Ga-lã-jë- go-te- ba' ñey-. ²¹ Øøhn' hi- hnaan-, cher'mah' ma-na-jngii' huu'dsë- jnän', ma-cha- ba' o-jøh' dsë- jnän' kyaah' Dio. ²² Hi' wa' he- cha- he- he- ngiin' kih' Dio, hñah' ba' jne', jëeh' høø- ba' jne' nuuh- kiyh' hi' jmee- ba' jne' lã-jë- he- tih- dsëy'. ²³ He- la- ja- nuuh- kiyh': He- jmeen' dsöö' dsë- jne' kih' jooy' Jesucristo, hi' he- hnäa' jne' dsa-kyahn' lã-koo- mada- he- ga-jmeey' jnän'. ²⁴ Hi- høø- lã-jë- mada- kiyh', chaa- bih' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka-läh'. Ta-lã- kih' jmi-lle' he- ga-kwëëyh' jne', he-ja- ba' na- ñe' jne' Dio kyaah' jne'.

4

Bee' ga' Jmi-lle' kih' Dio lã-koh' ga' jmi-lle' kih' hi-sa-llu'

¹ Øøhn' hi- hnaan-, ta' wa' heeh' hnäh' kih' lã-jëë- hi- jäh' kye- Jmi-lle' kih' Dio. Kye- da' hnäh' kwaat- kih' dsa- he' che' laay' kyaa' Dio o sa' laay'. Jëeh' jwëë- hi- ta-juu' ga-nää' lã-kaa- jmi-gyuu- jmäy- hñiiy' lã-koh' hi- ngëe- juu' kih' Dio. ² Lã-la- ba' lã-kyuuh- hñih', hñi- na- hi- kye- Jmi-lle' kih' Dio. Lã-jëë- hi- jäh' ja' Jesucristo, lãa' jmi-ngo', hi- he' ba' kye- Jmi-lle' kih' Dio. ³ Hi- lã-jëë- hi- kye- jmi-lle' hi- jäh' sa' ga-laa' Jesucristo jmi-ngo', hi- he' sa' lãa' kyaa' Dio. Jmi-lle' hi- na-høøh' kih' Cristo ba' he'. Ma-nuuh- ba' hnäh', ja' jmi-lle' kih' hi- na-høøh' he' hi' ma-chaay- ba' jmi-gyuu- jmi' na'.

⁴ Gyuu- kyaan-, ma-laah' hnäh' kyaa' Dio, hi' ma-lëh- hnäh' kih' hi- ta-juu' he'. Jëeh' bee' ga' Jmi-lle' kih' Dio hi- jãä- hnäh', lã-koh' ga' hi- jãä- dsa- jmi-gyuu-. ⁵ Dsa- he' lãa' kyaa' jmi-gyuu- la- ba', he-ja- hlëëyh' juu' he- cha- jmi-gyuu- la-, hi' dsa- jmi-gyuu- ba' nuu- kiyh'. ⁶ Pero jne' lãa' jne' kyaa' Dio. Hi- kyuu- Dio, hi- he' nuu- jnän'. Pero hi- sa' kyuu- Dio, sa' jmeey- he' jnän'. Lã-ja- ba' jmee- lii- hee- na- jmi-lle' he-

la' kih' ju'dsoo', hi' hee' na' jmi'lle' he' la' juu' ta' juu'.

He' ba' che' hnäa' Dio jne'

⁷ Øøhn' hi' hnaan', wa' hnäa' jne' dsa-kyaa'n'. Jëeh', he' hnäa' jne' øøhn' gwa' kih' Dio ba' ja'. Ga'lä-jëe' hi' hnäa' dsa-kyaa'h', hi' he' ba' laa' kyaa' Dio, hi' he' ba' kyuu' Dio. ⁸ Hi' sa' hnäa' dsa-kyaa'h', sa' ga' ma'kyuuy' Dio. Jëeh', Dio hnäa' bih' dsa-. ⁹ Kyaah' lä'la' ga'mi'jnäa' Dio ha' koh' sa' hnäa' jne'. Ga'cheey' jooy' jmi-gyuu' la' hi' laa' gyuu' koo' mée' kyaay'. Mah' jmeey' chaa' jne' ta'la' kih' jooy' ba'. ¹⁰ Ha' gwa' he' hnäa' jne' Dio. Sa' ja' jnän' he' hnäa' jne' Dio. Dio ba' he' hi' ga'lä-hnäa' jne' to-në' he'ja' ga'cheey' jooy' mah' ga'juuy' la' jne' lä'jwë' jee' ga'lä-hmaah' dso'kye' jnän'.

¹¹ Øøhn' hi' hnaan', cher'mah' Dio ma-lä-hnäa' jne' cha-miuh', ja-ba' lä'ja' ää' jmi' lä'hnäa' jne' dsa-kyaa'n'. ¹² Jih'koh' ni' jaa' sa' ma-jëe' Dio. Pero cher'mah' hnäa' jne' dsa-kyaa'n', Dio ba' kyaah' jne'. Hi' he' jmeen' lä'ja' ma-na'hña' he' hnäa' jne' Dio. ¹³ Kih' he' ga'kwëeh' Dio jne' jmi'lle' kiyh', he'ja' ñe' jne' chaa' jne' kyaah' Dio, hi' Dio kyaah' jne'. ¹⁴ Ma-jëe' jnääh' hi' jmee' jnääh' ju'dsoo', Täa' he' hi' ga'chee' jooy' mah' lääy' dsa' jmi-gyuu'. ¹⁵ Ga'lä-jëe' hi' jäh', Jesús he' laa' Jooy' Dio, chaa' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka-läh'.

¹⁶ Ma-lä-kyuuh' jnääh' hi' ma-jmee' jnääh' dsoo' he' hnäa' Dio jne'. Jëeh', Dio hnäa' bih' dsa-. Hi' hi' tääh' koo' hweh' he' hnäa' dsa-kyaa'h', chaa' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka-läh'. ¹⁷ He'ja', cher'mah' hnäa' jne' dsa-kyaa'n', ma-na'hña' ba' he' hnäa' jne' Dio mah' lä'ja' ma'cha' ba' o-jøh' dsë' jnän' wa'ra' ga'të' jee' laa' Dio ta'. Jëeh' lä'koo' laa' hñii' Dio, ja-ba' lä'ja' laa' jne' jmi-gyuu' la-. ¹⁸ Hi' hnäa' dsa-kyaa'h', sa' cha' mo' goyh'. Hi' dsoo' hnäa' dsa-kyaa'h', jmeey' ta' koo' ba' he' goyh'. Pero hi' goh', jëey' wi' ba' laay', he'ja'

goyh'. Lä'ja' cher'mah' hi' goh', he' sa' na'hña' he' hnäa' Dio ba' ja'.

¹⁹ Hnää' jne' Dio, jëeh' hñii' bih' ga'lä-hnäa' jne' to-në'. ²⁰ Cher'mah' hi' jäh': "Jnä' hnaan' Dio", mah' na-häayh' øøyh', hi' ta'juu' ba' he'. Jëeh', hi' jëe' øøh' mah' sa' hnäa', ha' lä'ja' hnäa' Dio hi' sa' ma-jëey' jih'koh'? ²¹ Ga'hñah' jne' nuuh' la' kiyh': Cher'mah' hi' hnäa' Dio, wa' hnäa' øøyh' ka-läh'.

5

Wa' la-dsëe' jne' kih' he' hñii'

¹ Ga'lä-jëe' hi' ma-dsoo' dsë', Jesús he' laa' Cristo, hi' he' ba' laa' kyaa' Dio. Cher'mah' hnäa' jne' jaa' dsa' hi' chaa' chih' kyaa', lä'ja' ka-läh' hnäa' jne' chih' kyaay'. ² Cher'mah' hnäa' jne' Dio hi' jmee' jne' lä'jë' mada' kiyh', ñe' jne' hnäa' ba' jne' ka-läh' lä'jëe' jooy'. ³ Lä'la' ba' la' he' hnäa' jne' Dio, hnøø'høøn' lä'jë' mada' he' jmeey'. Hi' lä'jë' mada' kiyh' sa' jwëeh' go-te'. ⁴ Jëeh', lä'jëe' hi' laa' kyaa' Dio la-dsëe' kih' he' hñii' he' cha' jmi-gyuu' la-. Kyaah' he' ma-dsoo' dsë' jne' kih' Dio, he'ja' ba' ma-la-dsëe' jne' kih' he' hñii' he' cha' jmi-gyuu' la-. ⁵ Hi' ma-dsoo' dsë', Jesús he' laa' Jooy' Dio, hi' he' ba' hi' la-dsëe' kih' he' hñii' he' cha' jmi-gyuu' la-.

Cha' ba' he' jmee' ju'dsoo' kih' Jooy' Dio

⁶ Kyaah' jmi' hi' kyaah' jma' ja' Je-sucristo jmi-gyuu' la-. Ja' ma'la' koo' ga'saay' jmi', ga'tuuy' jma' kiyh' dsoh' hma-cru'. Hi' ja-ba' jmi'lle' kih' Dio jmee' ju'dsoo' he' jay', jëeh' jmi'lle' kih' Dio la' ju'dsoo' jmah' ba'. ⁷ Uu' laa' hi' jmee' ju'dsoo' gyuu' jmi-gyuu'. Täa' he' jaa', hi' laa' juu' he' jee' ga'të' uu', hi' jmi'lle' Na-jngii' ka-läh'. Koo' ba' juu' hii' kih' jee' lä'jëe' uu' hi' he'. ⁸ Hi' cha' hnë' nëe' he' jmee' ju'dsoo' hwa' la-. Jmi'lle' kih' Dio he', jmi' ja', hi' jma' ka-läh'. Lä'jë' hnë' nëe' he' ja', hii' koo' ba' juu' kiyh'. ⁹ Heeh' ba' jne' ju'dsoo' he' kwa' dsa', ha' ga' sa' kyee' ju'dsoo' he' ga'jmeey' Dio kih' jooy'. ¹⁰ Hi' jmee' dsoo' dsë' kih' Jooy' Dio, kyey' ju'dsoo' la' neh' tuh-dsëy'. Hi' sa'

jmeé' dsoo' dsé' kiyh', jmäy~ Dio jaa' hi-
ta-juu', jëéh' sa' ma-heeyh- ju'dsoo' he-
ga-jmee' Dio kih' Joó'. ¹¹ He- la- ja- ju'dsoo'
he- ga-kway': Ta-la' kih' Jooy' hi- na'jiih',
ga-jmeey' chaa- jne' tää'. ¹² Hi- ma-heeh-
kih' Jooy', lä' ma-chaay- ja-ba'. Pero hi-
sa' ma-heeh- kih' Jooy', sa' na'jnäy' kih'
Dio.

Nuu~h' kih' Jwaa' jee' ga-dsaa' juu' kiyh'

¹³ Sün' lä-jë' he- la- kyah' hnäh' hi-
ma-heeh- kih' Joó' Dio, mah' lä-ñeh' hnäh'
he- ma-chaah- ba' hnäh' tää', hi' mah'
jmeeh- hnäh' dsoo' kih' Joó' Dio.

¹⁴ He- la- ja- o-jøh' dsé- he- ma-cha-
jnän' kyaayh'. Cher'mah' ga-ngiin' he-
hnøø' jne' kiyh' lä' hyoh- dsëy', nuuy'
ba'. ¹⁵ Hi' cher'mah' ñe' jne' nuuy' ba'
jnän', lä-ja- ñe' jne' ka-läh' wa-ra- ga-ngiin'
wa' he- cha- he- he- lla-kyaa' jne' kiyh',
ma-hñah~ ba' jne' ja- lä-jë' he- ma-ngiin'
ja-.

¹⁶ Cher'mah' jaa- hnäh' ga-jëéh' jaa- øøh'
jne' hi- jmeé' dso'kye- he- sa' jngiih' kiyh',
ja- ngiih' kiyh' kih' Dio, hi' Dio jmeé' ba'
jøh- dsé' kiyh'. He- la- ja-, hlëehn' kih' hi-
jmeé' dso'kye- he- sa' jngiih'. Jëéh', cha-
ba' dso'kye- he- jngiih' kih' dsa'. Hi' kih'
hi- ma-jmeé' dso'kye- ja-, sa' cha- jwahn-
ngii' kiyh'. ¹⁷ Lä-jë' he- hliih' he- jmeé- jne',
la' dso'kye-. Pero cha- ba' dso'kye- he- sa'
jngiih' jnän'.

¹⁸ Ma-ñe' jne' ga-lä-jëé' hi- laa' kyaa' Dio
mo'so' jmeey' dso'kye-, jëéh' Joó' Dio ba'
hää~ jne'. Sa' kway- jwë' kih' hi-sa'llu'
mah' kaayh' jne'. ¹⁹ Ma-ñe' ba' jne' he-
ma-laa' jne' kyaa' Dio, hi' hi-sa'llu' ba'
jmeé' hih' lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuu'. ²⁰ Hi-
ma-ñe' ba' jne', ja' ba' Joó' Dio. Ga-jmeey'
ga-lä-ngëé' jne' mah' lä-kyuu' jnih'. Hi-
he' he' laa' juu' dsoo'. Hi' ma-tøøh' ba' jne'
ko-jøh' kyaah' hi- laa' juu' dsoo'. Hi- he'
he' Jesucristo Joó' Dio. Hi- he' he' hi- dsoo'
laa' Dio, hi- jmeé' chaa- jne' tää'.

²¹ Gyuu- kyaan', hää' hnäh' hñah' kih'
dio hi- na-laa' kaah~ dsa-. Wa' la' lä-ja-.

2 Juan

He- la- jee' ga-të' to' je- he- ga-sii' Jwaa-

Hee- ja- ju'dsoo' hi- hee- ja- he- hnää' jne' dsa-kyaañ'

¹ Jnä' dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh' siin- juu' la- kih' dsa-më' hi- na-lleeh' kyaa' Dio kyaah' kih' lä-jëë' jooy' hi- hnaan- lä-kaa- tuh-dsën-. Ja- ma-la- jnä' hnaan- hnäh', lä-ja- ka-läh', lä-jëë' hi- ma-lä-kyuuh- ju'dsoo' hnäay' hnäh'. ² Hnaan- hnäh' kih' he- tøøh' jne' kyaah' ju'dsoo' hi- lä- ma-tøøhn- ja-ba' kyaah' ju'dsoo' la- lä-jë- joh' jmi' cha-. ³ Ngün' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngün' kih' Jesucristo jooy', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', wa' lä-nih' dsëy' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' tii' tuh-hoh' hnäh', lä-koo- la' ju'dsoo' kiyh' hi- lä-koo- jiih' hnäay' hnäh'.

⁴ Peer- chaan- cha-miih- llu' kih' he- ma-jeen' ko-lla' gyuu- kyaah' hi- ga-nää' lä-koo- hnøø' ju'dsoo' hi- lä-koo- nuuh- he- ma-hñah- jne' kih' Täa'. ⁵ Sa- la' nuuh- hmëë' he- siin- kyah' la-. Ja-ba' nuuh- he- ga-hñah' jne' lä- ma' to-në' ba' la-. He-ja- hne- dsa-më', chuun' kyaah' hne- na', wa' lä-hnää' jne' dsa-kyaañ'. ⁶ He- la- ba' ja-, he- hnää' jne' dsa-kyaañ', he- jmeen' lä-koo- jäh' nuuh- kih' Dio ba'. He- la- ja- nuuh- he- ga-nuuh- hnäh' lä- ma' to-në': he- go'taah' hnäh' hnaah- hnäh' dsa-kyaañ' hnäh'.

Dsa- hi- ta-juu'

⁷ Jëeh', ga-nää' jwëë' hi- ta-juu' lä-kaa- jmi-gyuu', hi- sa- jmee- dsoo' ja' Jesucristo jmi-gyuu' la-, laa' jmi-ngo'. Hi- jmee- lä-ja-, hi- he' he' hi- ta-juu', hi- na-høøyh' kih' Cristo. ⁸ Leeh- hnäh' mah' sa- hee' ta' kyah' hnäh' he- ma-na'llu'. Lä-ja- ba' leh- hnäh' na'tee' jñee' hnäh'. ⁹ Wa' hi- cha- hi-, hi- dsa-kañ- jwë' cher'mah' ga-tuy' nuuh- kih' Cristo, sa- laay' kyaa' Dio. Pero hi- høø- koo- hweh- nuuh- kih' Cristo, hi- he' ba' laa' kyaah' Dio hi- laay' kyaah' Jooy'

ka-läh'. ¹⁰ Cher'mah' jaa- hi- ga'lloo' kyah' hnäh' hi- sa- kye- nuuh- kih' Cristo lä-koo- hlëëhn' la-, ta- heeh- hnäh' cha'neh- kyah' hnäh', ni- ta- jmee- hnäh' Dio kiyh'. ¹¹ Jëeh', hi- jmee- Dio kiyh', he- jmeey- ko-jøh' kyaah' ta' hliih' he- jmee- dsa- he'.

¹² Cha- cha-ga'miih- juu' he- hnoon' jwëëhn- hnäh', pero mo-so- ma-sii' ga' jnä', kih' he- hnoon' niin- na-jëën- hnäh' mah' llan- juu' ko-jøh' hi- lä-ja- jëë- dsë- jne' go-te-.

¹³ Jooy' dsa-më' øøh' hnäh' hi- na-lleeh' kyaa' Dio, jmeey- Dio kyah' hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

3 Juan

He- la- jee' ga-të' hnë- je- he- ga-sii' Jwaa-

Ga-hii' juu' kih' Gayo he- ga-ngëëy' llu'

¹ Jnä' dsa-gyuu' kyaah' hnäh', siin' juu' la- kih' ome- kyaan', Gayo, hi- hnaan' lä-kaa- tuh- dsen'.

² Øøhn' hi- hnaan', ngiin' kih' Dio mah' wa' dsa-ngëëh' llu' kih' ga-lä-jë- ba'. Lä-koh' lluu' hne- kih' Dio, ja-ba' lä-ja- wa' chaah- hne- llu'. ³ Ga-jëë' dsen' cha-miih- ma' ya-nää' ko-llaa' øøh' jne'. Ga-jmeeyh' juu' lä- ma-hääh' ba' hne- koo- hwëh- kyaah' ju'dsoo'. ⁴ Sa- cha- ga' jyoh' he- jmee' jëë- dsen' lä-koh' ga' he- la-, he- nuun' tääh' ba' gyuu- kyaan' lä-koo- la' ju'dsoo'.

⁵ Øøhn' hi- hnaan', jmeeh- ba' hne- llu' lä-koo- hä' ma' jmeeh- be' kih' øøh' jne'. Hi- cha-ga'miih- llu' jmeeh- kih' hi- go-nää' ta- jee' jyoh'. ⁶ Hi- he' ga-kwa' juu' neh' gwah' ha- lä koh' hnaah' hnih'. Ja- jmeeh- llu' hoh' kwëëyh' he- jmee' bii' kiyh' cha'jwë' jee' ga-nääh', jëëh' lä-ja- lle' kih' hi- jmee' ta'he' kih' Dio. ⁷ Hi- he' na'nää' llu' dsë' kwaat' kih' Jesús. Sa- ga-heeyh- ni' miih- he- ma' kwa' dsa- hi- sa- ga' ma-heeh- juu' kih' Dio. ⁸ Ää- jmi' jmeen' be' kih' hih' dsa- hi- ga-nää' kwa' ju'dsoo'. Jëëh', he- jmee' jne' lä-ja-, jmee' jne' ko-jøh' kyaayh' ba' ja-.

Ga-jmee' Diótrefe he- hlih'

⁹ Ga-siin' kih' gwah', pero Diótrefe sa- hnøoy' jmee- jnääh' mada' kiyh', jëëh' hñii' bih' hnøoy' jmeey' hih'. ¹⁰ He-ja- wa-ra- ga-të' jee' nñn' jee' ja-, mi-liihn' dsëy' he- ngëy' kooyh' juu' jwii' mah' jmeey' juu' ta-juu' kyaah' jnääh'. Hi- sa- lëë' kiyh' he- jmeey' lä-ja-. Lä-kye- øøh' jne' hi- dsa-nää' jee' ja- sa- heeyh-. Hi- lä-ja- hay' kih' hi- hnøø' heeh' øøh' jne', lä-jiih' lleey- neh' gwah' go-te'.

Ga-hii' juu' kih' Demetrio he- ga-jmeey' he- llu'

¹¹ Øøhn' hi- hnaan', ta- jmee- lä-koo- jmee- hi- ga-nää' jwë' hlih'. Jmee' he- llu' jmah' ba'. Jëëh' hi- jmee' he- llu', laa' kyaah' Dio. Pero hi- jmee' he- hlih', sa- ga' ma-heeyh- kih' Dio.

¹² Ga-lä-jëë' ba' hlëëh- llu' kih' Demetrio. Lä-kye- ju'dsoo' hlëëh- llu' kiyh'. Ja-ba' lä-ja- jnääh' jmee- jnääh' ju'dsoo' kiyh' ka-läh'. Hi- ñeh' hnäh' hlëëh' jnääh' ju'dsoo' jmah' ba'.

¹³ Cha- cha-ga'miih- he- hnoon' jwëëhn' hne-, pero mo-so- ma-siin' ga' jnä'. ¹⁴ To-cha' la- hnoon' na-jëën' hne- mah' llan' juu' ko-jøh'.

¹⁵ Wa' hii' ti' tuh-hoh'. Ome- jnän' jmee- Dio kyah'. Jmee' Dio kih' lä-jaa- lä-jaa- ome- jnän' hi- tääh' jee' na-.

Judas He⁻ la⁻ na⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii' Juda

¹ Jnä¹ Juda jmeen⁻ ta¹ kih¹ Jesucristo hi⁻ laan¹ øøh⁻ Jacobo, siin⁻ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ na⁻ teeh¹ kyaa¹ Dio hi⁻ laa¹ Tää¹ jnän¹, hnäh¹ hi⁻ na⁻ jngëë¹, hi⁻ lä⁻ja⁻ hää⁻ ba¹ Jesucristo hnäh¹. ² Wa¹ lä⁻ñih¹ dsë¹ Dio hnäh¹ cha⁻ga⁻miih⁻, hi⁻ wa¹ jmeey¹ hii¹ tii¹ kyah¹ hnäh¹, hi⁻ lä⁻ja⁻ wa¹ hnääy¹ hnäh¹ cha⁻ga⁻miih⁻.

*Dio lla¹ ta¹ kih¹ hi⁻ hñaa⁻ dsë¹
(2 Pedro 2:1-17)*

³ Hnäh¹ øøhn¹ hi⁻ hnaan⁻, ma¹ hnoon¹ ma¹ siin⁻ kyah¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻lää¹ Dio jne¹. Pero na¹ ba¹ laan⁻, jmee⁻ bii¹ kin⁻ siin⁻ jyoh¹ juu¹ kyah¹ hnäh¹. He⁻ja⁻ chuun¹ kyaah¹ hnäh¹, ni⁻ ko⁻hi⁻pih¹ ta¹ kwa⁻ hnäh¹ jwë¹ mi⁻si¹ dsa⁻ juu¹ he⁻ ma⁻dsoo¹ dsë¹ jne¹ la⁻. Jëeh¹, koo⁻ hä¹ ba¹ ma¹ ga⁻kwa¹ Dio juu¹ la⁻ kih¹ lä⁻jëë¹ hi⁻ na⁻jngëë¹. ⁴ Ko⁻llaa¹ hi⁻ ma⁻taah¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹ jmääy¹ hñiiy¹ lä⁻koo⁻ jaa⁻ øøh¹ jne¹. Pero ko⁻ja⁻ ma⁻na⁻hee⁻ ba¹ hi⁻ hñaa⁻ dsë¹ he¹ ja¹ jmi⁻gyuu¹. Lä⁻koo⁻ he⁻ tih⁻ dsëy¹ juu¹ he⁻ llu¹ dsë¹ Dio kyaah¹ jne¹, he⁻ja⁻ jäyh¹ na⁻na¹ jwë¹ jnän¹ jmeen¹ lä⁻jë¹ he⁻ lla⁻ dsë¹ jne¹. Ni⁻ sa⁻tooyh⁻ ta¹ kih¹ Jesucristo Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ hi⁻ laa¹ jaa⁻ ba¹, hi⁻ jmee⁻ hih⁻ kih¹ lä⁻jëë¹.

⁵ Ma⁻ke⁻ ma⁻ñeh⁻ ba¹ hnäh¹ he⁻ la⁻, hnoon¹ mi⁻dsoohn⁻ hoh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeey¹ Dio llo¹joo¹, lä⁻ ma¹ ga⁻hwëëy¹ dsa⁻ kyaay¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ hwa¹ Egipto. Ma⁻ngëë¹ he⁻ ja⁻, ga⁻jngëëh¹ Dio lä⁻jëë¹ hi⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻dsoo¹ dsë¹ kiyh¹. ⁶ Hi⁻ lä⁻ja⁻ ko⁻llaa¹ ángele ga⁻bey¹ høøy¹, kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻tih¹ dsëy¹ ta¹ he⁻ ma¹ hä¹ gooy⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ Dio tääy¹ na⁻jneëy¹ jee¹ na⁻hoo⁻ jee¹ sa⁻ hwëëy¹ jih¹koh¹, lä⁻jiih¹ lloo⁻ jmi⁻ lla¹ Dio ta¹ kiyh¹. ⁷ Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻heeh¹ Dio wi¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ jwi⁻ Sodoma, hi⁻ ma¹ tääh¹ jwi⁻ Gomorra hi⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jyoh¹ jwi⁻ he⁻ ma¹ tääh¹ lä⁻kaa⁻ jäh⁻ ja⁻, kih¹ he⁻ ga⁻kaayh¹ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ ga⁻kaayh¹ he⁻ ba¹ dsa⁻ñuu⁻ dsa⁻kyaayh¹. Lä⁻ja⁻

ga⁻la¹ kih¹ dsa⁻ he¹ mah¹ lä⁻ngëë¹ jne¹ ha⁻ lä⁻koo⁻ wi¹ sa⁻ jëë¹ dsa⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ lla¹ Dio ta¹, kaay⁻ kyaah¹ je⁻ he⁻ sa⁻ uu⁻ jih¹koh¹.

⁸ Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻taah¹ jee¹ kyah¹ hnäh¹, laay¹ lä⁻koo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ huu⁻dsë⁻ kih¹, ma⁻mi⁻sayh¹ hñiiy¹, sa⁻ hnøøy¹ jmee⁻ Dio hih⁻ kiyh¹, hi⁻ hlëëyh¹ wi¹ kih¹ jmi⁻lle¹ hi⁻ cha⁻ be¹ kih¹. ⁹ Pero ángel jøøh¹ hi⁻ chee⁻ Migye¹ sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsëy¹ ma¹ jwääy¹ dso¹jwi¹ kih¹ hi⁻ sa⁻llu¹, ma¹ ga⁻ti⁻ ga⁻choo¹ hi⁻ sa⁻llu¹ juu¹ kyaayh¹. Ma¹ teey⁻ kwaat¹ kih¹ hi⁻ kih¹ ma¹ jä¹ hñii¹ Moisé. He⁻ja⁻ ga⁻siyh⁻ lä⁻la⁻ ba¹: “Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ wa¹ juu¹ kyah¹.” ¹⁰ Pero dsa⁻ hñaa⁻ dsë¹ he¹, hlëëyh¹ wi¹ kih¹ lä⁻jë¹ he⁻ sa⁻ ngëëy¹. Hi⁻ dsa⁻gaay¹ kyaah¹ he⁻ sa⁻ jwëëh¹ lä⁻ngëë¹ jne¹. Jëeh¹, ma⁻ñe⁻ ba¹ jne¹ lä⁻koo⁻ lle¹ jnän¹ hi⁻ lä⁻kye⁻ jah¹ ma⁻ñe⁻ bih¹ ka⁻läh¹. Pero dsa⁻ he¹, heey⁻ hñiiy¹ kyaah¹ lä⁻jë¹ he⁻ hee¹ dsëy¹. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ jmeey⁻ huu⁻dsë⁻.

¹¹ Peer⁻ jwi⁻ dsa⁻ he¹, he⁻ jmeey⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmeey¹ Caín. Hi⁻ hnøøy¹ liyh⁻ cha⁻miih⁻ kuu¹, he⁻ja⁻ dsa⁻kayh⁻ jwë¹ lä⁻koo⁻ ga⁻kah⁻ Balaam. Hi⁻ le¹ kiyh¹ lä⁻koo⁻ ga⁻la¹ kih¹ Coré hi⁻ ga⁻juu¹ kih¹ he⁻ ga⁻jmeey¹ chaayh⁻ kyaah¹ Dio. ¹² La¹ o⁻hih⁻ kyah¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ he¹, ma¹ dsa⁻taayh⁻ jee¹ kyah¹ hnäh¹ lä⁻ ma¹ jmeeh⁻ hnäh¹ jmi⁻ kuh⁻huh¹ hnäh¹ kyaah¹ dsa⁻kyaah¹ hnäh¹. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ lä⁻hiyh⁻ dsa⁻taayh⁻ kuh⁻hiyh⁻ jee¹ kyah¹ hnäh¹, hnooyh⁻ lä⁻jë¹ he⁻ ga¹ tih⁻ dsëy¹ hñiiy¹ ba¹. Laay¹ lä⁻koo⁻ jni⁻ he⁻ sa⁻ kyaah¹ jma¹, he⁻ go⁻kye⁻ lle¹ ta¹ la⁻ ta⁻ jnø⁻. Laay¹ lä⁻koo⁻ hma⁻ he⁻ sa⁻ hii⁻ mii⁻ jii⁻ kih¹, he⁻ ma⁻cheeh⁻ lä⁻kye⁻ jmoo¹ kih¹. Lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻juu¹ to¹ jiih⁻ ba¹ laay¹. ¹³ Lä⁻koo⁻ jmi⁻ñeeh⁻ jee¹ cha⁻hluh⁻ soo⁻ tu⁻joo⁻ kih¹, lä⁻ja⁻ laa¹ hi⁻ he¹ kyaah¹ lä⁻jë¹ he⁻ hñiih¹ he⁻ jmeey¹ ja⁻. Laay¹ lä⁻koo⁻ nuu⁻ hi⁻ ma⁻kah⁻ jwë¹ kih¹. Ma⁻na⁻laay⁻ kwaat⁻ dsa⁻näay⁻ tää¹ jee¹ na⁻hoo⁻ läh⁻.

¹⁴ Enoc, hi⁻ ma¹ laa¹ jee¹ ga⁻të¹ gyeey¹ sa⁻ju⁻ kih¹ Adán, ga⁻hlëëyh¹ kih¹ dsa⁻ he¹, ga⁻ngëëy¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ le¹ ta⁻ cha⁻në¹, ga⁻jäyh¹: “Hi⁻ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹ ma⁻ja⁻ kyaah¹ cha⁻miih⁻ mil⁻ hi⁻ na⁻jngëë¹ kyaay¹,

15 mah' jmeey' jwiz' kih' lä'jēē' dsa'. Ma'ja' llay' ta' kih' lä'jēē' hi' hñaa' dsē' he' kwaat' kih' dso'kye' he' ga'jmeey' jee' täayh' jwē' hñih' ja', hi' kwaat' kih' lä'jē' wñ' he' ga'hleēyh' kih' Dio", ga'jah' Enoc. 16 Dsa' he' koo' ti'chooy' juu', sa' tih' dsēy' ni' koo' ni' he' ga'jyoh' he' llu', ga'näay' hnooyh' lä'jē' he' hee' dsēy' ba'. Hi' hleēyh' juu' kaah' jmah' hi' hleēyh' juu' jmā'ØØ' ha' lä' jee' liyh' kuu'.

Hnøø' mi'te' jne' lä'koo' lle' kih'

17 Hñäh' ØØhn' hi' hnaan', mi-dsooh' hoh' hñäh' lä'jē' juu' he' ma-nuun' jää' he' ga'kwa' apóstole kyaa' Jesucristo Dsa-jøøh' jñän', 18 ga'jäh' siyh' hñäh': "Wa'ra' ga'tē' jee' llaa' jmi', ya'nää' dsa' hi' mi-kwah' lä'jē' he' llu', hi' ga'nää' lä'koo' ngñ' he' hñih' he' hä' tuh-dsēy'." 19 Hi' he', koo' llaay' dsa' hnii' mah' jmeey' to' nää', hnooh' gyih' he' ngñ' jmi'ngo' kiyh', sa' kyey' Jmi'le' Na-jngñ'.

20 ØØhn' hi' hnaan', go'nää' ba' hñäh' ta' cha'nē' kyaa' he' ma-dsoo' hoh' hñäh'. He' na' ba' he' na-jngñ' go-te'. Hi' lä'ja' ngñ' hñäh' kyah' kyaa' be' kih' Jmi'le' Na-jngñ'. 21 Go-taah' hñäh' koo' hweh' kyaa' he' hnää' Dio hñäh'. Kwēēh' hoh' hñäh' lä'jiñ' tēē' Jesucristo Dsa-jøøh' jñän' kyah' hñäh' mah' lä'ja' jmee' cha' hñäh' kyayh' lä'jē' joh' jmi' cha', jēēh' lä'ñih' dsēy' kyah' hñäh'.

22 Hlēēh' hñäh' hi' jmee' to' dsē', mah' lä'ngēēy' hee' ja' he' llu'. 23 Chaah' hñäh' hi' ma-hii' goo' kih' dsoo' cha'je' hi' wa' lä'ñih' hoh' hñäh' kih' jñah'. Pero leeh' hñäh' wa'ra' ga'jmeeh' hñäh' ko-jøh' kyayh'. Jēēh', lä'koo' he' sah' ba' laay' kyaa' he' hñih' he' jmeey' ja'.

24 Jaa' Dio ba' hi' cha' be' kih'. Hñii' bih' liyh' häay' hñäh' mah' sa' täh' hñäh'. Heh' lä'ja' ngēēy' hñäh' ya'jwñ' kiyh', na-jngēēh' hñäh' hi' cha-miih' jēē' hoh' hñäh'.

25 Jaa' hñiiy' ba' cha' cha-miih' hu'dsē' llu' kiyh', hi' läay' jne'. He'ja' wa' jmeen' juuh' kih' Dio hi' gya'jøøh'. Jaa' hñii' bih' jmeey' hih' hi' cha' cha-miih' be' kiyh'. Lä'ja' laay' na' hi' lä'ja' laay' ga'lä'jē' joh' jmi' cha'. Wa' la' lä'ja'.

Apocalipsis Juu' he- ga-mi-jnäa- ángel kih' Jwaa-

¹ Jee' la- na-sii- he- ga-mi-jnäa- Jesu-
cristo, ja-ba' he- ga-hyoyh' kih' Dio mah'
mi-jnäay' kih' dsa- kyaay' lä-jë- he- nøø'
juu' le' chah'. Ga-cheey' ángel kyaay' mah'
ngëey' juu' la- ki' jnä', Jwaa- hi- jmee-
ta-he' kiyh'. ² Jnä' ga-jmeen' dsoo' juu' kih'
Dio, hi- ga-jmeen' dsoo' kih' lä-jë- juu' he-
ga-kwa' Jesucristo, ja-ba' lä-koo- ga-jëen'.

³ La' llu' kih' hi- hë- hi- kih' hi- nuu-
lä-jë- he- na' ga-le' lä-koo- jah' juu' la-. Hi-
la' llu' kih' hi- jmee- he' lä-koo- na-sii- juu'
la-, jëeh' ma-ngoo' ya-jäh- le' he- ja-.

Ga-sii' Jwaa- kih' lä-jë- gyii' gwah-

⁴ Jnä' Jwaa- siin' kih' lä-jë- gyii' gwah-
he- tøø' hwa' Asia. Ngün' kih' Dio wa' kway'
lä-jë- he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii'
tii' kyah' hnäh'. Hi- he' he' laa' na', hi- he'
he' ma' laa' jää', hi- he' he' hi- na' ga-jäh'.
Hi- lä-ja- ngün' kih' lä-jë- gyee' jmi-lle'
hi- tääh' cha-në' Dio. ⁵ Hi- lä-ja- ngün' kih'
Jesucristo hi- mi-te' juu' kih'. Hi- he' to-në'
ga-lä-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu' hi- jøøh'
ga' kih' jee' lä-jë- rey hi- chaa- hwa' la-.

Hi- he' hnää' jne', hi- ga-chey' dso' kye-
jnän' kyaah' jma- kiyh'. ⁶ Hi- ga-jmäay'
jne' lä-koo- rey, hi- lä-koo- jmi-dsa- mah'
jmeen' ta-he' kih' Dio hi- laa' Jmiiy-. Wa'
jmeen' juuh- kiyh' hi- wa' laay' dsa-ta-lä-jë-
joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

⁷ Miih- ga' jmee-, jäyh' jee' jni'.
Ga-lä-jë- ba' jëey' wa-ra- ga-të' jee' jäyh',
lä-kye- hi- ga-jmäayh- dsoo'. Lä-jë- nëe'
dsa- hi- chaa- hwa' la- ki' hoo' wa-ra-
ga-jëey' jah' Jesús. Wa' la' lä-ja-.

⁸ "Jnä' he' laan' lä-koo- hwëh' A kyaah'
hwëh' Zeta, jnä' he' ma-laan' jää' ja-ga'
nøø' jmi-gyuu-, hi- lä-jiih' hee' jmi-gyuu- lä-
ma-laan' ja-ba", ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän'.
Hi- he' laa' na', hi- he' ma' laa' jää',
hi- ja-ba' hi- he' jäh' ka-läh', hi- cha-
cha-miih- be' kih'.

Ga-hëe' mi-në' Jwaa- jmëe' kih' Dsa-jøøh' jnän'

⁹ Jnä' Jwaa- øøh' hnäh', jëen' wii' ko-jøh'
kyaah' hnäh', jee' hnääh' jne' Dio ko-jøh',
hi- kwëeh- ba' dsë- jne' kyaah' be' he-
kwa- Jesucristo. Ma' gyan' hwa' he- chee-
Patmo, he- hä' jee' jmi-nëeh-. Jee' ja-
ga-chee' dsa- jnä' kih' he- sa' ga-lä-hnøøy'
juu' kih' Dio, hi- lä-ja- sa' ga-lä-hnøøy'
he- ma' kwan' juu' kih' Jesucristo. ¹⁰ Ma'
ga-të' jmi' he- tääh' dsa- kwa- ti'hmaah'
kih' Dsa-jøøh' jnän', ma' kyen' cha-miih-
Jmi-lle' Na-jngii', ma' ga-nuun' ta' ka'luun-
koo- ki-gaa- he- nuuh' lä-koo- luu' hoo',
¹¹ he- ga-jäh':

—Jnä' he' laan' lä-koo- hwëh' A kyaah'
hwëh' Zeta. Jnä' he' ma-laan' jää' ja-ga'
nøø' jmi-gyuu-, lä-jiih' hee' jmi-gyuu- lä-
ma-laan' ja-ba'. Sii' në' mo'je- lä-koo- te'
he- jëeh' la-, chee- kih' lä-jë- gyii' gwah-
he- tøø' hwa' Asia. Chee- kih' jwii- Éfeso,
kih' Esmirna, kih' Pérgamo, kih' Tiatira, kih'
Sardis, kih' Filadelfia hi- kih' Laodicea.

¹² Ga-jëehn' hñiin' mah' jëen' hii- he' ma'
hlëeh- kyaah' jnä'. Lä-koo- ma' ga-jëehn'
hñiin' ga-jëen' gyii' candelero he- na-la-
kyaah' ku'nøø-. ¹³ To-dsaah' jee' kih' can-
delero ja-, ga-jëen' jaa- hi- laa' lä-koh'
ma' laa' Hi-ga-lëe' ngo', ma' kyeyh' koo-
hmiih- kyoo- he- të- lä-ga-të' hwa', hi- ma'
na-hñuu- mo-dsëy' kyaah' hmiih- he- ma'
na-la- kyaah' ku'nøø-. ¹⁴ Peer- ma' tø-jlëe-
lley' lä-koo- tøø- jñu- borrego, hi- lä-koo-
tøø- ta'hmoo-. Mi-nëy' ma' la' lä-koo- jee'
hya- je-. ¹⁵ Ma-tiiy' ma' la' lä-koo- la' ñe-
'nøø' he- jih' lä-koo- ma' koo- neh' hwii'.
Lle' kiyh' ma' nuuh' lä-koo- jee' jyoo' jmi'.
¹⁶ Ma' chaayh- kyaah' gooy- ra-llu- gyee'
nuu' hi- neh' to-hooy' ma' go-hii' koo-
ñe' tuuh- chuu- he- na-jni' lä-to' jwoo'.
Mo-nëy' ma' la' lä-koo- jmëe' hyoo- he-
jëe- ñih'.

¹⁷ Ma' ga-jëe- jnih', ga-tahn' lä-koo- he-
na-juun' huu' tiy'. Ja-ga' ga-kyey- gooy-
ra-llu- në' kin' mah' ga-siiyh' jnä':

—Ta- wa' gah', jnä' he' ma-laan'
jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu-, lä-jiih' hee'
jmi-gyuu-, lä- ma-laan' ja-ba'. ¹⁸ Jnä' he'

na'jiihn⁺. Jnā' he' ga'juun⁺, pero hii' jnā' la' na'jiihn⁺ ka-lāh' lā'jē' joh' jmi' cha⁻. Wa' la' lā'ja⁻. Jnā' ba' jmeen⁺ hih⁺ juu' dsa⁻, hi' jnā' ba' jmeen⁺ hih⁺ cher'mah⁺ dsa-nāay⁺ cha'je⁻. ¹⁹ Si' lā'jē' he' ma-jēeh⁻, lā'jē' he' jēeh⁺ na' hi' lā'jē' he' na' ga' le'. ²⁰ Jee' la' mi'jnāan⁺ he' hnøø' jäh⁺ kih⁺ lā'jēē⁺ gyee⁺ nuu' hi' ma-jēeh⁻ hi' tääh' goon⁺ ra-llu⁺ he' hi' lā'jē' gyii' candelero he' na-la' kyaah⁺ ku'nøø'. Lā'jēē⁺ gyee⁺ nuu' lāa' lā'koø⁻ ángele kyaah⁺ lā'jē' gyii' gwah⁺, hi' lā'jē' gyii' candelero he' ma-jēeh⁻ ja⁻, la' lā'koø⁻ lā'jē' gyii' gwah⁺.

2

Juu' la- ga'chee' Jwaa' kih' gwah⁺ jwii' Éfeso

¹ 'Si' kih⁺ ángel hi' na-hñaa' gwah⁺ jwii' Éfeso: "Jäh' hi' chaah⁻ gyee⁺ nuu' kyaah⁺ gooy⁻ ra-llu⁺ he', hi' ngē' jee' kih⁺ gyii' candelero he' na-la' kyaah⁺ ku'nøø'. ² Ma' ba' jnā' lā'jē' he' jmeeh⁻. Sa' dsa-hwaah⁺ kyaah⁺ ta' kyah⁺ hi' jøh⁻ ba' hoh'. Hi' sa' kwēeh⁻ hoh' kyaah⁺ hi' hlēeh⁻ hi' ma-jēeh⁻ ba' hi' jmāā⁻ hñii' lā'koø⁻ apóstole hi' sa' laay⁺. Juu' ta' juu' ba' ma'jnāāh⁻ kiyh⁺. ³ Ma-jēeh⁻ cha-miih⁻ wii' kwaat⁻ kin⁺ hi' ma-kwēeh⁻ ba' hoh', sa' cha⁻ ma-hwaah⁺. ⁴ Pero cha⁻ koø⁻ he' ma-hlāāh⁻ kyaah⁺ jnā', mo'so⁺ hnaah⁺ jnā' lā'koø⁻ ma' hnaah⁺ jnā' lā' ma' to-nē'. ⁵ Mi-dsooh⁻ da' hoh' lā'koø⁻ ma' hnaah⁺ jnā' lā' ma' to-nē'. Wa' lā-dsaa⁻ hoh' ka-lāh' mah' jmee' lā'jē' he' llu' lā'koø⁻ ma' jmeeh⁻ jāā'. Cher'mah⁺ sa' jmeeh⁻ lā'ja⁻, chah⁺ ba' jän⁻ mah⁺ jñuuh⁺ candelero kyah⁺ cher'mah⁺ sa' ga'jēeh⁻ kyaah⁺ Dio ka-lāh'. ⁶ Pero cha⁻ ba' koø⁻ he' llu' he' ma-jēeh⁻ kyah⁺. Sa' tih⁻ hoh' he' jmee⁺ lā'jēē⁺ nicolaita, ja-ba' lā'ja⁻ sa' tih⁻ dsen⁺ ka-lāh'. ⁷ Hi' hnøø' heeh⁺ juu' la⁻, wa' heeyh⁻ he' hlēeh⁻ Jmi-lle' Na-jngii' kih⁺ lā'jē' gwah⁺. Hi' ga'lih⁺ mi-te', kwan⁻ kuyh⁻ kih⁺ chaah⁺ hma⁻ he' jmee⁺ chaā⁻ dsa⁻, he' chih⁺ to'dsaah⁻ ya' jwii' kih⁺ Dio."

Juu' la- ga'chee' Jwaa' kih' gwah⁺ jwii' Esmirna

⁸ 'Hi' si' kih⁺ ángel hi' na-hñaa' gwah⁺ jwii' Esmirna: "Hi' ma-laa' jāā' ja-ga' nøø' jmi-gyuu⁺, lā'jiih⁺ hee' jmi-gyuu⁺ lā' ma-laay⁺ ja-ba', hi' hi' ga'juu' hi' ga-lā'jiih⁻ ka-lāh', jäh' lā'la⁻: ⁹ Ma' ba' jnā' lā'jē' he' jmeeh⁻. Jēeh⁺ ba' hne⁻ wii' hi' tā-ñee' hne⁻ pero cha⁻ cha-miih⁻ kyah⁺ gyuu⁺ jmi-gyuu⁺. Ma' ba' jnā' kih⁺ hi' hlēeh⁻ wii' kyah⁺. He' koø⁻ jäh' bih⁺ laay⁺ judiu. Pero laay⁺ dsa⁻ kyaah⁺ Tana' ba'. ¹⁰ Ni' miih⁻ ta' wa' gah⁺ kih⁺ he' na' ga' dsa-ngēeh⁻. Hii' hi' sa-llu⁺ la' taayh⁺ ko-llaa' hnäh⁺ neh⁻ ñe' mah⁺ jēēy⁺ che' kwēeh⁻ hoh' hnäh⁺. Heeyh⁺ hnäh⁺ wii' lā'jiih⁺ tē' gya' jmi'. Kwēeh⁻ hoh' lā'jiih⁺ juuh⁺. Hii' jnā' kwēehn⁻ hne⁻ koø⁻ coron he' kyaah⁺ jmee' chaah⁻. ¹¹ Hi' hnøø' heeh⁺ juu' la⁻, wa' heeyh⁻ he' hlēeh⁻ Jmi-lle' Na-jngii' kih⁺ lā'jē' gwah⁺. Hi' ga'lih⁺ mi-te', sa' cha⁻ he' le' kiyh⁺ jee' tē' to' jiih⁻ juu' dsa⁻."

Juu' la- ga'chee' Jwaa' kih' gwah⁺ jwii' Pérgamo

¹² 'Hi' si' kih⁺ ángel hi' na-hñaa' gwah⁺ jwii' Pérgamo: "Hi' chooh⁻ ñe'tuuh⁻ chuuh⁻ he' na-jni' lā'to' jwoo', jäh' lā'la⁻: ¹³ Ma' ba' jnā' lā'jē' he' jmeeh⁻ hi' ha⁻ chaah⁻. La' høø' hi' sa-llu⁺ ba' jee' na⁻. Pero ma' ra' he' chooh⁺ ba' hne⁻ koø⁻ hweh⁻ juu' kin⁺. Hi' lā' ma-dsoo' ja-ba' hoh' kin⁺ ka-lāh', ma'ke⁺ ñeh⁺ ba' ha⁻ lā' ga-la' kih⁺ Antipa hi' ma' mi-teh⁺ kyaah⁺ juu' kin⁺. Ga'jngiih⁺ dsa⁻ kiyh⁺ jee' kyah⁺ hnäh⁺ na' jee' hāā' hi' sa-llu⁺. ¹⁴ Pero cha⁻ ga' jyoh⁺ he' kyaah⁺ ga-hlāāh⁻ hne⁻. Jēeh⁺, tääh⁺ ga' jee' kyah⁺ hnäh⁺ hi' kye⁻ nuuh⁺ kih⁺ Balaam. Hi' he' ga'taah⁻ juu' Balac ha⁻ lā' ga'jmeey⁺ he' ga'tah⁺ dsa⁻ Israel kyaah⁺ koø⁻ ga'kuyh⁻ he' lla⁺ dsa⁻ cha'nē' dio hi' na-laa' kaah⁺ dsa⁻, hi' kyaah⁺ he' ga'kaayh⁺ wa' hi' cha⁻ hi'. ¹⁵ Ja-ba' lā'ja⁻ tääh⁺ jee' kyah⁺ hnäh⁺ hi' kye⁻ nuuh⁺ kih⁺ dsa⁻ nicolaita, he' ja⁻ sa' tih⁻ dsen⁺. ¹⁶ He' ja⁻ jeeh⁺ hñaa' kyaah⁺ Dio. Pero cher'mah⁺ sa' ga'heeh⁻ he' jwahn⁺ la⁻, chah⁺ ba' jän⁻ kyah⁺ mah⁺ teen⁻ kyaah⁺ dsa⁻ he' kyaah⁺ ñe'tuuh⁻ he' hā' hoon⁺. ¹⁷ Hi' hnøø' heeh⁺ juu' la⁻, wa' heeyh⁻ he' hlēeh⁻ Jmi-lle' Na-jngii' kih⁺ lā'jē' gwah⁺."

Kih¹ hi⁻ ga⁻lih¹ mi⁻te¹, kwan⁻ kuyh⁺ maná he⁻ na⁻hmää⁺, hi⁺ kwëeh⁻ jnih⁺ koo⁻ mi⁺ mi⁺kuu⁺ tøø⁻. Nê mi⁺kuu⁺ ja⁻, na⁻si⁻ koo⁻ jmi⁺ hmëë⁺, he⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁺ kyuu⁺h⁻. Ma⁻la⁻ hñii⁺ hi⁻ hyoh⁺ ba⁺ lä⁻kyuu⁺h⁻.”

Juu⁺ la⁻ ga⁻chee⁺ Jwaa⁻ kih¹ gwah⁺ jwii⁻ Tiatira

18 Hi⁺ si⁺ kih¹ ángel hi⁻ na⁻hñaa⁺ kih¹ gwah⁺ jwii⁻ Tiatira: “Joó Dio hi⁻ hya⁻ je⁻ mi⁺nê⁺, hi⁺ la⁺ ma⁻tiy⁺ lä⁻koo⁻ ñe⁺ nøø⁻ he⁻ jih⁺gyeh⁺, hi⁻ he⁺ jäh⁺ lä⁻la⁻: 19 Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ jmeeh⁻, hnaah⁺ ba⁺ hne⁻ dsa⁻, mi⁻teh⁻ ba⁺ hne⁻ ta⁺ kyah⁺, hi⁺ jøh⁻ ba⁺ hoh⁺. Cha⁻ga⁻miih⁻ ta⁺ llu⁺ jmeeh⁻ na⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺ jää⁺. 20 Pero cha⁻ ga⁻ jyoh⁺ he⁻ kyaah⁺ ga⁻hlääh⁻ hne⁻. Kwah⁻ jwë⁺ kih¹ dsa⁻ më⁺ hi⁻ chee⁻ Jezabel hi⁻ jäh⁺ ngëë⁺ juu⁺ kih¹ Dio kih¹ dsa⁻. Kyaah⁺ nuuh⁺ kiyh⁺ mi⁻gaay⁺ hi⁻ nuuh⁺ kin⁺ mah⁺ kaayh⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁺ kuyh⁺ he⁻ lla⁺ dsa⁻ cha⁺nê⁺ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻. 21 Ma⁺ jøøn⁻ mah⁺ jëën⁻ che⁺ lä⁻dsaa⁻ dsëy⁺, pero sa⁻ hii⁻ tøy⁺ he⁻ kaayh⁻ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻. 22 Na⁺ na⁺, jee⁺ hääy⁺ jwë⁺ hñii⁺, kyaah⁺ jnih⁺ nê⁺ jii⁻ mah⁺ heeh⁻ jnih⁺ cha⁻miih⁻ wii⁺ kō⁻jøh⁺ kyaah⁺ hi⁻ kaayh⁻ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsëy⁺ kih¹ lä⁻jë⁺ ta⁺ hñii⁺ he⁻ jmeey⁺. 23 Jmään⁻ jooy⁺ dsoo⁺ lä⁻jiih⁺ juuy⁺. Lä⁻ja⁻ lä⁻jë⁺ gwah⁺ lä⁻ñe⁻ kin⁺, jnä⁺ ba⁺ kyuu⁺hn⁻ hu⁺dsë⁻ kiyh⁺, hi⁺ kyuu⁺hn⁻ neh⁺ tuh⁻dsëy⁺ ka⁻läh⁺. Jnä⁺ ba⁺ kwëëhn⁻ hnäh⁺ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh⁺, lä⁻koo⁻ te⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. 24 Pero jnä⁺ hlëëhn⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ lä⁻jëë⁺ ga⁺ hi⁻ tääh⁺ jwii⁻ Tiatira, hnäh⁺ hi⁻ sa⁺ tääh⁺ kyaah⁺ nuuh⁺ na⁻, hnäh⁺ hi⁻ sa⁺ kyuu⁺h⁻ he⁻ jäh⁺ he⁻ na⁻hmää⁺ ñiih⁺ ga⁺ kih¹ Tana⁺. Jwëëhn⁻ hnäh⁺, mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁺ he⁻ hnøø⁻ kyah⁺ hnäh⁺. 25 Chooh⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ lä⁻jë⁺ nuuh⁺ he⁻ ma⁻hñah⁻ hnäh⁺, lä⁻jiih⁺ lloo⁻ jmi⁺ jäh⁺. 26 Kih¹ hi⁻ ga⁻lih¹ mi⁻te¹ lä⁻jë⁺ mada⁻ kin⁺ lä⁻jiih⁺ llaa⁺ jmi⁻gyuu⁺, jnä⁺ kwan⁻ jwë⁺ jmeey⁺ hih⁺ kih¹ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ lä⁻kaa⁻ hwa⁺. 27 Jmeey⁺ hih⁺ lä⁻koo⁻ jmee⁺ hih⁺ jaa⁻ hi⁻ chooh⁻ hma⁻hñii⁻ he⁻ la⁺ ñe⁺. Wa⁺ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ jmeey⁺ hih⁺ kih¹ dsa⁻, lä⁻koo⁻ he⁻ jøøy⁺ koo⁻ mi⁻hya⁻ ba⁺ le⁺ kih¹ dsa⁻. Jëëh⁺ hyoyh⁻ cha⁻miih⁻ be⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ be⁺ he⁻

ma⁻hyohn⁻ kih¹ Tää⁻ kyaan⁺. 28 Hi⁺ kwëëh⁻ jnih⁺ nuuh⁺ hø⁻ ka⁻läh⁺. 29 Hi⁻ hnøø⁻ heeh⁻ juu⁺ la⁻ wa⁺ heeyh⁻ he⁻ hlëëh⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kih¹ lä⁻jë⁺ gwah⁺.”

3

Juu⁺ la⁻ ga⁻chee⁺ Jwaa⁻ kih¹ gwah⁺ jwii⁻ Sardis

1 Si⁺ kih¹ ángel hi⁻ na⁻hñaa⁺ gwah⁺ jwii⁻ Sardis: “Hi⁻ jää⁻ gyeë⁺ jmi⁻lle⁺ kih¹ Dio hi⁻ jääy⁺ gyeë⁺ nuuh⁺, hi⁻ he⁺ jäh⁺ lä⁻la⁻: Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ jmeeh⁻. Cha⁻ juu⁺ na⁻jiih⁻ hne⁻, pero hi⁻ na⁻juu⁺ ba⁺ hne⁻. 2 Nä⁺ mi⁺nêh⁺, ja⁻ kwah⁻ be⁺ kyaah⁺ ta⁺ he⁻ hä⁻ gooh⁻, na⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ääh⁺ ta⁺ kyah⁺. Jëëh⁺ ma⁻jëën⁻ sa⁺ ma⁻jä⁻ llu⁺ ta⁺ kyah⁺ lä⁻koo⁻ hnøø⁻ Dio. 3 Mi⁻dsooh⁻ hoh⁺ ja⁻, hee⁻ na⁻ ma⁻heeh⁻ hi⁻ hee⁻ na⁻ ma⁻nuuh⁻. Høø⁻ he⁻ na⁻, hi⁺ jeeh⁺ hñaa⁺ ka⁻läh⁺ kih¹ Dio. Cher⁺mah⁺ sa⁺ høøh⁻ he⁻ na⁻, jmeeh⁻ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺, jäh⁺ kyah⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ hñii⁺ ba⁺. Jëëh⁺ hor⁻ he⁻ sa⁻ leeh⁻ jäh⁺ kyah⁺. 4 Tääh⁺ ga⁻ miih⁻ dsa⁻ kyaah⁺ hne⁻ jee⁺ jwii⁻ Sardis na⁻, hi⁻ sa⁺ ma⁻mi⁻soh⁺ sa⁺hmiih⁻ kih¹. Hi⁻ he⁺ na⁻ ngë⁺ kyaah⁺ jnä⁺ kyeh⁺ hmiih⁻ tō⁻jlëë⁻, jëëh⁺ lä⁻ja⁻ lle⁺ kiyh⁺. 5 Hi⁻ ga⁻lih¹ mi⁻te¹, hi⁻ he⁺ kēh⁻ hmiih⁻ tō⁻jlëë⁻. Sa⁺ chen⁻ jmi⁻ kiyh⁺ he⁻ na⁻si⁻ nê⁺ je⁻ jee⁺ na⁻si⁻ jmi⁻ kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ na⁻jnäa⁻ kih¹ Dio. Hi⁺ mi⁺jnäa⁻ cha⁺nê⁺ Tää⁻ kyaan⁺ hi⁺ cha⁺nê⁺ ángele kyaay⁺ he⁻ kyuu⁻ jnih⁺. 6 Hi⁻ hnøø⁻ heeh⁻ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻ he⁻ hlëëh⁻ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ kih¹ lä⁻jë⁺ gwah⁺.”

Juu⁺ la⁻ ga⁻chee⁺ Jwaa⁻ kih¹ gwah⁺ jwii⁻ Filadelfia

7 Si⁺ kih¹ ángel hi⁻ na⁻hñaa⁺ gwah⁺ jwii⁻ Filadelfia: “He⁻ la⁻ jäh⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺, hi⁻ jmee⁺ ju⁻dsoo⁺, hi⁻ chooh⁻ jo⁻ñe⁺ kih¹ David. Jee⁺ näy⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁺ jne⁺, jee⁺ jney⁺ ni⁻ jaa⁻ sa⁺ nä⁺: 8 Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁻jë⁺ he⁻ jmeeh⁻. Na⁺ ma⁻na⁻na⁺ jwë⁺ kyah⁺ he⁻ ma⁻nän⁺, he⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁺ le⁺ ha⁺ kyah⁺. Ma⁺ke⁺ miih⁻ ga⁺ be⁺ cha⁻ kyah⁺, ma⁻høøh⁻ ba⁺ hne⁻ juu⁺ kin⁺. Ni⁻ koo⁻ hä⁺ sa⁺ ma⁻jäh⁺ sa⁺ kyuuh⁻ jnä⁺. 9 Lä⁻la⁻ jmeen⁻ kih¹ hi⁻ laa⁻ kyaah⁺ Tana⁺ hi⁻ koo⁻ jäh⁺ laay⁺ judiu. Peer⁺ ta⁻juuy⁺ ba⁺ ja⁻. He⁻ja⁻ jmeen⁻ ya⁻näay⁺ ya⁻juyh⁺

jnëy' huu' tih', hi' jmeen' mi-jnäy' he-
ma-lä-hnaan' hne'. ¹⁰ Ma-kwëh' ba'
hoh' kyaah' mada' he- ga-jmeen' kyah'.
He-ja- hää- hne- kih' he- wi' he- na'
ga' jä- lä-kaa- jmi-gyuu' wa-ra- ga-të' jee'
jëë' Dio che' lä-dsaa- dsë' dsa- hi- tääh'
lä-kaa- hwa' kyaah' he- wi' ja-. ¹¹ Chah'
ba' jäh'. Chooh' koo- hweh- nuuh- he-
ma-hñah- mah' ni' jaa- sa' jñuuh' coron
kyah'. ¹² Kih' hi- ga-lih' mi-te', jmäa- jnih'
lä-koo- hma-dsë- kih' gwah- he- la' kih'
Dio kyaan', jih'koh' sa- ya-hëy' jee' ja-
Në' kiyh' sñn' jmi- kih' Dio kyaan' kyaah'
jmi- kih' jee' jwi- kih' Dio kyaan' ka-läh'
he- chee- Jerusalén hmëe' he- jyoo' gyuuh'
jmi-gyuu' kih' Dio kyaan', hi' sñn' në' kiyh'
jmi- hmëe' kin'. ¹³ Hi- hnøø' heeh' juu' la-
wa' heeyh- he- hlëeh- Jmi-lle' Na-jngii' kih'
lä-jë- gwah'."

Juu' la- ga-chee' Jwaa- kih' gwah- jwi- Laodicea

¹⁴ 'Si' kih' ángel hi- na-hñaa' gwah- jwi-
Laodicea: "Hi- la- hi- laa' dsoo' hi- mi-te'
juu' kih', he' ba' hñiiy' kway- ju'dsoo'. Hi-
he' laa' to-në' kih' jee' lä-jë- he- ga-jmee'
Dio. Jäyh' lä-la-: ¹⁵ Ma' ba' jnä' lä-jë-
he- jmeeh-, ni' sa' gyuh' ni' sa' llaah'
hne-. Llu' ba' wa-ra- jäh' kih' gyuh' ollaah'.
¹⁶ Kih' he- sa' gyuh' ni' sa' llaah', he-ja-
ñun- hne- ta' wa'hoon-, kih' ko-hi'pih' ba'
llaah' hne-. ¹⁷ Jëeh' hne- jwah': Jnä' chan-
kuu', hi' ma-llaan' hñiin' llu', mo-so' cha-
he- ga' jmee- bii' kin'. Sa' ñeh' he- laah'
jaa- hi- na-hëe', hi- mo-so' jmäa' ta', hi-
tä-ñee', hi- tuu' hi' jaa- hi- kwah-. ¹⁸ Jnä'
kwan- nuuh' kyah', ki' jnä' lä' ku'nøø'
he- ma-na'llu' kyaah' je-, mah' lä-cha-
cha-miuh- kyah'. Hi' lä' hmiuh- tøø- he-
këh' mah' sa' jëe' dsa- la' o-hih- he- kwah'.
Hi' tøøh' më- mñeh' mah' lä-jnä' llu'.
¹⁹ Jnä' juuhn' kiyh' mah' heehn' wi' lä-jëe'
hi- hnaan-. He-ja- wa-jëe- hoh' he- hääh'
jwë' kih' Dio, chaah' hñaa'. ²⁰ Hi- jnä'
chehn' ho'haah' tëen-. Cher'mah' chaa- hi-
nuu- juu' kin' mah' näy' ho'haah', dsa-hen'
jmeen' ma-nuu' kyaayh', hi' hñiiy' kyaah'
jnä' ka-läh'. ²¹ Hi- ga-lih' mi-te', kwan'
gyay' kyaah' jnä' jee' jmeen' hih', ja-ba'

lä-koo- ga-lihn' ga-mi-ten', he-ja- ga-gyan'
koo' kih' Täa' kyaan'. ²² Hi- hnøø' heeh'
juu' la-, wa' heeyh- he- hlëeh- Jmi-lle'
Na-jngii' kih' lä-jë- gwah'."

4

Dsa-kaah' he' ga-jmäa' jøøh' Dio

¹ Ma-ngëe' he- ja-, ga-jëen' koo-
ho'haah' na-na' gyuuh' jmi-gyuu'. Hi-
ja-ba' lle' he- ga-nuun' lä- ma' to-në',
he- nuuh' lä-koo- hi' luu' hoo', ga-hlëeh'
kyaah' jnä', ga-jäh':

—Wi' ta' la' mah' heehn- hne- hee- na-
le' ta' cha'në' ga—ga-siiyh' jnä'.

² Lä-chah' ja- ma-cheh' jmi-lle' kin-
gyuuh'. Jee' ja- ga-jëen' koo- hma-sii- hi-
në' hma-sii- ma' gya' jaa- hi- laa' jøøh'.

³ Hi- ma' gya' jee' ja-, ma' jnäy' lä-koo-
mi'kuu' he- chee- jaspe kyaah' cornalina.
Ma' jnä' lä-ku' lä-jii' jee' ma' gyay' ja-,
jaa- miuh-kuu' he- jnä' jih'gyeh' lä-koo-
jnä' jih'gyeh' esmeralda. ⁴ Hi- lä-ku' lä-jii'
kih' hma-sii- ma' tøø' ga' jyoh' gyii'kye'
hma-sii-. Në' hma-sii- ja-, ma' tääh'
gyii'kyee' dsa-gyuuh' hi- ma' kyeh' hmiuh-
tøø- hi- ma' lley- coron he- la' kyaah'
ku'nøø'. ⁵ Jee' ma' chih' hma-sii- juuh- ja-,
ma' jmee- je-ñih' hi- ma' nñ- hi- ma' nuuh'
ma' hlëeh' dsa-. Hi- ma' na-hih- gyii' mi'së'
he- ma' koo- cha'në' hma-sii- ja-. He- ja-
ma' la' lä-jë- gyii' jmi-lle' kih' Dio. ⁶ Cha'nëy'
jee' ma' gyay' ja-, ma' na-jaa- he- la' lä-koo-
hu- he- jëe-, he- juuh- lä-koo- jmi-ñeeh'.

Koo' kih' hma-sii- he- ma' chih' to'dsaah'
kih' jee' lä-jë- hma-sii- he- ma' tøø' lä-ku'
lä-jii' ja-, ma' tääh' kyee' jah' hi- ma' choo'
mi'në' ta' ka'luuy' hi- ta' cha'nëy'. ⁷ Hi-
to-në' jah' he' ma' laa' lä-koo- jaa- león.
Jee' ga-të' uu' jah' he' ma' laa' lä-koo- jaa-
kya' mäh'. Jee' ga-të' uu- jah' he' ma' la'
mo-nëy', lä-la' mo-në' jaa- dsa-ñuuh-. Hi-
jee' ga-të' kyee' jah' he' ma' laa' lä-koo- jaa-
mi- hi- hëe-. ⁸ Lä-jëe' kyee' jah' he' ma'
choo' jñii' sa'kyooy'. Lä-ku' lä-jii' ma' choo'
cha-miuh- mi'nëy'. Lä-jmi- lä-hwë' sa' ma'
tuy- ma' jäh':

Na-jngëe', na-jngëe', na-jngëe' laa' Dio
Dsa-jøøh' jñan' hi- cha- ga-lä-jë- be'
kih'.

Hi- na- ma' laa', hi- na- laa' na', hi- ja- ba'
hi- na- laah- ka- lah'.

⁹ Lä- jëë- jah' he' ma' jmäy- jøøh' hi-
gya' në hma-sii- he', hi- chaa- lä- jëë- joh'
jmi- cha-. Ma' hnäy- cha- miih- hi- ma'
kway- ti- hmaah- kiyh'. Koo- hä' koo- hä'
he- ma' jmeey- lä- ja-, ¹⁰ lä- jëë- gyi- kyeë-
dsa- gyuh- ma' juuh- jne- cha- në- hi- gya-
jmeë- hih- he', jmeey- juuh- kih' hi- chaa-
lä- jëë- joh' jmi- cha-. Ma' jwäy- coron kiyh'
cha- nëy, ma' jäh':

¹¹ Hne- Dio, Dsa- jøøh' kya- jnääh',
jaa- hne- ba' hi- jmäy- jnääh' jøøh'.
Kya- hne- ba' jmeë- jnääh' juuh-,
kya- ba' la- ga- lä- jëë- be'.
Jëeh', hne- ba' ga- jmeeh- lä- jëë- he- cha-.
Lä- hyoh- hoh' hñaa- ga- jmeeh', he- ja- ba'
cha-.

5

*Jee' la- hlëeh- kih' koo- je- he- na- bā- he-
ma' chooh- Borrego mäh'*

¹ Hi- ma' gya- jmeë- hih- he', ga- jëen-
ma' chooyh- kyaah- gooy- ra- lluu- koo- je-
he- na- sii- ta- neh-, hi- na- sii- ta- ka- luu-
ka- lah', na- gyoh' gyi- jiih-. ² Hi- ga- jëen-
jaa- ángel bee' hi- ma' hlëeh- kyaah- be',
ga- jäh':

—¿Hi- na- hi- na- ngë- jwë- jii- lä- jëë- he-
na- gyoh' gyi- jiih- ja- mah' niyh'?

³ Pero sa- ga- jnääh- ni- jaa- hi- lih- ma' jii-
'je- ja- mah' ma' hëy', ni- gyuh- jmi- gyuh-,
ni- hwa- la-, ni- neh- hwa- ka- lah'. ⁴ Peer-
ga- hooñ- cha- miih-, kih' he- sa- chaa- ni-
jaa- hi- na- ngë- jwë- ma' niyh' je- ja- mah-
ma' hëy'. ⁵ Pero jaa- jee- lä- jëë- dsa- gyuh-
he' ga- siih- jnä-:

—Mo- to- hooh- cha- miih-. Hii- León la-
hi- na- jnääh- kih' Judá, ja- ba- sa- ju- kih'
David, hi- la- ba- ga- lih-, he- ja- na- ngëy-
jwë- jiiy- lä- jëë- gyi- he- na- gyoh' ja- mah-
niyh'—ga- jäh' dsa- gyuh- siih- jnä-.

⁶ Hi- ga- jëë- jnih-, laay- lä- koo- jaa- bor-
rego mäh' hi- ma' cheh- koo- kih' hi- ma'
gya- jmeë- hih-, to- dsaah- kih' kyeë- jah'
he', hi- ja- ba- jee- kih' lä- jëë- dsa- gyuh-
he'. Borrego he' ma' jnääh- lä- koo- bor-
rego hi- ma- jngëeh- dsa- në- na- hyoo-, ma'
lle- gyi- jøø- lley-, hi- ma' choo- gyi- mi

'nëy. He- ja- la- gyi- jmi- lle- kih' Dio he-
ga- cheey- lä- kaa- hwa'. ⁷ Borrego mäh'
he' ngooy- mah' ga- kay- je- he- ma' hä-
ja- goo- ra- lluu- kih' hi- jmeë- hih- he'.

⁸ Lä- ma' ga- sooyh- je- ja-, lä- jëë- kyeë-
jah' he' hi- lä- jëë- gyi- kyeë- dsa- gyuh-
ka- lah' ga- juuh- jne- cha- nëy. Lä- jaa-
lä- jaa- ma' chooh- ma- koo- tu- he- choo-
cha- miih- síñe-, hi- ma' chooyh- ka- lah-
ma- koo- kyaah- he- na- la- kyaah- ku- nøø-
he- na- kah- kyaah- chu-. Chu- ja- la-
kwaat- juu- kih' hi- na- jngëeh- hi- tääh- ngi-
kih' kih' Dio. ⁹ Ga- lä- jëë- ba' hi- he' ma' hä-
koo- su- hmëë-, ma' jäh':

Jaa- hne- ba' na- ngëh- jwë- sooh- je- na-,
mah' jiih- lä- jëë- gyi- he- na- gyoh-
ja-.

Jëeh' ga- jngëeh- dsa- hne-, ga- lääh- jnääh-
'kyaah- jma- kya- mah' ga- ngëeh-
jnääh- kih' Dio.

Ga- lääh- ga- lä- jëë- nëë- dsa- hi- hlëeh-
lä- koo- lä- koo- juu-, hi- tääh- lä- kaa-
jwii-, hi- lä- kaa- hwa- jee- tääh- dsa-
hi- jmeë- hih-.

¹⁰ Ga- hñaa- jnääh- dsa- ta- kaa-, ga- hñaa-
jnääh- jmi- dsa- mah' jmeë- jnääh-
ta- he- kih' Dio jnan-,

hi- lä- ja- jmeë- jnääh- hih- kih- dsa- hi-
tääh- lä- kaa- jmi- gyuh-.

¹¹ Chah- ba' ga- jëen- ka- lah-, ga- nuun-
ma' hlëeh- jwëë- ángele lä- ku- lä- jii- kih' hi-
ma' jmeë- hih- jee- ja-, kyaah- jah' he', hi-
kyaah- dsa- gyuh- he'. Joh- millón sa- tee-
hi- ma' tääh- jee- ja-. ¹² Lä- jëë- hi- he' ma'
hlëeh- ki- gaa-, ma' jäh':

Borrego mäh' hi- ga- jngi- dsa- kih',
hi- na- ba' na- ngë- jwë- he- cha- lä- jëë- be-
kih-, he- cha- cha- miih- kiyh-,
he- kyuyh- ga- lä- jëë- ba', he- cha-
cha- miih- be- kiyh-,
he- lä- gah- jnih-, he- jmeen- juuh- kiyh-, hi-
he- hä- jne- kiyh-.

¹³ Koo- ka- lah' ga- nuun- kih' ga- lä- jëë-
hi- tääh- gyuh- hi- ga- jmäy- Dio, lä- kye-
hi- ga- jmäy- hi- tääh- hwa- la-, hi- neh-
ga- kih' hwa- la- hi- lä- jëë- hi- tääh- neh-
jmi- ñeeh- hi- lä- jëë- he- ga- cha- në- kih'.
Lä- jëë- hi- he' ma' jäh':

Wa' hān' kih' hī- gya' jmee' hih' nē'
hma-sii~, wa' hān' kih' Borrego mäh',
wa' gah' jnih',
wa' jmeen' jūh- kiyh' hī- wa' cha-
cha-miih- be' kiyh' ga-lä-jē' joh'
jmi' cha-.

14 Lā-jēē' kyēē' jah' he' ma' jāh':
—Wa' la' lä-ja-.

Hī- lä-jēē' gyi'kyēē' dsa-gyūh' he'
ga-jūh' jñēy', ga-jyooy' ley' lä- ga-tē' hwa'
mah' ga-jmee' jūh- kih' Dio.

6

Lä-jē' gyi' he- na-gyoh' ja-

1 Ga-jii' Borrego mäh' koo- jwēē' he-
na-gyoh' ja-, ga-jēēn'. Ja-ga' ga-nuun'
ga-hlēēh' jaa- kih' jee' lä-jēē' kyēē' jah' he'.
Lle' kiyh' ma' nuuh' lä-koo- kii- hii- ñih',
ga-jäyh':

—Ñā- mah' jēē.

2 Ma' ga-jēēn', ga-jēēn' jaa- kya'jiih' täā-.
Hī- ma' dsēē' kya'jiih' he' ma' chooh- koo-
hma- he- tey' flecha. Ga-hyoyh' koo-
coron hī- ya'hēēy' ma-na'lluuy' mah' liyh'
jee' hnii-.

3 Lā- ma' ga-jiiy' jee' ga-tē' tō' jwēē' he-
na-gyoh' ja-, ga-nuun' ga-hlēēh' jee' ga-tē'
uū' jah' he', ga-jäyh':

—Ñā- mah' jēē.

4 Ya'hēē' jñah' kya'jiih' gyūy' jih'. Hī- ma'
dsēē' kya'jiih' he' ga-hyoyh' koo- ñe'tuuh'
jūh-. Lā-ja- ga-hyoyh' be' mah' jñuuyh'
he- hii' ti' kih' dsa- jmi-gyūh-. Llay' hnii-
mah' jngēēh' dsa- dsa-kyaah'.

5 Lā- ma' ga-jiiy' jee' ga-tē' hnē- jwēē' he-
na-gyoh' ja-, ga-nuun' kih' jee' ga-tē' uū-
jah' he', ga-jäyh':

—Ñā- mah' jēē.

Hī- ga-jēēn' jaa- kya'jiih' läh-. Hī- ma'
dsēē' kya'jiih' läh- he' ma' chooh- koo-
kyaah' hih'. 6 Ja-ga' ga-nuun' ga-hlēēh'
tō'dsaah' jee' kih' lä-jēē' kyēē' jah' he', ma'
jäyh':

—Tō' ñe' mi'trigo la' kih' koo- jmi' ta'. Hī-
jñii' ñe' mi'cebada la' kih' koo- jmi' ta'. Pero
ta' heē' naa' ni' jmi' mi'jēh' ma-äā-.

7 Lā- ma' ga-jiiy' jee' ga-tē' kyē' he-
na-gyoh' ja-, ga-nuun' kih' jee' ga-tē' kyē'
jah' he', ga-jäyh':

—Ñā- mah' jēē.

8 Ma' ga-jēēn', ga-jēēn' jaa- kya'jiih' näā-.
Hī- ma' dsēē' kya'jiih' he' ma' chee- Hī-
Na-jūu', jāh' kaah' kiyh' ma' jñā' cha-je-.
Ga-hyoyh' be' kih' koo- kiih' kih' jmi-gyūh-
mah' jngēēh' dsa- kyaah' ñe'tuuh-, kyaah'
kyōō', kyaah' dsoo', hī- kyaah' jah' hää' hī-
chaa- hwa' la-.

9 Ma' ga-jiiy' jee' ga-tē' hñā' he- na-gyoh'
ja-, ga-jēēn' ta' hwa' kih' na-hyoo' lä-jēē-
dsa- hī- ga-jūu' kwaat- kih' juu' kih' Dio hī-
kwaat- kih' he- ga-mi-tey' kway- ju'dsoo'.

10 Hī- he' ma' hlēēh' kii-:

—Hne- Dio hī- na-jngēē' hī- laa' ju'dsoo',
¿hī' ba'llah' ta' mah' tee' jwii- kih' dsa- hī-
täāh' hwa', hī- ga-tūu' jma- kya'jñāāh'?

11 Lā-jaa- lä-jaa- ga-hyoh' hmi' h- tōø-,
hī- ga-la' mada- kiyh' mah' teeyh- dsēy'
koo- ga-ko-hwēē' lä-jiih' dsēē' øøyh-, hī-
jmee- ja-ba' ta' ja- hī- lle' kih' juu' ja-ba'
lä-koo- ga-jūuy' hñiiy'.

12 Hī- ga-jēēn' ma' ga-näy' jee' ga-tē'
jñii' he- na-gyoh' ja-. Ga-jeh' wi' jwēte
hwa', ga-lä-läh- nē' hyoo-, lä-koo- läh-
hmi' h- he- kēh- dsa- hī- ti-meeh- dsē'
lä- ma' dsa-jūu' hī- chaa- kiyh'. Hī- nē'
sih- ko-lla- ga-lä-gyūu' jma-. 13 Ga-hlaa'
nuu' hī- ma' hēē- gyūh' lä- ga-tē' hwa',
lä-koo- hla- mi'higo gyūh' hma- kih',
wa-ra- ga-jmee' lle' tä'. 14 Gyūh' jmi-gyūh-
ga-äāh' go-te- lä-koo- mo'je- he- dsa-gyēē'
kih' hñii'. Ga-lä-jē- moh' kyaah' lä-jē-
hwa' he- täāh' jee' jmi-ñēēh- ga-lä-sii' hōø'
' 15 Lā-jēē- rey hī- chaa- hwa', dsa-kaah',
dsa-cha-kuu', jūh' hløø', hī- lä-jēē- hī- bee'
ga', lä-jēē- hī- na-hnēē' jmee- ta', hī- hī-
sa- na-hnēē' ga-hmäāy- neh- too- kuū' hī-
neh- kuū' hloo-. 16 Lā-jēē- hī- he' ga-jāh'
siyh' moh', ga-siiyh' hloo- ka-läh':

—Wa' hla' hnāh' nē' kya'jñāāh', hmää'
jñāāh' kih' hī- gya' jmee' hih' oo-, hmää'
jñāāh' kih' Borrego mäh' hī- hää' oo- mah'
sa-jēēy' jñāāh'. 17 Jēēh' ma-dsēē' jmi' jūh-
he- ya-jēē' dsēy'. ¿Hii- ba-täā' tee' kyaayh'?
—ga-jäyh'.

7

Hñā-laa' na-dsē to-laa' kyee' mil tē- hī-laa' lee-jee' jwū- Israel

¹ Ma-ngēē he- ja-, ga-jēēn- kyee' ángele hī- ma' cheh' lā-jē- kye' sa'kiih' kih' hwa'. Sa' ma' kway- jwē' ma' dsa-ngēē' lle' nē' hwa', ni- nē' jmi-ñeeh-, ni- jee' cha- chaah' hma-. ² Hi- ga-jēēn- jñah' ángel hī- ja' ta' jee' hya- hyoo-, hī- ma' chooh- sello kih' Dio hī- na-jiih'. Ga-tēēy' koo- ki-gaa- kih' lā-jēē- kyee' hī- ma' tāāh' he' hī- ga-hyoh' be' mah' jmeey' dsōo' kih' hwa' hī- kih' jmi-ñeeh- ka-lāh'. ³ Ga-jāyh':

—Ta' jmee- dsōo' kih' hwa' ni- kih' jmi-ñeeh-, ni- kih' ni- koo- chaah' hma- ta'ko-jiih' sa' ga' ma-la' lii- mo-kye' lā-jēē- hī- jmee- ta'he' kih' Dio jnān'.

⁴ Ja-ga' ga-nuun' ma-tē' hñā-laa' na-dsē to-laa' kyee' mil dsa- hī- ma-laa' lee- kih' jee' lā-jēē- nāā' dsa- kyaa' Israel. ⁵ Dsa- kyaa' Judá, tee' gya-to' mil hī- ma-laa' lee-, hī- kyaa' Rubén, tee' gya-to' mil, hī- kyaa' Gad, tee' gya-to' mil, ⁶ Hī- kyaa' Aser, tee' gya-to' mil, hī- kyaa' Neftalí, tee' gya-to' mil, hī- kyaa' Manasé, tee' gya-to' mil, ⁷ hī- kyaa' Simeón, tee' gya-to' mil, hī- kyaa' Leví, tee' gya-to' mil, hī- kyaa' Isacar, tee' gya-to' mil, ⁸ hī- kyaa' Zabulón, tee' gya-to' mil, hī- kyaa' José, tee' gya-to' mil, hī- kyaa' Benjamín, tee' gya-to' mil.

Jwēē' jwēerte dsa- hī- ma' kyeh' hmūh- tōō- jmah'

⁹ Ma-ngēē he- ja-, ga-jēēn- jwēē' jwēerte dsa- hī- ni- jaa- sa- tāā- hēēy'. Jee' ja- ma' tāāh' dsa- hī- chaa- lā-kaa- hwa', lā-jēē- nāā' dsa- hī- chaa- lā-kaa- jmi-gyūh-, dsa- hī- hlēēh- lā-koo- lā-koo- juu' kih', ma' tāāh' cha'nē hī- gya' jmee- hih' he', hī- cha'nē Borrego mäh'. Lā-jēē- hī- he' ma' kyeh' hmūh- tōō- hī- ma' chooyh- gooh' hma-su'. ¹⁰ Ga-lā-jēē- ma' hlēēh- ki-gaa-, ma' jāh': "Dio jnān' hī- gya' jmee- hih' na-, kyaah' Borrego mäh' kyaay', hī- na- ma-lāā' jne'." ¹¹ Lā-jēē- ángele hī- ma' tāāh' lā-ku' lā-jii' kih' hī- gya' jmee- hih' he', kyaah' lā-jēē- dsa-gyūh-, kyaah' lā-jēē- kyee' jah' he', ga-jūuyh' jñey' cha'nē hī-

jōōh', lā-jiih' ga-jyooy' lley' lā- ga-tē' hwa', ga-jmeey' jūuh- kih' Dio. ¹² Ga-jāyh':

Wa' la' lā-ja-, wa' hān' kiyh', laay' jōōh', kyūuyh- cha-miih-, wa' kwan' ti'hmaah' kiyh', wa' gah- jnih', cha- be' kiyh' hī- beey'.

Kih' Dio jnān' wa' la' lā-ja- lā-jē- joh' jmi- cha-.

¹³ Jaa- jee' lā-jēē- dsa-gyūh' he' ga-ngii' juu' kin-, ga-jāyh':

¿Hii- na- hī- kyeh' hmūh- tōō- hī- tāāh' la-, ha- ta' ma-ya-nāay'?

¹⁴ —Hne- Dsa-jōōh' kyaan-, ñeh' ba' hne- —ga-jwūh' jnih'.

Mah' ga-siiyh' jnā':

—Hī- na- na- hī- ga-hwēē- jee' ga-jēē- dsa- wii' jwēerte. Ga-gyiyh' sa'hmūh- kiyh', ga-jmeey' tō-jlēē- kyaah' jma- kih' Borrego mäh'. ¹⁵ He-ja- ba' na- tāāyh' cha'nē Dio jee' jmee- hih'. Lā-jmūh' lā-hwē' jmeey' jmi- jee' chih' gwah' kiyh'. Hī- hī- gya' nē' hma-sii- hī- jmee- hih' he', jmeey' cha- hih' kih' lā-jēē- hī- tāāh' cha'nēy'. ¹⁶ Ja-jiih' mo-so' jā- lā-kyoyh-, ni- he- jā- lā-kii- dsēy'. Mo-so' hēyh' hyoo-, ni- mo-so' lla' llii' kiyh'. ¹⁷ Jēēh' Borrego mäh' hī- gya' to-dsaah' jee' chih' hma-sii- na-, hī- na- jāāy' ha- jee' kuyh-, hī- jāāy' ha- jee' hla- jmi- he- jmee- chaa- dsa-. Ma'ja- mi-kih' Dio jmi- he- tuu- mi'nēy'.

8

Ga-jiiy' jee' ga-tē' gyii' he- na-gyoh' ja-

¹ Ma' ga-jiiy' jee' ga-tē' gyii' he- na-gyoh' ja-, ga-kē' tī'sih' go-te' gyūh' jmi-gyūh-, ya-jāh- koo- jwoo' hor-. ² Ga-jēēn- gyee' ángele hī- ma' tāāh' cha'nē Dio. Ga-hyoyh' gyii' luu' hoo'. ³ Ja-ga' ja' jñah' ga' ángel, ga-nooy- cha'nē na'hyoo'. Ma' chooyh- ñe' he- koo- wa'chu- he- na-la- kyaah' ku'nōō-. Ga-hyoyh' cha-miih- wa'chu- mah' ga-jēy' nē' na'hyoo' he- la' kyaah' ku'nōō- he- chih' cha'nē jee' gya' hī- jmee- hih'. Kyaah' he- ja-, kwa- be' kih' juu' he- ngii' lā-jēē- hī- na-jngēē'. ⁴ Lā- ma-chooh- ja- ángel ñe' chu-, ga-soo- ñe' chu- cha'nē Dio ko-jōh' kyaah' jwoh' kih' hī- na-jngēē'. ⁵ Ma-ngēē he- ja-, ga-kay' ñe' jee' ma' koo-

wa'chu-, mah' ga'kay' je- he- na'chah' kih' na'hyoo' ja-, ga'jwäy' ta' hwa'. Kyaah' he- ja- ga'ni-, ga'jmeey' goo-, ga'jmeey' je-nih' hi- ga'jeh' wi' jwërte hwa'.

Ga'jmu' gye' ángele luu' hoo' kih'

⁶ Hi- lä-jë- ángele hi- ma' chooh- lä-jë- gyii' luu' hoo' ga'lla'lley' hooy' mah' jmu'.

⁷ Ma' ga'jmu' to-në- ángele luu' hoo' ja-, ga'saa' ga'jaa' mi'dsë' kyaah' je- ta' hwa', na'kaah- na-gwëeh- kyaah' jma-. La- ga' koo- kiih' kih' chaah' hma- ga'koo' hi- ga'koo' lä-jë- nuu- eeh-.

⁸ Ma' ga'jmu' jee' ga'të' uu' ángele luu' hoo' ja-, lä-koo- moh' jmu- la' je- he- ga'hla' në' jmi-nëeh-. La- ga' koo- kiih' kih' jmi-nëeh- ga'lii' jma-. ⁹ La- ga' koo- kiih' kih' hi- chaa- cha'jmi-nëeh- ga'juu', hi- ja-ba' lä-ja- la- ga' koo- kiih' kih' lä-jë- barco ga'hee' go-te-.

¹⁰ Ma' ga'jmu' jee' ga'të' uu' ángele luu' hoo' kih', ga'tah' gyuu' jaa- nuu' jøøh' na'chah' je-, hi- laa' lä-koo- hma- lle' je-. Ga'tayh' në' kih' la- ga' koo- kiih' jmi-jmu- hi- ga'lloo' lä- ga'të' jee' hya- jmi- gwa-. ¹¹ Nu- he' chee- Llih'. La- ga' koo- kiih' kih' jmi- ga'lä'llih'. Jwëë' dsa- ga'juu' kih' he- ga'hijh' jmi- llih' ja-.

¹² Ma' ga'jmu' jee' ga'të' kye' ángele he', ga'hee' la- ga' koo- kiih' kih' hyoo-, ja-ba' ko-ja- ga'hee' në' sih-, hi- la- ga' koo- kiih' kih' nuu' ga'hee' ka-läh-. He-ja- ga'la' na-hoo- la- ga' koo- kiih' kih' lä-koo- lä-koo-. Kih' he-ja-, lä-jmi- lä-hwë' mo-so- ga'lä'jnä' la- ga' koo- kiih' kih' jmi-gyuu-.

¹³ Hi- ga'jëen', mah' ga'nuun' hëë- jaa- ángele to'dsaah' kih' gyuu' jmi-gyuu-, ma' hlëëyh- kyaah' be', ma' jäh':

—Jwi-, jwi-, jwi- dsa- hi- tääh' hwa' la-. Jëeh' tääh' ga' uu- ángele hi- ja-ga' jmu' luu' hoo' kih'.

9

¹ Ma' ga'jmu' jee' ga'të' hñaa' ángele luu' hoo', ga'jëen- jaa- nuu' ga'tah' gyuu' jmi-gyuu- lä- ga'të' hwa'. Ga'hyoyh' jo-në' kih' too- ñiih' he- dsoo- lä- ga'të- cha'je-. ² Ma' ga'näy' too- ñiih' ja-, ga'soo- cha-miih- në', lä-koo- në' kih'

koo- hwii' jmu-. Ga'kah' në' kyaah' lle' mah' ga'jlë' në' hyoo-, he- ga'jmeey' në' he- ga'soo- neh- too- ñiih' ja-. ³ Jee' në' ja- ga'hwëë- iih- hi- ga'sa' ga'jnee' ta- në' hwa'. Ga'hyoyh' be' jmeey' dsoo- lä-koo- jmeey' cha'hne' hi- chaa- hwa' la-. ⁴ Ga'la' mada- kiyh', mah' sa' jmeey' dsoo' kih' nuu- he- dsa-hya- hwa', ni- koo- ga' he- eeh-, ni- kih' ni- koo- chaah' hma-. Ma'la' kih' dsa- hi- sa' la' lii- mo-kye' kaah- Dio, kih' hi- he' ba' jmeey' dsoo-. ⁵ Pero sa- ga'hyoyh' jwë' mah' jngëëyh', koo- heeyh' wi' ba' koo- hñaa' sih-. Jee' jmeey' dsoo' iih- he', jëë- dsa- wi' lä-koo- jëë- dsa- wi' jee' jmeey' dsoo' cha'hne' hi- chaa- jmi-gyuu- la-. ⁶ Jmi- ja- hnooh- dsa- ha- lä- jee' juuy' pero mo-so- jnøøyh' he- kyaah' juuy'. Ma'ke- lä-hnøøy' jngëëyh' hñiiy', mo-so- juuy'.

⁷ Iih- he' ma' jnää' lä- jnää' kya'jiih' hi- ma-na'lluu- dsa-näa' jee' hnii-. Ka'lley' ma' choo' he- la' lä-koo- coron he- na-la- kyaah' ku'nøø-. Mo-nëy' ma' jnä' lä-koo- mo-në' dsa-. ⁸ Jñu- lley' ma' jnä' lä-koo- jñu- lle' dsa-më'. Cha-jay' ma' jnä' lä-koo- cha-ja' león. ⁹ Na-läay- kyaah' në' jmah', hi- sa'kyooy' ma' nuu' lä-koo- jee' ngë- cha-miih- carret he- cheeh- kya'jiih' hi- hlii- jee' ga'näa' jee' hnii-. ¹⁰ Na'kuuy' ma' choo' hma-kuu' lä- choo' na'kuu' cha'hne'. Kyaah' na'kuuy' ja-, ga'jmeey' dsoo' kih' dsa- lä'jiih' ga'të' hñaa' sih-. ¹¹ Dsa-jøøh' kya' iih- he' ma' laa' ángele kya' too- ñiih' ja-. Kyaah' juu' hebreo cheey- Abadón, hi- kyaah' juu' griego cheey- Apolión. (Jmi- kiyh' hnøø' jäh': hi- hee- dsa-.)

¹² Ga-ngëë' to-në' he- wi' ja-. Hi- ga'jä' ga'to' he- wi' he- ja-ga' ga'jëen'.

¹³ Ma' ga'jmu' jee' ga'të' jñee' ángele luu' hoo' kih', ga'nuun' ga'hlëëh' jee' kih' lä-jë- kye' jøø' kih' na'hyoo' he- na-la- kyaah' ku'nøø- he- ma' chih' cha'në' Dio.

¹⁴ Ga-hlëëyh' jee' ga'të' jñee' ángele hi- ma' chooh- luu' hoo' he', ga'siiyh':

—Cheeh- lä-jëë- kye' ángele hi- na-hñuu' cha'jmi- jmu- he- chee- Eufrate.

¹⁵ Hi- ga'cheeyh- lä-jëë- kye' ángele he' hi- ma-na'lluu- kih' hor- ja-, jmi- ja-,

sih- ja-, ji-ñe- ja- mah' jngëëyh' la- ga' koo- kiih' kih' dsa- jmi-gyuu'. ¹⁶ Ga-tëen' ga-nuun' ma' tee' to' hñä-laa' millón hløø' hi- ma' dsëë~ kya'jiih'.

¹⁷ Lã-la- ga-lã-jnä' kin- ma' ga-jëen- kya'jiih' he'. Lã-jëë- hi- ma' dsëëy- he', ma' na-løø- mo-dsëy' ñe' gyuu', kyaah' he- eeh-, hi- he- nøø' ka-läh'. Lle' kya'jiih' he' ma' jnä' lã-koo- lle' león. Hi- ma' hwëë- to-hooy' je-, ñe', hi- azufre. ¹⁸ Ga-të- la- ga' koo- kiih' kih' dsa- hi- ga-juu' kih' lã-jë- hnë- nëe' he- wii' he- ma' hwëë- hoo' kya'jiih' he', he- ma' la' je-, ñe', hi- azufre. ¹⁹ Jëeh', ma' kye- cha-miih- be' hoo' kya'jiih' he' kyaah' kuuy' ka-läh'. Kuuy' ja- ma' la' lã-laa' miih-. Ma' lle' lley' he- kyaah' ma' jmeey- dsoo'.

²⁰ Dsa- hi- sa- ga-juu' kyaah' he- wii' ja-, ni- lã-ja- sa- ga-lã-dsaa- dsëy' he- ma' jmeey- juuh- kih' he- na-la- kyaah' gooy-. Sa- ga-täy' he- ma' jmääy- jøøh' lã-jëë- jmi-lle' hlëeh', hi- kih' lã-jë- heeh- he- na-la- kyaah' ku'nøø-, kyaah' kuu' tøø-, kyaah' ñe' hweh-, kyaah' kuu', hi- kyaah' hma- ka-läh'. Lã-jë- heeh- ja- sa- jëë-, sa- nuu-, hi- ni- sa- ngë-. ²¹ Hi- ni- sa- ga-lã-dsaa- dsëy' he- ma' jngëëyh' dsa-, he- ma' jmeey- ji-nah', he- ma' kaayh- wa- hi- cha- hi-, hi- he- ma' hëëy-.

10

Jaa- ángel kyaah' koo- libro pih'

¹ Ma-ngëë- he- ja-, ga-jëen- jñah' ángel hi- bee' jwërte hi- ga-jñaa' gyuu' jmi-gyuu' na-lãä- jniü', ma' jñää' miih- kuu' gyuu' lley-. Mo-nëy' ma' jnä' lã- jnä' hyoo-, hi- lã- kyoo- tüy' ma' la' lã-koo- je- he- chih' ko-dsoo'. ² Ma' hä' ja-gooy- koo- je- pih' na-na'. Mah' ga-chiyh' tüy' ra-lluü' në' jmi-ñeeh-, hi- tüy' ra-këh' ga-chiyh' hwa' kii'. ³ Ja-ga' ga-hlëëyh' koo- ki-gaa- lã-koo- ki-gaa- hooh- león ma' mi-gaay'. Lã- ma' ga-hlëëyh' ja-, ga-ngëëh- kiyh' gyeë' ñih'. ⁴ Ma' ga-ngëëh- lã-jëë- gyeë' ñih' he', ngoo' ga' jnä' ma' siin-, ma' ga-nuun' ga-hlëëh' gyuu', ga-siih- jnä':

—Hmä lã-jë- juu' he- ma-hlëëh' ñih' na-, to' ya-siih-.

⁵ Hih' ángel hi- ga-jëen- hi- chih' koo- tüy' në' jmi-ñeeh' kyaah' koo- tüy' hwa' kii- he', ga-chooy' gooy- ta- gyuu'. ⁶ Mah' ga-täy- hi- chaa- ga-lã-jë- joh' jmi- chah-, he' ba' hi- ga-jmee' gyuu' jmi-gyuu' kyaah' lã-jë- he- jnä' në' kih', he' ba' hi- ga-jmee' hwa', kyaah' lã-jë- he- ga-cha- në' kih', hi- he' ba' hi- ga-jmee' jmi-ñeeh' kyaah' lã-jë- he- ga-cha- kih'. Ga-täy- hi- he' ga-jäyh':

—Mo-so- lã-hii' ga-cha-miih- jmi'. ⁷ Jää- ja-ga' juu' jee' ga-të- gyeë' ángel he' luu' hoo' kih', lã-jë- he- na-hmäa' kih' Dio lã-te' lã-koo- ga-jäh' Dio siih- dsa- hi- ga-ngëë- juu' hi- ma' jmee- ta-he' kiyh' llo'joo- — ga-jäh' ángel he'.

⁸ Koo- ka-läh' ga-nuun' ga-hlëëh' gyuu' jmi-gyuu' kyaah' jnä', ga-jäh':

—Gwa- go-kye- je- pih' na-na' he- hä' ja-go- ángel hi- chih' tüy' në' jmi-ñeeh' kyaah' në' hwa' oo'.

⁹ He-ja- ñeen' jee' ma' cheh' ángel mah' ga-ngiin- je- pih' ja-. Mah' ga-siih- jnä':

—Hee- la-, kuh'. He- la- jmee- lã'llih' tu-jlah', pero neh- to-hooh' lã-øø', lã-koo- øø' jmi-h' tah'.

¹⁰ Ja-ga' ga-kan' je- pih' he- ma' chooh- ángel mah' ga-kuhn'. Ga-lã-øø' neh- to-hoon- lã-koo- øø' jmi-h' tah'. Ma-la- ma-kuhn' ga-lã'llih' tu-jlan-. ¹¹ Ja-ga' ga-siih- jnä' ka-läh':

—Jmee- bii' mi-jnääh' juu' kin- ka-läh' kih' cha-miih- jee' jwii-, hi- lã-kaa- hwa' jee' tääh' dsa- hi- jmee- hih-, hi- kih' hi- hlëeh- lã-koo- lã-koo- juu', hi- kih' lã-jëë- dsa-ta' kaa'h'.

11

Lã-uu' dsa- hi- kwa' ju'dsoo' kih' Dio

¹ Ma-ngëë- he- ja-, ga-hyohn' koo- hma- he- lla- hih- he- la' lã-koo- sihma-tah-, mah' ga-siih- jnä':

—Noo-, mah' lla' hih' gwah- kih' Dio, kyaah' na-hyoo', mah' hee- jah' tee' hi- tääh' jmee- juuh- kih' Dio. ² Wa' jã- ba' kih' ho'hne- kih' gwah- na-, sa' llah' hih-. Jëeh' he- ma-na-la- hee- hi- sa- lãä- judiu ba' na-, mah' jmeey- he- lla- dsëy' jee' jwii- na-jngii' to-laa' uu' sih-. ³ Cheen- uu' dsa-

hi- dsa-kwa- ju'dsoo- kin-. Kyeyh' hmih- he- keh- dsa- ma' ti-meeh- dsē'. Ngēy' juu' kin- kih' dsa- koo- mil dsē- to' hña-loo- na-dsē- to' lo-gya- dsē- gya- jmi- -ga-si-yh- jnä'.

⁴ Lā-uu- hi- kwa- ju'dsoo- kih' Dio he', laa' kwaat- lā-koo- to' chaah' hma- olivo, hi- laay' kwaat- lā-koo- to' candelero he- na-jnāā- cha-nē- Dio juu' hwa'. ⁵ Cher'mah- chaa- hi- hnø- jmaāy- dsōo, kyaah' je- he- hwēē- neh- to-hooy- jēy' go-te- hi- na-høh' kiyh'. Lā-ja- jmee- bi- juu' wa- hi- cha- hi-, hi- hnø- jmaāy- dsōo. ⁶ Lā-uu- dsa- he- na-ngēy' jwē- he- jmeey' sa- jā- jma- ta'ko- jiih- ngēy' juu' kih' Dio. Lā-ja- na-ngēy' jwē- jmeey' kih' jmi- he- lii- jma-. Hi- na-ngēy' jwē- heeyh' dsa- lli-wi-, lā-joh- jiih- hnø- bih'.

⁷ Ma-la- ma-dsēē- jmi- kway- juu' kih' Dio, ya-hēē- jah- hlēēh- neh- too- ñiih' kih' cha-je- mah- teey' kyaah' dsa- he', lā-jiih- lā-liyh- jngēy'. ⁸ Ga- ma-na-juuy-, jāy- cha-jwē- jee- jnä-hā- kih' jwi- juh-, ja-ba- jee- jwi- jee- ga-tāy- dsōh' hma-cru- Dsa-jøh- jnān-. Hi- chaa- jee- ja-, kwee- hña- dsēy- lā-koo- dsa- hi- ma- chaa- jwi- Sodoma kyaah' Egipto, he-ja- kih' jee- jwi- ja-, le- jāhn- chee- Sodoma hi- Egipto ka-lāh'. ⁹ Hnē- jmi- dsa-hnoo-, ga-lā-jēē- ba- dsa- dsa-taah- jēy' hi- na-juu- he', dsa- hi- chaa- lā-jē- jee- jwi-, lā-jēē- nāā- dsa-, dsa- hi- hlēēh- lā-koo- lā-koo- juu', hi- lā-kaa- hwa- jee- tāāh- dsa- hi- jmee- hih-. Sa- kway- jwē- haa- hi- na-juu- he'. ¹⁰ Ga-lā-jēē- ba- dsa- jmi-gyū- lā-chaay- llu- wa-ra- ga-jēy- na-juu- dsa- he'. Dsa-taayh- jēē- dsēy- jwēte, hi- kwēy- dsa-kyaayh' miih- he- cha- kih' lā-jaa- lā-jaay-, jēēh- lā-uu- hi- ma- ngēē- juu' kih' Dio he' ma' heeyh- wi- lā-jēē- hi- chaa- hwa- la-.

¹¹ Ga- ma-tē- hnē- jmi- dsa-hnoo- ja-, jmi-lle- na-jiih- he- ja- kih' Dio ga-tooh- tuh-dsēy- mah- ga-nooy- lā-hmēē-. Ga-lā-goo- jwēte dsē- dsa- hi- ma- tāāh- jēē- jee- ja-. ¹² Ga-lā-nuuh- ga-hlēēh- gyūh-, ga-jāh-:

—Wi- hnāh- jee- la-.

Mah- ga-sayh- ta- gyūh- jee- jni- lā- ma-jēē- ja- lā-jēē- hi- ma- na-høh' kiyh'. ¹³ Hor- ja- ga-jeh- wi- jwēte hwa-. Hi- kih' hña-loo- hne-, ga-hla- ma- gya- jee- lā-kaa- jee- jwi- juh- ja-. Hi- ga-juu- gyeē- mil dsa- ma- ga-jeh- hwa-. Hi- ga-chaā- he', kyaah' he- goyh- ja-, ga-jmaāy- jøh- Dio hi- gya- gyūh- jmi-gyū-.

¹⁴ Ga-ngēē- to' he- wi- ja-. Hi- ga-jā- ga- koo- he- wi- he- ja-ga- ga-jēē-.

Ga-jūy- jee- ga-tē- gyi- luu- hoo-

¹⁵ Ma- ga-tē- gyeē- ángel ga-jūy- luu- hoo- kih-, ga-lā-nuuh- gyūh- ga-tooh- ki-gaa- miih-, ma- jāy-:

Na- ma-tē- jee- jmee- Dio hih- kih' lā-kaa- jmi-gyū- ko-jøh- kyaah- Cristo kyaay-.

Hi- he- ba- jmee- hih- ga-lā-jē- joh- jmi- cha-.

¹⁶ Lā-jēē- gyi-kyēē- dsa-gyūh- hi- ma- tāāh- nē- hma-sii- cha-nē- Dio, ga-taayh- ga-juuyh- jnēy-, ga-jyooy- lley- lā- ga-tē- hwa- mah- ga-jmeey- juh- kih' Dio. ¹⁷ Mah- ma- jāy-:

Kwa- jnāāh- ti-hmaah- kyah- hne- Dio hi- cha- ga-lā-jē- be- kih-,

hne- he- hi- laa-, hne- he- hi- ma- laa-, hi- hne- he- hi- llaah- ka-lāh'.

Ma- mi-jnāāh- hñaah- kyaah- be- kyah- mah- løh- jmeeh- hih-.

¹⁸ Ga-lā-jēē- hi- tāāh- lā-kaa- hwa- ma-lā-lleē- jwēte,

ma-tē- jee- teeh- jwi- kih' hi- he-.

Ma-tē- jmi- llah- ta- kih' hi- na-juu-,

mah- kwēēh- hee- lā-jēē- hi- ga-ngēē- juu- hi- ga-jmee- ta-he- kyah-,

hi- lā-ja- lā-jēē- hi- na-jngēē- hi- lā-jēē- ga- hi- gah- hne-, lā-jøh- lā-māh'.

Hi- ma-tē- jmi- jngēēh- lā-jēē- hi- hee- jmi-gyū- la-.

¹⁹ Ja-ga- ga-na- gwah- kih' Dio gyūh- jmi-gyū-, hi- neh- gwah- ja-, ga-lā-jnā- goo- he- tāāh- ku- na-sii- hmooh- to-nē-. Peer- ga-jmee- je-ñih-, ga-tooh- miih-, ga-hi- ñih-, ga-jeh- wi- jwēte hwa-, mah- ga-hla- mildsē- kah-gaa-.

12

Dsa-mě' hi' Dragón

¹ Ma-ngěē' he- ja-, ga-lā-jnā' gyuu' jmi-gyuu' koo- he- juh-gaa-. Ga-lā-jnā' jaa-dsa-mě' hi- ma' na-lāā-hyoo-, hi- ma' hee' sih- huu' tiy', hi- ma' lley' koo- coron he- ma' chaa' gya-tuu' nuu'. ² Dsa-mě' he' ma' kyaah' gyuu-, ma' hōoy' kih' he- jēēy' wii' he- lā-chaa- gyuu- kyaay'. ³ Hi- ga-lā-jnā' ga' jyoh' he- juh-gaa- gyuu' jmi-gyuu'. Ga-lā-jnā' jaa- dragón gyuu' hi- jōh'gaa-. Ma' la' gyii' lley', ma' choo' lley' gya' jōh', hi- ma' lley' gyii' coron ka-lāh'. ⁴ Kyaah' kuuy' ja-, ga-sēēy- la- ga' koo- kiih' kih' nuu' hi- hēē' gyuu' jmi-gyuu' mah' ga-saa' ga-jaay' ta' hwa'. Dragón he' ga-noo- cha-nē' dsa-mě' hi- ngoo' ga-lā-chaa- gyuu- kyaah' mah' ma' kuyh' gyuu- he' lā-koo- wa-ra- ga-lā-chaa-. ⁵ Kih' dsa-mě' he' ga-lā-chaa- jaa- gyuu- nuu- hi- jmee' hih' kih' ga-lā-kaa- hwa' kyaah' koo- hma-hiih' he- la' nē'. Pero na' ba' koh' ga-tēēy- gyuu- he' cha-nē' Dio jee' gyay' jmeey' hih'. ⁶ Hi- dsa-mě' he', ga-kyuu' lā- ga-tē' hwa' kii' jee' ga-mi-llu' Dio kiyh', mah' hāāy' jee' ja- koo- mil dsē' to' hña-loo' na-dsē' to' lo'gya' dsē' gya' jmi'.

⁷ Ma-ngěē' he- ja-, ga-lā-cha- koo- hnii- juuh- gyuu' jmi-gyuu'. Migye' kyaah' ángele kyaay' ma' tee- kyaah' Dragón. Hi- Dragón he' kyaah' ángele kyaay' ma' tee- ka-lāh' kyaah' Migye', ⁸ pero sa- ga-liyh'. Mo-so' ga-lā-cha- ga' hōoy' gyuu' jmi-gyuu'. ⁹ Lā-ja- Dragón jōh' he' ga-llee- dsih' ta' ka'hne-. Hi- he' lāā' miih- chaa- llo'joo' hi- chee- hi-sa-llu', hi- chee- bih' Tana' ka-lāh'. Hi- he' mi-gaa- dsa- lā-kaa- lā-juh' jmi-gyuu'. Ga-jwāā' dsih' lā- ga-tē' hwa' kō-jōh' kyaah' ángele kyaay'.

¹⁰ Ja-ga' ga-nuun' ga-hlēēh' ki-gaa- ka-lāh' gyuu' he- ma' jäh':

—Na' ma-tē' jee' lāā' dsa-, ma-lā-jnā' be' kih' Dio, ma-lōh' jmee' hih' Dio jnān', hi- ma-tē' jee' lla' Cristo kyaay' ta'. Jēēh', ma-lleey- ta' ka'hne- hi- ma' hnii' kih' lā-jēē' oōh' jne'. Lā-jmi' lā-hwē' ma' hniiy' cha-nē' Dio jnān'. ¹¹ Pero oōh' jne' ga-lih'

bih' kyaayh', kyaah' jma- kih' Borrego mäh', hi' kyaah' ju'dsoo' he- ga-jmeey' kih' Cristo. Sa- ga-jmeey' he' che' chaa- juuy' jmi-gyuu' la-. ¹² Wa' jēē- hoh' hnāh' hi- tāāh' gyuu' jmi-gyuu'. Pero jwii' hi- tāāh' hwa' la- kyaah' hi- tāāh' neh' jmi-nēeh' ka-lāh'. Jēēh' hi-sa-llu' ma-nēy- ba', jā- kō-hi'pih' ga-jmi' kiyh', he- ja- hāāy' jwēte ma-jñaay' jee' kyah' hnāh'.

¹³ Ma' ga-jēē' Dragón he', he- ga-jwāā' dsih' ta' hwa', ngooy' mah' jmeey' hña- dsēy' kih' dsa-mě' hi- ga-lā-chaa- gyuu- nuu- kih' he'. ¹⁴ Pero ga-hyoh' dsa-mě' he' to' sa'kyoo' cha-mii- jōh' mah' ja- le' hēēy' uu' kih' miih- hlēēh' he' ta' hwa' kii', jee' hāā' dsih' koo- ji-nē-, jyoh' ga' to' ji-nē-, na-dsē- jñēē' sih-. ¹⁵ Miih- he' ga-juu' koo- jmi-juuh- kyaah' hooy' ta' jee' ngoo' dsa-mě' he' mah' ma' āāy' kyaah' jmi- ja-. ¹⁶ Pero hwa' ga-kwa' be' kih' dsa-mě' he'. Ga-na' hwa', mah' ga-hoo' jmi- he- ga-hwēē- to-hoo' Dragón. ¹⁷ He-ja- ga-ya-jēē' dsē' jwēte dragón kyaah' dsa-mě' he'. Mah' ngooy' na-jmeey' hnii- kyaah' hi- lāā' sa'ju- kih' dsa-mě' he', hi- hōh' mada' kih' Dio ja-ba' hi- jmee' ju'dsoo' kih' Jesucristo.

13

Lā-uu' jah' lāā' na'hōh' he'

¹ Jnā' ga-noon' nē' mi'sii' he- cha- cha-hoo' jmi-nēeh'. Jee' ja- ga-jēēn' jaa- jah' hi- lāā' na'hōh', ya-hēē' cha-jmi-nēeh' ma' lle' gyii' lley', hi- ma' choo' gya' jōh'. Nē' jōh' kiyh' ma' choo' gya' coron. Hi- ma' na-sii- lā-jēē' ka-lley' koo- juu' he- mi-kwah' kih' Dio. ² Jah' hi- ga-jēēn' he', ma' lāā' lā-koo- hyah-. Ma-tiiy' ma' la' lā- la' tii' oso. Mo-hooy' ma' la' lā- la' hoo' león. Dragón he', ga-kwēēy' be', hi- ga-lāay' hōoy' mah' jmeey' hih' llay', mah' leey' dsa-ta' jōh'. ³ Ga-jēēn' koo- lley' ma' la' dsōo' he- ma' jngiih' kiyh'. Pero dsōo' he- ma' jngiih' kiyh' ja-, ga-jā' ba'. Peer- ga-lā-dsaa- dsē' lā-jēē' dsa- jmi-gyuu', he-ja- ga-jmeey' kō-jōh' kyaah' jah' hi- lāā' na'hōh' he'. ⁴ Hi- ga-jmāā' dsa- jōh' Dragón hi- ga-lāā' jōh' jah' hi- lāā'

na'høø' he'. Ja-ba' lä-ja- ga-jmääy' jøøh' jah' laa' na'høø' he' ka-läh', mah' ma' jäh' kiyh':

—Sa' chaa- ga-jñah' hi- laa' lä-koo- jah' na-. ¿Hi- na- hi- lih' tee' kyaayh'?

⁵ Ga-kway' jwè' kih' mah' hlëëh' juu' taah' hi- hlëëh' bih' juu' he- mi-kwah' kih' Dio. Ga-llaay' mah' leey' dsa-ta' to'laa' uu' sih'. ⁶ Lä-ja- ga-løøy' mi-kwayh' kih' Dio. Ga-mi-kwayh' jmi- kiyh', lä-kye- kih' gwah' kiyh', hi- lä-ja- kih' hi- tääh' gyuu' jmi-gyuu' ka-läh'. ⁷ Hi- ga-hyoyh' jwè' jmeey' hnii- kyaah' lä-jëë- hi- na-jngëë' lä-jiih' leeyh'. Hi- ga-hyoyh' jwè' jmeey' hih' kih' lä-jëë- nää' dsa-, lä-jë- jee' jwii-, dsa- hi- hlëëh' lä-koo- lä-koo- juu', hi- lä-kaa- hwa' jee' tääh' dsa- jmeey' hih' ma' ki- kih'. ⁸ Lä-jëë- dsa- jmi-gyuu- hi- ga-jmää' jøøh' jah' laa' na'høø' he', sa' ma' na-sii- jmi- kiyh' në' je- kih' Borrego mäh' hi- laa' kwaat- ga-juu' në' na'hyoo' lä' ma' huu' jmi-gyuu-. Në' je- kiyh' ja-, na-sii- jmi- kih' lä-jëë- hi- na-jnää' kih' Dio.

⁹ Cher'mah' chaa- hi- hnøø' heeh' juu' la-, wa' heeyh-. ¹⁰ Hi- lle' kih' dsoo' neh' ñe', jää' dsih' neh' ñe'. Hi- lle' kih' juu' kyaah' ñe' tuuh-, kyaah' ñe' tuuh- jngëëh' dsih'. Hor- ja- hnøø' kwëëh' dsë' hi- na-jngëë' kyaah' Dio hi- hnøø' lä' ma-dsoo' ja-ba' dsëy'.

¹¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jëën- jñah' jah' laa' na'høø' hi- ya'hëë' neh' hwa'. Ma' lley' to' jøø' he- la' lä' la' kih' jaa- borrego mäh', hi- ma' hlëëh' lä' hlëëh' jaa- dragón. ¹² Ma' kyey- lä-jë- be' kih' to-në' jah' he', mah' to-lo' nëy' ga-løøy' jmeey' hih' kih' hi- tääh' lä-kaa- hwa' mah' wa' jmeey' juu- kih' to-në' jah' he', hi- ga-jä' kih' kyaah' dsoo' he- ma' juuy' ja-. ¹³ Hi- lä-ja- ma' jmeey' cha-miih- he- juh-gaa- ka-läh', lä-jiih' ga-jmeey' ga-jyoo' je- gyuu' jmi-gyuu- lä' ga-të' hwa', lä' ma-jëë- ja- dsa-. ¹⁴ Mi-gaay- hi- tääh' lä-kaa- hwa' kyaah' lä-jë- he- juh-gaa- he- ga-hyoyh' jwè' jmeey' cha'në' jah' to-në' he'. Ga-jmeey' mada- kih' hi- tääh' lä-kaa- hwa' he- jmeey' heeh' kih' jah' hi- ga-jä' kih' hi- ma' la' dsoo' kih' kyaah' ñe' tuuh-.

¹⁵ Ga-hyoyh' jwè' he- jmeey' jiih' heeh' kih' jah' he' mah' hlëëh'. Hi- mah' ga-jmeey' mada- jngiih' kih' lä-jëë- dsa- hi- sa- jmeey' juu- kih' heeh' ja-. ¹⁶ Ga-jmeey' hih' kih' ga-lä-jëë- dsa-, lä-jøh' lä-mäh', hi- cha- kuu', hi- tä-ñee', hi- na-hnëë' jmeey' ta', hi- hi- sa- na-hnëë' ka-läh', mah' jmeey' lii- gooy- ra-llu- o cha'kyey'. ¹⁷ Lä-ja- ni- jaa- sa- lä-cha- jwè' kih' la' gyih' løø', ni- sa- lä-cha- jwè' hniiy' gyih' he- cha- kiyh' cher'mah' sa- laay' lii- kyaah' jmi- kih' jah' he' o kyaah' hwëh' lä-koo- chee- jah' he'. ¹⁸ Jee' la- hnøø' cha- huu' dsë- llu'. Hi- ngëë', he- da' hwëh' kih' jah' he', jëëh' la' hwëh' kih' dsa-ñuu- ba' ja-. Hwëh' kih' jah' he' te' jñii' hña-loo' na-dsë- to-lo' gya' na-dsë- gya-jñii'.

14

Koo- su- hmëë' ga-hä' lä-jëë- hña-laa' na-dsë- to'laa' kyeey' mil dsa-

¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jëën- Borrego mäh' cheh' në' moh' Siön kyaah' hña-laa' na-dsë- to'laa' kyeey' mil dsa- hi- ma-na-sii- jmi- kih' Borrego mäh' cha'kyey', hi- ma-na-sii- jmi- kih' Jmiiy- ka-läh'. ² Ja-ga' ga-nuun' ga-hlëëh' gyuu' ga-hii' goo- lä' hii' jee' jyoo' cha-miih- jmi-. Hi- ga-hii' lä-koo- hii' jee' hii' ñih' ki-gaa-, hi- ga-hii' lä' hii' jee' tääh' dsa- koo- tu- he- choo' cha-miih- si-ñe'. ³ Lä-jëë- hi- he' ma' hä' koo- su- hmëë' cha'në' hi- ma' gya' jmeey' hih' në' hma-sii-, hi- cha'në' lä-jëë- kyeey' jah' hi- ma' tääh' he', hi- cha'në' lä-jëë- dsa-gyuu' ka-läh'. Ni- jaa- sa- lih' ma' hä' su- ja-. Ma-la- hña-laa' na-dsë- to'laa' kyeey' mil ba' ma' lih' ma' hä', dsa- hi- ga-läa' Dio kyaah' jma- kih' jee' kih' dsa- hi- chaa- hwa'. ⁴ Lä-jëë- hi- la- sa- ga-mi-sah' hñiiy' kyaah' dsa-më', jëëh' ga-häay' hñiiy'. Hi- he' jmeey' ko-jøh' kyaah' Borrego mäh' wa' ha- cha- ha- jee' dsooy'. Hi- he' na- ga-läay' jee' kih' dsa-, laay' koo- nää' hi- ma-jä- llu' kih' Dio hi- lä-ja- kih' Borrego mäh'. ⁵ Ni- miih- sa- ga-hwëë- juu' ta-juu' hooy', na-jngëë' go-te- laay' cha'në' Dio.

Juu' he- ga-kwa' uu- ángele

⁶ Hi⁻ ga⁻jēēn⁻ jñah⁻ ángel hi⁻ ma⁻ hēē⁻ to⁻dsaa⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ hi⁻ ma⁻ kye⁻ ju⁻hmēē⁻ he⁻ sa⁻ ngēē⁻ jñh⁻koh⁻. Ma⁻ hlēēyh⁻ lā⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ lā⁻kaa⁻ hwa⁻ jee⁻ jmeey⁻ hih⁻, lā⁻jēē⁻ nāā⁻ dsa⁻ hi⁻ hlēēh⁻ lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻ juu⁻, hi⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻ chaa⁻ lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻ jee⁻ jwii⁻. ⁷ Ga⁻hlēēh⁻ ángel he⁻ kyaah⁻ lā⁻jē⁻ be⁻ kih⁻:

—Wa⁻ gah⁻ hnāh⁻ Dio, jmeē⁻ hnāh⁻ juuh⁻ kiyh⁻. Jēēh⁻, ma⁻ tē⁻ hor⁻ llay⁻ ta⁻. Kwa⁻ hnāh⁻ tíhmaah⁻ kih⁻ hi⁻ ga⁻jmeē⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻, hi⁻ ga⁻jmeē⁻ hwa⁻, hi⁻ ga⁻jmeē⁻ jmi⁻ñēēh⁻, hi⁻ hi⁻ ga⁻jmeē⁻ lā⁻kaa⁻ jee⁻ hya⁻ jmi⁻ gwa⁻.

⁸ Jñah⁻ ka⁻lāh⁻ ángel ga⁻lla⁻lle⁻ kaah⁻ kiyh⁻, ma⁻ jāyh⁻:

—Ma⁻hēē⁻, ma⁻hēē⁻ go⁻te⁻ Babilonia jwii⁻ juuh⁻ hi⁻ ga⁻hēē⁻ dsa⁻ lā⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ kyaah⁻ lā⁻jē⁻ wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ hlih⁻ ma⁻ jmeey⁻. La⁻ lā⁻koo⁻ he⁻ ga⁻kwēēyh⁻ dsa⁻ jmi⁻llii⁻ hāā⁻.

⁹ Jee⁻ ga⁻tē⁻ uu⁻ ángel hi⁻ ma⁻ lleē⁻ kaah⁻ he⁻, ma⁻ hlēēyh⁻ kyaah⁻ lā⁻jē⁻ be⁻ kiyh⁻:

—Cher⁻mah⁻ hi⁻ ga⁻jmāā⁻ jøøh⁻ jah⁻ hi⁻ laa⁻ na⁻høø⁻ he⁻ kyaah⁻ hēēh⁻ kiyh⁻, hi⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻jmeey⁻ lii⁻ cha⁻kyey⁻ o ma⁻gooy⁻, ¹⁰ ja⁻ba⁻ lā⁻ja⁻ le⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻. Le⁻ kiyh⁻ lā⁻koo⁻ he⁻ hiih⁻ jmi⁻llii⁻ hāā⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻ya⁻jēē⁻ dsē⁻ Dio kyaayh⁻. Ja⁻ kyaah⁻ hih⁻ jā⁻ ya⁻jēē⁻ dsē⁻ Dio. Jmeey⁻ kaay⁻ kyaah⁻ je⁻, kyaah⁻ azufre cha⁻né⁻ lā⁻jēē⁻ ángele hi⁻ na⁻jngēē⁻ hi⁻ cha⁻né⁻ Borrego mäh⁻ ka⁻lāh⁻. ¹¹ Jee⁻ tāāyh⁻ kaay⁻ ja⁻, soo⁻ ñe⁻ ga⁻lā⁻jē⁻ joh⁻ jmi⁻cha⁻. Lā⁻jēē⁻ hi⁻ ma⁻ jmāā⁻ jøøh⁻ jah⁻ he⁻ kyaah⁻ hēēh⁻ kiyh⁻, hi⁻ hi⁻ hēēh⁻ leē⁻ lii⁻ kyaah⁻ jmi⁻ kiyh⁻, ni⁻ jmi⁻ ni⁻ hwē⁻ sa⁻ le⁻ teeyh⁻ dsēy⁻. ¹² Hor⁻ ja⁻ hnøø⁻ kwēēh⁻ dsē⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻ na⁻jngēē⁻, lā⁻jēē⁻ hi⁻ nuuh⁻ kih⁻ Dio hi⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻ jmeē⁻ dsoo⁻ dsē⁻ kih⁻ Jesús.

¹³ Ja⁻ga⁻ ga⁻nuun⁻ ka⁻lāh⁻ ga⁻hlēēh⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ ma⁻ jāyh⁻:

—Si⁻ he⁻ la⁻: “Na⁻ ta⁻ cha⁻né⁻, llu⁻ la⁻ kih⁻ hi⁻ juu⁻ jee⁻ jmeey⁻ kō⁻jøh⁻ kyaah⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jñān⁻.”

—Jaah⁻, lā⁻ja⁻ le⁻ —jāh⁻ jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻— . Hi⁻ he⁻ teēh⁻ dsē⁻, jēēh⁻ ja⁻ jiih⁻ llaa⁻ he⁻

ma⁻jēēy⁻ wii⁻, hi⁻ lā⁻jñā⁻ ba⁻ lā⁻jē⁻ he⁻ llu⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻.

Lloo⁻ koo⁻ jmi⁻jøøh⁻ Dio lā⁻jēē⁻ dsa⁻

¹⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻jēēn⁻ koo⁻ jni⁻ tøø⁻. Jee⁻ jni⁻ ja⁻, ma⁻ gya⁻ jaa⁻ hi⁻ laa⁻ lā⁻ laa⁻ Hi⁻ ga⁻lēē⁻ngo⁻. Ma⁻ lley⁻ koo⁻ coron he⁻ la⁻ kyaah⁻ ku⁻nøø⁻, hi⁻ ma⁻ chooyh⁻ koo⁻ ñe⁻ 'tuuh⁻ hlāāh⁻ he⁻ hme⁻. ¹⁵ Neh⁻ gwah⁻ kih⁻ Dio ya⁻hēē⁻ jñah⁻ ángel hi⁻ hlēēh⁻ kyaah⁻ lā⁻jē⁻ be⁻ kih⁻, ga⁻siyh⁻ hi⁻ gya⁻ jee⁻ jni⁻:

—Kye⁻ ñe⁻'tuuh⁻ hlāh⁻ kyah⁻ mah⁻ chooh⁻ ta⁻ kyah⁻. Jēēh⁻ ma⁻jwii⁻ ba⁻ mii⁻, ma⁻tē⁻ hor⁻ jee⁻ juuh⁻.

¹⁶ He⁻ja⁻ hi⁻ ma⁻ gya⁻ jee⁻ jni⁻ he⁻ ga⁻jyoo⁻ ñe⁻ 'tuuh⁻ hlāāh⁻ kiyh⁻ lā⁻ ga⁻tē⁻ hwa⁻, mah⁻ ga⁻teeyh⁻ lā⁻jē⁻ mii⁻ kih⁻ hwa⁻ ja⁻.

¹⁷ Neh⁻ gwah⁻ he⁻ la⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻, ya⁻hēē⁻ jñah⁻ ángel hi⁻ ma⁻ chooh⁻ koo⁻ ñe⁻ 'tuuh⁻ hlāh⁻ he⁻ hme⁻. ¹⁸ Jee⁻ chih⁻ na⁻hyoo⁻ ya⁻hēē⁻ jñah⁻ ángel hi⁻ ma⁻ na⁻ngē⁻ jwē⁻ jmeē⁻ hih⁻ kih⁻ je⁻. Kyaah⁻ be⁻ ga⁻hlēēyh⁻ hi⁻ ma⁻ chooh⁻ ñe⁻ 'tuuh⁻ hlāh⁻ hme⁻ ja⁻, ga⁻siyh⁻:

—Kyaah⁻ ñe⁻'tuuh⁻ hlāh⁻ kyah⁻ na⁻, hnā⁻ lā⁻jē⁻ sa⁻mah⁻ kih⁻ mi⁻jēh⁻ he⁻ cha⁻ hwa⁻ na⁻, jēēh⁻ ma⁻jwii⁻ ba⁻.

¹⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jyoo⁻ ángel he⁻ ñe⁻'tuuh⁻ hlāh⁻ kih⁻ lā⁻ ga⁻tē⁻ hwa⁻ mah⁻ ga⁻hnāy⁻ sa⁻mah⁻ kih⁻ mi⁻jēh⁻ he⁻ cha⁻ hwa⁻ la⁻, ga⁻tooyh⁻ neh⁻ koo⁻ jee⁻ jleeyh⁻ kyaah⁻ ma⁻tiy⁻. He⁻ la⁻ la⁻ kwaat⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ na⁻ ga⁻cheē⁻ Dio nē⁻ kih⁻ dsa⁻. ²⁰ Hi⁻ ga⁻jleeyh⁻ kyaah⁻ ma⁻tiy⁻ mi⁻jēh⁻ jee⁻ ma⁻tāāh⁻ he⁻ ma⁻ hla⁻ ta⁻ chuuh⁻ jwii⁻. Hi⁻ jee⁻ ga⁻jleeh⁻ mi⁻jēh⁻ ja⁻, ga⁻hwēē⁻ jmi⁻ gyuu⁻ lā⁻koo⁻ jma⁻ he⁻ ga⁻lloo⁻ lā⁻ ga⁻tē⁻ fren⁻ kih⁻ kya⁻jiih⁻, ga⁻ngēē⁻ la⁻ ga⁻hnē⁻ hña⁻loo⁻ kilómetro.

15

Gyēē⁻ ángele kyaah⁻ gyii⁻ lli⁻wii⁻

¹ Ga⁻jēēn⁻ jyoh⁻ ka⁻lāh⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻ gaa⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ lā⁻jiih⁻ ga⁻lā⁻dsaa⁻ dsēn⁻. Ga⁻jēēn⁻ gyēē⁻ ángele hi⁻ ma⁻ kye⁻ gyii⁻ nēē⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ jā⁻ kyaah⁻ jee⁻ llaa⁻ go⁻te⁻. Jēēh⁻ kyaah⁻ he⁻ ja⁻, llaa⁻ he⁻ ya⁻jēē⁻ dsē⁻ Dio. ² Hi⁻ ga⁻jēēn⁻ ka⁻lāh⁻ he⁻ ma⁻ na⁻jaa⁻ he⁻ la⁻ lā⁻koo⁻ hu⁻ he⁻ jēē⁻, he⁻ juuh⁻ lā⁻koo⁻

jmi-ñeeh, na-kaah~ kyaah' je-. Nē' ja- ma' tääh' hi- ga-lih' ga-tee' kyaah' jah' hi- laa' na'høø' he' kyaah' heeh' kiyh', lä-jëë- hi- sa- ga-kwaa' hñii' ma'lee' lii- ni- sa- ga-kay' hwēh' lä- chee- jah' he'. Ma' chooyh- tu- he- choo' cha-miih- siñe' he- ga-hyoyh' kih' Dio. ³ Ma' häy- su- he- ma' hä- Moisé hi- ma'jmee- ta'he' kih' Dio, hi- ma' häy- su- he- ma' hä- Borrego mäh', ma' jäh':

Peer- juh-gaa- la' lä-jë- he- ma-jmeeh', hne- Dio hi- laa' jøøh' hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'.

Dsoo' ba', llui' la' jwē' kyah', hne- Dsa-ta' jøøh' kyaa' hi- na-jngëe'.

⁴ Lä-jëë- ba' dsa- gah- hne- Dio.

Lä-jëë- ba' dsa- jmee' juuh- jmi- kyah'.

Jaa- hne- ba' hi- na-jngëe'.

He-ja- ga-lä-jëë- hi- chaa- hwa', ya-näay' mah' jmeey' juuh- kyah'.

Jëeh', ma-lä-jnä' ba' he- ma-løøh' llah- ta'.

⁵ Ma-ngëe' he- ja-, ga-jëen' na-na' gwah- he- chih' gyuh', ja-ba' gwah- he- ga-mi-jnäa- Dio kih' Moisé. ⁶ Neh- gwah- ja- ga-hwëe- gyeë' ángele hi- ma'kye- lä-jë- gyii' nēe' he- wi'. Ma' kyeyh' hmi- he- chee- lino he- na-jngii', he- la' jih'gyeh'. Hi- na-hñuu- mo-dsëy' kyaah' hmi- he- ma' na-la' kyaah' ku'nøø'. ⁷ Jaa- jee- lä-jëë- kyeë' jah' he' ga-kwëeh' lä-jëë- gyeë' ángele he' ma- koo- kyaah' he- la' kyaah' ku'nøø' he- na-ka' lä-jë- he- wi' he- na' ga' chee' Dio hi- chaa- ga-lä-jë- joh' jmi- cha-.

⁸ Ga-ka' neh- gwah- cha-miih- ñe', kih' he- laa' jøøh' Dio hi- cha- cha-miih- be' kih'. Ni- jaa- sa- ma-le' ma' dsa-taah- neh- gwah- ja-, ta'ko- jiih' sa- ga- ma-lä-te' lä-jë- gyii' he- wi' he- kye- lä-jëë- gyeë' ángele he'.

16

Wa'kyaah' he- kyaah' he- ga-heeyh' dsa- wi'

¹ Ja-ga- ga-nuun' ga-hlëeh' ki-gaa- neh- gwah- ja-, ga-siih- lä-jëë- gyeë' ángele he':

—Go-nää' hnäh' mah' go-jää' he- lli' wi' he- haa' neh- lä-jë- gyii' kyaah' he- na' ga' chee' Dio lä-kaa- hwa'.

² Nēe' to-nē' ángel he' na-jää' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- jee' tääh' dsa-.

Lä-chah' ja-, ga-toh' koo- dsoo' he- ku'jii' he- la' na'høø', nē' kih' hi- laa' lii- kih' jah' laa' na'høø' he', hi- nē' kih' hi- ma' jmee- juuh- kih' ja-ba' heeh' kih' jah' he'.

³ Jee' ga-të' uu' ángel ga-jää' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- nē' jmi-ñeeh', hi- ga-lii' jma- lä- la' jma- kih' hi- na-juu'. Kyaah' he-ja- ga-juu' lä-hii' nē' hi- chaa- cha-jmi-ñeeh'.

⁴ Jee' ga-të' uu' ángel ga-jää' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- nē' jmi-juuh- kyaah' lä-kaa- jee' hya- jmi- gwa- pih'. Lä-kye- he- ja- ga-lii' jma- ka-läh'. ⁵ Lä-chah' ja- ga-nuun' ga-hlëeh' ángel hi- laa' juu' jmi-, ga-jäh':

—Jnaah' llui' laah' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-. Hne- laah', hi- ma' laah', hi- na-jngëeh', jëeh' ma-llah' ba' hne- ta' kih' dsa'. ⁶ Kih' he- ga-tuuy' jma- hi- na-jngëe' kyaah' hi- kih' hi- ga-ngëe' juu' kyah', he-ja- hne- kwëeyh' hiih' jma- ka-läh', he- teeh' jwi- kiyh'.

⁷ Lä-ja- ga-nuun' kih' jñah' hi- ga-hlëeh' jee' chih' na'hyoo', ga-jäh':

—Dsoo' ba', hne- Dio Dsa-jøøh' kyaan- hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'. Hne- ba' ma-llah' ta' kyaah' ju'dsoo' lä-koo- lle' kih'.

⁸ Jee' ga-të' kyeë' ángel he' ga-jää' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- nē' hyoo-. Lä-ja- ga-lä-cha- be' kih' hyoo- mah' jmee' kaa- dsa- kyaah' je-. ⁹ Ga-lä-llii' hyoo- lä-jiih' ga-kaa- dsa-. Ni- lä-ja- sa- ga-lä-dsaa- dsëy' mah' ma' jmeey' juuh- kih' Dio. Lla- he- ja-, ga-mi-kwah' bih' kih' Dio hi- lih' chee' lä-jë- he- wi' ja-.

¹⁰ Jee' ga-të' hñaa' ángel ga-jää' kyaah' kiyh' ta- nē' jee' gya' jmee- hih- jah' laa' na'høø' he'. Hi- lä-kaa- hwa' jee' ma' jmeey- hih- ga-la' na-hoo-, lä-jiih' ga-jñaa' dsa- na'siih', kih' he- ma' jëey- wi'. ¹¹ Koo- ka-läh' ga-mi-kwayh' kih' Dio hi- gya' gyuh' jmi-gyuu- kih' he- ma' jëey- wi' hi- kih' dsoo' he- la' na'høø' ja-. Pero ni- lä-ja- sa- ga-lä-dsaa- dsëy' he- ma' jmeey- he- hlih'.

¹² Jee' ga-të' jñee' ángel ga-jää' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- nē' jmi-juuh- he- chee- Eufrate. Jmi- ja- ga-lä-kih' mah'

ga-jā' ma-na'llu jwē' jee' ngē' lā-jēē' rey hi-
ya-nāā' ta-jee' hya-hyoo'. ¹³ Hi- ga-jēēn-
uu- jmi-lle' hlēēh' hi- jnāā' lā- jnāā' jeh-
wēh'. Ya-hēē' neh- to-hoo' Dragón, hi-
ya-hēē' neh- to-hoo' jah' hi- lāā' na'hōō' he-
hi- ya-hēē' neh- to-hoo' jah' hi- ma' ngēē-
juu' ta-juu'. ¹⁴ Hi- he' lāā' dsa- hlēēh' hi-
jmee' ja- he- koo- nēē' mah' jēē' dsah' dsa-
Dsa-nāāy' cha-nē' lā-jēē' rey lā-kaa- lā-jah'
jmi-gyuu', mah' dsa-jōōyh' dsa- dsa-nāāy'
dsa-jmeey' hnii- wa-ra- ga-tē' jmi- juuh-
jmi- goo- kih' Dio hi- cha- ga-lā-jē' be' kih'.
¹⁵ "Hi- jnā' ngaahn' na-, lā-koo- jaa- hi-
hii-. Llu' la' kih' hi- na-nē', hi- hāā- hñii',
hi- jmee' ta-llu'. Hi- he' sa- jā' o-hih'",
ga-jāh' Dio.

¹⁶ Hi- he' ba' jah' he' ga-jmee' ga-kuh'
lā-jēē' rey, koo- jee' chee- kyaah' juu' he-
breo Armagedón.

¹⁷ Jee' ga-tē' gyee' ángel ga-jāā' he-
ma' haa' neh' kyaah' kiyh' ta- nē' lle'.
Ga-lā-nuuh' ga-hlēēh' koo- ki-gaa- jee'
chih' gwah' gyuu' jmi-gyuu' jee' gya'
Dio jmee' hih', ma' jāh': "Ma-la' ba'."

¹⁸ Lā-chah' ja- ga-jmee' je-nih', ga-hlēēh',
ga-hii' nih', hi- ga-jeh' wii' jwēte hwa',
he- sa- ma-jeh' ni- koo- hā- ko-ja- jiih',
ta-ko-jiih' tāāh' dsa- jmi-gyuu' la-. ¹⁹ Jee'
jwii- juuh- Babilonia ga-la' hnē- nāā',
hi- jyoh' ga- jee' jwii- kaah' ga-sa' ga-hla-
go-te-. Ma-ra- he- ga-teeh- ba' Dio jwii-
kih' jwii- juuh- ja-, ga-cheey' nē' kih' lā-jē-
go-te' he- ya-jēē' dsēy' kyaah'. ²⁰ Ga-lā-jē-
hwa' he- tāāh' jee' jmi-nēeh' ga-āāh' hōō-
' kih'. Lā-ja- ka-lāh' ga-āāh' lā-jē' moh'.

²¹ Hi- ga-saa' nē' kih' dsa- mi-dsē' kaah'
he- hii- ma- to'loo' kil. Hi- lā-jēē' dsa-
cha-ga-miih- ga-mi-kwayh' kih' Dio ma'
ga-jēēy' he- wii' ja-. Jēēh', koo- he- ja- ba'
ma' la' juuh- ga-kih' jee' lā-jē-.

17

Heeh' Dio wii' Babilonia

¹ Ma-ngēē' he- ja-, ja' jaa- jee' lā-jēē-
gyee' ángele hi- ma' chooh- lā-jē- gyii'
kyaah' mah' ga-hlēēyh' kyaah' jnā',
ga-jāyh':

—Na- ta- la- mah' heehn- hne- ha- lā- la-
he- wii' he- heeh' Dio hyaa' hi- ma' kyaah'

wa- hi- cha- hi-, hi- gya' jōōh' nē' kih'
cha-miih- jmi-. ² Dsa-mē' he' ga-jmee'
wa- la- cha- la' kyaah' lā-jēē- rey hi- chaa-
hwa' la-. Hi- lā-jēē' dsa- hi- tāāh' hwa' la-
ga-hee' go-te- huu-dsē- kiyh' kyaah' lā-jē-
he- hliih' he- ga-jmeey' kyaah' dsa-mē' he'.
La' lā-koo- he- ga-kwēēyh' jmi-llii' he- hāā-
' jwēte.

³ He-ja- ga-jāā' jmi-lle' jnā' koo- hwa'
kii' jee' sa- kwa- ni- miih-. Jee' ja-
ga-jēēn- jaa- dsa-mē' hi- ma' dsēē- jaa-
jah' gyuu'. Lā-kaa- nē' kih' jah' he' na-sii-
jmi- he- mi-kwah' kih' Dio, hi- ma' lle'
gyii' lley' kyaah' gya' jōō'. ⁴ Dsa-mē' he'
ma' kyeh' hmiih- hee- gyuu' hi- gyuu' lāh-,
he- na-lii' kyaah' ku'nōō', hi' kyaah' kuu'
he- la' na'hñaa'. Ma' chooyh- koo- kyaah'
he- na-la' kyaah' ku'nōō' jee' ma' na-ka-
kyaah' lā-jē- he- la' o-hih' he- ma' jmeey'.

⁵ Ma' na-sii- cha-kyey', koo- jmi- he- sa-
lā-ngēē' jne', he- ma' jāh': "Jwii- juuh- Ba-
bilonia. Choo' dsa-mē' hi- kaah- wa' hi-
cha- hi-. Choo' lā-jē- he- jmee- na-hāāh'
dsē- jne'." ⁶ Ga-lā-liih- he- ma' hee'
dsa-mē' he' kyaah' jma- kih' hi- na-jngēē',
hi' kyaah' jma- kih' hi- ga-juu' kwaat- kih'
Jesús. Ma' ga-jēēn- dsa-mē' he' ga-lā-dsaa-
dsēn- jwēte. ⁷ Mah' ga-jāh' ángel he' siih-
jnā':

—¿He-la' dsaa- hoh'? Jnā' mi-jnāān' kyah'
he- sa- lā-ngēēh' hne- kih' dsa-mē' na-,
hi- lā-ja- kih' jah' lāā' na'hōō' hi- jāāy-
na-, hi- lle' gyii' lle' kyaah' gya' jōō'. ⁸ Jah'
hi- ma-jēēh- na-, ma' lāā' hi- na' mo-so-
laay'. Hi- na- na- ya-hēē' neh- too-
ñiih' kih' cha-je-, jāā' ja- ga-dsooy' gyi' jwii'.
Lā-jēē' hi- tāāh' hwa' la- hi- sa- na-sii-
jmi- kih' nē' je- jee' na-sii- jmi- kih' lā-jēē-
hi- na-jnāā' kih' Dio lā-jiih' ma' ga-nōō'
jmi-gyuu', lā-jēē' hi- he' lā-dsaa- dsēy'
wa-ra- ga-jēēy' jah' he', hi- ma' lāā', hi- na'
mo-so- laay', hi- hi- na' ga-lā-jnāā' ka-lāh'.

⁹ He- jwahn- la-, la' kih' hi- cha-
huu-dsē- llu' kih'. Lā-jē- gyii' lle' jah' he',
la' kwaat- gyii' moh' jee' gya' dsa-mē' he'.

¹⁰ Hi- la' kwaat- lāā' gyee' rey ka-lāh'.
Hñāā' rey he' mo-so- laay' ta'. Chaa- ga-
jaa-, hi- chaa- ga-jñah' hi- sa- ga- ma-ja-.

Ga'ma-ja~hi~he', jmee~bii~kiyh~mi~heey~ko~hwëë' ba'. ¹¹ Jah' hi~ma~laa' he', hi~na~mo~so~laay', hi~he~laa' jee' ga~të' jñaa' rey ka-läh'. Hi~laay' jaa~kih' jee' lä~jëë~gyee' rey he' hi~dsoo' gyi'jwii'.

¹² 'Lä~jëë~gya' jøø' he~ma~jëëh~ja~, la~kwaat~gyaa' rey hi~sa~ga~ma~løø' jmee' hih'. Koo~hor~ba' hyoyh~jwë' leey' rey mah' jmeey' ko~jøh' kyaah' jah' laa' na'høø' he'. ¹³ Ga~lä~jëë~gyaa' rey he' dsa~taayh~juu' kwee~, mah' tooyh~goo~jah' hi~laa' na'høø' he' he~jmeey' hih' kih' dsa~jmi~gyuu'. ¹⁴ Hi~lä~ja~teey' kyaah' Borrego mäh'. Pero Borrego mäh' he' liyh~ba' wa~ra~ga~teey' kyaah'. Jëeh', hi~he' he' Rey hi~kye~në' kih' jee' lä~jëë~Rey, hi~laay' jøøh' kih' jee' lä~jëë~Dsa~kaah'. Hi~lä~jëë~hi~tääh' kyaayh', ma~na~teeh' kyaay', ma~na~lleeh', ja~ba' hi~mi~teh' kiyh'.

¹⁵ Hi~ga~jäh' ángel siiyh~jnä' ka-läh':

—Lä~jëë~jmi~he~ma~jëëh~jee' ma' gya' hyaa~hi~kaah~wa~hi~cha~hi~, la~kwaat~lä~jëë~jee' jwii~, lä~jëë~dsa~, lä~kaa~hwa' jee' tääh' dsa~jmeë~hih', hi~lä~jëë~dsa~hi~hlëeh~lä~koo~lä~koo~juu'. ¹⁶ Hih' jah' hi~laa' na'høø' he' kyaah' lä~jëë~gya' jøø' kih', jmeey' na~høøh' kih' hyaa~hlëeh' he'. Ja~jiih' beey' kyaah' o~hih~kih', jngiiyh' kih', hi~jëy' kyaah' je-. ¹⁷ Jëeh' Dio ba' hi~ga~tooh~hüüdsë~neh~tuh~dsë~lä~jëë~rey he' mah' jmeey' lä~hnøø' Dio he~dsa~taayh~juu' kwee~mah' llaay' jøøh' jah' hi~laa' na'høø' he', lä~jiih' lä~te' lä~koo~jäh' juu' kih' Dio. ¹⁸ Hi~dsa~më' hi~ma~jëëh~na~, la~kwaat~koo~jwii~juuh~he~jmeë~hih~kih' lä~jëë~rey hi~chaa~hwa' la~.

18

Ga~heë' jwii~Babilonia

¹ Ma~ngëë' he~ja~, ga~jëën~jñah' ángel hi~ga~jñaa' gyuu' jmi~gyuu' kyaah' cha~miih~be'. Hi~hwa' la~ga~lä~jnä' jëë~go~te' kyaah' jmeë' kiyh'. ² Ga~hlëëyh' kyaah' lä~jëë~be' kiyh', ga~jäh':

Ma~jä~ta~hwa', ma~jä~ta~hwa' Babilonia jwii~juuh~.

Ma~lii~cha~neh~kih' lä~jëë~hi~sa~llu'.

La~høø' lä~jëë~jmi~lle' hlih', hi~la' sii~kih' lä~jëë~ta' hi~laa' na'høø' hi~sa~lä~jëë~jne'.

³ Jëeh', ga~lä~jëë~dsa~hi~chaa~hwa' la~, ga~heë' go~te~hüüdsë~kih' kyaah' lä~jëë~he~la' o~hih~he~ma~jmeey~jee' ja~.

La' lä~koo~he~ga~hiyh' jmi~llii' he~hää' go~te~ba'.

Lä~jëë~rey hi~chaa~hwa' la~ga~jmeë' wa' la' cha~la' kyaayh'.

Dsa~hi~ma~nøø' hmooh' kih', hi~ma' tääh' lä~kaa~jmi~gyuu' ga~lä~chay~kuu', kih' he~ma' hñiy~he~ma' cha~ga~ngëë' jwëë' kih' dsa~më' he', ga~jäh' ángel.

⁴ Ja~ga' ga~nuun' jyoh' juu' gyuu' jmi~gyuu' he~ma' jäh':

Hnäh' hi~laa' dsa~kyaan~, hwëë~hnäh' jee' kih' dsa~he'

mah' sa~kwah' dso'kye~kiyh' kyah' hnäh', mah' sa~tëeh' hnäh' he~wii' he~jä~në' kiyh'.

⁵ Jëeh', he~ma~ngëë' jwëë' dso'kye~kiyh', ma~lloo' lä~ga~të' gyuu' jmi~gyuu'. Na' ma~të' hor~koo' Dio jwii~kwaat~kih' he~hlih' he~ma~jmeë~dsa~he'.

⁶ Kwëëyh' kiyh' lä~koh' te' he~ga~kwëëyh' jñah'.

Mi~hmaah' to' juh~kiyh', lä~koh' te' he~ga~jmeey'.

Ga~kwëëyh' jñah' ga~hih' jmi~hää'.

Kwëëyh' kiyh' na' hiyh' to' juh~ko~ja~.

⁷ Lä~koh' te' ma~jmäay' hñiiy' jøøh', lä~koh' te' he~llu' he~ma' chaay~, ko~ja~he~wii' kwëëyh' ka-läh'.

Jëeh', ma~jmeey~hüüdsë~:

“Laan' jøøh' lä~koo~hi~jmeë~hih', chaa~ba' dsa~ñuu' kyaan~, sa~cha~he~kih' he~jëën~wii'.”

⁸ He~ja~kyaah' koo~jmi~ba', joh' he~wii' sa~jä~në' kiyh', jä~jngiih' kiyh', jä~hooyh', jä~kyoyh'.

Hi~kaay~kyaah' je~, jëeh' Dio Dsa~jøøh' jnän', hi~cha~cha~miih~be' kih', llay' ta' kih' jwii~ja~.

⁹ Lä~jëë~rey hi~tääh' hwa' hi~ga~jmeë' wa' la' cha~la' kyaah' dsa~më' he' hi~ma' chaay~llu' kyaayh', hi~he' ki'hooh' kiyh'

wa'ra- ga-jëëy' hwëë- ñe' jee' kaay-. ¹⁰ Ʋu' ba' dsa-taayh', kih' he- lä'goyh' jëëy' he- wii' he- jä- në' kih' jwii- ja-, jäyh':

—He- ba' che- jwii~, jwii~, Babilonia jwii- jwiih- na-, he- ma' jmee' hih'. Jëeh', kyaah' koo- hor~ ba', ma-ja~ jwiz~ kyah'.

¹¹ Dsa- hi- ma' nөө' hmooh' kih' lä'kaa- hwa', ki'hooh' kih' jee' jwii- ja-. Jëeh', mo'so' chaa- hi- la' lөө' kiyh'. ¹² Lөө' kih' ku'nөө', kuu' tөө-, lä-jë- nëe' kuu' hmooh', hmiih- lino, hmiih- gyuu', hmiih- ceda, hmiih- gyuu' läh-, hma- he- hii- mi-jwii-, lä-jë- ga' he- jnä' na'hñaah' he- na-la- kyaah' ja' elefante, kyaah' hma- he- hmooh', kyaah' ñe' nөө' kyaah' wa- he- cha- he- ñe', hi- kyaah' kuu' jih'.

¹³ Lөө' kih' kyah' hma-, ki-ma', jmi- mi-jwii-, wa'chu-, mirra, naa' mi-jwii-, jmi- mi-jëh' ma-äa-, naa' he- kuh- dsa-, harin llu', kyaah' mi'trigo, loo', borrego, kya'jiih', carret. Hi- ma' hnëëy~ lä-jëë- hi- na-hnëë' jmee' ta' ma'ke- laay' dsa- jmi-gyuu'. ¹⁴ Ma' jäyh' siyh' jwii- ja-:

—Lä-jë- he- ma' hee' hoh', ma-jä- ta- koo- ba' ja-. Lä-jë- he- jma'өө' kyah' ma-dsa' go-te~. Jih'koh' mo'so- tëeh'.

¹⁵ Lä-jëë- hi- ma' hnii- he- ja-, ga-lä'chay- cha-miih- kuu' lä'koo- ma' hniiy' kih' jwii- oo'. Ʋu' ba' dsa-taayh', kih' he- lä'goyh' jëëy' he- wii' he- jä- në' kih' jwii- ja- mah' ki'hooyh', ¹⁶ jäyh':

—He- ba' che- jwii~, jwii~, Babilonia jwii- jwiih- jee' ma' tääh' dsa- hi- ma' këh- hmiih- lino na-kaah~ gyuu' läh-, ma- na-lëëy' kyaah' ku'nөө' hi- kyaah' lä-jë- kuu' he- jnä' na'hñaah'. ¹⁷ Jëeh', kyaah' koo- hor~ ba' ma-dsa' lä-jë- kuu' he- ma' chay-.

Hi- ga-lä-jëë- jwii' barco, hi- lä-jëë- ga' hi- ma' ga-nää' neh', kyaah' hi- ma' koooh~ barco, hi- lä-jëë- hi- ma' jmee- ta' cha'jmi-ñeeh- ga-taah' Ʋu' ba', ¹⁸ jëëy~ lä'koo- ma' hwëë- ñe' ma' koo- jee' jwii- ja-. Ga-taayh' ga-tooyh' miih', ma' jäyh':

—Sa- cha- ga' jyoh' jwii- he- la' lä'koo- jwii- jwiih- na-.

¹⁹ Lä-jëë- hi- he' ga-ka' hlөө- mah' ga-huuy' lley' hi- ga-ki' ga-hooyh', ma' jäyh':

—He- ba' che- jwii~, jwii~, jwii- jwiih- na-. Ga-lä-jëë- ba' hi- na-hөө- barco cha'jmi-ñeeh- ma-lä-chay- kuu' kyaayh', kih' he- cha- cha-miih- kuu' kih' jwii- na-. Kyaah' koo- hor~ ba' ma-hee' go-te~.

²⁰ Lä-jëë- hnäh' hi- tääh' gyuuh' jmi-gyuu', wa' chaah- hnäh' llu'. Lä-ja- ka-läh' hnäh' hi- na-jngëë', hnäh' apóstole, hi- hnäh' hi- ga-ngëë' juu' kih' dsa'. Jëeh' ma-teeh- Dio jwii- kih' jwii- na- hi- ga-jmeeh- hnäh'.

²¹ Ma-ngëë' he- ja-, jaa- ángel hi- cha- cha-miih- be' kih' ga-kay' koo- mi'kuu' jwiih-, lä'koo- jwiih- cha'too' kih' molii', ga-jwäy' cha'jmi-ñeeh- mah' ga-jäyh':

—Ja-ba' lä-na-, wii' hla' Babilonia jwii- jwiih-, jih'koh' mo'so- lä-jnä' ka-läh'.

²² Mo'so- lä-nuuh' hiji- tu- he- choo' cha-miih- si'ñe', ni' jñah' ga-të-, ni' hi- jwii- luu' hma-ta-, ni' hi- jwii- luu' hoo' mo'so- lä'chaa- jee' na- kyah'. Ni' hi- ga' hi- jmee- wa' he- che- he- ta' mo'so- lä'chaa-. Ni' molii' mo'so- hiji- ka-läh'. ²³ Ni- mo'so- lä-jnä' je- kih' mi'së' jee' na- kyah', ni- mo'so- lä-nuuh' miih' kih' jmi- jee' dsa-jee' goo- dsa- jee' na- kyah'. Jëeh', lä-jëë- hi- ma' dsa-lla- hmooh' jee' na- kyah' ma' laa- 'kaah' kih' jmi-gyuu'. Hi- kyaah' ji-nah' kyah' ga-lä'gaa- lä-jëë- hi- chaa- lä'kaa- hwa'.

²⁴ Jee' jwii- na- na-bääh' jma- kih' lä-jëë- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio kyaah' lä-jëë- hi- na-jngëë', hi- kih' lä-jëë- ga' jñah' hi- ga'juu' lä'kaa- hwa'.

19

¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-nuun' ga-hlëeh' jwëë' dsa- gyuuh' jmi-gyuu', ma' jäyh':

¡Aleluya! Dio, Dsa-jөөh' jñan' hi- lää- jne', wa' gah' jnih', wa' jmeen' jwiih- kiyh', hi- cha- cha-miih- be' kih'.

² Jëeh' ma'llay' ta' kyaah' ju'dsoo', lä'koo- lle' kih' jmeey'.

Ma'llay' ta' kih' hyaa' hlëeh' he', hi- ga-hee' lä-jëë- hi- chaa- hwa' la- kyaah' lä-jë- he- la' o-hih' he- ma' jmeey'.

Ma-teeyh- ba' jwii- kih' hyaa' he', hi- ga-tuu' jma- kih' hi- ma' jmee- ta' he' kih' Dio.

³ Koo- ka-läh' ga-jäyh':

—¡Aleluya! Ñe' he- hwëe- jee' kaay-, soo- ga-lä-jë- joh' jmi' cha-.

⁴ Hi- lä-jëe- gyi'kyee' dsa-gyuh' kyaah' kyee' jah' he', ga-juuh' jney', ga-jooy' mo-nëy' lä- ga-të' hwa' mah' ga-jmeey' juuh- kih' Dio hi- gya' jmee' hih', ga-jäyh':

—Wa' la' lä-ja-. ¡Aleluya!

⁵ Lä- ga-të' jee' gya' Dio jmee' hih' ga-lä-nuuh' koo- juu' he- jäh':

Kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio jnän' lä-jëe- hnäh' hi- jmee' ta'he' kiyh',
lä-jëe- hnäh' hi- gayh', lä-jöh' lä-mäh'.

Lä-cha- jmi' wa-ra- ga-jee' goo- Borrego mäh'

⁶ Ja-ga' ga-nuun' lä-koo- he- ga-hlëeh' jwëe' dsa-, ga-hii' goo- lä-koo- hii' jee' jyoo- cha-miuh- jmi-, lä-koo- hii' jee' nii-, ma' jäh':

¡Aleluya, jëeh' Dio Dsa-jöh' jnän' hi- cha- ga-lä-jë- be' kih', ma-løø' jmee' hih'!

⁷ Wa' chaa- jne' llu', wa' jëe- dsë- jne', wa' jmeen' juuh- kiyh'.

Jëeh' ma-të' jee' jee' goo- Borrego mäh', ma-na'lluu' ba' mëy'.

⁸ Ma-na-ngëy' jwë' këyh' hmiuh- lino he- na-jngii' he- la' jih'gyeh'.

Jëeh' hmiuh- lino ja-, la' kwaat- ta' llu' he- ga-jmee' lä-jëe- hi- na-jngëe'.

⁹ Ja-ga' ga-jäh' ángel he', siih' jnä':

—Lä-la- sii': "Llu' la' kih' hi- na-teeh' jmee' ma-nuuh- jee' jee' goo- Borrego mäh'."

Mah' ga-jäyh' ka-läh':

—He- la- ba' ja-, juu' he- la' ju'dsoo' kih' Dio.

¹⁰ He-ja- ga-juuhn' jnen' huuh' ti' ángel he' mah' ga-jmää- jnih' jöh'. Pero ga-siiyh' jnä':

—Ta' jmee- lä-na-. Jëeh' kwee- ba' laan' kyaah' hne- jee' jmeen- ta'he' kih' Dio kyaah' øøh' hne- hi- tääh' chooh- koo- hwëh- juu' kih' Jesús. Jmee' juuh- kih' Dio ba'.

Jëeh', hi- kwa- juu' kih' Jesús, hi- he' ba' hi- ngëe- juu' kih' Dio.

Hi- dsëe- kya'juh' tää-

¹¹ Ja-ga' ga-jëen' gyuh' jmi-gyuh' na-na', ga-jëen' jaa- kya'juh' tää-. Hi- ma' dsëey-

he', cheey-: Hi- Mi-te' Juu', hi- cheey-: Ju'dsoo' Jmah'. Jëeh', kyaah' ju'dsoo' teey-

kyaah' dsa-, hi- lä-ja- llay- ta' ka-läh'. ¹² Mi-

'nëy' ma' la' lä-koo- jee' hya- je-, ma' lley' cha-miuh- coron. Ma' na-sii- koo- jmi-

he- ni- jaa- sa- ma-ngëe', jaa- hñii' bih' ma' ngëey'. ¹³ Ma' kyeyh' koo- hmiuh- he-

ma-na-hee- kyaah' jma-. Jmi- kiyh' ma' chee-: Juu' kih' Dio. ¹⁴ Lä-jëe- hløø' hi-

tääh' gyuh' hi- ma' chaa' kaah' kih' hi- dsëe- kya'juh' tää-, ma' kyeyh' hmiuh- lino

jnaah' jwërte, tøø- hi- na-jngii'. ¹⁵ Ma' go-hii' hooy' koo- ñe' tuuh- chuuh- he-

jmee' dsoo' kih' lä-jëe- hi- chaa- hwa' la-, hi- jmeey' hih' kiyh' kyaah' hma-hiih- he-

la' ñe'. Hi- he' jleeh' mi-jëh' jee' tääh' mah' hwëe- jmiuh' kih'. He- la- la' kwaat- he- wi-

he- na' ga' chee' Dio hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'. ¹⁶ Në' hmiuh- kiyh' hi- ta' koo- jwoo-

sa'kyey' na-sii- hwëh' he- jäh' lä-la-: "Hi- la- he' Rey hi- kye- në' kih' jee' lä-jëe- Rey,

hi- laay' jöh' kih' jee' lä-jëe- Dsa-kaah'."

¹⁷ Mah' ga-jëen' jaa- ángel hi- cheh' në' hyoo-, kyaah' lä-jë- be' kih' ga-hlëeyh' lä-jëe- ta' hi- hëe-, ga-siiyh':

—Ya-nää' hnäh' mah' go'taah' hnäh' kō-jöh' jee' kwa' Dio he- kuh' hnäh' koo-

ma-nuuh- juuh-. ¹⁸ Kuh' hnäh' ngo' kih' rey, ngo' kih' juu' hløø', ngo' kih' hi-

cha- cha-miuh- be' kih', ngo' kih' kya'juh' lä-kye- kih' hi- wi-y-, ngo' kih' hi- na-hnëe-

jmee' ta' hi' kih' hi- sa- na-hnëe', lä-jöh' lä-mäh' —ga-jäh' ángel he'.

¹⁹ Hi- ga-jëen' jah' hi- laa' na'høø' he', kyaah' lä-jëe- rey hi- tääh' hwa' la-

kyaah' hløø' kyaay', hi- ga-kuh' mah' jmeey' hnii- kyaah' hi- dsëe- kya'juh' tää-

hi- kyaah' hløø' kyaay' ka-läh'. ²⁰ Jee' ja- ga-saayh' jah' hi- laa' na'høø' he'

kyaah' hi- ga-ngëe' juu' ta-juu' kiyh'. Hi- hi- ga-ngëe' juu' ta-juu' he', ga-jmeey'

cha-miuh- he- juh-gaa- cha'në' jah' hi- laa' na'høø' he'. Lä-jwë' ja-, ga-mi-gaay-

lä-jëe- hi- ga-kwaa' hñii' ga-laa' lii' kih' jah' hi- laa' na'høø' he'. Hi- ga-mi-gaay- lä-jëe-

hi- ga-jmee' juuh- kih' heeh' kiyh' ka-läh'. Lä- ma-jiiyh' ja- lä-uuy' ga-jwää' dsih'

cha-je- juuh- kih' gyi'jwii' jee' koo- kyaah'

azufre. ²¹ Hi⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻ jñah⁻ dsa⁻ ga⁻juu⁻ kyaah⁻ ñe⁻ tuuh⁻ chuu⁻ he⁻ ma⁻ go⁻hi⁻ hoo⁻ hi⁻ ma⁻ dsëë⁻ kya⁻jñh⁻ he⁻. Lä⁻jëë⁻ ta⁻ ga⁻kuh⁻ ngo⁻ kiyh⁻ lä⁻jñh⁻ ga⁻këë⁻.

20

Koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻

¹ Ga⁻jëen⁻ jaa⁻ ángel hi⁻ ga⁻jñaa⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻, hi⁻ ma⁻ chooh⁻ jo⁻ñe⁻ kih⁻ too⁻ ñiih⁻ kih⁻ cha⁻je⁻, hi⁻ ma⁻ chooyh⁻ koo⁻ caden⁻ juuh⁻. ² Ga⁻saayh⁻ Dragón, miih⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ llo⁻joo⁻ he⁻, ja⁻ba⁻ hi⁻ chee⁻ hi⁻sa⁻llu⁻, hi⁻ chee⁻ bih⁻ Tana⁻ ka⁻läh⁻. Ga⁻hñuu⁻ dsih⁻ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻. ³ Ga⁻jwää⁻ dsih⁻ neh⁻ too⁻ ñiih⁻ kih⁻ cha⁻je⁻, mah⁻ ga⁻jney⁻ kwee⁻ ho⁻haah⁻ ja⁻. Mah⁻ lä⁻ja⁻, sa⁻ ya⁻hëëy⁻ mi⁻gaa⁻ gyih⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁻ lä⁻jñh⁻ dsëë⁻ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻. Ga⁻ma⁻ngëë⁻ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻, jmee⁻ bii⁻ cheeyh⁻ miih⁻ jmi⁻.

⁴ Hi⁻ ga⁻jëen⁻ cha⁻miih⁻ hma⁻sii⁻, jee⁻ ma⁻ tääh⁻ hi⁻ na⁻ngë⁻ jwë⁻lla⁻ ta⁻, he⁻ ba⁻ hi⁻ ga⁻ku⁻ dsa⁻ lle⁻ kwaat⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁻ ju⁻dsoo⁻ kih⁻ Jesús hi⁻ kwaat⁻ kih⁻ juu⁻ kih⁻ Dio ka⁻läh⁻. Sa⁻ ga⁻jmaäy⁻ jøøh⁻ jah⁻ hi⁻ laa⁻ na⁻høø⁻ he⁻ ni⁻ heeh⁻ kiyh⁻. Ni⁻ sa⁻ ga⁻kway⁻ ma⁻ le⁻ lii⁻ cha⁻kyey⁻, ni⁻ ma⁻gooy⁻. Hi⁻ he⁻ ga⁻lä⁻jñh⁻ ka⁻läh⁻ mah⁻ ga⁻jmeey⁻ hih⁻ kyaah⁻ Cristo koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻. ⁵ He⁻ la⁻ ja⁻ to⁻në⁻ he⁻ lä⁻jñh⁻ dsa⁻. Pero jee⁻ lä⁻jëë⁻ ga⁻ jñah⁻ hi⁻ ga⁻juu⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ kwaat⁻, sa⁻ lä⁻jñh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻. Ga⁻ma⁻dsëë⁻ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻, ja⁻ga⁻ lä⁻jñh⁻. ⁶ Llu⁻ la⁻ kih⁻ hi⁻ tëë⁻ lä⁻jñh⁻ to⁻në⁻, hi⁻ he⁻ na⁻jngëë⁻. Leey⁻ jmi⁻dsa⁻ kyaa⁻ Dio ba⁻, hi⁻ kyaa⁻ Cristo ka⁻läh⁻, hi⁻ jmeey⁻ hih⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻. Hi⁻ he⁻ mo⁻so⁻ juuy⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ juu⁻ dsa⁻ jee⁻ ga⁻të⁻ to⁻ jñh⁻.

Dsoo⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ cha⁻je⁻ juuh⁻

⁷ Wa⁻ra⁻ ga⁻dsëë⁻ koo⁻ mil ji⁻ ñe⁻, lää⁻ Tana⁻ jee⁻ na⁻jñëë⁻. ⁸ Mah⁻ dsooy⁻ mi⁻gaay⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁻ lä⁻jë⁻ kye⁻ kiih⁻ jmi⁻gyuu⁻, mi⁻gooy⁻ kih⁻ Gog kyaah⁻ Magog, jøøyh⁻ jwëë⁻ dsa⁻, lä⁻koo⁻ mi⁻sii⁻ he⁻ cha⁻cha⁻hoo⁻ jmi⁻ñeeh⁻, mah⁻ dsa⁻naäy⁻ jee⁻ hnii⁻. ⁹ Lä⁻kaa⁻ lä⁻jñh⁻ jmi⁻gyuu⁻ ga⁻hwëëy⁻, ga⁻naäy⁻ ta⁻ jee⁻ jwii⁻ na⁻jngii⁻ kih⁻ Dio he⁻ tih⁻ dsëy⁻ cha⁻miih⁻. Ga⁻taayh⁻ lä⁻ku⁻

lä⁻jñh⁻ kih⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻ mah⁻ teey⁻ kyaah⁻. Hi⁻ ga⁻jyoo⁻ Dio je⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ mah⁻ ga⁻jëëy⁻ go⁻te⁻. ¹⁰ Hi⁻sa⁻llu⁻ hi⁻ ma⁻ mi⁻gaa⁻ dsa⁻ ga⁻jwää⁻ dsih⁻ cha⁻je⁻ juuh⁻ jee⁻ koo⁻ kyaah⁻ azufre, jee⁻ hää⁻ jah⁻ laa⁻ na⁻høø⁻ he⁻ kyaah⁻ hi⁻ ga⁻jmee⁻ juu⁻ ta⁻juu⁻. Jee⁻ ja⁻ jëëy⁻ wii⁻ lä⁻jmi⁻ lä⁻hwë⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻.

Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio jwiz⁻

¹¹ Ja⁻ga⁻ ga⁻jëen⁻ koo⁻ hma⁻sii⁻ juuh⁻ tøø⁻, hi⁻ ga⁻jëen⁻ hi⁻ ma⁻ gya⁻ në⁻ kih⁻. Ga⁻ääh⁻ go⁻te⁻ gyuu⁻ hwa⁻ cha⁻nëy⁻, mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻lii⁻ go⁻te⁻ ha⁻ jee⁻ ma⁻ la⁻. ¹² Hi⁻ ga⁻jëen⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻juu⁻, lä⁻jøh⁻ lä⁻mäh⁻ tääh⁻ cha⁻në⁻ Dio. Jee⁻ ja⁻ ga⁻na⁻ je⁻, hi⁻ ga⁻na⁻ ga⁻jyoh⁻ je⁻ jee⁻ na⁻sii⁻ jmi⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jnaä⁻ kih⁻ Dio. Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻juu⁻, ga⁻nøø⁻ ta⁻ kiyh⁻ lä⁻koo⁻ te⁻ he⁻ na⁻sii⁻ kiyh⁻ në⁻ je⁻ jee⁻ lle⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻. ¹³ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻juu⁻ cha⁻jmi⁻ñeeh⁻ ga⁻hwëëy⁻ ga⁻taayh⁻ cha⁻në⁻ Dio. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻juu⁻ tääh⁻ cha⁻je⁻ ga⁻hwëëy⁻ ga⁻taayh⁻ cha⁻në⁻ Dio. Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ ga⁻nøø⁻ ta⁻ kiyh⁻ lä⁻koo⁻ te⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻. ¹⁴ Ga⁻lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻juu⁻ hi⁻ tääh⁻ cha⁻je⁻ ga⁻jwää⁻ dsih⁻ cha⁻je⁻ juuh⁻. He⁻ ja⁻ la⁻ jee⁻ ga⁻të⁻ to⁻ jñh⁻ he⁻ juu⁻ dsa⁻. ¹⁵ Hi⁻ sa⁻ ga⁻jñø⁻ jmi⁻ kih⁻ në⁻ je⁻ jee⁻ na⁻sii⁻ jmi⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jnaä⁻ kih⁻ Dio, ga⁻jwää⁻ dsih⁻ cha⁻je⁻ juuh⁻.

21

Gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ hmëë⁻ kyaah⁻ hwa⁻ hmëë⁻

¹ Ga⁻jëen⁻ koo⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ hmëë⁻, hi⁻ ga⁻jëen⁻ koo⁻ hwa⁻ hmëë⁻, jëëh⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ hi⁻ hwa⁻ he⁻ ma⁻ la⁻ to⁻në⁻ ma⁻ngëë⁻ ba⁻ ja⁻. Hi⁻ jmi⁻ñeeh⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁻. ² Jnä⁻ Jwaa⁻ ga⁻jëen⁻ koo⁻ jwii⁻ na⁻jngii⁻ he⁻ chee⁻ Jerusalén hmëë⁻ he⁻ ga⁻jyoo⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ kih⁻ Dio, lä⁻koo⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻na⁻llu⁻ kih⁻ dsa⁻ñuu⁻ kyaa⁻. ³ Ja⁻ga⁻ ga⁻nuun⁻ koo⁻ juu⁻ ga⁻hlëëh⁻ kii⁻ he⁻ ja⁻ gyuu⁻ jmi⁻gyuu⁻ he⁻ ma⁻ jah⁻:

—Hee⁻ la⁻ hne⁻ kih⁻ Dio he⁻ chih⁻ jee⁻ kih⁻ dsa⁻ jee⁻ gyay⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻. Dsa⁻ he⁻ lee⁻ jwii⁻ kiyh⁻. Hi⁻ Dio gya⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻

hi⁻ ja⁻ba⁻ hñii⁻ Dio lee⁻ Dio kyaay⁻. ⁴ Jee⁻ ja⁻ mi⁻kih⁻ Dio jmi⁻ he⁻ tuu⁻ mi⁻nē⁻ dsa⁻, jee⁻ ja⁻ mo⁻so⁻ juuy⁻ jih⁻koh⁻, ni⁻ mo⁻so⁻ ki⁻hooyh⁻, ni⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ ga⁻ jee⁻ mo⁻ jii⁻ kiyh⁻, jēeh⁻ ma⁻ngēē⁻ ba⁻ lā⁻jē⁻ he⁻ to⁻nē⁻ — ga⁻jāyh⁻.

⁵ Hi⁻ ma⁻ gya⁻jmeē⁻ hih⁻ he⁻ ga⁻jāh⁻:

—Jnā⁻ jmeen⁻ hmēē⁻ lā⁻jē⁻ go⁻te⁻ he⁻ cha⁻.

Koo⁻ ka⁻lāh⁻ ga⁻siiyh⁻ jnā⁻:

—Si⁻ he⁻ la⁻. Jēeh⁻ juu⁻ la⁻ sa⁻ na⁻hee⁻, la⁻ ju⁻dsoo⁻ jmah⁻.

⁶ Hi⁻ ga⁻jāyh⁻:

—Ma⁻ la⁻ ba⁻. Jnā⁻ he⁻ laan⁻ lā⁻koo⁻ hwēh⁻ A kyaah⁻ hwēh⁻ Zeta, jnā⁻ he⁻ ma⁻laan⁻ jāā⁻ ja⁻ ga⁻ nōø⁻ jmi⁻gyuū⁻, hi⁻ lā⁻jiih⁻ heē⁻ jmi⁻gyuū⁻ lā⁻ ma⁻laan⁻ ja⁻ba⁻. Hi⁻ lā⁻kii⁻ dsē⁻, jnā⁻ kwan⁻ hiih⁻ jmi⁻ he⁻ la⁻ cha⁻ ba⁻ he⁻ jmeē⁻ chaay⁻ tāā⁻. ⁷ Hi⁻ ga⁻lih⁻ mi⁻te⁻, hyoyh⁻ lā⁻jē⁻ he⁻ la⁻. Jnā⁻ leen⁻ Dio kyaay⁻, hi⁻ hi⁻ he⁻ lee⁻ gyūū⁻ kyaan⁻. ⁸ Pero lā⁻jēē⁻ hi⁻ goh⁻, kyaah⁻ hi⁻ sa⁻ jmeē⁻ dsoo⁻, hi⁻ jmeē⁻ he⁻ sa⁻ lā⁻jēē⁻ jne⁻, hi⁻ jngēēh⁻ dsa⁻, hi⁻ mē⁻ hi⁻ ñuūh⁻ hi⁻ kaah⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jmeē⁻ ji⁻nah⁻, hi⁻ jmeē⁻ juūh⁻ kih⁻ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻, kyaah⁻ lā⁻jēē⁻ hi⁻ ta⁻juu⁻, hi⁻ he⁻ dsa⁻nāā⁻ cha⁻je⁻ juūh⁻, jee⁻ koo⁻ kyaah⁻ azufre, jee⁻ ga⁻tē⁻ to⁻ jiih⁻ juu⁻ dsa⁻ — ga⁻jāh⁻ Dio.

Jee⁻ jwii⁻ Jerusalén hmēē⁻

⁹ Ja⁻ga⁻ jay⁻ jee⁻ ma⁻ chehn⁻ ja⁻, jaa⁻ jee⁻ lā⁻jēē⁻ ángel hi⁻ ma⁻ chooh⁻ gyii⁻ kyaah⁻ jee⁻ ma⁻ haa⁻ lā⁻jē⁻ gyii⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ jā⁻ jee⁻ llaa⁻ go⁻te⁻. Ga⁻siiyh⁻ jnā⁻:

—Ñā⁻ jee⁻ la⁻, mah⁻ häähn⁻ hne⁻ dsa⁻mē⁻ hi⁻ la⁻ hmooh⁻ lee⁻ mē⁻ Borrego mäh⁻ — ga⁻jāh⁻ ángel.

¹⁰ Mah⁻ ga⁻jøoy⁻ kih⁻ jmi⁻lle⁻ kin⁻ jee⁻ ma⁻ chih⁻ koo⁻ moh⁻ juūh⁻ ñii⁻, mah⁻ ga⁻heeyh⁻ jnā⁻ Jerusalén koo⁻ jwii⁻ juūh⁻ he⁻ na⁻jngii⁻ he⁻ ga⁻jyoo⁻ gyūūh⁻ jmi⁻gyuū⁻ he⁻ ja⁻ kih⁻ Dio. ¹¹ Ma⁻ jnā⁻ jēē⁻ ñih⁻ kyaah⁻ jmēē⁻ kih⁻ Dio. La⁻ jih⁻gyeh⁻ lā⁻koo⁻ mi⁻kuu⁻ he⁻ la⁻ na⁻hñaa⁻ jwēte⁻, lā⁻ la⁻ koo⁻ mi⁻kuu⁻ jaspe, he⁻ jēē⁻ lā⁻koo⁻ wa⁻hu⁻. ¹² Na⁻jñē⁻ lā⁻ku⁻ lā⁻jii⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻ kyaah⁻ na⁻hyah⁻ juūh⁻ hi⁻ ñii⁻ choo⁻ gya⁻to⁻ ho⁻haah⁻. Lā⁻koo⁻ ho⁻haah⁻ ja⁻ ma⁻ cheh⁻ jaa⁻ ángel, hi⁻ nē⁻

ho⁻haah⁻ ja⁻ ma⁻ na⁻si⁻ jmi⁻ ma⁻ kih⁻kih⁻ kih⁻ lā⁻jēē⁻ gya⁻tuu⁻ nāā⁻ dsa⁻ Israel. ¹³ Ta⁻ jwoo⁻ ta⁻la⁻ ga⁻hya⁻ hyoo⁻ ma⁻ lle⁻ hnē⁻ wa⁻haah⁻, ta⁻ jwoo⁻ ta⁻ kye⁻ ma⁻ lle⁻ hnē⁻ wa⁻haah⁻ ka⁻lāh⁻, ja⁻ba⁻ lā⁻ja⁻ jwoo⁻ ta⁻ ñii⁻, hnē⁻ wa⁻haah⁻, hi⁻ ta⁻ jwoo⁻ ta⁻la⁻ ga⁻dsa⁻ hyoo⁻ ja⁻ba⁻ hnē⁻. ¹⁴ Jee⁻ ma⁻ chooh⁻ na⁻hyah⁻ ñii⁻ ja⁻, ma⁻ la⁻ kyaah⁻ gya⁻to⁻ tii⁻. Nē⁻ kih⁻ na⁻si⁻ jmi⁻ kih⁻ lā⁻jēē⁻ gya⁻tuu⁻ apóstole kyaā⁻ Borrego mäh⁻.

¹⁵ Hi⁻ ma⁻ hlēēh⁻ kyaah⁻ jnā⁻ he⁻, ma⁻ chooh⁻ koo⁻ si⁻hma⁻tah⁻ he⁻ lla⁻ hih⁻ he⁻ na⁻la⁻ kyaah⁻ ku⁻nōø⁻, kyaah⁻ he⁻ kay⁻ hih⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻ kyaah⁻ wa⁻haah⁻ kih⁻, hi⁻ kyaah⁻ na⁻hyah⁻ kih⁻. ¹⁶ Jee⁻ jwii⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ kye⁻ kyeēh⁻, kwee⁻ ba⁻ la⁻ lā⁻ kyoo⁻ lā⁻ hu⁻. Hi⁻ ángel he⁻ ga⁻kay⁻ hih⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻ kyaah⁻ si⁻hma⁻ kiyh⁻. Ga⁻tē⁻ to⁻ mil na⁻dsē⁻ to⁻ hña⁻loo⁻ kilómetro lā⁻ kyoo⁻, hi⁻ ja⁻ba⁻ ko⁻ja⁻ te⁻ lā⁻ hu⁻ hi⁻ lā⁻ ñii⁻ ka⁻lāh⁻. ¹⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻kay⁻ hih⁻ na⁻hyah⁻ kih⁻ jee⁻ jwii⁻, ga⁻tē⁻ hña⁻loo⁻ na⁻dsē⁻ to⁻loo⁻ kye⁻ lēē⁻, ja⁻ba⁻ lā⁻koo⁻ la⁻ hih⁻ he⁻ koo⁻h⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuū⁻.

¹⁸ Na⁻hyah⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ kyaah⁻ ku⁻ jaspe. Pero jee⁻ jwii⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ kyaah⁻ ku⁻nōø⁻ jmah⁻, ma⁻ jnā⁻ jēē⁻ go⁻te⁻ lā⁻koo⁻ wa⁻hu⁻ he⁻ na⁻jngii⁻. ¹⁹ Tii⁻ na⁻hyah⁻ kih⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻, ma⁻ na⁻li⁻ kyaah⁻ lā⁻jē⁻ ku⁻ he⁻ la⁻ na⁻hñaa⁻. To⁻nē⁻ tii⁻ na⁻hyah⁻ ma⁻ la⁻ kyaah⁻ jaspe, jee⁻ ga⁻tē⁻ to⁻ ma⁻ la⁻ kyaah⁻ zafiro, jee⁻ ga⁻tē⁻ hnē⁻ ma⁻ la⁻ kyaah⁻ ágata, jee⁻ ga⁻tē⁻ kye⁻ kyaah⁻ esmeralda, ²⁰ jee⁻ ga⁻tē⁻ hña⁻ ma⁻ la⁻ kyaah⁻ ónice, jee⁻ ga⁻tē⁻ jñii⁻ kyaah⁻ cornalina, jee⁻ ga⁻tē⁻ gyii⁻ kyaah⁻ crisólito, jee⁻ ga⁻tē⁻ jña⁻ kyaah⁻ berilo, jee⁻ ga⁻tē⁻ ñu⁻ kyaah⁻ topacio, jee⁻ ga⁻tē⁻ gya⁻ kyaah⁻ crisoprasso, jee⁻ ga⁻tē⁻ gya⁻koo⁻ kyaah⁻ jacinto, hi⁻ jee⁻ ga⁻tē⁻ gya⁻to⁻ kyaah⁻ amatista. ²¹ Gya⁻to⁻ wa⁻haah⁻ ja⁻, ma⁻ la⁻ gya⁻to⁻ perla. Lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻ gya⁻to⁻ wa⁻haah⁻ ja⁻, ma⁻ la⁻ koo⁻ perla ba⁻. Hi⁻ jwē⁻ kih⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻, ma⁻ la⁻ kyaah⁻ ku⁻nōø⁻ jmah⁻, ma⁻ jnā⁻ jēē⁻ go⁻te⁻ lā⁻koo⁻ wa⁻hu⁻ he⁻ na⁻jngii⁻.

²² Sa⁻ ga⁻jēēn⁻ gwah⁻ jee⁻ jwii⁻ ja⁻, jēēh⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnān⁻ hi⁻ cha⁻ ga⁻lā⁻jē⁻ be⁻ kih⁻, kyaah⁻ Borrego mäh⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ laa⁻ gwah⁻ jee⁻ ja⁻. ²³ Jee⁻ jwii⁻

ja- mo-so- jmee- bii- jmee- kih- hyoo-, ni- jmee- kih- sih-, jeeh- kyaah- ma-la- jmee- kih- Dio ba- jna-, hi- Borrego mah- ba- hi- choo- wa-je- kih- jee- jwii- ja-. ²⁴ La-jee- dsa- hi- dsa-taah- la-kaa- hwa- ja- ngey- jee- jna- wa-je-. Hi- la-jee- rey hi- taah- jmi-gyuu- dsa-kay- jee- jwii- ja- la-je- he- cha- kiyh-. ²⁵ Sa- jne- jih-koh- wa-haah- kih-. Jee- ja- le- jmi- ba- jeeh- mo-so- la-cha- hwel-. ²⁶ La-jee- dsa- hi- dsa-taah- hwa- ja-, dsa-naay- dsa-kay- jee- ja- la-je- nee- he- cha- kiyh-. ²⁷ Jee- ja- mo-so- dsa-taah- ni- jaa- hi- jmee- wa-la- cha-la-, ni- hi- jmee- he- sa- la-jee- jne-, ni- hi- jmee- juu- ta-juu-. Jee- ja- dsa-taah- ma-la- hi- na-sii- jmi- kih- ne- je- kih- Borrego mah- jee- na-sii- jmi- kih- la-jee- hi- na-jnaa- kih- Dio.

22

¹ Ma-ngee- he- ja-, hih- angel he- na-heeyh- jna- koo- jmi-jwii-, he- jmee- chaa- dsa-. Jmi- ja- jee- la- jee- wa-hu-, he- hya- jee- gya- Dio kyaah- Borrego mah-. ² Hi- dsa-ngee- to-dsaah- cha-jwe- kih- jee- jwii- ja-. La-koo- la-koo- jwoo- kih- jmi- ja-, ma- to- hma- he- jmee- chaa- dsa-, he- hii- gya-to- nee- mi-, ma- koo- nee- la-jaa- sih-. Kyaah- moo- kih- hma- ja-, dsa-hlaa- la-jee- dsa- hi- chaa- jee- ja-. ³ Jee- ja- mo-so- la-cha- ga- lli-wii-. Dio kyaah- Borrego mah- dsa-taayh- ko-joh- kyaayh- hi- la-jee- hi- nuuh- kiyh- jmee- ta-he-. ⁴ Ma-ja- jee- Dio. Hi- jmi- kiyh- na-sii- cha-kyey-. ⁵ Jee- ja- mo-so- la-cha- ga- hwel-. Mo-so- jmee- bii- na-hih- je-, ni- jmee- kih- hyoo-, jeeh- Dio Dsa-joh- jnan- choo- wa-je- kih-. Jee- ja- dsa-taayh- ko-joh- kyaayh- mah- jmeey- hih- ga-la-je- joh- jmi- cha-.

Ma-ya-jah- jah- Jesucristo

⁶ Mah- ga-jah- angel he- siih- jna-:

—Juu- la- sa- na-hee-, la- ju-dsoo- go-te-. He- ba- Dio Dsa-joh- jnan-, hi- ga-joh- kih- la-jee- hi- ma- ngee- juu- kiyh-, ma-cheey- angel kyaay- mah- mi-jnaay- kih- la-jee- hi- jmee- ta-he- kiyh-, la-je- he- jmee- bii- le- to-cha- la- —ga-jah- angel.

⁷ —Hii- jna- jahn- to-cha- la-. Llu- la- kih- hi- hoo- juu- he- hlee- kih- he- na- ga- le- ta- cha-ne- he- na-sii- la- —ga-jah- Jesús.

⁸ Jna- Jwaa- ma-nuun- hi- ma-jeen- la-je- he- la-. Ma-ngee- ma-nuun- hi- ma-jeen-, ga-juuhn- jnen- hui- ti- angel mah- ga-jmaa- jnih- joh-, hi- ma-mi-jnaa- la-je- he- la- kin-. ⁹ Pero angel he- ga-siih- jna-:

—Jee- da-, ta- jmee- la-na-, jeeh- kwee- ba- laan- kyaah- hne- jee- jmeen- ta-he- kih- Dio kyaah- joh- hne- hi- ngee- juu- kih- Dio, hi- kyaah- la-jee- ga- hi- hoo- juu- he- na-sii- jee- la-. Jmee- juuh- kih- Dio ba-.

¹⁰ Hi- ga-siih- jna- ka-lah-:

—Ta- hma- la-je- juu- he- hlee- kih- he- na- ga- le- ta- ha-ne- he- na-sii- jee- la-, jeeh- ma-ngoo- ya-jah- he- la-te- juu- la-. ¹¹ Hi- hnaa- dsel-, wa- jmee- bih- hnaa- dsel-. Hih- hi- jmee- wa- la- cha-la-, wa- jmee- bih- kiyh-. Hi- jmee- he- llu-, wa- jmee- bih-, hih- hi- na-jngee-, wa- na-jngee- bih-.

¹² —Hii- jna- jahn- to-cha- la-. Kyen- he- kweehn- he- ga-tee- hyoh- la-jaa- la-jaa- ha- koo- te- ta- he- ma-jmeey-. ¹³ Jna- he- laan- la-koo- hwel- A kyaah- hwel- Zeta, jna- he- ma-laan- jaa- ja- ga-noo- jmi-gyuu-, hi- la-ja-, ma-ke- ma-dsaa- jmi-gyuu- la- ma-laan- ja-ba- —ga-jah- Jesús.

¹⁴ Llu- la- kih- hi- gyih- sa-hmiih- kih- mah- hyoyh- jwe- kuyh- mi- kih- hma- he- jmee- chaa- dsa-, hi- la-ja- hyoyh- jwe- dsa-taayh- ta- ho-haah- kih- jwii- ja-. ¹⁵ Pero ga-la-jee- dsii- ja- ta- ka-hne-, kyaah- hi- jmee- ji-nah-, hi- me- hi- nuuh- hi- kaah- wa- hi- cha- hi-, hi- jngeeh- dsa-, hi- jmee- juuh- kih- dio hi- na-laa- kaah- dsa-, kyaah- hi- ti- dsel- jmee- juu- ta-juu-.

¹⁶ —Jna- Jesús ma-cheen- angel kyaan- mah- mi-jnaay- la-je- he- la- kih- la-kaa- gwah-. Jna- laan- sa-ju- kih- David, jna- laan- nuu- ho- hi- kwa- je- jih-gyeh- —ga-jah-.

¹⁷ Jmi-lle- Na-jngii- kyaah- me- Borrego mah- jayh-:

—Na-.

Hi- ga-nuu-, wa- jah-:

—Na-.

Hĩ- lă-kii- dsë', wa' jäy-. Hĩ- hnøø' hih', wa' hĩyh' jmi- he- jmee' chaa- dsa-, he- la' cha- go-te~.

¹⁸ Jnä' jmeen+ dsoo' kih' lă-jëë+ hĩ- nuu- juu' he- hlëeh+ kih' he- na' ga' le' ta- cha'në', he- na-sii- jee' la-. Cher'mah' hĩ- ga-jmee' na-dsë~ ga' juu' lă-koo- lle' jee' la-, tēey' lă-jë+ he- wi' he- na' ga' chee' Dio lă-koo- na-sii- jee' la-. ¹⁹ Hĩ- cher'mah' hĩ- ga-jnuuh' juu' he- hlëeh+ kih' he- na' ga' le' ta- cha'në', he- na-sii- jee' la-, lă-ja- jnuuh' Dio ka-läh' he- la' heey- he- na-sii- jee' la-.

Jñuuyh' kih' chaah' hma- he- jmee+ chaa- dsa-, hi- lă-ja- ka-läh' jñuuyh' kih' jee' jwi- na-jngii'.

²⁰ Hĩ- jmee+ ju'dsoo' kih' lă-jë+ he- la- jäyh':

—Dsoo' ba', jähn' to-chah' la-.

Wa' la' lă-ja-, nee', ñah- Jesús Dsa-jøøh' kyaan+.

²¹ Lă-jë+ he- llu' he- la' kwa+ Jesús Dsa-jøøh' jnän, wa' la' kyaah' lă-jëë+ hnäh'. Wa' la' lă-ja-.